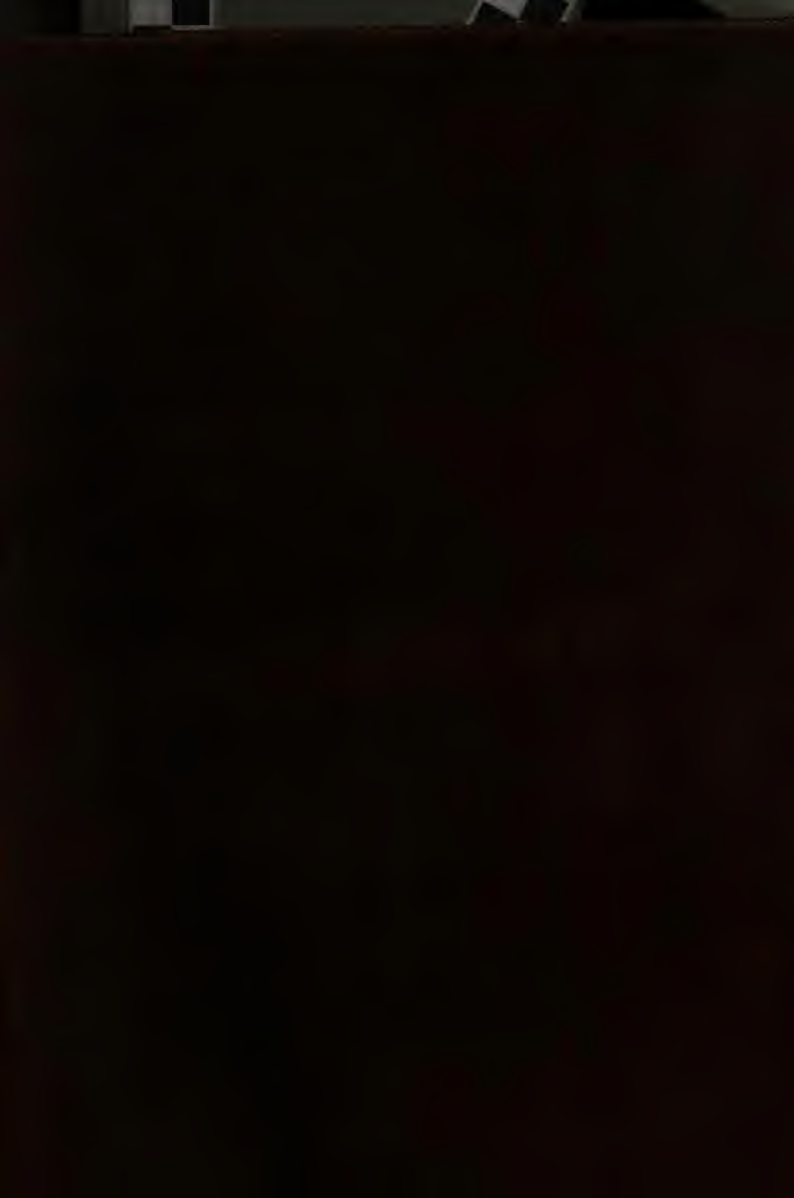

DE POENIS ECCLESIASTICIS

PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS,

IN DVAS PARTES DISTRIBVTA,

Opus è Iure communi, & Constitutionibus Apostolicis, Decretisque Sacrarum Congregationum quàm diligentissimè concinnatum.

Auctore R. P.

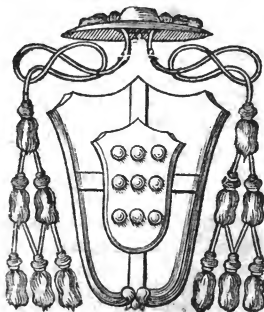
CAROLO ANTONIO THESAVRO

SOCIETATIS IESV

In Basilica S.Petri Pœnitentiario Apostolico, & in Taurinensi primùm, deinde in Pisana Vniuersitate olim Ordinario Iuris Canonici Professore.

Editio secunda ab ipsomet Auctore plurimis additionibus aucta, & emendata.

Cum triplici Indice refertissimo.

ROMÆ. MDCLXXV.

Sumptibus Felicis Cæsaretti, sub signo Reginæ.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO.

IOANNI GVALTERO SLVSIO

VTRIVSQVE SIGNATVRAE REFERENDARIO,

Ac Summis Pontificibus CLEMENTI IX. & X. à Literis, quæ Breuia ſecreta vocantur, & Prælato domeſtico.

FELIX CAESARETTVS S. D.

Stæc de POENIS ECCLESIASTICIS Caroli Antonij Theſauri inſignis ac repetita tractatio, eſt veluti gladius quidam, qui affabrè factus, diù publicè verſatus eſt inter manus Antiſtitum, Sacrorumque virorum, atque ab ijs in vſus adhiberi opportunos vtiliter conſueuit: Deinde reuocatus ad officinam, optimèque recuſus eiuſdem artificis opera, plurimis etiam auctus & exornatus eſt gemmis, adeò vt denuò nunc in lucem prodiens, vnuſquiſque intelligere poſſit, quod depromptus eſt è Theſauro. Hunc ipſum non ſecus ac anathema votiuum, tibi ſuſpendo atque dico, SLVSI Illuſtriſſime, eumque obſeruantiæ erga te meæ volo eſſe argumentum. Nec horrebis donarium huiuſmodi, quod exhibet addictiſſimi Clientis manus, ac mens, effuſa in obſequium tui; mitiſſimum enim, quo præditus es, ingenium non dedecet, cum ſit gladius virtutis, non crudelitatis, quo ſæpè vtitur pietas ad medicamentum, & iuſtitia ad vltionem, neutra tamen ad interitum. At ſicut eximia eſt tua cum benignitate coniuncta liberalitas, ſic munus non tàm oblatum accipis, quàm accipiendo ipſe largiris; quippe dum tuo Nomini hoc Opus inſcribitur, quaſi in tutelaris Numinis præſidium adſcribitur, vt idem propemodum ſit tuum eſſe ac tutum fieri, tuoſque ſubire oculos ac vigili protectione cuſtodiri. Si quidem amorem ſcientiarum nunquam deſeris, qui ſcientias omnes hæreditario quodam iure adeptus es; ita vt maximè abs te probatum iri exiſtimem lucubrationes haſce Theſauri, quibus Auctor peritiſſimus totam penè Sacram Iuris prudentiam ediſſerit, & Pontificias leges non modò ad criminum punitionem armatas, ſed & ad commiſerationem, & veniam paratas eſſe oſtendit; nec tantùm docet quid ab Eccleſiaſtico Magiſtratu plecti debeat, verùm etiam quid valeat indulgeri: Sic vniuerſam ligandi, & ſoluendi rationem aperiens, gladium exhibet, qui & reos quandoque feriat, & identidem Eccleſiaſtico nodo adſtrictos abſoluat. Tu verò id omnium maximè calles, Vir Illuſtriſſime, qui propiùs atque intimè ades Summo Hierarchæ, eiuſque oracula ſuſcipis, quem penes omnem ſacram humanamque poteſtatem, & vtrunque gladium Deus eſſe conſtituit. Apoſtolico nomine epiſtolas exarans, cum iuſtitia miſerationem admixtam eſſe teſta-

testaris, & frequentius est à tuo calamo pœnarum remissiones moderationesve proficisci, quàm terrores & minas; ita iubente PRINCIPE, cuius imperij laus CLEMENTIA est. Maiores tuos eximia nobilitate ac virtute clarissimos silentio prætermittere cogor; quoniam dum tui ipsius animi dotes admiror, non est cur suspiciam alienas. At ne tuas quidem me coràm exponere patitur, aut multitudo earum, aut modestia, quæ tibi est insita, suadetque, grandis & nati ad maxima animi esse, laudes mereri, non quærere. Testatum itaque tibi sit obsequium meum, teque publico bono diutissimè incolumem serua: nosti enim, quantæ timoris ac solicitudinis causæ factæ fuerint Vrbi vniuersæ, quùm anno, qui proximè elapsus est, te febri correptum videns à tua pendebat Roma valetudine, ac verebatur; vno SLVSIO amisso, totam rem literariam perditum iri, eoque incolumi, eandem saluam fore existimabat. Vale. Idibus Octobris MDCLXXIV.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capisuccus Sacri Palatij Apostolici Magister Ord. Præd.

DE

DE POENIS ECCLESIASTICIS,

PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS,

AVTHORE

R. P. CAROLO ANTONIO THESAVRO

SOCIETATIS IESV,

POENITENTIARIO APOSTOLICO,

PARS PRIMA,

In qua de Pœnis Ecclesiasticis latę sententię traditur doctrina generalis,

QVAE EST

Prępáratio ad intelligentiam Secundę Partis necessaria.

CAPVT PRIMVM.

Quæ, & quotuplex sit Pœna Ecclesiastica, seu Canonica.

RÆMITTENDVM est quod omnis Pœna siue ciuilis, siue canonica in hoc consistit, vt sit aliqua priuatio iuris in re quæsiti in odium personæ delinquentis. Vnde priuatio iuris ad rem non est propriè pęna, vt de communi sententia testatur Rota par. 1, recen. decis. 693. n. 3. cum allegatis. Similiter priuatio iuris in re, si inferatur non in odiũ personę, sed ob fauorem alterius, vt ei lucrum obueniat, vel ob publicam vtilitatem, irritando actum gestum sine certa solemnitate, iuxta regulas iuris communis, non est pęna. Ita Rota ibi n. 4. & 5. illa enim priuatio tunc non infertur principaliter in odium personæ, quæ priuatur, seu inhabilitatur; sed in consequentiã, vt Rota ibi.

Pœna Ecclesiastica, seu Canonica tripliciter accipi potest. Primo in genere, latiori significatione, vt significet omnem pœnam, quæ à iure Canonico, seu Ecclesiastico imponitur; sicut è contra Legalis, seu Ciuilis pœna dicitur, quæ à iure Ciuili, seu Sæculari imponitur. *Glos. in auth. Clericus quoque, C. de Episc. & Cler. ibi Bald. nu. 7. Conrad. Brun. tract. de hæretic. lib. 5. cap. 3. n. 1. Angel. in Summ. verb. pœna nu. 2.* Vnde sequitur illa distinctio criminum, & iudiciorum: quia alia dicuntur merè Ecclesiastica, seu Canonica: alia merè Ciuilia, seu Sæcularia: & alia Mixta; prout, vel à solo iure Canonico, vel Ciuili, vel ab vtroque pœna delicto imposita reperitur, *vt d. auth. Clericus quoque, ibi DD. & Canonistæ in cap. Cum sit generale, de foro compet. Brun. loc cit.* & in hac latiori acceptione à nobis sumitur nomen pœnæ Ecclesiasticæ in præsenti Tractatu.

Secundo modo pœna Ecclesiastica accipitur in specie subalternante, vt significet omnem pœnam Canonicam spiritualem tantum, quæ scilicet à potestate Ecclesiastica procedit, & principaliter animã punit, eam priuans spiritualibus bonis; tametsi interdum in consequentiam priuet etiam corporalibus: & hæc propriè, & ex natura sua est pœna Ecclesiastica, vt sunt censuræ, irregularitates, priuatio beneficiorum, aut officiorum, aut vocis actiuæ, vel passiuæ, inhabilitates quoque, &c. Et distinguitur à pœna Ecclesiastica temporali, quæ procedit à potestate Ecclesiastica, sed priuat temporalibus bonis; & subdistinguitur in corporalem, vel pecuniariam; & ita docet *Suar de religion. tract. vlt. lib. 9. c. 2. num. 46.* & tenent *Glos. & Bald. loc. cit.*

Tertio modo sumitur pœna Ecclesiastica magis strictè, & in specie infima, vt significet, & contineat aliquas tantùm pœnas spirituales, sed non omnes;

qua ratione accipitur in nonnullis Regularium priuilegijs, quibus datur à Papa facultas absoluendi ab Ecclesiasticis censuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, non tamen nominatim latis: quæ priuilegia refert *Lezana qq. regular. tom. 1. cap. 18. num. 33. & 37.* sic etiam *in compen. priuil. Societ. nostræ verb. absolutio,* habetur priuilegium concessum Confessarijs approbatis absoluendi à quibuscunque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis: Item in Bullis Iubilæi olim apponebatur clausula; concedens facultatem Confessario eligendo, absoluendi à sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis quomodolibet incursis, vt patet ex Bulla prima Sixti V. in Bullar. Fla. Cherub. quæ clausula deinceps in Bullis Iubilæi non reperitur apposita. Sic etiam in Bullis Cruciatæ antiquis ante Pium V. apponebatur clausula absoluendi à pœnis, & censuris Ecclesiasticis, *vt Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 3. num. 1.* quæ in posterioribus Bullis Cruciatæ non est apposita, vt deceptionis tolleretur occasio, *Henriq. lib. 7. cap. 13. num. 6. lit. K.* Nam aliqui nimium extendentes in dictis locis nomen pœnæ Ecclesiasticæ, æstimant continere irregularitatem incursam, ob violationem censurarum, *Gutier. loc. cit. cum Soto, & Corduba, Salas de legib. disp. 15. sect. 1. num. 16.* & probabilem, & in praxi tutam ait *Henriq. loc. cit.* & *Diana resol. 27. tract. 11. tom. 1.* vbi pro hac plures alios allegat. Item continere censuras impropriè dictas, seu pœnas censuris similes, vt sunt suspensiones ad certum tempus, vel in perpetuum, nam & eas violans celebrando incurrit irregularitatem, *vt c. 1. de sent. excom. in 6.* tenet *Layman lib. 5. tract. de pœnit. cap. 10. num. 18. & lib. 1. tract. de suspens. c. 4. in fine.* Item continere inhabilitatem, & priuationem officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ (quæ sunt pœnæ Ecclesiasticæ à censuris distinctæ *per c. quærenti de verb. signif.*) tenet *Sanch. in decal. lib. 6. c. 15. in fin.* & sequitur *Lezana tom. 1. c. 18. num. 46. in fin.* Item continere pœnas pecuniarias latæ sententiæ, vt dupli, &c. tenet *Eman. Sà, verb. suspensio ipso iure lata, num. 13. Henriq. loco cit. lit. D.*

Sed meritò omnes istæ acceptiones reijciuntur ab alijs Doctoribus. Vnde non contineri irregularitatem, de stylo Curiæ testatur *Nauar. c. 27. num. 254. & 194. vers. 4. Suar. de relig. tom. 4. tract. vltim. lib. 9. c. 2. num. 43. & de cens. disp. 40. sect. 3. num. 3.* & plurimos allegat *Dian. loc. cit.* & est communis sententia, vt testatur *Henriq. loc. cit. in comment. lit. A.* Et quod talis facultas data à Papa absoluendi à censuris, & pœnis ecclesiasticis, non comprehendat irregularitatem, veram, & communissimam probat *Garzias par. 7. c. 11. num. 57.* cum magna congerie DD.

Denique quod absolutus à censuris non censetur dispensatus super irregularitate ait *Rota dec. 44. n. 5. par. 2. recent.* Neque contineri suspensionem ad certum tempus, vel perpetuum, ait *Suar. de relig. loco cit. num. 46. & 49.* & idem *Suar. de cens. disp. 29. sect. 1. in fin.* vbi excipit nisi in dictis priuilegijs detur facultas dispensandi: & consentit *Nauar. loco cit* & tenet *Tannerus loco statim citando.* Neque contineri inhabilitates, & priuationes supradictas, tenet *Suar. & Nauar. ibi, & Tannerus tom. 4. disp. 6. num. 142.* Neque contineri pœnas pecuniarias tenet *Nauarr. ibi, & Suar. num. 46.* quod est certum, quia non est pœna propriè Ecclesiastica, vt supra dixi.

Quare *Nauarr. ibi* putat solùm contineri pœnas, quæ possunt impedire receptionem Sacramentorum. *Suar.* autem putat solùm contineri pœnas arbitrarias, quæ de sui natura ablata contumacia absolubiles sunt. *Tolet.* verò *lib. 1. c. 89. in fin.* ait contineri tantùm pœnas, quæ tolluntur per absolutionem, & non per dispensationem. Concludendum est igitur, verba illa, *à sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis,* esse synonima, seu æquipollentia, & solas significare censuras, quæ habent hoc proprium, vt bonis spiritualibus priuent, & solùm per absolutionem tollantur, & non per dispensationem, vt dicam *infra c. 20.* Vel nomine pœnarum Ecclesiasticarum ibi exprimi diuersas pœnas partiales, quę intrinsecè in ipsis censuris continentur; quia particula *Et*, sæpè ponitur expositiuè pro *idest,* nempè inter synonima, vel inter ea, quorum vnum alteri inest, clarioris intelligentiæ causa, vt *l. 1. ibi gloss. in verb. placitum ff. de pact.* & *Bar. ibi, & in extr. ad reprimen. verb. videbitur, & gl. in rub. C. de seruit. & aqua. Rota apud Buratt. dec. 297. n. 11. & 16. Gutier. pract. q. 13. num. 61. lib. 3. Gonzal. in regul. gloss. 3. num. 13.* Et in hoc sensu accipi debet quoties alioqui sequerentur absurda, vel contraria menti disponentis, vt ait *Bart. in l. Gallus §. etiamsi parente, num. 5. & 6. ff. de lib. & posth.* & ita in casu nostro sequerentur absurda, & contraria menti Pontificis, scilicet quòd simplex Confessarius ferè maiorem haberet facultatem per illam clausulam, quàm habet maior Papæ Pœnitentiarius; Et quòd hoc sit contra mentem Pontificis, constat ex eo, quod in recentioribus Bullis illa verba non apponuntur, vt auferatur erroris istius occasio, vt notat *Henriq. supra cit.* & ita videmus in praxi communiter hanc sententiam obseruari, quam etiam alij tenuerunt apud *Henriq. ibid.*

CAPVT II.

An Pœnitentia sit pœna Ecclesiastica.

POena Ecclesiastica in genere est læsio, quæ punit, & vindicat, quod quisque commisit, inflicta à potestate Ecclesiastica, vt colligitur ex *S. Aug.* relato *in cap. Pœnitentia, dist. 3.* & ideò continet pœnam, quæ pro foro externo, seu corporis infertur, quæ magis propriè, & in specie dicitur pœna. Item continet pœnam, quæ infertur pro foro interno, seu animæ, quæ dicitur propriè pœnitentia; quæ vt definit ibidem *S. Augustinus,* est dolentis vindicta puniens in se, quod dolet commisisse; quæ rursum est duplex: alia enim imponitur pro foro pœnitentiali, seu sacramentali: alia verò pro foro conscientiæ, seu quasi pœnitentiali, iuxta tradita à Canonistis *ad tit. de pœnit. & remiss. Abbas in cap. de his, n. 3. de accus. Præposit. in cap. præterea, il 2. de sponsal. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 34. num. 29. Menoch. de arbitr. casu 539. n. 32* cum ibi allatis.

Differt autem pœna à pœnitentia. Primò quòd pœni-

pœnitentia imponitur, vt satisfiat Deo, & animæ; Pœna autem, vt satisfiat Reipub. ideò pœnitentia non excusat à pœna, *ita Abb.in cap.de his,num.3. de accus.Menoch.loc.cit.*

Secundò pœna infligitur inuito, & independenter ab eius voluntate: pœnitentia autem acceptatione indiget, & consensu pœnitentis; imò regulariter ab ipso delinquente accipit executionem, vt *S. Augusti. loco cit.*

Potest tamen peccator cogi ad acceptandam pœnitentiam: & primò in foro sacramentali, etiam per denegationem absolutionis, quia habet Confessarius potestatem, non solùm absoluendi, sed etiam ligandi, vt *Triden.sess.14.c.8. in fin.* ex quo decreto communis DD. sententia asserit pœnitentem teneri sub mortali peccato acceptare,& perficere pœnitentiam à Confessario iniunctam rationabilem, nisi velit aliũ Confessarium adire, vt *Suar.disp.38.sect.7.num.4.* qui contrariam sententiam temerariam ait, *Bellarm. de pænit.lib.4.cap.13. Tolet.lib.3.cap.9. num.3.* Et hanc conclusionem de fide definitam ex d. Trid. decreto, ait *Vasq.3.p. tom.4. q.94. art. 2. dub.1. num. 5.* Vnde non admitto, quod quidam Authores putant, non obstante dicto decreto, non teneri sub peccato mortali pœnitentem pœnitentiam acceptare, sed sufficere si habeat propositum satisfaciendi Deo hic, vel in Purgatorio; quod asserit *Nauar. cap. 26. num.20.* & alij recentiores apud *Dianam resolut. 52. Miscell. 1. tom.1.* Addo quòd secundum probabiliorem sententiam potest Cõfessarius cogere pœnitentem pro crimine publico, & scandaloso acceptare pœnitentiam publicam, *Couar.lib.2.var.c.10. nu.3. Sylu.verb. pænitentia, q. 2. Vasq.loco cit.dub.2.num 2. Suar. de pænit.disp.33. sect.7.num 3. Coninch.de Sacr. disput. 10 num.74.* & alij multi, & probatur ex Trid.*sess.24.c.8. de reform.* quamuis contrarium aliqui teneant, quia putant hoc fore contra sigillum confessionis, ita *Nauar.c.8. num.10. Eman.Sa, verb.satisfact.num.12. Beya 3.par.casu 1.& alii.* Præterea cogi poterit delinquens pro crimine publico,& scandaloso ab Episcopo, seu Prælato per censuras Ecclesiasticas ad acceptandam,& perficiendam pœnitentiam publicam, vt *Turrec.in c.pænitentes,50.dist.*& probatur ex Trid. *d.c.8 sess. 24.* quod puto intelligendum de pœnitentia publica non solemni, nam solemnes pœnitentiæ hodie desuetudine abrogatæ sunt, vt *Bernard. Diaz. in prax. cap.23.& ibi Salzedo,Sanch.de matrim. lib.7. disp.6. num.10.* & non potest quis ab Episcopo cogi ad eam suscipiendam, nisi fiat in Ecclesia vniuersalis reformatio, seu restitutio huiusmodi pœnitentiarum, vt sentit *Bern. Diaz* ibi. Etenim continent rigorem nostris temporibus nimis grauem: nam solemniter pœnitens per manus Episcopi impositionem accipere debet, gestare cilicium, & habitum mutare,& statum pœnitentiæ profiteri, vt latè *apud Tertullianum lib.de pænitentia cum ibi notatis.* Vnde & religiosa persona efficitur, & de foro Ecclesiastico, vt *Simancas de cath.inst.c.47.num.21.* Sacra quoque Pœnitentiaria interdum cogit pœnitentes pro publicis, & scandalosis delictis acceptare publicam pœnitẽtiam non solemnem, etiam sub cautione præstiti iuramenti de ea perficienda; Quidquid in contrarium dicat *Nauar.cons.28.de pænit.& remiss.* de qua re dixi *verb. homicidium, c.4.*

Clerici autem neque olim cogi poterant suscipere pœnitentiam solemnem, neque ea illi imponi poterat, vt *c.confirmandum, c.illud, c.alia 50. dist. Bern. Diaz.in praxi c.23.& ibi Salzedo super verb.solemnis pænitentia.* Sed neque Sacra Pœnitentiaria Clericis iniungit vnquam publicam pœnitentiam ignominiosam, vt dixi *d.c.4.verb.Homic.* dixi etiam de hac re *infra c.33. §.Tertiò pænitentia.*

Tertia differentia, quæ sequitur ex præcedenti est, quòd nulla pœnitentia reperitur latæ sententiæ, seu quæ ipso facto incurratur, seu ad quam quis teneatur ante sententiam Prælati, seu Iudicis fori animæ. Et quidem de pœnitẽtia solemni apparet, quia à solo Episcopo imponitur per illius manus impositionem, & non ab alio Sacerdote, nisi de illius mandato, *c.si verò, & c.pænitentes, 50. dist.ibi Turrecr.n.1, Præpos.num.3. Bellarm.to.2. lib.1.tit. de pænitent.c 1. §.5.pænitentia.* Similiter pœnitentia publica non solemnis, licet in multis casibus imponatur à iure, non solum per antiquos Canones pœnitentiales, sed etiã Decretales; Tamen non obligat in foro conscientię, nisi imposita fuerit ab Episcopo, vel proprio Sacerdote; imò Episcopus potest tales publicas pœnitentias à iure statutas commutare in secretas, quando sibi visum fuerit expedire, *Trid.sess.24.c.8.de reform.* licet de iure communi antiquo non posset illas in priuatas commutare, vt *Tiraquell. de pæn. temp. in pref.num.28.cum alleg.* & idem dicendum de alijs pęnitentijs à iure statutis, vt carenæ ieiunij cum septem annis sequentibus, de qua *in c.2. de spon.duorum, & c.accusasti,de accusat.* nam etiam possunt à proprio Sacerdote pro foro conscientiæ moderari, vt *Barbos. in d.c.2.num.3.* Et generaliter quòd omnes pœnitentiæ, etiam à iure Canonico statutę hodie sint arbitrariæ, idest arbitrio Episcopi, vel Confessarij commissę, ait communem *Clarus §. fin.praxis quæst. 83. in fin.* Excipe tamen aliquos casus, in quibus absolutio est reseruata Papæ, & statuitur in Canone, vt absoluantur rei cum cautione iuratoria, de publica certa pœnitentia peragenda, *vt c. Felicis de pænis in 6.* vel quando à Sacra Pœnitentiaria imponitur sub simili cautione præstiti iuramenti, vt supra dictum est. In istis enim casibus non poterunt ab inferiore etiam Episcopo commutari,

An autem possit in alijs casibus Episcopus, vel Confessarius commutare pœnitentias à Papa, vel à Sacra Pœnitentiaria impositas pro casu reseruato, communis sententia negat, quam tenet *Syluest.verbo confessio,quæst.27. Suarez de pænitentia,disp.38.sect.10. num.14 Coninch.disp.10.de Sac.Pænit.n.100. Henriq. lib.5.cap.22.num.5.* & hanc sententiam seruat stylus Curiæ. Vnde Pœnitentiarijs S.Petri specialiter concessum est pœnitentias huiusmodi alicui iniunctas ab alio Pœnitentiario commutare, si tamen non fuerint determinatæ à maiori Pœnitentiario, seu Regente. Quamuis *Bonacina tract.de Sacr.Pænitent.q.5. sect.3.punct.3.num.6.* cum alijs teneat posse commutari à quolibet Sacerdote, quia putant, ablata reser-

tatione per absolutionem, pœnitentiam illam non manere reseruatam: Illud concedendum est, pœnitentiam impositam à Papa in casu non reseruato posse mutari ab inferiore, quia manus appositio Papæ in iis, quæ concernunt forum interius, non ligat manus ordinariorum, vt *Gonzal. super reg. gloss. 52. num. 60 cum ibi allatis*.

DE Pœnitentijs, quæ in Dataria iniunguntur pro dispensationibus matrimonialibus concessis in forma commissaria, aliqui dicunt posse ab Episcopo commutari ex causa rationabili, vt *Genuens. in praxi cap. 20. num. 2.* vbi ait ita fuisse ab Vrbe rescriptum: quod puto non procedere de pœnitentijs, quæ debent præcedere actum dispensationis, quia illæ sapiunt formam, & sunt loco compositionis, ita *Corrad. in praxi dispens. lib. 8. c. 6. num. 20. & seqq.* qui etiam *num. 18. & 19.* bene notat irritam fore dispensationem, si quis pœnitentiæ opera ante dispensationem præstanda, pecunia redimat, aut per alium perficiat sine licentia Datarij, quia formam non adimplevit, & quia, vt dixi, pœnitentia huiusmodi est subrogata in locum compositionis, quæ vt DD. dicunt, est causa dispensandi saltem partialis.

DE Pœnitentijs iniunctis per commutationem pro votis Papæ reseruatis in materiam non reseruatam, multi dicunt posse à quolibet Confessario commutari, ex ratione illa, quod materia non sit reseruata, quos allegat, & sequitur *Sanchez de matrimon. disp. 9. num. 20. lib. 8. & in decal. lib. 4. c. 40. num. 46.* & hæc sententia est frequentiori calculo recepta: sed contraria est tutior in praxi, quam tenent multi allegati *à Sanch. loco cit. de matrim. num. 20.* quia subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.

Cæterum cùm pœnitentiæ, vt dictum est, nunquam sint impositæ per Canonem latæ sententiæ, non pertinent ad præsentem tractatum, ideò illas omittemus.

Hoc tantùm libet subiungere, quòd Episcopus potest in Ecclesia Cathedrali deputare alios Pœnitentiarios, præter Pœnitentiarium Capitularem, seu Canonicum, etiam Regulares (sine illius præiudicio) vt *Rota apud Rubeam decis. 222. per totum*, qui tamen nullam administrationem habere possunt in eadem Ecclesia, vt *Rota ibi per c. cum causam, ibi gl. ver. asino, de elect.*

CAPVT III.

Quid sit pœna latæ sententiæ.

RESpondeo primo, quòd pœna latæ sententię est, quæ effectum suum sortitur, & afficit ex ipso iure, seu canone disponente, idest ex sola ipsius præcepti potestate, seu ipso facto; absque ministerio Iudicis, idest absque alia sententia, condemnatoria, vel executoria (quam requirit pœna sententiæ ferendæ) nam ipsa trahit secum executionem, ità *Abb. in cap. 1. de re iud. Bart. in l. 1. in fin. ff. de compens. Felin. in c. Rodulphus, num. 24. de rescript. Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 5. C. de reu. don. Sayr. in claui regia, lib. 3. c. 8. num. 24. & de cens. lib. 1. c. 11. num. 4. Salas de legib. disp. 15. sect. 3. n. 41. Suarez lib. 5. cap. 7. num. 1. de legib. Rota decis. 8. par. 1. rec.*

Cognoscitur autem pœna latæ sententiæ ex eo quòd profertur verbis directis; quæ scilicet non requirunt ex natura sua factum, seu opus hominis: pœna autem sententiæ ferendæ cognoscitur, quia profertur verbis obliquis, quæ requirunt manum hominis: & quamuis pœna latæ sententiæ interdum proferatur verbis obliquis, vel communibus, id contingit, quia ex alijs additis verba communia, vel obliqua determinantur ad sensum directum; hæc *Tiraquell. loco cit. num. 36. & 37. Felin. nu. 24.* Quæ autem in particulari sint verba directa, quæue obliqua, vel communia, declarat *Bart. in l. Centuria, à num. 43. ff. de vulg. & pupill. Felin. loco cit Tiraquell. à num. 21. Sayr. Salas, & Suar. vbi supra*, nos autem de ijs sigillatim, *par. 2.* dicemus suis locis. Illud tamen hic prætereundum non est, quòd verbum *incurrere*, etiā in infinitiuo, vel futuro exprimatur, est verbum directum, quia ex natura sua excludit factum hominis. vt *Rota Cassad. decis. 1. num. 4. & 5. de simon* & de magis communi testatur *Tiraquell. loco cit. num. 147.* & est *text. in extrau. 2. de simon.* E contra illa verba *sub pœna excommunic. &c.* non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ, idest comminatoriam continent, *vt gloss. in c. non solum verb. sub pœna excomm. de Reg. in 6. & in extrau. 1. §. eodem modo, verb. sub excommun. pœna de verb. signif.* & communem ait *Tiraquell. in d. l. si vnquam verb. reuertatur nu. 255.* & communem Theologorum, Iuristarum, & Summistarum, ait *Suar. de censur. dis. 3. sect. 3. num. 6. in fin.* Nisi addita esset particula ipso facto, vel ipso iure, vel incurrēdæ, vt *Suar. ibi num. 7. & 8. & alij proximè citati*. Quando verò est dubium, an aliquod verbum, seu canon sit latæ sententiæ, vel ferendæ, vt contingit in verbis communibus, debet intelligi esse ferendæ, vt in partem benigniorem in pęnali materia fiat interpretatio, *Rota d. decis. 8. par. 1. recen. num. 2. Gloss. in c. in pœnis de reg. iur. in 6. Abb. & Butr. in c. si diligenti de for. comp. Felin. in d. c. Rodulphus super verbo, cadat*, vbi ponit exēplum in verbo *cadat*: & nullum crimen priuat ipso iure, nisi in casibus à iure expressis, *Felin. in c. 2. n. 3. de rescript. cum Innoc. Gemin. & alijs, & in c. querelam, num. 2. de iureiur.*

RESPONDEO II. quòd pęna latæ sententiæ formaliter est aliqua priuatio moralis, & non physica: quia cùm trahat secum executionem absque facto hominis, non potest sola efficere priuationem physicam: lex enim per se non potest sola efficere actum physicum, sed moralem; ideoque non potest priuare actu re corporea, seu illius possessione, sed re morali tantùm, seu iure aliquo, verbi gratia dominio, habilitate, fama, &c. vt *Suar. de legib. lib. 5. c. 7. num. 1.* quamuis in consequentiam moralis priuationis sequi etiam possit obligatio ad priuationem physicam, vt dicam *cap. 5.*

CAPVT

CAPVT IV.

An preceptum sub pœna latæ sententiæ significet obligationem sub mortali ad rem præceptam.

RESpondeo præceptum Ecclesiasticum sub pœna graui, siue temporali, siue spirituali latæ sententiæ, censeri obligare sub peccato mortali ad rem præceptam, & continere materiam grauem, quia aliàs præceptum foret iniquum, imponendo pœnam grauem pro leui culpa, ita *Sayr.lib.3.Clauis Reg.c.7. num.25.* cum communi sententia, *& Sanch.in decal. lib.6.cap.4.num.64.* Et quamuis aliqui, vt Caiet. Nauar. Dried.& Valent. relati à Sayro ibi teneant, quòd præceptum etiam sub graui pœna comminatoria, seu ferendę sententię non significet obligationem sub mortali ad rem pręceptam; tamen etiam ipsi secus dicunt in pœnis latæ sententię.

CAPVT V.

An pœna latæ sententiæ habeat locum etiam pro actibus internis, vel externis, occultis, vel ante declaratoriam.

RESpondeo primo quòd quamuis Canonistæ communiter dicant pœnam latæ sententiæ inferri posse, & afficere etiam pro peccato omnino occulto, scilicet pro actu purè interno; pœnam autem ferendæ sententiæ solum pro actu externo inferri posse, vt constat ex allegatis à *Sanch lib.2.in decal.c.8.nu.1.* & tenet etiam *Tiraquell.in l. Si vnquam verbo,reuertatur,numero 295.* Tamen vera,& communis sententia Theologorum, & multorum etiam Canonistarum, quos allegat, & sequitur *Sanch ibi nu.2. Salas de legib. disp.9. sect.2.nu.3. & 6.* tenet neque pœnam latæ sententiæ pro actu merè interno inferri posse, quia Ecclesia non iudicat de omnino occultis, sed ea soli Deo reseruantur, *cap.consuluisti, 2.q. 5. can.erubescant, 32. dist.& ibi Glos.*

Quis autem dicendus sit actus externus, declarant *Sanch.ibi nu.7. Suar. to.1. de relig. tract. 3. lib. 1.c.6. nu.11.& cap.4. nu. 2. & de fide disp.21.sect.2.nu.9. Layman. lib.2. tract.de fide,c.14.* Et dicunt sufficere, & requiri quòd sit signum sensibile moraliter significatiuum in ordine ad alium actus interni; idest, vt sit intelligibile ab alio homine, si adesset, saltem in aliqua circumstantia loci, etiam si actu nullus adsit.

RESPONDEO II. quòd lex humana præsertim Ecclesiastica, potest ferre pœnas ipso facto incurrendas pro actu interno, non vt interno, sed quatenus refertur ad externum, & cum eo componit vnum in genere moris; seu quatenus actum externum informat, afficit, corrumpit, & deprauat: & procedit etiam si actus externus aliàs esset bonus, vel indifferens ex obiecto, & fine operis, seu ex obiecto immediato, quia potest reddi malus ex obiecto, & fine operantis, seu ex obiecto remoto, seu ab actu imperante, seu intentione mala agentis, vt ait *S. Tho. p.2. quæst.20. art.2.* & ibi Theologi communiter. Et procedit etiam si illa mala intentio, seu internus actus nullo modo prodeat exterius, nulloque signo se manifestet. Et ideo hanc sententiam docent *Sayr.lib. 3. Clauis cap.6. in fin. Salas de legib.disp.9 sect.1 nu. 7.10.& 12.* asserens esse probabiliorem, & tutiorem. *Azor to.1.lib.5.cap. 10. §. in hac itaque,* dicens esse compertum,& certum, posse legem humanam prohibere, seu punire vt supra actum externum, ex aliqua mala intentione interna prouenientem:& hanc esse communem sententiam Iuristarum, & Theologorum constat ex ijs, quæ dixi, *verbo, Curia, cap.10. verbo, Beneficium, cap. 4. verbo, Incestus, cap.1. nu 6. verbo, Inquisitor, cap.5. verbo, Simonia, cap.5.* in quibus locis habes exempla in iure pœnarum latæ sententiæ contra agentes aliquid cum praua intentione, etiam nullo externo signo manifestata: quamuis alij putent legem humanam etiam Ecclesiasticam non posse punire actum externum ratione actus interni mali, nisi vel ille actus externus sit aliàs de se malus, aut nisi actus internus sit de substantia actus externi, ita vt sine illo actus externus mutet speciem; vel nisi actus internus, verbi gratia, mala intentio, prodeat exteriùs aliquo signo. Secus autem forte dicunt, si actus externus sit de se bonus, vel indifferens, licet malus fiat à malitia actus interni, quæ illi accidat, vt à circunstantia tantùm extrinseca, & accidentaria, vt ab actu imperante, seu intentione mala, vt tenent *Nauar.in c.mandato,num.20.de simo. Vasq. 1. 2. disp.160. Suar.de cens.disp.4.sect.2.nu.19.& seqq.* Illud verò certum est apud omnes, posse à lege puniri actum externum ratione malæ alicuius intentionis, aut ratione defectus actus interni, quando id fiat per modum legis, seu pœnæ conuentionalis, scilicet, quia aliàs legislator non vult publica bona alicui conferri, nisi cesset, vel adsit talis intentio, ita *Azor loc.cit.*

RESPONDEO III. quòd pœna latæ sententiæ, quatenus est merè priuatiua, scilicet non requirens factum hominis, seu actum positiuum physicum, ad sui consummationem, seu executionem totalem, vt inhabilitas, vel priuatio tituli, seu solius dominij ciuilis, priuatio vocis actiuæ, vel passiuæ,&c. obligat in conscientia ipso facto, etiam in occultis, ante omnem declaratoriam sententiam, secundum magis communem sententiam, vt dixi infra *c.29.q.1.* Quatenus autem non sit purè priuatiua, sed requirens ad sui consummationem actum positiuum physicum, vt priuatio bonorum corporalium patrimonialium, vel beneficiorum, aut officiorum, aut pœna banni, licet non requirat sententiam condemnatoriam, regulariter tamen requirit sententiam declaratoriam, ita *Felin. in c.Cum ab homine,n.10.de Iudicijs, Gemin. in c.Felicis, de pœn.in 6.nu.8.* & alij quos allegat *Farinac. q. 116. nu. 20.* & plurimi apud *Tiraquell.* qui testatur de magis communi, & veriori, *in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 400.* & multi Theologi quos refert *Sayr in Clau. Regia, lib.5.cap.9. nu. 25.* & tenet *Suar.de legib, lib.5.cap.8.nu.5.*& communem ait *Layman.lib,1.tract.4.cap.15.nu.5.*

AMPLIA quòd etiam si lex dicat pœnam amissionis bonorum, vel beneficij, seu rei possessæ, incurrat ipso facto ante omnem sententiam declaratoriam, intelligi debet de declaratoria iuris, & non facti, idest

cti, id est, vt non requiratur declaratoria pœnæ incursæ, sed tamen requiretur declaratoria criminis : ita *Eman. Sà verbo, pœna nu. 1. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 30. nu. 1. Filiucc. tract. 44. c. 6. Less. lib. 2. cap. 29. nu 63.*

AMPLIA II. quòd pœna priuans delinquentem re sua corporali iam possessa, non obligat ad executionem, nisi post sententiam declaratoriam accedat executio facta à Iudice: ita vsu receptum ait *Less. lib. 2. cap. 29. nu. 63. Suar. de fid. disp. 22. sect. 3. nu. 5.* & tenet *Molin. to. 1. disp. 96. Sanch. lib. 2. cap. 22. nu. 8. Azor. to. 1 lib. 5. c. 7. q. 5. & tom. 3. lib. 4. cap. 16. q. 9.*

LIMITA primò, quòd satis probabilis est sententia, pœnas etiam purè priuatiuas, si sint valde graues, priuantes scilicet iure quæsito, vel naturali, vel ciuili, vel ecclesiastico, magni momenti, non obligare pro foro conscientiæ ante declaratoriam, vt pœna infamiæ, inhabilitas ad beneficia, vel officia, vel priuatio vocis actiuæ. vel passiuæ: ita *Nauar. de dat. & prom. num. 31. & 44. Molin. disp. 96. Sanch. de matr. lib 9. disp. 30. num. 1. & lib. 2. in decal. c. 39. num. vlt. & opusc. lib. 2. c. 1. dub. 52. num. 11. & 13. & in decal. lib. 6. cap. 15. num. 65. Filiucc. tract. 10. nu. 264. Tanner. tom. 3. disp. 5. q. 8. nu. 97. Sosa super Bulla Clem. VIII. de largit. §. 9. Castellin. de elect. can. prælud. 1. §. 6. n. 20. Malder. p. 2. q. 96. art. 4. memb. 4.* Alij tamen distinguunt, vt dixi infra *cap. 46. q. 4.*

Sed hæc sententia nullo modo intelligitur procedere in censuris, & irregularitate; quia ex antiquissima Ecclesiæ vniuersalis consuetudine semper obligarunt absque alia declaratoria, vt *Tiraquel. loco cit. num. 401. Sayr. nu. 30. Salas de legib. disp. 15. sect. 2. in princ. Suar. de cens. disp. 3. sect. 2. Sanch. de matrim. lib. 9 disp. 30* Item non procedit secundùm aliquos, si reus fuit legitimè interrogatus à Iudice super delicto, & negauit; vnde non potuit procedi ad declarationem: tunc enim dicunt obligari ad pœnam in foro conscientiæ; ita *Sot. lib. 1. de Iust. q. 6. art. 6. col. 1. Cordub. lib. 1. q. 35. & q. 36 Roderic. qq. regul. to. 2. q. 57. art. 1. in fin. Sanch. in opusc. loc. cit. dub. 52. num. 14.*

Similiter pœnæ conuentionales priuatiuæ iuris quæsiti commissæ, ligant statim ante monitionem, *Rota par. 1. recent. dec. 159. num. 1.* & ante sententiam declaratoriam secundùm probabilem sententiam, licet non ante exactionem, quamuis etiam probabile sit non deberi ante sententiam. *Sanch. lib. 1. de matr. disp. 37. Less. lib. 2. c. 20. nu. 135.*

Pœnæ autem testamentariæ secundùm communẽ DD. debentur, & ligant in foro conscientiæ ante omnem sententiam, quia sunt conditiones, non propriè pœnæ, *Sanch. lib. 7. de matr. disp. 91. num. 2.* & idem dicendum de conditionibus resolutiuis conuentionalibus, *Sanch. lib. 1. disp. 37. cit. num. 2.*

LIMITA II. quòd etiam pœna requirens factum hominis, si sit moderata, & non valdè grauis, potest ipso iure imponi cum obligatione, vt reus per se exequi debeat ante declaratoriam, ita *Sanchez, & Molin.* & alij supra citati, & alij, quos allegat, & sequitur *Garzias par. 11. c. 10. num. 19.* & habes exemplum, *verb. electio num. 3. & verb. visitator, cap. 2.*

CAPVT VI.

An pœna latæ sententiæ secuta sententia declaratoria retrotrahatur.

RESpondeo, quòd etiam in ijs casibus, quibus dictum est penam latæ sententiæ non ligare ante sententiam declaratoriam, adhuc pro eo tempore intermedio pena huiusmodi non caret effectu. Nam primò declaratoria sequens retrotrahitur ad diem pœnæ incursæ, seu commissi delicti, itaut actus medio tempore gesti irriti censeantur; Vnde si declaretur aliquis hodie hæreticus, vel Maiestatis læsæ reus, eo ipso cassantur alienationes factæ à die criminis commissi, & fructus ab ea die confiscantur; Est certa, & cõmunissima sententia, tàm eorum, qui dicunt dominium à momento criminis transisse in Fiscum, quàm eorum, qui dicunt transire solùm à momento declaratoriæ, vt *Farin. q. 116. num. 20. 21. 22. & 66.* cum multis alijs, & *Sanch. lib. 2. c. 22. n. 2. 3. 5. & 33. in decal.*

Secundus effectus est, quia iuxta magis communem sententiam statim pœnâ incursâ, seu commissâ amissionis dominij, ante declaratoriam, alienationes à reo factæ sunt inualidæ, & illicitæ: quia licet non amiserit possessionem, atque ideò vti possit bonis ad suam sustentationem, tamen dominium amisit, ideò alienare non potest: ita tenent multi, quos allegat *Sanch. cap. 22. num. 48.* & tenet *Tiraquell. in l. si vnquam verbo reuertatur, nu. 324.* & communem ait *Farin. loco cit. num. 72.* & similiter incursa pœna priuationis beneficij, resignatio secundùm magis communem, non tenet etiam ante declaratoriam, vt *Gonzalez gloss. 15. num. 146. Farin. de hæresi, qu. 189. num. 79. in fin. Paris. de resign. lib. 3. q. 1. nu. 21.* Quamuis contra, quòd imò pro eo medio tempore possit etiam licitè alienare bona, licet per declaratoriam alienatio sit rescindenda, dummodo non adsit præiudicium recipientis, vt si alienetur titulo oneroso, tenet *Sanch. loco cit. num. 50. & 52.* & alij apud *Farinac. num. 72.* & tenet *Suar. de fide disp. 22. sect. 4. nu. 3.* quia inquit, à momento criminis ante declaratoriam reum amisisse dominium directum, seu de subtilitate iuris, non autem vtile, vel de æquitate; Et similiter probabile est valere resignationem medio tempore factam, donec ex vi declaratoriæ cassetur, vt *Sanch. lib 2. cap. 26. num. 9. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8.*

LIMITA prædictum primum effectum, vt procedat in actibus priuatæ potestatis, non autem in actibus publicis, seu iurisdictionis. Nam, etsi quis inciderit in pœnam priuationis officij publici, vel dignitatis latæ sententiæ, quamdiu delictum maneat occultum, acta per eum sunt valida, neq; cassantur per declaratoriam subsequutam, quia retinuit possessionem, & titulum coloratum: probatur *l. Barbarius, ibi DD. ff. de offic. præf. Felin. in c. Rodulphus, n. 43. post med. de rescript. cum Imoc. Abb. & aliis,* & multos allegat, & sequitur *Garz. par. 5. cap. 4. num. 328. 329. & seq. tract. de benef.* latè *Sanch. de matr. lib. 3. disp. 22. num. 56. cum alleg.* Et hoc amplia procedere etiam de iurisdictione interni fori, vt *Sanch. ibi num. 56 in fin.*

fin cum citatis. Item procedit in potestate conferendi beneficia, vel confirmandi, quia dicitur publicum officium potestate, & vtilitate. & generaliter, quod titulus coloratus cum communi errore reddat validos omnes actus, qui ex tali officio publico geruntur, licet non sint actus iurisdictionis formaliter, vt assistentia Parochi in matrimonio contrahendo, electiones, præsentationes, iustrumenti publici confectiones, ita *Less.lib.2.cap.29.num 67.* & idem dicẽdum de actu admittendi ad professionem, qui non est actus iurisdictionis, sed publici officij, *Sanch. in decal.lib.5. c.4.num.76. & 78.* & Sacra Congregatio Regularium declarauit in vna Abdomarien. validam fuisse professionem Monialis admissam ab Abbatissa illegitima, vel vidua, quam Episcopus deputauerat, qui tamen super tali impedimento non poterat dispensare; Sed ad eum pertinebat deputare Abbatissam. Quod autem dictum est de actu electionis, procedit quando ius eligendi competit ratione publici officij, v. g. Episcopatus, non autem ratione Canoniæ, quia tunc competit iure officij priuati quoad vtilitatem.

Item limita vt titulus coloratus cum communi errore non sustineat actum collationis, &c. quando talis prouisus concurrit cum prouiso habente legitimam potestatem, vt dixi *par.2. ver. Resignatio cap.2. ampl.3.* & ita *Innoc.in cap.cum dilectus num.5.de consuet. Abb. in cap.si verè num.9.de sent.excom: Felin.loco cit. Garz.loc.cit.*

Et amplia hoc dictum, vt valeant gesta ratione publicæ potestatis, quamuis crimen, propter quod ipso iure priuatur, quis officijs publicis esset delatũ ad forum, vt si Episcopus, vel Prælatus iam fuisset accusatus: nam & si ex accusatione resultet infamia facti, si nondum est causa finita, & sequuta absolutoria, *cap.omnipotens, de accusat. D D.in l.qui à latronibus ff.de testam. Seraph. decis.393.num,2. Molina trac.4 disp.7:nu.6.in fin.* Saltem concurrente communi populi, seu parœciæ, seu viciniæ opinione, *Genuen. in prax cap.27. num. 10. cum Abb. & alijs*. Tamen quamdiù toleratur, & factum non est notorium, remanet in possessione, & titulo colorato, & acta sunt valida, *Garzias ibi num.333.cum allegat. contra Bal. Gabr.& Mascard.* Imò etiam si lata esset sententia priuationis declaratoria priuatim in cubiculo, à Prelato, v.g. Episcopus in cubiculo intimauit alicui Sacerdoti eum incurrisse in suspensionem, vel irregularitatem, vel priuationem beneficij, tamen si hoc non peruulgetur, remanet titulus coloratus, & tenent acta. *Bal.in l.Barbarius num.10. in fin. ff.de off.prat.*

AMPLIA III. vt procedat etiam si lata esset declaratoria criminis, vel priuationis, sed Reus appellauit; pendente siquidem appellatione remanet titulus coloratus: secus si non appellauit, vel aliàs sententia transiuit in rem iudicatam *gloss.in cap.sæpè, verb.rata de appellat.& ibi Abb.num.15.* testatur de communi, & *Garzias loco cit.num.338.*

Limita quòd titulus coloratus cum communi errore non supplet, quando adest defectus in persona, qui sit diuinus, vel naturalis, quia publica potestas talem defectum supplere, in eoue dispensare non potest *Caiet.verb.confessionis iteratio; Reginal.lib.1.n.97 Bonac.de matrim.dis.1.q.2.pun.6. num. 36.* & in simili de regula de triennali dicunt *Gomez ibi q.26 §. sed breuiter, & Sanch.opusc.lib.2.cap.1.dub.31. nu 20. in medio*, vt si mulieri, vel Iudæo beneficium collatum sit.

CAPVT VII.

An pœna lata sententiæ commissa etiam ante declaratoriam possit, vel debeat exequi ab ijs, ad quos pertinet.

ADuertendum quod hic non loquimur de Principibus supremis, seu ius supremi habentibus, seù exercentibus. Hi namque quamdiù sunt in pacifica possessione, seu quamdiù de facto principatũ retinent, subditi tenentur illis, eorumque officialibus parere, & ad eorum tribunalia recurrere possunt, vt *Hippol.de Marsilijs in rubr de Constitut:n.67. Layman.lib.2 tract.3.cap.13.nu.7. §.ad alteram, & alij apud eos citati*. Ait tamen *Bar.in trac.de represal.q.2. num.12.* quod si Princeps bello occupat aliquem statum, si iniustitia belli sit notoria, tunc acta non valent per eum gesta; secus si sit occulta dum pacificè possidet. Sed etiam dimissa possessione subsistunt saltem si sint acta iurisdictionis contentiosæ, & non voluntariæ, quia si sint dispensationes, vel confirmationes, &c. aliqui putant reuocanda esse, vt *Rota decis.773.num.5.& 6.* Alij tamen veriùs dicunt non esse reuocanda sed valida remanere *Crescent.dec. 1. de confirm.vtil.* quod est verum si gratia sit consummata ita vt sit mandata executioni. *Rot. d.dec.773. num.6.* Igitur

Ad quæsitum RESPONDEO I. quoad pœnam priuationis iurium, & actionum varias esse DD.sententias. Prima asserit debitores eiusmodi rei non teneri illi soluere, quia putant hanc pœnam latæ sententiæ ligare statim etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, & quia hæc pœna non indiget facto hominis positiuo ad sui consummationem, sed est purè priuatiua; quo casu obligat statim secundum magis communem, vt dixi supra *cap. 5.* & ita tenet *Innoc. in cap.fin. de hæret. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.365.Castro lib. 2. de iust. hæret. punit.cap.7.post princ.Farin.q.189.§.5.nu.63.* & quod talis reus in foro conscientiæ non possit exigere etiã stante delicto occulto, ait *Felin.in d. cap.fin. in princ. verb.& pondera,& Farinac.loco cit.num.67.* Alij verò dicunt non teneri debitores illi soluere, quando delictum est manifestum, seu tale, vt probari possit. Ita tenent Canonistæ communiter, *in d.c.fin.vt Abb. Socc.Butr.Cardin.& Summistæ* communiter, quos allegat, & sequitur *Farinac. num. 66.* & hæc est magis communis sententia. Alij denique dicunt non posse debitorẽ denegare debitum ante declaratoriam, ita tenet *Sanch.lib.2.cap.24.num.8.Azor. par.1. lib.8. cap.13.quæst.2.Anchar in cap. cum secundum de hæret. in 6.not.2:Bursat.lib.1. cons.14. num.18. Sanctarel. de hæres.cap.37.num.4.* Sed secunda sententia verior videtur, vt scilicet per exceptionem debitor repellere possit

possit creditorem,si sit certus de delicto, & probare possit: Et tunc etiam pro foro conscientiæ posset retinere probaturus si contra eum agatur.

RESPONDEO II. quòd Fiscus,seu alius,cui bona per pęnam priuationis ipso facto applicantur, non potest per se ante declaratoriam occupare: est communis sententia. tenet *Sayr lib. 3. Clau. Regia. cap. 9. nu. 36. col. 1. in fin. Innoc. in d.c. fin. de hæret. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 22. num. 14. & seqq. & Farinac. q. 190 §. 1. nu. 5.* vbi plurimos congerit; quamuis aliqui velint sufficere crimen esse notorium, *vt Nauar. conf. 20. num. 4. de hæret,* & alij apud *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo reuertatur. nu.* 401. Et quod in casu priuationis beneficij,vel officij, aut dignitatis ipso iure incursæ, si crimen sit notorium,aut inexcusabile, fieri possit executio omissa declaratoria, probat *Marta de Iurisd. p. 3. cap. 21. num.* 12. Ait tamen *Tiraquell. num.* 403. quod si executio fiat etiam in non notorijs, fine sententia declaratoria, valet si nihil opponatur: quod etiam tenent alij apud Martam ibi.

RESPONDEO III. quo ad pænam priuationis iurium superioritatis, diuersæ sunt sententiæ. Prima asserit quòd si quis Prælatus, vel Dominus incurrat pœnam priuationis officiorum, seu dignitatis, possunt, & debent illico ante declaratoriam subditi ab eius obedientia se subtrahere, ita *Anan. Lapus, & Bart.* quos allegat, & sequitur *Tiraquell. in l. si vnquam verb. reuertatur, C. de reu. don. nu. 366. & idem nu. 354 & 355.* vbi ait quod agens repelli potest exceptione exclusiua iuris agentis etiam ante declaratoriam, & multos allegat. Alij vero generaliter dicunt requiri declaratoriam, vt generaliter de omni subiecto, & obligato docent *Azor. & Simancas* apud *Sanch. lib. 2 cap. 24. in decal. nu. 6. & 8.* & tenet *Filiucc. tract. 22. num 233. & 234.* & alij quos allegat *Farinac. q. 189. nu. 61. col. 2.* & de Prælatis tenet *Io. Valerus differ. vtr. for. 20 num. 4. Diana resol. 67. tract. 3. Miscell. tom. 1.* & de omni subiecto, exceptis filijs, quando ipso iure emancipantur ex delicto patris, ait *Sanch. dicto nu. 8.*

Sed tertia Sententia, & concilians videtur tenenda, quòd manente Reo in possessione sui iuris, seu bonorum cum titulo colorato, non possint subiecti iura denegare, vel obedientiam, nisi vel delictum, & commissio pœnæ sint notoria, vel si sint occulta, saltem probari possint, & ipse excipiens, & denegans iura, id faciat cum intentione recurrendi, & probandi coram Iudice competente: quamuis si velint possint iura reddere vsque ad declaratoriam: post declaratoriam autem non poterunt subditi parere, nisi quando ob nimiam potentiam Superioris cogerentur, non in contemptum clauium Ecclesiæ: & ita tenet *Syluest. verb. hæresis, 1. num. 14. vers. 11. Bannes Valentia,* & alij, quos allegat *Farinac. loco cit. num 66.* & faciunt quæ dixi *verb. simonia cap. 7;* vbi habes exemplum.

An autem violento possessori possint denegari obsequia debita tali dignitati, vide *Innoc. c. in litteris num. 3 & seq. de rest. spol.*

RESPONDEO IV. quoad censuras Ecclesiasticas, si sint nominatim denunciatæ, quilibet tenetur reum vitare: si autem non sint denunciatæ, potest, sed non tenetur euitare, nisi in casu excommunicationis incursæ ob percussionem notoriam Clerici, ob. extrau. ad euitandam, vt dixi *p. 2. c. 4.*

Est tamen aduertendũ quod si aliquis sit denunciatus vel notorius Clerici percussor in vno loco, vel Diœcesi, sed in alijs locis res sit occulta, sed nos ibi existentes sciamus censuræ denunciationem, seu notorietatem percussionis: tunc secundum multorum sententiam tenemur eum vbique vitare priuatè, & publicè, etiam si probare non possimus censuram: ita *Innoc. in c. inquisitioni num. 2. de sent. excomm.* & de communi testatur *Couar. in c. alma. par. 1. §. 3. nu. 2.* & alij apud *Sayr. lib. 2. de censur. disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. num.* 48. Secundum alios autem DD. non tenemur illum vitare publicè, sed occultè in loco vbi censura manet occulta; & ita tenet *Palud. Armilla,* & alij apud *Auilam p. 2. c. 6. disp. 11 dub 12.* & tenet *Eman. Sà verb. excom. num 34. Sanch in decal. lib. 2. c. 11. nu. 20. Filiuc. tract. 13. nu. 49. Layman lib. 1. tract. de excommun. cap. 4. n. 3.* & communem recentiorum ait *Auila loco cit.* Alij autem quòd si probare possimus, tenemur eum publicè vitare vbique; alias solum occultè vbi res est occulta, ita *Couar.* & alij, quos sequitur *Sayr. ibi.* Sunt omnes probabiles sententiæ.

CAPVT VIII.

An pœna latæ sententiæ requirat actum consummatum Et an multiplicetur actuum, seu transgressionum multiplicatione.

RESpondeo ad primam quæstionem requirere actum consummatum: & ampliatur hæc conclusio, quia etiamsi in atrocioribus sufficiat conatus delicto proximus ad pęnam sententiæ ferendæ, *l. si quis non dicam, ibi glos. & DD. C. de Episc. & Cler.* tamen ad incurrendam pęnam latæ sententiæ non sufficit sed requiritur actus consummatus, *cap. cum in cunctis, § Clerici sanè, de elect. cap. perpetuæ, eod. tit. in 6. Marta de iurisd. pa. 2. c. 27. n. 4. cum alijs DD.* & communissimam esse opinionem ostendit. *Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 354. & Hippolyt. de Marsilijs in c. at si Clerici. nu. 56. de Iudic.* Limitatur nisi aliter sit in iure expressum, vt dixi *infra c. 26. propè finem: & latè tractat Ceuallos contra commun. q. 540. à n. 15.* verbi gratia in crimine læsæ Maiestatis omnis conatus punitur eadem pęna, ac si effectus esset consummatus, vt *Farinac. q. 116. nu* 148. vbi testatur de communi per *l. 1 ff ad Iul. maiest. & l. 3. C. eodem.* Alia exempla habes, *verb. procuratio, infra part. 2.*

RESPONDEO ad secundam quæstionem, distinguendos esse quinque casus.

Primus casus est quando sunt plura facta illicita à lege punita, eiusdem, contra eandem personam, ex interuallo. Tunc certum est consurgere plura delicta, siue sint eiusdem, siue diuersæ speciei, siue ad vnum finem, siue ad plures ordinata, & sicut crimen

mul-

multiplicatur, ita & pęna *l. nunquam plura ibi gl. ver. occiderit, & Bar num. 4. & 11. ff. de priu. del.* & de communi sententia *testatur Clar. §. fin. q. 84. vers. scias etiam, & vers. alius est casus. Farin. q. 22. num. 1. & seq.* Vnde si quis primò rasit literas Apostolicas, & alio tempore in illis aliquid adscripsit, duplicem incurrit excommunicationem ex Bulla in Cœna Domini quia duplex delictum falsificationis commisit, vt ait *Bal. in c. olim, num. 6. de rescr.*

Secundus casus est, quando sunt plura facta, & delicta plura, siue eiusdem, siue diuersæ speciei, sed incontinenti, & eodem impetu, ac intentione, seu fine facta, ordinata ad vnum finalem effectum. Tunc est differentia inter pœnas sententiæ latæ, vel ferendæ. Etenim quoad pęnas ferendæ sententiæ non fit cumulatio pęnarum, sed pęna solius principalis, scilicet grauioris delicti locum habet, *Farin. q. 22. num. 19.* quia delicta præambula in principali confunduntur. Vt si quis pluribus vulneribus aliquem occidat, vnica erit actio, seu pęna de occiso, & non de vulneribus *l. illud §. fin. ff. ad l. Aquil.* Sic delatio armorum, insultus, & vulnus ordinata ad homicidium incontinenti perpetratum, in ipso homicidij delicto confunduntur, *Bar. in d. l. numquam, num. 5. & 6. Bal. in l. quicunque num. 5. C. de seru. fugit.* & communem ait *Clar. d. q. 84. vers. alius est casus.* Quod est intelligendum si pro delicto principaliter intento grauior esset pęna statuta, aliàs secùs, vt *Bar. ibi num. 6 Farin. ibi:* & intelligendum est extingui pęnam delicti pręparatorij, ita tamen, vt augeatur pęna præparati. *Alter. to. 1. lib. 5. dis. 10. c. 4. dub. 4.*

Quoad pęnas autem latæ sententiæ distinguendũ, quòd si pro singulis illis factis præparatorijs, & pręparato lata sit ab eodem legislatore, seu superiore eadem pęna, vt in Bulla in Cęna Domini excommunicatio contra eum, qui venientem ad limina, seu ad Curiam Rom. percutit, spoliat, vulnerat, detinet, vel occidit, omnia hæc eodem impetu faciens, vt occidat, vnam tantùm pęnam, excommunicationem scilicet vnam incurret. *Alter. ibi, Vgolin. super c. 9. Bullæ in Cœna Domini vers. detinet, num. 4. Filiuc. tract. 16. num. 235. Couarr. lib. 2. variar. c. 10. num. 8. vers. 2. illud* Si autem pro diuersis illis factis statutæ essent pęnę diuersę rationis ab eodem Superiore, v. g. pro coadunatione armatorum, pęna excommunicationis, confiscationis bonorum, &c. pro homicidio autem pęna mortis, aut banni; facta coadunatione ad effectum homicidij incontinenti perpetratum, non videtur, quod habeant locum pęnę latę contra facientem coadunationem, sed contra homicidam, saltem si hæc pęna, scilicet homicidij esset grauior, iuxta ea, quæ dixi *par. 2. verb. Arma c. 10.*

Limita quòd quando illæ actiones criminosæ essent factæ partim in vno territorio, partim in alio, tunc enim pœnæ latæ sententiæ incurruntur ratione delicti consummati, seu principalis, ad quod alia incontinenti ordinata sunt, si vtrumque territorium delinquens præsentia sua attigit, vt dixi infra *c. 26. §. tertius casus principalis.*

Tertius casus est, quando sunt plura facta eiusdē rationis ab eodem contra eundem incontinenti, eodem impetu, ac intentione, non tamen ordinata ad vnum finalem effectum; sed singula ad suum proprium tendentia obiectum, vt finem, & in hoc quidem casu magna est DD controuersia.

Prima sententia asserit censeri plura delicta, & cōsequenter pęnas multiplicari, si iterabiles sint. hæc sententia est *Dyni,* quem sequitur *Bart. in d. l. numquam plura, num. 4 & 11. ff. de priu. delict. Bal. in l. quicunque nu 7. C. de seru. fugit.* & communem ait *Clarus q. 84. vers. scias etiam.* qui omnes ponunt exemplũ in pluribus percussionibus, seu alapis, seu vulneribus eodem impetu alicui inflictis. Hinc etiam multi DD. dicunt, quòd si adulter repetat copulam incontinenti cum eadem muliere extra figuram matrimonij adulterini, tot dicentur adulteria, & totidem pęnis iterabilibus puniendus erit reus, quot fuerint copulæ carnales; secus si copulæ fuerunt iteratæ sub prætextu, seu titulo matrimonij, scilicet adulterini: quia tunc cùm sint omnes ordinatę ad vnum effectum, seù finem matrimonij, vnum erit crimen, & vna pęna, etiamsi ea iterabilis esset, ita *Bar. in l. vulgaris num. 1. ff. de furt. Salic. in l. adulter. num. 5. in fin. C. de adult. Anchar. cons. 4. num. 4. Alter. lib. 3. dis. 10. c. 8. § 2. considerari to. 1. Suar. de censur. dis. 5. sect. 3 n. 7.* Item sequitur ex eadem sententia, quòd proferens plura verba contumeliosa, seu conuicia diuersarum significationum, etiam eodem impetu in eundem, dicitur reus plurium iniuriarum; secus si idem conuicium repeteret eodem impetu in eundem, ita tenet *Bar. in d. l. nunquam numer. 11. & in l. item apud §. ait prætor, ff. de iniur. Angel. de malef. partic. Verba iniuriosa num. 6*

Secunda verò sententia asserit ex coaceruatione, seu aggregato dictarum plurium actionum eiusdem rationis in continenti, eodemq; impetu, vnam censeri actionem moraliter, ideoque tanquam pro vno delicto reum puniendum esse; ita *gl. in d l. nunquam, ver. occiderit. Iac. de Arena in d. l. item apud, nu. 1. & 3. ff de iniur.* & hanc sententiam communem dicunt *Florian. in l. 4. ff. ad l. Aquil. Couar. lib. 2. var, cap. 10. num. 8. vers. quartum, Alter. d. lib 3. dis. 10 cap. 8.* qui omnes exemplificant in pluribus percussionibus, seu alapis, vel vulneribus. Et similiter de copula adulterina, repetita etiam extra figuram matrimonij in continenti, eademque intentione; quòd vnum censeatur delictum, & vnica pęna (etiam si iterabilis sit) reus puniri debeat, ait *Bald. in d l. quicunque, num 5. C. de seru. fug. Ias. in l. eum qui §. in popularibus nu. 15. ff. de iureiur Bar. sibi contrarius in cons. 222. inc. Antonius.* Imò & continuationem adulterij, seu concubinatum adulterinum vnica pęna quantumuis iterabili puniendum, esse communem sententiam testatur *Couarr. d. nu. 8. in fin. & Clarus § adulterium vers. sed pone.* Item quod proferens diuersa conuicia in aliquem eodem impetu, vnius iniuriæ sit reus, probari videtur *in d. l. item apud §. ait prætor,* & ita ibi notat *Iac. de Arena ff. de iniur. Alber. de Rosate tract. de statut. par. 2. q. 39 Couar. d. num. 8. vers. quartum,* & hāc sententiam verissimam ait *August. in addit. ad Angel de malef. super partic. Verba iniuriosa, nu. 6.* Et quòd continuans lusum aleæ, scilicet repetendo in conti-

nenti, vnam pęnam incurrat, scilicet vbi statuta sit contra aleis ludentes, tenet *Bal. & Angel in l. infitiando §. infans ff. de fur.* Et quòd effractor Ecclesiæ capiens inde diuersa vasa successiuè, & continuatè iteratis extractionibus, vnam incurrat excommunicationem, ait *Suar. d. dis. 5. sect. 3 num. 4. de cens. & Alter. lib. 3. dis. 10. c. 3. §. 2. considerari*.

Hæc secunda opinio quoad pęnas latæ sententiæ verior est, & communis: nam quòd vno impetu pluribus percussionibus, aut vulneribus clericum afficiens, vnam incurrat excommunicationem docent *Io: And. in cap. delictum num. vlt. de reg. iur. in 6. Abb. in c contingit 36. num. 8. de sent. exc. Cardin. in Clem. 1. § si qui, opp. 1. de priuil. Sayr. lib. 1. c. 10. num. 9.* & communem dicunt, & tenent *Couarr. d. num. 8. vers. quartum, Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 16. §. 3. num. 4. Alter. lib. 3. dis. 10. cap. 8. in princ.* & probatur *c. cum pro causa, 27. de sen. excomm.*

Aduerte tamen, quod attinet ad forum conscientiæ in confessione sacramentali omninò explicandū esse numerum, quo carnales copulæ fuerint iteratę, hoc est certum, vt ait *Felin. in c. sicut num. 3. de testib.* & docet *gl. in c. imitare 6. q. 1.* De multiplicatis autē conuicijs diuersę significationis in eandem personā eodem impetu, ac de pluribus blasphemijs eiusdem rationis vno impetu prolatis, explicandum esse numerum alij affirmant, alij negant; vtraque sententia practicè probabilis est, vt patet ex allegatis *à Diana resol. 28. tract. 7. par. 1.* De vulneribus denique multiplicibus eidem inflictis, verior, & magis communis sententia, & in praxi communiter recepta est, vt numerus vulnerum explicari debeat: imò & qualitas vulneris si valdè aggrauet; quia hę circumstantię ad ipsam substantiam peccati pertinent, & quia afferunt nouum nocumentum, & aliter non potest Confessarius benè iudicare, neque consulere, ita *Henriq. de pœniten. lib. 2. cap. 7. num. 6. Bonacc. de pœnit. tract. de confess. diffic. 3. nu. 17. Laym. lib. 1. tract. 2. c. 10. num. 3.* Imò etiam in foro externo in casibus præfatis separatim agi potest ratione nocumenti, *Bar. in d. l. numquam plura num 3. ff. de priu. delic. Anchar. in Clem 1. §. quibus, num. 14 de priuil.*

Quartus casus est, quando factum est vnum, sed virtualiter, & æquipollenter est multiplex in ratione delicti; & tunc quia ex vno facto resultant plura delicta, siue eiusdem, siue diuersæ speciei; consequenter pœnæ multiplices incurruntur. Hoc autem duobus modis contingere potest. Primus est quando eadem actio terminatur ad plura obiecta eiusdem speciei, v. g. quando vno facto plures personæ læduntur. Vnde qui plures homines ad limina Apostolorum, seu ad Curiam Romanam venientes in personam offenderet vnica sclopi explosione plures excommunicationes incurreret, vt *Vgolin. super c. 9. Bullæ vers. detinent num. 4. Alter. to. 1. lib. 5. dis. 10. c. 4. dub. 4. vers. item plures.* Similiter qui vno ictu plures Clericos percuteret, plures excommunicationes simul incurreret, est communis sententia, quam docent, *Io: Andr. in c. delictum, de reg. iur. in 6. Nauarrus cap. 6. num. 18. Zerola de pœnit. c. 12. num. 48. Henriq. lib. 5. cap. 10. num. 9. Vgolin. de cens. tab. 1. c. 16. §. 3. n. 8. Sayr. de censur. lib. 1. c. 10. num. 9. Vasch. de pœnit. q. 91. a. 1. dub. 4. Alter. to. 1. lib. 3. dis. 10. cap. 8.* & hanc sententiam in praxi sequendam esse, quamuis contraria speculatiuè defendi possit, ait *Suar. de censur. dis. 5. sect. 3. nu. 12.* Sic etiam qui in plures personas simul vnum conuicium iactauit, pluribus actionibus tenetur tanquam de pluribus iniurijs, *l. 1. §. fin. ff. de iniur. Bonif. de Vitalin. tract. de malef. tit. de iniur. num. 4.* De delinquente inter duo territoria dixi infra *c. 26.*

Secundus modus est quando vna actio terminatur ad vnum obiectum, seu terminum, sed in eo concurrunt diuersæ circumstantiæ omnes lege pœnali damnatæ, nam factum est vnum, & plura delicta, & plures pœnæ locum habent; v. gr. si quis committat adulterium cum incestu, *c. literis, ibi Abb. num. 2. Felin. num. 1. de præsumpt. l si adulterium cum incestu, ibi Bar. num. 3. ff ad l. Iul. de adult.* Item sepeliens aliquē vsurarium manifestum, eundemque publicè excommunicatum, ac nominatim interdictum, ac tempore interdicti, incurrit quatuor excommunicationes latas, *ex Clem. 1. de sepult.* vt docent *Cardin. ibi nu. 29. Vgol. de censur. tab. 1. c. 16. §. 3. num. 4. Sayr. lib. 1. de censur. cap. 10. num. 10. Suar. de censur. dis. 5. sect. 3. n. 14.*

Quando verò in eodem obiecto concurrunt diuersæ circumstantiæ se habentes, vt genus, & species; tunc quoad pœnas ferendæ sententiæ genus confunditur in sua specie: & vna tantum pœna, scilicet pro delicto specifico, locum habet, *l. senatus, ibi Bar. ff. de accus. Abb. & Felin. in d. cap. literis de præsump.* Quare pœna homicidij in parricidio extinguitur, & sola parricidij pœna reus punitur, vt *Bar. ibi.* Quoad pœnas autem latæ sententiæ distinguendum est; quia si sunt pœnæ eiusdem speciei, tunc non iterantur, sed confunduntur, ita vt vna, & eadem censeatur imposita, vnde excommunicatio lata *in can. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* contra percutientes Clericum non censetur iterata *in Clem. 1. de pœnis*, contra percutientes Episcopum, sed vna tantum incurritur, vt probatur *ex d. Clem. 1. & ibi not. gl. verb. de prædictis, & Imola num. 13.* Si verò sint pęnæ diuersæ speciei, non possunt confundi, sed ambæ concurrunt, vt excommunicatio lata *in extr. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alienan.* contra alienātes bona Ecclesiastica, concurrit cum suspensione lata contra alienantes bona Ecclesiastica Ecclesiæ Regularis, vt dixi *par. 2. verb. Alienatio cap. 5.*

Quintus casus est, quando plures concurrunt ad idem delictum; & tunc si singuli concurrant, vt causæ partiales ad vnum effectū, vt cùm duo simul Clericum occidunt, tunc singuli in solidum tanquam principales puniuntur, tanquam de vno delicto; atq; ita in exemplo proposito vnam excommunicationem singuli incurrunt; & quamuis alter alteri in eo delicto auxilium præstare, & sic simpliciter concurrere ad delictum, nempè vt causa principalis, & vt secundaria; tamen quia omnia tendunt ad vnum effectum, idest ad idem homicidium, ideò vnum dicitur delictum, & pęna vna locum habet. Idem contingit in duobus furantibus trabem, aut rem aliam de loco sacro, &c.

Si vero singuli concurrant, vt causæ totales ad di-

uersos

uersos effectus, v.g.vnus vulnerat Clericum in capite, & alius eundem in brachio; vel duo furantur res de Ecclesia, & vnus vnam rem aufert, & alius aliam; tunc quilibet ipsorum vno facto duo delicta commisit, & punietur, seu pęnas incurret, non solum vt principalis pro suo facto, sed etiam vt auxiliator in facto alterius, quia assistentia vnius reddit alium animosiorem, & offensum timidiorem. Tota hæc doctrina est *Bar. in l. qui seruo, §. si duo, ff. de furt.* quam in praxi receptam, & communem dicunt *August. in addit. ad Angel. de malef. super vers. Dicto maleficio semper adstitit, & Farin. q. 131. num. 4.* Vnde sequitur in istis duobus exemplis singulos istorum, scilicet simul vulnerantium Clericum, aut rapientium bona de Ecclesia duas incurrere excommunicationes.

At verò si vnus cooperetur duobus simul committentibus vnum delictum, v. gr. illos associando, vel consilium, aut mandatum illis dando, vnam tantum pęnam tanquam ex vno facto, & ex vno delicto committet, quia illi duo moraliter pro vno reputantur, ita *Bar. in l. si in rixa, num. 5. & 6. ff. ad l. Cor. de sicar.*

Ex prædictis infertur ad praxim, quòd quando quis ex vno facto, aut ex pluribus incidit in censuras plures eiusdem speciei, ad obtinendam absolutionem debet fieri mentio omnium illarum, seu omnium circumstantiarum, seu causarum, propter quas iteratæ sunt, aliter enim absolutus quoad vnam causam, non remaneret absolutus à censura propter aliam causam incursa. Si autem fiat expressio omnium causarum, tunc vna absolutione tolluntur omnes censuræ eiusdem speciei, propter illas causas incursæ, dummodo absolutio pertineat ad eundem superiorem absoluentem; hæc docet *gl. in Clem. 1. verb. subiacere, & ibi Vitalin. nu. 69. de sepult. Alterius tom. 1. lib. 3. disp. 10. cap. 8. §. ex his primò, tex. in c. cùm pro causa, ibi DD. de sent. excomm.* Si verò ad diuersos Iudices pertineant, à singulis singulæ absoluentur, *c. officij de sen. excom. Alter. loco cit. §. eodem modo.*

CAPVT IX.

An pœna latæ sententiæ extendatur ex identitate rationis de casu ad casum.

RESpondeo, quod etsi pęna ferendæ sententiæ nonnunquam extendi possit, pęna tamen latæ sententiæ non extenditur, *Io: Andr. in c. odia de reg. iur. in 6. Abb. in c. vlt. de iurepat. Dec. in c. translato, 1. lect. col. vlt. de constit. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 303. C. de reuocan. donat.* qui *num. 304.* ampliat procedere etiam in exęquatis: *num. 305.* ampliat vt noua constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pęnam latæ sententiæ non extendatur respectu pęnæ ad præterita, quicquid sit in pęna sententiæ ferendæ.

Et amplia vt procedat etiam in pęnis testamentarijs, in quibus in aliquo casu contrauentionis vocatus priuatur eo ipso hæreditate, vel legato, non enim fiet extēsio ad alium casum, etiam ex identitate rationis. *Rota decis. 47. nu. vlt. par. 1. nouiss. cum Felin. in c. causam quæ num. 27. de resc.*

CAPVT X.

An pœna latæ sententiæ contra committentem aliquod delictum extendatur contra cooperantes eidem.

RESpondeo, in hoc esse differentiam inter pœnas sententiæ latæ: quia pœnæ sententiæ ferendæ in iure statutæ contra facientem, seu committentem crimen, procedunt eodem modo contra cooperantes, seu causas minus principales, vt mediatores, auxilium dantes, consentientes, mandantes, aut aliter ope, vel auxilio iuuantes, quotiescunque fuerunt causa proxima delicti, vt dicunt Iuristæ, idest quando efficaciter in talem effectum influxerunt, tunc enim omnes dicunt puniri pœna ordinaria; si autem ipsorum concursus non influxit, seu non causauit effectū, sed remotè tantum cooperati sunt, scilicet quando etiam sine illorum cooperatione eodem modo esset sequutus effectus, tunc dicunt puniendos esse pœna minori, idest extraordinaria. Ita *Salyc. in l. 1. n. 24. C. de rapt. virg. Clarus q. 90. § fin.* vbi ait communem, & latè *Farin. q. 130. n. 4.* vbi ait communem; *& nu. 42.* vbi hæc declarat, & probatur hęc doctrina *l. nihil interest, ff. ad l. Cornel. de sic. & c. 1. & ibi DD. de offic. del.*

Sed quod attinet ad pœnas latæ sententiæ, seu ipso iure committendas, communis sententia tenet cooperantes, etiam si proximè, seu efficaciter concurrant, & influant, non incurrere in pœnas latas contra facientem aliquid, nisi verbis legis tacitè, vel expresse comprehendantur. *Caiet. ver. excom. c. 47. not. 3 Sylu. excomm. 10. dub. 4. Tab. excom. 5. casu 49. Sanch. de matr. disp. 48. n. 3. lib. 7. Bonif. de Vitalin. in Clem. 1. n. 34 de consang.* Et communem ait *Nauar. c. 27. n. 51. Auil. p. 2. de cens. c. 5. disp. 3. dub. 2.* qui omnes loquuntur de pœna excommunicationis latæ sententiæ, in qua iura aliàs solent latiorem facere interpretationem, pro maiori conscientiæ securitate, vt *Card. in cap. sacris de his, qui vi*; sed & generaliter de omnibus alijs pœnis latæ sententiæ, tenent *Nauarr. cons. 98. nu. 2. de simon. Vgolin. de simon. tab. 4. cap. 8. num. 4. Sanch. opusc. lib. 2. c. 3. num. 104.* Et quod dixi de pœna lata contra facientem, procedit etiam de pęna lata contra committentem aliquod crimen, vt *Suar. de censur. disp. 4. sect. 3. num. 5. Nauar. cons. 98. num. 2. de simon.*

AMPLIA, quòd etiā si mediator, seu proxeneta quoad pœnas ferēdę sententię dicatur ipse facere, seu cōmittere ad quod mediator existit, vt *c. 1. de test.* ibi *Gemin. Franc. Anchar. n. 1.* Tamen secus quoad pęnas latæ sententiæ, vt *Sanchez, & Nauar. loco cit.* Ratio autē præfatæ differentiæ est, quia in pęnis latæ sententię fit strictissima interpretatio, vt non fiat extensio etiam ex identitate rationis, vt dixi supra *cap. 8. & 9.*

LIMITA dictam conclusionem primo, vt non procedat, vt dixi, quando ex verbis legis pœnalis aliud colligitur: vt si quis causa fuerit, vel si quis directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè tale quid fecerit; vel si quis de tali delicto culpabilis extiterit; vel si quis auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit, ita *Auila loco cit.* Idem, si dictum sit, tale delictū procurantes, vt *in Extr. 2. de sim.* dixi *v. simonia, c. 2*

LIMITA II. vt non procedat in excommunicatione ob percussionem Clerici, vel Monachi, quia iura expressè extenderunt, *Can. si quis suadente*, vt patet *ex c. quanta 47. de sent. excom* & alijs iuribus, de quibus dixi infra *par. 2. verbo iniuria, cap. 2.* & ita *Auila loco cit. post conclus. 2. vers. ad secundum*. Est tamen verum, quòd in actu absolutionis minor est pœnitentia iniungenda causis secundarijs proportionaliter iuxta eorum concursum, vt *c. sicut dignum de homicid.* vbi agitur de complicibus necis, seu martyrio Sancti Thomæ Cantuar.

LIMITA III. vt non procedat in pœna infamiæ iuris resultante ex sententia condemnatoria, vel ex transactione in causa famosa: quia hæc pœna est in consequentiam pœnæ ferendæ sententiæ; ideò procedit etiam contra causas minus principales, si fuerint condemnati, vel si pacti fuerint, vt dixi infra *cap. 27. § tertio modo*. Et in hoc sensu benè dixit *glos. & Bald. in l. Imperator, ff. de postul.* quod infamia non est propriè pœna, sed est aliquid consecutiuum ad pœnam.

LIMITA IV. vt non procedat in irregularitate ex homicidio, vel abortu: quia omnis quomodocunque cooperans, seu influens in illud, est irregularis, scilicet si sine illius auxilio principalis illud non fecisset, vel non tam facilè, vel non tàm citò: Canonistæ communiter *in d. c. sicut dignum, §. qui verò*. Vnde *Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 2. num. 2. vers. quatenus*, ait: Et si ad pœnam sententiæ ferendæ probabilis sit sententia, quòd non puniatur pœna ordinaria, qui non concurrit ad actum proximum homicidij, tamen quoad irregularitatem sufficit, vt influxerit modo prædicto, scilicet in totum, vel ex parte. Et de communi omnium Canonistarum testatur *Farinacc. q. 131. num. 10.* & ita *Suar. de cens. disp. 4. sect. 3 num 8.* vbi affert rationem diuersitatis, quia, inquit, irregularitas ex homicidio non imponitur principaliter per modum pœnæ, sed per modum inhabilitatis, ob significationem, & indecentiam; ideò militat non solùm in homicida, sed etiam in dante causam homicidio.

Sed aduerte, quòd etiam in casibus, quibus lex, seu canon pœnam latæ sententiæ extendit ad cooperantes, debet intelligi de vero cooperante, non autem fictè, idest de ratum habente. Vnde ratihabitio homicidij non inducit irregularitatem. *Farinac. q. 135. num. 67. cum multis alleg. Suar. de cens. dis. 44. sect. 3. numer. 24.* Neque inducit pœnam infamiæ iuris in illis delictis, quibus cooperantes illam incurrunt, vt *Farinacc. ibi num. 77.* Nisi lex expressè extendat pœnam ad ratum habentem, vt *c. cùm quis 23. de sent. excomm. in 6.* vbi est casus in percussione Clerici, vel Monachi.

CAPVT XI.

An Pœna latæ sententiæ commissa ante declaratoriam transeat in hæredes passiuè, vel actiuè.

RESPONDEO I. quod quamuis aliàs crimen extinguatur morte delinquentis, ita vt integro statu decedere censeatur, qui nondum condemnatus decessit, *l. is qui in reatu, ff. ad l. Iul. maiest. l. 2. C. ne ex delict. defunct. l. 1. ff de priua d. l. Simanc. de cathol. instit. c. 18. à num. 2.* Tamen pœna bonorum ipso iure incursa transit contra hæredes defuncti, *Cyn. in l. 2. C. qui test. fac. poss. Bald. in rub C si pend. appell. mors inter.* & communem dicit *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 296. & 298 per d. l. si is, qui in reatu, & l. Caius, ff. ad Syllan. & l. commissa, ff. de pub. & vectigal.* vbi ratio assignatur, quia quod commissum est, statim desinit eius esse, qui crimen commisit.

LIMITA vt non procedat in pœna, quæ non incurritur, nisi post declaratoriam partis, cuius interest, vt in caducitate emphyteusis ob non solutum canonem, de qua re *Clarus §. emphyteusis, q. 9.* Nam si non fuit declarata à Domino directo non ignorante caducitatem in vita emphyteutæ, non poterit contra illius hæredes declarari; secus in caducitate ipso iure incursa, vt in casu alienatæ rei, & traditæ, domino irrequisito, vel incursa caducitate ipso facto vi pacti appositi: Tunc enim pœna caducitatis transit contra hæredes, *Rota Buratt. decis. 617. num. 9* vbi plures allegat. Et idem dicendum de caducitate feudi: nam si incurratur ob felloniam, non poterit declarari cōtra hæredes defuncti, quia priuatio non inducitur ipso facto, nisi post declarationem Domini directi; secus vbi ipso iure inducitur, vt in casu alienati feudi, & traditi, vel ex pacto. *Clarus §. feudum, q. 65.* vbi testatur de communi, *iunct. q. 62.*

RESPONDEO II. qud pœna indigens declaratione creditoris non potest declarari ab hæredibus creditoris, qui sciens pœnam commissam non declarauit viuens; quia tunc præsumitur condonata, nisi ex coniecturis contrarium appareret de animo illius. Pœna autem ipso iure commissa non indigens declaratione creditoris, potest exigi per hæredes defuncti creditoris; ita de communi testatur *Clarus §. feudum, q. 64.* cum allegatis, & *Gabriel comm. concl. lib. 3. tit. de iur. emphyt. cum Ruin. & alijs*; quidquid in contrarium velit *Tiraquell. loc. cit. num. 300. 301.* dicens protestandi ius ad hunc effectum ad hæredes transire. Et pro dicta communi sententia facit, quòd hæres pensionarij non potest declarare, beneficiatum debitorem incurrisse excommunicationem ob non solutam pensionem, si Pensionarius ipse viuens non declarauit, vt *Castropalao tom. 2. de relig. tract 13. de benef. disp. 1. pun. 7. num. 2. cum Suar contra Nauarr.*

CAPVT XII.

An Pœna latæ sententiæ legis antiquæ cesset per Pœnam legis nouæ, aut ambæ concurrant.

REgula prima est, quod pœna legis nouæ diuersa, tollit, & cessare facit pœnam legis antiquæ pro eodem delicto, si nondum erat commissum. *Ant. Gomez lib. 3. variar cap. 1. num. 38. Boss. tit. de offic. corrup. num. 10. Clarus lib. 5. §. fin. q. 85. vers. debet etiam Iudex*; vbi ait esse magis communem, & plurimos allegat, & ait, quod ita totus mundus obseruat. Et procedit etiam si vtraque sit pœna latæ sentētiæ, quia eadem ratio, ne quis duplici pœna puniatur, & quod pœnæ sunt potius restringendæ, quàm exasperandæ, & au-

& augendæ. Ita *Henriq.lib.13. c.38. num 2. Sayr. de cens.lib.3.cap.15. num.10. Suar.de cens.disp. 12. sect.4. num 13.*

Quamuis alij Doctores contrarium probabiliter teneant, nempe quod licet pœna noua ferendæ sententiæ cessare faciat antiquam, secus tamen in pœnis latæ sententiæ, ita tenent *Anan.in cap.fin.de collus. det.in fin.Nauar.cons.1.de pœnis, & cons. 10. de const. Sanch.de matrim.lib.3.disp.48.nu.8.Marius Alter.to.2. disput.11.c.5.col.6.& 7.* Alij dicunt quod potest concurrere pena latæ sententiæ à iure cum pena sententiæ ferendæ ab homine, *Bart.in l.nemo martyres, C.de Sacr. Eccl.* Et alij amplius vniuersaliter dicunt, penam legis nouæ non tollere pœnam legis antiquæ, quos allegat *Clarus loco cit.& Suarez comm. opin. ver. pœna, num.152.* & eam tenet,communemque testatur *Miran.Man.Prælat.p.2.q.25.art.26.conclus.13.*

LIMITA autem secundum omnes, quòd regula supradicta procedit de penis eiusdem fori, non autem diuersi: Nam vbi pro vno crimine ius Canonicum vnam penam imponit, & ius Ciuile aliam, delictum est mixtum, & vtriusque fori, & ambæ penæ concurrunt, vt tamen sit locus præuentioni, *Canonista in c. cùm sit generale de for. compet Carrer. in praxi, tit.de hæret §.nunc de receptatoribus,num.16.* Item pena iniuncta pro foro penitentiali, seu animæ, non tollit penam impositam pro foro externo, cùm habeant diuersos fines, & à diuersa potestate proueniant, vt *Abb.in c.de his,num.3. de accusat. Menoch. de arbitr.casu 539.num.32.* & dicam *cap.seq.* Item Limita, vt non procedat, quando altera pena esset in casu speciali, vt dixi *par.2.verb.Alienatio, c.5.*

Regula secunda est, quòd quando à diuersis legibus fertur pro eodem delicto eadem pena latæ sententiæ ex natura sua iterabilis,v.g. excommunica tio, si feratur vtrobique ab habentibus eandem potestatem, vt à diuersis Summis Pontificibus, non multiplicatur,etiam si aliquando in secunda lege eadem pena aggrauetur, vt reseruatione absolutionis. Si autem à diuersa potestate, vt à iure Pontificio, & statuto Episcopi, tunc multiplicata censetur. *Barbosa in c.cùm pro causa,de sent. excom.cum Nauarr. Sayr.Vgolin & Suar.dist.21.sect.1.*

CAPVT XIII.

An pœnæ latæ sententiæ commissæ, purgatione moræ,pœnitentia,spontanea confessione,vel deprecatione tollantur, vel minuantur.

RESpondeo primo, in penis latæ sententiæ non admitti moræ purgationem, *l.si is cui, ibi Bar. ff de leg.2.latè Tiraquell in l.si vnquam, verbo, reuertatur, num.310.* Et facit, quia pena latæ sententiæ habet vim rei indicatæ, *gloss.& Bar.in l. furti, §.1. ff. de his, qui not.infam. Franc. Aret.in l.qui à latronibus, §.si quis in capitali,ff.de Testam. Riccius resol.243.*

LIMITA vt procedat solùm, quando pena ipso iure imposita est absolutè, & incursa: secus si indigeat declaratione creditoris, ad cuius fauorem est imposita, vt commissa censeatur: tunc enim ante factam declarationem admittitur purgatio moræ, *Gemin in cap.licet canon, vers. is etiam, de elect. in 6. Tiraquell. num.311.* & exemplum habes in emphyteuta Ecclesiæ, qui per non solutionem canonis tempore debito non incidit in commissum, nisi post declarationem Domini directi; & antea admittitur purgatio moræ; *c.potuit, de locato. Rota Seraph.dec.793.num.16.Mant. de tac.& ambig.lib.22.tit.27.n.35.* & idem est in pena caducitatis ob felloniam vassalli, vt dixi *cap. præced. Clarus §.Feudum, q.62. Imol in c.vlt.col.7. de donat.*

Et idem in pena caducitatis propter alienationem rei fideicommisso subiectæ, quia non incurritur ante declarationem factam per substitutum, & ideò ante illam admittitur penitentia per alienationem, reuocationem, seu contractus cassationem. Saltem si fideicommissarius non sit effectus deterioris conditionis, quia in hoc casu non censetur læsa mens testatoris, hæc habet *Rota decis.51.num.4.par. 1. nouiss.* vbi aliæ cumulantur decisiones.

RESPONDEO II. quod pœnitentia imposita, & peracta, siue in foro pœnitentiali idest sacramentali, siue in foro cosciẽtiæ, seu quasi pœnitentiali, etiam si sit publica, non tollit, nec minuit pœnas latæ sententiæ, seu ipso iure commissas, vt *Menoch. de arbitr. casu 539. num. 43. & 44.* An autem pœnitentia tollat pœnam sententiæ ferendæ,quidam dicunt quod si sit pœnitentia publica,eam tollit. Alij verius negant, vt *Abb.in cap.de his. nu.3. de accus. Menoch. num. 31. & 32.* Sed si à Iudice Ecclesiastico imposita fuisset talis pœnitentia, qui illum pro foro contentioso punire poterat, tunc remissa censeretur in totum pœna sententiæ ferendæ, quia tunc pœnitentia, seu pœna spiritualis censeretur subrogata in locum temporalis. *Menoch.ibi.num.41.cum Hostien. in cap. tuæ,de procur. Butr. Imol. & Anan. in cap. de his, de accus. Marsil. sing. 639. verbo absolutus.*

RESPONDEO III. quod spontanea confessio facta coram Iudice non metu tormentorum,non excusat à pœnis latæ sententiæ,quamuis sit causa minuendi pœnas sententiæ ferendæ. *Tiraquell. de pœnis temper. causa 30. nu.14. cum ibi allegatis.Simancas de cathol.inst.cap. 47.nu. 1. & 2.* Imò in foro sacræ Inquisitionis deprecatio,seu spontanea comparitio,& confessio criminis cum signis pœnitentiæ, excusat ab omni pœna sententiæ ferendæ,vt *Simancas loco cit.n.4.*

CAPVT XIV.

An pœnam latæ sententiæ incurrat ante finem termini, qui culpabiliter se arctauit, vt implere præceptum non possit intra terminum assignatum.

RESPONDEO, quòd pœna, quæ à iure est imposita non parenti intra certum tempus, non incurritur, nisi toto tempore, seu termino elapso, etiam si ante finem illius sit certum, cum non posse adimplere etiam ex culpa sua. Secus autem est in pœna imposita ab homine, siue sit conuentionalis, siue iudicialis; nam hæc committitur, quando certum est, non posse rem præceptam implere, scilicet ex eius culpa

culpa, quia antea in tempore assignato implere potuit: quo casu pœnam quidem incurrit, sed executio, seu exactio pęnæ non habebit locum, nisi post tempus, seu terminum assignatum, nisi pęna à Iudice imposita, esset ipso facto incurrenda, vt si præceptum fuit sub pœna excommunicationis, seu alterius censuræ ipso facto incurrendæ, quia talis pęna trahit secum executionem eo ipso, & sic non expectatur finis termini: & hæc doctrina est *gloss. in l. cum stipulatus* 113. *verbo, commissa, ff. de verb. oblig. & ibi Bart. nu.* 4. *Castr. num.* 4. & 5. *Ias. num.* 7. & 8. vtrobique dicens esse communiter receptam, & *Alex ibi num.* 9. & rationem afferunt, quia mitius agitur cum lege, quàm cum homine. Quod autem dictum est de pœna à iure seu legali, multo magis procedit, si pœna esset latæ sententiæ, quia non incurritur ante finem termini, etiam si quis ex sua culpa se nimium arctauerit, vt implere non possit, quia pœna latæ sententiæ requirit actum consummatum: & ita *Bald. in l.* 1. *q. vlt. C. si penden. appellatio. mors int.* quem sequitur *Franc. Aret, in d. l. cum stipulatus num.* 3. & tenet *gloss. in c. commissa, verbo elapsus, de elect. in* 6. & communem testatur *Paris. de resig. lib.* 3. *q.* 2. *à num* 8. vbi plura allegat iura, & exempla. Limitatur tamen hoc dictum, vt non procedat, quando ius imponit pœnam latæ sententiæ delinquenti, nisi intra certum tempus emendauerit, seu satisfecerit, quia tunc ex quo se nimium arctauit, vt non possit parere, eo ipso pœnas incurrit, vt dixi *infra par.* 2. *verb. beneficium, c.* 4. *in fin.*

CAPVT XV.

An ignorantia iuris, vel facti excuset à pœnis latæ sententiæ committendis in totum, vel ex parte.

QVÆSTIO I. An ignorantia iuris excuset à pęnis latæ sententiæ. Aduertendum est quod hic loquimur de pęna propriè dicta iuxta definitionem datam *Sup. cap.* 1. *in princ.* Etenim si inferatur à lege vel ab homine aliqua priuatio iuris quæsiti non in odiũ personæ, sed fauorem alterius, vel ob publicum bonum secundum regulas iuris, ignorantia non excusat à tali priuatione. vt *Rota pa.* 1. *recent. decis.* 693. *n.* 2. & 3. vbi ponuntur exempla. His positis.

RESPONDEO I. Si ignorantia iuris sit probabilis, scilicet penitus inculpata, certum est excusare ab omni pęna pro vtroque foro: vt cum quis ignorat inculpabiliter legem prohibentem, & punientem actionem alias non damnatam, *Suar. de leg. li* 5. *c.* 12. *n.* 8. *Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 32. *à n.* 29. *Layman. lib.* 1. *trac. de legib. cap.* 20. *n.* 1. *Ferdin. de Castrop. tom* 1. *trac.* 2. *dis.* 1 *punct.* 17. *n.* 1. *Sayr. in claui reg. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 24. *Salas de legib. disp.* 15. *sect.* 9. *n.* 110. *Nicol. Baldell. to.* 1. *lib.* 5. *disp.* 45. *num.* 2. Canonistæ communiter *in cap.* 2. *de constit. & in cap.* 2. *eodem tit. in* 6. per eosdem textus, *Rota decis.* 51. *n. vlt. pa.* 1. *nouiss.* vbi excusatur heres à caducitate, si alienauit rem fideicomisso subiectam bona fide putans sibi licere, v. g. super ea re censum vendere & constituere, *Rota Burat. decis.* 182. *à nu.* 1 cum ibi adductis, vbi decisum, ignarum prohibitionis testatoris, si alienet non incurrere pœnam priuationis statutam à testatore: & *num.* 3. ait emphyteutam, & vasallũ non incurrere caducitatem alienando sine consensu domini, si ignorent rem esse emphyteuticam, vel feudalem. Et *num.* 4. ait esse generale in omnibus casibus, quibus quis in pœnam cadit à iure suo. Amplia vt etiam dicatur ignorantia inculpata ignorantia actualis, seu incogitantia naturalis, vel actualis obliuio, & si cum scientia habituali, *vt tenent Caietan. Conrad. Sotus, & alij*, quos sequitur *Vasch.* 1. 2. *disp.* 107. *cap.* 3. *num.* 6. & *disp.* 123 *c.* 2. *num.* 6. §. *cæterum. Suar. de censur dis.* 4 *sec.* 8. *num.* 5 *Sanch. in decal. lib.* 1. *c.* 16. *n.* 8. quia etiam sic deficit omne principium necessarium ad consultandum, seu ad actum humanum, vt *Vasch. ibi* notat, *cum allegatis*, & meritò dicitur etiam hæc ignorantia inuincibilis.

RESPONDEO II. Si ignorantia iuris sit leuiter tantum culpabilis, non ob imperfectionem actus, sed ex obiecto; magis communis sententia tenet excusare ab omni pœna, excepta excommunicatione minori, quæ propter veniale peccatum communicationis in humanis incurritur: Si autem sit venialis ob imperfectionem actus, tunc ab omni pœna etiam leui excusaret. *Suar. cap.* 12. *num.* 16 *Salas sect.* 9. *num.* 110. *Baldell. nu.* 4 *Sanch. n.* 29. & 30, qui *n.* 29. ait procedere etiam quo ad pœnam irregularitatis ex delicto, & suspensione: quamuis aliqui per eũ citati dissentiãt.

RESPONDEO III. Si quis delinquat sciens, seu reputans talem actionem esse grauiter malam, seu prohibitam iure naturali, vel diuino, sed ignoret esse à lege humana specialiter prohibitam; nihilominus incurret in pœnas dictæ legis humanæ, siue Ecclesiasticæ, siue ciuilis: quia hæc ignorantia iuris habet admixtam grauem culpam, & lex intendit punire illam actionem, quatenus est de se mala. Est magis communis sententia, & in praxi recepta, quam tenet *Clarus* §. *fin. q.* 60. *vers. quæro numquid*, & communem Legistarum ostendit *Gabriel. com. conclus lib.* 5. *tit. de reg. iur. conclus.* 6. *num.* 34. ita decisum ait *Franch. dec.* 521. Et magis communem Theologorum esse constat ex allegatis *à Sanch. loco cit. num.* 7. & 16. Tenent *Salas num* 110. & 113. *Suar. loco cit. nu.* 7 *Azor. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 15. *q.* 2. *Baldell. num.* 7. 8. & 9. Quamuis contra hanc conclusionem teneant alij, quos allegat, & sequitur *Sanchez num.* 17. & communem testatur *Gratus consil.* 49. *num.* 35. *lib.* 2. & tenent multi Canonistæ *in d. cap.* 2. *de const. in* 6.

Limita quòd non procedat nostra conclusio quoad censuras incurrendas, vt infra dicam.

RESPONDEO IV. Si quis sciat talem actionem à lege humana prohibitam esse, sed ignoret pęnam per illam legem inflictam, non excusatur à tali pęna, siue latæ, siue ferendæ sententiæ, regulariter loquendo. Probatur ex dictis pro tertia conclusione, & quia potest, & intendit Legislator delinquentem obligare ad pęnam etiam inuitum; ergo à fortiori etiam ignorantem, per regulam *l. qui potest inuitis, ff. de reg. iur.* & est verior, & communior opinio, & in praxi recepta, vt constat ex allegatis *à Gabr loco cit.* & communem Theologorum testantur *Suar. ibi nu.* 9. 10. 12. & *Layman d. c* 20. *num.* 6. & probabiliorem ait *Sanch. num.* 21. & sequitur *Baldell. n.* 11.

Quam-

Quamuis Canonistæ contrarium teneant *in d. c.2. de const.in 6. Felin.in d.c.2.extr.de const.num. 6.Genuen. pract.q.766.* æstimantes ignorantiam pœnæ excusare à pęna quacunque etiam scientem iuris positiui prohibitionem: & idem tenent plures Theologi, quos allegat *Sanch.num.21.* qui eam probabilem dicit. Alij vero distinguunt dicentes ignorantiam solius pęnæ excusare à pęna latæ sententiæ, sed non à pęna sententiæ ferendæ, ita *Io.de Ligna.in d.c.2.de const.*cumq; sequitur *Imol. ibi colum.4. vers.potes respondere*, & tenet *Castropalao loco cit. num.5.* qui alios allegat. Illud est certum, etiam stando in hac sententia, quod non requiritur scientia distincta, & specifica pęnæ illius, sed sufficit si quis æstimet in confuso, & in genere adesse aliquam pęnam contra transgressorem talem, *Reginal.lib.13.num.275.per can.vltim.37.dist.*quæ notitia nunquam deesse solet in delinquente.

AMPLIA præmissam quartam conclusionem, vt procedat etiam in dubitantem de iuris positiui prohibitione, & nihilominus agentem cum conscientia dubia, quia tunc dicitur ignorantia crassa, seu supina, quæ non excusat à pęnis, vt patet *ex d. cap. 2. de const.in 6.& d.can.vlt.37.dist. Suar.cap.18.num.8. Baldell.loco cit.num.1.* nisi quando lex pęnas statuit contra agentes aliquid scienter, vel audacter, seu ex pręsumptione, quia tunc excusat iuris ignorantia etiam crassa, & supina, non tamen affectata, vel crassissima. ita *Sanch.num.36 & 37.Suar. num.14.* & communem testatur *Layman num.1.Baldell.num.3.*

AMPLIA II. vt procedat etiam quoad pęnam irregularitatis ex delicto, vt ex violatione censurarũ, quia etiam hæc secundum magis communem incurritur ab ignorante hanc pęnam impositam esse pro tali actione, si tamen norit actionem à iure grauiter esse prohibitam. Et ratio est quia vel irregularitas tunc est propriè pęna, & sic locum habet conclusio præfata, vel secundum alios non imponitur à iure propriè loquendo, & formaliter vt pęna, sed vt impedimentum canonicum ob indecentiam, ideò incurritur facilius ab ignorante illam subesse. Ita *Suar. de cens.disput.40.sect.5.num.10. Salas de legib. disput.15. sect.9.num.13.Filiuc.tract.11. num. 158. Auila par. 2. cap.5.disp.5.dub.10.concl.2.Azor. tom.1. lib.1. cap.15. q.7.* & multi Canonistæ, & Theologi, quos allegat *Sanch.lib.9.de matr.disp.32. num.16.* & *21.* & sequitur *Baldell.cit.lib.5. dis.45. num.9.* Quamuis contrarium teneat *Sanch.ibi num.20.*& alij apud eum allegati, & tenet *Castropalao num. 6. 7. & 8.* satis probabilem ait *Diana resol.67. tract.5. Miscell.to.2.*qui alios allegat, qui putant ob violationem censurarum non incurri irregularitatem ab ignorante, hoc genus pęnæ subesse violationi.

AMPLIA III. & à fortiori, vt procedat in casus reseruatione: nam si sit reseruatio facta ob bonam gubernationem, vt edicto Ordinarij, non est pęna, sed est reseruatio causæ, & iurisdictionis ademptio: Vnde ligat ignorantem reseruationem, si tamen non sit immunis à casu, scilicet culpa graui; quod etiam concedit *Sanch.disp.32. num. 18.* Si autem reseruatio fiat in consequentiam pęnæ latæ sententiæ,& excommunicationis, &c. tunc certum est, quod si incurrit in censuram, incurrit etiam in reseruationem absolutionis, quia hæc non est pęna, sed consecutiuum ad pęnam. Et idem dicendum, quando lex canonica vetat aliquem absolui ante factam restitutionem, quia hæc non est in pęnam, sed pro iustitiæ reparatione; quamuis *Sanch. num. 18. cum Molina*, quos sequitur *Castropalao num.8.* putent, quod ignorans talem legem prohibitiuam etiam actus aliàs damnati, non incurrat in casus reseruationem, quia supponunt neque incurrere in pęnas talis legis: cuius contrarium supra asserui.

Limita autem dictam conclusionem, vt non procedat in censuris, secundum magis communem: quia cùm sint pęnæ medicinales ad contumaciam amouendam, non incurruntur etiam à sciente legis prohibitionem, si nesciat inuincibiliter talem annexam, *per c.2. de constit.in 6.* ita *Sanch.num.17.*cum allegatis per eum, & *Castropalao num.5.6.7.cum Suar. Coninch. Bonac.& Paris.* & sequitur *Baldell.n.9.& 11.*Quamuis nonnulli contradicant, quos citat *Sanchez ibi num.16.*

QVÆSTIO II. An ignorantia facti excuset à pęna latæ sententiæ. Respondeo, si sit inculpata quoad talem speciem facti, seu delicti, excusat ab omni illius pęna, etiam si aliàs quis daret operam rei illicitę, seu facto aliàs damnato; vt si cogitans percutere Titium laicum, errans inuincibiliter circa personam, percutiat Caium Clericum: non enim incurret in pęnas percutientis hominem; excepta tamen pęna irregularitatis ex homicidio casuali; quia dans operam rei illicitæ, & periculosæ mortis inferendæ, etiam adhibita omni diligentia, fit irregularis morte, vel mutilatione inde sequuta, *ex c.fin. de homic. in 6.* Est communis sententia, vt apud *Sanch. de matrim lib.9. disput 32. numer. 22. 3.4. & 25.* Si autem ignorantia facti sit culpabilis, scilicet crassa, vel supina circa illam speciem facti à lege punitam, non euadet pęnas iuris, nisi quando lex punit operantes scienter, seu ex præsumptione, *c.2.de constit.in 6.*late *Sanch.loco cit. num.31.36.37.& 38.* cum ibi allegatis.

QVÆSTIO III. An in casibus, quibus dictum est ignorantiam non excusare à pęnis latę sententiæ, saltem illas minuat, seu ab illis excuset ex parte. Respondeo, quòd etsi circa pęnas ferendę sententiæ probabilius sit esse iustam causam illas minuendi, cùm ignorantia sit causa intrinseca minuens culpam, vt *Sot.de Iust.lib.5.q.1.art.9.in fin. Suar.de legib.lib.5.cap. 12.num.16.Layman.lib.1.tract.de legib.cap.20. num.3. Tiraquell.in proæm.de mitig.pænis, num. 24* Tamen quoad pęnas latæ sententiæ certum est ipso iure non minuere: quia cùm eas lex inferat ipso facto, & absolutè, semper eodem modo locum habent, ita *Abbas consf.22.num.2.lib.1.Suar.loco cit. num. 10. Salas de legib dis.5.sect.9.num.111.Tiraquell.d. num.24.* Adde quod probabilius est, neque esse in potestate Iudicis pęnas latæ sententiæ commissas tunc minuere, etiamsi requirant declaratoriam Iudicij, vel executoriam: nam ex quo Iudex declarauit crimen commissum, pęna illa adstringit independenter à sententia Iudicis, neque potest ipse gratiam facere super pęna ipso iure commissa, sed Princeps. Et hanc sententiam tenet

net *Bald.in l.fin.nu.*8.*C.de probat.Molin. tract.*4. *disp.* 9.*num.*20 *cum Greg.Lopez*, & veriorem, & praxi receptam ait *Suar.d.c* 12. *n.* 10. Quamuis contrarium alij teneant, scilicet quod si pena indigeat declaratoria, vel executoria, possit Iudex illam minuere indirectè, vel vtiliter, hoc est attemperando declarationem, seu executionem, propter ignorantiam, vel aliam similem causam minuentem culpam: & hanc tenet *Abb. in c.sacris,num.*10.*de his qui vi, Salas d.num.* 111.*Tiraq.d.num.*24.Illud verum est in vno casu,quia Iudex potest saltem indirectè remittere penam infamiæ iuris, quando consurgit ex condemnatione in causa famosa: de qua re dixi infra *cap.* 31.§. *tertio modo*.

CAPVT XVI.

An in dubio, iuris, vel facti pœna latæ sententiæ obliget.

QVæritur primò, an dubitans se incidisse in penas latæ sententiæ, excusetur ab illarum obseruatione, si facta diligentia dubium superare, & in veritatis cognitionem peruenire non possit. Aduerte, quod hic non loquor de reatu, quoad culpam tantum, idest, pro foro sacramentali, quia tam in dubio facti, quàm iuris, omnes conueniunt, quòd dubitans teneatur peccatum mortale dubium confiteri sub dubio, seu conditione, vt *Suar.de pœnit. disp.*18.*sect.*1.*num* 12.*& disp.*22. *sect.*9 & plures alij, quos allegat, & sequitur *Sanch.in decal.lib.*1. *cap.*10. *num* 66.

RESPONDEO I. Si dubium est iuris, quia scilicet dubitat, an pro tali casu, seu culpa à se commissa, sit imposita à iure talis pœna, tunc in dubio pro sua libertate iudicare potest, *per cap.cum sunt partium* 11.*de reg.iur.in* 6.*Suar.de cens.disp.*40. *sect.*5. *num.* 15. *Sanch lib.*2.*de matrim.cap.*41.*q.*3.& alij multi,quos allegat, & sequitur *Garzias de benef.p.*7.*c.*1.*num.*14. & ita de dubio iuris circa pœnam caducitatis,*Seraphin. decis.*1149.*num.*1. Et procedit etiam in dubio iuris de irregularitate quacunque, *Suar. num.* 4. *&* 18. *ibi Sanch.in decal.lib.*1.*cap.*10.*num.*42.*Sayr lib.*6.*c.*2.*n.*16 *de cens.* & plurimi, quos allegant, & sequuntur *Bonac. tract.de irregul.q.*1 *pun.*5.*num.*2 *in fin. Garz. num.* 21. Et procedit etiam in dubio iuris de excommunicatione, & alijs censuris quibuscunque, vt si quis dubitet an lata sit excommunicatio ab eius Episcopo contra ipsum, *Sanch.in decal. loco cit. num.* 55. *&* 62. *Azor.tom.*1.*lib* 2.*cap.*19.*q.* 10. *&* 11. *Sayr.in claui regia, lib.*1.*cap.*13.*num.*23.*&* 24. & alij quos allegat, & sequitur *Bonac. tract. de excom disp.* 2. *q.*2. *pun.*6.§.2. *num.*49. *& Diana resol:*35.*tract* 3.*tom.*3.& tenet *Baldell.tract.de leg.lib* 4.*disp.*9.*num.*12. & hodie est communior, neque videtur subesse periculum animæ amplectentis hanc sententiam, scilicet quòd remaneat priuatus ob excommunicationem suffragijs Ecclesię, quia Ecclesia non censetur eum velle priuare in tali casu dubiæ excommunicationis, vt ait *Sanch. nu.* 55. contra alios, quos allegat *Sanch ibi num.*50. Et facit pro nostra conclusione, quod dixi supra *cap.*3. *in fin.* §.*cognoscitur*. Verum est, quòd in dubio iuris de iustitia, seu validitate censuræ,seu penæ latæ præsumendum est pro sententia, seu quod pena locum habeat. *vt S.Tho.quodl.* 4. *ar.*14.*Sayr.lib.*4.*de censur.cap.*1.*nu.* 21.*Baldell.de leg.lib.*4.*dis.*9.*num.*14.& latè dixi infra *cap.*22,*in fin.*

RESPONDEO II. Si dubium sit facti, tunc licèt quoad pœnas sententiæ ferendæ in totum non excusetur,quia non punitur reus pœna ordinaria talis delicti, de quo dubitatur, sed extraordinaria, seu arbitraria, vt *Bal.in l fin.nu.*8.*C.de probat.Capic. dec.*126. *num.*14 *&* 15 *Sanch.loco statim citando;*Tamen quoad pœnas latæ sententiæ excusatur in totum, quia penæ istæ non accipiunt augmentum, neque diminutionem, cùm sint à lege limitatæ, *Bal.in d.l.fin. num.*8.*in fin.Carrer. in praxi super verbo, argumentis conuictus, num.*4.Et pœna imposita tanquam pro delicto certo; non habet locum pro casu dubio: ita *Sanch. in decal. lib.*1.*cap.*10. *num.*45. & tenet *Rota Burat.dec.*182. *nu. vlt. Alba cons* 91. *num.*41. *Honded. cons.*58. *num.*43. *lib.*1. qui loquuntur de pœna priuationis ipso facto incurrenda.

Limitatur tamen, & fallit primo in irregularitate, quia in dubio facti de incursa irregularitate, siue ex homicidio, siue ex alio delicto, vel facto, censendus est irregularis, quia irregularitas non imponitur principaliter per modum pœnæ, sed inhabilitatis, & de communi testatur *Garzias p.*7.*cap.*1. *num.* 19. vbi plurimos allegat, & sequitur *Barbos.in cap. petitio, de homicid.& cap.illud, de cleric. excomm. per illos textus.*

Quamuis alij probabiliter teneant solum procedere hanc fallentiam in dubio facti de homicidio, vt *Sanch.ibi num.*48.*cum Suarez,& Salas*, & alij,quos sequitur *Bonac tract.de irreg.q.*1.*punct.*5. *num.*3. qui ait hanc probabiliorem, & sequitur *Diana resol.*72. *trac.* 5.*tom* 2 Imò aliqui ex ijs dicunt, solùm procedere de homicidio iniusto, non autem de homicidio iusto, scilicet quoad irregularitatem ex defectu lenitatis, vt *Sanch. ibi num.*49. *in fin.*§.*rursus quæres*,& alij apud ipsum, & alij,quos sequitur *Diana loco cit.Tannerus tom.*4.*disp.*6.*q.*10.*num.*220.

Item aliqui vt *Sanch. num.*49. & quos allegant, & sequuntur *Bonac.& Diana ibi*, dicunt dictam fallentiam solùm procedere in irregularitate ex homicidio, non ex mutilatione etiam iniusta. Alij tamen contra tenent apud eosdem.

Limitatur, & fallit secundo dicta regula in excommunicatione,& alijs censuris, quia in dubio facti debet quis petere absolutionem saltem sub conditione: quæ est communis sententia, vt patet per relatos *à Sanch.à num.*50.*ad* 54. & hanc tenet *Suarez disp.*4. *de cens.sect.*3. *nu.*8. quia inquit in dubio facti de censura incursa pro foro conscientiæ, eligenda est pars tutior, & sequitur *Barbos. loc.cit. per illos tex.* quamuis contrarium teneant *Sanch. num.*55. *&* 62. *Bonacc. de excomm.q.*2. *punct.*6 §.2. *num* 49. *&* 51. *Baldell. loco cit.num.*12.

Prædicta autem conclusio,& limitationes assignatæ de dubio facti, procedunt quando dubium est propriè dictum,scilicet cum æquali animi suspensione,quia ob solam suspicionem nemo puniri potest, *l.* absen-

absentem ff. de pœnis, Bal. in l. fin. n. 8. C. de prob. Item non habent locum prædicta in dubio positiuo, quando scilicet adsunt præsumptiones præualentes pro alterutra parte; Etenim primo in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicauit media fallibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, v. gr. si solum mandauit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum; tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quenquam ad pœnas, nisi constet de corpore delicti, *l. 1. §. item illud sciendum, ff. ad Syllan. Osas. decis. Pedem. 42. Menoch. de arbitr. casu 452. num. 20.* & procedit tàm pro foro externo, quàm interno. *Sanch. loco cit. in decal. cap. 10. num 44. lib. 1. Nauar. cons. 47. de homic. Quaranta verbo, abortus, §. nota per hanc, Barbos. alleg. 51. num. 139.* Vnde consulens abortum ei quam dubitat esse prægnantem, si non apparet de abortu non est irregularis, *Nauarr. cons. 27. de homic. Riccius decis. 718. Bariol. ver. Abortus, num. 2.* Si autem applicata fuerunt media efficacia, & communiter effectum trahentia, debet iudicari, & irregularitatem, & alias pœnas iuris incurrisse, vt *Nauar. ibi.* Quia licet facta in dubio non præsumantur, fallit, quando sunt solita fieri, vt *l. vlt. C. de fid. instr. Mascard. concl. 732. num. 5. & 7.*

Secundo, si constat de corpore, seu materiali delicti, seu dubitat quis, an habuerit sufficientem aduertentiam, tunc in dubio censeri debet pœnas iuris incurrisse: quia licet in actibus internis facilè præsumi possit subreptio, & inaduertentia; non autem in actibus externis grauiter malis: quia actus externi ex natura sua cùm sint valdè sensibiles, & non momentanei, solent excitare mentem ad sui considerationem; & quia membra externa non mouentur, nisi per rationem superiorem, ita *Less. lib. 2. c. 7. n. 29. Vasch. de rest. c. 3. dub. 6. n. 24. Bonac. de matr. q. 4. pun. 7. n. 4. & 6.*

Tertio, si quis consilium, vel mandatum dedit ad delictum, vt ad homicidium, abortum, vel Clerici percussionem, &c. & constat de corpore delicti, seu effecto sequuto, sed dubitat, an ille motus sit à sua cooperatione, seu consilio, vel mandato, an verò aliàs id principalis esset facturus; tunc in dubio præsumptio est contra ipsum, & censetur pœnas incurrisse, *vt Sanch. lib. 1. cap. 10. num. 44. propè fin Farinac. q. 129. n. 140. Sayr. lib. 7. cap. 3. n. 2* Imò etiam si executor dicat se aliàs fuisse facturum, non est ei facile credendum, vt *Farin. num. 152.* Nisi adsint aliæ coniecturæ infringentes talem præsumptionem, vt grauis inimicitia præcedens, vel si protestatus iam fuerat se facturum, aut se iam præparauerat ad illud. *Farinac. numer. 129.* cum multis DD. & *num. 143. cum seqq.* Aliqui tamen dicunt stari posse dicto illius, si sit persona alioqui fide digna, & non adsint aliæ coniecturæ contrariæ, *Henriq. lib. 14. cap. 16 num. 3. Sayr. de cens. lib 7. cap. 3. num. 2. Sanch. num. 44. in fin. Auil. p. 7. disp. 6 sect. 2. dub. 3. concl. 5.* Item coniectura bona erit credendi illi dicenti se aliàs fuisse facturum, si longo post tempore id fecit, vt supra citati DD.

Non tamen censetur quis particeps delicti v.g. homicidij, neque irregularis tanquam ratione consilij, consensus, vel mandati: qui dicenti se velle tale delictum committere, v.g. Titium occidere, dixit si vis occidere occide; quia verba hæc sunt conditionaliter prolata, reponentia negotium in liberam voluntatem exequentis, dummodò non sint dicta animo incitandi executorem, seu consensum præstandi, sed solum se indifferentem retinendi, & se non immiscendi. *Farinac. q. 129. num. 31. & q. 134. numer. 34. cum Rimin.*

RESPONDEO III. quòd ex decreto Sac. Congregationis, sub Clemente VIII. de quo dixi infra verbo, *absolutio, cap. 3.* statutum est, vt nullus etiam priuilegiatus absoluere possit à casibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ Domini contentis: quod est intelligendum de dubio iuris propriè dicto, idest negatiuo, seu cum æquali suspensione pro vtraque parte: non autem de dubio positiuo, quando essent hinc inde probabiles sententiæ, *vt Graff. lib. 1. de cas. reseru. num. 51* v. gr. si dubitetur de interpretatione verborum Bullæ, an extendantur ad talem casum; quia vt supra dixi § *resp. 1.* in dubio iuris de excommunicatione, an lata sit, non tenetur quis se reputare excommunicatum.

De dubio autem facti, vt si quis dubitet se tale quid fecisse, propter quod est lata excommunicatio in Bulla Cœnę Domini, dicendum est non posse à Confessario absolutionem dari, per ea, quæ supra dixi §. *Resp. 2.* & multo minus attento hoc decreto. Illud omninò tenendum æstimo, quòd si casus non sit certus, sed tamen præsumptus, non poterit Confessarius absoluere, propter hoc decretum, v.g. si quis scit se pronunciasse blasphemiam hæreticalem, sed nunc dubitat an interior assensus interuenerit; stat enim præsumptio pro verbis, seu pro actu externo, ita *Sanchez in decal. lib. 1. c. 10. num. 74. Alfon. de Leon. de potest. Confess. par. 1. recoll. 15. nu. 25. Baldell de leg. lib. 4. disp. 9. num. 11.* quidquid in contrarium teneat *Merolla,* cuius sententiam gratis ait probabilem, *Diana resol. 4. tom. 3. tract. 3.* Neque enim probabilis esse potest hoc decreto obsistente; & ita videmus in huiusmodi dubijs, tàm à viris, quàm à mulieribus semper ad Sacram Congregationem S. Officij recursum haberi; vel etiam ad Sacram Pœnitentiariam, quando pœnitens non habet complicem, neque conscium talis enunciationis.

RESPONDEO IV. in dubio de casu reseruato, si dubium sit iuris, vt de interpretatione verborum edicti Episcopalis, vel si sit dubium facti, an pœnitens talem actum externum perfecerit, posse liberè pœnitentem à suo Confessario absolui, iuxta communem sententiam, quam tenent *Sanch. lib. 1. c. 10. nu. 74. cum Suar. & Henriq.* & tenent *Eman. Sa, Ochagau. Hurtado, Filiucc. Homobon.* quos allegat, & sequitur *Diana resol. 4. tract. 3. tom. 3. Baldell. lib. 4. disp. 9. num. 10.* Secus tamen quando actus externus est certo completus, sed pœnitens dubitat de perfectione actus interni, idest de plena aduertentia, quia tunc recurrendum est ad reseruantem, vt supra dixi §. *Resp. 3. cum Sanch. Alphon. & Baldello.*

CAPVT XVII.

An pueri, vel minores excusentur à pœnis latæ sententiæ.

RESPONDEO primò, quòd infantes, qui scilicet septennium non excesserunt, & impuberes infantiæ proximi, idest, qui decimum annum cum dimidio non excessere, non incurrunt pœnas iuris, etiam si sint doli capaces, quia præsumptione iuris, & de iure non censentur delinquere. *Ant. Gomez. var. lib.3. cap.1. num.57.* & plures allegat, & sequitur *Barbos. in cap.1. num.2. de delict. puerorum*, & tenet *Laym. lib.1. tract. de legib. cap.10. num.5.*

Dixi autem infantes, qui septimum annum non excesserunt, quia hæc est communissima DD. sententia, quod infantia duret per totum annum septimum, vt de receptissima sententia testatur *Menoch. de arbitr. cas.57. num.9. cum ibi alleg.*

LIMITA primò, quòd isti nihilominus, si sint doli capaces, & delinquant pro foro conscientiæ ex delicto obligantur ad restitutionem, pro eo quod interest offensi, quia hæc non est pœna, sed æqualitas ex iustitia commutatiua, & probatur, *l. impubes, ff. de furt.* & docet *Layman. loco cit.* in dubio autem an infans sit doli capax, & malitia suppleat ætatem, censendum est non esse doli capacem, vt ait *Vitalin. in Clem. si furiosus num.17. de hom.* quia ad ea, quæ frequentius accidunt ius adaptatur, *l. nam ad ea, ff. de leg.*

LIMITA II. quod impubes infantiæ proximus, idest septimum annum egressus, & in octauo constitutus, *vt apud Menoch. loco cit.* doli capax irregularitatem incurrere potest ex delicto, vt homicidio, secundum communem sententiam, *ex Clem si furiosus, de homic. Sylu. ver. homic.3. q.2. dist.3. Vgol. de irregul. c.27. num.3. Sanch. lib.1. in decal. cap.12. num. 8. Auila p.7. disp.5. sect.1. dub.13. Laym. cit. num.7.* Et facit ratio quod irregularitas formaliter non est pœna, vt dixi supra *cap. 15.* quidquid in contrarium dicat *Diana resol.88. Miscell 6. tom.2.* Excipe solum irregularitates, quæ consequuntur ex infamia iuris, quia impubes infantiæ proximus, infamiæ pœnam non incurrit, ex Regula supra posita (cùm sit propriè pœna iuris, vt dixi supra *cap.1. vers. infertur tertio.*) At infans & si doli capax existat, secundum veriorem sententiam excusatur ab irregularitate ex delicto nascente, vt *Layman ibi cum Henriq. & Auila*, & tenet *Barbos. in d. Clem. si furiosus, num.5. & 6. Sayr. lib.6. de cens. c.17. nu.30.* & alij, quos allegat *Diana loc. cit.* & hæc communis Theologorum. Quamuis alij dicant non excusari infantem doli capacem, vt *Couarr. in d. Clem. par.3. num.5. vers. de infante, Emau. Roderic. p.1. summ. tract. de irregul. cap.176. conclus.1.* & hæc est verè sententia communis Canonistarū *in c.1. de delict. puer. & in d. Clem. si furiosus*, & patet ex allegatis *à Sayro ibi.*

LIMITA III. in excommunicatione, alijsq; censuris ipso iure latis, vel ex edictis generalibus per modum iuris pro futuris culpis: quia impubes infantiæ proximus eas potest incurrere, si doli sit capax. *Henriq. lib.8. cap.41. in fin. in commen. Nauar. cap.27. nu.76. Sanch. cit. num.8 Suar. de cens. dis.5. sect.1. num.19 Layman. cit. num.5. Sancius select. disp.26. num.18.* Interdictum autem generale ligat etiam infantes quoscunque, *vt Bonac. de censur. disp.1. q.1. punct.4. num.9.* cum allegatis per eum.

Censuris verò specialibus, scilicet ab homine latis, vel etiam per edicta generalia pro præteritis culpis, impuberes quicunque nondum proximi pubertati, etiam maiores septennio, iustè quidem ligari non possunt, sed tamen validè ligantur, dummodò doli capaces existant, *Suar. de cens. disp.5. sect.1. num. 19. Coninch. disp.13. num.45. Roderic. qq. regul.60. ar.2. tom.2. Bonac. loco cit. Sanchez loco cit. num.8.* Verumtamen quod non censeantur impuberes, si non sint proximi pubertati, comprehensi in sententijs istis generalibus pro præteritis culpis, nisi exprimantur, tenent DD. quos allegat *Sanchez d. c.12. num.7.* & sequitur *Diana resol.120. tract.4. tom.2. & resol.88. supra cit. Layman. num.6.*

RESPONDEO II. Minores 25. annis, puberes etiam proximos impubertati, & impuberes proximos pubertati, ex suo delicto, quamuis pœnis sententiæ ferendæ sint mitius puniendi, vt non teneantur pœna ordinaria ratione teneræ ætatis, tanquam ex causa minuente culpam, *Gomez d. lib.3. variar. cap.1. num.58.59. & 62. Tiraquel de mit. pœn causa 7. num.1. Sanch. loco cit. n.7. Couar. in dicta Clem. si furiosus, par.3 in princ. num.5. Clar. in prax. quæst.60. num.1. Menoch. de arbitr. cas.329. Auus meus decis. Pedem. 161. per totam*, & habetur *c.1. de delict. puer.*

Vndè minor 25. annis in delictis etiam atrocibus merentibus pœnam mortis, debet alia pœna corporali puniri mitiori, vt fustigationis, & banni, vt *Thes. auus meus in d. decis. in fin.* Sed in atrocissimis delictis, vt læsæ maiestatis, & parricidij qualificato per assassinium, vel veneficium, &c. tunc minor pœna ordinaria punitur, *Thes. ibi & Farinac. cons. crimin. 187. nu. 8.* Item in terris Ecclesiæ Romanæ in quibusdam casibus minor 25. ann. maior 20. vel 14. puniri potest, & debet pœna mortis.

Tamen illud certum est minores 25. ann. puberes pœnas latæ sententiæ ex ipso iure regulariter loquendo incurrere eodem modo, sicut maiores, *gloss. in l. pen. C. ex quib. caus. infam. irrog.* ibi *Bald. & Salyc. Abb. cons.22. num.2. vers. non obstat minoritas, lib. 1. Molin. tractat.4. disp.9. num.20. cum Greg. Lopez.* Vnde minor incurrit pœnam infamiæ ipso iure latam pro tali delicto, etiam si non puniatur alijs pœnis ordinarijs illius delicti ferendæ sententiæ: intelligo de infamia, quæ incurritur ipso facto, & non expectata sententia condemnatoria, ita *Abb. Molin. & Lopez ibi.* Sic etiam minor, qui incidit in commissum, & caducitatem incurrit ex sua culpa, vel dolo; quamuis si dolus non intercessit, sit restituendus in integrum; ita habetur *in l. si ex causa, §. si in commissum, ff. de min. Seraph. decis.313. nu.6.* Sic etiam minor impugnans voluntatem defuncti, ipso iure perdit relictum ab eodem defuncto; quamuis restituendus sit aduersus lucri amissionem, si non dolo egit, *l. post legatum, §. ætate, ff. de his, quibus vt ind. Bart. in l. tutorem, ff. eod. gloss. in l. Polla, C. eod. Aret. cons.67. num. 9. vers. tertio pro ista.*

Excipe

Excipè tamen primo, vt minor non incurrat pœnam infamiæ latam ipso iure contra exercentes artem ludicram, *l.pen. C.ex quib. cauſ. infam. irrog. ibi gloſ. Bald. & Salyc.* Et conſequenter neque fit irregularis ex tali exercitio, *Bald. ibi*.

Excipe ſecundo, vt non incurrat pœnas ipſo iure latas in venientes contra pacta iurata, *ex l. ſi quis maior, C. de tranſ.* vt notat *Seraph. deciſ 313. num. 7.*

Excipe tertio, vt non incurrat pœnam non petentis tutorem, *l. fin. C. ſi aduerſ. delict.*

Alias etiam exceptiones habes apud *Angelum de maleſ. tit. de pœn. reor. num. 30.* Sed illam addo, quod minor impubes pubertati proximus non incurrit iuris pœnas propriè dictas, ſi delinquat in omittendo, vt de communi teſtatur *Clar. §. fin. q. 60. in princ.*

CAPVT XVIII.

An metu graui aut neceſſitate compulſus delictum committere, excuſetur à pœnis latæ ſententiæ.

DICO I. quòd hic non eſt quæſtio de vi abſoluta, quæ ſcilicet tollit omnem libertatem: nam cùm omnem culpam excludat, etiam à pœnis præſeruat pro vtroq; foro, ſiue ſint latæ, ſiue ferendæ ſententiæ, *l. fœdiſſimam*, ibi *gloſſ. & DD. communiter, C. ad l. Iul. de adul. l. 1. § remouet verſ. ſi quis tamen, ff. de poſtul. Farinac. q. 148.* cum ibi allatis, *Sanch. de matrim. diſp. 31. n. 1. li. 9 text. in c. diſcretionem, de eo qui cognou.*

DICO II. Circa metum grauem, ſeu cadentem in conſtantem virum, certum eſt quod quo ad pœnas ſententiæ ferendæ, quoties metus non excludit omnem culpam, vt cum actio eſt intrinſecè mala, non excuſat ab omni pœna, ſed minuit, vt non ordinariæ, ſed arbitrariæ, ſeu extraordinariæ ſit locus, vt *Sanch. loco cit. n. 4. Abb. in c. ſacris, n. 2. de his quæ vi, & conſ. 4. num. 4. lib. 1. Tiraquell. de pœn. mitig. cauſa 36. n. 3. Farin. q. 97. num. 23. Clar. § fi. q. 60. verſ. ſolet dubitari, Barboſ. in c. ſacris, de his, quæ vi.* Vt ſi quis metu graui coactus à viro potente aliquem innocentem occidat, vt *Clar ibi.* Vel ſi mulier graui metu adulterium committat, vt *Abb. loc. cit.*

Quo ad pœnas autem latæ ſententiæ, duæ ſunt principales ſententiæ. Prima aſſerit, quòd etiam ſi metus non excuſet à culpa mortali, vt quia res erat intrinſecè mala, ſi tamen excuſabat in tali caſu à præcepto, quatenus erat iuris poſitiui (ſcilicet quia non agebatur de graui publico damno, vt Principis, vel Patriæ, vel Chriſtianæ Reipub. vel Religionis Chriſtianæ, vel Eccleſiæ contemptu, pro quibus cauſis priuatus homo vitam exponere teneatur) excuſabit à cenſuris & pœnis latæ ſententiæ à iure impoſitis, alias ſecùs: Ita tenent *Nauarr. in man c. 27. num. 63. in fine Henr. lib. 13. c. 21. num. 3. in fin Auila par. 7. diſp. 2. dub. 7. concluſ. 5. Suarez de cenſ. diſp. 5. ſect. 3. numer. 14. Coninch. de cenſ. diſp. 13. num. 101. 102. 103. & 104.*

Secunda tamen ſententia, quam probabiliorem, & tutiorem æſtimo, aſſerit, quod vbi metus non excuſat à culpa, vt quia actio erat intrinſecè mala, & non de ſe indifferens, non excuſat à pœnis latæ ſententiæ illi culpæ proportionatis: ita tenent *Aſten. Ricard. Roſell. Sylu. & Graff.* quos allegat, & ſequitur *Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 31. num. 4.* & ibi dicti Authores ponunt exemplum de pœna priuationis iuris petendi debitum ob inceſtum, ſeu copulam commiſſam ab vxore cum conſanguineo viri, metu graui, & tenet *Durand. in 4. diſt. 8 q. 5. ad 3. Caiet. 1. 2. quæſt. 96. art. 4. Bonifac. in Clem. 1. num. 25. de conſang. & aff.* qui loquuntur de pœna cenſuræ, vt incurratur, vbi non excuſat metus à culpa; & de omni pœna latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure inflictæ, quod metus non excuſet. *Abb. in c. ſacris de his quæ vi, num. 2.* per illum tex, vbi communicans cum excommunicato metu graui in caſibus, quibus non licet de iure communicare, non excuſatur totaliter à culpa; & ideo neque ab excommunicatione ob communicationem, vel participium; & ita abſolute hunc text. intelligunt communiter Canoniſtæ, vt teſtatur *Sanch. loco cit.* Et præſertim procedit hęc ſententia in pœnis latæ ſententiæ indiuiduis, vt cenſuris, inhabilitatibus, priuationibus officiorum, infamia, & ſimilibus. *Anan in d. c. ſacris num. 1. Anchar. num. 3. not. 6.* qui putant, diuiduas minui ex parte. Procedit hæc ſecunda ſententia præſertim de iure canonico, & in pœnis latis à lege Eccleſiaſtica, quæ poteſt punire omne peccatum mortale, & nullum peccatum permittit, *c. nouit. de iudic. c. 1. de off. ordin. Nauar. conſ. 7. de off. ordin. & Abb. in d. c. ſacris, n. 5.* vbi ait, quod metus grauis non excuſat delinquentem à pœnis de iure Canonico, quia propter nullum metum quis poteſt peccare mortaliter.

Sed quæres, An ſtante ſecunda ſententia, & ſi non excuſetur delinquens ob metum grauem à commiſſione pœnæ latæ ſententiæ, ſaltem illi à iudice ſit minuenda. Reſpondet *Abb. in d. c. ſacris num. 2*, quod licet ipſo iure talis pœna incurratur, tamen Iudex debet habere reſpectum ad metum, & in executione pœnam minuere; ſcilicet quando eſt pœna indigens facto hominis ad illius executionem. In contrarium facit doctrina *Baldi in l. fin. num. 8. C. de probat.* communiter recepta, quòd vbi eſt pœna certa, & determinata à iure, non poteſt Iudex illam minuere. Sed de hac re dixi ſupra *cap. 15. in fin.*

An autem metus grauis excuſet à reſeruatione caſus facta ab Ordinario in ordine ad forum Sacramentale. *Graff. de Caſib. reſeruat. lib. 1. cap. 13. nu. 33.* ait excuſare etiam quando non excuſat à culpa. Sed contrarium puto verius; Primò quia non eſt pœna, ſed prouida reſeruatio iuriſdictionis, vt dixi ſupra *c. 15.* Secundo, quia vbi non excuſatur quis ob metũ à culpa, non excuſatur à pœna proportionata delicto. Secus tamen puto de reſeruatione pœnali facta à Papa, verbi gratia, abſolutionis cenſuræ, quia metu cõpulſus poterit abſolui ab inferiore, *Anan. in c. ſacris, num. 5. de his quæ vi. ibi Imol. n. 4. per c. ſacris, 38. de ſent. excom. verb. voluntarius.* & quo ad hoc intrat doctrina *Reginaldi* de qua ſtatim dicam.

Limita, quòd tunc metus grauis excuſat à cenſura, vel pœna latæ ſententiæ, quando lata eſt contra ſcienter, vel præſumptione delinquentes, aut aliàs vbicunque dolus punitur; *vt gloſſ. in c. ſacris, verb. voluntarius, de ſent. excom Suar. de cenſ. diſput. 4. ſect. 3. n. 12.* eſt

est communis sententia. Putat verò *Reginal. lib. 9. n. 323.* ad incurrendas censuras bullæ in Cœna Domini semper requiri præsumptionem ob grauitatem pœnæ seu reseruationis. Sed contrarium communiter tenetur nisi vbi bulla expresse agit contra præsumentes, ita *Suar. disp. 5. 21. sec. 2. n. 30. de cens.* doctrinam autem *Reginaldi* procedere puto quoad pęnam reseruationis censuræ ex supradictis.

DICO III. impossibilitas physica vel moralis adimplendi præceptũ, excusat à pœnis latis contra transgressorem, etiam si sint censuræ, &c. vt *Sayr de censur. lib. 1. c. 18. n. 40. Bonac. de cens. in comm. q. 2. pun. 3. num. 1. cum allegatis.*

CAPVT XIX.

An furor, vel dementia excuset à pœnis latæ sententiæ.

RESPONDEO primo, Quamuis furor superueniens post delictum commissum excuset à pœnis sententiæ ferendæ corporalibus, vt de veriori, & magis communi testatur *Menoch. de arbitr. cas. 325. n. 13.* & per ea, quæ ait *Ceuallos commun. contra commun. q. 33. tom. 1.* Tamen quo ad pœnas latæ sententiæ iam commissas nunquam excusat, quia iam sententia accipit ipso facto executionem; & quia sicut pœnæ sententiæ ferendæ inferri possunt contra eum qui post delictum furiosus effectus est, si non sint pœnæ corporales, sed pecuniariæ, vt confiscatio bonorum, *Menoch. & Ceuall. loco cit.* & censuræ *Sayr. de censur. lib. 1. c. 8. num. 3. Suar. de cens. disp. 5. sect. 1. nu. 20. & 21* ita pęnæ latæ sententiæ ex ipso iure, cum nunquam sint corporales (vt dixi supra *cap. 3.*) semper locum habere possunt.

RESPONDEO secundo. Furor superueniens post causam culpabilem datam delicto, non excusat à pęna latæ sententiæ. si effectus fuerit consummatus in statu furoris, seu dementiæ, quia iam sufficienter deliquit in causa, & hic effectus quoad pœnas iuris incurrendas componit moraliter cum illa causa, & sufficit influxus physicus ab illa causa peccaminosa, & tempore causæ datæ contrahitur obligatio ad pœnam sub conditione euentus, etiam si culpa esset per pœnitentiam retractata medio tempore, vt *Less. lib. 2. cap. 13. n. 17.* & ita in terminis docent *Sayr. & Suar. loc. cit.* Addit tamen *Suar.* quod si furor censeretur futurus perpetuus, deberet furiosus absolui à censuris incursis, quia cessaret finis censuræ, quæ est medicina, ad resipiscendum.

RESPONDEO tertiò, quod furiosus tempore furoris delictum materialiter committens, excusatur ab omni pœna tàm latæ, quàm ferendæ sententiæ, *Canonistæ* communiter *in Clem. 1. post gl. ibi verb. furiosus de homic. Clarus in praxi, q. 60. nu. 7 Farinac. q. 94. à nu. 1.* vnde neque irregularis efficitur ex homicidio si aliquem occidat: *tex. in d. Clem. 1.* vide quæ dixi de hac re *infra par. 2. verb. Manus.*

Amplia quæ dicta sunt de furioso, vt procedant, etiam si delictum committat eo tempore, quo videatur esse in vmbra quietis, nam & eo tempore sanus mente non est: *ita gl. in d. Clem.* Secùs tamen si habet dilucida interualla siue magna, siue modica; quia eo tempore omnia agere potest quæ sanis hominibus competunt. *l. cum alijs in fi. C. de curat. fur.* & ideo tunc pœnas incurrere potest, vt *gl. in d. Clem. & Angel. de Malef. verb. scienter, & dolosè nu. 7.* Item secus dicendum de eo qui non est totaliter furiosus, seu mente captus, sed circa vnum tantum obiectum, seu in vna re: cum in alijs optimè ratione vtatur; in ijs enim potest delinquere, & pœnas incurret; quia in ijs habendus est non vt mente captus, sed tanquam sanæ mentis homo, vt latè *Sanch. de matr. disp. 8. nu. 23. lib. 1.*

Limita etiam supradicta quòd quamuis furiosus, seu mente captus, non censeatur posse delinquere, nec pęnas incurrere; tamen qui semel furiosus, aut mente captus habitualiter non tantum accidentaliter extitit, etiam si postea sanatus sit semper remanet irregularis, vt ad ordines promoueri non possit. *c. maritum. 33. dist. Maiol. lib. 2. c. 14. Nauarr. c. 27. nu. 203. Suar. de censur. disp. 51. sec. 1. nu. 4. Bonacin. de irregul. q. 2. pun. 2. nu. 23. Filiuc. tract. 19. nu. 187.*

Sed si iam erat promotus, tunc post vnius anni sanitatem probatam, arbitrio Episcopi, poterit ministrare in susceptis. *c. communiter 33. dist. gl. in d. c. maritum. verb. in furiam. Suar. loco cit. nu. 5. Bonacin. d. n. 23. in fi. cum ibi allegatis.*

CAPVT XX.

Dispensatio, & absolutio à pœnis Ecclesiasticis latæ sententiæ, in quibus differant, vel conueniant.

DIfferentia prima, quòd absolutio significat actum iustitiæ, in quo causa aliqua, seu iudicium terminatur in fauorem Rei. *Suar. de cens. disp. 41. sect. 1. nu. 4.* Dispensatio autem est actus gratiæ, seu misericordiæ, (vt inquit *gl. in c. vt constitueretur, verb. detrahendum, 50. dist. & ibi Archid. num. 2. Bal. in addit. ad Spec. tit. de dispens. vers. 1.*) qua aliquid relaxatur à communi lege in fauorem alicuius, *Suar loc. cit.* Vnde absolutio est secundum ius commune: dispensatio est præter ius, *glos. in cap. cupientes verb. suspensos, de elect. in 6. Abb in cap. tam litteris, num. 3. de test. Suar. tom. 4. de relig. lib. 9. c. 2. n. 48. & de cens. disp. 29. sect. 1. nu. 17.* & ideo benè aduertit *Suar. to. 4. de relig. tr. 1. li. 1. c. 5. nu. 16.* quòd dispensatio tunc propriè cadit, quando lex in eo casu obligat, quia potest seruari hic & nunc sine periculo grauis scandali, seu damni & tamen adest iusta, & rationabilis causa, seu proportionata soluendi subditum ab obligatione talis legis, vel præcepti. Si enim seruari non posset sine graui damno, seu graui scandalo, tunc non haberet propriè locum dispensatio, sed declaratoria, quod lex in eo casu non liget.

Differentia secunda, quòd propriè loquendo absolutio non habet locum, nisi in pœnis medicinalibus, quæ scilicet ob contumaciam amouendam inferuntur, vt sunt omnes censuræ Ecclesiasticæ: vnde de sui natura non possunt esse perpetuæ. Dispensatio verò solùm habet locum in pœnis de sui natura immobilibus, siue sint perpetuæ, siue ad certum tempus. *Felin.*

lin.in cap. Apostolicæ, in princip. de except. S. Ant. 3. par. tit. 28. de susp. cap. 4. Sayr. lib. 4. de cens. cap. 17. num. 1. Suar. d. n. 17. de cens. & dict. cap. 2. de relig. n. 46. 48. & 49

Differentia tertia, quod absolutio, vt concedatur, non indiget alia causa præter dispositionem, seu non repugnantiam ex parte absoluendi, vt scilicet cessauerit à contumacia; imò aliquando absolutio ab excommunicatione, vel interdicto datur inuito, & impœnitenti ratione scandali euitandi, vel pro bono pacis, vel ne excommunicatus, vel interdictus deterior fiat, vt *Felin. in cap. Apostolicæ 9. de excep. num. 1. cum per eum adductis*. Dispensatio autem requirit aliquam causam iustam, & rationabilem, vt inferior dispensare valeat super pœnis statutis à Superiore, *Suar. de relig. loco cit. num. 49. Sanchez de matrimon. lib. 8. disput. 17. num. 3. & seq.* Et quantò casus est grauior, vel pœna magis rationabilis, & fundata in validiori iure, tātò grauior causa requiritur ad dispēsandum: vnde ex facultatibus, & stylo Sacræ Pœnitentiariæ potest dispensari super homicidio casuali, quando ex magna nobilitate personæ, & doctrina æstimatur magna vtilitas Ecclesiæ consecutura. At verò super voluntario homicidio iniusto, vel abortu dispensare non licet, nisi ex grauiori causa, nempe ob necessitatem, vt scandali, vel necis graui periculo subsistente, quia hæc irregularitas est statuta ex Can. Apostol. & imitatione iuris diuini, *Henriqu. lib. 14. cap. 17. num. 5. Auil. par. 7. disp. 10. dub. 1.*

Differentia quarta, quòd absolutio à censuris, seu pœnis medicinalibus non potest sine iniustitia Reo pœnitenti, & petenti denegari, scilicet satisfactione præstita, vel si per eum non stet, quominus satisfaciat: est communis sententia Theologorum, & Canonistarum, *& text. in cap. qua fronte de appell. cap. ex literis de const.* dixi *par. 2. verb. concilium cap. 2.* & tenet *Rot. decis. 247 num. 1 par. 1. nouiss.* vbi etiam *num. 3.* ait quod ad hunc effectum sufficit oblatio, etiam sine actuali solutione, vel deposito, vt dicatur paruisse. Dispensatio verò quantumuis disposito, & pœnitenti per se loquendo, citra iniuriam denegari potest, *Archid. in can. vt constitueretur, num. 2. 50. distinct. Salas de legib. disp. 20. sect. 7. n. 70. cum Abb. & Rosella.* Vnde inquit *Salas*, quòd superior denegans dispensationem, non semper peccat, etiam existente causa ad dispensandum. Peccat autem quando dispensatio est debita ex charitate, vel ex iustitiia, vt quando adest grauis necessitas publica, vel priuata, vt vitandæ mortis, vel scandali grauis, vel saltem quando dispensare longè vtilius est Ecclesiæ, seu bono publico, *Salas num. 73. & 74.* vel quando Superior commisit alicui, vt dispenset, si vera sunt narrata, *Archid. loco cit. Salas num. 72.* Addit *Henriq. loco cit. c. 17 num. 5.* dispensationes sobriè concedendas, etiam causa dispensandi subsistente, quia aliàs eneruatur lex communis, & Ecclesiastica disciplina.

Aliæ autem sunt causæ rationabiles, ad dispensandum, non tamen necessitatem inducentes, vt intercessio Principum, Regum, aut Magnatum, *c. latorem ibi Turrecr. num. 16. 1. q. 1. & c. Salonitanæ 63. dis. & c. veniam 35. q. 9. Salas sect. 8. num. 75*, qui aliàs etiam similes causas affert.

Differentia quinta, quòd is, cui absolutio à censura denegatur iniustè, potest adire superiorem mediatum, per viam querelæ, vt *Felin. cap. pastoralis, num. 6. de off. ordin.* latè *Sanc. opusc. lib. 3. c. vn. dub 35. num. 8.* At verò si cui denegetur dispensatio à pœna latæ sententiæ incursa, non potest recurrere ad superiorem mediatum, *Sanchez opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 55. num. 21. cum Bart. & Felin.* nisi in casibus, quibus, vt dictum est, dispensatio illi sit debita, & tunc poterit Iudex ad quem dispensare, *Genuen. in prax. cap. 70. num. 4.*

Differentia sexta, quod Episcopus à pœnis canonum medicinalibus potest absoluere, quoties non reperitur prohibitum. Dispensare autem non potest, nisi vbi reperitur ei concessum, vt dicam *cap. 23. & 24.*

Differentia septima, quòd facultas absoluendi à censuris continetur in generali mandato iurisdictionis, *Guttier. lib. 1. can. qq. c. 5. num. 1. Barbos in c. nuper, num. 11. de sent. excom. Sbrozz. de offic. Vic lib. 2. q. 179.* Non autem facultas dispensandi à pœnis, quia in mandato generali non veniunt, nisi ea, quæ sunt iuris communis, seu iustitiæ, non autem quæ sunt iuris specialis, seu gratiæ, *Calderin. consil. 3. de offic. Vic. Felin. in cap. at si Clerici §. de adulter. numer. 21. de Iudic. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 40. num. 12. & lib. 9. disp. 29. num. 14. & 18.* Imò neque ex speciali mandato ad dispensandum potest Vicarius generalis dispensare super pœnis latæ sententiæ, nisi fuerit in indiuiduo expressum, quia hæc dispensatio est maioris momenti, *Sbrozz. lib. 2. q. 37. num. 10.*

Similiter absolutus à censuris, non ideò censetur dispensatus super irregularitate, *vt Rota decis. 44. num. vlt. par. 2. recent. Nauarr. cap. 14. §. 1. num. 26.* & per ea, quæ dixi supra *cap. 1.*

Differentia octaua, quod absolutio semel validè absoluto concessa non potest reuocari, quia vinculum est formaliter, & radicaliter sublatum: sed dispensatio semel concessa, secundùm probabiliorem potest à Prælato, qui ex potestate ordinaria dispensauit, reuocari, quia radicaliter in ipsa lege vinculum perseuerat, *Sanchez lib. 8. de matrim disput. 33. num. 12.* secundum probabiliorem.

Differentia nona, quod absolutio concessa propter aliquam causam absolutè non cessat, cessante illa causa; vt si quis sit absolutus ab Episcopo ab excommunicatione Papæ reseruata propter impedimentum perpetuum adeundi Sedem Apostolicam, vt ob cæcitatem, si miraculosè curaretur à tali impedimento, non teneretur Romam ire, neque reincideret in censuram, vt *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 13. num. 30.* At secus de dispensatione iam concessa, & applicata, cuius vsus habet tractum successiuum, qualis est dispensatio super irregularitate cum Sacerdote ad celebrandum. Cessante enim causa finali, seu adæquata talis dispēsationis, multi DD. dicunt dispensationem euanescere & cessare, quos allegat, & sequitur *Sanchez lib. 8. de matr disp. 30. num. 14.* quamuis contrariam teneant alij multi, quos allegat idem *Sanch. ibi num. 15.* & tenent *Pontius de matr. lib. 8. cap. 20. num. 4. Salas de legib. disp. 20. sect. 5. num. 64. Granado in 1. 2. contr. 7. tract. 3 par. 2. disp. 17. sect. 4. num. 36. Guttier. de matrim. cap.*

cap.126.num.2.Suar.de legib.lib.6.cap.20.num.15.

Differētia decima, quod Prælatus potest dispēsare cum subiectis, subiectione propriè, & strictè sumpta tantùm; idest ratione domicilij, non autem ratione quasi domicilij, vel originis, secundùm probabiliorem, & communem sententiam, *Suar. de pœn. dis. 30. sect.2.n.3. Filiuc.tract.20.num 271. Barbos.alleg.39.numer.5.& 6.Garz.de beneficijs p.11.cap.10.n.139. in fin.* & alij apud eosdem, & ita declarauit Sacra Congregatio *apud Barbos. ibi*: quamuis *Sanch. lib. 3. de matrim.disp.23.num.12.in fin. cum Manuel. & Henriqu.* teneant sufficere quasi domicilium. At verò absolutiones à censuris etiam pro foro externo, prout de iure communi concedere potest subditis etiam ratione quasi domicilij, vel ratione vagationis, quia hoc sufficit ad sortiendum forum pastorale quoad omnia, excepto Sacramento Ordinis, *Sanchez loco cit. §. tertio probatur*. Et ita in terminis docet *Suar. de cens. disput. 7. sect. 4. numer. 7. & 8.* Quod etiam habet locum quoad facultatem Episcopis concessam à *Tridentino sess. 24. cap. 6. reform.* absoluendi subditos suos à censuris Papæ reseruatis in casibus occultis: nam *Suarez, Filiuc. Garz Barbos. Eman.Sà,verb.Episcopus,num.36.* & alij communiter, *& Sac.Congreg apud Garz.* dicunt sufficere subiectionem ratione quasi domicilij,vel vagationis. Et idem est de absolutione à reseruatis propter impedimentum adeundi Sedem Apostolicam, vt *Nauarr. cons.6. de sent.excomm.* Imò quoad absolutionem à censuris in ordine ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quæ scilicet impediunt illorum receptionem, vt sunt excommunicatio, vel interdictum personale, sufficiet subiectio ratione peregrinationis, vt *Suar.d.disp.30. loco cit.& Filiuc. & Barbos. ibidem*, propter decretum Eugenij IV.quod est intelligendum, dummodo peregrinatio non sit assumpta in fraudem ad hunc effectum mutandi fori, vt *Suar. de pœn.disp.25.sect.2. num.9. in fin.* Quod non procedit quoad eos, qui facultatem habent à Papa absoluendi à censuris quoscunque, sine restrictione ad sibi subditos, quia Papa est Ordinarius singulorum, *c.antiqua, de priuileg.& ibi gloss.& c.fin.ibi gloss.verb.compelli, de foro compet.* & Papæ territorium in spiritualibus est vniuersus Orbis,vt *Abb.in d.c.fin.num.45.per c.cuncta per mundum,9.q.3.& Leon. Thesaur. fori Eccles.par.1.cap.1.num.4. Bar.in extrau.ad reprimen.ver. per edictum*, & est Episcopus vniuersalis, *ex Concil. Chalc.vt not.Grat.ad c.ecce 99.dist.Baron.ann.595.numer.32.& 33.*

Differentia vndecima, quòd dispensatio, secunda vice obtenta, scilicet post reincidentiam in aliquod delictum, & pœnam illius, non valet, si reticitum sit in supplicatione, quòd alia vice fuerit super eodem crimine cum ipso delinquente dispensatum.*ex l.3.C. de Episc.aud.& c.2.de fil.presb.in 6. Couarr.lib.1. variar.c.20.num.8.in fin.Clarus in praxi §.fin.q.59.num.9 Sanch.de matr lib.8.dis.22.num.20.Bonacin.de leg.di.1. q.2.pun.8.num.1.Laym.lib.1.tract.4.c.22 n.19.§.quinto si aliquis.* Quamuis aliqui teneant contrarium verius esse, præsertim in foro conscientiæ, vt *Henriq. lib.14. c.17.num.5.vers.qui eiusdem, Suar.de leg.lib.6. cap.23. num.9.& tom. 2.de relig.tract.de voto lib.6.c.27. nu.12.* At verò in absolutionibus obtinendis est certum non requiri,vt explicetur iteratio eiusdem delicti,& quòd alia vice reus, seu pœnitens fuerit super simili delicto à censura absolutus, vt *Sanch.lib.8.dis.23. nu.1.& 10.*

Differentia duodecima, quod absolutio est fauorabilis, dispensatio est stricti iuris, & non extenditur vltra expressa, vnde dispensatus super irregularitate ad ordines etiam sacros non censetur dispensatus ad beneficia curata, sed solùm ad simplicia, *Sanch.lib.8. dis.1.num.27.in fin.Sayr.lib.6.c.11.n.23.& lib.7. c.14. num.22. Barbos.alleg.45.num.6.*

DICENDVM II. dispensationem, & absolutionem à pœnis Ecclesiasticis in multis conuenire, seu multa habere communia. Primum quod per se loquendo sunt actus Iurisdictionis voluntariæ, & ideò exerceri possunt extra territorium exercentis in personas sibi subditas:sunt autem iurisdictionis contentiosæ, quando adest legitimus contradictor; & tunc extra territorium eiusdem Iudicis exerceri non possunt. Iurisdictio enim contentiosa est supra territorium, sicut nebula supra paludem ex allegatis *à Barbos.in c.2. de constit.in 6. num.10. Marta de iurisd. p.1. cap.47.à num.1.* Ita de dispensatione docent *Innocen. in cap.per venerabilem,num.3.qui fil. sint legitim. Abb. num.23. Bart.in l.legitimos, col.1.vers.quero,an istud,ff. de legit. tut. Dec.cons.207.nu 6.& 8.Suar. de cens. disp. 41,sect.2 num.10.* Similiter de absolutione tractant, & docent *gloss & Innoc.in c.nouit,de offic. leg. & ibi Abb. num.3. Barb.ibi num. 6.Sayr. lib.1.de cens.c.14. num 6.* Et amplia, vt procedat hæc doctrina non solùm,si sit iurisdictio ordinaria,sed etiam si delegata:nam exerceri potest extra territorium delegantis in personas subditas deleganti, secundum magis communem, & probabiliorem, *vt Sanch.de matr.lib.3.disput.24. nu.2. Garz.de benef.par.5.cap.8.à num,129.*

An autem possit Episcopus, vel Prælatus dispensare, vel absoluere suum subditum in Curia Romana Papa ibi præsente. Respondeo, quòd Episcopi, & Prælati,de rigore quidem iuris possunt exercere voluntariam iurisdictionem etiam in Curia, Papa præsente, secundùm magis communem. Tamen de stylo Curiæ multi dicunt non posse, sed debere vrbe egredi, vt extra muros illam exerceant, quos allegat, & sequitur *Couar.var.lib.3.c.20.num 9..Gomez in reg. de non iud. iux. for .supp. q. 3.* Sed hoc non procedit quando absolutio, vel dispensatio daretur pro foro conscientiæ,quia sicut manus appositio Papæ non ligat manus Ordinariorum quoad forum conscientiæ, *Gonz gloss.52.num.60.* ita neque eius præsentia in Curia. Et ita Sac.Congreg.declaratione relata *à Garz. de benef. p.11.cap.10. num.139.* Sed & si non valeret data absolutio, vel dispensatio pro foro externo,æstimo eam pro foro interno profecturam ex regula, si non valet quod ago vt ago, valet vt valere, potest; dum non est defectus in forma substantiali, & adest consensus partium, *vt l.si stipuler,35.§ fin.ff. de verb. oblig.l.si tam angusti,ff.de seruit.& l.sancimus in fine,C. de donat. c. vtile, 37. de reg.iur. in 6.ibi gloss. Bart. & DD.in l.1.§. penult.ff.de verb.oblig.* Præsertim cum adsit fauor animarum, per ea, quæ *Ias.in l. fin. ff. de iurisd.*

*iurisd. num.*11. qui ait absolutè fauore animarum posse concedi absolutionem à censuris extra territorium absoluentis.

Secundum, in quo conueniunt dispensatio, & absolutio, est quod delegatus, cui commissa est facultas absoluendi à censuris, &c. vel dispensandi cum irregularibus, & similibus, non potest subdelegare, quia censetur nudum ministerium commissum, & electa industria personæ, *c.fin.§.cæterum,de offic. deleg. & ibi canonistæ*. Si tamen hæc committerentur non personæ, sed perpetuò dignitati, posset subdelegare, quia tunc censetur iurisdictio ordinaria; non delegata; vt *Sanc de matr.lib.2.dis.*40.*num.*14.cum communi DD. *Barbos. in d.§. Cæterum, num.*15.

Tertiò conueniunt, quod actus gesti ex præsupposita dispensatione, vel absolutione sunt validi, etiamsi nondum gerenti dispensatio, vel absolutio fuerit notificata: si tamen verè iam eo tempore data erat dispensatio, vel absolutio, v. gr. per procuratorem obtenta, *Rota recent.par.*1.*dec.*166.*num.*10. secus si literæ solum commissionis erant expeditæ, *Rot.num.* 11.

CAPVT XXI.

Quando criminum, & pœnarum lata sententiæ commissio dicenda publica, vel occulta quoad facultates absoluendi, & dispensandi.

HÆC inspectio vtilis est pro ijs, qui facultatem habent absoluendi, vel dispensandi solum in casibus occultis.

DICENDVM igitur I. Occultum dici, quod nō est publicum, idest neque notorium facti, vel iuris, neque famosum, etiam si aliquibus notum sit, & etiam si sit secundùm se probabilis in iudicio hæc qualitas occulti, quia requiri solet in absolutionibus, & dispensationibus, vt causa ad scandalum vitandum: hæc autem ratio militat quoties delictum non est publicum, etiam si à nonnullis sciatur, & sit probabile in iudicio; interim dum non probatur, neque ad iudicium defertur: ita *Nau.Suar.Eman.Sà,Sayr. Mol.Vivald.* quos allegat, & sequitur *Sanch.de matrim. lib.*8. *disp.*34.*num.*55.*& in decal.lib.*2.*cap.*11.*num.*19. *cum Azor.* Et tenet *Tolet. lib.*1.*cap.*89. *§.quod ad Concilij. Barbos. alleg.*39.*num.*21. vbi testatur communem, & probabiliorem etiam quoad facultatem concessam Episcopis à Concilio Tridentino. Quamuis alij distinguant dicentes, quoad facultates Sacræ Pœnitentiariæ supradictam sententiam veram esse, non autem quoad facultatem concessam à Concilio Tridentino *sess.*24.*cap.*6. Episcopis absoluendi, & dispensandi in casibus occultis, quia tunc dicunt occultum dici, quod non est probabile in Iudicio: & ita tenent aliqui allegati *à Sanch.cit.cap.*11. *num.*19. & tenet *Garz. p.*7. *cap.*11.*num.*47.*de benef.* afferens declarationem Sacræ Congregationis. Itaque ex priori sententia etiam si res sit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur, vt *l.eos,§.si quis autem,C.de appellat. Farinac. q.*185.*num.*85. Item si quinque, vel sex personis in aliquo oppido, vel septem, aut octo in Ciuitate res nota sit, non dicitur publica, sed occulta, vt *Fagund. de præcept. tractat.* 2. *lib.* 8. *capit.* 8. *numer.* 33. Verum quoad Sacram Pœnitentiariam licet non diceremus nullam dispensationem concessam in casu occulto, modo supra citato, tamen hoc iure vtimur, vt dispensatio non concedatur, si ex circumstantijs appareat rem nunc quidem occultam, tamen facilè publicandam.

DICENDVM II. Notorium facti est, quod est publicum euidentia facti, vt nulla tergiuersatione celari possit. *Innoc. in cap. sicut, de cohabit Cleric.* latè *Mascard. conclus.*1106.*num.*4. *Seraph. decis.*376.*nu.*2. idest quod fit, seu factum est in oculis omnium, vel maioris partis vniuersitatis immediatè, quæ sit saltem decem personarum, vt de communi testatur *Nauar.cap.*25. *num.*73. *Sanch.opusc.lib.*6. *cap.*3 *dub.*3. *num.*9. Vnde simpliciter notorium dicitur, etiam si non sit notum, seu notorium ciuitati, vel oppido, sed sufficit esse notorium respectu parochiæ, viciniæ, vel collegij, vt sciatur à maiori illius parte, vt *Nauar. loco citato,Sanch.ibi num.* 12. *Auil.de cens.p.*2.*c.*6. *disp.*2. *dub.*4. *Less. lib.*2.*c.*11. *numer.* 74 *Graff.lib.*1. *de casib. reseru.cap.*10.*num.*18.*Menoch.de arbit.casu* 166.*in fin. per cap.pen. de purga. can.* Imò multi probabilius dicunt, non requiri quòd res sit gesta coram maiori parte populi, seu vniuersitatis, seu Collegij, seu parœciæ, seu viciniæ, sed sufficere si coram magna parte personarum illius, vt arbitrio prudentis inde facile, & breui fama ad alias partes peruasura censeatur, attenta scilicet multitudine totius vniuersitatis, & qualitate, & fide personarum præsentium, & distantia habitationum eorundem, vt si coram decem, aut quindecim principibus viris gestum sit, erit censendum notorium in ciuitate: sed factum Romæ in vna Ecclesia, vel in Palatio Papæ coram decem non censeretur notorium facti: & ita docent *Suarez de cens. disp.*9.*sect.*2.*num.*11.*Auil.loco cit.Bonac.de cens.disp.* 2 *q.*2.*punct.*1.*§.*1.*num.*5.*Layman.lib.*3.*trac.de iniusta læsione famæ,cap.*3.*num.*8.*§.porro,cum Abb in c.de vestra, num.* 16. *de cohab. Cleric. Menoch. de arbitr. cas.*166. *num.*7.

Notorium iuris secundùm veriorem sententiam est solùm, quod constat, vel confessione rei spontanea, in iudicio facta, vel per sententiam diffinitiuam Iudicis competentis *tex.in c.fin & ibi gloss.not. verbo, per sententiam, & ibi Canonistæ communiter, de cohab. Cleric.& mulier.*latè *Mascard. verb. notorium, conclus.* 1107. *per totam,Nauarr.c.*25. *n.*73.*Seraph.dec.*73.*n.*2. Vnde sententia contumacialis non facit notorium, vt *Seraphin.decis.*376.*n.*8. neq; sententia, quæ non transiuerit in rem iudicatam, vt *Nauar. loco cit.* v.g. sententia lata à Iudice laico contra Clericum, quia notoriè nulla est, seu iniusta, nec transit in rem iudicatam, *Rota decis.*316.*num.*6.*par.*1.*nouiss.* neque sententia condemnationis ex præsumptiuis, vel pœna extraordinaria, vt *Molin.to.*2.*disp.*333.*§.quod verò,cum Couar.* Item confessio facta vi tormentorum non facit notorium, vt *Mascarc.loco cit.num.*11. Item conuictio, seu plena probatio per testes in iudicio non sufficit, nisi sequatur sententia, vt dixi *verb.vsura, c.*7. quamuis multi DD. asserant sufficere ad notorium, vt *Tolet.lib.*5.*c.*36.*§.ille dicitur, Syuest. verb.notorium, qu.*3.

Angel.

*Angel.verb.notorium,in princ.Viuald.de suspen. nu.*50. & multi, quos allegat *Mascard.loco cit.nu.*17. *& seq.* qui tamen *num.*26. fatetur non procedere hanc sententiam, quando probationes impugnarentur saltem coloratè, & plurimos allegat ita distinguentes: sed quando agitur de pœnis latæ sententiæ ex ipso iure, in casu notorij criminis, non est recedendum à priori sententia, quia est materia strictæ interpretationis, & ideò non continetur notorium ex actis,seu ex probationibus, vt *Mascard.ibi num.*29. *cum Abb.in c.dudum*, 1. *col.* 2. *de elect. Dec. in c. ex insinuatione num.* 22.*de appellat.* Item sequitur notorium in domo,seu familia non dici simpliciter notorium, de quo iura loquuntur, *Auil.& Graff.loco cit.Filiuc.tract.*32.*num.* 233.*Molin.tract.*4.*disp.*31.*num.*3. *Less.lib.*2. *c.*11.*nu.* 75. Sed dicitur notorium secundùm quid,quia familia non est publica vniuersitas,seu communitas politica, sed œconomica, & priuata.

Publicum autem famosum est id,de quo existit fama, idest publica notitia, seu opinio communitatis immediatæ, in qua saltem sint decem personæ, orta indicijs probabilibus, vt colligitur ex *c.inquisitionis,*§. *quæsiuisti,in fin.& ibi gloss.verb. dicta paucorum,de accusat & ibi Canonistæ.* Vnde requiritur, quòd sit opinio,seu vox omnium, vel maioris partis Ciuitatis, vel Oppidi,vel Viciniæ, vel Parœciæ,vel Collegij, vt *gloss. ibi.Bart in l.*3.*§.eiusdem quoque,nu.*2.*& ibi Bald. ff. de test.Clarus §. fin.q.*6. & latè *Mascard.verb fama, concl.* 749. *nu.*2 *Nauar. c.*27. *num.*255. *Sanch. opusc.lib.*6.*c.* 3.*dub.*4 *num.*2. Non enim requiritur ad famam opinio totius ciuitatis, vel maioris eius partis, sed sufficit vt sit fama communitatis immediatæ, vt *Nauar. loco citato,Suar. de cens disp* 48.*sect.* 1.*nu.*20. *gloss. loco citato*. Item requiritur vt talis opinio sit fundata, seu orta ex indicijs probabilibus,quę possint facere semiplenam probationem: vt si ab vno teste fide digno, & non maleuolo, vel ex alijs præsumptionibus illi æquipollentibus, vt *gloss. in cap. manifesta,* 2.*q.*1. *& in cap. vestra,de cohab.cleric. Nauar. loco cit. Suar. n.*21. *Molina tract.* 4. *disp.* 7. *num.* 6. *Sanch. num.* 2. *&* 6. *Abb. in d. §. quæsiuisti, num.*4 *Caual dec.* 236.*num.*1. *cum alleg. Mascard. concl.* 749. *num.*14.*&* 15.*Specul. lib.*3,*tit. de abolit. §.nunc de turbatione n.*5.Alias enim si non adsit fundamentum probabile non dicitur fama,sed vana vox populi *l.decurionum C de pœnis. Rot. pa.* 1. *nouiss. dec.* 706 *num.* 14. *cum alleg.* Hinc sequitur, publicum dici factum, seu famosum præsumi, quando est delatum ad forum exterius, siue per accusationem, siue per denunciationem, vel delationem, & nondum est secuta sententia absolutoria, etiam si nondum sit crimen probatum *c. omnipotens, de accus. DD. in l. qui à latronibus,§.*1.*ff. de testam. & in l.turpia, ff. de leg.* 1.*Seraph dec.*393. *num.*2.Sed dummodo delatio sit facta coram iudice competenti, vel saltem prorogabili, secus si esset omnino incompetens iure resistente prorogationi,vt si clericus delatus sit ad curiam Laicalem, talia enim acta neque infamiam facti causant,neque indicium faciunt coram iudice Ecclesiastico. *vt Marta de iurisd. pa.* 4. *cas.* 139.*num.*13. *& & casu* 169.*num.*7. *&* 8.*tex in c. at si clerici . in princip. de iudic.* Nisi tamen ex tali delatione fama clerici remaneret multum aggrauata apud bonos & graues viros, tunc enim induceretur infamia facti,à qua cogendus esset se purgare. *gl.in d.c.at si Clerici,ver.condemnari. ibi Butr.nu.* 15. *Abb.num.*10. *Anan. num.* 2. *Imola num.*11.*Dec. num.*70.*&* 71. *Berous num.* 123. *in fin.Felin.num.*3.*vers.capio gl. Ant. Burgos.num.*79. quia cum hæc infamia sit facti, non iuris,non attenditur iuris competentia, nec modus agendi, ita *Butr. ibi.*Item limita dummodo delatio sit parti intimata, & cœptum iudicium per citationem, vel carcerationem: secus si apud Iudicem retenta. *Sanch.lib.*8. *de matrim.disp.*34.*num.*58.*cum Sayr.*Et dummodo concurrat opinio communis,seu, quod idem est, vt fama delati remaneat interim aggrauata: quia si communiter reputaretur innocens, non noceret delatio; vel si purgasset canonicè indicia, seu delationem: ita *gloss.in c.accusatum, verbo, solennia, de simon.ibi Abb. num.*3.*Hostien.num.*2.*Barbos.ibi.Genuen.in Prax.cap.* 27.*num.* 10. & alij Canonistæ supradicti dicunt accusatum de crimine enormi, seu aliàs causante irregularitatem pendente iudicio, si fama eius remaneat aggrauata, non esse permittendum celebrare, donec feratur sententia absolutoria, vel donec se purgauerit. Quod si sequatur sententia absolutoria definitiua,in dubio fama,seu infamia facti censetur abolita, & casus redactus ad terminos occulti. *Sanch. de matrim.lib.*2.*disp.*37.*num.*12,*& lib.*8.*d.*34.*num.* 57. *Castro Palao infra cit.Sayr.de cen.lib.*4.*c.*17.*num.*22.*Barbos. alleg.*39.*num* 32.

Aduertendum primò, quod si delictum sit deductum ad forum & reus est sententiam passus,idest definitiuè damnatus & pœnam luit,tunc communis sententia tenet casum esse publicum semper; quamuis *Sanch. Henriq.& alij* (*quos allegat Castropalao to.*1.*tr.* 3. *dis.* 6. *pun.* 15.*§.*1. *num.* 12. qui ait probabile) dicant tunc posse Episcopum vigore *Triden.sess.*24 *c.*6. absoluere, & dispensare. Certè sacra Pœnitentiaria hoc non admittit, vt fatetur *Castropal. ibidem*. Sed si reus dimissus sit sub cautione de se repræsentando,interim casus dicitur publicus; ita communiter DD. quos allegat & sequitur *Garz p.* 7.*cap.*11.*num.*47. Si autem reus sit absolutus interlocutoriè tantum seu ab instantia idest ab obseruatione iudicij, reseruato vlteriori processu super nouis indicijs, tunc DD. dicunt rem interim esse occultam, seu redactam ad pristinum statum, ac si non esset deducta ad forum contentiosum, dummodo delictum, neque semiplenè sit probatum, & quod rei fama non maneat aggrauata: ita *Suar. de cens.disp.*41.*sect.*2. *num* 6. Alij autem ampliùs dicunt etiam si sit semiplenè probatum *Castropal.to.*1.*tr.*3.*disp.*6.*pun.* 15.*§.* 1. *nu.* 11. etiam si falsis testibus se defenderit. *Sanch. de matrim.disp.* 37. *num.* 12. *lib.* 2. *& lib.* 8. *disput.* 34 *numer.* 57. *& in decal.lib* 2.*cap.*11.*num* 21.*cum Auil.*& consentiunt omnes DD.supra relati:& quidem in Sacra Pœnitentiaria nisi secuta sit sententia absolutoria definitiua non conceditur dispensatio cum homicidis: quia semper præsumitur quod fama remaneat aggrauata ex indicijs probabilibus, vt ex dicto morientis. Certè si reus tortura purgauit indicia, & absolutus est definitiuè,perinde est, ac si nulla fuissent indicia, & sic ob

fugam

fugam assumptam ante formatam inquisitionem indicium est ad torturam *Clar.q.21.§. fuga.* Tamen si vna hora sustinuit satis hoc vnum indicium purgatum est. *Clar.q.64.§.vl.* & melius in §. *illata verò tortura*; & hanc magis communem vt purget omnia indicia etiam indubitata, & violentas præsumptiones ait *Farin.consf.crim.175. num 19.* multò magis dicendus esset casus occultus, quando post sententiam absolutoriam ab obseruatione iudicij biennium effluxisset absque nouis indicijs, quia iam esset perempta instantia, per *l properandum C.de iudic.l fin.C.vt infr. cert.temp. Boss.tit.de sent num.* 108. vnde reus diffinitiuè esset absoluendus, *Clar.§ fin q.51. verf.alia etiam*: & procedit etiam in foro Ecclesiastico; *vt Clarus ibi cum communi, Castropal.loco cit.num.11. & 12.* Dummodò, vt dictum est, fama Rei non remaneret aggrauata; nam si communiter reputaretur culpabilis, casus esset publicus, non occultus. Si autem Reus composuit cum Curia, seu absolutionem obtinuit admixta gratia, vel extra ordinem punitus, quia crimen non fuit plenè probatum, tunc aliqui dicunt, quòd si non remaneat fama Rei aggrauata, casus habetur vt occultus, seu non delatus ad forum; Vnde dicunt etiam Episcopum posse tunc absoluere, vel dispensare ex facultate Concilij Tridentini. ita tenet *Layman.lib. 1.tract.de irregul.cap.vlt.num.5.* & meritò, quia implicat esse casum delatum ad forum, & esse transactum cum Curia, vel non secutam sententiam absolutoriã liberam, & esse casum occultum, vt dixi infra *cap.33. §. tertio modo*. Secus tamen si crimen neque semiplenè probatum sit, vt *Suar. loco cit. & Laym. ibi*.

Aduertendum secundo, quod publicum materialiter adhuc potest dici occultum quoad dispẽsationes, si formaliter sit occultum, scilicet in ratione talis delicti; vt si publicum est, quod Titius sit ingressus clausuram Monialium, sed publicè æstimatur ingressus cum licentia: idem si homicidium est publicũ, sed non vt voluntarium, cum credatur factũ ob defensionem; vel publicum est, te celebrasse post excommunicationem contractam, sed crederis post absolutionem celebrasse, & ita tenet communis sententia DD. quos allegat, & sequitur *Sanchez de matrim. lib. 8. disp.34.nu.56.* Imò aliqui audent vlterius, & dicunt, etiam si sit publicum vt delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexæ à iure, posse dispensari, vel absolui ab illa, tanquam in occultis: ita *Nauarr. Manual. & Eman.Sà*, quos allegat ibi *Sanchez*, qui id probabile asserit: tamen contrarium tenendum est: quia hæc est iuris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum: & hoc obseruat Sac. Pœnitentiaria.

Aduertendum tertio, quod publicum famosum, vel notorium in vno loco, non censetur publicum, vel notorium in alio ad omnes effectus, & quidem non censetur publicum alibi quoad famam proximi lædendam per detractionem. Est communis sententia, vt testatur *Layman. lib.3. tract. de iniusta læsione honoris, & famæ, cap.3.num.8.* contra alios, quorum sententia non caret probabilitate, quos in magno numero allegat, & sequitur *Bonacin.de iust.dis.2.q.4.pun. 6.num.2.* Quoad facultatem verò dispensandi, vel absoluendi in occultis, idem dicunt aliqui DD. vt censeatur alibi casus occultus, non obstante, quod in hoc loco sit notorius, vel famosus: ita tenet *Auila*, quem sequitur *Sanch.in decal.lib.2.c.11. num. 20.* Sed contrarium meritò tenet *Suar.de pœn.disp. 30. sect.2. num.2. Bonac.de censur.disp.1.q.3. pun.2. numer.3.* & consentit *Corrad.de dispens.lib.7.cap.7.num.12.& 13.* & ita obseruat Sacra Pœnitentiaria. Quoad obligationem autem vitandi excommunicatos, aut alia censura ligatos, dic *vt supra cap.7.*

Aduertendum quarto, quod si data sit absolutio, vel dispensatio in casu tunc occulto, & postea casus fiat publicus, tunc multi dicunt illam dispensationem, vel absolutionem esse validam pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo; ideo tunc procurari debere nouam prouisionem ab eo, qui dare illam possit pro externo foro: ita *Tolet.lib.1.cap.89. num.5. Garzias de Benef. par.7. cap.11.num 52.*

Hæc doctrina procedit sine difficultate, quando ratio occulti esset conditio sine qua non absoluendi, vel dispensandi: quia ea postea euacuata, & cessante, non cessaret dispositio, quæ iam fuit completa: sed difficultas est, quando causa dispensandi solum fuit fundata in ratione occulti, & tunc sunt opiniones, de quibus dixi supra *cap.20. differentia nona*.

Aduertendum quintò, quòd aliquando accidit, vt quod etiam hodie de facto est publicum, vel etiam notorium, de iure reputetur occultum, vt si quis per decennium saltem permanserit in specifica possessione rei vsurpatæ, quam non poterat sine dispensatione obtinere; vt in matrimonio contracto cum impedimento irritante, vel in ordinum exercitio, aut beneficio obtentis in statu irregularitatis, concurrente communi opinione, quòd cum eo fuerit dispensatum; quia lapsu decennij, cum illa pacifica possessione, de iure præsumitur dispensatum. *Menoch præs.132.n.46. lib.3. Caputaquen.decis.269.nu.2.verb.dispensatio. Corrad.de dispensat.lib.8.cap.4.num.47.& 65.*

CAPVT XXII.

De differentia dispensationum, & absolutionum fori interni, & externi.

PRima differentia est, quod absolutio, & dispensatio concessa pro foro conscientiæ tantùm non suffragatur pro foro externo, seu contentioso: Vnde poterit nihilominus Iudex procedere contra reum ad pœnas, ac si dispensatus, vel absolutus non fuisset, *gloss.in cap.de his, in fin.de accus. Nauar.cons.23. nu.4. de pœnit.& remiss.& cons.51.de sent. excomm. Couarr. lib.2.cap.10.num.3.& in c.Alma, p.1.§.11 nu.16. Menoch.de arbitr.casu 539.num.31. Suar.de cens. disp. 41. sect.2.num.11.& tom.4 de relig. tract.vlt. lib.9. cap.2. num.35. Sanch.in decal.lib.2.c.11.num.13.& de matr. lib.8.disp.34. num.29. Gennen. in prax. cap. 25.* & est communis sententia, & vera. Vnde sequitur quod excommunicatus, si absoluatur pro foro conscientiæ tantùm, poterit publicè ab Ordinario declarari, & denunciari, vt *Couar. & Gennen.ibi*: & si celebrauit in censura taliter absolutus, pro foro externo declarari

rari irregularitatem incurrisse. *Genuen. loco cit. Auil. p.2.c.7.disp.3.dub.12.§.& dictis, Layman. lib.1. tract. de censf.in commu.c.7. nu.* 7. quamuis coram Deo non sit irregularis, *Nauarr.consf.82.num 2.de simonia.* Item poterit declarari nulliter beneficium obtinuisse, vt *Salzedo ad Diaz. cap.33. §.excusabitur cum alijs DD.* quamuis coram Deo valida sit prouisio. *Suar. de Relig.loco cit.num.* 37. Et si alij contra putent, quod si constet in foro externo de tali absolutione, data pro foro conscientiæ per schedulam, nempè Confessarij, non possit iudex contra talem procedere, quos allegat *Diana resol. 26. tract.* 11. *tom* 1. & alios allegat *Menoch.cit.casu* 539. In hoc omnes conueniunt quod Ordinarius potest, si velit cum taliter absoluto benignè agere, & acceptare illam absolutionem, vt suffragetur pro foro etiam externo, & repellere Promotorem fiiscalem, *Layman.& Auila loc.cit.Nauarr.consil.4.num.4.de fid.instr.& consf.51.num.3.de sent.excom. Genuen.c.25.cit.* & probat *Rota decisf.659.par.2.nouiss. seu posth.collec.Farinac.* vbi absolutus vigore cruciatę celebrans dicitur non effectus irregularis, etiamsi illa absolutio sit pro foro conscientiæ tantum. Imò, quod plus est, etiam si absolutus sit non satisfacta parte, si ipse eam obtulit, & veniam petijt ab offenso, sed ille noluit acceptare. Ita *Rota ibi.* Est igitur certum, quod parte læsa rationabiliter reclamante non est admittenda talis absolutio, nec illius ratio habenda. Et dixi *infra par.2. verb. Censura c.4.* Quod est intelligendum, quando non esset reus censura ligatus, seu declaratus in pœnas incidisse, Iudice procedente ad instantiam partis, sed ex officio: quia non potest Iudex acceptare absolutionem fori interni pro foro externo, parte legitimè contradicente, vt *Nauarr.& Genuen.locis citat.* Neque quando agitur de aliquo graui casu, & scandaloso, ita vt non possit dissimulari sine publico Ecclesiæ præiudicio, vt *Nauarr.d.consf.4.nu.vlt.* Illud etiam est certum, quod Ordinarius nō potest ratam habere dispensationem, vt puta super impedimento matrimonij, datam pro foro conscientiæ tantum, sed debet constito de illo cogere ad separationem, *Nauar consf.4 de Iudic.nu.7. Sanch.lib.3.disp.15.num.15.& 17.Coninch.de Sacram. disp.27.num.6.* donec obtineant dispensationem in Dataria. Inde etiam sequitur, quod dispensatio, & absolutio, quæ datur pro foro conscientiæ tantum, dari debet secrete, neque Notario, neque testibus adhibitis, vt *Sanch.de matr.disp.34.num.29. in fin. lib.* 8. ne illi prosit pro foro externo. Sed neque conuenit Confessarium pœnitenti dare schedulam absolutionis, vt *Filiucc.tract.11. num.* 293. sed etiam si illam det, nulla fides illi schedulæ adhibenda est in foro externo, vt *Calderin.& Rebuff.* quos allegat, & sequitur *Salzedo ad Diaz. in prax. cap.33.§.excusabitur tamen.* Quamuis alij contra asserant expedire talem schedulam dare pœnitenti absolutionis, vt possit se tueri pro forò externo, vt apud *Dianam d. resol.26.* Posset tamen Confessarius testimonium prædictum absolutionis impartitæ dare literis suis priuatis clausis directis Ordinario, vt possit si velit illam acceptare. Quemadmodum Maior Pœnitentiarius dat literas clausas absolutionum in forma pro Misso. Dispensationum autem testimonium nunquam concedendum est, quia hoc est contra mentem Pontificis, & aliàs fieret præiudicium Datariæ: & ita exactè obseruat Sacra Pœnitentiaria. Sequitur etiam ex dictis non posse admitti id, quod ait *Marcus Paulus in formular. Sacræ Pœnitentiariæ,* quod quando Ordinario committitur à Sacra Pęnitentiaria absolutio excommunicati cum clausula in forma Ecclesiæ consueta, quod tunc debet eum publicè absoluere cum virga, & coram Notario, & testibus, &c. quæ nullo modo subsistunt cum clausula subsequenti pro foro conscientiæ tantum, & cum Bulla reformationis Pij V. quæ restrinxit facultates maioris Pœnitentiarij ad solum conscientiæ forum.

Secunda differentia est, quod habens facultatem absoluendi, vel dispensandi pro foro conscientię tantùm, non posset illam exequi extra Sacramentum Confessionis, sed in ipso foro tantùm Pœnitentiali, seu Sacramentali, præsertim quando committitur talis facultas Confessarijs: & hæc est verior sententia, & tutior, quam tenent multi, quos allegat *Diana resol. 25. tract.11 tom.1.& resol.20.tract.2.tom.2. & resf.63. tract.4.tom.2.&* tenet *Garzias de benef.par.11. cap.10. num.139.cum sequentibus* referens declarationes Sacrę Congregationis, & maximè quando ponitur clausula, iniuncta pœnitentia salutari, vt *Suar. de censur. disp.41.sect.2.num.10. Bonac.de censf.disp.1.q.3.punc.6 num.* 8. Quamuis contrarium teneat *Sanch. in decal. lib.2.cap.11.num.13.& de matrim.lib.8.disput.34. numer.29.* & plures allegat, & sequitur *Diana ibidem* Et quamuis hanc communem dicat *Garzias num.* 138. *loc.cit.* vbi multos allegat, qui dicunt illam clausulam, pro foro conscientiæ intelligendam non esse de foro pœnitentiali, seu sacramentali, sed de foro quasi pœnitentiali, seu animæ; & hanc sententiam *Suar. de relig tom.4.tract.vlt lib.9. cap.2 num.* 28. ait practicari tutè posse ex causa rationabili, vt si censura ligatus non sit tunc dispositus ad confessionem, vel si confessarius tunc non possit totam audire confessionem. Certè in commissionibus Sacræ Pœnitentiariæ non est recedendum à priori sententia, quia solet apponi clausula illa, in ipso actu sacramentali confessionis tantùm, nec aliter, nec alio modo: nisi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra Sacramentum expediri. Habet enim Maior Pœnitentiarius hanc facultatem, *Nauar.consf.19.de temp.ord.* & patet ex obseruantia subsecuta post reformationem Pij V. quæ est optima legum, & priuilegiorum interpres, *l. si de interpretatione, ff.de leg.Caualer.decisf.80.num.5. & 7. Buratt. decisf.379. num.* 3. præsertim Summo Pontifice sciente. Imò idem puto in facultate concessa Prælatis, vt Episcopis, *Triden.sess.24 cap.6.ref.* vt communiter *DD.apud Barbosam in notis ibi*, quia cum verba debeant intelligi secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur, *l.plenum, § equitij, ff. de vsu, & habit.* particula in foro conscientiæ pro ijs, qui non solent audire confessiones sacramentales, non est restringenda ad forum sacramentale, seu pœnitentiale, sed generaliter ad forum animæ, siue pœnitentiale, idest sacramentale existat, siue quasi pœnitentiale, idest non sacramentale.

Tertia

Tertia differentia consequens ex præcedenti, quod dispensatio à pœnis, & absolutio à censuris pro foro externo dari potest absenti, vel immediatè per quodcunque signum expressiuum actus absolutionis, vel mediatè per literas, vel nuncium, vel dando absolutionem procuratori habenti speciale mandatum, quamuis non conueniat sine causa rationabili absentem absoluere ab excommunicatione, & ita de communiori, & veriori sententia testatur *Sayr. lib. 2. de cens. cap. 21. num. 12. & 13.* Dispensatio autem, & absolutio pro foro conscientiæ non potest concedi absenti, sed præsenti, saltem mediante commissione facta per literas ab eo, qui committere potest, iuxta veriorem sententiam, per ea, quæ dixi supra in prima, & secunda differentia: & ita obseruat stylus Sacræ Pœnitentiariæ. Quamuis multi DD. contra æstiment eum, cui concessa est facultas absoluendi pro foro conscientiæ tantum, posse etiam absoluere absentem immediatè proferendo formam absolutionis in ordine ad absentem; vel saltem mediantibus literis, vel nuncio, vel procuratore; quia putant illam particulam *pro foro conscientiæ* non limitare modum, sed effectum absolutionis: ita *Suar. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 11. Manuel. Ledes. & Henriq.* quos allegat, & sequitur *Sanch in decal. lib. 2. cap. 11. num. 14.* vbi testatur de communi: & idem à fortiori de dispensatione à pœnis dicunt, cum minorem habeat connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ, quàm absolutio à censuris: ita *Suar. ibi num. 10.* & de communi testatur *Layman lib. 1. tract. de excom. cap. 6. nu. 9.* vbi plures allegat. Vnde *Auila p. 2. cap. 7. disput. 2. dub. 1. & Layman ibi cum alijs* tradunt cautelam pro confessario, qui oblitus est absoluere pœnitentem à censura, vt scilicet eum absoluat absentem; vel si erat censura reseruata, obtineat facultatem, & sic absentem absoluat: sed hæc praxis à Sacra Pœnitentiaria est penitus explosa.

Quarta differentia, quod in absolutionibus à censuris pro foro conscientiæ, non est necesse obseruare formam accidentalem, seu solemnitatem, quæ adhibetur pro foro externo. Vnde in absolutione ab excommunicatione pro foro conscientiæ non est necessaria flagellatio, neque Psalmus pœnitentialis, & oratio Dominica, aliæque orationes, de quibus *in cap. à nobis 28. in fin de sent. excomm. & apud Nauar. c. 26. num. 8.* ita *Auila par. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 3. cum Polanco in directorio,* & tenet *Bonac. de cens. disp. 1. quæst. 3. punct. vlt. prope fin.* Ait tamen *Auila*, quod si Confessarius absolueret in loco secreto, vbi posset commodè obseruari ista solemnitas, expediret illam obseruare ad maiorem terrorem pœnitentis. Certè ex priuilegijs Religionum multis Religiosis concessum est absoluere non seruata dicta solemnitate, vt *Suar. de cens. disp. 7. sect. 10. num. 4. cum Nauarro.*

An autem in absolutione ab excommunicatione pro foro conscientiæ debeat exigi iuramentum de stando mandatis Ecclesiæ, idest de non contraueniendo de cætero, quod exigi solet, quando quis absoluitur in casu quocunque enormi, iuxta *cap. grauem, de sent. excomm.* vt *Auila par. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 2.* cum communi sententia; Multi dicunt non esse necessarium, ita tenet *Alter. tom. 1. lib. 4. disput. 7. cap. 2. & lib. 5. disput. 22. cap. 4. Bonaccina de cens. disput. 1. q. 3. pun. 10. num. vlt.* & idem de iuramento satisfaciendi parti læsæ tenet *Henriq. lib. 7. cap. 13. num. 2. lit. I. in comment. Io. Valerus differ. vtriusque fori, verb. absol. differ. 5. num. 3. differ. 11 in fin. Diana resol. 44. Miscell. 2. p. 1.* Et idem de iuramento, quod exigitur, cum quis absoluitur à reseruatis ad reincidentiam pro articulo mortis, vel aliâs ratione impedimenti, & etiam in casibus Bullæ in Cœna Domini, in quibus nemo potest etiam pro articulo mortis absolui, nisi præstita cautione iuratoria de stando mandatis Sedis Apostolicæ, & de satisfaciendo, vt in § *cæterum*, eiusdem Bullæ ait *Marius d. c. 2.* Et fauent formulæ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ non exigunt iuramenta prædicta, nisi in casu presbytericidij publici. Nihilominus contrariam sententiam veriorem æstimo, nempè exigenda esse etiam pro foro conscientiæ prędicta iuramenta, & peccare Confessarium omittentem illa exigere, ita *Auila p. 2. c. 7. disp. 3, dub. 3. Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 4. Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 10. nu. 126. Sanch. in decal. lib. 2 c. 13. nu. 24. & 26.* & probatur *extrau. 1. §. incendiarios in fine de priuil. & c. quamquam de vsur.* Sacra autem Pœnitentiaria in suis formulis præcipit iniungi de iure iniungenda, inter quæ sunt dicta iuramenta, & præcipit absolui in forma Ecclesiæ consueta.

Quinta differentia, quòd quando censuræ, vel pœnæ sententia est valida pro foro externo, sed inualida, & nulla pro foro conscientiæ, quia lata est ex iusta causa apparente secundùm acta, & probata, sed secundùm se falsa; tunc ligatus tali sententia tenetur pro foro externo obseruare illam sententiam, vel petere absolutionem, seu dispensationem ratione scandali vitandi, quamuis in secreto non teneatur illam obseruare. *Nauar. cap. 27. num. 3. Suarez de censur. disput. 4. sect. 7. num. 8. Sanch. de matrim disp. 39. numer. 9. lib. 2.* & communem Theologorum ait *Sayr. lib. 1. cap. 17. num. 8. & 13. & 16.* Quamuis Canonistæ communiter dicant sententiam censuræ latam, vt supra, ex falsa causa, secundùm tamen allegata, & probata apparenter vera, esse validam pro vtroque foro, idest etiam pro foro conscientiæ, vti patet ex allegatis à *Sayro loco cit. num. 7. & Menoch. de arb. casu 542. n. 10.* Verum est secundum omnes, quod si in tali casu reus priuetur, vel declaretur priuatus beneficio, vel officio publico, & illud alteri conferatur, valida erit hæc secunda prouisio pro vtroque foro, quia sententia in se iniusta, sed secundum allegata, & probata, iusta, validè priuat bonis communibus, seu publicis, non autem priuatis, *Coninch. disp. 13. num. 118. de censur. Suar. disp 4. sect. 7. num. 27. & 29.* quia sic expedit bono publico.

In hoc autem conueniunt omnes tam Theologi, quàm Canonistæ, quòd quando sententia censurę est non solum iniusta, sed etiam ipso iure nulla, tunc non est timenda, & licet si celebret quis contra talem sententiam populo non certiorato de nullitate sententię peccet ratione scandali: non tamen efficitur irregularis secundum veriorem sententiam, vt latè probat *Menoch. de arbitr. cas. 542. num. 33. 34. 35.* Dicitur

autem sententia censuræ nulla, vel ex defectu iurisdictionis, vt si non habeat iurisdictionem, vel quod sit suspensa per appellationem, vel inhibitionem præsentatam. *Tolet.lib.1.c.10. num.5. in fin. Layman. lib. 1. tract.de cens.in commun.cap.6.nu.2 Vgolin. tab.2. c.11. §.3.num.3.Vant.de nullit.defec.iuris ordin.num.1. & 6.* Item si sententia continet intolerabilem errorem in substantialibus circa causam, vel formam processus; itaut neque secundum acta, & probata subsistat. *Menoch.num.6.7.8.& 9.Tolet.num.4. Laym.3. Vgolin.de cens. tab.1.cap.13.§.3.num.7.* vbi ait communem, & *Bonac.de cens. dis.1. q.1. pun. 10.numer.8. & seqq.* Et de vtroque modo nullitatis probat *Borgas.de irregul. par.6.tit.de excomm.ipso iure nulla, & tit. quomodo intelligi illud Greg.pag.364.*

Sed hic quæres an reus, contra quem lata est sententia promulgatoria, vel declaratoria censuræ, si eam nullam esse prætendat, possit ex aduerso publicare causas nullitatis censuræ, & sic scandalo pusillorum ablato, non obseruare censuram. Respondent DD. communiter, quòd si causa nullitatis sit euidens, potest hoc facere; aliàs non potest stante saltem probabilitate de validitate censuræ: ita *Palud. in 4. dist.18. q.1.§.quantum ad 3. concl.2.S.Anton. 4.par.tit.24. cap. 73. Nauarr.in c.cum contingat,remed.2.num.4.de rescr. Menoch.de arbitr.casu 542. num. 15. & 33. Marta de iurisd. par.3. cap.18. num.4. cum alijs per eos allegatis.* In dubio enim de validitate censuræ tenetur reus parere, neque potest sequi opinionem suorum Aduocatorum, seu Theologorum asserentium censuram nullam esse, seu non incursam, *Sayr.lib.1.de cens.cap.17. num.14.& 15.cum Sylu.& Henriq.* quia in dubio pro sententia præsumendum est. *Menoch. de præsumpt. cap.67.num.22. & cap.68. num. 6. lib. 2.* Et quia in dubijs materiæ spiritualis laicus, aut alius subditus non potest discutere de validitate præcepti Ecclesiastici, sed humiliter parere debet, *cap. si Papa 40. dis.* etiam si graue sit iugum, *c. in memoriam 19. dis. Innoc. in cap.inquisitioni num.3. de sen.excom. Sylu.verò. obedientia num.2.Marius Alterius de censur. to.2.tract. de interd dis.8.c.6. §.sed est aduerten. Sayr. loco cit.* Vel debet reus per viam appellationis, vel querelæ ad Superiores Ecclesiasticos recurrere, *c. si quando, ibi Canonistæ de rescr.* Et hæc omnia docet *S. Greg. homil. 26.in Euang. §.quorum remiseritis peccata, vers. sed vtrum iustè. & tex.in c.illud §.licet, de sent.excomm. Hostien.in summ. tit.de sen.excomm. §.qualiter proferatur, vers.vnde in dubio, & Marta de iurisd. par.3. cap.16. à num.20.& cap.18.num.4.*

Potest autem reus, qui prætendit excommunicationis, alteriusue censuræ sententiam nullam esse, aut se eam non incurrisse, quotiescumque saltem sit dubium probabile, siue dubium sit iuris, siue facti, petere absolutionem ad cautelam, idest præuia protestatione, quòd non putat se censura ligatum, seu quòd putat sententiam nullam esse, *c.solet de senten. excomm.in 6.§.in secunda.ibi Anchar.Gemin.& Franc. Nauarr.man.c.27. num.277. & 278.* & de communi testatur *Sayr.lib.2.de cens.c.17. num.7.* & magis communem, & veram ait *Vgolin.de cens.tab.1. cap.22.§.1. num.9.* & talis absolutio petenti cum dicta protestatione eo casu denegari non debet, cùm & reo prodesse possit, & parti nocere non possit, ita *Innoc. in cap. per tuas num.3.vers.ex aduerso. Hostien.vers. sed si error.de sen.excomm.*

Vnde sequitur, quod hæc absolutio non sit danda petenti cũ tali protestatione, nisi ipse saltem semiplenè probauerit de sententiæ nullitate, *Sayr. ibi, c.17. num. 18.* cum communi Canonistarum, *Vgolin. loco cit.num.13. vers.respectu autem habito,& vers. excipitur quoque:* aliàs enim facilè posset reus illudere Iudicem Ecclesiasticum, & censuram; ita *Vgolin.ibi.* Propterea hæc absolutio ad cautelam scilicet petita cum protestatione prædicta, non est danda, quando reus est contumax, nolens parere Ordinario suo. Iam enim ex hoc constat de manifesta offensa, *per d. c.solet de sen.excom.in 6. Innoc. quem sequitur Vgolin. loco cit. num. 13.* Item non censetur dubium probabile de nullitate, quando reus non appellauit, vel appellationem deseruit, quia sententia transiuit in rem iudicatam, scilicet ad effectum, vt non possit amplius dicere de nullitate. *Io: Andr.in cap.venerabilibus,nu.2. de sent.excom. in 6. Felin.in c.testimonium, num. 26. de testib.Canonistæ in cap.ad reprimen.de offic.Ordin.* Item non est dubium probabile, quando Ecclesia Romana, ad quam recursum est, iudicauit pro validitate sententiæ, vt ex *S.Greg.& DD. supra citatis.*

CAPVT XXIII.

Quis, & ex quibus causis dispensare possit super irregularitatibus, & suspensionibus pœnalibus, & alijs pœnis Ecclesiasticis latæ sententiæ.

DICENDVM I. quod regulariter loquendo nullus inferior dispensare potest antecedenter super pœnis statutis à lege Superioris ipso facto incurrendis, idest præseruare ab illarum commissione casu, quo tale delictum committatur, quia inferior non potest dispensare super lege, vel præcepto Superioris, nisi vbi id ei reperiatur concessum, *c.cum inferior, de maior.& obed.c.dilecti,de temp.ordinan.ita Syluest. ver. dispensatio,num.14.Mirand.tom.2.q.30.art.11. concl.1.* vbi testatur de communi sententia.

DICENDVM II. circa pœnas latæ sententiæ ex ipso iure iam commissas, seu incursas, varias esse DD. sententias. Prima asserit inferiorem Prælatum posse dispensare super pœnis huiusmodi, vbicunque non reperitur prohibitum, etiamsi sint latæ à iure Pontificio, quia eo ipso censetur esse de genere permissorum: Multos DD. pro hac sententia allegat *Barb.allegat.33.& Dian. resolut.82. miscell.6. tom.2.* eamque tenet, & communem dicit *Mirand.loco cit.*

Secunda sententia probabilior asserit Episcopum, seu Prælatum non posse dispensare super pœnis latæ sententiæ, nisi vbi ius tacitè, vel expressè illi dispensare concedit; ita *Archid. in c. licet canon, de e lect. in 6. Felin. in c. at si Clerici, §. de adulteriis, num. 4. de Iudic.* vbi testatur de communi, & *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur num. 370. C. de reu.don.* & generaliter de omni pœna tenent multi quos allegat

Barbos.

Barbos. loco cit. num. 19. qui eam dicit magis communem recentiorum.

DICO III. quod dispensandi facultas super pœnis latæ sententiæ censetur concessa Episcopis, seu inferioribus Prælatis habentibus Episcopalem iurisdictionem, quoties Canon permittit dispensationem impersonaliter, vt per illa verba, nisi cum illo fuerit misericorditer dispensatum: ita *Abb. in d. § de adult. num. 6. Alex. de Neuo num.* 11. *Dec. num.* 48. *Sanch. de matr. lib.* 8. *disp.* 5. *num.* 2. quidquid in contrarium velint *Aretin. & Butr. in d. § de adulterys*, absque solido fundamento, vt ait *Sanch. ibi.* Et quamuis multi DD. dicant id non procedere, quando talis clausula haberetur in decreto, seu constitutione Concilij generalis, quia tunc censeretur solum insinuari, facilius à Papa concedi posse dispensationem, tamen verius videtur, etiam tunc posse Episcopum dispensare, dum verba non diriguntur ad Officiales Sedis Apostolicæ tantum; & ita tenent plures, quos allegat, & sequitur *Sanch. ibi num.* 5. Illud tamen communiter admittitur, quod vbi verba Canonis diriguntur ad Episcopum præcipiendo vt faciat obseruari talem pœnam, nisi fuerit dispensatum, intelligitur si fuerit à Papa, non autem ab Episcopo dispensatum. *Sanch. num.* 3. *cum ibi allegatis.*

DICO IV. In pœnis latæ sententiæ ex ipso iure incursis ob crimina etiam publica minora, seu non maiora adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, concessum esse à iure Episcopo, seu Prælato habenti Episcopalem iurisdictionem pro vtroque foro dispẽsare, dummodo specialiter non reperiatur prohibitum, & sufficit si pœna sit lata ad tempus determinatum, quia hoc ipso est reseruata dispensatio, vt dicam *capite sequenti ampliat.* 4. Et dummodò pœna illa non receperit executionem per factum hominis, vnde poterit dispensare in ijs casibus super pœna infamię, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depositionis verbalis, non autem super priuatione beneficij vel officij, vel bonorum priuatione post executionem factam Iudicis ministerio ex *d. §. de adulterijs*, & ita tenet *Abb. ibi num.* 6. *Dec. num.* 48. *Anchar. num* 11. *vers. in maioribus. Hippolit. num.* 65. 68. *Roderic. qq. regul.* 24. *art.* 17. *vers. secundum argumentum tom.* 1. qui plures alios allegat, & sequitur *Suar. de cens. disp.* 29. *sect.* 1. *num.* 21. vbi ait communem; *Bonac. de clausura q.* 1. *pun.* 5. *num.* 5. *Henriq. lib.* 14. *c* 19. *numer.* 2. *Sanch. in decal. lib.* 6. *c.* 15. *num.* 77 vbi ait communem. Et rationem assignat *Roderic. ibi*, quia cum sint ea minora crimina frequentiora, consulendum fuit, ne tam frequenter necessarius esset recursus ad sedem Apostolicam: & hanc sententiam veriorem puto, quamuis. *Archid. in c. licet canon de elect. in* 6. *& Felin. in d. §. de adulterijs. n.* 4. contrarium teneant, nempe facultatem concessam ibi Prælatis dispensandi super minoribus criminibus non intelligi quo ad pęnas latæ sententiæ, seu ipso iure incursas. Hinc sequitur quòd Episcopus potest dispēsare super adulterio, furto, sacrilegio, periurio, falso testimonio; non autem super hæresi, simonia, homicidio, & similibus, quia illa sunt minora crimina, hæc autem maiora. *Abb. in c. cum te de sent. & re iudic. Gemin. & Prep. in c. Euphemium* 2. *q.* 3. *Tolet. lib.* 1. *c.* 62. *§. vlt. Sayr. lib.* 7. *de censur. cap.* 11. *n.* 15. *& c.* 12. *n.* 3. *in fine.* Iudicantur autem hic crimina grauia, vel leuia non theologicè, idest à virtute, cui opponuntur, sed à pœnæ grauitate, qua puniuntur. *Art. in d. §. de adult. & ibi Abb. num.* 7. *Anan. num.* 13. *& alij DD. communiter.* Alias enim sacrilegium est grauius adulterio secundum speciem, non tamen secundum pœnam, ideo Episcopus in illo dispensat, *c. fin de furt.*

DICO V. Concessum est Episcopo dispensare super pœnis latæ sententiæ ex iure communi, & etiam ex Conciliari constitutione, etiam Papæ reseruatis, in casu grauis necessitatis, idest cum aliàs scandala, vel damna grauia sequerentur, & non potest haberi recursus opportunus ad Sedem Apostolicam, vt ob inopiam, vel temporis breuitatem: *Felin. in d. c. at si clerici, §. de adulterijs, num.* 3. *de iudic.* & latè *Sanch. de matr. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 3. vbi plures allegat, *& lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 20. *& Salas de legibus, disp.* 20. *sect.* 3. *num* 25. vbi testatur de communi, & *Barbos. allegat.* 33. *n.* 26. & plurimi apud eosdem citati. Et facit Doctrina *Bart. in trac. repræs. q.* 2. *num.* 12. vbi ait quod quando non est copia superioris de iure, vel de facto, vel quia non expedit eo quod expenderetur plus quā sit id de quo agitur, vel eo quod sit pauper: tunc agendum ac si deesset superior. Ex hoc autem capite non videtur, quod possit dispensari, nisi in occultis, per ea, quæ ait *Sanch. loco cit.*

DICO VI. Ex Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. *reformat.* concessum esse Episcopis dispensare in foro conscientiæ in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, ex delicto occulto prouenientibus etiam Papæ reseruatis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentiosum. Et amplia vt possit dispensare, vel dispensari mandare, seu subdelegare, etiam si nec ipse, nec dispensandus, sit tunc in Diœcesi sua, quia Tridentini decretum non ponit hanc restrictiuam quoad dispensationes, & aliàs potest dispensare de iure communi cum suo subdito etiam existente extra Diœcesim, quia est actus iurisdictionis voluntariæ, si non datur dispensatio pro foro contentioso, seu in contradictorio iudicio: ita hoc decretum exponunt *Suar. Sanch. & Bonac.* quos allegat, & sequitur *Barbos. alleg.* 39. *nu.* 7. *de potest. Episc. & Filiuc. tract.* 20. *num.* 269.

Requiritur tamen, vt dispensandus sit subditus ratione domicilij, non autem sufficit, si sit subditus ratione quasi domicilij, vel originis. *Suar. de cens. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 12. *Filiuc. loc. cit. Barbos. num.* 6. An autem Religiosi exempti existentes intra Diœcesim possint se subijcere Episcopo ad hunc effectum, dixi *cap. seq. §. Sed quares.*

Ampliant II. multi Doctores, quod ista facultas extenditur ad inhabilitates ad officia, & beneficia, ad priuationes eorundem, quia est irregularitas partialis, & ita *Henriq. lib.* 13. *cap.* 56. *num.* 1. *Sanch. in decal. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 78. *Bonacin. de clausura, q.* 1. *pun.* 5. *num.* 5. *Manuel. tom.* 2. *Summ. cap.* 66. *num.* 35. *Vgolin. de Simon. tab.* 4. *cap.* 6. *§.* 7. *num.* 2. Contraria tamen sententia, quòd in hoc priuilegio non contineantur inhabilitates, & priuationes latæ sententiæ, communior

nior est; & verior, & praxi recepta, vt testatur *Less.lib. 2. c. 35 .num. 140. Suar. de relig. to. 1. tract. de simon. cap. 58. num. 11. & Bonac. tract. de simon. disp. 1. q. 7. pun. 2. diffic. 2. in fin.* seipsum retractans: & ratio est, quia non sunt propriè irregularitates, neque suspensiones.

Ampliant III. multi, quòd hæc facultas competat etiam alijs Prælatis habentibus Episcopalem iurisdictionem in suos à Papa: ita tenent *Henriqu. Roderic. Flores, Sayr. Auila, & Sanchez*, quos allegat *Barbos. loco cit. num.* 17. qui tamen magis communem probat contrariam sententiam *cum Garz. p. 11. c. 10. n. 13. & 17.* Non competit hæc facultas Vicarijs Generalibus, quia mandata generaliter iurisdictione non venit facultas dispensandi, vt dixi *supra cap.* 20. Competit autem Vicario Generali, si hoc ei specialiter mandetur ab Episcopo, vt Sacra Congregatio apud *Barbos.* super eo *cap. 6. num. 6.* & idem si à Capitulo mandetur Vicario Generali Capitulari. Nam & hanc facultatem competere Capitulo sede vacante tenet communis sententia DD. apud *Barbos. ibi lit.* E. cum Genuen. in praxi *66 num. 22. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 2. nu. 10. Garz. pa. 5. cap. 7. num. 41. c. 11. nu. 21. Suar. de pœnit. dis. 30. sect. 2. num. 4.* Limita, quod non potest Episcopus per hæc dispensare super irregularitate, vel pœna incursa ob alienum delictum, vt ob paternum, *Sanch. lib. 2 in decal. cap. 28. num. 8. & 9.*

DICO VII. quòd vt cap. præcedenti tetigi, dispensatio facta ab inferiore, vt ab Episcopo, vel Prælato super pœnis latis ex lege superioris, idest Papæ, requirit causam rationabilem, seu proportionatam ad sui validitatem: aliàs enim dispensatio esset non solum iniusta, sed & inualida: Canonistæ communiter in *c. cum ad Monasterium, de stat. Monach.* quos sequitur *Couar. in cap. 4. decretal. pa. 2. cap. 6. §. 9. num. 11. Sylu. verb. dispensatio q. 3. Angel. num. 3. Nauar. cap. 25. num. 74. Turrecrem. can. 1. dis. 89. num. 14. Sanch. opusc. lib. 5. cap. 1. dub. 5. num. 23.* & latius idem *Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 17. num. 4*

Debet autem causa esse proportionata, & iusta per comparationem ad obligationem pœnalem, & motiuum legis pœnalis: nam si finis legis, & pœna est grauior, requiritur grauior causa; in leuibus leuis sufficiet. *Suarez de legib. lib. 6. cap. 18. num. 15. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 18. num. 14.* Causa vero iusta dispensandi vniuersalis est bonum commune, vel directè, seu immediatè, vel indirectè, seu mediatè: aliàs enim dispensatio, nisi bonum commune aliquo modo respiciat, erit iniusta, & inualida: *S. Thom. par. 2. q. 97. ar. 4. Sot. lib. 1. de iust. q. 7. art. 2. col. 4. Sanch. de matrim. disp. 19. num. 1. in fin.* Sufficit autem causa boni priuati, quatenus ex ea resultat bonum commune, vt *Sanch. ibi* latè explicat.

In particulari igitur causæ iustæ sunt, prima vtilitas, vel necessitas Ecclesiæ, seu populi Christiani, vt *cap. vt constitueretur, 50. dist. ibi gloss. verb. detrahendum, Rebuff. in prax. tit. de dispen. ad plura benef. nu. 43. 48. 49. Genuen. in prax. cap. 70. num. 4. Sanch. dis. 19. num. 5.* Item secunda causa vitandi scandali, siue multorum, siue etiam vnius. *Archid. in d. c. vt constitueretur, verbo, illius, Salas de leg. disp. 20. sect. 7. num. 74. Sanch. disput. 19. num. 9.* vbi plures allegat. Tertia vtilitas, vel necessitas priuata spiritualis, vel temporalis, de qua re *Sanch. d. disp. 19. à num. 1. & seqq.* est enim sufficiens ratio pietatis, seu misericordiæ, vt *gloss. in d. c. vt constitueretur, verb. detrahendum.* Quarta fauor religionis, ver. gr. cùm dispensatur ad effectum ingrediendi religionem, vel cum professo, *cap. 2. de apost. Suar. de cens. disp. 41. sect. 1. num. 3. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 4.* vbi plures allegat. Quinta est dignitas personæ petentis dispensationem: nam Principibus magnis iura deferunt, eisque sæpè specialia concedunt, *c. fin. de offic. del. in 6 cap. ne aliqui, de priuil. in 6. extrau. Execrabilis 1. de præben. Clem. vn. de Bapt. Trident sess. 25. c. 19. reform. Gonzal. gl. 24. num. 157.* neque hoc dicitur peccatum acceptionis personarum, *Sanchez disp. 19. num. 5. lib. 8.* Item causa gratificandi alicui Regi, vel magno Principi, vel Prælato pro aliquo dispensando intercedenti, *Salas disp. 20. sect. 8. nu. 75. Gonzal. gloss. 9. §. 2. num. 35. text. in c. clerico iaciente 50. dist. c. latorem, 1. q. 1. & ibi gloss. verb. per intercessorem, & Turrecr. ibi c. Salonitanæ 63. dis. c. veniam 35. q. 9. ibi DD.* Qui autem dicantur magni Principes, vide *Cardin. Bonif. & Anchar. in Clem. vn. de Bapt.* Item causa rationalis est ob benemerita de Ecclesia, *Sanch. disp. 19. num. 32.*

DICO octauo, quòd Episcopus, seu Prælatus, in quibus casibus potest committere dispensationem super pœnis incursis, in ordine scilicet ad suum subditum, potest etiam illam committere in ordine ad se, vt ipse ver. gr. à suo Confessario dispensetur, siue ea facultas competat Episcopo iure ordinario, siue ex iure speciali, vt ex *Triden loco cit.* ita *Sanch. lib. 8. de matr. disp. 3. num. 3. Barbos. allegat. 39. nu. 5.* An autem possit dispensare, vel dispensari mandare cum complice delicti, vide *Nauar. cons. 99. num. 12. vel cons. 61. nu. 12. de sim. Sanch. in opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 120. n. 15.* Qualiter autem interpretanda sit facultas concessa disponendi, fusè tractat *Sanch. de matr. dis. 2. lib. 8.*

CAPVT XXIV.

Quis absoluere possit à censuris Ecclesiasticis latæ sententiæ.

ADuerte, quòd censuræ Ecclesiasticæ nomine solum continetur excommunicatio maior, & minor, & suspensio, & interdictum, *cap. querenti de verb. signif.* & istæ solæ tolluntur iure ordinario per absolutionem, non per dispensationem, dixi *cap. 20. supra.*

Item aduerte differentiam inter censuras latas à iure, seu per modum legis; & latas ab homine, seu per modum sententiæ; & ideo de vtrisque hic separatim dicemus; & primum de censuris à iure latis.

RESPONDEO igitur primo, A censura excommunicationis latæ sententiæ à iure incursa, si à canone absolutio non est reseruata, potest suos absoluere Episcopus, & quilibet Prælatus habens ordinariam iurisdictionem, tam pro foro externo, quàm interno, ex *c. nuper, 29. §. in secundo verò, de sentent. excommun.* ibi, quia tamen conditor canonis sibi specialiter non reseruat

reseruat, eo ipso concessisse videtur alijs facultatem relaxandi.

Amplia, quòd etiam Parochus potest suos Parochianos à censuris non reseruatis absoluere, ex *d.cap. nuper*, & ita *Nauar.cap.27.num 39 Suar.de cens. dis.7. sect.4.num.22. Barbos.in d.cap.nuper, num.12. Gutier. can qq.1 lib.1.c.6.num.1.* Quod tamen est intelligendum pro foro conscientiæ tantum, quia Parochus nō habet iurisdictionem fori externi, ideò non potest absoluere à censuris pro foro externo, vt *gl. in cap.2. de pæn. & remiss. in 6. verb. reseruantur*, Canonistæ communiter, quos allegat, & sequitur *Marta de iurisd. par.3.c.19. num.7.& seqq.* Addo, posse Parochum suos absoluere, etiam extra Sacramentum Confessionis, & etiam si Sacerdos adhuc non sit, vt *Vgolin. Regin.& Sanchez*, quos sequitur *Barbos.in d. cap. nuper, num.13.*

Amplia II. vt etiam Sacerdos Confessarius approbatus possit absoluere à censuris non reseruatis eos, quorum respectu est approbatus, ex *d.cap.nuper*, ita *Barbos.loco cit.num.13.in fin.* Sed hoc intelligo in actu Sacramentalis Confessionis, cùm solum supponamus eum habere iurisdictionem hanc in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, *vt Bonac.de censur. disp.1. q.3.pun.6.num.7. cum allegatis.* Est tamen probabile, Confessarios habentes priuilegia à Sede Apostolica absoluendi quoscunque à censuris, & casibus,&c. pro foro conscientiæ, posse absoluere etiam extra sacramentum in foro conscientiæ, ita tenet *Suar. de relig. tom.4.tract.vlt.lib 9.cap.2. num.28. Sanch. de matrim. lib.8.disp.15. num.25. & disp. 34. num. 29.* cum alijs per eos allegatis, quamuis contraria sententia sit tutior, & in praxi receptior.

Ampliant III. multi, quod à censura excommunicationis minoris ipso iure incursa, secundùm probabilem opinionem aliquorum potest absoluere etiam quilibet simplex Sacerdos, qui potest absoluere à peccatis venialibus, ad quod non requiritur vlla approbatio, cùm ex ipsa sua ordinatione ab Ecclesia ad hoc accipere censeatur iurisdictionem, vt *Nauar. cap.27.num.25.& 39. & cap.4.num.5.Tolet.lib.1.cap. 17.in fin.Viuald.de excom.minori, numer.12. in fin cum S.Thom.in 4.dist.18.q.2.art.5.& in addit.ad 3.p. q.23. art.3.Cordub.in summ.q.169.Tabiena verb.absolutio,2. num.5.q.3.*& probabilem ait *Bonac. de cens.disp.2.q.3. num.15.* Contraria tamen, nempè quòd solus Sacerdos, qui potest à mortalibus absoluere, possit à minori excommunicatione absoluere, scilicet Parochus, vel Confessarius approbatus ab Ordinario, est communis sententia, vt testatur *Couar.in cap.Alma, p. 1. §.12.num.6. Auila par.2.c.7.disp.1.dub.1.* & communem ostendit *Sayr.lib.2. c.22. num.8.* Hæc sententia satis probatur ex *d. c. nuper*, & ideò in praxi seruanda est.

Amplia IV. quod Episcopus, seu Prælatus, vel Vicarius pro vtroque foro potest absoluere à censura suspensionis in iure lata, scilicet si lata sit ob contumaciam, si non sit reseruata à Canone, ex *d. c.nuper*, secundum communem sententiam apud *Sayr. lib. 4. c.17,de cens.num.12.& Sanch.de matrim.disp.52.nu.2. lib.3.Sbroz.de off.vic.q.184.num.4.* Addo probabilem esse opinionem, quòd possit etiam ab ista censura absoluere Parochus, vel alius Confessarius approbatus: tenent *Viuald. tit.de suspens. num. 31. Bonaccin. disput.1. qu.3. punct.1. num. 9. Coninch.disp.13.nu.30.* & probabilem ait *Filiucc. tractat. 17. num. 68. & 70.* Sed contraria est communis, quia absolutio à suspensione non pertinet necessario ad forum sacramentale: excipe nisi aliunde habeant priuilegia absoluendi à censuris quibuscunque; & ita *Suar. de cens. disp. 29.sect 2.Sayr.lib.5.c.15.num.22.Layman.lib.1.trac.de suspens.c.4. num.2. Tanner.tom.4.disp.6.num.142.* An autem Episcopus ex vi *cap. nuper*, possit absoluere à suspensione lata in iure non ob contumaciam, sed in pœnam indefinitè, si à Canone non sit reseruata, communis sententia affirmat, vt testatur *Suar.loco cit. num.14 vers.secunda sententia, Abb. in cap. tam literis, nu.3.de testib.*& idem de Vicario Episcopi ait *Sbrozz. loco cit.* De suspensione autem lata, vel in perpetuum, vel ad certum tempus, communis sententia docet, non posse Episcopum absoluere, ex vi *c.nuper*, quia eo ipso est reseruata, ex quo Canon tempus præfiniuit durationis, ita *Sayr.num.10.& 18.Sanch.loco cit.*

Amplia V. quod ex *d.cap. nuper*, similiter Episcopus, seu Vicarius, seu alius Prælatus potest absoluere à censura interdicti à iure lati ob contumaciam indefinitè, si Canon non reseruauit absolutionem, non autem si ad tempus: est communis sententia, vt apud *Sayr. de censur.lib.5.cap.15. num.14.* Et procedit de interdicto tàm locali, quàm personali, siue particulari, siue generali, quia potest absoluere pro vtroque foro, vt patet ex *d.c.nuper, Auila p.5.disp.4.dub.1.concl.8. Layman lib.1.tract.de interd.cap.5. num.1.* Et idem de Vicario genarali Episcopi ait *Sbroz de offic.Vic.quæst. 185.num. 2.* Aduertunt autem *Auil. & Layman ibi*, nullum interdictum locale in iure esse Papæ reseruatum: excipe interdictum latum in Bulla Cœnæ *c.2.* contra appellantes à Papa ad futurum Concilium. Parochi autem, & alij Confessarij approbati, secundum probabilem sententiam possunt absoluere ab interdicto personali particulari à iure lato, non reseruato ex *cap.nuper*, quia symbolizat cum excommunicatione, & ita tenet *Suar.disp.38. sect.2. num. 8. Coninch.disp.13.dub.6.concl 3.Filiucc.tract.18.n.126. Bonac.disp.5.punct.vlt.num.6.cum Reginal. & Alterio.* Contrarium tamen, nempè à nullo interdicto posse istos absoluere, tenent *Henriq.lib.13.cap.35.numer.2. Auila par.5.disp.6.q.10.num.164. tom. 4. Sayr. lib. 5. cap.15.num.22.*

RESPONDEO II. quòd Episcopus potest absoluere ab excommunicatione Papæ reseruata, eum qui impedimentum habet, vel perpetuum, vel temporale diuturnum, quominus Papam adire possit, nisi cum magna difficultate: ita tamen, quòd si impedimentum non sit futurum perpetuum, absoluatur ad reincidentiam, idest cum cautione iuratoria, vt cùm primùm potuerit, compareat coram Summo Pontifice, seu Sede Apostolica, mandatum Apostolicum recepturus, non vt nouam absolutionem obtineat, sed vt mandatum accipiat de satisfactione præstanda Ecclesiæ,& parti læsæ, vel vt cognoscatur an sufficienter satisfecerit, ita *Nauar.c.26.num.26.Sanch.in decal.*

lib.2.

lib.2.c.13.num.27.Sayr.lib.3.c.28.num.36.Layman. de censf.c.6.num.4. Itaque si fuerit iste in partibus absolutus, vt supra, venire debebit ad Curiam; aliàs, reincidet eo ipso: si autem perpetuum sit impedimentum simpliciter, & absolutè absoluet eundem, *c.de cætero, c.mulieres, c.ea noscitur, c.de monialibus, de sent.excom. c eos qui, eo.tit.in 6.* & dicitur impedimentum diuturnum arbitrio prudentis, præscindendo à reditu à Curia, vt *Nauar.c.27.num.90.Sayr.lib.3.cap.28. num 40.*

Caue igitur ab eo quòd ait *Gl. in d.cap.de cætero, verb.suscepturus.* videlicet semel absolutum non reincidere in excommunicationem, etiam si sit in mora parendi mandatis, seu comparendi vt supra. Nam contrarium (scilicet quòd reincidat ipso iure) statutum est *in dic.c.eos qui,* vt obseruauit *Rota decis.* 704. aliàs 22.*de sent.excomm. in antiq. Sayr.loco cit.num.36. Suar.de cen.dis.22.sec.1.num.62.Sanch. in decal. lib. 2. cap. 13. num. 28. Abb. in d.c.de cætero in fin.* qui benè dicunt non fore hanc secundam excommunicationem eandem numero physicè, sed moraliter, idest similem, & æquipollentem, & idem ait *Franch.in d.cap. eos qui, not.vlt.* Opinio autem gl. solum procedit in absolutione à sententia censuræ specialis ab homine data ab ipso latore sub aliqua conditione de futuro, *vt dixi infra cap. 25.*

Sed quæres, quæ dicantur impedimenta canonica perpetua, vt debeat absolui excommunicatus in partibus ab Episcopo, vel à Commissario Sacræ Pœnitentiariæ sine dicta obligatione veniendi ad Curiã.

Respondeo primo Valetudinarij, idest perpetuo morbo impediti, & membrorũ destitutione impediti. *cap.ea noscitur.cap.quamuis de sent. excom.* vt podagrici, *Siluius.verb.absolut.4. casu 9. num. 3.* & notabiliter dirupti *Sayr.lib.3.de censf.cap.28.num.34.* Item claudi, cœci, attracti, *Innoc.in cap. quamuis. Sayr. num. 32.* & manchi, seu manibus diminuti, nisi sint diuites vt famulos habere possint. *Innoc. & Card.in cap. ea noscitur cit.*

Secundo senes, *d. cap. ea noscitur. & c.quamuis*, vbi *Innoc. & Cardin.* ampliant etiam si fortes videantur: Sed intelligendum de tanta senectute, vt talem laborem itineris subire non possint. *cap. quod de his de sent. excom.* ideo procedit in septuagenario *Silu. loco cit.casu.* 10. sicut ex tunc communi Theologorum excusatur à ieiunio, *Bonac.in decal. disp. vlt. pun.vlt. num.4.*

Tertio pauperes, seu Inopes *d.c.quamuis.* sed contra est *tex. in cap.ea noscitur cit.* concordant Canonistæ vt paupertas excuset, quando quis non est solitus mendicare, & si veniret cogeretur mendicare, vel & si sit solitus mendicare, tamen veniendo non posset prouidere vxori, & liberis sicut facit in patria. *Innoc. in cap.quamuis. Abb.in cap. ea noscitur.num.5.* & ibi *Cardin.Nauar.cap.27.num.* 88. *Silues.num. 3. cit. §. septimus casus.Sayr.num. 35.*

Quarto impuberes casum censuræ reseruatæ incurrentes, etiam si puberes, seu maiores effecti absolui petant. *cap.fin.de sent. excomm.*

Quinto qui sub aliena potestate sunt, scilicet filij familias, & serui (non dico famuli) si pater, vel dominus damnum pateretur eorũ discessu, dummodo excessus non sit valde enormis, & absolutio in partibus sine obligatione veniendi non sit scandalum pariturа, *cap.mulieres.cap. relatum il p.de sen.excomm.*

Sexto Religiosi, qui Religiosum percusserunt non enormiter, *cap. cum illorum.§.qui si. cap. canonica. cap. Monachi eod. tit.*

Septimo Mulieres cuiuscunque conditionis. *cap. mulieres. cap.ea noscitur cit.* Ait tamen *Silues.not. 3. §. tertius casus*, quod si casus sit enormis, & mulier fortis ad eundum, & eius discessus nemini præiudicet, & non sit periculum circa pudicitiam illius, posset ab ordinario cogi ad eundum Romam, & ita vidi sæpiùs practicatum, sed satis incautè. Ideo non approbant DD. hanc praxim.

Octauo ij, quibus incumbit cura animarum, vel familiæ, vel status, & subditos sine suo, vel illorum periculo derelinquere non possunt. *Silu.casu 15.Sayr. num.35.Auila pa. 2.de censf.cap.7. dub.1 concl. 3.*

Nono Ianitores qui turbam arcentes, seu Clericos repellentes percutiunt, *cap.si verò il p.de sent.excom.*

Decimo Clerici qui Clericos conuiuentes percutiunt non enormiter. *c. quoniam de vit.& hon. cler.*

Amplia I. quòd quamuis ferè semper iura loquantur de excommunicatione ob percussionem Ecclesiasticæ personæ incursam, tamen DD. communiter dicunt procedere de omni excommunicatione, quia est eadem ratio, ne anima periclitetur, & ita de communi testatur *Syluest. verb.absolutio 4.num.7.* & tenet *Felin.in cap.quamuis de sent. excom. Nauar.cap. 27.nu. 89 vers.ad primum.Sayr.lib.3.cap.28.num.39.Coninch. disp.14.num.241.Auil.par.2.cap.7.disp.1.dub 6.* & est *text.in d.cap.eos qui.* Non tamen procedit de alijs censuris, scilicet suspensionis, vel interdicti. Sed dubium forte de illis esse potest, à quibus in articulo mortis absolui quis potest ad reincidentiam (videlicet quæ sacramentis recipiendis obstant, vel Ecclesiasticæ sepulturæ, idest interdictum personale, & suspensio à receptione sacramentorum, & ab Ecclesiastica sepultura) quia in *cap.eos qui de sent. excom.in 6.* patrificantur isti duo casus, scilicet pro articulo mortis, vel pro impedimento adeundi Papam: sed ab istis potest quis absolui in articulo mortis ad reincidentiam, secundum probabiliorem, quam docet *Sanch. in decal. lib. 2.cap.13.num.12. cum Zambrano*; ergo etiam in casu impedimenti prædicti. Tamen contrarium tenendum æstimo iuxta communem sententiam: nam omnes DD. solùm extendunt ad excommunicationes omnes reseruatas: & ratio est differentiæ, quia interdictum, & suspensio non arcent absolutè à sacramento Pœnitentiæ recipiendo: Hæc autem concessio, de qua agimus, est facta, ne quis diu arceatur à pœnitentia; vnde non est eadem ratio, & alia sacramenta non sunt Christiano tam necessaria.

Amplia II. vt hæc facultas etiam competat alijs Prælatis habentibus Episcopalem iurisdictionem in suos, vt tenet *Abb.in cap. Monachi num.3. in fin.* Alijs autem Prælatis inferioribus Episcopo non competit, nisi ex aliquo alio priuilegio speciali, vt *Gloss. in dicto cap.de cætero, super verbo, licet diœcesano Episcopo, & Abb.ibi num.1.not.2. Syluest absolu.4.num.7.* Vnde neque Vicario generali competit hæc facultas, nisi ex man-

mandato speciali Episcopi, vt *Sbroz. de offic. Vic.lib.2. c.108.num.1.* & facit *cap.fin.de offic. ordin. gloss.in d.cap. de cætero, loco cit.* Et ratio est, quia est concessio exorbitans, & materiæ arduæ *Abb. in d.cap. Monachi loco citato.* Adde quod est concessio limitata certis modis, ideo non venit in mandato generali: vnde *Felin. in d.cap.fin.* comparat hanc facultatem absoluendi facultati dispensandi.

Amplia III. secundùm aliquos, vt hæc facultas competat Episcopo, etiam si possit impeditus recurrere ad Sedem Apostolicam per nuncium, vel epistolam, quia non tenetur pœnitens sic recurrere: ita *Henriq. lib.6. c.9.num.7. Auila p.2. c.7. disp 1. dub. 6. §. secundo nota.* idem tenet *Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegati, & Barbos. alleg.41. num.7. Sanch.lib.2.cap. 13. num. 14.* sed contrarium puto verius *cum Bonacc. de censur.dis.1.q.3.pun.2. num. 4. Zambran de casib.artic.mor. cap.4. dub.4. num.15. & dub.6. num.4.* & ita videmus practicari, vt recurratur ad Sacram Pœnitentiariam in similibus.

Amplia IV. vt procedat hæc facultas etiam quoad casus in Bulla Cœnæ Domini, secundum probabiliorem (excepto tamen casu hæresis) quia huic iuri non censetur per clausulas Bullæ derogatum, ob magnam illius æquitatem, *vt Conich. disp. 14 num. 241. Suar.de pœnit.disp.30. sect.2. num.9. idem in tract. de fide disput 31. sect.4. num.26. Sanch.lib.2. in decal. cap.13. num.37.*

RESPONDEO III. quòd ex *Trident. sess. 24. c. 6. reform.* concessum est Episcopis absoluere in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunque subditos in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ gratis imposita pœnitentia salutari. Excipiuntur tamen hodie omnes casus contenti in Bulla Cœnæ, vt *Sanch.lib.2.in decal.cap. 11. num. 26.* & ita in praxi receptum ait *Suar. de cens. disp.21 sect.1.num.4.* quia Bulla derogat etiam constitutionibus Concilij Generalis cuiuscunque. Excipitur etiam casus Simoniæ in ordine, ex Bulla Sixti V. vt dixi *par.2.verb.Simon.cap.9.*

Amplia quòd Episcopus etiam incurrens in excommunicationem reseruatam occultam, potest subdelegare Confessario suo facultatem, vt ipsum absoluat, vt dixi infra *par.2.verb.clausura, cap.6.* & supra *cap praecedenti in fin.*

Limita autem secundum probabiliorem, quod hæc facultas non competit Prælatis inferioribus etiam habentibus Episcopalem iurisdictionem, *Garz.p.7.c.11. num.18. Barbos.alleg.39. num.17.* multi tamen contradicunt apud eos citati, apud quos alia vide in explicationem huius facultatis. An autem hoc decreto, nomine Episcopi contineatur Vicarius generalis, vt absoluere possit à censuris quibuscunque, videtur affirmare *Sayr.lib.4.de cens.cap.17.num. 19. & Victorel. in not. ad Tolet.lib.1.cap.46.* dicentes ita declaratum à Sacra Congregatione: sed non est verum, nisi specialiter ab Episcopo hæc facultas committatur, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis.

Sed quæres, an Religiosi exempti intra Diœcesim commorantes, possint absolutionem obtinere ab Episcopo tanquam eius subditi. Respondeo diuersas esse opiniones probabiles. Aliqui dicunt eos posse se subijcere etiam sine licentia sui Prælati; quia in hoc censeri debent tanquam eius subditi, ita *Suar. de cens. dis. 41. sect.2.num. 7.* Alij dicunt eos posse se subijcere Episcopo cum licentia tamen sui Prælati: ita *Sayr. lib. 7. cap.7 num 23. de censur. Auila par.2.c.7.dis.1 dub.6. conclus.2. cum Feder.de sen. & Henriq. Regin.lib.30.trac.2. cap.29. vers.5.* & hæc videtur magis communis Theologorum, & verior de æquitate. Alij dicunt, neque de voluntate Prælati posse ad hoc se subijcere Episcopo, quia non possunt renunciare priuilegio suæ exemptionis, vt *gloss.in Clem.cùm ex eo in fin.de sent. excom. ibi Canonistæ, Abb. Felin. & Borgas.* quos sequitur *Vgolin. de cens.tab.1. c.2. §.17 num.5. Garzias de benef.p.7. cap. 11. num. 20.* & hæc sententia est communiter Canonistarum, & verior de rigore iuris. Alij denique dicunt Religiosos exemptos non posse in hoc se subijcere Episcopo sine licentia Prælati, nisi Prælatus deneget licentiam sine causa rationabili, ita *Molina trac.3. dis.61.num.vlt. Pontius de matrim.lib 8 cap.15.num.14.* quæ sententia cum sit media, & distinguens multo magis probabilis est. *Ceuall. comm. cont. comm. in præf num.56.*

RESPONDEO IV. In articulo mortis, idest cùm certum est talem iam mori, seu statim moriturum, & etiam in periculo probabili mortis instantis, potest quilibet absolui à quolibet Sacerdote à quibuscunque culpis reseruatis absolutè, & ab omnibus excommunicationibus, & à suspensionibus, & interdictis, quibus à Sacramentorum receptione, & Ecclesiastica sepultura quis arcetur, quantumuis reseruatis, si promptè, seu commodè haberi non possit alius, qui possit absoluere à dictis reseruatis extra mortis articulum; ita tamen, vt à censuris reseruatis absoluatur ad reincidentiam, si cessante periculo, cùm primum potuerit non compareat coram superiore legitimo, ad quem aliàs pertineret absolutio, mandata illius suscepturus, ex *Trident.sess.14.de pœnit. Sacram. c.7. Suar. de pœnit. disp.26 sect.4.num.3. Sanch.in decal.lib.2.cap.13. à nu.1. Barbos.alleg.25.num.50. Dian. resol.57. & 71. tract. 4. tom.2.* & alij apud eosdem, apud quos videri poterit plenior huius rei explicatio.

RESPONDEO V. Mortuo absolutio dari non potest, nisi ab eo, qui pro foro externo potest absoluere, *cap.à nobis 28. de sent excomm. Suar. disput.12. de censur.sect.4.num.3. Bertacch. verb. excommunicatus absoluitur, num 44. Marta de iurisd.p.3. cap. 19. num.26.* vbi ait, in tali absolutione flagellandum esse sepulchrū: & forma absolutionis assignatur *in d. c. à nobis.* Quod si excommunicatio, seu censura erat occulta, vel saltem non denunciata, neque ob notoriam Clerici percussionem multi dicunt, quod non indiget mortuus absolutione, quia absolutio datur, non mortuo directè, cum ipse sit iam solutus vinculo censuræ quoad se, sed tanquam licentia fidelibus viuis cum eo communicandi, quæ non requiritur, si non erat vitandus, iuxta *extr. Martini V. ad euitanda:* & ita *Nauar cap.27.n.271.* Tamen æstimo etiam tunc vtilem fore absolutionem, & esse concedendam, si signa edidit contritionis, vt *Marta loco cit. & d.cap.à nobis:* ita Sacra Pœnitentiaria

solet

solet committere absolutionem mortuorum in excommunicatione pro foro conscientiæ tantùm.

RESPONDEO VI. Approbatos Confessarios interdum habere priuilegia absoluendi à quibuscunque censuris; exceptis in Bulla Cœnæ contentis, & exceptis ijs, quas Ordinarij sibi reseruarunt, & in Italia extra Vrbem Romam, exceptis quinque casibus, de quibus dixi *pa.2.ver.absolutio c.3.* Vigore igitur huius priuilegij poterit Confessarius absoluere non solum à censuris excommunicationis, & interdicti personalis, sed etiam à censura suspensionis lata à iure ob contumaciam, seù indefinitè, secundum communem sententiam, quia hæc suspensio est propriè censura, quæ tollitur per absolutionem, *c. quærenti de verb. signif.* ita *Auila tract.de suspens.disp.6.dub.2.in fin. Marius Alter. tom.2.tract.de suspens.disp.8.cap.3.in fin. Garzias de benef.p.2.cap.5.num.*50.

An autem possit etiam absoluere à suspensione incursa lata ad certum tempus, vel in perpetuum: aliqui affirmant, posito quòd in priuilegio adsit particula illa, *à censuris, & pœnis Ecclesiasticis*, quos allegaui supra *cap.* 1. Alij eum dicunt posse absoluere propter particulam, *à censuris quibuscunque*, quia particula hęc videtur comprehendere censuras etiam impropriè dictas, & quæ aliàs non continerentur nomine censuræ, propter huius dictionis vniuersalitatem, quæ extenditur etiam ad impropriè dicta, vt DD. allegati à *Barbos.de diction.super dict.quibuscunque, & Seraph.dec.*325 *num.*7. & quia dicunt, verbum, *absoluo*, referri etiam ad istas censuras improprias: & hanc sententiam tenet *Filiuc.tract.*17.*num.*68.*Layman lib.*1.*trac.de suspen.c.*4. *in fin.Bonac.de cens.partic.disp.*3. *quæst.* 2. *punct.*1. *in fin.* qui allegat *Henriq. Ledesm.& Garziam*. Sed contraria verior, & tutior est, quia supensio ad certum tempus, vel in perpetuum lata tollitur per dispensationem, & non per absolutionem: ita *Suar.de cens.disp.*29.*sec.*1. *in fin.Tanner.tom.*4.*disp.*6. *num.* 142. & alij, quos allegaui supra *cap.*1.

De Legato à Latere, dubitatur à DD. an possit absoluere à censuris Papæ reseruatis. Quidam distinguunt dicentes posse, si reseruatio sit facta simpliciter, secùs si cum dictione taxatiua tantum, seu dumtaxat, solum, aut solus, &c. ita *Felin.in c.ad eminentiam,n* 2. *de sent.excomm. Barbos ibi num.*3.*qui alios allegat*. Sed communis sententia absolutè negat posse absoluere, nisi in casibus à iure expressis, scilicet in casu can. *si quis suadente*, per *d.c.ad eminentiam. & per c.excommunicatis, de offic.leg.ibi Abb.notat num.*4. *Lapus in c.si Abbatem num.*1.*Gemin. num.*5.*de elect.in* 6. *Vitalin. in Clem.grauis num* 52.*de sen.excommun.Cuccus inst.lib.*2. *tit.*5.*num.*81.*Vgolin.de censur.tab.* 1.*cap.*10.§.3. *num.*4. *cum Soccin.Armill.Sylu.* & tenet *Sayr.de cens.lib.*2.*c.*19. *num.*10.

Puto tamen eum posse absoluere à casibus Papæ reseruatis concessis Episcopo *Tridentin. sess.* 24. *cap.*6. seruata forma ibi præscripta, quia Legatus concurrit cum quolibet Ordinario, & dicitur Ordinarius in tota sua Prouincia, *cap.*1.*de off.Leg.& cap.*2.*eod. tit. in* 6. Et habet omnem iurisdictionem, quam habet Episcopus, *Sanchez lib.*8. *de matrim. dis.* 9. *numer.* 25.

NVNC transeamus ad censuras ab homine latas, seu per sententias generales, vel speciales. Qua in re

Dicendum I. quòd à censura speciali nominatim lata purè, seu de præsenti, non pteſt absoluere nisi is, qui eam promulgauit, eiusue successor, aut superior, tanquam Iudex in causa appellationis, quando censura fuit iniusta, aut delegatus ab illis, *Abb.in c.per tuas, num.*13 *de sent.excom Imola in cap.graue,nu.*14.*de preb. Nauarr.c.*27.*num.*40.*Tolet.lib.*1.*c.*16.*num.*5. *Suarez de censur.dis.*7.*sec.*2.*num* 10.& de communi testatur *Auila par.* 2. *c.*7.*dis.*1.*dub.*9 probatur *d.c.per tuas,& c.sacro, de sent.excomm.c.qui verò,* 11.*q.*3. & quod dixi de Iudice in causa appellationis habetur *in cap. venerabilibus*, §.*sanè de sent.excomm in* 6. Et neque in Sacra Pœnitentiaria concedi potest absolutio à tali censura, nisi ad effectum consequendi indulgentias Vrbis, si censura sit lata in partibus, & non notoria in Curia Romana, & nisi in quibusdam alijs casibus particularibus. Delegatus tamen solum intra annum à die definitiuę potest absoluere, *c.quærenti, de off. Deleg.*

Dicendum II. quòd à censura lata ab homine per præceptum speciale de futuro, seu sub conditione (v.g. si cum tali muliere fueris conuersatus, vel si non intra tale tempus furtum restitueris, &c.) incursa, si fuerit declarata, vel delata ad Iudicem ipsum, qui eam censuram protulit, non potest absoluere nisi is, qui illud præceptum fecit, aut successor, aut superior, aut illorum delegatus, vt supra; quia regula est, quod à sententia speciali solus lator absoluit, & talis est hæc, & ita *Imola in c.graue num.*14.*de preb. Nauar. cons.*52. *num.*2. *de sent. excomm.* Neque Papa facilè absolutionem concedit à sententia speciali Ordinariorum, vt *Nauarr.ibi num.* 4. Imò olim ante Pium V. neq; Pœnitentiarij minores poterant ab hac censura incursa absoluere, *Cardin.in Clem. ne Romani, verb. eo ipso, nu.*5. *de elect.* Hodie tamen in casu nostro si transgressio sit occulta, & non delata ad forum, possunt & Pœnitentiarius maior, & Pœnitentiarij minores absoluere ex *breui ref.Pij V.* quia iste non dicitur propterea nominatim excommunicatus, nisi sequatur sententia declaratoria de incursa. *Suar.de cens.dis.*9.*sect.*2.*nu.*10. Item habentes priuilegium amplum absoluendi ab omnibus censuris, tàm à iure, quàm ab homine latis, poterunt absoluere eodem modo in occultis, quia tunc non potest oriri scandalum, aut turbari Iudicis iurisdictio absolutionem dando: ita *Suar.de Relig.to.*4. *tract.vlt.lib.*9.*cap.*2,*num.*21.

Dicendum III. quòd à censura lata per sententiam generalem pro præcedente culpa (vt monitorio ad restituendum, vel reuelandum contra incertos) non potest absoluere nisi lator, & alij supradicti de censura, seu sententia speciali; quia hæc sententia licet secundum formam verborum sit generalis, tamen in effectu ratione delicti est specialis; quia personę secundum se iam sunt certæ, & determinatæ, quæ retinent, vel sciunt id, de quo agitur, & hanc propositionem esse certam ait *Alter.tom.*1.*de cens.lib.*4.*dis.*2 *cap.*4. *in princ.* & non habere difficultatem ait *Suar.de censur.dis.*7 *sect.*2. *numer.*20. *Filiucc.trac.* 11.*num*: 298. & eam tenent *Felin. in c. pastoralis,* §.*præterea num.*9. *vers. fortiùs voluit, in fin.de Off.Ord.* & tenet *Bonac.de cens.in comm.dis.*2. *q* 6. *punc.* 1. *num.*40. qui tamen mouetur alia ratione, quòd in hu-

in huiusmodi monitorijs solet reseruari absolutio ferenti. Et confirmatur hæc nostra sententia, quia cum tales censuræ, vt plurimum ferantur ad instantiam partis lite mota, vel mouenda per modum Euangelicæ denunciationis, si absolutio ab alio dari posset, facilè turbaretur iurisdictio Ecclesiastica, & læderetur ius partis, & eluderetur præceptum Superioris, ideò absoluens peccaret mortaliter contra iustitiam, vt ait *Henriqu.lib.13.c.28.num.2.& num.5.in fin.* Vnde Sacra Pœnitentiaria valdè circumspectè absoluit à tali censura, & ita etiam Priuilegiati debent cautè procedere vt *Henriq.loco cit.28.num.2*

Dicendum IV. quòd à censura lata per sententiam generalem, seu per edictum, pro futuris culpis, seu delictis, si non sit reseruata absolutio à ferente secundum probabiliorem, & magis communem recentiorum, absoluere potest quilibet, qui à censuris à iure latis non reseruatis potest absoluere, iuxta *ca. nuper de sent. excomm.* ita tenent *Tolet.lib.1. c. 16. num. 4. Sayr. lib 2. cap.19. num.5. Nauarr.c.27. num.44. Imola in in d.cap. graue n.14. de preb.* & de communi testatur *Auila par. 2. c.7. dis.1. dub.8.* & probabiliorem ait *Layman.de censur.in comm.cap.7.num.3.* Quamuis contraria sententia fuerit magis communis Canonistarum, vt ait *Felin. in d.cap.pastoralis,§.præterea num.9. vers. fortius in princip.* propter regulam generalem DD. quod à censura ab homine, solus lator absoluit. Adde quòd Maior Pœnitentiarius potest ab hac absolui mandare etiam si casus sit publicus, & notorius. *Nauarr. cons. 2. in fin. de sent.excomm.*

Ex prædictis infertur resolutio quæstionis, an Superiores Religiosorum ferre possint sententias, seu censuras generales, aut speciales, sibique absolutionem reseruare, extra casus expressos in decreto Clementis VIII. quo prohibetur Superioribus Regularium alios casus sibi reseruare vltra ibi expressos, nisi fiat cum cōsensu Capituli Prouincialis reseruatio pro tota Domo, vel tota Prouincia; vel cum consensu Capituli generalis pro tota Religione, quod decretum habes apud *Mirand.pa.2.q.34.ar.7. Suar.de Pœniten.disput.29. sect.3.num.13.* Qua in re respondeo, quòd si agatur de sententia speciali nominatim lata in aliquem, siue purè de præsenti, siuè sub conditione de futuro, vel de sententia generali pro præterita culpa, certum mihi videtur posse Superiorem huiusmodi sententias proferre, etiam expresè sibi absolutionem reseruando; quia de iure communi potest Superior etiam localis Religiosorum exemptorum in suos subditos censurarum huiusmodi sententias ferre, cum habeat in illos iurisdictionem ordinariam, vt docent *Eman.Sà verb excommunic.num.13. Roderic. quæst.regul.60. ar. 1. tom.2. Tolet.lib.1. cap.6.num.2.& 3. Henriqu. lib.13. cap.24. numer.3. Auila pa. 2. cap.3. dub.1.* & prob. *in cap.cum in Ecclesijs, ibi gloss. ver. excommunic. de maior. & ob.* & eo ipso de iure communi absolutio erit eidem reseruata, vt supra dixi. Expressio autem eius, quod tacitè inest, nihil operatur, *l.non rectè, ibi Bal.C.de fideic.* neque vitiat actum aliàs validum, *Bal. in l.3. in gloss.1. ff.de leg.1. Dec.in l.actus legitimi, numer.10. de reg. iur.* Neque in illo decreto adimitur talis potestas Superioribus Religiosorum, & ita in terminis sentit *Sanchez in decal. lib. 6. cap. 1. num. 16. vers. tandem quia.*

Si verò loquamur de sententia, seu censura generali pro futuris culpis; verior sententia asserit Superiorem posse talem sententiam edere, sed non posse sibi censuræ absolutionem reseruare, quia sic indirectè posset destruere illud decretum, & quia Sacra Congregatio ita expresè declarauit apud *Cokier. de iuris. in exempt. par. 4. cap.56. in fin.* & ita tenent *Lezana de priuileg.regul. par.1.cap.17. num.21. Sanchez in decal.lib.6. cap.1. 16. Diana resolut. 13. tract. 2. de dub. Regular. tom. 2.* Quamuis contrarium teneant *Suar. de pœniten. disp. 29. sect. 3. num. 13. Faustus Villalob. Coriolan. & Fagund.* apud *Dianam ibidem*, existimantes adhuc posse Superiores in huiusmodi edictis absolutionem censuræ sibi reseruare, minimè obstante Decreto supradicto Clementis VIII. quod videatur loqui de reseruatione culparum, & non censurarum. Sed hæc opinio quamuis sit probabilis, non potest tamen commodè practicari, quia stante probabilitate contrariæ sententiæ possent subditi Regulares illam sequi, absque animarum suarum preiudicio, vt dixi *par. 2. verb. Absolutio, cap.2. Sanchez in decal.lib.1.cap.10. num.53. & 55. & num.60.* & ita in casu nostro in dubio iuris de reseruatione censuræ, stante vtraque opinione probabili, possent omninò absolui à Confessario suo ordinario, quia Ecclesia censetur in tali dubio conferre illi iurisdictionem, vt dixi *loco citato*, & ita in terminis de dubio probabili vtrinque, an casus sit reseruatus, quòd Confessarius quilibet suos possit absoluere, vt haberi possit pro non reseruato, ait *Sanch.lib.1.cap 10. cit. num.74. cum Suar. & Henriqu.* Illud sine dubio esse videtur, posse Superiorem censuram, seu sententiam generalem promulgare de futuris culpis expressis in dicto Decreto, & sibi absolutionem reseruare, *vt Sanch. loco citato num. 16. in fin.* quia hoc ibi non est vetitum. Posset etiam Capitulum Generale, & Prouinciale statuere. & nominare certos casus, dando facultatem Superioribus localibus, quando eis videbitur expedire, in illis talia præcepta etiam sub censura, vel casu reseruato faciendi, quia etiam actus legitimi, qui possunt fieri purè, regulariter loquendo, possunt fieri sub conditione, vt *Decius in cap.actus legitimi, num.3.ff.de reg.iur. Cardin.cons.103.num.8. vers.ad secundum.* Et dicto modo satisfactum esset Decreto Clementis VIII. quia reseruatio fieret cum consensu dictorum Capitulorum.

CAPVT XXV.

De suspensione pœnarum Ecclesiasticarum latæ sententiæ.

SVspensio pœnarum Ecclesiasticarum quatuor modis contingere potest. Primò per absolutionem ad reincidentiam, quæ est suspensio impropriè dicta; propriè enim est absolutio absoluta de præsenti à pœna Ecclesiastica sub conditione potestatiua, æquiualenter resolutiua, idest vt ea conditione non impleta, ver. gr. satisfactione aliqua non præstita, ob nouam culpam antea absolutus reincidant in excommunicationem similem virtualiter, & æquiualenter eandem *Abb. in c. de cætero in fin de sent. excomm. Cenedo prac.*

qq. 23. *num.* 4. *Suar. de cens. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 62. *Sanch. in decal lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 28. *Coninch. disp.* 14. *num.* 217. *Filiuc. tract.* 11. *num.* 314 Et hoc genus absolutionis frequens est in materia censurarum Ecclesiasticarum. Talis intelligitur absolutio quæ datur à sede Apostolica, vel à legatis ipsius à censura, iniungendo vt absolutus ordinarij sui, aut alterius, se conspectui repræsentet, suscepturus ab eodem pœnitentiã, & vt passis iniuriam, seu damnum, satisfactionem exhibeat competentem. Si enim hæc cum primùm commodè poterit non curauerit ad implere, in eandem sententiam reincidet ipso iure. vt *c. eos qui de sen. exc. in* 6. *in* §. *idem statuimus*. Et hic modus à Sacra Pœnitentiaria semper obseruatur cum his, quos absoluit in forma pro missis, vel remissis, quibus dat litteras ad ordinarios suos deferendas in forma prędicta. Hanc autem absolutionem, seu suspensionem à censuris Ecclesiasticis dare possunt omnes qui habent potestatem ordinariam illas absoluendi, quia si possunt liberè absoluere, multo magis limitatè. *c. cui licet* 53. *de reg. iur. in* 6. Est autem aduertenda differentia, quam notat *Rota decis.* 704. aliàs 22. *de sent. excom. in antiq.* Nempe quod absolutus à censura à iure lata, sub cautione, seu promissione de stando, seu parendo mandatis, vt supra dixi, si fuerit in mora adimplendi quod promisit, reincidit ipso iure in censuram, ex *d. c. eos qui:* At vero absolutus à censura ab homine lata si fuit absolutus directè, idest à latore, sub cautione de stando iuri, si fuerit in mora, non reincidit ipso iure; sed præuia monitione canonica, est reducendus in eandem censuram donec pareat, & idem notat. *Franc. not. vlt. & Ioann. Mon. in d. c. eos in fin.* Excipe nisi ipse expresse absoluisset ad reincidentiam, vt dixi. Delegatam autem potestatem habentes absoluendi à censuris, vt multi priuilegiati regulares Confessarij approbati secundum communem sententiam nõ possunt absoluere ad reincidentiam modo prædicto, quia carent iurisdictione ad talem sententiam, seu censuram reproducendam. *Cenedo pract. qq.* 23. *nu.* 4. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 20. *num.* 1. *Nauar. cap.* 27. *num.* 14. *Regin. num.* 54. *cap.* 3. *cit. Roderic. in summ. tom.* 1. *cap.* 84. *num.* 3. *Gutier. alleg.* 9. *per totam*, & alij multi: quamuis *Suarez* contrarium teneat *disp.* 7. *sect.* 8. *num.* 24. *de cens.* Certè in multis casibus à iure expressis confessarij ita possunt, & debent ad reincidentiam absoluere, vt à reseruatis censuris in articulo mortis, vt dixi *cap. præc.*

Sed hic quæres an absolutus sub reincidentia modis prædictis, teneatur personaliter se repræsentare, an sufficiat si per procuratorem specialem. Respondeo quòd quando absoluitur ad reincidentiam propter aliquod impedimentum, cum obligatione quàmprimum commodè poterit adeundi eum ad quem pertinet directè absoluere, si fuerit iusta causa impeditus personaliter accedere, potest per procuratorem, *vt d. cap. eos qui. in princ. ita Archid. ibi ver. præsentare, Franc. not.* 3. *Anchar. ibi.* Nisi in casibus quibus canon requirit personaliter præsentari, vt *in cap. si quis suadente*, habetur *in cap. quod de his. in fin. de sent. excom.* Quando verò absolutus quis est in Curia Romana, & mittitur ad ordinarium, vt pareat mandatis, scilicet vt satisfaciat, & pœnitentiam suscipiat illius arbitrio; tunc sufficit si per procuratorem se repræsentet, si ordinarius id acceptet: quia non mittitur vt iterum absoluatur, & nulla est necessitas præsentiæ personalis, *vt not. Anchar. not* 4. *Gemin. num. vlt.*

SECVNDO modo propriè suspenduntur censuræ, seu pœnæ Ecclesiasticæ, quando absoluuntur ad certum actum, vel ad certum tempus, vt deinde statim reincidat reus in eandem numero censuram, seu pœnam etiam sine noua culpa. *Abb. in c. ad hæc* 37. *de appellat. num.* 4. *Cardin. ibi, Dec. cons.* 145. *num.* 1. & 3. *Genuen. in prax. c.* 22. *num.* 5. *Suarez. de cens. disp.* 7. *sect.* 8. *num.* 19. 20. 21. quia cum censura, & quælibet pœna latæ sententiæ non habeat esse, nisi morale, potesse eadem numero reproduci seu resultare ex eadem causa seu canone, ita *Suar. num.* 21. *loc. cit.* Talis igitur est absolutio, quam apponit Papa in suis litteris ad illarum effectum absoluens; & talis est absolutio, quæ datur nominatim excommunicatis in Sacra Pœnitentiaria per octo dies ad effectum consequendi indulgentias Vrbis.

Hanc autem absolutionem, seu suspensionem, secundum multorum DD. sententiam, solus Papa, vel cui Papa commiserit, concedere potest, quia habet vim dispensationis super iure communi, aliquo modo alterando naturam censuræ; ita *Franch. in cap.* 1. *num.* 19. *de rescr. in* 6. *Gemin. ibi num.* 14. *Barbos. num.* 20. *Io. Andr. in d. cap. ad hæc, & ibi Cardin. col. vlt. Abb. num.* 3. *in fin. Genuen. loco cit. num.* 5. *Suar. disp.* 6. *sect.* 4 *num.* 7. Et hæc est magis communis: Quamuis contraria sit probabilis multorum, quod Episcopus (non tamen inferior Prælatus) possit absoluere modo prædicto ad certum actum, verbi gratia, conferendo beneficium excommunicato, vel suspenso, si talis sit censura, à qua ipse possit absoluere ordinaria potestate: ita *Nauar. in cap. ita quorundam, num.* 11. & 18. *de Iudæis, Cuccus institut. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 189. *Vgolin. tab.* 1. *de cens. cap.* 4. §. 5. *num.* 18. *Auil. par.* 2. *cap.* 6 *disp.* 5. *dub.* 2. *concl. quarta. Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 13. *num.* 68.

Aduertendum autem circa absolutionem prædictam, quam Papa apponit in suis litteris: Primò quòd non suffragatur quibusdam insordescentibus in censuris, de quibus dixi *par.* 2. *verbo insordescentia*, Item nõ suffragatur irregularibus, quia non suspendit irregularitatem *Garz. p.* 7. *c.* 11. *num* 56. Item non prodest, quoad effectum litterarum mediatum, sed immediatum; si quidem solum iuuat ad validitatem illarum litterarum: Vnde si sint in forma commissaria, non poterit censura ligatus obtinere expeditionem à Commissario, nisi prius obtinuerit absolutionem liberam à censura. Item, si quis excommunicatus, vel suspensus obtinuit Breue extra tempora, validum est, sed non poterit promoueri ante absolutionem propriè dictam, vt *Garz. loc. cit.*

TERTIO modo suspendi interdum potest censura aliaue pœna Ecclesiastica per appellationem; & quidem in hoc etiam est differentia inter censuram latæ sententiæ ac ferẽdæ; quod à censura ferendæ sententiæ, seu de futuro incurrenda v. g. si lata sit sub conditione de futuro, vel in diem, appellari potest non solum deuolutiuè, sed etiam suspensiuè. vt *c. præterea il* 2. *ibi omnes Canonistæ. de appell. vt dec.* 177. *num.* 2. *lib.* 2.

Ge-

Genuens.in praxi c.22. n.2. §. *declara septimo*, *& latè Sanch.opusc. lib.3.c. vn. dub.32. n.2. & num.* 260. Imo si excommunicatio, seu censura lata sit in iuris subsidium, si intra tot dies non fuerit paritum, tunc per appellationem omnino extinguitur, & expirat. *Seraph.dec.* 1296. *nu.*2. Sed intellige ista dummodo non sit friuola appellatio, scilicet ex causa inani. *Sanch.num.*233. Item limita dummodo ista appellatio non sit à præcepto facto pro executione rei iudicatæ, alias enim posset reus subuertere effectum rei iudicatæ. in hoc enim casu etiam si sit lata censura sub conditione v. gr. si intra tot dies non paruerit, non potest intra hunc terminum appellare. *Gemin.consl.99. num.1.in fin. Rot.par.* 1. *recent.dec.*248. *num.*2. Si autem censura sit latæ sententiæ (scilicet de præsenti, seu pure lata) ab homine, & sic iam incursa à reo: in hoc est speciale, vt non detur contra eam appellatio suspensiua, sed tantum deuolutiua: vnde regula est in iure, quod censuræ, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum, non suspenduntur per appellationem. *cap. pastoralis,* §. *verum.cap.is cui.cap.ad hæc quoniam,de appell.* latè *Genuen. in prax.cap.22.à num.2.Sanch.opusc.lib. 3. cap. vn. dub. 32.num.*240. *&* 286. *Felin. in cap. Rodulphus num.* 43. *de rescr.* A pœna vero latæ sententiæ ex ipso iure, in quam dicitur quis incurrisse, siue sit censura, siue alia pœna non datur appellatio, *l. si qua pæna, ff. de verb. signif. cap. quia nos, de appell. gloss. in cap. cupientes*, §. *quod si,verb. priuatos,de elect.in 6.Felin. loc. cit.* Canonistæ *in d.cap.quia nos,& alij,* quos ibi allegat *Barbosa.* Tamen à declaratoria censuræ; & alterius pœnæ latæ sententiæ ex ipso iure commissæ admittitur appellatio, dummodo verè non sit notorium pœnam commissam, ita *gloss. in d.cap.cupientes, Felin. loc. cit.* cum alijs per eum allegatis, & de communi testatur *Genuen.loc.cit.num.* 1. *&* 2. *Sanch.loco cit. num.* 243. & per talem appellationem suspenditur non ipsa pœna, sed declaratoria, vt interim habeatur pro non declarato, vt *Genuen.ibi,& Sanch. num.* 243. cum allegatis per eum. Vnde sequitur quod interim non poterit denunciari, & si cedulones affixi sint, erunt remouendi, vt *Sanch. num.* 243. *loco cit.* qui plurimos allegat, & *Genuen. ibi num.*1. *&* 2. Item sequitur quod post talem appellationem ea pendente non erit necessario vitandus, vt *Felin. loco cit.vers. responde, Nauar. & Henriq.* quos sequitur *Sanch. dub.*33. *in fin. Auil.p. 2.cap. 5.disp.5.dub.* 11. *concl.*5. *Gutier. pract. qq. lib.* 1. *c.*50. *n.*2. Item sequitur, quod si reus sit in mala fide, & sciat se incurrisse in censuram, seu pœnam, non releuabitur pro foro conscientiæ, per hanc appellationem, vt *Genuen. nu.* 2. Si autem probabili ignorantia æstimauit se non incurrisse in censuram, seu pœnam, confisusque de iustitia suæ appellationis, se ingessit diuinis & celebrauit, non fiet irregularis, *gl. in c. solet. ver. in officijs. de sen. excomm. in 6. & ibi omnes Canonistæ,* & procedit etiam si postea declararetur male appellatum, *Felin. ibi*, & & alij communiter, quos allegat, & sequitur *Sanch.dub.* 32. *n.* 244. *& Barbosa in d.cap. solet, num.* 11. *Nauar. in cap.23.summ.num.*104. §. *succedit.* Verum est, quòd si declaretur malè appellatum, acta contra ius censuræ, seu pœnæ commissæ pendente appellatione gesta, si processerunt ex priuato officio, sunt nulla, & retrotrahitur effectus sententiæ Iudicis ad quem: v. g. electio, vel acceptatio beneficij erit nulla: gesta autem ex vi publicæ potestatis seu iurisdictionis externi, vel interni fori erunt nihilominus valida Ita *Fel. loco cit. cum Innoc. Abb.* & alijs multis DD. vt collatio beneficij, &c vt dixi etiam supra *c.6.in fin.*

Aduertendum autem ex *c. venerabilibus* §. *Sane, & ibi gl. verbo si vero, & DD. de sen. exc. in 6.* quod si in secunda instantia sententia appellationis cognoscatur iusta non debet iudex appellationis absoluere, nisi periculum sit in mora, aut nisi excommunicator malitiosè deneget absolutionem: si autẽ sit certè iniusta excommunicatio, debet à iudice appellationis absolui ad cautelam. Si autem sit dubia, tunc iudex appellationis potest absoluere, sed melius est, vt remittat reum absoluendum ab ipso promulgante.

Insuper nota differentiam inter sententiam censurarum, promulgatoriam, & declaratoriam. Quod validitas promulgatoriæ non pendet à consensu partium. Ideo etiam si non sit appellatum non conualescit, si erat inualida. Secus est in declaratoria, quia erit vitandus reus, donec reuocetur sententia *c. licet de sent.exc. in 6. Cæsar de Grass. dec.2.num.vlt. de indic.*

QVARTVS modus suspendendi pœnas latæ sententiæ est per prorogationem factam a creditore, seu parte, termini à lege, seu iudice assignati ad satisfaciendum eidem parti læsæ, in cuius fauorem pœna lata est ipso facto incurrenda per terminum. Qua in re tres sunt sententiæ.

Prima asserit per talem prorogationem à sola parte factam, etiam sine auctoritate Iudicis, suspendi pœnam, verbi gratia, excommunicationem, vt non incurratur in termino illo legali, seu iudiciali; sed in termino prorogato, seu conuentionali, si in eo non fuerit satisfactum: quia sicut potest creditor in totum tollere obligationem, & pœnam, sic potest differre; & quia prorogatio fit cum omnibus circumstantijs, & accessorijs: & quia ea suspensio est secundum mentem legis, vel Iudicis. Hanc sententiam tenet *Innoc. in cap. preterea il 2.in fin.de appell. Anton.ibi, & Abb.num.* 4. qui ait esse verissimam; & *Cardin. in Clem.*1. §. *nos itaque, num.*18. *Dec.in d.cap.præterea, num.* 7. vbi ait esse magis communem. *Odo de Senonen.tit.de itin.actuque priu. Angel.verb.excomm.2. num.20. Felin. in cap. 1. num.5. de iureiur.Suarez de cens. disp.3 sect.6.num. 8. & 9. Filiucc. tract.11. num.81. Bonacc. de cens. disp.1. quæst.2. pun.4.num.1.Coninch.de cens.disp. 14.num. 199. Anton. Massa Galesius tract. de forma oblig. Camer.* §. *secunda consideratio,num.19.21.Capell. Tolos. dec. 73. Bar.in l. 1.§.& post operis,ff.de nou.op.nunc.num.6. Alex.ibi num. 14.Imol.in d.cap.præterea,num.8. in fin. Bald.in l. 1. q. 10.C.de his quæ pœnæ nom.* vbi exemplum de pœna testamentaria.

Secunda sententia ait prorogationem illam tollere in totum pœnam, si sine consensu ferentis fiat prorogatio, vt non incurrat debitor in termino legali, seu iudiciali, quia creditor cessit iuri suo; sed neque in termino conuentionali, seu prorogato, quia non habuit pars iurisdictionem differendi pœnam in illud tempus, ita *Sanch.in decal.lib. 4.cap.55.num.5. & 6. Anchar. in cap.quicunque, num 3.de sent.excomm in 6.*

Ter-

Tertia sententia asserit nullius momenti esse prorogationem factam à parte sola, sine consensu Iudicis, seu superioris, qui talem sententiam tulit: quia ea pœna non pendet à voluntate partis, sed sententiam ferentis, cuius voluntas non est retractata; & secus esset in pœna conuentionali, quæ pendet ex partium voluntate. Ideo dicunt debitorem nihilominus incurrere in pœnam in termino à lege, seu à Iudice assignato. Si autem fiat prorogatio cum consensu superioris prædicti, validam esse ad suspendendam, & differendam pœnæ commissionem in terminum prorogatum. Hanc sententiam tenet *Hostien. in d.cap. præterea, & ibi Henricus Boich. à num.* 10. qui ait hanc tutiorem. *Io. Andr. & Io. Mon.* quos allegat, & sequitur *Bouer. prorogatio. Sing.2. Rebuff. in concord.tit. de prorog.dilat. verb. ideo si præcipiatur. Vgol.de cens. tab. 1. cap. 20. §. vlt.num.5. Sylu.excomm. 2.nu.1.casu 13.Sayr.lib. 1. cap. 11.num.* 20. *Cenedo q.* 23. *num.* 5. (& communem ait *Card.loco cit.*) & tenet *Bertacch.verb.prorogatio,num. 9. Præpos.in d.cap.præterea num.* 12. Prima ergo sententia est magis communis; sed hæc tertia est meo iudicio probabilior, si loquamur de pœna latæ sententiæ à iure, quia neque eam Iudex differre potest, nec minuere, vt dixi supra *cap.*15. sed neque commutare, vt *Bart. in l.quid ergo.§.pœna grauior,ff.de his qui not. infam Tiraquel.in l.si vnquam, verb. reuertatur, num.* 433. multò minus partium voluntate differri, sed per subtractionem materiæ, scilicet liberatione totali, seu acceptilatione potest in totum remitti.

Fallit tamen, quando pœna latæ sententiæ etiam à iure indiget, ad hoc vt committatur, declaratione partis, seu creditoris, ad cuius fauorem fertur: quia tunc dilatio suspendit pœnæ commissionem, & differt, & admittitur purgatio moræ. *Tiraquell.loco cit. num.* 311.*Gemin.in c.licet canon. §.is etiam,numer.3.in fine,de elect.* Exemplum habes infra *p.2. verb.pensio*, & simile de caducitate emphyteusis ob canonem non solutum, vt *Clarus §.emphyteusis, q.9.*

CAPVT XXVI.

An pœna latæ sententiæ cesset temporis cursu, vel mutatione loci, seu fori, vel mutatione Superioris.

CIRCA primum dubium, videlicet, an pœna latæ sententiæ semel commissa, seu incursa, cesset cursu temporis. Regula est, quòd pœna imposita ad tempus, cessat eo finito, *l.fratres, ibi Bart. ff. de pœnis, l.Imperator, ff. de postul. ibi Bal. & Alber.* ipsa enim sententia pœnam inferens temporariam continet in se virtualiter absolutionem, seu abolitionem post illud tempus, *d.l.fratres*.

Amplia vt multo magis procedat hæc regula in pœnis latæ sententiæ, quæ ex ipso iure inferuntur, facto hominis minimè indigentibus, nam eo tempore transacto cessant sine facto hominis: exemplum in *d.l.Imperator,* de interdicto à munere aduocandi, seu postulandi ad tempus, nam eo peracto postulare non prohibetur.

Amplia II. vt procedat etiam in censuris Ecclesiasticis: nam interdictus ad tempus determinatum, eo transacto non indiget alia absolutione, sed ipso iure absolutus est, *Sylu.verb.interdictum,3.q.9 gloss.in cap. si qui sunt,81.dist.verb emendent,glos.in c.non est vobis,ver. donec, ibi Abb. num. 7. de spons.* & plurimos congerit *Sayr. lib.5. de cens. cap.15. num.* 2. cum communi. Et procedit hæc doctrina secundum magis communem, etiam de interdicto lato ad tempus incertum, seu sub conditione resolutiua, vt *gloss.in d.cap. si qui sunt, & c. non est vobis, & Sayr. loco cit. Auil.par.5.disp.6. dub.1. Coninch. disp. 17. num. 76.* Quamuis contra, quod requiratur absolutio in hoc casu, teneat *Suar. disput.* 38. *sect 1.num.5.Filiucc.tract.18. num.*115 quia dicunt interdictum latum ad certum tempus non esse propriè censuram, ideò cessare sine absolutione: at interdictum latum vsque ad certam conditionem resolutiuam, seu satisfactionem, esse propriè censuram. De censuræ autem natura est, vt non tollatur, nisi per absolutionem: ita *Suarez ibi*.

Amplia III. etiam in suspensione, vt non solum si lata sit ad certum tempus, eo finito tollatur, quod omnes concedunt, sed etiam si ad tempus incertum, seu donec satisfecerit, secundum probabiliorem; ita *gloss. in Clem.1 verbo,donec,de dec.Sayr.lib.4 c.8 num.13.cum ibi alleg. Coninch.disput.14. num.219. & 220.* & communem ait *Tanner.tom 4. disp.6.q.10. num* 147.quamuis *Suar.* contrarium teneat *loco cit.* Illud tamen communiter tenent DD. quòd pro externo foro debet accedere declaratio de competenti satisfactione, vitandi scandali causa, & ob certitudinem illius satisfactionis, vt *gloss.in d.Clem.loco citato, ibi DD.& Barbos. ibi,cum Io.Valer.diff.vtriusque fori,verb.absolutio, num.1. Sayr. cap.8.num.14.* qui addit cum *Felino, Gemin. Vgolino,* & alijs, quod si ante dictam declarationem quis celebraret, non fieret irregularis, nec esset censendus irregularis pro externo foro, si constaret eum iam satisfecisse. Limita supradicta de suspensione, & interdicto, vt non procedant quando adesset clausula illa, *maneat,&c.donec satisfactione præmissa absolutionem meruerit obtinere,* vel similia verba; quia tunc apparet in ea sententia non contineri absolutionem verbis directis, sed obliquis, idest, facto Iudicis indigentibus, vt *Coninch.loco citato*.

Ampliant etiam IV. nonnulli in excommunicatione lata ad certum tempus, vel sub conditione resolutiua, vt si lata sit hoc modo, excommunicatus existat, donec satisfecerit competenter, vel similibus verbis: quia in ea sententia excommunicationis continetur implicite absolutio, & quia absolutio ab excommunicatione non habet determinata verba, & ita tenent *Couarr.in cap.Alma mater. par.7.§.11.num.5. Henriqu.lib. 13. cap.29. numer. 2. Auila par.2.cap.7. disput.2.dub.6.* Sed contraria est communis, & tenenda, quia ex consuetudine Ecclesiæ absolutionem requirit præcisam post satisfactionem, & pro foro externo, etiam cum certa solemnitate: ideò non censetur per dicta verba sententia absolutionis importari: & ita *glossa in Clem. 1.de decim.verb.donec, Anton.& Abb.in cap. fin. de matrimon.contr.contra interdict. Eccles. Sylu.verbo,interdict. 3.num.13. Nauarr.cap.27.num.165. Anan. Felin. Dec. Innocent.* & alij allegati apud *Couarr.loco citato,* qui ait hanc

hanc esse communem sententiam.

CIRCA Dubium secundum, scilicet an pœna Ecclesiastica latæ sententiæ cesset mutatione loci, vel fori. Aduerte, quòd non est quæstio de pœnis latis ex iure Pontificio, cum certum sit eas vbique adstringere. *c.fin.de constit.* quia Papa est Iudex Ordinarius,& Superior omnium Christianorum, *glos.in d. cap.fin.vers.adstringit, & ibi Abb.num.5.Innoc.in cap.quod super num. 6 de voto,* eiusque territorium est totus mundus,vt dixi supra *cap.* 20. *differ.* 10. & in criminibus Ecclesiasticis vbi statuta est confiscatio bonorum, potest statuere, vt vbique talium reorum bona applicentur Fisco Ecclesiastico, vel alteri, cui ipse voluerit, etiam si rei fuerint personæ sæculares, vt *Pegna in director. inquis.3. par. q.109.comment.158.vers.neque in his,Farinacc. qu.190. §.12.num.173.& 185.*

Dubium igitur propositum est de pœnis latis per statuta; vel per sententias Ordinariorum. Qua in re videbimus primò quid dicendum de pœnis iam commissis, seu incursis, deinde agemus de committendis.

Quæritur ergo primò an pœnæ ex statuto, vel sententia Ordinarij Diœcesani lata, & in eius territorio iam à reo incursa extendatur extra territorium, reumque comitetur quocunque ierit.

Respondeo, quòd si pœna respicit personam, illam afficiendo, idest inhabilitando, seu illius statum diminuendo, sequitur personam quasi annexa ossibus eius, & sicut lepra leprosum, etiam extra territorium inferentis. Si respicit exercitium, ver.gr artis, vel facultatis, non inhabilitando personam, sed simpliciter prohibendo, non extenditur extra territorium inferentis. Si respicit locum, non extenditur vltra locum. Si respicit bona, priuando bonis per confiscationem ex iure communi, tunc extenditur ad bona vbicunque sita, etiam extra territorium, ita tamen vt confiscatio, seu executio realis fiat à Iudice, & Fisco loci, vbi ea sunt sita. Si autem priuat bonis de iure speciali, non extenditur ad bona sita extra territorium priuantis, *gloss.in l.ex ea causa, ff.de postul.& ibi Bal.Bar. in l. cunctos populos,num.50.& ibi Bal. num. vlt. C. de summa Trinit. Ant.in cap.postulasti,& ibi Abb.num.11. Felin.num.2.5. & 6.de for.comp.Tiraquell.de legib.connub.glos.8. nu. 29. & probatur exemplis.*

Primò. Excommunicatio, quia intrinsecè personam afficit,sequitur pesonam vbique sicut lepra leprosum;& quidem quoad ipsum absolutè;quoad alios verò,vt debeat vbique vitari ab omnibus,si fuerit publicè denunciata, *c.si quis à proprio,11.q.3.& ita omnes DD. supracitati.*

II. Suspensio ab officio personam afficit, & ligat vbique, etiam extra territorium suspendentis, *gl. in d. c.si quis à proprio, verb.ab alijs,Cardin. in Clem.2. num. 23.de ætat.& qual. Felin.in c.Apostolica, num.14. de excep.Vgolin.de cen.tab.4.c.8.§.5.num.2.Sayr.de cens.lib.4. c.6.num.29.* De suspensione autem à beneficio distinguendum est, quia si lata est à iure, vel statuto, tunc si ex causa respiciente certam Ecclesiam, intelligitur de beneficijs, quæ reus habet in illa Ecclesia,& non extra; si ob causam vniuersalem, intelligitur vniuersaliter etiam de alibi sitis. Si verò lata sit per sententiam, seu ab homine, non extenditur ad beneficia sita extra eius territorium, nisi aliundè constet de voluntate Iudicis ferentis, *cap. postulasti, ibi. Innoc.& Abb.num.7. de foro comp.Anton.in cap.pastoralis, §.verum,ibi Abb. num.21. de appellat.Felin.in d.cap.postulasti, num 5. Sayr.loco cit. num.28.*

III. Interdictum personale speciale ligat reum vbique, etiam extra territorium ferentis. Interdictum autem personale generale, idest latum contra vniuersitatem, ligat omnes singulares quandiu sunt de tali vniuersitate; quod si cessent esse de tali vniuersitate, vt Collegio, Capitulo, populo, & non sint culpabiles in causa illius interdicti, desinunt esse interdicti eo ipso, vt *Sayr. lib.5. cap.4. num. 4. cum allegatis, & Auila de cens.par.5.dis.1.dub.4.cum Syluest. Henriqu. & Couarr.* Interdictum locale, vt latum in Ciuitatem, vel territorium ligat omnes quandiu manent in loco illo interdicto: quòd si inde exeant, eo ipso liberi sunt ab interdicto, si tamen non sint culpabiles in causa illius interdicti, *c.si sententia,18.de sent excom.in 6.Sayr.lib.5.de cens.c.2.num.3.& 4.Suar.de cens.disp.32.sect.2. num.32.* Interdictum ambulatorium (idest quando interdicitur locus quilibet, quandiu in illo manserit talis delinquens,vel dum in eo fuerit talis persona iniustè detenta) recedente à loco persona prædicta tollitur ipso facto, vt *c. non est vobis, de spons. & ibi gloss. verb. donec, Abb.num.7.Nauarr.cap.27.num.166.Suar.de cens.dis.32 sect.2.num.3. Vgolin.de cens.tab.5 cap.22. §.1.* & habes casum infra *par.2.verb.Arma c.10.§.præterea terræ.* Interdictum autem personale generale, vel locale quodcunque non potest ferri, aut extendi ad vniuersitates, aut loca extra diœcesim, seu territorium proferentis; non enim possunt sortiri forum ratione solius delicti ipse vniuersitates, aut loca, ita docent *Abb. in cap cum inter,num.3.de consuet.Imola num.2. Anchar.nu.1.in fin. Syluest.ver.interdic.2.num.5.§. Quartum,Vgolin.de cens. tab.5.cap.21.§.1.Suar.disp.36.sect.2. num.3. Sayr. lib.5. cap.3.num.7.* Excipe duos casus per consequentias ex iure communi. Primus casus est, quòd interdictum ab Ordinario latum in Ciuitatem, extenditur ad suburbia, & continentia ædificia, etiamsi non sint intra territorium, seu diœcesim illius, *c.si Ciuitas, de sent.excomm.in 6 Calder.de interd.par.1.nu.24. Couarr. in cap. Alma,par.2.§.1.nu.8.in fin.Alterius tract.de interd.dis.1. c.4.col.9.vers sed dubium. Sylu.Vgolin. & Suar. loco cit.* Secundus casus est, quòd interdictum locale generale ab Episcopo latum, comprehendit etiam loca exempta existentia intra fines illius diœcesis, per *d.c.cùm inter de consuet.ibi Abb.Imola, & Anchar. item Suar. loco cit.num.2.Alter.vbi sup.* & probatur ex *cap. tuarum, de priuil.Clem.1.de sent.excom.Triden.sess.25.c.12.de Reg.* per quod Triden. Decretum verius est fuisse priuilegijs derogatum, vt probat *Garzias de benefic. par.3. cap. 2. à num.278.*

IV. Infamiæ pœna afficit personam, eiusque statum minuit, eamque sequitur, vt lepra leprosum etiam extra territorium Iudicis, ex cuius sententia notatus est, *l. ex ea causa, ibi gl. verb. non irrogat. ff. de postul. Bar.in l.cunctos populos num.50.C.de Summ.Trin. Abb. in c.pcpulasti num.11. Felin.num.5.de foro comp. Bal.in cap.super eo,il primo,num.4.de testib.*

V. Inhabilitatis pœna afficit personam,etiam extra terri

territorium eam inferentis, *Bal.in d l. cunctos populos num.vlt.Lamberten.de contr.mulier gl.2.verb.mulierum. num.48. Buratt.decis.27.num.5. cum pluribus allegatis;* vbi habetur quod tūc dicitur affecta persona, seu inhabilitata, quando statutū est absolutè, vt non possit v.g. contrahere secus, si statutum sit, vt non possit contrahere sine certa solemnitate, hoc enim casu ea persona non ligaretur statuto extra territorium statuentis: vt de magis communi testatur *Lambertea. & Rota ibi*. Hic tamen aduerte, quòd pœna inhabilitatis ad beneficia Ecclesiastica Episcopi, vel Legati statuto, vel sententia inferri non potest absolutè, ita vt reddat inhabilem etiam extra territorium ipsius: intra territorium autem restricta ex causa rationabili potest inferri, & ab eodem dispensari. *Bern.Diaz. in praxi c.134. num 7.in nouiss. impress. cum ibi allegatis.*

VI. Interdictus bonis, seu ab administratione bonorum suorum, vbique etiam extra territorium interdicentis affectus remanet. *l. is cui bonis. ff. de verb. obl. Tiraquell. de legib. connub.gl. 8.num.. 219.*

VII. Relegationis pœna non potest se extendere extra territorium relegantis, neque enim potest reum obligare vt obseruet certa confinia extra territorium suum *l. relegatorum §. interdicere,ff. de interd & releg. Bart.in d.l.relegatorum. §.est quædam, Abb. in d. c.postulasti,num.10.Felin.num.2.de for.comp.*

VIII. Prohibitio simplex exercendi officium aduocati, non ligat extra territorium, si non fuit inhabilitata persona, *l.ex ea ff de postul.ibi Bar.Bal. & Alber.* sic prohibitio etiam pœnalis facta ab ordinario clericis deferendi certum habitum, v. g. pileum non ligat eos extra eius diœcesim. *Alber.ibi.*

IX. Confiscationis bonorum pœna si lata sit in casibus à iure communi expressis, extenditur ad omnia bona quæ reus habet etiam extra territoriū Principis, seu Iudicis sententiam ferentis; ita tamen vt executio realis, idest confiscatio, fiat ab vnoquoque superiore loci in quo bona sunt sita, eiusque fisco applicentur. Si autem confiscatio, seu publicatio bonorum imponatur de iure speciali, non extenditur extra territorium. *Bar. in d. l. cunctos populos. num 51. Bal. ibi. num. vlt. Abb.in d. c.postulasti, n.11.de for. comp.* & de communi testatur *Clarus §. fi.q. 78. vers.sed hic quæro.*

X. Priuationis officiorum vel beneficiorum pœna, lata ab ordinario in clericum, extenditur ad existentia extra territorium illius, si ita ipse in sententia declarauerit: ita tamen vt executio actualis fiat ab ordinario loci vbi existunt, & deinde conferentur alijs à legitimo collatore. *c. proposuisti, in fin. de for. comp. & ibi canonistæ.* In dubio tamen non censetur pęna huiusmodi priuationis comprehendere officia, aut beneficia extra territorium existentia. *Abb. in d. c. postulasti. num. 10. Felin. num. 5.* Aduerte autem quod nullus Pręlatus inferior Papâ potest imponere pęnam priuationis beneficij, nisi in casibus à iure expressis. *gl. Abb. Gemin. Felin. & Bart.* quos allegat & sequitur *Bern. Diaz. in praxi c. 134. num. 2. in nouiss. edit.*

Quæritur secundò an pœnę latę sententię ex statutis, sententijs Ordinariorum, à delinquentibus alias incurrendæ, euitentur mutatione loci, vel fori.

Aduertendum est quod hic non loquimur de pęnis latis à Prælatis Religiosorum; quia horum iurisdictio directè personas respicit, neque circumscribitur territorio, cum totus mundus sit eis pro territorio. *Lauren. & Vincen.* quos allegat, & sequitur *Sylues. verb.excom. 2.num. 15. Salas de legib. dis.14. sec. 4.num. 43.§. tertium.* & ideo Religiosi vbique ligantur præceptis, ac pęnis à suis Prælatis iniunctis. *Roderic.q. regul.59.a.1. to.2. Auila pa.2. de cens. c. 3. dis. 2.dub. 4* quidquid in contrarium dicat *Miran.Manuali pa.2. q.35.a.8. concl. 3.* Hoc posito

Dicendum in hac quæstione distinguendos esse tres præcipuos casus. Primus casus est quando subditus ratione domicilij alicui ordinario, delinquit extra territorium illius, an incurrat pęnas latæ sententiæ tali delicto impositas ab ordinario supradicto.

Respondeo primò quòd si sunt pęnæ latæ sententiæ ex statuto, aut sententia generali, vt edicto de futuris culpis, certum est subditum eas non incurrere *c.vt animarum de const in 6 & ibi canonistæ.* & de communi testatur *Auila loco cit. dub. 2.concl.1.& 4. Alter. de cens. to.1.dis.9. lib. 3 cap 5.§ 3. propositio.* Quamuis quo ad pęnas sententiæ ferendæ aliquo modo ligari possit in loco domicilij, si à iudice loci delicti præuentus non sit, si enim reuertatur ad territorium domicilij, poterit ibi conuenir i pro delicto extra territorium commisso, ibique citari, & puniri; & si non compareat, vel non pareat, poterit excommunicari, *c. cum contingat,de for. comp. ibi Abb. num. 7. Imol.n.4. Felin.num. 1.Vgolin. de cens. tab. 1.cap.2. §. 12. numer.2. Auila dub. 3. concl. 6.* Et hanc differentiam inter pęnas latæ sententiæ, & ferendæ notant *Bal.in l.1. num.23.c. de Summ. Trin. Abb. c. 1.num.7.de rapt. Suar.de leg.lib. 3.cap.33. num.6. Sayr. lib. 1.de cens.cap.6. num. 39. & 42. Salas. de leg. dis.14. sect.5.num.74. & sect. 7. num.88. Addit. ad Angelum de malef.vers.est quædam inquisitio post num.84.* & de communi testatur *Abb.in cap.fin.n.40.& 41.de for. comp.* & magis communem ait *Layman l.1.tract.de cens.c.4.n.7.*

Respondeo II. quòd si pęna latæ sententiæ sit imposita ab ordinario per sententiam in iudicio, verb.gr. super causa debiti, vt sis ipso facto excommunicatus, nisi Titio intra dies 30 satisfeceris, quamuis reus ante trigesimum diem mutauerit domicilium, seu territorium, seu forum: nihilominus si non pareat incurret in pęnam; quia in sententijs conditio retrotrahitur, non autem in legibus, & statutis; & quia persona iam fuit iudicio præuenta; sufficit enim quod tempore iudicij cœpti fuerit subditus: ita *gl.in c.præterea,40. verb.impedire, de appellat.ibi Bal.num.7. Neuo num.36.Imola nu. 7.Præpos.num.17.Sanch. opus. lib.3.cap.vn.dub.32.num, 280.Abb.in cap.fin.num.42. de for.com.Sayr.lib.1. c.11. num.19.* & communem dicunt *Soccin.in c.sacro, n.152. de sent.excomm.Genuens.in praxi cap.2.in addit. num. 7. Mandos.de monito.q.41.* Amplia, vt procedat etiam in sententia generali per viam monitorij ad reuelandum, vel restituendum, sub pœna v. gr. excommunicationis ipso facto incurrendæ; etenim ligantur inobedientes, qui tempore promulgationis huiusmodi sententiæ, seu edicti erant subditi, licet ante terminum assignatum mutauerint territorium, & forum, vt tenet, & de communi testatur *Genuen. loco cit.* & probat *Barbosa allegat.96.nu.73.cum alijs DD. & Suar.de cens.dis.5.sec.5. num.18.*

num.18.in fin. vbi exequat huiusmodi sententias generales sententijs specialibus.

Respondeo III. quod si pœna latæ sententiæ sit imposita per præceptum extraiudiciale, vt si Episcopus Clerico peregrinaturo præcipiat, sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ, ne arma ferat, aut vestem aliquam profanam, ligabitur ea pœna transgrediens etiam extra diœcesim, si non mutauerit domicilium, seu forum: quia extra territorium existens adhùc manet subditus præcipienti, & præceptum personale sequitur personam, ita *Gemin.in c.2.de const.in 6.Vgolin. ta.1.de cens.cap.9.§.3.num.4. Eman. Sà verb. Iudex, tit. de sententia, &c. num.8. Suar.de cens. dis.5.sect.5. in fin. Salas de leg.dis.14.sect.5. num.78. in fin.* & communem dicunt *Abb.in cap.fin.nu.42.de foro comp. Alter.de cens. tom.1.dis.9.lib.3.cap.5.propositione 5.* & magis communem ait *Layman.lib.1.tract.de censur.cap.4.num.7.*

Si autem post illud præceptum extraiudiciale subditus mutaret domicilium, seu forum, deinceps non ligaretur tali præcepto, nec pœna, quia eius fundamentum, nempè personæ subiectio sublatum esset, & hanc esse communem sententiam ait *Alterius loc. cit.propositione 2.pag.356.*

SECVNDVS casus est, quando forensis, seu aduena in alieno territorio, seu diœcesi aliena delictum committit, pro quo delicto ibi est imposita pœna aliqua latæ sententiæ; Quæritur an eam incurrat.

Respondeo I. Si pœna lata erat per statutum, eam incurrit, nisi probabili ignorantia excusetur; ratio est, quia in isto casu ferentis fit subditus, seu forum sortitur ratione delicti, *per c.fin.de foro comp.* ita docet *glos. in c.à nobis, 21.verb.nonnisi subditi, de sent. excomm. ibi Abb.num.7.* vbi ait esse communem sententiam *Cardin. num.2.Felin.num.5.Soccin.num 28.Barbosa num.11.* vbi ait esse communem, *Sayr.lib.1. de cens.c.7. num.22.* & tenent, & communem dicunt *Suar.de cens.dis.5. sect.5. num.10.& de leg.lib.3.cap.33.num.9.& 11.Clarus §.finali, q.85.vers.secundus est casus.*

Amplia I. vt procedat etiam si statuto pœna illa sit apposita pro facto aliàs non damnato à iure communi, v.g. pro delatione armorum, vel extractione frumenti, &c. *Calderin.in repet.cap.1. de rep.* quem sequitur *Felin. loco cit. num.4.* & de communi testatur *Clar. ibi cum alijs DD.* probant *Suar. de leg. loco cit. Salas de leg.dis.14. sect.4.num.49. Basil.de Leon.lib.5. cap.7.§.1. num.15.Castropal.tom.1.tract.de leg.dis.1.punct.24. §.3. num.13.Farinac.lib.1.praxis,qu.7.num 1.* Quamuis alij asserant forenses non ligari legibus pœnalibus loci specialibus: neque incurrere in pœnas ratione transgressionis, nisi legum transgressio cederet in damnum specialiter illius loci, quod tenet *Sanch.de matrim.lib.3. dis.18.n.14.cum ibi allegatis, Granado 1.2.trac.de leg.dis. 6.sect.1.num.26.Baldell.de leg.lib.4.5.dis.32.num.16.21 & seqq.Layman.lib.1.tract.de leg. cap. 12. num. 4. & 5.* Quorum sententiam in praxi probabilem puto quoad transgressionem legum loci, in qua seu per quam nullum inferatur damnum, seu nocumentum territorio huiusmodi, scilicet neque in res, neque in personas illius, v.g. si adesset aliquod statutum etiam pœnale de ieiunio, aut obseruatione festi, & forensis secretè, & citra scandalum transgrederetur illud, non peccaret, neque pœnas huiusmodi committeret.

Amplia secundo, vt procedat dicta conclusio de omni forense, seu aduena, etiamsi ibi non habeat quasi domicilium, idest etiam si ibi non sit permansurus ad maiorem anni partem. Etenim vt obligetur ratione delicti, non requiritur habitatio, seu commoratio in loco, & ita tenent *omnes DD.supra alleg.locis ibi cit.* cum communi sententia.

De ijs enim, qui habent animum commorandi ad maiorem partem anni conueniunt ferè omnes DD. eos ligari omnibus statutis loci etiā specialibus, & tenet *Sanch.num.9. Granado num. 25.* De Vagis autem absolutè omnes concedunt eos ligari omnibus legibus locorum, in quibus etiam obiter existunt, *Sanch num. 15.Granado,num.26.Baldell.disp.33.nu.28. Salas de leg. dis.14.sect.4.num.55.Abb.in c.fin. num.13. de foro comp. Clarus §.fin.q.39.§.cæterum.*

Resp. II. Si pœna latæ sententiæ sit imposita delicto per viam sententiæ generalis (v.g. edicti temporalis, de futuris delictis, vel monitorij ad reuelandum, vel restituendum, vel comparendum, vel satisfaciendum pro præteritis culpis) non comprehendit forenses, seu aduenas, seu peregrinos in illo territorio tunc existentes, vel etiam postea illuc accedentes, animo non permanendi saltem ad maiorem partem anni, *tex.in c.à nobis 21.de sent.excomm.ibi Abb.num.7.Felin. num.4. Soccin. num.29.Couarr.in c.Alma par.1.§.10.nu.2.* vbi ait communem, *Suar. de censur. dis. 5. sect. 5. numer. 10* vbi ait communem, *Sayr.lib.1 de censur.cap.7 nu.22. Auila de cens.par.2.cap.3.dis.2.dub.3.concl. 3.* Itaque comprehendit solùm eos, qui subditi sunt ferenti sententiam tempore latæ sententiæ ratione domicilij, vel quasi domicilij, & ibi tunc existunt: non autem continet eos, qui postea subditi effecti fuerint illuc se conferentes ad habitandum, *Couarr.& Auila ibi,* neque continet subditos, qui tempore latæ sententiæ degebant extra territorium, etiamsi postea ad illud territorium suum reuertantur, *Genuen.in praxi, cap. 2. num. 7. cum ibi addit.*

TERTIVS casus principalis est, quando delictum commissum est partim in vno territorio, partim in alio, seu inchoatum in hoc, consummatum in illo. Quæritur an delinquens incurrat pœnas latæ sententię simpliciter latas pro tali delicto, scilicet consummato, ex statuto huius, vel illius territorij.

Respondeo primò, quòd si delinquens existens in hoc territorio inchoauit, seu causauit delictum, quod consummatum est, seu effectum habuit in alio territorio, ipso ibi non existente, (v.g. explodens bombardam ex hoc territorio occidit inimicum existentem in altero territorio, vel ex hoc territorio allocutus est hominem existentem in altero, contra prohibitionem pœnalem. Aliqui DD. dicunt, quòd neque huius, neque illius territorij incurret pœnas latæ sententiæ, quāuis quoad pœnas ferendæ sententiæ vtrobique puniri possit; vt apud *Farinac decis.61. num. 3. & 6. in collect. de crimin.* & rationem afferunt quia pœnas latę sententiæ latas pro tali delicto, nempè consummato non incurrit in loco, vbi existit, vbi solum delictum est inchoatum; pœnas autem pro consummato delicto in altero territorio latas non incurrit ipse existens extra

illud territorium; quia cùm canon latæ sententiæ trahat secum realem executionem, non potest operari contra personam existentem extra territorium, cùm nullus Iudex possit facere executionem realem pœnarum extra territorium suum, *c.proposuisti de for.compet.* ita tenet *Paul.Leazar.* quem allegat, & sequitur *Felin. in cap.fin.num.16.vers.limita nisi,de foro comp.* Sed contraria sententia est communis, & vera, scilicet quòd incurrat pœnas latæ sententiæ ex statuto loci, vbi delictum est consummatum, etiam si ipse non existit tunc ibi; quia hoc sufficit, vt sortiatur forum ratione delicti, etiam quoad incurrendas pœnas latæ sententiæ ex statuto loci illius, *per c.fin.de foro comp.* & virtualiter, ac moraliter ibi est, vbi effectus sequitur ab eo causatus, ita tenent, *Suar. de censur. dis. 5. sect. 4. num. 9. Salas de leg.dis. 14.sect.5. num.72.Ang.verb.excommun.1.nu.10. casu 3. Syluest.verb.excomm.2.num.8. Armilla verb.excomm.num.30.Coninch.de censur.dist.13.num.62. Regin. lib.9.num.142.*& probatur per *c.ex tuæ, §. contra eos, de Cler. non resid.* vbi constat posse aliquem ligari pœnis latæ sententiæ, dum existit extra territorium.

Respondeo II. si delinquens inchoat delictum in vno territorio, & illud perficit, seu consummat in alio territorio præsens (v.g. hic collectam fecit armatorum, & progressus inimicum occidit in territorio proximo: vel hinc abduxit puellam, & in alio territorio desflorauit; vel hic incœpit hominem persequi, & in alio territorio vulnerauit) pœnas quidem latas simpliciter pro tali delicto, vt homicidio, stupro, vulnere, incurrit ex statuto loci consummationis delicti, non autem ex statuto loci inchoationis. Pœnas autem latas pro actu inchoatiuo delicti incurrit ex statuto loci inchoationis, ita *Felin.in d.cap.fin.num.13.Bar.in l.1.§.diuus,ff.ad l.Cor.de Sicar.Suar.d.sect.4. num.9. Salas dis. 14. sect.5. num.71.vers.dico autem,Laym.lib.1.de cens. c.4. num.6. coroll.3 Castropal.to.1.tract.de leg.q.1.punct.24.§.5.num. 24.& 28. Coninch. loco supra cit.* Quoad pœnas autem ferendæ sententiæ quando inchoatio delicti est immediata, vt exemplis supra positis potest puniri ratione delicti postea consummati in vtroque territorio, itaut sit locus præuentioni, vt de communi testatur *Abb.in cap. fin. num.25.de foro comp.Suar.loco cit.num.9. Castrop.num.27.Clarus q.38.vers. item pone,Farin.lib.1 prax.q.7.num.45.* Ratione autem inchoationis mediatæ, vt tractatus, vel mandati magis communis sententia tenet solum puniri posse in loco, vbi delictum fuit consummatum, vt *Clarus q.38.vers. item quæro, & alij apud Farinac.num.47.Angel.de malef.verb.existens Florentiæ, num.2. & 4.* quia crimen consummatum extinguit crimen inchoatum, *Angel. ibi nu. 4.* Si autem effectus non esset subsecutus, tunc posset puniri in loco inchoationis, idest mandati, seu tractatus, pœna extraordinaria, vt *Menoch.de arbitr.casu 352. num. 9.* Nisi à statuto esset imposita pœna determinata etiam pro tali attentato, seu conatu, vt pro ipso tractatu, vel mandato solo, vt paulò superiùs dixi, & tradit *Tiraquell. de pœnis temper.causa 37. num.4.& 6.*

CIRCA dubium tertium habes differentiam inter pœnas latas à iure, seu statuto, & latas ab homine, seu per sententiam, quia pœna v.gr.censura lata à iure, vel statuto est perpetua, quia lex semper loquitur, ideo etiam mortuo, vel amoto legislatore manet in suo vigore. At lata ab homine, seu per sententiam particularem, vel generalem; pro futuris, vel præteritis culpis, si nondum sit incursa, cessat omninò eodem ferente mortuo, vel amoto, *cap.fin.de off.leg.gloss.in cap.à nobis il primo,ibi Host.Abb.Felin.& Barbosa num.22.de sent. excom.* & communem sententiam testatur *Nauar.c.27. num.2.* Præceptum enim hominis per eius mortem expirat, *l.si per Epistolam, ff. de acquir. hæred.* & idem tenent *Syluest.verb delegatus, qu.6. Bar. in l.omnes populi, num.8.in fin.ff.de legib.Suar.de legib.lib.1.cap.10.num.9. Sanch.de matr.lib.8.disp.38.num.4.* Secùs tamen quoad censuram, seu pœnam iam incursam, quia res non est integra, vt probatur *d.cap fin. de off.leg.*

CAPVT XXVII.

De pœna depositionis latæ sententiæ.

DEpositio, seu degradatio clericorum verbalis est triplex. PRIMA quidem est, qua quis priuatur in perpetuum officio, & beneficio Ecclesiastico, non tamen priuilegio clericali, scilicet fori, canonis, & bonorum; cuius forma habetur *in cap.veritatis, in fine, de dolo,& contumac.*& ita docent Canonistæ communiter *in cap.at si Clerici, de Iudic. Bernard. Diaz in prax.cap.138.num.1. Menoch.de arbitr.casu 415.à nu. 6. Sayr.lib.5. de censur.cap. 20.num.10.Layman.lib.1.tract. 5.par.3. tit.de suspen.cap.6.num.3.*& quod Clericus depositus non amittat priuilegia clericalia, notat *glos. in cap.vt famæ, v.non amplius de sent.excomm.* Hæc pœna aliquando in iure canonico est latæ sententiæ, vt habes infra *par.2.verb.censura, c.11.nu.3. & verb.falsum,c.4. num.2.& verb.hæresis, cap.2.*

Aduerte autem, quòd ad hanc depositionem infligendam non requiritur illa solemnitas, seu numerus, & consensus Prælatorum, prout requiritur ad degradationem verbalem, de qua infra dicam; sed sufficit ipsa lex, vel sententia Episcopi, etiam sine consensu Capituli, vt colligitur ex *d. cap. veritatis*, & expresse habet Pontificale Romanum, *tit ordo suspensionis, &c. §. circa depositionem*, vbi sic ait esse consuetum: & idem testatur *Clarus §.fin. q.74.vers.sed quæro*,& docent *Ioan.Andr.Gemin.Franch.& Ancharan.in c.2.de pœn.in 6 Sayr.lib.5 loco cit.cap.22.num.7.Menoch.vbi supra num. 13.Suar.de censur.disp 30 sect. 1.num.18.*Et potest ferri hæc sententia etiam à Vicario Generali ex commissione Episcopi, *Sbrozz.de offic.Vic.lib.2. q. 157. num.8. Barbos. de potest. Episc.alleg.110.num.23.Layman.lib.1. tract.5.par.3.tit.de suspens.cap.6. num.5.* Sed nullus Ordinarius potest infligere pœnam depositionis, nisi in casibus à iure expressis, *Sayr.loco cit.cap.21.num.5.* qui recenset casus istos: qui benè aduertit ibi *num.1.*neque in omnibus casibus per antiquos canones expressis hodie hanc sententiam posse proferri, cum ob humanam fragilitatem multum sit de antiquo rigore laxatum, *can.fraternitatis tuæ 34.dist.*

Quod de depositione verbali dictum est, procedit etiam de suspensione perpetua, vel multum diuturna; & saltem vt Episcopus eam proferre non possit sine consensu, idest iudicio capituli; quia dicitur hoc negocium

cium esse de arduis. *Sbrozz de offic. vic. lib. 2. q. 181. num. 5 cum. Innoc. in cap. Ad hæc, num 1. & ibi Abb. de offic. Archid. per [?] c. 1. de excess. prel. & ibi Abb. num. 2.* Neque priuatio beneficiorum potest imponi ab Episcopo nisi in casibus à iure expressis; *Garz p. 11. cap. 10. num. 1. & 2.*

Aduerte etiam quòd regulariter loquendo, degradationis nomen in iure prolatum, intelligendum est de hac pœna depositionis simplicis, nisi aliud appareat, vt *Abb. in cap. tua, de pœnis. Menoch. loc. cit. num. 5. & 18 Barbos. d. alleg. 110. num 9.*

SECVNDA species depositionis verbalis est illa, quæ propriè dicitur degradatio verbalis præparatoria ad degradationem actualem, & deponit clericum ab omni ordine, & beneficio, & ab omni priuilegio clericali: & requirit certum numerum, seu consensum Prælatorum, seu Ecclesiasticarum personarum, de qua *in cap. nouimus, de verbor. signific dicto cap. 2. de pœnis, in 6. Trident. sess. 13. cap. 4. refor.* Sed quia hæc pœna semper requirit sententiam specialem ferendam, ideo non pertinet ad hunc tractatum.

Actualis autem degradatio nunquã infertur, neque inferri potest, nisi quando pro tali crimine Clericus degradatus tradendus est Curiæ sæculari, & ideo coram ipso Magistratu, seu Iudice sæculari cui tradendus est, fieri debet, vt ait *Innocen. III. in d. c. nouimus*, & habetur *in Pontificali tit. degradationis forma. col. 1. Suar. de censur. disp. 30. sec. 2. num 4. & nu. 10.* vbi ait neminem degradari, nisi tradendus brachio sæculari, à quo morte puniendus sit. Et si contrarium, quod scilicet possit actualiter Clericus degradari, etiam quando non est tradendus Curiæ sæculari insinuet Pontificale, *tit. degradatio à prima tonsura*: & ita aliquando vidi practicatum.

Tertia species depositionis verbalis est absoluta, & totalis: participat enim de vtraque supradicta: siquidem priuat omni quoque priuilegio clericali, & non exigit vlteriùs depositionem actualem, sed ipsa est actualis depositio, seu degradatio virtualiter, & æquiualenter, seu fictione iuris, vt ait *Menoch. de arbitr. d casu 415. num. 27. Carrer. in praxi tit. de degrad. num. 13.* & hæc pœna frequenter in iure reperitur latæ sententiæ, vt habes infra *par. 2. verb. Abortus, num. 2. verb. assassinium, ver. Conclaue. cap. 9. num. 1. verb. Curia, cap. 1. num. 2. ver. Ordo, cap. 16. num. 9. & cap. 19. num. 1. & ver. Sodomia.*

QVÆRES An pœnæ prædictæ depositionis verbalis latæ sententiæ, ex ipso iure incursæ, ligent in foro conscientiæ ante declaratoriam. Respondeo negatiuè cum communi sententia, & probabiliori. *Henriquez lib. 14. cap. 5. num. 1. in comment. lit. F. & lib. 13. cap. 56. num. 2. Auila par. 7. disput. 4. dub. 7. §. circa quam, Suar. de cens. disp. 31. sect. 4. num. 22 Graff. Roderic. Vgolin. Tolet. & Ledesma apud Garziam de benefic. par. 11. cap. 10. num. 197.* quamuis *idem Garzias ibi*, contrarium teneat *cum Nauarro*. Adde quòd neque pro foro externo degradatio illa ipso iure lata, & incursa vim habet ante declaratoriam Iudicis ecclesiastici: vnde non poterit Iudex sæcularis interim procedere contra clericum ipso iure degradatum, seu priuatum omni priuilegio clericali, secundum veriorem sententiam, & in praxi receptam, vt dixi *verbo Assassinium in fin.* & docet *Sayr. de censur. lib. 6. c. 20. num. 16. in fin.* Item huiusmodi degradatio incursa in casu occulto per se non reddit degradatum irregularem, nisi vlterius à iure illi sit imposita talis pœna. *Henriq. lib. 13. c. 36. lit. M. Nau. c. 27. num. 248. Auila loco cit.* & alij apud Garziam *vbi sup.* quamuis contra quod reus in tali casu fiat irregularis in foro conscientiæ, teneat *Garz. ibi, & Sanch. in decal. lib. 2. c. 28. num. 7.*

QVÆRES II. An Episcopus possit dispensare super pœna depositionis, & degradationis latæ sententiæ, ex ipso iure canonico incursa, quando scilicet non est ventum ad actualem degradationem.

Respondeo super pœna depositionis à solo officio, & beneficio, si hæc pœna sit lata ob delictum grauius adulterio, non potest dispensare; si autem sit lata ob delictum non grauius adulterio, poterit ex causa rationabili dispensare, per *c. at si clerici, §. de adulterijs, & ibi Canonistæ communiter, de Iudic. Marius Alt. tom. 2. tract. de suspen. disput. 2. cap. 9. columna 7. Bellet. titul. de fau. cler. person. §. 10. n. 9. Riccius resolutio. 221.* Super pœna vero degradationis, scilicet priuationis omnis priuilegij clericalis, non potest dispensare, quia æquiualet degradationi actuali, super qua Episcopus non potest dispensare, seu gratiosè restituere degradatum, *c. si lapsis, c. si semel. 50. dist. Syluest. verb. Degrad. num. 10. Barbosa alleg. 110. in fin. cum ibi allegatis*; & quia ex ipsa pœnæ huius grauitate illud delictum grauius adulterio à iure æstimatur, vt dixi supra *ca. 23. §. dico quartò*.

Circa hæc nota primo quod pœna depositionis à beneficio est fortior, quàm simplex priuatio, quia depositio inuoluit perpetuam incapacitatem, seu inhabilitatem ad illud per nouam prouisionem obtinendum, nisi super ea dispensetur; simplex autem priuatio, etiã pœnalis, non facit inhabilem ad recuperandum per nouam collationem. *Suarez. de censur. disp. 30. sect. 1. num. 6.*

Nota secundo, quòd depositus ab officio, si celebret non fiet ex hoc irregularis: vnde apparet depositionem differre à perpetua suspensione. *Sayr. lib. 4. cap. 1. n. 26. vers. 4. suspensio, & lib 7. cap. 9. n. 20.*

Episcopus autem in restitutione prædicti seruare debet formam præscriptam in *Pontificali pa. 3. tit. Ordo suspensionis & reconciliat. &c.*

Sed quæres an Episcopus possit restituere de iure, seu ex iustitia aduersus depositionem factam ob crimina maiora adulterio, cognita scilicet iniustitia vel nullitate sententiæ suæ, vel Vicarij sui. Respondeo quod si agatur de sententia depositionis verbalis tantum, certum, est eum posse restituere, seruata solemnitate præscripta. Ita habetur *in Pontificali loco cit.* Si autem agatur de depositione actuali seu degradatione solemni, communior quidem DD. sententia tenet non posse restituere: ita *Archid. in c. Episcopus presbiter. 58. q. 6. num. 8. ibi Præp. num. 7. Turrecr. num. 2. Suar. de cens. dis. 30. sec. 2. n. 10 Barbos. allegat. 110. num. vlt. cum alijs multis.* Tamen contraria sententia verior videtur, quam tenet. *Bonac. de censur. tit. de deposit. propos. quinta in princ. cum Mario Alterio, & alijs quibusdam*: Et probatur primò *d. c. Episcopus.* Sed respondent Cano-

nistæ citati ibi, hunc esse canònem Concilij Toletani, & à iure Pontificio esse correctum. Sed contrarium expressè colligitur *in Pontificali, tit. degradationis forma*, vbi docet Episcopum posse etiam realiter degradatum iniustè, restituere, de iure, seruata solemnitate ibi præscripta, si nondum Iudex sæcularis in illum animaduertit.

Summus autem Pontifex potest restituere aduersùs degradationem actualem non solum de iure, sed etiam de gratia speciali, scilicet supposita causa rationabili, *c.ideo 2. quæst.6. Canonistæ in d. cap. Episcopus, Suar.& Barbos.loc.cit.* Et quidem verbaliter depositum facil ius restituet: & ideò multa huius restitutionis referuntur exempla *in c.si post ordinationem, §.à contra 50.dist.* Depositum autem actualiter, idest degradatum, Papa non facilè restituit ex gratia; sed valdè rarò, & non nisi ex grauissima causa, vt ait *Suar.loco cit.* ideòq; illius vix reperiuntur exempla. Videtur autem causa sufficiens huius restitutionis degradati, publica necessitas, vel magna Ecclesiæ vtilitas, vt *Suar.ibi*, v.g. causa publicæ pacis faciendæ; vel schismatis tollendi. Item causa videtur sufficiens magna pœnitentia degradati, & magna eius emendatio, & ædificatio Ecclesiæ inde proueniens, vt *Suar.ibi*. Facilius autem posset Papa ex dictis causis restituere degradatum, si accedat consensus, & supplicatio, seu instantia Episcopi, qui degradauit pro eodem degradato. *ex Maiolo de irregul.lib.3.cap.22.num.6. verb. in illis*. Et faciliùs restituere potest, si degradatus non fuit traditus Curiæ sæculari, ex *Borg.de irreg.p.6.tit.de sen.dep.in fin.*

Deniq; faciliùs Papa restituere potest degradatum, ex gratia speciali, ad effectum ingrediendæ Religionis, ibique professionem emittendi; itaut non aliter, nec ante dispensatio suffragetur, quàm post emissam professionem. Et ita in casu nuper proposito S. D. N. Vrbanus VIII. re maturè discussa, hac tantum forma, seu conditione actualiter degradatum restituit, concurrentibus etiam omnibus dispensandi causis supradictis.

Quamuis autem Papa possit solo verbo degradatum restituere, seu solis literis. *c.fratres 9.q.3. Alter.to. 2.dis.2. c.9.§.superest*; tamen conuenientius videtur, si fiat seruata solemnitate, quæ habetur in *Pontificali supra cit.& in d.§.Episcopus, 11.q.6. §.ibidem*.

Illud aduertendum est, quòd licet pœna degradationis non sit ferenda, nisi in casibus à iure expressis, excepta causa incorrigibilitatis, *Bern. Diaz. in praxi, cap.143.num.1.cum Canonistis, & Barbosa allegat.110. num.12. cum alijs DD.* & est communis sententia. Tamen multi DD. dicunt, quòd quando delictum etiam de non expressis esset enorme, & grauiter scandalosum, (vt incestus in Germania) vt ad scandalum populi amouendum videatur necessaria degradatio; poterit Episcopus pro arbitrio, ac prudentia sua ad sententiam degradationis procedere. *Clarus q.36.§.scias etiam, & §.pariter etiam. Foller.in praxi, par.2.cap.33. num.23.in fin.* & hoc sæpiùs vidi practicatum.

CAPVT XXVIII.

De Pœna Ecclesiastica priuationis officiorum, bonorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. Quid nomine officij in lege pœnali contineatur. Et respondeo, quòd aliquando lex, seu Canon inhabilitat, vel priuat officijs publicis, scilicet tàm Ecclesiasticis, quàm laicalibus, non formaliter ob crimen proprium, sed aliam ob causam, vt propter infamiam, vel propter hæresim paternam, &c. & tunc continentur tantum officia dignitatis, idest administratio publica cum honore coniuncta. *Henriq.lib.13.cap.56. num.1. lit. H. Molin. tom.3. disp.661.num.12.Castren.cons.462. num. 2. tom. 1.* Aliquando inhabilitat, vel priuat tantum Ecclesiasticis officijs in pœnam propriè dictam: tunc nomine officij intelligitur munus habens administrationem rerum, vel personarum Ecclesiasticarum cum superioritate, *Sorbus verb.ingress.mon.circa finem num.8. Sanch. in decal.lib.6.cap.15.num.66.* vnde continentur officia habentia iurisdictionem ordinariam, vt Generalis, Prouincialis localis, & Vicarij, vt *Sanch. ibi, Mirand. tom.2.q.2.art.8.Bonac.de largit.mun.disp.3. pun.5. nu.2.* Item continentur habentes iurisdictionem delegatam ratione certi officij, seu personatus, vel ita vt sint in ea maiores Ordinarijs, vt Visitatores Prouinciarum. *Mirand.loco cit. concl. 2.* Item contineri Diffinitores, Discretos, & Procuratores ad Capitula generalia, & Prouincialia, ait *Mirand.loco citato*. Sed contraria est magis communis, scilicet istos non contineri, vt *Bonac.ibi cum Sousa,& Barth.à S.Fausto,& alijs.* E contra non continetur officium Concionatoris, Lectoris, Cõfessarij, Regentis Studiorum, vt *Sanch.ibi, Filiucc.tract. 34.num.77.Bonac. & Mirand. loco cit.* Item non contineri Assistentes Generalis, Magistros Nouitiorum, Consultores, Admonitores, & Præfectos Sacristiæ, ait *Bonac.ibi cum citatis*.

Aliquando tamen Canon non priuat, sed inhabilitat ad officia Ecclesiastica, non propriè ratione pœnæ, sed propter bonam gubernationem, & inconueniens auertendum, vt in casu, de quo dixi *par. 2. verb. Religiosi, cap.4.* & tunc latior fit intepretatio, cum sit lex fauorabilis: & sic nomine officiorum continentur etiam officia Sacristæ, Oeconomi, Lectoris, Concionatoris, vt dixi, *dicto cap.4.*

QVÆRO II. Quid nomine gradus contineatur in lege pœnali priuante, aut inhabilitante. Respondent aliqui contineri, Doctoris gradum, Baccalaurei, Lectoris, & Prædicatoris: ita *Roderic.4.p. Bulla Clemen. VIII.de largit.mun.* Alij dicunt contineri tantum dignitates, ita *Sanch.num.66.Filiuc.tract.34. num.77.* & consonat Bulla 71. Sixti V. *Ad Romanum*, vbi cum declarasset, illegitimos in Religione professos inhabiles esse ad honores, gradus, & dignitates; ostendit hæc tria tanquam synonima intelligenda, & ijs contineri officia Superiorum Regularium, vt Generalis, & Prouincialis, & Localis, & similia cum honore, & Superioritate coniuncta: non autem Magistri, Regentis, Prædicatoris, neque vocis actiuæ, & alia similia,

quæ

quæ sunt magis oneris, quàm honoris.

QVÆRO III. An pœna priuationis officiorum, graduum, vel dignitatum latæ sententiæ obliget reum ante declaratoriam pro foro conscientiæ etiam in casu occulto. Respondeo, quòd aliqui putant obligare, quia licet pœna latæ sententiæ ex ipso iure commissa priuans bonorum priuatorum dominio non obliget in conscientia ante declaratoriam, vel etiam executoriam, vt dixi supra *cap.* 5. *num.*3. Imò secundùm aliquos, nec possit obligare in conscientia ante declaratoriam, vt quis teneatur per se exequi, si priuatio sit magni momenti; tamen si pœna priuat ipso iure bonis communibus, vt publicis officijs, dicunt posse obligare,& censeri obligasse in foro conscientiæ reum ad dimittenda officia, etiam in casibus occultis, quia hæc bona magis pendent à potestate publica legislatoris: & ita tenet *Garz.de benef.par.*11.*cap.*10.*num.*18. 19.20. *cum Abb.Felin.Nauarr.Paris.& Lorca*,quos allegat *num.*18.*ibi*; & eam tenet *Sayr.in Clau. reg. lib.*3. *cap.*9.*num.*35. vbi cum Sorbo ait, quòd commissa pœna priuationis officiorum tenetur, vel dispensationem, seu rehabilitationem procurare cum omni diligentia, & sollicitudine; vel dimittere officium, seu renunciare;si tamen possit renunciare sine manifestatione proprij criminis:aliàs enim non teneretur cũ sui infamia dimittere, iuxta communem Theologorum: ita *Sayr.ibi.* Sed cõmunis sententia est in contrarium,idest quod non teneatur vltro dimittere ante declaratoriam, quia ante declaratoriã, vel executoriam retinet possessionẽ,& etiam dominium vtile,vt dixi *d.c.*5.*&*7.& quia lex humana non censetur obligare cum tanto rigore, saltem nisi exprimat, vt in conscientia ante omnem declaratoriam dimittere teneatur, & quia hæc pœna exigit factum hominis positiuum ad sui executionem, ita *Nau.sibi contrar.super Bulla de dat.& promiss. corol.* 31.*num.*41.*Sotus de iust.lib.*1.*q.*6.*art.*6.*Molin.tom.*1. *de iust.disp.*96.*§.quod attinet, Sanch.in decal. lib.*6 *cap.* 15. *num.*65.*& lib.*2.*cap.*39.*num.vlt.*& hanc sententiam tenet, & communem testatur *Less. lib.* 2. *de iust. cap.* 29. *num.*63.*Sanctarell.de apostas.cap.*4. *num.* 13. *Quaranta verb.Sodomia.limit.vlt.Barbos.alleg.*44. *num.*29. *Regin. lib.*13.*num*284.

Media tamen sententia tutior,& in praxi passim recepta, præsertim ex stylo Curiæ, quòd dicta priuationis officiorum Ecclesiasticorum pœna obliget in conscientia iuxta priorem sententiam, quando casus est manifestus: & ratio est, quia tunc superioris acta incipiunt esse nulla, cessante titulo colorato ob priuationis notorietatem. Quandiu autem priuatio est occulta, non videtur obligari in conscientia, quia eius acta ratione publici officij sunt valida, manente titulo colorato, vt DD. quos allegat *Garzias par.*5.*cap.*4. *num.* 319. & dixi supra *cap.* 7. vbi dixi, an subditi possint interim superiori obedientiam denegare. Vnde ait *Bal.in l.non mutat in fin.C.de lib. cau.* hoc procedere etiam in persona ineligibili vitio occulto, electa ad Papatum, ait enim, quia valerent temporaliter ab eo gesta ratione publicæ potestatis, secus tamen ait quoad spiritualia. Sed *Iason in l. Barbarius, ff. de off. prat. num.*64. affirmat de omnibus actis, & ait procedere etiamsi inhabilitas electi esset ratione fœminei sexus. Verùm quod ait de omnibus publicis actis, etiam spiritualibus, facilè admitto per ea, quæ dixi *par.* 2. *verb.Simonia.c.*7.*§.sed ad hoc*: quod autem dicit de fœmina electa ad Papatum, non est verum, quia Ecclesia, & ius publicum etiam stante titulo colorato, & communi errore;non supplet defectum iuris naturalis, vel diuini, vt *Gomez reg.de trienn. qu.*26.*§.sed breuiter, Sanch.opusc.lib.*2. *cap.*1.*dub.*31.*num.*21.

QVÆRO IV. An pœna latæ sententiæ inhabilitatis ad officia obliget in conscientia statim atque fuerit commissa. Respondeo secundum magis communem sententiam obligare, prout dixi *supra cap.* 5. quia hæc pœna est purè priuatiua non requirens factum hominis positiuum ad sui executionem: ita *Caiet.* 2.2. *q.*62.*ar.*3.& multi, quos allegat *Sanch. in decalog.lib.*2. *cap.*39. *num. vlt.* & communem dicunt *Suar. de legib. lib.*5.*cap.*9.*num.*2.*Corduba lib.*1.*q.*36.*num.*1. Alij tamen probabiliter tenent non ligare in conscientia ante declaratoriam, quos allegaui in *d.cap.*5. *limit.*1.

Alij verò distinguunt,quia si pœna inhabilitatis apponatur simul cum alijs pœnis, quæ non obligent in conscientia ante declaratoriam, vt cum pœna priuationis officij, vel beneficij, tunc neque hæc obligabit; aliàs secus, si ponatur per se, vel cum alijs merè priuatiuis: ita *Molin.tom.*1. *disp.*96. *§. duo, cum Couar.* & tenet *Filiuc.tract.*34.*num.*79. illud est communiter receptum, pœnam inhabilitatis ad officium pro illa vice, vel quoad illud numero officium, obligare in foro conscientiæ ante omnem declaratoriam, vt dicam *cap.seq.* de inhabilitate, seu priuatione vocis passiuæ. Idem dico de inhabilitate proueniente ex censura, vel irregularitate, vt dixi sura cap.5.

QVÆRO V. Quis possit dispensare super pœna priuationis,vel inhabilitatis officiorũ,idest quis possit rehabilitare. Respondeo distinguendo iuxta ea, quæ dixi supra *cap.*23. vbi plenè dixi.

QVÆRO VI. quis possit inducere inhabilitatem. Respondeo, Princeps Supremus tantum. Etenim statutum inferioris inhabilitans certum genus personarum contra ius commune, dicitur ambitiosum, & ipso iure nullum est; etiamsi à Principe Supremo habeat facultatem statuta condendi *Bar.in l. Ambitiosa, num.*11.*ff.de decr.ab Ordin.facien.ibi Alberic.* nisi specificè id ei sit concessum, ita *Bar.in l. fin. num.* 20. *ff. de colleg.illic.Rota decis.*65.*num.*7.*par.*1.*recent.& dec.*260. *num.*2.*par.*2.*recen.& decis.*118.*num.*4.*& decis.*458.*numer.*2.*par.*1.*nouiss.* vbi ait communem esse, *&* *dec.*103. *num* 10.*par.*2.*diuers.*quod est verum siue istud statutum sit pœnale, vel definitiuum, vt patet ex citatis.

CAPVT XXIX.

De Pœna latæ sententiæ priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad illam.

QVÆRO I. An hæ pœnæ ex ipso iure latæ, & commissæ, obligent in conscientia ante declaratoriam. Respondeo iuxta communem sententiam obligare, etiam si sit occulta pœnæ commissio: ita *Azor.to.*1.*lib.*5.*cap.*7.*quæst.*4.*Regin. lib.*13. *num.*279.*Eman.Sà verb.pœna,num.*1.*Suar.de legib.li.*5. *cap.*9.

cap.9.num.2.cum Caiet.Syluest.Nauarr.Medina, & alijs, & communem dicunt, & tenent *Cordub. lib.1. qu. 36. num.1 Bonac.tract.de legib disp.1.q.1.punct.7. §.2. nu.9. Villalob.tom. 1.tract.2.dub.25.num.4.Layman.lib.1.tractat.de legib.cap.15.num.5.* Sed limitatur, vt non procedat, quando non potest quis eam pœnam obseruare sine scandalo, vel periculo infamiæ, vt *Bonac. num.10. Diana resol.24.tract.10.tom.1.*

Alij tamen probabiliter dicunt, non ligare ante declaratoriam, quia est pœna valde grauis, & est deiectio à proprio statu, iure naturali, & ciuili quæsito, & quædam depositio: ita *Sanch.de matrim.disp.30. num.1.& in decal.lib 2 cap.39.num.vlt.& cap.26.num.1 & lib.6.cap.15.num.64.& opusc.lib.2.cap.1.dub.52. numer.11.12.13.Less.lib.2.cap.35.dub.26. Tanner. tom. 3. disp.5.q.8.num 97 Filiuc.tract.10.num.264. Granado 1. 2. controuers.7. tract.3.Castell.de elect. canon. prælud. 1. §.6.num* 20. & probabilem ait *Dian. resol. 24. vers.sed fallitur,tract.10.tom.1.*

Alij distinguunt, quòd si hæc pœna feratur cum alijs requirentibus factum hominis ad sui consummationem, tunc non obligat in conscientia ante declaratoriam: aliàs autem obligat ante declaratoriam: ita *Molin.tom.1.disp.96. §.duo, Filiuc.tract.34.num.79,* Alij distinguunt, quòd si casus sit occultus, non obligat in conscientia ante declaratoriam, aliàs autem obligaret: ita *Soto lib.1.de Iust.q.6 art.6. col.1. Corduba lib.1. q.35. & q.36.in princ. Roderic.qq.regular.57.ar.1.tom.2. Sanch.consil.lib.2.cap.1.dub.52.num.14.* quæ sententia mihi videtur in praxi recepta iuxta dicta supra *cap.28.* Alij distinguunt, quòd pœna priuationis vocis passiuæ ligat in foro conscientiæ statim, non autem actiuæ, ne electiones reddantur incertæ: ita *Malderus 1.2. qu.96. art.4.memb.4.Castellin.tract.de elect.can.prælat. §.8. numer.10*

Illud est certum in omnium sententia, quod priuatio vocis actiuæ latæ sententiæ pro vna vice, seu pro vno actu, seu quoad hanc numero electionem, obligat etiam in foro conscientiæ ante omnem declaratoriam, quia est pœna moderata, vt dixi *par.2. verb. electio cap.3.not.2.* & idem dicunt communiter de priuatione vocis passiuæ ad illum actum, seu pro illa electione, vt *c.penult.de elect.Suar. tom.1. de relig. tract. de simon.cap.58.num.9.Layman.lib.4 tract.de simon.num.73 Filiuc.tract.45.cap.13. num. 26.* Item ex communi obligat in conscientia, quando ea pœna est imposita per modum conditionis in ipsa collatione officij, seu beneficij, vt dixi *cap.seq.limita 1.* Item certum est, quod incursa pœna priuationis vocis actiuæ, si quis nihilominus eligat, stante delicto occulto, & manente titulo colorato, si sequatur postea declaratoria criminis, seu pœnæ commissæ, dicta electio cassa erit eo ipso, si nitatur tali suffragio, scilicet quia alia suffragia non sint numeri sufficientis, quia electio, quoad singulares dicitur actus potestatis priuatæ, seu officij priuati,& non publici, vt dixi supra *cap.6.*

QVÆRO II. Quis possit dispensare, seu rehabilitare super pœna priuationis vocis actiuæ, vel passiuæ. Respondeo, vt dixi supra *cap.23.*

QVÆRO III. Qualiter sit intelligenda pœna priuationis vocis passiuæ. Respondeo, vt eligi non possit ad officia honoris, & præeminentiæ, nam ad munera onerosa eligi poterit, vt ad officium Lectoris, Sacristæ, Magistri Nouitiorum, Oeconomi, &c. ita tenet *gl.in Clem.1.de regul.verb.inibi, ibi Cardin.* & tenet *Vitalin.in Clem.is qui, de æt.& qualit.Roderic. qq.regul. 56.ar.1.§.circa eadem, tom.1.*

CAPVT XXX.

De pœna latæ sententiæ priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. An hæc pœna commissa obliget in conscientia ante omnem declaratoriam. Respondeo, aliqui affirmant, quia cum beneficia sint bona communia Ecclesiastica, & iuris publici, & magis pendeant à publica Ecclesiæ potestate, potest, lex ita priuare, & obligare,& ita censetur obligare per verba priuationis directa: ita tenet *Menchaca lib.1.controu. cap. 7. num.33.Nauar. cap. 23.num.67.Perez lib. 2. ordin. tit.9.l.vlt.in fin.Garzias de benef. p.11.cap.10. num 18.* vbi plures alios allegat. Sed communis sententia negat, etiam si lex dicat, vt sit priuatus ipso iure ante omnem declaratoriam: adhuc enim retinet possessionem naturalem iustam, vel etiam titulum vtilem, ita tenet *Couarr.Morla, Zerola Graff. Roderic. Henriq. & Vasq. apud Garz. loco cit. num. 14.* tenet *Quaranta verb. alien.num.49.& verb.Sodomia,prope finem* & probabiliorem ait *Sanchez opusc. lib.2. cap 2. dub.23,nu.3. & 4.*&hanc magis communem ait *Sanch.lib.2. cap.26. in decal.num. 7.*vbi plures allegat, & tenet *Farinacc. q. 189. crimin. §. 6.num. 80. cum alijs DD.*

Amplia,vt quamuis statim à die commissi criminis reus amiserit titulum directum beneficij, ita vt possit impetrari etiam eo non vocato, tamen non potest priuari possessione non vocatus, seu inauditus,vt *Sanch. d. c. 26. num.12.* & ita *Garz loco cit.num. 23 & 34.* cum communi sententia. Et circa hoc nota differentiam inter priuationis pœnam quæ contingit ipso iure,seu latæ sententiæ, & eam quæ est sententiæ ferendæ; quod impetrans beneficium vacans ob delictum ipso iure etiam si narrauerit in supplicatione plura delicta,sufficit quod verificet vnum sufficiens ad talem priuationem. Secus in secundo casu, quia si narrauit plura delicta quorum singula sufficiunt ad sententiam priuationis proferendam, tamen impetrans tenetur omnia verificare, quia clausula si est ita refertur ad omnia narrata;& quia plura cumulata delicta faciliorem reddunt pontificem ad beneficium viuentis alteri concedendum:hæc omnia probat *Rot.recent. pa.1.decis.132. n. 2.& 5.per c.olim, cum gl. & DD. de rescr.*

Amplia II. quod ante declaratoriam facit fructus suos, quamuis post declaratoriam restituere eos compellendus sit: *Sanch. ibi num.* 10. quo tamen casu poterit retinere aliquid pro compensatione laborum, seu seruitutis Ecclesiæ exhibitæ *Sanch. num.11.*

Amplia III. quod interim ante declaratoriam poterit beneficium resignare; quamuis post declaratoriam cassetur eo ipso resignatio, *Sanch. ibi num.9.*

Amplia IV. quod non solum non tenetur ante declaratoriam dimittere beneficium, sed neque ante executio-

cutionem mandato Iudicis, *Sanch. num. 8. ibi cum alys D D.* & tenet *Quaranta verb. Sodomia, limit. vltim*

Amplia V. vt procedat communis opinio, etiam si reus delatus esset ad forum, & interrogatus à Iudice negasset, & absolutus esset ob eius inficiationem; vel si condemnatus appellasset, & à Iudice secundæ instantiæ absolutus esset, vt *Sanch. in decal. lib. 2. c. 22. n. 22. & 23.* secundum probabiliorem sententiam.

Amplia vt neque ex homicidio priuetur ipso iure beneficio; Sed si sit incompatibile cum irregularitate scilicet beneficium curatum, & non possit obtinere dispensationem super irregularitate, tenebitur iure naturali & diuino illud dimittere, vt dixi infra *pa. 2. verb. homicid. cap 1.*

Limita I. dictam conclusionem, vt non procedat, quando esset pœna priuationis beneficij nondum absolutè quæsiti, sed sub certo modo aliquo, vel conditione resolutiua. *Less. lib. 2. c. 34. num. 101. Salzed. Gutier. Lopez, Philiarcus, Roderic. & Vega apud Garziam p. 11. c. 10. num. 29.* Plura habes exempla *p. 2. infra verb. beneficium, & verbo, resignatio.*

Limita II. vt non procedat quando expresse lex priuaret beneficijs quæsitis, statuens, vt teneatur reus dimittere beneficium ante omnem sententiam declaratoriam in conscientia, seu vt antea absolui non possit, quia potest canon sic obligare: & exemplum habes infra *p. 2. verb. simon. c. 4.*

Limita III. quod etiam admissa communi opinione, tamen si postea sequatur sententia declaratoria criminis, retrotrahetur illius effectus ad diem commissi criminis, ita vt rescindantur ipso iure omnia acta ex iure dicti beneficij, tanquam ex priuata potestate: non autem si ex publica potestate, iurisdictionis scilicet actu, vt dixi supra *cap. 6.*

Limita IV. quod pœna priuationis beneficij non potest imponi nisi in casibus a iure expressis, & non imponitur nisi ob enormia crimina, vt homicidium simoniam, periurium &c. *Garz. pa. 11. de benef. c. 10. num. 1. & 2. cumalleg.* Qualiter autem procedendum sit ad sententiam priuationis beneficij ferendam in casibus à iure expressis *vide pa. 2. v. Residentia cap. 2.*

QVÆRO II. An pœna inhabilitatis ad beneficia obtinenda latæ sententiæ obliget in conscientia ante declaratoriam. Respondeo secundum communem sententiam obligare, vt dixi supra *cap. 5.* & in simile de inhabilitate, ad officia ecclesiastica *cap. 8.* & ita videmus sæpè ad sacram Pœnitentiariam fieri recursum pro rehabilitatione ad beneficia; vel interdum à Sacra Pœnitentiaria relinqui pœnitentem inhabilem ad alia beneficia, dispensando, seu reualidando quoad illud obtentum solum, vt etiam testatur *Filiucc. tract. 45. c. 13. num. 26.* Itaque collatio facta inhabili, est ipso iure nulla etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, vt retineri non possit beneficium. *Azor. to. 3. lib. 12. c. 21. in fin* & alij citati à me *d. c. 5. & 22.* Quamuis multi DD. probabiliter dicant, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam: ita tenent *Nauar. cons. 92. de simon. Less. lib. 2. cap. 35. dub. 26. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 30. & in decal. lib. 2. cap. 39. num. vlt. Tanner. to. 3. disp. 5. q. 8. num. 97. Paris. lib. 4. de resign. q. 2. Suar. tom. 1. de relig. tract. vlt. de simon. cap. 61. num. 11.* Excipiunt autem *Suar. & Layman*, nisi vbi rigor primæ, & communis sententiæ sit vsu receptus tunc enim obseruari debere, & obligare concedunt.

Illud est certum primò, quòd si inhabilitatis pœna sit lata solum quo ad illud numero beneficium, obligat in conscientia ante omnem declaratoriam: vt *Suar. loco cit. c. 58. num. 9. Layman. num. 73. Filliuc. num. 26 tex. in cap. penult. de elect.* Secundo est certum quod inhabilitas consurgens ex censura vel irregularitate, obligat in conscientia ante omnem sententiã, vt dixi supra *c. 5.* & ita *Sanch. in decal. c. 39. cit. n. vlt.* Est autem certum quod omnis irregularitas siue ex delicto siue defectu reddit hominem inhabilem ad beneficia obtinenda, vt talis collatio facta sit ipso iure nulla per *c. dudum. 22. de elect.* (excepto eo qui est redditus irregularis post quã esset clericus ex defectu superueniente membrorum, hic enim licet sit irregularis quo ad exercitium ordinis impeditum, tamen erit capax acquirendi beneficium simplex) *Sanch opuscul. lib. 2. c. 2. dub. 14.* & tali ratione ligat inhabilitas, quam sacra Pœnitentiaria dispensando super irregularitate ex homicidio vel abortu, relinquere solet in eodem dispensato.

QVÆRO III. Quis dispensare possit super pœna priuationis beneficiorum cõualidando titulum amissum ob crimen ipso iure, vel super pœna inhabilitatis ad beneficia, rehabilitando personam. Respondeo, regulariter loquendo, ad Papam pertinet hæc dispensatio: potest tamen Episcopus, seu Prælatus habens Episcopalem iurisdictionem dispensare super hac pœna incursa ex crimine non grauiori adulterio, si nondum sit secuta actualis depositio seu priuatio, vt dixi supra *cap. 23.* Addo quod multi DD. putant Episcopum vigore Tridentini *sess. 24. c. 6 refor.* posse dispensare, seu reualidare aduersus pœnam hanc pruationis beneficiorum, vel inhabilitatem in casibus occultis, vt dixi *d. c. 23.* & ita tenet *Henr. li. 13. c. 56. n. 1. lit F. in comm. & in tex. lit. G. & eo. lib. 13. cap. 14. num. 3. Manuel to. 2. summ. c. 66. num. 35. Vgolin. de simon. tab. 4. cap. 6. §. 7. n. 2. Sanch. in decal lib. 6. cap. 15. num. 78.* Sed communis sententia est in contrarium, vt *eod. cap. 23.* Et maximè tenenda videtur hæc sententia quo ad inhabilitatem illatam à Canone quoad illud beneficium, circa quod deliquit: vt declarauit Sacra Congregatio *apud Garziam de benef. p. 8. cap. 1. num. 74. Barbosa alleg. 39. num. 44.* Illud certum est quod Episcopus potest dispensare super inhabilitate, quam ipse statuto vel sententia intulit, vt dixi *sup. c. 26 §. circa secundum.*

Adde quod Episcopus in casibus, quibus potest reualidare, non potest reualidare titulum beneficij etiam ante declaratoriam, in præiudicium tertij, qui illud impetrauit vt vacans certo modo ex dicta priuatione, quia non potest auferre ius illi tertio quæsitum, ita *Gemin. cons. 105. in fin. Staphil. de litteris gratiæ expect. fol. 78. Bernard. Diaz cap. 97. num. 2.* & est communis sententia, vt *Farinac. quæst. 119. num. 60.* Et idem dico de maiori Pœnitentiario, quia non potest reualidare titulos in præiudicium tertij, & quia tunc iam crimen censetur publicum, vel delatum ad forum. Sed etiam si sit casus occultus, v. g. irregularitas ex homicidio, vel abortu occulto, ita *Garzias de benef. pa. 7. cap. 16. num. 6. Sanch. lib. 2. opusc. cap. 1. dub. 46. num. 2. & 3. & dub.*

& dub. 49. n. 21. & dub. 57. n. 8. & dub. 52. n. 2. in fine Sanc. de matr. lib. 8. dis. 2 n. 3.

Aduertendum est, quod Episcopus seu ordinarius collator potest reualidare titulum beneficij alicuius, illud de nouo conferendo in casu, quo prouisio fuit nulla ob aliquod impedimentum, seu inhabilitatem, si tale impedimentum sit sublatum, verbi gratia ob censuram, vel irregularitatem, quando scilicet collatio ad ipsum tunc pertinebat *Gar. p. 7. c. 13. num. 74. 76.* vbi plurimos allegat. Secus est si collatio fuit facta à Papa: & idem dicendum est de institutione facta præsentati à Patrono, quia si non adfuit vitium in ipsa præsentatione, poterit iterari institutio sine noua præsentatione: secus si ipsa præsentatio fuit vitiosa, *Sanchez. consil. li. 2. cap. 3. dub. 122. num. 1. 2. & 3.*

QVÆRO IV. An beneficij titulus reualidetur per regulam de triennali, aut aliam præscriptionem, non obstante inhabilitatis, aut priuationis pœna prouisi. Respondeo primò quo ad regulam de triennali duplicem esse sententiam. Prima docet non reualidari, neque inhabilibus, vel ipso iure priuatis suffragari regulam de triennali, quia possessio etiam longi temporis nunquam habilitat incapacem, *c. causam, & c. accedentes ibi Abb. & Felin. de præscr.* quia non dicitur habere titulum coloratum, vbi inducitur priuatio à iure, vel ab homine, vt *Abb. Calder. Imol. & Anton. in c. cum nostris de concess. præb.* & ita de triennali tenent *Rebuff. de pacific. possess. num. 159. & num. 162 cum seqq. Boer. apud Rebuff. & Cosmas. prag. sanc. tit. de pacif. possess. verbo quicunque.*

Contrarium tamen alij tenent scilicet inhabilem ex pœna, vel censura, vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione personæ, vt sunt merè laici, si bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium, triennali pacifica possessione tutum esse, & titulum reualidari; excepta inhabilitate ex simonia scienter contracta, vel ex violenta intrusione; vel quando beneficium esset reseruatum reseruatione clausa in iure communi; quia hos solos casus regula excipit; ita tenet quo ad inhabiles, *Probus in addit. ad Cosmam loc. cit. super verb. molestari, num. 3. Gomez. regul. de trien. q. 27. & 28. Nauarr. in cap. si quando except. 10. nu. 9. de rescr. Sanch. in opusc. lib. 2. c. 1. dub. 31. n. 20.* Et quoad priuatos à iure beneficijs tenet *glossator antiquus regulæ de triennal. Cassador. & Rota,* quos sequitur *Gomez. q. 10. & Sanch. num. 29.* quia licet isti non habeant titulum coloratum quoad alios effectus, habent tamen quoad effectum huius regulæ. Et hæc secunda sententia videtur probabilior. Intellige tamen, vbicunque non adest in lege clausula derogatoria huius regulæ.

Respondeo secundò circa regulam de annali, quòd hæc non conualidat titulum in foro conscientiæ, sed solum tuetur possessorem in foro externo aduersus collitigantem, vt *Azor. to. 2. lib. 7. cap. 34. q. 16. Filiucc. trac. 41. cap. 6. nu. 9.*

Respondeo tertiò præscriptionem decennalem, aut vlteriorem, si ea nuda sit sine titulo etiam cum bona fide, aut cum titulo & mala fide, eam nunquam posse titulum conualidare, vt dixi *pa. 2. verb. intrusus. num. 3.* quamuis in foro externo inducat præsumptionem dispensationis, & tituli, seu legitimæ prouisionis, vt *Menoch. præsump. 132. num. 46. lib. 3.*

QVÆRO V. An dispensatus super inhabilitate ad obtinendum vnum beneficium, si illud obtinuit, possit postea illud permutare. Respondeo non posse. *Gemin. cap. 1. de fil. presb. in 6. Salzedo ad Diaz in praxi cap. 54. num. 16. Sanchez opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 8. nu. 7.* cum alijs DD. quia dispensatio intelligitur quoad primum beneficium. Ampliant aliqui, quòd neque poterit illud resignare sub pensione. *Garz. par. 1. cap. 5. numer. 156.* Sed contraria est probabilis, quam tenet *Gigas, & Rebuff. allegat. à Garz.* quia poterat retinere totum, ergo & partem illius, secus est in permutatione, quia est res distincta secundum à primo beneficio.

QVÆRO VI. An inhabilitatus ad beneficia priuetur obtentis. Respondeo per se loquendo non priuari, *gloss. in Clem. 1. §. ipsius, de pœn. ibi Card. num. 3. Imol. num. 33. Rota decis. 123. num. 8. in collec. Farin. de contr. & crim.* nisi aliunde sint etiam affecti pœna priuationis; ita *Rota ibi,*

CAPVT XXXI.

De Pœna priuationis pensionum Ecclesiasticarum, vel inhabilitatis ad illas.

QVÆRO I. An pœna priuans pensionibus, vel inhabilitans ad illas ipso facto liget in foro conscientiæ. Respondeo secundum ea, quæ dixi supra *cap. præcedenti*, de beneficijs, & *cap. 5.* pœnam priuationis non ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam; ideò interim posse percipere pensiones, quia est lex priuans iure quæsito, & possesso; & ita *Ledesma in sum. p. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 14.* & quia pensio est ius percipiendi fructus ex beneficio, & sic est titulus spiritualis, vt *Nauar. cons. 63. de simon.* & quia cùm sit accessorium beneficio, & pars beneficij, iudicatur sicut beneficium in materia priuationis, vt *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 28. num. 36.* (Quamuis alij dicant obligare hanc pœnam in conscientia ante declaratoriam, eo quòd sit purè priuatiua, cùm non requirat factum hominis ad sui consummationem, vt tenet *Garzias p. 1 cap. 5. num. 14*) Excipe nisi illa priuatio esset illata ob defectum alicuius modi, seu conditionis, sub quibus esset reseruata, vt dixi de beneficijs, *cap. præcedenti.*

Quoad pœnam autem inhabilitatis, iuxta ea, quæ dixi, communior sententia ait ligare in conscientia; alij tamen contra probabiliter dicunt. Illud certum est, quod excommunicatus, & suspensus etiam in foro conscientiæ, est inhabilis ad pensionem obtinendam, nisi ex vi absolutionis inseri solitæ in literis Apostolicis. De irregulari autem sunt opiniones, de quibus vide *Garziam p. 1. cap. 5. num. 135. de benefic. Castropalao loco infra citato.* Item certum est, quòd in casu priuationis, seu inhabilitatis poterit ante declaratoriam Titularis denegare pensionario solutionem, excipiendo de nullitate illius. *Rota*, quam refert, & sequitur *Farinac. q. 191. §. 2. num. 60.* & faciunt quæ dixi supra *cap. 7.* & quæ dixi infra *par. 2. verb. habitus cap. 1.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis beneficiorum, vel inhabilitatis ad beneficia, lata ex ipso iure, contineantur pensiones. Et respondeo affirmatiuè, quia

quia nomine beneficiorum veniunt etiam pensiones, *gloss.in Clem.2.verb.quodcunq; de vit.& hon.Cler.& in c.quicunque §.haeretici, ver.benef.de haer.in 6.*& quod licet priuatus, vel inhabilitatus per sententiam hominis quoad beneficia, non censeatur inhabilis quoad pensiones, tamen secus in priuato, seu facto inhabili à iure, seu per legem pœnalē quoad beneficia, quia hæc pœna continet pensiones, quia sententia hominis est stricti iuris, ita tenet *Garzias de benef.p.1. cap.5. numer.*123. *cum Rota, Sarnen.Crescent.& Parisf.& Farinac.de hæresi,q.*191. §.2. *num.* 60. & sequitur *Castropalao tom.* 2. *de relig.tract.*13.*de benef.disp.*1. *punct.*11. §.3. *num.* 6. vbi probabiliorem, & stylo Curiæ receptam asserunt: Quamuis alij, vt *Nauarr.consf.*12.*num.*15. *de rescr.Gonzal.gloss.*55. *nu.*26. teneant neque in constitutione pœnali priuante, vel inhabilitante contineri pensionem nomine beneficij; Alij verò putent tunc contineri pensiones, quando lex pœnalis vtitur particula vniuersali, beneficijs quibuscunque, ita *Sanch.in decal. lib.*2. *c.* 28. *num.*36.vbi plures allegat in hanc sententiam.

QVÆRO III. Quis possit dispensare super pœna inhabilitatis ad pensiones. Respondeo eum, qui potest super inhabilitate ad beneficia, quia procedunt à pari, vt dictum est: nam & dispensatus ad obtinenda beneficia potest pensiones obtinere, vt *Garzias d.cap.*5. *num.*158.*& seq.*

QVÆRO IV. Quis possit reualidare titulum pensionis. Respondeo: De Summo Pontifice non dubitatur; de inferioribus verò Prælatis dic, quòd is potest reualidare titulum, qui potest talem pensionem reseruare, *Gigas de pension.qu.*17. & sequitur *Quintanad.& Zecch.apud Garziam num.*159. Item is, cui data est facultas conualidandi titulos beneficiales, vt Maiori Pęnitentiario, poterit conualidare titulos pensionum, etiamsi non possit pensiones reseruare, dummodo perseueret, seu accedat consensus beneficiati, qui consensit in pensionem: nam alioqui non posset in illius præiudicium, cui est ius quæsitum per eam nullitatem, eo inuito reualidare, *Nauarr. consil.* 44. *de homicid. num.*3.

QVÆRO V. An reualidetur pensio per regulam de triennali. Respondeo non reualidari, quia regula loquitur de beneficijs propriè dictis, quæ collatione, præsentatione, vel institutione obtinentur, vt *Gomez super regul.de trienn.q.*4. & ita de pensionibus concludunt *Gomez ibi q.*50. *Rebuff.de pacific. possess. num.* 92. *Sanch.opusc.lib.*2.*cap.*1.*dub.*29.*num.*12.

CAPVT XXXII.

De Pœna priuationis fructuum percipiendorum ex beneficijs, vel pensionibus Ecclesiasticis.

SÆpè in iure reperitur hæc pęna latæ sententiæ, vt constat ex dicendis *p.* 2. *verb. fidei possessio, verb. Horæ Canonicæ. verb.Residentia.verb.Concubinarij Clerici,verbo, Gratia Ecclesiarum vtentes literis expeditis, verb.Beneficium parochiale obtinens animo non promouendi.*

QVÆRITVR I. An pęna priuationis fructuum beneficialium, vel pensionum latæ sententiæ obliget in conscientia ante declaratoriam? Respondeo, regulariter loquendo non obligare, quia est pęna priuatiua iuris quæsiti, & possessi; & quia est pęna temporalis, quæ non solet obligare in conscientia ante declaratoriam, ita *Sanch.in decalog.lib.*2.*cap.*5.*num.*10.*Less.lib.*2. *cap.*34.*num.*101.*Suarez de censur.disp.*23. *sect.*4.*num.*7. qui ait, quòd si pęna priuationis fructuum non sonat in censuram, sed in puram pęnam, seu prohibitionem perceptionis, non ligat in conscientia ante declaratoriam. Casus vt infra *par.*2. *verb. vacantia, cap.*2.

Fallit primo, quando lex Canonica expressè significat se obligare ante declaratoriam in conscientia; quia hoc potest facere, & sic constat de mente Legislatoris: ita *Nauarr.cap.*25.*num.*118.*in princ.*

Fallit secundo, quando non imponitur propriè, vt pęna, sed vt conditio, vel modus rei traditæ sub conditione ista resolutiua, seu, quod idem est, quando est priuatio iuris quæsiti non absolutè, sed cum certa conditione, seu modo, vt in multis casibus supra indicatis dicam *p.*2.& ita limitant *Nauarr.& Less.locis cit.*

Fallit tertio, quando hæc priuatio prouenit ex vi censuræ: & quidem de excommunicato magis communis docet, eum esse priuatum ipso iure fructibus beneficij, vt *Suarez de censur.disp.*13. *sect.*2. *Gutier. canon.qq.lib.*1.*cap.*1.*num.*92. & plurimos allegat *Garz.de benef.p.*7.*cap.*13.*num.*90. & plurimos allegat, & sequitur *Sanch.opusc.lib.*2.*cap.* 2.*dub.*11.*nu.*3. Quamuis contraria sit probabilis, quam tenent *Sanch. de matr. disp.* 51.*num.*12. *lib.*3.& plurimos allegat,& sequitur *Bonac. de censf.disp.*2.*q.*2. *punct.* 4.§.2.*num.*2. & tenet *Coninch. disp.*14.*de censf.dub.*9.*num.*82.*Layman lib.*1.*tract. de excommun cap.*2.*num.*9.§.*dico secundo*. De suspenso autem est distinguendum, quia suspensus ab officio tantum, non priuatur fructibus, nisi quatenus deest officio, *Suar.disp.*26.*sect.*3. *num.*4.*Sanch opusc.lib.*2.*c.*2.*dub.* 15.*n.*8.*& 9. & de mat.li.*3.*dis.*51.*n.*12.*Garz. p.*7.*c.*15.*n.* 39.qui etiam tractant an possit percipere distributiones interueniendo in choro: suspensus autem à beneficio non percipit fructus, sed in conscientia tenetur ad restitutionem. *Tolet.lib.*1.*cap.*45.§.*quintus effectus, Sayr. lib.*4.*de censur.cap.*6.*num.*16.*Bonac.de suspensf. punct.* 2. *num.*14.*Sanch.opusc.lib.*2.*cap.*2.*dub.*15.*num.*9.De interdicto similiter dico non amittere fructus, nisi à perceptione fructuum sit interdictus, vel quatenus à diuinis interdictus, vel ab ingressu Ecclesiæ, debito defuit ministerio: facit *c.si Canonici, de off.ordin. in* 6.*& ibi Canonistæ*. De irregulari similiter dico eum non amittere fructus beneficij, nisi quatenus non exhibuit ministerium debitum pro talibus fructibus percipiendis. *Suar.disp.*44.*sect.*4.*num.*20.*Coninch.disp.*18. *dub.*1.*num.* 5. *Innoc.& Canonistæ communiter in cap. cum nostris, de concess.pæbend.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis fructuum beneficij contineantur distributiones,& anniuersaria? Respondeo non contineri, vt *Azor. tom.*2. *lib.*7. *cap.*2. *q.*7.*Sanch.lib.*2.*in decal.cap.*5. *num.*10.*in fin.*

QVÆRO III. Cui restituendi sint fructus beneficiales, vel pensionum in casibus pœnalis priuationis? Respondeo fructus beneficiorum amissos ob censuram, vel irregularitatem, vel aliam priuationem, stante titulo beneficij valido, restituendos esse Ecclesiæ in fabricam

bricam scilicet, vel ornamenta, vel pauperibus, vt *Sanchez lib.2.opusc.c.3.dub.119.num.5.& 7.& in decal.lib. 2.cap.5.num.10.in fin. cum Azor.* deductis prouisionibus substituti in casibus, quibus ipse non potuit personaliter deseruire. *Tolet.lib.1. cap.45. §. quintus effect. Sayr. lib.4 cap.6.num.16.* vbi plurimos al legat: Si tamen per eum non ster, quominus absoluatur, poterit ex illis fructibus percipere, vnde se, & suos alat, si sit pauper, ne cogatur in opprobrium ordinis mendicare, *Sanch.opusc.lib.2.cap.2.dub.15.num 9.*& ita frequenter ius statuit fabricæ, vel pauperibus tales fructus restituendos esse, vt in casu, de quo *verb.horæ canonicæ, & verb.residentia, & verb fidei professio*.

Fallit tamen in casibus, quibus ius statuit fabricæ, vel alteri pio loco restituendos, seu applicandos, vt *verb.concubinarij*. Item in casu, de quo *verbo beneficium, cap.4.* de eo, qui obtinuit beneficium curatum animo non promouendi, vbi retuli diuersas DD. sententias. Item fallit, quando beneficiatus tenetur restituere fructus ratione defectus tituli, quia prouisio fuit vitiosa, sed cum titulo colorato; vel ob resolutionem tituli illius; tunc enim fructus successori conseruandi sunt, *Sanch. num. 7.* Vnde si obtineret dispensationem, scilicet, nouam prouisionem multi dicunt, quod sibi posset eos retinere, dummodò Papæ reualidanti titulum exponat se fructus percepisse, & dummodo tunc non imponatur, vt restituat, vel vt componat, *Bellamer.decis. 842. Eman.Sà verb. benef.num 21. Filiuc.tract.43.cap.8.num.18.Sanch. lib. 2. opusc. cap.3. dub.119.nu.11.& 16.& lib.2. c.2.dub.57. num.7. eodem tract*, vbi plures allegat, & dixi *par.2.v.vacantia, cap.6. §.limita circa ista*, aliàs esset gratiæ subreptio. Etenim si reticeatur in supplicatione ad obtinendam dispensationem, vel collationem, quod orator iam fructus aliquos perceperit, gratia est subreptitia, & nullius momenti, *Rot.decis.160.num 5 par.2.recent.*

Fructus autem distributionum malè percepti à Canonico in casu priuationis, siue ob suspensionem, siue alia ex causa, sunt restituendi eisdē Canonicis seu massæ, vt accrescant, seu non decrescant capacibus, vt *Sayr. de cens.d.lib.4.cap.6 num.16.* cum allegatis per eum: & procedit secundum probabiliorem, & communiorem sententiam, etiam de amissis ob non recitationem in choro, etiamsi interuenerit, seu præsens fuerit, vt constat ex allegatis à *Garz.par.3.cap. 1. num.35.*(licet ipse teneat fabricæ, vel pauperibus, tunc restitui debere) vnde neque Sacra Pœnitentiaria concedit compositionem super distributionibus malè perceptis quacunque ex causa.

Fructus pensionum in casibus, quibus pensionis titulus non irritatur, regulariter restitui debent eidem beneficiato, qui pensione grauatus est, *Garz. par. 1. cap.5.num.133.* excepto casu restitutionis ob non recitatum Officium Beatæ Virginis, vel horarum Canonicarum; *Garz.par.3.cap.1. num. 37.* quia in illo casu ex Bulla Pij V. sunt restituendi fabricæ Ecclesiæ, seu beneficij grauati, vel pauperibus.

QVÆRO IV. Quis dispensare, vel componere possit super obligatione restituendi fructus, seu pœna priuationis illorum? Respondeo ad solam Sedem Apostolicam pertinere, vt patet ex praxi, *Sanchez dicto dub.119.num.7.* (exceptis priuilegijs, *Garz. par 3. cap. 1. num. 36.*) & ratio est, quia inferiores Prælati non possunt dispensare super hac obligatione, quæ est ex iustitia commutatiua, cum ius non sit quæsitum in illis: & ita videmus communiter haberi recursum ad Datariam, vel in occultis ad Sacram Pœnitentiariam, exceptis quibusdam casibus, de quibus in Breui reformationis S D.N. Vrbani VIII. Et nota, quòd in petitione compositionis non est necesse exprimere fructus, quos orator potest retinere, seu deducere ob impensas necessarias pro Ecclesiæ seruitio. *Sanchez num. 8.* Cæterùm debet exprimere sincerè summam fructuum malè perceptorum, secundùm veram æstimationem, non secundùm taxam Datariæ. *Sanchez num 9.* Non habet autem locum compositio, quando fructus pertinent ad successorem, eo quòd ex titulo inualido percepti sint (nisi reualidationem tituli obtineat) vt *Sanchez num. 7. loco cit.* vel quando fructus pensionis ad grauatum pertinent, vel distributiones ad alios Canonicos, vt *Garz d.cap.1.num.36.*

QVÆRO V. An obligatio restituendi fructus prędictos Ecclesiasticos tollatur præscriptione? Respondeo non tolli vigore regulæ de triennali, quia hæc reualidat titulum beneficij tantùm, non autem iuuat ad fructus acquirendos, quando à lege impeditur acquisitio, vel infertur priuatio: sed benè tollitur dicta obligatio vsucapione triennali, si interuenerit continua bona fides eo triennio, scilicet ob ignorantiam inuincibilem dictæ pœnæ priuationem inferentis (nisi vbi lex derogat possessioni, vt in casu, de quo dixi *par.2. verbo fidei professio.*) Imò tunc secundùm multorum probabilem sententiam, neque eam pœnam priuationis incurrit, qui inuincibiliter eam ignorauit: hæc omnia *Sanchez in decalogo lib.2. cap 5. num. 11. & 12.* cum ibi allegatis. Item quòd fructus nulliter percepti ex beneficio, vel pensione ob titulum vitiosum, præscribantur triennio cum bona fide, docet *Sanchez consil. lib.2.cap.3.dub.16.num.20.*

CAPVT XXXIII.

Pœna infamiæ iuris qualiter incurratur.

INfamia secundum se, & per se loquendo, non est pœna, sed quid consecutiuum ad pœnam, vel delictum, vt *gloss. & Bal. in l. Imperator, ff. de postul.* est enim macula moralis, vt *Suarez de censur.disput.48. sect 1.num.3. Capella Tolos.quæst.174, num.3.* & potest incurri etiam sine culpa, vel etiam de facto, absque eo, quod à iure imponatur, vt infamia facti: tamen si à iure inferatur ob culpam, est propriè pœna, quia est deiectio à status integritate.

ADVERTENDA sunt aliqua generaliter circa pœnam infamiæ. PRIMVM est, quod vbicunque aliquis afficitur infamia à iure ciuili, intelligitur etiam infamis de iure canonico, vt *c. omnes verò, 6.q.1.* qui est canon Papæ Hadriani, & *2.q. 3. §. hinc colligitur*, ibi docet *Gratianus, & Innoc. in c. qualiter & quando, num 6. in fi de accusat. Archid.in c. si quis cum militibus 6. q.1. Maiol. de Irregul.lib. 3. c.1.n.3.Garzias p.7. de benef. c.8. n. 11. cum allegatis ibi.*

ADVER-

ADVERTENDVM II. quod infamia iuris reddit irregularem, atque ita repellit ab ordinibus obtinendis, & impedit ordinum susceptorum executionem. *Nauar. c.27. num. 204. Maiol. loco cit. Sayr. de censur. lib.7.c. 11.Suar. de censur. disp.40.sect.2.Sanchez opusc. lib. 6.c.3. dub.5.num.14. Garzias loco cit.* Item inhabilitat, seu repellit à beneficijs, & officijs ecclesiasticis obtinendis, *Garzias.num.* 41. non tamen priuat ipso iure beneficijs obtentis, etiam habentibus titulum dignitatis, *Garzias n.37.Sanch.dub.5. n.9.* cum multis DD.

ADVERTENDVM III. quod infamiæ iuris pœna, quæ incurritur ipso facto, seu ipso iure absque sententia condemnatoria, incurritur etiam dolo malo non interueniente, ex culpa lata; nisi lex expressè requirat dolum, seu præsumptionem: vnde regulariter sufficit ignorantia crassa, etsi non adsit scientia talis legis, & pœnæ. At vero infamia iuris, quæ incurritur per sententiam condemnatoriam in causa famosa non incurritur sine dolo, ex *l. liberorum, §.notatur, ff. de his qui not. inf. ibi gloss. verb. non iuris, Bart. Bald. Angel. ibi, Ias. in l.si quis maior num. 3. C. de transact. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo. reuertatur, num. 332. C. de reu.donat.*

ADVERTENDVM IV. quod pœna infamiæ, quando imponitur à iure ipso facto incurrenda, non euitatur etiam ex causa intrinseca minuente culpam, vt ob minorem ætatem, vel ob non plenam malitiam, etiam si Iudex pœnam minuat ordinariam, vt dixi supra *c.* 15. At vero infamia inflicta à iure requirens sententiam condemnatoriam in causa famosa, non incurritur, vbi Iudex causa cognita pœnam minuit ordinariam ex causa intrinseca minuente culpam: sed incurritur, si ex causa extrinseca pœnam minuat, vt ob multitudinem complicum, vel quia reus est insignis artifex, &c. ita *gloss. magna in l. quid ergo, §. pœna grauior. ff. de his qui not. inf. ibi Bar. num. 11. Bald num. 13. Castrens. num.2. gloss. in l. etsi seuerior, per illum textum, C. quibus mod. inf. irrog. ibi Bart. & Bald. num. 25. Salic. nu.* 8. qui testatur de communi sententia.

ADVERTENDVM V. quod infamia iuris incurritur diuersimodè.

PRIMO modo incurritur ipso iure, seu ipso facto, scilicet lege notante factum absque sententia condemnatoria. *c. infames, in fin.3. q.7.* vt dixi *par.2. verbo, Apostasia à fide, verbo, hæresis, verbo, duellum, verbo Maiestatis læsæ crimen, verbo, Raptus, verbo Sodomia,* & alibi. In istis ergo casibus pœna hæc statim committitur ante declaratoriam criminis, sed non obligat in conscientia ante declaratoriam secundum magis communem sententiam, & probabiliorem, quia est pœna valde grauis, cum sit deiectio de proprio statu: ita *Sanchez de Matrimonio libro 7. disput.13.num. 1. Molina disput. 96 §. duo, tom.1. Filiucc. tract. 34.num. 79.* communem esse, & secundum omnia iura mundi, testatur *Iason. in l. si quis maior. num.25. C. de transact.* & tenent *Bursattus cons. 14. num.18.& seqq. lib. 1. Archidiac. in c. felicis, verbo, infamis, de pœnis in 6. ibi Ioan. Andr. num.2. & 4. Gemin.nu.* 8.& de iure veriorem ait *Garzias par.7.c. 8. num.19.* Alij tamen dicunt non semper necessariam esse declaratoriam, sed sufficere notorium iuris vel facti, vt *Auila par. 7. disput. 4.dub. 5.vers.pro quo.*& hanc opinionem admittit *Abb.* quem sequitur *Felin. in c. cum non ab homine, num. 10. de iudic.* Alij dicunt sufficere casum esse publicum, quia infamia significat publicam notitiam, seu opinionem, qua interueniente pœna afficere debet: ita tenet *Castro lib.2. de lege pœnali, c. vlt. in fin.vers. ab hac nostra, Couarr. lib. 3. variarum cap. 3.num.2. vers. scribit tamen. Henriq.lib.14. c. 5. num. 3. Tabiena verb. infamia, num. 2. Sanchez opusc. lib.6. cap.3. dub.6 num. 12. Bal. in l. transigere. col. vlt. C. de transac.*& hanc æquiorem ait *Garzias de beneficijs p.7.cap. 8.num.19.* Alij distinguunt & dicunt, infamiæ pœnam ipso facto incursam obligare etiam in occultis casibus quo ad effectus merè priuatiuos, vt ad abstinendum ab ordinatione, à beneficio consequendo, vel dignitate obtinenda, à testificando, &c. Quoad effectus autem requirentes factum hominis positiuum, vt quo ad priuationem dignitatis iam obtentæ, dicunt non obligare ante sententiam declaratoriam, ita *Io de Imola in dicto cap. felicis, de pœnis in 6.* & cum eo *Geminian. num.* 8. videtur transire, & tenet *Suar.de censur. disp.48.sect.1. num. 16. Bal in l. 1. num.5. ff. de his qui not. inf. Felin. in cap. cum non ab homine. num.10. vers. limita.3. de iudic.& Tiraquell.in l. si vnquam verbo reuertatur, num.* 401. propter regulam generalem magis communiter receptam, quod pœnæ purè priuatiuæ obligant in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriã, de qua dixi sup. *c. 5.resp.*2. Inter has diuersitates opinionum, aliqua sunt certa. Primum, quod stante delicto occulto non licet alteri tale delictum publicare, seu reum infamare, quia etsi ipso iure famam amiserit ciuiliter, retinet tamen naturaliter ad effectus naturales, *Suarez. loco cit. num.* 15. poterit tamen quilibet eum repellere recurrendo ad tribunalia vt declaretur infamis, si tamen illud probare possit (aliàs enim non posset sic recurrere, vt dixi supra *cap.*7. Item certum est, quod secuta sententia declaratoria super crimine, seu infamia contracta, actus antea gesti à die pœnæ commissæ irritantur, exceptis actis via publici officij seu iurisdictionis. Ita in terminis *Suar. ibi, & Castro de lege pœnali, lib.2.cap.vltim.in fin. vers. circa has pœnas, Angel. Perus. in Auth. de incest. nupt.num. 5. per l. Barbarius, ff. de off.Prætor.* de qua re dixi *c.*7.

SECVNDO modo incurritur iuris infamia ipso facto de iure Canonico, ex omni crimine enormi depositione digno, si sit notorium: est magis communis sententia: quam tenent plurimi quos allegat *Garz. p. 11.c.3.n.*110.& tenet *Sanchez.opusc.li. 2.c.2.n* 18 & plures allegat, & tenet, communemque testatur *Sayr. de cens.lib.7. cap.12.num.* 12. Quamuis aliqui contrarium velint, scilicet tunc non incurri infamiam iuris, sed facti, quæ triennali vitæ emendatione tollitur, nisi in casibus à iure expressis. Ita *Innoc. Hostien. Abb. Antiq Turrecrem.Castr.Bogas.* quos allegat, & sequitur *Suar.de cens.disp.48.sect.1. Auila par.7. disp.4. dub.7.* qui alios allegat, *Garzias par.7.cap.8.num.66. Layman lib.1.tract.de irregular.cap.4.num.*10.

TERTIO modo incurritur iuris infamia ipso facto per sententiam condemnatoriam in causa famosa, vt *cap. infames 3. q.7. §. porrò, l. 1. §. qui in iudicio, ff. de his qui not.infam. Molin. tract. 4. de Iust. disp.9. à num. 1.Bernard. Diaz in prax.cap.88. num. 3.Sanch.opusc.li.*

6. *cap.3. dub. 6. num.14. & num.* 20.cum allegatis per eum. Hæc tamen pœna non est propriè latæ sententiæ, sed ferendæ, cùm ex illa resultet; ideò extenditur ad omnes etiam minus principales, ad quos pœna ordinaria pro tali crimine extenditur, iuxta ea, quæ dixi supra *cap.* 10. & ita *gloss. in cap. si quis Episcopus, verb. mediator,* 1. *quæst.* 1. Causa autem famosa est primò omne crimen publicum, seu iudicium publicum, *l.1.§ remouet, ff. de post. & d.l.1.§. qui in iudicio.* In quo aduerte, quod licet de iure canonico omnia crimina sint publica ad effectum, vt quilibet saltem per viam denunciationis audiatur, & reus saltem extra ordinem puniatur. *Foller. in praxi, par.2 cap.6.n.24. Bern. Diaz. cap.6. praxis, & Clarus §. fin. q.1. vers. hac tamen;* Nihilominus tunc solum condemnatus redditur ipso iure infamis, quando propter dolum interuenientem condemnatus sit: non autem si ob culpam etiam latam; ita *Angelus verbo crimen, q.6. Sylu. q.3. Castr. de iusta hæret. pun. cap.9. in princip. Aret. inst. de susp. tut. §. suspectus, Sanch. loc. cit. num.*14. Secundò, causa famosa dicitur extraordinarium crimen, siue sit nominatum, siue innominatum, quòd dicitur Stellionatus, in casibus, quibus si ciuiliter ageretur, actio esset famosa, id est quoties dolum continet, *l. infamem, ff. de pub. iud. l.2. ff. de crimin. stellion. l. quid ergo in fin ff. de his, qui not. inf. Menoch. de Arbitr. casu* 381. *Rota decis.* 201. *num.*5. *in collect. Farinac. de contract. & crim.* Tertiò, causa famosa est causa ciuilis ex delicto priuato agitata actione furti, vel bonorum raptorum, vel iniuriarum, vel de sepulcro violato, vel de expilata hæreditate, vel de dolo malo, *l.1. ff. de his, qui not. inf. l.1. ff. de sep. viol. l. si te expilasse, C. ex quibus causis inf. irrog.* Item causa ciuilis agitata actione pro socio, tutelæ, mandati directa, depositi directa, damnatum proprio nomine, & per se sustinentem iudicium, & non per procuratorem reddit infamem, si ratione doli, & non culpę tantum sit damnatus, *d.l.1. ff de his, qui not. inf. gloss. ibi, verb. qui pro soc. Mol. loc. cit. num.*22.

Amplia prædictam tertiam conclusionem, vt procedat etiam si quis sit condemnatus ex indicijs indubitatis, seu ex præsumptiuis: non quidem absens indefensus, seu in contumaciam, sed auditus, &c. quia licet hæc sententia non transeat in rem iudicatam ad effectum impediēdę retractationis ex nouis probationibus innocentiæ; tamen interim transit ad effectum executionis pœnarum. *Menoch. lib.1. præsumpt. q.96.*

Limita quòd vt damnatus in causa famosa sit infamis, requiritur vt sit damnatus sententia definitiua, non autem sufficit interlocutoria, aut via exceptionis, *Sanchez d. dub.6. nu.*14. Vnde sententia contumacialis non infamat, *Clarus §. fin. q.*72. *Molin. num.*5. neque priuat ijs, quæ competunt de iure communi, vt habilitate, &c. *Rot.1. recent. dec.449. num.*7. quia censetur lata magis ob contumaciam, quàm ob illud delictum, *Rota ibi, par.1. recent.* Si tamen contumacia esset aggrauata per statutum, statuens vt contumax habeatur pro confesso, tunc bannitus in contumaciam infamiam iuris incurreret, vt ait *Bal. in cap. super eo, l primo num.4. de test. Felin. in cap. postulasti, nu.5. de foro comper.* & consentit *Bar. in l. infamen num.*10. *ff. de pub. iud.* quod est intelligendum nisi postea restituatur aduersus sententiam contumacialem ad se defendendum, & purgauerit se: vel cum Fisco transegerit, vt infra dicam *hoc eod. cap. & cap seq.*

Item quòd reus damnatus sit de tali delicto non per verba enunciatiua, sed dispositiua sententiæ, *Rota par.1. recent decis.*260. *num.*8. Item est intelligendum procedere quando non ob solam contumaciam esset damnatus, sed propter delictum legitimis probationibus præcedentibus, vel diffamatione æquipollenti. *Rota par.1. nouiss. decis.*625. *num.*6. Item quod talis sententia transiuerit in rem iudicatam, ita vt vel non sit appellatum, vel quod appellatio sit deserta, vel confirmata sententia à Iudice appellationis. Et tunc fit retrotractio effectus ad diem sententiæ. *Vgolin. de irregul. cap.60. §.3. vers. tertio excipitur, Molin. loco cit. nu.*4. Probatur *in l. furti, § 1. ff. de his, qui not. infam.* Item quòd non sit punitus pœna diminuta ex causa minuente culpam, vt supra dixi. Item quod non sit damnatus pœna grauiori, ordinariam scilicet excedente: quia per talem excessum censetur iudex super infamia transegisse, *l. quid ergo, §. pœna grauior, ibi Bar. ff. de his, qui not. inf. Castr. in l. si Possidonium, C eod. Molin. numer.*19. & 20. *Nell. de Bann.1. par. tertij temp. q.*15 *in fi.* Item non sufficit, quòd reus accusatus de causa famosa, vel crimine publico, sit damnatus pœna extraordinaria, si non sit damnatus, seu declaratus reus talis criminis; quia sæpè infligitur pœna extraordinaria ob solam suspicionem commissi criminis, vel ob aliquam aliam circumstantiam, ideo non fit irregularis, *Rota par.1. nouiss. decis.*316 *num* 7.

QVARTO modo incurritur infamia iuris ipso facto per transactionem in causa famosa criminali, vel ciuili ex delicto, in quibus scilicet, si condemnatus fuisset, fuisset infamis, *l.1. & l. Athletas §. fin. & l. quoniam intelligitur, ff. de his, qui not. inf.* vbi ratio assertur, quoniam intelligitur fateri crimen, qui super eo paciscitur.

Limita primo, vt procedat si paciscatur transigendo, dando, vel promittendo aliquid accusatori, vel actori, vel Fisco, vt desistat, vel faciat concordiam, vt *gloss. in d.l. quoniam, Bar. ibi, & Bal. num.2. Ias. in l. transigere, num.2. C. de transf.* & est *tex. in l. furti, § pact. ff. de his, qui not. inf.*

Limita secundo, vt non procedat si transigeretur super ciuili iudicio, & actione aliqua ex contractu, de quibus dixi paulò superius, quia licet condemnatus ex illis sit infamis, non tamen transigens. Ita habetur in *l. in actionibus, de his, qui not. inf.*

Limita tertio, vt non procedat in ijs criminibus, in quibus iura transigi permittunt, de quibus in *d. l. transigere, & ibi DD. Angel. de malef. tit. de transact. num.* 8. *Clarus § fin. q.*58. quia in illis non habetur transigens pro confesso, vt *Abbas in cap.1. num.9. de collus. deteg. Sylu. verb. accusatio, q.11. verb. transigere num.3. Angel. verb. accus. num.*11. *Henric. in cap. ex parte, num.*15. *de transact. Iason in l. transigere, num.*20. *C. de transact.* latè *Molina de iust. tract.4. disp.9. num.*16.

Limita quarto, vt non procedat, si transactio fiat cum protestatione de innocentia, & quod transigit ad dispendia litis euitanda. *Tancred.* quem sequitur *Alex. & Iason in dicta l. transigere, Molina tract.* 4. *disp.*4.

disputatione 9. numero 16. & numero 17.

Limitat quinto *Layman lib. 1. tract. de irregul. cap. 4. §. alia verò*, quod ad incurrendam in hoc casu, idest ex transactione, infamiæ pœnam, requiritur declaratoria de transactione. Sed hæc doctrina procedit secundum vnam opinionem, de qua dixi supra hoc cap. *§. aduer. 5.*

Limita sexto, vt non procedat, quando transactio fieret Iudicis authoritate, *l. furti, §. qui iussu, ff. de his, qui not. infam. Molina loc. cit. §. illud verò, cum Greg. Lopez.*

Limita septimo, quòd hodie non habet locum hæc pœna infamiæ ex transactione inita cum accusatore, vel actore ius suum prosequente, quia ex consuetudine recepta ferè vbique licitum est transigere super omni crimine cum offenso, ita *Molin. loco cit. §. hæc autem*; & de tali consuetudine testatur *Clarus loc. cit. vers. secunda regula*.

Limita octauo, vt non procedat, si fiat transactio cum ipsa Curia, seu Fisco ante probationem delicti, quia tunc est abolitio, & præseruat ab infamia iuris, etsi non præseruet ab infamia facti, *l. 1. §. abolitio, ff. ad Turpil.* Secus si condemnatoriæ sententiæ admisceatur gratia, vt dixi *hoc cap. vers. aduert. quarto*. Si tamen fieret compositio cum Fisco post sententiam contumacialem, vel post definitiuam, à qua idem reus appellasset, non incurreret iuris infamiam, quia hoc potuit facere ad redimendum se à vexatione; neque hinc oritur acceptatio sententiæ, vel confessio criminis, vt *Gabr. de malefic. concl. 33. num. 1. & seqq. lib. 7. Seraphin. decis. 1352. num. vlt.* Dixi autem, quòd in primo modo non effugiet infamiam facti, quia ad eam sufficit accusatio, seu delatio iuridica, quandiu non constat de innocentia, si tamen concurrat populi opinio, idest fama, *DD. in l. turpia, ff. leg. 1. Seraf. decis. 393. num. 2.* & dixi supa *cap. 21.*

QVINTO modo iuris infamia ipso iure incurritur ex genere pœnæ à damnato, qui eam passus est etiam sine sententia diffinitiua, sola interlocutoria, causa cognita interueniente, ex causa tamen famosa, *c. infames, 3. q. 7. §. porrò, l. aut damnum, in princ. ff. de pœnis*, vbi quædam pœnæ damnum cum infamia inferunt, & *gl. in l. nullam, verb quæstione, C. quib. ex caus. infam. irrog. Felin. in cap. testimonium, num 15. de test. Bar. & Castr. & aly DD. in l. ictus fustium ff. de his, qui not. inf. Molina tract. 4. disp. 9. num. 19.* vbi testatur de communi sententia. Vnde ad incurrendam infamiam iuris ex genere pœnæ tria requiruntur copulatiuè. Primò, vt talis homo eam pœnam actu sit passus. Secundò vt intercedat de hoc sententia saltem interlocutoria. Tertio vt id actum sit ob causam famosam, *Alber. in l. ictus fustium, num. 1. & Bal. num. 1. ff. de his, qui not. infam. & Bar. & Salic. in l. nullam, num. 2. C. ex quib. caus. inf. irrog. post gl. ibi ver. quæstione per illum tex. gloss. in l. ad tempus v. subijciuntur, ibi Castr. C eod.*

Talis est autem primò omnis pœna corporalis (non pecuniaria *l. in Seruorum in fi. & l. capitaliũ, ff. de pœnis*, vt damnatio ad opus publicum, vt in metallum, vel in opus metalli, & relegatio etiam ad tempus, *dicta l. capitalium*: & fustigatio, *l. ictus fustium, ff. de his, qui not. infam. & l. fustibus, C. eodem*. Item exilium etiam temporale, *l. Imperator, ibi gloss. ff. de postul* Item omnis pœna capitalis, quia scilicet status mutatur in deterius, ita vt reus vitam, vel libertatem, vel Ciuitatem amittat, reddit infamem, vt *d. l. capitalium*. Et quamuis hodie damnatio ad mortem non auferat libertatem, neque fiat seruus pœnæ, *auth. de nup. §. quod autem prius. Clarus §. fin. q. 67. vers. item damnatio*; tamen adhuc remanet famæ iactura. Item pœna damnationis ad triremes infamat ex genere pœnæ, quia successit in locum deportationis, vel damnationis in opus publicum, aut alterius pœnæ corporalis, vt *Clarus ibi vers. item damnatio, & vers. deportatio, Farinac. q. 142. n. 165.* & alij, quos vide *par. 2. ver. Missa c. 5.* vbi plenius egi. Quod procedit solum si damnetur reus ex causa famosa; & sic concorda DD. quos pro vtraque parte allegat *Diana par. 4. tract. 2. resol. 83*. Verum tamen est, quòd hodie ex iure authenticorum damnatus ad triremes etiam perpetuo, non amittit ea, quæ sunt iuris gentium, vnde si non sit facta confiscatio bonorum retinet dominium, & potest contrahere, &c. *Rota par 2. recent. decis. 492. per totam*. Quis autem cum damnatis ad triremes dispensare possit ad ordines, dixi *par. 2. ver. Missa, cap. 5.* Item damnatio ad perpetuum carcerem, quia æquiparatur deportationi, *Gomez, & Bartol.* quos sequitur *Molina d. disp. 9. §. quod vt melius. Abb. in rub. de testam. num. 4.* Sed contrarium tenet *Clarus §. testam. quæst. 23*. Item Bannum si sit capitale, vt possit occidi, infamat, quia eo ipso est damnatio ad mortem. Item Bannum à Ciuitate, vt transgrediens possit occidi, infamat, quia æquiparatur deportationi. Item bannum simplex infamat, quia relegationem importat, *Sylu. verbo Bannitus, num. 4. Bald. in l. amissione, ff. de cap. dimin.* Bannum autem Imperiale, de quo in *Auth. item quicunque, C. de Episc. & Cler. & extrau. Friderici, de statut. & consuet.* non infamat cùm solum priuet commercio Ciuium Romanorum, & omni iuris beneficio, & concedat bona illius ab omnibus occupari; sed non perpetuò, seu diffinitiuè, sed per modum interlocutoriæ, & pœnæ medicinalis ad tollendam contumaciam, vt *Bal. in ea Auth.* ideo resipiscens restituendus est, *Bal. in Auth. item nulla, num. 3. C. de Episc. & Cler.*

Secundo depositio ab officio, *l. aut damnum, ff. eod. l. & si seuerior, C. eod.* Item remotio tutoris suspecti, si remotus fuerit propter dolum, non autem si ob culpam, *§. suspectus autem, Inst. de susp. tut.* Item exauthoratio, seu priuatio militiæ, *l. 2. §. ignominia, ff. eod.* & ita de iure Canonico depositio, vel degradatio, *Abb. in cap. cum te, num. 10. de sent. & re iudic. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 22. num. 10. Borgas. de irregular. p. 6. tit. de sentent. deposit. num. 35.* & procedit etiam in depositione à beneficio propter dolum, *gloss. in cap licet Heli, verb. infamis, de simon. ibi Hostien. & Anan. num. 24.*

Tertiò Pœnitentia solemnis infamat ex genere suo, vt *Genuen in praxi, cap. 45. num. 5. Maiol lib. 3. cap. 2.* & ideò Clericis imponi non debet, *Genuen. cap. 73. §. 2. adducitur, Maiol. ibi num. 7. Diaz. cap. 23. tex. in cap. illud 50. dist.* ne scilicet fiant irregulares. Pœnitentia autem publica non solemnis, si imponatur propter crimen famosum, & ita vt notoria sit causa, seu crimen, infamat; si autem propter suspicionem delicti, vel ob scandalum, non infamat, *Genuen. cap. 45. num. 5. vers. non obstat*

obstat quod post purgationem, & Rota par.2.recen. dec.21. num.2. Pœnitentia igitur solemnis redderet infamem, etiamsi non esset notoria causa, quia non nisi pro grauissimis criminibus imponitur a Iure Canonico, vt *Diaz.ibi, Tolet.lib.1.cap.64. §. quartò ob defectum animæ, text.in can,placuit, in fin.50 distinct.cap.vlt.26. q 6.* At pœnitentia publica etiam pro leuioribus imponi potest. Verùm si sit quis pœnitentiatus publicè ob suspicionem criminis famosi, vt hæresis, tunc si causa huius suspicionis fuit publica, erit infamia facti affectus, *Genuen.d.cap.45.num.5.* quæ infamia facti non efficit irregularem irregularitate propriè dicta, sed improprie dicta, quia impedit ne quis ad ordines,aut beneficia promoueri licitè possit, valida tamen erit prouisio, sed est cassanda, *Garzias de ben.par.7.cap.8.num. 47.& 48. cum DD. ibi alleg.* sed tollitur infamia hæc per triennalem constantem vitæ emendationem,vt *Genuen.ibi Salycet.in l.si minorem,num.2.C.de in integ.rest. min.Clarus §.fin.quæst.21.num.1.in fin.* Item tollitur per purgationem canonicam, vel per dispensationem, vt *Sanchez opusc.lib.6.cap.3.dub.5.in fin.cum ibi alleg.*

Aduerte autem quòd infamię pœna non potest immediatè imponi à statuto Superioris non habentis ius Supremi Principis, neque induci consequenter ex genere pœnæ ab ipso statutæ, vt *Bar. in l. 1. num. 15. & l.infamem num.14.ff.de pub.iudic.*

CAPVT XXXIV.

Pœna iuris infamiæ qualiter tollatur.

INFAMIA iuris tollitur primò indulgentia, seu dispensatione à Principe concessa suo subdito super lege illum rehabilitando, vt *l. 1. C. de sent.pass.& rest. l.1. §. pen.ff. de postul. Sanchez opusc. lib. 6. c. 3.dub.5. num.30. Sayr. li.7. de cens.cap.11.num.15.* Itaque Princeps temporalis poterit dispensare cum suo subdito super lege ciuili ad effectus temporales directè: sed consequenter, & indirectè tunc reddit habilem etiam ad effectus spirituales, dummodo aliàs cesset infamia facti: ita *Syluest.verb. infamia,num vlt. Suar. de censur. disp.48.sect.2.num.10. Layman lib.1.trac.de irregul.cap. 4.num.10.* Papa autem, vt Papa est,de potestate ordinaria cum quolibet tam Clerico,quam Laico dispensare potest directè super infamia ex iure Canonico incursa: item cum Laico indirectè dispensando, seu rehabilitando illum ad effectus spirituales, seu Ecclesiasticos,vt ad ordines, propter Ecclesiæ vtilitatem. *Turrecr.in cap. Euphemium, §.hinc colligitur, 2.q.3.nu.7.Molina.nu.4.Sayr.nu.15.cit.*

Secundo, Infamia iuris tolli potest indirectè per dispensationem ab Episcopo,seu Prælato suo subdito, concessam super irregularitate incursa ex infamia iuris ex delicto non grauiore adulterio, *cap.at si Clerici, §.de adulterijs, de indic. Nauar.cap.27.nu. 204. Sayr. d. nu.15.Barbos.de potest. Episcop. alleg.43.nu. 31. Foller. in praxi super verb.etsi confessi, aut conuicti,nu.125.Sanchez opusc.loco cit.dub. 5. nu. 16.* Item in alijs casibus, quibus Episcopus potest dispensare super irregularitate ex aliquo delicto incursa, potest dispensare indirectè super infamia iuris ex eodem delicto incursa,Est doctrina *glossæ in can. Domino sancto, 50.dist. Imola in cap. cùm te,de re iud. & ibi Abb. Foller. loco cit. Tolet. lib.1.cap.26.§.vlt.* Qui autem sint isti casus, vide supra *cap* 23. & alijs locis infra *par. 2.*

Tertio, Infamia iuris potest tolli à Iudice per restitutionem ex iustitia aduersus sententiam, propter quam infamia iuris sit contracta, iuxta dicta *cap.prec.* Scilicet in casibus, quibus potest Iudex condemnatum aduersus rem iudicatam restituere in integrum. *Sayr. loco cit nu 14.* habetur *in lib.1.§.penult ff.de postul.* Item potest tolli per restitutionem ex gratia à Principe factam, plena scilicet restitutione aduersus sententiam, quia tunc reus restituitur in integrum statum dignitatis pristinæ, *Rota decis.21. num.2.par.2.recent. Molina tract 4.disp.10.nu.7.text.l. cum generalis, l. cum indulgentia,C.de sent.pass. & l.1.§.hoc edicto, ff. de post.* Secus autem est,si restitutio sit partialis,scilicet aduersus pœnam corporalem tantum, quia tunc non liberatur ab infamia iuris contracta per sententiam,vt ex dictis iuribus apparet.Solus autem Princeps supremus,seu habens iura supremi, potest sic restituere. *Nellus de Bannit.par.1.tertij temp.q.15.*

Quarto, tollitur infamiæ pœna ipso iure finito tempore, quando reus fuit grauiori pœna, quàm de iure esset imposita damnatus, quia sic censetur infamia remissa, sicut etiam censetur remissa ipso iure cum quis minori pœna, v. gr. Fustium damnatus est cum causæ cognitione, etiam si aliàs causa esset famosa: ita *gl. in l.quid ergo.§.pœna grauior.ver. onerasset,ff.de his qui not. infa.Borgas de irregul. par.6. tit. de infam. & sent. pass. nu.7. & DD. communiter in d.§. pœna grauior.* Semper tamen in istis casibus remanet infamia facti, vt ait *Bar.in l fustibus,C.ex quibus,cau.infam.irreg.* ideo in loco delicti non debet celebrare propter scandalum.

CAPVT XXXV.

De pœna irritationis actorum latæ sententiæ.

QVÆRITVR I. An irritatio actus sit pœna,& lex irritans sit dicenda pęnalis, vel potius definitiua? Respondeo I. Certum est, quòd si irritatio aufert ius perfectè quæsitum, dicitur pęna, vt *Bald. in l. nemo martyres num.3.C.de sacros. Eccles.* & de communi testatur *Felin.c.2.nu.1. de test.& Rota Mantica dec. 300. num. 4.* Et quidem in hoc casu habet perfectissimam rationem pœnæ,ita vt non obliget ante declaratoriam sententiam. *Suar.lib. 4. de leg.cap. 32.nu.2.& 3.Sanch. de matrim.disp.4.nu.9.Farin.in fragm.verb.lex,nu.160. Castropalao to.1.tract.3. disp.2.pun.10,nu.1.* & dixi supra *cap.5.* Et quælibet rationabilis causa excusat à tali pœna, *gloss. in l.vn.§.vlt. ff.si quis ius dic.non obt.Mantic.loc.cit.num.1.*

Respondeo II. Si irritatio priuat iure nondum absolutè quæsito, sed tamen iam cœpto acquiri,sub aliqua tamen conditione, seu modo adimplendo, & irritatio sit lata in odium delicti, seu transgressionis etiam hoc casu dicitur pœna, vt *Bald.Felin, & Mantic. loco cit.* cum communi sententia: vnde ab hac pęna excusat bona fides, seu ignorantia legis irritantis,vt dicam infra. Sed pœna ista obligat in conscientia etiam ante de-

declaratoriam, vt *Nauarr. c. 25. num. 118. Less. lib. 2. c. 34. num. 101.* qui testatur de communi sententia: & habes exempla infra *par. 2. verb. electio, c. 9. & verb. gratia, c. 2. & 7.* Item *verb. resignatio c. 4. & verb. hora, c. 1. & 3.* facilius enim priuari quis potest iure nondum perfectè quæsito.

Respondeo III. Si irritatio actus priuat iure non quæsito, neque cœpto acquiri, sed solum quærendo, & talis irritatio est inducta à lege non in odium delinquentis, seu transgressionis, sed solùm propter defectum solemnitatis seu formæ; tunc non est dicenda irritatio pœnalis, sed definitiua, *Menchach. illustr. qq. lib. 1. c. 28. num. 4.* & plurimos allegat, & sequitur *Sanchez lib. 3. de matr. disp. 4. num. 9. & Mant. d. decis. 300 num. 2.* Et hæc irritatio est fauorabilis vt ait *Vantius de nullit. tit. 1. num. 18. & 28.* est enim defensio quædam, & ligat etiam ignorantes; vt *Sanchez* cum communi sententia *de matrim. lib. 3. disput. 4. num. 9.* & ligat etiam ante declaratoriam pro foro conscientiæ, vt *Suar. de legib lib. 5. cap. 32. num. 4. & 5. Farin. in fragm. verb. lex, num. 160. Salas de legib. disp. 16. sect. 9. in fin. Castropal. tom. 1. tractat. 3. disp. 2. punct. 10. num. 7. Bonac. in decal. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 5.* & multi DD. Legistę, & Canonistæ, quos allegat *Sanch. in opusc. lib 4. cap. 1. dub. 14. num. 4.* quia lex potest, & censetur tunc inhabilitare personas quoad talem actum perficiendum, nisi adhibita illa forma.

Sed alij dicunt regulariter loquendo, talem irritationem non ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam, dummodò actus habeat requisita iuris naturalis ad validitatem; & dummodo aliunde non constet legislatorem voluisse irritare in foro conscientiæ, ita *Innoc. in cap. quod sicut, num. 7. de elect. Abb. in cap. quia plerique, de immun. Ecclesi. num. 31. & in cap. 1. in fin de restit. in integr. Ioan. Valerus differ. vtr. fori 8. nu. 1.* & hanc communem Iurisperitorum ait *Sanch. in opusc. loco cit. num. 2. in fin.* & tenet *Less. lib. 2. cap. 19. num. 12. Layman lib. 1. tract. de legib. cap. 16. num. 9.* Illud est certum, quod si lex expresè inhabilitaret personas quoad talem actum, tunc actus esset nullus eo ipso, etiam in foro conscientiæ, *Alex. conf. 27. num. 5. vers. 2. & 3. lib. 1. Roder. q. regul. 14. art. 6. §. primum argumentum*, & alij, quos allegat *Sanch. lib. 3. de matr. disp. 4. num. 1.* vt patet exemplo *Triden. sess. 24. cap. 1 de ref. matr.* An autem lex inhabilitans personam quoad talem actum, liget contrahentem, seu actum gerentem extra territorium legislatoris. vide apud *Buratt. decis. 27.*

Respondeo IV. quòd si irritatio non priuat iure quæsito, nec cœpto acquiri, sed iure quærendo, scilicet impediendo primam acquisitionem, & irritatio sit lata à iure in pœnam, seu odium delicti, seu transgressionis: tunc duæ sunt sententiæ. Prima docet non esse propriè pœnam, quia non est læsio personæ, nec diminutio patrimonij: ita *Bald. in l. nemo martyres, n. 3. C. de sacr. Eccl.* & alij quos allegat *Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 4 num. 8.* & tenet *Mantic. decis. 300. numer. 3. & Rota decis. 361. num. 9. & 11. in collect. Farinac. crimin. & contract.* & hanc communem dicit *Felin. in cap. 2. num. 1. de testibus.* Secunda sententia docet esse propriè pœnam, & hanc tenent plurimi DD. quos allegat, & sequitur *Sanchez loco cit. num. 9. & lib. 9. disput. 32. num. 18. Suar. de legib. lib. 5. cap. 19. num. 7 Salas de legib. disp. 16. sect. 2. Farinac. in fragm. verb. lex, num 160. Castropalao tom. 1. tract. 3. disp. 2. punct. 7. num. 4.* & hæc est verior, & magis communis, vt patet ex allegatis à *Sanch. d. num. 9.* Et probatur dicta secunda sententia ex *cap. si Religiosus, 27. de elect. in 6.* vbi in pœnam dicitur irritari electio: & probatur ratione, quia ad rationem pœnæ sufficit quòd interueniat aliqua priuatio ob culpam; pœna enim est malum aliquod, ex *can. pœnitentia. dist. 3. Suar. de legib. lib. 5. cap. 7. num. 1.* Malùm autem semper est priuatio aliqua boni, vt *Suar. ibi.* Priuatio autem dicitur non solum rei habitæ, sed etiam aptę alioqui haberi à tali subiecto, vt *S. Thom. 1. p. q. 33. art. 4. ad 2.*

Vnde sequitur, quòd hæc irritatio non ligat ignorantes legem prohibentem, & irritantem, seu cum bona fide operantes. *Sanchez lib. 3. disp. 4. num. 9.* vbi plurimos allegat, & idem *Sanchez lib. 9. disp. 32. num. 8. Gabr. commun. conclus. lib. 6. tit. de clausulis, concl. 3. nu. 1. & 8. Rota decis. 367. num. 4. par. 1. Posth. Farin.*

Verum est tamen, quò hæc irritatio pœnalis impediens solum primam acquisitionem, obligat in conscientia ante declaratoriam, quia non indiget facto hominis positiuo ad sui executionem, vt dixi supra *cap. 5.* & tenet *Less. lib. 2. cap. 34. num. 101.* qui testatur de communi sententia, & alij multi, q nos allegat, & sequitur *Sanchez in opusc. lib. 3. cap. vn. dub. 1. num. 16.* & communem ostendit *Garzias par. 11. de benefic. cap. 10. num. 9.* (quidquid dicat *Menchach. illustr. qq. lib. 1. cap. 28. num. 11* asserens irritationem pœnalem ipso iure latam non ligare in foro conscientiæ, si actus habeat requisita de iure naturali.) Et hac ratione conciliari potest prior sententia, quia irritatio impediens primam acquisitionem non videtur habere tam rigorosam rationem pœnæ, quia læsio, quam infert, scilicet priuando iure quærendo, non est valde grauis, ideoq; statim obligat, vt dictum est, etiam in foro conscientiæ.

QVÆRITVR II. An, & qualiter nullitas sanari possit, vel reparari? Respondeo, si lex irritat actum simpliciter, tanquam gestum contra formam, vel vt gestum cum impedimento inhabilitante ad tempus, non autem perpetuò; tunc sublato tali impedimento, seu adhibita de nouo solemnitate, seu forma requisita, potest nouo partium consensu reparari; & hæc non dicitur propriè sanatio, quia actus posterior non est idem numero cum primo, sed nouus: & incipit valere ex nunc, & non prout ex tunc. Si autem lex irritans actum procedat vlterius inhabilitando perpetuo personas ad talem actum, non potest sanari, seu reparari etiam nouo partium consensu, sine dispensatione legitima Superioris, seu legislatoris, aut alterius ab eo potestatem habentis iuxta ea, quæ dixi supra *cap. 23.* & ita distinguit *gl. in cap. non firmatur 18. de regul. iur. in 6. Vantius de nullit. tit. quoties, & intra quod temp. num. 33. & seqq. Tiraquell. tract. cessante causa, limitat. 12, & 19. & in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 415. Barbosa in d. cap. non firmatur, Gemin. in cap. quamquam n. 6. de vsur. in 6.* & de vtroque modo habes exempla infra *p. 2. verb. electio, c. 3. & 9. verb. simonia c. 2. verb. professio, c. 2. & 3.* Si autem lex irritat actum non simpliciter, seu absolutè, sed sub conditione sine qua non; tunc adimpleta quando-

quandocunque conditione perseuerante partium consensu ipso facto actus conualescit, vt dixi infra *cap. 39. in fine*.

QVÆRITVR III. An Princeps, vel Papa sanare possit nullitatem actus præteriti, etiam parte non consentiente, vel inuita, vt valeat ex tunc? Respondeo sanare posse quoad defectus iuris positiui in actibus non dependentibus à voluntate, & consensu earundem partium non consentientium; qua ratione sæpè Princeps sanat defectus aliquos processuum, vt *Vantius de nullit.tit.vlt. num.* 125. Sic potest sanare defectum absolutionis à censura, vel dispensationis inualidè concessæ, verbi gratia excommunicato, vel irregulari, vt sæpè facit circa acta Sacræ Pœnitentiariæ: Et habes exemplum huius sanationis Regularibus concessæ *par. 2.verbo Nouitiatus, num.* 4. Quando autem sunt defectus iuris naturalis, vel actus pendentis à consensu partium, non potest reualidare, nisi ablato impedimento, cum nouo consensu partes ratificent; vt quando dispensat super impedimento matrimonij contracti, vt *Sanchez lib. 2. de matr. disp. 36. num.* 3. Quod si actus pendet à voluntate vnius, tunc sublato impedimento, poterit ab illo ratificari, vt dicam infra *c.39*.

QVÆRITVR IV. Quando Papa, vel Princeps dispensat super nullitate, seu impedimento occulto actus gesti, forma externa seu solemnitate substantiali positiui iuris, seruata, pendente à consensu partium, & partes debent iterare consensum, an sit necesse iterare formam, seu solemnitatem? Respondeo per se loquendo debere etiam formam iuris positiui iterari, nisi ex verisimili mente legislatoris per primum actum nullum censeatur fini legis satisfactum, vt *Sanchez lib. 2. de matrim.disp.37.per totam*.

QVÆRITVR V. An possit præscriptio aliqua contra actus nullitatem præualere? Respondeo, quòd nulla præscriptio præualet contra decretum irritans pœnale; quia si erant partes in bona fide, actus non fuit nullus; si in mala fide, non præscribunt; & ita *Gabriel.de Clausul.concl.3. num.*44. & quia decretum irritans inficit possessionem, vt *Marta de clausulis, cap.* 255. *num.*8. Sed neque consuetudo præualet contra decretum irritans, nisi sit immemorabilis, *Gabriel ibi num.*40. *&* 42.

Limita quòd potest Princeps, vel Papa præcludere viam reclamanti contra nullitatem, temporis præscriptione: sed actus adhuc non valet in foro conscientiæ, quando est actus pendens à voluntate partium, nisi interueniat nouus consensus, vt dixi *verbo Monialis, cap.1.in fin. infra p.2.*

CAPVT XXXVI.

De pœna confiscationis, seu priuationis, bonorum temporalium latæ sententiæ.

DE hac re, quia nimis longa esset inspectio, vide quæ tractant latissimè *Sanch. in decal. c. 22. li.2. Suar de fide, disp. 22. sect. 3.& 4.Farin. de hæres.q.190. per totam.* Hic solum meminisse oportebit quòd licet reus commissa pœna confiscationis bonorum, ex ipso iure non teneatur vltro restituere ante declaratoriam, imò neque ante actualem executionem, vt iidem DD. dicunt, & de magis communi, & probabiliori testatur *Farinacc. loco cit.q. 190. §. 1. num.22.* tamen peccaret mortaliter, si post declaratoriam interrogatus de bonis inficiaretur, vel ea occultaret. *Molin. tom. 1.disp. 66. Sanch. num. 8. Azor.tom. 1.lib. 5.cap.7.q.5.& tom. 3. lib.4. cap.16. q. 9.* Sed ante declaratoriam, etiamsi crimen inficiatus euaderet sententiam, non teneretur ad restitutionem secundum probabiliorem. *Sanch.n.22. Bonac.de restit. disp. 3. q.8. punct. vlt. §.3. num. 6. Farinac. num.22.* Item ante declaratoriam, si alienet bona titulo lucratiuo; non peccat, si non faciat in fraudem Fisci; si autem titulo oneroso, peccat contra iustitiam per se loquendo, quia periculum infert accipientibus amittendi rem, & pretium: si tamen nullum generaretur periculum accipientibus, vt quia crimen esset ita occultum, vt non possit probari in iudicio, tunc nullum esset peccatum; ita *Suar. sect.4.num. 4. Sanch. lib. 2.cap.22.num.28, Farin.loco cit.num.82.*

Nota etiam quod de iure communi confiscationis bonorum pœna non infertur, nisi ob crimen læsæ maiestatis, vt *Auth.bona damnatorum C.de bon.proscr.*& ob crimen hæresis, vt dixi *pag.2.verb.Hæresis.* In alijs autem casibus bona rei vltimo supplicio affecti deuoluuntur descendentibus, & ascendentibus, & transuersalibus, vsque ad tertium gradum, vt *d.auth.bona damnatorum.*

CAPVT XXXVII.

De alijs pœnis pecuniarijs latæ sententiæ.

POenæ pecuniariæ, quæ à iure infliguntur aliquando scilicet soluendæ, vel damnum passo, vel Fisco, vltra damni restitutionem, vt dupli, vel quadrupli, vel summæ taxatæ, etiam si sint latæ sententiæ, non obligant regulariter loquendo in foro conscientiæ ante declaratoriam, *per cap.fraternitas, 11.q.2. Bald. in l.post desertionem, C.de furt.* & latè probat *Felin.in cap. audiuimus, nu.1. de simon.* & multi quos allegat, & sequitur *Menchaca illustr.qq.lib.1.cap.28.nu.7.cum seqq.* Sed neque post declaratoriam pœnæ ipso iure incursæ tenetur reus pecuniam vltro offerre, sed potest expectare executionem, vt *Menchach.ibi nu.* 13. Exemplum huius rei habes *par.2.verbo Reliquiæ, cap.1.nu.4.& verb.Camera, cap.1.*

Amplia vt non teneatur reus ad huiusmodi pœnas, etiam si falsis testibus, vel iniusta appellatione se defenderit, quo minus sententia contra se feratur, vel vt reuocetur effecerit. *Sanch.li.10. de matr.di.8.nu.* 14. idem tenent *Nauar.Vasch.Less.& Tannerus,* quos allegat, & sequitur *Diana resol.52. miscell. 5. tom. 2.* secundum probabiliorem; tenebitur tamen litis illius expensas aduersario reficere: ita *Sanch. cum allegatis ibi.*

Amplia vt idem sit dicendum de teste falso, à reo, vt supra producto, secundum magis communem recentiorum, vt *Sayr.in claui reg. lib. 10 tract. 2. cap. 15. nu.3. Sala de legib.disp.15.sec. 7.nu.104.& 105. Diana resol.23.tr.10.de leg.to.1. & resol.35. Miscell.6.§.7.* An autem idem dicendum sit de iudice, vel officiali, qui iniustè omittit ferre sententiam declaratoriam, seu con-

condemnatoriam pœnæ pecuniariæ, vt non teneatur actori, vel Fisco restituere: multi dicunt non teneri restituere, quia dicunt iudicem non obligari ad talem sententiam ferendam ex iustitia commutatiua, sed ex sola legali: ita tenent *Less. lib. 2. cap. 13. num. 73. Bonac. ad octauum praecept.decal.punc.7.num.2.Azor.to.1 lib.5.cap.8.q.5.in fin.Salas de legib.loco cit.sect.7. nu.101. 105.& 103.& sect.8.§.circa diminutionem*, vbi expressè ait procedere tàm de pœna latæ sententiæ, quàm ferendæ, *Diana resol.52. miscell.5. tom.2.& resol.23.trac. 10. to.1.* vbi ait esse opinionem in praxi tutam. Sed contraria est magis communis,& probabilior, quam tenet *Azor.sibi contrarius,tom.3.lib 4.c.17.quæst.2. Sayr. in claui reg.lib.12.cap.14.nu.18.*vbi plurimos allegat,*& lib.3.cap 8.num.13. Turrian.in 2.2.q.67.a.4.num.1.& 3 Layman.lib.3.de rest.cap.5.num.7. §.2.si iudex, & Summistæ communiter*.

Limita, quòd tenetur in foro conscientiæ per se exequi.

Primo quando Iudex per sententiam condemnauit ad pœnam soluendam, vt *S.Thomas 2.2.quæst.62.ar.4. Baldus in l.id quod pauperibus,qu.9.C.de Episc.& Cler. Anchar.in regula possessor,in 6.* quamuis *Felin. in d.cap. audiuimus,* dicat se de hac limitatione dubitare.

Secundo tenetur in conscientia reus soluere pœnam, ver.gr dupli, & similes, quando lex id præcipit expressè, vt cum vtitur particula obligationem significante, vt dixi *verbo munera,cap.7. & 8. & verbo Alienatio cap.10* vel cum prohibet eum absolui ante dupli restitutionem,&c. quia licet illa pœna non sit latæ sententiæ in eo sensu, vt eo ipso transferat dominium in aduersarium talis summæ, vel etiamsi transferret, non obligaret per hæc solum in conscientia ad soluendum, vt dixi supra; tamen in hoc casu vigore talis præcepti, obligatur reus ad executionem pœnæ ante omnem sententiam, vt notat *Suarez de legib.lib.6.cap.7. num.1.* & sic illud præceptum habet vim sententiæ condemnatoriæ specialis: & habes exemplum infra *par.2. verbo visitatio, cap.2.& verbo arma,cap.5.verbo camera,cap.1. verbo munera,cap.7. & 8.* Item obligatur in conscientia, quando pœna dupli est compensatiua, vt dixi *verbo seruus, cap.2.*

Tertio tenetur in foro conscientiæ reus soluere pœnam compensatiuam interesse rationabilis parti læsæ, vt *Felin loco cit.* Itaque pœna legalis regulariter non est debita in foro conscientiæ ante sententiam Iudicis: vnde Confessarius non debet reum condemnare,vt soluat talem pœnam ante sententiam prædictam, vt *gloss. in dic. cap.fraternitas,* & communem ait *Abbas in cap. dilecti, num. 12. de arbitr.* quanquam *Abbas ibi* teneat contrarium, quando pœna pecuniaria ipso iure infertur; quam sententiam tenent etiam alij, quos allegat *Menchaca loco cit. num.11.*

CAPVT XXXVIII.

De Pœna Banni latæ sententiæ.

POENA banni ipso iure lata sæpè reperitur. Est autem duplex, nam aliud est bannum diffidationis, quo quis hostis patriæ, seu Reipublicæ Christianæ eo ipso constituitur, vt possit impunè occidi; de quo dixi *par.2.verbo, assassinium,verbo Curia,cap.1.numer.2.verbo maiestas,cap.2. & l.1.C.quan.lic. vnicu. sine iud.se vind.* & facit *tex.in l.5.in fin.ff ad l.Corn de sicar.* & quia est pœna capitalis, ideo infamiam irrogat, & hæc pœna fertur à iure per modum sententiæ definitiuæ. Quia sententia banni contumacialis non inducit pœnas iuris latæ sententiæ, nec priuat iuribus competentibus alicui de iure communi, quia magis censetur lata ob contumaciam,quàm ob delictum *Menoch.præsumpt.70.lib.2.Rota par.1.decis.449.num.7.& par.1.nouiss.decis.625.* Aliud est bannum Imperiale, quod est, quædam ciuilis excommunicatio,vt dixi supra *cap.33. §.quinto modo,*& dixi *par.2.verbo lex, numer.3.* & fertur per modum sententiæ interlocutoriæ, vt cessante contumacia sit reus absoluendus, vt dixi *dicto cap. 33.* & non infamat, vt dixi *verbo lex*. Neutrum autem ligat ante declaratoriam, vt *Farinac. quæst.189. §.3. nu. 35. & 36.* cum communi Canonistarum sententia.

QVAERES, An sit licita sententia banni, vt talis possit impunè à quouis occidi? Respondeo licitam esse, quia supponitur eam proferri ex iusta causa ob grauiora crimina & expedire ob publicam vtilitatem, cùm aliter respublica huiusmodi prauis hominibus purgari non possit; & quòd per talem sententiam quilibet priuatus ad hunc effectum minister Iustitiæ constituitur. Ita *Ioan Andr.*quem allegat,& sequitur *Sylu. v.homicida, 1.quæst. 2. num.6.Less.lib.2. cap. 9. num. 6. Azor.tom.3.lib.2.c.2.quæst.2.cum Angelo, Tabiena, Geminiano,Alberico, Iasone, & alijs,*& tenet *Clarus, §.homicid.num.4.*

Aduertendum tamen primo, vt id licitè fiat,occisorem moueri debere zelo iustitiæ, & non ex odio, seu rancore, vt *Sylu.& alij supra citati*. Secundo, vt iustè fiat, requiri vt bannitus occidatur intra territorium bannientis, per *l. fin. ff. de iurisdict. & l.non solum, §.& qui, ff.de exc tut.ibi gl ver.& qui in testamento,* est communis sententia Theologorum, & Legistarum, quam tenet *Archidiac.* quem sequitur *Sylu. v.homicid.1. qu.3. num.7. Azor.d.cap 2.quæst.3. Filliuc.tract.29.num.24.Emanuel Sà, verbo homicidium num. 10. Iason in l. omnes populi, ff.de iustitia, & iure,Boss.tit.banniti quid amittant num.5.Viuius commun.opin.770. nu.21. Nellus de bann. 2.par.2.tem. quæst.56 Farinacc.consil.criminal.113.numer.1.* qui *num.2.*limitat nisi sit bannitus ob crimen læsæ maiestatis, quia tunc ait posse etiam extra territorium bannientis occidi. Itaque si quis laicus aliquem capitaliter bannitum occidat intra territorium bannientis,erit irregularis ex defectu lenitatis, vt *Sylu. num.6.loco citato,* & alij communiter. Si autem extra territorium bannientis, erit irregularis ex delicto ex homicidio voluntario iniusto, vt *Boss. loco cit.* & alij præallegati. Clericus autem in sacris,vel beneficiatus occidens, vel occidi faciens bannitum intra territorium, peccat mortaliter, & sit irregularis; non tamen tanquam ex homicidio iniusto, sed illicito, vt *Tanner. tom.3.disput.4.q.8.num.44.cum Salon.& Soto*.

Item limita, quòd bannitum nunquam licet veneno occidere, *Carrer. in praxi super verbo veneficorum, num.4.*

An autem liceat bannitum proditoriè occidere, multi

multi affirmant, multi negant, prior sententia affirmatiua satis est in praxi recepta, vt apud *Clar.§.homicidium, ver.sed an licebit.*

Sed quæres an occidens iustè bannitum possit etiam illum bonis spoliare,& sibi sumere: quidam affirmant, vt *Graff.loco cit.num.*57.tenet *gloss. in cap.*;*in literis, verbo prædo, de rest. spol. Franc. in cap.*1. *num.*5. *de hom.in* 6. quia cui conceditur, quod est plus, concedi censetur, quod est minus. Sed hoc non potest procedere de ijs rebus, quæ per sententiam, vel legem Fisco adiudicata sunt. Vel si bona non fuerunt expresse confiscata,non posset ea capere occisor in præiudicium hæredum venientium ab intestato, quibus deuoluuntur ipso iure. *Auth.bona damnatorum, C. de bonis proscr. Rot.decis.*625.*in fin.par.*1.*nouiss.*

CAPVT XXXIX.

De Pœna intestabilitatis latæ sententiæ.

SÆpè in iure reperitur hęc pœna contra criminosos latæ sententiæ,vt sint intestabiles actiuè,& passiuè, idest vt neque testamentum facere,neque ex testamento quidquam capere possint, vt *in cap. fœlicis de pœnis, in* 6.*cap.excommunicamus, de hæreticis,§ credentes*. Hæc amen pœna non ligat in foro conscientiæ ante declaratoriam; ideò intestabilis passiuè ipso iure factus poterit capere, & retinere legata, & institutionis titulo hæreditates ante declaratoriam, seu executoriam: vt *Molin.tom.*1 *de iust.disp.*154. *colum.*3. *vers. cap. fœlicis, Less.lib.*2.*cap* 19 *num.*52.*Azor.tom* 1 *lib.*5.*cap.*8.*quæst* 2 *Sanchez lib.*2 *in decalog.cap.*14 *num.*31. Similiter intestabilis actiuè effectus, validè condit testamentum ante declaratoriam, sed per declaratoriam nullum censetur ab initio extitisse, secundùm probabiliorem, vt *Molina tom.*1.*disput.* 95. *versic. secundum est. Vasquez* 1.2.*disput.*151,*cap.*1.*um.*11. *Sazedo ad Diaz.c.*86. *Decian.crimin.lib.*7.*cap.*49.*num.*20. *Sanchez in decal. lib.*2. *cap.*24.*num.*2.*&* 3. *Farinacc.q.*190. §. 6.*num* 89. *in fin.* Et ratio est, quia ante declaratoriam retinet reus dominium vtile bonorum, & hæc pœna imponitur ob confiscationis pœnam in consequentiam. Ita *Sanchez num.*3. quamuis alij teneant esse nullum testamentum etiam ante declaratoriam, quia hæc pœna non indiget facto hominis positiuo ad sui executionem. Ita *Couarr.Pegna,& alij* apud *Sanchez,& apud Farinac. ibi*, & tenet *Ancharan.Ioan. Andreas, Henric. & Anan. in d.cap.excommunicamus de hæret.*

Tamen in aliquibus casibus hæc pœna nullitatis testamenti ligat ante declaratoriam, vt in casu vsurarij manifesti dixi infra *p.*2.*verbo, vsura,cap.*1.§.*quinto pœna*: quia ibi pœna per se principaliter imponitur, & non ob priuationem dominij, seu ob confiscationem bonorum;& quia ibi illa irritatio non est pœnalis propriè loquendo, sed est definitiua ob defectum debitæ satisfactionis, tanquam ob defectum conditionis extrinsecæ requisitæ, vt tenet *Io. Andr. in cap. quanquam de vsur.& ibi* sequitur *Gemin.*;*nu.*6. vbi docent per dictam clausulam irritantem testamenta vsurariorum, vsuratium non dici effectum intestabilem, sed solum irritari testamentum ob defectum dictæ satisfactionis; & quod dicta satisfactio non dicitur de forma intrinseca, seu substantia substantifica testamenti, quia non requiritur vt interueniat contemporaneè, id est in ipso actu testandi, sed dicitur de substantia non substantifica, idest conditio necessaria, sine qua non.

Vnde sequitur quod illa prohibitio, & irritatio extenditur, & latè interpretanda, & ligat ignorantem, & sanari potest talis defectus, seu nullitas testamenti, quandocunque postea talis conditio superuenerit viuente testatore, & ipsius consensu perseuerante habitualiter, vel virtualiter; quia testamentum à solius testatoris voluntate pendet, neq; opus est iterare actum: quæ iteratio requiritur quando omissa esset forma,seu solemnitas intrinsecè substantialis, seu substantifica, aut quando actus etiam pendebat à voluntate tertij. Hæc ibi *Geminianus*. Quamuis *Ioan. de Lignan.* ibi teneat per dictam Decretalem vsurarium esse factum inhabilem ad testandum, seu intestabilem actiuè, ideò æstimat non posse conualescere testamentum per superuenientem illam cautionem, de rigore ipsius loquendo, sed solum de æquitate. Sed prima est verior etiam de rigore iuris, quia illud testamentum ab initio, & implicitè, seu radicaliter statum validitatis habuit suspensum sub illa conditione, ita *Canaler. decis.* 570. *num.*4.

CAPVT XL.

De Pœna, qua ipso iure Ciuitas priuatur Pontificali, seu Episcopali dignitate.

HVius pœnæ habes casus, *par.* 2. *verbo conclaue, cap.*8. *& verbo maiestas. cap.* 2.*in fin.*

Aduertendum primò pro intelligentia huius pœnæ, quòd cum fertur à iure propter aliquod delictum ciuitatis, vt in casibus supradictis, tunc Ciuitas dicitur deliquisse, quando Ciues conuenerunt ad tale factum, non vt singuli, sed vt vniuersi; id est si Ciuitas fuit super hoc in forma solita congregata, & negotium fuit propositum, & consultatum, & communiter deliberatum; vt non sufficiat si populus ad sonum campanæ totus fuerit commotus ad delictum,nisi præcesserit dicta consultatio, & deliberatio. *Bar.in l.aut facta,* §. *fin. ff.de pœn.Ioan.Andr.in cap.fœlicis,de pœnis, Abb. in cap. dilectus, de sim. Clarus* §.*fin. quæst.* 16. & de communi testatur *Osasch.decis.Pedem.*138.*num.*27.

Aduertendum secundo,quod si Ciuitas incurrat pœnam prædictam,tunc Episcopus illius Ciuitatis eo ipso remanebit Episcopus titularis sine diœcesi, si eius diœcesis non extendatur vltra territorium talis Ciuitatis: si autem territorium vltra extendatur, tunc secundùm aliquos Episcopus, qui ibi iam erat intitulatus poterit exercere suam iurisdictionem, & Pontificalia in sua diœcesi extra territorium illius Ciuitatis:sed post mortem ipsius nullus alius erit eligendus, seu intitulandus: ita *Gemin.in cap.fœlicis, col. penult. Francus ibi* §. *quapropter, Felin in cap. Rodulphus, num.* 1.*de rescript.* Alij verò dicunt, quòd dum viuit poterit exercere iura sua etiam in tota diœcesi extra ciuitatem:ita *Archid.in dic. cap.fœlicis, in fin. Marius Alterius tom.*1.*lib.*5. *disp.* 12. *cap.* 5. *colum.* 10. §. *quærunt DD.* Sed veriùs puto tunc recur-

recurrendum esse ad Sedem Apostolicam; & ad Papam pertinere commendare, vel vnire diœcesim istam vni, vel alteri Episcopo vicino, per *tex. in cap. ita nos, 25. q. 2.* vbi est casus: Et ratio est, quia vbi principalis causa non subsistit, neque ea, quæ sequuntur, locum habent, *l. cùm principalis, ff. de reg. iur. & cap. accessorium 42. de reg. iur. in 6.*

Aduertendum III. quod hæc pœna priuationis iuris Episcopalis dignitatis, etsi sit latæ sententiæ ex ipso iure, non ligat ante declaratoriam, quia est priuatio iuris quæsiti, & possessi, per ea que dixi *par 1. cap. 5.* & quia hæc est sicut pœna depositionis, quæ similiter requirit declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap. 27.* & idem est in omni pœna, qua aliquis deijcitur de statu suo, vt *Sanchez. lib. 7. disp. 13. num. 1. Nauar. in extrau. de dat. & promiss. not. 31. num. 44. Molina to. 1. disput. 96. Filiuc. tract. 10. num. 264.* & facit quod Ciuitas ob rebellionem non potest destrui, vel subijci aratro, nisi præcedente declaratoria Principis, *Bart. in extrauag. qui sint rebelles, verb. rebellando, in fin. Boss. in praxi tit. de crimin. læsæ maiestatis num. 132.*

CAPVT XLI.

De pœnis priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ.

HÆC pœna sæpè reperitur latæ sententiæ, non solum ex vi censuræ, vt excommunicationis, vel interdicti, vt *c. Episcoporum, de priuil. in 6. Clem. 1. de sepult.* de qua re dixi *verbo Censura. c. 7. & c. 13. & verbo Sepultura, c. 5.* Sed etiam per se principaliter, vt *verbo Concubinarij n. 5. verbo Duellum, verb. Vsura, c. 1. & verbo Sepultura, c. 2. c. 4. & cap. 6. verb. Ludi, cap. 2. & 3.*

Aduerte autem quòd interdum hæc pœna procedit etiam si delinquens moriatur cum signis contritionis, vt dixi *verbo duellum.* Aliquando verò cessat, si ediderit signa penitentiæ, vt dixi *verbo concubinarij*, vbi explicaui, quæ signa sufficiant penitentiæ.

Aduerte etiam, quòd sæpe feruntur pęnæ à iure contra sepulturæ Christianæ mandantes cadauer alicuius delinquentis: & quidem si ratione censuræ prohibita sit sepultura, non incurrunt sepelientes, nisi censura fuerit nominatim declarata, vel nisi fuerit notorius clerici percussor, vt dixi *verbo sepultura cap. 5.* Quando verò hæc prohibitio est facta per se immediatè respectu alicuius criminis, & non causa censuræ, an requiratur declaratoria? variæ sunt DD. sententiæ; sed verius videtur non requiri declaratoriam dummodo delictum sit manifestum, vt dixi *verbo duellum, cap. 3. verbo sepultura, cap. 2. & 4. verbo vsura. c. 1. n. 4.*

An autem per potestatem laicalem possit reus sepultura priuari dixi *pa. 2. verb. Parricidium.* vbi plura dixi de sepultura reorum.

CAPVT XLII.

De pœna maledictionis, vel indignationis Dei, & SS. Apostolorum, & Summi Pontificis.

PRIMO Maledictionis pęna latæ sententiæ sæpè reperitur in iure communi, decretis Conciliorum, & Constitutionibus Apostolicis, vt *cap. Romana, §. procurationes de censur. in 6.* ibi, *maledictionem incurrat, à qua nunquam nisi duplum restituat, liberetur*: & in Bulla Pauli Quarti, de qua *par. 2. verb. Ambitus c. 2. & in c. 1. de sepult. in 6. & tex. cap. 1. §. fin. de stat. monac. in 6.* ibi *interminatione maledictionis æternæ*; idem habetur *Trid. sess. 25. cap. 5. in princ. de regul.* Et quamuis per hæc verba posset alicui videri inferri pęnam excommunicationis per *§. sin autem, 23. q. 1. & §. sed qui pro persecutoribus, 24. q. 3.* tamen communiter DD. dicunt non inferri excommunicationẽ, vt *Lapus in dict. cap. Romana, num. 2. Gemin. num. 8. in §. procurationes, & ibi Francus.* Sed inferri dicunt pœnam æternam, quæ debetur ei pro peccato mortali transgressionis huiusmodi præcepti, atque ideo significari præceptum obligare sub peccato mortali: ita *Io. Andr. in d. cap. Romana, & ibi Lapus num. 1. Gemin. num. 8. in §. procurationes, & Francus ibi. & Marius Alterius to. 1. disp. 22. lib. 5. cap. 8. super verb. indignationem.* Sed puto quod vbi fertur à Papa hæc maledictio, intelligatur non solum de maledictione Diuina, sed etiam de Pontificia, quæ cum sit tanquam à Patre spirituali lata, vel vt à Iudice ex causa iusta, solet parere effectus damnorum temporalium, quæ à Deo inferuntur, iuxta illud Eccles *c. 3. Maledictio Patris eradicat fundamenta*: Et de vtraque maledictiou e, earumque effectibus habes in *d. §. sed qui pro persecu toribus, 24. q. 3.*

Secundò Indignatio nis Dei, & SS. Apostolorum Petri & Pauli latæ senten tiæ pœna sæpè reperitur in iure, & decretis Conciliorum, vt in *Extrauag. execrabilis, Ioann 22. in fin. de preb. & in Bulla in Cœna Domini, & in Trid. sess. 25. c. 2. refor.* Et de Summi Pontificis indignatione latæ sententiæ habes *par. 2. verb. arma. c. 9. & verb. camera, c. 2.* Item in Constitutionibus Apostolicis, seu litteris in forma gratiosa contra ausu temerario eas violare, seu infringere audentes, solet apponi, vt notat *gloss. in d. Extrauag. execrabilis, verbo, incursurum*: quam clausulam eadem glossa ita exponit & intelligit, vt violans huiusmodi decretum, seu ordinationem Papæ cum errore in intellectu, æstimans Papam non potuisse id statuere, incurrat crimen & pœnas hæresis; si autem cum deprauata voluntate nolens obedire, incurrat crimen sacrilegij depositione dignũ quo ad ecclesiasticos.

Alij dicunt hanc pœnam importare, vt contrauenieus, vel lacerans possit priuari beneficijs ecclesiasticis: quam sententiam tenent *Bald. c. 1. §. porrò, quæ fuerit prima causa ben. amitt. Felin. in c. si quis, num. 10. de maior. & obed.* & alij multi, quos allegant & sequuntur *Menoch. de arbitr. casu 365. num. 4. Marta de clausu. par. 1. clausu. 284. Alterius in Bullam in Cœna Domini loco supra cit.* Sed alij verius dicunt hanc clausulam solum significare, præceptum obligare grauiter, seu sub mortali peccato, ad quod sequitur indignatio Dei &

SS. ita *Vgolin. in c. vlt. in Bull. in Cœna Domini, num. 2. Suarez. de legib. lib. 4. cap. 8. num. 3. Bart. in extrauag. ad reprimen. verb. indignationem nostram*: & inde sequitur transgressorem puniendum pœna arbitraria, *Menoch. & Marta locis cit.* & communem ait *Cherubin. in Compend. super Bulla 30. Leon. X. schol.* 2. Et quamuis aliqui DD. extendant istud arbitrium vsque ad pœnam mortis in materia graui; tamen non esse ita extendendam, præsertim in Constitutione Summi Pontificis, verius docet idem *Cherub. ibi. cum Bellenc. de Charit. subs. c. 44. num.* 14. Sed neque extendi ad beneficiorum priuationem, ait idem *Cherub. loco cit. Vgolin. c. vlt. in Bulla in Cœna Domini, Iason. in l. vn. n. 2. ff. si quis iusd. non obtemp.* Et quod hæc pœna indignationis Dei, &c. idem importet quod pœna maledictionis, ait *Archid. in cap. Romana, num. 5. de cens. in 6. Alber. in lexico, verb. maledictio, & Io. de Grass. tract. de rescript. propè finem, num.* 92. vbi ait propterea pœnam indignationis, vel maledictionis excludere à temporalibus, & spiritualibus non ipso iure, ita vt sit excommunicatus, sed quòd possit excommunicari ob contumaciam.

TERTIO Notat *Bald. in Proœm. decretal. num. 9.* quod in litteris Apostolicis, verbo *dilectis* apposito, non continentur indigni, vel odiosi, quando vniuersitati scribitur ad honorem, secus si ad pœnam, vel ad regulam: & ait *Bart. in d. Extrau. ad reprimendum, loco cit.* clausulam indignationis Principis importare, quod non se habebit gratum, seu beneuolum erga ipsos: Vnde sequitur quòd erunt indigni omni gratia, & fauore Principis, vt *Io de Grass. loco cit.* & erunt digni punitione arbitrio Principis, vt *cap. nisi specialis, de offic. deleg.* vbi tamen indignatio Papæ mitigatur, & cohibetur à pœna inferenda propter præcedentia personæ merita, quando paratus est se corrigere, vt notat *Abb. ibi num.* 3.

QVARTO Adde quod si Princeps dimittat aliquẽ ab officio vel militia ex indignatione, dimissus incurrit infamiam vt in *l. 2. ff. de his qui not infam. Bellen. de charit. subs. quæst. 44. num.* 11. Quod intelligas verum, si exprimat causam iustam indignationis, & inhonestæ missionis, vt in *dicto textu, & ibi Doctores.*

Hæc autem pœna indignationis censetur sublata per verba salutationis in eum à Principe prolata, aut per admissionem ad osculum, &c. Quia sunt hæc propriè signa reconciliationis, dummodo, scienter à Principe sint edita, per *c. si aliquando, ibi gl. & DD. de sent. excom.* Et si non præsumatur Papa ex talibus signis absoluere excommunicatione quenquam, nisi hoc declaret, vt *Clem. Si Summus. de sen. excomm. Meno. præs. 20, num. 38. lib.* 2.

CAPVT XLIII.

De pœna excommunicationis, suspensionis, interdicti, & irregularitatis latæ sententiæ.

PRIMO, Censuras ecclesiasticas, id est excommunicationem, suspensionem, & interdictum inter pœnas ecclesiasticas numerari dictum est supra *c.* 1. Eas non esse pœnas meras seu purè afflictiuas, sed medicinales, dictum est supra *c.* 20.

SECVNDO, Irregularitates, quæ ex delico nascuntur, & non ex solo defectu, inter pœnas ecclesiasticas recensendas esse alij asserunt, alij verius negant, vt dixi supra *c. 15. ampliat.* 2. Certè satis participant de ratione pœnæ, ideo in hoc tractatu comprehenduntur.

Sed quia de natura & prorietatibus censurarum, & irregularitatum multi sunt tractatores, & quia de ijs tum in hac Prima Parte, tnm in Secunda sæpè, & copiosè actum est, paucis hic adnotatis, ad secundam partem huius nostri operis procedemus.

Nam quòd censuræ latæ sententiæ, & ferendæ diuersos habeant effectus dixi *sup. cap. 25. §. tertio modo.* & quod censuræ, & irregularitates latæ sententiæ ligent ipsum delinquentem, statim ante sententiam declaratoriam dixi supra *cap. 5. limit.* 1. Et qualiter obligent alios ad euitandum censura, vel irregularitate affectum dicam infra *part. 2. verb. censura*. Et qualiter censuræ, & irregularitates tollantur, vel suspendantur, dixi supra *à capite* 20 *ad* 27. Et de forma requisita ad ferendam sententiam censuræ promulgatoriam, vel declaratoriam, dixi *pa. 2. verb. censura. c* 1. *&* 2. Itaque pro praxi, quod superest. Notandum quod quamuis vniuersitas v. g. Collegium, Capitulum, &c. possit incurrere censuram interdicti, vel suspensionis respectiuè & sæpè in iure tales censuræ sunt latæ sententiæ contra vniuersitates, vt dicam *pa.* 2. tamen. vniuersitas nunquam incurrit censuram excommunicationis, neque in iure vlla vnquam contra vniuersitates lata reperitur; sed neque ab vllo Iudice Ecclesiastico ferri potest, vt habetur *in c. Romana. §. fi. de sent. excomm. in 6. & ibi tractant Canonistæ.* Et si aliquis Iudex promulgaret excommunicationem contra vniuersitatem, sentẽtia esset nulla secundum magis communem; quia *particula* penitus prohibemus *in d. §. fi.* irritat actum contrarium, *vt Host. Io. Mon. Archid. & Franc. allegati à gl in d. §. fi. verb. penitus*, & veriorem *ait Nauarr. d. cons. 9. n. 1. in fi. de sent. excomm.* & communem ait *Felin. in c. dilecta num. 7. de except. & Vgolin. de cens. tab. 2. c. 26. §. 3. num.* 2. Quare etiam si constet aliquam vniuersitatem commisisse aliquod delictum cui in iure imposita est excommunicationis pœna latæ sententiæ, non poterit declaratoria proferri contra ipsam vniuersitatem, sed contra singulos de vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit; *vt d. c. Romana §. fi.* Et quidem si non constet qui nam illi sint (vt quia suffragia fuerunt secreta) poterunt declarari sub nomine appellatiuo cum restrictiua, omnes, & singuli de tali vniuersitate, qui in tali actu culpabiles fuerunt, seu qui illud & illud fecerunt, *vt c. grauem 53. de sent. excomm. Nauarr. d. cons. 9. num. 3. alias cons. 20. de sen. excomm. Auila pa. 2. c. 4. dis. vn. dub.* 5. quia hac ratione innocentes non continentur: & idem ait *Tolet. lib. 1. cap.* 7 Quando autem constat in particulari quod omnes nullo excepto culpabiles fuerint, tunc possunt omnes nominibus proprijs declarari, vel breuitatis causa in hac forma, declaramus excommunicatos Rectorem, seu Præpositum, & omnes alios de tali vniuersitate, quia illud fecerunt &c. *Hostien. in summ. tit. de Contum. §. fi. in fin. Vgol. tab. 2. c. 26. §. 4. in fi.* Si verò non constet de omnibus, sed de aliquibus tantum, illi soli nominatim poterunt de-

declarari, *Nauarr.& Auila loco cit. Couarr. variar.li.2. c.8. num. 9. §. fortassis.*

Sed quæres qualiter dicetur constare de culpa, seu complicitate singulorum, si fortè secreta dantur suffragia, aut alias euulgari non possint. Respondeo quod illi præsumuntur consensisse, quos constat tali actui vniuersitatis (vt Capitulo, seu Concilio interfuisse; nisi ipsi probauerint se expresè contradixisse, *Couarr. variarum lib.2. c.8. num. 9.§ fortassis.* quia in actis vniuersitatis circa delicta, qui non contradicit expresè, habetur pro consentiente, ad incurrendam culpam & pœnam, *Inn. in c.1. num.4. de his quæ fiunt à maio. pa. cap. & ibi Host. col.2. Card. colum.2. in fi. Abb. in c.2. de his quæ fiunt à Præl. num. 9.* & facit *c.error.& c. consentire 83. dis.* & facit quia præsumptio est quod contradicens in actu concilij potuerit alios trahere in suam saniorem sententiam, *l. si in tres 20 ff. de Arb. c. Nicæna,* vbi est casus notabilis, *& ibi gl. notat, verb. sententiam, & Præpos. num.3. 31.dist.* Qui ergo dicit se contradixisse, tenetur probare *l. ei qui ff. de prob.* habet enim præsumptionem contra se: quæ præsumptio iuris dicitur liquidissima probatio, *Mascard. cum alleg. de prob. q. 10. num.42.* & transfert onus probandi in aduersarium *Masc. n. 40.*& sufficit huiusmodi iuris præsumptio ad hoc vt dicatur constare, etiam ad condemnandum, *Mascard. num. 44.* & quod quamuis clausula *si constiterit*, admittat solum probationes veras,& non præsumptas; tamen sufficiant præsumptiones iuris, tenet *Rota Buratt. decis. 41. cum ibi not.* Vnde dicunt communiter DD. quod Capitulares seu Consiliarij, quibus præsentibus & non contradicentibus sunt facta statuta contra libertatem ecclesiasticam, incurrunt in censuras tamquam cooperantes, seu consentientes, *Abb in c. aduersus num.22.de immun. Eccl.Nauar.c.27. num. 119. Tabien. ver. excommun. 5. casu 20. num. 4. Angel. excomm.7. casu. 5 num. 5. & casu. 12. num. 4. Caiet. excomm. c.31. Alterius lib. 5. dis. 16. c.4. col.4. & 5. to. 1. Suar. de cens. dis. 21.sec. 2. n. 85.* Imo multi dicunt quòd incurrunt in culpam & pœnas etiam si contradixerint, sed nihil profecerint, si non deponant officium: ita *Innoc. & Host. in cap.nouerit, de sent.excomm.Io.And.in d.c.aduersus,& ibi Cardin.in fin.& Anchar.nu.11.S.Anton.3.par.tit.24.cap. 26. Sylu. excomm. 9.num.32.Tabien.* qui ait communem *ver. excomm. 5. cas.18.n.5. in fin.* Quod verum puto, quando officij dimissione alij crederentur emendandi: ita *Angel.d.casu 5.nu.5.Tabien.excomm.5. casu 20.num.4.*

Ceterùm quia difficile est omnes nullo excepto in aliquo actu vniuersitatis consensisse, ob facilitatem, & propensionem hominum ad contradicendum, vt *Host. in summ.tit.de dolo, §.& contra quem, & tit.de contum. §.fin. ver. ergo si constat, per l.item si vnus,§.principaliter,ff.de rec.arbit.* & quia possent singulares, quos constat fuisse actui præsentes, habere aliquam excusationem; ideo etiam stante dicta præsumptione, non possunt declarari in censuras, seu pœnas incidisse, nisi præuia citatione (de qua supra dictum est) vel contumaces extiterint, vel se non purgauerint sufficienter, tunc enim dicetur legitimè de illorum culpa constare, *ex gloss.cit.in Clem.præsenti, & ibi Canonistæ, de censib. & alijs iurib. supra citatis.*

Finis Primæ Partis.

DE

DE POENIS ECCLESIASTICIS PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS.

AVTHORE

R. P. CAROLO ANTONIO THESAVRO SOCIETATIS IESV, POENITENTIARIO APOSTOLICO,

PARS SECVNDA,

In qua de singulis criminibus, eorumque pœnis Ecclesiasticis latæ sententiæ ordine Alphabetico pertractatur.

CAPVT I.

Abbatissæ benedictio prætermissa;

PRIVATIONIS pœnam ipso iure incurrit Abbatissa, quæ intra annum à suæ confirmationis tempore computãdum, munus benedictionis non suscipit, nulla existente rationabili causa, vbi scilicet solent Abbatissæ benedici: ita habetur *in Clem. attendentes*, §. *statuimus de stat. mon.* De hac re vide Canonistas *in dicta Clem. & Sanch. opusc. seu consiliorum lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 10.* An hæc pœna liget in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, alij affirmant, alij negant, vt dixi *infra, verb. Episcopus cap. 2. not. 3.* Quæ autem sint causæ rationabiles, non petendæ, vel differendæ benedictionis, tradit *gloss. ibi verb rationabilis.* Qualiter verò cognoscatur, quod sint solitæ benedici, respondet *Azor. par. 1. lib. 13. c. 10. q. 4.* spectandam consuetudinem quadraginta annorum postremorum. Notat autem *Miranda p. 3. quæst. 7. art. 7. in fin.* Abbatissam temporalem non esse benedicendam, nisi specialiter id sit introductum priuilegio, vel consuetudine.

CAPVT I.

Abortus procuratio, vel causatio.

PRIMO. Excommunicationem ipso iure incurrunt procurantes abortum fœtus animati, effectu subsecuto, ex Bulla Sixti V. 87. *incip. effrænatam.* Et absolutio huius excommunicationis fuit Papæ reseruata ex eadem Bulla: Sed ex Bulla Gregorij XIV. 8. *incip. Sedes Apostolica*, est reseruata locorum Ordinarijs, ita vt non sit necesse recurrere ad Sedem Apostolicam; & ita obseruant *Quaranta, verb. abortus*, §. *nota per hanc, Farin. q. crim. 122. num. 164. Barbosa allegat 51. de pot. Episc num. 136. Filiucc. tract. 29. num. 100. Homob. de cas. reseru. par. 3. cas. 6.* Poterunt etiam Prælati Episcopalem iurisdictionem habentes suos subditos absoluere, *Roder. qq. regular. 33. a. 4. tom. 2. Coriolan. de cas. reser. tit. de abortu, num. 10.* addit *Diana resolut. 13. tract. 2. tom. 2. §. not. 4. cum Sanchez, & Marullo*, quod habentes priuilegia absoluendi à censuris quibuscunque etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, poterunt absoluere à præsenti censura: quamuis enim ex decreto Sacræ Congregationis, de quo dixi *verb. absolutio, cap. 3.* isti non possint absoluere à casibus, quos Ordinarij locorum ipsi sibi reseruabunt; tamen illud decretum non loquitur de casibus, qui sunt reseruati Ordinarijs à iure Pontificio, vt patet. Cæterum sæpè solent Ordinarij locorum casum abortus sibi reseruare, ideò tunc non poterunt priuilegiati absoluere.

II. PRIVATIONEM omnis priuilegij clericalis, & omnium dignitatum, officiorum, & beneficiorum, (quæ perpetuò erunt Sedi Apostolicæ reseruata) & inhabilitatem ad illa, & similia, incurrunt Clerici procurantes abortum fœtus animati, effectu subsequuto ex Bulla Sixti V. & Gregorij supra cit. vide *Farin. n. 122. & 151.* An autem hæ pœnæ ligent in foro conscientiæ ante declaratoriam, dixi *supra par. 1.* vbi dixi de pœna priuationis priuilegij Clericalis *cap. 27.* De pœna verò officiorum, & beneficiorum, & inhabilitate, *cap. 28. & cap. 30.* Super hac pœna solus Papa dispensare potest, per ea, quæ dixi *supra cap 23. par. 1.*

III. IMMVNITATIS Ecclesiasticæ ius, seu sacri asyli, ipso iure amittunt procurantes abortum fœtus animati secundum aliquorum sententiam, ex Bulla Gregorij XIV. 7. *incip. Cum alias nonnulli*, vbi proditorium homicidium perpetrantes, sunt priuati tali refugio, & ita tenet *Farinac. de immun. Eccl. cap. 8. n. 138.*

Peregrin.

Peregrin.de Immun.Eccl.cap.3.nu. 8. quia dicunt occisionem fœtus animati esse proditorium homicidium. Alij tamen negant, vt *Franc. Leon. Thes. fori Eccles. p. 1.cap.13.Bonacc.de censur.partic.disp.2. q.3. pun. 16. §. 8.nu.8.Diana resol.72.tract.1. tom.2.*Sed admissa etiam priori sententia,aduerte, quòd illa pœna non ligat ante sententiam Iudicis Ecclesiastici declaratoriam, vt patet in eadem Bulla.

IV. INFAMIAM iuris incurrunt ipso iure procurantes abortum fœtus animati. Primo, quandocunque fuerint de crimine abortus condemnati; quia hoc est crimen,seu iudicium publicum l. Corneliæ, *de sicarijs*,vt de magis communi testatur *Far inac. q.122. nu. 146.* Item parricidij, quando quis procurat abortum fœtus à se geniti,vt *Farinacc.num.147.* Damnatus autem de crimine publico, est ipso iure infamis, *l. infamem, ff. de pub. iud.* Secundo etiam ante condemnationem, quoties crimen fuerit publicum notorium de iure, vel de facto: quia omne crimen enorme depositione dignum, notorium de iure, vel de facto, irrogat infamiam iuris, secundum communiorem sententiam, vt dixi *par.1. cap. 33. §. secundo modo.* Hoc autem crimen est enorme depositione dignum, imò infert ipso facto depositionem, vt dixi supra *num. 2.* quin etiam infert degradationem realem, & traditionem Curiæ sæculari sententiæ ferendæ, ex Bulla prædicta Sixti V. Super hac pena solus Papa dispensare potest, iuxta ea quæ dixi *p.1. cap.23.*

V. IRREGVLARITATEM incurrunt procurantes abortum fœtus animati ex diuersis causis. Primo ob infamiam iuris iuxta ea quæ dixi *par. 1. cap. 33. §. aduertendum secundo.* Si scilicet secuta fuerit condemnatio, vel crimen fuerit notorium,vt dixi *supra proximè.* Deinde ex ipsa nece fœtus animati, *cap. ad audientiam,cap. significasti, c. sicut 20. de homic. Suar. de irreg. disp. 44. sect.2. num..13.Auila p.7.disp.6.sect.4.in princip. Tanner.tom. 4. disp. 6.quæst.10.n.215.Farin.q.122. num.119.& 120.* Adde quod frequenter etiam ex hoc secundo capite duplicem irregularitatem incurrunt,alteram ex abortu, alteram ex homicidio casuali ob necem matris, quæ frequenter contingit ex abortu fœtus animati. Vnde in dubio moriente matre etiam ex febri, censetur propter abortum mortua, & febris ex abortu causata, vt *Boccacius de societ. offic. num.35.* sæpè etiam mors prægnanti causatur ex genere medicamentorum,seu mediorũ, quæ ad abortum applicantur, vt ait S. Hieronymus *epistol. ad Eustoch. de Virginit.* Quare cum hæc procuratio sit illicita, & periculosa etiam specialiter in ordine ad talem effectum, tenetur procurans ratione illius,vt S.Hieronim.*loco cit. tex in l. si quis aliquid,§.qui abortionis, ff. de pœn. Auus meus decis. Pedem. 12. num. 12.*

Amplia prædictas pœnas, vt procedant non solum si fœtus mortuus nascatur, sed etiam si viuus, sed non vitalis,quia adhuc dicitur abortus, *Tiraquel.in l. si vnquam,verb. susceperit liberos,num.206.C.de reu.don. Gutier. pract.qq. lib.2.q. 100. num.5.& 6. Cherubin. super Bulla citata 87. Sixti V. schol. 2.*

Amplia secundo, vt fœtus in dubio præsumendus sit animatus: intellige quoad effectum irregularitatis tantum, non tamen quoad alias pœnas, vt *Sanchez lib. 1. in decal. c.10. num.43. & 48.Farinac.q. 122.num. 138. Barbos. allegat.51. num.138.* Sed de hac re vide, & distingue, vt dixi *par.1. c.16.*

Amplia tertio, quod pœnæ præfatæ contra procurantes abortum procedunt etiam contra scienter cooperantes, seu contra causas minus principales, vt patet ex Bulla citata Sixti V.

Limita primo, quod dictæ pœnæ, irregularitate excepta,non procedunt nisi contra causantes abortum directa intentione: ij enim tantum dicuntur abortum procurare,vt dixi *infra verbo, procuratio, c.1.* Irregularitatem verò incurrunt etiam si non directa intentione, dummodo culpa mortalis interuenerit, *c. sicut il 2. de homic. Nauar. & Couar.* quos allegat & sequitur *Quaranta verb. Abortus, §. prædictæ autem*: qui tamen aduertit in casu abortus casualis posse ab ea irregularitate Episcopum dispensationem concedere in occultis, ex *Trid. sess. 24.c. 6.ref.*Ex quibus sequitur, quod parens, qui scit mulierem velle procurare abortum, & non impedit, fit irregularis; quia tenetur ex iustitia consulere vitæ filij,vt ait *Roderic. tom. 1. Summ. c. 178. concl. 10. Auila p.7. disp. 6. sect. 2. dub. 7. §. sequitur, Filiuc. tract. 20. num. 129. Layman lib.3. tract.3.par. 3. c. 3. in fin. Sayr. lib. 7. c. 4. num. 3.* est communis sententia,& est tex *in l.2. ff.ad l.Pomp.de parric.*vbi punitur consanguineus sciens parricidium committendum, si non impediat. Quamuis alij negent dicentes patrem solum ad id teneri ex pietate: ita *Less. lib.2. c. 9. num. 94. Molina tract 3. disp. 33. mem. 5. num.11. in fin.*

Limita secundo quod licet ex Bulla Sixti V. *citata* omnes pœnæ prædictæ procederent etiam contra procurantes abortum fœtus non animati,etiam quoad pœnam irregularitatis;tamen ex Bulla Greg.XIV. *supra citata,*hoc est abrogatum,& redactum ad terminos iuris communis; est tamen verum,quod condemnatus de abortu fœtus non animati, dolo malo procurato, incurrit infamiam iuris, & consequenter fit irregularis, tanquam condemnatus actione iniuriarum famosa, vel de crimine Stellionatus, dolo interueniente. *Abb. in cap si aliquis,nu.3.de homic.*

Limita tertio, quòd non incurrit in pœnas abortus procurati, qui dat media directa ad sanitatem fœminæ prægnantis, fœtu animato, & non directa ad corruptionem fœtus, etiamsi per accidens, seu consequenter credatur abortus causandus, quando iudicio medicorum, ni medicamenta ista mulieri applicentur, ipsa cum fœtu certò credatur peritura: si enim crederetur probabiliter fœtum viuum proditurum, saltem secto post mortem matris vtero, teneretur illa ex charitatis obligatione potius mortem oppetere: ita distinguunt *Sanchez de matr.lib.9.disp.20.n.13. Layman lib.3 tract. 3.par.3.cap.4. nu.4.cum alijs apud eos, & apud Dianam resol.11. tract.5.Miscell. tom.2.*& hanc veriorem testatur *Auus meus decis.Pedemont.12.nu.11.* Procurare autem abortum fœtus etiam non animati ad vitandam infamiam, aut mortem ab extrinseco, vt à consanguineis inferendam,nunquam est licitum.*Sanch.lib.9.disp. 20.nu.9.Azor.tom.3.lib.2.cap.4.q.2. Filiuccius tract.29. num.103.Coriolanus de cas.reseru.titulo de abortu,num.6. Tannerus tom.3.disput.4.quæst.8.num.58.Clarus,§.final. quæst.*

quæst.68.nu.1. Farinacc. quæst.122. num.158. Auus meus loco citato,nu 12. & hæc est communis sententia Theologorum,& Iuristarum,& verissima.

Quid autem dicendum sit quando quis procurauit abortum fœtus animati,sed dubitat de effectu subsecuto, vel an mulier sit mota ad abortum ex consilio illi præstito, dixi *supra par.1. cap.16.*

Tandem pro praxi meminisse oportebit, quòd supplicans in Sacra Pœnitentiaria, in casu videlicet occulto, pro dispensatione super irregularitate ex abortu, debet exprimere, si erat fœtus à se genitus; aliàs gratia esset subreptitia, vt patet ex stylo,& facultatibus Sacræ Pœnitentiariæ, in quibus maior in hoc casu ponitur difficultas ad dispensandum.

CAPVT I.

Absolutio sacramentalis data à non Sacerdote,

IRREGVLARITATEM incurrit taliter absoluens, si Clericus sit, ob vsurpationem ordinis Sacerdotalis,quem non habet, *per cap.1.& 2.de cler.non ordin. ministr.Suarez de Pœnit.disp.32.sect.7. num.2. Coninch. disp.18.num.48. Bonacc.de irregul.q.3.punct.6. num.4.* Si autem purus Laicus sic absolueret, quidam negant eum fieri irregularem. *Angel. verb. irregul.1. num. 38. Sayr.de cens.lib.7.cap.10.num.6 cum Rosella,Anton. & Tabien. & Bonacc. loco cit.* Probabilius tamen est eum fieri irregularem, vt de communiori,& veriori testatur *Coninch nu.65.*& alij *apud Sayrum loco cit.* illam sequuntur;& dixi plenius *infra verbo, ordo, cap. 32.*

HÆRESIS vehementer suspecti redduntur taliter absoluentes, & contra eos potest procedere Inquisitor contra hæreticam prauitatem ex Bulla Gregorij XIII. *Officij nostri* 21. Vnde etiam si non conuincantur, cogendi sunt abiurare de vehementi, per *cap.accusatus de hæret in 6.*

INFAMIS quoque efficitur iuris infamia huius criminis reus quoties crimen fuerit notorium de iure,vel de facto, quia est crimen depositione dignum, imò & degradatione, & traditione Curiæ sæculari,ex Bulla Clement.VIII.81.*incip.Et si aliàs*: Et procedit etiamsi delinquens sit minor 25. annis, maior tamen 20. ex Bulla 79.S.D.N.Vrbani VIII.*incip.Apostolatus officium.* Vide etiam de hac materia *Roderic. qq.regul. 28.art. 2. tom.2.Dianam resol 15.& 16 tract.4. tit.de denunc.to.1.*

Amplia vt reus huius criminis censeatur, qui Sacerdos non existens, fictè absoluit sacramentaliter; quia lex agit de vsurpante actus talis ordinis, vnde continet etiam casum fictum; ita de communi testatur *Coninch.disp.18.num.48.*& in simili *Suar.de censur. dis.22. sect. 4. num. 21.* Limitant autem communiter DD. vt dicta pœna Bullæ Clem. VIII. & Vrb. VIII. procedat solum si audiens confessionem, etiam absoluit sacramentaliter, quia lex pœnalis debet intelligi de actu consummato,vt dixi sup. *par. 1.cap.8.* Item quia Constitutio Pauli IV. & Constitutio Gregorij XIII. relata *à Roderic.q.Regul.28 a.2. tom.2.* loquitur de audiente confessionem, & absoluente: & Constitutio Clementis VIII. in narratiua eodem modo loquitur; & deinde volens pœnas decernere, ait hisce delinquentibus;vnde quod postea simpliciter repetit in pœnis de audientibus confessiones debet intelligi seruato eodem themate: & eodem modo intelligitur Constitutio Vrbani VIII. quæ inhæret præcedentibus Constitutionibus, vt ibi asseritur, & ideo ita in terminis docet *Roderic. loco cit. Quaranta ver.ordo in fin.Sayr.lib.7.de cens. cap. 10. num.8.* & facit ratio finalis expressa à Clem. VIII. talis pœnæ, quia sic decipiunt, & damnum graue inferunt fidelibus, quod solum est si absoluant. Et quia aliàs non dicerentur tales sacramentum confessionis ministrasse, quod est crimen punitum à iure communi, *c.1. de cler.non ord. min.* Et quamuis Vrban. VIII. in Congregatione S. Officij declarauerit id procedere etiam si confessionem audiens non absoluat, tamen hæc declaratio,cum excedat rigorem verborum legis scriptæ, non habet vim legis, cum non fuerit promulgata, *Gab. comm.concl.tit.de reg.iur.concl.3. num.35.*

CAPVT II.

Absolutio sacramentalis data à Sacerdote non approbato, seu alieno subdito sine licentia competente.

PRIMO certum est de iure communi inualidam esse confessionem factam alieno Sacerdoti, nisi prius obtenta licentia a proprio Sacerdote, *ex c.omnis. vtriusque de pœnitent.& remiss.* Sufficit autem de iure communi licentia proprij Parochi, vel Episcopi, seu Prælati, vel Summi Pontificis, vt *DD. in d.cap.omnis.* Et quidem multi Religiosi habent talem licentiam,seu facultatem à Sede Apostolica, vt de Prædicatoribus, & Minoribus habetur *in extrauaganti, inter cunctas de priuil.§.sed quia multoties; & extrau.vas electionis de hæret.* Tamen ex Concilio Tridentino *sess. 23. cap 15.* hodie nemo potest etiam vigore cuiuscunque licentiæ, seu priuilegij, vel consuetudinis etiam immemorabilis, confessiones audire, seu sacramentaliter absoluere,nisi vel Parochiale beneficium habeat,aut ab Episcopo loci per examen, aut aliàs idoneus iudicatus fuerit, & approbationem obtinuerit.

Excipe tres casus: Primus est, pro articulo mortis, in quo quilibet simplex Sacerdos est idoneus minister huius Sacramenti, vt *Trident.sess.14.cap.7. de sacr.pœn. Suar.disput.26 de pœnit.sect.4.num.3.Barbos. de potestat. Episc.allegat.26.num.50.* Secundus est, quoad confessionem de solis venialibus. Tertius est, quoad confessionem de solis mortalibus iam confessis, & absolutis: quia in his casibus quilibet simplex sacerdos est idoneus minister, neque indiget approbatione. *Suar. loco cit.num.5.& 7. Filiucc.tract.7.nu.223.Bonacc.de sacr. Pœnitent. q.7. punct. 3.num. 1.*& alij apud eos communiter.

Amplia hanc conclusionem vt procedat, etiam si pœnitens bona fide confiteatur non approbato, seu alieno sacerdoti sine licentia competente, vel sacerdos etiam bona fide illum audiat, & absoluat; nam etiam tunc non perficitur sacramentum, quia hæc irritatio actus non est pœnalis, sed diffinitiua, & ex natura rei, ob defectum iurisdictionis,sine qua non potest perfici hoc Sacramentum,vt Triden. *cap. 7. sess.14.de sacram. pœnitent.tex. in cap.dudum,54.de elect.& ibi gl.& DD.*

com-

communiter in verbo, deceptæ: Vnde talis confessio iteranda est habenti iurisdictionem circa illam. *Io Andr. in d.c. dudum, Abb. ibi num.20.Nauar. in c. placuit, de pœnit.dist.6.num.* 180.qui ponunt exemplum,si quis confiteatur Parocho intruso.

Amplia quòd per constitutionem 93.*S.D.N.Vrbani VIII.ann.1628.die 12.septem br.editam,* reuocata sunt omnia priuilegia quibuscunque personis,& ordinibus, & congregationibus, &c. quacunque de causa, & quomodolibet concessa, audiendi confessiones sæcularium absq; approbatione supradicta Episcopi loci.

Amplia vt neque Prælati inferiores etiam habentes Episcopalem iurisdictionem, & nullius diœcesis possint talem approbationem dare, non obstante consuetudine etiam immemorabili. *Rota recent.pa.1.dec.332.* per totam, vbi quod Episcopus est manutenendus,in hac iurisdictione,etiam non probata possessione illius, quia habet assistentiam iuris.

Limita vt sufficiat, si Confessarius habeat titulum coloratum cum communi errore: vt si Parochus erat priuatus occultè titulo suo,vel si eius prouisio fuit nulla ob defectum aliquem occultum, vt ob irregularitatem, vel censuram; tunc enim valet confessio, & absolutio, neque est iteranda, etiam si postea declaretur confessarius iurisdictione priuatus: ita *Innoc. in d.c. dudum, & ibi Abb. loco cit. & Nauar. loco cit.* cum communi sententia per *l. Barbarius,ff. de offic. præt.* Et procedit etiamsi pœnitens sciens talem defectum occultum illi confiteretur; ita *Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 22.num.46. Diana resol.122 tra.7.4. tom. 2.* Non tamen sufficeret ad validitatem confessionis, seu sacramenti Pœnitentiæ, communis error sine titulo colorato, vt si quis falsas approbationis litteras confinxisset, & se publicè exposuisset audiendis confessionibus. Ita tenent communiter Doct. vt apud *Sanch. ibi num.49.* quamuis contrarium teneant multi apud *Sanchez.* relati *num.* 48. & tenet *Genuen. in praxi c.* 50. *in annotat. num. 3. Diana cum alijs recentioribus loco cit.* & latè probat Pontius de *matrim. l. 5. c. 20. num.2. 5. & 6.* qui tenent probabiliter quod sufficiat communis error etiam sine titulo colorato; Et posset hæc sententia sustineri & practicari ad sustinenda acta sine titulo, quando alias sequeretur scandalum,& præiudicium animarum,v.g.absolutiones, & matrimoniales coniunctiones,& cætera acta Parochi intrusi per abusum laicæ potestatis,nequeuntibus Prælatis obsistere Si enim in similibus casibus opinione communi, consecutio Parochiæ æstimaretur à populo valida, & ille tanquam legitimus Parochus reputaretur, acta illius valida essent. Etenim quando pro validitate actus iurisdictionalis stat opinio DD. probabilis, etiam si contraria sit communior, aut etiam simpliciter vera, & altera à parte rei falsa, tunc acta secundum illam sunt valida,quia Ecclesia tunc censetur supplere defectum, & conferre iurisdictionem, ne alias sequatur periculum animarum,ita *Less. lib.2. cap. 29. num.68.Sanch. in decal. lib. 1. cap. 9.num. 35.& de matrim.dis. 22. num.vlt. lib.3. Suar. de pœnit. dis. 26. sec. 6. num.8. Barbosa alleg. 25. num. 39. Bonac. de matr. q. 2. pun. 8. num. 26.* Sed retinenda communis sententia quam tenent *Gabr.comm. concl. tit de probat.concl. 8.num. 20. Mascard.concl.649, n.91.& 181.Garz.p.5.c.4.num. 281. Gutier. de matr. c. 62.num. 26.* quod nunquam sufficiat communis error, sed quod requiratur etiam titulus coloratus,idest officium seu potestatem ab eo fuisse concessam, ad quem radicaliter pertinebat tale officium seu potestatem conferre,quamuis inualidè fuerit collata ob aliquem occultum defectum, & hanc sententiam seruari in curia Romana ait *Rota decis. 57. nu.4. pa. 2. nouiss.*

Limita II. quòd licet maior Pœnitentiarius regulariter loquendo committat absolutiones & dispensationes confessarijs ex approbatis ab ordinario loci,vt patet ex formulario nostro; tamen potest committere, & aliquando committit confessarijs etiam non approbatis ab ordinario loci; quia cum Maior Pœnitentiarius habeat ordinariam iurisdictionem, tanquam Vicarius Papæ pro toto mundo, pro foro pœnitentiali; potest ipse confessarios approbare, sicut potest Vicarius Episcopi approbare pro sua diœcesi. *Sanch. de matr. lib.3. dis. 29. num. 15. Barbos. de pot. ep. alleg. 25.num.4.* Et Tridentinum tribuens hoc ius Episcopo non excludit imo includit Vicarium generalem vt *Sbrozz.de off.Vic. lib 2.q. 202.num.1.& 2.* Quod autem Maior Pœnitentiarius sit omnium ordinarius vbique terrarum pro foro pœnitentiali declarauit Sixtus IV. *constit. 23. incip. quoniam non nulli.§.3.in prin.& §.5. in fi.* quidquid olim in contrarium tenuerit *gl. in Clem. ne Romani. §. eo tamen prouiso,verbo expirare. de elect. & ibi Cardin. §. eo ipso num.1.*

III. DVBIVM est, an Confessarius absoluens sine approbatione, seu licentia vt supra,incurrat censuram aliquam latæ sententiæ.

Respondeo I. ex *can. placuit, de pœnit. dist. 6. & c. placuit 9. q. 2.* ab Vrbano II. statutum esse, vt nulli sacerdoti liceat alienum subditum ad Pœnitentiæ sacramentum recipere sine illius proprij Sacerdotis consensu nisi ob ignorantiam eiusdem proprij sacerdotis. Qui verò contra hæc statuta facere tentauerit (ait Vrbanus) gradus sui periculo subiacebit. Per quæ videri posset lata suspensio ob officio, quia verbum *subiaceo,* etiam in futuro tempore prolatum, est latæ sententiæ, iuxta communem sententiam apud *Tiraq.in l.si vnquã v.reuertatur n.148.C. de reuoc.donat.* quia hoc verbum ex natura sua non indiget facto hominis ad executionem. Tamen contrarium tenendum est, scilicet ibi significari suspensionem ferendæ sententiæ arbitrio iudicis, vt *Roderic. q. regul. 18. art. 1. tom. 2.* & consentiunt *Prepos. in d. c. placuit, 9. q.2.in princ. Nauar. in d.c. placuit,de pœnit.dist. 6. in princ.* qui solum intelligunt per illa verba transgressorem esse castigandum, videlicet arbitrariè [illegible]

Respondeo II.ex Trid.*sess.22.c.11.*& ex Bull.in Cœna Domini *c.17.*latam esse excommunicationem contra vsurpantes iurisdictionem pertinentem ad personas Ecclesiarum eorundem: vnde videtur quòd absoluens sacramentaliter sine approbatione, seu licentia, vsurpet iurisdictionem parochialem, & ita incurrat in dictas censuras. Tamen contrarium tenendum per se loquendo,quia simplex sacerdos in tali casu non censetur communiter loquendo vsurpare iurisdictionem fori pœnitentialis ordinariam, quæ ad Parochum pertinet vel Prælatum;sed extraordinariam seu delegatam,quæ

ad nullum determinatè pertineat priuatiuè ad alios, & ideo non continetur in dictis iuribus, vt dixi *verbo, vsurpatio, cap.3.* Si autem sacerdos intenderet vsurpare ius parochiale, certè in dictam excommunicationem incurreret.

III. QVÆRI potest an talis sacerdos scienter absoluens sine approbatione, seu licentia competente, incurrat irregularitatis pœnam?

Respondeo I. non incurrere irregularitatem illam, quam incurrunt vsurpantes actum Ordinis sacri, quem non habent; quia hic non vsurpat actum ordinis cum verè sit Sacerdos, sed vsurpat actum iurisdictionis, quam non habet; cui vsurpationi non est imposita irregularitatis pœna prædicta, vt dixi *verbo ordo, c.32. limit. 2.* & ita in terminis docet *Henriquez lib. 14. c. 6. n. 2.* litt. X. vbi alios citat.

Respondeo II. quòd sacerdos scienter absoluens sine approbatione, seu sine licentia competente incurrit in crimen falsi, & potest puniri pœna arbitraria publico iudicio l. Corneliæ de falsis: sicut punitur qui fingit se militem, cùm non sit, vel qui vsurpat aliquod publicum officium, quod non habet, vt *l. eos, ff. ad l. Corneliam de fals. ibi Bartol. & DD.* Sicut etiam qui vsurpat gradum Doctoris, quem non habet, vt *Bar. ibi Felin. in c. tertio loco, num. 1. de prob. Boss. in praxi tit. de falsis num.131.* & de clerico, aut alio exercente actus ordinis, quem non habet, *Bald. in l. qui sub prætextu, C. de Sacros. Eccles. Felin. loco cit.* Quare condemnatus hoc iudicio erit ipso iure infamis, & consequenter irregularis, vt dixi *par. 1. cap.33. §. tertio modo & verb. falsum c. 1. in princ.* Quòd etiamsi probabilius alicui videretur talem sacerdotem non teneri l. Cornelia, de falsis, sed de crimine Stellionatus, seu extraordinario, quod tenet *Menoch. de arbitr. casu 310. num. 4. & vlt.* tamen etiam sic damnatus fit infamis, & irregularis, vt dixi *d. c. 33.* Certè si litteris falsis se ingessisset, tunc secundum omnes teneretur publico iudicio l. Corneliæ de falsis, *vt Menoch. ibi num. 6.* Super hac tamen pœna potest Episcopus dispensare, vt dixi *verbo falsum cap. 1.*

CAPVT III.

Absoluens à censuris, vel casibus reseruatis sine facultate.

I. ABsoluens à casibus reseruatis sine facultate, incurrit in crimen falsi, aut saltem stellionatus, vt dixi proximè *cap. præced.* Vnde damnatus diffinitiuè incurrit infamiam iuris, & irregularitatem vt *ibi* dixi.

II. Excommunicationem incurrunt Religiosi, qui excommunicatos à canone vel à sententijs per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, absoluere præsumunt; quando scilicet absolutio est reseruata, & ipsi Religiosi non habent priuilegium, seu facultatem competentem; & tales Religiosi, seu Regulares sic perperam absoluentes sunt statim ab Ordinarijs locorum denunciandi excommunicati, nullo priuilegio exemptionis illis suffragante. Huius censuræ absolutio est Sedi Apostolicæ reseruata, ita *Clem. Religiosi, de priu.*

Amplia vt procedat etiam contra fictè absoluentes, quia agitur de vsurpantibus, seu agentibus de facto, & nulliter; ideo continetur etiam casus fictus. *Suar. disput. 22. de cens. sect. 4. à nu. 22. Coninch. disput. 19. num. 42. Card. in ead. Clemen.* Alias quæstiones super materia huius pœnæ, & Clementinæ tractant *Sylu. excomm. 7. num. 32. Nauarr. c.27. num. 102. Sayr. lib.3. c.29. n. 37. Suar. de censur. disput. 22. sect. 4. à num. 1. Tolet. lib. 1. c.36. num. 2. Canonistæ in eandem Clemen.*

III. Excommunicationem incurrunt omnes, qui absoluere præsumunt ab excommunicationibus latis in Bulla in Cœna Domini legi solita, sine facultate, vel in articulo mortis, non seruata forma præscripta in eadem Bulla, scilicet præuia cautione de stando mandatis Ecclesiæ, & de satisfaciendo: ita habetur in eadem Bulla, § *cæterum, cum sequenti* §. Sed huius excommunicationis absolutio non est reseruata. *Nauar. cap.27. num.73. Tolet. lib. 1. cap. 30. vers. 6. fulminat. Suar. de censuris, disput. 21. sect. 3. vers. secundo dicendum. Sayr. lib.3. cap. 25. num.7. Marius Aterius lib. 5. c. 3. §. contrariam,* secundum probabiliorem sententiam. Contra *Felin. in c. Pastoralis, §. præterea num 9. de offic. ordin. Rebuff. in exposit. Bullæ 13. vers. illos autem. Caiet. verb. excomm. casu 77. Armill. num. 77. Vinal. in eandem Bullam, §. quod si fortè, num. 19.* Cum alijs. Non tamen hanc censuram incurrit absoluens ab interdicto lato *in c. 2.* Bullæ in Cœna Domini, *Filiuc. tract. 18. num. 144.*

IV. ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium iussu Clement. VIII. edito *anno 1601. die 9. Ianuarij*, Sacerdotes omnes, tam sæculares, quàm regulares in Italia, extra Vrbem Romam, prætextu priuilegiorum presumentes absoluere à casibus clarè, vel dubiè contentis in Bulla Cœnæ, siue alias Papæ reseruatis, vel à casibus reseruatis ab Ordinarijs locorum, incurrebant excommunicationem, priuationem officiorum, & dignitatum, & beneficiorum, & inhabilitatem ad confessiones audiendas, & ad quæcunque officia, beneficia, & prælaturas in posterum obtinenda; nisi absoluerent pœnitentes in mortis articulo constitutos, vel extra mortis articulum cum licentia expressa in scriptis obtinenda, & Ordinarijs exhibenda, & absolutio, & dispensatio dictarum pœnarum Papæ reseruata fuit: De illa particula, *clare* vel *dubie*, vide quæ dixi *par. 1. cap. 16. in fin.* Et istud decretum derogat non solum priuilegijs concessis vniuersitatibus Religiosis, & pijs, sed etiam personis singularibus, *& alias quomodocunque*. Vnde puto derogare priuilegijs concessis certis locis vt ecclesijs, vt eas visitantes possint absolui à reseruatis, quia etiam tunc dicitur indultum concessum personis singularibus in effectu: Vel saltem continetur in illa particula extensiua *vel alias quomodocunque*.

Postea *anno 1602. die 26. Nouemb.* eadem Sacra Congregatio iussu Clement. VIII. edidit secundum Decretum declarans & moderans illud primum, & statuit, vt in dictam censuram & pœnas incurrant solum ij, qui vt supra absoluent à casibus in Bulla Cœnæ. Item si absoluant ab aliquo ex quinque casibus infrascriptis Papæ reseruatis: idest, violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis costitutionis Greg. XIV. Violatio-

nis

nis clausuræ monialium ad malum finem: Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta decretum Tridentini Concilij,& constit.Greg. XIII. Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta *can. si quis suadente* 17. *q*.4. ac iuris dispositionem: Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item qui absoluent à casibus vel censuris,quos,vel quas Ordinarij locorum sibi reseruauerint. Pœnam autem illam inhabilitatis, audienti confessiones sustulit:& statuit, vt licentiæ etiam sola voce concessæ absoluendi à dictis casibus suffragentur. Hoc decretum confirmatum fuit plenioribus clausulis derogatorijs à Paolo V. *anno* 1617. *die* 7. *Ianuarij* decreto edito.vide *Barbosam allegat*.50. *num*. 186.187.188. & explicat *Franc.Leon. par*. 3. *cap*. 38. *num*. 189.*& seq. Homobon. de casib. refer. par*. 1. *pag*. 14. *&* 15. *Diana resol* 13. *tract*.2. *to*.2. *& resol*.73. *tract*.4. *tom*.2.§. *notandum*.

Eadem Sacra Congregatio mandato S.D.N. Vrbani VIII. alio decreto *anno* 1628.17. *Nouembr*.declarauit nullius priuilegij vigore etiam postea à Sede Apostolica confirmati, posse absolui à casibus Ordinarijs reseruatis tam extra, quàm intra Italiam, extra Romàm: & idem ait de excommunicationibus in Bulla Cœnæ etiam intra Romam. Denique declarat solùm facultatem absoluendi ab alijs casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, non esse sublatam extra Italiam. Itaque per confirmationem priuilegiorum etiam cum amplissimis clausulis,non censentur reuixisse priuilegia priùs derogata per clausulas derogatorias.*Rota dec*.597. *per totam par*.1.*nouiss*.

CAPVT IV.

Absolutio data à Religioso à pœna, & à culpa.

Vide *infra verb. Indulgentia, cap*.1.

CAPVT V.

Absoluens non soluentem decimas.

Vide *infra verbo Decimæ*.

CAPVT VI.

Absoluens sacramentaliter censura excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti ligatus.

Vide *verbo censura cap*.6.*&* 7.

CAPVT VII.

Absoluens excommunicatum à culpis, ante absolutionem à censura.

PRIMO Excommunicationem minorem incurrit,vt communicans cum excommunicato(maiori scilicet excommunicatione) *cap. excommunicatos, c. sicut Apostoli,cap. cum excommunicato, cap. qui communicauit* 11.*q*.3. *cap.pari, de sent. excom. Suar. de censur. disp*.10.*sect*.2.*num*,8.Intellige si erat vitandus,id est vel nominatim denunciatus, vel publicus notorius Clerici percussor: alias enim peccat Confessarius, sed non incurrit in excommunicationem minorem ministrando Sacramentum excommunicato,vt *Bonac. de censur. in communi q*.2 *punct*.2. §.2.*num*.3.

SECVNDO Excommunicationem incurrit Papæ reseruatam Confessarius absoluens scienter, & spontè sacramentaliter excommunicatum à Papa, quia sic illum admittit ad diuina ante absolutionem,*cap.significauit,de sent.excom*.Intellige de excommunicatis à Papa per sententiam specialem, vel generalem legem, sed postea specialiter denunciatis: neq; sufficit quòd quis sit notorius Clerici percussor, *Suarez disp*. 10.*sect*.2.*nu*. 9. *Bonac.de cens.part.disp*.2.*q*.5.*punct*.3.*nu*. 3. *Coninch. de cens.disp*.14 *nu*.33.*Henriq.lib*.13.*cap*.8.*num*.3.propter extrau.*ad euitanda*.

TERTIO Interdictum ab ingressu Ecclesiæ incurrit absoluere præsumens sacramentaliter excommunicatum maiori excommunicatione: & ab hoc interdicto non potest absolui, nisi priùs ad arbitrium eius, cuius censuram violauit, satisfaciat competenter, *cap. Episcoporum,de priuil.in* 6. Sed procedit de excommunicato vitando, id est vel notorio clerici percussore, vel alio nominatim denunciato,*Suar.de censur disp*.37. *sect*.1.*num*.6. *Bonac.de cens. in comm.loco cit*.§.2.*num*.7. Nullam tamen incurrit irregularitatem absoluens excommunicatum etiam vitandum, vt *Suarez disp*. 33. *sect*.3.*num*.8.

Satisfacere debet talis Confessarius monendo pœnitentem, quòd non fuit à censura absolutus: quod qualiter facere debeat, *vide Suarez de pœnit. disp*. 22. *sect*.6.*nu*.3.Vel debet impetrare facultatem eum absoluendi in absentia: de qua re dixi *par*.1.*cap* 22.*differ*.3.

CAPVT VIII.

Absoluens sacramentaliter obstante interdicto, vel cessatione à diuinis.

INTERDICTVM ab ingressu Ecclesiæ incurrit absoluens sacramentaliter interdictum personaliter nominatim denunciatum, scilicet ante absolutionem à tali censura: & non est absoluendus donec arbitrio eius, qui illam sententiam tulerat, satisfecerit competenter,*cap.Episcoporum,de priuil.in* 6. explicant *Suarez disp*.33.*de censur.sect*.2.*num*.9. *Coninch.disp*.17.*nu*. 27. *Sayr.lib*.5.*cap*.14.*num*.34.

SVSPENSIONEM ipso iure incurrere ab officio, beneficio,& iurisdictione eum,qui sacramentaliter absoluit aliquem contra ius interdicti personalis, vel localis, quidam affirmant,vt *Sylu. interd*. 6. *nu*.3. *Auila par*.5.*disp*.5.*dub*.4.*concl*.2.& communem fatetur *Sayr. lib*.5.*cap*.14.*nu*. 21. allegant ad hoc *cap. vlt. de excess. Prælatorum*. Alij tamen dicunt eam non esse pœnam latæ sententiæ, sed ferendæ, & hanc probabiliorem ait *Coninch.disput*.17.*num*.71.*Sayr loco cit*.

EXCOMMVNICATIONEM non reseruatam incurrunt Religiosi absoluentes Sacramentaliter contra ius interdicti generalis localis, id est in loco interdicto, culpabilem de tali interdicto, non præcedente satisfactione:& idem est si absoluant stante cessatione à di-

nimis *Clem.* 1. *de sent.excom.* tractat *Sayr. lib.* 3. *c.* 33. *n.*44.*de cens.* Sed procedit quando Ecclesia matrix obseruat illud interdictum vel cessationem, vt *Sayr.n.* 45.

IRREGVLARITATEM incurrit absoluens sacramentaliter in loco interdicto, si pœnitens sit in culpa de tali interdicto,dummodo interdictum locale sit denunciatum; ex *cap.is quis* 18. *de sent. excom. in* 6. *Suar. disp.*34 *sect.*4.*num.*14.*Filiuc. tract.* 18. *num.* 55. *&* 56. *Bonac.tract.de interd.in comm. punct.*3. §. 3. *num.* 2. *& punct.*7.*num.*6. Non fit autem irregularis absoluens aliquem interdictum extra locum interdictum,*Sayr lib.* 5.*cap.*14.*nu.*34.

PRIVATIONEM vocis actiuæ, & passiuæ incurrit absoluens aliquem Sacramentaliter contra ius interdicti localis, vt *Layman lib.*1.*tract.de interd.cap.*3.*nu.*3. *Sylu.verb.interd.*6.*q.*2.*vers.secundum,Coninch.*1.*disp.*17 *num* 70.*Filiuc.tract.*18 *nu.*87.*& Sayr. d. cap.* 14.*nu.*9. *per cap* 1.*de postul.præl. & d.cap.is qui,* §.*is verò,de sent, excom. in* 6.

CAPVT IX.

Absolutionem à censuris extorquens.

EX *cap.*1.*de his quæ vi,in* 6.vi,aut metu extorquens absolutionem alicuius censuræ, scilicet excommunicationis,vel suspensionis,vel interdicti,non solum ab illa censura non soluitur, sed etiam nouam excommunicationem incurrit ipso facto, quæ tamen non est reseruata:explicat *Reginal.lib.*9.*num.* 346. *Auila par.*2. *cap.*7.*disp.*2 *dub.*5. *per totum,Suar.disp.*7.*sect.* 6. *nu.*13. *Sayr.lib.*2.*cap.*21.*nu.*30. *& Canonistæ super eod.cap.*1.

Ex *cap.*14.Bullæ in Cœna Domini,qui partes actrices, quæ causas spirituales, aut spiritualibus annexas committi fecerint, & inhibitiones obtinuerint,aut alias litteras, compellit ad reuocandum,& ad faciendum, vel consentiendum eos,contra quos tales inhibitiones emanauerint,à censuris, & pœnis in illis contentis absolui,& ad hæc cooperantes, excommunicationem ipso facto incurrunt.

CAP. X.

Absolutionem sacramentalem absenti dari posse asserens, imprimens, vel ad praxim deducens.

Vide *verbo, Sacramentum, cap.* 1.

CAPVT I.

Accusatoris, vel delatoris calumnia.

I. QVanti interest reo, restituere, & satisfacere isti debent. Vide *Sylu.verb.accusatio,q.* 7.*vers.primo calumniando, Sayr. in claui reg. lib.*12. *cap.*15. *num.* 13. *Menoch. de arbitr. casu* 321. *nu. vlt. Boss. de accus. num.*28. *Bernard.Diaz in praxi cap.* 68. *n.* 6. vide *c. vlt. ibi Canon. de calumniat.*

II. Afficitur iuris infamia calumniator,si de calumnia fuerit condemnatus *c. si quis* 2.*q* 3. *concordat. l.*1.*& l. athletas,*§ *calumniator, ff. de his qui not. infa. l.*3. *C. de calumn l. palàm,* §. *Senator, ff. de rit. nupt. Abb.c. fin.de calumn. Roderic.qq. regul.*32. *art.* 2. *to.*2. *Molina tract.* 4. *disp.* 9. *n.*8. *Maiol de irregul. lib.*2. *c.*7. §.*hinc illud, Sayr. lib.* 12. *c.*15. *num.* 18. *Menoch.de arbitr.casu* 322. Imò quotiescunque calumnia fuerit notoria, erit calumniator de iure Canonico infamis infamia iuris, quia hoc iure omne crimen depositione dignum secũdum magis communem,si fuerit notorium, reddit infamem infamia iuris. *Sayr lib.* 7. *c.*1. *num.* 12. *Garz.de benef.p.*11.*c.* 3 *num.*110.*Sanch. consil. lib.*2.*c.*2. *dub.*18. *in fine.* At hoc crimen est depositione dignum, *c.* 1. *de calumn.* ergo.

III. Irregularis efficitur calumniator vbicunque infamia iuris affectus fuerit,vt supra. *Maiol. lib.*2. *c.*7. §. *hinc illud.* & ex regula generali, quam probat *Garzias p.*7. *c.*8. *num.* 11.

Nota quòd licet in causis atrocioribus accusator, & delator non puniantur de calumnia, *Menoch.casu* 321. *num.*26. tamen hoc verum quoad pœnam ordinariam talionis, vel aliam eius loco succedentem secus tamen quoad infamiam,& restituendi obligationem. *Menoch. de arbitrar. casu* 321. *n.* 33.

IV. Suspensionem incurrit ipso iure à beneficijs ecclesiasticis per triennium is,qui in personam electi ad dignitates ecclesiasticas, vel personatus, vel canonicatus aliquid obijcit, & deficit in probatione: quod si interim se ingerat ad ea beneficia, eis ipso iure priuatus remanet, nisi manifestissimis documentis constiterit eum causa probabili à calumniæ culpa excusandum, vt dixi *verbo electio c.*4.

CAPVT II.

Accusatoris, vel Procuratoris, vel Aduocati præuaricatio.

I. ACcusator, qui in iudicio publico præuaricatus fuerit, scilicet crimina vera rei abscondendo, seu admittendo eius exceptiones, & probationes non veras, & sic causam prodendo, de præuaricatione condemnatus fuerit, afficitur iuris infamia. *l. athletas,* §. *calumniator, ff.de his qui not. infamia. l.* 1. *& l. si is, ff.de præuar. Menoch. de arbitr. casu* 323.

II. Aduocatus, vel Procurator, qui secreta reuelat parti aduersæ, si hoc crimine fuerit damnatus, eo ipso est infamia iuris affectus,*gloss. in d.*§. *calumniator, Menoch. loco cit.* An autem licitum sit Aduocato patrocinari pro vtraque parte, vide *Sanch. consil. lib.* 6.*cap.* 7. *dub.* 7.

Infamis effectus præuaricator consequenter erit irregularis,vt promoueri non possit, neque in susceptis ministrare, ex dictis *cap. præcedenti.*

CAPVT III.

Accusatoris tergiuersatio.

ACcusator dum intenta accusatione non ad pœnam sibi applicandam, desistit ab accusatione citra abolitionem, dicitur tergiuersator; & si de hoc crimi-

crimine fuerit condemnatus iuris infamiam incurrit, *l. 1. ibi gloss. & l. 2. C. vt intra certum tempus. l. 2. C. ad S.C. Turpilian. gloss. in l. 1. verb. qui iudicio, ff. de his qui not. infam. Molina tract. 4. disp. 9. num. 11. Clarus* §. *fin. q. 72. vers. tergiuersator*. Et consequenter talis condemnatus ob infamiam erit irregularis. Sed hodie non est vsu receptum, vt ob hoc crimen tergiuersationis quis puniatur, neque crimini datur: ideo neque hodie efficitur infamis desistens ab accusatione, neque irregularis efficitur, *Molina loco cit. & tract. 3. disp. 47. num. 10*. Et ratio est, quia hodie ex consuetudine si accusator desistit, Iudex ex officio procedit. *Clarus* §. *fin. q. 58.*

CAPVT I.

Adulterium.

ADVLTERII crimen est mixti fori, quia Iudex punit pœnis spiritualibus, Laicus pœnis temporalibus, *Auus meus decis. Pedemont. 148. in fin.* Excepto tamen si agatur ad finem diuortij, quia tunc est merè ecclesiasticum; si autem ad pœnam sanguinis, est merè laicale. *Sanch. lib. 10. de matrim. disp. 8. num. 15. & 16.*

EX adulterio si fœmina prolem suscipiat, & pariat, & viro suo tanquam legitimum partum supponat, tenetur ad restitutionem viro, seu filijs legitimis, seu hæredibus eius: est certa sententia. *Layman lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 14. num. 1. Diana resol. 30. miscell. 5. tom. 2.* Intellige in quantum potest sine periculo se infamandi, vt *cap. officij de pœnitent. ibi Barbosa* latè explicat, & *Diana loco cit.* De Adultero autem probabilior, & magis communis asserit eum similiter teneri ad restitutionem in solidum. *Layman. num. 2. Diana resolut. 55. tract. 3. Miscellan. to. 1.*

I. Infamia iuris afficitur Clericus, aut Laicus sententia damnatus de adulterio. *l. 1. ff. de his qui not. infam. Farinac. q. 141. num. 25.*

II. Irregularis consequenter efficitur ob talem iuris infamiam, *Maiol. lib. 5. c. 38. num. 1. Layman. lib. 1. tract. de Irregul. cap. 4. num. 7. & 11. text. in c. infames 6. q. 1.*

Quoad dispensationem restitutionemque aduersus hanc infamiam, & irregularitatem, Nota, quod si Laicus condemnatus de adulterio, fuerit à suo Principe aduersus talem infamiam restitutus ex gratia, consequenter erit liber ab irregularitate. *Suarez. disp. 48. sect. 2. num. 10. Layman. c. 4. num. 10. Filiuc. tract. de Irregul. num. 224.* Item Episcopus potest super hoc dispensare, *c. at si Clerici.* §. *de adulterijs, de iudic. Vgol. de Irregul. c 6.* §. *5. num. 3.* vt possit ordinari.

III. Irregularitatem sæpè incurrit adulter ex eo, quod ipsius causâ maritus occidat vxorem, quando scilicet adulter temerè se ingessit nulla cautela adhibita, *Sayr. lib. 6. cap. 17 num. 20. Tolet. lib. 1. cap. 82.* §. *quando verò, Layman lib. 3. tract. de iniusta corporis læsione, c. 10. num. 2. Suar. de censur. disp. 45. sect. 6. num. 5.* Sicut etiam incurrit irregularitatem adulter, si à superueniente marito vel consanguineis adulteræ inuasus, etiam si pro necessaria suæ vitæ defensione, aliquem eorum occidat, vt *Layman. ibidem. n. 2. cum communi DD.*

IV. Priuilegio etiam clericali penitus priuatur Clericus adulter, si maritum adulteræ per insidias occidat, *Aufrer. in Clem. 1. de offic. ordin. in 1, regula, num. 27. Clarus* §. *fin. q. 36. vers. quæro modò.*

V. Adulteri coniux priuatur iure petendi debitum coniugale: quod qualiter procedat, vide *Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 68. num. 4. & plenius lib. 10. disput. 9. num. 30. & disput 12. num. 7. ibid.* vbi concludit non procedere hanc pœnam in foro conscientiæ, donec coniux innocens adulterum repellat, constito de adulterio. Tollitur autem hæc pœna, si alter coniux etiam adulterium committat, *c. tua de adulter.*

VI. Adulteri si paciscantur de matrimonio contrahendo in casum obitus coniugis, incurrunt impedimentum dirimens tale matrimonium, *cap. relatum. 31. q. 1. cap. significasti, & cap. vltimo, de eo qui duxit, Rota decis. 64. nu. 1. in collec. Farinac. de contrac. Sanchez lib. 7. disp. 79.* Et multo magis si adulterio matrimonium coniungant de facto, idest nulliter, cum impedimento ligaminis, vt *cap. 1. & seqq. de eo qui duxit.* Super his solus Papa dispensat, vt *Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 6. num. 14.* Et in materia huius impedimenti, & criminis, habes bonam, *Rotæ decis. cit. 64. in collect. Farinac. de contr. & crim.* vbi etiam dicitur non probari, neque præsumi fidei dationem de matrimonio contrahendo, ex adulterio solo cum matrimonio postea (coniuge defuncto, vel defuncta) contracto, cum adultero, etiam cum prolis susceptione. Item non sufficere ad dirimendum matrimonium iam contractum, vt supra, soluto primo matrimonio, etiam si fidei dationem precessisse, confiterentur concorditer ipsi coniugati, aut si ea probaretur per plures testes singulares, aut per plures contestes, sed personas viles, seu non omni exceptione maiores. ita *Rota ibi.*

VII. Adulterium est causa sufficiens diuortij. *Matth. 5. & 19. Sanchez lib. 10 disput. 3. num. 6.* nisi alter quoque coniux adulter extiterit, *Sanchez disput. 8. nu. 30.* quod declara cum *Sanchez disp. 9. num. 30.*

VIII. Vxor propter adulterium amittit dotem etiam de iure canonico, *cap. plerunque de donat. inter vir. & vxor. ibi gloss. verbo, plerunque, Farin. q. 142. à nu. 1. Sanchez lib. 10. disp. 8. à nu. 2.* Item adultera amittit donationem propter nuptias. *Farin. nu. 2. Sanch. nu. 9.* Item amittit bona paraphernalia, vt de magis communi *Farinac. q. 142. nu. 3. Sanch. nu. 9.* Item amittit legata sibi à marito relicta. *Farinac. nu. 8.* An autem hæ pœnæ ligent in foro conscientiæ, & an sint latæ sententiæ; multi dicunt esse latæ sententiæ, sed pro foro conscientiæ requiri declaratoriam, vt apud *Sanch. num. 15. Farinac. num. 98.* Communior tamen ait esse pœnas sententiæ ferendæ, posse tamen maritum retinere ante sententiam excipiendo. *Sanch. nu. 13. Farinac. nu. 97.* Maritus autem propter adulterium perdit donationem propter nuptias, seu augumentum dotis de iure Canonico, & dotem fœminæ tenetur restituere. *Farin. nu. 35. Sanchez disp. 8. nu. 11.* Itaque procedunt hæc, si fœmina agat coram Iudice ecclesiastico. *Farin. q. 142. nu. 43.*

Limita prædictas pœnas externi fori, vt non ligent ante declaratoriam, vel condemnatoriam, etiam si reus falsis testibus, vel iniusta appellatione se defenderit. *Sanch. lib. 19. dis. 8. num. 14. cum ibi allegatis,* secundum probabiliorem.

CA-

CAPVT I.

Aduocati, vel Procuratoris praeuaricatio.

Vide supra *verbo, Accusator, cap.2.*

CAPVT I.

Agrorum Incendiarij.

Vide infra *verb. Incendiarij.*

CAPVT I.

Agnos Dei cereos consecratos pingens, aut minians, aut vendens.

EX Bulla Gregorij XIII. quæ est secunda in ordine, incipit *Omni certè studio*, excommunicatio fertur latæ sententiæ contra eos, qui audent Agnos Dei à Papa consecratos pingere, aut deaurare, aut miniare, aut hæc fieri facere, aut tales venales exponere, aut retinere quouis prætextu.

Limita primò, quod cùm Bulla loquatur de ijs, qui talia audent, requiritur scientia, & non sufficit ignorantia etiam crassa vt *Sanch. lib.9. de matrim. disp. 32. num. 38. Suar. de censur. disp.21. sect.3. in fin.*

Limita secundò, vt non intelligatur de omni retinente, sed ad vendendum. *Diana resolut.12. tract.6. miscell. to.2. cum ibi adductis.*

Limita tertiò, quòd aliqui dicunt extra Vrbem eam Bullam non fuisse vsu receptam, *Filiuc. tract. 14. num. 95.* Sed alij contra testantur; vt *Fagundez part.1. lib.1. cap.4. nu.25.*

Limita quartò, quòd intelligitur, nisi dicta deauratio, seu miniatio fiat cum licentia Papæ speciali.

Limita quintò, quod hæc censura nulli est reseruata, *Sayr lib.3. cap.35. num.13. de censur. Barbosa allegat. 50. num.150.*

Limita VI. quod vendens Agnos Dei consecratos albos seu non pictos, non incurrit hanc pœnam; peccat tamen mortaliter ob prohibitionem factam à Papa Romæ sic vendens ratione Simoniæ. vt *Bonacin. de Simon. dis. 1. q.4. §.2. num. 6.* quia gratis à Papa accipiuntur, & gratis dari debent.

De antiquo Ecclesiæ Romanæ vsu consecrandi imagines agni cereas: & Christum Dominũ imagine agni repræsentandi, seu effigiandi; & de reprobatione, seu damnatione pseudosynodi Constantinopol. *Erratica* dictæ, in qua *can.83.* assertum etiam Saluatorem D.N. non imagine agni, sed hominis esse pingendum, vide apud *Card. Baronium tom.8; pag. 613. ann. D. 692.* Sergij Papæ *anno 5.*

CAPVT I.

Alchimia.

Vide *verbo, falsum, c. 2.*

CAPVT I.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum iuris forma non seruata.

1. HOc crimen olim non habebat pœnam latæ sententiæ, sed erat crimen depositione dignũ ex *c. si quis Episcopus, 10. q. 2. & c. Apostolicos. 12. q. 1.* in quibus deponendus est Episcopus, qui sine necessitate alienat res Ecclesiæ, & *c. nullus res, 17. q. 4.* vbi Episcopus est deponendus alienans res Ecclesiæ sine licentia Primatis, seu Metropolitani, & Suffraganeorum: & *c. Abbatibus, 12. q. 2.* Abbates, & alij Clerici deponendi sunt, si sine licentia sui Episcopi alienant Ecclesiæ bona: & ita hoc crimen esse depositione dignum, ait *Foller. in praxi can. p.2. c.33. verbo etsi confessi, n.43.* Sed hodie huic iuri est derogatum per *extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* vbi alia forma est statuta alienandi, & aliæ pœnæ transgressoribus impositæ, vt statim dicam.

II. Itaque extrau. *Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan.* prohibet omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem vltra triennium, infeudationem, emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis, & de rebus & bonis ab antiquo infeudari, seu emphyteuticari solitis, & tunc cum euidenti Ecclesiæ vtilitate. Item prohibet alienationem bonorum mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt; nisi super dictis contractibus interueniat beneplacitum Apostolicum; aliàs alienationes, seu contractus celebrati contra hanc formam, erunt nulli ipso iure, etiamsi bona fide essent celebrati, cum obligatione restituendi. Quod qualiter procedat, vide *Gennen. in praxi Episc. cap. 44. Bonac. de alien. punct. 4. Filiuc. tract. 44. c. 6. num. 6. Suar. tom. 4. de relig. lib.2. cap.37. num. 21. Less. cap.24. num. 66. cap. 29. num. 35.* & amplia quod etiam ipse Prælatus qui malè alienauit, possit recuperare rem cum fructibus ad se pertinentibus, quia eos repetit non principaliter, sed consecutiuè, *Rota diuers. par. 1. decis.14. per totam.* Et eo ipso quod partes contrahunt sine solemnitatibus, dicuntur esse in mala fide, & tenentur omnes fructus restituere. *Rota dec.3. num. 32.33.34. in collect. Rubei, & Rota diuers. p.1 dec.13. & 14.* Et quidem cum hic contractus defectu formæ vitietur, quia peccat in forma, & forma indiuisibilis est: ideò in totum vitiatur, ita vt locatio facta vltra triennium, neq; quo ad triennium sustineatur secundum opinionem, quam solet sequi *Rota Romana, vt recent. pa.1. dec. 30. num.3.* vbi latè & *pa. 1. posth. Farinac. decis.435. num.3.* vbi ait veriorem: quamuis contrariam multi teneant & magis communem dicant relati à *Rota dicta decis. 30. n.2.*

Et contrauenire præsumentes puniuntur tàm dantes, quàm recipientes, varijs pœnis latæ sententiæ.

Primò enim incurrunt excommunicationem; quæ procedere videtur etiam contra Episcopos, & Abbates, vt patet ex textu, & docet *Quaranta verb. alienatio, num. 49. & Nauar. cons. 3. de reb. eccles. non alien.* & alij communiter; quamuis contra teneant *Bonacc. tract. de alien. punct. 5. num. 1. Filiuc. tract. 44. c. 6. num.*

1. Ca-

1. *Castropalao to. 2. tract. 12. punc. 15. §. 6. num. 7. in fin.* & confirmatur quia secundum veriorem sententiam, hæc excommunicatio est generalis quo ad personas vt omnes comprehendat siue sint laici administratores, v.g. hospitalium ecclesiasticorum, &c. siue Episcopi, seu Abbates, siue Clerici inferiores. vt tenet *Caiet. ver. excomm. c. 75. Nauarr. c. 27. num. 149. Tolet. c. 40. lib. 1. Leon. in Thesauro fori eccles. pa. 1. c. 15. num. 54.* quidquid contra (idest Laicos non contineri) dicant *Sayr. lib. 3. de censur. c. 32. num. 22. Bonacin. de alien. dis. 2. q. vn. pun. 5. n. 1.* Etenim pœnæ additæ ibidem non restringunt primam pœnam, sed aggrauant contra Ecclesiasticos, vt patet ex textu, si attentè legatur. Sed hæc excommunicatio non est reseruata, vt *Tolet. lib. 1. c. 40. §. 2. Suar. de cens. disp. 23. sect. 6. nu. 3. Sayr. lib. 3. c. 32. num. 22.* qui eam ponunt inter nulli reseruatas.

Secundò si sit Abbas, vel Episcopus, incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed nulli est reseruatum; quòd si per sex menses insorduerint in hoc interdicto, incurrunt suspensionem ab administratione, & regimine Ecclesiæ suæ vel Monasterij.

Tertiò inferiores Prælati, & Administratores ipso facto sunt priuati beneficijs, quorũ bona alienauerint, & vacare censentur absque alia declaratione, vt conferri possint à legitimo collatore.

I. Nota circa hanc extrau quod quamuis excommunicatio ibi non sit Papæ reseruata, est tamen aliunde reseruata: etenim alienantes bona Ecclesiæ sine debita forma, & ea recipientes secundum multos Doctores, incurrunt in pœnas latas contra vsurpantes, seu occupantes bona Ecclesiarum, vel impedientes ea percipi ab ijs ad quos pertinent; & dicunt procedere etiam contra arbores incidentes, & repudiantes legata, & hæreditates Ecclesiæ delatas, vt dixi *verb. vsurpatio. c. 1.* ex Trident. Concil. *sess. 22. c. 11. reform.* Inter quas pœnas est excommunicatio papæ reseruata.

II. Nota, quòd Doctores dicunt hanc extrauagantem, saltem quoad pœnas, non esse vbique receptam: ideo valde spectandus erit vsus, seu consuetudo regionum, *Bonacc. tract. de alien. pun. 5. nu. 4. Barbos. allegat. 50. num. 173.* in dubio autem præsumitur vsu recepta, vt negans receptam probare teneatur, *Rota recent. pa. 1. decis. 30. in fi. cum ibi alleg.* & vbi recepta est, requiritur quo ad pœnas, vt scienter fiat transgressio, ob particulam *præsumpserit*, ita *Barbosa in dicta extrauag. n. 23. cum Nauarro, Quaranta, & alijs.* Vnde excusat etiam ignorantia crassa & supina; non tamen affectata vel crassissima, vt *Sanch. de matr. lib. 9. dis. 32. num. 38. Bonacin. de cens. particular. dis. 2. q. 4 punc. 11. num. 13. Nauarr. cons. 19. n. 3. de reb. eccles. non alien. Filiuc. tract. 44. c. 6. num. 5.* Et quòd verbum præsumere importet dolum, & contemptum, *Cardin. in Clem. 1. q. 39. de priuil. Cavaler. decis. 1. nu. 2.* Vnde cum dolus non præsumatur, debet per allegantem probari clarè, & specificè, & concludenter *Seraph. decis. 639. in fi. Mantica decis. 232. num. 2 & 3. Buratt. decis. 182. n. 22. & decis. 482. n. 14.* Et quælibet causa etiam iniusta excusat à dolo *Clar. §. fi. q. 60. vers. & generaliter. Buratt. d. decis. 182. num. 25.* Ideo officialem excusare in dubio poterit præceptum Episcopi, seu Prælati *c. quod quis 24. de reg. iu. in 6. Clarus q. 60. vers. solet dubitari.*

III. Nota quòd ab hac extrau. excipiuntur casus à iure permissi quibus scilicet sine alia solemnitate, & ex sola Prælati authoritate potest fieri alienatio.

Et quidem Primus casus est, quando est res modici valoris, & alienatio est in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & res non est Ecclesiæ necessaria, ex *c. terrulas, 12. q. 2. Genuen. in praxi c. 60. num. 3. Quaranta verbo, alienatio n. 41. Redoan. de alien. rer. Eccles. rub. 21. nu. 10.* Intelligitur autem modici valoris, si non valet vltra 20. solidos, *gloss. in d. c. terrulas, Archidiac in cap. si quos, 12. q. 2. Alciat. cons. 23. num. 6.* idest si non excedat 25. scuta monetæ Romanæ, vt declarauit Sacra Congregatio. Alij tamen dicunt declaratum à Sacra Congreg. modicum dici si non excedat valorem 25. Scutorũ aureorum, ita *Nald. in summa verb. Prælatus. n. 7. Gauant. man. Episc. verb. Alien. n. 24. Lezana qq. regul. v. Alien. n. 7. imò Leon. Thesaur. fori eccl. pa. 4. c. 1. n. 73.* dicit esse modicum, si non excedat 25. ducatos auri de Camera. Alij dicunt stylo curiæ modicum intelligi quod non excedit valorem 20. Ducatorum *Nald. & Lezana ibidem.* Alij denique dicunt arbitrio Iudicis seu viri prudentis definiendum pro opulentia vel paupertate Ecclesiæ; & hanc veriorem ait *Lezana ibi cum Filiucc. Quaran. Peirino, & Barbosa.* & tenet *Genuen. loco cit. cum plurib. DD. & facit tex in l. sed & si susceperit 52. §. 1. vers. sed & si proponas ff. de iudic. vbi gl. verb. modica* ponit exemplum de donatione facta à Comitissa Matilda Ecclesiæ Romanæ, territorij milliarium 30. & tamen dixit se aliquantulum terræ concedere illi Ecclesiæ. *& Bar. ibi num. 4.* ait quod si Rex donaret duo millia florenorum, modicum diceretur. E contra tenuis vitæ homo porcellum tanquam oculum suum æstimat, vt *ait gl. in l. illicitas §. ne potentiores, ver. lumine ff. de off. præs. & ita etiam tenet Redoan. de alien. rerum eccl. rub. 31. §. nec virum num. 10.*

Aduerte tamen quod res modici valoris non potest alienari etiam cum authoritate Prælati, nisi quando res non ecclesiæ necessaria, nec vtilis, scilicet vt vtile negociũ geratur ecclesię alienando, *Quaranta ver. Alien. n. 41. cum alijs DD.* Itẽ intellige *c. terrulas* dummodo res modici valoris plures simul non alienentur, seu tali vicinitate actuum, vel vnitate intentionis, seu occasionis, vt moraliter censeatur vna res, seu vna alienatio.

Secundus casus, quando alienatio est necessaria iure exigente, vt cùm legata sunt bona fructifera religioni, quæ non potest retinere bona in communi fructifera, (vt si Fratribus Minoribus de obseruantia, vel Domui Professæ Societatis Iesu, *Clem. exiui, §. proinde, de verbor. signific.* Trident. *sess. 25. cap. 3. de regul.*) *Sanch. in decal. lib. 7. cap. 26. num. 30. Barbos. alleg. 95. num. 59. Rota dec. 477. nu. 7. par. 2. posth. Farin.* Item quotiescunque manifestè constat rem quam Ecclesia detinet, ad alterum de iure pertinere, eo casu licitum est eam restituere, vel transigere, assensu Apostolico non requisito. *Fusar. de substit. q. 798. nu. 7.*

Tertius casus, quando alienatio est necessaria ex præcepto testatoris, vt ob fideicommissum, per *l. 3. C. quando decr. op. non est. Barbos. nu. 61.* Non autem si testator concessit Prælato, seu rectori liberam facultatem alienandi talia bona legata loco Ecclesiastico: aliud est enim præcipere alienari, aliud concedere facultatem, quod

quod non inducit necessitatem. *l. sæpè audiui ff. de offic. Præf.* Sed de hoc dicam *infra notab.* 4.

Quartus casus, quando alienatio est necessaria ex lege contractus; vt propter pactum de retrouendendo in eodem contractu incontinenti appositum, quando Ecclesiæ res fuit acquisita, *Tiraq. de retract. conu.* §. 7. *in fin. tit. nu.* 2. *& 10. cum ibi alleg.*

Quintus casus est vnionis alicuius ab Episcopo faciendæ beneficiorum etiam loco Religiosorum, *Clem. si vna, de rebus Eccles. non alien. Garzias par.* 12. *c.* 2. *de vnione, num.* 77. *Sanchez in decal. lib.* 7. *cap.* 29. *à n.* 147. *Barbos. de pot. Episc. alleg.* 66. *num* 21. Sed hoc ius hodie est sublatum quo ad parochialium vnionem, *Sanch. n.* 184. ex Trid. *sess.* 24 *cap.* 13. *refor.* Item potest Episcopus vnire beneficium sæculare pro dotatione sufficienti beneficij Curati sæcularis, vt Trid. *sess.* 21. *cap.* 5. *ref. & d. c.* 13. & ita *Rota recent. part.* 2. *decis.* 196. *n.* 3.

Sextus est in re solita locari seu in emphyteusim dari, vt patet ex *tex. extrau. & Rota pa.* 2. *nouiss. dec.* 407. *n.* 8. vbi ait quod reseruatio beneplaciti Apostolici quatenus opus sit nihil tunc operatur.

Alios etiam casus, vide apud *Barbos. d. alleg.* 95. & *Quarantam, Bonacc. Castrumpalaum, & alios supra cit.*

IV. Nota quòd conditio apposita à testatore, vt bona ab ipso relicta Ecclesiæ, alienari possint absque iuris solemnitate, habetur pro non adiecta per *l conditiones contra ff. de cond. inst. DD.* quos allegat, & sequitur *Bonac. tract. de alien. pun.* 4. *n.* 11.

V. Nota quod hic alienationis nomen latè accipitur pro omni actu quo dominium transferri potest siue immediatè siue mediatè idest consequenter: de qua re vide *Redoa. rub.* 1. *de reb. eccl. non al. & Fusar. de subst. à q.* 694. *cum seqq.*

VI. Nota quod contractus sine beneplacito Apostolico celebratus vt supra clandicat in fauorem Ecclesiæ quia potest cogere aduersarium vt stet contractui, adhibendo solemnitates omissas, vt obtinendo beneplacitum Apostolicum etiam aduersario inuito; At emptor ipse non potest hoc facere inuita Ecclesia; ita *Redoan de alien. rer. eccles. tit de his qui cersen. rub.* 25. §. *Item solum num.* 6. vbi ait communem sententiam.

VII. Nota quod multi DD. dicunt non esse prohibitum beneficiato constituere procuratorem in rem propriam ad percipiendos fructus beneficij ad vitam constituentis, *Castropalao to.* 2 *trac* 12. *dis.* 2. *n. pun.* 14 *n.* 12. Sed contrarium alii tenent presertim *Rota recent. pa.* 1. *dec.* 129. *n.* 4. Illud est certum quod nihilominus poterit iste beneficium resignare, *Rota ibi nu.* 2. *& seqq.*

CAPVT II.

Alienationi bonorum Ecclesiasticorum in detrimentum Ecclesiæ authoritatem præstantes, Delegati Apostolici, & alij procurantes talem alienationem.

DELEGATI Episcopis inferiores excommunicationem incurrunt, si sic authoritatem præstiterint cum damno Ecclesiæ: si autem sint Episcopi, aut ijs maiores, incurrunt suspensionem per annum ab exequutione officij. Quod si ea suspensione durante ingerant se diuinis, id est celebrent, incurrunt irregularitatem, ex Bulla Pauli II. quæ est secunda in ordine, incip. *Cum in omnibus.*

Procurantes autem alienationem in detrimentum Ecclesiæ dolo, aut fraude, aut scienter; aut extorquentes per sordes, id est per mercedem, aut per impressionem, id est per coactionem, aut preces importunas, decretum alienationis à delegatis prædictis; incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, ex eadē Bulla.

Insuper delegati prædicti ad æstimationem detrimenti Ecclesiæ illati sunt condemnandi; procurantes autem, & extorquentes vt supra, ad restitutionem rerum Ecclesiæ cum fructibus condemnandi, vt in dicta Bulla Pauli II. cuius explicationem vide apud *Bonacc. tract. de alien. punct.* 6. *&* 7. *Filiucc. tract.* 15. *num.* 172.

Aduerte quod etiam ante condemnationem præfati omnes tenentur Ecclesiæ restituere modo prædicto ex iustitia commutatiua, vt dixi *cap. praced.*

Sed quæres, an delegatus decretum interponens nulliter, ob non seruatam formam mandati delegatorij, scilicet sine causæ cognitione, aut non constito de euidenti Ecclesiæ vtilitate (cum à censura absolutus fuerit) possit vigore eiusdem breuis commissorij reformare decretum suum, ita vt non censeatur officio functus, nec iurisdictio ipsius expirasse. Respondeo quod si eius decretum iam habuit executionem, re videlicet iam tradita emptori, censetur officio suo functus, nec potest decretum reformare. *Rota recent. pa.* 2. *decis.* 631. *num.* 8. *& seqq. per regulam l. si vt proponis, C. quomodo. & quan. iudex. Bar. in l si expressim, num.* 14. *ff. de appell.* Si autem nondum sit ventum ad executionem decreti, verius puto posse decretum, seu sententiam reformare, quandoquidem secundum communem sententiam Doctorū iurisdictio delegati non expirat, nec dicitur functus officio, si eius sententia fuit nulla ob non seruatam formam commissionis, vt de communi testatur *Felin. in cap. qualiter, & quando il* 1. *de accusat. plurimos congerunt Vantius de nullit tit. coram quo nullitas prop. poss. Tiraquell. in l boues. limit.* 1. *nu.* 52. quamuis *Rota* contrarium etiam in hoc casu sentire videatur *decis. cit.*

Item quæres an si breue Apostolicum impetratum sit tanquam super alienatione facienda, quæ iam facta erat, ipsa nempe re iam tradita emptori, seu conductori, dicendum sit subreptitium, & nullius momenti. Respondeo affirmatiuè, vt per *Bald. in l. nec damnosa n.* 1. *C de prec. Imp. offer. Rota pa.* 1. *nouiss decis.* 435. *nu.* 1.

Denique aduertendum, quod licet in Bulla supradicta Pauli II. §. 4 præceptum sit, vt in omnibus litteris commissionis super huiusmodi alienationis causa inseratur ista constitutio pœnalis: huius tamen insertionis omissio non irritabit decretum, neque alienationem, quia non adest ibi clausula irritans. *Rota recen. pa* 1. *decis.* 34. *nu.* 2.

Vbi etiam *n.* 3. *Rota* ait quod commissarius iste non tenetur in huius causæ cognitione iudicialiter procedere, sed potest etiam extraiudicialiter se informare de causa alienandi, scilicet de euidenti vtilitate, seu necessitate, per testes etiam non iuratos.

Verumtamen propter clausulā solitam inseri vocatis vocandis, non sufficit edicti affixio, cum citatione generali, si adsit aliquis legitimus contradictor; de cuius scilicet certè interesse agitur, sed debet personaliter citari,

tari v. g. Episcopus seu procurator mensæ, si res ad mensam pertineat, neque sufficit quod Papæ fuerit porrecta supplicatio nomine Episcopi, nisi constet de mandato speciali illius. *Rota p.1.recent.dec. 624.*

CAPVT III.

Alienationem locorum iurisdictionalium Ecclesiæ Romanæ procurantes.

EX Bulla Pij V. 35. *Admonet nos*, prohibetur omnis alienatio, infeudatio, concessio, etiam gubernationis titulo, etiam ad vitam, vel longum tempus, vel ad beneplacitum, iurisdictionalium locorum, iurisdictionis temporalis Ecclesiæ Romanæ, etiam in casibus à iure permissis, etiam personis Papæ consanguineis, cum clausula irritante.

Deinde prohibetur ne vlla persona, aut communitas publicè, aut priuatim tractet, consulat, aut verba faciat de faciendis alienationibus supradictis, aut proponat de mittendis, aut eligendis oratoribus ad Papam super his; aut hæc Pontifici insinuet, aut suadeat, aut postulet aliquem, vt ei talis titulus conferatur, aut permittat se eligi in oratorem pro tali negotio, aut tale munus suscipiat.

Contrauenientes incurrunt ipso facto ex dicta Bulla, Primò excommunicationem Papæ reseruatam. Secundò crimen rebellionis, & proditionis locorum illorum. Tertiò confiscationem omnium bonorum, quæ ipso facto Cameræ deuoluta censentur. Quartò priuationem omnium beneficiorum Ecclesiasticorũ. Quintò inhabilitatem ad beneficia Ecclesiastica. Sexto infamiam iuris perpetuam, etiam post restitutionem aduersus præfatam sententiam.

Præterea idem Pius V. *ibid.* hanc Constitutionem præcepit iurari à Cardinalibus in assumptione Pilei; & statuit, vt contrafacientes pœnam periurij, & perpetuæ infamiæ incurrant, vt ibi habetur. Explicant hanc Bullam. *Pet. Leonius Thesau. fori Ecclesiast. par.1. cap.15. num. 13. ad 24. Filiucc. tract.44. c.6.num.7. Bonaccin. tract. de alienat. punct. vlt.*

Hæc Constitutio fuit firmata ab Vrbano VIII. Bulla incip. *Sacrosancti*, anno 1623. pridie Kalend. Octob.

CAPVT IV.

Alienantes loca iurisdictionalia Ecclesiarum, & piorum locorum.

EX Bulla 51. S.D.N. Vrbani VIII. incip. *Humanæ salutis*, anni 1625. Kal. Nouemb. prohibetur omnis alienatio, emphyteusis, infeudatio, locatio vltra triennium, iurisdictionum laicalium, seu locorum iurisdictionalium, ad Ecclesias, vel pia loca, etiam laicalia spectantium, per vniuersam Italiam tantum, etiamsi essent solita concedi in feudum, vel emphyteusim, vel nondum incorporata, vel à laicis vsurpata, vel nondum deuoluta.

Item prohibetur remissio caducitatis; & non obstante priuilegio quocunque Romani Pontificis, aut consuetudine etiam immemorabili, aut iure communi scripto, & alijs derogatorijs clausulis.

Contrauenire audentes, vel præsumentes dictæ prohibitioni, incurrunt ex eadem Bulla, Primo excommunicationem, si non sint Episcopi, vel Abbates, sed non est reseruata; Secundo Episcopi, vel Abbates incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed non est reseruatum. Tertiò, si dicti Episcopi, vel Abbates sex mensibus insorduerint in interdicto huiusmodi incurrunt suspensionem ab administratione Ecclesiarum, seu Monasteriorum in temporalibus, & spiritualibus, sed non est reseruata. Quarto Capitula, Conuentus, & aliæ vniuersitates incurrunt interdictum. Quintò, singulares personæ etiam dictarum vniuersitatum, & alij etiam Prælati, qui Episcopi, vel Abbates non sunt, incurrunt priuationem omnium officiorum, & beneficiorum, quorum bona alienarint, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & pœnam inhabilitatis ad prædicta, & alia obtinenda.

Nota quòd hæc Constitutio nullas infert pœnas recipientibus alienata.

Nota secundò quòd ait per Italiam vniuersam, vt contineat etiam insulas adiacentes, quæ modico freto separantur, idest, 100. milliaribus *l. notionem ff.de verb. signific. Bart. tract. de insula, verbo, nullius, n.1.* quia istæ sunt pars Italiæ *l. insulæ ff.de Iudic.ibi Bart.& Angel. & DD. communiter, & Arist. tract. de mundo, cap. 2. Castrens.in dict. l. Insulæ.num.1. Cepoll. de seruit.tit. de mari, num.16. Petr. Belluga in speculo, rub. 30. n.1.* Alij tamen hoc nomine Italiæ vniuersæ dicunt non contineri Insulas adiacentes, & probabile ait, *Diana resolut. 30. miscell. 3. tom.1. resolut.13. tract.2.tom.2.*

CAP. V.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum Regularibus interdicta.

EX *Clem.1.de reb. Eccl.non alien.* Regulares administrationem habentes bonorum religionis, si alienent iura, redditus, aut possessiones ad vitam recipientis, aut ad aliud certum tempus, nisi ob necessitatem, aut vtilitatem monasterij, seu religionis, cum consensu capituli, aut (si capitulum non habent) cum consensu sui Prælati, incurrunt suspensionem ab officio, & alienatio est nulla. Hæc suspensio non est reseruata. *Imol. ibi num. 13. & Anch. n.11.*

Declara primò, quod hæc suspensio ab officio, est intelligenda ab officio ordinis, & iurisdictionis, & administrationis *Suar. de censur.disput. 26. sect. 1. num.4. disput.31. sect.6. num.8.* non tamen est suspensio à beneficio, *Anchar. in d.Clemen. num.10 Hostien. in c.cùm æterni, de re iudicat. in 6.Sayr. de cens. lib.4.cap.5.n.16.*

Declara secundò, quod hæc suspensio non censetur sublata per extrau. *Ambitiosæ*, vbi alię pœnę statutæ sũt; quia hæc Clement. loquitur in casu particulari, & genus non derogat speciei; & lex generaliter loquens posterior non derogat legi antiquæ loquenti in casu particulari, *Fulgos. cons. 215. & 135. Angel cons. 60. Alexand. cons. 107.lib. 3. Bart. cons.100.num.7. lib. 1. Ioan. de Imola cons. 140. num.3.* & ita in terminis tenet, *Roderic.qq. reg. 27. articul.13. tom.1.* & ita suppo-

nit, *Suar. de censur. disput.* 31. *sect.* 6. *num.* 8. *Coninch. disput.* 15. *num.* 53. *Filiucc. tract.* 17. *num.* 167. Verum multo magis procedit in locis, & personis, quibus non militat extrau. *Ambitiosæ.*

Declara tertiò, quod ad certum tempus non continet modicum tempus, idest, ad triennium. *Suarez de censur. disp.* 31. *sect.* 6. *num.* 8. *Filiucc. tract.* 14. *n.* 116.

Alienatio autem, locatio fructuum, vel mandatum seu constitutio procuratoris in rem suam ad percipiendos fructus ad vitam constituentis vel procuratoris de bonis Ecclesiasticis est iure prohibita, quia æstimatur vt perpetua, *Rota p.* 1. *rec. decis.* 129. *num.* 3. *cum Sac. Congr. declaratione, & Rebuff.* Sed est distinguendum cum Castropalao. *tom.* 2. *tr.* 12. *pun.* 14. *disp. vn.* quod non potest Rector Ecclesiæ alienare ad vitam vel vltra triennium, fructus qui pertinent ad Ecclesiam seu Conuentum, quorum ipse solum est administrator. Secus quo ad fructus, quorum habet ipse dominium, quia potest locare non dico fundum, sed fructuum perceptionem solam, ita tenent magis communiter DD. quos allegat Castropalao ibidem. *Garz. p.* 2. *c.* 1. *nu.* 29. *& seq. quamuis Garzias* contrarium teneat, *n.* 32. cum alijs multis. Sed *num.* 35. ostendit vtranque opinionem esse probabilem, & practicabilem, & cum dicta opinio Castropalai sit distinguens, multo magis sequi eam quis poterit, præsertim id fieri potest quando aliter Ecclesia non posset possessionem fundi recuperare, *per c.* 2. *in fi. de feud. & per. d. Clem.* 1.

CAPVT VI.

Alienatio à Regularibus de bonis Ecclesiasticis facta prætextu priuilegiorum sine licentia Sacræ Congregationis Concilij.

QVIA multæ Religiones habebant priuilegium alienandi sine beneplacito Apostolico, cum derogatione ad *extrau. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* & ad *Clem.* 1. *eo titulo,* vt *Molina tom.* 2. *disput.* 468. *Roderic. qq. regul.* 27. *num.* 3. *to.* 1. *Suar. tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 13. & sæpe abutebantur hoc priuilegio; ideo Sacra Congregatio Concilij Tridentini iussu S.D.N. Vrb. VIII. promulgauit decretum *anno* 1624. *die* 7. *Septemb.* prohibendo omnibus Regularibus, etiam militiarum, intra fines Europæ tali priuilegio vtentibus, ne deinceps res immobiles, vel mobiles pretiosas alienent, aut super eis pactum faciant, quo dominium earum transferatur, nec census vitalitios, aut perpetuos, aut hypothecam, aut locationem vltra triennium in eis constituant, neque in emphyteusim, vel feudum concedant, extra casus à iure permissos, nisi cum licentia eiusdem Sacræ Congregationis expressa, in scriptis, gratis concedenda, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, & constitutionibus Apostolicis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, quibus omnibus derogauit.

Aliàs si faciant, contractus sunt nulli, ipsique Religiosi incurrunt Primo pœnam priuationis omnium officiorum. Secundo priuationis vocis actiuæ, & passiuæ. Tertio perpetuam inhabilitatem ad ea in posterum obtinenda: & statuit, vt à dictis pœnis nullus absoluere, seu dispensare possit, neque Generalis, neque Protector, sed solus Papa, vel eadem Sacra Congregatio. Quarto incurrunt ipso facto dantes & recipientes, excommunicationem, & Episcopi vel Abbates incurrunt interdictum, vel etiam suspensionem, vt in extrauag. *Ambitiosæ* (de quibus supra dictum est *cap.* 1.) ita in eodem decreto habetur.

Eadem Sacra Congregatio *anno* 1626. *die* 21. *Maij,* iussu eiusdem D. Papæ Vrbani VIII. extendit præmissum decretum, & pœnas ad contractus, quibus Regulares acciperent pecunias ad cambium, vel mutuò sub lucro cessante.

Nota quòd mutuum hic accipere debemus tàm formale, quàm virtuale; vt si legatum sit factum monasterio mille aureorum post mortem hæredis soluendorum, si hæres velit soluere in vita cum onere soluendi hæredi donec vixerit quinque in centena singula in annos singulos; quia solutio anticipata est mutuum virtuale, *cap. consuluit, vers. & an negociator, de vsur. Vgolin. de vsur. c.* 6. *num.* 4. *Nauar. cap.* 17. *num.* 206. *Tolet. lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 2. & ita in terminis de debitore soluente anticipatè cum lucro, *Vgolin. ibi vers. in solutione Nauarr. num.* 131. *Tolet. cap.* 31. *n.* 7.

CAPVT VII.

Alienatio iuris exemptionis facta à regularibus, vel alijs in Ordinarium.

Vide *verbo, Iurisdictio, c.* 19.

CAPVT VIII.

Alienantes dominium directum subijciendo laicis bona Ecclesiastica.

Vide *Verbo, Vsurpatio, cap* 2.

CAPVT IX.

Alienationis periculo bona suæ Ecclesiæ seu beneficij subijciens, illam onerando ære alieno.

Vide *verbo, Obligans. c.* 1.

CAPVT X.

Alienantes vel obligantes bona Communitatum, vel Vniuersitatum Status temporalis Ecclesiæ Romanæ.

1. EX Bulla Sixti V. 42. *quæ incip. Inter varias.* §. 5. *& Bulla* 10. *Clemen. VIII. incip. Pro commissa.* §. 12. *&* 21. Prohibitum est communitatibus, vniuersitatibus, & Populis quorumcunque locorum status temporalis Ecclesiæ Romanæ, & eorum singulis, alienare bona earundem Communitatum, seu vniuersitatum, hypothecare, census super eis imponere aut aliter obligare (excepta locatione ad modicum tempus solutionibus non anticipatis) aut se pro alijs aliquo modo obligare, seu æri alieno obstringere. Nisi prædicta fiant cum licentia Sedis, seu Cameræ Apostolicæ

licæ. Aliàs si fiat omnis alienatio, & obligatio est ipso iure nulla, etiamsi facta fuerit ex causa necessaria, ac etiam si constiterit de versione in vtilitatem Communitatum, seu Vniuersitatum ipsarum. Item transgressores, qui positiuè, non solo consensu, cooperati ad id fuerint, incurrunt ipso facto pœnam inhabilitatis ad omnia officia, & gradus, infamiæ quoque, & obligationis soluendi duplum eius damni communi massæ. Qui verò inter eos cæteris superiores fuerint, nisi impedire procurauerint, incurrunt eo ipso etiam pœnam priuationis officiorum, graduum, &c. Alij autem, qui solùm ad prædicta consensum præstiterint, pœnam simpli persoluent; sed hæc non est latæ sententiæ.

Nota I. quod ad alienationem bonorum Vniuersitatum laicalium, etiam si sint Vniuersitates Piæ, seu in ordine ad pias causas (non tamen Episcopi authoritate fundatæ, seu erectæ) non requiritur solemnitas requisita in alienatione bonorum Ecclesiasticorum; idcircò neque alienantes sine licentia Papæ in casu de quo agimus, incurrent in pœnas *extrau. Ambitiosæ*, de quibus dixi supra *cap.1.* ita *Guttier.can.qq.lib.1 c.35. num.9. Gabr.comm.concl.tit.de pia causa, concl.1. num. 1. Barbosa alleg. 75. numer. 24. & 32. cum alys DD.* & est communis sententia. Esset autem irrita alienatio bonorum stabilium vniuersitatis, si non essent descripta nomina, & cognomina omnium congregatorum ad alienationis actum, *Bart in l.1.ff.de alb.scriben. Decius in cap cùm omnes num.12.de const. Rota apud Buratt. decis.690.in annot.lit.A.* quia hic est actus valdè ponderosus.

Nota II. quòd licet alienationes, & obligationes contra prædictas constitutiones factæ à communitate, seu vniuersitate sint nullæ; tamen fideiussores, qui pro communitate, seu vniuersitate se obligassent insolidum tanquam principales tenerentur pro vtroque foro. *Rota Buratt.decis.853. num.9. Ludouis. decis. 560. & 564.*

Nota III. quòd præfata pœna priuationis officiorum non obligat ante declaratoriam sententiam, vt dixi *par.1. cap.28.* De pœna inhabilitatis an obliget ante declaratoriam dixi *d cap. 28.* De pœna infamiæ dixi *cap.33.* De pœna dupli, quod in casu nostro obliget etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam probatur *ead.par.1.cap.37.* propter illam particulam *obligati existant*.

Nota IV. quòd alienantes bona piorum locorum, seu vniuersitatis piæ, eaque recipientes secundùm multos DD. incurrunt pœnas omnes latas à Tridentino Concilio contra vsurpantes bona piorum locorum, vt dixi infra *verb vsurpatio cap.1.§.item quòd procedat*, inter quas pœnas est excommunicatio Papæ reseruata.

Nota V. quòd Sixtus in Bulla præfata excipit locationem ad modicum tempus; hic intelligi modicum si non excedat decennium, vt patet ex eadem Bulla, sicut olim de iure communi ante *extrau. Ambitiosæ*, talis locatio ad decennium erat licita etiam administratoribus bonorum Ecclesiasticorum, vt *glos.in Clem. 1.verb.ad tempus modicum de reb Eccl.non alien.* quę est communiter approbata, vt patet *ex cumulatis à Barbosa in eadem Clem.1. num.14.*

II. Ex eadem Bulla Clemen. VIII. *Pro commissa* feruntur variæ pœnæ latæ sententiæ contra munera largientes de bonis, seu pecunijs vniuersitatum Status Ecclesiæ Romanæ, de quibus dixi *infra verb. munera, cap.7.*

CAPVT XI.

Alienantes bona stabilia, siue iurisdictionalia, siue allodialia in Statu Sedis Apostolicę consistentia in forenses.

I. EX Bulla Sixti V. hæc prohibitio facta est sub pœna nullitatis contractuum, nisi præcedente licentia Sedis Apostolicæ sed excepit Sixtus census, officia, loca montium, dotes, & districtum Vrbis Romæ intra 10. milliaria.

II. Ex Bulla Clementis VIII. ampliata est prohibitio ad omnes dispositiones, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, excepta tamen causa dotis. Et addidit pœnam confiscationis eorum bonorum ipso facto, & Notarij pœnam priuationis officij.

III. Ex Bulla Pauli V. declaratum fuit, vt licentia Papæ prius debeat obtineri, & in actu celebrationis contractus apud Notarium rogatum exhiberi, sub pœnis prædictis, ac etiam inhabilitatis Notarij ad tale officium in posterum obtinendum.

IV. Vrbanus VIII. extendit dictas prohibitiones ad census impositos super eisdem bonis, & ad alienationes ex causa dotium sub ijsdem pœnis.

V. Innocentius Decimus anno Iubilei 1650. die 1. Februarij Bulla edita declarauit, confirmauit præcedentes Constitutiones, sub dictis Constitutionibus comprehendi contractus factos cum reseruatione beneplaciti Apostolici, seu quatenus non obstent Constitutiones Apostolicæ, nec aliter, nec alio modo; vel in diem quando cessauerit personarum inhabilitas. Item contineri pactum de vendendo, vel de subrogando in ius alterius. Item contineri hypothecam super dictis bonis, seu iuribus, sub ijsdem pœnis etiam quoad præterita. Item declarauit ad hunc effectum forensem reputari eum etiam qui ciuilitate donatus, vel consecutus ex priuilegio etiam oneroso, sed vt forensis nō cēseatur requiri, vt perpetuum domicilium fixerit in statu Ecclesię cum summa fortunarum suarum, & de his constet ante contractum. Item vt tenor licentiæ in ipso contractu inseratur de verbo ad verbum. Item extendit dictas Constitutiones ad loca existentia in districtu Romę intra quatuor milliaria, & ita vt in confinio minor pars trahat ad se maiorem existentem extra, sub ijsdem pœnis, & addidit pœnam confiscationis pretij ipso facto, & ampliat etiam ad contractus initos per Procuratores, Tutores, Curatores, &c.

CAPVT I.

Ambitus, & subornatio in electionibus Ecclesiasticis.

AMBITVS est pestis electionum; & dicitur ambitus appetitus inordinatus honoris, seu dignitatis vt si ipse indignus sit qui procurat, vel ob finem inhonestum, scilicet propter ipsam præeminentiam procurat vel si quis sibi procuret dignitates per media illicita; si enim medijs licitis non est ambitus, *S. Thomas 2. 2. q.* 185. *art.* 1. *Azor tom.* 2. *lib* 3. *cap.* 28. *q.* 2. *Bart. in l. Barbarius ff de off. prator. Boss. in praxi crimin. tit. de Ambitiosis*. Illicita sunt, si pecunia, seu pretio suffragia coëmat, vel alias dignitates procuret per emendicatos fauores, *vt l.* 1. *ff. ad l. Iul. de amb. Boss. ibi in princ.* Vel si requisitus antequam electus esset, electioni de se faciendæ consensit vt *c. cum post petitam, de elect. Mirand. Manual. par.* 2. *quæst.* 33. *art.* 30. *conclus.* 1. *Petr. Gregor. de elect. cap* 9 *num.* 6. *Diana resolut.* 37. *miscell.* 2. *tom.* 1. Item sunt illiciti omnes tractatus pactionales, seu deliberatiui, seu diffinitorij, seu practicæ in electionibus, *Imola in cap per inquisitionem, num.* 4. *de elect. & ibi Abb. num* 5. non tamen sunt illiciti tractatus consultiui, seu informationes de bonis qualitatibus, *Petr. Gregor. de instit. iur can. lib.* 1. *tit.* 29. *cap.* 5. *Diana loco cit. glo. in can. in nomine Domini. verbo, tractantes,* 25. *dist Abb. in cap. bonæ,* 36. *n.* 12. *de electio.* vbi bene explicat.

Aduertendum est primo, quòd crimen ambitus non habet locum quando agitur cum Principe supremo, idest non recognoscente superiorem, vt *d. l.* 1. *ff. eo.* etiam si ab eo officium pecunia ematur; vt *Salic. in l. vn. C. eo. Boss. loco. cit. num.* 3. Neque peccat Princeps supremus officia etiam iurisdictionalia temporalia vendens ratione emolumenti annexi, dummodo sint pinguia, ita vt ferant lucrum etiam vltra congruam sustentationem officialis, seu ita, vt remaneat salua merces iusta laboris, & dummodò pretium istud conuertatur ad publicam vtilitatem, suamue sustentationem. *S. Thom. opusc.* 21. *ad Ducissam Braban. q.* 1. *Nauarr. c.* 25. *num* 7. *Azor, to.* 2. *lib.* 11. *cap.* 6. *§. negandum, Filiucc. tractat.* 28. *num.* 137. & plurimi DD. apud Dianam *resol.* 108. *trac.* 5. *miscell. to.* 2. Sed si quis emat officium, v. g. Notariatus talis tribunalis, deinde Princeps extrahat causas multas à tribunali, & sic minuatur lucrum officialis, itaut non possit se conseruare indemnem, non poterit iste officialis propria authoritate aliquid exigere supra taxam; quia potuit præuidere similem mutationem, & sibi debet imputare; & officiorum emptio habet frequenter hæc incommoda annexa: ita *Azor to.* 3. *lib.* 8. *cap.* 22. *in fin. Menoch. de arbitrar. casu* 514. *num.* 12. 20. *&* 21. qui secus ait de alijs casibus, quibus salarium ab initio congruum effectum est insufficiens, vt ex caritate, si præuideri diminutio ista non potuit, & Princeps requisitus taxam non corrigit. Vide etiam de hac re. *Dianam resol.* 60. *tract.* 3. *miscell. to.* 1.

Aduertendum secundò, quòd crimen ambitus dicitur etiam procurando officia per intercessores pecunia seu muneribus inductos seu promissionibus, *Salic. in rub. C. ad l. Iul. de amb.*

I. Damnatus de ambitu eo ipso notatur iuris infamia, & consequenter est irregularis per *l.* 1. *ff. eod.* Sed si reus sic damnatus alium conuincat de tali crimine, restituitur aduersus sententiam, & ab infamiæ pœna se eximit, vt *d. l.* 1. *ff. eod. & ibi Bar. & Boss. in d. tit. de ambitiosis num.* 7.

II. Excommunicationem incurrit dans vel promittens pro officio etiam temporali consequendo à Sede Apostolica. vt dixi *verb. Simonia c.* 15. *§. limitant multi.*

CAPVT II.

Ambitus in electione ad Pontificatum, per tractatum viuente Papa.

EX *c. si quis Papa* 79. *dist.* quæ est Constitutio Symmachi in 1. Synodo Romana, statutum est Primò, si viuente Papa, pro Romano Pontificatu quis alicui fauorem præstare conuincitur, loci sui honore, & communione priuetur. Secundò, si quis clericus Papa incolume, eoque inconsulto, votum accommodare, seu promittere tentauerit, aut in hac causa prauitatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere tentauerit, loci sui dignitate, atque communione priuetur. Tertiò, si quis ad Ecclesiam detulerit, seu reuelauerit consilia eorum, impunitatem consequatur, & præmium. Hæ omnes pœnæ sunt ferendæ sententiæ, scilicet depositionis, & excommunicationis.
Vide Canonistas *ibidem*.

Sed ex Bulla Pauli IV. *Cum secundum*, quæ est Constituit. 16. Primò declaratur quale sit crimen, secundum iura, ambire Papatum cum tractatu viuente Pontifice; scilicet simoniæ, & læsæ maiestatis in primo capite, & iniustitiæ, quòd inducat votum captandæ mortis. Deinde statuitur, vt omnes tàm clerici, quàm laici vtriusque sexus, qui per se, vel per alium, Papa viuente, & inconsulto tractabunt vel tentabunt de electione Papæ, etiam si Cardinales, aut Reges, aut Imperatores sint, incurrant in pœnas sequentes; Primò incurrunt excommunicationem, & maledictionem æternam, & absolutio Papæ reseruatur. Secundò sunt rei læsæ maiestatis in primo capite, & ipso facto priuati omnibus dignitatibus, & beneficijs, & bonis, & iuribus. Tertio sunt priuati ipso facto voce actiua, & passiua. Quartò sunt effecti inhabiles ad omnia supradicta, & ad omnes actus legitimos. Quintò incurrunt ipso facto iuris infamiam. Sexto non possunt restitui, nisi expresso Papæ mandato manu ipsius subscripto.

Denique Pontifex ibi extendit has omnes pœnas ad dantem auxilium, consilium, fauorem, & ad conscios, nisi quamprimum commodè potuerint Papæ viuenti reuelauerint, & reuelantes impunitatem consequuntur. Adde quod S. D. N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ *anno.* 1634. 27. *Sept.* inhibuit Maiori Pœnitentiario, & alijs Officialibus illius absoluere in prædictis. Explicant prædictam Bullam *Nauar. consil.* 17. *num.* 6. *Barbos. alleg.* 50 *nu.* 126. *Farinac. q. crimin.* 113. *num.* 53.

Nota, quod hæc Bulla non loquitur de tractatu consultiuo, sed de pactionali, per DD. allegatos supra *c.* 1.

& ita in terminis *Bonaccin. de censur. particular.disp.2. quæst.3.pun.1.num.5.*non esse prohibitum tractare cum alio Cardinali de alicuius Cardinalis bonis qualitatibus asserendo quod talis esset dignus,& aptus Papatui.

An autem hic etiam puniatur tractatus pactionalis negatiuus, id est de aliquo tantum excludendo; pro parte negatiua facit, quia tunc Papæ viuenti nullum fit præiudicium, sed solum si de aliquo in particulari eligendo. Nihilominus dicendum censeo etiam hunc tractatum contineri, primò quia hic tractatus exclusiuus aliquorum est virtualiter inclusiuus aliorum. Secundò quia saltem hoc tentare de electione, est enim aliquid inchoatiuum tractatus electionis. Tertio quia Vrbanus VIII. in suo breui reformationis prohibuit maiori Pœnitentiario absoluere à casu isto tractatus exclusiui, vel inclusiui,ergo &c. illud etiam certum,hoc esse etiam nouo iure prohibitum, si fiat Sede vacante, vt dicam *cap. sequenti.*

Nauarrus *consil.17. de sentent. excom.* ait dictos tractantes de Papa eligendo Sede non vacante, incurrere in excommunicationem, & pœnas latas *extrau. 2. de simon.* contra simoniacos in dignitatibus,officijs,& beneficijs Ecclesiasticis.Sed alij contra,vt dicam *verbo simonia.* Item ait *Nauarr.* eos incurrere in excommunicationem latam in *extrau. 1. de sent. excom.* & Constitut. Gregorij XIII. *Dedatis, & promissis in Curia.* Sed non placet,quia Collegium Cardinalium non est Sedes Apostolica, de qua loquitur vtraque Constitutio; & quia hic agimus de simplici pactione absque precio simoniaco.

CAPVT III.

Ambitus, & tractatus super electione Papæ Sede vacante.

IN Bulla Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, incipit, *Aeterni Patris, colum. 3. §. Cardinales præterea,*sic habetur: Cardinales præterea omnino abstineant ab omnibus pactionibus, conuentionibus, promissionibus, intendimentis, condictis, fœderibus, alijsque quibuscunque obligationibus, minis, signis, contrasignis suffragiorum, seu schedularum, aut alijs, tam verbo, quam scripto, aut quomodocunque dandis, aut petendis, tam respectu inclusionis, quam exclusionis, tam vnius personæ, quam plurium, aut certi generis, veluti creaturarum,aut huiusmodi, seu de suffragio dando, vel non dando.

Quæ omnia, & singula, si de facto interuenerint, etiam iuramento adiecto, nulla, & irrita,neque ad eorum obseruantiam quemquam teneri, aut ex trangressione notã incurrere fidei non seruatæ,decernimus,&c.

Contrafacientes ex nunc excommunicationis pœna innodamus. Tractatus tamen pro electione habendos vetare non intelligimus.

Ex his nota non esse prohibitos tractatus consultiuos,sed pactionales,vt dixi *supra c.1.*Item hic non excommunicantur exprobrantes alicui Cardinali fidem non seruatam. *Bonacc. de cens.in partic. disp.2.q.7.pun. 1. num.6.§. decimonono vetatur.* Item hinc non excommunicantur alij, verbi gratia, Oratores Principum cum Cardinalibus tractatus habentes, sed soli Cardinales.

Nota, quòd hæc excommunicatio est Papæ reseruata,vt neque Maior Pœnitentiarius possit absoluere, vt patet ex Bulla ipsa,& notat *Bonacc. num.8.* Adde quòd pacta etiam iurata super electione Papæ irrita sunt, ex *c. vbi periculum,§. cæterum,de elect.in 6.*

CAPVT IV.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores personarum pro gratia, vel iustitia à Sede Apostolica obtinenda.

Vide *verbo, Simonia, cap. 15.*

CAPVT V.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis Communitatum Ecclesiæ Romanæ pro gratia, vel iustitia.

Vide *verbo, Munera, cap. 7.*

CAPVT VI.

Ambitus Nunciorum Apostolicorum apud Principes.

IN Bulla Pij IV. *Etsi Romanum,* Const. 96.prohibetur Nuncijs, seu Legatis Sedis Apostolicæ (non tamen à latere) ad quoscunque Principes, Reges,Imperatores mittendis, ne præsumant ambire, id est procurare fauores,siue in scriptis,siue oretenùs, eorum Principum sæcularium, nec per se,nec per alium, directè, vel indirectè; neque talibus fauoribus sibi oblatis vtantur in ordine ad obtinendas pro se,vel pro consanguineis dignitates, honores, officia Ecclesiastica,vel temporalia, etiam Episcopatus, vel Cardinalatus à Sede Apostolica. Et contrauenientes incurrunt primo excommunicationem, sed nulli est reseruata, vt *Barbos. alleg.50. num.134.* Secundo priuationem omnium dignitatum, beneficiorum,officiorum sæcularium, & regularium ipso facto. Tertiò incurrunt perpetuam inhabilitatem ad talia. Quarto incurrunt infamiã iuris.

Hanc Constitutionem fusè explicat *Bonaccina de censur in particul. disput. 2. q. 6. punct. 3.*

CAPVT VII.

Ambitus, & subornatio in electione Regularium.

IN Bulla Reformationis Regularium edita à Clem. VIII. *anno 1599.die 23. Iunij,* innouata ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij de Religiosis Apostatis, & eiectis,*anno 1624. die 21. Septembris*, habetur inter Constit.Vrbani VIII. in Bullario constitutione 26. ita decernitur: Vt omnis officiorum ambitus occasio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro se ipsis,quam pro alijs,in quibuscunque Capitulis Generalibus, Prouincialibus,& Localibus.

Quicunque secus fecerit, præter alias pœnas,& censuras

suras hactenus contra huiusmodi ambientes inflictas, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipso incidant, & ad futura quæcunque inhabiles habeantur: super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à nobis, & successoribus nostris. Porrò supradictas omnes pœnas ad complices, ac simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus.

Ex Constit. Pij V. relata *à Sorbo verb. electio in annotat. & à Roderic. qq. regul. tom. 2. q. 56. art. 1.* subornantes pro se, vel pro alijs incurrunt ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam; & confirmata fuit à Greg. XIII. vt apud eosdem legitur, & similiter subornans incurrit priuationem vocis actiuæ, & passiuæ. Subornatus autem, & is, pro quo fit subornatio, incurrit eandem pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, si subornantem non detulerint, ex eadem Bulla Pij V. & Gregorij XIII. sed non pœnam excommunicationis, quia in hac parte dictus Gregorius illam abstulit. vt *not. Roderic. ibidem.* Sed dicta pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ secundùm multos Doctores non obligat in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, & tenet *Roderic. ibi in fin.* Ex quibus apparet, quòd electio facta per subornationem est irrita saltem in foro externo, quia per subornationem effectus est ille ineligibilis, quia Bulla ad hanc pœnam non requirit electionem completam esse.

Nota, quòd etiam dicitur vitium subornationis, petere votum in hac electione, promittendo ei simile seruitium in alia electione, *Diana resolut. 125. tract. 2. p. 3. cum allegatis.*

CAPVT VIII.

Ambitus procurantis præsentationem, vel prouisionem beneficij.

I. PActum de præsentando, aut eligendo, aut conferendo alicui beneficio, si fiat antecedenter ad ipsam præsentationem, electionem, collationem, &c. nullum est: & similiter pactum de consentiendo præsentationi futuræ, vel electioni, vel collationi est nullum: & prouisio, vel præsentatio, &c. inde secuta, cassari debet, non tamen est ipso iure nulla: sola autem requisitio sine pacto non vitiat, neq; reprobatur, *c. cum post, 46. ibi gloss. penult. & fin. de elect. Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 13. Sanch. lib. 2. cap. 3. dub. 68. opusc.*

CAPVT IX.

Ambitus obtinentis beneficia per abusum laicæ potestatis.

Vide *infra verbo, Beneficia, c. 8.*

CAPVT X.

Ambitus procurantis beneficium antequam vacet in casum vacationis.

PRouisio de beneficio antequam vacet, est nulla, *cap. fin. de concess. preben. & cap. 2. eod. tit.* videatur *Petr. Biaxius tract. direct or. electionum par. 3. cap. 2. Gonzal. gloss. 11. num. 64. Roderic. qq. regul. 52. art. 13. tom. 2. Barbos. in cap. 3. de concess. præben.* Et similiter omnes tractatus pactionales ante vacationem reprobantur à iure; non tamen consultiui: sed prouisio facta vi talis tractatus pactionalis non est nulla ipso iure, *Innoc. in cap. bonæ, 36. de elect. & ibi Abbas num. 12.* dummodo non fuerit pactio simoniaca.

Amplia quòd etiam expectatiuæ sunt sublatæ, *Trid. sess. 24. cap. 19.* & neque possunt hodie eligi Canonici supranumerarij ad prebendam primò vacaturam, *Garzias par. 6. cap. 1. num. 5.*

CAPVT XI.

Ambitus Patroni præsentantis seipsum, vel Procuratoris sibi resignantis.

PATRONVS non potest seipsum præsentare nec immediatè, nec mediatè, id est, per alium; vt vitetur ambitus, & distinctio fiat inter præsentantem, & præsentatum, *cap. per nostras, de iurepatronatus. DD. in cap. fin. de instit. Rota diuers. par. 2. decis. 185. num. 1.* Potest tamen acceptare præsentationem sui ab alijs compatronis factam, *Rota ibi num. 4.* vide *Sanchez cons. lib. 2. cap. 3. dub. 74. & lib. 2. cap. 2. dub. 28. ibidem.*

Similiter Procurator constitutus ad resignandum, non potest sibi resignare, *Paris. lib. 9. q. 17. num. 103.* cum communi.

CAPVT XII.

Ambitiosum eligens.

IN *cap. cum in cunctis, 7. §. fin. de elect.* eligentes indignum priuantur ea vice potestate eligendi, & suspensionem incurrunt ab Ecclesiasticis beneficijs per triennium; Episcopi autem conferentes indigno priuantur potestate conferendi talia beneficia.

Quòd istæ pœnæ habeant locum etiam in casu electionis per ambitum, ait *Zabarella in cap. per inquisitionem, 27. de elect. oppos. 9. Io. Andr in cap. odia restringi, de reg. iur. in 6.* quia sufficit ad illas pœnas, vt eligatur criminosus tali crimine, propter quod ex iure declarandus sit indignus beneficijs. Contra tamen, electores eligentes propter tales tractatus pactionales, seu ambitiosos, non esse ipso iure priuatos iure eligendi: & ideo talem electionem validam esse, sed cassandam, vel talium suffragia non computanda, ait *Innoc. in cap. bona, num. 4. & 6. de elect. Ancbar. num. vlt. Biaxius de electione par. 3. cap. 3. num. 2.* vide *infra verb. Electio cap. 3. not. 2.* vbi ostendam dictum *cap. cum in cunctis,* non procedere de omni indigno, sed de ineligibili ipso iure; de alijs autem electionem cassandam, & tunc priuatos remanere electores iure eligendi pro illa vice.

C A-

CAPVT I.

Annonam onerantes.

HOc crimen est publicum, seu iudicium publicum, *l. 1. ff. de publ. iud.* ideo damnatus *l. Iulia de Annona.* scilicet onerata, vt monopolio, vel prohibendo deferri, est ipso iure infamis, vt *l. infamem. ff. de publ. iud.* & consequenter est irregularis.

CAPVT II.

Annonam ad vrbem Romam deferri impedientes.

I. EX Bulla Clementis VII. *anno* 1523. edita,& est quinta in Bullario,incipit, *Ad sacram*, de qua *Marius Alterius disp. 9. lib. 5. c.5 in princ. Bonacc. de censur in partic.disp. 1.q. 9.punct.1.num. 12.* fertur sententia excommunicationis contra omnes Barones, & alios particulares, & sententia suspensionis à diuinis contra Prælatos impedientes intra 50. milliaria Vrbi proxima,ne subditi frumenta, & blada afferant ad Vrbem; & absolutio est Papæ reseruata.

II. Ex Constit.Gregor.XIII.quæ est 50. incipit, *Inter multiplices*, fertur pœna excommunicationis contra prohibere, vel impedire audentes, seu præsumentes per se vel per alium directè, vel indirectè, quominus triticum, hordeum,frumenta, legumina, & fruges de quibuscunque locis Papæ subiectis ad Vrbem Romam deferantur,etiamsi sub prætextu molituræ, aut alterius oneris: & continet etiam Barones,Duces,& alios Dominos temporales, & Episcopos, & Cardinales: agit de hac Const. *Marius Alterius loco cit. Bonacc. loco cit.*

Nota, quod hæc excommunicatio non est Papæ reseruata.

Nota secundò, quòd hæ censuræ procedunt contra impedientes deferri ad Vrbem Romam; non ad Curiam Romanam; ideo procedunt etiamsi Papa, eiusque Curia non manerent Romæ, vt *Bonac. loco cit. nu. 12. in fin. cum Mario Alterio.*

Item ex eadem Bulla Greg. XIII. contra eosdem fertur pœna læsæ Maiestatis, confiscationis bonorum, & feudorum, & suspensionis priuilegiorum ipso facto incurrenda, quatenus mandat contrauenientes declarari incurrisse omnes censuras, & pœnas supradictas.

CAPVT III.

Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri.

EX *cap. 8. Bulla in Cœna Domini* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra omnes impedientes, inuadentesue eos,qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt; ac etiam eos,qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent,impediunt, vel perturbant,vel hæc facientes defendunt per se, vel per alios, etiamsi Episcopi, vel Reges fuerint.

Nota quòd hæc excommunicatio procedit in fauorem non,Vrbis Romæ,sed Curiæ Romanæ,id est loci vbi Papa residet cum audientia causarum Sedis Apostolicæ, *Sayr. lib. 3. cap. 12. num. 3. Cardin. in Clem. auditor de rescr. Bonif. in Clem. ne Romani, §. fané.nu. 18. de elect.*

Nota II. quòd hæc pœna procedit etiam contra non subditos temporaliter Ecclesiæ Romanæ.

CAPVT IV.

Annonam extrahentes de statu Ecclesiastico.

I. CLemens VII. Constit.5. *Ad sacram* habentibus loca iurisdictionalia infra quinquaginta milliaria ab Vrbe Roma, præcepit, ne præsumant, vel audeant frumenta & blada, ad alia loca, quam ad Vrbem eandem deferre citra licentiam specialem Papæ, vel Cameræ, aut ad id auxilium, consilium. vel fauorem præstare attentent; Alias contrafacientes Barones, & singulares personæ communitatum incurrant excommunicationem Papæ reseruatam, & ad absolutionem impetrandam requiratur mentio specialis. Prælati autem incurrant suspensionem à diuinis. De hac Bulla vide *Marium Alter.disp. 9. lib.5.cap.5.tom. 1. de censur. Barbos. alleg. 50. num. 146.*

II. Greg. XIII Constitutione 50 incipit, *Volentes*, prohibuit omnibus vniuersitatibus, & singularibus personis Status Ecclesiastici, subditis Papæ in temporalibus mediatè, vel immediatè, tam Laicis quam Ecclesiasticis, etiam Episcopis, & Cardinalibus, ne audeant,vel præsumant extrahere, aut extrahi facere de Statu Ecclesiastico frumenta, blada, legumina, & animalia quæcunque, vel emere supra vsum familiæ, sub pœna excommunicationis, & alijs pœnis temporalibus,& interdicti ferendi,sed hæc excommunicatio non est reseruata. Vnde apparet sublatam fuisse pœnam suspensionis,& commutatam in pœnam excommunicationis. Notat autem *Nauar. con. 18. num.5. de sent. excom.* Gregorium in dicta Bulla non dixisse sub excommunicationis latæ sententiæ,seu ipso iure, sed simpliciter, ita vt intelligatur esse comminatoria, sed *P. à Costa in addit. ad dic. cons. Nauarri.manuscr.*ait contrarium fuisse tentum à Sacra Pœnitentiaria,& à stylo Curiæ, quia Gregorius ibi addidit tales trangressores declarari excommunicatos, ergo supponit eos esse excommunicatos, & mandatum ad declarandum eo ipso disponit. *Rot. diuers. pa.2. dec. 316. n.5.*

III. Idem Greg. XIII. anno sequenti alia Bulla, quæ incipit, *Inter multiplices*, reuocauit prohibitionem, & pœnam excommunicationis restrinxit ad extractionem frumenti, bladi, leguminis,& omnium frugum: & de extractione animalium nihil dixit.

IV. Ex Bulla Clem.VIII.Constit.49.incipit *Frumenti*, confirmatæ sunt superiores Constitutiones, etiam quo ad pœnas temporales, sed sublata excommunicationis pœna ob periculum animarum.

V. Ex bulla Pauli V. 12. incipit, *Inter grauissimas*, confirmata est Bulla Gregorij XIII.etiam quoad pœnam excommunicationis, & alias censuras Ecclesiasticas;id est, interdicti ferendi,sed Pontifex restrinxit eas censuras ad extrahentes frumenta,blada,legumina, & oleum; & declarauit procedere de extractione tam de statu

de statu immediato, quàm mediato Sedis Apostolicæ.

VI. Ex Bulla Gregorij XV. *anno 1622. die 30. Iulij* quæ est 30. in Bullar. incip. *Romani*, confirmatæ sunt supradictæ Constitutiones, etiam quoad censuras in terminis Bullæ Pauli V. & declaratum procedere etiam de recollectis ex proprijs prædijs; sed moderatum est, & excepta extractio ab immediato ad mediatum ad vsum vnius anni, ad necessariam familiæ sustentationem vsque ad nouam messem. Item etiam ab immediato, quoad spicantium pauperum diurnum laborem, vel ad diurnam sustentationem. Item si causa eleemosinæ à Mendicantibus collecta pro victu Conuentus; Item si pro diurna mercede pauperis operarij. Item si pro pretio rerum ad mercatum delatarum in parua quantitate, pro victu familiæ, vt quoad panem, vel farinam ad vsum bidui.

VII. Ex Bulla 28. Vrbani Octaui, quæ intitulatur, *Reuocatio concessionum, &c.* edita anno 1624. die 21. Octobris, incipit, *Superni*, confirmatæ sunt omnes dictę constitutiones quoad prohibitionem extrahendi annonam, & grasciam, sub graui obligatione, ob clausulam illam, *indignationem Omnipotentis Dei, &c.* quæ significat obligationem sub peccato mortali, vt notat *Suar. de leg. lib. 4. cap. 8. num. 3. Marius Alterius lib. 5. disputat. 22. cap. 8. §. ex his omnibus*: & reuocauit omnia priuilegia, nisi ex causa verè onerosa: & reuocauit omnes moderationes factas per quemcunque Pontificem; vnde abrogasse videtur dictas moderationes Gregor. XV. & confirmauit omnes pœnas temporales; sed abstulit excommunicationis pœnam, nisi quando extractio mercimonij causa fiat, vt patet in dicta *Bulla 28. §. 16. in fin.*

Itaque secundum hunc vltimum statum, subditi in temporalibus Ecclesiæ Romanæ, quicunque etiam Duces, Episcopi, & Cardinales præsumentes extrahere, aut extrahi facere de Statu Ecclesiæ Romanæ mediato, vel immediato, etiam de immediato ad mediatum, frumenta, blada, legumina, oleum, si causa mercimonij id faciant, incurrunt excommunicationem istam, *Bonac. de censur. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 42. num. 1. 3. & 11.* Suspensionis autem censura quoad Prælatos olim lata, non militat, quia, vt dixi, à Gregorio XIII. reuocata est; & Paulus V. non confirmauit Constitutionem Clem. VIII. sed Gregorij XIII. neque in Bulla Vrbani VIII. illius est facta mentio.

An autem hæc excommunicatio sit Papæ reseruata? DD. dicunt ex vi ipsarum Constitutionum, non esse reseruatam, quia ex Bulla Gregorij XIII. non fuit reseruata, neque ex alijs sequentibus: hanc tenet *Bonac. ibi num. 16.* alij tamen dicunt ex consuetudine, & stylo Curiæ esse reseruatam, vt *Filiuc. tract. 15. num. 147. Memorial. Cleric. cap. 9. num. 37.* & ita practicari videmus, vt passim ad Sacram Pœnitentiariam recurratur.

Nota I. quòd ad incurrendam dictam excommunicationem requiritur; vt materia grauis extracta sit. Quando autem censeatur materia grauis, quidam dicunt spectandum damnũ Reipublicę, quod est pensandum ex magna caritate, & magna quantitate, *Sanchez lib. 1. in decal. cap. 4. num. 8. cum allegatis, Diana resolut. 90. Miscell. 6. tom. 2.* Alij dicunt materiam grauem, quę vnius equi sit onus, *Bonac. disp. 2. q. 3. punct. 42. num. 13. de cens. partic.* Alij dicunt materiam grauem, si excedat quartam rubri, vel vsum familiæ biduum, *Filiuc. trac. 15 num. 162.*

Restituere tenetur extrahens sine licentia iura Cameræ, vel publicanis damnum passis, ob defraudatum vectigal, *Filiuc. tract. 15. num. 162.* vbi ait à Pœnitentiaria non imponi restitutionem vectigalis extrahentibus, nisi excedant vnum rubrum. Sed quando fraudans vectigal teneatur restituere, vide *Sanch. lib. 2. consil. c. 4. à dub. 2. cũ seqq. vsque ad dub. 48. Dian. res. 19. trac. 10 tom. 1. Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 12. nu. 9.*

CAPVT V.

Annonam onerantes Dardanarij, seu incettantes.

Ex Bulla 50. Greg. XIII. incipit, *Inter multiplices*, fertur sententia excommunicationis, & inferuntur aliæ pœnæ temporales contra ementes triticum, hordeum, legumina, & quodcunque genus frumenti, & frugis, nisi pro suo, & familiæ suæ vsu vnius anni: sed hæc excommunicatio non est reseruata. Explicat eam latè *Mar. Alter. tom. 1. disp. 9. lib. 5. cap. 5.* Sed quamuis Vrbani VIII. Bulla 28. de qua dixi *cap. præcedenti*, innouauerit hanc Constitutionem etiam quoad pœnas temporales, sustulit tamen pœnam excommunicationis, aliasue censuras, vt patet ex Bulla §. *16. in fin.* De hoc crimine, vide *l. annonam. ff. de extraord. crimin. Menochium de arbitrar. casu 569. num. 23.* Et aduerte, quòd si Dardanarius de dolo, & graui præiudicio Reipub. fuerit damnatus, erit infamia iuris notatus ipso iure, per ea, quæ dixi *par. 1. cap. 33. §. tertio modo*.

CAPVT VI.

Annonam ad hostes fidei deferens.

Vide *infra verbo Arma, cap. 3. 5. 6 & 7.*

CAPVT I.

Apostasia à Fide.

Apostata à fide est, qui à fide Christiana recedit in totum, conuertendo se ad aliquam falsam religionem: vnde Apostasia dicit formaliter hæresim, & connotat terminum, ad quem conuertitur positiuum falsæ religionis, *Sanch in decal. lib. 2. cap. 7. num. 16. Suar. de fide disp. 16. sect. 5. num. 8.* & ideò contra Apostatas eodem modo procedendum ab Inquisitoribus, sicut contra hæreticos: ita statuit Bonif. VIII. *in cap. contra, de hæret. in 6. Menoch casu 557. num. 6. & seq. de arbitrar.* Cum autem Apostasia addat supra malitiam hæresis speciem incompletam, seu differentiam gradualem, vt patet ex dictis, sequitur secundum probabiliorem sententiam eam esse exprimendam in confessione, scilicet terminum istum, seu falsam religionem, ad quam quis se conuertit, applicando, vt *Sanchez. d. num. 16. Suar. num. 10. cum alijs Doctoribus.*

Pœnæ Apostatæ à fide sunt excommunicatio, infamia,

nia, irregularitas, priuatio omnium bonorum, & iurium, & aliæ pœnæ contra hæreticos statutæ, vt de communi testatur *Sanch.in decal.cap. 7. num. 18. Menoch.loco cit.num.6.* & tradunt Canonistæ *in cap. 1. de Apost.* de quibus vide *verb.Hæresis*.

Nota quòd pro foro conscientiæ non incidit in pœnas istas Apostata secundùm externum actum tantum, sine assensu, seu errore intellectus,& non continetur in *cap.1.* Bullæ in Cœna Domini: vnde eum posse absolui à proprio Confessario ab hac tametsi grauissima culpa, ait *Diana resolut.143.tract.4.tom.2.cum Homobono*; tamen Sacra Pœnitentiaria solet tales adigere vt prius abiurent coram Sancto Officio.

De filijs Apostatarum, verbi gratia Iudaizantium post baptismum, quas pœnas, & inhabilitates incurrant, & quando sint irregulares, vide *infra verb. Hæresis, cap.3.*

CAPVT II.

Apostasia à Religiosa professione.

APostata propriè à religiosa professione,est qui in totum deserit statum religiosum, vt *Sanch.lib.6. cap.8.num.2.in decal.Roderic.qq.regul. 30. art.1. tom.1. Menoch.de arbitr.casu 546. num.28. Bonac. de clausura, q.2. punct. 11. §. 1. num.5.cum allegatis.* Vnde distinguitur ab emansore, & errone, & transeunte ad aliam religionem sine licentia,& fugitiuo;qui non sunt Apostatæ propriè dicti,ideo non incurrunt in pœnas Apostatis statutas, vt ait *Bonac. ibi*, nisi tamen in certis casibus, quibus pro foro externo statutum est, vt tanquam Apostatæ puniantur.

Dicitur autem Apostata propriè, vt supra, etiamsi habitum retineat, si animo statum religiosum deserat, & ab obedientia recedat, vt *Abb.in cap. 1. numer.2, de Apostat.*

Primò Excommunicatio nulla est lata iure communi contra Apostatas à Religiosa professione,nisi habitum dimittant, tunc enim incurrunt excommunicationem non reseruatam, *ex cap.2.ne Clerici,vel Monaci in 6.* cuius textus explicationem vide apud *Sanchez in decal.lib.6.cap.8.num.19. num 37. cum seqq.* & dixi *infra verb.Habitus, cap.2.* Multæ tamen Religiones, vt Minorum, & nostræ Societatis habent ex suis Constitutionibus, vt Apostatæ incurrant in excommunicationem Papæ reseruatam, *Sanch.num.11.* & multi graues DD. dicunt *ex d.c.2.ne Clerici, vel Mon.in 6.* ferri excommunicationem contra Religiosos euagantes etiam habitu non dimisso, quos refert *Sanchez num.19. & 20.*

Secundò Suspensionē incurrit à diuinis Religiosus, qui in statu Apostasiæ ordines suscipit sacros; nam *ex c.fin.de Apostat.* est perpetuò suspensus, etiam reuersus, ab exercitio ordinum taliter susceptorum, nisi à Papa dispensetur, vt *ibi glos.* notat *verbo: dispensatione. & Sanch.lib.6.in decal.cap.8.num.24. Suar. tom.4. de relig. lib.3.cap.1.num.29.*

Nota quòd ista non est propriè suspensio,sed quoddam canonicum impedimentum, & species irregularitatis, vnde in ea celebrans habitu retento non fiet irregularis, *Bonac.de Clausura,q.2.punct.11.§.4.n.10.& 11.*& est irregularitas partialis, id est quoad ordinum sic male susceptorum exercitium,non autem quoad alios benè susceptos, *Sanch.num.24.*

Tertiò Suspensionem aliam incurrunt Apostatæ habitu dimisso suscipientes ordines etiam minores,remanentque perpetuò suspensi ab executione ordinum susceptorum in dicta excommunicatione, *cap. cum illorum, de sent.excomm. Suar.de censur disput.31.sect.1.numer.57.Bonac.de sacr.ord.punct.5.§.1.num.11.*& hæc est magis communis sententia, vt patet ex allegatis apud *Sanch. num.25.* & super ea dispensat solus Papa; sed si casus est occultus, potest Episcopus dispensare cum sibi subiectis, *Trid.sess.26.cap.6.reform.Eman.Sà, verb. Irregularitas ex ordine num.1.* Sed neque hæc est propriè suspensio; vndè in ea celebrans non fit irregularis, vt dixi supra. Si autem habitu non dimisso ordines minores suscipiat Apostata, tunc magis communis docet eum fore suspensum, sed dispensabilem esse ab Episcopo, si non sit exemptus; vel à suo Prælato,si sit exemptus, vt Doctores allegati à *Sanchez num. 25.* quamuis ipse contrarium teneat *num. 26.* dicens non fore suspensum minores in Apostasia suscipiendo.

Suspensio alia est lata contra Apostatas perpetua ab omnis ordinis Ecclesiastici executione ex Bulla Pauli IV. *Postquam diuina 14.* quam referunt *Sanchez d. cap.8.num.30.& alij*, hodie non viget, quia ea Constitutio fuit reuocata à Pio IV. Const. 3. incipit *Sedis Apostolicæ*, neque est verum, quod fuerit innouata à Pio V. Const. 89. *Quæcunque sacrarum*, vt apparet ex ipsa Const.

Suspensionem aliam incurrit etiam hodie Apostata, si ordines recipiat in Apostasia, quatenus ordinantur sine commendatitijs sui Prælati; & absolutio reseruatur arbitrio Ordinarij ipsius, ex *Trid sess.23.cap.8.*dixi infra *verbo Ordo cap.26.*

Quartò infamiæ facti pœna affici Apostatam à Religione, tenent *Hug.& Turrecrem.in cap.alieni erroris, 2.q. 7.* & idem tenent *Lambert.& Verall.infra cit.* Vnde dicunt collationem beneficij, aut gradus Doctoratus Apostatæ à Religione etiam habitu retento, sed tecto esse inualidam,ita *Lambertin de iur.patr.pa.1.lib.1 quæst.7.art.7.fol.62.& par.1.lib.2.q.9. art.9. Verall.decis.219.num.3.par.3.* propter infamiam, & propter excommunicationem, & quidem quod non possit obtinere gradum Doctoratus infamis infamia facti, communem dicunt *Anan.& Felin.in cap. quanto de magist.* Quamuis alij contra teneant apud *Lambert. ibi*; & quod collatio beneficij facta infami sit inualida ipso iure, est communior, quam tenet *Sanchez opusc.lib.2. cap.2.dub.18.num.5. & lib.6.cap.3.dub.5. num.10. Castropal.tom.2.tract.13.punct.5. num. 4.* & plurimi apud *Garziam de benef.pa.7.cap.8.num.4.* Quamuis ipse cum alijs teneat non esse ipso iure irritam, sed cassandam, & tenet *Rot.diuers.deci.426.num.2.par.1.* Sed contra est, quia solum afficitur infamia canonica, seu facti, non iuris, ideo tollitur per pœnitentiam: & ita tenet *Archidiac.ibi num.3.Prapos.num.1.*

Quintò Irregularis efficitur,si celebret in ordinibus sacris habitu dimisso, scilicet in excommunicatione, vel in suspensione incursa ob ordines susceptos sine

commendatitijs sui Prælati, aliàs non erit irregularis, vt *Suar.tom.4.de relig.lib.3.cap.1.num.28. & de censur. disp.31 sect.5.num.5.Filiuc* autem *tract.20.num.250.& Maiol.lib.2.cap.1.num.15.§. Apostasia*, aiunt esse irregularem quamdiù manet in eo statu: & probatur *can.fin.50. distinct. & cap.cùm illorum de sent. excomm.* Sed non est propriè irregularitas, cùm tollatur sine dispensatione, vt *Garzias de benefic.par 7.cap.8. nu.65.* Est tamen canonicum impedimentum inhabilitans, sicut irregularitas, quandiù durat, & impediens ordinum omnium exercitium, vt *Maiol.& Filiuc.ibi.*

Sextò, Matrimonium si contrahat Apostata tunc incurrit excommunicationem,& irregularitatem, ex bigamia similitudinaria; & de hac re vide *Sanchez lib.7 de matrim.disp.48 Suar.de censur. disp. 23. sect. 5. num.11.* & non est absoluendus ante separationem. Hæc autem excommunicatio non est reseruata, facta dicta separatione, vt patet ex *Clem. vn. de consanguin.* Neque interim priuatur priuilegio fori, aut canonis per tale matrimonium, *Sayr.lib.3.cap.27.num.32.* Adde ex *cap.quotquot 27. q.1.* quod Moniales contrahentes matrimonium efficiuntur bigamæ. Vnde ait *gloss. ibi, & Archid.* fieri eo ipso inhabiles ad gradus, ad quos Moniales virgines assumuntur.

Septimò inhabilitatem perpetuam incurrebant Apostatæ ad omnes gradus, & beneficia, ex dicta Bulla Pauli IV. & Pij V. sed non est vsu recepta, *Sanch. lib.6.cap.8. num.30.* Et quamuis multi Canonistæ, quos allegat *Sanch.num.31.* teneant ex iure communi Apostatam etiam reuersum remanere ineligibilem, etiam in foro conscientię: tamen probabilior, & communior sententia negat, cùm nullo id iure probetur, vt ait *Sanchez ibi num. 32. Bonac.de clausura qu. 2. punct.11. §.3.in fin.*

Hoc certum est, quòd manente Apostasia, est ineligibilis ratione irregularitatis, vt supra dixi, & ita seruat stylus Curiæ, & aliàs prouisio facta Apostatæ est nulla, & subreptitia, nisi Papa ex certa scientia eum prouideat de officio, vel beneficio, &c. An autem amittat ipso facto officia, & beneficia ante Apostasiam obtenta, respondit negatiuè *Rebuff.in praxi tit.de mod.amitt.benefic.num.47.Garzias p.11.cap.10. num.147.*

Octauò, Apostata manente Apostasia non gaudet priuilegijs suæ religionis, cui subiectus esse non vult, ita *Sanchez num.35.Bonacc.num.3.* & probatur ex *Triden.sess 25.cap.19.de regul.* Hinc est, quòd pro eo tempore Religio non tenetur ei alimenta præstare, seu expensas reficere, *Sanchez num.34.Bonac.num.2.*

Nonò, delinquens extra claustra Apostata in hoc eo ipso amittit priuilegium exemptionis, quia potest ab Episcopo puniri, *Trid.sess.7. cap. 7.* & *15. & sess. 25. cap.14.de regul. & sess.6.cap.3. ref.* vide *Barbos. allegat. 105.num.14.* & quod Episcopus possit Apostatam punire secundùm suam regulam ait Sacra Congregatio Concilij *in decreto de Apostatis,& eiectis,* ann.1624. edito 21. Septembris, habetur in Bullario Constitutione 26. Vrbani VIII. §.4. vbi etiam præcipit, vt Episcopi eos carcerent, & reducant ad claustra.

Decimò, Apostata, habitu dimisso, non est admittendus ad allegandas causas nullitatis suæ professionis, sed ad Monasterium redire cogendus, & tanquam Apostata puniendus; & interim nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur, ait *Triden.Concil.sess.25.de regular. cap.19.* Sed limita hæc per ea, quæ dixi infra, *verb. Habitus,cap.2.*

Decimo primo, cooperantes ad apostasiam Religioso, sæpè incurrunt excommunicationem. Et primò quidem *Bonac.tract.de clausura q.2.pun.11. §.5.* ait recipientes Apostatam, seu illi fauentes, aut auxilium, seu consilium præstantes, quominus ad Religionem redeat, seu ad locum regularem, si ab Ordinario loci moniti, à prædicta cooperatione non destiterint, excommunicationem ipso facto incurrere, non tamen reseruatam, ex Bulla 14. Pauli IV. incip. *Postquam diuina* §. 3. sed *Bonacina ibi* non aduertit prædictam Constitutionem Paul IV. fuisse reuocatam, & ad terminos iuris redactam à Pio IV. Const. 3. quæ incipit *Sedis Apostolicæ* § 5. quod benè notat *Quaran. verbo Apostata, Bariola verb. Apostata vers.10.* Quare dicendum est cooperantem Apostasiæ incurrere excommunicationem ex iure communi quando communicat in crimine criminoso, scilicet in ipso crimine apostasiæ, postquam per depositionem habitus, aut alias ex constitutionibus suæ Religionis Apostata excommunicationem contraxit, vt dixi *verb.censura, cap. 5.* Item cooperantes Apostatæ, scilicet auxilium, consilium, vel fauorem apostasiæ præbendo, aut eum receptando, seu retinendo, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, si Apostata sit Religiosus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, aut alterius Ordinis habentis communicationem in priuilegijs prędictarum Religionum; vt *Suar.de Relig.tom.4.tract.1.lib.3.cap.3. in fin.Bonac.loco cit.num.2.*

Duodecimò, occasione Apostasiæ sæpè cōsurgit obligatio restituendi. Etenim qui consilio suo induxit Religiosum ad Apostasiam, secundùm multos DD. tenetur Religioni, seu Conuentui ad restitutionem quanti interfit ob sui Religiosi discessum, ita tenent *Molina, Reginal.Vasch. Azor.Turrian.* apud *Bonaccin. de rest.dif.2.q.1. pun.vn. num.6.* Alij tamen dicunt, quod si sine vi, & fraude induxit, ad nihilum tenetur, quamuis grauiter peccauerit peccato sacrilegij, vt *Salon. P.Nauarra,Sayr.Sot.Filiuc.* quos sequitur *Bonaccina ibi* & tenet *Suar.de relig. d.c.3.num.14. & 15.*

Præterea bona omnia à Religioso in statu Apostasiæ comparata (siue iniustitia) siue ex operibus suis, siue ex successione, aut ei ex testamento relicta, pertinent ad Religionem, seu Conuentum, à quo discessit, etiam si contra votum paupertatis,& obedientiæ ea bona fuerit consecutus. Sed si moriatur in statu Apostasiæ, scilicet extra Religionem prædicta bona pertinent hodie ad Cameram Apostolicam iure spolij. *Sanch. in decal.lib.7.cap.33.num.6.9.& 21.Bonacin.de clausura,q.2. punct,11.§.3.num.5, & alij apud eosdem,* ex Bulla Gregorij XIII. 43. de qua dixi *verb. Vacantia, cap. 6.* Hoc autem quod dicimus bona à Religioso Apostata comparata pertinere ad Cameram Apostolicam si decedat extra claustra, intelligunt DD. procedere de illis bonis, quæ Apostata moriens, adhuc tempore mortis habebat, non autem de illis, quæ ipse antea inter viuos suæ Religioni, seu Conuentui donauerat, seu restituerat;

hæc

hæc enim à Religione retineri poterunt, saltem pro foro conscientiæ antequam à Camera repetantur, per ea, quæ *Sanch.loco cit. num.9. Sanctarell.tract. de Apostas.cap.3. num.24. Bonacin. loco cit.cum multis DD.* & ita tenet (quamuis cum aliqua formidine) *Suarez. de Relig.d.lib.3.cap.2.num.27.& 28.*

CAPVT III.

Apostatæ singulis annis à suis Superioribus requirendi.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij anno 1624. edito die 21. Septembris cautum est, vt Superiores Regularium suos Apostatas, vel eiectos singulis annis perquirant (quod etiam fuit statutum *cap.fin.de regular.Suar.tom.4.de relig.lib.3.cap.1.nu.17.*) vtque reuertentes cum spe euidenti emendationis iuxta testimonium Ordinariorum, recipiant. Alias Superiores negligentes dictos inquirere, & reducere, vt præfertur, incurrant in pœnam priuationis officiorum, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad ea, & similia,& dispensationem super ijs pœnis Papæ reseruauit: Vide *Bonac. de clausur. quæst. 2. punct.11.§.2.*

CAPVT IV.

Apostasia à statu Clericali, seu ab Ordine:

APostata ab Ordine dicitur cùm ordinatus in sacris deserit statum clericalem, vel cùm ordinatus in minoribus, vel saltem prima tonsura initiatus, beneficium obtinens, deserit statum clericalem, simul intendens beneficium retinere; vtroque casu peccat mortaliter, & puniri potest, vt Apostata. Si autem in minoribus existens, beneficiumque non habens deserit statum clericalem, non est Apostata, neque de hoc puniri potest. *Tolet.lib.4.cap.18.num.4. Menoch.de arbitr.casu 546.num.48. & 50.* vbi plures Doctores cumulat *Sanchez de matrim. lib.7.disput.31. num. 9.* Peccat tamen venialiter Clericus in minoribus retrocedens sine causa rationabili, vt *Sanch.num.10.* & dimittendo habitum clericalem animo omninò deserendi statum illum, amittit omne priuilegium clericale, etiam canonis, secundùm probabiliorem, *Coninch. de censur.disp.14.dub.15.num.163.Suar.de censur. disp.22. sect.1.num.11. Farinac.q.8.num.50.*

Limita, quòd ista renunciatio statui clericali, si fiat verbo tantùm, & non facto, non habet vim, nisi fiat coram suo Iudice Ecclesiastico, non autem sufficit si fiat coram Iudice laico, vel priuatim, *per cap.quod in dubijs, & ibi Canon.de renunc.*quia renunciari officium debet coram eo, ad quem pertinet illud conferre, *Rebuff.in praxi tit.de renunc.expressa num.vlt. cum iuribus ibi allegatis*; facto autem renunciari validè dicitur per actum incompossibilem, vt per contractum matrimonij cum vidua, vt dicam *infra num.5.*

I. Excommunicationem incurrit Clericus in sacris Apostata contrahendo matrimonium: sed non est reseruata, & potest absolui post separationem, *Clem. vn.de consangu.Sanchez lib.7.de matrimon.disp.48.nu.1.* vbi latè explicat. Non tamen sufficit ad hanc pœnam matrimonium fictè contractum, *Sanch. num.9. & 10. Suarez de censur.disp.23.sect.5.num.17.* qui etiam hanc materiam explicat. Vide *infra verbo Matrim.cap.4.*

II. Suspensionem incurrere Clericos in sacris matrimonium contrahendo, quidam dicunt, alij magis probabiliter negant, *Suar.de cens disp.49.sect.5.num.4. Sanch.de matr.lib.7.disp.85.num.2.cum seq.*

III. Infamiam ipso iure incurrere Clericum in sacris Apostatam, id est, qui deposito habitu clericali, viuit vt laicus, multi DD dicunt,per *cap.alieni erroris, 2.q.7.* ita *ibi Hugo, & Turrecrem.*& docet *Menoch. de arbitr.casu 546.num.48.cum Afflict.& Decian.* Sed alij probabiliùs negant, vt *Archid. in d.c.alieni erroris nu.3. Præpos.num.1.*Est tamen iste infamis infamia facti,quę tollitur per pœnitentiam, & triennalem vitæ emendationem, vt dixi *par. 1. cap. 33. in fin.* quòd si Clericus in sacris vxorem ducat, aliqui dicunt iuris infamiam contrahere, ex *cap.Beatus 3.q.4.* ita *Layman lib.4.trac. de fide,c.16.num1.* Sed verum est non esse infamiam iuris, sed facti, vt patet ex eo textu, ita *Suarez de censur. disput.49.sect.5.num.4.Sanchez lib.7. disput. 85. num.2. & sequ.*

IV. Irregularitatem contrahit Clericus in sacris vxorem ducens: est communis sententia etiam si cum vnica, & virgine contrahat, *Sanchez disput. 85. nu.10. de matrim.lib.7.Suar.de censur.disp.49.sect.4. num.6. & cap.quotquot 27. q.1* & aliqui dicunt esse irregularitatem ex defectu ob bigamiam interpretatiuam,seu virtualem, si cum vidua contrahat, vel corrupta: sicut in alijs etiam laicis contingit, ita sentit *Suar.sect.4. nu.3. & alij apud Sanch. lib.7.dis.84.num.10.* alij dicunt esse irregularitatem ex delicto ob sacrilegium,est communis, vt *Sanchez lib.7.disput.85.cum ibi allegatis,* & tenet *Abb.in cap.nuper,num.4.de big.Henriq. lib.12. de matr. cap.6.num.11.in fin.* vbi expressè loquitur de Clerico in sacris contrahente cum vidua; licet fateatur tunc cum eo difficilius dispensari, quam si cum virgine contraxisset. Et pro hac secunda sententia facit,quòd laicus matrimonium contrahens cum vidua cum impedimento irritanti non fit bigamus, secundùm veriorem sententiam, *vt Sanch.dis.84.num.11.* vnde in Clericis in sacris hoc in pœna statutum, non ob defectum significationis,vt probatur *in cap.fin.de big.* Ideo excusabitur ob ignorantiam inuincibilem, *vt Sanch. lib. 9. disp.32. num.20.* Quidquid sit de hac re, potest Episcopus super tali irregularitate dispensare post pœnitentiam, & vitæ emendationem, scilicet triennalem,*ex dictis iuribus, Layman.de irregul.lib.1.cap 6.nu.6. Suar. disput.49.de censur.sect.6.num.7.*

V. Priuationem Beneficiorum Ecclesiasticorum ipso facto incurrere Clericos Apostatas, idest si matrimonium contrahant in sacris ordinibus constituti, multi dicunt, alij magis communiter negant, vt *Sanchez de matr.lib.7.disput.43.num.4. Filiuc.tract.10. numer.154.Garzias de benef.par.11.cap.8.num.17.Barbos. alleg.57.num.207.in fin.* Si autem sit Clericus in minoribus, tunc omnes dicunt eum ipso facto beneficia amittere per matrimonij contractum, *Barbos. nu.203. Garzias cap.8.num.1.* similiter & pensiones, *Barbos. in cap.1.*

cap. 1. *num.* 6. *de cleric. non resid.* & tenetur ante omnem sententiam dimittere *Barbos. ibi n.* 2. *Sanch. lib.* 7. *disp.* 42. *num.* 10. Limita, quod non procedit hæc priuatio in clerico in minoribus contrahente sponsalia per verba de futuro, *Burat. decis.* 143. *n.* 5. ait communem sententiam.

Item limita vt non procedat, si matrimonium sit nulliter contractum. *Sanch. ibi dis.* 43. *num.* 3. vbi ait probabiliorem, sed contraria est verior in foro externo; *Cavaler. decis.* 166. *num.* 3. *Buratt. decis.* 791. *num.* 10.

Similiter si clericus miles fiat, Doctores communiter dicunt, ipso facto hunc beneficium amittere tanquam per tacitam renunciationem assumendo statum incompatibilem; ita *gl. in c. qualiter de cler. coniug. & c. fin. de cleric. non resi. & vtrobique Canonistæ.* Sed hoc intelligendum est de clerico in minoribus, non autem in sacris, vt notatur per *Abb. in d. c. fin. de cleric. coniug. n.* 1. *& in c. fin. de cler. non resid. num.* 2. *Barbos. in d. c fin. de cler. coniug. num.* 2. & quia Doctores dicunt eodem modo priuari per militiam, sicut per matrimonium, *gl. in d. c. qualiter. Barbat. in cons.* 11. *in fin. vers. præterea. Card. in d. c. fi. de cleric. coniug.* & ratio est, quia clericus in sacris non potest se conuertere ad statum militarem, sed cogendus est redire.

Similiter per dimissionem habitus clericalis incurrit clericus pœnam priuationis beneficiorum, & extinctionis pensionum, ipso iure, per Bullam Sixti V. 92. *cum Sacrosancta.* Sed aliqui dicunt non esse quoad hunc rigorem vsu receptam, *Garzias par.* 7. *cap.* 1. *num.* 24. Alij dicunt requiri monitionem & contumaciam, *Castropalao tom.* 2. *tract.* 13. *de benef. disput.* 1. *punct* 11. §. 10. *num.* 10. Sed verius puto requiri declaratoriam pro foro conscientiæ, per ea, quæ *Garzias par.* 11. *cap.* 10. *num.* 9. est enim pœna priuans iure quæsito. Certè si clericus beneficiatus renunciaret clericatui coram suo ordinario Ecclesiastico, ipso facto pro vtroque foro priuaretur beneficio & priuilegijs clericalibus, secus si coram Iudice sæculari, *Garzias pa.* 11. *cap.* 3. *num.* 223. cum magis communi.

VI. Priuilegio omni clericali priuatus est clericus in minoribus non beneficiatus, qui dimittit omnino habitum clericalem animo se conuertendi ad statum sæcularem, *Coninch. disput.* 14. *dubio.* 15 *num.* 163. *Bonac. in decal. disput.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *num.* 22. *Filiucc. tract.* 14. *num.* 10. *Barbos. allegat.* 9. *num.* 15. *alleg.* 12. *nu.* 22. Si autem non in perpetuum dimittat habitum clericalem, sed ad aliquod tempus, non priuatur priuilegio canonis, nisi ter monitus non resumat, *vt supra citat.* amittit tamen priuilegium fori ex Trid. *sess.* 23. *c.* 6. si ex consuetudine non defert habitum, vel non seruit actu Ecclesiæ, & ita tenent communiter DD. vt apud *Bonaccin. in decal. in* 8. *præcep. dis.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. § 4. *num.* 21. *&* 22. Vnde hoc priuilegium canonis solum suffragatur ne iniuriosè in eum vis fiat, non tamen impedit, quin possit pro suis delictis à iudice sæculari capi & personaliter puniri, scilicet pœnis corporalibus, dummodo interim non reassumpserit statum clericalem cum omnibus dictis requisitis, vt *Castropalao. tom.* 2. *trac.* 12. *disp. vn. pun.* 3. *num.* 2. cum declaratione Sacræ Congregationis, & alijs ibi allegatis. *Bern. Diaz. cum Salzedo in praxi c.* 65. *num.* 9. Si autem post capturam, seu alias in fraudem fori Laicalis assumeret, posset adhuc à foro laico puniri in bonis, non in persona *Castropalao ibi num.* 4. *in fin. cum Farin. de inquis. q.* 8. *num.* 107. vt dixi *infra verb. Ordo. c.* 5. *& vide de hac re infra eod. cap. num.* 8.

De priuilegio autem exemptionis bonorum idem in hoc casu quod de priuilegio canonis dicendum, vt infra dicam.

Priuilegio omni clericali, id est fori, canonis, & bonorum, priuatur ipso facto clericus in minoribus, si matrimonio contracto bigamus fiat, *cap. vn. de big. in* 6. Trid. *sess.* 23. *cap.* 17. *ref. Garzias par.* 7. *c.* 6. *num.* 2. & tunc peccat mortaliter deferendo habitum clericalem, ex Trid. *ibi, & Filiuc. tract.* 19. *num.* 123. *Auila par.* 7. *disp.* 8. *dub.* 3. *in fin. cum Angel. & Sylu.* Dixi autem de Clerico in minoribus, nam Clericus in sacris licet de facto contrahat matrimonium etiam cum vidua, & efficiatur irregularis, vt supra dixi, tamen non amittit priuilegium fori, neque canonis, neque habitu, & tonsura priuatur, nisi per degradationem, ita *Suar. de cens. disp.* 49. *sec* 5. *nu.* 7. *Abb. in cap. fin. de big. in fi. Auila pa* 7. *dis.* 8. *dub.* 3. §. *pro intelligentia.*

Similiter clericus in minoribus coniugatus etiam cum Virgine, si Ecclesiæ non seruiat, vel in habitu clericali non incedat, omne priuilegium clericale amittit ipso iure. Si autem in habitu incedat clericali, fruitur priuilegio canonis: fori autem priuilegio in criminalibus, si alicui ecclesiæ seruiat mandato Episcopi, *c. vn. de clericis coniugat in.* 6. iuncto Triden. *sess.* 23. *cap.* 6. *reform.* Vide *Sanchez de matr lib.* 7. *disput.* 46. *num* 1. *& seqq. Barbos. in d. c. vn.* Sed an illud recuperet habitum resumendo etiam post delictum commissum, vide *Barbosam alleg.* 12. *num.* 27. *cum allegatis per eum.*

Similiter clericus etiā in sacris, sodomiam exercens, priuatur omni priuilegio clericali, per Bullam Pij V. sed requiritur sententia declaratoria, vt dicam *verb. sodomia.*

Similiter clericus etiam in sacris per annum exercens artem ignominiosam, vt ludionis vel parasiti, vel ante annum ter monitus non desistens, amittit omne priuilegium clericale, *Bonaccin in decalog. disp.* 10. *q.* 2. *pun.* 1. §. 4. *num.* 8. *cum Deciano, & Farin.* & tenet *Coninch. disput.* 14. *n* 162. *Laiman li.* 1. *tract. de excom. c.* 5 *num.* 4. § 6. Vide *inf. verbo ars ludicra.*

VII. Priuilegio solo canonis priuatur clericus in sacris vel beneficiatus, si habitum deponens, & tonsuram, sæcularibus negotijs se immisceat non enormibus, & ter monitus ab Episcopo non pareat, *c. in audientia, c. contingit, de sententia excom. iuncto c. cum non ab homine, de iudic. Abb. in c.* 1. *de Apost. n. vlt. Sayr. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. vbi multos allegat. *Coninch. disput.* 14. *num.* 160. *Layman. lib.* 1. *tract. de excomm. c.* 5. *num.* 3. §. *sed nunquid. Marta de iurisd. par.* 4. *casu* 135. *Filiuc. tract.* 14 *n.* 10. *Bonacc. in decal. disp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *num.* 14.

Et idem est de clerico in sacris qui deponit habitum, & tonsuram, & arma defert, vel militiam assumit, & ter monitus non resipiscit, *c. in audientia* 25. *de sent. excom. Sayr. num.* 7. *&* 8. *Layman, lib.* 1. *tract. de excom. c.* 5. *num.* 4. § *sed quid, Clarus* §. *fin. q.* 36. *n.* 26.

Et idem est de clerico in sacris deponente habitum, & ton-

& tonsuram seque enormibus, & sæuis immiscente, vt latrocinijs, iniustis bellis, vel seditionibus ante monitionem Episcopi, quia est priuatus solo priuilegio canonis *c. perpendimus, de senten. excomm. Coninch. disp. 14. n. 158. & 160. Layman c. 5. n. 3. §. 4. Sayr. c. 27. num. 8. lib. 3. de censur. Suar. de censur. disput. 22. sect. 1. num. 12. & 13. Diana tract. 2. de immunit. resol. 23. tom. 1.* Post trinam autem monitionem, si nec habitum resumat, nec ab enormitatibus abstineat, sed incorrigibilis maneat, multi dicunt ipso iure esse priuatum ante degradationem, *Layman §. sed quid, num. 3. & Diana resolut. 129. tract. 2. tom. 1.*

VIII. Priuilegio fori, sed non canonis priuatur clericus in minoribus, qui incedit in habitu sæculari vt plurimum, si beneficium non habeat, nec inseruiat Ecclesiæ, ex *Trid. sess. 23. c. 7. ref. Barbos. alleg. 12. num. 32. Garzias par. 2. c. 2. num. 19.* est verior sententia. *Layman. lib 4. tract. 9. c. 7. num. 2.* Sed neque priuatur priuilegio immunitatis bonorum secundum multos, vt infra dicam. Quamuis autem talis clericus ex Trid. vt dictum est, non eximatur à foro laico, tamen etiam non eximitur à foro Ecclesiastico, poterit enim contra eum procedere Episcopus, vt declarauit Sacra Cõgreg. apud *Garz. ibi, & Bonacina in decal. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. num. 23.* Hanc autem priuationem priuilegij fori incurrit clericus prædictus nulla desiderata monitione propter dictum decretum Concilij. *Bonac. ibi num. 16.* cum Sacræ Congregationis declaratione, & *Ricc. in praxi cleric. decis. 606. num. 4.* An autem detur præuentio in isto casu, ita vt Episcopus non possit inhibere iudici laico qui præuenit, videtur dicendum dari præuentionis ius, quia causa ex Triden. effecta est mixti fori, vnde iudex minor potest præuenire maiorem, cum ab eo non recognoscit iurisdictionem, vt *Marta par. 2. c. 2. num. 5. de iurisd.* Iudex enim Laicus hic habet iurisdictionem in clericum ex priuilegio à Concilio Generali seu à Papa. Sed hæc limita, & declara ex dictis *sup. nu. 6.* Si enim clericus captus à Iudice Laico elaberetur de manibus curiæ vel carceribus & statum clericalem reassumeret cum omnibus requisitis concilij, non posset curia sæcularis in eum procedere ad pœnas corporales; neq; ad nouam capturam; sed solum in bonis punire, vt supra dixi *num. 6.* & ita Castropalao ibi allegatus.

Similiter priuilegio fori in ciuilibus tantũ, & immunitatis bonorum priuatur clericus in minoribus coniugatus, cum vnica & virgine, incedens in habitu, & tonsura clericali deseruiens Ecclesiæ, *c. vn. de cler. coniug. in 6. & Trid. sess. 22. c. 6. ref.* vnde retinet solum priuilegium fori in causis criminũ ciuiliter vel criminaliter intentatis, & priuilegium canonis; vt in dictis iuribus habetur, & latè *Sanchez lib. 2. consil. c. 4. dub. 49. num. 2. Castropalao tom. 2. de relig. tract. 12. disp. vn. punct. 9. num. 12.* Item Clericus etiam in sacris amittit priuilegium fori, cum factus fuerit incorrigibilis, seruata forma & conditionibus *cap. cum non ab homine, & ibi per Canonistas, de iudic.*

IX. Priuilegio immunitatis seu exemptionis bonorum priuatur Clericus in minoribus coniugatus etiam non bigamus, etiam in habitu & tonsura Ecclesiæ seruiens, vt supra dixi proximè *d. cap. vn. de cleric. coniug. in 6. & Triden. sess. 23. cap. 6. reform. Sanchez, & Castropalao supra cit.* cum allegatis apud illos.

Similiter priuilegio hoc exemptionis bonorum priuatur secundum multos, clericus in minoribus, etiam in habitu incedens, si Ecclesiæ non seruiat; quia cum ex Triden. *sup. cit.* priuetur priuilegio fori, eodem modo priuari videtur priuilegio exemptionis circa bona; quia hæc exemptio, vel subiectio iuris tributorum & vectigalium, consequitur ad exemptionem, vel subiectionem personæ foro seu iurisdictioni laicali; & ita de consuetudine testatur *Less. lib. 2. cap. 33. n. 38. Couar. pract. c. 31. num. 9. Gutier. lib. 1. pract. q. 7.* & ita tenet *Suar. lib. 4. defens. Eccles. cap. 27. num. 14. Laiman. lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 3. Quaranta verb. vectigal. ampliat 1. Marius Alter. lib. 5. disp. 19. cap. 6. vers. 10. dubitatio*, & tenet *Azor. Homobon. Filiuccius. Coriolan. & Ceuallos*, quos allegat *Diana resol. 36. tract. 2. de immun. tom. 1.* & tenet *Reginal. lib. 9. num. 376. & Castropalao loco supra cit. num. 13.*

Contraria tamen sententia est probabilior, & magis communis quod non priuetur hoc priuilegio, si habitum defert, & tonsuram clericalem; quam tenent *Less. loco cit. Comitol. lib. 6. q. 20. Diana loco cit.* qui ait ita declaratum à Sacra Congregatione, & allegat *Molinam & Maldernm* prò hac sententia. Imò *Sanchez consil. lib. 2. cap. 4. dub. 49. num. 6.* ait Clericum in minoribus vti hac exemptione, etiamsi non incedat in habitu, nisi ter monitus non pareat; & plures allegat. Sed contrarium est tenendum, si ex consuetudine non incedit in habitu, vt Doctores supra citati.

Similiter Clericus etiam in Sacris negociator effectus, scilicet exercens, seu cũ consuetudine, seu frequentia negociationem faciens, post trinam monitionem non resipiscens, eo ipso priuatur priuilegio Clericali quoad exemptionem bonorum suorum. Quoad ea autem quibus negociatur, vt amittat priuilegium, non requiritur consuetudo, neque monitio, ex *c. fin. de vit. & hon. cleric. iunct. cap. quanquam de cens. in 6. ibi DD. Filiuccius tract. 15. num. 12. Suar. de censur. disp. 22. sect. 1. num. 17. Quaranta, verbo Vectigal. limit. vlt. Luis. Turrian. de Iust. disp. 44. dub. 4. num. 12. Castropalao. tom. 2. de relig. tract. 12. disp. vn. pun. 6. num. 15.* Quod autem ijs casibus non priuetur priuilegio fori nec canonis, Clericus negociator etiam tertiò monitus non desistens, si in habitu incedat, ait *gloss. in c. fin. verb. tertio in fin. de vit. & hon. cler. & ibi Abb. nu. 7. Suar. lib. 4. defen. Eccles. ca. 28. num. 10. Castropalao pun. 3. num. 5. in fin.* Et est verum, etiamsi fuerit Clericus coniugatus, vt non priuetur priuilegio fori in criminibus, & priuilegio canonis, vt *Couar. pract. qq. cap. 31. num. 8. versic. Sexto eadem, cum Alex. Franc. & Imol. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 4. vers. adde:* & veriorem ait *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 26.* & dixi *supra. num. 8.*

Aduerte quod quibus casibus clericus amittit priuilegia clericalia siue per matrimonium siue per renunciationem, non impeditur, cessante impedimento mortua vxore virgine, & vnica, denuo complecti statum clericalem; Secus si fuit bigamus effectus, aut alias propriè irregularis, *Sanch. l. 7. disp. 46. num. 30.*

CA-

CAPVT I.

Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium generale.

HOc est crimen sacrilegij contra Primatum Pontificis Romani, *Caiet. in summa excomm.* 25. *Sayr. lib.3. cap.6. num.* 2. *Marius Alter. disp.* 3. *lib.5. in princ. tom.*1. Est autem iure declaratum, non licere appellare à sententia Romani Pontificis, *cap. nemo, cap aliorum facta, c. ipsi sunt, c. cuncta per mundum* 9. *q.* 3. & Pius II. in Bulla *Execrabilis*, quæ est 3. vel 5. idem declarauit de concilio Cardinalium, & Prælatorum, & Theologorum.

Neque obstat quòd Concilio Basileen. *sess.*33. & Constan. *sess.*24. fuit declaratum de fide, Concilium esse supra Papam; quia respondetur illud Concilium fuisse illegitimè inchoatum, & terminatum, & quædam tantum illius acta fuerunt confirmata à Nicolao V. alia autem (vt hæc, de quibus agimus) reprobata ab Eugenio *sess.*38. Præterea non est verum quod in dictis Concilijs id fuerit definitum, sed solum declaratum pro Schismatis tempore, dum ignoratur quis verus sit Papa, nam ad Concilium vniuersale id pertinet declarare. Ita *Marius Alter p.*1. *lib.*5. *cap.*1. *disp.* 3. *col.* 6. *Bellarm lib.*2. *de conciliorum author. c.* 19. *in fin. Marta de iurisd. par.*3. *cap.* 17. *n.*7.

Ex Bulla Pij II. *Execrabilis*, Constit. 5. & Bull. Iulij II. *Suscepti*, Constit. 22. excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt singulares personæ, & interdictum non reseruatum incurrunt Vniuersitates audentes appellare ad futurum Concilium à Papæ sententia, seu ordinatione; & continentur dantes auxilium, consilium, fauorem.

Similiter ex cap. 2. Bullæ in Cœna Domini, fertur excommunicatio Papæ reseruata contra singulares personas, & interdictum contra vniuersitates appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium generale, & est Papæ reseruata absolutio etiam quoad illud interdictum, vt patet §. *Ceterum*, in fine eiusdem Bullæ, & notat *Filiuc. tract.* 18. *n.* 143. Et continentur in dictis censuris dantes auxilium, consilium, fauorem.

Sed nota quod absoluens ab hoc interdicto sine facultate, non incurrit in censuram excommunicationis latam in Bulla Cœnæ, §. *quod si forte*, vt notat *Filiucc. tract.* 18. *num.* 144.

Præterea in dicta Bulla Pij. II. incipit, *Execrabilis*, statutum est vt appellantes à Papa ad futurum Concilium, vel scienter consilium, auxilium, aut fauorem ad id præstantes, eas pœnas, & censuras incurrant, quas rei maiestatis, & hæreticæ prauitatis fautores incurrere dignoscuntur.

Et Iulius II. dicta Bulla, incipit, *Suscepti*, §.5. confirmauit dictam Constitutionem Pij II. supplendo omnem defectum solemnitatis, etiam publicationis forte omissæ: & §.6. declarauit dictos contrauenientes non solum ipso facto incurrere in pœnas in dicta Bulla, *Execrabilis*, impositas, sed ipsos pro veris, & indubitatis Schismaticis, & de catholica fide malè sentientibus habendos; pœnisque canonicis, & legalibus contra tales impositis subiacere. Item omnes supradictis pœnas, & censuras extendit ad eos qui decreuerint, consuluerint, deliberauerint, aut aliorum dicta approbauerint, aut vocem dederint, vt ad futurum Concilium vniuersale à Papa appellare liceat, possit vel debeat.

Et meritò quidem hæc statuta sunt: nam appellans à Papa ad Concilium, in crimen rebellionis incurrit, quatenus sic appellando, se subtrahit ab obedientia supremi sui Principis in damnum eiusdem Principis, eiusque supremi Dominij, illud ad alium procurando conuertere, per ea quæ *Farin. q.* 113. *num* 101. *& seqq.* & in terminis tenet *Sayr. de cens. lib.*3. *c.*6. *num.* 2. De pœnis verò læsæ Maiestatis, dixi *verbo Maiestas.* Similiter quod tales sint Schismatici, & de fide malè sentientes ait *Syluest. verb. excom.*7. *num* 93. & alij, communiter quos sequitur *Sayr. ibid.* Et de pœnis Schismaticorum dixi *verb. Schisma.* Et quod asserens licitum esse appellare à Papa ad futurum Concilium, sint hæretici formaliter, tenet *S. Anton.* 3. *part. tit.* 24. *c.*2. §. *quoniam quidam. Marta de iurisdict. p.* 3. *cap.* 17. *in fin. Card. Iacobatius trac. de Concilio lib.* 10. *num.* 66. *cum seqq.* Vnde sequitur tales incurrere in censuras, & pœnas latas contra hæreticos, de quibus dixi *verb. hæresis.*

CAPVT II.

Appellantes, seu aliter recurrentes ad Laicam potestatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Apostolicæ, aut ipsius iudicum.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatam, ex *c.*13. in Cœna Domini. Vide *verbo, Iurisdictio cap.* 14.

CAPVT III.

Appellantes, seu recurrentes ad Curiam sæcularem ab ordinationibus alicuius Iudicis Ecclesiastici.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatam ex *cap.* 16. Bullæ in Cœna Domini, siue illi Iudices Ecclesiastici sint ordinarij, siue delegati, vt patet in eadem Bulla: & multi dicunt hoc procedere etiam si sic appellantes, & recurrentes, nulla decreta pœnalia, aut inhibitiones contra eosdem Iudices Ecclesiasticos obtineant, alij tamen contrarium tenent. Vide Interpretes super dicta Bulla *c.*19. & *Bonac. de censur. in partic. disp.*1. *q.*17. *punct.*1. *n.*28. qui authores pro vtraque parte allegat; & continet etiam Iudices sæculares, qui ea occasione decernunt contra dictos Iudices Ecclesiasticos, & eos qui illa decreta exequuntur: & continet dantes consilium patrocinium, & fauorem in eisdem, vt patet ex eadem Bulla.

In hac materia vide plures pœnas *infra verb. Curia, à cap.*8. & *verbo, iurisdictio.* & procedit etiam in tacita seu anticipata appellatione ad procurandum impediri futuras ordinationes Iudicis Ecclesiastici, vt *Bonac. n.* 23. secundum probabiliorem.

CA-

CAPVT IV.

Appellatio Religiosis quibusdam prohibita, ab ordinationibus Prælatorum, etiam ad Papam, vel per saltum.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatam multi Regulares id facientes, ex suis Constitutionibus, vel priuilegijs suarum Religionum, cuius rei explicationem, vide apud *Sanchez lib.6.cap.8.nu.107. cum seqq.Dianam resolut.54.tract.2. tom.2.* tale ius habent Carmelitani ex Bulla Clementis VIII. *Quoniam,* 110. & Franciscani de Obseruantia ex Bulla Gregorij XIII. Constit.27. *Quoniam nostro,* vt *Barbos. alleg.50. num.154.* & alij communicantes cum illis in priuilegijs. Hæc tamen censura non procedit, si subditus à suis Prælatis prægrauetur,& grauamen sit manifestum, vel si appellet venia prius à Papa obtenta, *Sanch. lib.6. cap.8.num.110.Diana loco cit.*

CAPVT I.

Arma præstans alicui ad occidendum accipienti.

IRregularis efficitur sequuto homicidio; & dicitur irregularitas ex homicidio voluntario, *Molin. to. 4. par.1.disp.33 memb.6.n.8.Vgolin.cap.17. de irregul. num 3. Farin.in fragm.verb. Irregularitas, numer.569. Maiol.lib.5.cap.48:§.3.num.17.vers.huc spectat.*

Limita vt procedat, si dans arma sciebat intentionem prauam accipientis:si autem non cogitauit de ea, non est irregularis; si autem dubitabat, tunc sequuto effectu est irregularis, tanquam ex homicidio casuali, *Molina, & Vgolin. ibi. Bonac.num.35.Suar. disputat.45 sect.4.*

Pœnam quoque ordinariam homicidæ incurrit scienter arma occisuro accommodans,*Farinac. q.130. num.7.* cum ibi congestis. Vnde damnatus sit infamis, & ex hoc quoque capite iterum irregularis, vt dixi *verbo Homicidium*. Item tenebitur ad restitutionem, vt homicida in defectum principalis, siue scienter, siue dubitanter arma commodet ad homicidium, *§. interdum, instit.de oblig.quæ ex delict. Less.lib.2.c.13. num.31. Suar. de charit.disp.10.sect.4.*

CAPVT II.

Arma habentes Monachi intra septa Monasterij.

EXcommunicationem incurrunt ex *Clem..1. §.quia verò, vers.præfatæ de stat:Monac.* Sed non est reseruata; & loquitur de præsumentibus tenere arma sine licentia Abbatum suorum;& secundum multos loquitur tantùm de Monachis nigris; ita tenet *Angel. verb.excom.7,casu 38.num.4. Suar de censur. disput. 23. sect.5.num 4.& 8.Filiuc. tract.14.num.142.* & hanc tenet, & communem dicit *Vitalin. in hac Clem. §. quia verò, num. 41.* Sed magis communis sententia tenet procedere tàm de albis, quàm nigris Monachis, vt *Sayr.lib.3.cap.33.num.28. Tolet. lib.1. cap.39.§. quarta habetur, vers. secundò excommunicantur, Bonac.de censur.partic. disput.2.q.8. pun.16.* cum alijs Doctoribus. Non tamen continentur Canonici regulares, neque alij Religiosi, vt Mendicantes. *Sayr.ibi,& alij cit.*

Armorum autem appellatione hic continentur omnia instrumenta ad vsum pugnæ per se instituta, siue offensiua, siue defensiua, non autem alia ex intentione priuata assumpta ad pugnam, vt ligna, & lapides, vt *Suar.Sayr. Tolet. ibidem*: quia sumus in materia pœnali. Et quia licet hæc contineātur nomine armorum, quando agitur de pœna contra facientem vim, seu insultum cum armis; secus tamen quando est pœna contra deferentem simpliciter, seu retinentem arma,vt *Farinac.consl.crimin.169.num.21.& Cabal.resol.crimin. casu 63.num.4.& seqq.*

CAPVT III.

Armis, vel annonā auxilium præstans infidelibus contra fideles.

HOc est sacrilegij crimen contra Christianam Rempublicam. *Sayr.lib.3.de censur. cap.11 numer.2.Filiuccius tract. 16. num. 127.* & etiam si illa ad hostes fidei deferantur non ex intentione nocendi Christianis, tamen est crimen proditioni proximum, quia indirectè, & interpretatiuè vult hoc nocumentum, *l.2.C.quæ res export.non deb.*

Ex *c. ita quorumdam, & c.ad liberandam, de Iudæis*, bona taliter delinquentium publicanda sunt per eorum Principes sæculares, & ipsi capientium fiunt serui. Vide *Abb.in d.cap.ita quorundam.*

CAPVT IV.

Arma & alia facientia ad belli apparatum deferens ad Sarracenos quocumque loco, aut tempore, aut in nauibus eorundem piraticis aut galeis gubernationem exercens.

TAles excommunicationem incurrunt latam, *cap. ita quorundam, de Iudæis*; & quamuis summa illius textus dicat excommunicandos esse, tamen verè est latæ sententiæ, vt patet ex tex. & ita *Sylu. excom.7. num.18,Sayr.lib.3.cap.11.nu.12.Nauar. super idem cap. not.1.num.1.* & tenent communiter Doctores, vt *Abb. ibi,& alij.* Sed hæc excommunicatio non est reseruata. *Nauarr.not.11.num.37. Syluest. excommun. 8. num. 65.* Præcipitur tamen in eodem textu in fine, vt per Ecclesias maritimarum Vrbium crebra, & solemnis in eos excommunicatio proferatur: quod aliqui putant esse aggrauationem eiusdem censuræ,de qua aggrauatione qualiter fiat, vide *Sayr.lib.2.cap.14.num.34.* Alij putant esse denunciationem prioris censuræ: Sed communis sententia est esse aliam excommunicationem, scilicet ab homine; vnde erit reseruata ferenti, & sublata priori à iure remanet hæc secunda: ita de communi testatur *Gonzalez gloss.13.num.82.*

CA-

CAP. V.

Arma, & alia ad belli apparatum facientia deferens ad Sarracenos: item galeas, aut naues eis vendens, vel in eorum pyraticis nauibus gubernationem exercens, aut machinis, vel quibuslibet alijs rebus aliquod eis auxilium impendens, vel consilium in dispendium Terræ Sanctæ.

EXcommunicationem incurrit latam in *cap. ad liberandam, de Iudæis*. Non est reseruata, nisi ratione præerequisitæ satisfactionis, quia, vt in eo textu dicitur, gremium Ecclesiæ eis non potest aperiri, nisi prius & totum lucrum, quod ex eo damnato commercio perceperunt, & tantundem de suo in subsidium terræ Sanctæ transmittant: & præcipit similiter contra eos in maritimis ciuitatibus excommunicationem prædictam innouari. Sed hodie hæc excommunicatio, & pœna non est in vsu, quia Terra Sancta ab Infidelibus detinetur.

CAPVT VI.

Arma Sarracenorum annona, aut mercimonijs, aut alio subsidio, consilio, aut commercio fouentes tempore belli, vbicunque.

EXcommunicationem incurrunt latam *in cap. significauit. & c. quod olim, de Iudæis, & Sarrac.* & procedit etiam tempore treughæ, quia non dicitur tempus pacis, sed belli, vt *dicto cap. significauit, Sylu. excomm. 7. num. 18. Sayr. lib. 3. cap. 11. num. 12.* Hæc excommunicatio non est reseruata.

CAPVT VII.

Arma, annonam, aut mercimonia deferens, aut extrahens, aut extrahi permittens quouis tempore ad Sarracenos Aegypti, & auxilium, vel fauorem ad ea præstantes.

EXcommunicationem incurrunt latam in *extrauag. multa Clem. V. de Iudæis, & Sarracen.* vide *Sylu. excomm. 7. num. 58. in fin. Tolet. lib. 1. cap. 24. nu. 11.* Sed procedit solum contra operantes ex præsumptione, id est scienter, vt in tex. & hæc excommunicatio est reseruata Papæ; & neque in articulo mortis absolui possunt, nisi præuia hac satisfactione, seu pœna, vt tantundem de proprijs bonis exsoluant in subsidium terræ Sanctæ, quantum extraxere, vel detulere (vt supra) ad Sarracenos, vt *ex eo textu*. Hæc excommunicatio hodie nō est in vsu, quia Regnum Ægypti non est sub Sarracenis, *Dian. resol. 36. miscel. 2. p. 1. cum Sylu. & Lorca.*

Præterea hanc excommunicationem, sicut omnes excommunicationes extrauagantium, fuisse reuocatas à Bonifacio VIII. in compilatione 6. Decretalium, ait *Angelus excomm. 5. casu 21. num. 8. & Tabiena excomm. 6. num. 1. cum S. Anton.*

CAPVT VIII.

Arma, armorumque materiam mittens, aut deferens quouis tempore ad infideles quoscunque Christiani nominis hostes; vel ad hæreticos expressè, vel nominatim à Sede Apostolica declaratos; vel alia huiusmodi, quibus illi Christianos, seu Catholicos impugnant: item in ijs præbens auxilium, consilium, vel fauorem.

ISti excommunicationem incurrunt latam in Bulla in Cœna Domini *cap. 7.* Papæ reseruatam. Vide Authores *sup. cap. 7.* Bullæ eiusdem.

Nota primò, quòd in *d. cap. 7.* dicitur *de Christiani nominis hostibus*, intelligi de ijs infidelibus, qui in odium nominis Christiani, Christianis bella inferunt, vel facilè illaturi censentur, si se eis præbeat occasio: ita vt vel actu, vel habitu, seu in præparatione animi Christianorum inimici dici possint, *Nauarr. in cap. ita quorundam, not. 4. num. 11 de Iudæis, Suar. de cens. dis. 21. sect. 2. nu. 56 Bonac. super eod. cap. 7. Bullæ pun. 3. num. 2. cum alijs per eum citatis.*

Nota secundò, quòd ait *ad hæreticos à Sede Apostolica expressè, vel nominatim declaratos*. Illam particulam, *vel*, cum sit posita inter genus, & speciem, non intelligi alternatiuè (secundùm veriorem sententiam) sed expositiuè pro, *idest*, vt *gloss. & Bar. in l. 2. in prin. ff. ad l. Aquil. Ruin. cons 99. num. 11. vol. 2.* Nam in iure idem est dicere, *expressè*, ac *nominatim*, vt *tex. & ibi gloss. & Canonistæ communiter in cap. Inquisitores, de hær. in 6. Cardin. cons. 136. col. 5. & plurimi DD.* quos allegat, & sequitur *Mantic. de coniect. lib. 7. cap. 12. numer. 1. & 11.* vbi benè probat satis dici nominatim, & expressè declaratum, quòd licet verbis generalibus expressum sit, ex circumstantijs tamen apparet non debere intelligi, nisi de tali, perindè ac si in indiuiduo esset expressum, *per l. nominatim, ff. de lib. & postb. & l. nominatim, ff. de leg. 3.* Atque ita in casu nostro procedit hæc censura, siue Princeps fuerit declaratus hæreticus nomine proprio, siue alia demonstratione æquiualente; vt sub nomine Principis talis status, seu Regni, vt *Bonac. loco cit. nu. 5. cum alijs*. Et quod illa particula, *vel*, hic stet expositiuè, tenent *Tolet. lib. 1. cap. 23. num. 5. Filiuc. tract. 16. num 128.* vbi addit hodie nullum Principem hæreticum reperiri nominatim, seu expressè declaratum, neque enim sufficit esse excommunicatos declaratos sub nomine generico, vt Luterani, Caluinistæ omnes, &c. *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 9. num. 3.*

Quæres primò, an Christiani remiges in triremibus Turcarum peccent, & incurrant in hanc censuram remigando in prælio contra classem, aut locum Christianorum. Respondeo communiter loquendo eos excusari à culpa, & pœna, quòd graui metu coacti cooperentur armis Turcarum per actionem de se indifferentem, & non intrinsecè malam. Et licet si omnes alij vnanimiter à remigio cessarent, cum magno bono Christianitatis, singularis teneretur desistere sub peccato, & sub pœna huiusmodi; tamen communiter loquendo non censetur spes, quod si ille desistat, alij desistant.

stant. Et ita tenent *Sanch.lib.9.de matr. d.31.num.6. Nauarr.de rest.lib.3.cap.4.nu.52.Molina tom.1.disp.115 Coninch.de fide dis.13.num.219. Aula par.2.cap.6.dis.8 dub.5. §.sequitur, Filiucc,tract.16. numer 76.* vbi addit eos non excusari à peccato si cooperentur immediatè deprecationi, seu violentiæ.

Quæres secundò, an licitum sit Christiano Principi, bellum iustum gerenti contra alium Principem Christianum, aduocare in suum auxilium infideles, seu hæreticos, ob necessariam, & iustam sui defensionem, seu iuris sui consecutionem: Respondeo licere, dummodo ipse prouideat, ne illi infideles iniuriam inferant Ecclesijs, rebus, ac personis Deo sacris: & quod inde illi non reddantur potentiores contra Christianam Rempublicam, & quod cesset scandalum Christianorum, & præsertim periculum peruertendi fideles, seu Catholicos à recta fide, DD. communiter tenent, ita *Coninch.de charit.dis.23.num.102.Suar. de charit.dis.3.sect.7.in fin.Bonacin.de rest.dis.2. q.vltim. pun.vlt.§.2.num.6.Laym.lib.2.tract.3.cap.12.num.6.* qui tamen ait plerunque in huiusmodi aduocatione Infidelium, & Hæreticorum, adesse scandala, & incommoda supradicta. Quapropter Fulco Rhemensis Archiep. Carolo Francorum Regi, sub interminatione excommunicationis, prohibuit ne Normannos tunc infideles sibi in auxilium assumeret in bello iusto contra Odonem Regem, quamuis viribus fortiorem, propter periculum huiusmodi scandalorum, addens nihil distare, vtrum quis se paganis societ, an abnegato Deo idola adoret, vt narrat *Frodoard. in Hist. Rhem. lib.4.cap.5. Baron.ann.Christi 898.pag.644.*

CAPVT IX.

Arma prohibita in terris Ecclesiæ Romanæ gestantes, habentes, aut gestandi, seu habendi licentiam dantes.

I. EX Bulla Pij Quarti, *Cùm vices* 49. Statutum est, ne quis archibusettos duobus palmis breuiores retineat, alias incurrat pœnas rebellionis, & læsæ Maiestatis à iure inflictas: Legati autem, & Gubernatores, & Ministri licentiam dantes super hoc, incurrunt eo ipso suspensionem à diuinis, & excommunicationem. Ipsos verò tali licentia vtentes prædictas pœnas incursuros declarat Papa in eadem Bulla, pro statu Ecclesiæ temporali tantum. *Comit.lib.6.resp.q.12. n. 1.*

Nota quòd Legati de Latere non continentur in dictis pœnis, sed incurrunt eo ipso Pontificis indignationem (de qua re dixi *par.1.cap.42.*) ita in Bulla eadem cautum est.

II. Nota, quòd mensura duorum palmorum intelligitur de sola canna, non autem etiam cum capsa, *Cherubin.super eadem Bulla schol.2.* declaratum postea fuit capsam quoque comprehendi. Item quod ait retinentes archibusettos, vel vtentes licentia, dictas pœnas incursuros, intelligendum de pœna rebellionis, & læsæ Maiestatis à iure communi statuta, non autem à iure canonico, vt de excommunicatione, & suspensione: quamuis *Comitolus loco citato dub.3.* æstimet retinentes quidem sine licentia non incurrere nisi pœnas iuris ciuilis: vtentes autem licentia incurrere etiam pœnas iuris canonici, id est, censuras statutas in dicta Bulla. Sed ratio meç sententiæ est, quia paria sunt non habere licentiam, vel habere inutilem, seu nullam quoad pœnas incurrendas, vt *Felin. in cap. cum caus., num.4. de off.deleg.* vbi latè examinat. Item nota, quòd dicta excommunicatio, & suspensio non est reseruata.

Ex Bulla Pij V. *Cum vices*, 145. prohibitum est ne quis ferat pugiones, aut cultellos, aut quoduis genus armorum breuioris mensuræ trium palmorum, & contrauenientes incurrant ipso facto pœnas læsæ Maiestatis. Legati autem, & Gubernatores, & Officiales præsumentes licentiam concedere etiam ad breuissimum tempus dicta arma prohibita deferendi, peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem, & suspensionem à diuinis; sed excipit ab his censuris Legatos à Latere, eos tamen decernit incurrere Pontificiam indignationem.

Nota quòd istæ censuræ non sunt reseruatæ, vt patet ex Bulla, & notat *Comitol. loco cit. num.1.* Item quòd hæc Bulla, seu prohibitio hodie abijt in desuetudinem, cum pugiones in Statu Ecclesiæ communiter bipalmares ferantur: ita *Comitol.lib.6. resp. q.12. numer. 4.*

Clericus, vel Monachus damnatus de delatione armorum, de quibus supra in Statu Ecclesiæ Romanæ fit irregularis, quia est crimen publicum læsæ Maiestatis. Extra terras Ecclesiæ Romanæ non fit irregularis, cum non censeatur hodie crimen publicum *l. Iulia de vi publica*, vt erat olim *ex l.1. ff.eod.* nam hæc lex quoad hoc est desuetudine abrogata, vt *Menoch.de arbitr. cas. 394.num.49.cum Deciano*. Neque tenetur Ecclesiasticus Iudex damnare Clericum pœna iuris ciuilis, sed arbitraria pro delatione armorum, *Salzed.ad Diaz. in praxi c.68.§.itaque Suar.de legib.lib.3.cap.34. num.6.*

CAPVT X.

Armatorum, vel etiam non armatorum collectas facientes.

HOc crimen de iure cōmuni est læsæ Maiestatis, si congregatio fiat in perniciem Status, vel Principis: si autem ad priuatas vindictas fiat, erit crimen legis Iuliæ de vi publica, si fiat cum armis; vel de vi priuata, si fiat sine armis, *l.1.§.1. ff.ad l.Iul. maiest. l.1. ff.ad l. Iul.de vi publ.& l.si quis aliquem, ff.ad l. Iul. de vi priu.Farin.q.113.num. 128.& 134. Auus meus decis. Pedem.35.nu.6.* & vtrobique damnatus de talibus criminibus fit infamis infamia iuris, quia sunt publica iudicia, & consequenter fit irregularis, vt dixi *par. 1. cap.33.* Tamen in terris Ecclesiæ Romanæ, etsi ad vindictas priuatas fiat collectio armatorum, vt ad recuperandam, vel adipiscendam possessionem, est crimen læsæ Maiestatis: ita enim statutum ex Bulla 1. Alexandri VI, & Bulla 75. Sixti V. *Dum pro communi*, & Bulla Pauli V. incipit *Alias à felic.* quæ ad extensum refertur à *Cherub. in Compendio post Bullam* 75. Sixti V. in qua solus excipitur casus necessariæ defensionis. Vide *Farin.q.113.num.130.148. & 160.* Requiritur autem, vt conueniat numerus conuocatorum: at quantus esse debeat ad minus, vide *Farin.ibidem num. 131.*

Item aduerte quòd hac in re armorũ nomine continentur etiam ea, quæ non sunt de se instituta ad nocẽdum, sed tamen tunc ad nocendum assumpta, vt *Farinac.cons. crimin.199. numer.20.& 21.*

Pœnas autem ipso facto incurrunt facientes collectas armatorum in terris Ecclesiæ, vt supra: Pimo excommunicationis Papæ reseruatæ: & neque in mortis articulo absolui debent, nisi satisfactione præmissa. Secundo priuationis omnium bonorum, iurium, & dignitatum. Tertiò inhabilitatis ad actus legitimos. Quartò confiscationis omnium castrorum, & locorum. Quinto Rebellionis. Sexto absoluuntur eorum subditi, seu vassalli à iuramento fidelitatis.

Præterea terræ, & loca eorundem, aut ab eis occupata, ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ se transferre tenentur, sub pœna interdicti latæ sententiæ; quòd tandiù durabit, quandiù præfati Domini ibi fuerint,& triduo post eorum discessum. Et procedit etiam de terris eorum, qui fauorem, aut auxilium præstiterint ad tales collectas faciendas.

Hæc statuta sunt in Bulla Alexandri VI. quæ est 1. incipit, *Inter cætera.*

Ex Bulla autem Sixti V. & Pauli V. *supra cit.* omnes supradictæ pœnæ temporales feruntur eo ipso incurrendæ à collectas armatorum facientibus;& aliæ etiam graues adduntur; & filij etiam istorum redduntur inhabiles ad quælibet iura obtinenda, & ad omnes actus legitimos, vnde etiam sunt irregulares; sed de pœna excommunicationis nulla fit mentio, neque ibi innouatur Bulla Alexandri VI.

Vnde probabile est abrogatam fuisse per nouas istas leges pœnales priorem illam pœnam excommunicationis, per ea, quæ dixi *par.1. cap.12.* Illud est certum dictas pœnas non procedere contra ipsos conuocatos, vt patet ex *tex.* idque notat *Cherubin. super Bulla 75. Sixti V.* & non procedit nisi contra facientes collectas armatorum, non autem non armatorum, *Barbos.alleg.50.num.164. Farinac.d.cons.169. à numer.19. & seqq.*

Limitantur autem à nonnullis grauissimis DD. dictæ Constitutiones, & pœnæ contra facientes caualcatas, seu collectas, vt supra latæ, vt procedant solùm quando talis coadunatio fit simplex, & sola, seu de per se,& primariò intenta, aut saltem non ordinata ad aliud delictum immediatè, & incontinenti subsecutum. Si enim fieret coadunatio ad effractionem carceris, vel ad homicidium, &c. incontinenti, & continuato impetu statim effectu subsecuto,non intrant pœnæ facientis coadunationem, sed effractoris carceris aut homicidæ, quia verba pœnalia intelliguntur de casu simplici, & non mixto; & regulariter non multiplicantur pœnæ, quando multa delicta subordinantur in continenti ad vnum effectum; & ita tenuerunt *Seraph.& Oranus in voto relato à Farinac.decis.61.num.7. & 22.in collect.de contract.& crimin.* & ita fuisse tentum *à Clem. VIII. ibi in fine dictæ decisionis refertur.* Quamuis ibi in additione notetur,quòd secundũ alios DD. videntur in hoc casu intrare pœnæ dictarum Constitutionum de caualcata facta, & non pœnæ effractionis, aut homicidij, quia quando plura delicta connectuntur, tunc pœna grauior locum habet, & minor absorbetur, & silet: vt tenent *Farinacc. quæst. 22. num.19.& Decian.lib.8.cap.4.num.19.* vide *par.1.cap. 8.* ibi plenius tractaui.

CAPVT I.

Artem ludicram exercentes, vel ludos publicè agentes.

AN, & quale sit peccatum ludos publicè agere,siue Clericis, siue laicis, vide *Sanchez consiliorum, seu opuscul.lib.1.cap.8.dub.33.*

I. Infamiam iuris incurrunt artem ludicram publicè exercentes mercedis gratia, *l.1. ff.de his, qui not.infam.ibi DD. c. diffinimus,4.quæst.1.* vt Scenici,Citharœdi, Athletæ, Agitatores equorum, pugnantes cum feris, *Sanchez lib.6.opuscul.cap.3.dub.6.num 6. & 7. cum alijs Doctoribus. Vgolin.de irregul.cap.60 §.1. num.2.* est communis sententia. Et quamuis aliqui dicant histriones, & mimos hodie non esse infames, nisi turpia repræsentent, vel illicita, vt olim faciebant tempore Gentilitatis Romanorum,vt tenet *Molina tract.4.disp. 6.num.10.* Tamen iura citata volunt esse infames ludiones, etiam vbi turpia non exercent, vt de eo, qui locat operas suas, vt pugnet cum fera. *l.1.§. bestias, ff. de postul.* ideo à communi sententia non recedas.

An autem ad hanc infamiam incurrendam requiratur exercitium, seu consuetudo; an sufficiat vnus actus? Respondet *Sanch.lib.6.cap 3. dub.6. num.7. cum Sylu.Armill.& gloss.in l.1. ff.de postul.* quod in locante operas, vt pugnet cum bestia,aut in pugile non requiritur consuetudo; in alijs autem, vt scenicis,mimis,&c. requiritur consuetudo,saltem per binum actum introducta,& tenet *Abb in cap.cum decorem de vit.& honest. Cleric.num.2.* quia in malis actibus ad consuetudinem sufficit binus actus, *Sylu.verbo Infamia, num.9.in fine, Barbos.alleg.43.num.10.cum Belletto.*

II. Irregularis itaque efficitur quis ludos exercens ratione infamiæ iuris,*Innoc.in cap.cum decorem.de vit. & honest.Cleric.Abb. ibi, num.2 Imola num.1.vers item ex gloss.text.in cap.aliquantos, 51. dist.* vbi præcipit tales ab ordinibus arceri, *& c.præterea, c. diffinimus, 4. qu.1. can.maritum, 33. dist.Sylu. verbo ordo, 4.numer.2.in fin. Zabarella in d.cap.cum decorem, num. 1.* & hæc irregularitas à solo Papa est dispensabilis, *Imola, & Zabarella, ibi.*

Limita, quòd iam promoti non fiunt ex hoc irregulares, *c.vn.de vit.& honest. Cleric. in 6* imò aliqui dicunt, quod etiamsi peccent isti infames faciendo se promoueri, tamen postquam fuerint promoti, non peccant ministrando in susceptis, si ab exercitio illo abstineant, ex *c. aliquantos cit.* tenet *Auila par. 7. disp. 4.dub.5.§.dixi præterea.* Sed hæc sententia est contra communem; imò taliter perperam ordinati, sunt deponendi, *d.cap.aliquantos, cap.clericum,46. dist.Maiolus lib.2.cap.5.in fin.*

Item limita, quòd minor 25.annis non incurrit infamiã istam, *l pen.C.ex quib. caus. inf.irrog. & ibi glos. Bald.& Salyc.* & consequenter, neque fit irregularis, vt *Bald.ibi notat.*

III. Priuilegio omni clericali priuantur ipso iure Cleri-

Clerici exercentes officium parasiti, mimi, aut histrionis per annum, aut breuiori tempore, si ter moniti non resipiscant, ex *cap.vn.de vit.& hon. Cleric. in 6. Sanchez.consil.lib.1.cap.8.dub.33. num.5. cum allegatis*: & consequenter erunt irregulares ex nouo capite: Et procedit, etiamsi sint in sacris, vt *Archid. Io. Andr. Gemin. Anchar.& Franch.in d.cap.vn.Sanchez num.7. loco cit. Bern. Diaz.in praxi ca.68. vel 71.num.3.*

Limita, quòd post vitæ emendationem, per Episcopi dispensationem recuperare possunt istud priuilegium, *Io. Andr. Anchar.& Gemin.in d.cap.vn. Diaz.d.loco n.3. Sanchez num.7.*

CAPVT I.

Assassinium.

Assassinium olim per primam nominis impositionem dictum fuit homicidium, quod quis mandasset perpetrari per quosdam infideles Syros pecunia conductos, proditoriè; qui infideles Assassini dicebantur, & putabant se posse impunè, & licitè ex mandato sui Principis occidere quemcunque. Vnde variæ pœnæ fuere latæ contra mandantes homicidia per huiusmodi Assassinos, vt *cap.1.de homicid.in 6. Sylu.verb. Assassinus, Nauarr.cap.27.num.135.Couar. variar. lect. lib.2.cap.20.numer.10. Azor.tom.3.lib.2.cap.17.Suarez de censur.disp.23.sect.4.num.46.Layman. lib.4. tract. de immun.Eccles.cap.3.num.9.*

Hodie tamen Assassinium per secundam impositionem dicitur quodcunque homicidium proditorium in personam Christiani per aliquem mercede conductum perpetratum, itaut omnis mercede ad id conductus hodie dicatur assassinus: ita de communi, & recepta sententia testatur *Farinac.q.13.num.* 22. & multi DD. per ipsum allegati.

Vnde pœnæ *in d.cap.1.* statutæ contra assassinij crimen, etiam hodie procedunt, quoties mandatur occidi Christianus per aliquem tametsi Christianum, mercede conductum; vt de recepta in praxi, & veriori, & communi testatur *Farinacc.ibidem cum allegatis*, & tenet *Sayr.lib.3.cap.33.num.21. cum Summistis*. Quamuis alij dicant non procedere, nisi mandatarius sit natione Assassinus; Vnde cum tales hodie non reperiantur, dicunt *d.c.1.* pœnas non habere locum. Ita tenet *Azor.lib.2.cap.17.to.3.Couar. variar.lib.2.cap.20.n.10.* & multi allegati à *Farinac. nu.* 21. & eam probabilem ait *Suar.de cens.disp.23. sect.4.num. 46.* Alij autem dicunt hodie pœnas *dicti cap.1.* procedere, si mandatarius sit infidelis, etiamsi non sit natione Assassinus, nec Syrus, ita tenet *Suar.ibid. Filiuc.tract.14. num.65.*

Ex dicto *cap.1. de homicid.in 6.* Si quis quempiam Christianorum per Assassinum interfici fecerit, vel tantùm mandauerit, quamquam mors non sit sequuta, aut Assassinum receptauerit, vel defenderit, seu occultauerit.

I. Excommunicationis sententiam incurrit ipso facto, quæ tamen non est reseruata, vt notat *gloss.ibi, & Farin.q.123.num.11.Barbos.in d.cap.1.in fin.*

II. Incurrit pœnam depositionis, seu priuationis omnis dignitatis, honoris, ordinis, officij, & beneficij ipso facto, *ex d. cap.1.* & hæc pœna respicit tàm Laicos, quàm Clericos, vt de communi testatur *Farinac.q.123. num.* 13. & hæc depositio priuat etiam omni priuilegio clericali, vt dicam *infra num.* 7. Sed non ligat hęc pœna ante declaratoriam criminis commissi, *Suar.disp.23.sect.5 num.46.de censur.* & de communi testatur *Farinac.ibi num.17.*& dicam *infra num.7* Quare non poterit Iudex, siue sæcularis, siue Ecclesiasticus ante declaratoriam illum expoliare. Vide *par.1. cap.27.& 28.* quæ ibi dixi.

III. Ex *eodem cap.1.* incurrit pœnam perduellionis, seu diffidationis perpetuæ à toto populo Christiano ipso facto in personam, & bona sua, vt tanquam publicus hostis habeatur, itaut possit impunè à quocunque occidi, vt declarant, *Gemin. in dicto cap. 1. Sylu. verb. Assassinus, §.3. Marius Alter.tom.1.de censur.disp. 20.lib.5.cap.1.colum.5. §.7.Farin.quæst.123. num.* 8. & bona ipsius primo occupanti conceduntur, *Farinacc. ibi num.9.* cum multis Doctoribus. Sed requiritur ad hanc pœnam diffidationis exequendam sententia declaratoria criminis probati, *Farinac.num.17.* cum per eum adductis: imò tutiùs dicunt Doctores, etiam si sit declaratus, quod non fiant tales executiones à priuatis, nisi ex licentia speciali, vt *Farinac.q.189.§.3.nu.35* cum communi. Et amplia secundum magis communem, quòd licet *text.cap.1.* inferens pœnas prædictas, non loquatur de ipso Assassino, seu mandatario mercede conducto, tamen per interpretationem communiter extenditur etiam ad eundem, vt DD. plurimi, quos allegat, & sequitur *Farinac.num.19. post medium*, quamuis contrarium teneat *Suarez disput.* 23. *sect.* 4. *num.46.de censur. Sayr.lib.3.cap.34.num.21.de censuris, Filiuc.tract.29 num.106.*

IV. Irregularitatem incurrit ex homicidio voluntario mandans, & mandatarius, & omnis cooperans sequuto effectu, *Reginal.lib.30.num.123.Suarez disput. 44. sect.3.num.7. Auila de censuris par. 7. disput.6. sect. 2.dub.2.*

V. Etiam non sequuto effectu, sequuta tamen sententia de crimine probato, erunt infames infamia iuris; quia est iudicium publicum, & erunt consequenter irregulares: & probatur etiam ex *dicto cap. 1.* dum vult eos esse eo ipso depositos omni honore, & ordine; quàm esse irregularitatis pœnam ait *Barbos. in d. cap.1.num.13.*

VI. Mandans, & mandatarius, & cooperantes eo ipso priuantur immunitate Ecclesiæ, seu loci sacri, vt si ad illum confugiant extrahi possint, seruatis conditionibus, de quibus in Bulla Gregorij XIV. *Cum aliàs nonnulli*, & procedit etiam effectu non subsequuto, quia Gregor. XIV. in dicta Bulla priuat iure immunitatis non solùm eos, qui proditoriè proximum suum occiderunt, sed etiam assassinij reos. Dicuntur autem rei assassinij etiam effectu non sequuto, vt patet ex *dicto cap.1. de homicid.in 6.* ita *Marcus Mantua lib.5.obseru. cap.41.Remig.de immun.fallen 15.nu.8.Gratian.discept. forens.cap.598. num.6.Diana resol.18.tract.1. tom.1.*

VII. Clerici, & Ecclesiastici de hoc crimine puniri poterunt à Iudice laico absque alia degradatione, quia sunt ipso iure degradati: ita *Gemin. in d. cap. 1. in fin. Capic.decis.155.nu.25.vers.octauum*, & communem ait

Gutier. pract. lib. 3. q. 7. n. 23. Zerola in praxi p. 1. verb. assassini, Bern. Diaz in praxi cap. 100 nu. 4. & ibi Salzedo; Sed hoc intelligendum sequuta prius declaratoria sententia Iudicis Ecclesiastici, vt *Barbos. in d. c. 1. num. 14. cum Farinac. Belletto, & alijs, & Diana resol. 51. tr. 2. tom. 1. Salzedo ad Diaz in praxi, cap. 100. §. Notabis.* vbi ait esse communem sententiam, & *Clarus q. 36. vers.* Sed quaero tu scis. *Capic. decis. 112. num. vlt.* vbi ait communem, & quamuis *Clar.* ibi dicat alicubi esse consuetudinem vt haec declaratoria feratur ab eodem Iudice saeculari. Tamen huiusmodi consuetudinibus censetur derogatum per Bullam in Coena Domini, vt *Rota decis. 10. num. 24. pa. 2. nouiss.* neque potest esse tutus ratione probabilis sententiae, quia cum agitur de iure partium, debet Iudex sequi probabiliorem & magis communem, vt DD. quos allegat *Sanch. l. 1. in decal. c. 9. num. 47. & Caual. in proem. comm. cont. comm.* & quia in materia censurae excommunicationis, tutior pars eligenda, *c. illud: de cler. excom. & DD. apud Sanch. ibi c. 10. n. 50.* Quamuis *Barbos. ibi* cum alijs quibusdam teneat neque esse degradandum, neque tradendum Curiae saeculari clericum ob crimen assassinij, sed solum deponendum; & textui concedenti eum impunè occidi, respondet loqui de laicis non de clericis.

CAPVT I.

Astrologiae superstitio.

Vide *verbo, Superstitio.*

CAPVT I.

Bannitos Ecclesiae Romanae in temporalibus subditus receptans, vel eorundem publicam persecutionem impediens.

1 EX Bulla Gregorij XIII. Const. 65. incipit, *Tanta tamque horrenda*; excommunicationem isti incurrunt, siue ipsi receptauerint, vel receptari permiserint homicidas, latrones, grassatores, vel alios de crimine capitali bannitos, & diffamatos, scilicet quando tanta adest diffamatio, vt aequipolleat banno, vt ait *Nauarr. cons. 59. de sent. excomm. Rota diuers. par. 1. decis. 523. Cherubin. super eadem Bulla schol. 1.* & procedit etiam si subditus Ecclesiae Romanae receptauerit Bannitos ipsius in territorio, quod ipse habet non ab Ecclesia Romana, vt patet ex Bulla. Et haec excommunicatio fuit Papae reseruata; vt neque in articulo mortis, nisi praeuia satisfactione, absolui possent. Sed haec excommunicationis poena fuit abrogata à Sixto V. in Bulla 6. incipit, *Hoc nostri*, §. 1. ob periculum animarum, & notat, *Scortia in select. Const. Theor. 355.*

II. Ex Bulla Sixti V. citata, praefati incurrunt ipso facto alias poenas. Et primò poenam priuationis feudorum, beneficiorum Ecclesiasticorum, & omnium bonorum & iurium, tanquam rei laesae maiestatis verè, & non fictè.

Secundò tam ipsi, quàm eorum filij ipsi facto sunt inhabiles, & indigni ad obtinenda officia, beneficia, iura, & bona quaecunque, & ad omnes actus legitimos, nec illis vnquam pateat ianua Ecclesiasticae, aut mundanae dignitatis.

Tertiò, Ex ijs etiam sequitur taliter delinquentes, eorumque filios esse infames infamia iuris, ex *l. quisquis, C. ad l. Iul. maiestatis Sanchez. lib. 2. in decal. c. 28. num. 2.* & ex dicta Bulla; & consequenter etiam esse irregulares, vt promoueri non possint, tum ex ipsa Bulla, dum eos inhabilitat ad omnia officia publica, & actus legitimos, inter quae publica officia ordines Ecclesiastici continentur; ita *Sanchez. lib. 2. cap. 28. num. 7. in decal.*

Nota quod dicta inhabilitas, & irregularitas, & infamia filiorum, tollitur eo ipso quòd pater à Papa fuerit restitutus *Sanchez in decal. lib. 2. c. 27. num. 28. Maiol. lib. 5. cap. 47. num. 7. §. est alia, Archid. cap. 1. & cap. si quis cum militibus, 6. q. 1.* Item nota quod filij non reddentur irregulares quoad ordines iam susceptos. *gloss. in c. satis peruersum, & ibi Archid. 56. dist. Maiol. ibid. num. 6.* Quando vero istae poenae incipiant obligare in conscientia, vide *par. 1. cap. 28. & seqq.*

CAPVT I.

Baptisma reiterantes.

1 REbaptizatio etiam occulta facit rebaptizantem, & rebaptizatum, & ministrantem baptismati irregulares. *can. confirmandum, 50. dist. can. qui bis, de cons. dist. 4. c. qui in qualibet, 1. q. 7. c. Afros, 98. dist. c. 2. de Apost.* qui textus loquitur de Acolyto, qui ministrauit Sacerdoti rebaptizanti. Et licet de Sacerdote rebaptizante non sit textus clarus, tamen ex dictis à fortiori infertur, & consuetudine ita receptum, quae est optima legum interpres, *Nauar. cap. 27. n. 246. Auil. par. 7. disp. 1. dub. 1. Suar. de sacram. disp. 31. sect. 6. §. & ratio, Tolet. lib. 1. c. 70. §. 4. Coninch. disp. 18. dub. 4. num. 35. Barbos. in d. c. 2. de Apost.* Vbi plures allegat: & procedit etiam in Baptizante laicaliter. *Sylu. verb. irregular. q. 4. in princ. Angel. num. 24. Card. in d. cap. 2. num. 3. Anchar. num. 2.* Requiritur tamen ad dictam irregularitatē malitia grauis, scilicet mortalis peccati, *vt Barbos. in d. cap. 2.* Vnde ignorantia inculpata excusat. *Suarez disp. 31. sect. 6. §. Sed quid.* Vide Canonistas *in d. c. 2.*

Certum est autem licitum esse & debitū iterum baptizare sub conditione, quando dubitatur probabiliter quod obstetrix non bene baptizarit infantem, *c. de quibus de bapt. S. Tho. 3. pa. q. 66. a. 9. Rota dec. 23. n. 5. pa. 1. nouiss.*

Sed an incurrat ille qui rebaptizat sub conditione temerè, id est sine dubio probabili; communiter sententia Theologorum negat. Vide *Dianam resol. 10. in addit. ad to. 2. & resol. 9. tract. 4. tom. 2. cum allegatis.* Communis autem Canonistarum affirmat, vt testatur *Salzedo ad Diaz c. 15.* tenet *Sayr. lib. 7. cap. 8. num. 23. Maiol. lib. 3. cap. 14. num. 5. Cuccus lib. 5. inst. tit. 2. n. 142. & 143.* An autem Episcopus possit dispensare super hac irregularitate, *Sayr ibid. num. 31. Bonac. de irreg. q. 3. pun. 3. n. 9. Barbos. in d. c. 2. n. 6.* dicunt, si casus est publicus, solus Papa dispensat; si autem occultus, potest Episcopus dispensare, ex Trid *sess. 24. c. 6. reform.*

II. De

II. Deponendi sunt Clerici rebaptizantes, & rebaptizati,& laici sunt excommunicandi, *Card. in d. c. 2. de Apost. num. 3. Anchar. num. 2. Anan. num. 2. & gloss. in cap. qui in qualibet.* 1. q. 7. Quare damnati de hoc crimine, sunt infames,& iterum irregulares.

III. Suspecti quoque vehementer sunt de hæresi Anabaptistarum, & Nouatianorum, de qua Baron. *anno Christi* 218. quam Donatus, & Donatistæ professi sunt, damnata in Concilio Arelatensi sub Syluestro Papa *anno Christi* 314. vt *Henriq. lib. 2. de Bapt. cap. 28. num. 2. Baron. tom. 3. pag.* 121. & ita tenent *Anan. in d. cap. 2. num. 3. gloss. in rub. C. ne San. Bapt. reit.* & cùm hoc crimen contra fidem sit merè Ecclesiasticum, hodie pœna vltimi supplicij statuta *l. 2. C. ne San. Bapt. reit.* non habet locum; sed aliter puniuntur tales rei ab Inquisitoribus. Vide *Pegnam in director. lib. 1. schol. 12. pag.* 11.

CAPVT II.

Rebaptizatum ordinans.

EST deponendus ab officio, & beneficio, *c. qui in qualibet,* 1. q. 7. Vnde damnatus de hoc crimine afficitur iuris infamia, & fit irregularis.

CAPVT III.

Baptismum solemniter ministrans Sacerdos non existens.

QVi Baptismum solemniter ministrat, cum Sacerdos non sit, efficitur irregularis, vt *c. 1. de Clerico non ordinato min.*

Amplia quòd etiam Diaconus ministrans solemniter baptismum etiam de mandato Parochi, si illud mandatum non fuit cum causa iusta, id est, grauis necessitatis, scilicet ob notabile impedimentum Parochi, qui non poterat tunc per se, neque per alium Sacerdotem substitutum baptizare, efficitur irregularis, vt *Henriquez lib. 2. cap. 29. num. 1. Coninch. de Sacr. q. 67. num. 27. in fin.* plures allegat & sequitur *Barbos. in d. c. 1. de Cler. non ordin. num. 3.* quia in *can. Diaconos 93. dist. & c. constat. de consecr. dist. 4.* solùm conceditur Diacono solemniter baptismum ministrare ex commissione Parochi, quando est casus grauissimæ, & extremæ necessitatis.

Quamuis aliqui Doctores excusent Diaconum ab irregularitate, si ministrauit baptismum non vt Sacerdos, sed vt Diaconus est, vt *Henriq.* sibi contrarius *lib. 14. cap. 16. num. 2. lit. O. in commento,* & latè defendit vt probabiliorem *Nauar. consil. 3. de clerico non ordinato,* & tenet *Sayr. in florib. tit de sent. excomm. decis. 67.*

Limita secundum omnes, quod excusatur quis ob bonam fidem, vt dicam *verbo, Ordo, cap.* 3. cum communi: & latè *Nauar. loco. cit.*

Nota quòd quamuis in dicto casu temerè baptizatus à Diacono recipiat verum baptisma, tamen non recipit Sacramentalia annexa (ex institutione Ecclesiæ) Baptismo, vt sunt benedictiones illæ solemnes, & vnctiones, &c. quia Sacramentalia non validè exercentur, seu conferuntur ab eo qui in talibus circunstantijs non habet ab Ecclesia facultatem, existente licentia Parochi nulla, cum speciali commissione Diacono tantum competere possit talis facultas in casu necessitatis, per ea quæ docet *Layman. lib. 5. tract. de sacr. ordinis, c. 9. num. 7. Palud. in 4. dist. 24. q. 3. art. 3. regula.* 3. Contrarium tamen est satis probabile quia hæc facultas ei competit radicaliter iure suæ ordinationis, vt notat *Sotus in 4. q. vn. art. 1. cum Caiet.* & *Bonac. de irregular. q. 3. punct. 6. num.* 5. nam in sua ordinatione hæc ei facultas datur; & in primitiua Ecclesia Diaconi passim baptizabant: vnde licet hæc facultas fuerit illis restricta, vt faciant cum commissione speciali in casu necessitatis, hoc videtur pertinere ad licitam, non ad validam administrationem, vt in simili de Abbate conferente minores ordines alieno subdito; tenet magis communis sententia (contra Palud. & Layman) vt *Sanchez. consil. lib. 7. cap. 1. dubio. 19. num. 17* cum multis Doctoribus *Archid. in c. Abbates de priuil. in 6. ibi Gemin. & Francus, & Roder. qq. regul. 23. art. 2. tom. 3.* Dixi *verbo Ordo, c. 21.*

Nota secundò, quod super hac irregularitate de promouendo solus Papa dispensat: de promoto autem, vt ministret in susceptis, Episcopus potest dispensare, vt *cap. 2. de clerico non ordin. ministr. Maiolus lib. 4. cap. 13. num. 3.*

CAPVT IV.

Baptizans proprium filium, aut tenens in baptismo, vel confirmatione extra necessitatem.

PECCAT mortaliter pater qui, filium suum extra necessitatem baptizat, aut tenet in baptismo vel confirmatione, quia alius debet esse pater spiritualis, alius carnalis, *S. Thom. 3. p. q. 67. artic. 8. ad 2. Abb. in cap. 2. num. 2. de cogn. spir. & ibi Præpos. num. 5. Sanchez lib. 9. disp. 26. num. 5. Layman lib. 5. tract. de Baptis. sacr. cap. 9. num. 3.*

Aliam etiam rationem huius prohibitionis affert *Cuccus Instit. canon. lib. 5. tit. de Bapt. num.* 94. quia ius Canonicum instituit Patrinos tanquam coadiutores parentum ad instruendos eos qui baptizantur in fide, & christianis moribus, ad quod iam parentes sunt ex officio & principaliter obligati, & vt sint tanquam fideiussores apud Deum pro baptizatis, vt *c. vos autem de consecr. dis. 4.* Vnde infero hanc prohibitionem procedere etiam in Auo, & Auia quia etiam in ijs procedunt eędem rationes, & quia propriè patris & filij nomine, continetur etiam Auus & Nepos. *l. iusta. 201. ff. de verb. signif. Rebuff. ibi. §. ego verò,* præsertim vbi est eadem ratio, vt *Rebuff. ibi §. quinto non habet.*

Item si coniugatus baptizet, vel teneat filium communem, seu vxoris, vel è contra, extra necessitatem, peccat mortaliter, & amittit ius petendi debitum, nisi excusetur ignorantia iuris vel facti. vt *cap. 2. 30. q. 1. & c. 2. de cogn. spir. & ibi glos. verb. si ex ignorantia, & Canonistæ, Sanchez lib. 9. disput. 82. n. 47. & 49. Barbosa in d. c. 2. num. 3. & seq.* Est enim hæc priuatio pœnalis, quæ non ligat ignorantia excusatos, vt *Sanch. disput. 30. num. 1. ibid.*

Amplia

Amplia, quod hæc pœna ligat etiam ante declaratoriam in foro conscientiæ, quia est merè priuatiua,& quia est fundata in cognatione spirituali ex tali actu inducta inter ipsos coniuges, *Sanch d.disp. 30.n.* 2.itaque est pœna satis connaturalis.

Limita quòd coniux innocens non amittit ius petendi debitum, & non sunt separandi, vt patet ex *d.c.2. ibi gloss. verb. debitum, & Barbos. ibi num.3* cum communi,& *Sanch. ibi disp. 26. num.7.* licet ex *d. c.2. 30.q. 1.* olim debuissent separari, atque ita etiam innocens amittebat ius petendi debitum, vt notat *Sanch. disp. 26. num. 5.*

Limita secundò,vt dictum est,quod in casu necessitatis baptizans filium suum non amittit ius petendi debitum, (quamuis contrahat cognationem spiritualem cum coniuge,*cap. ad limina* 30.*q.* 1.) quando scilicet nullus alius est qui illud munus obeat, & periculum est, quod puer sine Baptismo moriatur, *Sanch.disp. 26. num.* 2. & idem dicit de tenente, quando non est alius qui teneat, in casu scilicet periculi mortis, vt supra: est communis, sententia, vt *Sanchez num.* 3. Quòd dicimus de tenente, intelligendum est si teneat formaliter, tanquam patrinus,seu vt exercens ceremoniam Ecclesiæ: Secus si teneat materialiter tantum, seu vt sustentet ne cadat,vel vt deducat, &c. *Sanch. lib. 9. disp. 26. num. 4. cum aliis DD.* Dixi autem non amittere ius petendi debitum; Secus enim dicendum de matrimonio contrahendo, nam baptizans etiam in casu necessitatis filium, v. g. suæ concubinæ non poterit cum ea contrahere matrimonium, quia adest impedimentum dirimens ob hanc cognationem spiritualem,ita *Sanch. lib. 7. disp. 62. num.* 11. cum communi sententia.

Super hoc impedimento ad petendum debitum potest Episcopus dispensare secundum magis communem sententiam, vt probat *Barb.allegat.* 35. *num.*8. *Sanch. lib. 8.disp.*12.*num.* 15.

CAPVT V.

Baptismum ab hæretico recipientes.

TALES irregulares sunt, vt promoueri non debeant ad ordines, *c. qui in qualibet* 1.*q. 7. cap. ventum,* 1. *q.* 1. vbi neque ad minores vel primam tonsuram promouendi, vt notat *Turrecr. ibi in fine.*

Limita quod quamuis *tex.* dicat de baptizatis in qualibet ætate,excipiendi tamen sunt baptizati in infantia ab hæreticis: isti enim si postea rationis vsum adepti conuertantur ad fidem Catholicam, possunt ad ordines promoueri, *cap. placuit ibi gloss. & cap. qui apud, & ibi gloss.* 1. *q.* 4. quia hæc est irregularitas ex delicto,quæ non contrahitur sine culpa : & ita *Turrecrem.in dicto cap. ventum, in fin. Suar. de cens. disp.42. sect. 1. num.* 11. *Sayr.li.7.cap.65. n.6.Bonacc. de Irregularitate, q. 3. pun.3. num. vlt.*

An autem excusetur ab hac irregularitate baptizatus ab hæretico, iusta & graui necessitate coactus? Respondent Doctores communiter excusari, cum scilicet non esset alius minister; dummodo cesset periculum inductionis in errorem; ita *Suarez de censur. disp 31. sect. 1.num.16. disp. 42. sect.1. num. 14.Sayr. lib.2 cap.3.num.* 12. *Henriq. lib. 2.de bapt.cap.28.nu.3.lit.E. Laym in lib.1.tit.de irregular.cap.2.num.3. Bonacc num.* 13. *Vgolin. de irregul.cap.3.3.num.* 4. & idem de eo,qui ex probabili ignorantia baptismum ab hæretico susciperet, ait *Suar. dicto.num.*14. Super hac autem irregularitate, seu pœna solus Papa dispensat in casu publico: Episcopus in occulto potest dispensare, vt *Tolet. loco citato.*

CAPVT VI.

Baptizatus in ægritudine, aut alia necessitate.

EX *can. si quis in ægritudine*, 57. *dist.* ex Neocesariensi Concilio,Si quis in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet, quia fides illius non voluntaria, sed ex necessitate est; nisi fortè postea ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.

Ex hoc apparet talem esse irregularem,qui vsque ad ægritudinem baptismum distulit, vt neque ad minores promoueri possit, *Turrecr. in d. can. si quis, cum Hugone, & Præposit. ibi num.1. Reginal. lib.30. n.179. tract. 2. Sayr.lib.7. cap.8. num.3.* vbi plures allegat : & *Suarez de censur.disp.42.sect.1.num.5.* Et aliqui dicunt hanc irregularitatem esse ex delicto, *gloss.ibi & Tolet. lib.1.cap. 70.in fin. Sylu.verb.irregul.q. 21. Turrecrem. loc. cit.* Sed verior,& magis communis est esse ex defectu, ob periculum inconstantiæ fidei illius, sicut Neophytus est irregularis, *Borgas.par. 5. de irregular. tit. de differente baptis. num.1. Suarez loc. cit.*

Nota quòd hæc irregularitas non procedit in infante baptizato in articulo mortis. *Suar. ibi. Vinald.de irregul. defectu animæ, num.45. Præpos. vbi supra.*

Nota etiam quod Episcopus potest dispensare super hac irregularitate ob penuriam Clericorum,& aliorum magis habilium, vt in tex. *Turrecr. ibi. Suar. n.6. Maiol. lib.3.c. 8.*

An autem tollatur ea irregularitas cursu temporis, si probitate vitæ diluat præsumptionem illam malam, ostendendo se ex toto corde conuersum : quidam affirmant ex eo textu: ita *gl. ibi Præpos. & Borgas.loc.cit. num. 1. & 2. Sylu. loco cit. Angel. irreg. §.55. Sayr.vbi supra. Layman. lib.1.tract. de irregul.cap.2.num.4. Menoch. præsumpt. lib. 1. quæst. 43. num.* 4. Contrarium quod tunc ab Episcopo dispensatio sit petenda, tenet *Turrecr. in d. can.Maiol.lib.3. c.8.Suar.n. 6.& alij.* Extra hos casus Papa dispensat super dicta irregularitate. *Sylu.& Angel. vbi supra. Vinal.de irregul.n.46.Borgas. loco.cit. num.* 4.

Quod dictum est de baptizato in ægritudine, extendunt communiter Doctores ad eum, qui Baptismum distulit vsque ad decrepitam senectutem, & ad eum qui metu graui,vt edicto Principis pœnali baptismum suscepit. *Maiol.cap.10. lib.3.Suar. num.30.*

CA-

CAPVT VII.

Baptizans alienum Parochianum.

Vide *verbo Sacramentum, c.* 4.

CAPVT I.

Bello, vel militiæ Clerici se immiscentes.

I. Peccat mortaliter Clericus in sacris, vel beneficiatus militans in bello, aut militiam assumens, *c. sententiam, ne Clerici, vel Mon.* Quod intelligitur si sine dispensatione Papæ ob iustam causam: & de peccato Clericorum huiusmodi, vide *S. Bernard. epist.* 78.*col.pen.* Limita, quòd ob necessariam ciuitatis seu loci defensionem, dum periculum est in mora, & necessarium videtur auxilium Clericorum occidendo non fit irregularis, neque peccat, *Genuen.in praxi c.*34. *num.*16.*Tannerus to.*4. *disput.*6. *q.*10. *num.* 208. cum multis authoribus: *& Sayr.de censur lib* 6.*c.*19.*num* 5. *& Laym.lib.*3.*tract.*3.*par.*3.*cap.*9.*num.*2. Ob hanc causam non solum excusatus, sed etiam laudatus reperitur Athanasius Episcopus Neap. à Ioanne Papa *epist. 66.* de qua re *Baronius annal.tom.*10.*pag.* 524. *anno Christi* 877.

II. Irregularis fit Clericus præfatus, aut laicus quilibet militans in bello iusto, si sciat, aut dubitet, probabiliter se aliquem occidisse, aut mutilasse, aut mandasse, vt aliquis determinatus occideretur, aut mutilaretur: Aut in bello iniusto, si scit, aut dubitat aliquem à se, vel à suis fuisse occisum, *Rota recent. par.*2. *decis.*3.*num.*5.*Bonac.de irregul.q.*4 *pun.*4 *num.*3. *Suarez de cens disp.*47.*sect.*6. *num.*11 *Sayr.lib.*6.*cap.*19. *nu.*12. *&* 13. *Laym.de restit.ex homic lib.*3.*tract* 3.*par.*3.*cap.*8. Vnde non fit irregularis Clericus in bello iusto solum militando, vel exortando ad pugnam, seu victoriam generaliter, vel etiam percutiendo, vt *Rota cit. num.*5. *cum Abb. & Nauarr.* Et super hac irregularitate vtroque casu solus Papa dispensat, vt de communi *Sayr. lib.*6.*cap.*19.*cum allegatis*. Censetur autem Papa præseruasse ab ea irregularitate, dando licentiam pugnandi in bello, *Bonac.pun.*4.*in fin.num.* 12.

Et aduertendum quæ dicta sunt de militante in bello iusto non procedere in persequente, vel pugnante contra publicos latrunculos, quia si quis ex latrunculis occidatur à socijs ipse etiam est irregularis, vt omnes de comitiua, & si iustè latrunculi occidantur, *Rot.par.*2.*rec.dec.*44. *num.* 3. Non enim latrunculi dicuntur hostes, nec contra eos bellum, *l.hostes,ff.de ver. signif.l.hostes ff de capt.*

III. Priuationem ipso facto beneficiorum incurrit clericus, si miles fiat: de qua re dic, vt *supra verbo Apostasia ab ordine clericali, num.*5.*&* 8.

Priuationem quoque priuilegij clericalis incurrit Clericus ob militiam assumptam, cum hac distinctione, quòd si habitum, & tonsuram deponat, animo scilicet deserendi statum Clericalem, si sit in minoribus, eo ipso omne priuilegium amittit, quia potest statui clericali renunciare, & censetur renunciasse. *Abb.in cap.fin.de cler.coniug.num.*1. *& ibi alij Canonistæ.* Si autem sit in sacris, quia non potest etiam volens, eum statum mutare, tunc si ter monitus non resipiscat, solo canonis priuilegio priuatur, *cap in audientia. de senten. excommunic.* dixi *verbo, Apostasia ab ordine, num.*6.*&* 7.

An autem Clericus in minòribus, vel laicus ex sola assumptione militiæ fiat irregularis, non secuta nece; Respondet negatiuè *gloss.in cap.si quis, verb.militauerit* 51.*dist.* nisi iuramento se astrinxerint, vt *c.legem*, 53. *dist.Heriq.lib.*14.*cap.*3.*num.*2. *lit.L.* vide *Maiol. lib.* 2. *cap.*5 .*num.* 8.*& lib.*5.*cap.*44.*num.*4 vide *sup.verb.Apostasia c.*4.*num.*8. vbi plenius de hoc dixi.

CAPVT II.

Bellum, seu militiam miles deserens, vel ignominiosè missus.

I. Miles à bello publico fugiens infamis efficitur infamia iuris, & consequenter irregularis, per *cap. infames 6. q.*1.*glos.in cap.quod quidam; verbo, exhorruit.* 1. *quæst.*1. Quod intelligendum videtur, vel de ijs qui iurarunt se mortem non euitaturos pro Republica, vt *glos.notat in d.verbo,exhorruit.* Aut quando sua fuga Principis sui exercitum, aut statum, seu loca defendenda, in discrimen coniecit, & tunc est reus læsæ Maiestatis, *l.*3.*ff.ad l.iuliam maiestatis, gl. in dicto cap. infames, ver. de Bellis publicis.* Et intelligitur quando poterat defendere: secùs si nihil poterat proficere, *l.omne,* §.*qui in acie, ff.de re mil. & gloss. in dicto cap. infames.* In dubio autem, & per se loquendo, miles non potest locum deserere, seu stationem, etiam in euidenti vitæ periculo, sed tenetur mortem defendendo subire, vt *Lessius lib.* 2. *cap.* 9. *num.*27.*Coninch.de charitate, disput.*25.*num* 82. *Laym. lib.*3 *tract.*3.*de restitut. cap* 1. *num.* 3. Item intelligitur quando bellum erat iustum, *vt Archid. in d. c.infames, ver. de bellis.*

II. Miles, qui ab exercitu ignominiæ causa ab Imperatore, aut alio, cui de ea re statuendi potestas est, dimissus est, iuris infamiam incurrit, *l.*1.*&* 2.*ff.de his, qui not.infam.Sanch consil.lib.*6.*cap.*3.*dub.*6. *num.*3. Ille tamen qui ideo missus est, quia se militem fecerat malitiosè, vt scilicet se potentiorem in lite faceret, non erit infamis, iuxta *l.qui cum vno,* §.*adulteri, ff.de re milit.* ita *Molina tract.*4.*disput.*6.*num.*13.

CAPVT III.

Bellum inferens diffidatione non præmissa.

Vide *verbo, Repræsaliæ, cap.*2.

CAPVT I.

Beneficia per sordes, & simoniam procurantes.

Vide *verbo, Simonia, à cap.* 2.*cum seqq.*

CA-

CAPVT II.

Beneficia alicui procurans in Curia Romana fraudulenter subijciendo se examini pro eodem.

EX Bulla 12. *Inter cæteras*, Pauli IV. talem fraudem in Curia Romana committentes incurrunt Primò excommunicationem Papæ reseruatam. Secundò, nullitatem talium prouisionum. Vnde etiam in conscientia tenentur dimittere prouisi talia beneficia, *Gonzales gloss.* 15. *numer.* 89. Tertiò, illud beneficium remanet reseruatum Sedi Apostolicæ, vt vacans in Curia; non tamen hoc præiudicat patrono laico, *Lessius libro secundo*, *cap.* 34. *numer.* 36. & 37. Quartò, incurrit iste fraudulentus priuationem omnium beneficiorum. Quintò, incurrit inhabilitatem ad omnia beneficia Ecclesiastica. Ita in dicta Bulla.

De hac Bulla, & pœnis vide *Gonzal. loc. cit. num.* 91. *Graff. decis.* 1. *num.* 5. *de off. Vicar. Filiuc. tract.* 15. *nu.* 101. *Garziam p.* 11. *cap.* 3. *num.* 191. *Bonac. de censur. in partic. dis.* 2. *quæst.* 3. *num.* 28. vbi in fine limitat quòd iste procurans beneficium alicui fraude præfata, nō incurrit pœnas per solam procurationem, seu examen, sed requiritur effectus subsequutus prouisionis: Sufficere tamen ait supplicationem signatam, & gratiam publicatam in Cancellaria. Item limitat hæc non habere locum extra Curiam. Item limita quod is pro quo fraudes istæ commissæ sunt non incurrit in censuram, & pœnas prædictas, sed solum eius prouisio est irrita, vt patet ex ipsa Bulla Pauli IV.

CAPVT III.

Beneficium procurans in Curia Romana cum intentione illud renunciandi alteri siue gratis, siue cum onere.

ISte incurrit omnes pœnas supradictas latas in Bulla 12. Pauli IV. de qua dixi latè, *verb. Simonia, c.* 5. In ea igitur Bulla §. 2. expressè habetur hoc, quòd procurans beneficium in Curia Romana principaliter cum intentione illud resignandi, siue cum onere, siue sine onere alicui, incidit in pœnam excommunicationis, & alias pęnas, de quibus dixi *dicto cap.* 5. *verbo Simonia*.

Hoc secundùm aliquos est crimen ambitus, vt *Hostien. in c. relatum, de cler. non resid.* & *ibi Abb. num. vlt.* Sed secundum alios est vitium simoniæ mentalis, vt *Achill. decis.* 49. *num.* 5.

Amplia quòd istæ pęnæ procedunt etiam si illa intentio sit omninò interna, id est nullo signo externo expressa; quia cum componat vnum in genere moris cum actu externo procurationis beneficij, eumq; afficiat, & vitiet; redditur ipsa intentio punibilis, per legem humanam ratione actus externi mali, vt *Garzias de benef. par.* 11. *cap.* 2. *q.* 191.

Limita primò, vt non procedant dictæ pęnę contra procurantem beneficium, si motus fuit ex ea intentione minus principaliter: neque contra habentem intentionem resignandi illud beneficium post longum tempus, vt *Garzias ibi*: neque contra habentem intentionem illam conditionatam; vt resignandi hoc beneficium, si aliud sibi magis conueniens offeratur, *Garz. ibi Cherub. in eandem Bullam Pauli IV.* & facit *Nauar. de orat. miscell.* 44. *num.* 6. Itaque tunc puto incurrere in hanc constitutionem eum, qui procurat beneficium in Curia, quando data opera procurat obtinere beneficium, vt hoc tanquam medio alium finem assequatur v. gr. vt huius resignatione alterius beneficij, seu rei acquirendæ viam sibi disponat, vel si hoc beneficium assequatur, seu procuret, vt illud deinde suo nepoti, seu fratri, cum aptus fuerit resignet, & similia. Non autem puto incurrere eum, qui duo procurat beneficia incompatibilia, sciens quod si primo obtento, secundum consequatur, necesse erit primum dimittere, quia non procurauit primum principaliter ad hunc effectum, vt secundum consequeretur, neque vt illud resignaret absolutè, sed conditionatè.

Limita etiam, quod hæc Constitutio pęnalis non procedit contra procurantem beneficium hac intentione extra Curiam Romanam, *Garz. ibi, Filiuc. trac.* 15. *num.* 101.

CAPVT IV.

Beneficium Parochiale obtinens, non intendens ad Sacerdotium promoueri.

IN *cap commissa*, §. *cæterum, de elect. in* 6. statuitur, vt talis non faciat fructus suos, nisi intra eundem annum prauam mutauerit voluntatem, & se fecerit promoueri: & ille, qui sciens hanc intentionem, illi beneficium contulit, tenetur quanti interest Ecclesiæ læsæ, si iste prouisus non restituat.

Et Nota Primo, quòd hæc pęna locum habet etiāsi illa intentio nullo signo externo se prodat, quia hæc pęna est per modum pęnæ conuentionalis, & quia lex potest punire actum externum redditum malum à mala intentione: ita *Azor. par.* 1. *lib.* 5. *c.* 10. § *in hac itaque*, dicens esse certam sententiam.

II. Nota, quòd licet lex dicat de eo qui habet animum se non promouendi, vt lucretur fructus primi anni, hic tamen finis est exempli causa expressus, non causa limitandæ constitutionis: quia sufficit quòd non habuerit animum accipiendi sacerdotium, vt censeatur in fraudem beneficium accipere, & indignus fructibus, cùm noluerit se reddere aptum beneficio, & ita Canonistæ ibi generaliter intelligunt, & *Sanch. lib.* 7 *de matr. disp.* 45. *à num.* 1. & *num.* 11. & in terminis *Garzias par.* 3. *cap.* 4. *num.* 58. cum alijs Canonistis.

III. Nota etiam quòd ista Constitutio non est propriè penalis, sed est compensatiua iniustæ læsionis; & ideo obligat in consciētia, & quia non censetur adimplesse conditionem requisitam ad fructus consequendos, *Sanch. num.* 3. *Garz. num.* 59. *cum allegatis Doctoribus*.

Cui autem fieri debeat restitutio fructuum: quidam dicunt Ecclesiæ, vt *Sanch. num.* 3. cum alijs, & fauet textus. Alij dicunt fabricæ, vel pauperibus, vt *Garz. num.* 59. Vide quæ dixi *par.* 1. *cap.* 32.

An autem mutata, seu purgata praua illa intentione,

retinere possit fructus perceptos tempore etiam prauę intentionis affirmant Doctores, vt *Sanch.num.7.* Sed an incurrat pœnam prædictam, qui ab initio non intendebat promoueri, si tantum temporis transierit, vt non possit amplius intra annum promoueri. Respon. cum *Sanch.num 11.in fin.cum Sylu.& S.Anton.* affirmatiuè, secus si habuit ab initio animum promouendi, quia tunc non incurret ante finem termini, per ea quę dixi *par.1. cap.14.*

CAP. V.

Beneficium curæ animarum consecutus, si intra annum ad sacerdotium non se fecerit promoueri.

I. IN *c. cum in cunctis, de electione*, statutum est ab Alexandro III. vt ad inferiora ministeria ab Episcopatu, vt Decani, ac Archidiaconi, & alia curam animarum habentia, & etiam ad Parochias, non eligantur, nisi qui 25. annum ætatis attigerint, aliàs eligens punitur, vt ibi, & dicam *verbo electio, cap.3.*

II. In eodem textu statutum est, vt supradicti prouisi de beneficio curam animarum habente, si admoniti non receperint ordinem suo beneficio competentem temporibus legitimis, priuentur dicto beneficio, & alijs conferatur omni appellatione remota.

III. Gregorius X. in *cap.licet canon de elect.in 6.* ad remouendam negligentiam supradictorum beneficiatorum, statuit, vt Parochiales Ecclesiæ non possint validè conferri, nisi ijs, qui attigerint 25. annum, qui intra annum à die commissi sibi regiminis se faciant ad Sacerdotium promoueri: quòd si promoti non fuerint intra annum, ipso iure sint priuati Parochia, etiam nulla præuia monitione.

De hac tractant, & explicant *Gonzalez gloss. 15. nu. 47. Garzias de benef.par.7.cap.4.à num.41.Sanchez consil.lib.2.cap.2.dub.22.Trid.sess.24. cap.12.ref.*

Amplia, vt procedat etiam in Commenda Parochis, *c.nemo deinceps de el.in 6.& ibi gl.* Item in Coadiutoria, *Gonzal.gl.5.§.9.num.6.* Item vt dispensatus super defectu ætatis 25.ann. ad ordines non censeatur dispensatus ad beneficium curatum, *Corrad.de disp.lib.2.cap.5. num.25.*

Nota I. quòd si Parochiam consecutus intra annum obtineat dispensationem de non promouendo per biennium, incipiet currere à fine anni vigesimi quinti, & rursum habebit totum annum vigesimum octauum ad se promouendum, intra quem si non promoueatur incurret priuationis pœnam, ita *Rebuff. tit.de dispensatione de non promouendo, num. 13. & 14.* Hæc autem omnia procedunt de iure communi. Secus autem quando in literis Apostolicis inest præceptum (quod in literis prouisionis Abbatiæ, & Prioratus conuentualis, apponi solet de stylo Curiæ) vt quamprimùm ad ætatem legitimam peruenerit proximis inde temporibus promoueri teneatur, &c. Aliàs priuatus sit eo ipso. Tunc enim impetrata dispensatione de non promouendo, ver.gr. per biennium, tempus incipit currere à primis quatuor temporibus inclusiuè, & finito biennio, tenetur statim primis temporibus respectiuè promoueri, & petere ab Episcopo secum dispensari super interstitijs; quòd si Episcopus nolit dispensare, tunc tanquam legitimè impeditus non incidet in pœnam; si tres ordines sacros non receperit intra annum, sed triennio subsequente, vt *Sanch. consil. lib.2.cap.2.dub.22.num.24*

Nota II. quòd hæc pœna posterior habet locū solùm in Parochis, non autem Decanis, Archidiaconis, & alijs curam animarum habentibus, *Garz.num.10.Sanch. num.6.* qui ait nomine Parochiæ non intelligi curam cum dignitate. Est tamen etiam imposita obligatio istis se promouendi ad sacerdotium intra annum, quamuis si id non faciant non incurrant beneficij priuationem, vt *Lessius lib.2.cap.34.nu.105.Sanch. ibi n.5.* Alij autem obtinentes beneficia habentia solius externi fori iurisdictionem, non tenentur ad sacros ordines ascendere, sed sufficit vt fiat ætatis viginti duorum annorum completorum, vt talia beneficia valeant obtinere. *Trid sess.24.c.12. Rebuff.in praxi tit.de non promotis num.32. Garzias par.7.cap.4.num.67.* nisi beneficium aliàs exigat ordinis sacri exercitium, vt Archidiaconatus, &c. ita *Rebuff.ibi num.32.*

An autem hæc pœna priuationis Parochiæ obliget in foro conscientiæ ante sententiam. Respondeo affirmatiuè cum *Nauar.cap.25.nu.118. Rebuff. in praxi tit. de non promotis, num.72.Less.lib.2.cap.34. num.101. in fine, Sanchez consil. loco cit. num. 1.* & communem ait *Garz. par. 11. cap.10. num.28.* quia non est pęna, sed conditio resolutiua. Quamuis negatiuam teneant *Henriquez lib.10.cap.23.§.vlt.in fin.Zerola par1. verbo Beneficium §.4.dic.4.Sahagun in in c. fin. de sequest. poss. num. 81. Morlan.par.1.tit.1.q.9.*

Limita I. secundum aliquos, vt iuuet regula de triennali. *Sanch. opusc.lib.2.cap.1.dub.31.num.29.*

II. Limita supradicta, vt tempus anni non fluat, nisi adepta pacifica possessione, & requiritur ad constituendum in mora prouisum quod pacificè in ea manserit, *c.commissa,& ibi gloss.ver.pacificam, de elect.in 6. Sanch.opusc.cit.num.9.dub.22.& dub.7.numer.10.& 13. Garz.par.11.cap.1.num.118.*

CAPVT VI.

Beneficium obtinens in Cathedrali, vel Collegiata, si intra annum non promoueatur ad ordinem ab eodem beneficio requisitum.

I. IN Clement. 2. *de ætat. & qualit.* statutum est, vt in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis secularibus, vel regularibus nullus habeat vocem in Capitulo, nisi sit in sacris, & prouisi de dignitatibus, vel canonicatibus, vel præbendis in Cathedralibus, vel Collegiatis, quibus certi ordines sunt annexi, nisi omni impedimento iusto cessante intra annum se fecerint promoueri, ex tunc, donec promoti fuerint, nullo modo vocem habeant in capitulo, & eisdem subtrahatur dimidia pars distributionum, quæ dari solet his, qui certis horis intersunt, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, & statutis. id statutum in Concilio Viennensi.

II. In Trident. *sess. 22. cap. 4. refor.* confirmatur, seu innouatur dicta constitutio, seu decretum dicti Concilij Vienneñ, & derogatur omni priuilegio, & exemptioni. Deinde statuitur, ne talia beneficia conferantur de cætero, nisi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliàs irrita sit prouisio. Quod etiam confirmatur *Trid. sess. 24. cap. 12. de ref. §. neminem*, vbi etiam derogatur omnibus statutis, & consuetudinibus, tractat *Sanchez lib. 7. consil. cap. 1. dub. 48. num. 7. in fin. Garzias par. 3. cap. 4 num. 20. & seqq.*

Nota quòd neque Episcopus potest dispensare super illa pœna priuationis vocis, seu suffragij, vt *gloss. ibi, & Barbos. num. 3. & Sanch. loco citato.*

An autem hæc pœna priuationis vocis, intelligatur etiam de passiua, aliqui affirmant, vt *Less. lib. 2. c. 34. num. 105.* sed contraria est communis, quam tenet *Io. Andr.* quem citat, & sequitur *Vitalin. in d. Clem. 2. §. illa verò num. 33.* & nouissimè idem tenet *Garzias loco cit. in addit. ad num. 15.* quod est verum, nisi eligatur ad officium requirens assistentiam in Capitulo, vt *Garzias num. 25. cum Sacra Cong.*

Adde quod ordinatus in sacris non habet vocem in Capitulo, si vsus ordinis sacri sit impeditus irregularitate, secundum magis communem sententiam, quam tenet *gloss. in Clemen. vlt. de æt. & qualit. Lap. in Clem cit. vt ij, & ibi Cardin. num. 21. Imola numer. 13. & 14. Suar. to. 4. de Relig. lib. 2. cap. 4. num. 7.* quia verba debent intelligi cum effectu.

Nota secundò, quòd illa pœna priuationis partis distributionum, intelligitur etiam si intersint diuinis officijs, vt *gl. ibi, Sanchez loco cit. cum Nauar.*

Nota tertiò, quòd isti licèt ex negligentia non fuerint promoti intra annum, non sunt priuati ipso iure beneficijs illis; possunt tamen priuari, si moniti renuerint promoueri, *gl. in d. Clem. verbo imposterum, Abb. Io. Andr.* quos allegat, & sequitur *Boer. dec. 223. in princ.*

Nota quartò circa prædictas priuationes suffragij, & distributionum, quod priuatio suffragij, seu vocis in Capitulo, quo ad eos, qui non sunt in sacris constituti, non est pœnalis, sed definitiua, ideò procedit etiam si quis fuerit impeditus, quominus ordinem sacrum, scilicet Subdiaconatum, susciperet; ita *Imola in d. Clem. num. 21. Vitalin. num. 26.*

Priuatio autem suffragij quoad eos, qui in sacris sunt, verbi gratia subdiaconi, sed non receperunt alios ordines canonicatui, seu beneficio annexos, est pœnalis, & procedit contra negligentes; vnde excusat causa legitimi impedimenti, si sine eorum culpa accidit; vt patet ex *text. dic. Clemen.* & ibi notat *gloss. verbo impedimento, Imola num. 32. Cardin. num. 20. Vitalin. num. 26. & 27.* Vnde excusaret inaduertentia, seu incogitantia naturalis, vt dixi *par. 1. cap. 15. §. 1. in fine.* Est autem hæc pęna latæ sententiæ, vt patet ex illa particula, *nullo modo*, quæ habet vim canonis latæ sententiæ, & decreti irritantis, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 93. Sayr. in Claui Reg. lib. 3. cap. 8. num. 26. Barbos. de dict. verb. Nullo modo.* Item ob particulam *ex tunc*, vt statim dicam.

Priuatio illa dimidiæ partis distributionum est pęnalis, & ideò non procedit contra impedimento legitimo detentum, quominus ordinaretur; vt patet ex *dic. Clemen.* ibi notant *gloss. Imola, Cardin. & Vitalin. supra citati.* An autem hæc pęna sit latæ sententiæ dubium esse potest. Nam pro parte negatiua facit verbum, *subtrahatur*, quod est futuri temporis, & factum hominis requirit, sicut verbum, *auferatur*, & verbum *excludatur*, vt latè probat *Iason in auth. hoc amplius, num. 7. C. de fideicomm.* sed contrarium in casu nostro tenet *Vitalin. in dic. Clemen. numer. 13.* vbi ait non promotum pęnam hanc committere, & non dari moræ purgationem, & pro eo tempore censeri, ac si esset absens. Confirmatur hæc sententia ob particulam, *ex tunc*, quæ etiam iuncta verbo futuri temporis habet vim latæ sententiæ; vt *Tiraquell. loco citat. numer. 26. & 141. Barbosa de diction. verb. ex tunc numer. 4. Gratus de dict. verbo ex tunc, num. 2. Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap. 8. num. 27.* Dicendum est igitur esse pęnam latæ sententiæ, quatenus non prærequirit monitionem, sed solam citationem ad dicendam causam quare non debeat affici pęna dictæ cònstitutionis, & si non probauerit se legitimè fuisse impeditum, declarabitur esse locum pęnæ, & à distributore fiet subtractio, vt dixi infra, *verbo Residentia. cap. 3. num. 4.* Puto autem quòd si per condonationem (non tamen vigore statuti, nec consuetudinis) ipsi integræ distributiones soluerentur, non teneretur ad restitututionem, quia in hoc *textu Clem.* non est prohibita condonatio, dummodò fieret de omnium consensu, nullo discrepante, ad quos pertinent, vt *c. quod omnes de reg. iur. in 6.* & sanè secundum veriorem sententiam ista portio subtracta accrescit cæteris canonicis, seu recipientibus distributiones, per ius non diminuendi (non autem applicabitur fabricæ Ecclesiæ, quod volunt *Zenzelin. & Lau.* quos sequitur *Anchar. in d. Clemen. num. 10.*) quia qui non capit partem, non facit partem, ita *gloss. ibi verb. pars dimidia, Paul. ibi, & Vital. num. 14. Cardin. num. 21.* Intellige autem hoc dummodo distributiones soluantur de massa communi, aliàs secùs, vt *citati Doctores* communiter.

CAPVT VII.

Beneficia plura incompatibilia retinens de facto.

PRæmittendum est, quod incompatibilitas beneficiorum alia dicitur in primo genere, id est quando ipso iure vnum ab altero excluditur, itaut primum vacet ipso iure obtento secundo; siue ista repugnantia proueniat ex iure naturali, vel solo Ecclesiastico, vt sunt duo Episcopatus Triden. *sess. 7. cap. 2. reform.* vel duæ dignitates, aut personatus; aut beneficia curata, *c. de multa de præben. extr. execrabilis, eo tit.* Item duo Canonicatus, vel Parochia cũ Canonicatu, si vtraque dentur in titulum (secus si alter in commendam *c. Sanctorum ibi gl. additionalis v. in duab. in fin. 70. dist. Rot. dec. 310. 2. pa. recen.* vbi dicitur Episcopum super hoc dispensare non posse. Item duo beneficia obligantia ad residentiam continuam, non autem si ad temporalem compatibilem inuicem, *vt Rot. decis. 179. pa. 2. rec.* vbi habetur etiam quod beneficium habens

curam

curam animarum habitu tantum,est compatibile cum alio habente curam actu & exercitio.Item sunt incompatibilia beneficia, aut præbendæ vniformia sub eodem tecto *c. litteras de concess. præben.* de quibus vide *Less.lib. 2.c.34.num.140.Garzias par.11.c.5.à nu. 67. Barb. alleg.57.à num.201.Layman. lib.4.tract.de benef. c.8. à num.5.*Sed aduerte quod declarauit Sacra Congreg. super *Trid. decreto, sess. 24.c. 17.* quam refert, *Barbos. in remiss.ibi.lit.y.*quod non censentur beneficia incompatibilia plures capellaniæ in eadem ecclesia fundatæ cum obligatione celebrationis missarum sine certo altari ad id fundato; etiam si ad præsentationem laicorum in titulum ab Episcopo conferantur;nam hæ etiam vnica collatione plures vni conferri possunt. (sunt enim hæc magis legata pia quam beneficia.) Sic etiam non sunt incompatibiles plures capellaniæ sub eodem tecto difformes,idest si illarũ onera sint compatibilia, vt *Nauarr.cons.16.de preb.Castropal.to.2.trac.13. disp.6. pun.2. § 6. num. 5.* dummodo non sint plures duobus,*Castropalao.num. 7. c.1. de cens. in 6.* Quamuis allij dicant & difformia beneficia sub eodem tecto esse incompatibilia:pro vtraque sententia allegat Rota authores *pa.1.nouiss. dec. 631. num.3.*

Item duo beneficia,etiam simplicia,idest sine cura, quando vtraque requirunt residentiam præcisam, idest sub pœna amissionis tituli, ex fundatione vel statuto ecclesiæ; secus si solum requirerent residentiam causatiuam,idest quando non præcipitur præcisè residentia sub pœna amissionis tituli,sed solũ amissionis fructuum, *Rota dec. 578. num.1.pa.1.nouiss. cum ibi alleg.* & aliqui putant dici requisitam residentiam præcisam, si statutum sit à Papa,vt in tali ecclesia omnia beneficia dictæ Ecclesiæ sint incompatibilia, quia cum per adeptionem secundi vacet ipso facto primum, apparet ex hoc requiri residentiam præcisam, ita *Rot. ibi n. 2. cum Abb. in c. fin.num.4. Imol. num.13.de cler. non resid.* & idem dicunt,quoties duo beneficia simul validè obtineri non possunt, sine Apostolica dispensatione, quod dicatur requiri in illis residẽtia præcisa.Sed contrarium est verius non induci residentiam præcisam ex incompatibilitate prędicta, *Rot. p.1.nouiss. dec.631.*

Item incompatibile est in primo genere quodlibet beneficium prius obtentum cum Episcopatu posteà obtento *c. cum inunctis §. 1. de elect. Garzias. pa. 11. c.6. à num. 11. Layman.loco cit.num. 6.* & sic ad priuationem istorum beneficiorum stante promotione ad Episcopatum non requiritur aliqua sententia declaratoria, sed in conscientia tenetur illud,seu illa beneficia Episcopus statim dimittere,sicut dictum est de alijs incompatibilibus in primo genere, vt obtento secundo vacet primum,& teneatur illud dimittere, & ita *Sanch. opusc. l.2. c.2. dub. 30. num. 1.*

Item incompatibile est in primo genere quodlibet beneficium cum Episcopatu prius obtento, quia Ecclesiam suam possidenti non possunt neque dignitates,neque simplicia beneficia conferri,nisi dispensatione Apostolica interueniente,*c. cum nostris in fin.de concess. præb.* vbi tamen *tex.* limitat, nisi ei conferatur ex aliqua iusta causa & necessaria. Vnde ostendit posse Episcopo etiam conferri dignitatem sine alia dispensatione,quando adest causa iusta & necessaria. Sed *gl. ibi v. iusta causa,dicit hodie per.c. de multa de præb.* non posse conferri Episcopo dignitatẽ ob incompatibilitatem in primo genere,& ideo DD.communitèr dicunt Episcopo quidem ex iusta causa,v. g. ob paupertatem conferri posse beneficium simplex, non autem curatum,aut dignitatem: ita tenet *Layman. lib. 4. trac. de benef. c.8. num. 4. §. excipe 20. Less. lib. 2.c.44 n.139. Nauarr. toto cons. 14. de electi.* vbi ait hoc non reperiri iure prohibitum quin possit ei conferri beneficium simplex,sed duplex non posse conferri,etiam ex iusta causa sine dispensatione Apostolica ob incompatibilitatem, & tenet *Hostien. in d.c. cum nostris in fin. super verbo post consecrationem.*

Aliqui tamen ex *d.c. cum nostris* sentiunt ex iusta causa posse etiam de iure communi vel de ordinarij dispensatione in cuius diæcesi est beneficium conferri Episcopo dignitatem,non tamen curatum beneficium; nam *in d.c. cum nostris,* est casus de præpositura,& *c.de multa* non obstat, quia non intelligitur de Episcopis: ita *Abb. in dicto cap. cum nostris numer. 7. in fin. & numer. 15. & inclinat Nauarr. loco citato, num. 5. & 6.* & tenet *Garzias pa. 11. cap. 6. numer. 44. & inclinat Cardin. in d.c. cum nostris oppos. 15.*

Alia autẽ dicuntur incompatibilia in secundo genere, id est,cum licitè se non compatiuntur in eadẽ persona, ita vt teneantur in conscientia alterum dimittere, non tamen vt vacent ipso iure: ita supra citati authores, vt duo simplicia beneficia,vel vnum duplex, & alterum simplex,si alterum sit sufficiens ad vitæ sustentationem *c.is cui,de præb.c. postulasti,de rescript* Trid.*sess.24.c.17.* Item olim duo simplicia requirentia residentiam, vt duo canonicatus, vel portiones, vel alterum duplex, & alterum obligans ad residentiam,vt parochia cum canonicatu,*Layman. num. 3. §. circa pœnalem*, cum multis DD. & idem tenet *Sanchez consil. seu opuscul.li. 2.c.2. dub.7. num.8:* vbi plurimos allegat, qui omnes putant etiam hodie post Triden. *sess. 7. cap. 4.* procedere. Sed contrarium est verius: Nam per Triden. hodie primum vacat ipso iure, si vtrunque requirit residentiam personalem, vt ex Sacra Congregatione, & Rota probat *Garzias à num.83. Burait.decis. 19.num.1.* vide *supra cit. & Sanchez. consil. lib.2. cap. 2. dub. 6. à num. 22.* vt dixi.

I. Ex *c. de multa,§ præsenti decreto,de præben.* Si quis habens primum beneficium, esset consecutus secundum incompatibile in primo genere, & contenderet etiam primum de facto retinere, id est, si fuisset in mora primum dimittendi, erat non solum ipso iure priuatus primo ob vacationem supradictam, sed etiam per sententiam priuandus secundo. Vide *Sanchez. consil. lib.2. cap.2. dub.7.num.2.*

Sed hodie *extrau. execrabilis,§. si verò,& §.quæ omnia, de præb.& ex regul.Cancell. & ex* Trid. *sess.7.c.4. reform.* in tali casu seu mora, ipso facto etiam secundo priuatus remanet in pœnam,& secundum probabiliorem,& in Curia Romana receptam procedit etiam de duobus simplicibus residentiam requirentibus, vt *Garz. loco.cit. à num. 83.*cum allegatis contra *Sanchez, Layman. sup.*

An autem hæc pœna, scilicet priuatio secundi,obligẽt in conscientia ante sententiam declaratoriam,Do-

ctores magis communiter affirmant, vt *Sanch. dub.* 7. *num.*4. cum multis, & *Garz.par.*11. *cap.*10.*à num.* 18. *Gonzal.gl.* 15. *num.*150.*Barbos.allegat.* 57. *num.* 154. quia non videtur pœna mera, seu priuans iure absolute iam quæsito, seu est conditio resolutiua ab initio annexa. Alij tamen negant, quia dicunt esse priuationem pœnalem iuris quæsiti; neque dicendum esse, secundum beneficium fuisse collatum sub ea conditione, & ideo dicunt secundi beneficij facere fructus suos, non tamen primi. Ita *Less. c.* 34. *num.* 143. & multos pro hac allegat *Garzias par.*11. *cap.*10.*num.* 8. *& seqq.* Alij verò distinguunt, dicentes non teneri quidem dimittere beneficium eo casu ante sententiam, sed fructus teneri in conscientia restituere ante sententiam: ita *Azor. lib.* 7.*cap.* 17.*q.*4. *Filiuc.trac.*41.*c.*8.*n.*17. Sed hæc sententia non sibi cohæret.

Illud certum est quod illa obligatio dimittendi beneficium primum incompatibilem, aut etiam secundum, non insurgit nisi post adeptam pacificam possessionem secundi incompatibilis, cum pacifica possessione etiam fructuum illius, vel maioris partis, vt *Sanch. dic. dub.* 7.*num.* 10. *cum alijs DD.*& requiritur, vt per duos menses possederit, *Rota p.*2.*recen. decis.* 677. *num.* 1.alias ait non induci vacationem primi beneficij. Non tamen requiritur perceptio fructuum, sed possessio fructuum pendentium.

II. Ex eadem extrau *execrabilis*, §. *quæ omnia* cum *gl. verb.Sedis Apostolicæ*, illud secundum beneficium, quo priuatur quis modo prædicto, remanet reseruatum Papæ, vide *Garz.p* 11.*c.*5.*n.*45.*&* 55. vbi stylum quemdam Curiæ refert in hac materia.

III. Supradictus malæ fidei detentor primi beneficij cum secundo incompatibili, efficitur ipso iure inhabilis ad quæcunq; beneficia ecclesiastica, ex *d.extrau.*§. *qui verò.* vide *Garz. num* 10. Non tamen priuatur alijs iam obtentis compatibilibus *Gar. n.* 17. cum pluribus allegatis.

IV. Ex *ead.extrau.*§.*qui verò deinceps*, qui secundum incompatibile obtinet, & primum non dimittit in manibus Ordinarij cum publico testimonio, statim post assecutionem possessionis secundi, vel si per eum steterit quominus hanc possessionem assequatur; ad sacros ordines inhabilis efficitur. Ex quo apparet hanc esse irregularitatem ex delicto, quæ ipso facto contrahitur. *Specul. tit. de suspens.* §. *iuxta. numer.* 37. *&* § *dicendum, num.* 11. *Henriq. lib.*14 *c.*9. §.1. *vers. & obiicitur. Maiol.lib* 3. *cap.* 4. *Azor. lib.*6.*c.* 13.*q.* 1.*to.* 2. *Abb. in c. dudum. num.*23. *de elect. Layman. lib.*4. *tract. de benef. c.*8. *num.*3 *Garzias par.*11. *c.*5.*num.*10

Sed nota, quòd ista irregularitas est tantum quoad iam susceptos *Garz.c.*5.*n.*17. vnde dicitur irregularitas partialis, vt *Laym. lib* 1.*tract. de irregul.c.*1. *num.*7. & procedit solum quoad ordines sacros; non quoad minores, vt patet ex *tex. cum glos.Zenzelini super ver. Sacros*.

Limita tres posteriores pœnas, vt non procedant contra detinentem duo simplicia obligantia ad residentiam, vel vnum duplex, & aliud simplex obligans ad residentiam: quia Trident. illas non extendit, & in hoc procedit doctrina *Sanchez Layman.*& aliorum, de quibus supra dixi *num.*1.

Limita secundo prædictas pœnas, vt non procedant quoad obtinentem, seu retinentem beneficium aliquod cum Episcopatu. Quia quamuis verum sit beneficia omnia promoti ad Episcopatum vacare post adeptam pacificam possessionem Episcopatus, & consecrationem receptam; aut ob moram ipsius, idest lapsum trimestris ad consecrationem dati à iure, vt *d. c. cum in cunctis de elect.*§.1. *Garzias d. pa.*11. *cap.*6. *nu.*5. Neque validè conferri beneficia alicui Episcopo (habenti reditus sufficientes ex Episcopatu) nisi ex Pontificia dispensatione, vt *Garz. num.*44. *Laym. d.c.*8. *n.*6. Tamen neque per retentionem iniustam prioris beneficij, aut per obtentionem noui beneficij priuatur Episcopatu, sed collatio noui beneficij irrita manet. *DD. in c. cum nostris de preb. Laym. loco cit.* §. *tertio aduertendum, Garzias num* 43. vbi ait quod *d c. de multa*, non loquitur de Episcopatu. Imo & si Episcopus secundum accipiat Episcopatum sine licentia Papæ, seu legitima translatione, non incurrit priuationem prioris Episcopatus, sed secundum dimittere tenetur. Verum vtroque priuandus est per sententiam, vt *capit. quanto de translat. Episc.Layman. ibi num.*6.

QVÆRES quis possit super incompatibilitate dispensare? Respondeo, si in primo genere, solus Papa dispensat, *Garzias par* 11. *cap.* 5. *à numer.* 336. *Layman. libro* 4. *tract. de benefic cap.* 8. *numer.* 9. *Barbos. in capitulo litteras, num.* 2. *de concessione præbendarum.* Facilius autem potest Papa dispensare super incompatibilitate vel pluralitate beneficiorum cum Cardinalibus & filijs Regum, propter eorum merita & excellentiam, vt habetur *in d. extrau. execrabilis.*§.*nos itaque.* In secundo autem genere, si sint simplicia non requirentia residentiam, an, & quando, & à quo requiratur dispensatio vide Trid. *sess.*24.*cap.*17.*ref. Garziam n* 262. *&* 308. *Sanch.consil. lib.* 2. *c.*2. *dub.* 6.*num.* 24 *Filiuc. tract.* 41.*c.* 7. *num* 24. Causas autem dispensandi vide *cap. de multa, de.præb.*& in *d. extrau. execrabilis.*

Illud aduerte quod si Papa dispenset cum irregulari ad plura beneficia, intelligitur de pluribus successiuè nisi aliud exprimatur. *Rot.dec.*425.*num.*5.*pa.*1. *nouiss.* Sed quæres an Patronus possit in limine fundationis apponere conditionem, vt talis v. g. dignitas vel canonicus non teneatur ad residentiam, & quod non sit incompatibilis cum alia dignitate. Respondeo posse nisi repugnet iuri diuino vel naturali, seu substantiæ talis officij. v.g. si dignitas sit pure honoraria: secus si habeat iurisdictionem spiritualem, vt Abbatis vel Parochi. Itaque in primo casu poterit. & debebit Episcopus eam approbare. In secundo autem reijcere, vt *Rota decis.* 331.*num.* 8. *pa* 2. *nouiss. cum Sacra Congr. & alijs DD.* Vnde in Canonicatu simplici poterit induci à patrono talis conditio, de non residendo & de compatibilitate cum alio Canonicatu, quia non repugnat iuri diuino vel naturali.

An autem consuetudo possit habere vim dispensationis, seu derogare incompatibilitati? vide *Layman. nmu.*10. *&* 11. An vero possidens bona fide duo incompatibilia cum titulo colorato, scilicet ex ordinaria collatione, iuuetur regula de triennali, negat *Sacra Congregatio apud Garziam.c.*5. *num.*379 Sed affirmant alij, quos sequitur *Sanch. consil.lib.*2. *c.*1 *dub.* 31.*n.* 29.

Sed

Sed prima opinio est tenenda, quam approbauit Papa apud *Garziam ibi*, & est communis Canonistarum, quos allegat *Sanch.num.* 28. Tenentur autem Ordinarij compellere obtinentes incompatibilia, vt ostendant dispensationem Papæ, aliàs tanquam vacantia alijs sunt conferenda. vide *verb. Intrusus c.* 4. vbi dixi pleniùs. Denique aduertè, quod non priuatur quis primo incompatibili, nisi secundum pacificè possideat (vel si per eum stet quo minus possideat) cessante omni molestia etiam extraiudiciali, etiam quoad fructus vel eorum maiorem partem, vt *Rota Burat. decis.* 19. *num.* 18.

QVÆRES secundo ad quem pertineat collatio beneficiorum quæ vacant, seu dimittuntur per assecutionem alterius beneficij incompatibilis. Respondeo si hæc sint dignitates, personatus, vel officia, aut alia beneficia curata, tunc eorum collatio ad Sedem Apostolicam pertinet; vt *d. extrau. execrabilis*, §. *qui verò deinceps.* Si autem sint alia beneficia, vt canonicatus, &c. tunc si secundum incompatibile fuit collatum ab Ordinario in suo mense, primum sub reseruatione non cadit; Secus si fuit secundum collatum à Papa, vel ab Ordinario in mense Papæ, vt *extr. ad regimen, de præb. Buratt. decis.* 242. *à num.* 2. *Garzias p.* 11. *c.* 5. *num.* 51. *&* 52. Illud quoque aduertendum, quod ante consecutionem talis incompatibilis prouidendus non potest valide primum beneficium resignare, aut permutare, ex regula *Cancel.* 3. quia id in fraudis reseruationis fieret, vt ibi.

CAPVT VIII.

Beneficia obtinens vel conferens per abusum laicæ potestatis.

1 CAp. *si quis deinceps* 16. *q.* 7. Gregor. VII. ita statuit; Si quis Episcopatum, vel Abbatiam, vel aliam Ecclesiasticã dignitatem de manu laicę personæ susceperit, nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur; & introitum ei Ecclesiæ interdicimus, quousque locum talem per ambitionem obtentum deserat. E laici id præsumentes eandem sententiam interdicti incurrunt, ex eodem textu: vnde prouisio est nulla, & incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ ad tempus, *Comitol. l.* 1. *q.* 78. *n.* 5. *&* 6. *Turrecrem. in c. quoniam,* 16. *q.* 7.

II. Item tales sunt excommunicandi, tam scilicet conferens quàm prouisus de beneficio aliquo per abusum laicæ personæ, *cap. quoniam, cap. si quis Clericus, cap. si quis Episc.* 16. *q.* 7. *& c. præterea de iurepatron.* Imò sunt ipsi prouisi ipso iure excommunicati excommunicatione non reseruata, ex *c. quoniam, & c. si quis Clericus* 16. *q.* 7. *Comitol. loco cit. nu.* 5. Ipsi autem laici conferentes beneficia incurrunt excommunicationes, & pœnas latas contra vsurpantes iura beneficiorum, seu Ecclesiarum: de quibus vide infra *verb. vsurpatio*, quæ sunt Papæ reseruatæ.

III. Ex Concilio Lateran. sub Leone X. recipiens beneficium à laico Domino non habente Apostolicæ Sedis priuilegium, seu titulum, saltem coloratum, redditur inhabilis ad beneficia quælibet obtinenda, donec à Papa fuerit dispensatus, vt *Bern. Diaz. cap.* 53 *praxis crimin. & c. quisquis de elect.* Qui recipit beneficium via electionis factæ per abusum laicæ potestatis, est eo ipso ineligibilis ad dignitates Ecclesiasticas, *Barbos. ibi num.* 5. nisi cum eo dispensetur, vt notat *glos. ibi verb. Fiat, & Barbos. num.* 3. & potest Episcopus dispensare, *Barbos. ibid. num.* 4. Dicitur autem electio facta per abusum laicæ potestatis ab Ecclesiasticis, quando laicus admissus est vltro ad actum electionis, & interfuit authoritatiuè, vt *gl. ibi verb. abusum, Abb. in cap. quisquis, numer.* 4. *Azor. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *quæst.* 8. §. *præterea*.

In specie autem omnis recipiens beneficium per abusum, seu collationem vsurpatam à laico, incurrit vitium, & pœnas intrusionis: vnde est inhabilis ad illud etiam per nouam prouisionem, *cap. relatum, de iurepat. Salzed. ad Diaz. cap.* 51. *&* 53.

IV. Electionem celebrantes per abusum laicæ potestatis, sunt priuati ea vice potestate eligendi; etenim electio illa fuit nulla: nec ipsi possunt tunc alium eligere, & sunt suspendendi per triennium ab officijs, & beneficijs, ex *d. cap. quisquis* 43. *de elect.* de qua re dicam *verbo Electio*

V. Dimittere tenentur prouisi per abusum laicæ potestatis beneficia sic recepta, quia prouisio, seu collatio est nulla, *per cap. si quis deinceps, & cap. quisquis cit. cap. præterea, de præb. in* 6. *Canonistæ in d. cap. quisquis, Comitol. loco cit. num.* 3. Sunt autem compellendi ad ea dimittenda per excommunicationem, & alias censuras; & si fuerint contumaces, sunt deponendi ab ordine, & officio, *cap. præterea de iurepat.*

Nota, quòd istæ pœnæ cessant quando laicus habet priuilegium Papæ conferendi beneficia, *Garz. p.* 1. *c.* 2. *num.* 33. *cum allegatis*. Non tamen potest laicus acquirere ius conferendi ex sola consuetudine, sed requiritur saltem immemorabilis consuetudo cum fama constanti priuilegij, *Garzias num.* 38. Aliàs igitur nulla suffragari potest præscriptio. *Seraph. decis.* 138. *numer.* 2. *&* 3.

Quod autem sæpè in iure cautum reperitur, Religiosos posse recipere Ecclesias de manibus laicorum, si tamen id fiat cum consensu Episcopi; intelligendum est de Ecclesijs dono recipiendis, quas laici iniustè detinent, & aliter de illorum manibus non facilè possunt auferri, vt apud *Barbos. alleg.* 105. *num.* 49.

CAPVT IX.

Beneficiorum prouisio, vel præsentatio, si in tempore non fiat.

DE iure communi deuoluitur ius conferendi Superiori immediato ob negligentiam collatoris, *cap. nulla, de concess. præben. cap. licet, de supplen. negligen. præl. Clem.* 1. *eod. tit. Garzias par.* 10. *cap.* 2. *per tot.* Et similiter ob negligentiam patroni, ius deuoluitur per consolidationem ad eum, qui debuisset instituere ad illius præsentationem, *Less. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 6. *Sanchez consi. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 59. *num.* 5. *cap. quoniam, de iurepatr.* Ius autem conferendi competens Episcopo iure proprio deuoluitur Capitulo ob negligentiam Episcopi,

cap.

cap licet de suppl.negl.Prælat.& c.2.de conc.præb.Laym. lib.4.tract.de benef.cap.11.num.5.

Intra quod tempus fieri debeat collatio, aut præsentatio. Respondeo fieri debere intra sex menses, nisi agatur de electione ad Cathedrales, vel Regulares Ecclesias: quia talis electio fieri debet intra tres menses, & nisi agatur de præsentatione facienda à Patrono laicali, quia fieri debet intra quatuor menses. De his omnibus vide *Garziam par.10. cap.2. num.1. & seqq.* Sed nota, quòd tempus non incipit currere nisi à die notitiæ vacationis, & cessante omni impedimento legitimo, quia ea deuolutio fit ad supplendam negligentiam, *cap.fin.de supplem.negl.Prel.c.dilectus, & cap. quia diuersitatem de concess.præb.Sanch.opusc.lib.2.cap.3. dub.59.num.10. Garz.num.15.& 16. cap.2.par.10.* quæ cessat in impedito. Vnde allegans ignorantiam, absentiam, morbum, & similia audiendus est, *Rot. par.1. nouiss.decis.377.Sanchez nu. 11.* quia hæc deuolutio est penalis. *Sanch.num.10.* Vide quæ dixi supra *p.1.c.15.* Item si dubitauit interim de iure conferendi vtrum ad se pertineret, *Rota par.2.recent.decis.632.num.2.*

Hæc autem deuolutio transfert ius ante omnem sententiam declaratoriam, etiam pro foro conscientiæ, quia non solum fit in puram pœnam negligentiæ, sed principaliter ad bonum Ecclesiarum,idest,ad auertendum damnum Ecclesiæ, quod ex tali negligentia resultat, ita tenet *Abb.in cap.literas num.2. vers. & dicunt DD.de suppl.neglig.prel.& in cap.cum nostris,n.22. de concess.prebendæ, Sanch.consil lib.2. cap.1.dub.6.n.16.* Itaque non potest purgare moram, *Garz.par.10.cap.3. num.48.* & facit quòd pena ipso facto incursa priuans iure aliquo, obligat in conscientia sæpenumero,quando est modici præiudicij, vt hic, cum priuatur iure conferendi, vel præsentandi pro ea vice tantum, *Garz. num.39.* Vnde non placet, quod ait in contrarium *Flamin.Paris. de confiden.quæst.14. in fin.* in foro conscientiæ præsentatum post tempus tutum esse. An autem possit prouisio facta post tempus, rata haberi ab eo,ad quem est ius deuolutum,si aliàs prouisus sit idoneus, vide *in cap.literas ibi DD.de suppl.neglig. prel.*

CAPVT X.

Beneficium conferens indigno, vel minus digno.

I. Peccat mortaliter, qui scienter confert beneficium, vel officium Ecclesiasticum indigno,id est, non habenti qualitates requisitas ad illa, *glos. in cap.ad Apostolicam, verb.prohibendum,de Regul. Rebuff. in praxi par.1.c.16. Pœnæ contra collatores, &c. num.6. Sanch.in opusc.lib.2.cap.1.dub.2.num.7.in fin.& num.12 Garzias de benef.par.7.cap.16. in princ.*

Et nota quòd ad obtinendum beneficium simplex sufficit, quòd sciat legere, & scribere, vtque possit recitare diuinum officium, etiamsi non intelligat latinum. Ad obtinendum autem Canonicatum in Cathedrali, vel Parochiam requiritur literatura, idest intelligentia lingue latinæ, & scientia eorum, quæ pertinent ad eius officium: ita *Rota decis.318. per totam.* Aliàs enim collatio beneficij esset nulla,vt *Rot.ibi,*& dixi infra *verb.Ordo, cap.9.*

II. Et restituere tenetur eidem Ecclesiæ taliter læsæ quanti illius intersit, *Cardin.& Anchar. in Clem. 1. de æt.& qualit. Rebuff. loco cit. num.3. Sanch. dub. 45. numer. 4.*

Amplia prædicta, quòd conferens beneficium curatum digno, omisso digniori, peccat mortaliter, vt de communi testatur *Garzias,ibi num.2.* & hoc omninò tenendum ait *Sanch.dub.2. numer.16.* quamuis tunc non teneatur ad restitutionem vllam, si contulit absque concursu, seu oppositione in casibus, in quibus non requiritur oppositio, *Sanch.dub.45.num.10.* vbi id ait esse ferè certum, *& num. 15.* vbi ait esse probabilius. Si verò beneficium curatum, vel etiam simplex conferat digno, omisso digniori, per oppositionem, semper mortaliter peccat contra iustitiam commutatiuam, seu contra ius dignioris neglecti, *Sanch. dub.2 num.23. & dub.46.num.4. Gonzal.in reg.8.gloss.4. num. 128.* cum communi. Et sanè si beneficium conferendum erat digniori per concursum ratione alicuius iuris, vt statuti, vel fundationis, vel consuetudinis præscriptæ, tunc eligens dignum omisso digniori, vel eligens indignum, tenetur ad restitutionem digniori contempto, *Gratian.decis.97. Barbos.alleg.60.num.98. & 104.Garzias par.7.cap.16.num. 56.& 61.Sanch.dub. 46.num.2.* dicens hanc esse probabiliorem sententiam. Verùm collatio tunc facta digno,omisso digniori, valida est: vt *Gonzalez num.129. Sanch. dub. 40. num.3.* vnde prouisus erit tutus in conscientia, nec tenebitur ad restitutionem vllam digniori, sistendo in iure communi; At si beneficium curatum conferatur per oppositionem, hodie ex *Tridentin.Concil.sess.24 c.18. de ref.* & Bulla Pij V. 33. incip. *In conferendis*, ita debet conferri ei, quem Episcopus digniorem, seu magis idoneum iudicauerit, talemque Episcopus eligere tenetur, vt dignior contemptus appellare possit ab irrationabili electione, & electio facta non seruata forma dicti decreti, sit irrita, & nullum ius tribuat prouiso, neque titulum coloratum,si scilicet sit iniustitia, seu irrationabilitas manifesta, vt *Gonzalez num.136.* quare dignus prouisus neglecto magis idoneo, tenebitur ad restitutionem eidem, & prouisio ipsius est irrita ipso iure, vt *Gonzal.ibid.* & idem sentit *Leon.thesaur. fori Eccles.par.2.cap.3.num.38. Garz. numer. vlt.*

Sed quæres an prouisus de beneficio in concursu, si erat inhabilis ad illud ratione occultæ censuræ, vel irregularitatis, aut alterius vitij, seu impedimenti occulti possit obtinere postea in sacra Pœnitentiaria non solùm absolutionem à censura, & dispensationem super irregularitate illa occulta: verùm etiam reualidationem tituli dicti beneficij. Respondeo, si nullitas prouisionis processit à censura, vel irregularitate contracta ob violationem censuræ, poterit tituli reualidationem impetrare in sacra Pœnitentiaria,stante aliqua causa rationabili sic cum eo dispensandi; quia in his casibus specialiter ei concessere Summi Pontifices facultatem titulum reualidandi.

III. Beneficium Ecclesiasticum conferens scienter indigno, eo ipso priuatus manet iure illud conferendi alteri idoneo in eadem vacatione. Si verò ignoranter indigno contulit, vt puta quia inhabilitas prouisi erat occul-

occulta, non priuatur iure suo, ideoque poterit in eadem vacatione alteri idoneo idem beneficium conferre, per *c. si electio de elect. in 6. Abb. in cap. 2. num. 16. de postul. Prælat. Rebuff. in praxi p. 1. cap. 16. num. 1. Buratt. decis. 162. num. 7. cum alijs DD.*

Amplia quòd prædicta pœna priuationis obligat etiam in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, vt dixi *verbo Electio, cap. 3. not. 3.*

Limita, quòd asserens electores, seu collatorem sciuisse illum esse inhabilem, vel indignum probare tenetur, quia ignorantia præsumitur facti alieni, *l. verius, ff. de prob. Menoch. præsump. 23. num. 51. & 52. lib. 6.* & in dubio quilibet præsumitur dignus, *c. vn. ibi gloss. verb. æstimare, & Barb. num. 3. de scrutin. in ordin. fac.*

Sed vide quæ de hac materia, & pœnis huius criminis, dixi infra *verbo Electio, cap. 3.*

CAPVT XI.

Beneficij gratia vtentes literis non expeditis in Curia Romana.

Vide *verbo, Gratia, à cap. 1.*

CAPVT I.

Bigamorum pœna.

Vide *verbo, Matrimonium cap. 2.*

CAPVT II.

Bigamos ordinans.

Vide *verbo, Ordo, cap. 2.*

CAPVT I.

Bonorum Ecclesiasticorum alienatio.

Vide, *supra, Alienatio.*

CAPVT II.

Bonorum Ecclesiasticorum furtum, rapina, incendium, effractio, & damnum.

Vide, *verbo, Sacrilegium, cap. 1. 3. & 4. & verbo, Incendiarij, cap. 1. & 2.*

CAPVT III.

Bonorum Ecclesiasticorum vsurpatio, vel impedimentum.

Vide *verbo, Vsurpatio.*

CAPVT I.

Calumniator.

Vide *verbo, Accusator, & verbo, Electio cap. 4.*

CAPVT I.

Cameræ Apostolicæ Ministri rationes fideliter non reddentes.

IN Bulla Pauli III. 40. incipit, *Cùm sicut accepimus*, statutum est, vt Prouinciarum Ecclesiæ Romanæ Thesaurarij, mercatores, seu publicani, & ministri, & alij eidem computa reddere debentes, ea integrè reddant, integrum debitum, & creditum describendo, nec audeant aliquid penes se, vel alios retinere, vel retineri facere; & contra facientes incurrant (scilicet ipso facto) excommunicationem Papæ reseruatam, periurij, & falsi pęnas, & dupli cuiuslibet partitæ omissæ, vel non solutæ, eidem Cameræ applicandi, vltra alias pęnas arbitrarias ferendæ sententiæ.

Limita, quòd ad incurrendas dictas pœnas, requiritur dolus propter verbum, *audeant*. Limita etiam, quòd licèt dicat Bulla, *Si aliquid ausi fuerint retinere, &c.* & hæc dictio *aliquid* verificetur etiam in minimo; tamen adhuc in casu nostro excusat paruitas materię, quia etiam dictio *aliquid* pro subiecta materia requirit materiæ grauitatem; maximè quando pœna respicit rem, & contemptum formalem, *Surd. de alim. tit. 8. priuil 61. num 21.*

Limita tertiò, quòd non continentur Iudices intercipientes condemnationes Cameræ debitas, seù confiscationes, quia id faciunt per modum furti commissi à priuata persona, non vt ab officiali Cameræ, vt patet ex Bulla.

CAPVT II.

Ad Cameram Apostolicam pertinentes confiscationes, vel pœnas defraudans.

IN Bulla Pij IV. quæ est 43. incipit, *Decet Romanum*, statuitur, vt omnes pœnæ pecuniariæ, & mulctæ, & confiscationes. pro quibuscunque criminibus, exceptis ijs, quæ pro damnis datis inferuntur, & exceptis pœnis applicatis titulo verè oneroso, vel pro reparatione pontium, viarum, &c. & Ecclesiarum & piorum locorum, & pro alijs publicis rebus, in toto Statu Ecclesiæ Romanæ applicentur Cameræ Apostolicæ, non autem Communitatibus. Itaque præcipit, & inhibet Legatis, & Gubernatoribus, & alijs Officialibus, ne in eorum decretis, edictis, & sententijs dictas pœnas, &c. alteri quàm Cameræ Apostolicæ audeant applicare. Quod si contrauenerint Legati à Latere indignationem Pontificiam incurrant; inferiores verò pęnam excommunicationis, seu suspensionis à Diuinis, aliasque arbitrio Papæ.

Deinde alia Bulla, incipit, *Cupientes*, idem Pontifex statuit, vt Officiales præfati de pęnis statutarijs, & bannimentorum habeant decem pro centenario, & accu-

accusatores quartam partem de penis bannimentorum; ita tamen, vt præfatas portiones supradicti accipiant non propria authoritate, sed de manu depositarij Cameræ; & idem vult obseruari de alijs applicationibus exceptis, vt supra, verbi gratia pro titulo oneroso, &c. nulla tamen apposita est hìc transgressoribus pena latæ sententiæ, vt ibi patet, neque adest obligatio restituendi; sed solùm præceptum id obseruandi. Hæc Constitutio fuit confirmata à Sixto V.& Clemente VIII. Bulla 5. incipit, *Inter cæteras*, vbi *num.*8. præcipit, vt Romæ rei penas pecuniarias in manibus tantum Depositarij Cameræ Apostolicæ persoluant,& *num. 9.* subiungit, quod rei aliter soluentes, denuò Cameræ sint soluere obligati, & omnes officiales contra formam prædictam pecunias illas dãtes,ad restitutionem Cameræ teneantur. Notarij autem dictas pecunias intercipientes, nisi Depositario intra triduum restituerint, ducentorum ducatorum auri de Cameræ penam incurrant. Sed hæc pena vltima non obligat ante sententiam declaratoriam, sed ad simplum tantum restituendum in conscientia obligantur, vt dixi *par.1.cap.37.*

Quæres,an incurrat in has penas Iudex ob gratiam, vel sordes omittens reum condemnare. Respondeo negatiuè; An verò saltem teneatur Iudex ad restitutionem Cameræ in hoc casu. Respondent multi negatiuè, quos allegat, & sequitur *Diana to.2.misc.5. ref.52.& Salas de legib.disp.15.sect.7.à num.*101.sed multi affirmant, vt *Ang.verbo pœna num.*18. *Sylu. quæst.*28. *Sot.de iust.lib.1.quæst.6.art.6. Sayr. lib.10. clau. tract. 2. cap.15.num.3. Layman lib.3.tract.2.cap.5. §.2. si Iudex*; & alij: vtraque est probabilis.

Quæres secundo, qualiter intelligantur incurri illæ duæ censuræ, scilicet excommunicationis, seu suspensionis, stante illa particula, *seu*? Respondeò, aliqui putant vtranque censuram incurri: quia illa particula, *seu*, est augmentatiua, & coniunctiua, vt *Gratus de dictionib. super dictione seu, cap.*228.*num.*1.2.& 3. vbi multa iura congerit, *gloss. in c.latores, verb. ab officio, de Cleric. excomm.min.* vbi ait, quòd si Episcopus dicat, Suspendo te ab officio, vel beneficio, debes ab vtroque abstinere. Alij dicunt intelligi ad electionem arbitrio delinquentis. Ita *Suar.de censur.disput.3.sec.2 num.12. Filiuc.tract.11.num.18.Bonac.de censur.in communi pun. 7. num. 4.* qui dicunt ita obseruandum in censuris pluribus latis sub disiunctiua: & in terminis huius Bullæ,*Bonacc.de censuris in partic.disp.2.quæst 10. pun. 13. in fin.* Alij quos refert tacito nomine *Filiucc. tract. 14.num.*177. dicunt intelligi excommunicationem à Laicis, suspensionem a Clericis incurri: ego puto incurri in tali casu censuram, quam declarauerit Papa, seu Auditor Cameræ Apostolicæ, & ante talem declarationem neutram incurri, sed tantum declaratione facta: sicut in simili obseruatur in excommunicatione, quæ incurritur vigore obligationis Cameralis à non soluentibus pensionem reseruatam super beneficio, & ita sentit *Filiuc.ibidem*, & facit, quia communis sententia ait, quòd quando censuræ duæ feruntur hoc modo, maneat suspensus, vel excommunicatus, cum sint indeterminatè latæ, nec sufficienter explicatæ, non ligant donec determinentur, seu declarentur à conferente, *Vgolin.tab.1. cap.20.§.3. num. 4. cum Nauar.& Abb.*& tenet *Henriq.lib. 13.cap.32.nu.4. Sayr.lib.4.cap.7. num.3.de cens.*

CAPVT I.

Cardinalem iniuria afficiens.

Vide *verbo, Maiestatis læsæ crimen.*

CAPVT I.

Censuræ sententiam ferentes non præmissa monitione coram testibus.

IN *cap. sacro de sent.excomm.* prohibetur ne quis in aliquem excommunicationis sententiam promulgare præsumat, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas si necesse fuerit possit probari monitio. Quòd si contra præsumpserit quisquam, etiamsi aliàs iusta sit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum: alia nihilominus pœna mulctandus, si visum fuerit expedire.

Hunc textum latè explicat *Menoch.de arbitr.cas.*541 *per tot.Nauarr.cap.27.num.11.Sayr.lib.1. cap.12.num.6 Sanchez lib 6.de matr.disp.32. num.13. 17. 21. Suar. de censur.disput.3.sect.8. Coninch.disp.13. dub. 9. Layman. lib. 1.tract.de censur.cap.6.num.5.*

Declara primo ex *c. Romana,de sent.excom.in 6.*quod nec in specie, nec in genere pro culpis præteritis, vel præsentibus Iudices Ecclesiastici ferre debeant censuras, sine competenti monitione, aliàs sententia est iniusta.

Declara secundo, quod dicitur in *c. sacro*, de modo ferendi sententiam excommunicationis; idem etiam in alijs censuris, scilicet suspensionis, & interdicti obseruandum,vt non ferantur sine monitione, vt supra, *cap. reprehensibilis, de appell. c. statutum, de sent.excom. in 6. Sayr. lib.1. cap.12. Suar. disp. 3. dub. 9. Layman. c.5. num.4.* Verum pœna, de qua in *d. c. sacro*, scilicet interdicti ab ingressu Ecclesiæ, non incurritur nisi in illo casu, quando fertur censura excommunicationis non seruata dicta forma præuia, & non procedit contra ferentem sententiam suspensionis, vel interdicti, *Suarez disp.37. sect. 1. num.3. Bonac. de censur. suspensio,q. 5. punct.1. §.1. num.2. Tolet. lib.1.cap.48. §.octaua*, Quamuis alij contra teneant apud *Bonac.* scilicet *Felin Henriq. & Alterius.*

Declara tertio, quòd illa monitio debet esse canonica,seu competens, id est trina, vel vna pro tribus,ad hoc vt censura sit iusta *cap.constitutionem,de sen.excom. in 6. & ibi DD. Menoch. loco cit. nu. 5.* Si tamen vna interuenerit, valida est sententia, aliàs non, *Barbos. in c. Romana, num. 21. de sent.excom. in 6. cum allegatis*, & debent assignari dies pro singulis arbitrio Iudicis, vt non minus vna die,& communiter duo assignantur. Vide *Menoch.casu 545. num. vltim.*

Declara quarto,quod interdictum illud, seu pœna, de qua in *cap. sacro*, non procedit contra Episcopos, quia de illis non est facta mentio, *c. quia periculosum, de sent.*

de sent.excomm.in 6.Sayr. lib. 1. cap.13.n.16.Suar.disp. 37.sect. 1. num.3.

Declara quinto, quod non prærequiruntur monitiones, quando fertur præceptum sub censura ipso facto incurrenda in casum contrauentionis, *c. reprehensibilis, de appel. Layman. num. 5. vbi supra, Suar.disp. 3. sect 8. num.5. Sanchez lib 6. in decal c.4.num 50.* qui dicunt procedere siue illud præceptum sit speciale ab homine extraiudiciale, siue generale à iure: quia illud præceptum satis monet.

Sed neque requiritur monitio ad sententiam declaratoriam censuræ incursæ, sed requiritur tantum vna citatio ad dicendam causam quare non debeat declarari, si excessus non sit notorius, debet enim citare reum & eo præsente recipere probationes super facto; quo constito, debet illum declarare incidisse in sententiam iuris *Abb in c. peruenit il primo de Appell.num.5. Roman. cons 482. num.6.& 9.* Si autem factum sit notorium potest declaratoriam proferre talem pœnam iuris à reo incursam *Abb.& Rom. ibi Mart. de iurisd. p.3 c.3.in fin per d.c.peruenit* Alias autem requiritur citatio vt dixi ad sententiam proferendam, vtque non feratur in inauditum, nisi in contumaciam *gloss.in cap. sacro, verbo constiterit de sent.excomm. & glos. in Clem. præsenti, verbo constiterit, de censib. Genuensis in praxi, cap.23. num.19. Barbos in d. Clem. præsenti num 5. Marta de iurisd par.3.cap 3.num 28. cum ibi alleg. & Auila par.2 de censur cap 5. disp.1 dub 5* Et si omitteretur hæc citatio, declaratoria esset nulla seu irrita, *Auila ibi, Nauarr.consil.9 num 4.de sent.excomm Genuen d c. 23. praxis num.16.* & de communi testatur *Vgolin. de censur.tab 1.cap.21.§.2 num 9.* Et nota differentiam, quod licet sententia censuræ promulgatoria proferenda, cum debeat prius constare de contumacia, prærequirat citationem personalem, nisi reus dolo latitet nam in hoc casu sufficit citatio ad domum, vel per edictum, vt latè *Genuens. ibi num.12* vbi ait communem esse sententiam, *& Marta loco cit à num.10. 17.& seqq. Cassad.decis 12 in fin de rescr.* vel nisi constet citationem, vel monitionem ad domum factam, vel per edictum ad eius notitiam peruenisse *Couarr in c. Alma mater par 1 §.9.num 4.vers tertius casus. Bellam. decis. 188. quæ est vnica, tit de dolo.* Tamen ad sententiam censuræ declaratoriam non requiritur citatio personalis, vt *Roman conf.482. num 5. & ibi Mandos. cum Soccin.Curt & Dec.* & tenet *Genuens practic quæst.708.* qui notant hanc differentiam. At verò denunciatio censuræ iam promulgatæ, vel declaratæ non requirit citationem (& potest fieri etiam post appellationem à Iudice à quo, ita *Bellamera decis. 411. quæ est vn. de senten. excomm* In causa autem declaratoriæ si citatus, vt supra non compareat, tunc in absentem contumacem procedi potest non solùm ad interlocutoriam, idest ad sententiam excommunicationis promulgatoriam ob contumaciam, *ex cap. quoniam frequenter, vt lit.non contest gl in c. 1 ver.de accusationibus, & ibi Prepos.num. 1 3.q.9.* Sed etiam procedi potest, & solet ad ipsam diffinitiuam, idest declaratoriam censuræ incursæ, quia causa declaratoriæ est summaria, vel etiam quia agitur de periculo animarum, ideo proceditur ad illam etiam in absentem, seu lite non contestata, *Rota decis.504.seu 20.de sent.excomm. Præpos.cit.num.2.in fin. Felin.in cap. Rodulfus num 41. vers. intellige primò, de rescrip..Genuens.in praxi, c.23.num 20.*

Aduertè autem limitando tex. nostrum, quòd si Iudex in causa declaratoriæ omitteret citationem supradictam, non incurreret in pœnam huius decretalis, quia loquitur tantùm de sententia promulgatoria censuræ, non autem de sententia declaratoria, ita *Auila par,2.c.5.disp.1.dub 5.* Quis autem absoluere possit ab hoc interdicto ex hac decretali lato, vide *par. prima, cap.24.*

Vlterius notandum est, quòd declaratoria pœnæ incursæ à iure latæ ab eo iudice ferenda est, qui est iudex competens talis delicti contra talem reum, vt *c.cùm secundum, de hæret.in 6 c.peruenit, il primo, de appell.& ibi Abb.numer.5.* Si tamen delictum est notorium de iure, vel de facto, potest etiam declaratoria proferri & fieri denunciatio à Iudice Ordinario extraneo, seu alterius territorij in ordine ad suos subditos, vt debeant vitare talem ver.gr. excommunicatum, &c. quia tunc non requiritur citatio rei, neque causæ cognitio, ita vt possit etiam Episcopus declarare religiosum exemptum incidisse in talem censuram, *Henriq. lib 7.c.25. num.7 vers.nec potest, Gemin.in cap. Episcoporum num. 8. in fin.vers.quidquid dicat, de priuil Barbos. alleg. 105. num 73.de potest. Epis.*

Notanda est etiam differentia alia inter sententiam promulgatoriam, & declaratoriam, quod à promulgatoria censuræ de præsenti latæ non potest appellari suspensiuè, sed benè à sententia declaratoria, & sic suspendetur effectus sententiæ, vt non sit necessario vitandus, *Lap. in Clem.ad compescendas numer 4. de seq. poss. Roman. dicto consil. 482. numer 9* Item alia est differentia, quia sententia promulgatoria censuræ lata post appellationem est nulla, & attentata: Sed declaratoria censuræ lata post censuram incursam, etiamsi lata sit post appellationem à promulgatoria de præsenti valida est, & non dicitur attentata, *Rom. d.nu.9 per cap.pastoralis in fin de appell.* sed de hac materia dixi supra *par. 1.* de suspensione censurarum.

C A P V T II.

Censuræ sententiam proferens non in scriptis.

IN *cap 1.de sent excomm.in 6.* habetur, Quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis conscribat exemplumque huius scripturæ teneatur tradere excommunicato infra mensem, si fuerit requisitus: super qua requisitione fiat publicum instrumentum, vel literæ testimoniales conficiantur sigillo authentico.

Si quis autem Iudicum huius constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officijs nouerit se suspensum: Superior verò, ad quem recurritur, sententiam in tali casu relaxet, & latorem, seu Iudicem, qui talem sententiam protulit, condemnet in expensis, & interesse, & aliter arbitrio puniat. Et hæc etiam in suspensionis, & interdicti sententia mandat obseruari. Et declara-

clarat, quòd si quis in dictis censuris diuina officia fuerit executus, fiet irregularis à solo Papa dispensabilis. Explicat *Menoch. de arbitr. casu* 541. *à num.* 14.

Declara primo, quòd ista censura suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, est propriè loquendo interdictum: suspensio autem hæc à diuinis officijs est interdictum ab vsu actiuo, & passiuo Diuinorum, *Suar. de cens. disp.* 37. *sect* 1. *num.* 2. *Bonac. de cens. partic. disp.* 3. *q.* 5. *punct.* 1. §. 2. *num.* 17.

Declara secundo, Episcopos non incurrere in pœnam interdicti, seu suspensionis, quia eorum non est facta mentio, per *c. quia periculosum de sent. excom. in* 6. *Genuen. in praxi c.* 24. *num.* 5.

Declara tertio, quòd ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas, *Suar. num.* 2. Quare aliqui dicunt requiri scientiam: ita *Suar. & Cardin in Clem.* 1. §. *porrò, de summ. Trin. & in Clem.* 1. §. *si quis, de stat. Monac.* Sed communior sententia ait sufficere culpam latam, seu ignorantiam crassam, *gloss. in d. c.* 1. *verbo, temerarius*, quam *ibi* sequuntur Doctores communiter, & *Genuen. cap.* 24. *num.* 1. quia temeritas non dicit dolum, sed fatuitatem, & imprudentiam: *Io. Andr. in dic cap.* 1. *Ang. in l. eum quem temerè, ff. de iudic. S. Thomas* 2. 2. *quæst.* 35. *artic.* 25. dicens temeritatem esse defectum consilij, & speciem imprudentiæ, facit *tex. in l. Iulianus* §. *si item qui furem in fin. ff. de act. emp.*

Declara quartò, vt non procedat quando censura fertur per modum legis, vel edicti generalis, *Menoch. num.* 6. *Genuen. cap.* 24. *num.* 4. Item secundùm aliquos neque procedit quando ferretur censura per modum præcepti specialis pœnalis extraiudicialiter facti: ita *Conincb. disput.* 13. *num.* 85. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 6. Sed contraria est communis, vt *Genuen. num.* 1.

Declara quintò, quòd secundùm aliquos non procedit hæc constitutio in Prælatis Regularium, *Tolet. num.* 3. *Genuen. num.* 5. Sed communis affirmat etiam in eis procedere, *Nauarr. cap.* 27. *num.* 8. *Vgolin. tab.* 1. *cap.* 14. §. 6. *num.* 2. *& Canonistæ in d. cap* 1. communiter. verum est, quòd aliqui Religiosi, vt Minores, & nostri, habent in hoc priuilegium, ne scripto teneantur censuram promulgare, vt *in comp. verb. excomm.*

Declara sextò, vt hæc decretalis non procedat in sententia censuræ incursæ declaratoria, sed in promulgatoria, vt patet ex *text. ibi quisquis excommunicat, &c.* & ita tenet *Nauarr.* quem allegat, & sequitur *Auila par.* 2. *cap.* 2. *dis. vn. dub.* 3. *vers. hæc autem pœna.*

Declara septimò, quod censura huiusmodi lata sine scriptura, vel sine expressione causæ est valida, sed à Superiore illico relaxanda, *gl. hic verb. propter quem, Bonacin. loco cit. numer.* 11.

Declara octauò, quòd iudex requisitus dare exemplum sententiæ reo, incurrit in dictam pœnam, si non dederit intra mensem, vel si de tali requisitione denegauerit fieri publicum instrumentum, vt patet ex *text.* & sentit *Sayr. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 10. quia illud instrumentum iniungitur ad fauorem Rei contra Iudicem, vt ait *Sayr. ibi.*

CAPVT III.

A censuris absoluens sine facultate.

Vide *verbo, Absolutio, cap.* 3.

CAPVT IV.

Censura excommunicationis innodato vitando communicans quomodocunque.

NOta, quod hodie ex decreto Concilij Constantieñ confirmato à Martino V. per Constitutionem incipieñ *Ad euitanda*, & à Leone X. in Concilio Lateranensi, ad euitanda animarum pericula, nemo quempiam alicuius sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ratione, in Sacramentorum administratione, receptione, aut alijs rebus, vitare, aut interdictum locale obseruare tenetur, nisi sententia, vel censura contra certam personam, vel Ecclesiam, vel vniuersitatem specialiter à Iudice fuerit publicata, seu denunciata: exceptis ijs, qui excommunicationem ob violentam manus iniectionem in Clericum notoriè incurrerint, quia tales etiam vitandi sunt. Hæc autem moderatio non releuat ipsos censuris innodatos, seu suspensos, vel prohibitos, etiam occultè, & habetur in eadem Extrauaganti.

Hæc moderatio est in praxi recepta, vt testantur *S. Antonin.* 3. *p. tit.* 26. *cap.* 3. *Soto in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *Guttier. lib.* 1. *can. qq c.* 1. *num.* 1. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 5. *numer.* 1. *Auila par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 2. *dub.* 1. *Suar. disp.* 9. *sect.* 2. *num.* 5. *Conincb. disp.* 13. *dub.* 2. *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 3. & de communi testatur *Layman lib.* 1. *tract. de excomm. cap.* 4. *num.* 1. & receptam esse in praxi Vrbis, & Curiæ Romanæ, & totius Orbis, testatur *Sayr. lib.* 2. *de censur cap.* 12, *num.* 9. & tenet *Sacra Rota*, vt *recent. par.* 1. *decis.* 534. *num.* 12. & procedere in omnibus censuris, siue à iure, siue ab homine, ait *Sayr. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 21. & certissimum ait *Auila dub.* 1. & procedere etiam in irregularitate est communis recentiorum, teste *Auila ibi*. Et nota quòd non sufficit censuram esse in tribunali promulgatam, nisi sit per cedulones denunciata, vt *Couar. in cap. Alma, par.* 1. §. 2. *num.* 9. *Auila disp.* 2. *dub.* 3. *Suar disp.* 9. *sect.* 2 *nu.* 8. *Layman lib.* 1. *de excomm. cap.* 4. §. 2.

Addè quod valent acta iurisdictionalia seu publici officij hominis excommunicati, vel suspensi, qui non sit de vitandis, (idest non denunciatus nominatim, neque notorius clerici percussor) non solum si gesta sint ad petitionem partis, (in quo omnes DD. conueniunt) sed etiam ex officio *ob dictam extrauag. & ob l. Barbarius ff. de off. Præt.* vt tenent plures, quos allegat *Garzias de benef. pa.* 5. *c.* 5. *num* 323. & de excommunicato tenet & ait communem *Rota decis.* 534 *num.* 3. 4. *&* 5. *pa.* 1. *recent.* loquens de collatione beneficij facta ab Ordinario excommunicato non declarato; quæ collatio est actus iurisdictionis ex officio nobili, vt fatetur *Garzias ibi*: & quamuis *Rota ibi.* censeat suspensum ab officio, vel iurisdictione, etiam occultum, non posse validè beneficia conferre, nec alios actus iurisdictionis exercere: tamen etiam in hoc contrarium

tenent

tenent communiter Theologi,dicentes *ex dicta extrau. Martini V.* valida esse acta iurisdictionalia suspensi nō declarati. ita *Henriq. lib.13.c.33.§.2.Tolet. lib 1. cap. 45. num.6. Suar. de cens. dis. 27. sec. 1. num. 31. in fin. Sayr.lib. 4. de cens. cap. 11. num. 15. Auila de suspens. dis. 3. dub. 4. concl. 4. Sanch. de matr. dis. 22. num. 56. lib. 3.* Imò quod etiam si suspensio vel excommunicatio sit denunciata,si tamen ibi vbi actus geritur sit occulta, seu communiter ignorata, valida sint acta iurisdictionalia, probat *Henriq. loco cit. & Vantius de nullit. ex defec. iurisd.ordin. num.137. Sanch. lib.3.dis.22. num.33. & 34. loc cit.*

Est tamen verum quod & si Iudex non esset denunciatus,seu aliàs vitandus ; tamen posset reus excipere in quacunque parte iudicij contra Iudicem de illius excommunicatione,& protestari de inualiditate actorum , & sic impedire processum. Si autem non excipiat, iudicio postea terminato non poterit excipere, neque acta inualidare,per *c. pia de except. in 6. & ibi Barbos. num.5.& 10. Sayr. de cens.lib.2.c.7.num. 13.& 14. Layman. lib.1. trac. de excommun. c. 2. num. 13. §. verum.* Et idem dicendum de actore excommunicato. Nam si sit de vitandis tenetur Iudex ex officio illum repellere,si autem sit de non vitandis, Iudex non tenetur illum per se repellere, sed solum ad instantiam partis. *d.c.pia,Layman. ibi,Nauar. c. 27. num. 21. Gutier. lib.1. can. qq. c.1. num. 82. Suar. de cens. dis. 14. sec.2. & alij commun.*

An autem sufficiat quod quis sit denunciatus , vel notorius clerici percussor in vno loco, ad hoc vt debeat vitari in omni loco, dixi *pa.1.c.7. in fin.*

Illud est etiam aduertendum, non sufficere quod quis sit denunciatus sub nomine generico ,v.gr. omnes de tali ordine , vel centuria , vel decuria. Quia ex hoc non fit notorium quod ipse sit talis; quia corpus vniuersale potest mutari per partes eo saluo remanente . *l. proponebatur ff. de indic.* & propter hoc non dicitur ita certo demonstratus in particulari, vt non possit intelligi nisi de illo, quod requiritur ad hoc vt quis dicatur nominatim denunciatus,per *l. nominatim ibi DD. ff. de lib. & post.*& ita *Suar. de censur. dis. 9. sec. 2.num.10. Sanch. lib.2. in dec. cap. 8. num. 3.* & quia nominatim dicitur,quando est signatus per nomen proprium,vel appellatiuum,quod non possit conuenire pluribus,*gl.in c. constitutionem , v. nominatim de sent.exc.in 6.Bar. & Ias.in d.c.2.*

Ex dicta moderatione sic exposita sequitur quòd etiam hodie excommunicatus occultus, non declaratus,& non notorius percussor,agens in iudicio, potest repelli in iudicio à Iudice, etiam reo non excipiente; non tamen tenetur Iudex illum repellere , nisi reo excipiente:denunciatum autem, vel notorium percussorē tenetur repellere etiam reo non excipiente,*c.pia de excep.in 6.*iuncta d.extrau. *Ad euitanda.*Ita *Genuen. prac. qq.cap.762.*Idem dicendum de teste excommunicato, per *c.veniens il 2. in fin. de test. & c. decernimus de sen. exc. in 6.* in quibus excommunicatus repellendus est à testificando, nisi priùs absoluatur ad reincidentiam ad hunc effectum, *ex d.c. veniens.* Aliàs eius dictum nihil probat, *Rot.recen.par.2.dec.3.num.1.*quòd si non sit notorius Clerici percussor, vel nominatim denunciatus, valeat eius testimonium, nisi pars aduersa , aut Iudex eum reijciant, *Suarez de cens.disp.16 q 6 num.4.Bonac. de cens.disp.2.q.2.pun.7.num.12.cum alijs alleg. & Genuen. vbi supra .*

Amplia quòd neque Papa principibus, seu Regibus excommunicatis scribens vtitur verbis salutationis, sed dignitatis, vt apud *Baronij addit.anno Christi 1234.ex Epistola Gregorij IX.ad Andream Regem Vngarorum.*

I. Peccat mortaliter communicans in diuinis excommunicato vitando : peccat venialiter communicando in humanis , *Toletus lib.1.cap.11. §. tertius effectus, Suar.disput.15.de censur.sect.2.num.8.Sayrus lib. 2.cap.11.num.4.* Limita, nisi excusetur aliqua ex causis contentis illo versiculo,

Vtile, lex, humilis, res ignorata, necesse.

De quibus vide *cap. quoniam multos , 11. q. 3. & ibi* Canonistas , & Theologos in materia de excommunicatione

II. Excommunicationem minorem incurrit communicans in diuinis,vel humanis cum excommunicato vitando, & dicitur ratione participij:quæ minor excommunicatio priuat tantum vsu passiuo Sacramentorum,seu eorum receptione,sub pœna peccati mortalis,*cap.placuit,cum pluribus seqq. 11.q 3.c.nuper de sent. excomm.cap. statuimus,eod. tit.in 6 Sanch.de matrim.lib. 7.disp.9.* & efficit vt repellendus sit à beneficijs Ecclesiasticis, non tamen irritat ipso iure collationem. *Maiol.lib.3.cap.21. num 16.Layman lib.1. tract. de excom. cap.3.num. 5.* Potest autem ab hac excommunicatione minori absoluere omnis Sacerdos confessarius approbatus, qui à mortali peccato absoluere potest;Simplex autem Sacerdos,licet possit à veniali peccato absoluere , ex facultate generaliter ab Ecclesia illi in ordinatione delegata, & non reuocata,vt *Suarez de pœnit.dis. 26.sect.4.nu.5.& 7.& sect.6.nu.9. Filiuc.tract.7.nu.223. Coninch.de Sacr. Pœnit.dub 8.num.101. Layman.de pœnit.Sacram.c.12.nu.3.*tamen simplex Sacerdos non potest ab excommunicatione minori absoluere, etiam si sit per solum veniale peccatum contracta, *Sayr. lib. 2. c.23.num.8.*& communem ostendit *Bonacc.de cens.disp. 2.q.3. nu. 15.* Quamuis contrariam probabilem dicat *cum Nauar.& Tolet.* si pœnitens sola habeat venialia.

Nota quòd hanc minorem excommunicationem non incurrit communicans excommunicato in ijs casibus , quibus ob illam communicationem incurrit maiorem excommunicationem ex iure communi,quia censetur à iure facta commutatio,vt *Suar. disp. 12.sect. 2.nu. 13.* de quibus casibus dicemus capitibus seqq.

III. Excommunicationem etiam maiorem , quandoque incurrit communicans excommunicato vitando, quando scilicet lata est excommunicatio præcepto vel generali,vel speciali contra participantes cum illo,vel illo excommunicato declarato: & olim quidem poterat excommunicatio sic ferri à quocunque Ecclesiastico Iudice,etiam eodem contextu,excommunicando v.g.Titium cum participibus suis.*c.quod in dubijs,de sent. excom.c. excellentissimus, 11.q. 3.* Sed hodie ex *cap.statuimus,& c.constitutionem,de sent.excomm.in 6.* Inferior à Papa non potest ferre sententiam excommunicationis generalem contra participantes cum excommunicato à se , sed solum specialem, & canoni-

ea monitione præmissa, scilicet trina, vel vnica pro tribus, contra determinatos, & nominatim expressos: v. gr. monendo Titium, Caium, & Seium, ne cum Sempronio communicent, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ. Potest tamen ferre sententiam excommunicationis generalem contra quoscunque participantes cum aliquo certo excommunicato non à se, sed aliunde, siue à iure, siue ab homine, vel à statuto synodali. *Sayr. lib. 2. c. 11. num. 15. §. 6. casus, & c. 15. n. 22. Suar. dis. 15. de cens. sect. 2 n. 17. Gut. can. qq. c. 5. n. 31.* qui praxim seruandam docet in hac materia.

IV. Si quis sæcularis, aut regularis exemptus publicè excommunicatum ad diuina officia, seu ecclesiastica Sacramenta vel ecclesiasticam sepulturam admittere præsumpserit, vltra alias pœnas incurrit ipso facto interdictum ab ingressu ecclesiæ, donec de hac transgressione ad arbitrium eius cuius sententiam contempsit satisfecerit competenter, habetur in *c. Episcoporum de priu. in 6.*

De hac re eiusque explicatione vide infra eodē *c. 7.*

CAPVT V.

Censura excommunicationis innodato communicans in crimine.

EXcommunicationem maiorem incurrit quilibet communicans excommunicato vitando, si communicet in ipso crimine, propter quod excommunicatione innodatus existit siue à iure, siue ab homine: & hæc excommunicatio secundaria, scilicet participantis in crimine criminoso, est eiusdem rationis, cuius est illa principalis, nempe criminosi, & hæc secundaria est lata à iure communi, ob offensum latorem censuræ prioris, *c. nuper, de sent excommunicationis, c. si concubinæ, eod. tit.* vide *Sayr li. 2. c. 15. nu. 9. & 16.* Vnde si prior censura erat reseruata, etiam hæc secunda erit reseruata, aliàs non, *Sayr. nu. 9.* & si prior erat lata ab homine specialis, hæc secunda ab eodem solo erit absoluenda, ex *d c. nuper, Sayr. nu. 10* Sed aduerte quòd ad incurrendam hanc censuram requiritur, vt principalis sit nominatim denunciatus excommunicatus, neque sufficit, si sit notorius Clerici percussor, vt *Sanch. li. 2. in decal. c. 10. Auila pa. 2. c. 6 disp. 10. dub. 3. & 4 Bonacc. de cens. dis. 2. q. 2. pun. 6. §. 1. nu. 9. Barbosa in d. c. nuper nu. 4.*

CAPVT VI.

Censura excommunicationis innodatum à Papa Clerici ad diuina admittentes.

I. EXcommunicationem incurrunt Papæ reseruatam, ex *c. significauit 18. de sent. excomm.* de qua re latè *Sayr. lib. 2. c. 15. nu. 21.* cum multis authoribus, & *Bonac. de censur. excom. in communi q. 2. pun 2. §. 2. n. 7.*

Declara hanc conclusionem, quòd intelligitur de innodato excommunicatione à Papa per sententiam specialem, seu vt ab homine, non vt à iure per legem, seu canonem, vt de communi testatur *Felin in cap excommunicamus, il 1. de har. nu. 3.* & docet *Sayr. loco cit. nu. 20. & lib. 3 c. 29. num. 6.* & requiritur hodie vltra sententiam specialem, vt sit nominatim denunciatus, ob *extrau. ad euitanda.* ita *Sayr. lib 3. c. 29. nu. 6. & lib. 2. cap. 15. num 21.* vbi latè explicat Sufficit tamen si excommunicatus sit à iure, vel ab homine, etiam non à Papa, si tamen sit denunciatus à Papa. *Caiet. verbo excommunicatio, cap. 58. Henriq lib. 13. cap. 8. n. 2. Coninch. de censur disp. 14. nu. 33. Suar. disp 10. sect. 2. nu. 9. contra Sayr. lib. 2. cap. 15. num. 22 cum Nauar.*

Declara secundò, quod non dicitur admisisse ad diuina excommunicatum, qui orauit etiam publicè pro excommunicato absente, *Auila pa. 2. cap. 6. disp. 10. dub. 6. in fin.* vel qui cum eo orauit in Ecclesia tanquam vnus de populo. Sed requiritur communicatio receptiua, *Sayr. lib. 3, cap. 29. nu. 6.* Sufficit tamen si Sacerdos, aut Clericus in sacris recitet cum eo horas etiam priuatè, & extra Chorum, *Sayr. lib. 2. cap. 15. nu. 21.* cum communi

Declara tertiò, quòd non procedit de Clerico admittente ex ignorantia, etiam crassa, vel supina, vel coactè, sed solum si scienter, & spontè, vt dicitur in eodem textu.

Declara quartò, quod secundum multos, hic appellatione Clericorum non continentur regulares, sed sęculares Clerici: ita *Vgolin. tab. 4. c. 11. §. 2. Sayr lib. 5. c. 4. numer. 29. Eman. Sà verb. Interdictum, nu. 11. Bonacc. de censur. particular. disp. 2. q. 5. pun. 3. nu. 5.* & alij apud eosdem: sed communis opinio ait comprehendi, vt apud *Sayr. ibid.*

Denique notandum ex hoc textu, quòd Clericus hanc excommunicationem incurrens, ab Ordinario ad Sedem Apostolicam cum litteris pro obtinenda absolutione personaliter mittendus est, neque sufficit, si per procuratorem absolutionem petat, vt notat *Cardin. in dicto c. significauit.* An autem Clericus, seu Sacerdos celebrans coram excommunicato, tunc fiat irregularis? Resp. negatiuè, nisi post contractam excommunicationem iterum celebret. *Suarez disput. 12. sect. 1 num. 10.*

II Depositionis à dignitate, & loco Episcopatus pœnam ipso iure incurrere Episcopum, qui excommunicationis sententiam contra aliquem à Papa promulgatam violauit, verbi gratia eum absoluendo, vel ei communicando, tenet *Marta de iurisd. p. 3. cap. 21. n. 2. cum seqq.* vbi id probare conatur *ex cap. Theugualdum, 12. q. 3.* per illa verba, *Episcopatus exutos regimine consistere definientes;* quæ verba videntur significare declaratoriam pœnæ latę sententiæ incursæ.

Item quia iuramento Episcopi adstricti sunt defendere libertatem Ecclesiæ, *c. ego de iureiurando.* Quod si ad debiti sui executionem fuerint à Papa requisiti, id negligant, infidelitatis causa, & periurij, videntur incurrere pœnam priuationis Episcopatus, & ad hoc allegat Rayn. & Iacobin. Sed nullo iure probatur dicta eius sententia, ideo non est admittenda, quia in *d. c. Theugualdum,* DD communiter dicunt Episcopum in tali casu esse deponendum, non ipso facto depositum; & illam sententiam ibi fuisse depositionis promulgatoriam, non declaratoriam tantum: ita *ibi Turrecr. & Præpos.* & procedit quando adest graue, & publicum scandalum, vt patet ex eodem *tex.* Similiter

quod

quod dicit de iureiurando, communiter DD. dicunt periurium non inducere pœnam priuationis beneficiorum ipso facto, cum iure non sit expressum. Ita *Innoc. in c. inter dilectos, de excess. Prælat. in princ. & Felin. in c.2. nu. 3. de rescr.* & DD. communiter *in c. querelam, de iureiur.* Rayner. autem & Iacobinus loquuntur in casu priuationis feudi, vt videre potes apud eos locis à Marta citatis. Vnde non est facienda extensio ad Episcopatum, quia maior est connexio Episcopi cum Ecclesia, quam Vassalli cum feudo.

CAPVT VII.

Censura excommunicationis innodatum à quocunque quicunque ad diuina admittentes.

I. IN *cap.3. de priuil.* Si religiosi etiam exempti, excommunicatos nominatim ab Episcopo, vel ab eo denunciatos non euitent, admittendo eos ad diuina ex præsumptione; eorum Ecclesiæ, in quibus eos admiserint, subiacent interdicto. Vide infra *cap.* 15. ibi pleniùs de hoc dicam.

II. In *cap. Episcoporum, de priuil. in 6.* quicunque sæculares, aut regulares, quantumcunque exempti, excommunicatos publicos ad diuina officia, vel Sacramenta Ecclesiastica, vel Ecclesiasticam sepulturam admittere præsumentes, vltra alias pœnas à iure statutas incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserint, satisfaciant competenter.

Vnde apparet hanc censuram concurrere cum excommunicatione minori, vel etiam maiori, de quibus supra; ita *gl. in Clem. 1. de sepul. Tab verb. excommunicatio, 5. casu 42. & verb. interdict. 6. num. 2. Anchar. in d. cap. Episcoporum, num. 1.* & sufficit ad hanc pœnam si admittant ad diuina etiam priuatim celebrata, vt si cum illo recitent horas domi, *Sayr. lib. 2. cap. 15. numer. 21.*

Limita primò, quòd secundum magis communem hic *text.* procedit contra Ecclesiasticos sæculares, vel regulares tantùm priuilegiatos, seu exemptos à iurisdictione Ordinarij loci, vt de communi testatur *Nauarr. cap. 27. num. 157. ve. 11. Suarez de censur. disput. 37. sect. 4 num. vlt.* tenet *Io. Andr. Gemin. Anchar. & Io. Monac. in d. cap. Episcoporum,* contra *gloss. in d. c. Barbos. ibi num. 3. Sayr. lib. 5. cap. 14. num. 11. & 34.* qui dicunt illam particulam *quamtumcunque priuilegij, & exemptionis, &c.* esse ampliatiuam non restrictiuam ad illos solos.

Limita secundò, quòd hodie ob extrau. *ad euitanda,* non incurrunt hanc censuram, nisi admittant ad diuina excommunicatos nominatim denunciatos, vel notorios Clerici percussores, *Henriq. lib. 13. c. 5. nu. vlt. Auila p. 5. disp. 5. dub. 4. conclus. 4.*

Limita tertiò, quòd ad incurrendam hanc pœnam, requiritur præsumptio, scilicet quòd scienter admittant, *Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 32. num. 38.* & non sufficit si metu graui coacti admittant: imò etiam metus leuis excusat, vt *Suar. disp. 4. sect. 3. num. 15.*

Limita quartò, vt procedat solùm contra admittentes authoritatiuè, scilicet si admittant tanquam ministri Ecclesiæ, non autem si tanquam priuatæ personæ coassistant diuinis, *Nauarr. cap. 27. num. 93. Suar. disp. 10. sect. 2. num. 9. Coninch disp. 14. num. 33.* Itaque intelligitur de ijs admittentibus, ad quos pertinet ex officio admittere, vel prohibere, *Suarez disput. 37. sec. 1 num. 8. Filiuc. tract. 18. num. 147.* siue talis admittens ex officio, sit Clericus, siue etiam Religiosus laicus, dummodo enim sint personæ Ecclesiasticæ, hoc sufficit, siue sint masculi, siue moniales, *Tabien. verb. Interdictum 6. num. 2. Suarez disp. 34. sect. 3. num. 17. S. Antonin. 3. p. tit. 26. cap. 4. §. 1. col. 1. Nauar. cap. 27 num. 157.* Est contra *Sayr lib. 5. cap. 14. num. 4. & 11. Bonaccin tract. de interd. punct. 7. num. 2. & 19.* qui putant hunc tex. solum loqui de Clericis admittentibus.

CAPVT VIII.

Censura excommunicationis ligatum ad sepulturam Ecclesiasticam, vel oblationem admittentes.

Vide *infra verbo, Sepultura, cap.* 5. & *verbo, Oblatio, cap.* 4.

CAPVT IX.

Censuram excommunicati minimè seruantes.

PEccant excommunicati censuram non seruantes: sed intelligitur, si censura sit valida, secus si inualida, de qua re vide *Menoch. de arb. casu* 542. *Sayr. lib. 1. cap. 17. num. 8. & 16.* & intelligitur nisi in censura occulta communicent contra illam, ne se prodant cum infamia sui. Et quamuis excõmunicatus violans censuram excommunicationis non incurrat excommunicationem minorem, *Sayr. lib. 2. cap. 23. num. 4. Filiuc. tract. 13. num. 15. per c. nuper. de sent. excom. c. statuimus, eod. tit. in 6.* potest tamen puniri arbitrio Iudicis Ecclesiastici, *Genuen. in praxi c. 7. num. 1.*

POTEST etiam Iudex Ecclesiasticus instare, & cogere Iudicem sæcularem, vt tales contumaces in exilium eijciat, *Genuen. ibi num. 3.* Itaque regulariter nulla adest pœna latæ sententiæ contra istos, nisi ratione insordescentiæ, de qua re dixi, *verbo, insordescentia*; & nisi in casu sequenti ob inobedientiam specialem; & nisi in casu exercitij ordinum, vt dicam *cap.* 11.

CAPVT X.

Censura excommunicationis ligatus monitus de Ecclesia exire non obediens.

EXcommunicationem maiorem Papæ reseruatam incurrit excommunicatus publicus, qui nominatim à celebrante missam commonitus, vt exeat de Ecclesia, ibi remanere præsumit, *Clem. grauis in fin. de sent. excomm.* vide *Suar. de cens. disp. 22. sect. 4 num. 33* & sufficit si moneatur ab alio, nomine, & mandato celebrantis. *Bonif. Vital. in d. Clem. num. 19.*

Aduerte, quòd aliqui DD. dicunt illam partem tex.

tex.Clemen. debere intelligi iuxta præcedentia eiusdem textus, nempè quando excommunicatus esset in Ecclesia iterdicta: ita *Suar. ibi num.* 30. Sed alij verius non admittunt hanc restrictionem, vt *Bonac de cens. in particul. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 20. *num.* 14. *Layman de interdic. c.* 3. *in fin. Sayr. lib.* 2. *c.* 29. *num.* 43. *§ quarto*, & *ipse Suar.* ita docet *disp.* 12. *sect.* 1. *num.* 11.

Requiritur autem ad hanc pœnam incurrendam præsumptio, vnde excusat metus etiam leuis, v. gr. si timuit se à Curia sæculari pro debitis carcerari extra Ecclesiam, aut si alio simili timore corporalis, vel pecuniarij damni detentus est, *Bonif. in d. Clem. num.* 32. facit quod dixi *supra cap.* 7. Non tamen requiritur, quòd sit excommunicatus denunciatus, sed publicus, *gloss. ibi*, *& in Clem.* 1. *de sepult. verb. publicè*; Si enim esset occultus, non teneretur se prodere, & posset Missam audire quando aliàs sequeretur scandalum, aut infamia sua, vt latè *Sayr. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 28. cum communi: & idem ait de alia quauis communicatione, & in terminis nostris probat idem *text. Clem. verb. publicè*, *& ibi gloss. & Vitalin. num.* 19. *Barbos. numer.* 4. *cum Couarr.* Ex quibus apparet, quòd peccaret tunc Sacerdos monens publicè vt discedat, per ea quæ dixi *par.* 1. *cap.* 7. Publicum autem excommunicatum hic accipere debemus eum, de quo publicè ibi constat excommunicatum esse, ex fama, seu noticia publica, vt non sufficiat fuisse excommunicatum, vel declaratum in Tribunali coram paucis, si hoc à populo ignoratur: ita *gloss. penult. in Clem.* 1. *de sepult.* & ibi Canonistæ communiter; quia sumus in materia pœnali, ideò stricta sit acceptio publici.

Adde quòd si publicus excommunicatus nolit de Ecclesia exire, etiamsi sit Clericus, vel Religiosus, potest violenta manus iniectione extrudi: ita *Anchar. in d. Clem. num.* 6. *per c. veniens, de sent. excom. Molina tr.* 3. *disp.* 56. *num.* 11. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 27. & latè *Suar. de cens. disp.* 12. *sect.* 1. *nu.* 11. vbi etiam ait hoc præcipuè pertinere ad officium Ostiarij, & ait non esse hanc iniectionem manus iniuriosam, sed defensionem immunitatis Ecclesiæ.

CAPVT XI.

Censura excommunicationis innodati Clerici celebrantes, vel facientes coram se celebrari.

I. IRregularitatem incurrit clericus exercens in statu excommunicationis maioris actum ordinis Ecclesiastici, *cap. si quis Episcopus in Concilio*, 11. *qu.* 3. *& toto tit. de Clerico excom. minist. & cap.* 1. *de senten. & re iudic. in* 6. *& cap. istum de sent. excommunicationis in* 6. Vide *ibi Canonistas*, *& Maiol. lib.* 3. *cap.* 18. *Sayr. lib.* 4. *cap.* 16. *per totum*, *& lib.* 7. *cap.* 9. *Bonac. de censur. disp.* 5. *pun.* 6. *num.* 14. *disp.* 7. *q.* 3. *pun.* 5. *num.* 1.

Amplia etiamsi sit excommunicatio occulta, seu non denunciata, *Sayr. lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. *cum alijs*.

Limita primò, quòd etiam si sæpiùs celebret, quamuis semper peccet mortaliter, vna tamen resultat ex omnibus causis illis irregularitas, *Sanch. lib.* 8. *disp.* 24. *num.* 7. *de matr.* Imò probabilius est, quòd etiamsi celebret pluribus excommunicationibus ligatus, vnam tantum irregularitatem ex multiplicatis fundamentis incurrat, *Rodrig. tom.* 1. *summ. cap.* 181. *num.* 3. *Garz. de Benefic. par.* 8. *cap.* 3. *num.* 83. Secus est in ligato diuersis specie censuris, vt excommunicatione, suspensione, interdicto, *Garz. num.* 80. *&* 82. *cum Auila*, *Bonac. de irregul. q.* 5. *pun. vlt. num.* 1. *& quæst.* 3. *pun.* 5. *num.* 10. Itaque qui supplicat pro dispensatione, quia celebrauit ligatus diuersis excommunicationibus, per se loquendo satisfacit dicendo se celebrasse in excommunicatione. In sacra tamen Pœnitentiaria coguntur pœnitentes exprimere censuram, & causam illius, propter diuersitatem formularum, aliquando enim pœnitens relinquitur inhabilis ad officia, vel ad confessiones audiendas pro grauitate causæ.

Limita secundò, quòd secundùm multos Doctores, per exercitium ordinum minorum non fiet irregularis, quia hodie etiam à laicis sæpè exercentur: ita *Bonaccin. de irregul. q.* 3. *pun.* 5. *numer.* 1. *cum Nauar. Auil. Tolet. Sayr. infra citandis*. Contraria tamen sententia est probabilis, quam tenet *Suar. Vgolin. Regin. Alterius*, *& Graff. apud Bonaccinam. ibi*. In vno casu hæc secunda sententia est certa, scilicet ob exercitium ordinis minoris in censura contracta ob simoniam in ordine, fieri irregularem, sic statuente Sixto V. *in Bulla contra malè ordinatos*. Ita notat *Sayrus lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 11. *& lib.* 7. *c.* 9. *num.* 3.

Limita tertiò, quòd excusat bona fides *cap. Apostolicæ, de Cler. excomm. min.* ver. gr. si excommunicatus absolutus est à Vicario, vel Episcopo imperito, in eo casu, quo non poterat absolui nisi à Papa, & sic si absolutus celebrauit, non sit irregularis, & hoc procedit etiam pro foro externo, vt excusatus censeatur à pœna irregularitatis, *Rota decis.* 438. *numer. vlt. par.* 2. *posth. Farin. & decis.* 659. *in eadem collec. Farin. par.* 2. vbi ad incurrendam irregularitatem ob violationem censuræ, requiritur, vt celebrauerit in contemptum clauium, idest nullam habens causam probabilem credendi se esse absolutum.

Item non incurrit irregularitatem celebrans, sciens pro certo se iniustè, & inualidè fuisse excõmunicatum, quamuis enim in iudicijs euitandus sit, si nullitas sit occulta, secus tamen in extraiudicialibus, *c. solet, ibi gl. in figurat. casus in fin. de sent. excomm. in* 6. quod est intelligendum, quando in casibus publicis admissus sit ad probandam nullitatem, pendente termino probationis, vt *in d. text. §. fin.* Si verò nullitas sententiæ censuræ, seu excommunicationis sit publica, & notoria, tunc talis iniustè censura ligatus non sit irregularis etiamsi celebret mala fide putans se excommunicatum, & non erit vitandus, tàm pro interno, quàm pro externo foro, *Vgolin. de censur. tab.* 1. *cap.* 14. *§.* 1. *num.* 24. *Sayr. de censur. lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 14. *Farin. in fragm. verb. excommunicatus num.* 32. ver. gr. si Delegatus excommunicauit non data copia suæ commissionis, citato, vel etiam non exhibitis literis comparenti authenticis, per ea, quæ habentur *in cap. cum in iure de off. deleg. & ibi Barbos. num.* 4. *&* 5. *cum allegatis*. Similiter si confisus appellationi interpositæ aduersus declaratoriam censuræ incursæ, celebret, non sit irregularis, etiamsi postea pronuncietur malè appellatum, *Felin. in cap. Ro-*

dulphus

dalphus num.43.de rescr.Sanch.consil.lib.3.cap.vnic.dub. 32.num.244.cum Imola Gemin. & Lap.in Clem.1. de sequestr. poss. Nauarr. cap. 23. numer. 104. §. *succedit*. Quia non dicitur tunc in contemptum clauium celebrasse.

An autem excusetur sciens se excommunicatum, sed errans in iure, putans non incurrere irregularitatem celebrando, multi dicunt excusari; tutior est non excusari. Vide *Sanchez lib.9.de matrim.disp.32.num.5. & 6.Dianam resol.67.tract.5.misc. tom.2. Bonac.de censur.disp.1.pun.1.num.13.*

II. Clericus faciens coram se celebrari dum excommunicatus existit, etiam non denunciatus sit irregularis, perinde ac si ipse celebrasset. Hæc conclusio non est ex iure scripto, sed ex iure interpretatiuo, & communi opinione Doctorum, & consuetudine, *arg. c.illud,de Cleric.excomm.min.Sayr.lib.2.cap.15.nu.5. lib.7. cap. 9. num.* 18. cum multis, quos allegat, & sequitur *Layman lib.1.tract.de irregul.cap.3. §.illud porrò.*

Et procedit in quocunque authoritatiuè sic præcipiente, siue sit Episcopus, siue magister chori, &c. Ampliant hæc aliqui, vt idem sit si non excommunicatus faciat ab excommunicato coram se celebrari: ita *Sayr.lib.7.cap.9.num.18.* sed contra *Auila par.7.disput. 10. sect.2.dub 6.concl.3.cum alijs* & hoc verius videtur.

Super his irregularitatibus, scilicet vtroqis modo cõtractis violatione censuræ, solus Papa dispensare potest, *cap.1.de sent.excomm.in 6.Sayr.lib.7.cap.9 num.30.* Episcopus tamen in casibus occultis poterit, iuxta terminos *Trid.sess.24.cap.6.ref Sayr.nu 30. Layman lib.1. tract.de irregul.cap.9. num.4.* Aduerte hic, quòd habens facultatem à Papa dispensandi super irregularitate ex homicidio voluntario, non ideo potest dispensare super irregularitate ista ob violationem censuræ incursa, vt *Sanch.de matr. dis. 2. num. 15. lib. 8.* cum communi sententia.

III. Hoc crimen celebrationis in censura est depositione dignum: Itaque clericus ex hoc est deponendus ab officio, & beneficio, *c.Clerici, de Cleric.excom. ministr.* Sed ex æquitate hæc pœna non est exequenda nisi præuia monitione canonica. Vide *Sayr.lib.2.cap. 15.num.7. Bernard.Diaz in praxi cap.33.* Et nota quòd olim hæc pœna depositionis erat latæ sententiæ, sed hoc ius est moderatum, vt *Sayr. ibi*. Hinc sequitur quòd celebrans in excommunicatione publicè in contemptum clauium, seu malitiosè, fit infamis infamia iuris, & consequenter ex alio capite est irregularis; quia omne crimen depositione dignum, si fuerit notorium, reddit infamem iuris infamia, & irregularem, *Sayr.lib. 7.cap.12.num.12.* vbi plurimos allegat, & ita *Maiol. lib.5.cap.12.num.2. §.alio axiomatis,* in terminis nostris docet de celebrante in contemptum clauium.

Sed aduerte, hoc quod dicimus aliquem celebrasse in contemptum clauium, aliter accipi in formula dispensationis sacræ Pœnitentiariæ, ibi enim intelligitur de contemptu formali potestatis Ecclesiæ. Vnde quando conceditur dispensatio ei qui celebrauit in censura, semper excipitur, non tamen in contemptum clauium: de iure autem communi, intelligitur etiam de contemptu materiali, & interpretatiuo. Vide *Rotam decis.438.num.vlt. par.2. Posth. Farinac.* Plures limitationes in hac materia, & pœnis prædictis, vide apud *Salzedo ad Diaz d.cap.33.*

CAPVT XII.

Censura interdicti innodati moniti ab Ecclesia exire non parentes.

EX *Clem. grauis de sent. excomm.* publicè interdicti in ipsis Ecclesijs nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti, remanere præsumentes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam.

Amplia, vt procedat etiam si Ecclesia illa, seu locus non esset interdictus, vt *Bonac.de cens.in part. disp. 2.q.3.punct.20.num.14.* & consentiunt *Sayr.lib.3. c.29. num.43.§.quartò est. Filiuc.tract.15. num. 74.* iuxta dicta *supra cap.* 10. ibi vide explicationem huius textus, & pœnæ.

CAPVT XIII.

Censura interdicti innodatum nominatim, aut non interdictos tempore interdicti in sacro sepelire præsumentes.

I. INcurrit excommunicationem, à qua non potest absolui, nisi priùs arbitrio diœcesani satisfecerit competenter, ex *Clem. 1. de sepult.* & hæc excommunicatio procedit generaliter contra Clericos, & Laicos proprijs manibus sepelientes, secundum omnes; Sed etiam secundum multos contra cooperantes, vt comitantes cadauer, & cætera. Vide explicationem *verbo Sepultura, cap.5.*

II. Incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, persona Ecclesiastica exempta, siue sit Clericus sæcularis, siue quilibet Regularis præsumens interdictos ad Ecclesiasticam sepulturam admittere, *ex c. Episcoporum, de priuil.in 6.*

Et durat hoc interdictum donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempsit, satisfecerit competenter. Pleniorem huius textus explicationem, vide *cap.seq.*

III. Ex *cap. 3. de priuilegijs,* si Religiosi etiam exempti, sepeliant mortuos in Ecclesia interdicta ex præsumptione, eorum Ecclesia nouo subijcitur interdicto: Vide hæc *verbo, Sepultura, cap.5. & supra cap. 7.* explicata.

CAPVT XIV.

Censuram interdicti localis, vel personalis quicunque Ecclesiastici sæculares, vel regulares violantes, aut violari permittentes.

I. CAp. *Episcoporum de priuil. in 6.* cautum est, ne sæculares, aut regulares quantumcunque exempti, vel priuilegiati scienter celebrent, aut celebrari faciant diuina in locis interdictis ab Ordinarijs, vel Delegatis, vel à iure: nisi quatenus à iure conceditur, & ne interdictos ad diuina officia, & Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittant.

Qui

Qui verò contra præsumpserint, præter alias pœnas à iure statutas ingressum Ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium Ordinarij, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter.

Declara primò, quood hæc Constitutio est contra omnes Ecclesiasticas personas, tàm sæculares, quàm regulares, exemptas tantum, non autem contra aliàs non exemptas, vt dixi *supra cap.* 7. vbi explicaui hanc Constitutionem, ex quibus apparet, quòd ratione huius transgressionis exempti fiunt de foro Episcopi, *Io. Monach. in eod. c. num.*3. *Io. Andr.num.*3. & sic poterit Episcopus illos punire, non poterit tamen eos excommunicare, si habent priuilegium vt non possint excommunicari nisi à Papa. *Io.Monach.ibid. num.*3.

Declara secundò, quod ex hoc textu tolluntur priuilegia concessa admittendi ad diuina interdictos vel celebrandi tempore interdicti, *Io. Andr.& Io Monach. ibid.num.* 2. Excipiuntur tamen, & præseruantur priuilegia clausa in corpore iuris, nempe moderatio *c. Alma mater, de senten. excomm. in 6.* Sed neque derogatur alijs priuilegijs postea concessis etiam extra corpus iuris.

Declara tertio, quod in hac Constitutione non continentur Episcopi, per *c. quia periculosum, de senten. excommun. in 6. Francus in d. c.Episcoporum.*

Declara quarto, quod intelligitur de non admittendis interdictis nominatim declaratis, vel in loco interdicto nominatim declarato, ob extrau. *ad euitanda,* de qua dixi *supra c.* 4. & in terminis, *Henriq. lib.* 13. *c.*5. *num. vlt. Auila par.*5. *disput.* 5. *dub.* 4. *conclus.* 4. & de omni interdicto locali docent *Suarez disput.* 37. *sect.* 2. *num.* 5. *Coninch. disput.* 17. *dub* 5. *in fine Bonac. de interdict. punct.* 7. *num.* 1. Interdictum autem personale generale obligat ad vitandum, si fuerit denunciata per nomen talis vniuersitas, etiam si non fuerint singuli nominati, *Bonacc. punct.*6. *num.* 23. secundum probabiliorem cum *Sayro lib.*1. *c.*12.*num.*23. *Suar. disput.* 37. *sect.*2.*num.*3. *Alter.de interd. disp.*10. *cap.* 4.*Auil. vbi sup.dub.* 5. *Coninch. disp.*17. *num.* 62. Contra *Nauar. Eman. Sà;* quos refert *Bonacc.ibi.*

II. Ex *c.* 3.*de priuilegijs,* §. *excommunicatos, iuncto* §. *fin.* Si Religiosi etiam exempti admiserint ad diuina nominatim interdictos ab Episcopo, vel ab eo nominatim denunciatos, eorum Ecclesiæ, in quibus admiserint ex præsumptione, subiaceant interdicto.

Quæres an sit interdictum latæ sententiæ contra istos admittentes in tali casu. Respondeo aliqui dicunt esse latæ sententiæ, sed posse ab Episcopo denunciari, seu declarari contra istos Regulares etiam exemptos, quia verbum *Subiaceant*, est latæ sententiæ, vt *si quis suadente* 17. *q.*4. *gloss. in c.*1.*de iniur. in 6.* ita refert aliquos tenere, *Hostien. hic in fine*, & multos pro hac sententia allegat *Tiraq. in l.si vnquam, verb.reuertatur,num.*.148. vbi *num.*150. eam per se veriorem ait, nisi ex subiecta materia aliud colligatur: sed contrariam ait communem *Abbas in d. c.* 3. *num.*7. *Hostien. ibi,& Cardin.in fine*, dicentes verbum, *Subiaceat*, intelligi ministerio Episcopi sententiam laturi: & ait *Cardin.* hanc expositionem tanquam benignam esse amplectendam, & eam communem in eo casu fatetur *Tiraquel. num.* 149. Vnde sequitur quòd si tales Religiosi habent priuilegium, ne possint excommunicari, nisi à Papa non poterit Episcopus talem sententiam contra eos fulminare: at secundum primam sententiam posset declaratoriam preferre, *Henriq. lib.* 7. *cap* 25. *num.* 7.

Limita etiam hanc Decretalem hodie, per *c. Alma mater de sent. excomm. in 6.* vbi certis modis moderatio facta est interdicti localis generalis, vel personalis generalis. Primò vt omnes admitti possint ad pœnitentiæ Sacramentum, si non sint excommunicati, vel culpabiles de tali interdicto, vel specialiter interdicti; & officia diuina possunt ianuis clausis celebrari submissa voce, Laicis exclusis, & sine sonitu campanarum: Sed & quater in anno, imò quinquies, id est Natali Domini, Paschate, Pentecoste, Assumptione B. Mariæ, & Corporis Christi festo ianuis apertis, exclusis excommunicatis, interdictis vero culpabilibus non admissis ad communionẽ Eucharisticam, & ad oblationem; & idem est de interdictis nominatim, seu specialiter, vt docent *Suarez disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 33. *Layman lib.* 1. *tract. de interdict. cap.* 2. §. *quarta exceptio. Sayr. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 12. *Io. Andr. & Henricus in d. cap.*3.

III. Regulares etiam exempti interdictum generale locale non obseruantes, aduertentes illud obseruari ab Ecclesia Cathedrali, seu Matrice, seu Parochiali, incurrunt excommunicationem latam in *Clem.* 1. *de sent. excom.* non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus. Et procedit etiamsi prætenderetur illud interdictum nulliter latum. *Sayr. lib.*3.*cap.* 33. *num.* 45. *&* 48. cum alijs Doctoribus. Non procedit hæc constitutio contra Clericos, vt supra citati DD. dicunt: & non procedit in interdicto speciali locali, neque personali etiam generali, vt *Tolet. li.* 1. *c.*39. §. *vndecima,* vbi benè explicat hanc materiam.

Item in prædicto casu Religiosi Minores Sancti Francisci si admittant suos Tertiarios in suis Ecclesijs ad diuina officia, excommunicationem incurrunt, Papæ reseruatam (scilicet ante satisfactionem) sed satisfactione præstita tunc sunt absoluendi ab Episcopo authoritate Apostolica à iure delegata, ex *Clem.cum ex eo, de sent excomm.*

Aduerte quod *Lapus in Clem.* 1. *eod. tit. cum Paulo,* æstimat in tali casu istos Religiosos incurrere etiam excommunicationem alteram, de qua §. *praced.* Sed contra *gloss. hic, Lauden, & Cardin. num.* 6. quia pœnæ non sunt multiplicandæ, eiusdem præsertim rationis, pro eadem causa, sed illa prior censetur in hanc grauiorem commutata. Procedit autem hæc pœna eodem modo sicut prior, quando est interdictum generale, & seruatur ab Ecclesia Matrice, vt *Vitalin. hic num.* 10.

Satisfactio fiet Ecclesiæ militanti læsæ arbitrio Diœcesani. *Vitalin.n* 19.

Nota autem quod etsi Ecclesia matrix vel cathedralis nòn obseruet interdictum non excusantur à peccato & ab alijs pœnis iuris supra & infra dicendis, supposito quòd interdicti sententia sit valida, seu quod verè liget, *Sayr. d.c.*33. *num.* 48. Secus si non ligat v.g. stante appellatione. *Sayr. ibi.*

VI.

IV. Clerici violantes interdictum personale, aut locale, incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio, vt de communi ait *Sayr. lib 5. cap. 14. num. 12. cum multis*, & *Auila par. 5. disput. 5. dub. 4 §. praeterea, ex c. fin. de excessib. prael.* Sed alij dicunt esse sententiam ferendam, non latam. *Sayr. ibi Bonac. de Interd. disp 5. punc. 7. num. 4. Coninch. disput. 17. num. 71.* Alij dicunt esse suspensionem latae sententiae ab officio, non à beneficio, *Suar. disp. 34 sect. 4. n. 16.* Alij dicunt esse suspensionem etiam à iurisdictione. *Laym. lib. 1. tract. de interd. c. 3. nu. 3.*

V. Celebrans in loco interdicto fit irregularis, *c. is qui, §. is verò, de sent. excomm. in 6 Suar. de cens. disp. 34. sect. 4. num. 14.* vbi multos Doctores cumulat; & ampliat procedere tam de clerico saeculari, quam regulari. Et idem est si quis violet interdictum personale, quo ligatus existat etiam occultè, vt *Suar. ibi nu. 21. ex dicto c. is qui, §. is verò.*

Limita ex *c. pen. de cler. excomm. vel interd. min.* vbi excusat ignorantia probabilis ab irregularitate, crassa autem, & supina facilitat dispensationem à Sede Apostolica obtinendam, ad quam pertinet haec dispensatio, vt *dicto § is verò.*

VI. Celebrans contra interdictum fit ineligibilis actiuè & passiuè secundum aliquos. Vide *Suar. numer. 16. ex dicto §. is verò.*

VII. Celebrare persistens in interdicto, seu contra interdictum postquam fuerit monitus, incurrit eo ipso poenam perpetuae depositionis, *c. 3. de cleric. excomm. & interd. ministr. Barbos. ibid. num. 2. cum Mario Alterio*, quia illud verbum, *incurrant*, ibi positum, secundum magis communem est latae sententiae. *Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur, 147. C. de reu. don.* Sed contra *Sayr. lib. 5. cap. 14. num. 7. & 8. Diaz cap. 28.* qui putant esse ferendae sententiae in casu nostro.

VIII. Sed etiam stante hac secunda sententia, consequenter ob notorietatem huius criminis depositione digni, erit infamis infamia iuris, & inde irregularis, iuxta ea quae dixi *supra c. 11. §. vlt.*

IX. Episcopus si violet interdictum à Papa latum, v. g. illud non promulgando, vel obseruari non procurando, aut contraueniendo, aut interdictos absoluendo, secundum aliquos DD. incurrit poenam priuationis Episcopatus, seu depositionis à dignitate, & loco Episcopali: ita probare conatur *Marta de Iurisd. part. 3. cap. 21. per totum, ex c. Theugualdum, 11. q. 3.* & alijs rationibus; sed veritas est in contrarium per ea, quae dixi *supra c. 6. num. 2.*

CAPVT XV.

Censuram suspensionis ab officio Clerici violantes celebrando, vel celebrari coram se faciendo.

I. IRregularitatem incurrit Clericus suspensus ab officio, seu à diuinis, vel Episcopus ab exercitio Pontificalium, celebrando contra hanc censuram, vt *c. Apostolicae, & ibi Canonistae, de Cler. excom. ministr. cap. 1. §. fin. de sent. excommun. in 6. Suarez disp. 27. sect. 2 num. 3. Sayr. lib. 4. cap. 16. à num. 2.* Et procedit etiamsi suspensio esset impropria censura, vt lata ad certum tempus. *d. c. 1 de sent. excomm. in 6.* vel si in perpetuum: vt *Sayr. lib. 4. c. 1. num. 26. vers. 4.* Et similiter hanc irregularitatem incurrit Praelatus faciens authoritatiuè coram se celebrari; ex communi sententia recepta DD. *ex cap. illud, de Cleric. excommun. min. Abbas ibid. num. 8. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 6. num. 9. Layman lib. 1. tract. de irregul. cap. 3. num. 4. §. Illud porrò, Riccius resol. 204.* vbi contra *Nauarrum* ait non sufficere si Episcopus, vel Praelatus ingressus Ecclesiam ibi audiat Sacrum etiam cum tapeto, seu strato, nisi ipse mandauerit celebrari.

Limita primò, quod per exercitium minorum ordinum, secundum magis communem, non fit irregularis, nisi in casu violantis suspensionem contractam ob simoniam in ordine, quia sic in tali casu est statutum Bulla Sixti V. *contra malè promotos. Sayr. lib. 4. c. 16. num. 11. Bonac. de Irregul. q. 3. punct. 5. num. 1.*

Limita secundo, quòd ex leuitate materiae possit excusari ab irregularitate, vt dicendo, *Dominus vobiscum* in priuata recitatione horarum. *Sayr. lib. 2. cap. 3. nu. 5. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 18.* Et similiter Episcopus exercens Pontificalia in materia leui, vt dando benedictionem in via, aut celebrando Missam cum mitra, & baculo, non fieret irregularis, si esset solum suspensus à Pontificalibus, *Sayr. lib. 4. c. 16. num. 24. Bonacc. de Irregul. q. 3. punct. 5. nu. 9.*

Limita tertio, quod excusatur ob bonam fidem, prout *supra* dixi de excommunicationis violatione *cap. 11.* & idem est quoties ob aliquam causam excusatur à peccato mortali, celebrando in suspensione, vt ob scandalum graue vitandum, *Suar. disp. 27. sect. 2. n. 3. Laym. lib. 3. tract. de homic. cap. 12. n. 6.*

Limita quartò, quod non incurrit irregularitatem celebrans in suspensione, quae non sit censura, vt ex praecepto simplici Confessarij, vel Superioris prohibentis celebrare *Sayr. lib. 4. cap. 16. num. 4. Roder. qq. regul. 28. art. 1. tom. 2. §. 1.*

Super ista irregularitate solus Papa potest dispensare: si tamen casus est occultus Potest Episcopus seruatis conditionibus Concilij Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.*

II. Excommunicationem ipso facto non incurrit celebrans in suspensione, sed est excommunicandus, si persistat in tali contumacia, *c. 2. de cleric. excommun. Sayr. lib. 4. c. 11. num. 14.*

III. Deponendus est perpetuò, violans suspensionem celebrando, scilicet depositione ab officio, & beneficio, *cap. clerici, c. latores, de cleric. excomm. cap. 1. §. vlt. de elect. in 6. Sayr. ibid. n. 11. Bernard. Diaz c. 33. num. 1. in praxi crimin.*

CAPVT XVI.

Censuram suspensionis à potestate prouidendi de beneficijs violans.

IN vno casu violans suspensionem ab exercitio huius potestatis, incurrit excommunicationem Papae reseruatam, scilicet in terminis Constitut. Pij V. quae incipit *Quanta* super forma resignationis beneficiorum: quando scilicet collator, praesentator, institutor, aut nominator, ob non seruatam illam formam

P incur-

incurrit suspensionem à collatione, præsentatione, &c. si conferat, præsentet, nominet, instituat, incurrit dictam excommunicationem. Vide infra *verbo Resignatio cap.2.*

CAPVT XVII.

Censuram suspensionis à beneficio violans se ingerendo.

ISte in duobus, vel tribus casibus incurrit beneficiorum priuationem, scilicet ipso facto.

PRIMVS casus est *cap. 1. §. qui verò, de elect. in 6. cap.si compromissarius, §.fin.eod.tit. in 6.* Suspensus à beneficijs triennio ex eo quòd opposuit in casu electionis ad Ecclesias, aut personatus, aut canonicatus electiuos, & deficit in probatione eius, quod obiecit in personam electi, si se propria temeritate ingerat beneficijs, eo ipso priuatur illis beneficijs, quæ ipse in eadem Ecclesia obtinebat.

SECVNDVS casus est in *c.cupientes, §.cæterùm, de elect.in 6* vbi si eligentes ad Ecclesias Cathedrales, vel regulares, intra octo dies electionem electo non præsentauerint, ipsi qui culpabiles in hoc extiterint, omnibus beneficijs suis, quæ in ipsa Ecclesia, de cuius electione agitur, obtinent, per triennium continuum eo ipso sunt suspensi: ad quæ si infra illud tempus propria temeritate, aut alio quæsito colore se ingesserint, illis ipso iure perpetuò sunt priuati.

TERTIVS casus *c.si compromissarius, §.porrò, de elect. in 6.* Si compromissarius eligat indignum in Episcopum cum dolo, vel culpa; à beneficijs Ecclesiasticis, quæ in illa obtinet Ecclesia triennio suspendatur ipso iure, & Canonistæ ibi addunt, si se ingerat, eo ipso remanere priuatum per *d.c.1. §.qui verò, de elect.in 6.* & ita tenet *Vgol.de suspens.c.9 num.1.* Sed hanc extensionem non puto veram, quia nullus textus hoc habet, & pœnæ non sunt ampliandæ, sed restringendæ.

Hinc reijcienda est aliquorum doctrina dicentium, quòd omnis suspensus à beneficio, scilicet à temporali administratione, & perceptione fructuum, si se ingerat, eo ipso priuatur illo beneficio, in quod se ingessit, ita docet *Sayr. lib.4. de cens.c.6. num.5. Layman de suspen.lib.1.cap.1 num.3. in fin.* Sed sine fundamento, quia textus supra allegati solum procedunt, in illis casibus particularibus ibi expressis; & non sunt extendendi, ita *Ioan.Andr. in d. cap.cupientes, §.cæterum, ibi Gemin.num.3. Francus ibi in princ.& gloss.in Clem.2.de vita, & honest.Cleric. verbo Suspensos, Felin.in c. Apostolicæ, num.13.de except.Card.in Clem.2.num.vlt.de æt. & qualit.Vgolin.loco citato,* est communis sententia.

Neque admitto distinctionem *Toleti lib.1. cap. 45. §.vlt.* vbi per *d.§.cæterum,* ait Prælatos suspensos ab administratione Ecclesiæ se ingerentes, esse ipso iure priuatos, alios autem esse priuandos. Nam contra, quia *§.cæterum,* loquitur de alijs eligentibus, & non de Prælatis. Imò Episcopi non continentur in suspensionibus narratis in illis tribus casibus, quia non sunt nominati expressè. Ita habetur in *d. c.si compromissarius, §.huiusmodi.*

CAPVT XVIII.

Censuras violari facientes Domini temporales.

I. AN contra non obseruantes, sed contemnentes excommunicationis vel interdicti censuram, inferri possit bellum authoritate Ecclesiæ? Affirmant *Lucas de Penna in l.vn.num.16. C. vt armorum vsus, lib.11. Host.& alij apud Martam de Iurisd. par. 3. cap.22.num.1.* Quòd videtur intelligendum quando ex eo contemptu sequeretur publicum scandalum, & damnum graue animarum, & facit *gl.in cap. 3. verbo pro libertate, de pœnit.& remiss.* vbi pro Ecclesiæ libertate est iusta causa pugnandi, si modus seruetur. Quamuis *Marta ibi* conetur contrarium probare, non posse ob censurarum violationem in contumaces bellum inferri.

II. Ex *Clem.Grauis de senten.excomm.* Domini temporales, qui præsumunt quomodolibet cogere aliquem Clericum in locis interdicto suppositis celebrare officia diuina, vel voce præconis, aut campana, aut alio signo publico aliquem euocare ad eadem officia audienda, præsertim excommunicatos, aut personaliter interdictos, aut prohibere, ne excommunicati publicè, aut interdicti de Ecclesijs, dum in ipsis Missarum aguntur solemnia, à celebrantibus moniti exeant; incurrunt excommunicationem Sedi Apostolicæ reseruatam.

Nota quòd hæc Constitutio intelligenda est de interdictis, & excommunicatis, etiam non nominatim denunciatis, dummodò sint publici, & non occulti, quia Clerici habent ius etiam tales expellendi, *Bonac. de censur.in partic.disp.2. q.3.pun 20. num.10.* quamuis contra teneant *Suar.disput.22.de censur. sect.4 num.33, Filiuc.tra.7.15 num.74* qui putant non procedere in non denunciatis nominatim, sed puto primam veriorem per ea, quæ dixi supra *c.10.*

SED quæres, an excusentur à peccato, & pœnis celebrantes, seu non obseruantes interdictum coacti à Domino temporali metu graui vitæ, vel amissionis bonorum, v.g. confiscationis, &c. Respondeo si cogerentur in contemptum fidei, vel clauium, seu præcepti Ecclesiæ, vel vt communicent in crimine criminosis, seu propter quod censura est fulminata, nullo modo excusantur, *Suar.disput 6.sect.3.num 4 & 7. Marius Alter.tom.2.de censur.disput 8 tract.de interdicto, cap 6. in fin. Sayr.lib.2.cap.14.num.36.& 37.* & signum erit talis contemptus, si post sententiā interdicti cogunt eos frequentius celebrare quàm ante interdictum: vel si frequentiùs volunt assistere, quàm prius: ita *Alterius loco cit.* Si autem non ex dicto contemptu cogerent celebrare, sed alio humano respectu, v. gr. ad auertendam populi turbationem, vel tumultum, aut quia putarent censuram esse nullam ex defectu causæ, vel processus, &c. tunc excusarentur à dicta transgressione, & à pœnis, ita *Suarez, & Alterius citati, & Sayr. lib. 1. cap.18 num.42.* consentit *Felin.in cap 2.in fin.de maior. & obed.* Cauendum tamen erit scandalum pusillorum, vt *Alter.ibid.*

CA-

CAPVT XIX.

Censurarum causa vexans, aut vexari concedens eas ferentem, aut partem, aut obseruantem eas, aut coniunctos eorum.

I. IN *c. quicunque 12. de sentent. excomm. in 6.* quicunque pro eo quod in aliquas personas publicas, vel priuatas sententia excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, fuerit promulgata, licentiam dederint occidendi, capiendi, aut aliter in personis, aut bonis eius, aut suorum grauandi eos, qui tales sententias protulerint, siue quorum sunt occasione prolatæ, aut eos, qui tales sententias obseruant, vt nolentes communicare cum excommunicatis (nisi licentiam talem re integra reuocarint; vel si bonis grauamen illatum est, nisi bona fuerint intra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa) eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt. Idem de ijs, qui ausi fuerint ea licentia vti, aut sine licentia motu proprio præfatos vexare, modo, & causa supradicta. Et hæc excommunicatio est reseruata Sedi Apostolicæ, posita obsordescentia duorum mensium in eadem excommunicatione.

Ante duos autem menses satisfacta parte non est reseruata, quantum ex vi huius textus, vt *Suarez de cens. disp. 22. sect. 3. num. 8. Sayr. lib. 3. cap. 8. nu. 23. & cap. 29. num. 3. Barbos. alleg. 50. num. 94. Ioan. Mon. in d. cap. quicunque, in princ.* Est tamen reseruata aliundè ex Bulla in Cœna Domini, quatenus si impediunt Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur: vel quatenus sic cogunt partes, vel Iudices ad censurarum reuocationem, aut absolutionem: aut quatenus vexant causa sententiarum, vt dicam infra *cap. seq.*

Nota quod ait de vexante latorem sententiæ, aut suos; suorum nomine contineri omnes, qui in eius potestate sunt, omnesque consanguinei, & famuli ipsius, & domestici, & tota eius familia, & amici; item ei alia relatione coniuncti, vt magistri, & discipuli. Item alij, quoties ex circumstantijs illorum grauamen in eum redundat, verbi gratia socij, &c. quia lex ista est fauorabilis, & protectio Ecclesiæ non minus patere debet, quàm offensio in illam, *Caiet. verb excommun. cap. 36. Suar. num. 7. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 23.*

Amplia etiam hanc constitutionem pœnalem, vt incurrat in eam non solum dans licentiam offendendi, & offendens, sed etiam mandans offendi, siue cum licentia, siue sine illa, quia verè etiam iste dicitur grauare dictas personas, mandando; quia determinat ad talem effectum, *Tabiena excomm. 5. casu 10. post med. Archidiacon. & Franc. in d. cap. quicunque. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 22.*

Limita quòd supradicta Constitutio procedit, & loquitur de vexantibus propter sententias censurarum promulgatas, non autem loquitur de promulgandis, seu de mandatis cum comminatione censuræ, & non ipso facto incurrendæ. Est tamen verum, quòd vexans impediendo censuras promulgari, incurrit in excommunicationes, & pœnas latas contra impedientes Prælatos ne sua iurisdictione vtantur, vt dicã *c. seq.*

CAPVT XX.

Censurarum absolutionem, vel reuocationem extorquens, aut impediens quominus fulminentur.

I. EX *cap. 1. de his, quæ vi, metusque causa in 6.* vi, aut metu extorquens absolutionem alicuius censuræ incursæ, non solùm à prædicta censura non soluitur (nam absolutio est irrita) sed etiam nouam excommunicationis censuram incurrit, quæ tamen non est reseruata ex vi huius textus. Hanc constitutionem benè explicat *Reginal. lib. 9. numer. 346. Auila par. 2. de censur. cap 7. disp. 2. dub. 5. per totum.*

Amplia vt procedat etiam contra extorquentem absolutionem ab excommunicatione minori, *Suarez disput. 7. sect. 6. num. 13. Sayr. lib. 2. cap. 21. num. 30. Bonac. de censur. in commun. disput. 1. q. 3. pun. 8. num. 3.*

Limita vt non procedat in cogente metu leui, *gl. fin. in d c. 1. Suar. num. 14. Sayr. num. 32. Bonac. nu. 5. per l. nec timorem, ff quod met. causa.*

Limita secundò, vt non incurratur hæc pœna nisi effectu coactionis obtento, idest absolutione, vt *Auila loco citato.*

II. In *c 14. Bullæ in Cœna Domini,* qui partes actrices (quæ causas spirituales, aut spiritualibus annexas committi fecerunt, & inhibitiones, aut citationes, aut alias literas in eis decretas obtinuerunt) compellunt ad reuocandum, vel reuocari faciendum citationes, inhibitiones, aut literas supradictas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales literæ emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs, vel exequutionem literarum, seu decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, excommunicationem incurrunt Papæ reseruatam, *ibidem.*

Ampliant aliqui, vt procedat non solùm contra Iudices ipsos compellentes, sed etiam priuatos, seu partes, quæ instant, vt Iudex laicus compellat Iudicem Ecclesiasticum ad reuocandas dictas ordinationes, aut partem ad consentiendum absolutioni censurarum; quia via iuris hoc facit, de qua textus hic loquitur, vt *Filiuc. tract. 16. num. 253.* Sed contrària est communis, vt solùm procedat contra publicas personas cogentes, vt Magistratus, Consiliarios, &c. vt videre est apud *Bonac. de censuris in particul. disput. 1. quæst. 15. punct. 1. numer. 15.* vbi ait neque Aduocatum, neque Procuratorem instantem incurrere in hanc censuram.

Similiter non incurrit in hanc censuram, qui compelleret etiam publica potestate sua Iudicem Ecclesiasticum ad absolutionem dandam à censuris; sed incurreret in illam, de qua *supra numer. 1. & 2.* ita *Bonacc. num. 21.*

Nomine autem partis actricis hìc continetur non solùm actor, sed etiam reus, ad cuius instantiam emanarunt tales censuræ, quia reus in tali prosequutione, seu causæ commissione, fungitur vice actoris: & ita *Vgol. in d. c. 14. Bullæ, Filiuc. num. 253. Duard. quæst. 13. num. 8. ibid. & Bonac. num. 18.*

III. In *cap. 16. Bullæ in Cœna Domini,* quicunque Prælatos, aliosque Iudices Ecclesiasticos ordinarios

impediunt,quominus sua Iurisdictione vtantur contra quoscunque, quatenus de iure vti possunt, impediendo directò, vel indirectò, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, consanguineos, vel affines, incurrunt excommunicationem ibidem Papæ reseruatam.

In hanc igitur excommunicationem incurrit, qui impedit, ne Iudex Ecclesiasticus ordinarius fulminet excommunicationem, aut aliam censuram, aut cogit eum reuocare sententiam comminatoriam censuræ, quia verè impedit illius Iurisdictionis actum,seu vsum. Ita *Bonacc.de censur.in particul.disput.1.quæst.17.pun.1. num.4.vers.tertiò Principem, cum Vgolino*, & idem est, si impediret quominus Iudex faceret exequi censuras, & obseruari.

An autem etiam incurrat in hanc excommunicationem, qui cogit ad reuocandam, vel absoluendam censuram iam fulminatam, & incursam, aliqui affirmant, vt *Vgolinus super eodem cap.16.*

Alij negant probabilius, quia iam Iudex circa hoc functus est officio suo, & modò compellitur ad vtendum iurisdictione, non impeditur quominus vtatur. Ita *Bonaccina*, sed incurret tunc in aliam excommunicationem, de qua *supra cap.præced. & hoc eodem cap. num.1.*

An autem in hanc censuram incurrat etiam pars,& procurator instantes, aut alia priuata authoritate impedientes,quominus possit Iudex Ecclesiasticus vti sua iurisdictione ferendo censuras aut illas exequendo, aliqui affirmant, sed magis communiter negant Doctores, vt apud *Bonaccinam disput.1.cit.quæst.17. punct. 1. num.7.cum Nauarro,Suar. Graffio, Duardo, & alijs*. Illud certum videtur lacerantem cedulones iam affixos non incurrere in censuram latam contra impedientes Iudices Ecclesiasticos vti sua iurisdictione, vt *Graffius tom.1.lib.4.cap.18.num.139.* sunt tamen isti lacerantes, vel deturpantes cedulones suspecti de hæresi, vt malè sentientes de potestate Ecclesiastica, *Genuen. in praxi cap.6.num.6.*

IV. Ex *eodem cap.16.Bullæ in Cœna Domini*,excommunicationem incurrunt Papæ reseruatam illi, qui post Ordinariorum, vel ab eis delegatorum Iudicum Ecclesiasticorum sententias, & decreta, aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad forum, seu Curiam sæcularem recurrunt, & inde prohibitiones, & mandata etiam pœnalia contra Ordinarios, aut delegatos prædictos decerni, & exequi procurant. Et eandem excommunicationem incurrunt ij, qui ea decernunt, vel exequuntur, vel dant consilium, patrocinium, & fauorem.

Ex quo apparet,quòd censura ligatus per sententiã Iudicis Ecclesiastici, vel saltē cõminatus de censura in eũ ferenda, si contra eũ recurrat ad Tribunal sæculare, vt obtineat mandata contra eundem Iudicem Ecclesiasticum, vt de eo vexando, vel eiusdem coniunctos, hodie incurret hanc excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini; quæ olim ex *cap.quicunque,de sent. excommunicationis in 6.* non erat semper reseruata:& idem est de extorquente via Iudicis sæcularis absolutionem, quo casu olim non erat reseruata excommunicatio, ex *cap.1.de his, quæ vi, in 6.* & eodem modo hodie hanc incurrunt Iudices decernentes,& exequentes mandata pœnalia contra Iudices Ecclesiasticos ad instantiam partis. Vide de hac *Bonacc.disput.1.cit.quæst.17. pun.1. num.28.* cum allegatis per eum.

CAPVT XXI.

In censuris insordescentes.

Vide *verbo*, *Insordescentia.*

CAPVT I.

Cessationem à diuinis Ecclesiastici violantes.

I. EX *Clement.1.de senten. excommun*, Religiosi etiamsi exempti, cùm Cathedralem Ecclesiam, vel Matricem, seu Parochialem loci viderint, aut sciuerint obseruare cessationem à diuinis indictam per Ordinarium loci, seu Prælatum Ecclesiæ, vel per Prouincialium Conciliorum Statuta, vel eorum authoritate, eam similiter obseruare tenentur, aliàs incurrunt ipso facto excommunicationem, quæ tamen non est reseruata: loquitur autem textus de cessatione generali totius loci, scilicet ciuitatis, vel oppidi, vt notat *gl. ibidem, verbo Cessantibus, & DD. infra citat.* & patet, quia aliàs regulares non tenerentur seruare, neque aliæ Ecclesiæ.

Idemque statutum est de cessatione à diuinis generali ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, indicta per Capitula,Collegia, vel Conuentus sæcularium, vel regularium Ecclesiarum,ex facultate eis competente indicendi per consuetudinem, vel priuilegium, aut aliter. Non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque dictorum Religiosorum. De hac re agunt *Caietan. verbo Excommunic.cap.67.Nauar.c.27. num.146.Suarez de censur.disput.39.sect.2. nu.36. Sayr. lib.3.cap.33 à num.4.*

II. An autem Sacerdos, seu Clerici solemniter celebrando, seu ordines exercendo in loco, seu Ecclesia, contra cessationem à diuinis, incurrant irregularitatem præscindendo ab excommunicatione,vt supra incursa? Respondeo: si cessatio sit particularis illius loci, communis sententia docet non incurri, vt testatur de communi *Suarez sect.1.num.8. disput. 39.* & probatur *c. is qui, de sent. excommun. in 6.* vbi celebrans in Ecclesia polluta non fit irregularis;& tamen tunc ipso iure dicitur indicta cessatio à diuinis, seu suspensio diuinorum organorum pro illo loco particulari, vt *cap. fin.de consecr.Eccles.Suarez sect.1. num.14.* De cessatione autem generali multi docent, eam violantes solemniter celebrando, fieri irregulares, quia videtur similis interdicto: ita tenent *Ioan.Andr.Franc.Anchar in cap. si canonici. de offic.ordin.in 6. S. Antonin. Maiol. Villad. & Couarr.apud Suarez ibidem num.9.* Sed magis communis tenet contrarium, quia in odiosis non fit extensio de interdicto ad cessationem; ita tenet *Syluest. verbo cessatio, q.15. Palud. Sotus, Nauar.* quos sequitur *Suar.num.10.* tenent Canonistæ communiter in *c. dilectis, de appell.* & de magis communi testantur *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 33. §. sed quæstionis, Auila par.6. disput.6.*

disput.6.dub.2.concl.4.& communem ait *Guttier.can.qq. lib.1.cap.10.num.4.*

Sed dubium est, an moderatio allata circa obseruationem generalis interdicti in *cap. Alma mater de sent. excommun.in 6.*habeat etiam locum in cessatione à diuinis saltem generali: & aliqui putant extendi ob similitudinem rationis, & fauorabilem materiam; & ita tenet *Henriq.lib.13.cap.52. num.4. lit. I. Auila par. 6. disp.1.dub.9.concl.2.Roderic.qq. regul. 116. art.4. tom.2. Miranda to.2.q.38.art.6.concl.6.Sayr.lib.5.cap.19. nu.8.* & tenent *Archid.Villad. Sylu. S.Anton. Cardin. & Nauar. apud Gutier. lib.1.can.qq. cap.10. num.4* Sed contraria verior est, vt nulla sit moderatio allata, sed obseruari debeat, *cap. non est vobis de sponsal.* scilicet vt tunc nulla liceant diuina officia præter baptismum paruulorum, & pœnitentiam morientium, & viaticum: & tenet *Suarez sect.2.num.25.Regin.lib.32.num.81. Filiuc.tract.de interd.num.177.Layman. de interdict. cap.6. numer.3.Barbos.in d.c.Alma, num.16.Gutier.loco citato, Gordon.lib.7.q.16.cap.2.num.93.*

CAPVT II.

Cessationem à diuinis non ritè, vel non iustè Canonici indicentes.

EX *c. si Canonici, de offic. ordin.in 6.* Canonici, qui facultatem habent indicendi cessationem à diuinis, non possunt eam indicere nisi ex causa canonica, & nisi antea publica scriptura, cessationis causam exprimant, & ei contra quem indicunt (scilicet culpabili) exhibeant; aliàs ipsi fructus, seu prouentus Ecclesiæ illius, in qua cessatum fuerit, suos non faciunt, & tenentur eidem Ecclesiæ restituere. Si autem prædicta obseruauerint, is qui causam cessationi dedit, tenebitur Canonicis, & Clericis quanti eorum interfit, ratione distributionum quotidianarum amissarum tempore cessationis. De hac re vide *ibi Canonistas.* & alios, quos allegat *Barbosa ibidem.*

CAPVT I.

Chirurgiæ arte Clericus causans mortem per sectionem. vel adustionem.

IN *c. sententiam, ne Clerici, vel Monach.* Clericis in sacris interdicitur exercitium Chirurgiæ, quæ adustionem, vel sectionem inducit, & in *c.tua nos, de homicidiis*; Clericus, vel Monacus adustionem, vel sectionem faciens tanquam Chirurgus, si inde mors infirmi sequatur, fit irregularis, etiamsi omnem adhibuerit diligētiam, & infirmus ex propria culpa sit mortuus propter sectionem, vel adustionem, scilicet morte physicè prouenientè ex sectione, vel adustione prædicta.

Amplia quod dictum est de Clerico, vt procedat in omni Clerico in sacris, vel in minoribus quidem, aut in prima tonsura, sed sufficienter beneficiato; quia omnia interdicta clericis in sacris censentur interdicta clericis beneficia habentibus sufficientia ad victum, seu sustentationem, *Sanchez lib.6.cap.14.num.15. Abb. in dicto cap. sententiam, Maiol. lib.2. cap. 12. numer.7. Tolet. lib. 1. cap. 81. §. 5.*

Amplia secundò, vt procedat etiam in sectione venæ, seu phlebotomia, secundùm veriorem, vt *Bonac. de irregul.q.4. punct.5.num.5. Auila disput.6.sect.1.dub. 10. conclus. 2. §. hinc sequitur, contra Molinam disp. 75. num.4.tract.3.*

Limita vt non procedat, si non sua manu secuit, vel vssit, sed alius Chirurgus eius mandato secundùm regulas artis. *Molina ibid. Sayr.lib.6. cap.17. num.27. Bonac.num.5.& 6.*

Limita secundò vt non procedat in casu grauis necessitatis infirmi, quando non aderat alius Chirurgus, *Molina disp.8.num.11.Sayr.num.10.Bonac. num.4.*

CAPVT I.

Clausuram Regularium, seu claustri septa violantes.

PRæmittendum est, quod clausuræ appellatione venit totum illud spatium Monasterij, seu Domus Religiosarum personarum, ad quod liber est accessus ipsis Religiosis & non sæcularibus personis. Vnde non continetur Ecclesia, nec locutoria exteriora. Ita definiuit Greg. XIII. *in Bulla* 8. incipit *Deo sacris.* vide *Sanchez lib. 6.c.15.num.6.& 7. cap. 16.num.11.Bonac. de clausura, q. 1. punct. 1. num.1.*

Incipit autem clausura ab ea porta, in qua sedes est ianitoris ad clausuram seruandam, vt *Sanch. lib. 6. in decal. c.17. num. 18.* & limites clausuræ statuere pertinet ad Prælatum loci illius, qui habet ius visitandi clausuram. *Suar. to. 4. de Relig. tract 1. lib. 1. cap. 7. num.2.* vt ad Generalem, vel Prouincialem, & quoad moniales, Prælatum illarum: Sed etiam Episcopum potestate delegata quoad exemptas, quia ei à Tridentino data est potestas visitandi, & firmandi clausuram illarum, vt *sess. 25.cap.5. regul.* vide *Barbosam allegat. 102. num.6. & 11.* Consistit igitur clausura in indiuisibili, vnde non potest in huius violatione dari paruitas materiæ: nam, siue parum vltra lineam clausuræ transeas, siue multum, dummodo totus transeas, perfectè diceris clausuram violasse, vt *Sanch. lib 6. capit. 16. num. 70. Bonac. punct. 1. num. 3. Diana resol. 52. tract. 2. tom.2.*

De limine portæ quidam dicunt illud neque esse intra, neque extra clausuram: Ita *Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 70.* cum nonnullis Doctoribus. Sed verius puto esse inspiciendum, qua parte porta claudatur: quia si ea clausa limen remanet intra, erit comprehensum in clausura; si verò extra remanet, dicetur extra clausuram, vt *Bart. in l. 1. ff. de cloacis, Gemin. in c. vn. de consecr. Eccl. Francus decis.402.num. 11.Comitol.lib.6. respons. q.3.*

Tectum catenus dicitur esse intra clausuram, quatenus tegit loca quæ sunt intra clausuram, & non vltra. *Sanchez cap. 15. num.7. Suar. tom.4.de relig.lib.1. cap. 10. num. 6.*

Quod autem dixi clausuram esse interiorem partem domus, vel Monasterij, hoc intelligendum non de qualibet domo, vbi habitant aliquot Religiosi, sed vbi in forma Conuentus, seu Collegij viuitur cum Ecclesia, & Eucharistia: secus si per modum hospitij ad tempus

tempus sine Ecclesia, & sine Eucharistia *Sanch. d. cap. 17. num. 20. Quaranta verbo Monasteria pag. 306. in in fine* §. *addit Nauarr. & Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 5.*

Peccant igitur violantes clausuram Regularem, siue per egressum, siue per ingressum, cum distinctione; quod viri religiosi peccant vt plurimum venialiter tantum, nisi de nocte furtiuè egrediantur, aut aliter cum periculo notabili euagationis diuturnæ extra claustra, aut nisi egrediantur contra speciale præceptum Superioris grauiter obligantis, *S. Thom. 22. q. 186. artic. 9. Nauarr. comm. 4. de regul. num. 35. Graff. lib. 5. de casib. reseru. cap. 5. num. 5. Suar.* autem *tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 1. c. 6. n. 6. & 9.* ait hunc exitum religiosis viris esse peccatum ex genere suo mortale, sed fieri sæpè veniale ob leuitatem materiæ; & in effectu non discrepat ab alijs Doctoribus citatis. Ingressus autem, & introductio mulierum in clausuram virorum, est peccatum mortale per se loquendo, attentis consuetudinibus, & Constitutionibus Apostolicis, de quibus infra, & proprijs etiam religionum: quidquid sit de iure communi. Vide de hoc *Sanchez cap. 17. num. 9. Suar. loco cit. cap. 7. num. 1. in fin. & seqq.* Ingressus verò virorum in clausuram religiosorum per se loquendo, non est prohibitus, vt *Suarez num. 3.* Violatio autem clausuræ Monialium per ingressum, vel per egressum, est peccatum mortale, quia est præceptum valde rigorosum talis clausuræ, *Layman loco. cit. num. 1. & 2.* Hoc præceptum latum est *c. 1. de stat. regul. in 6.* pro qualibet mundi parte, & illud innouat Trident. *sess. 25. cap. 5. de regul.*

Violatio autem clausuræ, & pœnæ propter violationem istam latæ committuntur, (vt DD. multi dicunt) in ipso solo actu ingressus vel egressus, non autem in mora tracta post ingressum vel egressum, etiam si cum malo fine, scilicet etiam fornicandi, ita *Sanch. lib. 6. cap. 16. in decal. nu. 69. Diana resol. 67. trac. 2. tom. 2. cum alijs contra Bonaccin. de clausur. q. 4. punc. 4. num. 22. & alij. apud. eundem.*

CAPVT II.

Clausuram Regularium virorum mulieres intrantes.

1 Excommunicationem incurrunt Papæ reseruatam, etiam si sint Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, si audeant ingredi Monasteria Religiosorum, ex Bulla Pij V. 20. vel 22. incipit, *Regularium*; & reuocat omnes licentias concessas: & idem Pius V. alia Bulla, quæ incipit *Decet Romanum*, declarauit vt procedat etiam si mulieres non ingrediantur prætextu priuilegiorum, seu licentiarum.

Item declarauit non intelligi præclusum aditum mulieribus intra prima claustra Regularium, quando in eis Missæ, & diuina officia celebrantur, vel processiones, aut sepulturæ fiunt: item quando magnus est populi concursus, itaut commodè per portam Ecclesiæ ingredi, vel egredi non possit; modò recta via procedant. Hæc Bulla declaratoria non fuit publicata, vt patet in fine illius, cum desit relatio Cursorum.

II. Eadem excommunicatio fertur Papæ reseruata contra mulieres, vt supra ingredi audentes claustra, seu clausuram Religiosorum, in Bulla Gregor. XIII. 28. vel 36. incipit, *Vbi gratiæ*: & continet similiter etiam Comitissas, Marchionissas, & Ducissas, & reuocat omnes licentias.

Limita primò quòd non continentur in dicta prohibitione Reginæ & Imperatrix, & eárum filię, quia non sunt ibi expressæ nisi inferiores eisdem, & ipsæ sunt speciali nota dignæ. *Sanch. lib. 6. cap. 17. num 5. Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 5. Suarez lib. 1. cap. 7. n. 5. to. 4. de Relig.*

Limitant secundò alij, vt non procedant dictæ Bullæ, & excommunicatio, nisi contra mulieres intrantes prætextu licentiarum in dictis Bullis reuocatarum. Ita tenent *Roderic. qq. regul. tom. 1. q. 47. art. 1. Philiarc. lib. 3. de off. Sacerd. c. 30. num. 31. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 11. Eman. Sà, verb. excommunicatio Papa reseru. num. 15. Suar. de cens. disp. 22. sect. 6. num. 11. & de Relig. lib. 1. cap. 7. num. 9. Filiuc. tract. 15. num. 119.* & valde probabilem ait *Layman. cap. 5. num. 12.* Ad declaratoriam Pij V. respondent, quòd non publicata declaratoria non ligat. *Salas de legib. disput. 21. sect. 13. num 31. Eman. Sà verb. lex, numer. 23. de legib. li. 6. cap. 1. num. 3. Bonac. de legib q 1. punct. 8. num. 16.* etiam si legislator dicat se sic intellexisse. *Innoc. in c. per tuas, in fin. de Simon. Host.* quem refert & sequitur *Io. And. in c. solet, num. 4. in fin. de sent. excom. in 6.* facit *extrau. non nouam vers. vnde, de dolo*, & ita respondent *Roderic. & Layman.* vbi sup.

Ad stylum Curiæ, & pœnitentiariæ respondent non ligare extra Curiam, quia est tanquam ius Prætorium, quod non ligat nisi in suo tribunali. *Belluga in specul. rub. 11. num. 8. & 9. ibi Camill. Borel. lit. F. Capella Tolos. decis. 115. n. 3. Diana resolut. 42. tract. 10. to. 1. Ceuall. q. 737. nu. 20.*

Contraria tamen sententia est magis communis, & praxi recepta etiam extra Curiam, vt contineantur etiam mulieres non prætextu licentiarum intrantes, ita *Nauar. c. 27. num. 150. §. 61. Quaranta verb. Monasteria*, post Bullam Pij V. *pag. 306. Cherub. super dicta Bulla Greg. XIII. schol. 1. Gordonus lib. 6. q. 5. num. 130. Sanchez lib. 6. c. 16. num. 79. & cap. 17. num. 35.* qui fundat se in Bulla Pij V. non in Bulla Gregorij. *Bonac. de clasur. q. 5. punct. 2. & punct. 3.* & facit quod stylus Curiæ interpretatiuus Constitutionis Papæ vbique seruandus est. *Rot. decis. 196, num. 2. par. 1. recent.* & ita videmus passim recurri ad sedem Apostolicam pro tali absolutione.

CAPVT III.

Clausuram Regulares viri violantes per introductionem mulierum.

1 Ex Bulla supra allegata Pij V. incipit, *Regularium*, 20. vel 22. fertur sententia suspensionis à diuinis ipso facto incurrendæ contra Superiores locorum eorundem, & alios particulares Religiosos, seu eorum subditos, præsumentes admittere fœminas, vel introducere in Monasterium, seu Conuentum. Hæc suspensio non est reseruata, *Sanch. c. 17. num. 41. lib 6.* Procedit

cedit autem, vt patet, non solum contra Superiores, sed & alios quoscunque; vt notat *Sanch. lib.6. cap.17. num.35. in fine.* Requirit autem dolum, seu scientiam, *Sanch. c. 17. nu.36.* & procedit etiam de introductione non prætextu licentiarum, secundum veriorem sententiam & ita declarauit Pius V. alia Bulla incipit. *Decet Romanum*; quæ tamen, vt dixi *cap. præcedenti,* non fuit publicata in locis Vrbis consuetis: fuit tamen ad praxim deducta.

II. Ex Bulla Gregorij XIII. allegata supra *c. præced.* fertur excommunicatio Papæ reseruata, contra Abbates Conuentus, & alios Monasteriorum Superiores, & personas quocunque nomine vocentur, in Monasteria Domus, & loca sua mulieres quocunque prætextu facultatum ibi reuocatarum ingredi facientes, aut permittentes.

Amplia, quòd licèt hæc Bulla videatur loqui de admissione mulierum prætextu facultatum, tamen magis communiter, & in praxi obseruatur; etiamsi non eo prætextu inducantur. Ita de praxi totius Italiæ testatur *Beija resp. par.1. casu 30.* & ita respondisse Gregor. III. ait *Villagut tract. de vsur. q. 35. num. vlt.* tenet *Azor. lib.3. cap.8. q. vlt. to.1. Filiuc. tract.15. num. 118.* etsi contrarium dicant *Sayr. lib.3. de censf. cap.31. num. 13. Sanchez lib.6. cap.16. num.79. Suar. de censur. disput.22. sect.6. n.22. & alij.*

Amplia quòd hic non requiritur dolus, sed sufficit culpa lata. Limitant aliqui hic non contineri religiosos subditos, sed Superiores: ita *Sanchez cap. 16. num. 84. Cherubin. super eadem Bulla. Roderic. q.47. art.3. to. 1.* est contra *Suar. de censur. disp. 22. sect. 6. num. 14. Filiuc. tract. 15. num. 118. & 119. Quaranta loco cit. super hac Bulla.*

III. Ex Bulla prædicta Pij V. & Greg. XIII. regulares omnes introducentes, vt supra incurrunt pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ad illa, sine alia declaratione, scilicet pænæ commissæ, vt dixi *par.1. cap. 5.*

IV. Ex Bulla Greg. XIII. prædicta, præfati Superiores locorum regularium, & secundum probabilem etiam alij particulares religiosi incurrunt eo ipso priuationem beneficiorum suorum, & inhabilitatem ad huiusmodi. Vide *Sanch. c.17. num. 35.* vbi notat hanc differentiam.

QVÆRES an omnes istæ pœnæ ligent ante sententiam declaratoriam. Respondeo: aliqui dicunt solas censuras ante sententiam ligare non autem alias: ita *Suarez* de magis communi testatur *tom.4. de relig. lib. 1. cap.7. in fine.* Alij verò dicunt pœnam inhabilitatis obligare ante declaratoriam criminis commissi; & hæc est magis communis, vt dixi *par.1. c. 28. q.4.* Vide quæ dixi in *d. cap. 28.* & vbi quid nomine officiorum intelligatur.

Sed hic aduerte quòd sacra Pœnitentiaria, quando absolutionem, vel dispensationem concedit Regularibus super introductione mulierum intra claustra ad malum finem scilicet luxuriæ, solet decernere vt remaneant priuati officijs, & dignitatibus sui ordinis, & inhabiles in futurũ ad similia, quia non intendit cum talibus dispensare in totum, sed super sola irregularitate, si celebrauit in talibus censuris: quando autem introductio non fuit ad malum finem, tunc solet in totum eos rehabilitare.

CAPVT IV.

Clausuram Monialium violantes ingrediendo sine licentia à Prælato Monasterij in scriptis in ordinarijs necessitatibus concedenda.

EX *c.1. de stat. regul. in 6.* nulli aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius ad quem pertinuerit speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem: & Trid. *sess. 25. cap.5. de regul.* Ingredi intra septa Monasterij nemini liceat cuiuscunq; generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtinenda, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, neque alius vllo modo possit, etiam vigore cuiuscunque facultatis: vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Hoc decretum confirmatum est à Greg. XIII. Bulla 28. incipit *vbi gratiæ* §. 4. de qua infra. Qui nam autem sint isti casus necessarij, vide *Bonaccin. de clausf. q.4. pun. 4. per totum.* vbi inter alios recenset necessarium famulatum, qui per conuersas monasterij sufficienter subministrari seu exerceri non possit.

Hæc excommunicatio, quatenus ex vi huius decreti, non est reseruata: *Sanchez lib.6. cap 16. num.71. Tolet. lib.1. cap.41. §. 8.* Si tamen violatio fiat clausuræ per ingressum ad malum finem, id est luxuriæ, extra Vrbem Romam per totam Italiam est reseruata Papæ, vt neque priuilegiati possint absoluere, ex decreto Sacræ Congregationis, seu Clementis VIII. de quinque Casibus reseruatis, de quo dixi supra, *verbo Absolutio, cap.3.* & ita notat *Filiuc. tract.15. num.119.* & dicam infra *cap.7.*

Item secundùm opinionem multorum, quam sequitur stilus Curiæ, in omni casu, etiamsi ingressus fiat non ad malum finem, excommunicatio est Papæ reseruata ex alijs Constitutionibus, de quibus dicam *num. seq.* vt neque Episcopus possit absoluere; nisi tamen casus sit occultus, iuxta *Trident. sess.24. cap.6. reformat. Sanch. lib.6. cap.15. num. 76. Bonac. de clausura, q.1. pun.5. num.1.*

Incurrunt autem hanc excommunicationem *Tridentini* etiam intrantes cum licentia, sed subreptitia ex falsis narratis, *Sanch. cap. 16. num. 73.* An autem incurrant ingredientes cum licentia, sed non in scriptis obtenta, multi affirmant, vt *Sanchez c. 16. num. 31. Confect. de priuileg. Mendic. tit. 20. capit.6. Suar. tom. 4. de relig. lib.1. cap.10. num.15.* Alij negant, vt *Homobonus, & Bellocchius apud Dianam resol. 129. tract. 2. tom.2.* An autem ex hoc textu prohibeantur ingredi infantes, id est, ante vsum rationis, itaut saltem introducentes incurrant excommunicationem; communior negat. *Sanchez lib.6. cap.16. num.5. Diana resol.67. tract.2. tom.2. Layman lib.4. tract.5. cap. 12. num. 2.*

Aduerte quòd facultas generalis concessa, v.gr. Abbatissæ

batissæ ad concedendas licentias, non requiritur, vt sit in scriptis, neque licentia concessa pro ingressu in necessarijs casibus debet esse toties quoties, sed potest esse generalis pro casibus specificatis, ex *cap. 1. de stat. regul. in 6. & Diana resol.* 129. *tract. 2. tom.* 2. cum alijs Doctoribus.

II. Alia excommunicatio Papæ reseruata, lata est ex Bulla Gregorij XIII. 28. vel 36. quæ incipit, *Vbi gratiæ*, contra quascunque personas etiam Comitissas, Marchionissas, Ducissas, aut Comites, Marchiones, Duces, ingredi audentes prætextu facultatum ibi reuocatarum clausuram Monialium.

III. Excommunicatio simili tenore etiam lata est à Paulo V. Bulla 47. vel 74. quæ incipit, *Monialium*.

Aduertendum, quòd licet hæ constitutiones videantur loqui de ingredientibus prætextu dictarum facultatum, tamen ex stylo Curiæ intelliguntur generaliter etiam de intrantibus sine tali prætextu: ita etiam tenent *Nauar. Beia, Villagut, Azor. Zecchius, & Graff. apud Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 77. in fin. Cherub. in Compend. super Bulla 28. Gregorij XIII. Bonac. tract. de suspens. punct. 5. num. 35.* etsi contrarium teneat *Suar. de censur. disp. 22. sect. 6. num. 14. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 10. Sanch num 78. & 79. Diana resol. 23. tract. 4. to. 1. resol. 32. miscell. 2. tom* 1. *Barbos. allegat. 102. num. 37.*

Aduerte secundò, quòd ex alia Bulla Pauli V. 52. vel 33. incipit, *Facultatum*, declaratur quòd quoties facultas à Sede Apostolica conceditur alicui, v. gr. mulieri, etiam Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, ingrediendi aliqua Monasteria Monialium certis vicibus, v. gr. bis, intelligitur illa particula *bis*, aut similis collectiuè, id est, de omnibus Monasterijs concessis, non autem distributiuè, seu de singulis, & additur, vt mulieres aliter tales licentias interpretantes, aut illis vtentes, seu abutentes, incurrant ipso facto pœnas ex *Conc. Trid. & Constit. Apostol.* inflictas intrantibus sine licentia.

Hoc autem, quod ibi dicitur de interpretantibus, *Cherubinus ibi*, videtur intelligere, vt incurrant dictas censuras ob meram interpretationem speculatiuam. Sed contra dicendum est, quia accipi debet de interpretatione practica, seu non separata ab ipso vsu, quia dictio alternatiua, *aut*, vel, *seu*, &c. posita post genus resoluitur in expositiuam, seu declaratiuam. *Rota recent. par. 1. decis. 300. num. 26.* & idem est quando aliàs recederetur à iure communi, & fieret dispositio exorbitans, cùm debeat sic intelligi, vt iuri communi magis adaptetur: & de tali interpretatione, quę sufficiat ad incurrendas pœnas violationis clausuræ, vt in simili *Seraph. decis 393. num. 7. 8. & 9.* vbi quod in tali casu dictio alternatiua potest stare expositiuè.

CAPVT V.

Clusuram Monialium violantes per introductionem quorumcunque sine licentia legitima.

NOta, quòd Moniales, siue alij aliquem introducentes, seu intrare permittentes in clausuram sine licentia legitima, non incurrunt excommunicationem, ex vi decreti, *Trid. sess. 25. cap. 5. de regul.* quia de ijs nulla est facta mentio, sed solùm de ipsis intrantibus. *Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 71. Diana resolut. 34. miscell. 2. tom. 1.*

I. Ex Bulla Gregor. XIII. *Vbi gratiæ*, 36. vel 28. fertur excommunicatio Papæ reseruata, & pœna priuationis dignitatum, beneficiorum, officiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi contra Abbatissas, Abbates Conuentus, & alios Superiores vtriusque sexus Monasteriorum, Monialium, & personas, quocunque nomine vocentur, si quenquam prætextu licentiarum, (quas ibi reuocauerat Papa) ingredi faciant, vel permittant. Omnes istæ pœnæ sunt latæ sententiæ.

II. Ex Bulla Pauli V. *Monialium*, 74 vel 47. fertur excommunicatio Papæ reseruata, & priuatio officiorum, & inhabilitas, contra Monasteriorum Monialium Abbatissas, Priorissas, & Superiores alias, si quenquam prætextu licentiarum ibi reuocatarum introducere, admittere, vel admissum quocunque modo retinere ausæ fuerint, aut præsumpserint.

Aduertendum primò, quòd licet hæ Constitutiones videantur loqui solùm de admissione, vel retentione prætextu dictarum licentiarum ibi reuocatarum; tamen ex stylo Curiæ, & multorum Doctorum sententia generaliter intelliguntur, etiam si non eo prætextu id fiat, vt dixi supra *cap. præcedenti, num 3.* tametsi multi DD. etiam contrarium dicant; ex quorum sententia sequeretur, quod hodie introducentes nullam incurrerent excommunicationem, aut pœnam latæ sententiæ.

Sed sistendo in priori sententia, praxi Curiæ, & totius Italiæ recepta, videndum est, an solùm incurrant Superiores viri, vel fœminæ introducentes, an aliæ etiam personæ religiosæ particulares masculi, aut fœminæ; & quidem *Sanchez lib. 6. c. 16. numer. 84. Miranda man. to. 3. de Monial. q. 2. art. 12. concl. 3. Barbos. alleg. 102. num. 33 Roderic. qq. regul. to. 2. q. 47. art. 3. Diana resol. 33. & 34. miscell. 2. tom. 1.* dicunt solùm Superiores contineri, non priuatas personas, quia illam particulam, *& personas quocunque nomine vocentur*, in Bulla Gregorij XIII. positam, putant intelligi de personis eorum Superiorum.

In Bulla verò Pauli V. solùm Superiores fœminæ exprimuntur. Contrarium tamen tenent *Llamas apud Sanch. ibi & Filiuc. tract. 15. num. 119.* ex Bulla d. Gregor. XIII. etiam priuatas personas incurrere excommunicationem, & pœnas asserentes.

Aduerte secundò, quòd excepta excommunicatione, aliæ pœnæ secundùm aliquorum opinionem non obligant in conscientia ante declaratoriam, vt dixi supra *cap. 3. in fine*.

CAPVT VI.

Clausuram Monialium intrantes viri Superiores ipsarum sine iusta causa.

IN Bulla Gregorij XIII. quæ incipit *Dubijs, quæ emergunt.* & habetur post 28. Constit. eiusdem Papæ *apud Cherubinum*, statutum est, vt Prælati Monialium, tam sæculares, quàm Regulares, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta

vti

vti possint tantum in casibus necessarijs, & paucis; ijsque senioribus, ac religiosis personis comitati, etiamsi tales Superiores sint Episcopi, aut Cardinales. Aliàs transgressores, Episcopi quidem incurrant eo ipso interdictum ab ingressu Ecclesiæ pro prima vice: pro secunda autem suspensionem à munere Pontificali, & à Diuinis: tertia autem, & vlteriori incurrant excommunicationem: Superiores autem Regulares incurrant pœnam priuationis omnis officij Monasterij,& excommunicationem similem.

Nota primò, quòd hæ excommunicationes non sunt reseruatæ, *Sanchez lib.6.cap.16.nu.98. Filiuc.tract. 15.num.118. in fine*. Vnde Epipscopus, seu Prælatus, qui inciderit in hanc excommunicationem, antequam sit nominatim denunciatus,potest delegare facultatem Sacerdoti,vel Confessario,à quo ipse absoluatur,*Sanch. lib.8.de matr.disp.3.n.3.Suar.de Pœnit.dis.30.sect.2.n.3.* quia dum non est denunciata excommunicatio, non priuat eum Iurisdictionis vsu, vt de communi testatur *Sayr.lib.2.c.2.num. 6. de cens.* Et licèt Episcopus, seu Prælatus excommunicatus peccet vltro cum alijs communicando, etiam in vsu iurisdictionis; tamen non procedit quando ob bonum, & iustum finem emendationis suæ, & pœnitentiæ vteretur. Post denunciationem verò non potest delegare, *Auila par. 3. disp.2.dub.2.concl.5.* Similiter neque supradicta suspensio est reseruata, neque interdictum illud; ideo potest Episcopus delegare hanc facultatem Sacerdoti, à quo absoluatur; siue in Sacramenti confessionis actu, siue extra, cum ei competat ad id iurisdictio de iure communi.

Nota secundò, pœnam priuationis officiorum non obligare in foro conscientiæ ante sententiam, vt *Sanchez lib.6 cap.16. num 98.* in terminis. Non incurrunt autem pœnam inhabilitatis ad similia, quia non est hic lata talis pœna, neque sunt inhabiles ad recuperanda ea, quibus sic priuati simpliciter fuerint, *Suarez disp.30.sect.1.num 6. Henriq. lib.13.cap.55.nu.1.* secus esset si fuisset apposita particula *perpetuò priuati*, vel *vt depositi existant, vt Suarez, & Henriquez ibid.*

Nota tertiò, quòd illa suspensio à munere Pontificali, est suspensio ab exercitio Pontificalium, non autem iurisdictionis Episcopalis, quia in pœnis strictior fit interpretatio: hæc autem suspensio à Pontificalibus quid importet, vide *Sayr.lib.4. cap.4. num. 14. Auilam par.3.disp.2.dub 2.concl.10.*

Nota quartò, quòd hæ pœnæ non militant contra Vicarios generales, vel Prælatos sæculares Episcopis inferiores, habentes quasi Episcopalem iurisdictionem in Moniales, ingredientes; quia hic non sunt expressi: neque aliam censuram incurrunt,aut pœnam latæ sententiæ, quia nullibi lata est, *Sanchez c.16. num.99. Bonac.de Clausura, q.4 punct.1. nu. 11.* Neque procedunt contra Prælatos intrantes ex causa necessaria,sed associatos à multis, vel iunioribus, vel sæcularibus, vt *Sanchez num.100.* sed solùm si sine causa necessaria intrent; & idem tenet *Bonac. loco cit.num.12.*

CAPVT VII.

Clausuram Monialium violantes intrando ad malum finem.

I. EX decreto sacræ Congregationis, casus violationis huiusmodi est reseruatus Papæ per totam Italiam extra Vrbem Romam, cum derogatione ad omnia priuilegia, etiam regularium. Vide *Thesfori Eccles.par.3. c.38.num.171. Barbos.allegat.50. numer. 186.* vbi illud refert ad extensum: & absoluens prætextu priuilegiorum ab hoc casu ex præsumptione incurrit excommunicationem Papæ reseruatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, de qua re dixi supra *verbo absolutio, cap.3.*

Intellige ad malum finem, id est, luxuriæ, *Graff. lib. 1. de Casibus reseruatis, cap.3.num.9.11. & 54.* non tamen continentur casus, quo quis cum legitima licentia ingressus ibi deindè subsistit, & fornicationis, seu luxuriæ peccatum cum Moniali committit, *Diana resolut.67.tract.2. tom.2.* cum ibi allegatis. Possunt autem Episcopi absoluere ab hoc casu, si sit occultus, quia non est derogatum (in hoc) decreto *Concilij Tridentini sess.24.cap.6.refor.Diana resol.35.miscell.2. to.1.* cum multis Doctoribus.

II. Peccatum fornicationis cum Moniali est sacrilegium grauissimum contra votum castitatis eius, vel etiam contra consecrationem, & est crimen depositione dignum in Clericis, *Bernard. Diaz. cap. 84. praxis, Farinac.q.146.num.26.tex.cap si qua 27.q.1.* Vnde condemnatus de hoc crimine efficitur eo ipso de iure infamis, & irregularis, per ea, quæ dixi *par.1.c.33. §.secundo modo*: & est detrudendus in monasterium,seu ergastulum ad pœnitentiam, ex *eod. text.* Sed hodie aliter punitur arbitrio Iudicis loco dictę detrusionis,*Menoch.de arbitr.lib.2.casu 360 num.58.* Laicis autem de iure statuta est pœna mortis, *Auth.de sanct.Episc.§.penult.c.si quis rapuerit, 27. q.1. Farinac.q.146. §.sacrilegium, num.3.* Hæc pęna non habet locum pro copula attentata, nisi sit cum raptu saltem attentato, *Farin. q.145. §.rapiens Monialem, num.1.* & in hoc casu etiam condemnatus efficeretur infamis.

De iure Canonico laicus ob fornicationem præfatam, etiam sine violatione clausuræ, est excommunicandus, ex *d.cap.si qua, & cap, Virginibus ibid.* tametsi *Aloys de Leo.in rub.C.de rap. Virgin.* dicat illam esse excommunicationem latæ sententiæ; quod sentit *Menoch.de arbitrar.casu 389.num.24.*sed sine fundamento.

CAPVT VIII.

Clausuram violans, Monialis exeundo extra casus à iure permissos, & illi cooperantes.

EX *cap.1. de stat.regul.in 6.* statuitur, ne Moniales tacitè, vel expressè professæ valeant quacunque ratione, vel causa (nisi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari) monasterio egredi.

Ex *Trident. sess.25. cap. 25. de regul.* nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è Monasterio, etiam ad breue tempus, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda; indultis, & priuilegijs quibuscunque non obstantibus.

Ex Bulla Pij V. *Decori*, octaua, declaratur ad prædictum egressum requiri causam vrgentem, magni incendij, lepræ, aut epidimiæ, cum licentia, & approbatione Prælati monasterij, & Episcopi simul, etiamsi monasterium sit sub Superiore regulari; & ea licentia debet esse in scriptis, quando de infirmitate agitur. Deinde addit;

Aliter, vt præfertur, egredientes, & licentiam exeundi concedentes, & comitantes, & receptantes, incurrere excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam. Item tàm ipsas egressas, quàm Præsidentes, & alios Superiores prædictos licentiam dantes, incurrere ipso facto priuationem officiorum, & administrationum, & inhabilitatem ad illa, & alia huiusmodi obtinenda.

Hanc Bullam, & pœnas explicat *Sanch. lib.6. c.15. in decalogum num.63. & seqq.* vide etiam *Barbos. in d. c.1. de stat. regul. in 6.*

Absoluere à dicta censura potest Episcopus vigore *Tridentini sess. 24. cap. 6. reform.* si casus sit occultus, (quod vix potest contingere) *Sanch. cap.15. num.76.* Et idem de dispensatione super dictis pœnis priuationis, & inhabilitatis dicendum aliqui dicunt, alij negant, vt apud *Sanch. num.77. & 78. ibid.* sed de hoc dixi *par. 1. c.23. & c.28.* Et quod dicitur de Episcopo, idem per extensionem dicunt de Prælato regulari, *Sanch. cap.15. num.77. Bonacc. de clausura q.1. punct.5. num. 5.* Priuilegiati autem poterunt absoluere, etiamsi casus non sit occultus, ab excommunicatione, etiam in Italia, quia decretum Clementis VIII, de quinque casibus, loquitur tantùm de violatione clausuræ Monialium per ingressum ad malum finem, non per egressum, & ita *Sanch. cap. 17. numer. 42. & 43.* Sed memento quòd quoad Moniales absoluendas debet esse Confessarius à Diœcesano approbatus specialiter pro Monialibus, ex Bulla Gregorij XV. incipit, *Inscrutabilis*, Vide de hac re *Dianam resol.29. tract.2. tom.2.*

Limita etiam quòd non requiritur licentia, quando graue periculum esset in mora eam expectandi, vt in graui subito incendio, terræmotu, ruina, &c. *Sanch. num.70.* Neque incurrunt in dictam censuram, & pœnam comitantes, vel receptantes monialem egressam in graui necessitate illius ex misericordia, *Barbos. in d. cap.1. num.20.* cum Doctoribus allegatis.

CAPVT IX.

Clausura Monialium restituenda, aut conseruanda moniti ab Episcopo Magistratus sæculares auxilium non præstantes.

EX *Trid. sess. 25. cap. 5.* præcipitur Episcopis sub interminatione maledictionis æternæ, vt in omnibus Monasterijs etiam exemptis, vel alijs Prælatis Regularibus subiectis in ipsorum Diœcesi, clausuram, vbi violata fuerit, seu disrupta diligenter restituant, inobedientes per censuras Ecclesiasticas, & alias pœnas, appellatione remota, compescendo; inuocato etiamsi opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Hortaturque Sancta Synodus Principes, vt tale auxilium præbeant, & præcipit omnibus magistratibus sæcularibus sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, vt moniti tale auxilium præstent, sed non est excommunicatio reseruata, *Sayr. lib.3. cap 34. num. vlt.*

Hæc itaque excommunicatio solùm est contra Magistratus, non contra Principes, *Sanchez lib.6. cap.15. num.22. Filiucc. tract.14. num.172.* & non procedit, nisi ij fuerint de tali auxilio requisiti, *Barbos. Alleg.50. num. 174. Suar. de cens. disp.23. sect.7. numer.7. Toletus lib.1. can.41. §. septima. Filiuc. ibidem.*

CAPVT I.

De Conceptione Beatæ Virginis Mariæ opiniones impugnans.

I. SIxtus IV. *extrau. graue nimis, de reliq. & vener. Sanct.* fert excommunicationem Papæ reseruatam, contra omnes, qui præsumunt asserere peccatum mortale esse, aut hæresim, affirmare B. Virginem conceptam esse sine peccato; aut peccatum esse eius Conceptionis officium celebrare, aut conciones, vel sermones in illius laudem audire: & contra eos, qui præsumunt libros, quibus prædictæ assertiones continentur, pro veris legere, tenere, vel habere. Necnon contra eos, qui audent asserere, peccatum mortale esse, aut hæresim, affirmare Beatam Virginem conceptam esse cum peccato Originali. Hæc Constitutio confirmata est *Triden. sess. 5. de peccato originali*, & à Sixto V. & à Paulo V. & Gregor. XV. in suis Decretis. De hac Constitutione vide *Toletum lib.1. cap.36. in fine, Suarez de censur. disp.22. sect.5. num.35. Filiuccium tract.15. num.91. Bonacc. de censur. in partic. disp.2. q.3. pun.34. num.2. Barbosam in d. extrau. graue.*

II. Ex Bulla Pij V. *Super specula* 114. fertur pœna suspensionis à diuinis ipso facto incurrenda contra quemcunque in sacris constitutum, & pœna priuationis graduum, dignitatum, & administrationum, & inhabilitatis ad huiusmodi (cum reseruatione Summo Pontifici dictæ censuræ, & pœnarum) contra omnes Ecclesiasticos, qui in popularibus concionibus, aut publicis locis, vbi virorum, & mulierum multitudo promiscua conuenire solet, disputare præsumunt de quæstione Conceptionis prædictæ circa peccatum originale, affirmando, vel negando, alteram scilicet partem probando, alteram impugnando: & contra eos, qui de hac quæstione, etiam prætextu pietatis, vulgari sermone scribere, aut dictare præsumunt. Intellige autem hoc ad effectum editionis publicæ, vel in publica schola, vt patebit infra ex Bulla Gregorij XV.

De hac Constitutione vide *Viuald. verbo Suspensio, num.116. Sayr. lib.4 c.16. num.25. Bonac. loco cit. pun.34.* Et aduerte, quòd in hac Constitutione non comprehenduntur Episcopi quoad pœnam suspensionis, per *c. quia periculosum, de sent. excom. in 6.* tamen comprehenduntur Constitutione alia lata à Paulo V. vt infra.

III. Ex

III. Ex Bulla Pauli V. incipit, *Regis pacifici*, quæ est 9. vel 97. *in Append. Cherub.* innouatę sunt pæfatæ Constitutiones cum suis pęnis, eæque extensæ ad omnes personas, tàm sæculares, quàm regulares, etiam speciali, vel indiuiduali nota, seu mentione dignas; & additum, vt contrauenientes dictis Constitutionibus eo ipso sint priuati facultate concionandi, & publicè legendi, & docendi, & interpretandi, & voce actiua, & passiua in quibuscunque electionibus, & inhabiles sint ipso facto perpetuò ad dicta munera concionandi, legendi interpretandi; & absolutio, & dispensatio Romano Pontifici reseruatur.

Nota, quod vi dictæ clausulæ, hodie in pęnis prædictis continentur etiam Episcopi, quia licet ex *cap. quia periculosum*, requiratur eorum mentio specialis ad incurrendam suspensionem; tamen illa clausula, *etiam speciali, seu indiuiduali nota dignas*, est expressio, vel derogatoria specialis sufficiens. *Felin. in cap. nonnulli, num. 6 de rescritpt. Alex. conf. 155. n. 16. lib. 6. Gabr. commun. conc. lib. 6. conclus. 5. nu. 1. & 15. Layman lib. 1. tract. de legib. cap. 23. num. 26. in fine.*

IV. Ex decreto Sacræ Congreg. Inquisitionis iussu Pauli V. apud *Cherubin. in Appendice ad prædictam eius Bullam*, & apud *Bonacc. disp. 3. de cens. in partic. qu. 6. punc. 4.* præcipitur omnibus personis, tàm laicis, quàm Ecclesiasticis, etiam specialiter, vel indiuidualiter exprimendis, ne imposterum, quandiù iste articulus non fuerit de fide definitus, audeant in publicis Concionibus, Lectionibus, Conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, Beatam Virginem fuisse conceptam in peccato originali.

Item præcipitur, vt in dictis actibus publicis asserentes eam fuisse conceptam, sine peccato originali, contrariam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, vel tractent, sub pœnis latis in præcedentibus Constitutionibus, id est, vt incurrant pœnam excommunicationis, suspensionis, priuationem dignitatum, graduum, & administrationum, & facultatis concionandi, & legendi, & inhabilitatem ad talia, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ.

V. Ex decreto eiusdem Sacræ Congregationis iussu Greg. XV. *vt apud eundem Cherubinum, & Bonaccinam*, mandatum est omnibus, etiam indiuidualiter exprimendis, vt donec articulus iste definiatur, vel per Romanum Pontificem aliter ordinetur, non audeant, neque in sermonibus, & scriptis priuatis asserere, quod B. Virgo sit concepta in peccato originali, neque de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, aut tractare: exceptis ijs, quibus à Sede Apostolica fuerit specialiter indultum, sub pœnis, & censuris in præcedentibus Constitutionibus. & decretis latis.

Idem autem Greg. indulsit postea Fratribus Prædicatoribus, in priuatis colloquijs, seu conferentijs ipsorum de ea re disserere, & tractare, vt *Barbos. in dicta Extrauag. graue, num. 5.* apud quem habes omnia decreta prædicta. vide decretum Alexandri VII.

Item præcepit omnibus Ecclesiasticis tam sæcularibus, quàm regularibus, vt in Officio, & Missa Conceptionis B. Virginis publicè, & priuatè, non vtantur alio nomine, quàm Conceptionis: alias contrauenientes incurrant censuras, & pœnas prædictas.

Addit idem Gregor. XV. vt tam Ordinarij locorum, quàm Inquisitores contra hæreticam priuitatem, contra delinquentes (vt supra) inquirant, & eos seuerè puniant.

CAPVT I.

Concilij Tridentini interpretationes edentes.

Vide *verb. Interpretationes prohibitæ.*

CAPVT II.

Concilium Prouinciale Episcopi vocati non adeuntes, vel ante completum discedentes.

EX *can. si quis autem 18. dist.* Is qui ad Concilium venire negligit, vel recedit nondum finito Concilio, alienum se à fratrum communione cognoscat: Nec eum recipere liceat, nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus. Ex quibus verbis alicui videri posset inde excommunicationem latæ sententiæ incurri à transgressoribus. Alij dicunt esse excommunicationem solum ferendæ sententiæ, & reseruari absolutionem latori, id est eidem futuro Concilio Prouinciali, nisi pro articulo, seu periculo mortis, ob *c. qua fronte de appellat.* & ita tenet *Præp. in d. c. si quis autem*. Sed communis sententia docet illam non esse excommunicationem, sed priuationem communicationis cum alijs Episcopis circa negocia Ecclesiarum, seu suspensionem latæ sententiæ à voce actiua, vt non sit vocandus ab alijs Episcopis ad negocia communia tractanda; & sic est suspensio quædam partialis à iurisdictione & officio: ita *Turrecr. & Archid. & Barbos. ibidem, Quaranta verbo, Concilium Prouinciale, q. 18. num. 7. Genuens. in praxi cap. 71. num. 1.* Sæpe enim in antiquis decretis nomen excommunicationis pro suspensione accipitur, vt notant *gloss. in c. decernimus, 18. dist. Sylu. verb. suspens. §. 6. vers. 1. Tabien. num. 7. Henriq. lib. 13. cap 38. numer. 3. Marius Alterius. tom. 2. disp. 14. c. 2. col. 1.* sicut è contra nomen suspensionis pro excommunicatione: & ita *Cassianus lib. 2. c. 16.*

Notant autem Doctores ex illo textu, sæpe absolutionem excommunicato denegari posse, & differri in pœnam ad maiorem ruborem, vt confundatur: ita *gloss. in dicto c. si quis autem, verbo, nisi in sequenti. Paulus de Roma tract. de pen. Eccl. c. 6. num. 30.* qui refert se vidisse à Paulo Papa denegatam absolutionem ob percussionem cuiusdam Prælati: quod est intelligendum quando Papa, seu Superior vellet differre absolutionem, vel ob satisfactionem aliquam præmittendam, vel vt absoluatur excommunicatus cum maiori solemnitate, vt in multitudine populi, ad confusionem, & correctionem illius excommunicati, ex *glos. cit. Genuen. c. 23. praxis. num. 3.*

Regulariter autem, & per se loquendo posita congrua satisfactione, excommunicato resipiscenti, & petenti absolutionem nunquam est deneganda, quia censura est pœna medicinalis, quæ (ablata contumacia) est auferenda. *c. qua fronte, de appell. c. ex litteris de constit. c. cum medicinalis, de sentent. excomm. in 6. c. multi,*

multi, 2. q. 1. 5. Thom. in addit. ad 3. p. q. 21. art. 2. in corp Suar. de censur. disp. 1. sect. 1. num. 7. Coninch. de censur. disp. 13. num. 18. Laym. de censur. lib. 1. cap. 2. num. 3. Felin. in c. ex litteris num. 18. de const. Genuen, in praxi cap. 23. nu. 3. & 13.

Vnde notant DD. quod sententiæ censurarum nunquam transeunt in rem iudicatam ad effectum, vt non possit retractari per absolutionem, sed tantum ad effectum vt appellatio post 10. dies non sit admittenda, vt *Genuen. d. num. 13. cum communi.*

CAPVT I.

Conclaue ad eligendum Romanum Pontificem tempore præscripto non intrantes, aut inde exeuntes sine iusta causa.

IN *c. 3. §. 1. vers. sanè si aliquis, de elect. in 6.* Greg. X. in Concilio Lugdunensi statuit, vt mortuo Romano Pontifice in quauis ciuitate cum Curia residente, in eadem ciuitate Cardinales ibi præsentes expectare debeant absentes per decem dies, quibus elapsis conueniant in eodem Palatio (vbi Papa habitabat) in Conclaue. Quod si quis Cardinalis intra hoc tempus non intrauerit, aut exierit postea absque manifesta causa infirmitatis, per alios procedatur ad electionem Papæ, & ille minimè requiratur, neque ad negocium illius electionis vllatenus admittatur. Hoc idem confirmauit Pius IV. Bulla quæ incipit. *In eligendis, 63. §. 3. & 4.* vbi apparet quod hic dicitur de non intrantibus, intelligendum de præsentibus, qui potuerunt intrare, sed noluerunt. Itaque ex his notatur Cardinalem non intrantem in tempore, aut exeuntem ante finem electionis, priuari voce actiua pro tali Sede vacante, quoad negocium electionis Papæ, non tamen priuari voce passiua, vt *Franc. & Gemin. in d. c. 3* Adde quòd Cardinales non possunt mutare, aut alterare, seu dispensare super hac Constitutione, v. g. prorogando tempus. *Clem. ne Romani, in princ. de elect.* Decem igitur diebus Cardinales expectandi, sed non vocandi, vt *gloss. in d. c. 3. §. 1. & ibi Barbos. num. 9.* qui plures allegat.

AN autem si electio fieret ante decem dies completos, ex communi consensu Cardinalium ibi præsentium, aut duarum partium, alijs non expectatis, esset valida? affirmatiuam tenet *Azor. par. 2. lib. 4 c. 2. q. 5. §. sed dubiæ*, vbi ait communem sententiam, & tenet *glos. in dicto cap. 3. §. 1. verbo, decem diebus in fin. per cap. licet de vitanda. de elect.* vbi electioni Papæ à duabus partibus Cardinalium, nulla opponi potest exceptio: Post dictos autem decem dies, etiamsi vnus tantùm esset ibi Cardinalis, ille posset eligere alium, non tamen seipsum, per *cap. gratum, de post. Prælat. Ioan. Andr. in cap. licet, col. 1. de elect. Zabar. num 8. Innoc. in cap. cùm nobis, num. 6. de elect.*

CAPVT II.

Conclaui clauso Cardinales secretè alloquens, aut ipsis, aut alijs signa, litteras, aut nuncium mittens, aut deferens, & alij ista permittentes.

I. EX *c. 3. §. nulli ad eosdem, de elect. in 6.* habetur: Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secretè loquendi cum eis, nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium pro his tantùm, quæ ad electionis instantis negotium petinent, vocarentur. Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam. Qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Nota, quòd nec Cardinales possunt dispensare super hac prohibitione, per *Clem ne Romani, in princ. de elect.* Sed hæc excommunicatio non erat reseruata ex hoc textu.

II. Ex Bulla Pij IV. *In eligendis 63. §. 20.* habetur: Literas, aut cuiusuis generis scripta ad eos, qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere; aut è contra, è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, etiamsi Cardinales sint, excommunicationi latæ sententiæ subiaceant: & ibi reseruatur absolutio Papæ, excepto mortis articulo, eosque etiam aliter puniri statuitur.

Et nota, quòd ait cuiusuis generis scripta, scilicet etiam si non pertineant ad negotium, seu causam electionis Papæ, seu conclauis, ita *Bonac. de cens. in partic. disp. 2 q. 2 pun. 34 num. 10.* Et idem de quouis nuncio dicendum est quia hæ leges non fundantur in falsa præsumptione, sed vera: non enim fundantur in præsumptione iuris, quod in singulis casibus sit fraus, & damnum; sed in ratione periculi in communi; existimante legislatore tales actiones magnam, & frequentem esse occasionem damni & fraudis circa talem electionem, & ideo obligatio, & pœnæ locum habent etiam quando à parte rei cessat omne periculum in particulari, vt latè docet *Salas de legib tract. 14. disp. 11 sect. 3. num. 31. & 32. & disp. 16 sect. 7. num. 10. & sect 12. num. 51. & sect. 14. num. 14.* vbi benè hoc explicat. Non enim sufficit quod cesset finis legis in particulari casu, si non cessat in genere, vt *Salas d. sec. 3. loco cit.*

Item Pius IV. *eadem Bulla §. 19.* ait: Clauso Conclaui, nulli ad colloquium etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiori Parte Collegij approbãda admittantur. Sed nota quòd contra colloquentes palam Cardinalibus nulla est pœna latæ sententiæ, ex prædictis; vt benè notat *Bonaccin. de censur. in partic. disp. 2. punct. 34. num. 9.* Itaque solùm ij, qui secretè loquuntur cum Cardinalibus in Conclaui existentibus, incurrunt excommunicationem non reseruatam: ipsi autem Cardinales secretè loquentes cum aduenientibus non incur-

incurrunt vllam censuram, *Bonaccina ibidem*.

Nota etiam quòd mittentes nuncium, vel literas, non incurrunt censuras istas, nisi nuncij, vel literæ peruenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum est consummatus, *Bonac.loco cit.num.3.Nauar. conf.60. de sentent.excommun.Sanchez lib.6.in decal. cap.6. num. 117.Eman.Sà verbo lex, num. 25.* quia verba debent intelligi cum effectu, *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisq. iur.*

Nota vltimò, quòd hodie ad hoc, vt quis admittatur ad colloquendum cum Cardinalibus in Conclaui, vel extra, sufficit consensus maioris partis, ex *Bulla dicta Pij IV.* §. 19. Olim autem requirebatur consensus omnium nemine discrepante, ex *d.cap 3.§.nulli,* ita *Archid. ibi, Gemin. num. 2. Anchar. ibi in* §. *hoc sacro, num.4.*

III. Ex *eadem Bulla Pij IV.* §. 23. Prælati ad custodiam Conclauis deputati, sub pœna periurij, ac suspensionis à Diuinis, maxima, & exquisita diligentia vtantur in inspiciendis personis, & rebus Conclaue intrantibus, ne sub earum rerum velamine, literæ, notæ, & signa transmittantur: quòd si quid tale inuentum fuerit, familiares Cardinalium, aut alij delinquentes pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi incurrant.

Nota quòd pœna suspensionis contra dictos Custodes non est latæ sententiæ. An autem pœna ibi contra dictos deferentes literas, notas, & signa furtiuè sit latæ sententiæ? Respondeo secundùm communem opinionem, esse latæ sententiæ, quia verbum, *incurrant,* est latæ sententiæ, vt de communi testatur *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, nu.145.* & tenet *Sylu.verbo excomm.1.num.21. Auila par.2.cap 2.§. dubitatur secundo, gloss.in cap.vlt. verbo incurrant, de offic. deleg.in 6. & gloss in l.eos, de sent.excomm.* & tenet *Sayr. lib. 1. de censur cap.11.num.8. in fin. Suar de censur.disp.3.sect.3. num.2. Imola, & Card.in Clemen.1.verbo incurrant, de vsur.* & alij apud *Tiraquell. vbi supra*, contra aliquos apud eundem.

Nota quod statutum fuit in *d. Bulla Pij IV.* §. 27. vt pœnam excommunicationis incurrant Prælati, & alij Officiales ad custodiam Conclauis deputati, si formam Conclauis, & alia, quæ ad eorum officium pertinent diligenter non seruauerint, de qua re dixi infra *c.8.in fin.*

Ab istis omnibus censuris potest absoluere Maior Pęnitentiarius, & alij priuilegiati.

CAPVT III.

Conclaue clausum furtiuè intrantes.

EX Bulla prædicta Pij IV. §.19. si quis fortè clam ipsum conclaue aliundè, quàm per hostium ingrediatur, omni honore, gradu, officio, beneficio, ipso iure priuatus existat, & tradatur Curiæ sæculari acerrimis pęnis puniendus.

Nota, quòd istæ pęnæ non obligant in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, neque habent in se suspensionem, aut irregularitatem ante sententiam declaratoriam, vt dixi *verbo Sodomia*; vbi contra Sodomitas retuli talem pęnam irrogatam eodem tenore, & *ibi* plenius explicaui.

CAPVT IV.

Conclauis, electionisque Papæ formam substantialem non seruantes.

NOtandum est, quod diuersis temporibus diuersæ formæ eligendi Romanum Pontificem statutæ fuerunt, vt patet ex dictis in *cap.præcedentibus*, & ante illas extat alia antiquior forma constituta à Papa Nicolao in *cap.in nomine Domini 23. dist.* quæ hodie non habet locum; de qua tamen forma ait *Gemin.ibi, & Felin.in c.nam concupiscentiam,n.1. de const.* quod electio Papę illa forma nō seruata erat valida; quamuis peccarent Cardinales mortaliter eam non seruando.

I. Ex Bulla Greg. XV. *Aeterni Patris de electione Romani Pontif.* statuitur forma essentialis electionis Papæ, cum clausula irritante, & pęnali, his verbis:

Quòd si electio huiusmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauso, vel aliter, quàm per secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, in scrutinio, seu scrutinio, & accessu, electi suffragio non computato, vel per viam compromissi ab omnibus Cardinalibus similiter in Conclaui præsentibus, nemine dissentiente inibi: & ita vt nemo seipsum elegerit; vel quasi per inspirationem nullo præcedente de persona speciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præsentium in Conclaui, communiter, nemine dissentiente, per verbum, *eligo*, intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce non potuerit, expressum: Talis electio nulla sit, & inualida eo ipso, absque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat; quinimò is non Apostolicus, sed Apostaticus sit, & habeatur, & tàm ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliasque censuras, & pęnas inuasoribus Sedis Apostolicæ, à sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis impositas pariter ipso facto incurrat; à qua, sicut ab alia quacunque in hac Constitutione irrogata pęna excommunicationis, à nullo, neque etiam à Maiori Pęnitentiario, cuiuscunque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolui possit; & aliter etiam mandatur tales arbitrio Papæ puniri.

Deinde additur. Iisdem omnibus, & singulis S.R.E. Cardinalibus, & Sacro eorum Collegio inhibemus, ne contra hæc, & horum aliquid statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant, quouis prætextu, vel causa, sub eadem excommunicationis pęna ipso facto incurrenda.

Nota ibi: *Conclaui clauso,* quòd olim etiam statutum fuerat electionem Papæ fieri in Conclaui clauso, *c. 3.* §. *in eodem, de elect.in 6.* sed locus iste, id est Conclauis præsertim clausus, non erat de substantia electionis: nam valida erat electio vbiuis fieret à duabus partibus Cardinalium, ex *c.licet, de elect. Abb.in c.cum terra num.7. de elect. Biaxius de elect.par.3.cap.12. numer.1.*

Bonac.

Bonacc. in terminis *tract. de censur. in partic. disp.* 2. *q.* 7. *punct.* 1. §. 2. *num* 6 *in fine.* Quamuis autem Conclaue debeat fieri in Ciuitate in qua, vel in cuius Diœcesi mortuus Papa cum Curia causarum morabatur, vt *d. c.* 3. §. 1. *de elect. in* 6. & *Clem.* 2. § *sanè, eod tit.* tamen neque olim, neque hodie est de substantia talis locus, per *d. c. licet*, quia nullibi per hoc cassata reperitur electio; imò dum *d cap.* 3. §. *porrò* dicitur, quòd si Papa mortuus est in Ciuitate interdicta, Conclaue fiat in alia viciniori, *gl. ibi, verb. interdicta*, ait non fore nullam electionem, si in eadem interdicta Ciuitate fieret Conclaue, & electio.

Nota secundò ibi, *per secreta schedularum suffragia*, ante hanc Bullam non fuisse hoc de præcepto, sed hoc erat de essentia electionis pro Regularibus, ex *Triden. sess.* 25 *regul. cap.* 6. dicam *verbo electio Regularium*. Qualiter autem fieri debeat talis schedula, & in calicem mitti: vide in eadem Bulla Gregor. vbi alia in hoc requiruntur, non tamen sunt de substantia: requiruntur autem secreta suffragia, quando per viam scrutinij fit electio, non si per compromissum, vel inspirationem.

Nota tertiò, ibi, *duarum ex tribus partibus Cardinalium*: hoc esse speciale in electione Papæ: nam in alijs Prælatis eligendis, sufficit si electio fiat à maiori, & saniori parte, *c. licet, de elect. in fin.* In electione autem Papæ hoc fuit statutum de forma essentiali in *d. c. licet*, vbi pœnæ contrauenientibus statutæ, de quibus infra dicam.

Nota quartò ibi, *Scrutinio, & accessu*, esse speciale in electione Papæ, vt si fiat per Scrutinium, & maior eligentium pars in vnum non consenserit, sed minor, possit accessu aliorum conualescere, vt sic consentiant duæ partes ex tribus, *d. c. licet*, §. *si paucioribus, ibi Abb. num* 8. & *Ioan. Andr. ibi*; qui benè declarat procedere quandiù pendet scrutinium, id est quandiù de communi consensu non fuerit ruptum, aut diuersum ad actus extraneos. In alijs autem electionibus electio à minori parte est nulla, & non conualescit per accessum, sed nouo scrutinio opus est, *c. auditis, ibi Abb. num.* 5. *de elect. Layman. lib.* 4. *tract. de benef. c.* 12. *num.* 6.

Nota quintò ibi, *electi suffragio non computato*, quòd ante hanc Bullam licet nemo posset solus se ipsum eligere, si in vno solo esset potestas eligendi, *Abbas in c. consuluit, de iure patron.* tamen dum ab alijs eligeretur, potuit numerum deficientium suo suffragio supplere; quod est generale in omni electione, *Abb. loco cit.* & de electione ad Papatum docet *Eman. Sà verb. Electio, num.* 10. Sed hodie ex Bulla ista Greg. nunquam potest supplere, neque vox electi est computanda, siue fiat per scrutinium, siue per compromissum; non erit tamen irrita electio ex eo, quòd sibi electus suffragium dederit, dummodo alia suffragia sint sufficientia, *Bonaccin. numer.* 6. *vers.* 3. *electus*.

Nota sextò ibi, *per viam compromissi, &c. nemine dissentiente*: hoc est de iure communi, vt compromissum ad eligendum non valeat, si vnus eligentium dissentiat, vt tenet *glossa in c. quia propter*, §. *vel saltem, verbo, Vice omnium, de elect.* & *ibi Abbas numer.* 6. testatur de communi.

Nota septimò ibi, *vel quasi per inspirationem*: hic est tertius modus electionis ex tribus supradictis in Bulla approbatis in *d. c. quia propter*, & similiter vtrobique declaratum est non censeri per inspirationem Spiritus facti, factam electionem si facta sit vno contradicente; vt de communi testatur, *Abb. in d. c. quia propter*, §. *nisi, num.* 1.

Nota octauò ibi, *electio nulla sit, & inualida eo ipso. &c.* sic etiam in *d. c. quia propter*, dicitur quòd electio non seruata forma ibi præscripta non valeat: & Doctores intelligunt ipso iure nullam esse, vt de communi testatur *Abbas ibi*, §. *vel saltem num* 5. Et hoc procedit etiam pro foro conscientiæ. quia licèt secundum multos Doctores, si electio fiat non seruata forma iuris positiui, dummodo adsint requisita iuris naturalis, valida sit electio in foro conscientiæ, *Innoc. in c. quod sicut num.* 7. *de elect. Roderic. qq. regul num.* 27. *art.* 10. *tom.* 1. *Eman Sà verb. elect. num.* 5 & *Abb. in c.* 1. *in fine, de in integr. restit. Nauar. consil.* 9. *de elect. Io. Valer. differ. fori interni*, 3. *num.* 1. testatur de communi. Tamen secus in casu nostro, quia dicta doctrina fallit quādo aliàs sequereatur absurda, vt scandala, & animarum præiudicium, vt quod Ecclesia non esset certa de Pastore, & Schismata fouerentur. Tunc enim lex censetur irritare etiam pro foro conscientiæ *Suar. de legibus lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 6. *Salas de legibus disput* 16 *sect.* 9. *num.* 41 & quia in casu nostro lex irritat ad omnem effectum, dum ait, *nullum ius tribuat*, ita *Layman lib.* 1. *tract. de legibus. c.* 16 *n.* 6. *in fin.* & probatur in simili Trid. *sess.* 25 *c.* 15. *de regul.*

Nota nonò ibi, *sententiam excommunicationis, aliasque censuras, & pœnas*; quod ex *c. licet de elect.* Statutum fuit, vt si vno electo canonicè, id est à duabus partibus Cardinalium, alius nihilominus electus fuerit à minore parte, & hic sibi vsurpauerit nomen Episcopi Romani, seu se ingesserit: recipientes eundem incurrunt excommunicationem, electusque à minori parte, si gerat se pro Pontifice, siue alius sit electus canonicè, siue non, ipse semper incurrit excommunicationem: sed excommunicationes ibi non sunt reseruatæ. Sed hic, scilicet in Bulla Gregoriana, reseruata est: & latius patet, nam procedit contra electores, & complices, & fautores, etiamsi nullus alius sit canonicè electus. Imò incurrunt, etiam excommunicationem reseruatam in Bulla Cenæ Domini *c.* 1 *contra Schismaticos*: nam isti omnes sunt rei Schismatis puri & propriè dicti, *Suar. de cens. disp* 23 *sect.* 3 *num.* 2. *Sayr. lib.* 3 *c.* 32. *num.* 4. & incurrunt aliás pœnas Schismaticorum, de quibus vide *infra verb schisma*. Additur etiam *in d. c. licet*, vt tales delinquentes totius ordinis sacri priuatione mulctentur: quæ est pœna depositionis inferendæ. *Abb. Ant. & Panorm. ibi n.* 7. *Card q.* 19.

Limita tamen istas pœnas, vt non procedant quando electus à minori parte per scrutinium habuit numerum sufficientem per accessum, antequam alius esset electus canonicè; vt *d c. licèt*, & ex Bulla Greg. XV. & Canonistæ communiter *in d. c. licèt*. Neque procedunt, quando ipsi essent in bona fide, & ignorantia inuincibili, putantes electionem fuisse canonicam & ideo illi innitentes, *Sanctarell. de heret c* 43. *dub* 1. *num.* 11. cum allegatis, quia tunc talis est materialiter schismaticus, non formaliter.

Aduer-

Aduerte etiam, quòd pęnas istas, & censuras schismaticæ electionis non incurrunt transgressores, nisi acto completo talis electionis; & electus non incurret, nisi consentiat electioni de se factæ, vt *d.c. licet, ibi Canonistæ*: Sic enim etiám intelligenda videtur Bulla Gregorij, vt iura iuribus concordentur. At aliam excommunicationem latam contra attentantes mutare formam præscriptam, vt supra incurrunt etiam actu non consummato: sed requirit præsumptionem, seu dolum.

Aduertendum præterea, quòd ad effectum irritandæ electionis Papæ, vel repellendi à voce actiua, vel passiua, nihil obijci potest præter defectum formæ supradictæ: neque enim obijci poterit vlla censura, neque excommunicationes latæ in eadem Bulla Gregorij XV, neque vlla alia, neque pœna vlla priuationis vocis actiuæ, vel passiuæ: nam omnes istæ pęnæ, & censuræ ad effectum electionis tantùm sunt suspensæ, & quoad effectum conuersandi ligant solos ipsos eisdem excommunicationibus innodatos, non autem alios in Conclaui existentes, vt habetur in Bulla 63. Pij IV. incipit, *In eligendis*, §.29. & idem in dicta Bulla Gregorij XV. *de electione Romani Pontif.* eodem tenore cautum est. Hæresis tamen, & Schismatis, & Simonię crimen obijci potest contra electionem, vt dicam *verbo, Hæresis, cap.1. num.7. & verbo, Schisma, num. 5. & verbo, Simonia, cap.7.*

CAPVT V.

In Conclaui electionis Papæ formam accidentalem Cardinales mutare præsumentes.

IN eadem Bulla Gregorij XV. multa statuta sunt obseruanda, sed sine clausula irritante: vt quòd electio fiat post Missæ Sacrificium; quòd Cardinales suffragium ferentes, iurent se eligere quem secundùm Deum iudicant eligi debere; tertio, vt scrutinium bis singulis diebus fiat; quartò, vt Cardinales non infirmi post tertium campanæ sonum conueniant; quinto, vt secretum seruent; sexto, vt à pactionibus, & conuentionibus, minis, signis, contrasignis suffragij dandi abstineant; septimo, vt seruetur forma ibi tradita in scrutinio, & accessu, & suffragio scribendo, & dando tàm à sanis, quàm ab infirmis: quæ ibi videnda enumerat *Bonac. de censur. in partic. disput.2. q.7. punct.1 §.2.* & addit Gregorius: Omnibus, & singulis Cardinalibus, & eorum Sacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horum aliquorum statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant, &c. sub eadem excommunicationis pęna ipso facto incurrenda: & supra dixerat: Et statuit à tali censura, neque maiorem Pęnitentiarium, neque alium quemcunque vigore cuiusuis facultatis posse absoluere; sed solum Romanum Pontificem, scilicet extrà articulum mortis. Hæc censura, vt patet, incurritur etiam actu non consummato, seu non subsequuto electionis effectu, vel mutationis intentæ, vt dixi *cap. præced.*

CAPVT VI.

In Conclaui electio Papæ fiat sine ambitu, & pactionibus.

Vide *verbo, Ambitus, c. 2. & 3.*

CAPVT VII.

In Conclaui electio Papæ fiat purè, & extra vitium Simoniæ.

Vide *verbo, Simonia in electione Papæ, cap. 7.*

CAPVT VIII.

Conclauis formam obseruari non procurantes Officiales Ciuitatis.

IN *cap.3. §. præterea de elect. in 6.* Gregorius X. in Concilio Lugdunensi, statuit, vt Domini temporales, Rectores, & Officiales Ciuitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, omnia contenta circa formam Conclauis, & electionis Papæ in *d.c.3.* faciant obseruari, & de ijs obseruandis statim audita Papæ morte coram Clero, & Populo vniuerso Ciuitatis illius, ad hoc specialiter conuocandis, præstent corporaliter iuramentum: quòd si præmissa diligenter non obseruauerint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiserint; cuiuscunque sint præeminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames, nec vnquam eis portæ pateant dignitatum, nec ad hoc publicum officium admittantur; & feudis, & cæteris, quæ ab Ecclesia Romana, vel alijs Ecclesijs obtinent, ipso facto decernimus esse priuatos, ita vt ad Ecclesias ipsas liberè reuertantur: Ciuitas verò prædicta, non solum sit interdicto supposita, sed & Pontificali dignitate priuata.

Nota, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Toletus lib.1. cap.38. vers.2. Sayr. lib.3. cap.34. nu.6. de cens.* Aliæ pœnæ non obligant ante declaratoriam sententiam: dixi *par.1. suis locis*. Quod procedit etiam de interdicto locali, vt dixi infra, *verb. Vsura, c.7. §. nota secundo*, & infra *hoc eodem verbo Conclaue, cap.9. §. aduerte.*

Nota secundo, quòd ex Bulla Pij IV. 43. §27. pœnæ statutæ in *d. §. præterea*, contra officiales temporales, sunt extensæ etiam contra Prælatos, & alios illustres viros electos ad custodiam Conclauis.

CAPVT IX.

Conclauis, seu electionis Papæ occasione bona electi, aut Cardinalium, aut Conclauistarum diripientes.

1. EX Concil. Constantiensi celebrato anno 1415. *in decreto de non spoliando eligendo in Papatum, sess.41.* habetur, quòd quia nonnulli prętextu cuiusdam abusiuę licentiæ res, & bona sic electi, falso prætendentes

Bonacc. in terminis *tract. de censur. in partic. disp.2.q.7. punct.1. §.2.num 6 in fine.* Quamuis autem Conclaue debeat fieri in Ciuitate in qua, vel in cuius Diœcesi mortuus Papa cum Curia causarum morabatur, vt *d. c.3.§.1. de elect. in 6. & Clem.2. §.sanè, eod tit.* tamen neque olim, neque hodie est de substantia talis locus, per *d.c.licet*, quia nullibi per hoc cassata reperitur electio; imò dum *d cap.3. §. porrò* dicitur, quod si Papa mortuus est in Ciuitate interdicta, Conclaue fiat in alia viciniori, *gl.ibi, verb. interdicta*, ait non fore nullam electionem, si in eadem interdicta Ciuitate fieret Conclaue, & electio.

Nota secundò ibi, *per secreta schedularum suffragia*, ante hanc Bullam non fuisse hoc de præcepto, sed hoc erat de essentia electionis pro Regularibus, ex *Triden. sess.25 regul. cap.6.* dicam *verbo electio Regularium*. Qualiter autem fieri debeat talis schedula, & in calicem mitti; vide in eadem Bulla Gregor. vbi alia in hoc requiruntur, non tamen sunt de substantia: requiruntur autem secreta suffragia, quando per viam scrutinij fit electio, non si per compromissum, vel inspirationem.

Nota tertiò, ibi, *duarum ex tribus partibus Cardinalium*: hoc esse speciale in electione Papæ: nam in alijs Prælatis eligendis, sufficit si electio fiat à maiori, & saniori parte, *c. licet, de elect. in fin.* In electione autem Papæ hoc fuit statutum de forma essentiali in *d. c. licet*, vbi pœnæ contrauenientibus statutæ, de quibus infra dicam.

Nota quartò ibi, *Scrutinio, & accessu*, esse speciale in electione Papæ, vt si fiat per Scrutinium, & maior eligentium pars in vnum non consenserit, sed minor, possit accessu aliorum conualescere, vt sic consentiant duæ partes ex tribus, *d.c.licet, §.si paucioribus, ibi Abb. num 8. & Ioan. Andr. ibi*; qui benè declarat procedere quandiù pendet scrutinium, id est quandiù de communi consensu non fuerit ruptum, aut diuersum ad actus extraneos. In alijs autem electionibus electio à minori parte est nulla, & non conualescit per accessum, sed nouo scrutinio opus est, *c.auditis, ibi Abb.num. 5. de elect. Layman.lib.4.tract.de benef.c.12.num.6.*

Nota quintò ibi, *electi suffragio non computato*, quòd ante hanc Bullam licet nemo posset solus se ipsum eligere, si in vno solo esset potestas eligendi, *Abbas in c. consuluit, de iure patron.* tamen dum ab alijs eligeretur, potuit numerum deficientium suo suffragio supplere; quod est generale in omni electione, *Abb. loco cit.* & de electione ad Papatum docet *Eman. Sà verb. Electio, num.* 10. Sed hodie ex Bulla ista Greg. nunquam potest supplere, neque vox electi est computanda, siue fiat per scrutinium, siue per compromissum; non erit tamen irrita electio ex eo, quòd sibi electus suffragium dederit, dummodo alia suffragia sint sufficientia, *Bonaccin. numer. 6. vers.3. electus.*

Nota sextò ibi, *per viam compromissi, &c. nemine dissentiente*: hoc est de iure communi, vt compromissum ad eligendum non valeat, si vnus eligentium dissentiat, vt tenet *glossa in c. quia propter, §. vel saltem, verbo, Vice omnium, de elect. & ibi Abbas numer. 6.* testatur de communi.

Nota septimò ibi, *vel quasi per inspirationem*: hic est tertius modus electionis ex tribus supradictis in Bulla approbatis in *d. c. quia propter*, & similiter vtrobique declaratum est non censeri per inspirationem Spiritus sacti, factam electionem si facta sit vno contradicente; vt de communi testatur, *Abb. in d.c. quia propter, §. nisi, num.* 1.

Nota octauò ibi, *electio nulla sit, & inualida eo ipso. &c.* sic etiam in *d. c. quia propter*, dicitur quòd electio non seruata forma ibi præscripta non valeat: & Doctores intelligunt ipso iure nullam esse, vt de communi testatur *Abbas ibi, §. vel saltem num. 5.* Et hoc procedit etiam pro foro conscientiæ, quia licèt secundum multos Doctores, si electio fiat non seruata forma iuris positiui, dummodo adsint requisita iuris naturalis, valida sit electio in foro conscientiæ, *Innoc. in c.quod sicut num. 7.de elect. Roderic. qq. regul num.27. art. 10. tom. 1. Eman Sà verb. elect. num. 5 & Abb. in c.1. in fine, de in integr. restit. Nauar. consil. 9. de elect. Io.Valer. differ. fori interni, 8. num.* 1. testatur de communi. Tamen secus in casu nostro, quia dicta doctrina fallit quãdo aliàs sequeretur absurda, vt scandala, & animarum præiudicium, vt quod Ecclesia non esset certa de Pastore, & Schismata fouerentur. Tunc enim lex censetur irritare etiam pro foro conscientiæ *Suar. de legibus lib.5. cap. 32. num.6. Salas de legibus disput 16 sect.9. num.41* & quia in casu nostro lex irritat ad omnem effectum, dum ait, *nullum ius tribuat*, ita *Layman lib.1. tract. de legibus. c.16 n. 6. in fin.* & probatur in simili Trid: *sess.25 c. 15. de regul.*

Nota nonò ibi, *sententiam excommunicationis, aliasque censuras, & pœnas*; quod ex *c. licet de elect.* Statutum fuit, vt si vno electo canonicè, id est à duabus partibus Cardinalium, alius nihilominus electus fuerit à minore parte, & hic sibi vsurpauerit nomen Episcopi Romani, seu se ingesserit: recipientes eundem incurrunt excommunicationem, electusque à minori parte, si gerat se pro Pontifice, siue alius sit electus canonicè, siue non, ipse semper incurrit excommunicationem: sed excommunicationes ibi non sunt reseruatæ. Sed hic, scilicet in Bulla Gregoriana, reseruata est: & latius patet, nam procedit contra electores, & complices, & fautores, etiamsi nullus alius sit canonicè electus. Imò incurrunt, etiam excommunicationem reseruatam in Bulla Cenæ Domini *c.1 contra Schismaticos*: nam isti omnes sunt rei Schismatis puri & propriè dicti, *Suar. de cens. disp 23 sect. 3 num. 2. Sayr. lib. 3 c.32.num.4.* & incurrunt alias pœnas Schismaticorum, de quibus vide *infra verb schisma.* Additur etiam *in d. c.licet*, vt tales delinquentes totius ordinis sacri priuatione mulctentur: quæ est pœna depositionis inferendæ. *Abb. Ant. & Panorm. ibi n.7. Card q.19.*

Limita tamen istas pœnas, vt non procedant quando electus à minori parte per scrutinium habuit numerum sufficientem per accessum, antequam alius esset electus canonicè; vt *d c. licèt*, & ex Bulla Greg. XV. & Canonistæ communiter *in d.c. licèt*. Neque procedunt, quando ipsi essent in bona fide, & ignorantia inuincibili, putantes electionem fuisse canonicam & ideo illi innitentes, *Sanctarell. de hæret c 43. dub 1. num. 11.* cum allegatis, quia tunc talis est materialiter schismaticus, non formaliter.

Aduer-

Aduerte etiam, quòd pęnas istas, & censuras schismaticæ electionis non incurrnnt transgressores, nisi actû completo talis electionis; & electus non incurret, nisi consentiat electioni de se factæ, vt *d.c. licet,ibi Canonistæ*: Sic enim etiám intelligenda videtur Bulla Gregorij, vt iura iuribus concordentur. At aliam excommunicationem latam contra atteutantes mutare formam præscriptam,vt supra incurrunt etiam actu non consummato: sed requirit præsumptionem, seu dolum.

Aduertendum præterea, quòd ad effectum irritandæ electionis Papæ, vel repellendi à voce actiua, vel passiua, nihil obijci potest præter defectum formæ supradictæ: neque enim obijci poterit vlla censura, neque excommunicationes latæ in eadem Bulla Gregorij XV. neque vlla alia, neque pœna vlla priuationis vocis actiuæ, vel passiuæ: nam omnes istæ pęnæ, & censuræ ad effectum electionis tantùm sunt suspensæ,& quoad effectum conuersandi ligant solos ipsos eisdem excommunicationibus innodatos, non autem alios in Conclaui existentes, vt habetur in Bulla 63. Pij IV. incipit, *In eligendis*, §.29. & idem in dicta Bulla Gregorij XV. *de electione Romani Pontif.* eodem tenore cautum est. Hæresis tamen, & Schismatis, & Simonię crimen obijci potest contra electionem, vt dicam *verbo, Hæresis, cap.1. num.7.* & *verbo, Schisma, num.* 5. & *verbo, Simonia, cap.7.*

CAPVT V.

In Conclaui electionis Papæ formam accidentalem Cardinales mutare præsumentes.

IN eadem Bulla Gregorij XV. multa statuta sunt obseruanda, sed sine clausula irritante: vt quòd electio fiat post Missæ Sacrificium; quòd Cardinales suffragium ferentes, iurent se eligere quem secundùm Deum iudicant eligi debere; tertio, vt scrutinium bis singulis diebus fiat; quartò, vt Cardinales non infirmi post tertium campanæ sonum conueniant; quinto, vt secretum seruent; sexto, vt à pactionibus, & conuentionibus, minis, signis, contrasignis suffragij dandi abstineant; septimo, vt seruetur forma ibi tradita in scrutinio, & accessu, & suffragio scribendo, & dando tàm à sanis, quàm ab infirmis: quæ ibi videnda enumerat *Bonac.de censur.in partic.disput.2. q.7. punct.1.§.2.* & addit Gregorius: Omnibus, & singulis Cardinalibus, & eorum Sacro Collegio inhibemus,ne contra hæc, vel horum aliquorum statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant,&c. sub eadem excommunicationis pęna ipso facto incurrenda: & supra dixerat: Et statuit à tali censura, neque maiorem Pęnitentiarium, neque alium quemcunque vigore cuiusuis facultatis posse absoluere; sed solum Romanum Pontificem, scilicet extra articulum mortis. Hæc censura, vt patet, incurritur etiam actu non consummato, seu non subsequuto electionis effectu, vel mutationis intentæ,vt dixi *cap.præced.*

CAPVT VI.

In Conclaui electio Papæ fiat sine ambitu, & pactionibus.

Vide *verbo, Ambitus, c.2.& 3.*

CAPVT VII.

In Conclaui electio Papæ fiat purè, & extra vitium Simoniæ.

Vide *verbo, Simonia in electione Papæ, cap. 7.*

CAPVT VIII.

Conclauis formam obseruari non procurantes Officiales Ciuitatis.

IN *cap.3. §.præterea de elect. in 6.* Gregorius X. in Concilio Lugdunensi, statuit,vt Domini temporales, Rectores, & Officiales Ciuitatis illius,in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, omnia contenta circa formam Conclauis, & electionis Papæ in *d.c.3.* faciant obseruari, & de ijs obseruandis statim audita Papæ morte coram Clero, & Populo vniuerso Ciuitatis illius, ad hoc specialiter conuocandis, præstent corporaliter iuramentum: quòd si præmissa diligenter non obseruauerint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiserint; cuiuscunque sint præeminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames, nec vnquam eis portæ pateant dignitatum, nec ad hoc publicum officium admittantur; & feudis, & cæteris, quæ ab Ecclesia Romana, vel alijs Ecclesijs obtinent, ipso facto decernimus esse priuatos, ita vt ad Ecclesias ipsas liberè reuertantur: Ciuitas verò prædicta, non solum sit interdicto supposita, sed & Pontificali dignitate priuata.

Nota, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Toletus lib.1.cap.38. vers.2.Sayr.lib.3.cap.34. nu.6. de cens.* Aliæ pœnæ non obligant ante declaratoriam sententiam: dixi *par.1. suis locis*. Quod procedit etiam de interdicto locali, vt dixi infra, *verb.Vsura,c.7. §.nota secundo*, & infra *hoc eodem verbo Conclaue,cap.9. §. aduerte*.

Nota secundo, quòd ex Bulla Pij IV. 43. §27. pœnæ statutæ in *d.§.præterea*, contra officiales temporales, sunt extensæ etiam contra Prælatos, & alios illustres viros electos ad custodiam Conclauis.

CAPVT IX.

Conclauis, seu electionis Papæ occasione bona electi, aut Cardinalium, aut Conclauistarum diripientes.

I. EX Concil. Constantiensi celebrato anno 1415. *in decreto de non spoliando eligendo in Papatum, sess.41.* habetur,quòd quia nonnulli pretextu cuiusdam abusiuę licentiæ res, & bona sic electi, falso prætendentes

dentes occupanti concedi; imò, & nonnullorum, quos mendaciter sic electos confingunt, domos, res, bona illorum, necnon aliquando bona Cardinalium, aut aliorum in loco Conclauis existentium, etiam violenter inuadunt, recipiunt, occupant, & transportant, lucrifacta existimantes; Sancta Synodus prohibet talia fieri, & statuit quòd quicunque contra hoc præsumpserit attentare, aut ad hoc auxilium, consilium, fauoremue præbere, præter pœnas, quas in violentos raptores, & occupatores huiusmodi, iura, constitutiones Apostolicæ, & Imperiales statuunt, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, à qua, à nullo, nisi à Romano Pontifice, extra mortis articulum satisfactione præcedente, absolui queat, & omni officio, beneficio, priuilegijs, dignitate Ecclesiastica, & mundana, feudis, & rebus alijs, si quæ à Romana, vel alijs obtinebit Ecclesijs, sit priuatus, & intestabilis actiuè, & passiuè existat. Ciuitas verò, quæ in præmissis culpabilis fuerit, Ecclesiastico subiaceat interdicto.

Aduerte, quòd interdictum non ligat, nisi fuerit nominatim denunciatum, *Suar. disput. 37. sect. 2. num. 5. Coninch. disput 17. dub. 5. in fin. Bonac. de interd. punct. 7. num. 1.* Neque est reseruatum, ideo poterit Episcopus satisfacta parte absoluere ciuitatem, per *c. nuper de sent. excomm. Coninch. disput. 17. num. 76. Sayr. lib. 5. cap. 15. num. 4.* cum multis Doctoribus.

Nota etiam, quod ad incurrendas pœnas, & censuras prædictas requiritur præsumptio. Sufficit tamen ad incurrendas pœnas, & censuras omnes istas attentatum, seu conatus, dummodo interueniat aliquis actus proximus: v. g. accessus ad domum cum impetu, vel admotio scalæ, vel fractio ianuæ. *Farin. prax crim. q. 123. num. 106.* quia lex puniens attentatum pœna ordinaria, intelligitur de attentato per actum proximum. *Farinacc. q. 124. num. 8.* Quis autem dicatur actus proximus vide *Farinac. q. 123. num. 106.*

Intelligitur autem hæc Constitutio de inuasione, seu violentia: vnde non procederet, si sine violentia lætitiæ causa fiat spoliatio; quia censetur adesse tacitus consensus Dominorum, *Bonac. de censur. in partic. disp. 2. q. 3. punct 9 num 3.* quia licet Constitutio etiam ad casum hunc vi verborum extendi possit, tamen non est vsu recepta in hoc casu, ita *Bonac. ibi.*

II. In Bulla Leonis X. incipit *Temerariorum*, est 16. omnes pœnæ, quæ habentur in *c. fœlicis de pœnis in 6.* latæ contra offendentes Cardinalem in personam, de quibus dixi *verbo, Maiestatis læsa, cap. 2.* extensæ sunt ad omnes, & singulas personas, quæ alicuius Cardinalis domum, tàm tempore Conclauis, etiamsi in Papam fuerit electus, quàm aliàs quandocunque, seu quacunque causa, manu armata inuaserint, & in ea violenter, & hostiliter aliquid diripuerint, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerarint, & ad eorum socios, & ad mandantes, vel eorum nomine factum ratum habentes, ac ipsis inuasoribus in præmissis fauorem præstantes, vel defendentes.

Nota, quod ad incurrendas prædictas pœnas *c. fœlicis*, requiritur, vt fiat inuasio, & hostili animo, non si causa lætitiæ; & quòd adsit consummatio, id est, rapina alicuius rei, vel vulnus, *Bonac. de censur. in partic. disp. 2. quæst. 3. pun. 9. num. 3. Cherubin. super d. Bulla 16. Leonis Schol. 2.*

Nota etiam, quòd pœnæ sunt latæ sententiæ in *d. c. fœlicis*, de quibus *Farinac. q. 112. num. 120.* Verum excepta pœna excommunicationis, & irregularitatis, aliæ non videntur ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam, *Farinac. num. 120.* Alia circa declarationem earum pœnarum, vide apud *Barbos. in d. cap. fœlicis Farinac. loco cit. à num. 108. cum seq.* & dixi *d. cap. 2. verbo Maiestas.*

Vt autem in *d. cap. fœlicis*, puniatur etiam Ciuitas complex talis delicti, quando scilicet delinquat, quatenus vniuersitas est, id est, communicato consilio, &c. & ipso iure sit Episcopali dignitate priuata, & interdicta; sic in Bulla præfata Leonis continetur Ciuitas delinquens; sed etiam personæ singulares, vt patet; Idque necessarium erat exprimere de Ciuitate, aliàs enim non incurrisset, pœnam vllam vi illius constitutionis. Incurrit autem Ciuitas prædictas pœnas specialiter in eam latas; non autem eas, quæ ibi latæ sunt contra personas particulares; quia cùm vniuersitas sit persona ficta, non venit in odiosis nomine personæ, vt *Bald. in c. 1. de nou. form. fidel. Butr. in cap. grauem, de præb. Alex. in l. mortuo de fideiuss.*

CAPVT I.

Concubinatus, & praua cum mulieribus consuetudo.

I. EX *c. nullus, c. præter 32. distinct.* Sacerdotis concubinarij Missam nullus audire debet, neque ab eo quicquam Sacramenta recipere, nisi Baptismi, Pœnitentiæ, & Viaticum Eucharisticum, *Innocen. in cap. Fraternitatis, de hæret. S. Bonauent. in 4. distin. 13. q. 4. Tostat. in trac. de Cleric. concubin. concl. 4. & concl. 13. Farinac. q. 138. num. 59.*

Sed hodie hæc pœna non est in vigore, nisi esset nominatim de hoc crimine denunciatus suspensus, propter *Extrauagan. ad euitanda Martini V. Sayr. de censur. lib. 2 cap. 12. num. 20. Garz. de benef. par. 7. cap. 14 num. 36. Gutier. can. qq. lib. 1. cap. 1. num. 45. Layman lib. 1. tract. de irregul. cap 4 num 11. vers. his adde.*

II. Multi Doctores dicunt Clericum concubinarium notorium, esse ipso iure suspensum ab officio, & beneficio, per *c præter 32. dist. & cap. quæsitum de cohab. Cleric. & mul* ita tenet *Præpos. ibid. Menoch. de arbitr. cas. 418. num. 1. Maiol. lib. 5. cap. 37. num. 2. Boerius decis. 558.* Vbi quòd si se immisceat diuinis, etiam fit irregularis. Et idem ait *Comitol. lib. 1. qu. 57. num. 4.* communem esse sententiam affirmans. Idem tenet *Tolet lib. 1. cap. 47. vers. aduerte secundo*, qui testatur esse vsu receptum, & communem, & de communi testatur *Rebuff. super Bulla Leonis X. de pub. concubin.* & magis communem ait *Farin. q. 138. num. 57.* & ita declarauit Sacra Congregatio Concilij apud *Garziam par. 7. cap. 14 num. 11.* Et quòd si in tali suspensione celebret fiat irregularis, ait *Turrecr. in d. cap. præter.* Sed multi ex ijs Doctoribus tenent eam suspensionem tolli ipso facto dissoluto concubinatu: ita *Turrecrem. ibi Farinac. num. 55. Bern Diaz c. 82. num. 2.*

Imò

Imò quòd hodie illa suspensio sit desueta, & quòd nullam censuram hodie incurrat ipso iure Clericus concubinarius, teneat *Sot. Innoc. Imola, Anchar. apud Tolet. loco cit.* & veriorem ait *Salzedo ad Diaz vbi supra, super verbo Irregularis, cum Cardin. Plouio, Couar.* & tenet *Layman loco cit. num.* 11. *Bonac. tract. de suspen. quæst.* 7. *pun.* 4. *num.* 2. *Suar. disp* 31. *sect.* 4 *num.* 10. *Garz. de benef. loco cit. num.* 19. *&* 33. *in fine, Lambertin. de iurepatr. p.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 9. *art.* 20. *num.* 21. Vnde hodie hæc est magis communis, & probatur ex *Triden. sess.* 25. *cap.* 14. *reform.* vbi Clerici Episcopis inferiores concubinarij, præuia monitione sunt suspendendi, vt infra dicam. Soli autem Episcopi concubinarij, vel mulieres suspectas habentes, à Synodo Prouinciali admoniti, si se non emendent, ipso facto sunt suspensi: quòd si adhuc perseuerent, deferenda est res ad Papam, ita statuit *Trid. loco cit.* & hæc suspensio Episcoporum est ab officio, & beneficio, vt *Suar. disput.* 31. *sect.* 5. *num.* 24 *Filiuc. tract.* 17. *num.* 158. *Bonac. de susp. in partic. q.* 7. *punct* 4. *num.* 4.

III. Multi Doctores dicunt Clericum notorium concubinarium esse irregularem, vt indigeat dispensatione etiam post emendationem vitæ: *Tabiena verbo irregularitas* 4. *num.* 1. *Tolet. lib.* 1. *c.* 47. §. *aduerte sexto, Nauarr. cap.* 25. *num.* 77. & tenet *gloss. in cap. cum dilectus, de accusat.* per *d. c. cùm dilectus*; vbi videtur quod sit infamis, cùm repellatur à testificando. Sed contraria est verior, quia non est infamis infamia iuris, sed sola infamia facti, seu canonica, quæ tollitur per pęnitentiam: neque est irregularis, quia non reperitur in iure expressum, neque concubinatus est crimen per se depositione dignum, quod stante notorietate redderet infamem, & irregularem: ita tenet *Salzedo ad Diaz c.* 82. *in fine. Layman lib.* 1. *tract. de irregul. c.* 4. *num.* 11. & communem ait *Sayrus lib* 7 *cap.* 12. *num.* 20. & tenent *Garzias par.* 7. *cap.* 14 *à num.* 19. *vsque ad* 38. *& num.* 60. *Auila par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 2. *conclus.* 1. *Barbos. in c. quæsitum, num.* 2. *de cohab Cleric. Ruin. cons.* 5. *n.* 10. *lib.* 3. *cum Bart. & Castrens.* Neque obstat *cap. cum dilectus,* quia etiam infamia canonica, vel facti consurgens ex omni peccato mortali continuato, repellit à testimonio, secus post emendationem: ita *Clarus* § *fin. quæst.* 24. *versic. quæro nunquid, Farinac. consil. crim.* 192. *num.* 15.

IV. Ex *Trid. sess.* 25. *cap.* 14. *refor.* Clerici inferiores Episcopis, detinentes concubinas, vel mulieres suspectas, vel cum aliqua muliere consuetudinem habentes, si à Superioribus moniti se non abstineant, tertia parte fructuum, obuentionum, prouentuum omnis beneficij, & pensionis (non tamen distributionum, vt notat *Garz. par.* 11. *c.* 10. *num.* 186.) ipso facto sunt priuati; quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicabuntur: quod si in eadem delicti specie perseuerauerint, & secundæ monitioni non paruerint, amittunt ipso facto omnes fructus, & prouentus, vt supra, & ab Episcopo applicabuntur vt supra, & suspendendi sunt à beneficiorum administratione ad arbitrium eiusdem Ordinarij, & potestate delegata à Sede Apostolica quoad exemptos. Et tertio, crescente contumacia, priuandi sunt beneficijs, officijs, pensionibus, & inhabiles reddendi ad huiusmodi, donec præuia emendatione, visum fuerit Ordinario cum eisdem dispensare.

Aduertendum, quòd illa pęna priuationis fructuum licèt in dictis casibus sit latæ sententiæ, tamen non obligat in foro conscientiæ ante declaratoriam, vel condemnatoriam, *Garzias p.* 11. *cap.* 10. *num.* 190. *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10 Reliqua circa huius decreti intellectum, vide apud *Salzed. ad Diaz cap.* 82. *Garziam par.* 11. *cap.* 10. *à num.* 186. *Farinac. q.* 138. *à nu.* 65. *Genuens. in praxi, cap.* 30. *num.* 1. *&* 3.

Aduertēdum secundò, quòd Trid. decretū non procedit in concubitu vago, *Garz. par.* 11. *cap.* 10. *num* 186. *cum Sacra Congregatione*. Item requiritur monitio specialis, non autem sufficit generalis per edictum, *Garz. num.* 186. *cit.* Item inter istas monitiones debet intercedere tempus arbitrio Episcopi, *Garz. ibi.* Item quòd pro singulis pęnis debet procedere monitio canonica idest trina, seu vnica pro tribus, vt dixi infra *verb. Iudex, cap.* 2. ita vt primæ singulæ sint personales, vt supra.

V. Concubinarij tàm Clerici, quàm Laici, morientes in tali peccato notorij concubinatus, priuantur Ecclesiastica sepultura, *Bermon. de pub. concubin. verbo notorium est, num.* 17. *Decian. tract. crimin. lib.* 6 *cap.* 21. *num.* 26 *Farinac. num.* 68. Neque pro illis orandum, *cap. pro obeuntibus, ibi gloss.* 13. *q.* 2. Imò si quis sepultus fuerit in sacro, exhumandus erit, si dignosci poterit, per *cap. sacris, de sepult. Angel. sepult. num.* 30. *Sylu. quæst.* 9. *dict.* 12. *Layman lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 12. *de sepult. num.* 12. non tamen per hoc Ecclesia, vel Cęmeterium polluitur, neque est reconcilianda, *Sylu. & Layman ibid.*

Limita, quòd non sit priuandus sepultura Ecclesiastica, si moriens signa edidit pęnitentiæ, *Syluest. num.* 9. *Layman num.* 12. *Nauar. consil.* 6. *num.* 3. *de sepult.* & sufficit vnus testis ad hoc probandum, *cap. qui recesserunt,* 26. *q.* 6. *Syluest. verbo sepultura, loco citato, Em. Sà verb. testis, num.* 1. *in fin.* & sufficit pro signo pęnitentiæ, si nomen IESVS inuocauerit, *Nauar. consf.* 6. *nu.* 3. *in manuali cap.* 26. *nu.* 27. vel si dixerit, Miserere mei Deus, *Layman de Sacr. pœnit. cap.* 8. §. *sed benè*, vel manibus pectus tutuderit, *Nauarr. ibidem*, vel si petijt Confessarium, *Toletus lib.* 3. *cap.* 8. §. *alius, Layman d. cap.* 8. *num.* 4. *cum alijs DD.*

VI. Donatio, vel legatum facta concubinæ à milite armatæ militiæ non valent, *l.* 2. *C. de donat. inter vir. & vxor.* & idem est de Clerico, cùm sit miles cælestis militiæ, *gloss. in d. l.* 2. *& ibi Alber. & Salic. Bart. in l. affectionis, ff. de don. Seraphin. decis.* 46. *num.* 1. *& num.* 6. *Capic. decis.* 102.

Et amplia primò, quòd neque pro foro conscientiæ valeat talis Clerici donatio, vel legatum, neque posset morte, etiam re tradita, confirmari iuramento, aut renunciatione tali iuris dispositioni: vt *Crauetta cons.* 229. *num.* 3. *Capic. decis.* 102. *num.* 2. quia hæc lex prohibitiua non est ob priuatam vtilitatem, sed ob publicam vtilitatem, & dignitatem totius ordinis clericalis principaliter, & ob publicam honestatem conseruandam, *Crauetta num.* 4. *in fin. & num.* 12. *vers. non obstat*: & in odium tàm Clerici donantis, quàm concubinę recipientis, *Crauetta ibid. num.* 6. & huic legi non potest iuramento obuiam iri, quia iuramentum contra

bonos mores canonicos non valet, ob periculum animarum, etiam si ageretur de veniali peccato vitando, quia iuramentum etiam venialis peccati nutritiuum, non valet, *Crauetta ibid.num.3.* cùm multis. Et quòd iuramentum non confirmet actum prohibitum per legem ob publicam immediatam vtilitatem, tradit *Less. cap.17.num.55. Sanchez lib.3. in decal. cap. 9. num. 34.* vbi fusè. Et idem videtur dicendum de donatione facta à milite, quia est ob publicam causam, & ob bonum publicum. Quamuis *Bald.cons.267.num.8.lib.1.* dicat morte confirmari donationem rei traditæ à milite terrestris militiæ, & eam firmari iuramento ait *Romanus cons.43.num.5.vers.ad quartum*, & puto esse probabile, *quia d.l.2.* solum videtur respicere fauorem ipsorum militum, ne expolientur bonis suis per blanditias amasiæ, & sequitur *Capic.decis.102 num. 2.* Restitutio autem facienda est donanti, vel eius hæredibus, vt *Crauet.num.6.& 12.versu tertio respondeo*. Verum est, quòd si concubinatus esset damnatus à iure Ciuili, vt cum persona, cum qua matrimonium contrahere non potuit, tunc Fiscus laicus respectiuè auferet à donataria tanquam ab indigna, per *l.mulierem, ff. de his, quibus vt indig.*

Ampliat etiam *Seraphin.loco cit.* vt procedat dicta lex prohibitiua de iure Canonico in quocunque concubinario etiam non Clerico, nec milite; quia à iure Canonico damnatus est omnis concubinatus. Sed dubito de hac ampliatione, quia puto saltem in foro conscientiæ tunc non fore irritam donationem inter viuos re tradita, sicut nec datum ob turpem causam, nisi esset Clericus in Sacris, vel Beneficiatus.

Limita primò, quòd secundùm aliquos non procedit dicta lex in militibus nostri temporis armatæ militiæ, quia non sunt secundùm antiquam formam: ita *Bal.loco cit. num.8.* Sed contra tenet *Roman. loco citato num.5.* & alij communiter.

Limita secundò, vt non procedat, si concubinatus iam erat dissolutus, *Capic.vbi supra num.2. Seraph. loco cit.*

Limita tertiò, vt non procedat in donatione remuneratoria, *Capic.ibi, Afflict. decis.102.*

Limita quartò, quòd Fisco non debentur donata ante declaratoriam, vt in simili *Less.cap.19. numer.61. Sanchez cons.lib.4.cap.3.dub.20.num.4. & dub.23.*

An autem prohibeatur datio eleemosynæ causa, quæ est actio licita, & pia vtroque iure. Respondeo cum *Crauett.num.14.* neque causa alimentorum, neque eleemosynę, stante concubinatu posse donari: secus autem postea.

Sed quæres quis dicatur concubinarius. Respondeo quòd de iure Canonico ad effectum denunciandi, & puniendi, is dicitur, qui habet, vel habere creditur fornicariam consuetudinem cum muliere, & de tali consuetudinis diffamatus est in sua, vel ipsius mulieris vicinia, vt tenet *Rota*, quam allegat, & sequitur *Genuen. in praxi cap.30. num.4.* & tenet *Bern.Diaz in praxi cap. 82.num.1 in nouiss. impress.cum Canonistis*. Vnde siue quis domi eam mulierem detineat, siue cum alibi manente eam consuetudinem habeat, satis est; vt *dicti DD. dicunt*. Item etiam si quis domi mulierem habeat suspectam de incontinentia, & publicè diffamatam de incontinentia, & monitus à Parocho eam non dimittat, pro concubinario puniendus, & denunciandus est. Item si quis domi mulierem habeat suspectam, & concurrat fama de concubinatu, etiam si verè non peccent simul, tamen pro concubinario habendus est, ita *Diaz ibi, & Bonaccin. tract. de matrim. pun.14 num.12.*

Sed ad incurrendas pœnas latæ sententiæ pro concubinatu, spectandum est, an sit frequentia fornicationum, seu numerus notabilis sufficiens ad consuetudinem; vel detentio ad talem effectum. Nam denominatio hæc verbalis, concubinarij, requirit exercitium, scilicet vel consuetudine introductum, vel saltem inchoatum per subintroductionem, seu detentionem mulieris ceptam in domo ad talem finem, scilicet concubinatus, per ea quæ dixi *verbo Vsura, cap.7.§.nota primo*: Et eadem tenet *Rota apud Genuen.num. 4.*

CAPVT I.

Confessarius absoluens absentem.

Vide *verbo Sacramentum, cap.1.*

CAPVT II.

Confessarius absoluens sine facultate à censuris, vel casibus.

Vide supra *verbo Absolutio, cap.3.*

CAPVT III.

Confessarius non ingerens scrupulum pœnitenti de decimis.

Vide infra *verbo Decimæ, cap.3.*

CAPVT I.

Confessionem Sacramentalem annuam omittentes.

Vide *verbo Sacramentum, cap. 2.*

CAPVT II.

Confessionem Sacramentalem fieri Medicus non procurans.

Vide *verbo Medicus.*

CAPVT III.

Confessionem Sacramentalem non esse necessariam post peccatum mortale ante communionem Eucharisticam asserentes.

1. IN *Trid. sess.13.cap.7. de Sacrat. Euchar. Sacram.* habetur: Communicare volenti reuocandum est in memoriam eius, præceptum, *Probet autem seipsum homo*: Ecclesiastica autem consuetudo declarat

eam

eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumuis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat: quod à Christianis omnibus, etiam ab ijs Sacerdotibus, quibus ex officio celebrare incumbit, hæc Sancta Synodus perpetuò seruandum esse decreuit, modò non desit illis copia confessoris, &c.

II. In *Canone* 11. *eadem sess.* statuit, atque declarat ipsa Sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.

Nota quòd licet hæc excommunicatio hoc loco non sit reseruata; tamen secundùm probabiliorem sententiā est reseruata; ex *c.* 1. *in Bulla Cœnæ Domini*, quia probabilis est, & communis sententia, quòd sit de fide, præmittendam tunc esse confessionem ante Sacramentum Eucharistiæ: quod probant illa verba *Triden. can.* 11. *Statuit, & declarat.* quia non censetur imponere præceptum: sed declarare iam positum à iure diuino. Ita *Coninch. de Sacram. q.* 80. *art.* 4. *num.* 13. *Reginal. lib.* 29. *num.* 103. *Suar. de Sacr. disp.* 66. *sect.* 3. *conclus.* 3. *Henriq. lib.* 8. *cap.* 45. *num.* 3, *Bonac. de Sacr. Euchar. qu* 6. *punct.* 1. *num.* 3. & 35. & *Azor. lib.* 10. *cap.* 31. *q.* 2. *par.* 1. *Fagundez de precep. par.* 6. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2.

Alij tamen dicunt, non esse hoc certum de fide, sed esse sensum totius Ecclesiæ, eiusque sententiam, & præceptum, siue traditionem Apostolorum, siue consuetudinem iuris antiquissimam Ecclesiæ: vnde contrarium asserere, non videri hæreticum, sed plusquam temerarium, & erroneum, vt *Victoria in summ. de Eucharistia num.* 77. *in fin.* & *Suar. loco cit.* ait probabilem, & tenet *Nauar. cap.* 22. *num.* 10. *Tabiena verb. Communio, num.* 30. *Richar Palud. Hadrian. apud Azor. lib.* 10. *cap.* 31. *q.* 2. Vnde secundùm hanc sententiam non esset locus excommunicationi in Bulla Cœnæ. Et facit pro hac secunda opinione, quòd Ecclesia Græca non vtitur hoc præcepto, seu consuetudine, *Azor. c.* 31. *q.* 1. *in fine*: quia aliquæ traditiones Apostolorum fuerunt in vna Ecclesia factæ, non in alia, vt *Azor. lib.* 8. *cap.* 4. § *animaduerten. tom.* 1.

Sed etiam in hac secunda sententia Papa non potest dispensare super hoc præcepto, quia est valde conueniens, & moraliter necessarium ad recipiendum Eucharistiæ Sacramentum. Ita *Suar. sect.* 3. §. *dico* 3. *in fin.*

CAPVT IV.

Confessionis Sacramentalis sigillum, seu secretum violantes.

I. CAn. *Sacerdos, de pœniten. dist.* 6. Sanctus Gregorius ait: Sacerdos caueat, ne de his, quæ eis cõfitentur, peccata alicui recitet: nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando peragat.

II. *Cap. Omnis vtriusque, in fine, de pœnit. & remiss.* ex Concilio Lateranenẽ. sub Innocentio III. habetur: Caueat autem omninò ne verbo, aut signo, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque vlla expressione personæ cautè requirat. Quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit reuelare, non solum à sacerdotali officio deponendum decernimus: verum etiam ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

III. Ex dictis iuribus aliqui Doctores colligunt, reuelantem secretum confessionis incurrere ipso facto infamiam, & consequenter irregularitatem, ex *d. cap. Sacerdos*; & saltem posita notorietate iuris, aut facti: quia omne crimen enorme depositione dignum notorium, infamat secundùm magis communem, & reddit irregularem: de qua re dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *secundo modo*.

Dicitur autem crimen enorme de iure Canonico, pro quo venit imponenda pęna detrusionis in monasterium, *Abbas in cap. tua, de pœniten. Clarus in praxi crimin q.* 70. *versu sunt etiam, Diaz in praxi cap.* 139. qui dicunt, quòd hodie hæc pęna non est in vsu, sed eius loco mittuntur rei vel ad ergastulum, vel ad carceres etiam perpetuos, vt obseruatur in multis Religionibus; vel vt communiter practicatur, damnantur ad triremes, & hanc pęnam successisse in locum detrusionis in Monasteriū, vt ait *Farin. in praxi q.* 119. *n.* 55. vt in casu nostro contingit. Et quòd reuelans confessionem sit irregularis ipso facto tenet *Speculator*, quem sequitur *Maiol. lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 6. qui addit irregularem quoque fieri sæcularem, qui audita peccata alicuius confitentis Sacramentaliter reuelat. Sed quòd ipso facto, ante notorietatem criminis non sit irregularis, tenendum est; nam *c. Sacerdos*, nominat eos ignominiosos ratione illius publicæ, & solemnis pęnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex graui delicto, vt dixi *par.* 1. *cap.* 33. *in fin.* Sed non antequam imponatur specialiter ab homine. Si autem sequuta fuerit sententia condemnatoria, non dubito talem esse irregularem, etiam speciali titulo ob infamiam iuris ex hoc crimine publico.

Aduerte autem, quòd illa pęna peregrinationis fuit commutata per *d. cap. omnis*, in pęnam detrusionis in Monasterium, & hodie pœna detrusionis in Monasterium est commutata ex consuetudine in pęnam triremium, *Farinac. q.* 119. *num.* 55.

Aduerte secundo, quòd huius criminis cognitio pertinet ad Sanctum Officium, quando reuelatio confessionis est coniuncta cum hæresi: aliàs pertinet ad Ordinarium, *Molfes. tract.* 7. *cap.* 23. *numer.* 68. & *seqq.* De pęnis autem ferendis contra tales delinquentes, vide *Menoch. de arbitr. casu* 414. *Bernar. Diaz. c.* 112. & *ibi Salzedo*.

CAPVT V.

Confessionem Sacramentalem inter absentes perfici posse asserens.

Vide *verb. Sacramentum, cap.* 1.

CAPVT I.

Confiscatio bonorum Ecclesiæ ob delicta Clericorum, ab Inquisitoribus ne fiat.

CLem. secunda *de hæret.* præcipit Inquisitoribus,& tàm ipsorum, quàm Episcoporum, seu Capitulorum Sede vacante super hoc deputatis Commissarijs quibuscunque, ne scienter attentent Ecclesiarum bona ob Clericorum delicta, prædicti occasione officij, Fiscò etiam Ecclesiæ applicare. Quòd si secùs fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernit ipso facto; à qua non possint absolui, præterquam in articulo mortis, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint; nullis priuilegijs, aut remissionibus super hoc valituris.

Ita dictam Clementinam etiam contra Inquisitores procedere intelligunt Doctores communiter nemine discrepante, licet in textu illo hodie non reperiantur expressi: ita *Suar. de cens. disput.* 23. *sect.* 5. *num.* 24. *Filiuc. tractat.* 15. *num.* 207. *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.*20.*num.* 4.

CAPVT II.

Confiscationes Cameræ Apostolicæ defraudantes.

Vide *verbo, Camera.*

CAPVT I.

Consecratio Ecclesiæ facta ab Episcopo hæretico, vel schismatico, vel excommunicato vitando.

I. SI Ecclesia consecrata fuerit ab Episcopo excommunicatio vitando, id est vel nominatim denunciato, vel notorio Clerici percussore, & consecratio fuit facta secundum ritum Ecclesiæ Catholicæ in essentialibus, consecrata manet, sed eo ipso est polluta; & idem de alijs rebus consecratis, vel benedictis, & Sacramentalibus confectis ab excommunicato: nam rebus huiusmodi fideles vti non debent ante reconciliationem: Ita *Io. Andr. in c. consuluisti, de consecr. Eccles. & ibi Host. & Abb. num.* 5. & tenet *Nauar. cap.* 27.*num.* 258. &communem fatetur *Suarez de Sacr. disput.* 81. *sect.* 4. *§. quarto violatur*, & multos allegat *Barbos. allegat.* 27.*num.* 28. quamuis *Suarez ibi*, & alij nonnulli contrarium teneant de rigore, scilicet & consecrationem validam esse, & rem consecratam non esse pollutam: & id sequitur *Layman. lib.* 5. *tit. de Sacr. Missæ, c.* 5.*num.*9.

II. Ecclesia consecrata ab Episcopo hæretico, vel schismatico, si non desint essentialia consecrationis, est validè consecrata, neque indiget reconciliatione scilicet si fidem Trinitatis tenuerit, & consecrarit chrismatis vnctione, & sanctarum reliquiarum depositione, *vt gloss. in c. Ecclesias* 21. *de consecrat. dist.* 1. *verbo precibus, & verbo, consecrare.* Ita *Suar. & Laym. loco citato.* Secus est si non fuit facta consecratio in forma Ecclesiæ Catholicæ, quia tunc Ecclesia non est verè consecrata, ideo est de nouo in forma Ecclesiæ Catholicæ consecranda, *vt d. c. Ecclesias, & c.*22. *Arianorum, de consecr. dist.*1.

Quod autem ait *Baron. tom.* 6. *pag.* 595. ex Concilio Epaunense statutum fuisse Ecclesias hæreticorum indignas esse reconciliatione Catholica, nisi fuerint de vi occupatis per hæreticos, non obstat: quia illud est concilium Prouinciale, supradicti autem sunt canones summorum Pontificum.

III. Verum est quod Ecclesia ab hæretico Episcopo, vel schismatico nominatim declarato consecrata, eo ipso est polluta, vt supra dixi: ideo reconciliatione indiget, non consecratione: & hoc modo concordanda, & limitanda sunt supra dicta iura.

CAPVT I.

Conseruatores limites suæ iurisdictionis excedentes, & alij id procurantes.

IN *c. hac constitutione*, §. *ne autem, de off. deleg. in* 6. habetur quòd Conseruatores si scienter se intromiserint in alijs (quam in manifestis iniurijs, & violentijs) seu in alijs quæ iudicialem indaginem exigunt, eo ipso sunt suspensi per annum ab officio; & pars quæ hoc procurauerit, excommunicationem ipso facto incurrit, & non potest absolui, nisi prius integrè satisfecerit parti læsæ, seu indebitè fatigatæ de expensis. Etenim conseruatores secundum iura non possunt exercere iudicialem indaginem. *Rota decis.* 616.*num.* 1. *& seq. pa.* 2. *rec.*

Limitant aliqui, quòd ista suspensio non sit à diuinis, sed solum ab officio Conseruatoris: ita *Bonac. de censur. in partic. disp.*2. *q.*2. *punct.*35. *num.*8. & ita intellexisse videtur Gregorius XV. *in suo Decreto de Conseruatoribus.* Sed alij dicũt esse suspensionem ab officio Conseruatoris, & ab officio Clericali, seu à diuinis; quia nomen officij potest vtrunque complecti: ita *Suarez de censur. disp.* 31.*sect.* 3.*num.*17. *Barbos. in d. c. hac constit.num.*19. *Moneta de Conseruatoribus, cap* 7. *num.* 561. At communis sententia tenet esse suspensionem ab officio Clericali, & iurisdictione Conseruatoria, & à beneficio: ita *gloss. in d. c. verb. officio, ibi Monach. num.*4. *Archid.ibi. Gemin.num.* 2. qui testatur de communi, & tenet *Sorbus, verbo, Conseruatores, §. tamen Conseruator, & Cochier. tract. de Conseruatoribus par.* 2. *q.* 22 *num.*1. *cum Sayro & Vgolino.* Sed hodie propter decretum Gregorij XV. vt infra dicam, procedit solum illa prima sententia, quia saltem hoc ius per illud est correctum.

Limita secundò quòd ista Constitutio pœnalis, solum procedit de Conseruatoribus secundum iura, qui scilicet habent tantum delegatam iurisdictionem super manifestis iniurijs, & violentijs: non autem procedit in Conseruatoribus secundum priuilegia, quales sunt qui à Religiosis exemptis eliguntur secundum priuilegia: nam hi secundum aliquos iurisdictionem habent ordinariam, & iudicant omnes causas regularium in prima instantia, si conueniantur, & non ipsi alios conueniant, vt ait *Molina disp.* 29. *num.* 1. vel saltem continentur nomine Iudicum ordinariorum, quia quoad modum procedendi illis assimilantur, licet pro-

cet propriè sint delegati, vt tenet *Nauar. cons. 3. de off. deleg. Rota dic. dec. 116. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* cum sacra Congregatione ait tales Conseruatores secundum priuilegia, non esse abrogatos per *Triden. sess. 24. c. 20. de ref.* & hanc limitationem tenent *Molina ibid. num. 7. Quaranta verb. priuilegia, §. has declarationes Nauar. c. 27. num. 125. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 10. Filiuc. tract. 14. num. 18. Moneta de Conseruatoribus. cap. 7. num. 587. Bonac. loco citato punct. 35. num. 2. Chochier. loco cit. n. 2. vers. limitatur.*

Limita tertiò quòd illa excommunicatio satisfacta parte nō erit reseruata, sed poterit quis à proprio Confessario absolui: ante autem est reseruata Papæ, vt *Filiuc. tract. 14. num. 53. 58. Azor. tom. 2. capit. 34. quæst. 13. Gemin. Franc. & Monach. hic, & Barbosa ibidem num. 20. & 22.*

II. In Decreto Gregorij XV. *ann.* 1621. *die* 20. *Septemb.* edito, quod describi voluit in quinterno Cancellariæ, & est Constitutio nona eiusdem Gregorij in Bullario; Primo reuocatæ sunt omnes deputationes conseruatorum, siue secundum iura, siue secundum priuilegia hactenus factæ. In posterum autem noluit validas esse, nisi seruata hac forma, scilicet vt sint personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, vel personatum obtinentes, vel Canonicatum in Ecclesijs Cathedralibus, iuxta *c. statutum de rescr. in 6.* & quòd sint nominati in Prouinciali, Diœcesanaue Synodo, & deinde ex ijs electio Conseruatorum fiat, iuxta Tridentinum *sess. 25 c. 10. ref.* & iuxta *Bullam Clem. VIII. tertiam.* Si hæc forma in nominandis Conseruatoribus seruata non fuerit, nominatio erit nulla eo ipso: & regulares, qui ausi fuerint taliter nominare, aut taliter, id est contra formam, nominatis vti, incurrunt ipso facto pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ & rehabilitatio eorum Papæ reseruatur. Item regulares & sæculares carebunt Conseruatore per annum, quo anno ab Ordinarijs locorum causæ cognoscendæ erunt, etiamsi essent aliàs exempti.

Item statuit Gregorius ibidem, vt si aliquem ex nominatis in Synodo mori contigerit substituat alium Ordinarius in locum illius cum consilio Capituli vsq; ad futuram Synodum. Item statuit, vt quoties regulares, alijue exempti Conseruatorem elegerint aliquem ex dictis nominatis in Synodo qualificatis, vt supra, debeant talis electionis instrumentum exhibere apud acta Curiæ Ordinarij; & nisi hæc obseruauerint interim conueniri debeant coram Ordinario loci: vt que nullus mutare debeat Conseruatorem electum secundum priuilegia, nisi saltem post singula quinquennia, nisi ex causa cognita, vel ab Ordinario loci, vel à Papa, ad electionem eorundem exemptorum.

III. In eodem Gregorij XV. Decreto statutum est, vt regulares coram Conseruatore conueniri quidem possint, & debeant, non autem ipsi coram illo alios conuenire, seu trahere in quo Gregorius extendit quod à *Trid. supra cit.* fuerat ordinatum de Conseruatoribus secundum iura ad Conseruatores secundum priuilegia vtque in casu quo regulares, vt rei conueniuntur coram suo Conseruatore, non possit Conseruator procedere contra personas existentes extra diœcesim, in qua sunt Conseruatores nominati: vtque controuersia orta inter Conseruatores, & Ordinarios de Iurisdictione, definiatur per arbitros in forma iuris electos: & interim supersedeatur super causa principali: in quo se conformauit Gregorius, *d. Trid* decreto *sess. 25. c. 10. ref.*

Conseruatores autem, si limites suæ Iurisdictionis excedant, siue contra supradicta, siue aliàs quomodolibet, incurrant eo ipso suspensionem ab officio Conseruatoris per annum, & pars quæ hoc fieri procurauerit, sententiam excommunicationis incurrat, à qua non nisi satisfacta parte absolui possit; & in hoc se conformauit ex parte *c. fin. de offic. deleg. in 6.* & ex parte illud reformauit, vt *supra* dixi *n. 1.*

Nota hic quod Sacra Congregatio Concilij postea sua declaratione edita, quæ habetur in bullario ad calcem dicti decreti Gregorij XV. declarauit, per hanc Bullam non esse ablatam facultatem, quin Conseruatores regularium possint illos defendere agentes contra alios reos, à manifestis iniurijs, & violentijs, dum à suis possessionibus deijciuntur, aut proprijs bonis vti frui impediuntur, dummodo vtantur forma Constitutionis *Innoc. IV. & Bonif. VIII. relat. in c. 1. & fin. de offic. deleg. in 6.* id est dummodo habeant alia requisita in Coseruatoribus secundum iura; & vt non trahant reos vltra vnam dietam, vt *d. c fin. §. Conseruatores.* Quamuis autem ex *d. cap. fin.* trahentibus vltra vnam dietam nulla esset censura, vel pœna latæ sententiæ imposita: hodie tamen ex dicto Gregorij XV. decreto incurrunt & ipsi Conseruatores, & pars instans in pœnas præfatas.

Limita tamen quòd poterit trahere vltra vnam dietam, si tales religiosi, seu exempti habeant super hoc speciale priuilegium, quod quidem multæ religiones habent.

IV. Conseruatores si excedant limites suæ iurisdictionis in præiudicium iurisdictionis Diœcesani, seu Ordinarij loci, incurrunt in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam Ordinariorum. Vide *Barbos. in c. si Clericus laicum num. 2. de iudic.* & Doctores super *capit. 17. Bullæ in Cœna Domini.* Poterit autem in tali casu declarari incurrisse eam excommunicationem ab ipso Ordinario loci, quem taliter offendit.

CAPVT I.

Consistorij secreta à Cardinalibus non reuelanda.

IN Bulla 7. Leonis X. in Concilio Lateranensi sub eodem Leone *sess. 9. tit. de Cardinal. in fine fol. 127.* in impressione noua Romana, vt pro reuerentia Sedis Apostolicæ, & vtilitate, & honore communi Pontificis, & Cardinalium, vtque scandalorum occasio tollatur maiorque in Sacro Senatu, seu Consistorio libertas votorum fiat; statutum est, ne quis Cardinalium vota in Consistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto, aut verbo aut quouis alio modo reuelet; sub pœna periurij, & inobedientiæ.

Quo-

Quotiescunque autem à Papa specialiter, & expresse vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit, vltra pœnas prædictas, excommunicationem latæ sententiæ incurrat, à qua non possit absolui, nisi à Romano Pontifice, & cum expressione causæ, præterquam in mortis articulo. De hac re *Nauar.c.27.num.110.Barb.alleg.50. numer.128. Bonac. de censur. in partic. disp.2. q. 7. punc. 2. num. 3. Filiuc. tract.* 15. *num.* 200.

CAPVT I.

Consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam obseruantes, vel seruari facientes.

I. IN *c. nouerit, de sent. excom.* consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam seruari facientes, vel seruare præsumentes iudicando secundum eam, & alij cooperantes, vt Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarij locorum, vbi huiusmodi consuetudines seruatæ fuerint, aut editæ; Item qui in authenticam formam scribere præsumpserit taliter iudicata, incurrunt excommunicationem ibi latam, sed non est reseruata in ea Decretali, sed hodie videtur reseruata ex Bulla in Cœna Domini *cap.* 15. contra consuetudinem inducentes, aut obseruari facientes contra libertatem Ecclesiæ; ita tenet *Sayr. lib.3. cap. 19. numer. 10. Sousa in c.16. in Bulla Cœnæ disput.* 18. *num. 6. Coriol. & alij apud Dianam resol.* 58. *tract.*1. *tom.*2.

Sed alij contra tenent, quia in Bulla Cœnæ *c.* 15. *cit.* non fit mentio de consuetudine, sed de statutis, & legibus, seu iure scripto, & ita tenet *Suar. disp.* 21. *sect.* 2. *num. 86. Duard. in Bulla eadem can.* 15. *num.* 361. *Filiuc. tractat.* 16. *num.* 268. Verum tamen est quòd *in d. cap.* 15. *Bullæ cœnæ.* excommunicantur condentes leges vel statuta contra libertatem Ecclesiæ; & ijs vtentes etiam prætextu cuiusuis consuetudinis. Quando ergo consuetudo obseruaretur, vel obseruari procuraretur, tanquam confirmatiua iuris scripti, tunc esset locus sine dubio excommunicationi reseruatæ in Bulla Cœnæ.

II. Nulla est ipso iure omnis consuetudo, quæ sit contra libertatem Ecclesiasticam, etiamsi sit immemorabilis, quia à iure Ciuili & Canonico, tanquam corruptela est damnata, ideo non excusat à censuris præfatis: ita *auth. cassa, C. de sacros. Eccles. & d. c. nouerit, & c.* 15, *Bulla Cœnæ*: quia nulla consuetudo etiam immemorabilis potest ius tribuere ad ea, quæ quis citra Papæ priuilegium obtinere non potest: ita in terminis *Vasq. de success. §.* 10. *num.* 651. *Surd. cons.* 301. *nu.*55. *lib. 3. Natta cons.* 495. *num.*14. *lib.*3. *Vgolin. in d.c.* 15. *Bulla vers. 6. afficit, Filiuc. num.* 274. *Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *q.* 5. *& 6. Rota decis.* 839. *in antiq. Clarus §. fin q.* 36. *num.* 13. *Cened. collect.* 57. *num.* 1. *par.* 1. *Anton. Gabr. comm. concl. tit. de præscript. lib.* 5. *conclus.* 1. *num.*17.

Limita, quòd consuetudo immemorabilis cum fama constanti priuilegij Papæ, iuuat, & excusat à pœnis, & præsumi facit titulum iustum in ijs, quorum quis citra priuilegium Papæ non est capax, sed cum illo est capax, *Suar. defens. libert. Eccles. lib.* 4. *cap.* 34. *num.*17. *Layman. lib.*4. *tract. 9. cap.*10. *num.* 2. *Tuscus, verb. Iudex concl.* 453. *numer. 46. Rota diuers. par.* 2. *decis.*215. *numer.* 4. *& posth. Farinac. par.*1. *decis.*698. *nume.*4. *& par.*2. *decis.* 545. *numer.* 1. *Mantica decis.* 289. *numer.*2.

CAPVT II.

Consuetudinis iniquæ obseruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide *verbo, Iuramentum.*

CAPVT I.

Criminosi si recipiantur ad habitum, vel professionem religiosam.

PRimò, In Bulla Sixti V. 71. *Cum de omnibus*, §. *quarto*, Statum fuit, ne in religionem quisquam recipiatur ad habitum, vel professionem, nisi præcedente scrutinio, seu inquisitione de parentibus, patria, vita, & moribus, & cum informatione fide digna, quod tales non sint rei, neque suspecti grauiorum criminum, vt homicidij, furti, latrocinij, vnde damnati sint, vel periculum sit ne damnentur.

Item vt constet eos non humana, sed diuina ratione moueri, & de his omnibus, in Capitulo Generali, vel Prouinciali plena, & certa fide facta à Generali, vel Prouinciali, & Diffinitoribus, approbati admittantur.

Secundo, Item statuit in eadem Bulla, iuncta Bulla sequenti, quæ incipit. Ad *Romanum* §. 17. vt criminosi, aut suspecti criminum, vt supra, cùm actis publicis constiterit curiam sæcularem ante susceptionem habitus de ipso crimine aduersus eos accusationem suscepisse, vel inquisitionem instituisse, inhabiles sint ad professionem, itaut professio eorum sit nulla. de hac re vide *Sanch. in decal. li.4. c. 16. num.*39. Item statuit, vt sit nulla professio, si sine scrutinio supradicto alicuius receptio fiat, & vt expelli debeant.

Tertiò, Vt recipiens supradictos inhabiles ad habitum, vel professionem, siue sit Superior, siue alius Religiosus, vt Definitores, & Capitulares, ipso facto incurrat priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, officiorum, graduum, honorum, dignitatum obtentorum, & inhabilitatem ad huiusmodi de cætero obtinenda.

Quartò, Vt Curia sæcularis contra tales malè receptos, quando scilicet professio est irrita nihilominus procedere possit ciuiliter, & criminaliter,

In Bulla Clem. VIII. *In suprema* Constit. 83. Statuta est moderatio supradictæ Constitutionis Sixti V. hoc modo.

Primò Ablata est nullitas professionis in omnibus casibus dictæ Bullæ, id est, siue in casu, quo criminosi recepti fuerint, siue in casu quo receptus quis fuerit, sine scrutinio, seu informatione: & reduxit in hac parte illam Constitutionem ad terminos iuris communis.

Secundò, Statuit, vt pœnæ contra Religiosos Superiores admittentes ad habitum, & professionem contra supradictam formam locum habeant, itaut isti incurrant nihilominus in pœnas prædictas: non tamen

proce-

procedant illæ pœnæ contra alios religiosos participes vt Definitores, vel Capitulares suffragium dantes: Et de hac moderatione tractat *Sanch. in decal. lib. 4. c. 19. num. 21.* vbi latè explicat, *& lib. 5. c. 4. num. 61.*

Attenta igitur hac moderatione, hodie cuiuslibet criminosi, etiam ad iudicium delati, etiam in fraudem fori sæcularis ingredientis, professio est valida nisi alias ex constitutionibus religionis illius à Papa specialiter super hoc approbatis irritetur) & est valida etiam si sine informatione præuia recipiantur; Ita ex d. Bulla Clem. VIII. vt obseruat *Sanch lib. 5. c. 4. n. 61.*

Item hodie non prohibetur criminosis ex sua deuotione ingredi, non in fraudem, vt infra dicam *in fin. huius cap.* quia sic est de iure communi, *Couarr. pract. qq. cap. 32. num 4. Miranda tom. 1. man. q. 19 art. 8. ante finem, Filiuc. trac 16. n. 265.* & de magis cōmuni testantur *Clar. §. fin. q. 36. verf sæpè numero contingit, colum. antep. Gutier prac. q. 5 nu. 2. lib. 1.* Si tamen habet impedimentum secundùm constitutiones religionis irritans, siue solùm impediens, tenetur illud reuelare Superioribus, ad quos pertinet admittere, & non potest illud citra peccatum mortale occultare, ad hoc vt recipiatur. *Abb. in cap. innotuit, num 6. de elect. Suar tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7 num 18.* vbi ait, quando impedimentum non irritat, tunc superiores considerare debere, an de iure communi licitè recipi possit ex natura rei, considerata decentia, & vtilitate personæ ad talem statum, &c.

Adde, quod est necessarium scrutinium, seu informatio, etiam quando ij ad quos pertinet admittere habent sufficientem notitiam personæ admittendæ, quia forma non est accidentalis, quæ potest per æquipollens adimpleri, ita sentit *Rota decis. 175 num 3. & 4. par. 1. recent.* sed essentialis quia debet approbari in Capitulo Generali, aut Prouinciali.

Quòd si criminosus religionem ingrediatur bona fide, & non in fraudem, non poterit de cætero Iudex laicus contra illum procedere, vllo modo; ita *Couar. Miranda, Clarus, Gutier. vbi supra* cum communi sententia. Si verò in fraudem ingressus fuerit, tunc remanebit subiectus foro laicali ratione causæ, & bonorum, sed non personæ. Vnde poterit Iudex laicus contra eum procedere puniendo illum in bonis, ita de iure communi communem ait *Guttier numer. 3. & Clarus vbi supra*: & in terminis huius moderationis docent *Filiuc. loco cit. Bonaccina super Bulla Cœna Domini disp. 1. quæst. 16. sec. 1. pun. 5. num. 10. Bartol. de Vecchis in praxi nouitiorum, disp. 12. num. 11. Diana resolut. 33. tract. 1. tom 2.* Aliqui tamen dicunt neque in bonis posse puniri per laicum Iudicem, etiamsi in fraudem ingressus sit, vt *Marta de iurisd. p. 4 centur. 2. casu 121. à num. 22. Diana ibid.*

Si tamen criminosus in fraudem ingressus, iam antea fuit à Curia sæculari carceratus, & contra fidem erupit, vel fuerat verbaliter degradatus: tunc Doctores dicunt posse à laico Iudice contra eum etiam in personam procedi, *Abb. in cap 1 de oblig. ad ratiocin.* & de communi testatur *Filiuc. tract. 16. num. 265.* Quòd limita nisi esset in sacris, quia tunc esset prius realiter degradandus ab Ecclesiastico Iudice, præuia sententia, *Layman lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 11. verf. vt distinctius*: & similiter poterit contra eum procedi in personam, si professionem faceret in carceribus laicis, vt *Syluest. verbo Iudex, num. 6. in fin. cum Guil. Laud.*

Sed quæres, quando dicatur in fraudem ingredi? Respondeo, secundùm Bullam Sixti V. declaratoriam supradictæ Constitutionis, ad hoc vt pœnis ibi inflictis locus sit, requiritur, vt interuenerit accusatio, vel inquisitio specialis cœpta, id est de tali delicto contra talem personam, & quòd dicta inquisitio sit legitima, scilicet præcedente infamia, aut semiplena probatione, *Suar. tom. 3. de relig. cap. 7. num 17. & 18* Tamen vt dicatur illicita receptio secundùm ius commune, ille dicitur in fraudem ingredi, qui fuit prius de delicto delatus in Iudicio, vel diffamatus, vt tenet *Moline disput. 49. num. 21. tract. 3. Bart. in l 1. num. 3. ff de pœn.* magis communem ait *Clarus q 36 verf sed in hoc proposito, & Filiuc. tract. 16. num. 265. Gutier. pract. q. 5. n. 5. lib 1. Diana resolut. 26 tract. 2 tom. 1*

Nota quòd dicta Sixti Constitutio non procedit in Monialibus, vt habetur in dicta Bulla Sixti declaratoria §. 18. Neque contra criminosos viros secuta sententia absolutoria, vel concordata Curia, ita vt non timeatur vlterior molestia: *Suar. cap. 7 num. 19. Sanch. lib. 4. cap. 16. num. 39. in decal. Miranda loco cit.*

CAPVT I.

Ad Curiam Romanam recurrens, vel ibi causas prosequens, si occasione dictarum causarum offendatur personaliter, vel realiter, publica, vel priuata potestate.

I. IN *cap. 12. Bulla in Cœna Domini*, fertur excommunicatio contra illos, qui occidunt, vel quoquo modo percutiunt, vel bonis spoliant per se, vel per alios directè, vel indirectè personas quascunque Ecclesiasticas, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negocijs recurrentes, vel in eadem Curia ea prosequentes, eorumque Procuratores, negociorum gestores, Aduocatos, Agentes, Auditores, Iudices, si ista fiant occasione dictarum causarum, seu negociorum Curiæ: & continet hæc excommunicatio non solùm principales delinquentes, seu committentes, & exequutores sed etiam auxilium, consilium, & fauorem præstantes,

Amplia, vt procedat non solùm si offendantur personaliter recurrentes, sed etiam si realiter recurrentes per suos Procuratores, licet ipsi absentes sint, & offendantur occasione dictarum causarum seu negotiorum Curiæ, vel recursus, *Sayr. lib. 3. cap. 16 num. 5. Filiucc. tract. 16 num. 180. Bonaccina super Bulla eadem, disp. 1. q. 13. punct 2. num 2.*

II. In Bulla Alexandri VI. incipit, *In eminenti*, 11. apud Laertium, statutum est, vt si quis aduersarium suum in causa, siue Ecclesiastica, siue laicali, siue mixta vertente in Romana Curia, vel aduersarij Procuratorem, Aduocatum, vel causæ Auditorem, Iudicem, Testem, Notarium præsumpserit minis afficere, inuadere, verberare, mutilare, vel occidere per se, vel per alium quomodolibet eiusdem causæ occasione: aut si quis

si quis taliter delinquentem receptauerit, defenderit, occultauerit, eique consilium, auxilium, vel fauorem dederit per se, vel per alium: incurrat eo ipso. Primò excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini reseruatam Papæ, & in pœnam amissionis omnis iuris, & actionis in ea causa. Quòd si mors, aut membri mutilatio à prædictis causata fuerit, incurrit tàm principalis, quàm cooperans, vt supra, eo ipso pœnam depositionis ab omni dignitate, officio, ordine, & beneficio, ac læsæ Maiestatis pœnas; eorumque officiorum, & beneficiorum dispositio Sedi Apostolicæ reseruatur; & sunt eo ipso in suis bonis omnibus à cunctis perpetuo diffidati, banniti, & infames, & inhabiles.

III Statutum est in eadem Bulla Alexandri VI. vt quicunque sciuerit aliquem præmissa commisisse, procurasse, aut meditatam esse, illum teneatur Papæ immediatè, vel mediatè denunciare quamprimùm; aliàs in excommunicationem Papæ reseruatam incidat eo ipso. Quod si denuncians fuerit complex, veniam, & impunitatem consequatur.

Nota, quòd ista Alexandrina Constitutio, cùm sit edita ob publicam quietem, & securitatem est fauorabilis, & ideò extendenda, vt etiamsi expressè non constet colligantem offensum esse occasione litis in Curia vertentis, si tamen non constat de alia causa, præsumatur occasione dictæ litis offensus à colligante. *Puteus decis.102. & 103. lib.1. Rota diuers. decis.639. num 1. par 1. Mandos. consil.61. num.3.* Item procedit etiam si persona ex prædictis offensa, fuerit existens extra Curiam, si tamen lite in Curia adhuc vertente, *Put. decis 104. num 1. lib.1. Rota diuers. vbi supra nu.2. Mandos. consil.60. num.11.*

CAPVT II.

In Curia Romana propter negocia Curiæ commorantes, si quis vexet in eadem Curia via iurisdictionis vsurpatæ, etiam non occasione eorundem negociorum.

I. Cap.9. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur ij, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam à Papa, vel à Iudicibus Sedis Apostolicæ, seu Curiæ Romanæ non habentes, illam sibi temerè vindicantes, morantes in Curia audent interficere, mutilare, spoliare capere, vel detinere, sua, vel aliorum opera.

Nota quòd licèt Bulla loquatur de talibus vexantibus commorantes in Curia, non intelligitur tamen de omni commorante in Curia etiam materialiter, vt pro suis lucris, aut vtilitatibus non concernentibus Curiæ negocia; sed intelligitur de commorantibus in Curia formaliter, id est, propter negocia Curiæ Romanæ: ità *Caietan. excommun. cap.14. Sayr. lib.3. cap. 13. num. 3. Filiuc. tract.16. num.165. Tolet. lib.1. cap. 25. §. aliud dubium.*

CAPVT III.

Ad Curiam Romanam personaliter accedentes pro negotijs eiusdem Curiæ, vel redeuntes vexans iniustè, etiam non occasione eorundem negociorum:

Cap. 9. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur omnes illi, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt aut detinent.

Nota, quod de iure communi venientes ad Curiam Sedis Apostolicæ, & in ea manentes, & reuertentes, cum rebus suis dicuntur esse sub protectione speciali Sedis Apostolicæ, *cap. vn. de Cler peregrin. Marius Alterius tom.1. de censur. lib.5. disput.10. cap. 2. §. non obstat.*

Nota etiam, quòd licet textus Bullæ præfatus simpliciter dicat de venientibus ad Sedem Apostolicam, seu Curiam, tamen intelligitur de venientibus formaliter ad Sedem Apostolicam, id est pro negocijs, quæ expediuntur in eadem Curia, siue sint gratiæ, siue iustitiæ: vt saltem primariò & principali intentione propter talia negocia veniant, *Tolet. lib.1. cap.25. § primum dubium, Sayr. lib 3. cap.13. num 3. Marius Alterius cap.1. loco citato, § venientes, Suarez de censur. disp. 21. sect.2. num 65. in fine, Nauar. cap.27 num.65.*

CAPVT IV.

Ad Curiam Romanam euntes, manentes, redeuntes circa eorum beneficia vexans via iuris.

Evgenius IV. in Bulla incipit *Diuina*, quæ habetur in *Extrauag. 3. de priuil.* inter communes, statuit, ne Officiales Sedis Apostolicæ extra Romanam Curiam litibus vexentur: idemque statuit de venientibus ad Curiam pro causis, seu negotijs suis, vel suorum, & ibi manentibus, & recedentibus: & inhibet omnibus Iudicibus, tàm Ordinarijs, quàm Delegatis cuiuscunque dignitatis, gradus, &c. ne præsumant sententiam excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum, seu quàuis aliam sententiam contra præfatos promulgare, & in contrarium attentata irrita esse decernit. Si quis autem dictorum Iudicum se intromiserit de dignitatibus, aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque prædictarum personarum, illas priuando, aut priuatas declarando, aut illa priuationis prætextu alijs conferendo, aut aliter: tàm ipse, quàm recipientes talia beneficia, & officia incurrunt ipso facto excommunicationis, suspensionis, & interdicti latas sententias. Et excommunicationis absolutionem Papæ reseruat, non autem aliarum censurarum absolutionem. Vide *Suar. disp.37 sect.1. num 8. Filiuc. trac. 18. num.148 Canonistas super ead. Extrau.*

Nota primò, quòd illa suspensio, quia est indefinita, est totalis, & intelligitur ab officio, seu diuinis, & beneficio: ita in terminis *Layman. lib.1. tract. de censur. tit. de suspen. cap. 1. num.2.* & hanc probabiliorem ait

Suar.

Suar. disp. 25. *sect.* 2. *num.* 9. & magis communem ait *Filiuc.tract.*17 *cap.*1. *num.* 9. est tamen probabile esse tantùm suspensionem à beneficio, seu administratione, *Suar.num.*9.

Nota secundò, quòd hodie hæc pœnalis constitutio non procedit contra Ordinarios priuantes, aut se intromittentes contra Clericos Curiales de beneficijs eorum, quando causa priuandi, aut decernendi, seu procedendi sit iusta, quia ex *Trid.sess.*24. *c.*11. *reform.* derogatum est huic Eugenianæ, vt Clerici sint subiecti Ordinarijs, etiamsi talia beneficia non requirant residentiam: quoad alios autem Iudices delegatos nihil est derogatum Eugenianæ priuilegio, seu exemptioni Curialium, Vide *Barb.in d. Extrau.*

Nota tertiò, quòd quamuis *Filiuc.tract.*15.*nu.*199. dicat præfatam excommunicationem esse reseruatam in Bulla Cœnæ ex *cap.*9. de qua dixi supra *cap.*2. tamen mihi non placet, quia *cap.*9. Bullæ solùm excommunicat Iudices, qui audent interficere, mutilare, spoliare, capere, detinere commorantes in Curia Romana: sed loquitur de spoliatione physica, seu cum violentia, non autem morali priuando beneficijs, vel officijs in absentia, *Marius Alter.disp.*10.*lib.*5. *c.*3. §. *spoliet*; & ita vidi in praxi obseruari, vt contra Iudicem in partibus spoliantem Curiales beneficijs procederetur vigore Eugenianæ, & non Bullæ in Cœna Domini.

CAPVT V.

Ad Curiam Romanam accessum, vel recessum liberum prohibentes publica, vel priuata authoritate.

CAp.13. *in Bull.Cœnæ* fertur excommunicatio reseruata Papæ contra eos, qui quibuscunque personis directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare præsumunt, ne pro negocijs quibuscunque prosequendis, seu gratijs, aut literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant; seu gratias ipsas à dicta Curia, seu Sede Apostolica impetrent, seu impetratis vtantur; vel eas gratias, seu literas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, aut aliàs quomodolibet retinere præsumunt; vel partes ipsas actrices, eiusue coniunctas personas, Procuratores, Officiales capiunt, vulnerant, carcerant, detinent.

Hic textus, licet videatur loqui de taliter delinquentibus publica potestate, tamen ab interpretibus intelligitur etiam de priuata potestate, vt *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 68. *Duard. quæst.*9. *num.* 18. *Bonacc.super eadem Bulla q.*14.*punc.*3. *Marius Alterius cap.*3.§.*quinæ alias, Sayr.lib.*3.*cap.*18.*num.*8.

CAPVT VI.

Ad Curiam Romanam Ecclesiasticos à iure vel ab homine citatos vexans, ne eant.

I. CLem. *Multorum de pœnis*, habet, quòd si temporale dominiũ habes, viros ecclesiasticos, ne citati ad Sedem Apost. ab homine, vel à iure, venire ad ipsam valeant, ausu detineat sacrilego, citatos eosdem in exitu eorum districtuum, vt plurimum capiens Primò talis detinens, seu capiens, & ista procurans, siue sit sæcularis, siue ecclesiasticus, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam, ex *can.si quis suadente*, 17.*q.*4.*c.* *nuper de sent.excom.* etiamsi tali capturæ, seu detentioni ipsæ citatæ personæ Ecclesiasticæ consentiant, vel se capi, aut detineri procurent.

II. Procurantes talia, si sint personę Ecclesiasticæ, Prælati quidem incurrunt suspensionem triennalem à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum. Si autem inferiores extiterint, eo ipso obtentis beneficijs sunt priuati: & procedit de procurantibus, siue sint ipsi citati, siue alij, vt ex eo textu apparet.

Dicitur autem quis à iure citatus ad Sedem Apostolicam, quoties tenetur eam adire, & comparere coram illa, vt causa confirmationis obtinendæ, vel absolutionis à casibus reseruatis, vel visitationis liminum, vt *Bonif.Vitalin.in eadem Clem. num.*25. & dicitur etiam detinere, vt incidat in has pœnas, qui arrestat iam captum, *Bonif.ibidem num.*26.

Dicitur verò Prælatus, de quo in textu, quicunque ordinariam Ecclesiasticam externi fori habet iurisdictionem, *glos.in cap.*2.*verbo Ecclesiarum Prælati*, & ibi *Abb. Innoc.in cap.humilis, de maior.& obed. Io.Monach. & Imola in Clement.dudum*, §. *ab olim, de sepul. Azor. par.*2.*lib.*3.*cap.*25.

Non incurrunt autem has pœnas, si carceratio fiat potestate Ecclesiastica, sed solum incurrunt tunc in Canonem, *si quis suadente*, ita *gloss.ibidem verbo, sæculari*, & tenet *Vitalin. ibi num.*26. & alij communiter.

Item posteriores pœnæ solum procedunt contra procurantes, si sint Ecclesiastici, vt patet ex textu: Dicitur etiam procurare capturam, vel detentionem ipse, qui capit, seu exequitur, & qui mandat. *Suar. de censur.disput.*31.*sect.*5.*num.*20. *Filiuc.tract.*17. *num.* 155. *Marius Alterius tom.*2. *tract. de suspens. disp.* 16. *cap.*3.

III. Adde, quòd supradicti capientes, aut detinentes inuitum, ne eat ad Sedem Apostolicam, incurrunt excommunicationem in Bulla Cœnæ reseruatam, *c.*9. *& c.*5. vt dixi supra *cap.*3.*&* 5. Alia etiam citra dictam Clementinam, vide *verbo, Resignatio, cap.* 3.

CAPVT VII.

Ad Curiam sæcularem ab Ecclesiastica recurrentes via appellationis.

Vide *verbo, Appellatio, cap.* 3. & *verbo, Iurisdictio, cap.* 10

CAPVT VIII.

Ad Curiam sæcularem si Ecclesiastici ab Ecclesiasticis, vel laicis collitigantibus trahantur quomodolibet.

I. CAp. *inolita* 11. *q.*1. ex Concilio Mileuitan. & Carthaginensi relatis ab Innocẽtio III. *in c.si*

 diligenti

diligenti de foro competenti, cautum est, ne Clerici Clericos relicto suo Pontifice, ad iudicia publica, idest laicalia pertrahant, alioquin causam perdant, & à communione habeantur extranei.

Amplia etiam in casu denegatæ iustitiæ per Iudicem Ecclesiasticum, *Genuen.in praxi,cap.16.num.* 1.

Amplia secundò, quòd licet ista amissio iuris, & causæ non sit per se loquendo latæ sententiæ pœna, sed indigeat sententia priuante tali iure; vnde debet Aduersarius qui tractus est ad forum sæculare, agere coram Iudice Ecclesiastico condictione ex hac lege, petendo eum priuari iure suo, vt *Ab.in d.c.si diligenti,n.*20 *Soccin.num.*29. & quòd sit pœna ferendæ sententiæ, tenet *gloss.ibi verbo, causam perdant. Imola ibi num.* 12. *Turrecr.in dicto c.inolita, num.*2. *Sanchez consil. lib.* 6. *cap.*1. *dub.*1. *numer.*13. *& dub.* 6. *numer.* 3. *Rota decis.* 255.*nu.*2.*par.*2.*nouiss seu posth. collect. Farinac.* Tamen habet per accidens effectum latæ sententiæ, quatenus si tractus sit in possessione, seu ab eo aliquid debeatur in ea causa, habet retentionem in foro conscientiæ, quia cui damus actionem, faciliùs, & exceptionem, *Abbas ibid.num.*20. *Feder.de Senis cons.*47. *Innoc. in c. inter dilectos, de excess. prælat.* & tenet in simili *Sanch. de matr.disput.*38.*num.*33.*lib.*6. est probabilis; ait tamen Abbas, tutius esse petere iudicialiter priuationem, & ita allegati à *Sanchez*. Sed hodie est latæ sententiæ tota hæc pœna priuationis, vt infra *num.*2.

An autem illa excommunicationis pœna sit latæ sententiæ; certè verba illa videntur latæ sententiæ in rigore, cum non requirant factum Iudicis, vt pro talibus, v. gr. excommunicatis habeantur, vt per *Tiraq. in l.si vnquam, verbo, reuertatur, num.* 216. cum per eum adductis: Tamen in casu nostro Doctores communiter dicunt esse excommunicationem ferendam, donec trahens satisfecerit, vt *Hostien.& Ioan.Andr.in dicto cap.si diligenti, Abb.num.*5.*&* 22.*Tiraquell.loc.cit. Bern.Diaz in praxi cap.*65.*num.*22. Sed hodie est latæ sententiæ, vt infra.

II. In Bulla Martini V. quæ est 10. incipit, *Ad reprimendas,* §.*tertiò,* ita cautum, vt omnes, & singulæ personæ Ecclesiasticæ, etiam exemptæ, & etiam Episcopali, aut maiori dignitate præditæ, quæ aliquam personam Ecclesiasticam, vel vniuersitatem Ecclesiasticam ad iudicium, vel forum laicale trahere præsumpserint, quauis in causa; Primò causam, seu omne ius eo ipso perdant in re prætensa; Secundò singulares personæ incurrant excommunicationem ipso facto. Tertiò Capitula, & Conuentus incurrant suspensionem ipso facto. Quartò, si prædicti delinquentes, eisque cooperantes moniti non obedierint incontinenti, coercendi erunt per priuationem beneficiorum, & inhabilitatem. Hæc vltima pœna est ferendæ sententiæ, vt patet ex verbis eiusdem Constitutionis, quidquid contra (quod scilicet sit latæ sententiæ) dicat *Farinac.apud Rotam decis.*83.*num.*1.*&* 2. *in collectione Rubei,* & infra *ver. Iurisdictio.*

Limita, quòd illa priuatio iuris requirit declaratoriam, *Rota p.*1. *posth.Farin. decis.*255.*num.*2.

Limita etiam, quòd in causa beneficiali licet alter ex collitigantibus recurrendo ad Iudicem Laicum eo ipso priuetur omni iure, quod habere prætendebat in beneficio; tamen non propterea illud aduersario acquiritur sine alio canonico titulo, *Rota d. decis,* 255. *num.*3.*cum ibi allegatis.*

III. Trahentes Ecclesiasticos ad laicum forum, præter iuris Canonici dispositionem, incurrunt secundùm probabilem sententiam in excommunicationem latam in *cap. nouerit, & cap.grauem de senten. excommun.* contra violantes libertatem Ecclesiasticam, vt dixi *verbo. Iurisdictio, cap.*4.

Quæres an collitigantes, qui trahunt Aduersarios ad forum laicum, incurrant in excommunicationem in Bulla Cœnæ *cap.*15. Vbi excommunicantur Magistratus laici, qui ad suum tribunal trahunt Ecclesiasticos, & item qui trahi faciunt, & procurant? Respondeo, non incurrere, quia illa verba, *trahi faciunt, & procurant,* intelliguntur de publicis officialibus, & non de litigantibus, *Sayr. lib.*3.*cap.*19.*num.*6. *Duard.super d.Can.Bullæ q.*10.*num.*2.*Regin.lib.*9.*num.*356.

IV. Incurrunt excommunicationem in eadem Bulla latam, *cap.*16. litigantes quando recurrunt ad Iudicium laicale, vt inhibitiones procurent contra Iudicem Ecclesiasticum, vt sic eius iurisdictionem eludant; & hoc est trahere Iudicem Ecclesiasticum ipsum aliquo modo ad laicum forum: & probabilius est procedere etiamsi recurratur per præoccupationem, vt impediantur futuræ ordinationes Iudicis Ecclesiastici, vt dixi supra *verbo, Appellatio,c.*3. & *verbo, Iurisdictio, cap.* 10. Non tamen in rigore iuris illicitum est pro tuenda sua possessione ab iniusta facti violentia, recurrere ad Curiam sæcularem, seu inuocare brachium illius, non tanquam Iudicis, seu publicæ potestatis; sed inuocando tanquam auxilium priuatæ personæ, ad se defendendum, non per viam iuris, idest non per citationes, & inhibitiones, sed per viam facti, *Rota Acchill decis.*36.*de appell. Rota decis.* 212. *num.*8. *&* 9. *&* 11.*in collect.Farin.de coræ.*

V. Alias etiam pœnas, & censuras incurrunt trahentes, & recurrentes ad Tribunalia laica in causis Ecclesiasticis, de quibus dixi infra *ver. Iuridictio cap.* 9. quibus hic adde, quod in odium recurrentium ad Curias sæculares pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica, Rota Romana ex stylo inueterato solet admittere in causa principali probationes minus authenticas, verbi gratia ex scripturis informibus, seu attestationibus priuatis, quæ aliàs in gradu probationis nullam fidem faciunt, *iuxta auth.si quis in aliquo, C.de eden.* ita *Rota decis.*513.*num.*2. *par.*1. *nouiss.* vbi ait hoc admitti à Rota propter suspicionem impedimenti in extrahendis scripturis ex authentico originali, & plures allegat decisiones.

CAPVT IX.

Curia sæcularis ad se trahens Ecclesiasticas personas, aut causas Ecclesiastici fori.

Vide *infra verbo, Iurisdictio, cap.*4. 5. *&* 6.

CAPVT X.

Curias Principum sæcularium Religiosi adeuntes, animo nocendi suis Prælatis, vel Monasterijs.

EX *Clement.* 1 §. *quia verò de statu Mon.* sic habetur: Ne Monachi, aut Canonici regulares administrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant. Quòd si, vt suis Prælatis, aut Monasterijs damnum aliquod inferant, ad dictas Curias se conferre præsumpserint, excommunicationis sententiam eos incurrere volumus ipso facto. Hæc excommunicatio non est reseruata, vt patet ex textu, & ibi *Vitalin.num.*25 & Doctores communiter. Et procedit contra Monachos nigros, & albos, & Canonicos Regulares, non autem contra alios Religiosos *Sayr.lib.3.cap.33.num.26.Tolet.lib.1. cap.39. §.4 habetur, Barbos.in d.Clem num.4 Caiet. verbo, excommun. cap.62. Sylu. verbo, excomm. 9. num. 73.* & alij magis communiter: quamuis alij dicant Monachos albos hic non contineri, vt *Angel.* quem sequitur *Suar. disp. 23. sect.5.num.4.*

Et quamuis alij dicant omnes Religiosos simplices contineri, ex eo quòd hic sint expressi etiam Canonici Regulares, vt *Vitalin super hac Clem. §. quia verò, num.42.Nauarr cap.27.num.139. Roderic.qq.regul. to.2. quæst.60.art.2.vers.quarta excommunicatio*: Illud est certum contineri religiosos etiam habentes administrationem sub hac pęna, vt *Sayr num.27.in fin.*

Intelligitur autem hic textus de Curijs principum sæcularium tantùm, vt *Vitalin ibi, numer* 43 & procedit siue accessus fiat ad Curiam cum licentia, siue sine illa, *gloss.ibid.verbo, ipso facto.* quam *gloss.* communiter receptam ait *Nauarr. cap.27. num.* 139. *& Salas de legib.disp.9.sect.1. num.* 12. & idem tenent *ibid. Vitalin. num.28. Sayr.loco cit.num* 27.

Sed requiritur ad hanc pęnam, vt duo concurrant, scilicet quòd intrauerint Curiam, & quòd intrauerint causa damni præfati procurandi: ita *gloss. ibid. Sayr. Tolet.* & alij communiter. Et nota quòd iste actus internus, seu intentio quamuis occulta sufficit ad incurrendam hanc pęnam per talem ingressum Curiæ, quia actus internus componit vnum morale cum actu externo, & illum informat, & malum reddit, & punibilem per legem humanam. Vnde ait *Bonif. Vitalin. loco cit.num.*45. quòd ingressus Curiam stante intentione occulta, nihilominus coram Deo, & Ecclesia triumphante erit notoriè excommunicatus, non tamen coram Ecclesia militante, nisi exteriùs constet de tali malo animo, vt per eius confessionem, vel ex coniecturis, vt ab effectu subsecuto nocumenti. Et quòd religiosus incurrat prædictam pęnam, etiam per solum accessum ad Curiam ex tali intentione; etiamsi ea intentio mala nullo signo externo se prodat, tenent *Caiet.& alij Doctores supra citati*, & hanc communem, & securiorem sententiam ait *Salas de legib.disp.9. sect.1. num.10. & 12.* & simile infra *verbo Simonia, cap. 5. & par.1.cap.5.* quamuis contrarium teneat *Vasquez apud Salas ibidem num.8.* & alij, quos ipse tacito nomine refert *numer.12.* qui putant non incurrere religiosum hanc pœnam, nisi quando actio externa sit de se mala, vt si accedat sine licentia, vel quando interna intentio prodeat aliquo signo in actum externum.

CAPVT XI.

Ad Curiam Romanam Episcopi venientes, & inde insalutato Summo Pontifice, aut sine eius licentia discedentes.

IN *extr.2.de maior.& obed.* inter communes, Inhibetur primo omnibus Episcopis eisq; maioribus Prælatis, ne extra suę diœcesis limites sine habitu Episcopali discurrant, nisi ex causa rationabili, v.g. timoris, aut simili. Secundo inhibet ne Episcopi, aut ijs Superiores Prelati latenter, prę́sertim mutato habitu, venientes ad Curiam Romanam, de ipsa discedant non repræsentati Papæ conspectui, vel sine eius licentia. Aliàs tàm ipsi, quàm qui eos Romæ receptauerint, nisi id Papæ notificari procurauerint, confestim in excommunicationem, ipso facto incurrant.

In *extrau.3. eod.tit.* Statuitur, ne quis Episcopus sine sui Superioris licentia audeat extra diœcesim pernoctare. Item vt Episcopi ad Romanam curiam venientes Palatium Papale primitus visitent, Papam salutaturi (si id fieri possit) & non discedant à Curia, nisi licentia petita à Papa, & obtenta. Aliàs tàm ipsi Episcopi, seu ijs maiores Prælati, quàm eos receptare præsumentes, nisi prius Papæ notificauerint aduentum illorum, in excommunicationem incurrant ipso facto.

Limita primò, vt hæc pœna excommunicationis non liget, nisi in casu accessus Episcopi ad Curiam, & recessus contra supradictam prohibitionem, ita vt non sufficiat clàm venisse ad Curiam, nisi etiam recesserit sine licentia, vt supra, propter particulam, & ab illa vt prædicitur recedentes, quæ dictio & cum sit copulatiua, requirit vtrunque extremum ad incurrendam censuram. Similiter non intrat excommunicatio ista in alijs capitibus inhibitionum seu prohibitionum supra dictarum, vt patet ex *tex.*

Limita secundò cum *Bonaccin. de censur.* in particulari, *disp. 2. q. 6. punct. 4.num.3.* quod ad incurrendam istam excommunicationem requiritur, vt Episcopus latenter venerit ad Curiam Romanam, vt patet ex vtraque extrauaganti.

Item limitat idem Bonaccina, vt non incurratur dicta excommunicatio, nisi quando Episcopus venit ad Curiam aliqua praua intentione. Sed hoc non puto verum, quia ex *tex.* dictarum extrauagantium non colligitur, & magis Pontifex videtur hoc statuisse, vt debita reuerentia Summo Pontifici præstetur, vtque amoueatur omnis occasio prauè, & non sincerè aliquid agendi, & ideo meritò hanc limitationem reijcit *Filiucc. trac. 14 .num. 154.*

Limita tertiò, vt in hanc pœnam, aut prohibitiones non incurrant neque contineantur Abbates alijue similes prælati minores Episcopis, vt patet ex *tex.* & ita *Bonaccin. ibi num.9.*

CAPVT I.

Decimas Ecclesiasticas si Religiosi vsurpent, aut impediant.

CLem. *Religiosi, de decimis,* Religiosi quicunque, qui noualium, aut alias decimas Ecclesijs debitas, ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes, appropriare sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus vsurpare: seu qui de animalibus familiarium, & pastorum suorum vel aliorum, etiam animalia ipsa eorum gregibus immiscentium: seu qui de animalibus, quæ in fraudem Ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus, vel alijs ab ipsis tenenda: seu qui de terris, quas tradunt alijs excolendas, decimã solui Ecclesijs non permiserint, aut prohibuerint; nisi post requisitionem per eos, quorum interest super hoc eis factam, à præmissis destiterint intra mensem; aut si de ijs quæ contra præmissa vsurpare, vel detinere præsumpserint, intra duos menses Ecclesijs damnificatis emendam non fecerint competentem; sint, & tandiu maneant officijs, & administrationibus, & beneficijs suis suspensi, donec destiterint, & satisfecerint vt supra.

Quod si Religiosi prædicti administrationes, vel beneficia non habeant, eo casu quo alij supradicti suspensionem, ipsi excommunicationem incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluendi, priuilegijs non obstantibus quibuscunque. Itaque nulla est absolutio ante dictam satisfactionem.

Sed hæc Constitutio limitatur in eadem *Clem. in fine,* vt non procedat quoad animalia, quæ per religiosorum ipsorum donatos, seu oblatos tenentur; dum tamen isti oblati verè religioni obtulerint se & sua, & non fictè.

Nota primò, quod ait, *officijs, & administrationibus,* intelligendum non de officio diuino, seu ordinis, sed administrationis rerum Conuentus, aut personarum, siue sint spiritualia, vt Superioris, siue temporalia, vt Cellerarij, aut Sacristæ: ita *Zenzel.& Paul.ibi,* quos sequitur *Anchar. num.* 14. *Suarez disput.* 31. *de cens. sect.* 6. *num.* 9.

Nota secundo, in hanc censuram incurrere Religiosos vsurpantes, & impedientes decimas Ecclesijs debitas, non autem eas sibi furtiuè, aut moratoriè retinentes. *gl. ibid. ver. prohibuerint. Nauarr. cap.* 27. *num.* 138. *Suar. num.* 9. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 24. vbi plures allegat. *Tolet. lib.* 1. *cap* 39. *num.*3.

Nota tertiò, quod ait hæc constitutio contra religiosos nolentes solui decimas de agris proprijs alteri locatis, vel colendis traditis, vt colono partiario; procedit in ijs religiosis, quibus concessum est priuilegium exemptionis à decimis solum personale, quia tunc non extenditur ad conductores agrorum: secus est si esset priuilegium reale, quia illud extenditur ad conductores, & partiarios. *Bonaccos. tom.* 1. *com opin. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 13. *Azor. p.*1. *lib.*7. *c.*37. *q.* 7. *Barbos. in eadem Clem. num.*4.

Priuilegia autem concessa regularibus exemptionis à decimis clausa in corpore iuris, sunt personalia, quia habent semper illam restrictionem, ex proprijs laboribus *c. licet, c. à nobis, c. tua. de decimis, Seraph decis.* 827. *num.*3. Sed alia sunt hodie priuilegia concessa extra corpus iuris realia, scilicet, in quibus est clausula, Eximimus prædia eorum, vel bona quæcunque cum derogatione horum iurium. *Suar. tom.* 1. *de relig. l.* 1. *tr. de decimis cap.* 19. *n.* 13. *Henriq. l.* 7. *c.* 27. *n.* 7. *litt. L. Roderi. qq. regul.* 45. *art.* 4. *to.* 2. Ista tamen priuilegia realia non suffragantur, quominus regulares teneantur soluere decimas reales, si prius erant prædia decumana, antequàm à dictis Priuilegiatis fuerint acquisita, etiamsi priuilegiati postea ea proprijs manibus excolant, per *c. nuper, de decim. Graff. lib.* 2. *cap.* 27. *num* 58. *tom.* 2. *Miranda q.* 49. *art.* 12. *tom.* 2. & nunquam censetur derogatum *c. nuper,* nisi facta fuerit eius specialis mentio. *Rota recent. par.* 1. *decis.* 341. *nu.* 2 *Barbos. super d. c. nuper,* quia est Constitutio Conciliaris.

Nota vltimò, quòd licet ex vi huius Clemen. excommunicatio ista non sit reseruata post satisfactionem, hodie tamen est reseruata, *vt infra.*

CAPVT II.

Decimas Ecclesiasticas vsurpantes quicunque, aut impedientes.

I. EX *cap.* 17. *Bullæ in Cœna Domini,* incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam vsurpantes decimas ad quascunque Ecclesiasticas personas pertinentes ratione Ecclesiarum, vel beneficiorum. Vide *infra verb. vsurpatio, c.* 1.

II. Et amplius ex Tridentino *sess.* 22. *c.* 11 *refor.* quicunque decimas Ecclesiæ alicuius, aut beneficij, aut loci pij in proprios vsus conuertere, illasque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab ijs, ad quos pertinent, percipiantur; excommunicationem incurrit, à qua solus Papa absoluit, facta restitutione integra. Et Patronus Ecclesiæ, si tale crimen commiserit, vltra excommunicationem eo ipso priuatur iure patronatus. Clerici autem fabricatores talis delicti, seu consentientes eidem, præter prædictas pœnas incurrunt ipso facto priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia, & insuper ab Ordinario suspendendi ab exequutione suorum ordinum. *Vide infra verb. vsurpatio, c.* 1.

CAPVT III.

Decimas impugnantes Religiosi, aut scrupulum pœnitentibus de decimis soluendis non facientes.

CLem. *cupientes, de pœnis,* Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesijs debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumpserint, excommunicationi subiaceant eo ipso. Item Religiosi, qui scienter postposuerint confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis; ab officio prædicationis tandiu manent ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis habita occasione conscientiam fecerint de eis persoluendis: et si interim prædicare præsumpserint prædicta negligentia non purgata, excommunicationem incurrunt ipso facto. Vide *Sylu.* ex-

excom.9.n.88. *Roderic.qq.regul.44. art.8. casu 45. Nauarr.cap. 27.num.145.tom.2. Rebuff.tractat. de decimis, quæst. 13. nu. 109. Barbos. super eadem Clem. & alios Canonistas ibid.Suar.disp.23.sect.5. nu.36.*

CAPVT I.

Denunciare delinquentem obligati à iure communi sub pœnis latæ sententiæ.

I. CArdinalem, aut Papam in persona offendens violenta manus iniectione, vel persequutione hostili, est denunciandus à quolibet, quamprimum sciuerit, vel coniecerit factum, vel faciendum: aliàs incurrit non reuelans, excommunicationem Papæ reseruatam in *c.fœlicis, de pœnis in 6.* per extensionem factam à Pio V, Constit. 93. incipit *Infelicis.* Vide *verb. Maiestas, c.2.*

II. Simoniaci de datis, vel promissis in Curia Romana ob gratiam, vel iustitiam, denunciandi sub pœna excommunicationis Papę reseruatæ, intra triduum, vt *Extrauag. 1. de sent.excom* in Bulla Greg. XIII. de qua dixi *verbo simonia, c.15*

III. Prælati, & Rectores Ecclesiarum submittentes laicis bona Ecclesiarum suarum, scilicet illorum patronatui, vel defensioni, seu commendæ, vel dominio directo, profitendo se ea bona à laicis illis recognoscere denunciandi sunt à Clericis sub pœna suspensionis triennalis latæ sententiæ à perceptione beneficiorum, seu fructuum, quæ in Ecclesia obtinent sic grauata, ex *c.2.de rebus Eccl. non alien.* vide *verbo vsurpatio, cap. 2.*

IV. In collitigantem in Curia Romana, occasione eiusdem litis minas intentans, aut violentam manum iniiciens, aut in talis causæ Procuratorem, Sollicitatorem, Iudicem, Notarium, Testem, est à quouis id sciente quamprimum denunciandus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ: Ex Bulla Alex. VI. incipit, *In eminenti,* est Constit. 11. apud Laertium. vide *supra verbo, Curia, cap.1.*

V. Ambitum committentes in electione regulari sunt denunciandi, scilicet regulares, qui suffragia procurauerint pro regularibus eligendis ad officia: aliàs non denuncians, seu non reuelans iuridicè, incurrit pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ipso facto, ex Bulla Clem. VIII. innouata à Sacra Congregatione Concilij. vide *verbo, Ambitus, cap.7.*

VI. Rei Ambitus ad Papatum, viuente Papa tractando de futuro Pontifice, sunt denunciandi quamprimum, aliàs incurruntur pœnæ multæ, de quibus dixi *verbo, Ambitus, cap.2.*

VII. Religiosi hæretici, vel de hæresi suspecti, à suis Prælatis denunciandi, vide *verbo, Hæresis, cap.7.*

CAPVT I.

Depopulator agrorum.

I. EX Bulla Gregorij XIV. incipit, *Cum aliàs nonnulli,* quæ est septima Constitutio in ordine, iure immunitatis Ecclesiasticæ, seu loci sacri priuantur depopulatores agrorum, vt si ad locum sacrum recurrant, extrahi inde possint, seruatis tamen conditionibus, de quibus ibi, & dicam infra *verbo Immunitas, cap. 1.* Et de iure communi *in cap. inter alia, de immun.Eccles.* nocturni depopulatores agrorum priuati sunt immunitate prædicta. Sed ex Bulla Gregorij citata, non distinguitur hodie, an sit nocturnus, vel diurnus: & ita notat *Farinac. de immunit.num. 161 in fine, Barbos.in d.cap.inter alia, numer 3.*

Dicitur autem depopulator agrorum, qui agris magna infert damna, seu deuastationem, vt incendendo siluas, vel segetes, aut agrorum fructus pendentes diripiendo, *Farinac.numer.159.* cum pluribus per eum adductis, *Barbos. loco cit.Castropalao tom.2. de relig.tractat.11.disp.vn.punct.9.numer.4.*

II. Quando depopulatio contingit cum incendio, tunc multi Doctores dicunt eos incurrere excommunicationem latæ sententiæ: de qua re dicam *verbo, Incendiarij.*

CAPVT I.

Deposita Ecclesiarum, vel Ecclesiasticarum personarum sequestrantes, vel occupantes.

I. IN *c.Clericis, §.nos igitur, vers. aut apud ædes sacras de immunit.Eccles.in 6.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra omnes, qui apud ædes sacras deposita Ecclesiarum, vel Ecclesiasticarum personarũ vbilibet arrestauerint, sequestrauerint, vel occupare præsumpserint: vel hæc mandauerint, vel arrestata receperint, vel prædictis scienter dederint auxilium, consilium, vel fauorem, publicè, vel occultè: Vniuersitates autem, quæ in prædictis culpabiles fuerint, eo ipso interdictum Ecclesiasticum incurrunt.

Sed ex *Clemen 1.de immunit. Eccles.* tota illa Constitutio Bonifacij VIII. cum suis declarationibus reuocata est, & abrogata, vt notant *Gemin. Ioan Andr. Franc. & Anchar. in d.c. Clericis,* quamuis *Barbos. ibi num. 2.* contrarium sentiat.

II. Hodie ex Bulla Cœnæ Domini *cap. 17.* excommunicatio Papæ reseruata fertur contra eos, qui sequestrant fructus, vel prouentus pertinentes ad Ecclesiasticas personas ratione beneficiorum, seu Ecclesiarum: itaq; si illa deposita essent de talibus fructibus, seu prouentibus, incurrent sequestrantes illam censuram.

III. Sequestrantes vel occupantes deposita, siue Ecclesiasticarum personarum, siue locorum piorum, hodie incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam latam in Concil.Triden. *sess. 22. cap. 11. refor.* & Clerici consentientes, vel cooperantes incurrunt vltra hanc excommunicationem, priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad huiusmodi eo ipso; & Patroni si talia fecerint, priuantur eo ipso iurepatronatus. Dixi *verbo, Vsurpatio, cap. 1.*

CA-

CAPVT I.

Dolum, vel fraudem committentes.

I. CONdemnatus in iudicio ciuili de dolo ex persona propria, incurrit infamiam iuris, *l. 1. ff. de his qui not. infam.* & consequenter fit irregularis, vt dixi, *par. 1. cap. 33. §. tertio modo.* Et idem est, si pactus fuit, ne ageretur contra ipsum de dolo, vel vt ab actione desisteretur, *vt d. l. 1.* Et idem est, si condemnatus fuerit criminaliter de dolo, id est crimine stellionatus, *l. infamem, ff. de pub. Iud.*

Limita, quòd ratione doli non incurrit infamiam condemnatus, quando actio de dolo, seu dolus purgari potest, seu interesse reparari per aliquam aliam actionem, verb. gr. mandati vel negotiorum gestorum; quia tum non potest agi actione de dolo ciuiliter, neque criminaliter, tanquam de crimine stellionatus, *gloss. Bart. & Doctores communiter in l. & eleganter, §. 1. ff. de dolo. Osasch. decis.* 137. *num.* 17. Imo secundum multorum sententiam, etiamsi tunc possit agi crimine stellionatus, non fieret damnatus infamis, nec irregularis. *Boss. de crim stellionat. in fin. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. n. 2. in fin.* & hanc veriorem ait *Farinac. cons. crimin.* 114. *num.* 56.

Limita secundò, quod quælibet causa etiam iniusta & bestialis excusat à dolo, & eius pœna, *gl. in l. 1. §. iustus ff. de abig.* Requiritur tamen vt ea causa sit aliquo modo colorata, & non friuola. *Aret. cons.* 142 *n.* 25. *Decian. cons.* 11. *num.* 6. *lib.* 2. *Rota decis.* 58 *in fin. in collec. Farin. de contr. & crim.*

CAPVT I.

Donationes prohibitæ.

Vide *verbo, Munera, & verbo, Concubinatus.*

CAPVT I.

Duellum committentes Clerici.

I. CAp. 1. de Clericis pugnan. in duello, habetur: Si Clericus duellum sponte obtulerit, vel oblatum susceperit, siue victor, siue victus fuerit, de rigore iuris est meritò deponendus: sed euadere poterit depositionis sententiam, si cum eo eius Episcopus duxerit misericorditer dispensandum; dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum mutilatio non fuerit subsequuta: quia scilicet tunc esset irregularis ex homicidio voluntario à solo Papa dispensabilis.

Ex hoc textu multi Doctores dicunt Clericum pugnantem in duello incurrere suspensionem latæ sententiæ, ita *Syluest. verb. suspensio n.* 11. *Angelus nu.* 12. *Armilla vers.* 10. *Tabiena num.* 7. *vers.* 10.

Contraria tamen est communis, quòd non sit suspensus ipso iure, sed suspendendus perpetuò, seu deponendus: ita *Nauarrus cap.* 27. *num.* 156. *vers. quartò est. Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 4. *numer.* 48. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 23. *Filiuc. tract.* 29. *num.* 261. *Salzedo ad Diaz in cap.* 100. *vel* 93. *Manuel. in summa to.* 1. *cap.* 73. *in fin. Sanchez. in decal. lib.* 1. *cap.* 39. *nu.* 18. *Barbos. in d. cap.* 1. *num.* 5. Sed quidquid sit de hac decretali, hodie alias etiam censuras incurrit, & pœnas, Clericus in duello, vt infra.

II Ex Bulla Pij IV. quæ est 21. incipit, *Ea quæ à Prædecessoribus*, fertur excommunicatio latæ sententiæ Papæ reseruata, & priuatio beneficiorum Ecclesiasticorum, & dignitatum, & inhabilitas ad illa, vel alia ipso facto, contra Clericos pugnantes in duello, aut prouocantes, vel id tentantes, vel locum dantes, aut comitiuam præstantes, vel chartas duelli subscribentes, affigentes, publicantes, fauentes, consulentes, vel adstantes: & dispensatio super his reseruatur Papæ.

Nota quòd licet hæc Bulla loquatur de duello formato tantum, vt *Nauarr. cons.* 2. *de purgat. vulg. & Cherubin. super eadem Bulla Schol.* 1. tamen hodie est extensa cum suis pœnis ad duellum informe, seu minus solemne per Bullam Clem. VIII. 11. *Illius vices*, de qua *infra. cap.* 4. ita *Nauarr. ibi. Sanchez lib.* 2. *in decal. c.* 39. *num.* 27. *Barbos. in d. c.* 1. *de Cler. pugn. num* 3.

III. Ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 19. Statutum est, vt Clerici pugnantes in duello, non solum excommunicationem, sed & proscriptionem omnium bonorum, & iuris infamiam incurrant: & Doctores communiter exponunt illam particulam *incurrant*, esse latæ sententiæ, quia est imperatiui modi temporis præsentis: ita *Suarez de censur. disput.* 23. *sect.* 7. *numer.* 11. *Sanch. lib.* 2. *cap.* 39. *in decal. numer.* 26. vbi plurimos allegat Doctores pro hac sententia, contra quosdam: & de lata sententia interpretatus est hunc locum Tridentini Gregor. XIII. in sua Constitutione, de qua *infra.* Item si moriantur in conflictu perpetuò careant Ecclesiastica sepultura, ait Trid. *ibid.*

Nota primò, quod licet hoc decretum Tridentini loquatur de duello formato tantum, seu solemni, vt *Nauarr. consil.* 2. *de purg. vulg. numer.* 1. *&* 4. *Bern. Diaz in praxi cap.* 104. *Cherubin. super Bulla Gregor. xiij.* 78. *Sanchez loco cit. num.* 22. tamen est extensum cum suis pœnis ad duellum informe, seu diffidationem, per Bullam præfatam Gregor. XIII. & Clem. VIII. quæ incipit, *Illius vices*, vt etiam notat *Barbos. in d. c.* 1. *de Clericis pugn. in duello, num.* 3.

Dicitur autem duellum formatum, seu solemne, quod fit publica authoritate, scilicet Principe dante campum francum, & conditione, seu conclusione interueniente de loco, armis, patrinis, spectatoribus, & tempore, vt *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 103. *§ circa. & Sanch. loco cit. num.* 22. *Filiuc. trac.* 15. *num.* 10. Duellum autem minus solenne est singulare certamen condicto solum tempore & loco vt *DD. cit.*

Nota secundò quod hodie ex hoc Triden. decreto clerici pugnantes in duello, etiam nō secuta morte, vel mutilatione sunt irregulares ratione infamiæ iuris, vt supra: est tamen verum quòd pœna ista infamiæ, & consequentis irregularitatis, non ligat in conscientia ante sententiam declaratoriam, secundum probabiliorem, *Filiuc. tract.* 29. *num.* 32. *lib* 2. *in decal. & Azor. tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 6. *§. tertio notandum*; multi tamen putant sufficire notorietatem. Dixi *par.* 1. *cap.* 33. *§. primo modo.*

Sed

Sed & si secuta fuerit declaratoria criminis, tamen super hac pœna potest Episcopus dispensare iuxta ea, quæ dixi supra *num.* 1. quia Bulla Clementis VIII. solùm reseruauit Papæ absolutionem à censuris propter duellum incursis, vt dicam infra *cap.* 4. & Bulla Pij IV. solùm reseruat dispensationem super pęna priuationis beneficiorum; & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.

CAPVT II.

Duellum subditi Ecclesiæ Romanæ in temporalibus committentes, & cooperantes.

I. EX Bulla Pij IV. quæ incipit, *Ea, quæ à Prædecessoribus*, est Constit. 21. omnes subditi in temporalibus Ecclesiæ Romanæ pugnantes in duello, aut prouocantes ad illud, aut attentantes: item locum concedentes, comitiuam præstantes, chartas duelli subscribentes, aut publicantes; item adstantes, certantes, adhærentes, fauentes, consulentes, incurrunt ipso facto: Primò pœnam excommunicationis Papæ reseruatam. Secundò infamiæ iuris perpetuæ. Tertiò criminis læsæ Maiestatis. Quartò damnationis memoriæ, & confiscationis bonorum, & deuolutionis feudorum. Quintò, loca, vbi fuerit duellum celebratum, ipso iure remanent interdicto supposita.

Nota, quòd hæc Constitutio fuit confirmata ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Ad tollendum* 78. & Bulla Clementis VIII. incipit, *Illius vices*: & quamuis hæc Bulla loquatur tantùm de duello formato, tamen per dictas Constitutiones est extensa cum suis pœnis ad duellum minus solemne, seu diffidationem. *Sanchez lib.* 2. *in decal. cap.* 39. *num* 27. *Cherubin. super hac Bulla Pij IV. Schol.* 1. *Diaz in praxi, cap.* 104. *numer.* 33. *Barbos. in cap.* 1. *de Cleric. pugn. in duell num.* 3.

Nota secundò, quòd pœna criminis læsæ Maiestatis intelligitur quoad pęnas temporales, non quoad spirituales latas in *cap. fœlicis de pœnis, in* 6. ita *Comitol. lib.* 6. *q.* 12. *in* 3. *dubio*.

CAPVT III.

Duellum formatum committentes, vel procurantes, quicunque & cooperantes.

I. EX Bulla præfata Pij Quarti omnes Imperatore, & Regibus Inferiores, si in duello pugnauerint, vel prouocauerint, vel irritauerint, auxilium, consilium, fauoremue dederint, vel adstantes fuerint, seu interessentes duello, aut chartas subscripserint, aut publicauerint, vel de illis se intermiserint, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam.

Nota, quod hæc Constitutio, & pœna procedit contra supradictos prouocantes, vel cooperantes ad duellum, etiam effectu non subsequuto, etiamsi non sit ventum ad locum, *Filiuc tract.* 29. *num.* 171.

Nota secundò, quòd hæc Constitutio est confirmata à Gregorio XIII. & Clem. VIII. vt dixi *c. præcedenti*.

II. Ex *Trid. sess.* 25. *refor. cap.* 19. quicunque ad tale duellum formatum in terris suis inter Christianos locum concesserit; etiam si sit Rex, aut Imperator, eo ipso est excommunicatus, ac iurisdictione, & dominio Ciuitatis, Castri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiserit, si illa ab Ecclesia obtineat, priuatus intelligitur; & si loca feudalia sint, directis dominis statim acquiruntur.

Qui verò pugnam commiserint, & eorum patrini incurrunt pœnam excommunicationis latæ sententiæ, & proscriptionis omnium bonorum & perpetuæ iuris infamiæ, & vt homicidę iuxta Sacros Canones puniendi: & si in ipso conflictu decesserint, statuit Concilium, vt perpetuò Ecclesiastica careant sepultura.

Illi verò, qui consilium in causa duelli, tàm in iure, quàm in facto dederint, aut alia ratione ad id quenquam suaserint, item spectatores, excommunicationis, atque perpetuæ maledictionis vinculo teneantur, non obstante quocunque priuilegio, seu praua consuetudine etiam immemorabili.

Nota primò, quòd supradictæ pęnæ latæ per verbum, *incurrant*, sunt latæ sententiæ, vt dixi supra *c.* 1. *num.* 3. Illa autem pęna priuationis sepulturæ lata per verbum, *careat*, aliquibus non videtur latæ sententiæ, vt in simili dicunt *Doctores* in *c. omnis vtriusque, de pœniten. & remiss.* & testatur *Suar de Sacram. Euchar. disput.* 70. *sec.* 3. *in fin Layman. de Sacr. Euch. c.* 5. *num.* 10. tamen in casu nostro est latæ sententiæ.

Primò ex iure communi, quia cùm agatur de duello formato, atque adeo publico, & moriens in conflictu, moriatur in actuali peccato mortali, seu impęnitentia finali, caret Ecclesiastica sepultura, vt nullo modo possit in sacro sepeliri, nisi signa dederit contritionis, & pęnitentiæ. Ita *Eman. Sà verbo, Sepultura, num.* 3.

Secundò, quia ex Bulla Clementis VIII 11. de qua infra, apertè est latæ sententiæ, ob illam particulam, *priuatos esse volumus*.

Tertiò, dum dicit *perpetuò* ostendit non posse per signa pęnitentiæ euadi, nisi Papa dispenset; & habetur in *cap.* 1. *de torneamen.* vnde etiam si fuerit absolutus à censura in articulo mortis, & viaticum receperit, adhuc remanet priuatus Ecclesiastica sepultura, vt probatur in *d. c.* 1. & ibi *gl not.*

Quartò, quia magis communis sententia tenet verbum, *careat*, esse latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.* 161. *Barbos. de diction verbo, careat*, & ita tenet *Peregrin. de duello, quest* 7. *num.* 4. & ita censuit Sacra Congregatio, & obseruat etiam Sacra Pęnitentiaria, quę in facultatibus absoluendi in casibus duelli, de incursis, seu commissis vsque ad diem receptionis literarum, declarat absolutionem non suffragari, quominus Ecclesiastica careant sepultura, si ex duello decedant.

Hoc autem, quod dicit Tridentinum de moriente in conflictu, ampliant aliqui, etiamsi moriatur ex conflictu, id est ex vulnere accepto in conflictu, etsi post conflictum moriatur: ita *Peregrin. ibid.* contra tenet *Sancius select. disp.* 36. *num.* 9. *Diana resolut.* 54. *miscell.* 2. *tom.* 1. & fauere videntur verba Concilij ibi: *in ipso conflictu*, & consonat *c.* 1. *in fin. de torneam.* vbi dicitur, *si quis*

si quis ibi mortuus fuerit, quãuis ei poscenti pœnitentia non denegetur(imò neq; viaticum, vt *ibi not. glos.* *Ecclesiastica tamen careat sepultura*: ita non ex identitate rationis æstimo primam sententiam veriorem, & iuxta sensum Sacræ Congregationis: & facit quia alias frustra imposita esset hæc pœna, cùm idem efficeret excommunicatio à duellante incursa; & hanc tenet Sacra Pœnitentiaria, vt patet ex stylo supradicto.

Nota secundò, quòd hanc excommunicationem, & pœnas non incurrunt principales ex Tridentino, nisi actu pugnauerint; cooperantes similiter, vt dantes locum, & suadentes, & spectatores incurrunt solùm pœnas effectu pugnæ subsequuto, quia accessoriè puniuntur: ita *Comitol. lib. 6. q. 13. §. sicut autem, Sanch. lib. 2. in decal. c. 39. num. 31.* tamen incurrunt dictas pœnas ex vi Constitutionis Pij IV. de qua supra, & Clement. VIII. de qua dicam *num. 3. infra*.

Nota tertiò, quòd excommunicationes latæ in dicto Tridentini decreto, non sunt reseruatæ Papæ, vt *Toletus* notat *lib. 1. cap. 41. §. 6. Filiuc. tract. 14. num. 96. tract. 29. num. 166. Sanch. cap. 39 num. 27.* sunt tamen aliunde reseruatæ ex Bulla citata Pij IV. & Clementis VIII. & de hac dicam infra *cap. vlt.*

Nota quartò, quòd Spectatores hoc loco dicuntur, & incurrunt in excommunicationem, qui ex proposito, & tanquam testes, seu approbatores spectant, tanquam sua præsentia cohonestantes, vel ex curiositate palam interuenientes, quia multùm animos augent ad pugnam: non autem incurrunt, qui obiter transeuntes aspiciunt, vt declarauit Gregorius XIII. in sua Constitutione, de qua *cap. seq.* ita *Sanch. cap. 39. num. 31. Reginal. lib. 21. tract. 2. num. 77. Delrio disq. magic. lib 4. cap. 4. num 26.* Item neque qui spectant clam ex occulto loco, non visi à certantibus, vel adstantibus, *Less. lib. 2. c. 4 nu. 83. dub. 11. Eman. Sà verb. Duellum, num. 3.* Non tamen incurrunt irregularitatem ex homicidio ibi sequuto, vel mutilatione, nisi fuerint spectatores ex conuentione, secus si ex sua propria curiositate. *Cardin. in Clem. ne agro, §. porrò, de statu Monac. Castren. cons. 355. vol. 2. Henricus Boich in c. Clericis, num. 9. in fine, ne Cleric. vel Monach.*

III. Ex Bulla Clementis VIII. incipit, *Illius vices*, 11. innouatæ sunt omnes supra relatæ Constitutiones, & Decreta contra duellantes, & cooperantes: & ibi Clemens congessit, seu recapitulauit omnes pœnas in illis latas, easque extendit contra omnes non solùm pugnantes in duello, sed & prouocantes; suadentes, equos, arma, commeatus præbentes, comitantes, chartulas, libellos, literas, nuncios mittentes, scribentes aut quomodolibet circa ista cooperantes, socios, de industria spectatores, patrinos, fautores, defensores, locum præbentes, & in summa contra omnes, qui huius criminis quandocunque participes fuerint, seu prædictis se quoquo modo immiscuerint, etiamsi neque effectus pugnæ sit subsequutus, neque accessus ad locum, & etiam si diffidatio non fuerit parti aduersariæ intimata, si per eos cooperantes non steterit, quominus intimata fuerit. Ita statuit, vt omnes prædicti incurrant dictas pœnas: præsertim excommunicationis Papæ reseruatæ; & si in ipso conflictu obierint, sepultura Ecclesiastica priuatos esse voluit. Et loca, in quorum territorijs id facinus scientibus, & permittentibus Dominis, Magistratibus, Populo, vel Senatu admissum fuerit, eo ipso supponit interdicto Papæ reseruato.

CAPVT IV.

Duellum minus solemne committentes, diffidantes, & cooperantes.

I. IN Bulla Gregorij XIII. 78. incipit, *Ad tollendum*, Statutum est, vt omnes, qui ex condicto statuto tempore, in loco conuento, singulare certamen commiserint, etiamsi nulli Patrini, aut socij ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæue prouocatoriæ literæ, aut denunciationis chartulæ præcesserint, teneantur pœnis à Tridentino Concilio propositis, perinde ac si publico, & consueto abusu, id est, solemniter regulare certamen iniuissent. Item vt locorum Domini, qui tale certamen permiserint, aut quantum in se fuerit, non prohibuerint: item omnes illud mandantes, instigantes, dantes scienter auxilium, consilium, fauorem, equos, arma, pecunias, commeatum, & alia subsidia. Item ex composito spectatores, & se socios quouis modo præbentes, eisdem censuris, & pœnis subiaceant, etiamsi principales, qui ad locum destinatum propugnaturi accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos cooperantes, vt supra, non steterit quominus pugna committeretur.

Nota primò, quod ex hac Bulla excommunicatio extensa non est reseruata, sed est reseruata ex Bulla Clementis Octaui, vt infra.

Nota secundò, quòd de essentia diffidationis est prouocatio ad pugnam condicto tempore, & loco, vt patet ex hac Bulla: & si alterum horum deficiat, non est locus huic Constitutioni, *Sanch lib 2. c. 39. num. 28. Floron. de Duello, c. 2.* Sufficit autem pactum tacitum, seu virtuale de tempore, & loco, *Sanch. ibid.* Vnde non est diffidatio, si videns inimicum continuò prouocat, vt euaginet gladium, & pugnet secum, *Sanch. ibi, Filiuc. tract 15. num. 107. & 110* quia hic non interuenit consensus liber alterius, seu pactum, seu condictio. Si tamen ob præcedentes offensas quis inueniens inimicum diceret, vis hic experiamur armis, & ille acceptet, probabilius est esse sufficientem diffidationem ad pœnas istas, *Farinac. q. 119. num. 24.* quamuis contrarium sentiat *Sanch. num. 28.* At si ex præsenti causa, & extemporanea rixa quis alterum statim calore iracundiæ inuitet ad aliquem locum ad pugnam incontinenti habendam: & illuc se conferant, & dimicent, non est diffidatio, sed rixa, *Farinac. nu. 24. Ioseph Ludouic. dec. Lucen. 11. num. 10. Graff lib. 1. de casib. reser c. 7. num. 27. Cherubin. super Bulla 11. Clem. VIII. Schol. 1.* plures allegat *Diana resol. 1. trac. 6 miscel §. dico vndecimo, to. 2.* Secus est si dixisset, ibi me expecta: quia tunc condicitur locus, & tempus, ita *Scortia theorem. 392. in selec. Const. §. idem dicitur, & alij præcitati.*

Nota tertiò, quòd locus diffidationis ex hac Bulla non incurrit interdictum, sed tamen illud incurrit ex Bulla Clementis Octaui, vt statim dicam.

II. Ex Bulla Clementis Octaui 11. incipit, *Illius vices*, extensæ sunt pœnæ omnes latæ ex Constitutione

Pij

Pij IV. & Greg. XIII. & Concil. Trident. ad omne singulare certamen etiam priuatum, seu minus solemne, & ad omnem prouocationem, & cooperationem, attentatum, etiam non sequuta pugna, neque accessu ad locum, & ad omnes cooperationes circa chartulas, vel nuncia diffidationis, etiamsi non fuerint dictæ prouocationes intimatæ aduersario, si per ipsos cooperantes non stetit, quominus intimarentur. Itaque statuit Clemens Octauus istos omnes incurrere eo ipso excommunicationem Papæ reseruatam, & infamiam iuris, & priuationem Ecclesiasticæ sepulturæ, & loca certaminis eo ipso incurrere interdictum Papæ reseruatum, ex dicta Bulla.

Limita supradictas Constitutiones, vt non dicatur diffidatio, si inuitatio facta est ad certamen pugnis faciendum, sine armis, & sine periculo vulneris, aut grauis læsionis, *Filiuc.tract.15.num.107.Bonac.de censur. disp.2.q.6.pun.2.num.9.*

CAPVT V.

Duelli, & diffidationis absolutio qualiter, & à quibus danda.

EX Decreto sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium iussu Clementis Octaui edito, & approbato à Paulo Quinto de quibus dixi supra *verbo Absolutio, cap.3. num.3.* prohibitum est omnibus habentibus priuilegia in quacunque verborum forma absoluendi à casibus Papæ reseruatis, ne in Italia extra Vrbem Romam possint absoluere à casibus duelli, & diffidationis in terminis Concilij Tridentini, & Constitutionis Gregorij XIII. de quibus supra dictum est *cap.3. & 4.* Quòd si prætextu priuilegiorum præsumpserint absoluere, extra mortis articulum, absolutio est nulla, & incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatem ad talia, à solo Papa dispensabilem.

Itaque hodie in Italia priuilegia habentes præfata non possunt absoluere principales, si pugnauerint; cooperantes autem, scilicet secundariè, non possunt absoluere, quoties principales accesserunt ad locum pugnæ, licet ea non fuerit subsequuta, si per eos cooperatores non stetit, quominus sequeretur, quia istis solis casibus, & terminis incurrunt pęnas *ex Tridentin. Concil. & Constit. Gregor. XIII.* In alijs autem casibus licet illi omnes incurrant excommunicationem Papæ reseruatam ex *Bulla Clementis VIII. vndecima*; tamen non sunt per illam, neque per illud Decretum impedita eorum priuilegia; ita *Graff.lib.1.de cas.reser. c.7.num.20.26. Reginal lib.21.num.83.Filiuc.tract.29. nu.167.Comitol.lib.6.q.17.num.2. Bonac. de censur.disp. 2.q 6.punct.1.num vlt.& de censur.in part.dis.2.quæst.3. punct. 48. numer.40.*

II. Ex Bulla Clementis Octaui 11. supra allegata, §. 7. statutum est, vt à Censuris duelli, & diffidationis, nemo possit absolutionem obtinere, nisi pęnitentia, & satisfactione congruè peracta. Quocirca aduertendum, quòd si ad duellum, vel diffidationem prouocans, vel liberè acceptans occidatur, vel mutiletur, nulla sibi, nec hæredibus facienda est restitutio, quia censetur præuidisse periculum, & condonasse. Si autem qui acceptauit coactè, metu infamiæ, aut alterius grauis nocumenti, occidatur, occidens tenetur ad restitutionem, & secundo loco cooperantes tenentur. Hæc omnia probantur, *l. 1. §. cum arietes, ff. si quadr. paup.fecisse.dic. Azor.tom.3.lib.5.cap.3.q.7. Layman lib. 3.tract.de iniusta corp.læsione,c.6.num.5.Tannerus tom.3. disp.4.q.8.num.102. Luis.Turrian. de Iustit. disput. 28. dub.4.num.9.* Quòd autem ait Clemens de præcedenti pęnitentia, & satisfactione, intelligitur, quando absolutio datur extra mortis articulum: & intelligendum est, quàndo sine graui incommodo potest ille satisfacere ante absolutionem; & loquitur de absolutione danda à Sede Apostolica, non autem imponit formam alijs habentibus priuilegia sine tali restrictione.

CAPVT I.

Ecclesiarum Incendiarij, & violatores.

Vide *verbo, Incendiarij.*

CAPVT II.

Ecclesiasticarum rerum rapina, vel furtum.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap.3. & 4.* & *verbo, Incendiarij.*

CAPVT III.

Ecclesiasticorum bonorum vsurpatio.

Vide *verbo, Vsurpatio.*

CAPVT IV.

Ecclesiarum pollutio.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap. 5.*

CAPVT I.

Electio Ecclesiastica facta ab excommunicatis, vel suspensis.

ELectio Ecclesiastica fieri non potest à persona excommunicata, vel suspensa ab officio, aliàs est nulla, *Sayr. lib. 4. cap. 5. num. 6. Vgolin. tab. 2. de excomm. cap. 11. §.2.num. 5. & 12. Suar. tom 4. de relig.lib.2.cap.5.num.9.Miranda man.par.2.quæst 23.ar.8. in princ.*& de excommunicato habetur in *c.vlt.de Cleric.excomm.* de suspenso autem habetur *in cap. cum dilectus, de consuet. Abb. & Doctores in c.cum inter R. de elect.* & confirmatio talis electionis est nulla, *cap. ad probandum, ibi Canonista, de re iudic. Vgolin. loco cit.*

Limita primo, quod non obest electioni suffragium excommunicati, vel suspensi, si non erat vitandus, scilicet nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percussor,

cussor, & aliorum suffragia erant sufficientia, quia alij non tenebantur eum vitare. *Suarez loco cit. c. 5. num. 9. Vgolin. num. 12. Couar. in c. Alma. p. 1. §. 7. numer. 9. Sayr. lib. 2. cap. 6. num. 6. de censur.* Imò etsi esset vitandus, sed non admissus scienter vnanimi conspiratione, seu consensu, sed ignoranter, vel coactè, tunc electio est valida, si alia suffragia habilium erant sufficientia, quia vtile per inutile non vitiatur, nisi ob culpam communicantium cum vitando. *Abb. in c. vlt. de procur. numer. 3. 4. & 7.* & est sententia *Innoc.* ibi communiter recepti, vt testatur *Abbas ibid. num. 6.* & tenet *Suar. loco cit.* & communem ait *Suar. de censur. disp. 14. sect. 2. numer. 17.* & probatur ex *d. c. finali, de procur.* Itaque vt vitietur electio ob censuram, requiritur, vt maior pars Capituli sciuerit eum esse vitandum, & quod potuerit repellere eum, & non repulerit, vt *Innoc. in c. illa, num. 3. Abbas num. 7. de elect.* & *Sayr. lib. 2. c. 6. num. 5.* hanc veriorem asserit, & ab hac non esse recedendum ait *Suar. de censur. loco cit. numer. 17.* Idque statutum est in odium & pœnam admittentium talem prohibitum ad electionem. *Sayr. ibi num. 5.*

CAPVT II.

Electio Ecclesiastica per sortes facta.

Electio Ecclesiastica per sortes est prohibita. *c. Ecclesia, de sortileg.* Sed debet fieri vel scrutinio, vel compromisso, vel inspiratione. *capit. quia propter, de elect.*

Amplia, vt neque licitum sit, si eligantur sortibus aliqui, ex quibus aliquis postea scrutinio eligatur. *Suar. tom. 1. de relig. tract. de superstit. lib. 2. cap. 12. numer. 8.* neque licitum sit, si eligantur sortibus compromissarij qui postea eligant. *Sanchez lib. 2. in decal. capit. 38. num. 71.*

Limita, quòd regulariter electio ecclesiastica per sortes est valida, tametsi illicita, nisi in casibus à iure expressis quibus decernitur irrita.

Primus casus est in electione ad Ecclesias, seu Prælaturas per *c. quia propter, cit. Sanchez cit. num. 83. Suar. num. 10. Layman. lib. 4. tract. 10. cap. 3. num. 9. Abb. in d. c. Ecclesia, num. 5. de sortileg.* & multo magis in electione Papæ, & dixi *verbo, Conclaue, cap. 4.* Et quidem in electione ad Cathedrales, Electores ea vice potestate eligendi priuandi, non tamen sunt ipso iure priuati, vt *gloss. not. in d. c. quia propter, verbo, priuentur, & ibi Abb. num. 3.* In electione autem Papæ electores, & electi varias pœnas latæ sententiæ in tali casu incurrunt, vt dixi *verbo Conclaue, cap 4. & 5.*

Secundus casus est in electione Superiorum, & Officialium Regularium, quia fieri debet per secreta suffragia, quæ nunquam publicentur, aliàs est irrita, & is qui se aliter eligi permittit in Superiorem Regularem, efficitur inhabilis eo ipso ad omnia officia in Religione obtinenda, ex Trident. *sess. 25. de regular. cap. 6.* An autem sit valida pro foro conscientiæ electio facta contra dictam formam Trident. multi affirmant, donec cassetur, *Roderic. q. regular. 27. ar. 10. to. 1. Eman. Sà electio, n. 5. Nauar. cons. 8. n. 3. & cons. 9. n. 2. de elect. Innoc. in c. quod sicut, de elect.*

In primo tamen casu non esset nulla electio facta per sortes mediatè, id est eligendo per sortes compromissarios, qui eligant suffragio, seu consensu, non scrutinio. Etenim *c. quia propter* irritans electionem factam, nisi scrutinio, compromisso, aut inspiratione, intelligitur de electione immediata, & hac ratione seruata videtur forma *c. qui propter.* Ita *Suar. lib. 2. cap. 12. citato, num. 10. in fin. Sanchez. num. 83. text. in dicto c. fin. de sortileg. ibi gloss.* Et idem est in electione Papæ, quia si ad sortitionem concurrant omnium vota, vt per illam eligantur compromissarij, qui eligant Papam, satis seruatur forma *c. quia propter*, & Bullæ Gregor. XV. Secus autem in electione per scrutinium, quia si fiat per sortes etiam mediatè, v. g. eligendo per sortes quatuor, vel quinque, ex quorum numero vnus per suffragia eligatur ad Ecclesiam, vel Pontificatum, nulla erit. Ratio est, quia illa prima, seu præambula electio est pars actus electionis, cum fiat communiter seu capitulariter; & habet effectum electionis negatiuum, seu exclusiuum aliquorum, & affirmatiuum eorum qui sic per sortes eliguntur: Ideo non saluaretur forma requisita scrutinij; & in electione quidem ad Papatum incurrent omnes pœnas, & censuras latas in Bulla Gregor. XV. *supra cit.*

At exclusio aliquorum, & inclusio aliorum, ex quibus vnus eligatur in Papam, si fiat ex priuata conuentione Cardinalium seu eligentium, non irritat electionem, etiamsi per sortes fieret, sed eligentes incurrerent in excommunicationem Papæ reseruatam latam in Bulla Gregor. XV. § *Cardinales præterea*; tamen electio non esset irrita, vt dixi, quia ille tractatus pactionalis non est pars electionis, cùm priuata fiat potestate: multo magis irrita erit electio per sortes præambula capitulariter facta, restringens electionem ad certum numerum, quia non saluatur scrutinium, neque secreta suffragia dici possunt.

CAPVT III.

Electio, vel postulatio, vel nominatio ad Ecclesias, vel Dignitates, vel Parochias, de persona ætatem, & qualitatem requisitam non habente: Aut ad alia beneficia de indigno.

1. IN Concil. Lateranensi sub Alex. III. relato in *cap. cum in cunctis, 7. de elect.* statutum est, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi qui trigesimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio sit natus, & vita scientiaque commendabilis demonstretur. Inferiora autem ministeria, vt puta Decanatus, Archidiaconatus, & alia, quæ curam habent animarum annexam, & Parochiæ, nullus omnino suscipiat, nisi qui vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & scientia, ac moribus commendatus existat. Deinde addit Clerici, si contra formam istam quenquam elegerint, & eligendi tunc potestate priuatos, & ab Ecclesiasticis beneficijs triennio nouerint se suspensos. Episcopus autem, si contra hæc fecerit (scilicet quandò ad eum collatio pertinet) aut consenserit fieri, in conferendis prædictis officijs, & beneficijs potestatem amittat, & per Capitulum, aut Metropolitanum, si Capitu-

pitulum concordare nequiuerit, ordinetur.

Nota primò, quod ait de ætate triginta annorum completorum requisita ad Episcopatum, idem confirmatum à Tridentino *sess. 22. capit. 2. in princ.* Vide *Garziam par. 7. cap. 4. numer. 76.* Quod autem ait de ætate 25. annorum cœptorum pro beneficijs habentibus curam animarum principaliter annexam, idem habetur Trident. *sess. 24. c. 12. ref.* & Bulla Pij V. incipit, *In conferendis*, de qua *Garzias part. 9. c. 2. à nu. 1.* Quod verò ait de naturalibus legitimis, vide quæ dixi infra *verbo illegitimi c. 2.*

Nota secundò, quòd pœnæ illæ prolatæ, seu statutæ contra Clericos, qui contra formam prædictam scienter elegerint, secundum communem sententiam intelliguntur procedere solum in Clericos eligentes ad Episcopatum, non autem ad illo inferiora ministeria: ita *Nauar. cap. 27. num. 155. Viuald. de suspens. num. 66. S. Anton. 3. par. t. 27. cap. 4. §. eligentes. Tabien. ver. Suspensio §. sexto, casu 6. in fin. Palud. in 4. distin. 18. q. 7. art. 2. casu 1. Anan. in dicto c. cum in cunctis, §. Clerici, num. 1. Anchar. & Imola ibid. Henriq. lib. 13. cap. 39. §. secundò, Abbas num. 4. Sayr. lib. 4. capit. 15. num. 11. Sanchez in opuscul. seu consil. lib. 2. c. 1. dub. 6. n. 25.* & probatur *c. si compromissarius, de elect. in 6.* & probatur ratione, quia beneficia, seu officia inferiora Episcopatu non solent esse electiua, sed collatiua.

Tamen alij dicunt illas pœnas procedere generaliter etiam contra eligentes ad officia inferiora præfata, quia textus non distinguit, & quia aliquando etiam ista sunt electiua: ita *Suarez de censur. disp. 31. sect. 3. num. 10. Bonac. de censur. in part. disp. 3. q. 4. punct. 1. num. 1. & Tolet. lib. 1. cap. 48. §. sexto, versu hæ decretales*, & tenet *gl. in c. quanquam, de elect. verb. secus*. Sed non recedo à communi in materia pœnali. In hoc omnes conueniunt, vt non procedat in electione Papæ, vt notat, *Sayr. loco cit. §. primò. Tolet. loco cit.* & communem ait *Zabarella num. 3.*

Item aduerte, quòd pœna suspensionis secundùm omnes est latæ sententiæ, *Sanchez numer. 16. in fine ibidem*, cum alijs. Intelligitur autem solum de beneficijs, quę habent in eadem Ecclesia, ad quam fuit facta electio. *Sanchez num. 20.* cum communi. Item pœna priuationis vocis actiuæ, seu iuris eligendi pro ea vice est latæ sententiæ, & ligat ante sententiam declaratoriam. Primò quia non requirit factum hominis ad sui exequutionem. Deinde quia est pœna leuis, cum sit pro illa vice tantum, & quia cum scienter elegerint indignum, imputet sibi cùm functus sit officio suo: & ita *Sanchez. num. 16. cum Abb. Hostien. Sylu. & alijs*, Item illa suspensio non procedit contra Episcopum habentem ius eligendi: ita *c. si compromissarius, §. huiusmodi, de elect. in 6.*

Nota tertiò quod Episcopus si conferat beneficia, seu officia curam animarum principaliter annexam habentia personis non habentibus illa requisita ætatis, scientiæ, & morum probitatis, punitur pœna priuationis potestatis conferendi dicta officia, & beneficia, vt in *tex. cit. c. cum in cunctis*, & ita *Abb. ibid. §. Clerici, num. 4. & Zabarella ibid. §. fin. num. 1.* Alij intelligunt, quòd Episcopus si confirmet electum ad Episcopatum contra formam præfatam, tunc priuatur potestate conferendi beneficia in ea Ecclesia: ita *Sanchez num. 27.*

An autem illa pœna sit latæ sententiæ, *Abb. ibid. num. 6. vers. non obstante*, ait esse latæ sententiæ, quia illud verbum *amittat*, non indiget facto hominis, ad sui exequutionem: & idem alij tenent, quos allegat *Tiraquellus in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 151.* tenet *Sanch. num. 27.* Sed magis communis ait esse ferendæ sententiæ, vt idem *Tiraquellus* testatur, & sequitur *num. 154.* & plurimos congerit *numer. 153.* & hæc est verior.

Nota quartò, quòd istæ pœnæ *c. cum in cunctis*, non procedunt in electione attentata, seu suffragio præstito, nisi actus electionis sit consummatus, vt *c. perpetuò, de elect. in 6.*

Nota quintò, quòd istæ pœnæ procedunt non in qualibet electione indigni, sed tantum stante defectu natalium, ætatis, scientiæ, vel morum; & quidem non de omni defectu scientiæ, vel morum, sed tali, ob quem electio, seu collatio sit ipso iure irrita: ita *Sanch. nu. 18.* Probatur in *eo. c. cum in cunctis*, dum ait eo casu eligentes ipso facto remanere priuatos iure eligendi ea vice. Vnde supponit collationem, seu electionem fuisse nullam ipso iure ex tali defectu morum, vel scientiæ; Quæ autem litteratura, seu doctrina, & scientia requiratur ad validam promotionem, dixi *verbo Ordo capit. 9.*

Quæres, quandonam electio indigni sit nulla ipso iure? Respondeo Primo: Aliqui indistinctè dicunt, semper esse nullam: ita *Abbas in capit. cum in cunctis numer. 6.*

Secundò. Alij dicunt tunc esse nullam, quando ille erat, vel censura impeditus, vel irregularis, aut infamis saltem infamia facti: ita *Castropalao tom. 2. de relig. tract. 13. disput. 4. punct. 5. numer. 3. & 4.* & multi DD. apud eum, & apud *Garziam par. 7. cap. 8. nu. 47. & Sanch. cons. lib. 6. cap. 3. dub. 5. num. 10.*

Tertio. Alij dicunt tunc ratione infamiæ, seu criminis esse nullam electionem, seu collationem, quando est infamia saltem facti de crimine digno depositione à beneficio: ita *Nauarr.* quem sequitur *Sanchez consil. lib. 2. cap. 1. dub. 18.*

Quartò. Alij dicunt absolutè non esse nullam ratione infamiæ facti, sed tantum vbi ex eo sit, vel censura impeditus, vel irregularis, aut ipso iure inhabilis. Ita *Garzias loco cit. num. 47.* vbi plures alios allegat, & *numer. 66.* ampliat etiamsi sit crimen depositione dignum: tres postremæ sunt omnes probabiles. Vide *verb. Ludus, cap. 4.* Illud autem certum est, pro foro externo sufficere si eligatur dignus etiam omisso digniori, ne aliàs aperiatur via litibus innumeris, vt *Rota recen. pa. 1. dec. 40.* Quod est verum regulariter. Nam excipere debemus electionem, seu nominationem factam post examen in concursu ad Parochias. Episcopus enim tenetur magis idoneum renunciatum eligere, aliàs enim datur appellatio ab irrationabili iudicio Episcopi, vt *ex Trid. sess. 24. cap. 18. ref. & Bulla Pij V. incip. in conferendis*. qua in re vide *Rota decis. sup. citatam*, vbi optimè materiam declarat, & vide quæ dixi circa hanc materiam *sup. verb. Beneficium cap. 10.*

II. Ex *c. compromissarius*, 37. *de elect. in 6.* Si compromissarius à Capitulo constitutus ad eligendum Episcopum, eligat scienter indignum, vt supra, (id est natalibus, ætate, scientia, aut moribus) eligendi potestas reuertitur ad Capitulum; & compromissarius incurrit eo ipso pœnam suspensionis à beneficijs, quæ habet in ea Ecclesia offensa.

An autem Capitulares si scienter ratam habeant talem electionem, & ipsi incurrant in pœnam *d. c. cum in cunctis*? aliqui negant, vt *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 3. *num.* 9. *Bonac. loco supra cit. q.* 4. *punct.* 3. *n.* 5. sed communis affirmat, vt *gloss. in d. c. compromissarius*, per illum *tex. Tolet. lib.* 1. *capit.* 48. §. 6. *Sayr. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 11. *Marius Alterius tom.* 2. *disp.* 13. *c.* 2. *col.* 4.

III. *Extrau. vn. de postulat. prælat.* prohibet postulari minorem 27 annis saltem incohatis, ad Ecclesiam Cathedralem: vel religiosum professum Ordinis Mendicantis ad quascunque Ecclesias Cathedralibus inferiores extra suum ordinem: & si secus fuerit attentatum, actus sunt irriti ipso iure; & scienter postulantes eo ipso priuantur potestate postulandi, & eligendi, ea vice, & suspensionem incurrunt, vt supra per triennium à beneficijs, quæ in ea Ecclesia obtinent, ad quam talem ineptum postularunt; Postulati autem, si hoc suum negocium in Romana Curia fuerint prosequuti, facientes illud Papæ in Consistorio proponi, scientes se non attigisse 27 annum, incurrunt ineligibilitatem, seu inhabilitatem ad omnia beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, & impostulabilitatem ad illa, vsque ad 35 annum. Cæteri verò Sæculares, & Religiosi extra suorum administrationes ordinum, pepetuò sunt ineligibiles, & impostulabiles, & inhabiles ad omnia beneficia, & dignitates Ecclesiasticas.

Iste textus est satis obscurus. Nam aliqui ita intelligunt, vt nullus sæcularis postuletur ante 27 annum ad Episcopatum, nullus Religiosus ordinis Mendicantis ad vllam Ecclesiam inferiorem Cathedrali extra suum ordinem itidem ante 27. annum postuletur, aliàs incurrant pœnas, vt ibi: ita *Bonac. de censur. in partic. disput.* 3. *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 4. Alij intelligunt prohiberi postulari sæculares ad Cathedrales; Religiosos autem Mendicantes ad quascunque Ecclesias extra suum ordinem, in vtroque casu si sint minores 27. annis cœptis; & quòd contra postulantes incurrunt pœnas, &c. ita *Barbos. in d. extrau.* Sed verior mihi videtur ad litteram lectio, vt ad Cathedralem nullus siue regularis, siue sæcularis, postulari possit, qui 27 annum non attigerit. Regulares verò Mendicantes etiam maiores 27 non possint postulari ad Ecclesias Cathedralibus inferiores extra suum ordinem: ita *Marius Alterius tom.* 2. *tract. de sup. disput.* 13. *cap.* 1. *in fin.* & consonat *Clement.* 1. *de elect.* vbi Regulares eligi non possunt ad prælaturam alterius Religionis, sed solum ad Episcopatum: sed vt notat ibi *Cardin. num.* 17. & *Lap. in c. quorundam de elect. in 6.* possunt postulari à Papa, nisi sin Religiosi Mendicantes.

Alia etiam obscuritas est circa pœnam postulati ad Ecclesias inferiores, ob illam particulam, *Sæculares, & Religiosos*, cum non possit adaptari sæcularibus: ideo æstimo adesse mendum, & redundare illam particulam *Sæculares*.

IV. Nota, quod postulantes scienter indignum ex alijs defectibus expressis in *cum in cunctis*, non incurrunt in pœnam *c. cum in cunctis*, neque dictæ extrauag. Sed solum amittunt ipso iure ius postulandi, & eligendi facultatem pro illa vice; secundùm probabiliorem, quam tenet *Azor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 17. *q.* 6 *Cuccus tit. de postul. prælat. num.* 15. *Layman lib.* 4. *tract. de benefic. cap.* 12. *num.* 8. *Abb. cap.* 2. *num.* 2. *de postul. prælat.* & communem dicit *VVamesius conf.* 17. *num.* 2. *de elect.*

Aduerte autem quòd postulatio fieri non potest de laborante impedimento, super quo non solet iure ordinario dispensari à Papa, *Azor. q.* 9. *Cuccus num.* 15. *Layman. num.* 8.

V. Incurrunt in pœnas *c. cum in cunctis*, Patroni Ecclesiastici, id est, ius patronatus ecclesiasticum habentes, præsentantes scienter indignum, seu inhabilem contra illum. *text.* Secus in Patrono laico, vt dicam *verbo Patronus cap.* 6. quamuis laicus patronus priuetur & ipse ea vice ipso facto iure præsentandi, vt *ibid.* dicam.

VI. Item incurrunt in pœnas dicti *c. cum in cunctis*, Ecclesiastici habentes ius nominandi, si ex ea nominatione indigni sequatur vera & realis electio. *Sayr. c.* 15. *num.* 11. *lib.* 4. *de censur.* vt *c. perpetuo. de elect. in 6.* & *supra.* dixi *not.* 4.

VII. Conferens, eligens, nominans, vel præsentans indignum, scilicet habentem defectum circa ordines, vel scientiam, vel ætatem, si scienter id faciat, non solum actus est irritus; sed ea vice priuatur ipso iure potestate conferendi, eligendi, nominandi, seu præsentandi, & ius illud conferendi, eligendi, &c. ea vice deuoluitur, seu totum remanet penes alios concollatores, seu coelectores, compatronos &c. vt habetur in *c. dudum il primo de elect.* & ibi *gloss. not. v. in ordinibus & ibi Abb. numer.* 10. & 11. & *Rot. dec.* 625. *num.* 3. *p.* 2. *rec.* & hæc decretalis *dudum* dispositio habet locum in omni beneficio Ecclesiastico, vt *notat Abb. & Rota ibi.* Et nota *ex eo tex. cum Abb. & Rota ibi*, quòd si electores vel patroni &c. se diuiserunt in duas partes, & pars maior elegit indignum, minor autem pars elegit dignum, eodem scilicet contextu seu scrutinio; electio, præsentatio nominatio &c. facta à minori parte est valida, & talis est confirmandus, seu instituendus. Secus si non se diuisisset in duas partes, sed multi eorum vtrunque nominarunt: ita *Rota ibi.*

CAPVT IV.

Electionem per calumniam impugnans.

1. IN *c.* 1. *de elect. in 6.* §. *adijcientes, iunctio* §. *sed si pars*, statutum est, vt in electionibus ad dignitates, personatus, & canonias, si quis electionem, postulationem, vel prouisionem factam impugnet, obijciens aliquid contra formam, scilicet eam non seruatã asserendo, vel personam electi, vel eligentis, & propter hoc ad Sedem Apostolicam appellatum sit, opponens, & defendens, & alij quorum interest, vel per se, vel per procuratorem intra mensem iter arripiant ad Sedem Apostolicam: & si is plenè non probauerit quod obijcit in personam, à beneficijs Ecclesiasticis triennio nouerit

nouerit se suspensum: Ad quæ si infra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eo ipso perpetuò ijs priuatus existat absque spe dispensationis, nisi manifestissimis constiterit documentis, quod ipsum à calumniæ vitio causa probabilis sufficiens excusaret. Et qui plene non probat obiecta, comdemnādus est in expensis. De hac materia, & pœnis, vide *Bernard. Diaz in praxi cap. 68. num. 3. & 4. Barbos. in dicto c. 1.*

Nota, quòd in *c. si compromissarius 37. eodem tit. in 6.* declaratum est suspensionem procedere solum à beneficijs, quæ calumniator habet in Ecclesia sic offensa: & quòd in hac suspensione non continentur Episcopi.

Nota secundò, quod impugnata electione ante confirmationem, si contra formam sit oppositum, electus tenetur probare se ritè electum; si autem post confirmationem contra formam apponatur, opponens probare tenetur; si autem oppositum sit contra personam, semper onus probandi incumbit opponenti, per *d. c. 1. & cap. si compromissarius cit. Mascard. verb. electio concl. 91. cum Butr. Innoc. & Compostell.*

CAPVT V.

Electores electo intra tempora legitima non præsentantes electionem.

I. IN *cap. ne pro defectu de elect.* statutum est, vt Ecclesia Cathedralis, aut Regularis vltra tres menses non vacet; intra quos si (iusto impedimento cessante) electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi potestate careant ea vice, & ad proximum Superiorem facultas eligendi deuoluitur.

Nota primò, quod ista pęna priuationis incurritur ipso iure, absque aliqua sententia, *Abb. ibi num. 3.*

Nota secundò, quòd si electus intra tres menses non acceptat, ex tunc incipit nouum trimestre, vt per *gl. in d. cap. verb. ea vice.*

Nota tertiò, quòd Religiosi habentes communicationem priuilegij Clementis Quarti, non subijciuntur huic pęnæ, vt *Barbosa in d. cap. ne pro defectu num. 2. cum DD. allegatis.*

II. In *cap. cupientes, §. cæterum de elect. in 6.* Si electores intra octo dies postquam commodè poterunt, electis præsentare distulerint electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, culpabiles quoad se totaliter à processus prosequutione excluduntur, id est, ipso iure, vt ibi *gloss. verbo, excludentes,* & per triennium continuum sunt suspensi à beneficijs, quæ ipsi obtinent in Ecclesia offensa: & si interim temerè se in illis ingerant, ipso iure eisdem perpetuò priuantur. Et idem decernitur de postulantibus, si postulatis non præsentauerint vt supra postulationem: ipsis tamen electis, vel postulatis propter illam moram non generatur præiudicium.

Nota, quòd textus loquitur de electione, & postulatione ad Cathedrales, & Regulares Ecclesias, quorum Prælatorum confirmatio ad Sedem Apostolicam pertinet, vel ob immediatam subiectionem, vel ob deuolutam appellationem.

Limita, quòd in electione Prælatorum Religionum multarum, hodie non currunt hæc tempora, neque locum habent hæ pęnæ, *Roderic. q. Regul. 52. art. 13. tom. 2. Barbos. vbi supra.* Item in Religiosorum electionibus factis de gremio suo, non requiritur expressa acceptatio, propter votum obedientiæ, *Suar. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 6. in fin.* Potest tamen electus recusare (si ei non fiat præceptum in virtute sanctæ Obedientiæ) ex causa rationabili, *Angel. verb. electio, numer. 30. Syluest. verb. electio, 1. q. 19. Miranda man. tom. 2. q. 23. a. 31.*

CAPVT VI.

Eligentes, & electionem acceptantes per abusum laicæ potestatis.

Vide *verbo, Beneficium, cap. 8.*

CAPVT VII.

Electionis, vel nominationis, vel collationis denegatæ causa vexans personas, aut loca.

CAp. *Sciant cuncti, de elect. in 6.* Qui Clericos, vel quaslibet alias personas Ecclesiasticas, ad quas in Ecclesijs, monasterijs, aut alijs pijs locis, spectat electio, pro eo, quod rogati, seù aliàs inducti, aliquem, pro quo inducebantur, eligere noluerint, præsumpserit grauare per se, vel per alios, siue eosdem, siue consanguineos eorundem electorum, aut ipsas Ecclesias, seu loca supradicta, spoliando beneficijs, aut alijs eorum bonis, seù aliàs iniustè persequendo; sciant se ipso facto excommunicationis sententia innodatos. Sed non est reseruata.

Amplia, vt idem sit in vexante ob denegatam nominationem, aut præsentationem, si pertineat ad personam Ecclesiasticam ratione Ecclesiæ: & idem est de postulatione, institutione, & confirmatione, quia hæc omnia æquiualent in hac Constitutione fauorabili: ita tenet *glos. hic verbo alios, & Geminian. ibid. Nauarr. capit. 27. numer. 122. Suarez disput. 23. de censur. sect. 4. numer. 4. cum Angelo, & Sylu. Sayrus lib. 3. capit. 34. numer. 8.* vbi plures allegat, *Toletus lib. 1. capit. 38. §. tertia.*

CAPVT VIII.

Electionem Præfectæ Monialium Monasterij turbantes.

CAp. *Indemnitatibus, §. postremo, de elect. in 6.* in electione Monialiū in Abbatissam, vel Priorissam, quando scilicet Priorissa est Superior totius Conuentus, hi qui ad dirigendas Moniales in tali electione euocantur, abstineant ab illis rebus, quæ possent inter easdem Moniales in tali electione discordiam generare, aut exortam nutrire; aliàs excommunicationis sententiæ eo ipso se nouerint subiacere. Hæc excommunicatio non est reseruata.

Aduertendum, quòd si is, qui Superior est, qui præest isti electioni, etiam non vocatus intersit, & perturbet

bet Moniales, dum interest, incurrit hanc censuram: non autem alij, qui Superiores, seu Prælati non sunt, si non vocati intersint, & perturbent, *Barbos. in d. cap. §. postremo, num. 21. cum glos. Caiet. & Rainer.*

Aduerte secundo *cum Barbos. ibid. num. 9.* quòd ex Bulla Greg. XV. edita anno 1622. Statutum est, vt Episcopus possit per se, vel per alium electioni Abbatissarum, & Præfectarum Monasterij etiam exempti interesse cum Superioribus Monasterij exempti, sed absque illius Monasterij impensa: non ideo tamen pertinebit confirmatio ad Episcopum, si Monasterium est exemptum, vt declarauit Sacra Congregatio, *Barbosa ibidem.*

De qualitatibus requisitis ad Abbatissam, seu Præfectam, & modo, quo Prælatus præesse debet electioni, vide *Trid. sess. 25. de regul. c. 7.* vide etiam Bullam Gregorij XIII. 80. incipit, *Exposcit*, vbi Præfecta Monasterij Monialium in Italia, & Insulis adiacentibus eligi validè non potest, si non vacauit ab omni Præfectura, saltem triennio: potest tamen, Prælato præcipiente, continuare officium, tanquam Vicaria post triennium, vsque ad electionem nouæ Præfectæ ad modicum tempus, *Miranda par. 3. q. 7. art. 9. Roderic. q. reg. 16. art. 3. in fin. tom. 1.* At Sixtus V. sua Constitutione relata à *Miranda ibi: & à Roderico d. q. 16. art. 2.* decreuit dictam ordinationem Gregorij XIII. pro Monialibus Sanctæ Claræ obseruari vbique etiam extra Italiam, vtque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Præfecta finito triennio teneatur dimittere officium illud, & quòd sequenti triennio, neque illud, neque aliud officium superioritatem, seu authoritatem habens annexam, possit obtinere; quod intelligunt, & limitant prædicti Authores eodem modo, vt confirmari possit tanquam Vicaria ad modicum tempus, vsque ad nouæ Præfectæ electionem.

CAPVT IX.

Electioni de se factæ ad Prælaturam extra suum Monasterium Religiosi consentientes sine licentia sui Superioris.

IN *c. si Religiosus. 27. de elect. in 6.* statutum est, vt si Religiosus sine licentia Superioris sui petita, & obtenta, præsumpserit consentire electioni ad Prælationem aliquam extra suum Ordinem, vel Ecclesiam, id est, Monasterium celebratæ; talis consensus non teneat, & in pœnam præsumptionis illius electio huiusmodi ipso facto viribus vacuetur omninò: & additur ibi, vt Superior Religiosi, possit etiam solus sine consensu Capituli concedere dictam licentiam.

Superiorem autem hoc loco aliqui dicunt esse solùm Summum Pontificem, qui licentiam talem dare possit, ita *glos. in d. cap. si Religiosus, verb. obtenta, cum Host. Abb. Io. Monacho, & Archid.* Alij dicunt esse Superiorem immediatum localem, ita *Paul. in Clem. 1. eod. tit. Calder. cons. 3. de Regul. Layman tract. de Prælator. canon. elect. q. 197.* Alij quorum sententia est tenenda, dicunt hic de illo Superiore intelligi, in cuius manibus fit professio in tali Religione, seu cuius authoritate Religiosus ad professionem admittitur, siue ille sit Prælatus localis, vt Abbas, siue sit Prouincialis, vel Generalis, iuxta statuta cuiusque Religionis, ita optimè docent *Gemin. in d. cap. si Religiosus, num. 7. Franc. not. 3.* & probatur *c. quam sit, §. pariter, 18. q. 2.* & facit regula *l. nihil tàm naturale, & l. ferè quibuscunque ff. de regul. iur.* Addit *Gem. & Laym. ibid.* quòd si Religiosus eligatur ad Prælaturam, quæ sit sub iurisdictione Episcopi, vel Archiepiscopi, etiam illius consensum requiri.

In *extrau. si Religiosus, de elect.* additum est, quod si post electionem tali religioso electo præsentatam, nec ipse electus, neque Electores dictam licentiam obtinuerint intra tempus pro illius Superioris præsentia, vel absentia moderandum; electus sit ipso iure priuatus iure ex dicta electione quæsito, & Electores ex tunc ad aliam electionem procedere liberè possint.

Aduerte, quòd hodie in multis Religionibus Prælatus non potest dare talem licentiam transeundi ad aliam Religionem, seu ad Prælaturam extra suam Religionem, vt dixi supra *cap. 3. num. 3.* & infra *verbo, Religiosi, cap. 4. §. 13.*

Aduerte secundò, quòd cùm priuatio iuris electi in primo casu sit pœnalis, & contra præsumentem illata, non procedit, nisi dolus interueniat, vt dixi *par. 1. cap. 15. §. amplia præmissam.* Obligat autem hæc pœna in foro conscientiæ statim, vt dixi supra *p. 1. c. 29.*

Aduerte tertiò, quòd stante cassatione dictæ electionis in pœnam electi ipso iure, non reualidatur per licentiam postea obtentam, à Superiore concessam: ita *Gemin. hic num. 8. per regulam, non firmatur, 18. in 6.* puto tamen, quòd si de nouo electione repetita eligeretur post talem licentiam, valida esset electio, quia hæc Decretalis non inhabilitat talem electum perpetuò, sed solùm irritat illum actum: vide quæ dixi *par. 1. cap. 27. in fin.* Vnde cum impedimentum non sit perpetuum, nouo consensu partium reparari potest electionis primæ nullitas, vt *gloss. in d. cap. non firmatur in fin.* neque enim electores priuati sunt eligendi potestate, cùm non fuerint in culpa; & licet ipse ob dictam præsumptionem videatur effectus indignus electione ad prælaturam, non tamen irrita redditur electio, nisi in casibus à iure expressis, vt dixi supra *c. 3. §. quæres quando;* ita *Gemin. in cap. quanquam, de vsur. in 6. num. 6. versu, & ad hæc,* vbi ait, quòd per illam particulam, *aliter electio facta non teneat*, non fiunt electores ineligibiles actiuè, sed possunt reparare, & conualidare electionem: adhibita debita forma.

Aduertè quartò, quòd translatus de vno ad alium Ordinem, etiam ad effectum, vt sit ibi Prælatus, debet de nouo ibi profiteri, vt *Miranda par. 1. quæst. 31. art. 22. Sanch. in decal. lib. 5. cap. 4. num. 12. & 13. Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 3. num. 11. tex. in cap. nullus, 26 ibi Canonistæ. de elect. in 6.* nisi sit Ordo vterque eiusdem regulæ, & obseruantiæ. Vide infra *verbo. Religiosi, cap. 4.*

CAPVT X.

Electio Religiosi Ordinis Mendicantis ad Prælaturas extra suum Ordinem.

Vide *supra cap. 3. num. 3. & infra verbo, Religio, cap. 4.*

CA-

CAPVT XI.

Electio Superiorum Regularium Officialium, vt fiat per secreta suffragia, & absque suffragiorum supplementis.

TRidentino *sess.25. de regul. cap.6.* cautum, vt in electione Superiorum quorumcunque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quò omnia rectè, & sine fraude fiant, omnes prædicti eligi debeant per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur: Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscunque titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti Constitutionem aliquis electus fuerit, electio sit irrita, & is, qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat.

Nota primò, quòd pœna illa inhabilitatis est latæ sententiæ, quia verbum, *existat*, excludit ministerium hominis, & significat eo ipso induci, vt *Sayr. de censur. lib.1.cap 11.num.9.* Intelligitur autem pœnam procedere solùm contra supradictos titulares constitutos ad effectum electionis faciendæ. Et aduerte quòd Sacra Congregatio ad dictum decretum, vt refert ibi *Barbos. numer.3.* declarauit, quòd Abbates, & Priores titulares, qui habent titulos veros, seu habitu, & si non actu, quia scilicet eorum monasteria sunt occupata ab hostibus, vt à Turcis, seu aliàs ab eorum possessione vi excluduntur, habent vocem in Capitulo etiam ad eligendum.

Nota secundò, quòd ex vi huius decreti electio irrita redditur, si fuerint quidem in scrutinio secreta suffragia, sed in patentibus, & confirmatione electi nomina suffragantium fuerint expressa, vt declarauit Sacra Congregatio, vt ait *Suar.tom.4 de relig.lib.2.cap.5. num. 11.* Non est tamen necesse, vt suffragia dentur in scriptis clausa, sed possunt etiam voce dari coram tribus, vel quatuor scrutatoribus, *Garzias p.5. cap 4. numer.189. Suar.num. 10.* nisi aliud sit cautum ex speciali Constitutione alicuius Religionis, vt Minorum de Obseruantia, & Bulla Sixti V. *Roderic. tom.2.quæst.51. artic. 8.*

Nota tertiò, quòd stante hoc decreto aliqui dicunt, hodie non posse eligi Superiores regularium per viam compromissi in vnum, aut plures, quia sic non essent secreta suffragia. Alij plures tenent adhuc fieri posse, quia Tridentinum loquitur in casu quo electio fiat per scrutinium, sicut vt plurimum contingit, neque derogauit iuri communi, *cap.quia propter, §.vel saltem, de elect.& c.indemnitatibus. §.cæterum, eodem tit.in 6.* vide *Garz.par 5.cap.4.nu.204. Roder.in summ.p.1.c.102.n.2. & cap.105.num.3.in fin. Barbos. in d. cap. quia propter, num.7.& 29.& in d.cap.indemnitatibus,num.7.& de potest. Episc.pag.2.alleg.100.in append.& ad Concil.Trid. super eod.decr.cap.6.numer.10.*

SED quæres, an irritetur electio, si aliquis ex suffragatoribus priuatim alicui reuelaret, se tali suffragium dedisse? Respondeo: variæ sunt sententiæ. Aliqui dicunt intentionem Concilij esse, vt non manifestentur suffragia, neque publicè, neque occultè, seù priuatè, ita tamen quod si manifestentur publicè, & Capitulum consentiat, seu permittat, electio sit nulla: si autem priuatè, aut sine consensu Capituli, tunc non sit nulla electio, nisi suffragium istius fuerit necessarium ad numerum, & causa fuisset talis manifestatio illius electionis; quia hoc solum suffragium est cassandum, & non alia, ne sit in potestate vnius particularis subuertere quamlibet electionem, per *c.fin. & ibi not. de prec. ita Nauarr.consf.9.de elect. Roderic.qq.51.regular.artic.9. tom.2. Miranda to.2 manual.q.23 art.16.*

Alij verò rectiùs dicunt mentem Concilij esse absolutè non publicari suffragia, vt siue ab vno, siue à multis reuelatio fiat, siuè publicè, siuè priuatim, electio sit nulla, si publicatio, seu manifestatio fiat in actu electionis, vel ante consummationem, seu publicationem, vel ante confirmationem electionis inclusiuè, & non vltra; & ita declarasse Sacram Congregationem ait *Suar.tom.4.de Relig.tract. 1. lib.12.cap.5. num.12. Garz par.5.de benef.cap 4.num.193.* qui tamen dupliciter limitat. Primò, vt non irritetur, si id faciat quis in fraudem, vt subuertat electionem, *Garz. nu.194.* Secundò vt non irritet, si propalatio solo verbo fiat, aut taliter, vt non possit inde certò sciri, an verè tali dederit suffragium, *Garzias num.196.*

Nota quartò, quòd ait Concilium de non supplendis suffragijs absentium, intelligendum esse, vt non possint suppleri à Præside electionis, vel Capitulo propria authoritate, sed benè per Procuratorem Constitutum cum speciali mandato, vt Sacra Congregatio declarauit, *Garzias num.169. Roderic.loco cit.art.6.* Hic aduertit *Garzias num. 199.* non posse mandatum in scriptis dari de suffragio dando certæ personæ, quia sic esset publicatio suffragij; sed benè potest separatim oretenus hoc mandare: tamen si ille non pareat huic mandato, & alteri det suffragium, valet electio, seu suffragatio, quia mandatum formale externum est generale; sed peccat grauiter, ita *Garz.num.202.*

Nota quintò, quòd si electio fiat contra dictam formam Tridentini, pro foro conscientiæ, multi dicunt validam esse, si omnia iure naturali requisita interueniant, donec per sententiam cassetur, *Nauarr. dicto consil.8.& 9. Roderic.tom.1.q.27.art.10. Eman. Sà verbo, electio. numer. 5.* de communi testatur *Mirandæ man.par.1.quæst.23.art. 30. in fin.* Vide quæ dixi *par. 1. cap. 35.*

CAPVT XII.

Electio Papæ.

Vide *verbo, Conclaue.*

CAPVT XIII.

Electus se ingerens ante confirmationem.

ELectus se ingerens antequam fuerit confirmata electio, priuatur iure quæsito per electionem *c. auari-*

c.auaritiæ de elect. Abb.in c. cum Ecclesia, num.8.eod.tit. & hanc pœnam esse latæ sententiæ, magis communem sententiam esse ait *Tabien. verb. electio, q.26. num.21.* Item incurrit in alias pœnas, & censuras, de quibus dixi *infra verbo, intrusus, cap. 1.*

Limita, vt non procedat in electo Generali Religionis, seu Ordinis Regularis, quia si canonicè electus fuerit à Capitulo Generali, eo ipso est verè Prælatus, & potest se ingerere nulla requisita Apostolica confirmatione, nam ex vi confirmationis Constitutionum Religionis, tacitè censetur à Sede Apostolica confirmatus, seu pro confirmato habetur, *Sorbus in compend.verb.Confirmatio, numer.1. Miranda man.tom. 2. quæst. 23. art. 32.conclus. 3. Suarez tom. 4. de relig. lib.2.cap.8.in fin.*

Aduerte tamen quòd cùm Generalis Ordinis Regularis non accipiat specialem confirmationem à Sede Apostolica, ideò etiam post electionem ab ipso acceptatam, poterit in manibus eligentium, seu Capituli Generalis renunciare, iuxta *cap. si electio de elect. in 6. cap 2.§.sicut,de transl.Epis. Innoc.in cap.cum venissent de rest.in integ.Canonistæ communiter in d.cap.si electio,* & de communi testatur *Paris.de resign. lib.7. q. 1. num.79.* Item non obstante dicta virtuali confirmatione poterit Generalis deponi, seu destitui à Capitulo Generali ex caussis à iure, & Constitutionibus expressis absque speciali licentia Papæ; quia cui concessa est institutio eidem censetur concessa destitutiuo, vt *c.cum ex iniuncto, & ibi gl. vlt.de hæret. Paris.de resign.lib.7. q.10. num.25.& 26.*

CAPVT I.

Episcopi consecratio illegitima.

I. SI Episcopus à paucioribus quàm tribus Episcopis consecretur, nulla est consecratio, *glos. in c. ne Episcopi, de tempor. ordin.* & ibi *Abb. num.1.*& eam tenet *Vgo, & Archid. in cap.porro 66.dist. Conincb.disp. 20.num.58.* vbi ait materiam huius consecrationis esse trium Episcoporum manus impositionem, & hanc esse communem Canonistarum ait *Sanchez consil. lib.7. cap.1.dub.15.num.26.* & probatur *can.porrò, 66. dist.*

Contrariam tamen sententiam, scilicet quòd etiam ab vno Episcopo facta consecratio valida sit, ex *can. Apostol.* ait probabiliorem *Sanch. loco cit.num.27. cum Turrecr. Palud. Guido, Armill. & Greg. Lopez,* & est communior Theologorum, & hanc tenet *Siluest. verb.consecratio Præl. in princ.S. Anton.3.p. tit.14 c.16. §.9. S.Thom. in 4.dist.24. q.3. art. 1. ad 5. Durand. ibi q.3. Azor.to.2.§.3.cap.30.q.3.* dicunt enim, quòd vnus Episcopus perficit consecrationem, alij duo sunt assistentes, vt pars integrans, & Coadiutores, vt in Pontificali. Vnde sequitur, quod consecratus ab vno, vel duobus erit suspensus (donec suppleatur, quòd omissum est) ab executione ordinis Episcopalis, *de sacr.non iteran. c.1.& 3.* quòd si sic ministraret, secundum primam sententiam fiet irregularis, non secundùm posteriorem, vt infra *v.Ordo, cap.32.* in quo à duobus, vel tribus ordinari Episcopus mandatur.

In *c.nec Episcopi, de temp.ordin.* ne Episcopi, sine Metropolitani permissu, nec Metropolitanus sine tribus, vel duobus Comprouincialibus Episcopis præsumant Episcopum ordinare; itaut alij Episcopi Comprouinciales admoneantur epistolis, vt se suo responso significent consensisse.

II. Si quis Episcopus suffraganeus consecretur sine consensu sui Metropolitani, vel Metropolitanus sine Primatis consensu, non recipit exequutionem ordinis, sed est suspensus, donec dispensetur cum illo, quia in re tàm graui necessariò requiritur consensus eius, sub cuius est iurisdictione; valet tamen consecratio. Ita *Innoc.in d.cap.ne Episcopi,num.2. Syluest verb. consecratio,1.num.2.quæst.1. Sanchez,* qui plures allegat *consil. lib.7.cap.1.dub.15. num.18.*

Hæc vera sunt de iure communi: sed hodie consecrationes fiunt ex commissione Papæ speciali, quia dispositiones Cathedralium, & Superiorum Ecclesiarum hodie ad Sedem Apostolicam pertinent pleno iure, vt *in Pontificali Romano tit. de Consecr. Episcop. elect.par.1.tit.22.* & dixi infra *verbo, Resident. cap. 1.* Ideò si sine eius commissione quis esset consecratus, esset ipso iure suspensus per supradicta.

Huius autem censuræ absolutio, seu dispensatio ex natura sua est de reseruatis Papæ: tamen posset Episcopus ille qui iam habet literas suæ prouisionis (scilicet Ecclesiæ) expeditas, possessionem illius adipisci seruatis seruandis, iuxta ea, quæ dixi infra, *verbo Gratia, cap.2.* & tunc committere, seu subdelegare suo Confessario facultatem, vt se absoluat, & dispenset vigore facultatis sibi competentis ex *Trid.sess.24. cap.6. refor.* vt dixi *par.1.cap.23. in fin.& cap. 24.* Etenim hæc suspensio ab executione ordinis Episcopalis non prohibet exercitium iurisdictionis, etiam si supponatur fundata in ordine Episcopali, quia sunt distincta, & in pœnis non fit extensio, ita *Sayr.lib.4.cap.4.num.11.* Et quamuis suspensus ab officio non possit obtinere beneficium, vt *Garzias par.7.cap.14. num. 1.* tamen cùm iam habeat titulum, non videtur prohibitus possessionem illius adipisci, cum intentione absolutionem procurandi; multo minùs illicitum erit in ea perseuerare, vt *Garz. par.8.cap.1. num.82.*

CAPVT II.

Episcopus Consecrationem differens vltra tempora à iure permissa.

EX *Calcedon. Concil. can. quoniam quidam,75.dist.* Episcopus à die electionis intra tres menses consecrari debet, & idem statuit *Pelag. Pap. can. quoniam quidam, 100. dist. & Tridentinum sess.23.c.2.reform.*

I. Ex *eod.Concil.Calcedon.loco cit.* Episcopus vltra tres menses differens consecrationem recipere, si nulla causa necessaria excusetur, condemnationi Ecclesiasticæ subiacere debet, & fructus Ecclesiæ viduatæ apud Oeconomum reseruandi. hæc autem condemnatio Ecclesiastica à Pelagio Papa sancita, est ferendæ sententiæ, vt infra.

II. In *can. quoniam quidam, 100.dist.* à Pelagio Papa statutum est, vt si Episcopi electi negligentia prouenerit, vt Ecclesia vltra tres menses viduata remaneat scili-

scilicet non recipiendo consecrationem; sic communione priuandus, quousque aut Episcopatum dimittat, aut se consecrandum offerat: quòd si vltra quinque menses distulerit per suam negligentiam non consecretur amplius, sed Metropolitani sui iudicio cedat. Istæ omnes pœnæ sunt sententiæ ferendæ.

III. Sed ex *Trident sess. 23. cap. 2. reform.* quicunque Præfecti Ecclesijs Cathedralibus, vel Maioribus, etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinales, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur. Si autem totidem alijs mensibus id facere neglexerint, Ecclesijs eo ipso sint priuati.

Nota primò, quòd hæ pœnæ non procedunt, si necessitate, seu impedimento graui, & insuperabili fuerit Episcopus præpeditus, per dictum, *c. quoniam quidam*, & ita *Henriq. lib. 10. c. 34. num. 2. Sanch. consil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13.* cum alijs per eum allegatis: & facit illud verbum Tridentini, *neglexerint*, quod non dicitur de impedito: & tempus incipit currere à die confirmationis, seu prouisionis Apostolicæ, vt *Sanchez ibid.* Intellige literis expeditis, *Henriq. lib. 10. c. 23. num. vlt.*

Nota secundò, quòd pœna dictæ priuationis fructuum ligat in foro conscientiæ ante omnem sententiam, vt patet ex *Trident.* ita *Nauarr. c. 25. num. 118.* quia constitutus est Episcopus sub ea conditione, vel modo; vel quia non fecit, quod debuit, vt esset idoneus minister. Quamuis aliqui dixerint non teneri in foro conscientiæ ante declaratoriam restituere fructus istos, quia est lex pœnalis priuans iure quæsito. Ita *Henriq lib. 10. cap. 23. num. vlt. in text. & comment. lit. V. X.* & probabile ait *Less. cap. 34. num. 103.* Sed prima est tenenda, vt patet ex ordinatione S. D. N. Vrbani VIII. de qua infra.

Nota tertiò, circa pœnam priuationis Episcopatus, quæ tenetur illum dimittere in foro conscientiæ ante declaratoriam, quia non est pura pœna, sed priuatio, seu caducitas, ob defectum debiti implementi modi, seu conditionis pertinentis ad formam collationis Episcopatus, ita *Boer. decis. 223. Nauarr. cap. 25. num. 118.* quamuis contrarium teneat *Henriq. loco cit. c. 23. in fin.* quod probabile ait *Less. loco cit.*

Nota quartò, quòd olim erat introductum, vt peterent, & obtinerent Episcopi à Sede Apostolica prorogationem vltra sex menses ad consecrationem accipiendam: sed *Trident. sess. 7. c. 9.* statuit, ne vltra sex menses concedatur prorogatio: vnde non valeret gratia talis, nisi cum speciali derogatione huius decreti, *Sanch. lib. 7. cons. c. 1 dub. 15. num. 13.*

Nota quintò, quòd S. D. N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ, prohibuit Maiori Pœnitentiario, & cæteris Officialibus Pœnitentiariæ super pœnis præfatis Concilij Tridentini, dispensare scilicet vt non valeant titulum reualidare, vel fructus condonare.

CAPVT III.

Episcopus se ingerens Episcopatui literis non expeditis, & Clerus eum recipiens.

Vide *verbo, Gratia, cap. 2.*

CAPVT IV.

Episcopus se ingerens in aliena Diœcesi sine licentia.

I. IN *c. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* post generalem prohibitionem factam à Concilio Lateranensi, ne duo Episcopi sint in vna, eademque Diœcesi, vel Ciuitate, etiam diuersarum linguarum, & rituum: & post illam exceptionem, quòd ob necessitatem populi duplicis ritus, vel bilinguis, constituat Episcopus Vicarium sibi Episcopum pro tali lingua diuersa, vel ritu; subdit: *Si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum.* Deindè alias pœnas ferendæ sententiæ decernit in contumacem.

Nota primò, quòd illa excommunicatio procedit, siue Episcopus se ingerat in aliena Diœcesi populi diuersi ritus, vel linguæ, aut vnius, & eiusdem, quia illa particula, *si quis aliter*, refertur ad illam generalem prohibitionem præcedentem, ita *Sayr. lib. 3. c. 32. num. 3. Angelus verb. excom. 7. n. 3.* Imò aliqui putant procedere contra quemcunque assumentem sibi Vicariam in aliena Diœcesi potestatem, etiamsi non sit Episcopus, ita *Anan. in d. cap. quoniam, num. 2. Anchar. num. 4. Imol. num. 5.* Contra tamen alij putant solùm procedere contra vsurpantem iura Episcopalia in Diœcesi, seu Ciuitate diuersarum linguarum, vel rituum diuersorum; ita *Caiet. excomm. 68. Maiol. lib. 4. cap. 2. num. 10. Nauar. cap. 27. num. 114. Tabien. excom. 5. casu 16.* Sed prima mihi videtur probabilior, & procedit siue se ingerat per actum ordinis, vel iurisdictionis, vt patet ex dictis: & procedit etiamsi se ingerat in aliena Diœcesi de licentia illius Episcopi, si intendat se Coepiscopum esse sine licentia Papæ. Hæc tamen excommunicatio nulli est reseruata ex vi huius textus.

Nota secundò, quòd de iure communi Episcopus non tenetur assumere Vicarium generalem, si ipse solus sit sufficiens, neque datur manutentio, aut præscriptio populo, aut Clero, contra Episcopum, vt teneat Vicarium Generalem, quia sumus in facultatiuis, ita *Rota Caualer. decis. 418. num. 10. cum Caputaq. Put. & Mohedan.* & tenet *Genuen. in praxi, c. 70. num. 3. Barbosa super d. c. quoniam, numer. 5.* quidquid contra dicat *Abb. in d. cap. quoniam, Azor. tom. 2. lib. 3. c. 43. q. 2. Boer. dec. 437. num. 6. Sbrozz. de off. Vic. lib. 1. q. 57. & alij apud eundem.*

Nota tertiò, quòd sicut repugnat duos esse Episcopos in vna Diœcesi, ita etiam repugnat duas esse Cathedrales in eadem Ciuitate, vt *Calder. cons. 2. de praescr. Rota decis. 318. num. 1. p. 1. nouiss.* de qua re dixi infra plenius *cap. 6.*

II Si Episcopus se ingerat in aliena Diœcesi intentione sibi vsurpandi, seu acquirendi iurisdictionem

V Epi-

Episcopalem, incurrit in excommunicationem latam, & reseruatam in Bulla Cenæ Domini *cap.* 17. & in *Trid.cap.*11.*sess.* 22. *reform.*

Aduerte autem, quòd neque in hanc, neque in illam excommunicationem incurret per vsurpationem solius nominis Episcopi talis loci, si se non ingerat, *Bonaccin. de censur. in partic. disp.*1. *quæst.* 18. *punct.*2. *numer.* 5.

III. *Trident. refor.sess.*6. *c.*5. statuit, vt nulli Episcoporum liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm; si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & ab eo ordinati ab exequutione ordinum sint ipso iure suspensi. Istæ censuræ à Tridentino latæ non sunt reseruatæ.

Nota quòd Pontificalium nomine veniunt actiones propriæ ordinis Episcopalis, vt collatio ordinum, consecrationes vasorum, & Ecclesiarum, & Virginum, & Chrismatis, & Confirmatio, & Benedictio vestium, & Corporalium, *Sanch.consil. lib* 7. *cap.* 1. *dub* 50. *Sayr. lib.*4.*cap.*16.*num.*29. *Barbos.alleg.*6.*num.*5. Item omnes actus Sacerdotales, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, id est Mitra, & Baculo, *Sayr.* & *Barbos. ibid.* Item dicunt Doctores incurrere Episcopum in pœnam Tridentini etiam conferendo primam tonsuram, quia dicunt venire nomine Pontificalium, *Sayr. lib.*4.*c.*16. *num.*29. *Salzedo ad Diaz cap.*26.*lit. A. Sanchez consil.lib.*7.*cap.*1.*dub.*50.*nu.*2. cum alijs: est communis, quamuis aliqui contrarium teneant, vt *Henriq. lib.*3.*cap.*6.*num.*3. eamque sententiam probabilem ait *Bonac.tract.de suspens.in partic.q.*1.*punct.*12. *num.*2. sed improbabilem ait *Sanch. loco cit.*

Nota secundò, quòd Episcopus nullam censuram incurrit exercendo Pontificalia in sua Diœcesi erga personas alterius Diœcesis citra collationem ordinum, v.gr. si conferat Sacramentum Confirmationis, aut velum sacrum Moniali, aut similia, quia nullo iure cautum, quamuis peccet, ita *Armilla verbo, Confirmatio, numer.*3. *Palud.dist.*7.*q.*4. *num.*3. *Tabiena confirmat.* §.1. *in fin.Syluest.verbo, Confirmatio, in fine*, *Viuald. de Sacr.Confirmat.num.*30.*Henriq.l.*3. *cap.*6.*num.*6. quidquid aliqui contra teneant Episcopum etiam in hoc casu suspensionem incurrere; quos allegat *Barbos. de potest.Episcop. allegat.*30.*num.*14.

An autem Episcopus incurrat in præfatas censuras, si se ingerat in territorium Prælati exempti, vel habentis propriam Diœcesim, quamuis non sit Episcopus, dicam *cap.seq.*

An autem Abbas se ingerens in Diœcesi exercendo Pontificalia sine licentia, incurrat censuram suspensionis, dic vt infra *verbo, Ordo, c.*21. & 23. ex quibus apparebit, quòd si sit adhuc Abbas, incurrit suspensionem: si verò non sit Abbas, nisi solo nomine, fit irregularis tanquam vsurpans actum ordinis, quem non habet.

CAPVT V.

Episcopus se ingerens in loco exempto, vel nullius Diœcesis.

Aduertendum est, locum exemptum ab Episcopi Iurisdictione posse tripliciter dici.

Primò impropriè, & per accidens, cùm ratione tantùm personarum exemptarum, dicitur exemptus: vt ferè omnia Monasteria regularium; verè enim loca illa sunt in, & de Diœcesi Episcopi; & Prælatus regularis habet iurisdictionem in personas sine territorio, *Roderic.qq.regul.*59. *art.*1.*tom.*2.*Suarez de censur. disp.*5.*sect.*4.*num* 6. *Filiucc.* & *Salas infra allegati*: & idem dicendum de omni simplici priuilegio exemptionis à potestate diœcesiani, ita *Rota decis.*324.*num.*2.3. & 6.*recen. par.*1. In multis tamen casibus etiam in regulares exemptos Episcopus iurisdictionem habet, vt *Henriqu. lib.*7.*cap.*24.*nu.*2. *Barbosa de potest.Episc.alleg.*74. *cum pluribus seqq.*

Secundo modo dicitur locus propriè exemptus, quando Prælatus Episcopo inferior, habet in eo loco plenam iurisdictionem Episcopalem, vt plurimum cum temporali coniunctam, sed est intra fines Episcopatus alicuius, seu Diœcesis, *Rot. par.*1.*recent.dec.*683. Episcopus tamen habet etiam ibi iurisdictionem in multis casibus, vt *Seraph. decis.*311. & *Rot. diuers.p.*1. *decis.*744.*Gonzal.gloss.*43.*numer.*190.

In loco igitur exempto, siue primo, siue secundo modo, Episcopus dicitur esse, vt in propria Diœcesi, & residens in Diœcesi sua, *Gonz.glos.*43.*n.*187. & potest ibi exercere Pontificalia, & Cathedram habere, per *Clem.* 2.*de priuil.Rota p.*2.*rec.decis.* 238. Vnde in hoc videtur derogatum, *c. Abbatem*, 18. *q.* 2. qui canon desumitur ex *epist.S.Greg.*43.*lib.*4.*cap.*87.*indic.*13. vbi prohibetur missas publicas, seu solemnes non posse ab Episcopis celebrari in Ecclesijs Monachorum. Cathedram tamen ad modicum tantum tempus ibi habere debet, quia non debet mutari sine causa, *c. placuit vt nemini*, 7.*q.*1.*Gemin.* & *Franc.in c.cùm Episcopus, de offic. ord. in* 6. *Gonzal.num.*192. & dummodò non deroget in aliquo iuri exemptorum; vt *d.Clem. in fin.*

Non potest autem Episcopus in loco exempto secundo modo exercere iurisdictionem contentiosam, seu tribunal erigere, per *c.cum Episcopus, de offic.ord.in* 6.*Rot.diuers.decision.*145.*num.*1. *par.*2.*tom.* 1. secus in loco exempto primo modo, vt *Roderic. suprà cit. Salas de leg.disput.*14.*sect.*6.*num.*85.*Filiuc.tract.*11. *num.* 149. & communem ait *Suar.loco cit.*

Tertiò modo dicitur locus nullius Diœcesis, quandò scilicet Prælatus loci habet Episcopalem iurisdictionem in subditos Clericos, & laicos loci, & locus non est intra fines alicuius Diœcesis, vel in extremo, verbi gratia ad littus maris; & dicitur habere propriam, seu particularem Diœcesim, vt declarat *Rota dec.* 683. *per totam*: & quidem in fauorabilibus venit nomine Diœcesis, & Prælatus continetur nomine Diœcesani: *Rota d.decis.*324.*numer.*1. vbi ait etiam quod talis exemptus Prælatus, seu locus, non dicitur esse de Diœcesi, neque in Diœcesi, & dicitur etiam nullius Diœcesis, *Rota ibi, num.*3. at in odiosis non venit, sed venit nomine

minè Ordinarij loci, *Cotchier.de iurisd in exempt. lib. 1.q.1.num.7.8.9.* Huiusmodi autem exemptio non potest vlla præscriptione etiam immemorabili acquiri; sed solum ex speciali Papæ priuilegio, vel præscriptione cum titulo putatiuo, iusto errore causato, & cum verba priuilegij credebantur hoc significare; quia solus Papa potest separare partem à Diœcesi: aliàs igitur præscriptio non procedit, quia esset irrationabilis, quia duo capita non potest habere vnum corpus, scilicet vna Diœcesis, ita *Rot.d.decis.324.numer.2.6.8.11. & 12.* & vide, quæ dixi infra *cap.6.*

Episcopus ergò in hoc territorio nullam habet iurisdictionem, nisi in tribus casibus, scilicet quoad Visitationem, nam visitatur talis locus à viciniori Episcopo, *Trid.sess. 24. cap.9. refor.* & quoad licentiam, & cognitionem super causa extractionis reorum de loco sacro, ex Bulla Greg. XIV. & tertio in casu præscriptæ iurisdictionis, vel priuilegij: *Rota diuers. par. 2. tom. 1. decis. 207.num.5.*

Ex his apparet, quòd Episcopus si se ingerat contra iura in loco nullius, primò incidit in suspensionem latam à Tridentino contra exercentem Pontificalia in aliena Diœcesi, & in excommunicationes latas in Concilio Lateranensi in Bulla in Cœna Domini, & Tridentino, secundùm distinctiones allatas *cap.præced.* respectiuè; & ita in terminis de suspensione tenet *Cochier.lib.2.q.1.num.7.*

Si autem se ingerat in loco exempto primo, vel secundo modo contra iura, tunc incurrit in excommunicationem latam in Tridentino, & in Bulla in Cœna Domini contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiarum; si tamen se ingerat non vt ad illum actum tantùm, sed animo acquirendæ, vel prætendendæ iurisdictionis talis in genere, seu ad vniuersitatem causarum, vt dixi *c.præced.* nullam autem suspensionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, imò vt dixi, licitè potest exercere.

CAPVT VI.

Episcopatuum, vel Archiepiscopatuum erectio, vel diuisio facta sine authoritate Sedis Apostolicæ.

I. CAp. 1. *dist.*101. Statuit Sancta Synodus Calcedonen. ne duo Metropolitani sint in eadem Prouincia, neue Prouincia vna in duos Metropolitanos diuidatur; Quòd si qui Episcopi attentauerint per pragmaticam sanctionem (id est Principis sæcularis Constitutionem) prouinciam diuidi, vt duo inueniantur Metropolitani, statuit Sancta Synodus eos cadere de proprio gradu.

Nota, quòd hæc pœna est depositionis, non autem irregularitatis, vt *Maiol.lib.3.cap.23.num 15.* & est latæ sententiæ, ob particulam, *cadere*, quæ non indiget Iudicis ministerio, secundùm multorum sententiam, quos allegat *Tiraquell.in l.si vnquam, verbo, reuertatur, num. 186.* & si ipse contrariam dicat probabiliorem cum pluribus, quos allegat *num.187.* qui tamen ferè omnes loquntur de particula, *cadant*: quæ est futuri temporis; hic autem est temporis præsentis, quæ regulariter est latæ sententiæ. Procedit autem hæc pœna etiamsi diuisio fiat sine decreto Iudicis Laici, vt *Turrecrem.ibidem in fin.* Non tamen ea pœna obligat ante sententiam saltem declaratoriam: dixi *p.1.c.27.*

Nota secundò, quòd noua Metropolis Ecclesiastica non potest erigi sine speciali Papæ authoritate, *Turrecrem.& Præpos.Mediol.ibid.*

II. In Concilio Lateranensi, vt *c.quoniam in plerisque, § prohibemus, de offic.Ordin* Innocentius III. prohibuit, ne vna, eademque Ciuitas siue Diœcesis diuersos Pontifices habeat, tanquam vnum corpus diuersa capita quasi monstrum: sed si ibi sit populus diuersarum linguarum, vel rituum, Episcopus illius loci assumat sibi Vicarium Episcopum pro tali diuersa lingua, vel ritu: & si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum. Quæ excommunicatio non est reseruata ex eo textu: sed est reseruata in Bulla in Cœna Domini, & ex Concilio Tridentino: quia talis intendit vsurpare iura Episcopalia alterius Ecclesiæ, vt dixi *sup.c.4.*

Nota, quòd duæ Cathedrales in vna Ciuitate tanquam duo capita dari non possunt, aut duo Metropolitani in eadem Prouincia, *Hostien.in cap.cum contingat num.1.de foro competen. Rota decis.324 num.11. part. 1. recent.& decis.318. num 1.par.1. nouiss.* Item non potest aliquis Prælatus, vt Abbas, præscribere iurisdictionem Episcopalem cum territorio, vt sit nullius Diœcesis existens intra fines alicuius Diœcesis, ne sint duo capita in eadem Diœcesi, quia est monstrum: neque immemorabilis id potest efficere, *Rota recent. decis.324. num.11.par.1.* Sed solus Papa id potest statuere. *Hostien in c.cum contingat, vers mihi videtur, de for.compet.* Et hac ratione Episcopus Fesulanus habet Florentiæ vnam Ecclesiam cum tota Parochia, & ibi habet suum tribunal, quoad subditos sibi; vt *Gemin. in cap.statutum, § cum verò, num.3.de rescr.in 6.& Rot. diuers.tom 1.p.2. decis.207.num 5.*

Nota secundò, quòd Diœceses non sunt distinctæ secundùm terminos dominiorum temporalium, sed aliquando exceduntur ab illis, vt *cap.1. 10.dist.ex Epist. 18 Innocentij Primi,* quia vt ibi dicitur, ad necessitatum mundanarum mobilitatem non debet Dei Ecclesia commutari, *gloss. in Clem.ne Romani, § sanè, verbo, Diœcesim, de elect. Hostien.in c. super eo, de Paroch. Seraphin. dec. 1337.* Vnde sequitur, quòd licet augmentato Regno in Prouincia accessoria, Rex eadem habeat iura, & priuilegia, quæ in Regno principali, & prouincia accessoria ijsdem vtatur legibus, & priuilegijs, quibus Regnum, cui accessit, *Bar in l si conuenerit, §.si nuda, ff. de pign. act.* Tamen non procedit quoad spiritualia; nam si Rex habet ius nominandi, vel præsentandi ad Ecclesias, non habebit hæc priuilegia in Prouincia nouiter acquisita, nisi Papa id specialiter concedat, per *d.c.1 dist. 10.*

Nota tertiò, quòd fundatio Ecclesiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, est de reseruatis Papæ, vt neque Apostoli sine Petri commissione, fundare potuerint, *gloss.in c.si quis nesciat, verbo, Apostolos, 11.dist. Archid.& Turrecrem.& Gemin.ibid.Io.Ant.Delph.in tract.de Ecclesiast. potest tit.de Cardinal.conclus.1.vers.3.Baron. in notis ad Martyrologium, super festo S.Iacobi 25.Iulij.*

CAPVT VII.

Episcopi ad Curiam venientes.

Vide *Curia cap.* 11.

CAPVT I.

Falsum.

I. CRimen falsi est publicum. *l.* 1. *ff. de publ. Iudic.* ibi gloss. & §. *item lex Cornelia*, *Inst. de publ. Iud. Clarus* §. *falsum. in princip.* Vnde condemnatus in iudicio de falso, cùm ea sit causa famosa, incurrit infamiam iuris. *l.* 1. *ff. de his qui not. infam. l. infamem, ff. publ. Iud.* & consequenter est irregularis, *Maiol. lib.* 5. *c.*36. *num.* 2. Et confirmatur, quia omne crimen enorme depositione dignum, si notorium fuerit, reddit infamem infamia iuris, & irregularem, secundum probabiliorem, vt dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *tertio modo.* Est autem crimen falsi enorme, & depositione dignum, vt *Maiol. ibid.* & latè *Bernard. Diaz & Salzedo in addit. ad capit.* 96. *praxis crimin. verbo detrudatur.*

Amplia vt procedat etiam contra falsificantes litteras, seu patentes Ordinariorum, seu publicorum Officialium. *l. eos, ibi DD. ff. ad l. Cornel. de fals.* quando scilicet sunt in forma probanti *Abb. in c. post n. cessionem, de prob. num* 5. *Felin. num.*3. *in fin. Guid. Pap. decis.* 481. *Osasc. decis.* 71. *num.* 10.

Limitat tamen *Diaz ibid. num.* 1. non procedere de falso probato via exceptionis, seu incidenter (quamuis tunc sit infamis infamia facti tantum, vt *Maiol. loc. cit.*) ex tex. in *l. Lucius, ff. de his qui not. infam.*

Limita secundò, quòd super hac infamia, & irregularitate potest Episcopus dispensare, vt dixi *verbo Ordo, cap.* 16. *num.* 10.

II. Falsitatem committens in iudicio, causam amittit. *c. olim.* 25. *de reser. l. in fraudem.* §. *quoties apud fiscum*, & ibi *gl. not. verbo cadat. ff. de iure fisci. Card. in d. c. olim not.* 12. *num.* 7. *Boer. q.* 291. *numer.* 2. vbi ait communem sententiam. Et amplia vt procedat etiam in causa beneficiali, vt habetur *in d. c. olim. & ibi not. Cardin. & Boer. loco cit.* Et quidem si falsitas sit commissa circa acta publica ipsius causæ scilicet falsificando processum, certa est & communissima sententia, quòd falsificans seu falso vtens, amittit causam. Si autem falsificatio sit circa testes, vel instrumenta, magis communis sententia est quod non amittat causam; vt de magis communi testatur *Boer. ibi num.*3. & communē ait *Vantius de nullit. tit. de nullit sent. ex def. process. n.*114. *Clar. in praxi*, §. *falsum vers. item propter.*

An autem hæc pœna amissionis causæ committatur, seu incurratur ipso iure: aliqui negant dicentes requiri sententiam priuationis, ita tenet *Bal. in d. c. olim. nu.* 8. & consentiunt *multi DD.* dicentes, quòd verbum cadat (quo vtitur *d. l. in fraudem*) intelligitur futuri temporis, & non est latæ sententiæ, sed ferendæ; quos in magno numero allegat, & sequitur *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.*187. & 188. *C. de reu. don.* Alij tamen dicunt hanc pœnam esse latæ sententiæ, propter verbum cadat, quod est imperatiui modi temporis præsentis, ita *Barbat. in d. c. olim*, quem sequitur *Boer. d. q.* 291. *num.* 2. & quod verbum cadat significet canonem latæ sententiæ tenent *plurimi apud Tiraquell. loco cit. num.* 186. & *Barbosa de diction. ver. cadat cum Moneta, & Pereira.*

Sed dico primò, quod etiam posita hac secunda sententia, ea pœna non ligat in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam amissionis causæ, seu impositionis perpetui silentij, vt *Boer ibidem.* Deinde dico quòd licet ob falsitatem in actis pars amittat causam, non tamen per hoc aduersarius obtinebit, nisi docuerit de iure suo, quia ad obtinendum non sufficit probare non ius aduersarij, nisi probetur de iure actoris, ita probatur *in d. c. olim in fin. & ibi latè Felin. à nu.*9. *Boer. d. q.* 291. *in fin. Burat. decis.* 47. *numer.* 12.

Vnde si vertente lite super causa possessionis beneficij, alter ex collitigantibus falsam produceret collationem, omne ius siue in re, siue ad rem amitteret, tamen aduersario beneficium non adiudicaretur, nisi probaret de iure suo. Dico tertio *cum allegatis à Boer. ibi num.*3. quòd producens falsa acta suæ promotionis ad ordines, scilicet patentes ordinarij falsificatas, non amitteret priuilegium Clericale, si verè esset ordinatus, quamuis aliter à iure puniatur, *vt supra dixi.*

III. Testis repertus falsus seu periurus in vno articulo in totum repellitur, *Rota dec.* 664. *n.* 5. *par.* 1. *rec.*

CAPVT II.

Falsatio per artem Alchimiæ.

EXtrauag. vn. de crimine falsi, inter communes: Qui Chimicum, seu Alchimicum aurum, vel argentum facit, aut fieri mandat, sequuto effectu, aut facienti ministrat scienter; & præsertim, qui monetam ex auro, vel argento alchimico faciunt, seu fabricant, aut fieri mandant, incurrunt pœnam infamiæ iuris eo ipso, & tenentur pauperibus erogare tantundem probæ monetæ seu ponderis metalli.

Et amplia, vt procedat etiam de vtente scienter tali moneta, aut auro, vel argento alchimico in damnum tertij, vt docet *Ioannes Crotus tract. de testibus, in rubr. in causis ciuilibus quis possit esse testis num.* 197.

Amplia secundò, quòd licet illa pœna erogationis simpli in pauperes ibi videatur indigere ministerio Iudicis, & sic sit ferendæ sententiæ; tamen obligat in foro conscientiæ ante sententiam iure naturali, in quantum sit sequutum damnū tertij, cui restitui neque at, vt quia facta diligentia adhuc sit ignotus: si enim ei, vel hæredibus restitui potest, eisdem delinquens restituere tenetur, per ea quæ habentur in *c. cum tu, de vsuris, & ibi Doctores,* & *Less. lib.*2. *c.*14. *num.*49. *Molina tom.* 2. *disp.* 746.

Limitant multi Doctores, vt hęc Constitutio non absolutè damnet, & puniat artem Alchimicam, sed tunc solum, quando quis prætendit facere verum aurum, vel argentum, & illud pro vero expendere; etenim hoc est peccatum graue iniustitiæ, quia non potest efficere verum aurum vel argentum; secus si tale pro tali venderet, id est pro Alchimico, & non ad prætium ve-

veri auri, vel argenti, quia non habet auri, & argenti perfectionem, neque virtutes, licet ad aliquid sit vtile, & participet multum de vero auro, & argento: & ideo non licet soluere debita auro Alchimico, vt *S. Thomas 2. 2. q. 77. art. 2. ad 1.* Et ita hanc sententiam tenent *Albertus Brunus tract. de moneta augment. praesuppos. 1. num. 13. Farinac. q. crimin. 115. de crim. laesae Maiestatis. Syluest. verbo, Alchimia, num. 4. Ioannes Crotus de testibus, rub. in causis ciuilibus quis possit esse testis, num. 197.* qui ita limitat hanc extrauagantem

Alij dicunt, illam extrauagantem non damnare artem Chimicam, nisi quando vel fieret ope daemonis, vel quando non valeret efficere verum aurum, & argentum; si autem posset efficere, non esset prohibita, nec punita; quia dicunt hanc artem faciendi verum aurum, & argentum, esse possibilem, & veram in se, licèt in hoc, vel in illo non sit semper vera: ita *Tabiena verbo, Alchimia, Oldrad. cons. 74. Fabian. de Monte tract. de empt. q. 5. Abb. in c. 2. de sortil.* & hanc communem dicit *Hieronym. Zanet. tract. de foro conscien. num. 131.* & hanc sententiam probat *Mart. Delrio disq. magic. lib. 1. cap. 5. q. 4. pag. 40. col. 1.* Alij verò dicunt per hanc extrauagantem absolutè damnari artem Alchimiae, quia est exposita multis fraudationum periculis, & quòd saepè Diabolus se illi operationi ingerat: ita *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 40. num. 51. cum Valent. & Pereira.* Sed prima opinio tanquam media, & distinguens mihi videtur probabilior, & magis communis. Addit autem *Mart. Delrio loco cit. pag. 40. & 42. in fin.* hanc extrau. non esse vsu receptam, sed contrario vsu abolitam, quod verum puto, saltem quo ad poenas ibi inflictas, quia videmus publicè tales Alchimistas tolerari, & à multis principibus aestimari. Merito tamen in foro conscientiae communiter illicitam hanc artem censendam esse ait *idem Delrio. concil. 2. ibi.*

CAPVT III.

Falsantes monetam Regis Galliae.

EXtrauag. vn. Ioann. XXII. de crimin. falsi, lata est excommunicatio Papae reseruata contra falsantes monetam in Regno Galliae, & locis vicinis, aut extra fabricantes, aut ementes, & in Regnum Galliae portantes, aut cudentes monetam extra Regnum Galliae in locis vicinis sub signo Caroli Regis Francorum: loquitur de eam facientibus scienter.

Aduerte quòd aliqui dicunt istam excommunicationem hodie non habere locum, quia putant eam fuisse latam contra adulterantes monetam dicti Regis Caroli, aut illo dominante, in praeiudicium eius Regni: ita *Filiuc. tract. 15. numer. 76.* Alij tamen putant etiam hodie procedere, vt *Bonac. de cens. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 50.*

CAPVT IV.

Falsificatio litterarum Apostolicarum, vel falsarum vsus, vel impetratio.

I. IN *c. ad falsariorum, de crim. falsi*, falsificantes litteras Apostolicas per se, vel alios, itemque fautores illorum, & defensores incurrunt excommunicationem eo ipso. Item vtentes talibus litteris, si Laici sint incurrunt excommunicationem, neque absolui possunt, donec satisfecerint competenter; & idem statuit de impetrantibus, id est litteras procurantibus iam falsatas, non tamen falsari procurantibus, vt *Abb. antiq. ibi.* Non sunt reseruatae istae excommunicationes, nisi ratione satisfactionis praerequisitae, vt *Sayr. lib. 3. cap. 10. numer. 7.* Sed hodie est reseruata quoad ipsos falsantes, non quoad cooperantes, & vtentes, ex *capit. 6. Bullae Coenae Domini*, vt dicam *infra.*

An autem procedant praedicta de falsatione in parte non substantiali, multi negant, tamen plures affirmant. Vide *Felinum in c. ex parte, il primo, num. 18. circa medium, de resc. Sayrum lib. 3. cap. 10. numer. 11. Tolet. lib. 1. cap. 22. §. aliud dubium, Suar de cens. disp. 21. sect. 2. n. 46.* Prima communis Theologorum, secunda communis Canonistarum.

II. Clerici, qui fuerint deprehensi falsarij omnibus officijs, & beneficijs Ecclesiasticis perpetuò sunt priuati ipso iure, vt in dicta extrau. & de communi testatur *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 17. §. quintum crimen.* & docet *Garzias de benef. par. 11. cap. 10. num. 170. Gonzal. gloss. 15. num. 73:* & sic sunt ipso iure depositi. Et additur in dicta extrau. vt clerici deprehensi idest conuicti falsarij degradentur realiter, & seculari potestati tradantur puniendi secundum iura ciuilia: sed haec poena in in d. decretali restringitur ad eos, qui per se falsitatis vitium exercuerint, non autem procedit contra cooperantes. Sed nota hic illa particula exercuerint non requiri consuetudinem, seu exercitium propriè dictum, sed sufficit etiam vnus actus ad omnes supradictas poenas decretalis huius, *Farinacius q. 151. num. 31. Barbos. in d. c. ad falsariorum num. 7.* & Clericus ob dictum crimen falsationis litterarum Papae est morte puniendus, vt *not. gloss. in d. c. falsariorum num. 14. per l. vbi falsi C. ad l. cor. de fal.* Mandans etiam hoc supplicio puniendus sicut principalis, vt *Farin. q. 151. num. 12. Barbo. ibi num. 15.*

Ex *sup. relata extrau.* notandum est, quod licet de iure antiquo falsificator litterarum Apostolicarum à solo Papa esset iudicandus, & ideo ab Ordinarijs ad Sedem Apostolicam vinctus mittendus, *c. in memoriam 19. dist. ibi DD. & capit. 2. de rescr.* tamen hodie si constat de falsificatione ab Ordinario suo puniendus, nec remittendus est. ita *Praep. ibi & Canonistae in d. c. 2.* Imò quod hodie absolutè non sit mittendus ad Curiam Romanam, nisi ab Ordinario fuisset carceratus ex commissione Papae. Ita *Felin. in dict. capit. 2. & Anan. ibi.*

III. Ex *Bulla in Coena Domini cap. 6.* excommunicantur falsarij litterarum Apostolicarum, etiamsi in forma Breuis. Item falsarij supplicationum gratiam, vel

vel iustitiam continentium per Romanum Pontificem, aut Vicecancellarium, aut Regentem, aut alium de mandato eiusdem Pontificis signatarum. Item falso fabricantes litteras Apostolicas etiam in forma Breuis. Item falsò signantes Supplicationes sub nomine eiusdem Pontificis, aut Viceecancellarij, aut gerentium vices prędictorumn. In hanc tamen excomunicationem non sunt comprehensi mandantes, aut cooperantes, vt notat *Barbos. in dicto c. ad falsariorum nu.* 4. cum ibi allegatis, neque continet vtentes literis falsificatis ab alio. *Bonacin. hic punct.* 3. *num.* 7. Hæc excommunicatio est Papæ reseruata in eadem Bulla.

Super hac autem vide expositores in *capit.* 6. *Bullæ in Cœna*, vt *Suar. Vgolin. Filiucc. Sousam, Duardum, &c.*

An autem duplicem excommunicationem incurrat qui & litteras Apostolicas erasit, & in illis postea aliquid adscripsit, vide *pa.* 1. *cap.* 8. §. *respon. ad* 2. *&* §. *secundus casus.*

IV. Ex constitutione Papæ Innocentij decimi incip. *in supremo iustitiæ*, dat. *die* 8. *April. ann.* 1653. Supra dictæ constitutiones sanctionesque innouatę, extensæ, & declaratæ sunt, primo, vt super hoc crimine procedatur sicut super atrocissimis. Secundo, vt vltra supradictas pœnas, rei huius criminis incurrant etiam pœnam ipso facto confiscationis omnium bonorum, etiam deuolutionis iurisdictionalium, feudalium, emphiteuticorum, & priuationis omnium officiorum etiam titulo onceroso collatorum. Tertio, vt comprehendantur omnes personæ cuiuscunque gradus, etiam speciali nota dignæ, nemine excluso. Quarto, vt hoc crimen & pœnæ procedant non solum contra falsantes litteras apostolicas sub plumbo, vel forma breuis sub annulo piscatoris, sed etiam falsarij supplicationum, cedularum motus proprij ac mandatorum de expediendo manu Papæ, vel per concessum ab officialibus signatorum, etiamsi de ijs litteræ nullæ, in forma breuis, vel plumbi expediantur, neque consueuerint expediri. Item falsificantes quascunque concessiones in quibus adsit subscriptio Papæ, vel officialium, super quibus litteræ in forma breuis, vel sub plumbo expediri solent. Item falsarij datarum in præmissis ab officialibus appositarum. Item falsificantes registra supradictorum originalium, seu libros illorum, scilicet, vt in prædictis omnibus, crimine, & pœnis censeantur compræhensi non solum ipsi falsificantes, sed & mandantes, complices, mediatores, auxiliatores, fautores, &c. quicunque, non obstantibus quibuscunque, &c.

C A P V T V.

Falsantes litteras Ordinariorum.

NVlla excommunicatio, aliaue censura est latæ sententiæ contra falsantes litteras aliorum Ordinariorum. *Nauarr. consf.* 30. *nu.* 3. *de temp. ordin.* nisi in casu quo quis promouetur ad ordines per falsas commendatitias, vel dimissoriales; in quibus casibus incurritur suspensio, vt dicam *infra, verbo, Ordo, cap.* 16. Incurritur autem infamia iuris, & irregularitas, ab eo, qui damnatus fuerit in iudicio ob falsificatas litteras Ordinariorum, vt dixi *supra cap.* 1. vide etiam infra, *verbo, ordo, cap.* 16. *num.* 10.

De varijs modis deprehendendi falsitatem litterarum ordinarij, eamue excusadi, vt ob defectum subscriptionis, vel ob rasuram, vel ob ceram nimis recentem; &c. Vide *decis.* 42. *in collect. Farinac. de contrac. & crimin.*

C A P V T VI.

Falsum præsumptum Curialium, accipientium litteras Apostolicas de manu alterius, quam destinati Officialis.

IN *c. dura, de crimin. falsi*, prohibetur ne quis accipiat litteras Apostolicas ab alterius manu, quam constituti officialis, nisi sit persona magnæ authoritatis, quæ per nuncium ad hoc missum ad Cancellariam recipiat: contrarium faciens, si Laicus fuerit, subiacet excommunicationi eo ipso. Hæc excommunicatio nulli est reseruata, & non ligat, nisi morantes in Curia, qui per se possunt accipere litteras expeditas de manibus Officialium immediatè. *Abb Antiquus in d. cap. dura. Panormit. ibi. nu.* 2. Imò hæc excommunicatio, & prohibitio hodie abijt in desuetudinem, vt testatur *glos. ibi, Hostien. in summa tit. de crim. falsi* §. *porrò, vers. octauò.* & de communi testatur *Marius Alterius lib.* 5. *disp.* 7. *cap.* 5 *in fin.*

C A P V T I.

Fidei professionem, & iuramentum fidelitatis omittentes.

I. CAp. *quoniam*, 100. *dist* Papa Pelagius statuit, vt si Metropolitani à die suæ consecrationis, vltra tres menses distulerint ad Sedem Apostolicam mittere pro Fidei professione facienda, & pallio accipiendo, commissa sibi careant dignitate, & post trinam monitionem potest de alio Metropolitano prouideri ab ijs, quibus competit, vt *ibi.*

Hæc pœna priuationis videtur inferri ipso facto propter verbum *careat*, quod est latæ sententiæ, secundum veriorem, & magis communem, quam probat latissimè *Tiraquel. in l. si vnquam. verbo, reuertatur, num.* 161. *&* 166 tamen ad eam incurrendam in casu nostro requiritur monitio canonica, vt patet ex textu. Imò neque ipso iure erit depositus, sed deponendus per sententiam, vt exponunt ibi *glos Archid. & Turrecr. super verb careat:* & ait *Tiraquel. loco cit. nu.* 166. verbum *careat*, pro subiecta materia posse esse ferendæ sententiæ.

II. *Extrauag.* 1. *de elect. inter commun.* § *fin* Episcopi, Abbates, Prælati, Priores, & alij Monasteriorum regimina exercentes, si solitum fidelitatis iuramentum, & obedientiæ Sedi Apostolicæ non præstiterint, donec illud præstent, nihil percipiant de prouentibus earum Ecclesiarum, seu Monasteriorum; & quidquid per eos actum fuerit, viribus non subsistat.

Ex hoc nota, quòd isti Prælati donec præstiterint prædictum iuramentum fidelitatis, neque iurisdictionem

nem exercere, neque fructus percipere possunt; non quod sit suspensio ista, sed quòd eis ius perfectum à Papa non conceditur, quandiù non præstant tale iuramentum: & ideo hæ pœnæ videntur obligare in foro conscientiæ; quamuis dicat *Barbos. in d. Extrau. nu. 3. cum Nauar. & Ioan. Valero*, pœnas illas non ligare in foro conscientiæ: Sed contra, istæ non sunt propriè pœnæ, nec priuatio iuris perfectè quæsiti, sed imperfectè ob defectum conditionis; vt quamuis titulum acquisierint, non tamen exercitium, nisi posita illa conditione, vt dixi *supra* in simili *verbo, Episcopus, c.* 2. & dicam infra, §. *limitant*.

Nota secundò, quòd hodie istæ Constitutiones pœnales contra promotos ad Cathedrales, omittentes fidei professionem, & iuramentum, non habent locum, quia hodie Episcopi præstant hæc ante litteras expeditas ex Trid. *sess.* 24. *c.* 1. & Bulla 6. Greg. XIV. incipit *Onus*, & idem est de prouisis ad alias dignitates Consistoriales; & omnes tempore informationum hæc præstant, vt in ea Bulla Gregorij.

III. Trid. *sess.* 29. *c.* 12. *reform.* statuit vt prouisi de beneficijs quibuscúque curam animarum habentibus, teneantur ad minus intra duos menses à die adeptæ possessionis in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, seu Officiali, Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondere, & iurare. Prouisi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu eius Officiali, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur intra duos scilicet menses supradictos currentes à die adeptæ possessionis; alioquin supradicti omnes, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur.

Amplia ex hoc textu, quòd non iuuatur, neque excusatur à restitutione iste trangressor per regulam de triennali, neque vsucapione triennali, quia Tridentinum statuit possessionem non suffragari: ita *Sanchez lib.* 2. *in decal. cap.* 5. *num.* 11. & 12. Intellige si teneamus eum obligari in conscientia, vel secuta declaratoria: ita *Sanchez ibid.*

Amplia quod cum dicat possessionem non suffragari, sequitur quod iste non solum amittit fructus præbendæ, sed etiam distributiones; non solum in futurum, sed etiam intra duos menses illos, quia ante professionem non potuit haberi pro præsente, ita *Rota pâ.* 2. *recent. decis.* 157. *cum Nauar.* & cum declaratione Sacræ Congregationis. Alij tamen dicunt non amittere distributiones si interfuit, sed solum fructus præbendæ, ita *Barbos. ad dictum c.* 12. *Triden. numer.* 11. & *littera F.* vbi plures allegat DD. cum declaratione Sacræ Congregationis. Illud est certum quod etiam si postea profiteatur non recuperabit fructus de præterito amissos, *Sanch. d. c.* 5. *num.* 5.

Limita quòd in hanc pœnam non incurrit, qui inculpabiliter omisit prædicta præstare, sed solum si cum culpa mortali omisit, quia sunt pœnæ negligentis, *Nauarr. consil.* 12. *de iureiur. Sanch. in decal lib.* 2. *capit.* 5. *num.* 10. *Garzias part.* 3. *de benefic. c.* 3 *numer.* 68. tamen debet postea facere professionem, & iuramentum præstare quàm primum ad acquirendos fructus in posterum. *Garzias num.* 30. Sed sufficere ad effectum, vt pro foro conscientiæ satisfecisse censeatur, si illam professionem, & iuramentum præstiterit alia occasione post adeptum beneficium, in manibus Episcopi, vel Vicarij, vt occasione Doctoratus, vel in Synodo, etiamsi non cogitauerit de dicto Tridentini præcepto, dicunt *Nauarrus consil.* 12. *de iureiur. Rodericus q. regul.* 72. *art.* 3. *tom.* 2. *Sanch. lib* 2. *capit.* 5 *numer.* 6. Et quamuis hodie per Bullam Pij IV. *Iniunctum* 89. statuta sit certa forma, vt non satisfaciat dictæ obligationi per aliam formam: tamen ex Bulla eiusdem Pij IV. 88. *In sacrosancta*, eadem forma est præscripta professionis fidei, & iuramenti pro promouendis ad gradum Doctoratus.

Limitant etiam *Sanch. nu.* 10. & *Nauarr dicto consil.* 12. quòd illa pœna priuationis fructuum non ligat in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriã, quia est lex pœnalis priuans iure quæsito: sed verior est contraria ex dictis supra *nu.* 2. quia non est priuatio purè pœnalis, sed conuentionalis, & priuat iure perfectè quæsito, sed sub modo illo: ita in terminis *Garz. num.* 35. *cum Ledesma, Barbosa litt.* x.

Limita tertiò, quod non propterea in hoc delinquens priuatur titulo beneficij; imò possessio ei suffragatur ad titulum quoad regulam de triennali. *Garz. nu.* 33. cum Sacra Congregatione, & alijs Doctoribus.

Restitutio autem prædicta fabricæ, vel pauperibus fieri debet, vt *Sanch. nu.* 10. *in fin. cum Azor.* & faciunt ea quæ dixi supra *cap.* 32. *q.* 3. *pa.* 1. Sed contrarium docet *Garz. pa.* 7. *c.* 4. *n.* 40. & 44. scilicet si fructus canonicatus soluantur à mensa capitulari, tunc ad Canonicos alios pertinent per ius non decrescendi, & idem ait *Barbos. lit. aa. ibi.*

IV. Ex Bulla, *Iniunctum.* 89. Pij IV. facta est extensio supradicti decreti Concilij Tridentini, vt non solum supradicti prouisi de beneficiis Curatis, aut Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus: sed etiam prouisi de Monasterijs, Conuentibus, Domibus, & alijs quibuscunque locis Regularium, quorumcunque Ordinum etiam Militiarum; teneantur Fidei professionem, & iuramentum fidelitatis emittere, secundum formam in eadem Bulla narratam sub pœnis supradictis, à Tridentino statutis.

Aduerte, quòd in his decretis, scilicet Tridentini, & Bulla Pij IV. non continentur Episcopi, neque promoti ad dignitates extra Ecclesias Cathedrales, vel Regulares existentes sine cura animarum, vt patet ex contextu.

Aduerte secundò, quòd aliqui Doctores dicunt dictam Bullam Pij IV. non esse vsu receptam, quoad Prælatos regulares, quos allegat, & sequitur *Diana resol.* 78. *tractat.* 2. *tom.* 2. Sed hoc intelligendum est de Prælatis Regularium, quibus non conferuntur à Sede Apostolica Ecclesiæ, seu Monasteria in titulum ad vitam, sed ad tempus, v. g. per electionem à Capitulis, vel aliam prouisionem à suis Superioribus: & ita concordantur Doctores, quos pro vtraque parte allegat *ibi Diana*.

V. Ex Bulla Pij IV. 88. *In Sacrosancta*, statutum est, vt promouendi ad gradus Doctoratus, Cathedras, aut magisteria cuiuscunque facultatis etiam grammaticæ,

tice, publicè, vel priuatim exerciturì, vel regimina Vniuersitatum, faciant professionem Fidei cum iuramento fidelitatis, & obedientiæ Summo Pontifici, in manibus Ordinarij, seu eius Vicarij, secundùm formam ibi præscriptam; aliàs promotio est nullius momenti, tàm in iudicio, quàm extra, vt *ibi* habetur *§.6.* & promouentes aliquem ad gradus Doctoratus, vel Lecturas, seu Cathedras facultatum, non præmissa per promouendos dicta professione, & iuramento, incurrunt eo ipso, Antistites quidem interdictum ab ingressu Ecclesiæ; Inferiores autem excommunicationem latæ sententiæ, & priuationem dignitatum, beneficiorum, feudorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatem ad illa, & alia huiusmodi.

Aduerte, quòd ait *Diana cum Portel, & Roderico*, etiam Regulares promouendos ad cathedras, seu lectiones Philosophiæ, aut Theologiæ, teneri ad prædictam professionem, nisi illa Bulla alicubi non sit vsu recepta; ibi enim Superiores promouentes non incurrunt dictæ Bullæ pœnas: ita *Diana loco cit. resolut. 78. tract. 2. tom. 2.*

CAPVT I.

Furtum, aut Rapina.

I. FVrti, aut de vi bonorum raptorum suo nomine damnatus, vel pactus, scilicet transigendo, efficitur ipso iure infamis, *l. 1. ff. de his, qui notant inf. ibi gloss. verbo, qui furti.* Et procedit tàm de iure ciuili, quam canonico, ver. gr. in Clerico condemnato furti, vel rapinæ, *Bernar. Diaz in praxi, cap. 93. numer. vlt. textus in cap. in infames, & c. nos sequentes, 6. q. 1.* & notat ibi *glos. & Ber. Diaz loc. cit.* quòd omnis infamis de iure ciuili, est infamis de iure canonico, nisi vbi contrarium sit expressum: quod etiam docet *Garzias de benef. par. 7. cap. 8. num. 11.* cum pluribus Doctoribus.

II. Et consequenter iste est irregularis per *c. final. de furt. ibi Canonistæ* communiter, *Borgas. de irregular. p. 6. tit. de furt. num. 8. Foller. in praxi crimin. p. 2. c. 21. de furtis num. 8.*

Amplia, vt procedant prædicta, siue fuerit damnatus in iudicio ciuili, siue criminali, *Bal. in c. at si Clerici, numer. 15. de iudic. Felin. in c. qualiter, il secondo, n. 23. vers. 2. est pœna, de accusat.*

Limita, quòd Episcopus potest super hac infamia, & irregularitate dispensare, vt ministret promotus, vel vt promoueatur, quia est de criminibus minoribus adulterio: ita *c. at si Clerici de iudic. §. 5. de adulter. Abbas n. 4. §. de adulteriis, Borgas. loco cit. n. 7.* qui dicunt Episcopum posse indirectè dispensare super tali infamia, dum dispensat, vt talis promoueatur.

Nota quòd ex causa furti tenentur ad restitutionem non solùm fur, & cooperantes, *c. qui cum fure de furt.* Sed etiam is, qui tenetur ad rei custodiam ex officio, vt tutor, vel depositarius; nisi probet furtum factum esse illius rei, & sine culpa sua commissum esse, vt latè probat *Rota par. 2. recent. decis. 762. numer. 2. & seqq.* ad quod probandum non sufficit querela, vel acclamatio, vel probare ostium fractum esse, quia hæc omnia possunt studiosè fieri ad expilationem contegendam, *Rota ibi num. 4. & 6.*

CAPVT II.

Furtum, aut rapina rerum sacrarum.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap. 3. & 4.* & *verbo, Incendiarij, cap. 1. & 2*

CAPVT I.

Gratia Papæ vtentes litteris non expeditis.

I. QVamuis de iure communi gratia, siue Papæ, siue Principis sæcularis indigeat ad sui validitatem scriptura, seu litteris, vt Doctores, quos in magno numero congerit *Sanch. de matrimonio lib. 8. disput. 29. num. 1.* & præsertim de stylo Curiæ apparet ex regulis Cancellariæ, *regula 27. & regula 31. & regula 52.* tamen hoc procedit regulariter loquendo, solum pro foro externo: nam pro foro conscientiæ probabilior sententia ait non exigi scripturam per se loquendo de iure communi, vt *Sanchez ibid. num. 2.* vbi plurimos allegat; ex quibus constat esse magis communem, & tenet *Garzias par. 4. cap. 2. num. 37.* Sed aduerte, quod defectus expeditionis literarum non inualidat, sed suspendit gratiam; ideò etiam lite pendente potest pars, cui obijcitur, literas expedire, dummodò ante sententiam literæ sint expeditæ, *Garzias ibi num. 29. Sanch. numer. 9. Cassad. super reg. Cancell. decis. 36. num. 2.* & dummodò iam ante litem, seu ius aduersario quæsitum supplicatio signata esset registrata, & parti tradita, *Gonzal. gloss. 15. §. 2. num. 33.* antea enim per Signaturam nullum ius considerabile est acquisitum, *ita Gonz. ibi.*

Item non procedit in prouisionibus Ordinariorum, quia ad earum valorem, neque pro foro externo requiritur scriptura, vt de communi testatur *Paris. de resig. lib. 8. q. 2. num. 21.* sed solum requiritur scriptura authentica, cum agitur de præiudicio tertij, *Garz. p. 8. cap. 4. per totum.*

Quod autem dictum est valere pro foro interno gratiam literis non expeditis, non habet locum in certis casibus.

Primus est, quando gratia spiritualis à Papa est concessa absque Signatura, viuæ tantùm vocis oraculo, Collegijs, Capitulis, Ordinibus, Institutis, Societatibus, vel earum personis, tàm sæcularibus, quàm Regularibus: hæc enim neque pro foro interno valet quidquam, vt constat ex Bulla Gregorij XV. *Romanus Pontifex*, die 2. Iulij 1622. & Vrbani VIII. quæ incipit, *Ad perpetuam*, die 20. Decembris ann. 1631. est 27.

Circa hunc primum casum, Nota primo, quòd procedit solùm de concessis ante hasce Constitutiones reuocatorias, vt patet ex eisdem. Nota secundo, quòd viuæ vocis oracula dicuntur, quæ ab initio sine literis, vel supplicatione signata concessa sunt viua voce alicui Religioni, &c. etiamsi postea priuilegia illius omnia fuissent per Bullam Pontificiam confirmata, & si viuæ vocis oracula essent nominata ibi in genere, si non fuere in indiuiduo expressa: quia confirmatio solummodò roborat, cum suis præexistentibus qualitatibus; non autem confirmata alterat, aut extendit, aut extrahit

trahit de natura sua, *Seraph.decis.981. num.5. Rota in posth. Farin.par.1.decis.752.in fine*. Nota tertiò, quòd viuæ vocis oracula hic reuocata sunt etiam si talis Vniuersitas habuisset priuilegiorum confirmationem cum clausula, *vt reuocari ea non possent nisi facta eorum indiuiduali mentione*, vel etiam cum clausula, *quoties emanarent literæ reuocatoriæ, toties eadem priuilegia restituimus, & de nouo concedimus*; quia quamuis hæc clausula operetur, ne censeatur talibus priuilegijs derogatum per aliud priuilegium alteri concessum priuatiuè, etiam cum clausulis derogatorijs specialibus, idest *non obstantibus quibuscunque etiam in quacunque verborum forma*, & similibus, vt *Seraph. decis.* 1271. tamen non suffragatur, quando priuilegijs derogatur per viam legis generalis, quia tunc sufficit, quod in ea lege sit clausula derogatoria specialis, vt est in istis Constitutionibus Gregorij, & Vrbani, ita *Felin.in c. nonnulli, num.4 de rescrip.* & latè *Gonzal.in regul.8.glos. 36.num.31.* cum communi sententia. Nota quartò, quòd viuæ vocis oracula hic reuocata, non censerentur reuixisse per superuenientem confirmationem priuilegiorum cum clausulis derogatorijs validissimis, nisi essent viuæ vocis oracula expressa hoc nomine suo generico, quia confirmatio, vt dixi, non concedit de nouo, sed supponit in esse quod confirmat; ita *Rot.decis. 597.per totam par.1.posth. Farinac.* Nota quintò, quòd hæ Constitutiones Gregorij, & Vrbani non reuocant viuę vocis oracula, quæ iam erant effectum sortita, vt patet ex *tex.Constit.* vbi ea posita est exceptio. Dicenda sunt autem effectum sortita illa, quorum actus omninò iam erant consummati, vel quorum actus sunt successiui quidem; sed futuri sunt necessario connexi cum præteritis, & quasi indiuisibiles, seu inseparabiles, vel quorum actus sunt quidem futuri, & diuisibiles, se in illis erat iam acquisitum ius Parti in re, vel ad rem firmum, & certum, & non solum euentuale, vt docet *Bar.in l.omnes populi num.40.41.43.& 47. Felin. in c.nouit num.2. vers.sed nihilominus, de iudic.* & ibi etiam *Abb.num.26.*

Item non comprehendunt viuæ vocis oracula concessa ex causa onerosa, quia talia priuilegia non reuocantur per quascunque clausulas derogatorias plenissimas, nisi expressè, & specificè derogentur, *Sanchez de matrim.lib.8.disp.33.num.8.* & nisi adsit causa sufficiens ad derogandum, quæ sufficiat ad tollendum ius quæsitum priuatorum, seu ad tollendum ius gentium, *Abb. ibi. Sanch. num.3.* quæ tamen in dubio non præsumitur *Sanch. ibi*: Vel nisi priuilegium longè excedat causam illam onerosam, *Seraphin.decis.518. numer.2.& 3.Ozasch.decis.139.num.10.* qui tamen excessus in dubio non præsumitur, *Seraph.ibi num. 4.*

Item non censentur reuocata viuę vocis oracula declaratoria priuilegiorum per literas concessorum, seu dubiæ mentis constitutionis Pontificis, quia declaratoria nihil de nouo inducit. *Rot.par.1. recent.dec.281.* Secus si esset declaratoria vltra vim verborum, quia ea propriè dicitur extensio, ideò contineretur in reuocatione ista, diceretur; ius dispositiuum, non declaratiuum, *Rota num.140.numer.15.in collect. Rubei.*

Secundus casus est, quando gratia est in forma commissaria, quia non valeret sine literis, *Sanchez numer.10.loco cit.*

Tertiò, alij sunt casus, in quibus Papa inhibet sub censuris, & pœnis vsum gratiæ ante literas expeditas, de quibus infra dicendum.

CAPVT II.

Gratia Ecclesiarum, vel Monasteriorum vtentes literis non expeditis, vel non ostensis.

I. EXtrau. *Iniunctæ, de elec.inter communes*, Episcopi, & alij superiores Prelati, necnon Abbates, Priores, & cæteri Monasteriorum regimina exercentes, qui apud Sedem Apostolicam promouentur, aut confirmationis, cōsecrationis, vel benedictionis munus recipiūt, non præsumant ad Ecclesias, vel Monasteria accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere absque literis dictæ prouisionis; nullique eos absque dictarum literarum ostensione recipiant, aut eis pareant, vel intendant. Si secus præsumptum fuerit, gesta per huiusmodi prouisos eo tempore sunt irrita, nec possunt quidquam tales prouisi interim percipere de prouentibus earum Ecclesiarum, seu Monasteriorum; Capitula verò, & Conuentus Ecclesiarum, vel Monasteriorum illorum, & alij quicunque ipsos absq; dictis literis recipientes, vel eis obedientes, tamdiu sunt suspensi à beneficijs, donec super hoc à Sede Apostolica gratiam obtineant.

II. Ex Bulla Alexandri V. & Iulij II. Const.4. incipit, *Romani Pontificis*, statutum est, vt Prælati de Ecclesijs sæcularibus, vel Regularibus prouisi, vt supra, siue in titulum, siue in commendam, teneantur intra annum à die prouisionis eis factæ in Curia Romana literas expediri facere, easque recipere. Ante earum verò expeditionem non præsumant de regimine, seu administratione Ecclesiarum illarum, bonorumue, tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus vllatenus se ingerere, sub pœna priuationis Ecclesiarum, seu Monasteriorum, & omnis iuris quæsiti ex dicta prouisione Pontificia, ipso facto incurrenda, & aliàs omnia acta per eos, tàm scienter, quàm ignoranter irrita decernit.

Aduerte circa supradictas Constitutiones, quòd si quis contra fecerit ignorantia inuincibili, seu bona fide, non incurrit pęnam priuationis tituli, sed fructuum, & acta erunt nulla; sed tenetur quamprimum literas expediri facere, vt patet ex *d. Bulla Iulij II.* Etenim in hac materia requiritur dolus, seu mala fides, *Rota decis.387.num.1. & 2.par.2.nouiss.* & admittitur purgatio moræ, *Rota ibi numer. 5.* Sed si possedit talem Ecclesiam per triennium bona fide ex sola Signatura sibi collatam, seu obtentam reualidatur ei titulus, vt non indigeat alia prouisione: ita *Rota loc.cit. num. 3. Sanchez opusc.lib.2.cap1. dub.29. numer. 2. cum Rota, Rebuffo, & Gomez*; & multò magis triennio fructus bona fide perceptos præscribet, vt dicam infra *cap.7.*

Aduerte secundò, quòd in his Constitutionibus non continentur Cardinales, vt *Gomez in proœm. regul.canc. q.45. tertius casus, Gonzalez regul.8.gloss.24. numer. 6. Barbosa in dicta extrau.Iniunctæ, num.5.* vbi cum pluribus Doctoribus ostendit Cardinales ante captam possessionem, & ostensionem literarum posse iurisdi-

ctionem exercere, & *Barbosa de potest. Episc. par. 1. tit. 1. cap. 4. num. 9.*

Aduertè tertiò, ex his Constitutionibus esse abrogatum ius antiquum, quod habetur in *c. nihil 44. de elect.* vbi Prælati electi in concordia valdè remoti, vt vltra Italiam, statim ante confirmationem poterant administrare, vt notat *Abb. ibi, & Cardin. Mandag. trac. de elect. p. 1. cap. 56. Oldrad. consil. 246.* Item est correctum illud ius, quo olim Episcopus post confirmationem poterat Iurisdictionem exercere, *Barbos. loco cit. cap. 4. num. 9. Azor. lib. 3. cap. 29. tom. 2.*

Aduerte quartò, quòd hæ pœnæ non procedunt, quando Episcopus ante literas expeditas se ingerit vigore Breuis Apostolici, quo conceditur ei, vt interim possit exercere, quæ sunt iurisdictionis non ordinis, dummodò intra sex menses faciat literas expediri.

Aduerte quintò, quòd illa suspensio à beneficijs intelligitur de illis beneficijs, quæ recipiens talem Episcopum, seu Prælatum, habet in illa Ecclesia, seu Monasterio, quia suspensio ista fertur ob causam, quæ illam tantùm Ecclesiam respicit; ita *Suarez disp. 27. de censur. sect. 1. num. 12. & 13.*

Aduerte sextò, quòd ordinatus à tali Episcopo malè recepto non recipit ordinis executionem (quia eius acta sunt irrita) donec cum eo dispensetur.

Aduerte septimò, quòd istæ constitutiones non procedunt in alios obtinentes beneficia Ecclesiastica, non regularia, sed sæcularia præter Episcopatus.

Aduerte octauò, quòd istæ pœnæ obligant in foro conscientiæ ante declaratoriam, quia non priuant iure perfectè quæsito, per ea, quæ dixi supra, *verbo fidei professio, cap. 1. numer. 2.* quamuis contra teneat *Barbos. in dicta Extrauag. Iniunctæ, num. 3. cum Nauarro, & Ioanne Valero.*

Aduerte nono, istas Constitutiones solùm loqui de prouisis in Curia Romana.

CAPVT III.

Gratia Beneficiorum vtentes literis non expeditis, prætextu mandati de adipiscenda, & Officiales dicta mandata concedentes literis non expeditis.

I. EX Bulla Pauli III. quæ est 1. vel 49. incipit *Cum nobis*, quæ habetur *in append. ad 3. tom. Laertij Cherubinini, pag. 26.* statutum est, quod is, cui à Summo Pontifice gratia super beneficio aliquo facta est, vt collationis, vel institutionis, &c. si ante literarum expeditionem capiat beneficij possessionem prætextu mandatorum ab Officialibus Curiæ factorum iuxta formam supplicationum signatarum, amittat fructus perceptos ex dicto beneficio, eosque teneatur restituere in vtroque foro, & ad illud beneficium perpetuò efficiatur inhabilis ipso facto, itaut in vtroque foro teneatur illud dimittere.

II. Similiter ex eadem Bulla cautum, ne Iudices Curiæ Romanæ prætextu supplicationum signatarum, & registratarum, super prouisionibus beneficiorum, concedant literas, seu mandata de adipiscenda possessione, literis prouisionis non expeditis; & ne alij Officiales Notarij, & Scribæ se rogent de talibus actis, neque talia acta scribere, authenticare, aut partibus tradere præsumant: aliàs Notarij, & Scribæ incurrant excommunicationem Papæ reseruatam ipso facto, & alijs pœnis puniantur temporalibus ipso facto, scilicet prima vice incurrant pœnam 25. ducatorum, & suspensionis à perceptione emolumentorum suorum officiorum applicandorum Basilicæ Sancti Petri. Secunda autem vice incurrant pœnam priuationis ipsorum Officiorum.

Limita quod hæ pœnæ temporales non obligant in conscientia ante sententiam declaratoriam, & executionem à Iudice faciendam, vt dixi *prima parte.*

Limita, vt non procedant ista, nisi de prouisionibus in Curia Romana: & non procedunt, quando in gratia fuit apposita clausula, vt earundem supplicationum sola Signatura sufficiat, vt patet ex eadem Bulla; neque procedunt de Episcopatibus.

Limita etiam, vt non procedant pœnæ, si bona fide ex sola Signatura quis possessionem adeptus triennio possedisset, quia iuuatur regula de triennali, & reualidatur titulus, vt dixi *cap. præced.*

III. Ex Constitutione Vrbani VIII. dat. die 20 Iulij ann. 1641. statutum est, ne Notarij vacabilia officia non habentes, transumpta literarum Apostolicarum, vel supplicationum signatarum facere possint. Notarij autem vacabilia officia obtinentes non faciant talia transumpta, nisi postquam ab Officialibus sint registratæ literæ, aliàs incurrant ipso facto pœnam 100. scutorum monetæ, & falsi, & priuationis officiorum; nisi id facerent de licentia Datarij in scriptis obtinenda.

IV. Innocentius X. in sua Constit. dat die 3. febr. ann. 1652. innouauit prædictas Constitutiones Pauli, & Vrbani, statuentes, vt nulli Notarij ex ijs, quibus transumpta facere permissum est, faciant transumpta supplicationum signatarum, vel Motuum Propriorum, aut ea in actis causarum, aut in expeditionibus, aut supplicationibus inserant, nisi vbi adest clausula, *in motibus proprijs, & supplicationibus, vt sola Signatura sufficiat.* Item nec inserere possint in expeditionibus literas non integraliter expeditas, & registratas, collationatas, & subscriptas, sub pœna latæ sententiæ excommunicationis Papæ reseruatæ, & priuationis officiorum. Et partes ijs vtentes incurrant supradictas pœnas latas à Paulo III.

CAPVT IV.

Gratia beneficiorum vtentes literis non expeditis, extra prætextum mandati de adipiscenda.

EX Bulla Iulij III. quæ est 33. Bullar. Laertij, & incipit *Sanctissimus*, & referunt *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæst. 2. Barbos. alleg. 57. num. 248. de potest. Episc.* Statutum habetur, vt impetrantes beneficia à Sede Apostolica titulo collationis, vel confirmationis, aut vnionis, aut alio, si ante literas expeditas dictorum beneficiorum possessionem apprehenderint per se, vel per alium, aut ratam habuerint per alium suo ipsorum

rum nomine apprehensam, sint ipso facto priuati omni iure in dictis beneficijs quæsito, & illa beneficia remaneant Pontifici reseruata; & ea vna cum fructibus etiam in conscientiæ foro restituere teneantur, vt non suffragetur eis regula de triennali: & fiunt inhabiles ad illa eadem per nouam prouisionem obtinenda.

Aduerte, quòd hæc constitutio non loquitur de Episcopatibus, sed de inferioribus beneficijs. Aduerte etiam, quòd istæ pœnæ non incurruntur, quoties non proceditur cum mala fide, sed ex conscientia bona: ideò tunc suffragabitur regula de triennali, vt dixi supra *cap.2. cum Sanch.opusc.lib.2.cap.1. dub.29. num.2.&* & cum alijs Doctoribus. Fructus tamen ante literarum expeditionem percepti restituendi erunt, vt dicam infra *cap.7.* nisi præscripti sint.

CAPVT V.

Gratia beneficiorum retinendorum vtentes promoti ad Ecclesias, seu Monasteria, literis non expeditis.

EX Bulla Iulij III. *citata cap. præced.* statutum est, vt si aliquis promouendus ad Ecclesiam, vt Episcopatum, Collegiatam, Abbatiam, Prioratum (cùm aliàs de iure communi vacent eius beneficia ante obtenta ipso facto post adeptam possessionem talis Ecclesiæ, seu Monasterij, vt *c.cum in cunctis §.primo de elect. c.presbyteros, 16.q.1. Garzias p.11.c.6.* vbi de Episcopis, & *c.7.* vbi idem probat de Abbatibus, & Prioribus, & Prælatis Episcopalem iurisdictionem habentibus) si inquam iste obtineat à Papa gratiam retinendi dicta beneficia sua, & talis Prælatus post assequutam possessionem Ecclesiæ, seu Monasterij, retineat ea beneficia literis non expeditis, tametsi supplicatione signata, incurrit ipso facto in has pœnas. Primò tanquam intrusus, fructus non facit suos, sed tenetur ad eorum restitutionem. Secundò non iuuatur regula de triennali, seu annali. Tertiò irrita est illa gratia retinendi dicta beneficia, & dimittere tenetur, & ad ea perpetuò inhabilis remanet.

Amplia, vt hæc Constitutio procedat etiam in Cardinalibus promotis ad Ecclesias, vel Monasteria, vt patet ex tenore Bullæ ibi, *Si Episcopali, Patriarchali, aut alia maiori dignitate præfulgeat.*

Limita, vt non propterea cadat à iure quæsito per gratiam signatam, & publicatam in Cancellaria super dicta Ecclesia, vel Monasterio, dummodò illud non apprehendat literis non expeditis, vt dictum ex *cap.2.* quia non est iure cautum; & ratio est, quia Ecclesia tanquam dignior, & magis principalis, non debet vacare per assecutionem, & retentionem minus principalis beneficij; & ista non est incompatibilitas propriè in primo genere, licèt vacent ipso iure beneficia per assecutionem Episcopatus, Abbatiæ, Prioratus, vt supra, *Garz. loco cit.cap.6.num.43.*

CAPVT VI.

Gratia beneficij vtens literis expeditis, sed sine manu legitimi executoris.

IN *c.eum qui, de præbend.in 6. versic. insuper.* Qui alicuius beneficij prouisionem obtinuit, & literas expeditas accepit, si propria authoritate absque ministerio executoris possessionem accipiat, intrusus dicitur, & amittit eo ipso omne ius, quod in eo beneficio habebat: de communi sententia testatur, *Nauarr.consil.6.num.1. de renunc.* vbi etiam ait, quòd obtinens Breue executoriale, si literas non ostendat Iudicibus deputatis ad executionem, sed ipse per se possessionem accipiat, intrusus est; & allegat Doctores in *cap. super eo, il 2. de appellat. Rota decis.19.de concess. præb. in nouis.*

Limita, vt hæc pœna non procedat in foro interno, quia erit tutus, si literæ erant expeditæ, & non amittit ius suum, licet peccet: *Nauarr.loc.cit.num 1.per cap.si tibi absenti, de præben.in 6.* Et procedit etiamsi in Breui executoriali, seu literis adsit clausula, *constito tibi prius, &c.* quia non requiretur noua immissio, quia non suspendit illa conditio titulum, sed immissionem in possessionem per manum executoris faciendam: & quòd illa pœna priuationis non liget ante sententiam declaratoriam, ait *Archid.in d.cap. eum qui, & ibi Gemin. num.6.in fin.Ioan.Andr.& Franc.ibid.in §.insuper, in princ.* Imò quod ille textus puniat tantùm violentum possessorem, & quòd iste non dicatur violentus, sed furtiuus, tenent *glos.ibi verbo, violento, Ioan. Andr. & Gemin.num 9.* saltem si possessio erat vacua, vt ait *Lapus ibid. & Francus col.1.* Imò quòd etiam si non vacuam possessionem ingrediatur inuitis possessoribus, sed non resistentibus, non incurrat pęnam illam, ait *Castropalao tom.2.tract. 13.disp.2. punct.33.in fin.*

CAPVT VII.

Gratia pensionis vtentes litteris non expeditis tempore legitimo.

I. QVamuis multi Doctores dixerint pensionarium posse exigere pensionem reseruatam in foro conscientię per solam signaturam, si certus sit de concessione, seu reseruatione, etiam ante litterarum expeditionem, vt *Nauar. cons. 6. nu. 1. de renunc. Gigas de pension.q.34.numer. 4. Sarnen. Mandos. Henriq.apud Garziam p.4.cap.2. num.35.& 36.* Tamen contraria sententia est vera, & tenenda; saltem attento stylo Curiæ, quia tempore Gregorij Decimitertij cœpta est apponi clausula illa, *vigore litterarum desuper expediendarum, nec aliàs persoluenda*; vt *Garzias num.39.* Deinde à tempore Sixti V. cœpta est apponi clausula illa, *vigore litterarum desuper conficiendarum, nec antea, & aliàs præsens reseruatio nulla sit eo ipso. Garzias num. 41.* Deinde à tempore Clem. VIII. cœpta est apponi illa clausula, *vigore litterarum Apostolicarum infra nouem menses proximos expediendarum, nec aliàs: & aliàs præsens reseruatio nulla sit eo ipso.* Vnde sequitur quòd si pensionarius exigat ante litterarum expeditionem pen-

pensionem,vel post expeditionem factam post nouem menses; etiam in foro conscientiæ priuatur omni iure suo, & tenetur restituere percepta, etiamsi postea litteræ expediantur; neque illi clausulæ potest renunciari de consensu partium,quia est ad fauorem Officialium Cancellariæ. *Garzias num.* 41. & ità sæpiùs est à Rota decisum,vt *Mantica decis.286. & decis. 300. per totam & Rota decis.270.num.1.par.2. recent.& Rota decis.68. num.4.p.1.posthum.Farinac.& decis.387.par.2.posthum.*

Limita,vt non procedat illa clausula, seu pœna in pensionibus Palatinorum, seu familiarium Papæ, quia in earum reseruatione apponitur clausula, *vt sola signatura sufficiat*,vt *Garzias num.34.*

Limita secundò, quod facilè datur restitutio aduersus lapsum nouem mensium,vt *Garzias ibi.*

Limita tertiò, quòd à dicta pœna priuationis iuris pensionis excusatur,qui bona fide,ignorantia inuincibili exegit pensionem ante litterarum expeditionem, quia est lex pœnalis:tenebitur tamen ad restitutionem illorum fructuum perceptorum ante expeditionem litterarum, sed poterit præscribere triennali possessione, seu retentione bona fide: ita *Rota decis.387.num.3. & 4.par.2.posth.Farinac.* Et quamuis *Mantica d. decis.* 300. dicat hanc priuationem non esse pœnalem, sed ob defectum formæ, ideo non excusari qualibet causa; tamen etiam ipse concedere videtur excusari ob ignorantiam inuincibilem, quia est aliquo modo pœna, vt priuatio iuris cœpti acquiri. Item non irritatur dicta reseruatio, si ipse intra tempus soluit iura Cancellariæ, quia illa lex est irritans ob fauorem Officialium Cancellariæ, vt consequantur sua emolumenta, eisque non fraudentur; vnde si eis est satisfactum, cessat finis illius pœnæ,& clausulæ irritantis.*Rota ibi. numer. 7. d. decis.387.cum alijs ibi relatis.*quia sufficit per æquipollens esse satisfactum menti Pontificis, *Rota diuers. dec. 15.num.3.lib.3.& d.decis.387.*

Limita quartò, vt breui tempore post nouem menses possit purgare moram litteras expediendo, v. gr. intra 15.vel 16.dies. *Rota ibi num. 5. cum Caputaquen, & Sarnen.*

II. Excommunicationem Papæ reseruatam incurrere exigentem, & soluentem pensionem litteris non expeditis post sex menses à die concessionis,seu reseruationis,ait *Sanchez lib.8. de matrim. disp. 29. num. 6. in fin.cum Corduba.Manuele,& Vega.*

Sed aduerte, quòd hoc solum procedit, quando ex pacto præcedenti inter resignantem, & resignatarium esset de pensione sic soluenda conuentum, quia tunc incurrunt in pœnas simoniæ confidentialis, ex Bulla Pij V 85.incipit,*Intolerabilis*, §. 3. vt notat *Corduba q. 166.in fin.Paris.de confid.q.49.Garzias par.4.cap. 2. nu. 45.* & procederet etiamsi solueretur pensio ante dictos sex menses, ex stylo supra relato. Si autem non præcessisset pactum de soluenda pensione sine beneplacito Apostolico, vel ante litterarum expeditionem, sed sponte resignatarius solueret pensionem indebitam, non incurrerent in pœnas simoniæ prædictas in foro conscientiæ, quamuis pro foro externo præsumerentur Simoniaci confidentiales, ex *d. Bulla loco cit. Garzias ibid.*

CAPVT VIII.

Gratiæ subreptio, vel obreptio in Curia Romana.

Nota quòd obreptio, vel subreptio in rescriptis gratiæ Principis,vel Legati de Latere,vitiat gratiam ipso iure, secus in rescriptis iustitiæ, nisi opponente aduersario. *Sanchez.lib.8.de matr.disp. 21.num.3. Garzias de benef.p.8.c.3.nu.1.Paul.Layman. lib.1. tract. 4.cap.22.num. 17.Buratt.decis.74.num.6.* Item secus in prouisionibus,seu concessionibus Ordinariorum,quia ibi non dicuntur gratiam facere, sed ex officio prouidere, secundùm communem Doctorum sententiam, quos allegat, & sequitur *Garzias de benef. p.8. c.3.n.3.* quam ostendit procedere etiam in licentijs, & dispensationibus & absolutionibus à censuris, quæ ab Ordinarijs,seu Episcopis conceduntur, vt apud eum *à nu:3, ad 12.* Vnde infert *num. 8. & 9.* cum authoribus per ipsum citatis, non dici ordinatum sine dimissorialibus sui Ordinarij, qui dimissorias obtinuit falsa patrimonij, aut bonarum qualitatum assertione; atque ita ostendit Ordinarij prouisionem non irritari ob subreptionem, seu inficiationem circa aliquam qualitatem etiam à iure communi requisitam, dummodo tamen à iure aliàs non sit irritata prouisio,ex defectu qualitatis illius. Quamuis contraria sententia,scilicet Ordinarij quoque prouisionem per subreptionem, vel obreptionem obtentam nullam esse, sit satis probabilis, quam tenent *Sanch. loco cit.numer.4.*& alij multi apud *Garz. nu. 9. & 11.* Item quòd absolutio à censura per subreptionem, seu falsam assertionem,circa causam,ob quam lata fuerat obtenta, sit inualida, tenent *multi DD. quos allegat Garzias nu. 11.* & tenet *Sayr. de cens. lib. 2. cap. 21.nu.27.*vbi plures allegat.

Sed benè distinguit *Rota decis. 7. de sent.exc. in non. & Verall. decis.1. verb. Absolutio,*vt absolutio ex falsa causa impertita à censura ab homine valida sit,vt non possit reintrusio fieri,nisi cum noua sententia. Secus si sit censura lata à canone,seu à iure.

Amplia primò, quod licet quando materia gratiæ est diuidua, eatenùs vitietur gratia ob subreptionem, quatenùs intrat subreptio, & eatenùs sustineatur quatenùs vera facta est expressio, v. gr. si quis impetrauit pensionem super beneficio grauato alia pensione,& non est facta expressio integræ quantitatis illius; erit valida reseruatio secundæ, quatenus concurrit cum quantitate prioris expressa; Tamen si gratia, vt puta pensionis,est concessa sub conditione,v. gr. dummodo remaneant tot Titulari, aut cum clausula, nec aliter &c. per subreptionis vitium etiam in qualibet minima parte, gratia in totum vitiatur, vt *Rota apud Rubeum decis.169.per totam.*

Amplia secundò, quòd subreptio,vel obreptio vitiat gratiam, etiamsi per ignorantiam, & bonam fidem contingat; quia non est pœna,sed defectus intentionis, & voluntatis Principis.*Sanch.num. 19. Layman nu.18. Filiuc.tract.10.nu.339.* Sed quando est dolosa vitiat in totum:si bona fide, vitiat tantum capitula illa, in quibus contingit veritatis mutatio. *c. super litteris, 20. de rescript.*

rescript.c.si eo tempore,eo.tit.in 6.

Amplia tertiò, quòd si gratia sit à Papa concessa ex subreptione, non reualidatur, neque sanatur vitium per causam falsam expressam ex post facto verificatam; quamuis sanetur defectus gratiæ concessæ à Papa scienter ob causam illegitimam, seu insufficientem, si superueniat causa sufficiens: ita *Sanch. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 6. num.* 14.

Amplia quarto, quòd in gratiosis omnis subreptio etiam minima vitiat, etiam si Papa idem esset aliàs concessurus, *Rot. p. 1. nouiss. decis.* 435. *nu.* 1. cum allegatis. Vnde sequitur, quod impetrata dispensatio de contrahendo, vel alienando, non iuuat pro contracto, vel alienato, vel è contra, *Rota ibi nu.* 1.

Item ex hoc sequitur, quòd vitium obreptionis non sanatur per superuenientiam qualitatis ementitæ. *Rota recent. pa.* 1. *dec.* 158. *nu.* 2. *& 3.*

Amplia quinto, quòd est subreptio, siue aliàs Princeps non esset concessurus, vel non tàm facilè. *Rot. dec.* 70. *nu.* 1. *in collec. Farin. de contrac.* vbi etiam *numer.* 3. quod ad hoc probandum, an Papa esset difficiliùs concessurus, inspiciendus est stylus Curiæ. Vnde si in supplicatione plures causæ fuerunt narratæ ad faciliùs impetrandum omnes sunt verificandæ, vt *dixi par.* 1. *cap.* 30.

Limita primo, quòd tunc solum dicitur subreptio, vel obreptio, quando aliquid reticetur veri, vel exprimitur falsum, ita quod si fuisset veritas expressa, Princeps iudicio prudentum non censeretur illam gratiam concessurus, vel non eodem modo, vt *Sanchez disp.* 21. *num.* 17. *Garzias par.* 6. *cap.* 2. *num.* 200. vbi de communi testatur. Vel etiam quando iura, aut stylus Curiæ talem circumstantiam exprimi volunt tanquam conditionem sine qua non. *Bellam. decis* 698. *Sanchez num.* 13. *Mascard. de probat. conclus.* 846. *num.* 2. *Layman. nu.* 18. Quotiescunque enim efficitur per facti alterationem, vt Papa deuiet à stylo Datariæ &c. dicitur subreptio. *Rot. decis.* 105. *num.* 1. *pa.* 2. *recen. cum alleg.*

Non tamen irritat gratiam subreptio, seu reticentia circa qualitates extrinsecas, quæ neque de iure, neque de stylo Curiæ exprimendæ sunt, etiamsi Princeps ijs cognitis ex priuata affectione non esset gratiam concessurus, *Sanch. d. nu.* 17. *cum alleg.*

Limita etiam secundò, quòd subreptio ob præiudicium tertij sanatur consensu eius, de cuius interesse agitur, *Rota Seraph. decis.* 268. *nu.* 7. vbi plurimos Doctores congerit in *cap. super eo, de off. deleg.* Item tollitur vitium subreptionis à Papa per clausulam, quòd non possit dari de subreptione, &c. & iuuat pro foro externo, donec Papa os aperiat parti in Signatura Gratię, vt *Caputaq. dec.* 218. *p.* 3. *Garz. p.* 6. *c.* 3. *n.* 98. *Göz. gloss.* 66. *n.* 19. *&* 53. An autem iuuet etiam in foro conscientiæ ante oris aperitionem, negat *Garz. ibi*, sed puto spectandam esse intentionem Papæ, vt *Caputaq. dec.* 128. *par.* 1. & ad eum pertinet suam intentionem declarare, *l. Neratius consultus, ff. de reg. iur.*

II. Ex Bulla Pij V. 21. incipit, *Cùm sicut*, Curiales, Scriptores, & Sollicitatores, qui vt facilius dispensationem impetrent, mutant narrationis substantialia, vnde gratia redditur irrita, incurrunt pœnas latas contra falsarios litterarum Apostolicarum, atque ideo sunt excommunicati, secundum *Gloss. & Cardin. in Clem. de consang. Gig. de pension. q.* 6. *num.* 11. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 141. *Henriq. lib.* 12. *de matr. cap.* 3. *num.* 7.

Sed contraria sententia est communis, quia illa Bulla tantum disponit, eos puniri pœna falsi pro foro externo; neque isti possunt dici falsarij litterarum Apostolicarum, neque Supplicationis signatæ, sed falsarij narrationis supplicationis solius oblatæ, ideo non incidunt in pœnas falsariorum dictarum litterarum, & supplicationum, inter quas est excommunicatio, vt dixi *supr. verbo, falsum*, & ita tenent *Manuel. to.* 1. *summ. c.* 239. *in fin. Vega to.* 1. *summ. cap.* 88. *casu* 4. *Sanch. lib.* 8. *de matrim. disp.* 21. *num.* 58. *Filiuc. tract.* 16. *num.* 185. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 5. vbi plurimos allegat.

III. Alij dicunt dictos impetrantes per subreptionem litteras Apostolicas incurrere excommunicationem latam *in c. ad falsariorum, de crimine falsi*, contra impetrantes litteras falsas, si isti sub nomine alterius ficto supplicent, & impetrent litteras. Ita tenet *Marius. Alter. lib.* 5. *disp.* 7. *cap.* 5. *in princ. tom.* 1. Sed contra est tenendum, vt *Sayr. ibid. num.* 5. *& Filiuc. num.* 186. quia isti dicuntur veras litteras impetrare per falsum extrinsecum, scilicet litteras subreptitias, non autem falsificare.

IV. Subripientes expeditionem litterarum Apostolicarum gratuitam, faciendo in eis exprimi, impetrantem habere illas qualitates, ob quas solent litteræ Apostolicæ talibus gratis concedi, vt esse Commensalem, aut Nepotem Cardinalis, aut Abbreuiatorem, & Scriptorem litterarum Apostolicarum, incurrunt excommunicationē, Papæ reseruatam, & gratia seu concessio facta per tales litteras est nulla, ex Bulla Innoc. VIII. Constit. 7. vel xj incipit. *Cum sicut, Barbos. alleg.* 50. *num.* 118. *Cherubin. in Comped. eiusdem Bullæ. Rota diuers. decis.* 176. *nu.* 1. *par.* 3. Vbi allegat ad hoc *extrau. Alexandri & Leonis.*

Amplia, vt procedat etiamsi ille procurasset ad hunc effectum se fieri Commensalem, seu Familiarem Cardinalis, quia illa qualitas affectata ei non suffragatur. *c. fin. de verbor. signific. ibi Gloss. verbo, quæsiti propterea, vel recepti, & ibi Ioan. Andr. num.* 2. *Gemin. num.* 5, *Anchar. num.* 2.

Limita, quòd ijs, pro quo impetratæ sunt tales litteræ subreptitiæ quoad gratuitam expeditionem, si fuit fraudis ignarus, triennalis regulæ beneficio frui poterit, per ea quæ *Gomez. in reg. de trien. q.* 51. *Sanchez consil. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 31. *num.* 15.

Subripiens litteras gratuito, ficta qualitate personæ oratoris, tenetur restituere Officialibus Cancellariæ quidquid soluendum verè erat, non ementita dicta qualitate pro expeditione litterarum, quia salua debet esse merces Officialibus: nam etsi litteræ fuerint irritæ, tamen per eos non stetit, & ipsi suam operam impenderunt; Secus est in impetrante litteras falsificatas, aut falsante eas. *Nauar. consil.* 10. *de spons. consil* 29. *de Pœnit.* quia nihil tenetur soluere, cùm officiales non expedierint literas veras. Item secus in eo, qui per obreptionem, vel subreptionem, compositionem minorem, aut nullam soluit pro dispensatione in Dataria, quia hic tenebitur quidem soluere mercedem officialibus, non tamen compositionem, seu condonatio-

natio-

nationem, quia nulla fuit gratia, & etiam si impetret postea reualidationem in Pęnitentiaria, non tenetur de iure communi soluere iura ista Datariæ, quia Pęnitentiariæ gratia gratis conceditur ex *Bulla Reformationis Pij V.* & quia solùm valet pro foro conscientię, ita *Nauarr. ibid. & Sanch. lib. 8. disp. 34. num. vltim. de matrim.*

Sed hodie in hoc aliud est cautum ex speciali Vrbani VIII. Summi Pontificis ordinatione ad coercendam malitiam fraudantium Datariam, vt in certis casibus non reualidet Pęnitentiaria, nisi solutis iuribus Datariæ. Restitutio autem, quæ fieri debet Officialibus Cancellariæ, fieri debet ipsi Collegio Cancellariæ, etiamsi aliqui sint mortui. *Nauar. cons. 10. num. 3. & 6. de iniur. & damn. dat.* quia debitum est respectu Collegij immediatè, & idem manet Collegium, per *l. proponebatur, ff. de iudic.*

De subreptione gratiæ beneficij, vel pensionis ob valorem falsò expressum, dixi infra *verb. valor. c. 1.*

CAPVT I.

Habitum Clerici, vel Religiosi militares dimittentes.

I. Clericus in minoribus, etiam non coniugatus omnino deserens habitum, & tonsuram clericalem, amittit omnia priuilegia clericalia, vt dixi *verbo, Apostasia, c. 4. in princ. & num. 6.* Item Clericus in sacris, vel beneficiatus habitum deponens, & sæcularibus negotijs se immiscens, & tertiò monitus non resipiscens, priuatur priuilegio Canonis, vt ibi *dixi num. 7.* Item Clericus in minoribus coniugatus, si in habitu, & tonsura non incedit, amittit omne priuilegium clericale, vt dixi *ibi num. 6.*

II. In Bulla Sixti V. 92. incipit, *Cum Sacrosanctam*; statutum est, vt Clerici, etiam in minoribus, vel prima tonsura, beneficia, aut pensiones obtinentes, etiam coniugati, aut exempti, tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet talares, vel si milites sint, habitum suæ militiæ conuenientem deferre debeant; & in futurum talibus solum beneficia conferri, aut pensiones reseruari possint, qui actu Clerici existant, in habitu clericali, & tonsura, vel militibus in habitu suo conuenienti incedentibus: aliàs prouisio, seu reseruatio sit nulla; & hoc quidem vt prærequiratur clericatus est certum etiam de iure communi, aliàs collatio est irrita. *Garz. p. 7. c. 1. q. 1. & num. 15. Em. Sà. verb. Benefic. numer. 32.*

Item vt Clerici, si habitum, aut tonsuram non gestauerint, & milites habitum suæ religionis, vt supra, ipso iure sint priuati omnibus beneficijs Ecclesiasticis, nulla monitione, aut sententia expectata, & beneficia habentes talibus pensionibus grauata non teneantur vlterius eas soluere; & ea beneficia sic amissa perpetuò remaneant collationi Sedis Apostolicæ reseruata.

Amplia, vt ad has pœnas sufficiat, si quis semel in publico sine causa rationabili incedat sine habitu clericali, seu militari, *Garz. pa. 7. c. 1. numer. 1. Viuald. in dictam Bullam, num. 10.*

Limita, quòd Sixtus V. in alia Bulla, quæ incipit, *Pastoralis, §. 6.* declarauit pensionarios non teneri ad habitum Clericalem, nisi postquam pensiones exigere cœperint, vel per eos steterit, quominus exigant. vide *Garziam de benef. par. 1. cap. 5. num. 13.*

Limita secundo, ex eadem Bulla, §. 2. declaratum esse à Sixto V. vt non contineantur in dicta pœna, & præcepto habitum gestanti pensionem habentes non excedentem 60. ducatus auri de Camera. vide *Garziam num. 12.*

Limita tertiò, vt non contineantur familiares Papæ in inferioribus ministerijs deseruientes, vt *ibi §. 3.*

Limita quartò, vt nullam pœnam, neque peccatum committat Clericus non gestans habitum & tonsuram ob aliquam necessitatem, seu ob aliquod graue incōmodum vitandum, vt *c. penul. ibi gl. verbo causa timoris, de vit. & hon. cleric. Capell. Tholos. decis. 104. Cherubin. super ea Bulla Sixti V. 92. Schol. 2.*

Limita quintò, quòd etsi ex vi verborum Bullæ videatur hæc priuatio ligare etiam pro foro conscientiæ ante declaratoriam, quia infertur defectu conditionis, seu modi requisiti ab initio, & quia videtur pœna merè priuatiua non requirens factum hominis positiuum ad sui consummationem: & ita *Garzias nu. 14. Filiucc. tract. 47. c. 7. num. 5.* tenent tamen probabile esse illam pœnam priuationis beneficiorum, & pensionum, non habere locum in foro conscientię ante declaratoriam, neque teneri ad restitutionem fructum ante declaratoriam, quia est pœna priuans iure quæsito, & possesso: ita *Azor. tom. 2. lib. 8. cap. 10. q. 3. Nauarr. consil. 3. de vit. & honest. Ledesm. apud Garziam par. 1. cap. 5. num. 14. & Garzias p. 7. c. 1. num. 24.* ait forte non esse vsu receptam eam Constitutionem quoad pœnam priuationis, vel incapacitatis ob non delationem habitus, & tonsuræ in tanto rigore. Alij autem dicunt ad eam pœnam priuationis requiri monitionem, & contumaciam pro foro conscientiæ; ita *Castropalao tom. 2. tract. de beneficys, disp. 1. punct. 11. §. 10. num. 10. & Azor. loco cit.* Alij tamen putant eam pœnam ligare in foro conscientiæ. Certum est, quod beneficiatus poterit denegare pensionem excipiendo ex hac Bulla, vbi sit vsu recepta in hoc rigore: quod est intelligendum, quando incipit pensionarius publicè sine habitu incedere. *Garzias par. 7. c. 1. n. 19.*

CAPVT II.

Habitum Religiosi dimittentes.

Ex *c. 2. ne Cler. vel Mon. in 6.* vt periculosa euagandi materia Religiosis subtrahatur, cautum est à Bonifacio VIII. ne de cætero aliquis Religiosus tacitè, vel expresè professus habitum Religionis suæ dimittat; si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, quæ tamen non est reseruata. Hunc textum latè examinat *Sanchez in decal. lib. 6. c. 8. à num. 39.* vbi notat, ad hanc censuram incurrendam requiri, vt dimissio habitus sit temeraria, & apta attentis circumstantijs ad periculosè euagandum. Vnde si regularis dimittat habitum iniustè vexatus, vt fugiat occultè recurrendo ad Superiorem mediatum, cum aliter non possit

possit sibi consulere, si iniustitia vexationis sit manifesta, non incurrit in hanc censuram, vt dixi *verbo, Religiosus c.5. & cap.7.*

Hinc etiam ait *Suar. to.4. de Relig. trac.1 lib.3. c.1. n.27.* dimissionem habitus intra claustra per se loquendo non esse peccatum mortale, & in omni casu etiam si fiat animo euagandi non inducere pœnam hanc excommunicationis.

Sed quæres quis possit licentiam dare, seu dispensare ad habitum regularem dimittendum. Respondeo, quod si agatur de dimissione ad modicum tempus, ex causa rationabili, potest Prælatus ipsius Religiosi licentiam dare, vt *Suar. eod. tom.4. tract.1. lib.1. cap.5, num.17.* Si autem agatur de dimissione perpetua, vt remanendi in sæculo in habitu clericali, solus Papa concedere potest hanc dispensationem, vt *Suar. d.c.5. num.17. Nauar. cons.70 numer.5. & 10. de Regul. & Sanch. in decal. lib.4. c.20. num.22. in fin.* Et idem dicendum de licentia remanendi sine habitu ad longum tempus, vt *Suar. & Sanch. ibi:* quia inquiunt esse rem grauissimam, & valdè à religioso statu alienam. Neque potest Papa hanc licentiam dare, seu dispensare nisi ex magna causa, vt cum necessarium iudicetur ad subueniendum graui necessitati parentum, ita *Sanch. d.cap20. num. 22.* vel ad scandala grauia auertenda, *cap. Deus qui, de vit. & honest. Cler.* vel causâ grauis infirmitatis, quando aliter commodè curari non potest, vt patet ex *formula Sacræ Pœnitentiariæ, tit. facultas absoluendi, & dispensandi. cap.6.* & per ea, quæ *Sanchez lib.6. in decal. cap.7 num.82.* Item ob graues molestias, & persecutiones in sua Religione, & dissensiones, cum magna difficultate inueniendi beneuolos receptores in alia Religione etiam laxiori, vt *Sanch. ibi cum Nauarro.* Item quoties id necessarium esset pro magno bono publico patriæ, seu Regni, seu Ecclesiæ, seu pro salute spirituali populi alicuius, vt conuersione ad fidem, vt *Menoch. de arbitr casu 504. num.16.* & facit *d. cap. Deus qui.* Quòd si Papa prædictam dispensationem concederet sine iusta causa, talis Religiosus non esset tutus coram Deo, quia agitur de obligatione iuris Diuini: ita *Menoch. ibi num.1. Sanch. d cap.7. num. 51. & 67.* Ad modicum autem tempus potest concedi licentia etiam ex causa non graui, sed mediocri, quia habitus non est de substantia religiosi status, ita *Suar. num.13. & 15.* Vnde poterit etiam interim officia sacerdotalia exercere, vt *d.cap. Deus.* Potest tamen etiam Prælatus concedere licentiam habitum deponendi ad longum tempus, indirectè, seu in consequentiam, quando necessarium fuerit ad exequendum munus sibi iniunctum ab eodem, vt si mittat eum ad prædicandum inter hæreticos, seu infideles, vt *Suar. d c.5. num.17 lib.1. tom.4 de Relig.* per *d.cap. Deus, qui.* Aliter verò licentiam dare non potest Superior, vt *Triden. sess.25. c.19. de Regular. & sess.14. cap.11. refor.* Adde quòd neque Religiosus effectus Episcopus potest dimittere habitum suæ Religionis, aliàs incurrit in prædictam excommunicationem, vt tenet magis communis DD. sententia apud *Sanch. lib.6. c.6. num.23.*

CAPVT III.

Habitum prophanum Clerici, & Religiosi gestantes.

I. IN *Clem. 2. de vit. & honest. Cleric.* Clemens V, in Concilio Viennensi statuit pœnas contra Clericos, & Religiosos virgata, vel partita veste publicè vtentes, id est diuersis coloribus texta, seu varia, *Suarez de censur. disp.31. sect.3. num.1.* vel vt alij dicunt, vestis bordata, scilicet virgis diuersi coloris ornata: ita *Auila tract. de suspens. disput.5. dub.8. casu 11. Henriq. lib.13. c.39. num.3. lit A.* Pœnæ autem sunt ibi latæ sententiæ, scilicet contra Clericos beneficiatos, suspensio per sex menses à perceptione fructuum beneficiorum suorum; contra non beneficiatos non sacerdotes inhabilitas per sex menses ab obtinenda beneficia Ecclesiastica. Contra Dignitates autem, aut Personatus, aut beneficium curatum habentes, est suspensio per annum à perceptione fructuum suorum beneficiorum. Contra Sacerdotes verò, & Religiosos inhabilitas per annum ad beneficia obtinenda.

II. Item in *eadem Clementina* prohibetur, ne Dignitates, aut Personatus, aut Curati, aut Sacerdotes, aut Religiosi infulam, aut pileum lineum publicè portent in capite, aliàs easdem pœnas respectiuè ipso facto incurrant. Intelligunt autem Doctores pileum lineum, pileolum, seu birretum lineum, quale est quod nocte haberi solet, vt *Cardin. ibid. Angel. verbo, Clericus, 4. num 2. Sylu. verbo, Clericus, 2. num.1, & alij.*

Limita autem dictæ Clementinæ omnes supradictas pœnas, & prohibitiones, vt non procedant, si ex rationabili causa prædictæ vestes gestarentur, vt infra dicam.

III. Item *in eadem Clementina* prohibetur supradictis vsus epitogij, seu tabardi foderati vsque ad oram, & ita breuis, quòd vestis inferior notabiliter videatur: & statuit, vt Clerici sæculares, & Religiosi administrationem habentes, teneantur intra mensem illud dare pauperibus; alij autem Religiosi Superioribus illud consignare: aliàs beneficiati modo, distinctioneque prædicta suspensionem, alij verò inhabilitatem respectiuè incurrant eo ipso. Sed hoc etiam limita, nisi ex rationabili causa illud gestaretur, vt *Cardin. ibi,* & intellige, quando publicè vtantur, secus si domi, vt Doctores supra citati exponunt.

Nota, quòd licèt aliqui Doctores dicant pœnas dictæ Clementinæ esse desuetas, vt *Henriq. & Auila loco cit.* tamen contra est *Triden. sess. 14. cap. 6. reform.* vbi dictam Constitutionem innouat.

Nota etiam, quòd licet Clerici in minoribus non beneficiati non teneantur incedere in habitu Clericali, si tamen incedant in habitu, & tonsura, & supradictas vestes ferant, incurrunt in easdem pœnas, vt constat ex *eadem Clem Angel. & Syluest. loco cit. num. 2.*

IV. Ex *Concilio Constantiensi* sub Martino V. *sess. 43. in fin. tit. de vita, & honest. Cleric.* prohibetur Clericis, & Regularibus, ne manicas ad cubitum pendentes, & longas vestes cum magna, & sumptuosa superfluitate, etiam fissas retrò, & in lateribus cum fodraturis vltra oram exce[illegible]ibus habeant, dum intersunt Diui-

Diuinis Officijs: & contra facientes beneficia, vel officia in Ecclesia habentes, pro qualibet vice incurrant eo ipso suspensionem à perceptione prouentuum Ecclesiasticorum per mensem; & fructus Fabricæ illius Ecclesiæ applicentur, vide de hac re *Bernard. Diaz cap.78.num.5. praxis*.

CAPVT I.

Hæresis externa.

I. HÆresis per actum externum inducit primò pœnam excommunicationis iure communi latam, *c. Acatius 24. q.1.c.ad abolendam, c.excommunicamus, il primo, de hæreticis, c. nouerit, de sent.excommun.* quæ licet ex prædictis locis non sit reseruata, vt notat *Caiet. verbo excommunicatio, cap.1. Sanchez lib.2.in decal cap.9.num.2. Nauar.cap.27.num.52. & consil. 1. de constit.num.41.q.14.* tamen hodie reseruatur Papæ in Bulla in Cœna Domini, *cap.1.*

II. Hæreticus efficitur infamis infamia iuris, *cap. alieni, 2. q.7. cap.infames, 6.q.1. Sanchez lib.2.cap.26. à numer.1 Farinac.de hæresi, q.189.num.56.*

III. Irregularis quoque efficitur hæreticus, *cap.2.de hæret.in 6.* vbi dicitur, hæreticos ad nullum Officium Ecclesiasticum admittendos, & irritum decernitur, quod in contrarium actum fuerit, & expressiùs in *Epistola 22. Innoc. I. cap. 1. ad Episc. Maced.* vbi etiam reuertentes ad fidem Catholicam ab hæresi remanent irregulares, vt promoueri nequeant, & est communis sententia, vide *Sanch.lib.2.cit.cap.25.numer.2. Layman tractatu de irregular. cap.4.num.11.in fine*.

Hoc tamen dictum multi limitant, vt reuersus ad fidem catholicam non sit irregularis, si hæresis non fuit notoria: vt *Layman loco cit. & Sayr.lib.7. cap. 12. num.16.Garz.de benef.p.11.cap. 10. numer.83. cum seq. Auila, Philiarc.Perez. Eman.Sá, Henriquez, apud Sanctarellum tract.de hæresi, cap. 25. num. 2.* idem tenent *P.Cornejo, Hurtado, & Tannerus apud Dianam, par.4. tract.2. resol.46.* Sed contraria est probabilior, & communior, quàm tenet *Suar.de censur.disp.43.sect.1.Sanchez, Sanctarel. & Diana locis prœallegatis, cum alijs Doctoribus*.

Item aliqui limitant, vt non procedat in conuersis etiam ab hæresi notoria in regionibus palàm infectis, vbi hæreses impunè grassantur, *Nauarr. consil.1.de constit.q.14.num.42.Layman tract.de irregul.loco cit. cap. 4. numer.vlt.in fin.& lib.2. tract. de fide cap. 16. num. vlt. §.6. Sanch.lib.2.cap.9.num.9.*

IV. Priuationem etiam incurrunt hæretici omnium officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, *cap.miramur, 24.q.1.cap.ad abolendam, §. 1. de hæret. Sanchez lib 2 cap.26. num.6.Suarez de fide, disp.21.sess.5. nu.20.* & inhabilitatem ad omnia illa, & similia. Sed multi limitant, vt procedat de hæresi publica tantum, *Sanch. cap.26.num.1.Garz.par.11.cap.10.num.81.*

Item priuationem incurrunt omnium officiorum publicorum, & dignitatum laicalium, & inhabilitatem ad huiusmodi consequenda, *l. infamiam, C. de decur. lib.10.cap.vt commissa, §.priuandi, de hæret.in 6. Sanch. lib.2.cap.26.num.6.*

Item incurrunt priuationem omnium bonorum, & iurium suorum, & actionum, quæ confiscantur ipso iure, *l.Manichæos, §.1. C.de hæret. cap.excommunicamus, il 1. §.damnati, de hæret.cap.cum secundum leges, de hæret. in 6.Clemen.2.eod.titul.Suarez de fide, disput. 22. sect.2. Sanchez lib.2.cap.22.num.7.*

Hinc etiam hæretici priuantur iure Patriæ potestatis in suos filios, & sic filij ipso iure sunt emancipati, & sui iuris effecti, *cap.2.§.fin. de hæret.in 6.* Vxor, aut Vir liberatur à subiectione, & obligatione debiti matrimonialis; & si iudicio Ecclesiæ talis fuerit separatus, tunc etiam Marito, vel Vxore ad fidem catholicam reuerso, non tenebitur reddere debitum coniux innocens, si religionem ingredi malit, *cap.vlt.de conuers.coniug.Sanch. lib.2 cap.24.num.6. Layman lib.4.tract.de fide, c.16.num. 4. §.6.* Similiter serui liberi fiunt, & subditi soluuntur iuramento fidelitatis, & iure subiectionis, *Sanchez lib.2. cap.24.num.13.*

Limita, quòd præfatæ pœnæ temporales non procedunt contra hæreticos regionum palam infectarum, vt *Nauarr conf.12.num.10.& 12. de hæret. Henriq.lib.14. cap.5.num.4.Layman lib.4.tract.de fide, cap. 16. §.sexta est, & tract. de irregular. cap. 4. in fin.* quando scilicet sunt tolerati, nec est bellum indictum; neque procedit de bonis fidelium sub Principe hęretico, vel infideli, etiam si bellum sit indictum, vt de bonis christianorum subditis Regis Angliæ, vel Turcis: vide infra *ver.Schismatici, cap.1.*

V. Immunitate Ecclesiastica loci sacri non fruitur reus hæresis ex Bulla Gregorij XIV. de qua dicam *verbo Immunitas cap.1.*

VI. Inhabilis semper remanet ad confessiones sæcularium audiendas Sacerdos, qui semel publicè, vel secretè abiurauit de hæresi formali; etiamsi ei fiat generalis abolitio, seu gratia, ex Decreto Pauli IV. relato à *Maiolo lib.5.cap.46 num.3. & 6.*

VII. Item si quis fuerit deprehensus semel in schismate, vel hæresi, vel confessus, vel conuictus de his, talis in Pontificem Romanum nunquam eligi potest, aliàs electio esset nulla; neque tractu temporis, aut longa possessione reualidabitur; & quilibet quandocunque apparuerit hoc crimen, ab eius obedientia discedere potest, nulla super his declaratoria expectata ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cum ex Apostolatus*; & sic habes vnam exceptionem, quæ potest opponi contra electionem Papæ, licet regulariter nulla obijci possit, & de hoc vide *Azor.lib.4. c.5.q.7.p.2.*

VIII. Denique hæreticus moriens priuatur Ecclesiastica sepultura: de qua re vide infra *verbo, Sepultura, cap.4.* vbi de pœna sepelientis hæreticum, & de alia, quòd locus ille perpetuò remanet pollutus, & irreconciliabilis, *cap.2. de hær.in 6. in princ.*

IX. Filij hæreticorum diuersas pœnas incurrunt, vt dicam infra *cap. 3.*

X. Relapsus in hæresim, quam abiurauit, vel postquam se purgauit à suspicione vehementi, tradendus est Curiæ sæculari puniendus ab illa, *c. ad abolendam, §. illos quoque de hær.* sed si erat solùm suspectus leuiter, si relabatur, non est pœna relapsorum puniendus, *c.accusatus de hæret.in 6.*

CA-

CAPVT II.

Hæreticorum receptatores, defensores, fautores, & credentes Hæreticis.

I. Excommunicationem maiorem incurrunt latam in *c. excommunicamus, il primo, §. credentes, de hæret, & c. nouerit, 49. de sentent. excommunicat.* Et licet ex dictis capitibus non sit reseruata, est tamen hodie reseruata in Bulla Cœnæ Domini *cap. 1.* Et ad hanc censuram incurrendam non est necesse, quòd principalis, id est, hæreticus sit denunciatus nominatim, quia hæ actiones secundariæ per se primò puniuntur, *Sanch. lib. 2. cap. 10. num. 6. Suarez de fide, disp. 24. sect. 2. num. 7.*

Limita, vt procedat, si dictæ actiones fiant ob causam hæresis formaliter; secus si ob consanguinitatem, vel amicitiam, vel misericordiam, *Sanch. ibi num. 4.* cum communi: nisi talis fauor, seu communicatio redundaret in fauorem hæresis, *Suar. de fide disp. 24. sec. 1. num. 9. Farinacc. q. 182. num. 132.*

Item receptatores, fautores, & defensores hæreticorum, si communicent cum illis nominatim denunciatis, incurrunt excommunicationem aliam maiorem etiam in Bulla Cœnæ ratione participij in crimine, si communicent cum eo in causa hæresis, seu ob hæresim, *c. nuper, de sententia excommunicationis*. Item incurrunt ratione dictæ excommunicationis, vltra excommunicationem maiorem supra dictam, etiam excommunicationem minorem, per *c. excommunicatus, c. sicut Apostoli, c. qui communicauerit, 11. q. 3.* quia istæ duæ causæ, & excommunicationes sunt separatæ ab illa primo loco recensita, & non sunt sublatæ, vel transfusæ per *c. 1. Bullæ in Cœna Domini*, ita *Filiucc. tract. 16. num. 39.*

II. Item prędicti incurrunt eo ipso irregularitatem, *cap. 2. § hæretici, de hæret. in 6. Sanch. cap. 25. num. 7. lib. 2. Suar. de cens. disp. 43. sect. 1. num. 5.*

III. Ijdem si per annum insordescant in excommunicatione præfata, eo ipso sunt infames iuris infamia, *d. cap. excommunicamus, §. credentes*, & Cōstitutione Friderici Imperatoris, *extrauag. prima, & auth. credentes de hæreticis, Suar. de fide, disp. 24. sect. 1. num. 15.* Multi tamen dicunt ad hanc pęnam requiri declaratoriam insordescentiæ præfatæ. *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. Sanch. lib. 2. cap. 26. nu. 1. & seq. Farinac. de hæresi q. 189. numer. 56. Caputaquen. decis. 90. pa. 2. verbo, infamia.*

IV. Item ipsi, eorumq; filij diuersas pęnas incurrunt, de quibus dicam *cap. seq.*

V. Præterea prædicti delinquentes, cùm ex insordescentia prædicta infames effecti fuerint, fiunt inhabiles ad omnes actus legitimos, *gl. in d. §. credentes, super verb. fit etiam intestabilis*. Vnde non admittuntur ad publica consilia, neque ad vocem actiuam, aut passiuam, neque ad testimonium, nisi cum tortura, & nisi in criminibus exceptis; neque ad agendum in iudicio, neque ad postulandum, neque ad officium tabellionis, neque ad querelam inofficiosi testamenti.

VI. Item prædicti credentes, fautores, defensores, receptatores non gaudent immunitate Ecclesiastica loci sacri, sed extrahi possunt, iuxta Bullam Gregorij XIV. vbi excipit à tali priuilegio hæresis reos: inter hæresis autem reos numerantur etiam dicti cooperantes, & omnes suspecti vehementer de hæresi, *Farin. tract. de immunit. num. 175. Bonac. tract. de immun. num. 21. §. 4. Diana resol. 38. tract. 1. tom. 1.*

VII. Denique isti carent Ecclesiastica sepultura, adeo vt eos sepeliens incurrat in censuras, & pœnas, de quibus *cap. 2. in princ. de hæret. in 6.* de quibus vide infra *verbo, Sepultura, cap. 4.* & locus ille perpetuò remanet pollutus, & irreconciliabilis, *d. cap. 2.* dixi *ibidem*.

VIII. Contra scientèr præsumentes receptare, vel defendere, vel fauere personæ, vel credere, vel dogmatizare dogmata alicuius hæretici deprehensi, vel confessi, vel conuicti, si hæreticus iste sit Episcopus, vel Cardinalis, vel Legatus, aut Comes, vel Baro, vel Dux, vel Imperator, incurrunt excommunicationem latæ sententiæ, & iuris infamiam, & fiunt intestabiles; & si sint Clerici, incurrunt eo ipso priuationem Ecclesiarum, beneficiorum, dignitatum, & officiorum, & tàm ipsi, quàm Laici incurrunt priuationem dominiorum suorum, & bonorum omnium, & bona ista primo occupanti catholico conceduntur ex *Bulla 19. Pauli IV. §. 5.* quæ licet non reperiatur ibi publicata, tamen fuit publicata ex *Bulla Pij V. 22. §. 3.* in qua fuit confirmata, vt notat *Cherubin. in apostilla ad dictam Bullam Pauli IV.*

CAPVT III.

Hæreticorum, eisque credentium, fautorum, receptatorum, aut defensorum filij.

I. Filij istorum sunt infames infamia iuris, secundùm multorum sententiam, quia idem in filijs reorum læsæ Maiestatis humanæ, *l. quisquis, §. filij, C. ad l. Iul. Maiest.* ergo à fortiori in filijs reorum læsæ Maiestatis diuinæ, ita tenent *Simanch. cath. inst. tit. 29. num. 13. Castro, Couarr. Molina, Graff. Locat.* & alij apud *Sanchez lib. 2. cap. 28. num. 4. in decal.*

Contraria videtur probabilior, quia nullibi in eos est statuta hæc pęna, neque in pęnalibus arguendum à maioritate rationis. Ita tenet *Menoch. consil. 808. num. 34. Suar. de censur. disput. 48. sect. 3. num. 2. Sanchez in decal. ibidem numer. 12. cap. 34. num. 8.* Vnde constat eos posse testimonium ferre in iudicio, vt *Sanchez ibid. cap. 27.*

II. Filij prædictorum vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam, sunt irregulares, vt promoueri non possint ad ordines, dummodo parentes ipsi defuncti fuerint impęnitentes, *cap. quicunque, §. hæretici, de hæreticis in 6. cap. statutum, il secondo, eod. tit. in 6. Sanchez lib. 2. cap. 28. num. 7. Maiol. lib. 5. cap. 46. num. 4. Suar. de fide, disp. 24. sect. 1.* & hanc irregularitatem, ex delicto vocat *Tolet. lib. 1. cap. 69. §. tertiò, in fin.*

Limita, vt possint ministrare in susceptis ante paternam hæresim *Sanchez c. 28. num. 10.* Imò quòd geniti ante hæresim nullo modo sint irregulares, ait *Sanch. c. 27. num.* [illegible] *& 14. Laym. de Irregul c. 4. num. 11. §. dico secundò.*

Limita secundò, vt non procedat de filijs istorum in region bus, in quibus palam, & impunè hæreses grassantur, *Henriq. lib.4. cap.5. num. 4. Sanchez lib. 2.c. 27. & c.28. num.28. in fin. Eman. Sà verb.hæresis n.4. Filiuc. tract. 22. num. 228. Layman.de irregular.cap.4. §. notat verò.*

Limita tertiò, vt solum procedat, si delictum paternum sit notorium iure, vel facto, *Sanch. c.17. n.28.* cum multis authoribus.

III. Item prædicti filij sunt inhabiles ad beneficia, & officia publica *c. 2.§.hæretici de hæreticis in 6.* Vide *Sanchez li.2. c. 27.n.1. Auilam de cens. par.7.disp. 4 dub.3.* & idem de filijs Iudaizantium baptizatorum; quia inhabiles sunt ad beneficia iuxta distinctionem dictam *sup. num. 2. Rota dec. 307. pa. 2. nouiss.* vbi *num. 2.& 6.* ait non procedere hanc pœnam quandocunque parentes iudaizantes fuerint Ecclesiæ reconciliati, seu reincorporati.

IV. Item priuantur paterna hæreditate ipso iure, quia ipso iure bona sunt deuoluta Fisco, etiam quoad legitimam *cap. vergentis de hæreticis, cap. cum secundum, de hæreticis in 6. Sanchez lib.2. cap.16. numer. 25. & 26.* Multas habet limitationes hæc propositio, quas vide apud *Sanch. lib.2. c. 16. Farinac. q.190. §. primò, de hæresi. Barbos. in d. c. vergentis, à nu. 12.*

CAPVT IV.

Hæresis suspecti.

Suspecti vehementer de hæresi non gaudent immunitate Ecclesiastica loci sacri, vt dixi *supra. cap. 2. num. 6.* nullam tamen incurrunt censuram, regulariter loquendo, ob solam suspicionem vehementem, neque cogendi sunt petere absolutionem ab excommunicatione ob hæresim, si verè non habuerunt talem errorem: suspecti autem violenter censentur in foro externo indigere excommunicationis absolutione. *Pegna in directorio fol. 486. Vmbert in praxi inquis. verb. suspicio. Portel responsorum p.1. cap.28. numer. 9.* Incurrunt autem pœnas aliquas suspecti hæresis, si fuerint pœnitentiati, vel si abiurare coacti fuerint, vt dicam *infra cap. 6.*

CAPVT V.

Hæresis suspecta dogmata prædicantes.

Vide *verbo, Prædicatio, cap.1.*

CAPVT VI.

Hæresis vel suspicionis hæresis causa pœnitentiati, vel abiurantes, ad quæ inhabiles maneant.

1. Irregulares sunt pœnitentiati à Sancto Officio ob hæresim formalem confessam in iudicio, vel extra, quia semel hæreticus etiam post reconciliationem remanet irregularis, vt dixi *supra cap. 1.n.3.* Secus autem est in pœnitentiatis ob suspicionem etiam vehementem de hæresi, quia post purgationem, etsi fuerint publicè pœnitentiati, non remanent irregulares; nam per purgationem tollitur hæresis præsumptio, seu suspicio, & præsumpta iuris infamia. *Simanc. Cath. instit. tit. 55.n.3. Zanchi de hæretic. c.20. n.6. Genuens. in praxi, c.45. num. 5. cum allegatis.*

Inhabilis remanet perpetuò ad confessiones sæcularium audiendas quicunque semel abiurauit ob hæresim formalem, non ob solam suspicionem etiam vehementem, ex decreto Pauli IV. refert *Maiolus lib.5.c. 46. num.6.in fine. & Genuens.c.45.num.2. & 3.*

Inhabiles sunt perpetuò regulares ad omnia officia, & gradus suæ religionis, quibus pro delictis ad Sanctum Officium pertinentibus, pœnitentiæ genus aliquod impositum fuerit, exceptis pœnitentijs salutaribus; & remanet hæc inhabilitas etiam expleto tempore pœnitentiæ, vel gratia illius obtenta; nisi expressè in Sacra Congregatione coram Papa, vel ab ipso Papa rehabilitati fuerint: & si contra hoc decretum promoti fuerint, promotio est nulla, & promouentes incurrunt ipso facto pœnam priuationis suorum officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ; super qua pœna dispensari non poterunt ab alio, quàm à Papa, vel eadem Sacra Congregatione coram Papa. Hæc constituta in decreto S. D. N. Vrbani VIII. in Sacra Congreg. Generalis Inquisitionis *anno 1626. feria 5. Octobris.*

CAPVT VII.

Hæresis, vel aliter ad Sanctum Officium pertinentes Regularium causas Superiores ipsorum ne cognoscant, sed subditos suos hæreticos, vel suspectos denuntient, & aliorum denunciationes non retardent.

Ex Bulla Pauli V. 16. vel 19. vel 26. edita anno 1606. incipit *Romanus Pontifex* primò reuocatæ sunt omnes facultates Prælatis regularium concessæ cognoscendi causas ad Sanctum Officium pertinentes: & mandatum, vt Religiosi hæretici, vel suspecti de hæresi denuncientur Inquisitoribus, vel locorum Ordinarijs vicinioribus; & præceptum est Superioribus regularibus illorum, ne tales denunciationes retardent; imò ipsi eos denuncient, quos hæreticos, vel suspectos nouerint, absque alia consultatione, Inquisitoribus, vel vicinioribus locorum Ordinarijs, vt supra.

Quòd si Superiores præfati regularium tam Generales, quam alij, huic constitutioni non paruerint, incurrant pœnas ipso facto priuationis dignitatum, & officiorum suorum ordinum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem perpetuam ad huiusmodi, & omnes censuras, & pœnas latas contra fautores hæreticorum, & impedientes Sanctum Officium, & in specie incurrant excommunicationem in dicta Constitutione latam Papæ reseruatam: & adduntur ibi clausulæ derogatoriæ plenissimæ.

CAPVT I.

Homicidium.

HOmicidium aliud est ex publica, aliud ex priuata potestate: quod ex publica potestate iustè fit, aliud ex bello, aliud iudicio iusto perficitur, & vtrunque reddit homicidam irregularem ex lenitatis defectu: de quibus dixi *verbo bellum cap.* 1. *num.* 2. & *verbo, Iudicis laici munus.*

Homicidium, quod priuata potestate fit aliud est inculpabile, aliud verò culpabile: inculpabile aliud est necessarium, aliud omninò casuale.

Homicidium priuatum necessarium, si contingat ob defensionem vitæ, seu corporis proprij, cum moderatione scilicet inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem vllam. Hæc hodie est certa doctrina ex *Clemen. si furiosus, de homicidijs*, quidquid alij dixerint antiquiores. Vide *Lessium lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 41. *Clau. Regiam Sayr. lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 6. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 82. *§. primum.* Et procedit etiam si occidens sit clericus, vt *gl. in d. Clem. verò nullam*, & ibi Canonistæ communiter, & de communi testatur *Farinac. q. criminali* 125. *num.* 27. *&* 130. Et in dubio an necessaria fuerit talis defensio, saltem ab occisore necessaria credita, standum est assertioni ipsius iuratæ, si non habeat contra se iuris præsumptionem. *gl. in d. Clem.* 1. *verbo non valens, & ibi Bonif. Vitalin. num.* 36 *facit c. Si verò* 4. *de sent. excomm.* Si autem sit commissum ob defensionem necessariam vitæ alterius innocentis, vel Reipublicæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando scilicet lege naturali, vel diuina obligatur quis ad talem defensionem innocentis, probabilius est non inducere irregularitatem, iuxta *Syuest. verbo, bellum, q.* 2. *§. adde tu. Couarr. in Clemen. si furiosus, p.* 3. *§. vn. n.* 5. *Molin. tom.* 1. *disp.* 109. *Auil. par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 5. *Genuens. cap.* 34. *praxis num.* 16. *Layman. lib.* 3. *tract. de homic. cap.* 9. *num.* 2. plures alios allegat, & sequitur *Bonaccin. trac. de irregul. q.* 4. *pun.* 6. *n.* 11. *&* 12. vbi ponit exemplum de occidēte inuasorem patris, aut matris &c. & alios etiam allegat *Farin. q.* 125. *n.* 278.

Imò generaliter etiam in casu, quo quis non tenetur occidere inuasorem alterius innocentis, sed tamen licitè potest occidere; non induci irregularitatem, est probabilior sententia. *Petr. Nauarra lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 409. *Couarr. ibid. num.* 5. *Less. num.* 73. *Molina disput.* 72. *tom.* 4. *Suarez. disp.* 46. *de censur. sect.* 3. *numer.* 2. *Reginal. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 60. *Coninch. de irregul. n.* 88. & multi alij recentiores.

Quamuis contraria sit magis communis, scilicet quòd occidens ad defensionem necessariam alterius, vel Reipublicæ, licet non peccet occidendo, tamen fiat irregularis ex defectu lenitatis, vt testatur *Farinac. qq. crimin.* 125. *num.* 280. *Suar. sect.* 3. *numer.* 6. *in fin.* qui ideo ait tutius esse impetrare dispensationem, & in terminis de occidente ob defensionem patris, aut alterius coniuncti tenet *gl. in d. Clem. verbo Suum, & & alij Canonistæ ibi, Farin. loc. cit.*

Similiter si quis occidat ad defensionem necessariam proprij honoris, aut bonorum temporalium cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando scilicet bona sunt magni momenti, neque aliter postea recuperari posse videntur, multi docent non induci irregularitatem, vt *Soto lib.* 5. *q.* 1. *art.* 8. *Couarr. ibi num.* 6. *Castro de lege pœnali lib.* 2. *cap.* 14. *Petrus Nauarra lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 418. *Less. cap.* 9. *num.* 73. *Sayr. lib.* 6. *c.* 17. *num.* 22. *Suarez disp.* 46. *sect.* 2. *Tanner. tom.* 4. *disp.* 18. *num.* 86. *&* 88. quia ex homicidio priuato licito dicunt non induci irregularitatem ex defectu lenitatis, sed solum ex publica potestate commisso: & ampliant multi etiam si defendens sit Clericus, vel Religiosus: quos allegat, & sequitur *Barbosa in c. suscepimus*, 10. *num.* 2. *de homic.* Sed contraria est magis communis, quòd fiat homicida irregularis ex defectu lenitatis, ex *Suar. & Farinac. loco cit.* & tenet *Villadieg. capit.* 6. *numer.* 76. *Henriq. de irregul. c.* 11. *n.* 3. *litt. D. Auila loc. cit. dub.* 4. *§. denique. Nauarrus. capite* 27. *n.* 213.

Quæ dicta sunt de defensione honoris vel bonorum sui ipsius, procedunt eodem modo pro necessaria defensione honoris vel bonorum proximi, vt *Bonac. de iust. trac. de homic. pun.* 11. *num.* 1. *cum ibi cumulatis DD.* quia probabilissimum est non incurri irregularitatem occidendo. Vide tamen declarationes Alexandri VII. in Indice Hispano librorum prohibitorum.

Homicidium autem omninò casuale absque culpa causantis illud, nullam inducit irregularitatem, secundum communem sententiam Doctorum. *Farin. q.* 126. *par.* 1. *numer.* 57. vbi ait ab hac sententia non esse recedendum, & multos allegat: probant *Suarez disput.* 46. *sect.* 2. *Less. cap.* 9. *numer.* 73. *Tannerus tom.* 4. *q.* 10. *disput.* 6. *num.* 110. *&* 211. quia talis actus non est humanus, sed inuoluntarius.

Homicidium verò priuatum culpabile aliud est casuale, aliud voluntarium: casuale rursum, aliud est habens culpam intrinsecam theologicam, id est quando est in causa præuisum periculum homicidij, sed non directè volitum: aliud est non habens culpam intrinsecam Theologicam, sed legalem, seu à iure imputatam ex eo, quòd dederit homicida operam rei illicitæ, & periculosæ in ordine ad talem euentum, quamuis operans adhibuerit sufficientem diligentiam, ne sequeretur effectus homicidij. Et aduertendum est quod quando causa est periculosa talis effectus (idest homicidij) vt plurimum tunc homicidium dicitur non casuale, sed voluntarium. Quando verò est periculosa, vt in paucioribus, idest rarò causans homicidium, tunc dicitur homicidium casuale, si non fuit præuisum. ita *Archid. in c. de occidendis,* 23. *q.* 5. *Caiet.* 2. 2. *q.* 64. *a.* 8. *ad* 2. *Tolet. lib.* 1. *c.* 77. *num.* 4. *&* 5. *Suarez de cens. disp.* 44. *sect.* 1. *n.* 4. *Filiuc. trac.* 29. *n.* 117. *Bonac. de irregul. q.* 4. *pun.* 8. *num.* 1. iuxta probabiliorem, contra alios apud *Bonac. ibi nu.* 2. *relatos.*

I. Homicidium casuale cum culpa theologica mortali causat irregularitatem: est certa sententia. *Farinac. q.* 126. *numer.* 74. *Suarez disput.* 45. *sect.* 6. *Laym. lib.* 3. *tract. de hom. cap.* 10. *num.* 3. Si verò sola interueniat culpa venialis, probabilior, & magis communis sententia est non inducere irregularitatem; vt si in causa operans habuit leuem suspicionem, seu scrupulum de talis effectus periculo, & ita *Sotus lib.* 5. *de iust. q.* 1. *art.* 9. *Petr. Nauarra lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 69. *Tannerus tom.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *num.* 217. *cum Valent. Toleto, &*

Eman. Sà, Sayr. lib.7. cap.6. num. 13. *Less. cap.9. num.* 73. *Farinac. q.* 125. *num.* 337.408. *&* 418. vbi plures allegat. Contrarium tamen tenent plures, quos vide apud *Dianam resol.* 20. *miscell.* 2. *tom.* 1. tenet *gloss. in capit. significasti*, 1. *de homic. Abb. in capit. quæsitum, de pœnit.*

Homicidium casuale cum culpa sola legali causat irregularitatem in casibus à iure expressis. *Sayr. lib.7. cap. 6. num.7. Suarez disp.* 45. *sect. 6. num. 9. Layman cap.*10. *n.* 3. vt in Clerico causante mortem arte chyrurgiæ per sectionem, vel adustionem; de quo vide *verbo Chyrurgia*: & in hoc casu res est certa. Item alius casus in *cap. vlt. de homic. in* 6. vbi mandans percuti, prohibendo ne occidatur, sequuta morte fit irregularis, *Suarez sect.* 2. *num.* 3. Tertius casus in *c. sicut*, 20. *de homic.* vbi si Clericus, vel Religiosus colludat cum muliere prægnante, eam trahendo per cingulum, sequuto abortu fœtus animati ex ea causa, est irregularis. *Sayrus c.6. n.*15. *Suarez loco cit.*

In alijs autem casibus à iure non expressis, quòd dans operam rei illicitæ periculosæ talis effectus, etiam adhibita quauis diligentia, fiat irregularis, tenent *S.Thomas* 2.2.*q.64.artic.8.ibi Corrad.& Caiet Palud.in 4.dist.25.q.3.Gabr.dist.25 q.14.ar.3.Nauar.c.27 n.219. Maiol.lib.5.c.48.§.3.Tolet.lib.1.c.81.§ prima,qui operã* & alij: & hanc esse communem sententiam testantur *Farin in fragment.verbo,irregularitas,n.516.Sayr.lib.7. c.5.n.12.* Quamuis contra quòd non fiat irregularis, si adhibuit sufficientem diligentiam, teneant *Castro lib.2. de lege pœnal.c.14. Sot.lib.5.de iust.q.1.art.9.Bart.Medina* 1.2. *q.173. art.8. Valen. tom.2. disp. 6.q. 3. punct. 3. Couar. in Clem si furios. p.2. §. 4. num.9. Tannerus to.4. disp.6. q.10. nu.216. & Laym. c.10. num.1. cum. Aragon. Sayr. Gutier.*

Homicidium priuatum voluntarium culpabile causat irregularitatem, vt *c. fin. de temp. ordin. ibi Doctores. c.1. & alijs seqq. de homic. Triden. sess.* 14. *c.7. reform. & sess.* 24. *c.6. reform. Farinac. q.* 119. *num.* 56. *Suar. disp.* 44. *sect.* 2. *Garz. de benef. p.7. c.* 11. *nu.24. Layman. lib.3. trac. de homic, c.4. à nu.* 1. Et hæc quidem irregularitas, de qua hactenus hoc capite dictum est immediatè prouenit ex homicidio ipso, non ex sententia, neque infamia: vnde etiam si occultum sit homicidium, habet locum, vt *gloss. in c.fin.de temp. ordin. Farinac. q.*119.*nu.*56.

Item ex *Triden. conc. sess.*14. *ref. cap.7.* voluntarius homicida specialiter redditur irregularis, & indispensabilis tam ad ordines, quam ad beneficia etiam non curata. Vnde hodie non potest admitti doctrina Innocentij. *Io. And. Anan. Butr.&c. in. c. cum nostris. de conc. præb.* dicentium quod irregularitas orta ex solo iure positiuo non impedit acquiri beneficium, seu ius in illo, quamuis non possit illud licitè retinere nisi dispensationem obtineat, & patet ex Trid. ibi esse priuationem & inhabilitatem latæ sententiæ ex particula illà perpetuo careat beneficio, vt dixi *sup. verb. Duellum c.* 3. *num.* 2.

II. Aliam quoque irregularitatem incurrit quis ex homicidio voluntario, ratione infamiæ iuris, quam contrahit, sequuta scilicet sententia condemnatoria de homicidio, tanquam dolo malo commisso, quia tunc intrat pœna legis Corneliæ de sicarijs, cuius iudicium publicum est, & condemnatum reddit infamem *l.* 1. *ff. de publ. Iud. l.1. ff. de his qui not. infam. Sanchez lib. 6. consil. cap.3. dub. 6. num.20. Vgolin.de irregul. capit.60. §. 3.* Si autem homicidium non dolosum, sed culpabile tantum esset, non irrogaret hanc pœnam infamiæ condemnato, quia neque ordinarium legis Corneliæ iudicium locum habet in tali casu, vt *Boss. tit. de homic. num.71. Farinac.q.119.n. 26.* neque extraordinarium iudicium infamat, si dolum non punit, vt dixi *verbo dolus.*

III. In terris autem Ecclesiæ Romanæ omnes homicidæ, quorum delictum fuerit notorium iure, aut facto, aut famosum, si illa infamia sit orta ex indicijs certis, & euidentibus, ex quibus possit procedi ad condemnationem, etiamsi non fuerint condemnati, vel si fuerint aduersum sententiam restituti à Papa, sunt, & remanent perpetuò infames infamia iuris, & omni dignitate priuati, & ab omnibus actibus legitimis suspensi, & ex Bulla Pij II. *Ad retinendas*, quæ est 8. *apud Cherubinum*: & ita exponitur à *Rota Seraph.decis.393. nu.8.* Intelligitur autem de homicida doloso, non autem culpabili tantum, per ea, quæ *Carrer. de homic. n.* 19. *Boss. loco supra cit.*

IV. Priuationem beneficiorum Ecclesiasticorum homicidia ipso facto per se loquendo non incurrit, vt de communi testatur, *Azor. lib.7. c.* 18. *q.* 1. *tom.2.* & latè probant *Sanch. opuscul. lib.2. c.2. dub.* 14. *num.6. cum seqq. Farinac. q.119 num.63. Garzias p* 11. *c.* 10. *num.39.* Tamen si beneficium requirat personale exercitium, seu seruitium Ordinis sacri, tenetur procurare dispensationem super irregularitate quamprimũ. Quod si nolit, vel non possit impetrare tenetur sub peccato mortali, & ex iustitia dimittere beneficium: dum autem non est in mora, potest aliquo tempore illud retinere dum procurat dispensationem. *Suarez de censur. disput.* 40. *sect.2. numer.* 19. cum communi sententia, *& Regin. lib 30. num.* 14. *Sanchez opuscul. loco citato dub.* 15. In aliquibus autem casibus homicida ipso facto beneficium amittit, vt Primò ex abortu: de quo vide *verbo, abortus*. Secundò ex assassinio: dixi *verbo, assassinium.* Tertiò in occidente Papam, vel Cardinalem: dixi *verb. Maiestas, capit.* 2. Quarto in occidente Episcopum: dixi *verbo, Iniuria c.* 4. Quintò in occidente suum Prælatum, vel conbeneficiatum, vt dicam *c.seqq.* Sextò in occidente aliquem in odium Sancti Officij, vt dixi *verbo, Inquisitio c.3.*

V. Inhabilitatem ad beneficia incurrit homicida quilibet ratione irregularitatis: sed specialem inhabilitatem indispensabilem incurrit homicida voluntarius. Trid. *sess.* 14. *c.7. reform.*

QVÆRES, quis possit dispensare super prædictis homicidij irregularitatibus, & pœnis? Respondeo, olim, de iure communi Episcopus poterat dispensare, etiam cum homicida voluntario occulto, vt ministraret in susceptis, & vt beneficium simplex obtinere posset: vide *Lopez ad Diaz in praxi, cap.97. §. hodie autem.* Sed hodie cum homicida voluntario, etiam occulto, solus Papa dispensare potest: at cum homicida casuali occulto Episcopus potest dispensare; cum publico verò solus Papa dispensat, seu committit dispensationem,

Trident.

Trident. sess. 14. cap. 7. reform. & sess. 24. cap. 6. reform. vide de hac re *Garziam par. 7. cap. 11. num. 26. Farinac. q. 119. num. 62.* qui agunt diffusè. Potest tamen etiam Episcopus dispensare cum homicida casuali publico ad ministrandum in minoribus ordinibus antea susceptis, & ad obtinendum beneficium simplex, vt de magis communi *Farinac. num. 61.* eodemque modo solùm potest Episcopus dispensare super homicidio voluntario iusto, seu super defectu lenitatis, *Garzias numer. 34.* cum communi sententia.

An autem Prælati Regulares cum suis Religiosis dispensare possint in prædictis, vide *Dianam resol. 44. & 45. tract. 2. tom. 2.*

An verò homicidium in rixa perpetratum, non ad vitæ defensionem, neque præmeditatum, sed tamen directè volitum ab eo, qui non fuit autor rixæ, sed prouocatus fuit verbis, & subito iracundiæ calore occidit prouocantem, dicendum sit voluntarium, vel potius casuale, ita vt Episcopus vigore dicti decreti Concilij Tridentini dispensare possit in occultis; duæ sunt sententiæ. Prima est magis communis, & probabilior reputata, quòd sit voluntarium, vt patet ex *Bonacin. de irregular. q. 4. pun. vlt. num. 6. Diana resol. 19. tract. 1. miscell. tom. 1.* Et facit quòd Iuristę communiter dicunt hoc homicidium esse dolosum, seu voluntarium simplex, distinctum scilicet à doloso, seu voluntario deliberato, seu præmeditato, seu ex proposito, seu à *sangue freddo*, ita *Clarus §. homicid. num. 1. vers. dolosum autem, Menoch. de Arbitr. casu 361. num. 15. & 18. Farinac. q. 126. num. 5. & 6.*

Secunda sententia asserit dicendum esse homicidium casuale, & ideò Episcopum modo prædicto posse dispensare, quia homicida ex subita ira non censetur habuisse animum occidendi perfecta deliberatione, seu omninò libera voluntate, vt *l. quidquid calore, ff de reg. iur.* ita docent *Perez, Henriq. & Eman.* quos allegat, & sequitur *Auila de censur. & irregul. par. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 1. §. præterea dico, Coninch. de cens. disp. 18. nu. 111. Diana loco cit. Salzedo ad Diaz in praxi canon. cap. 97. lit. B. §. erit sanè.* Et quòd hoc sit dicendum homicidium magis casuale, quàm voluntarium, & ideò pœna tantum extraordinaria puniendum dicunt, *Alberic. in l. si in rixa nu. 1. ff. ad l. Corn de sicar. Cyn. in l. is, qui cum telo, num. 2. C. eod. Soccin. consil. 178. vers. primo quia, lib. 2. Farinac. q. 126. num. 48.* vbi ostendit esse magis communem, & 49. vbi ait esse veriorem. Et hæc sententia in casu nostro est probabilis, præsertim quia facultas dispensandi generaliter concessa est fauorabilis, & latè interpretanda quatenus extenditur lata verborum significatio, vt *Sanch. de matr. lib. 8. dis. 2. num. 2. cum allegatis*: & negari non potest quin prouocatio, & subita ira multum diminuant de ratione voluntarij, vt *Boss. tit. de homic. num. 50. & ex præcitatis,* & quia percutiens in rixa non censetur in dubio habuisse animum occidendi, *Farin. quæst. 12. numer. 106. cum Menoch. & alijs.*

CAPVT II.

Homicidium in personam Cardinalis.

Vide *verbo, Maiestatis læsæ, cap. 2.*

CAPVT III.

Homicidium in personam Episcopi.

Vide *verbo, Iniuria, cap. 4.*

CAPVT IV.

Homicidium, vel mutilatio in personam Clerici, vel Sacerdotis.

I. Excommunicationem Papę reseruatam incurrit qui Clericum interficit, & mutilat, ex *c. si quis suadente, 17. q. 4.* Vide *verbo, Iniuria, cap. 2.*

II. Item ex *c. in quibusdam, de pœnis.* Si alicuius Ecclesiæ Patroni, aut Vicedomini, aut Aduocati, aut feuda, aut alia beneficia, seu iura Ecclesiastica, vel temporalia eiusdem Ecclesiæ habentes, per se, vel per alium occidere, aut mutilare præsumpserint Rectorem, aut Clericum illius Ecclesiæ; Iuspatronatus, Aduocatiam, Vicedominatum, Feudum, Beneficium, seu Ius illud prorsus amittant.

Hæc pœna est latæ sententiæ, quia licet verbum *amittant* sit futuri temporis, tamen adiuncta particula *prorsus*, operatur priuationem ipso facto, seu ipso iure, vt *Tiraquellus in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 71. C. de reu. don. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 53. num. 8.* & in terminis *Abb. in d. cap. in quibusdam num. 7. Garzias de benef. par. 11. cap. 10. num. 57. Barbos. allegat. 57. n. 24.* & communem dicit *Tolet. lib. 1. cap. 88. num. 7. versic. octauò*; & de praxi Sacrę Pœnitentiarię testatur *P. à Costa in notis ad consil. Nauarr. 28 vel 13. de pœnitent. & remiss.* non tamen tenetur etiam in foro conscientiæ homicida spontè dimittere dicta iura ante sententiam saltem declaratoriam criminis, vt dixi supra *par. 1. cap. 30. in princ.* Item licet *gl. in d. decretali* dicat ius patronatus, vel feudum deuolui, & reuerti ad Ecclesiam, tamen non est verum, si feudum, vel ius patronatus non sit acquisitum ab ipso homicida, sed auitum, vel transuersale, tunc enim & si eius filij, & posteri sint priuati illo iure, tamen non redibit ad Ecclesiam, sed deuoluetur ad alios agnatos vocatos in inuestitura, vel fundatione, *Henric. in d. c. in quibusdam num. 24.*

Limita autem hanc pœnam, vt non procedat in causa secundaria, seu cooperante minus principaliter, ad homicidium, v. g. consulendo, seu indicando locum, per ea, quæ *Nauarr. cap. 27. num. 51.*

Limita secundo, vt amittat solùm beneficia, & iura, quæ habet ab eadem, seu in eadem, non in diuersa Ecclesia, *Farinacc. q. 119. num. 68. Barbos. alleg. 57. nu. 225.*

Limita tertio, vt non procedat in occidente Clericum quemcunque, sed solùm Clericum illius Ecclesię, à qua, seu in qua occisor, seu mutilator, dictum ius, seu beneficium obtinet, vt patet ex *text.* & ita *Hostien. in d. c. in verb. prorsus, & Soccin. ibid. num. vlt.*

Limi-

Limita quarto cum *Cardin. hic*, quòd pœnæ huius decretalis intelliguntur latę in casu homicidij, aut mutilationis voluntariè non casualiter commissi, propter illud verbum præsumpserit, quod requirit plenam aduertentiam, seu voluntarium perfectum, seu dolum malum, vt *Sanch. de matr. lib. 9. dis. 32. num. 36. & 38.* non enim dicitur homicidium dolosum, nisi quis sciens, & volens occidat, scilicet directè intendens occidere, *Clarus in §. Homicid. vers. dicitur etiam, & vers. dolosum autem,* & latè *Farinac. q. crim. 126. par. 1. nu. 2. text. in l. respiciendum, §. fin. ibi gloss. ver. aut casu, ff. de pœnis,* & quod verbum præsumpserit importet dolum, tenet *Rota Caualer. decis. 1. num. 1. & 2. cum Cardin. & Nauarr.*

III. Item ex *eodem c. in quibusdam, de pœnis,* additur, vt ad hæredes dictorum delinquentium nihil perueniat de dictis iuribus, quæ ipsi amittunt, sed Ecclesiæ eidem deuoluantur, vt *gloss. ibi not.*

IV. Item in eodem textu statuitur, vt posteritates talium delinquentium vsque ad quartum gradum in Clericorum Collegium nullatenus admittantur, neque in domibus Regularibus alicuius prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.

Declara primò, vt intelligatur tantum de posteritate per lineam masculinam, *Soccin. ibi, num. 34. Zabar. num. 15. cum Ioann. Andr. Abb. num. 2.*

Declara secundò ob particulam illam, *nullatenus admittantur,* esse pœnam latæ sententię, *Abb. ibi n. 7. cum communi,* & quod dictio nullatenus irritet actum ipso iure, latè probat *Sanch. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 38. nu. 3. cum multis DD.* & dixi infra *verbo, Ordo, cap. 11. prope finem.*

Declara tertiò, quòd ait, non admittendos in Collegium Clericorum, ex hoc istos filios esse irregulares, vt non possint ad Clericatum promoueri, *glos. ibi ver. prælationis, Abb. num. 1. Ioan. Andr. Anchar. Zabar. & Soccin. in summario text.* consequenter isti sunt inhabiles ad beneficia, tum ex dicta irregularitate, tum etiam per se primò, dum *tex.* prohibet in Collegium Clericorum admitti, ita *P. à Costa ad d. Consil. Nauar. 28. de pœnitent. Soccin. in d. c. num. 40.*

Declara vltimò, dispensationem dictis filijs posse ab Episcopo concedi ex causa aliqua rationabili, *glos. vltima in d. cap. in quibusdam, & ibi Barbos. num. 4.* quia textus non reseruat dispensationem, sed illam indefinitè permittit.

Ex dictis declarari potest praxis Sacræ Pœnitentiariæ, quæ omnibus laicis, qui præsbyteros publicè occiderunt, vltra publicam pœnitentiam, quàm illis imponere solet, declarat, vt remaneant priuati feudo, vel emphyteusi, si ea habebant ab Ecclesia, in qua presbyter ille occisus intitulatus erat, vtque eidem Ecclesiæ deuoluantur. Præterea declarat, vt filij ipsorum delinquentium non possint Ecclesiastica beneficia obtinere; quam praxim reprobat *Nauarr. consil. 28. de pœnit.* tanquam nullo iure subnixam; eam verò defendit *P. à Costa ibidem*. Sed distinguendum est; quia illa pœna priuationis iurium, & inhabilitatis filiorum non debet intelligi procedere, nisi in occidente Clericum, vel Presbyterum eiusdem Ecclesiæ, à qua occisor habebat dicta iura; alijs autem clericidis, vel presbytericidis non videtur iniungenda talis pœna, quia ipso iure non est imposita, & Pœnitentiaria solum in præmissis declarat pœnas incursas à iure, vt *P. à Costa ibid.* fatetur: Præsertim hodie cum post reformationem Pij V. & aliorum Pontificum, Pœnitentiarius Maior non habeat iurisdictionem externi fori: Imò puto, neque obligari in conscientia pęnitentem spontè à se abdicare dicta iura, sed solùm si exigatur; neque aliter cogendum à Pęnitentiario minore, vel maiore. Vnde *Couarr. in epit. in 4. decretal. par. 2. cap. 6. §. 8. n. 10.* ait quòd vbi lex imponit pœnam priuationis bonorum ipso iure, non debet eam Confessarius exigere, vt pœnitens eam vltro exoluat: Sed solum intendit Sacra Pęnitentiaria intimare pęnitenti, per suam absolutionem non esse ei remissam pęnam priuationis, & inhabilitatis supradictæ, quatenus eam de iure incurrit, quominus in eum exequi possit.

VI. In *c. 2. de pœnit. & remiss.* qui presbyterum occiderit, conuictus, vsque ad vltimum tempus vitæ suæ militiæ cingulo careat, & absque spe coniugij maneat. Hæ pœnæ videntur latæ sententiæ, quia verbum, *careat,* est latæ sententiæ, secundùm magis communem sententiam, vt testatur *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 166.* & alij quos allegat, & sequitur *Barbosa de dictionibus, cap. 40. verb. careat*. Sed titubat *Abb. in d. cap. 2.* quia ait debere priuari cingulo militiæ deinde ait quod Ecclesia eum priuauit: certè cum agitur de iure quæsito amittendo, requiritur sententia declaratoria. Similiter verbum *maneat sine spe coniugij,* est latæ sententiæ, quia non indiget facto hominis positiuo ad exequutionem. Vide *Tiraquell. nu. 205.*

Ex quibus inferunt Doctores primò, quòd presbytericida si sit religiosus militaris perdit cingulum, seu militiam, & consequenter amittit priuilegium clericale, & remanet merè laicus subiectus laico foro; ita *Roderic. qq. regul. 62. art. 5. tom. 2. Bobadilla Polit. lib. 2. cap. 17. num. 86.* & idem dicunt de Doctore, *Abb. in d. cap. 2. vers. secunda pœna, Barbos. ibidem,* vt possit priuari eo gradu, scilicet per sententiam Iudicis Ecclesiastici, seu priuatus declarari.

Secundò inferunt Doctores, quòd presbytericida incurrit impedimentum matrimonij impediens, non irritans, *Sanch. lib. 7. disp. 6. num. 9.* Sed hodie hoc impedimentum est desuetudine abrogatum, vt nulla sit opus dispensatione, *Sanchez lib. 7. disp. 17. num. 8. Conin. disp. 30. num. 25. de Sacram. Nauarr. cons. 9. num. 5. Laym. de matrim. imped. cap. 15. §. quartum,* & rationem puto, quòd hæc pœna hic imposita est, tanquam Canone pœnitentiali, ratione publicæ pęnitentiæ, & solemnis, qua durante non licebat matrimonium contrahere, vt *c. de his verò, 33. q. 2. Maiol. lib. 3. cap. 3. de irregul. nu. 2.* hodie autem cessarunt solemnes istæ, & publicæ pœnitentiæ. Et idem æstimo dicendum de pęna prædicta amissionis cinguli militiæ, quia solemniter pęnitentibus illicitum erat cingulum militiæ assumere, vt *d. cap. de his verò,* quia debebant lacrymis vacare: & ita intelligit *Innoc. in d. cap. 2.* & non dissentit *Abb. ibid. §. secundò potest intelligi,* dicentes has pęnas ex hoc textu fuisse imponendas in foro pęnitentiali: & facit, quòd textus in principio, & eodem contextu pęnitentiam

tiam 11. annorum imponi præcipit; & quia textus situatur non sub *rub.de pœnis*, sed *de pœnitentijs, & remissionibus*; non ergo pertinent ista ad forum contentiosum. Et hanc veriorem ait *Cardin.in d. cap.* 2. qui etiam notat, hanc pœnitentiam non procedere in homicidio casuali, sed voluntario, de qua re dixi supra.

CAPVT V.

Homicidium in personam coniugis.

I. MAchinatio in mortem sui mariti, vel suæ vxoris ad effectum postea contrahendi cum alio, vel alia, reddit inhabilem ad sic contrahendum, *c.si quis viuente*, 31 *q.*1.*& cap.*1.*de conuers.infidel.* & sic nota, quod ista duo copulatiuè requiruntur ad causandum istud impedimentum, *Rota decis.* 63. *num.*1. *in collec. Farin. de contract. & crimin.* vbi habes qualiter probari debeat istud impedimentum ad impediendum matrimonium, vel dirimendum; & quidem si vtroque machinante mors coniugis sequatur, eo ipso adest impedimentum dirimens à solo Papa dispensabile: si autem solus vir, vel sola vxor machinetur, & cooperetur mortem suæ vxoris; aut viri, non participante in hoc, illo, vel illa, cum qua matrimonium intenditur de futuro, non causat impedimentum istud, nisi etiam concurrat crimen adulterij inter ipsos, *cap. super hoc, de eo qui duxit in matr.* vide *Sanch.lib.*7.*disp.*78. *Coninc. disp.*41.*dub.*5.*Gutier.de matr.cap.*105 *à num.*1.

II. Adde obiter aliam pœnam, quam incurrit occidens coniugem suum, vel suam; priuatur enim omni lucro, quod aliàs morte illius naturali consequeretur, vt lucro dotis, vel donatione propter nuptias, *l. si ab hostibus*, §.*si vir, ff. solut. Matrim. Menoch. de arbitr. in addit.ad casum* 356.*num.* 109. *&* 110. *Farinac. q.* 120. *num.*58. *&* 59. Item priuatur omni legato, hæreditate, vel donatione causa mortis; quod est generale in omni occidente talem suum benefactorem, per *l. cum ratio*, § *fin.ibidem Bar. ff. de bon. damn. Farin. q.* 120. *num.*23.

SED quæres, an hæc pœna liget ipso iure, etiam in foro conscientiæ, & cui applicentur talia bona? Respondeo: legata, fideicommissa, & donationes causa mortis ipso iure censentur nuda voluntate reuocata, etiam pro foro conscientiæ, ab ipso occiso, ob ingratitudinem, & sic homicida tenebitur, etiam pro foro conscientiæ, vltrò restituere hæredibus occisi, non autem Fisco ita *Sanch.lib.*4.*opusc.cap.*1.*dub.*48.*num.*7. *cum communi*.

De hæreditate ex dispositione legis ab intestato obueniente, communis sententia est non priuari ipso iure, sed per sententiam, vt plurimi, quos allegat *Sanch. loco cit num.* 4. & tunc Fisco applicatur, vt Doctores apud *Sanch.*

De hæreditate autem testamento obueniente, multi Doctores apud *Sanch. d. num.*4 dicunt ipso iure amitti, & sic ad hæredes ab intestato pertinere, aut ad vulgariter substitutos: sed magis communis ait, non amitti nisi per sententiam; & ideò Fisco applicari, vt *Sanch. num.*5. *&* 6. cum allegatis, quia testamentum non reuocatur nuda voluntate.

De lucris autem alijs, vt dotis, & donationis propter nuptias, aliqui distinguunt, quòd si obueniant ex dispositione legis, non amittuntur ipso iure; si ex pacto, vel contractu amittuntur ipso iure, quia videtur annexa tacita ista conditio, Si non ipse mortem causauerit. Plures allegat *Sanchez num* 4.*&* 5.*& num.*14. vbi hanc tenet. Alij tamen dicunt, etiam si ex dispositione legis deferantur, ipso iure amitti, quia illud lucrum censetur delatum sub ea conditione, nisi matrimonium soluatur culpa istius. Ita *Ruinus tom.*5.*consil.* 11.*num.*2.*&* 3. *Clarus* §.*homicidium, versic. priuatur etiam, Farinac. quæst.* 120. *numer.* 62. & hæc verior videtur.

CAPVT VI.

Homicidium in personam sui ipsius.

Vide *infra verb.Manus*.

CAPVT I.

Horas Canonicas non recitans Beneficiatus.

IN Concilio Lateranen. sub Leone X. *sess.*9.§.*statuimus*, statutum est, vt quilibet habens beneficium si post sex menses ab obtento beneficio Officium diuinum non dixerit, legitimo cessante impedimento, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis Officij, & temporis; sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.

Hoc Decretum confirmatum est à Pio V. Bulla 138. incipit, *Ex proximo*, & declaratum: nam ibi dicit; Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas intermiserit, omnes fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correspondèrent, si quotidie diuiderentur. Item addit, quòd si Beneficiatus vna die integrum Officium prætermittat, pro dimidia officij parte prætermissa dimidiam restituat partem fructuum illi diei correspondentem; dimidiam autem partem officij declarauit esse Matutinum, & Laudes, alias verò sex Horas constituere aliam dimidiam, pro quarum singularum omissione sextam partem fructuum illius diei amitti declarauit, id est, sextam illius dimidiæ diurnæ. Vnde qui omittit vnum Nocturnum, aut Laudes, tenetur restituere octauam partem fructuum totius diei 24. horarum; qui autem vnam horam diurnam omittit, tenetur restituere duodecimam omnium fructuum 24. horarum.

Item declarauit Pius V. quòd ille, qui primis sex mensibus non recitauerit, nisi legitimè fuerit impeditus, graue peccatum committit, licet non teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum, quia Ecclesia eam condonat, vt *Sanchez opusc.lib.*2.*cap.*2.*dub.*82.*numer.*7.*&* 10. Vide *Suar.tom.*2.*de relig.lib.*4.*de horis canon.cap.*30.*num.*2. *Layman.lib.*4. *tract.de benefic. cap.*5. & vide *Garziam de benefic. par.*3.*cap.*1.*num.*7. *& seqq.* Hæc autem tanquam pœna conuentionalis obligat in foro conscientiæ ante sententiam, vt de communi testa-

testatur *Layman. ibi §. tertium*, & rem certam esse testatur *Sanch.numer.*8. apud quem vide dilucidam huius materiæ explicationem *à dub* 58.*vsque ad dub.*113.

CAPVT II.

Horis non interueniens, vel non psallens Choro addictus.

Vide *verbo, Residentia, c.3.*

CAPVT III.

Horas non recitans pensionarius.

EX Bulla Pij V. 138. *Ex proximo*, Statutum est, vt pensionem habens ecclesiasticam, id est, non titulo sæculari, sed clericali, teneatur recitare Officium paruum B. Virginis; & si id non recitet, teneatur ad restitutionem, scilicet fabricæ Ecclesiæ beneficij, vel paueribus, vt dixi *supra p.*1. *cap.*32. Vide *Garziam p.*1. *c.*5. *num.*67. *Sanchez opuscul. lib.*2. *cap.* 2. *dub.*63. vbi *num.* 5. ampliat procedere etiam in coniugato, qui ex priuilegio obtinet pensionem clericalem. Item amplia vt procedat etiam in habente pensionem non excedentem sexaginta ducatos, licet non teneatur deferre habitum clericalem, ex Const. Sixti V. quæ est 31. Vide *Garziam num.*12.

Ampliant etiam multi DD. vt procedat in eo qui habet nudum titulum pensionis, scilicet super capite ipsius reseruatæ ad fauorem seu vtilitatem alterius, qui omnes fructus percipiat; quia dicunt sibi imputare debere, & quia aliàs nullus diceret officium pro tali pensione, quia percipiens fructus ipse non tenetur cum eius ius sit merè temporale, ita *Nauarr. Pala. Cordub. & Henriq. apud Sanch. consil. dub.* 77. *num.* 1. *& dub.* 78. *num.*1. *c.* 2. *lib.*2 *sup. cit.*

Contra tamen quod cum hæc reseruatio, & separatio fiat Pontificia authoritate, dispensatum censeatur, vt neuter recitare teneatur, quia non potest imputari consentienti in nudum titulum, cum non sponte, sed iussus consentiat, ita *Sanch. dub.*77. *num.*4. *& dub.*78. *nu.* 3. & alij apud ipsum, & verior mihi videtur. Quia communiter tenent Theologi quod qui sine suo facto nullos fructus percipit, non tenetur recitare. *Layman. cap.* 5. *num.* 4. *tit. de benef.* & alij communiter.

CAPVT I.

Illegitimi ad Clericatum non promouendi.

1. ILlegitimus quilibet est irregularis, vt ad ordines, seu clericatum prumoueri non debeat, *c.*1. *eod. tit. in 6.* Et procedit etiam si occultum sit vitium natalium, *c. nisi cum pridem, §. non tamen de renuntiat.* ita de communi testatur *Tolet. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 1. *Layman. lib.* 1. *tractat. de irregular. capit.* 5. *numer.* 1. *Gutier. canon. qq. capit.* 13. *num.* 20. *Sayrus lib.* 6. *capit.*10. *num.*36.

Si autem illegitimus ordines reciperet sine dispensatione, peccaret mortaliter, & esset suspensus eo ipso ab exequutione ordinis suscepti, quòd maneret adhuc irregularis: vnde hæc suspensio non est censura aliqua, sed ipsa irregularitas perseuerans. *Sayr. lib.* 6. *de irregul. cap.*10. *num.*37. quamuis *Maiol. lib.*4. *c.*33. *n.*2. putet incurrere veram suspensionis censuram, sed communiter reijcitur.

III. Ordinans autem illegitimum scienter, secundum aliquos est suspensus à collatione ordinum, per *c.cum VVintoniensis, de elect.* ita *Maiol.lib.*1.*c.*7.*num* 2. *Sayr.lib.*6.*c.*10.*num.* 37.*§ secundo*. Sed veritas est nullam adesse censuram latæ sententiæ, sed ferendæ suspensionis, vt dicam *verb. ordo, cap.*9. *&* 10. *&c. cum VVintoniensis* loquitur de eligentibus scienter indignum ad Ecclesiam, non ad ordines promouentibus. Et quamuis ex Bulla Sixti V. *Sanctum, & salutare*, contra malè promotos, & promouentes, ordinans illegitimum incurreret eo ipso suspensionem ab exequutione Pontificalium, & ab ingressu Ecclesiæ, tamen hæc constitutio fuit in hoc abrogata per Bullam Gregor. XIV. quæ incipit, *Circumspecta, vide Sayr. c.* 11. *num.* 4. *Suarez de cens. disput.* 50. *sect.* 5. *num.* 12.

Limita, quod legitimatus legitimatione canonica, scilicet ea quæ à solo Papa fit, poterit ad ordines promoueri, neque est irregularis, sed censetur legitimus quoad omnia, quatenus fieri possit sine præiudicio tertij, cui esset ius quæsitum; vt *capit. per venerabilem, qui filij sint legitimi. Sayr. lib.*6. *cap.*11. *numer.* 6. *Garzias de benef. par.*7. *cap.*2. *num.*45. cum pluribus allegatis. Sed hoc est verum in legitimatione per se concessa: Secus est in ea quæ consequitur ad dispensationem quam Papa concedit dispensando in radice matrimonij; prout dispensare censetur eo ipso quòd dispensat *ad remanendum in matrimonio nulliter contracto propter impedimentum dirimens*: tunc enim proles ante dispensationem ex tali matrimonio irrito suscepta, eo ipso legitimatur ad omnes effectus etiam temporales, etiam in præiudicium filiorum qui fortè nati essent ex primis nuptijs legitimis, & in præiudicium aliorum omnium etiam venientium ab intestato, vt latè probat *Rota rec. p.*2. *dec.* 687. *num* 16. *Rota recent. pa.* 1. *dec.* 166. *num.* 5. *dec.*191. *nu.*4. *decis.* 455. *num.* 12. & vbique reprobat opinionem *Sanch.* contrarium tenentis *lib.*8. *de matr. dis.* 7. *num.* 25. dicentis per solam clausulam *remanendum in eo matrimonio* non censeri Papam dispensasse in radice matrimonij. Aliàs etiam Rota dictam opinionem *Sanchez* reprobauit apud *Seraph. decis.* 1121. *numer.* 3. vbi *per totam* Rota etiam probat quod Papa licet non possit altero coniunge iam defuncto, approbare matrimonium, seu reualidare ad remanendum, cum termini non sint habiles; tamen potest dispensare etiam tunc in radice matrimonij ad effectum legitimationis prolis ad omnes effectus spirituales & temporales, & si non semper quo ad ius succedendi, ob præiudicium eorum quibus est ius iam quæsitum in hæreditate, & idem tenet *Nauarr. consf.*2. *qui fil. sint leg. Conrad. de disp. li.*8. *c.* 3. *numer.* 51. *Rot. dic.dec.* 687. *num.* 13. Item sufficit pro legitimatione prolis susceptæ à parentibus, inter quos non aderat impedimentum matrimonij, ipsum subsequens matrimonium, *cap. tanta, qui filij sint legit. ibid. Canonistæ communiter. Vgolinus de irregula-*

ritate c. 44. §. 3. Sed & si proles esset suscepta extra figuram matrimonij à parentibus, inter quos tunc aderat impedimentum irritans, tamen si obtineatur postea dispensatio à Papa ad effectum inter ipsos contrahendi, cum decreto legitimationis prolis susceptæ, & suscipiendę; tunc vigore huius subsequentis matrimonij & decreti, proles efficitur legitima ad omnia, idest tàm ad spiritualia, quàm ad temporalia, vbique idest etiam in terris Imperij. Quia Papa solus in materia matrimonij,& consecutiuis, habet plenam potestatem; & potest extendere ius Canonicum, seu constitutionem *d. c. tanta,* etiam ad hunc casum, & maiorem tribuere vim huic matrimonio, vigore dispensationis contrahendo, quàm alias habeat de iure communi. Ita *Rota recent. pa.* 1. *decis.* 166. *numer.* 5. *& 6. & dec.* 191. *numer.* 4. quibus locis testatur hanc esse veram & communem, & stylo curiæ receptam, cum *Couarr. in* 4. *decreti pa.* 2. *cap.* 8. §. *numer.* 18. *Mantica de coniect. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 8. *Gabr. lib.* 1. *consf.* 21. *numer.* 14. Quidquid in contrarium teneat *Sanch. de matr. lib.* 8. *dis.* 7. *num.* 14. cuius sententiam falsam esse ait *Rota d. n.* 5. *&* 4.

Amplia hanc doctrinam, vt per tale decretum, proles legitimata remaneat etiam ad effectum excludendi venientes ab intestato, etiam si matrimonium postea non effectuetur, non ob mutationem voluntatis, eorundem parentum, sed ob aliquam causam inuoluntarium, v.g. per mortem alterius ex illis, ita tenuit *Rota & sepius* iudicauit, vt *Seraph. decis.* 1121. *à num.* 1. *cum ibi allegat. & Rota pa.* 1. *diuers. decis.* 207. *num.* 2. *&* 3. *& alij DD.* quos allegat, & sequitur *Corrad. de dispens. li.* 8. *cap.* 2. *n.* 28. *&* 33

Item Amplia quod quando Papa dispensat ad remanendum, filij eo ipso sunt legitimi, qui nati erant ex irrito matrimonio, etiam si non interueniat nouus consensus coniugum *c. quia circa de consang. & affin.* quia per talem dispensationem Papa facit illud matrimonium reputari validum ab initio. Nec obstat clausula mandans eos de nouo in facie Ecclesiæ contrahere, quia hoc mandatur non ex necessitate, sed ad vitandum scandalum. ita *Rot. dec.* 687. *n.* 10. *&* 12. *p.* 2 *rec.* dummodo dispensatio sit petita vtriusque consensu.

Item per ingressum Religionis, id est professionem, naturalis legitimus efficitur, vt possit ad ordines promoueri *c.* 1. *de fil. presb. Vgolin. loc. cit.* § 4. Et licet Sixtus V. in Bulla incipit, *Cum de omnibus,* & Bulla incip. *ad Romanum,* huic iuri communi derogauerit; tamen eius Bullæ in hoc fuere abrogatæ à Gregorio XIV. Bulla 3. incip, *Circumspecta, Suarez disputat.* 50 *sect.* 5. *num* 4. *Cherubin. super Bulla citata Gregorij XIV.* Item potest Episcopus dispensare cum illegitimo, vt promoueatur ad minores ordines, *c.* 1. *de fil. presb. Garzias num.* 48. cum ibi allegatis. Item, vt ministret etiam in Sacris, quos bona fide suscepit, & hoc esse certum ait *Layman. lib.* 1. *tractat. de irregularitate cap.* 5. *numer.* 2. *Sayrus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 37.

Hic meminisse oportebit quòd natus ex muliere habente maritum, præsumitur filius mariti, & non adulteri, & sic præsumitur legitimus, etiam si contra eum concurrant coniecturæ nominationis, & tractationis pro filio ab adultero, vel etiam assertionis matris; aut etiam similitudinis vultus adulteri, ac frequentis accessus, seu consuetudinis adulterinæ; imò etiam concubinatus, seu retentionis mulieris in domo adulteri, si non erat prohibitus accessus mariti ad vxorem. Sed dicens illegitimum, seu spurium, in casu isto probare debet absentiam mariti coarctatam loco & tempore, quo potuisset filius de eo concipi, per *l. si vicinis C. de nup. l. quia semper. ff. de in ius voc.* Hæc omnia habet, *Rota decis.* 164. *pa.* 1. *collec. posth. Farinac.* neque standum assertioni matris, *Mascar. concl.* 1022. *n.* 17. *Menoch. de arb. cas.* 89. *nu.* 28. Vel probare debet quòd sit illegitimus per famam, seu communem reputationem, concurrentibus alijs adminiculis, seu coniecturis grauibus; aliàs enim fama sola non sufficit contra eum qui est in quasi possessione legitimæ filiationis, *Gozadin consf.* 13. *num.* 30. *Ruin. consf.* 52. *num.* 2. *vol.* 5. *Rota dic. decis.* 164. *num* 9. *Buratt. decis.* 1. *nu.* 12. nisi essemus in antiquis, idest quando ageretur de probanda filiatione illegitima existente supra 60. annos: tunc enim sufficit probare famam etiam sine adminiculis, *Buratt. decis.* 725. *num.* 3. *&* 4. Aduerte tamen quod in omni casu, quando constat de fama illegitimorum natalium, talis est censendus illegitimus & irregularis, si agatur de eo promouendo etiam ad vlteriores ordines, nisi famam purgauerit iuramento & rationibus contrarijs famæ. *Io. And. & Præp.* quos allegat, & sequitur *Mascar. concl.* 882. *&* 10. *tex in c. decedens. de purgat. can. ibi gl. verbo purgatione.* De Infantibus autem expositis an censeantur illegitimi, & irregulares, multi DD. negant. vt *Anan. in ca.* 1. *de inf. exp. & alij,* quos allegat & sequitur *Barbosa ibi* §. *verum,* vbi ait hanc esse magis communem sententiam. Sed alij frequentiori calculo affirmant eos esse censendos illegitimos, quos allegat & sequitur *Garzias pa.* 7. *cap.* 2 *num.* 8. *&* 9. & hanc commmem ait *Layman. li.* 1. *trac. de irregular. c.* 5. *num.* 4. & tenet *Rota Seraph. dec.* 1081. *num.* 3. vbi de expositis hospitali Sancti Spiritus; prima tamen sententia non caret probabilitate, etiam in praxi *Garz. ibi. Diana resol.* 22. *trac.* 1. *miscell. tom.* 1. *& resol.* 6. *in addit. ad tom.* 2.

In hoc ferè omnes conueniunt, quòd si talis fuerit bona fide ordinatus, poterit sine scrupulo celebrare, *Sayr. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 39. *in fin. Garz. num.* 11. *Layman. numer.* 4. *Achill. decis.* 1. *qui fil. sint leg. num.* 15. *&* 16. Item quòd etiam de promouendo possit Episcopus dispensare cum istis, *per c. tanta qui fil. sint leg. Sayr. num.* 39. *Laym. ibi.*

Filij verò nati ex matrimonio irrito, etiam incestuoso, sed bona fide contracto in facie Ecclesiæ, præuijs denunciationibus, iuxta formam iuris, idest *c. fin.* §. *si quis verò, de clandes. dispon. & Triden. Concilij sess.* 24. *c.* 1. *de refor. matr.* legitimi sunt ad omnes effectus, *c. ex tenore qui filij sint legit. l. si vicinis. C. de nup. Barbosa in d.* §. *si quis verò,* n. 8. *Sanch. de matr. lib.* 8. *dis.* 34. *num.* 46. *& li.* 3. *dis.* 42. *num.* 1. *& seqq.* & de magis communi testatur *Rota dec.* 280. *pa.* 2. *rec. Farinac. q. crim.* 149. *num.* 139. vbi testatur de communi sententia; & sufficit quod sit bona fide contractum ab vno saltem ex parentibus, idest à patre, vel à matre; vtque filij stante ea bona fide sint geniti; vt de communi testatur *Farin. ibi num.* 140. & latè *Barbosa in c. ex tenore*

Z *cit.*

cit. n.4. Rot. dic. decis. 280. *num.* 1. *Canal. dec.* 10. *num.* 3. & 4.

Filij quoque nati ex matrimonio irrito defectu assistentiæ veri proprij parochi, bona fine contracti, legitimi sunt. *Sanch. lib.* 3. *dis.* 42. *num.* 5. *Rot. dic. decis.* 280. *num. vlt. pa.* 2. *rec.*

Quando etiam probaretur quòd filij nati essent ex matrimonio contracto publicè coram alieno Parocho, seu Sacerdote; etiam si positiuè non constaret quòd præcessisset licentia proprij Parochi, aut Episcopi, siue eius Vicarij Generalis, tamen filij præsumendi essent legitimi, aduersus tertium, ver. gr. consanguineum, & censerentur habere intentionem fundatam, & præsumptionem pro se, quod licentia prædicta interuenerit; & fundans intentionem suam in illa negatiua, teneretur eam directè probare, vt *Cephal. cons.* 47. *num.* 2. *vol.* 1. *Mascard. de probat. concl.* 985. *n.* 3. *Sanch. de matr. lib.* 3. *dis.* 27. *num.* 5. quia potuit Parochus concedere licentiã cuilibet Sacerdoti assistendi matrimonio, etiam in aliena Parochia, *Sanch. dis.* 19. *num.* 15. *Gutier. de matr. cap.* 62. *num.* 5. ideo præsumendum est ad fauorem coniugatorum, & filiorum, quod ea licentia fuerit concessa, ita *Lapus allegat.* 126. *num.* 1 & *ibi Mandosius*, ait communem. Multó magis si coniuges fuissent personæ honestæ, & bonæ famæ, & multum temporis intercessit, ita vt proprius Parochus sciuisse censeatur, & nullam mouerit controuersiam, *Lapus ibi, Innoc. & aly canonistæ in c. super his de accus.*

Illud nota quod filiaiussu patris matrimonium irritum contrahens, præsumitur id fecisse bona fide, *l. liberorum.* §. *excusatur ff. de his qui not. infam.* ergo filij sunt legitimi. Adde etiam quod matrimonium contractum ea hora, seu tempore quo dispensatio Papæ iam expedita erat in forma gratiosa super impedimento irritante, validum est, & filij sunt legitimi, etiam si tempore contractus contrahentes ignorauerint dispensationem tunc expeditam esse, *Rota dic. dec.* 280 *num.* 5. *pa.* 2. *recen.*

Denique aduerte quod causa legitimorum natalium est fori Ecclesiastici, & non laicalis. *c lator ibi gl. verbo, quæstione natiuitatis, & ibi Abb. numer.* 2. *qui fil. sint legit. Rota pa.* 1. *nouiss. decis.* 117. *n.* 4.

CAPVT II.

Illegitimi ad beneficia, & dignitates non promouendi.

ILlegitimi sunt inhabiles ad beneficia etiam simplicia obtinenda, ratione irregularitatis, propter quam non possunt ad ordines promoueri. *cap.* 1. *de fil. presb. in* 6. *gloss. in cap. nimis, verbo, Sedis Apostolicæ de fil. presb. Vgolin. de irregularitate, cap.* 44. §. 1. *num.* 5. *Garzias par.* 7. *cap.* 2. *num.* 1. Potest tamen Episcopus dispensare cum promoto ad minores, vel primam saltem tonsuram, scilicet ex dispensatione sua, vt obtinere possit beneficium simplex, *d. cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. ad beneficia autem curam animarum habentia solus Papa cum illegitimo potest dispensare. *d. c.* 1. *de filijs Presb. in* 6.

An autem dispensatus ab Episcopo ad minores vel primam tonsuram, eo ipso reddatur dispensatus ad beneficium simplex, vel dispensatus ad curata beneficia: nonnulli affirmant, quia illegitimus non est incapax beneficij illius, nisi ratione irregularitatis, ob quam non potest ad ordines promoueri, & ita docent *Henriquez lib.* 14. *de irregularitate, c.* 8. *num.* 10. & alij, quos tacito nomine refert *Azorius tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *quæst.* 4. & quod dispensatus ad ordines censeatur dispensatus ad beneficia simplicia, eo quod conueniat talibus ordinibus, tenet *Sayr. lib.* 7. *de irreg. c.* 14. *n.* 22. *in fin.* ait tamen non censeri ex hoc dispensatus ad dignitates, aut curata beneficia: Alij dicunt quod dispensatus ad ordines sacros censetur dispensatus ad beneficia simplicia, secus si ad minores tantum sit dispensatus, quia de iure communi nemo debet ordinari, nisi ad titulum beneficij, & ita tenet *Sanch. de matr. lib* 8. *disp.* 1. *num.* 27. cum multis Canonistis. De pensione autem quid, dicam infra. Sed communis sententia negat, vt testatur, *Azorius ibidem quæst.* 4. & 5. & tenet *Auila par.* 7. *disput.* 3. *dub.* 6. §. 4. *notandum,* & plurimi, quos allegat & sequitur *Garz. par.* 1. *cap.* 2. *numer.* 68. quia dispensatio est stricti iuris, & irregularitas illa intelligitur auferri solum quoad expressa: & facit quod habetur in *dicto capit.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. §. *ille verò*: quòd si Papa dispenset cum illegitimo ad beneficium, non potest per hoc, nisi vnum obtinere, quia dispensatio est exorbitans, inquit textus, & tanquam odiosa restringenda, & dictam communem sententiam probat seruari de stylo Curiæ *Corrad. de dispens. l.* 1. *cap.* 5. *num.* 15. & 25.

An autem illegitimus obtinens beneficium bona fide absque dispensatione, iuuetur regula de triennali, communior affirmat, vt *Sanchez in opusc. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 31. *num* 24. Et procedit etiam huius regulæ beneficium in Prælaturis, & dignitatibus, *Sanchez ibi dub.* 29. *num.* 7.

II. Similiter illegitimus est incapax pensionis ob irregularitatem: sed an dispensatus ad ordines remaneat capax pensionis, aliqui dicunt esse incapacem nisi super hoc etiam dispensetur: & hanc probabiliorem ait *Castropalao tom.* 2. *de religione, tract. de benefic. disp.* 1. *punct.* 11. §. 3. *num.* 5. & tenet *Rebuff. in praxi, titulo de dispensatione ad plura, numer.* 65. vbi ait illegitimum dispensatum ad beneficia non censeri dispensatum ad pensionem, per *c. quamuis de præben. in* 6. tamen contrariam probabilem ait *Castropalao ibidem*, & ita tenet *Rota decis. Seraph.* 1264. *num.* 2. vbi plures referuntur decisiones; & affert rationem Rota, quia illegitimus non est incapax pensionis, nisi ratione defectus ad clericatum, vnde inquit dispensatum ad clericatum non indigere vlla dispensatione ad pensionem; & idem habet *Rota Buratti decision.* 53. *numer.* 2. excipitque pensiones super beneficio parentum, ex Trid. *sess.* 25. *c.* 15. *ref. Burat. ibid. n.* 4. & *idem* tenet *Rota pa.* 2. *nouiss. dec.* 12. vbi assignat rationem, quia pensio est quid magis temporale, quam spirituale.

III. Præterea illegitimus est inhabilis ad prælaturas, dignitates Ecclesiasticas, & personatus, *tex in cap.* 1. *de fil.*

nore fil.presbyt.& c.nimis,eodem tit. nisi per dispensationem Sedis Apostolicæ cum eo dispensetur, vt *dicto c. nimis,Garzias part. 7. cap. 2. numer.* 53. vbi plures. Et amplia, quod etiam professus in religione, licet eo ipso fiat legitimus quoad alia, non tamen quoad prædicta, *d.c.* 1. *de filijs præsbyterorum.*

Amplia, quòd etiam dispensatus in sæculo à Papa ad obtinendum curatum beneficium,si fiat religiosus, adhuc non potest fieri Prælatus regularis sine noua dispensatione, vt *Nauarr. Miranda, & Sayr.* quos refert *Barbos. in d. c. nimis.num.3.*

Amplia secundum magis communem, vt neque eligi possit Monialis illegitima in Abbatissam, seu Præfectam Monasterij, per *cap. indemnitatibus, §.sanè, vers. verum si quæ, de electiõn. in 6.* hanc communissimam ait *Sanchez lib. 5. in decal. capit. 5. num. 19.* vbi plurimos allegat, & magis communem ait *Barbos. in capit. 1. de fil.presbyt.* & hanc in praxi tenendam ait *Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 6. num. 14.* Quamuis contrarium teneant multi,vt *Miranda tom.3. tract. de Monial. q.3. art. 3.* malè allegans *Ioan. Andr. Gemin. Felin. & Anchar.* qui hoc non dicunt. Sed id alij tenent quos allegat *Diana resolut.*101. *tract. 2. tom. 2.* qui ait ita à Sacra Congregatione declaratum,quia Abbatissa cum non habeat iurisdictionem Ecclesiasticam, sed potestatem œconomicam, non est propriè prelationes, aut dignitatem habens. Sed non potest negari,quin saltem habeat personatum.Præterea,vt ait *Gamb.de aut. leg.li.7.n.*302. id rationi consonat, quia Abbatissa debet prę cæteris pollere opinione castitatis, *c.iuuenculas, ibi glos. verbo, Sexagenariam, 20. q. 1.* In illegitima autem est præsumptio paternæ incontinentiæ, *c.literas, de fil.presbyt.*

Limita, quòd legitimatus per subsequens matrimonium est habilis ad omnes dignitates, etiam ad Cardinalatum, & Papatum, vt *Vgolin.de irregular.cap. 34.§.3.num.1.cum Viuio, Aduen.& Natta.*

IV. Si quis autem illegitimus electus fuerit in Episcopum scienter, electio est nulla, & Clerici electores eo ipso sunt priuati potestate eligendi pro illa vice, seu vacatione, & suspensi triennio à beneficijs, *c. cum in cunctis in princ. iuncto §.Clerici sanè, de elect. & cap. innotuit, 20. eod.tit.* Item Episcopus confirmans talem electum, incurrit, secundùm aliquos, in pœnas priuationis iuris beneficia conferendi in ea Ecclesia; de his dixi *verbo, electio. cap.3.*

Quod autem dicitur; si scienter eligant, ampliant Doctores, etiamsi ex ignorantia crassa, vel supina: & ideò ipsi tenentur probare ignorantiam probabilem, seu iustam, vt *d.c.innotuit, ibi gl.verbo, ignorantiam, & ibi Barbos. num.22. cum Tiraq.*

V. Illegitimi filij Clericorum,seu Presbyterorum, etiam dispensati à Papa ad beneficia, adhuc intelliguntur remanere inhabiles ad obtinenda beneficia in eaEcclesia, in qua pater eorum beneficium habuit, vel habet, *cap.2.3. & 4. de fil. presbyt. & Trident. sess. 25. cap.15. reform.* vbi additur,vt neque in ea Ecclesia possint quandocunque ministrare, neque pensiones obtinere super beneficijs, quæ pater eorum habet, vel obtinuit. Et de hac re vide *Garziam par.7.cap.3.à num.1. Castropal.tom.2.de relig.tract.13.punct.11.§.9.num.6. & Sanchez opusc.lib.2.cap.2.dub.56.*

CAPVT III.

Illegitimè natis etiam legitimatis relinqui,vel dari non possunt à Clericis bona etiam patrimonialia, neque à laicis bona Ecclesiastica.

I. EX Bulla 117. Pij V. incipit, *Quæ ordini*, statutum est ne fieri possint testamenta, donationes, legata, & quæcunque dispositiones, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos, de rebus, seu bonis ecclesiasticis, seu spiritualibus (vt sunt beneficia, & pensiones) siue temporalibus (vt sunt pecuniæ, & stabilia) ac etiam de acquisitis ex redditibus, vel officijs Ecclesiasticis, siue eorum occasione, siue aliter acquisitis, vt sola industria, vel labore in quacunque quantitate ad fauorem quorumcunque illegitimorum, vel legitimatorum, siue sint filij proprij ipsius disponentis, siue alieni; itaut neque ex testamento, neque ab intestato, neque inter viuos talia bona siue allodialia, siue feudalia, vel emphyteutica ecclesiastica, percipere possint illegitimi, neque ipsorum consanguinei, vel coniuges, tàm ipsis illegitimis viuentibus, quàm defunctis. Neque titulo paupertatis, vel dotis, aut alterius pij operis, neque à persona particulari, neque ab vniuersitate, neque directè, neque indirectè, vel immediatè, vel mediatè, vt per circulum. Et reuocantur omnia priuilegia super his dispositionibus faciendis, vel percipiendis concessa. Excipiuntur tamen hospitalia, v.g.Expositorum, vel Orphanorum, quia ea capacia remanent.

II. Denique decernit, quòd si quis contra hanc prohibitionem disponat ad fauorem personarum taliter incapacium, dispositio illa sit nulla ipso iure in totum, id est, non solum quatenus est ad fauorem dictorum illegitimorum, &c. sed etiam quatenus sit ad fauorem aliorum quorumlibet; & nemo possit talia bona retinere vigore talis dispositionis, nec præscriptione iuuari, aut alio iuris præsidio; sed recuperari possint ab ijs, ad quos aliàs de iure pertinerent, v. gr. ab hæredibus venientibus ab intestato, si sint bona patrimonialia vel mixta,vel à successoribus beneficiorum si sint Ecclesiastica, neque aliàs ad spolium Cameræ pertineant, vt etiam probat *Bulla Pauli V. infra cit.* & si illi negligant recuperare, locorum Ordinarij illa bona apprehendant, & dispositioni Sedis Apostolicæ reseruent. Ex quibus apparet hanc pœnam ligare ipso iure in foro conscientiæ, & in foro contentioso.

Sed nota quòd Sixtus V. Bulla 100. §. 15. absolutè Cameræ Apostolicę applicauit relicta illegitimis contra Constitutionem Pij V. postea Paulus V. Bulla 18. *In eminenti*, statuit vt relicta (contra hanc Pij V. Constitutionem) illegitimis à Curialibus, Incolis, & Ciuibus originarijs Vrbis Romæ ibi, vel intra 10. milliaria decedentibus,ad venientes ab intestato pertineant, dummodò non relinquantur illegitimis à se genitis, nec sint bona Ecclesiastica.

De iure autem communi filius spurius pręter necessaria alimenta nihil potest capere, neque in foro conscientiæ retinere, *Less.lib.2.cap.19. num.58.* imò si hæres institutus fidem accomodauit de restituendo filio

 spurio

spurio testatoris, non tenetur exequi, & potest sibi retinere, donec à Fisco priuetur: ita *Less. num.60. & 61.* si tamen hæres sciens se non obligari, nihilominus tradat spurio, spurius poterit retinere, *Less. num.62. & 63.* At verò illa applicatio facta Cameræ à Sixto V. obligat in conscientia, quia non est pœnalis: sed definitiua, sicut in alijs casibus iure spolij ibi à Sixto numeratis, & quia subrogatur Camera in locum hæredum legitimorum, & tenent in simili *Azor. tom.2. lib.8. c.2. q.3. Filiuc. tract.43. cap.4. num.22.*

III. Idem Pius V. alia Bulla incipit, *Ad Romanum*, declarauit supradictam Constitutionem, & prohibitionem procedere etiam de bonis patrimonialibus Clericorum, vt illegitimis, vel legitimatis, relinqui non possint.

Aduertendum, quòd licet ista Bulla videatur valdè indistinctè loqui, & multum se extendere, tamen satis moderatè, & strictè intelligitur à Doctoribus, itaut nihil immutet, seu corrigat de iure communi, sed solùm de iure priuilegiato extra jus commune, seu non clauso in corpore iuris communis, quia nulla in ea Bulla adest derogatio iuris communis: ita *Quaranta verbo, Illegitimi, in addition. Rota diuers. decis.214. p.2. num.1. & decis.505. num.5. par.1. Cherubin. schol.2. super ea Bulla, Seraphin. decis.478. num.4. & decis. 1358. per totam, Filiuc tract.43. cap.4. num.35.* Adde quod neque derogat iuri succedendi proueniente ex lege municipali, seu Regni, ex quo alicubi illegitimi deficientibus filijs legitimis succedunt, si non sint spurij, *Rota decis. 319. num.5. par.1. nouiss.* Itaque dicunt in summa hoc solùm decerni per istam Bullam, vt Clerici non possint disponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis merè Ecclesiasticis, vel merè patrimonialibus, vel mixtis, id est acquisitis proprio labore, occasione officij clericalis. Laici autem non possint disponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis ab Ecclesia profectis, siue ex priuilegio, siue ex contractu, vt sunt feudum, & emphyteusis Ecclesiastica; ita *Quaranta, & Rota loco cit.*

Hinc etiam dicunt, non obstante ea Bulla, illegitimos posse capere etiam à Patre Clerico, titulo necessariorum alimentorum, quando scilicet iure naturę debentur, & ex canonica æquitate, *c. cum haberet, ibi Canonistæ, de eo, qui duxit in matrimon. Quaranta loco cit. § quamuis, Rota apud Rubeum decis 30. num. 36. Filiuc. numer. 36. cap. 4.* quando scilicet aliunde non habet vnde se alat, vt *DD. ibi, & Rota decis 224. nu.5. par.2. recent Crauett. cons.199. num. 1.* Et ad hunc effectum non attenditur industria, seu quòd lucrari possit ex operis suis, propter fragilitatem humanæ potentię, quæ facilè variatur tempore, vt senio, morbo, &c. sed attendendum est, an habeat ex redditibus. *Rota ibi. Crauett. numer.2. & alij apud eos citati.* & nota quòd æquitas *d. cap. cùm haberet*, procedit etiam in foro laico in terris imperij, *Rota apud Rubeum dicta decis.30. num.34.* Sic etiam dicunt valere dispositionem, qua pater de bonis laicalibus disponeret ad fauorem illegitimi ex non damnato coitu, pro ea quantitate, quam de iure communi potest pater illi relinquere, *Rota diuers. decis.487. num.1.*

Item dicunt posse illegitimum capere ab extraneis, si non contemplatione talis filiationis relinquatur eidem, *Rota diuersor. decis.505. numer.5. par.1. cum allegatis.*

Item dicunt hic nomine Clericorum non contineri Clericos coniugatos, neque Clericos in minoribus beneficium ecclesiasticum non habentes, nisi disponant de rebus acquisitis ex bonis Ecclesiasticis, & ex pensionibus, vel officijs, vel beneficijs Ecclesiasticis, *Rota diuersor. decis.487. par 1. num.2. Cherubin scholio 2 cit.*

Item asserunt, quòd licet illegitimus sit incapax successionis in emphyteusi ecclesiastica iam concessa, tamen potest eam de nouo acquirere: ita *Seraph. d. decis. 478. num.3.*

Denique dicunt, illam pœnam irritationis totius dispositionis, etiam pro parte aliàs licita, seu ad fauorem aliorum vltra illegitimos factæ, non habere locum, nisi in dispositione, quæ de iure priuilegiario fieret, vt à Clerico vi facultatis testandi de bonis ecclesiasticis. Ita *Nauar. in eandem Bullam num.7. in fin.*

Limita etiam præfatas constitutiones, vt non procedant quando filius illegitimè natus fuisset à Papa legitimatus in āplissima forma, & restitutus ad primæua iura naturæ, tanquam verè, & non fictè de legitimo matrimonio natus, tunc enim ei debetur legitima etiam super bonis Ecclesiasticis sui patris Clerici, de quibus habeat pater priuilegium testandi, *Rot. recent. par.1. dec.653. per tot.*

De materia illegitimorum, & quid capere possint inter viuos, vel ex testamento, vel ab intestato de iure communi, vide *Sanch opusc. lib.4. cap 3. per totum, Molinam disp.166. tom.1. Less. cap.19. dub 6. Barbos. in d. c. cum haberet, de eo qui duxit.* Et de pœna priuationis, seu confiscationis hæreditatis, seu legati ob fidem tacitè accommodatam de ijs restituendis filio spurio incapaci, qualiter obliget in conscientia, latè tractat *Sanchez ibid. dub.20. & 21.*

CAPVT IV.

Illegitimos, vel legitimatos admittens ad habitum, vel professionem religiosam.

Sixtus V. Bulla 71. *Cum de omnibus,* statuit vt illegitimi nati ex incestu intra tertium gradum, vel ex sacrilegio propter Votum solemne, non possint recipi ad habitum, vel professionem religiosam, etiamsi essent legitimati à Papa, vel Imperatore: & si contra fieret, statuit professionem nullam esse, & superiores admittentes incurrere excommunicationem Papæ reseruatam. Ad habitum tamen conuersorum, idest famulorum, seu oblatorum pro humilioribus ministerijs, recipi permisit. Alios autem illegitimos concessit recipi posse præcedente scrutinio, seu informatione, seu testimonio de vita, & moribus, in Capitulo Generali, vel Prouinciali, approbatione intercedente: ita tamen vt remaneant inhabiles ad gradus, & dignitates sui Ordinis: & si contra hanc formam reciperentur, decreuit professionem nullam, & recipientes incurrere excommunicationem Papæ reseruatam.

Excipit autem alia Bulla sequenti, incipit, *Ad Romanum*, ab hac prohibitione legitimatos per subsequens

quens Matrimonium secundùm ius commune, & declarauit contra hæc decreta irritantia non intrare tacitam professionem. Denique derogauit omnibus priuilegijs Ordinum legitimandi ad dignitates, & gradus religionis.

II. Sed Greg.XIV.Bulla 3.incipit,*Circumspecta*,statuit moderationem dictarum Constitutionum Sixti Quinti.

Primò enim restituit priuilegia religionibus olim concessa legitimandi, etiam ad honores, & gradus,& dignitates. Secundò sustulit nullitatem professionis in omnibus prædictis casibus. Tertiò concessit, vt illegitimi quicunque, etiam licitè recipi possint, præcedente scrutinio supradicto: dummodò filius illegitimus, in Religione, in qua pater, siue ante, siue post natiuitatem dicti filij professus fuerit, ipso Patre viuente non admittatur. Quartò statuit, vt illegitimi non admittantur,nisi cum consensu Generalis,vel Prouincialis, & quòd scrutinium, & approbatio fiat in Capitulo Generali, vel Prouinciali: at in Religionibus, in quibus receptio pertinet ad particularia Monasteria, quia habent ius filiationis,debeant, & possint recipi cum scrutinio talis Capituli localis, seu Conuentus, & Superioris localis: & quod non recipiantur ad professionem, nisi plena inquisitio fiat de his, & in Capitulo eodem referantur, & approbentur.

III. Item Bulla Clem. VIII. *In suprema*, quæ est 83. reduxit ad terminos iuris communis dictas Sixti Constitutiones, auferendo inhabilitatem illegitimorum, ad habitum, & professionem, & nullitatem professionis, siue ob dictam inhabilitatem, siue ob formam prædictam non seruatam, scrutinij, vt supra, saluis remanentibus pœnis statutis à Sixto contra Superiores admittentes ad habitum, vel professionem,non seruata forma illa, scilicet scrutinij præcedentis.

Harum Constitutionum explicationem vide apud *Rodericum qq.regul.tom.3.q.8.art.5.Cherubin.in Bullam citatam Gregor.XIV. Sanchez de matrim.disp.37. lib.7. num.55.Beia par.4. respon.18.*

CAPVT I.

Immunitatem localem Ecclesiasticam violantes, offendendo eos, qui ad Ecclesias confugiunt.

I. EXtrahens reum de loco sacro, aut ei in loco sacro existenti aliquid nocumenti inferens in personam, aut bona, quæ secum intulit, incurrit in excommunicationem,ex Bulla Gregorij XIV.*Cùm alias*, quæ est 7. §. 9. ibi: Si quis quacunque dignitate, vel authoritate præditus quidquam præter,aut contra huius nostræ Constitutionis tenorem, attentare præsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores per sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ. Et ita inferri excommunicationem latæ sententiæ per hæc verba testantur *Genuens.in praxi cap.17. num.1. & Farinacc. de Immunit.Ecclesiast.numer. 311. & Castropal. tom. 2. de Relig.tract.11.disput.vn.punct.12. num.13.*

De iure autem communi præscindendo ab hac Bulla, nulla erat in hoc casu censura latæ sententiæ, sed ferendæ, vt *Farinac. num.312.* cum plurimis, quos allegat *num 311. & Suar.tom 1. de Relig. lib. 3. cap. 13. Sanchez opusc.lib.3.cap.vn. dub.32.* qui ponit praxim pro locis, quibus non viget Bulla Gregor. XIV.

Neque obstat *c definiuit, 17. q.4.* vbi si quis extraxerit reum de loco sacro, aut aliquid nocibilitatis eidem ibi existenti intulerit, excommunicationi Ecclesiasticæ subiaceat. Nam respondetur illum esse Canonem Concilij Toletani, non Oecumenici, sed Prouincialis.

Hæc autem excommunicatio secundùm veriorem, & stylo Curiæ receptam, est reseruata Papæ, quia excommunicatio iure lata contra violantes libertatem Ecclesiæ, est reseruata Papæ, & probat *Farinac. num. 315. Barbos.allegat.50.num.167. Duard.in Bulla Cœnæ lib.2.can.15.q 10.numer.19.* Est contra *Genuen. cap.22. num.3 Bonac in Decal.disp.3.q.7.§.6. numer.8. Dianam resol.41.tract.1.de Immun.Eccles.* Et hodie res est certa ex decreto Sacræ Congregationis Immunitatis, anno 1631. edito,& ex decreto Clementis VIII. *de v.casibus reseruatis* cum derogatione ad omnia priuilegia, vt dixi *verbo Absolutio,cap.3.num 4.*

Procedit autem hæc excommunicatio etiam in attentantes extrahere, etiam effectu non subsequuto, vt patet ex Bullæ verbis, *Farinac.num.322. Diana resolut. 15.tract.1.tom.1.* Item procedit contra quoscunque extrahentes, vel offendentes, siue sint personæ publicæ, siue priuatæ: & quidem si priuatæ personæ extrahant, vel offendant ex mandato Magistratus, res est certa,vt *Farinac.num.324.*Si autem priuata tantùm potestate,vt ex inimicitia, dubia est quæstio; nam aliqui dicunt non incurrere in hanc censuram, quia Bulla Gregorij solùm loquitur de lædentibus immunitatem Ecclesiasticam publica potestate, vt patet legenti: & ita tenet *Gambacurt.lib.8.cap.7.num.4. & 5.*

Præscindendo autem ab hac Bulla,de iure communi, extrahens, occidens, percutiens, vulnerans, aut aliàs offendens existentem in Ecclesia ex priuata authoritate, non est ipso iure excommunicatus, sed excommunicandus, vt *Abb.in cap. cùm pro causa, num. 5. post gloss.Innoc.& Ioan.Andr.ibid.de sent. excommun. Card. ibi in princ. Anchar. numer.4. Felin. numer. 3.* Sed si loquamur in ordine ad actum extractionis de loco Sacro, æstimo locum esse pœnis huius Bullæ:quod etiam tenet *Bonac. de censur.in partic. disput.2. q.3. punct. 16. §.14.numer.9. Castropalao num 4. loco cit.Farinacc.num. 324. cit.* & est communis sententia, & idem *Bonacc.in decal.disp.3.q.7.pun.9. num. 9. Genuen.in praxi cap. 17. numer.5.& 6.* & consentit *Filiuc. tract.15. num. 148.in fine*, dum ait hanc censuram quoad personas esse vniuersalem; & ita sæpè videmus tales ab Ordinarijs locorum declarari in dictam excommunicationem incurrisse; secus aliqui dicunt, si solum quis ibi eum offenderet priuata potestate, vt vulnerando, aut occidendo non ex intentione, seu causa extrahendi; quia tota Bulla Gregorij loquitur solum de violatione immunitatis in ordine ad extractionem. Sed contrarium tenuit, & declarauit Sacra Congregatio Immunitatis, nempè quod etiam in hoc casu incurratur excommunicatio

nicatio, & faciunt rationes allatæ *à Genuens. loco citato num.*5. quia hæc est materia fauorabilis, & est secundùm mentem legis, cùm vterque casus sit à iure communi parificatus; & ita practicatur passim ab Ordinarijs locorum. Sed hæc sententia debet intelligi procedere quando offenderet quis eum, qui pro sua securitate ad Ecclesiam confugit, vt supra citati loquuntur: secus si esset alia de causa in Ecclesia, scilicet rixa ibi suborta sequerentur vulnera, & cædes. Verum est, quòd mutilans, vel occidens in Ecclesia, vel sacro Cœmeterio, etiam priuata potestate incurrit pœnam priuationis immunitatis loci Sacri, vt infra dicam.

Incurrens autem in dictam excommunicationem non est absoluendus, donec restituat reum loco Sacro, vt *Sanch. lib.6. opusc. ca.1. dub.7. num.1. cum Paz. & Greg. Lopez, Farinac. de Immun. num.311. in princ.*

Limita hanc excommunicationem, vt non procedat in octo casibus exceptis in Bulla Gregorij, seu in octo generibus delinquentium: nempè in publicis latronibus, & grassatoribus viarum, & depopulatoribus agrorum; & ijs, qui homicidia, vel mutilationes membrorum in Ecclesiis, eorumque Cœmeterijs committere non verentur (idest voluntariè committunt, non autem si casualiter, vt *Farinac. de Immunit. numer.*240. *Diana resol.11. tract.1. de immun. to.1.*) & ijs, qui proditoriè proximum suum occiderunt; & reis assassinij, aut hæresis, aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis: In istis ergo casibus rei prædicti non fruuntur immunitate Ecclesiastica; sed extrahi poterunt, seruata tamen forma tradita in eadem Bulla, aliàs incurritur excommunicatio prædicta. Vide *Farin. num.*341. *cum seq. Sperell. dec.* 48. 104 105. 185.

Et tunc non tenetur Episcopus, vel Vicarius Generalis dans licentiam extrahendi, exigere cautionem de impunitate corporali rei extrahendi, neque irregularitatem incurret, si mors extracti sequatur, vt patet ex eadem Bulla. Extra casus autem prædictos nullus Prælatus, neque Episcopus potest dare licentiam extrahendi Reum inuitum, aliàs incurreret in eandem censuram, ex eadem Bulla Gregorij, quæ in hoc correxit ius commune, & ita *Farinac. nu.* 344. & *Castropalao punct.* 13. *num.* 2.

Aduertendum, tamen quod si quis in Ecclesia, vel cæmeterio occideret, vel mutilaret ad sui defensionem, vel prouocatus, non incurrreret in hanc priuationem immunitatis, secus si in rixa, sed ipse non esset prouocatus, *Bonac. in decal. loco cit. punct. 6. §. 2. numer. 1. in fin. Farinac. in append. de immun. num.*240.

II. Irregularitatem incurrunt Clerici & Episcopi, tradentes reum Curiæ sæculari in casibus non exceptis, non præmissa cautione, & protestatione impunitatis circa corpus rei, si inde mors rei, aut mutilatio sequatur, *Suarez de cens. disp. 47. sect. 1. num. 11. Sayr. lib.6. cap.18. num.5. Roderic. qq. regular. 52. art. 4. to.* 2. Si autem cum protestatione, & cautione præfata illum tradat, non incurrit in casibus etiam non exceptis irregularitatem de iure communi, quia id licitum est, eisque permissum, vt *cap. id constituimus, & capit. reum,* 17. *q.*4. At cum ex Bulla Gregorij, scilicet vbi est vsu recepta, hodie non liceat tradere reum in casibus non exceptis, vt supra dixi; puto eos incidere in irregularitatem, quia illa protestatio est contraria facto, & protestatio in actu illicito non releuat, maximè cum sit actio per se periculosa, & quia peccarent non solum contra religionem violando Ecclesiæ immunitatem, sed etiam contra iustitiam, & ius rei eum spoliando iure, quod ei Summus Pontifex, seu Ecclesia cōcedit, *c. reum ad Ecclesiam,* 17. *q.* 4. & probabiliorem ait *Sanch. opusc. li.3. c. vn. dub.17. n.2.* & magis communē ait *Farin.* 321. Si tamen Clerici non defendant, sed permittant eum extrhai habendo se merè negatiuè, tunc non puto eos incurrere irregularitatem, quia non peccant contra iustitiam, sed contra charitatem; neque enim tenentur ex officio tueri reum ob ius reo competens, sed Ecclesiæ: & ita concordari possunt opiniones contrariæ.

Cauendū est etiam Clericis, dum volunt reum tueri in loco sacro, ne id faciant armis, seu aliàs cum periculo effusionis sanguinis (quia Ecclesia non est defendenda more Castrorum) sed vel fores claudendo, aut reum retinendo, & abstrahendo de manibus illorum, &c. etiam laicos ad hoc auxilium vocando, vel per censuras Ecclesiasticas tuendo immunitatem Ecclesiæ, vt *Suar lib.3. cap. 13. num.4. Sanch. opusc. lib.6. cap. 1. dub. 7. Bellect. p. 1. de fauore Clericorum reali. §. 4. nu. 43. Layman. libr.4. trac. de Immun. capit. 3. numer.* 14. Itaque si mors sequatur, aut mutilatio ex facto Clericorum dissidentium, ipsi erunt irregulares.

Infamiam quoque iuris, & irregularitatem incurrit, qui damnatus fuerit in iudicio de crimine hoc violatæ immunitatis Ecclesiæ, quia est crimen publicum, & capitale, & læsæ Maiestatis, vt *l. fideli, & l. præsenti, C. de his qui ad Ecclesias confugiunt, & S. Gregor. Epist. 54. li.11. c. in primis, §. de persona Ianuarij,* 2. *q.*1. Damnatus autem de crimine læsæ Maiestatis, aut alio publico iudicio efficitur infamis, & irregularis, *l. 1. §. remouet de postul. l.1. vers. qui iudic. ff. de his qui not. infam. l. infamem ff. de publicis iudicijs.* Et idē est de damnato pœna, seu iudicio capitali; quia ex genere pœnæ infamia iuris eo ipso afficitur, *dict. l.1. §. remouet. & §. secundò loco, ff. de post. l. cognitionum, ff. de var. & extraordin. crimin.*

CAPVT II.

Immunitatem, seu exemptionem Ecclesiasticam violantes, imponendo munera personalia, sordida, seruilia Ecclesiasticis.

Ecclesiastici sunt exempti à muneribus personalibus sordidis, seu seruilibus laicalibus. *l. 2. C. de Episcopis, & Clericis, cap. generaliter, cap. placet,* 16. *q. 1. capit. non minus, ibi Cardin. numer. 3. 7. & 8. de immunit. Ecclesiast.* vt à fossatis faciendis, cloacis, aut vijs purgandis personaliter, & ab angarijs, seu oneribus proprio corpore ferendis, vt in cophino seruiendi ad constructionem murorum, &c.

Imponens igitur talia onera Ecclesiasticis personis potestate laicali, incurrit primò excommunicationem latam in *c. non minus, §. si autem Consules, de immunitate Ecclesiarum,* quæ tamen non incurritur, nisi quis commoni-

monitus non destiterit, sed perseuerauerit in contumacia, & non est absoluendus, donec satisfecerit competenter; postea poterit absolui à proprio Pastore: hæc autem censura extenditur etiam ad fautores talis delicti; ita *in d.c.non minus.*

Secundò incurrit in excommunicationem latam, & Papæ reseruatam in Bulla Cœnæ Domini *cap.*18.contra imponentes onera personis Ecclesiasticis sine speciali Papæ licentia, aut ea exigentes, aut sic imposita etiam à sponte dantibus,& concedentibus recipientes, & contra eos, qui per se, vel per alios prædicta facere exequi, vel procurare, aut in eis auxilium, consilium, fauoremue præstare non verentur. Cùm enim Bulla loquatur de oneribus quibuscunque comprehendit etiam onera, seu munera ista personalia seruilia, quæ pretio æstimabilia sunt. *Nauarrus consil.* 8. *de censib.* quia hæc munera etiam onera appellantur, *tex.in l.non minus, & l.munus, ff.de verb signif.* & ita tenent in casu nostro *Sylu.excommun.7.num.77.Marius Alterius to.1.disp.19.lib.5.cap.2.col.3.Molina disp 672.trac.2.Layman lib.4. tract.9.cap.9. §.9. num.2. contra Filiuc.tract. 16.num.291.*

Tertiò incurrit in excommunicationem latam in eadem Bulla Cœnæ *cap.* 15. contra facientes ordinationes contra libertatem Ecclesiasticam, & eas publicantes, eisue vtentes.

CAPVT III.

Immunitatem Ecclesiasticam violantes, imponendo Ecclesiasticis munera personalia honesta, vel indifferentia sæcularia.

ECclesiastici sunt exempti à muneribus personalibus honestis, *l.placet,* 17. *C.de Episcopis,& Cleric.& toto tit.ne Clerici, vel Mon sæcul.neg.se immisc.*vt à munere legationis subeundæ, aut decurionatus, aut Iudicis, &c. Item à muneribus personalibus indifferentibus, vt *l.2. C.de Episc.& Cleric. c.generaliter,* 16. *q.*1. vt à tutelæ munere, vel militiæ, vel custodiæ murorum, &c.

Imponentes autem munera supradicta, siue honoris, siue indifferentia, id faciendo per viam statuti, decreti, vel ordinationis, seu præcepti, incurrunt in excommunicationem latam in *c.nouerit,& cap.grauem,de sent. excommunicationis, & in Bulla Cœnæ cap.* 15. de qua re dicam *verbo, Lex,* Item imponentes onera illa indifferentia,vt expeditionis militaris custodiæ, &c.incurrunt excommunicationem latam in *c.non minus, de immun. Eccles.* vbi est sermo de expeditionibus, & *cap. grauem cit.* vbi est sermo de custodia loci; & *cap.* 18. Bullæ in Cœna Domini, iuxta ea, quæ dixi *cap. præcedenti.*

Limita, quòd in casu necessitatis extremæ, vel quasi extremæ, cum vires laicorum non sufficiunt, tenentur etiam Ecclesiastici subire onera prædicta indifferentia, personalia, etiam mixta, cum erogatione scilicet patrimonij, vt ad custodiam murorum, & similia, quæ omninò non repugnent statui Clericali, & imponi debent, seu ordinari ab Episcopo, cum Cleri consensu, causa cognita ab eisdem; & dummodò non adsit tempus recurrendi pro licentia ad Sedem Apostolicam, ita *c.2. & cap.non minus,de immunitate Ecclesiar. Innoc. in d.cap.2.num.1. Abb.num.6. Ioann. Andr. num.1. Hostien.num.1. Butr.num.5.Layman lib. 4. tract. 9. cap.6. num.7.*

Imponentes autem munera honoris Ecclesiasticis, non incurrunt in excommunicationem, *cap.non minus,* neque in *cap.* 18. Bullæ in Cœnæ Domini: quia ibi excommunicantur imponentes onera personis Ecclesiasticis: appellatione autem onerum, non veniunt honores, si non habeant coniunctam erogationem patrimonij, nam isti honores, officia dicuntur, non onera, *l.rescripto, l cui munerum, ff.de mun. & hon. Abbas in cap.non minus, num.12. de immun. Eccles. Molin. disp.661.num.11.tract.2,*

II. In *cap.neque* 88.*distin.& c.Cyprianus,* 21.*quæst.*3. nominans in testamento Clericum in tutorem, hanc pœnam incurrit, vt in morte eius, oratio pro ipso fieri non debeat. Intelligitur autem de Clericis in sacris, vel beneficiatis,& dummodò constet testatorem id dolo fecisse, non bona fide, & quòd impœnitens de hoc facto decesserit: ita *Turrecrem. in d. cap. neque.* Imò hunc canonem pœnalem in desuetudinem abijsse, & ad solum terrorem pro eo tempore emanasse aiunt *gloss. ibi Laud.Turrecrem.Archid.& Præpos.*

De hac autem materia, an, & quomodo Ecclesiastici tutelæ officio fungi possint, aut debeant, vide *Sanchez lib.6. in decal.cap* 14.*num.*24. *& in opuscul.lib. 6.cap.7.dub.6. Canonistas in cap.1.de oblig.ad ratiocin.*

CAPVT IV.

Immunitatem Ecclesiasticam violantes imponendo Ecclesiasticis onera patrimonialia personalia, vel mixta, & publicani ea exigentes, & Ecclesiastici illis consentientes.

ECclesiastici sunt immunes à muneribus patrimonialibus, quæ scilicet cum erogatione patrimonij subeuntur, siue sit munus patrimoniale personale, quod imponitur personæ, non habita ratione patrimonij quantitatis, vt capitatio, pedagium, & guidagium; siue sit patrimoniale mixtum, quod soluitur, & imponitur ratione habita patrimonij quantitatis, siue hoc mixtum onus imponatur ipsis rebus, vt vectigalia, portoria, gabellæ, siue imponatur personis pro rebus, vt superindictum, vel collecta, de quibus *Canonistæ in cap.non minus, de immunit. Eccles. Petr. Antibol.tract.de munerib.par.2. numer.4. & 5. Remig. Gonnì de Charit. subs.q.61.Suar.disp.23. de censur.sect.4.num.23. Belluga in speculo Princ.rub.46.§.donum, & §. restat videre, & §. sunt & alia, Vgolin.in cap.18. Bullæ in Cœna Domini.* Quòd autem Ecclesiastici sint immunes à dictis oneribus, habetur *c.non minus, c. aduersum, de immun. Eccles.c.1.eod.tit.in 6.Clement.vn.eod. tit.c.quanquam de censib.in 6 Auth.item nulla, cum l.2.C.de Episc.& Clericis,* & plenè hæc examinat *Rota par. nouiss. decis.* 42. vbi à *num.*11. aduertit, quòd Ecclesiastici tenentur ad onus merè reale à laicis suis prædijs impositum ante quam

quam transirent ad Ecclesiasticos, quando scilicet fuit impositum, vt onus certum, reale, perpetuum, inuariabile, vt est tributum. Secus si sit impositum dictis prædijs onus reale, sed non perpetuum, & est variabile iuxta occurrentes necessitates, plus, & minus; & dicitur imponi per æs, & libram, atque si talia prædia transeunt postea ad Ecclesiasticos, fiunt libera à tali onere, non obstante, quòd talis redditus, seu impositio fuerit locata Arrendatarijs cum hypotheca. Multò magis quando fuerunt onera imposita à laicis subditis ratione bonorum, idest personis pro rebus, vt supra dictum est, quia si ea bona transeant ad Ecclesiasticos, fiunt libera à tali onere, etiam Arrendatarijs locato cum hypotheca, ita *Rota ibi num.*11.12.*&* 13.

I. In *c.non minus de Immun.Eccles.*ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. Consules, & Rectores, & alij, qui potestatem habere videntur, prohibentur onera quæcunque imponere Ecclesiasticis, nisi ex iudicio, & consensu Episcopi, & Cleri, iudicantibus in communi necessitate non posse laicorum solas facultates sufficere, sed subsidia ab Ecclesiasticis conferenda. Si autem dicti Consules, & alij contrauenerint, & commoniti desistere noluerint, tàm ipsi, quàm fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec communioni reddendi, donec satisfactionem fecerint competentem.

Limita quòd secundùm veriorem, hic textus non loquitur de pedagijs, seu gabellis, quæ pro contractibus, vel pro transitu personarum, aut rerum soluuntur, seu imponuntur, sed tantùm de ijs, quæ vniuersaliter exiguntur pro personis, aut rebus. Ita *Caietan. excommun.*40.*in fin. Tabien. excom.*5.*casu* 18.*num.*6.

In *c. aduersus, de immunit. Eccles.* Innocentius III. confirmauit dictum Decretum Concil. Lateranen. Sed Primò declarauit, vt in communi necessitate supradicta, quando non suppetunt bona laicorum, etiam iudicio Episcopi, & Cleri, non possint laici exigere subsidia præfata ab Ecclesiasticis, nisi consulatur prius Summus Pontifex, & ab eo consensus, seu licentia obtineatur. Secundò extendit Decretum Concilij Lateranensis, & censuram, vt procedat etiam contra successores in officio dictorum onera imponentium, nisi intra vnum mensem à die successionis Ecclesiæ satisfecerint. Item tertiò declarauit eam excommunicationem durare etiam officio deposito. Quartò declarauit sententias, & statuta talium excommunicationem præfatam incurrentium nullius esse momenti in perpetuum, quia vt notat *gloss.ibi verb.tempore valitura,* sententia lata ab excommunicato, nulla est.

De his decretalibus agunt, & explicant, vltra Canonistas *ibid.Caiet.verb.excommun. cap.*40. *Tabien.excomm.*5.*casu* 18.*Sayr.lib.*3.*de censur.cap.*34.*num.*3.*Luis. Turrian.disput.* 44. *de Iust. dub.* 3. *Suarez disput.* 21. *sect.*2.

II. In *c. Clericis, de immun.Ecclesiarum in* 6. Bonifacius VIII. excommunicationem Papæ reseruatam profert contra omnes absque Sedis Apostolicæ licentia imponentes, aut exigentes, aut recipientes, etiam à sponte dantibus onera patrimonialia Ecclesiasticis personis, vt collectam, æstimum, tributum, decimam, mutuum, donatiuum, subsidium, &c. quouis colore: & extendit hanc pœnam ad dantes in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem publicè, vel occultè:

Item fert excommunicationem similiter Papæ reseruatam contra omnes Ecclesiasticas personas, etiam Prælatos, qui prædicta onera sine Papæ licentia laicis soluunt, etiam si spontè, vel titulo donationis, aut se soluturos promittunt, aut impositioni consentiunt. Item fert interdictum contra Vniuersitates, quæ in præmissis culpabiles fuerint; & absolutionem eius similiter Papæ reseruat, & derogat omnibus priuilegijs concessis quibuscunque in quacunque verborum forma. Notat autem *gl.in Clem.vn. de immun. Eccles. in figur. casus, dictam decretalem c. Clericis* editam esse à dicto Pontifice in odium Philippi Regis Franciæ, quia conferebat beneficia in suo Regno, propter quam constitutionem orta sunt multa scandala, vt infra dicam.

Limita similiter hanc Constitutionem, vt non procedat de pedagijs, seu gabellis, quæ exiguntur pro contractibus, aut transitu personarum, aut rerum, sed solum de oneribus, quæ vniuersaliter exiguntur pro personis, aut rebus. Ita *Caiet.excommun c.*40. *Tabiena excommun.casu* 18.*numer.*6.*Molina disp.*670. *num* 3. *Ioan.Monac.in d.cap. Clericis,* quia caput, *Clericis,* adijcit ad *cap.non minus*, & de eadem materia loquitur.

Hanc Constitutionem Bonifacij ex parte correxit Benedictus XI. in *extrau. quod olim de Immunit.Eccles. inter communes,* statuens, vt censuræ latæ contra Ecclesiasticos non habeant locum contra spontè soluentes: sed solùm contra imponentes, & recipientes: quamuis peccent Ecclesiastici sic spontè soluentes sine licentia Papæ: reliqua autem dictæ Constitutionis firma esse voluit. Sed Clemens V. in *Clem. vn. de Immunit. Eccles.* propter quædam scandala exorta occasione dictæ Constitutionis Bonifacij, & Benedicti, amplius derogauit, & in totum abrogauit, vtramque reducens ad terminos Concilij Lateranensis, vt in *c.non minus, & cap.aduersus,* de quibus supra, vt explicant *Ioan. Andr. Gemin.& Anchar.in d.cap.Clericis*.

Sed iterum in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess.*9. in Bulla reformationis Curiæ, & aliorum, *§. & cum à iure,* innouata fuit Constitutio Bonifacij, vt militet excommunicatio contra imponentes onera patrimonialia Ecclesiasticis, & contra exigentes, & recipientes ea etiam à spontè dantibus; & interdictum contra vniuersitates in tali re culpabiles: & insuper innouata fuit excommunicatio, & pœna depositionis ipso iure lata contra Ecclesiasticos talibus consentientes, aut spontè dantes sine licentia Papæ.

Additum, vt prædicta facere præsumentes, sint ipso iure intestabiles, & inhabiles ad omnes actus legitimos; vnde etiam erunt irregulares. Et hoc decretum etiam hodie esse in vigore nonnulli Doctores æstimant, vt *Sanch.opusc.lib.*2. *cap.*4. *dub.*56. *numer.* 1. vbi propterea infert Episcopos, qui vident Laicos iniustè imponentes, vel exigentes gabellas ab Ecclesiasticis, & vltro consentiunt, incurrere excommunicationem, & pœnas ibi statutas. Alij dicunt hoc decretum Leonis X. nō innouare pœnas *c.Clericis* (reuocatas per *Clemen. vnicam supra citatam*) contra Ecclesiasticos soluentes, sed contra Prælatos consentientes, & contra laicos imponentes, vel recipientes; ita *Garz.par.*2. *c.*3. *n.*16.

num.16. Alij autem magis communiter dicunt censuras latas in dicto Lateranensi Concilio sub Leone X. non fuisse vsu receptas; ita *Caiet.verbo, excommunicatio, in fin. Bartholom. Carranza in fine Summæ Concilij Lateranen. Nauarr.c.27.númer.111.& 148.* Et licet videantur hodie omnes supradicti Canones, & Concilia edita in fauorem Ecclesiasticarum personarum, & libertatis Ecclesiæ, innouata à *Concilio Trident. sess.25. c.20. reform.*& singulis annis innouentur cum suis pœnis, & censuris in Bulla Cœnæ, *cap.*18. cum expressa mentione etiam Concilij Lateranensis supradicti Leonis X. tamen Trident. non innouat expressè pœnas, & censuras. At verò Bulla in Cœna Domini innouat eas tantùm, quatenus sunt latæ contra onera Ecclesiasticis imponentes, eaque imposita exigentes, aut à sponte dantibus recipientes. Vnde hodie contra ipsos Ecclesiasticos soluentes, seu consentientes nulla censura est latæ sententiæ. Prædictas autem Constitutiones explicant *S.Antoninus 3. par. tit.24.cap.26. Angel. verb.excommun. 7. casu 5. Tabiena excommun. 5. c. 18. Syluest. excommun.7. numer.21. Nauar.cap.27.num.95. & 115. Tolet.lib.1.c.29. Reginal.lib.9. num.375. Suar. disp.22.sect.3.num.16.*

III. In *c. quanquam, de cens.* Bonifacius VIII. specialiter excommunicat personas singulares quascunque, & interdicit vniuersitates exigentes, extorquentes, vel compellentes Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas per se, vel per alium nomine proprio, vel alieno ad pedagia, vel guidagia, pro ipsorum personis, aut rebus, quas non negotiationis causa, sed ad vsum deferunt: & prohibet eos absolui, donec plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter, derogando omni contrariæ consuetudini, seu corruptelæ.

Deindè Clemens V. *in Clem præsenti de censib* confirmat dictam Constitutionem *c.quanquam* addendo, vt diœcesani, postquam eis constiterit aliquos in dictam excommunicationem, seu interdictum incidisse, eos omninò publicent, vel à suis subditis tandiù faciant publicari, donec illi sic malè exacta restituant, & de transgressione satisfaciant competenter.

Ampliatur hæc Constitutio, vt procedat in omni gabella, tàm scilicet ratione personarum transitus, quàm contractus, vel illationis, vel extractionis rerum, vt *Cardin.in d. Clement. & Imola ibi num. 13. Syluest. verb excommun.9. num.47. Molina disp. 670. numer.3.* Imò multi probabiliter dicunt, *c.quanquam*, procedere etiam in omni munere publico, quod à potestate temporali laicis imponi solet, quia hic pedagij nomen latè accipitur pro omni onere patrimoniali tam personali, quàm mixto, vt *Nauarr. cap.27.num.61 Vgolin. in c.5. Bullæ Cœnæ Domini. §.2 Viual ibid.casu 5.Suar. de censur.dis.21.sec.2.num.41. Quaranta verb.Vectigal, vers.vt autem.* Sed alij contra dicunt non procedere in tributis, æstimis, collectis, &c. & hæc videtur probabilior, quam tenet *Caiet. verbo excommun. cap. 40. Molina disp.670.num.3.Armilla verb.excommun. n.11. Sayr.de censuris lib.3.cap.9. num.10. Graff lib.3. cons.1. de cens.num 20.Vgolin.§.3.in cap.5.Bullæ vers.postremò, & vers.2 afficit,Tolet.lib.1.cap.21.§.1.* quia alias ista decretalis fuisset superflua, cùm meliùs esset per præcedentes prouisum: quia hæc excommunicatio, & interdictum non sunt reseruata Papæ post præstitam satisfactionem, & non incurruntur ipso facto ob solam impositionem, aut à spontè dantibus receptionem, sed requiritur vt gabella ab inuitis petatur, & obtineatur: ita *Caiet.excommun. c.39.Suar.de cens. disput.23. sect.4. num.21.Nauarr.cap.27.num.128. Ancharan.in Clement. præsenti, de censib. num.7. Bonifacius de Vitalin. ibidem num.9.& 11.Sayrus lib.3.cap.9.num.8.& 9.* Hodie censura hæc excommunicationis est Papæ reseruata absolutè, vt statim dicam.

IV. Ex *cap.*18 *Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio specialiter Papæ reseruata contra imponentes collectas, decimas, taleas, præstantias, vel alia onera personis, aut bonis ecclesiasticis, aut ipsorum Ecclesiasticorum, sine speciali, & expressa Papæ licentia; & contra eos, qui talia onera exigunt quocunque modo, vel colore, aut ea sic malè imposita à spontè dantibus, & concedentibus recipiunt; & contra eos, qui talia per se, vel per alios directè, vel indirectè facere, exequi, vel procurare, vel in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint conditionis, etiam Imperatores, vel Episcopi: & super his innouantur omnes Canones etiam in Lateranensi Concilio nouissimo editi cum suis Censuris, & pœnis.

Declara primò, vt procedat hæc excommunicatio etiam contra imponentes, aut recipientes onera super bonis patrimonialibus Clericorum, vt patet ex Bulla ibi, *ac eorum bonis, vt Sayr.lib.3.cap.22. num. 9. Suarez disp.23 sect.4.numer.21. Quaranta verb.vectigal.versic. item ex eiusdem, Vgol.super hoc cap.18. §.3.* est communis sententia, etiamsi non fuerint ad eorum titulum ordinati, *Tolet.lib.1.cap.29.Garzias de benef.par.2. cap.3. Barbos.allegat.13.num.1.* de communi testatur *Filiucc. tract 16 num.298. Layman.lib.4 tract.9.cap.6. numer.9.* etiamsi sint Clerici in minoribus, sed in habitu, & tonsura incedant, vt *Bess.cap.33.num.8. Gutier.lib.1. pract. quæst.7. Quaranta loco cit. ampliat.1.* & alij apud *Dianam resolut.35.& 36.tract.2. de immunit. tom. 1.* dummodò non sint coniugati, vt Doctores *in cap. ex parte de Clericis coniug.Layman cap 7.numer.4. ex Tridentin. sess.23. cap.6.& cap.vn.de Cleric.coniugat.in 6.*& dummodo non sint bona negotiationi exposita, vt *cap. fin. de vita, & honest.Cleric. c.quanquam.de cens.in 6. Clem. præsenti, eod.tit.*

Declara secundò, vt procedat de oneribus patrimonialibus quibuscunque, siue sint onera rebus ipsis imposita, siue personis, vt pedagia, & guidagia, vt colligitur ex verbis Bullæ; & ita docent *Syluest excommun. 7. §.77 excommun.32.Molin.disp.670 numer.3. vers.postremò hodie, tom.3. Alterius lib.5.disp. 19. cap. 2. §. sed oritur, Layman cap.9.numer.2. §. 9. Viualdus super casu 18.Bullæ num.1.in emendatis, Vgolin.ibid.§.1.vers.3.afficit, Suarez disp.23.sect.4.num 23.de censur.*

Declara tertiò, vt secundùm magis communem sententiam non incurrant hanc censuram exigentes onera patrimonialia ab Ecclesiasticis, nulla lege, vel statuto, vel edicto imposita, sed propria sua audacia, seu auaritia, quia textus Bullæ videtur loqui de exigentibus imposita: tamen tales incurrunt excommunicationem

nem, *c.quanquam de censib.in 6.* si erant onera personalia, vt pedagia; vel in excommunicationem, *c. Clericis, de immunit. Eccles.in 6.* si erant onera mixta, vt vectigalia, seu gabellæ, de quibus censuris supra dixi: & ita de communi testatur *Bonacc super Bulla Cœnæ quæst.19 punct.1.numer.6.cum Sayr. Quaranta, Vgolin.Duard.Viuald.Tolet.Suar.Reginal.Sousa*. Contra tamen quòd etiam non imposita exigens incurrat in hanc censuram, tenent probabiliùs *Angelus verbo, excommun.7 casu 23.Tabien.excomm.5.casu 21.Sylu. excommunic.9. num.46.§.21.excommun.Alterius cap.3. §.2.animaduert. Suar.disp.21.sect.2.n.99.Molina disp.670. Filiuc.tract. 16.n.289.* quod satis probatur ex ipso Bullæ contextu.

Declara quartò, vt neque ob communem necessitatem, & vtilitatem teneantur Ecclesiastici ad collectas, nisi quando laici non sufficiunt, & ita, si Clerus conuocatus consentiat, non solus Episcopus, & Capitulum. Item quòd tunc priùs Papa consulatur, & eo consentiente, exactio non fiat per laicos ministros, sed Ecclesiasticos: hæc omnia plenè probat *Rota par. 2. nouiss.decis.42.* Excipe tamen, vt licitum sit Ecclesiasticis cum consensu Episcopi soluere talia subsidia in casu grauissimæ necessitatis vrgentis, cùm periculum est in mora, vt pauperes fame, aut peste, aut alia calamitate moriantur, & non sufficiunt facultates Laicorum, *c.gloria Episcopi, 12.q.2. Barbos.alleg.95.num.58. Duard de cens.§.1.quæst.22. num. 39. Quaranta verbo, Alien.num.42. Rota par.1.recen. decis.72.* sed non possunt soli laici imponere, sed requiritur etiam consensus Cleri, vt eis imponatur, & eis renuentibus cogendi sunt ab Episcopo, *Rota ibi num. 4.*

Declara quintò, vt non sit illicitum Clero alicuius Ciuitatis (cùm non habeat bursam communem etiam si non faciat per se Collegium, se coadunare, pro suo interesse, vt causa litis contra Episcopum, & indicere sibi ipsis collectam pro expensis faciendis, ita tamen, vt collecta non exigatur nisi à volentibus soluere, quamuis obtenta victoria possint exigere pro rata etiam ab inuitis, ne cum alienis expensis commodum sentiant. *Rota apud Rubeum decis.148.num.6.* sicut etiam potest Clerus pro communi necessitate sibi ipsi imponere collectam, sed non comprehendere exemptos, *Rot.dec.72.p.1.rec.*

CAPVT V.

Immunitatem Religiosorum Mendicantium violantes.

EX Bulla Pij V. *Dum ad vberes*, 11. fertur excommunicatio contra exigentes onera realia, vel personalia, vel mixta quæcunque à Religiosis Mendicantibus, eorumue bonis: quæ excommunicatio non est reseruata ex vi istius Bullæ: est tamen reseruata ex vi Bullæ in Cœna Domini proximè supra explicata: & hæc exemptio non est reuocata per Bullam Gregorij XIII. 9. incipit, *In tanta rerum*, vt testantur *Quaranta verbo, priuil. regular. pag.416.Roderic.q.74.art.16.tom. 3.Sorbus in compend. priu. fol.451. Cherub. super eadem Bulla Pij V. & Greg. XIII.*

CAPVT VI.

Immunitatem violantes piorum locorum, patrimonialia, aut personalia illis onera imponendo, vel exigendo.

LOca pia etiam laicalia, licèt sint subiecta iurisdictioni laicæ, sunt immunia à muneribus, seu oneribus publicis, vt vectigalibus, collectis, &c. *Auth. item nulla communitas, C.de Episcopis, & Clericis*. Ex Concilio autem Lateranensi in *cap. non minus de immunit. Eccles.* damnatur sæcularium potestatum audacia, qui fossata, siue expeditiones, siue alia, quæ arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis volunt ferè vniuersa compleri, & statuitur, vt si Consules, aut alij de cætero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint, tam ipsi, quàm fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

I. Ex hoc textu inferunt multi Doctores, quòd imponentes onera personalia, vel patrimonialia locis pijs, etiam laicalibus, eaque exigentes incurrunt in excommunicationem prædictam, propter illam particulam, *& pauperum Christi vsibus deputatis*: ita tenent *Cardinalis ibi num.5. Caiet. verbo, excommunic.40. Tabiena excommun.5.casu 18.num.2.Barbos. alleg.75.num. 35.* Imò *Luis.Turrianus de Iust. disp. 44. dub. 4.* putat tales etiam incurrere in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini *cap.18.* Sed certum est, eos non contineri in *d.cap. 18.* Imò probabile est, neque contineri in *d.cap.non minus*, quia intelligitur de bonis tantùm Ecclesiasticis, quæ dicuntur pauperum Christi vsibus deputata, quibus quarta pars de eorum redditibus eroganda est, vt *cap.vobis, cap.concesso, cap. quatuor, 12. quæst.2.* & hoc secundùm ius commune antiquum. Imò quidquid beneficiatis singulis annis superest de redditibus Ecclesiasticis, oneribus Ecclesiæ supportatis, ad congruam suam sustentationem, pauperibus erogandum est, vt *Less.lib.2.cap.4.num.943.Molina dis. 144.tract.1. Layman lib.4. tractat.de benefic.c.3.num.3.* cum communi: & quòd bona Ecclesiarum dicantur bona pauperum, *tex.in c.si priuatum, 12.q.1.& cap.quia iuxta, 16.q.1.* vbi dicuntur *patrimonia pauperum*, & *cap.decimæ 16. quæst. 1.* Decimæ dicuntur tributa egentium animarum: & ita dictum *cap. non minus*, intelligunt *Hostien.ibi, & Abb.* & probabilem ait *Card. ibidem*.

II. An autem incurrant excommunicationem latam in *cap.5.* Bullæ in Cœna Domini contra imponentes noua vectigalia, seu pedagia, vel ea augentes, aut imponi, vel augeri prohibita exigentes? Respondeo, si ea expressè imponerentur locis pijs, incurrerent imponentes, & exigentes in eam censuram, quia illegitimè essent imposita: si autem à Principe legitimè essent imposita generaliter suis subditis, & exactor ea exigeret à locis pijs exemptis, non incurreret in hanc censuram, vt *Suarez. de censur.disp.21.sect.2.n.43. Vgolin.super c.5. Bullæ, §.qui caput.nu.4. Nauar.cap.27. num.61.Sayr.lib.2.c.9.num.11.*

CA-

CAPVT I.

Incendiarij quorumlibet locorum, & violatores Ecclesiarum.

I. IN *c.tua nos, de sent.excomm.* Incendiarij ex quo sunt per Ecclesiæ sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi, sicut Clericorum percussores mittuntur. Sed in *cap.pessimam, 23.q.* 8. dicitur: Si quis malo studio, aut vindictæ cupiditate ignem apposuerit, excommunicetur, & si mortuus fuerit incendiarius, careat sepultura Ecclesiastica. Item in *c.si quis membrorum, 23. q.*8. incendia domorum faciens, & mandans, aut consentiens, si coram Episcopo requisitus reparare damnum noluerit, ab Ecclesia se priuatum agnoscat.

II. Ex his iuribus aliqui absolutè dicunt incendiarios esse ipso iure excommunicatos; ita *Iulius Clarus in praxi* §.*fin.q.*77.*num.*19. quod probari videtur *d.cap. tua nos*. Hæc sententia non recipitur, nisi ex consuetudine loci habeantur pro excommunicatis, *Syluester verb. Incendiarij numer.* 2. Alij dicunt nullos incendiarios esse ipso facto excommunicatos, sed excommunicandos: ita *Suar.de censf.disp.*22.*sec.*2.*n.*17 *Caiet.verbo,excommunicatio,cap.*22. *Tolet.lib.*1. *c.*35.*num.*5. *Sylueft. verb. sacrilegium. Nauarr. cap.*27. *num.*74. *Eman. Sà verb. excommun. Papæ. reseru. num.*7. *Sayr. de censf. lib.*3. *cap.* 29. *num.*8. & videtur probari *d. c. pessimam*. Alij autem distinguunt, quod incendiarij Ecclesiarum, vel locorum Religiosorum, seu Ecclesiasticorum, sunt ipso facto excommunicati; & incendiarij aliorum locorum sunt excommunicandi. Sed tam hi, quam illi, quoties fuerint declarati ab Ordinario excommunicati, excommunicatio erit Papæ reseruata: ita *gloss. in dicto cap. tuas nos, verb. publicati. Abbas in dict. c. tua, Turrecrem. in dict. c. pessimam nu.* 1. *Sylueft. verb. Incendarij, num.*2. *Less. cap.* 45. *nu.*22.*lib.*2. *Azor. tom.* 1. *lib.*9. *cap.*27. *q.*11. dicens, licet hoc aperto iure non probetur, esse tamen consuetudine receptum: tenet *Layman. lib.*4. *tract.*10. *cap.* 7. *num.* 19. *Tannerus tom.* 4. *disp.* 5. *q.*8. *num.*18. qui testatur esse communem sententiam. tenent *Farinac. q.*110. *num.*15. *& Salzedo ad Diaz in praxi capit.* 108. *in nouiss. impress.* vbi ait communem, & tenet *Barbos. in d.c.tua, numer.*4.

Amplia quòd etiam mulier incendiaria denuncita non potest absolui, nisi à Papa. *Sayr. loc. cit. numer.* 9. *Graff.lib.*2. *de casib. reseru. c.*23. *num.*8.

Amplia secundò, quòd neque Legatus à Latere potest tales denunciatos absoluere, *Abbas c. ad eminentiam, num.* 4. *de sententia excommun. S. Anton. par.* 3. *tit.*25.*num.*11. *Sylu. excommunic.*7. *num.*14. §.*septima, vers. secundò. Sayr. loc. cit. nu.*10.

Amplia secundum aliquos, vt sufficiat incendiarios denunciari edicto contra incertos. *Suar. num.* 18. *Filiucc. tract.* 15. *numer.*53. Sed magis communis requirit nominatim esse declaratos, *gloss. in d. c. tua nos. Gaiet.cap.*22.*Nauarr.loc.cit.Sayr. num.* 12.

III. Ex eodem *c. pessimam*, aliqui dicunt incendiarios quorumlibet locorum, & cooperantes incurrere interdictum ab Ecclesiastica sepultura. Alij dicunt eos incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, si contumaces fuerint non satisfaciendo ab Episcopo moniti, per *d. c. si quis membrorum*, ita tenet *Suar. disp.* 22.*sect.* 2. *num.* 15. *in fine. Filiucc. tract.* 15. *num.* 53. Sed verius est non esse interdictum vllum latę sententiæ, sed ob impœnitentiam, seu contumaciam notoriam carere Ecclesiastica sepultura, sicut alij notorij peccatores defuncti in impœnitentia.

IV. Ex *c. super eo, de raptoribus*, violatores minifestè Ecclesiarum, & raptores; si in vita satisfacere noluerunt, & in morte satisfacere non potuerunt, neque cauere de satisfactione per hæredes facienda, admittendi sunt ad Sacramentū viatici, & ad Ecclesiasticam sepulturam, scilicet in loco sacro; sed nullus Clericorum, eorum sepulturæ interesse potest, aut elemosynam pro eis accipere: sed de hoc *infra* dicam *capit. seq. num.*2.

Modus autem absoluendi incendiarios est in *dicto c. pessimam* statutus, vt cogantur prius damnum reparare, & iurare se amplius non facturos incendia, & imponenda illis pœnitentia peregrinationis transmarinæ, vt in seruitio Dei per annum permaneant Hierosolymis, vel in Hispania, scilicet militando contra infideles, vt *Turrecrem. num.*1. *in dict.c. pessimam.* Sed non est amplius in vsu hæc pœnitentia publica. Ideo de forma absoluendi vide *c.seq. num.*2.

V. Incendiarij quando fuerint in iudicio definitiua sententia de hoc crimine condemnati, scilicet de incendio dolo causato incurrunt iuris infamiam, quia hoc est crimen publicum, & capitale. vt *l.* 1. *ff. ad leg. Corneliam de sicar.l.qui eius,ff.de incend.ruin. naufr.l.capitalium*, §. *nonnunquam, ff. de pœnis*: & consequenter taliter damnati fiunt irregulares, vt dixi *part.* 1. *cap.* 33. §. 2.

In dubio autem incendium non præsumitur dolo malo causatum, & ideo onus probandi incumbit aduersario, quòd fuerit dolo causatum; *l. quoties*, 18. §. *qui dolo, ff. de prob. l. dolum, C. de dolo, Menoch. præsumpt. lib.*4. *cap.* 12. *numer.* 2. *& lib.* 5. *cap.* 3. *per totum. Barbos. allegat.* 51. *numer.* 75. *Magon. decis.* 111. Præsumitur autem dolus, si clam fiat. *Menoch. lib.* 5. *ca.*3. *num.* 107. vel si manifesto cum periculo ignem quis applicauit. *Menoch. ibid. num.*97. in dubio tamen constito de incendio, præsumitur culpa: quia incendium est de ijs, quæ sine culpa euenire non solent: ideo Dominus domus, seu prædij, seu rei, quæ incendio perijt, habet intentionem fundatam contra rei detentorem, apud quem incensa est, vt *Rota pa.*2. *nouiss. decis.* 62. & ideo excipiens de casu inculpato debet probare suam exceptionē, *Rot.ibi.* Sed si dominus rei ageret principaliter ratione damni emergentis emendandi, quod ex incendio prouenit, ipsi incumbit onus probandi damnum, ita *Rot. ibi.*

Quando verò quis teneatur ad restitutionem ob culpam solam, vide *Rot.dec.* 104.*ibid.* vbi quod si conuenitur ex contractu, vt locati, non tenetur, nisi adsit saltem lata, vel leuis culpa: si autem lege Aquilia de damno dato, tunc etiam de leuissima in committendo tenetur.

CAPVT II.

Incendiarios, seu violatores Ecclesiarum, aliorumue locorum absoluens, seu ad diuina admittens non seruata iuris forma.

1. IN *c. pessimam*, 23. *q.*8. Episcopus absoluens incendiarium non seruata forma ibi præscripta, scilicet præuiæ satisfactionis, iuratoriæ cautionis, & pœnitentiæ ibi præscriptæ impositionis, damnum restituat,& per annum ab officio Episcopali abstineat. Hanc esse suspensionem latæ sententiæ, ait *Marius Alterius tom.*2. *tract.de suspen.disp.* 16.*cap.* 3. *in fine*: sed verius est esse simplex præceptum, quia verba non sonant censuram. Vnde trangressus non esset irregularis; ita *Reginal lib.* 3.*tract.* 2. *num.* 182. *Filiucc. tract.* 20. *num.* 215. Imò hoc præceptum non videtur obligare ad pœnam ante sententiam. *Sanch. lib.*9. *de matr. disput.*30. *num.* 1. *& vlt.* Imo hodie ille textus non videtur vsu receptus, quia pœnitentia, de qua ibi imponenda peregrinationis, seu militiæ, non est in vsu.

II. In *c. super eo, de raptoribus*, qui violenter insurrexerunt in rapinas &, notorij Ecclesiarum violatores non sunt absoluendi,nisi restituant prius,vel si non possunt,saltem idoneè caueant si possunt, quòd si id non faciant cum possint, non sunt admittendi ad pœnitentiam, & sacraméta;& absolutio aliàs foret nulla propter particulam *pœnitentiæ beneficium penitus denegetur*, vt infra dicam. Quòd si in vita satisfacere noluerint, & in morte neque satisfacere neque cauere idoneè potuerint, admittendi quidem sunt ad sacramenta, & sepulturam loco Sacro; Sed nullus Clericorum eorum sepulturæ interesse potest, aut eleemosynam pro eis accipere; & Clerici, vel Sacerdotes contra præmissam formam attentantes, id est, admittentes illos ad pœnitentiam, vel sepulturæ interueniendo, aut eleemosynas accipiendo contra prædicta, ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Ecclesiastico beneficio careant. Per hæc autem verba inferri videtur.

Primò, quòd absolutio data contra formam prædictam, erit nulla propter illam particulam *penitus denegetur*,quæ particula *penitus* habet vim latæ sententiæ & decreti irritantis, vt *Tiraquell.* cum magis communi tenet *in l. si vnquam, verbo, reuertatur, numer.* 105.*&* 106. & maximè quia in eo textu adest illa particula *si pœnitentias dare attentauerint*, quæ significat actum de facto, & de iure nullum. Et confirmatur, quia, vt ait *Tiraquellus num.* 108. idem valet particula *penitus* & particula *nullatenus*, & particulam *nullatenus* ait esse latæ sententiæ, & decretum irritans continere: at verò si canone dicatur *nullatenus absoluatur*, multi dicunt fore nullam absolutionem, vt *Suar. de censur. disput* 7. *sect.* 5. *numer.* 44. *&* *Layman. lib.* 1. *tractat. de censur. excommun. cap.*6.*num.*8.*contra Coninch. de cens. disp.*14. *num.*209. *Marius Alterius tom*1. *disput.* 4. *lib.* 4. *cap.* 4. *column.*8. & in terminis de ver. *penitus*,quod valeat actus in contrarium, tenent nonnulli, quos allegat *Tiraquellus num.* 108.

Secundò inferri videtur ex eo textu, Clericos transgressores talis præcepti incurrere priuationem beneficij ipso facto,quia particula *careat* est latæ sententiæ, secundum magis communem, quam probat *Tiraquel. verbo, reuertatur, loco cit. num.* 161. *Vezin. tom.*2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 354. *Gama tract. de sacram. præst. q.*5. *num.*17. *Sayr. in claui Regia lib* 3.*cap.* 8. *num.*26. Tamen contrarium tenet *Abb. in d. cap.super eo numer.*2. *Anan.numer.*5. *Bernard. Diaz in praxi, cap* 109. *in nouiss. impress. num.* 2. qui dicunt talem trangressorem esse priuandum beneficio: & hoc puto verius; quia, vt ait *Tiraquell. num.* 166. verbum, *careat* nonnunquam ex subiecta materia indicatur sententiæ ferendæ; & talis est meo iudicio coniectura, quando profertur simul cum alia pœna ferendæ sententiæ, quasi in illius consequentiam, vt in textu nostro, cum pœna depositionis ibi statuta per illa verba, *ordinis sui damnum patiantur*, sit sententiæ non ipso iure latæ, sed ferendæ; vt *Abb.& Diaz ibi* docent, & patet ex verbo, *patiantur.* Dicunt tamen *Abbas, & Bernard. Diaz supra cit.* quod licet Episcopus non possit dispensare cum sic deposito, poterit tamen super beneficij priuatione dispensare cum incendario non deposito.

CAPVT I.

Incestus pœnæ.

1. IN famis ipso iure efficitur,quicunque de crimine incestus fuerit iudicio condemnatus, quia est crimen publicum,vt *Conrad.de incestis nupt.num.*13. *&* 14.*Farinac. q.*149.*num.*1. Vnde lata sententia,reus notatus remanet iuris infamia. *l.*1.*ff. de his qui notant. infam.* Quòd si incestus culpabilis contingat sub figura matrimonij, scilicet in gradibus prohibitis,tunc secundum multos Doctores taliter contrahentes incurrunt iuris infamiam ipso facto absque sententia, vt dixi *verbo matrimonium, c.*5. Sed aduerte, quòd si incestus contingat sub figura matrimonij in facie Ecclesiæ, seruata forma Concilij Trid. scilicet denunciationibus,si accedat iuramentum ipsorum, quòd bona fide contraxerint, tunc præsumitur ignorantia iuris, & facti, non tamen semper, sed arbitrio Iudicis. *l. fin. ibi gloss. ff. de ritu nupt. l. octaui*, §. *fratres, ff. vnde cogna. Farinac. q.* 149. *nu.*203. *&* 204.

II. Irregularis igitur fiet vir consequenter in prædictis casibus infamia iuris affectus. *Turrecrem. in cap. nec eam, numer.*3. 35. *q.* 2. *Farinac. q.* 149. *num.* 136. Imò cùm incestus sit crimen depositione dignum, vt *Bernard. Diaz. in praxi cap.* 87. *Farinac. nu.* 34. consequenter, vbi fuerit hoc crimen notorium, reddet reum infamia iuris notatum, & irregularem, vt de communi testatur *Sayr de censur. lib.*7.*cap.* 12.*num.*12. de qua dixi *pa.*1. *cap.*33. §. *secundò modo*. Est autem hoc crimen dignum depositione sola verbali, non autem degradatione, vt *c. non debet* 30. *q.* 1. *Barbosa alleg.* 110. *numer.* 10. Nisi propter incorrigibilitatem, aut fortè propter enormitatem scandali, vt dixi *pa.* 1. *cap.* 27. *in fin.*

III. Excommunicationem quoque incurrit incestum committens, & quidem etiam si incestus fuerit à laico sine velamine matrimonij: aliqui dicunt excommunica-

municationem adesse latæ sententiæ. Ita tenet *Duenas regul.*150. *ampliat* 1. & plures quos allegat, & sequitur *Farinac. q.*149. *numer.* 16. & videtur tenere, *Paul. Grillan. in tract. de pœnis omnifar. coitus*, *q.* 2. *num.* 4. & facit *c.si quis cum matre,* 33. *q.*2. ibi *anathematis percutitur ictibus.*

Sed contraria est communior, & vera, extra figuram matrimonij incestum committentes non incurrere excommunicationem latæ sententiæ, sed ferendæ ob incestum, *c. de his qui incesti* 35. *q.* 3. *gloss. in d. cap. si quis cum matre, verbo, percutitur*, *& gloss. Clem.* 1. *de consanguinit. verbo. matrim. & Vitalin. ibid. numer.*28. *Faber. in* §.*si aduersus, in fin. Inst. de incest. nupt. Angel. tract. malefic. versic. Che hai adulterato, nu.* 68. *Sanch. de de matrim. lib.*7.*disput.*48. *n.*5. *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 87. §. *Laicus.*

At verò incestus sub figura matrimonij habet pœnam excommunicationis latæ sententiæ, non propter ipsum incestum effectuatum, sed propter ipsas nuptias incestuosas, hoc est in gradu prohibito, etiam copula non sequuta contractus, vt *Clem. vn. de consanguinit. & affin. Sanchez loco cit. num.* 6. de qua excommunicatione, vide *verbo matrimonium cap.*5. vbi dixi requiri scientiam seu dolum ad hanc excommunicationem incurrendam, & non esse reseruatam Papæ, vt *Salzedo loco cit.* testatur de communi.

IV. Priuatur ipso facto iure petendi debitum coniugale incestum committens cum consanguineis suæ vxoris, vel sui mariti, *c.* 1. *de eo, qui cognouit consangu. vx.* Sed hodie non priuatur iure petendi debitum, nisi incestus fuerit cum consanguineis coniugis in primo, vel secundo gradu, propter Tridentini decretum, *sess.* 24.*cap.*4. vbi restrinxit affinitatem ex copula fornicaria, vt non impediat matrimonium, nisi in primo, & secundo gradu, & Sacra Congregatio declarauit idem esse quoad impedimentum petendi debitum in casu nostro, vt *Sanchez lib.*9.*disp.*27.*numer.*14.

An autem procedat hæc pœna etiam in coniuge à consanguineo viri metu graui cognita; aliqui negant, alij probabiliùs affirmant, vt *Sanchez lib.*9.*disp.*31.*n.*4. Certè si vi comprimatur, non procedit hæc pœna, *Sanchez lib.*7.*disp.*15.*num.*50.*& disp.*64.*num.*17. Limita etiam, quòd dicta pœna non militat, si maritus, vel vxor incestum commiserit cum proprijs consanguineis, *Sanch. lib.*9.*disp.*32.

Super ista pœna potest Episcopus cum suis subditis dispensare ad petendum debitum, vt *Sanch. lib.* 8. *de matr. dis.*12.*num.*13. *Barbos. de potest. Episcop. alleg.* 37. *num.*12.

V. Impedimentum matrionij contrahendi cum qualibet persona ipso facto incurrit incestum committens cum proprijs consanguineis, vel coniugis, *capit. si quis cum matre* 33. *q.* 2. *c. litteris*, 12. *in fin. de præsumpt. cap.*1. 2. *&* 3. *de eo qui cogno. consang. Sanchez lib.*7. *disput.*15. *num.*6.*&* 7. *Salzedo ad Diaz in praxi, cap.* 87. §. *Laicus.* Et procedit etiam de incestu commisso contra ius publicæ honestatis, vt cum consanguineis sponsæ, vel sponsi in primo gradu. *d.c.* 2. *de eo qui cognouit consang.*

Limita primò, quod secundum aliquos Doctores hodie non procedit hæc pœna, nisi incestus sit commissus in primo, vel secundò gradu, secundum probabiliorem sententiam, ex Tridentin. *sess.* 24. *capit.* 4. *de matrimonio*: ita *Sanch. disp* 15.*cit. num.*4. *Coninch. disp.* 30. *num.*25. *de Sacrament. matrimon.* tamen contraria est magis communis, vt apud *Sanch. disp. ibidem, & Filiucc. tract.* 10. *par.* 2. *num.* 280. quod scilicet vsque ad quartum gradum consanguinatis extendatur.

Limita secundò, quod hoc impedimentum non est irritans, seu dirimens matrimonium, *Sanchez dicta disput* 15.

Limita tertiò, vt requiratur ad hanc pœnam incestus formalis, id est scienter commissus, vt tex. *in d.c.*1. *de eo qui cognouit.*

Limita quarto, quod hodie hæc pœna, seu impedimentum desuetudine videtur sublatum, vt non sit necesse petere dispensationem regulariter loquendo, *Sanchez. lib.*7. *disp.* 17. *num.*8. *&* 9.*in fine, & lib* 8. *disp.* 25. *num.*8. *circa medium, Coninch. disput.* 30. *num.* 25. Vnde neque in dispensatione ad petendum debitum, tenetur qui habet ius dispensandi, iniungere, vt si superuixerit coniugi, maneat cælebs, nisi vbi talis pœna sit vsu recepta, vt notatur in *Compend. priuil. Societ. nostræ, verb. dispensatio* §.8. Posset tamen si vellet, eam iniungere, vt *Garzias de benef. par.*8: *cap.* 3.*numer.*35. Stylus autem Sacræ Pœnitentiariæ hanc pœnam obseruari vult, & iniungit in dispensatione ad petendum debitum, & Stylus Datariæ eam iniungit in dispensatione super consanguitate vsque ad quartum gradum, vbi intercesserit copula incestuosa. *Garzias loco cit. nu.* 36. *Sanch. lib.*8. *disp.*25. *n.*8. Quis autem, & ob quam causam possit dispensare super hoc impedimento, alijs ue non dirimentibus, vide *Sanchez d. disp.* 17. *à num.* 13. *de matr.*

VI. Incestum committens cum consanguineis, vel affinibus suis vsque ad quartum gradum, ex matrimonio, vel cum persona, cum qua habet ius publicæ honestatis, vel cum affinibus in primo, & secundo gradu, ex copula fornicaria incurrit speciale impedimentum matrimonij contrahendi cum persona eadem, cum qua incestus commissus est, ita vt dispensatio à Papa concessa super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, non expressa copula incestuosa habita cum eadem persona, sit subreptitia, & nulla, ex Decreto Trident. Concilij *sess.* 24. *cap.* 5. *reform. matrim.* vbi contrahentes matrimonium scienter in gradibus prohibitis separentur, & careant spe dispensationis: idque in eis multò magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausi fuerint & quamuis istud decretum solum loquatur, quando matrimonium est contractum vel etiam consummatum in gradibus prohibitis, tamen ex Stylo Curiæ extenditur ad omnem copulam incestuosam, etiam sine matrimonij figura. *Sanchez lib.* 8. *disput.*25. *num.*8. *Garzias de beneficijs par.* 8. *c.* 3. *num.* 36. *Gutier. de matr. c.* 124. *numer.*13. *&* 14. & procedit secundum veriorem, etiamsi sit habita sine cogitatione matrimonij contrahendi. *Garzias nu.* 66. cum declaratione Sacræ Congregationis. Imo si copula sit habita ex intentione facilius obtinendæ dispensationis matrimonialis, tunc adest speciale impedimentum; vt necesse sit exprimere eam intentionem, alias

esset

esset subreptitia dispensatio, cum ipsi copulam exponant pro causa facilioris dispensationis, vt *Sanch. num.* 38. *Garz. num.* 93. & 97. *Gutier loco cit.*

Adde, vt litteræ reddantur subreptitiæ, & irritæ etiam si copula subsequatur post expeditionem litterarum in forma commissaria (quando scilicet non fuerat narrata in supplicatione) quandocunque subsequatur ante quam Commissarius exequatur, idest actu dispenset, ita declarauit *Sacra Congreg. apud Barbos. super eo c.* 5. *Trid. lit. D. & Garzias ibi num.* 69. Imo etiam si copula præcedens in supplicatione narrata sit, sed repetita post decretum separationis à delegato factum, reddit litteras subreptitias. *Garzias p.* 8. *c.* 3. *numer.* 92, *Corrad. de dispens. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 38. §. *ceterum* ex declaratione Pauli V.

Verum est, quòd si copula est occulta, sufficit petere in Dataria dispensationem super gradibus, & in Pœnitentiaria super copula incestuosa, *Sanchez disput.* 25. *numer.* 11. & 12. *Coninch. disput.* 33. *numer.* 83. & tunc seruabitur forma in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ statuta à S. D. N. Vrbano VIII. Quod si copula sit publica, sed intentio illa sit occulta, impetrari debet in Dataria dispensatio etiam super intentione, quia ille actus internus componit cum actu externo, & illum informat, vt non possit ab eo moraliter separari, & cadit sub eadem potestate, sub qua actus externus de se malus per talem intentionem, *Suar. de censur. disp.* 4. *sect.* 2. *nu.* 22. *Coninch. disp.* 13. *num.* 72.

Adde quòd ista dispensatio super gradibus stante copula incestuosa regulariter non conceditur in Dataria in forma pauperum, nisi cum clausula pœnitentia peracta, & tunc si fraus aliqua fieret, non adimpleta scilicet pœnitentia, dispensatio esset subreptitia & nullius momenti, vt probat *Pirrhus Corrad. in praxi dispensat. li.* 8. *c.* 6. *numer.* 53. & *seq.* quia ablatiuum absolutum importat conditionem, qua non impleta delegatus nulliter agit. *Put. decis.* 429. *lib.* 1. *Caputaq. decis.* 125. & 150. *pa.* 1.

VII. Filij incestuosi, infames sunt secundum aliquos Doctores, per *c. coniunctiones*, 35. *q.* 2. & 3. ibi *infamia eos notamus*: vnde videntur infamia iuris notati: & ita eos infames esse volunt, *Anton. Gomez in l. Tauri* 80. *num.* 15. *Grilland. de pœnis omnif. coi. q.* 2. *num.* 8. *Maiol. de Irreg. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 13. Sed contraria mihi verior videtur, quod non sint infames ipso iure propriè dicta infamia, quia nullo iure cautum est; & tex. in *dicto c. coniunctiones* obscurè loquitur, & intelligitur à Canonistis ibi notare infamia non filios, sed parentes, vt *Archid. ibi, & Turrecrem. num. vlt.* Quare dicendi sunt infames tantum infamia facti, vel iuris secundum quid, sicut de alijs illegitimis dicũt Doctores, & de communi testatur *Tiraquel. de nobilit. capit.* 15. *numer.* 4 *Maschard. verb. testis, conclus.* 1362. *num.* 1.

Dixi *secundum quid*, quatenus habentur viles, & repelluntur à multis actibus, & officijs publicis, & successionibus, sicut infames, & ita *Couar. pract. qq. cap.* 19. *n.* 6. *lib.* 4. *Molin. tract.* 5. *disput.* 7. *nu.* 5. *Calderin. consil.* 2. *de fide instr. Tiraq. num.* 30. *Mascard. vbi supra.* Et facit quod Doctores, qui dicunt incestuosos esse infames, se fundant in *Authen. ex complexu, C. de incest. nup.* vbi ait tex. neque filios nominandos eos, qui ex damnato coitu nascuntur, qui spurij vocantur; & tamen spurij alij quilibet non dicuntur infames infamia iuris propriè loquendo, vt *Molina & Couarr. loco citato.*

CAPVT I.

Indulgentiam plenariam, concedentes Religiosi.

CLem. 1. *de priuil.* Religiosi à pœna, & culpa (vt ipsi dicunt) absoluere aliquem præsumentes, excommunicationis sententiam incurrunt ipso facto, Papæ reseruatam; eosque locorum Ordinarij, postquam de hoc eis constiterit debent excommunicatos facere denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo eisdem Religiosis super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.

Nota, quod absoluere à pœna, & culpa, secundum modum loquendi Regularium, idem est quod à Pœna Purgatorij absoluere, id est Indulgentiam plenariam concedere, vt ait *Sylu. excom.* 7. *numer.* 41. *Suar. de censur. disp.* 22. *sect.* 4. *num.* 19. *Sayr. lib.* 3. *de censur. cap.* 29. *num.* 38.

Nota secundò, quod ad incurrendam hanc excommunicationem sufficit, si Religiosus Indulgentiam plenariam concedat, etiamsi non absoluat à peccatis sacramentaliter: ita *Syluest. loco cit. Suar. num.* 20. *Marius Alter. lib.* 5. *disp.* 22. *cap* 3. *vers.* 6. *notan.* est contra *Cardinalem, & Zenzelinum* ibi, qui vtrunque requiri putant, id est. & absolui sacramentaliter, & Indulgentiam plenariam concedi.

QVÆRES, an Religiosus in isto casu incurrat excommunicationem contra vsurpantes iurisdictionem Sedis Apostolicæ latam in Bulla Cœnæ *capit.* 17. Et posset videri alicui affirmatiuè dicendum, quia ad solum Pontificem Romanum pertinet concedere Indulgentiam plenariam, ob plenitudinem potestatis. *cap. cum eo, in fin. de pœnit. & remiss. & extrau. Vnigenitus, eod. tit. Vitalin. hic. num.* 86. & *cap.* 71. *Bullæ*; procedit etiam contra vsurpantes iurisdictionem spiritualem, vt *Doctores ibid.* Tamen contrarium tenendum est quia illa Bullæ Cœnæ excommunicatio non procedit contra vsurpantes iurisdictionem delegatã; aliàs etiam absoluentes a casibus reseruatis Papæ, incurrent in eandem excommunicationem, quod nemo dixit, & de hoc dixi *verbo vsurpatio. c.* 3.

CAPVT II.

Indulgentias publicantes porrigentibus manus adiutrices, vel ob quæstum.

PIus V. Bulla 99. incipit, *Quam plenum* statuit ne in aliquo Regno, Ciuitate, vel loco quocunque prætextu publicentur Indulgentiæ ob quæstum, seu ad quas consequendas soluenda sit aliqua eleemosina alicui personæ, vel loco, & qui secus egerint, seu attentauerint, Episcopi, etiam si Cardinales fuerint, ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum suarum Ecclesiarum tandiù maneant suspensi, donec satisfactione præ-

ne præuia à Sede Apostolica absoluantur. Inferiores verò Episcopis sententiam excommunicationis incurrant Papæ reseruatam, decernendo irritum, & inane quidquid in contrarium contigerit attentari.

Inde idem Pius V. Bulla 30. *Etsi Dominici*, reuocauit omnes indulgentias quibuscunq;cōcessas, pro quibus consequendis porrigendæ essent manus adiutrices.

Limita non esse reuocatas indulgentias concessas, pro quibus consequendis debeat fieri aliqua eleemosyna pauperibus indeterminatis: nam & hoc iniungi solet in Bullis Iubilæi.

Limita secundò, quod non incurrit in hanc censuram mandans publicari indulgentiam ob quæstum, si non fuerit publicata, quia verbum *attentare*, quando agitur de vsurpatione potestatis, seu de exercitio actus nulli, seu irriti, est intelligendum de actu consummato, licet inefficaci: & ita *Bonacin disp.2. q.3. punct.30. num.7. de censur. in particul.* quia minus debemus recedere à iure communi, quàm sit possibile: de iure autem communi pœna latæ sententiæ incurrenda intelligitur solùm de actu consummato, non autem de solo conatu, seu attentato, *Ioan. Andr. in nouella in cap. perpetua, de elect. in 6.* & latè *Felin. in tract. 1. Conatus absque effectu an puniatur, numer. 5. Fallen. 4.* Aliam etiam Constitutionem pœnalem à Pio V. editam contra promulgantes indulgentias pro eleemosyna, vide *verbo Symonia, c.11.*

CAPVT I.

Iniuria in quemlibet.

INfamiam iuris, incurrit condemnatus actione iniuriarum pœnali, siue ciuili, siue criminali, *c. cum te, de sent. & re iud. l. 1. ff. de his, qui not. infam. Abb. in dic. cap. cum te, num. 1. Bernard. Diaz in praxi, cap. 69 nu. 6.* & consequenter irregularis erit taliter condemnatus, vt dixi *par. 1. cap. 33.*

Amplia, vt procedat etiam in eo, qui pulsatus actione iniuriarum transegit cum actore, vt *d. l. 1. ff. de his, qui not. infam.* sed tu vide *d. c. 33.*

Ampliant secundò multi Doctores, vt procedat etiam si iniuria sit leuis, id est non atrox, dummodò pertingat ad peccatum mortale: ita *Innoc. Hostien. in d. cap. cum te,* & communem testantur *Cardin. ibid. Felin. num. 9. Salzedo ad Diaz. loco citat. litt. B. Suar. commun. opin. lib. 1. num. 79. Farin. q. 105. numer. 65. Barbos. in d. cap. cum te,* & probatur in *dicto cap. cùm te*, vbi in casu iniuriæ leuis postulatum fuit beneficium restitutionis. Sed contraria sententia est magis communis, eamque communem ait *Clarus §. iniuria, versic. item condemnatus*, qui plures allegat, & plurimos congerit *Tiraquell. tract. de indicijs in reb. exiguis, vers. 64.* Potest autem Episcopus in his dispensare, vt *cap. at si Clerici, §. de adulterijs, de iudic.*

Dicitur autem iniuria atrox, vel re ipsa, vt si sit illatum vulnus notabile, aut fractio ossium, aut similis grauis læsio indigens magna opera medicorum, & medicinalium, *Nauarr. cap. 27. num. 92. Cardin. in cap. ad eminentiam, de sent. excomm ibi Anch. numer. 2. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 6. de cens. Menoch. de arbitr. cas. 263.* facit *§. atrox, inst. de iniur.* Vel atrox dicitur ex circumstantijs, vt à loco, à tempore, à qualitate personarum, ab euentu, à modo vt *l. aut facta, ff. de pœn. & dic. §. atrox,* & supra citati DD. & supra dicta probat *Speculat. tit. de legat. §. nunc dicamus vers. quando, & vbi, num. 8. Genuen. in praxi cap. 80. numer. 3.*

Ante condemnationem igitur, iniuriam atrocem inferens, non efficitur irregularis, etiamsi fuerit vulnus graue, seu sanguinis effusio, siue interuenerit mors, vel membri mutilatio. *Abb. in cap. 1. numer. 8. & 9. qui Cler. vel vou & ibi Cardin. Præp. & alij, Rota par. 2. nouiss. decis. 438. num. 3.* vbi procedit etiam in vulnere Clerico illato.

CAPVT II.

Iniuria per violentam manus iniectionem in Clericos, vel Religiosos.

I. IN *cap. si quis suadente Diabolo, 17. q. 4.* habetur Constitutio huiusmodi Innoc. II. in Concilio Lateranensi c. 15. Si quis suadente diabolo in Clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum præsumat illum absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. Ex quo textu habetur excommunicatio latæ sententiæ contra iniuriosè manum inijcientes in Clericos, vel Religiosos, quia licet verbum *subiaceat*, tanquam futuri temporis in aliquibus casibus sit sententiæ ferendæ, vt apud *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 149.* tamen regulariter loquendo est latæ sententiæ, vt *Tiraquel. ibi* latè probat cum multis iuribus, & Doctoribus; & expressè sic habetur de hoc *can. si quis suadente*, in *cap. quòd translationem, de officio leg.* hunc autem canonem post alios latè explicat *Barbos. in d. cap. si quis*, & multi ab eo allegati.

Amplia quòd nomine Clerici continetur, & is, qui solam habet primam tonsuram, *Sayr. lib. 3. cap. 26. nu. 4. Barbos loco citat. nu 9.* Et procedit etiam si non habeat requisita Concilij Tridentini ad vtendum priuilegio fori, vt declarauit Sacra Congregatio apud *Barbos. ibidem.* Nomine autem Monachi intelliguntur omnes Religiosi etiam latè dicti, id est etiam si non emittant tria vota substantialia, dummodò sit eorum religio à Sede Apostolica approbata; vt Doctores, quos allegat *Diana resol. 61. tract. 1. tom. 2.*

Amplia secundò, vt contineatur Clericus, & Monachus, non solùm viuus, sed etiam mortuus, vt iniuriosè eius cadauer percutiens incurrat in hanc censuram: ita *Tolet. lib. 1. cap. 31. §. quartò debet, in fine, Felin. in cap. à nobis, il secondo, num. 4. de sent. excommun. Albert. Brunus de augm. num. 95. Duenas regula 99. ampliat. 6. Barbos. num. 47.* quamuis contrarium teneat *Henriq. lib. 14. c. 3. num. 8. lit. B.*

Amplia tertiò, vt contineatur Clericus, & Monachus percutiens grauiter se ipsum ex odio, seu indignatione contra seipsum, non ex spiritu mortificationis, seu pœnitentiæ: est communis sententia, vt testatur *Grammat. decis 44. num. 2. Clarus §. fin. qu. 77. num 3.* tenet *Farinac. q. 128. num. 25.* & plures allegat *Diana*

resolut.

*resolut.*81.*tract.*5.*Miscell.tom.*2. Quamuis contrarium, quòd scilicet percutiens seipsum non incurrat in hunc Canonem, teneant *Barbosa in c. contingit, il primo, de sent.excommun.Graff.lib.*1.*de casibus reseruat. cap.*8. *nu-*23.*Turrian.de censur.lib.*3.*disp.*29. *dub.*2.*Diana loc.cit. Nald.pract.qq nu* 24.*cum Bald.& alijs Canonistis,Mantua Dial.*125. & probabilem ait *Suar.disp.*22.*de censur. sect.*1.*num.*59.

Ampliatur quartò, vt ex iuris dispositione, & interpretatione extendatur Canon non solùm ad ipsum percutientem, seu violentiam inferentem, sed etiam ad mandantem,consulentem, incitantem, consentientem, & non impedientem, cum ex officio impedire tenetur: imò secundùm magis communem, etiamsi non teneatur ex officio, *c.quantæ,c.mulieres,* §.*vltim.de sent. excommun.* & extenditur, etiam contra ratam habentem percussionem eius nomine factam, *c.cum quis, de sent.excommun.in* 6. vide *Sayr.lib.*3.*c.*26 *nu.*22.*Suar. de censur.disput.*22 *sect.*1.*num.*55.*Auilam par.* 2. *cap.*5. *disput.*3.*dub.*6.*Molinam disput.*52.*tract.*3,*Coninch.disp.* 14.*dub.*15.*de cens.Barbos.in d.c.si quis suadente,à nu.*40. *cum seqq.*

Amplia quinto, quòd notorius percussor Clerici, vel Monachi, est omnino vitandus ab omnibus, iuxta *extrau. Martini V.* vt dixi supra *verbo censura, cap.* 4. aliàs communicans cum illo, incurrit excommunicationem minorem, vt dixi ibi.

Amplia sextò,quòd licet causa hæc iniuriæ in personamEcclesiasticam per violentiam,sit mixti fori,tamen etiam si Iudex laicus præuenisset, nihilominus posset Iudex Ecclesiasticus procedere contra laicum istum, qui iniuriam intulisset, ad sententiam excommunicationis declaratoriam, *Marta de Iurisd. par.* 2. *ca.*27.*num.vlt.*

Absolutio igitur huius excommunicationis est Sedi Apostolicæ reseruata, vt in textu. Sed limita primò, quòd Episcopus de iure communi potest quemlibet absoluere, quando percussio est leuis, id est neque enormis, neque modiocris, *c.peruenit, de sent. excomm. ibi gloss.& Abb.Sayr.lib.*3.*c.*28. *numer* 35. *Molina disp.* 57.*cit.Laym.lib.*1.*tract.de excomm.cap.*5.*numer.*9.*Genu. in praxi cap.*80. vbi latè hanc materiam declarat, & *Barbos.in d.cap.si quis,numer.*77.*cum seqq.*

Adde quòd hæc facultas non solùm competit alijs Prelatis habentibus Episcopalem iurisdictionem à Papa, secundum communem, *Sayr.lib.*3. *cap.* 28. *num.*2. sed secundùm probabilem, etiam Vicario generali, vt tenet *Bonac.disput.*2.*q.*4.*punct.*5. *numer* 4. qui alios allegat, & tenet *Molina disput.* 59. *num.*4. *tract.* 3. Contrarium tamen tenent *Abbas, & Angel.* quos sequitur *Sayr. ibi*: quia *text.* ad Episcopum verba dirigit;quod est intelligendum, nisi specialiter sit mandatum,*Sbroz. de offic.Vicar.q.*180.*lib.*2.

II. Potest Episcopus absoluere à percussione mediocri, quando percussio est facta inter Clericos in communi viuentes, vt *c. quoniam, de vit. & honestat. Cleric.Barbos.num.*80.*Molina disp.*57.*num.* 3. *Sayr.n.*7. Item potest Episcopus absoluere à mediocri Officialem Principis, qui ratione officij turbæ arcendæ, Clericum mediocriter percussit, *c. si verò de sent. excomm.* Et idem de ministris iustitiæ dicendum, si ratione sui officij exercendi percutiunt, per eum *text. & ibi DD. Suarez disp.*22.*de cens.sect.*1.*num.* 70. *cum Caiet. Laym. loco cit. num* 10. Hæc autem facultas cùm sit magis limitata, non competit Vicario generali, nisi ex speciali mandato, *Sbroz.loco cit.*

III. Potest absoluere Episcopus quemcunque etiam ab enormi, habentem impedimentum perpetuum accedendi ad Sedem Apostolicam, vt *c.de cætero,c.quamuis, de sent.excomm.& cap.mulieres, eod.tit.* Et quidam dicunt procedere, etiamsi impeditus possit recurrere per literas, vel nuncium ad Sedem Apostolicam pro absolutione, *Barbos.in d.c.si quis,* 17. *q.*4. *num.* 90. Sed vide *p.*1.*cap.* 24.

Item Religiosi possunt absolui à suo Prælato à mediocri percussione, vt *d.c.cum illor. eod tit.* Quin etiam à proprio Confessario approbato à suo Prælato, quatenus eius Religio habeat priuilegium absoluendi à casibus reseruatis Episcopo à iure communi,vt dicam infra, & ita *Sayr.lib.*8.*cap.*28. *num.*12. non tamen potest Prælatus, aut Confessarius suos Religiosos absoluere ab enormi, *c.cum illorum cit. Sayr. lib.* 3. *cap.* 28. *num.*13.nisi fortè habeat Religio amplius priuilegium *Sayr ibi*; & nota quod dicto priuilegio *c. cum illorum,* non est derogatum per decretum Clementis VIII. de quo infra. Non posset tamen Confessarius absoluere Religiosum à mediocri, vbi esset casus reseruatus proprio Prælato, seu Superiori.

Item potest absoluere Episcopus ab enormi quemlibet habentem impedimentum adeundi Sedem Apostolicam, etsi non perpetuum, sed diuturnum; sed tunc absoluet ad reincidentiam, seu cum conditione, vt cessante impedimento, quamprimum poterit,accedat ad Sedem Apostolicam, *cap. de cætero, de sent. excommun. cap.eos qui, eodem tit.in* 6. Vide *Sanchez in decal. lib.*2.*cap.*13.*num.*30. *Suarez.loco cit. num.* 80. Hæc facultas non competit Vicario generali, nisi ex speciali mandato, *Sbroz loco cit.*

Ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, iussu Clementis VIII. ij, qui priuilegia habent absoluendi à casibus Papæ reseruatis,non possunt in Italia, extra Vrbem Romam, absoluere à casu iniicientium violentas manus in Clericos,iuxta canonem, *Si quis suadente* 17. *quest.* 4. ac iuris dispositionem, seu extensionem supra dictam *num.*1.*ampliat.tertia.* Aliàs si contrauenerint, incurrunt in censuras, & pœnas, de quibus dixi *verbo, Absolutio, cap.* 2. *numero* 3.

Sed limita, quòd non obstat hoc decretum, quo minus possint absoluere à leui percussione, cùm sit de iure communi eius absolutio Episcopis concessa, & non Papæ reseruata: ita *Graff. de casibus reseruatis, cap.* 8. *num.*9. & 10. *Filiuc. tract.* 15. *num.*34. Quod est verum, nisi Episcopus sibi etiam hunc casum reseruaret, vt patet eodem Decreto.

CAPVT III.

Iniuria afficiens Papam, vel Cardinalem in personam.

Vide *verbo, Maiestatis læsæ crimen.*

C A-

CAPVT IV.

Iniuria in personam Episcopi.

IN *Clem.1. de pœnis,* habetur Constitutio Clementis V. in Concilio Viennensi, qua statuit, vt si quis suadente diabolo in hoc sacrilegij genus proruperit, quòd quemuis Pontificem (id est Episcopum iam consecratum, vt communiter ibi DD. exponunt) iniuriosè, vel temerè percusserit, aut cœperit, seu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab alijs rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium, aut fauorem dederit, vel scienter defensauerit facientem: Primò sit ipso facto excommunicatus, à qua excommunicatione non possit absolui nisi per Summum Pontificem, scilicet mortis articulo excepto.

Secundò, à feudis, locationibus, officijs, & beneficijs spiritualibus, & temporalibus, quæ ab Ecclesia, cui offensus Episcopus præest, obtinet, cadat ipso facto, eaque ad eandem Ecclesiam liberè reuertantur.

Tertiò, ipsius filij per lineam masculinam descendentes vsque ad secundam generationem, reddantur ipso facto inhabiles ad Ecclesiastica beneficia in Ciuitate, & Diœcesi eiusdem Episcopi obtinenda, omni spe dispensationis adempta.

Quartò, terra ipsius offendentis, & cooperantis (vt supra) si non vltra vnam Diœcesim extendatur, vsque ad condignam satisfactionem eiusdem Domini, Ecclesiastico subiaceat interdicto: itemque locus quilibet, in quo captus Episcopus detinebitur, quandiù detentio ipsa in eodem loco durauerit, Ecclesiastico subiaceat interdicto. Quòd si terra illius duas, vel plures Diœceses contineat, tunc Diœcesis domicilij principalis ipsius delinquentis, & illa, in qua fuerit delictum commissum, si sua sit, & duæ aliæ eiusdem Domini eidem loco magis vicinæ, interdicto subiaceant supradicto. Item Ciuitas, quæ aliquid prædictorum commiserit in proprium Episcopum, interdicto subiaceat memorato, donec satisfecerit; & eius Magistratus, & Officiales omnes culpabiles existentes, incurrant excommunicationem, à qua non possint absolui nisi à Sede Apostolica.

Hoc autem interdictum est latæ sententiæ, vt constat ex verbo, *subiaceat*, vt dixi supra *cap. 2. eodem verbo, Iniuria*: & ita in terminis *Bonifac. de Vitalin. in hac Clement. 1. num. 70. Henriq. lib. 3. cap. 43. numer. 5. vers 6. Nauarr. cap. 27. numer. 169.* Quòd autem dicit textus, de terra ipsius delinquentis, intelligitur terra ipsius, siue ipse illius fuerit Dominus, siue Gubernator, vt *Suar. disp 37. sect. 1. numer. 9. & gloss. in d. Clem 1. verbo, si sua*, vbi se remittit ad notata *in cap. 1. de postulat. Prælat. verbo, terram propriam*, vbi ait hoc verbum *suum* accipi, ibi latè, vt sufficiat si sit de iurisdictione illius, licet non sit in eius proprietate.

Quintò, delinquentes vt supra excommunicati, denunciandi sunt publicè, & solemni forma anathematis, singulis festis, donec satisfecerint; & cùm absoluendi fuerint, cauere debent idoneè de parendo pœnæ inferendæ, & de peragenda pœnitentia iniungenda; formam autem solemnem anathematis ibi ponit textus, & tractat *Suarez de censur. disput. 8: sect. 3. numer. 2. & 3.*

Sextò, ex *c. 11. Bulla in Cœna Domini*, fertur excommunicatio specialiter Papæ reseruata contra iniuriam inferentes in personam Episcopi, quæ partim excedit, partim exceditur ab illa, quæ fertur in *d. Clementin. 1.* quia in Clementina 1. excommunicantur bannientes Episcopum de quocunque territorio, sed in Bulla Cœnæ non continentur nisi bannientes Episcopum de terra, in qua iurisdictionem habet, seu ius aliquod idem Episcopus. Item in *Clement. 1.* excommunicantur etiam ratum habentes, non autem in Bulla Cœnæ: è contra in Bulla Cœnæ excommunicantur hostiliter insequentes Episcopum, qui non continentur in *Clem. 1.* in alijs autem actionibus conueniunt, vt apparebit ex *cap. seq.*

Septimò, occidens Episcopum tenetur *l. Pompeia de parricid.* vt *Plach. epit. lib. 1. c. 22. numer. 22. Farinacc. q. 112. numer. 131.*

Octauò, Ciuitas occidens proprium Episcopum priuatur dignitate Episcopali, *c. ita nos, 25. q. 2. Plac. & Farinac. ibidem*, sed hæc pœna non est latæ sententiæ, vt patet ex textu, & non videtur procedere, nisi adsit frequentia talis delicti in ea Ciuitate, vt saltem bis occiderit Episcopos, vt colligitur ex textu, & ibi notat *glos. verbo, vsum*, neque enim pœnæ offendentis Cardinalem, *c fœlicis de pœn. in 6.* militant contra offendentem Episcopum, *Farinac. loco cit.*

CAPVT V.

Iniuriam inferens in personam præcipuorum Ecclesiæ Prælatorum.

I. IN *cap. 11. Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seu dominiis eijcientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem.

Nota ex hoc textu, quòd Princeps si bannierit de Regno suo Episcopum, non habentem in eo Regno diœcesim, neque dominium vllum, neque ius Legationis, seu Nunciaturæ officium, non incurrit in hanc censuram, vt *Nauarr. cap. 27. numer. 67. Vgolin. in eod. cap. 11. Bullæ, §. 1 num. 4. Duard. q. 9. num. 6.*

II. In *c. fœlicis de pœnis in 6.* fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra iniuriam inferentes in personam Cardinalis, & à fortiori si in personam Papæ iniuria inferatur; de qua re vide *verbo, Maiestatis læsæ crimen, cap. 2.*

III. Occidens Nuncios, seu Legatos Papæ, vel alterius Principis, incurrit crimen læsæ Maiestatis, vnde damnatus est infamis, & irregularis. Quam conclusionem declara, vt apud *Farinac. q. 112. à num. 160.*

CAPVT I.

Inquisitionem contra hæreticam prauitatem Domini & Magistratus temporales, requisiti si fuerint, non adiuuantes, aut impedientes, aut de causis S. Officij cognoscentes.

I. IN *cap. Inquisitionis*, 18. *de heret. in* 6. præcipitur Potestatibus sæcularibus, & Dominis temporalibus, vt Episcopis, Diœcesanis, & Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem à Sede Apostolica deputatis pro defensione fidei, pareant, & intendant in inuestigandis, capiendis, & diligenter custodiendis, vel ad carceres Sancti Officij deducendis per suum territorium sine mora, & in potestatem Sancti Officij tradendis hæreticis, eorumque fautoribus, receptatoribus, & defensoribus, quando ab Episcopis, & Inquisitoribus prædictis fuerint requisiti.

Secundò præcipitur eisdem, vt ab Episcopo, vel Inquisitore de hæresi condemnatos, & sibi tanquam Curiæ sæculari puniendos relictos statim recipiant, indilatè supplicio debito puniendos, non obstante appellatione quacunque. Tertiò ne cognoscant, vel iudicent quoquo modo de crimine hæresis, cùm sit crimen Ecclesiasticum, neque carceratos pro eodem crimine, seu captos liberent sine licentia, seu mandato Episcopi, vel Inquisitoris. Quartò, ne aliàs Diœcesanorum, vel Inquisitorum Iudicum sententiam, seu processum directè, vel indirectè impedire præsumant, vel se eis opponere. Quòd si contra prædicta fecerint, ipsi, & ij, qui scienter in tali contrauentione dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis nouerint se mucrone percussos (quæ est latæ sententię, vt notant *Tiraquell. in l. si vnquam*, *num.* 72. *verbo, reuertatur*, *C. de reuoc. don. Barbos. in d. cap. vt Inquisitionis*) & si per annum eam excommunicationem animo sustinuerint indurato, ex tunc velut hæretici condemnentur.

De hac re vide *Carrer. in praxi tit. de heret.* §. *circa secundum, num.* 56 *Simancam Cath inst. tit.* 23. *nu.* 9. *Sayr. lib* 3. *cap.* 34. *num.* 29. *Filiuc. tract.* 14. *num* 159. *Barbos. loco cit.* qui *num* 7. ampliat, vt neque incidenter possint sæculares Iudices de hæresi cognoscere, propter illam particulam, *quoquo modo*.

Amplia etiam, quod non excusatur Iudex volens cognoscere de causa hæresis, vel differens animaduertere in reum sibi traditum à Sancto Officio, per protestationem, quam facit Inquisitor, dicens, *vt Iudex laicus misericorditer se cum eo gerat*, *&c.* quia Ecclesia in protestationem facit sui affectu, id est si fieri possit, & nisi aliter conueniret. Ita *Lorca* 2. 2. *S. Thom. q.* 11. *art.* 4. *disp.* 49. *num.* 9.

Limita, quòd hæc censura non est reseruata, quatenus ex vi huius Constitutionis.

II. Ex decreto Pij V. incipit, *Sanctissimus Dominus*, est apud *Cherubin. Constit.* 1. *eiusdem Papæ*, fertur excommunicatio contra omnes Magistratus, & Officiales, Barisellos, & alios Ministros fori sæcularis vbique locorum Christianæ Reipublicæ, si non obediant Cardinalibus Inquisitoribus generalibus, in his quæ pertinent ad Sanctum Officium.

Limita, quòd non procedit excommunicatio illa contra Dominos temporales locorum, v. gr. Principes, Barones, quia eos ibi ad parendum rogat, non autem præcepto illo pœnali astringit, vt notat *Bonac. de cens. in partic. disput.* 2. *q.* 10. *punct.* 9. *in fin.*

Limita etiam, quòd hæc censura non est Papæ reseruata, quatenus manat ex hac Constitutione; an autem aliundè sit reseruata, infra patebit §. *seq.*

III. Iudices laici cognoscentes de crimine hæresis incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *cap.* 14. vbi excommunicantur Iudices laici se interponentes in causarum spiritualium, aut illis annexarum cognitione: de qua re vide infra, *verbo, Iurisdictio, cap.* 9.

Iudices laici impedientes exequutionem decretorum Inquisitoris, & partes ad hunc effectum recurrentes ad eosdem Iudices laicos, incurrunt in excommunicationem reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 13. dixi *verbo, Iurisdictio, cap.* 14. *num.* 3.

CAPVT II.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes, aut in causis ad Sanctum Officium pertinentibus se intromittentes. Superiores Religiosorum.

Vide *supra, verbo Hæresis, cap.* 7.

CAPVT III.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes per violentiam.

EX Bulla 82. Pij V. incipit, *Si de protegendis*, ad reprimendam audaciam impiorum hominum, qui malis artibus Sanctum Officium subuertere, ministrosque eius à functionibus suis disturbare moliuntur, statutæ sunt multæ pœnæ latæ sententiæ contra omnes, siue vniuersitates, siue singulares, siue sint priuati, siue potestatem publicam habentes, qui aliquem ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijsue Ministris Sancti Officij, aut Episcopum in sua Diœcesi id munus exercentem, aut Accusatorem, Denunciatorem, vel Testem in causa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderint, vulnerauerint, deiecerint, vel perterrefecerint; aut bona quæuis dicti Officij, aut Ministrorum expugnauerint, inuaserint, incenderint, expilauerint; aut scripturas, aliaue instrumenta combusserint, diripuerint, interuerterint, aut ex incendio, alioue modo exportauerint; aut in conflagratione, expugnatione, direptione etiam inermes, capiendi, vel comburendi, siue supprimendi causa fuerint, aut res, vel personas seruari, defendiue prohibuerint, aut carcerem, aliamue custodiam publicam, vel priuatam effregerint, vinctum extraxerint, seu emiserint, aut capi prohibuerint, vel receperint, aut in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint, etiam effectu non subsequuto.

Statuit, igitur Pius V. *ibidem*, vt supradicti incurrant eo ipso, Primò excommunicationem per illa verba, *sit*

sit anathemate præsentis canonis authoritate ligatus, quæ significant excommunicationem maiorem, vt *cap. cum Ecclesia, ibi glos. verbo anathematis, de immunit. Eccles. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6. Suar. de censur. disp. 8. sect. 2. num. 4. & 5.* & est latæ sententiæ, per particulam illam, *sit ligatus*: ita *Tiraquellus in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.* 184. & in terminis nostris *Barbos. allegat.* 50 *numer.* 121. *Sayr. lib. 3. cap.* 31. *numer.* 7. Secundò reatum læsæ Maiestatis, & priuationem omnis dominij, feudi, dignitatis, & omnium bonorum, necnon omnium officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, & infamiam iuris incurrunt. Tertiò, filij istorum paternæ infamiæ sint subiecti, & priuati omni successione, donatione, legato, siuè propinquorum, siue extraneorum, eisque portæ nunquam pateant dignitatum. Quartò, vt nullus dictorum reorum, qui prædicta in contemptum. & odium Sancti Officij commiserint, admitti possit ad excipiendum, vel se purgandum, seu defendendum, nisi per claras tantum probationes. Quintò, vt qui pro talibus reis veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, incurrant in pœnas, in quas incidunt fautores hæreticorum, de quibus dixi *verbo, hæresis, cap.* 2. Sextò, vt absolutio, dispensatio, & rehabilitatio, in prædictis casibus sint Papæ reseruata: imò, vt etiam à Papa concessa intelligantur nulla, & inualida, nisi fuerint concessa semestri post assumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud supremum Romę Inquisitionis Officium ex certa Papæ scientia, & proriæ ipsius manus signatura.

Notat *Bonac. de censur. particul. disp. 2. q. 2. punct.* 13. *nu.* 3. pœnas prædictas locum habere etiam si Sanctum officium procedat non in causa fidei, seu hæresis, sed alia qualibet ad eius iurisdictionem pertinente. Illa enim verba, *in causa fidei*, solum procedunt, quoad testem offendentes, seu impedientes, vt supra productum, scilicet in causa fidei.

CAPVT IV.

Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Officiales si aliquem concutiant.

I. Clement. 2. *de hæret.* præcipitur tàm ipsorum Inquisitorum, quàm Episcoporum, & Capitulorum sede vacante super hoc deputatis Commissarijs quibuscunque, ne prætextu Officij Inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquo pecunias extorqueant. Quòd si secus fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernitur ipso facto, à qua non possint absolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint, nullis priuilegijs, aut remissionibus super hoc valituris.

Amplia, quòd licet textus videatur loqui solùm de Commissarijs Inquisitorum, & Episcoporum, Sanctum Officium exercentium, tamen communis sententia intelligit hanc pœnalem Constitutionem etiam procedere contra ipsos Inquisitores, si ipsi concutiant, seu pecunias extorqueant iniustè, *Suarez de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 24. *gloss. in d. Clemen. not.* 2. *ibi Imola, & Bonifac. & Anchar. num.* 5. *Angel. excom.* 7. *casu* 42. *Syluest. excom.* 9. *casu* 42. *numer.* 81. Sed Episcopi, & alij Prælati Episcopalem iurisdictionem habentes, eorumque Vicarij, vel Vicarij Capitulares sede vacante, hic non continentur, quia non sunt ibi expressi, neque in genere, neque in specie, & non continentur in odiosis nomine Inquisitorum, *Sanchez in decalogum lib. 2. cap.* 20. *num.* 6.

Limita, quod hæc Clementina solum punit crimen concussionis, scilicet extorsionis, prætextu huius publici officij; non autem si extorsio fiat alio prætextu, vt notat *Bonif. ibid. num.* 49. *Suar. loco cit.* Neque procedit, si reus sponte offerat munus, vt mitius tractetur, quam ipse mereatur. *Sanchez loco cit.* Sed neque esset locus pœnæ, si quis offerret munus Inquisitori, &c. ad redimendam iniustam vexationem, si tamen illa vexatio non inferretur ad effectum pecuniæ extorquendæ, seu muneris; quia hoc non est crimen concussionis: ita *Bonif. ibid. Suar. loco cit. Sanctarell. de hæresi, cap.* 40. *num.* 29. *in fin.*

Nota denique, quod ista excommunicatio non est reseruata, satisfacta parte. *Bonif. in d. Clem. num.* 99. *Cardin. ibid. verbo, Inquisitoribus, num* 5. *Imola nu.* 9. Satisfactio autem consistit in simpli restitutione, vel illius depositione in loco tuto, vel apud fidum Confessarium, vt ipse restituat, si creditor sit absens, *Sanch. n.* 18. *vbi supra.* Et quamuis textus hic prohibeat, & irritet omnem remissionem, seu condonationem restitutionis, tamen non prohibet retrodationem, quam concussus faceret officiali post satisfactionem, & realem restitutionem sibi factam; vt in simili de distributionibus, *Bonaccin. de boris canon. quæst.* 5. *punct.* 4. *numer.* 10.

CAPVT V.

Inquisitores, & Episcopi, vel substituti in causa fidei, seu Sancti Officij aliquem vexantes iniustè, aut conniuentes.

Clem. 1. §. *verum quia nimis de hæret.* Statutum est, quòd si odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & suam conscientiam, Episcopus, aut Inquisitor, aut alij ab eis substituti ad exequutionem Sancti Officij, omiserint contra quenquam procedere, vbi fuerit procedendum super hæretica prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquomodo vexare; Episcopus, aut Episcopo superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam ipso facto incurrant: à qua quidem excommunicatione, nisi per Romanum Pontificem (excepto mortis articulo,) & tunc satisfactione præmissà absolutionis beneficium nequeant obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffragante.

Nota, quòd suspensio contra Episcopos lata hic expressè non reseruatur; tamen cum sit lata ad certum tempus, intra illud est de iure communi Papæ reseruata, vt *gloss. in d. Clemen. verbo, excommunicationis sententia, Suar. de censur. disput.* 29. *sect.* 1. *numer.* 15.

CAPVT I.

Inquisitionem contra hæreticam prauitatem Domini & Magistratus temporales, requisiti si fuerint, non adiuuantes, aut impedientes, aut de causis S. Officij cognoscentes.

I. IN *cap. Inquisitionis*, 18. *de hæret. in* 6. præcipitur Potestatibus sæcularibus, & Dominis temporalibus, vt Episcopis, Diœcesanis, & Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem à Sede Apostolica deputatis pro defensione fidei, pareant, & intendant in inuestigandis, capiendis,& diligenter custodiendis, vel ad carceres Sancti Officij deducendis per suum territorium sine mora, & in potestatem Sancti Officij tradendis hæreticis, eorumque fautoribus, receptatoribus, & defensoribus, quando ab Episcopis, & Inquisitoribus prædictis fuerint requisiti.

Secundò præcipitur eisdem, vt ab Episcopo, vel Inquisitore de hæresi condemnatos, & sibi tanquam Curiæ sæculari puniendos relictos statim recipiant, indilatè supplicio debito puniendos,non obstante appellatione quacunque. Tertiò ne cognoscant, vel iudicent quoquo modo de crimine hæresis, cùm sit crimen Ecclesiasticum, neque carceratos pro eodem crimine, seu captos liberent sine licentia, seu mandato Episcopi, vel Inquisitoris. Quartò, ne aliàs Diœcesanorum, vel Inquisitorum Iudicum sententiam,seu processum directè, vel indirectè impedire præsumant, vel se eis opponere. Quòd si contra prædicta fecerint,ipsi, & ij, qui scienter in tali contrauentione dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis nouerint se mucrone percussos (quæ est latæ sententię, vt notant *Tiraquell.in l.si vnquam*, *num*.72. *verbo, reuertatur*, *C. de reuoc.don. Barbos.in d.cap. vt Inquisitionis*) & si per annum eam excommunicationem animo sustinuerint indurato, ex tunc velut hæretici condemnentur.

De hac re vide *Carrer. in praxi tit. de hæret.* §. *circa secundum,num*.56 *Simancam Cath inst.tit.*23.*nu*.9. *Sayr. lib* 3.*cap*.34.*num*.29.*Filiuc. tract*. 14. *num* 159. *Barbos. loco cit.* qui *num* 7. ampliat, vt neque incidenter possint sæculares Iudices de hæresi cognoscere,propter illam particulam, *quoquo modo*.

Amplia etiam, quod non excusatur Iudex volens cognoscere de causa hæresis, vel differens animaduertere in reum sibi traditum à Sancto Officio,per protestationem, quam facit Inquisitor, dicens, *vt Iudex laicus misericorditer se cum eo gerat*, *&c.* quia Ecclesia protestationem facit sui affectu, id est si fieri possit, & nisi aliter conueniret. Ita *Lorca* 2. 2. *S. Thom. q.* 11. *art*.4.*disp*.49.*num*.9.

Limita, quòd hæc censura non est reseruata, quatenus ex vi huius Constitutionis.

II. Ex decreto Pij V. incipit, *Sanctissimus Dominus*, est apud *Cherubin.Constit.*1. *eiusdem Papæ*, fertur excommunicatio contra omnes Magistratus, & Officiales, Barisellos, & alios Ministros fori sæcularis vbique locorum Christianæ Reipublicæ, si non obediant Cardinalibus Inquisitoribus generalibus,in his quæ pertinent ad Sanctum Officium.

Limita, quòd non procedit excommunicatio illa contra Dominos temporales locorum,v.gr.Principes, Barones, quia eos ibi ad parendum rogat, non autem præcepto illo pœnali astringit, vt notat *Bonac. de cens. in partic. disput.*2.*q.*10.*punct*.9.*in fin.*

Limita etiam, quòd hæc censura non est Papæ reseruata, quatenus manat ex hac Constitutione; an autem aliundè sit reseruata, infra patebit §. *seq.*

III. Iudices laici cognoscentes de crimine hæresis incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *cap*.14. vbi excommunicantur Iudices laici se interponentes in causarum spiritualium, aut illis annexarum cognitione: de qua re vide infra, *verbo, Iurisdictio*, *cap*.9.

Iudices laici impedientes exequutionem decretorum Inquisitoris, & partes ad hunc effectum recurrentes ad eosdem Iudices laicos, incurrunt in excommunicationem reseruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap*.13. dixi *verbo, Iurisdictio, cap*.14.*num*.3.

CAPVT II.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes, aut in causis ad Sanctum Officium pertinentibus se intromittentes. Superiores Religiosorum.

Vide *supra, verbo Hæresis, cap*.7.

CAPVT III.

Inquisitionis Sanctum Officium impedientes per violentiam.

EX Bulla 82. Pij V. incipit, *Si de protegendis*, ad reprimendam audaciam impiorum hominum, qui malis artibus Sanctum Officium subuertere, ministrosque eius à functionibus suis disturbare moliuntur, statutæ sunt multæ pœnæ latæ sententiæ contra omnes, siue vniuersitates, siue singulares, siue sint priuati, siue potestatem publicam habentes, qui aliquem ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijsue Ministris Sancti Officij,aut Episcopum in sua Diœcesi id munus exercentem, aut Accusatorem, Denunciatorem, vel Testem in causa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderint, vulnerauerint, deiecerint, vel perterrefecerint; aut bona quæuis dicti Officij, aut Ministrorum expugnauerint, inuaserint, incenderint, expilauerint; aut scripturas, aliaue instrumenta combusserint, diripuerint, interuerterint, aut ex incendio, alioue modo exportauerint; aut in conflagratione, expugnatione, direptione etiam inermes, capiendi, vel comburendi, siue supprimendi causa fuerint, aut res, vel personas seruari, defendiue prohibuerint, aut carcerem, aliamue custodiam publicam, vel priuatam effregerint, vinctum extraxerint, seu emiserint, aut capi prohibuerint, vel receperint, aut in prædictis auxilium,consilium, vel fauorem præstiterint, etiam effectu non subsequuto.

Statuit,igitur Pius V. *ibidem*, vt supradicti incurrant eo ipso, Primò excommunicationem per illa verba, *sit*

sit anathemate præsentis canonis authoritate ligatus, quæ significant excommunicationem maiorem, vt *cap. cum Ecclesia, ibi gloss. verbo anathematis, de immunit. Eccles. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6. Suar. de censur. disp. 8. sect. 2. num. 4. & 5.* & est latæ sententiæ, per particulam illam, *sit ligatus*: ita *Tiraquellus in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 184.* & in terminis nostris *Barbos. allegat. 50 numer. 121. Sayr. lib. 3. cap. 31. numer. 7.* Secundò reatum læsæ Maiestatis, & priuationem omnis dominij, feudi, dignitatis, & omnium bonorum, necnon omnium officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, & infamiam iuris incurrunt. Tertiò, filij istorum paternæ infamiæ sint subiecti, & priuati omni successione, donatione, legato, siue propinquorum, siue extraneorum, eisque portæ nunquam pateant dignitatum. Quartò, vt nullus dictorum reorum, qui prædicta in contemptum. & odium Sancti Officij commiserint, admitti possit ad excipiendum, vel se purgandum, seu defendendum, nisi per claràs tantum probationes. Quintò, vt qui pro talibus reis veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, incurrant in pœnas, in quas incidunt fautores hæreticorum, de quibus dixi *verbo, hæresis, cap. 2.* Sextò, vt absolutio, dispensatio, & rehabilitatio, in prædictis casibus sint Papæ reseruata: imò, vt etiam à Papa concessa intelligantur nulla, & inualida, nisi fuerint concessa semestri post assumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud supremum Romæ Inquisitionis Officium ex certa Papæ scientia, & propriæ ipsius manus signatura.

Notat *Bonac. de censur. particul. dis. 2. q. 2. punct. 13. nu. 3.* pœnas prædictas locum habere etiam si Sanctum officium procedat non in causa fidei, seu hæresis, sed alia qualibet ad eius iurisdictionem pertinente. Illa enim verba, *in causa fidei*, solum procedunt, quoad testem offendentes, seu impedientes, vt supra productum, scilicet in causa fidei.

CAPVT IV.

Inquisitionis contra hæreticam prauitatem Officiales si aliquem concutiant.

I. CLement. 2. de hæret. præcipitur tàm ipsorum Inquisitorum, quàm Episcoporum, & Capitulorum sede vacante super hoc deputatis Commissarijs quibuscunque, ne prætextu Officij Inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquo pecunias extorqueant. Quòd si secus fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernitur ipso facto, à qua non possint absolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint, nullis priuilegijs, aut remissionibus super hoc valituris.

Amplia, quòd licet textus videatur loqui solùm de Commissarijs Inquisitorum, & Episcoporum, Sanctum Officium exercentium, tamen communis sententia intelligit hanc pœnalem Constitutionem etiam procedere contra ipsos Inquisitores, si ipsi concutiant, seu pecunias extorqueant iniustè, *Suarez de censur. disp. 23. sect. 5. num. 24. gloss. in d. Clemen. not. 2. ibi Imola, & Bonifac. & Anchar. num. 5. Angel. excom. 7. casu 42. Syluest. excom. 9. casu 42. numer. 81.* Sed Episcopi, & alij Prælati Episcopalem iurisdictionem habentes, eorumque Vicarij, vel Vicarij Capitulares sede vacante, hic non continentur, quia non sunt ibi expressi, neque in genere, neque in specie, & non continentur in odiosis nomine Inquisitorum, *Sanchez in decalogum lib. 2. cap. 20. num. 6.*

Limita, quod hæc Clementina solum punit crimen concussionis, scilicet extorsionis, prætextu huius publici officij; non autem si extorsio fiat alio prætextu, vt notat *Bonif. ibid. num. 49. Suar. loco cit.* Neque procedit, si reus sponte offerat munus, vt mitius tractetur, quam ipse mereatur. *Sanchez loco cit.* Sed neque esset locus pœnæ, si quis offerret munus Inquisitori, &c. ad redimendam iniustam vexationem, si tamen illa vexatio non inferretur ad effectum pecuniæ extorquendæ, seu muneris; quia hoc non est crimen concussionis: ita *Bonif. ibid. Suar. loco cit. Sanctarell. de hæresi, cap. 40. num. 29. in fin.*

Nota denique, quod ista excommunicatio non est reseruata, satisfacta parte. *Bonif. in d. Clem. num. 99. Cardin. ibid. verbo, Inquisitoribus, num 5. Imola nu. 9.* Satisfactio autem consistit in simpli restitutione, vel illius depositione in loco tuto, vel apud fidum Confessarium, vt ipse restituat, si creditor sit absens, *Sanch. n. 18. vbi supra.* Et quamuis textus hic prohibeat, & irritet omnem remissionem, seu condonationem restitutionis, tamen non prohibet retrodationem, quam concussus faceret officiali post satisfactionem, & realem restitutionem sibi factam; vt in simili de distributionibus, *Bonaccin. de horis canon. quæst. 5. punct. 4. numer. 10.*

CAPVT V.

Inquisitores, & Episcopi, vel substituti in causa fidei, seu Sancti Officij aliquem vexantes iniustè, aut conniuentes.

CLem. 1. §. *verum quia nimis de hæret.* Statutum est, quòd si odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & suam conscientiam. Episcopus, aut Inquisitor, aut alij ab eis substituti ad exequutionem Sancti Officij, omiserint contra quenquam procedere, vbi fuerit procedendum super hæretica prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquomodo vexare; Episcopus, aut Episcopo superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam ipso facto incurrant: à qua quidem excommunicatione, nisi per Romanum Pontificem (excepto mortis articulo,) & tunc satisfactione præmissa absolutionis beneficium nequeant obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffragante.

Nota, quòd suspensio contra Episcopos lata hic expressè non reseruatur; tamen cum sit lata ad certum tempus, intra illud est de iure communi Papæ reseruata, vt *gloss. in d. Clemen. verbo, excommunicationis sententia, Suar. de censur. disput. 29. sect. 1. numer. 15.*

Gutier. can. qq. lib.1. capit. 5. num. 6. Barbos. in eadem Clem. num. 39.

II. Nota, quòd dictas pœnas non incurrunt prædicti, si omittant procedere non odio, vel fauore, sed timore alicuius mali, seu damni, *gloss. ibid. verbo, obtenta, Imola num. 17. Barbos. numer. 40.*

Nota tertiò, quòd dictas pœnas incurrunt etiam ob actum internum, id est, odij, vel amoris; vel quia lex potest punire, & punit hic actum externum de se malum gestum cum tali intentione mala, vt *Suar. de censur. disp. 4. sect. 2. num. 21.* qui ideo putat non fore locum huic pœnæ, si Inquisitor imponat pœnam iustã, etiamsi rigorosam; vel secundum alios, lex hic punit actum internum, quatenus actus internus est ratio actus externi, externumque modificat, afficit, deprauat, & corrumpit; ita in terminis *Salas de legib. disp. 9. sect. 1. num. 7. Caiet. verbo, excom. cap. 3. Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 6. in fin. Barbos. hic num. 38.*

CAPVT VI.

Inquisitionis, seu Sancti Officij processus, aut alia secreta reuelantes.

I. IN *c. statuta. §. & vt eorundem, de hæret in 6.* cautum est, vt pro maiori securitate testium, accusatorum in Sancto Officio, Inquisitores, & Episcopi illud exercentes, quando communicant processus Sancti Officij Consultoribus suis, possint illis iniungere secretum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda.

Aduerte quòd hic secretum sumitur non absolutè, idest quod pauci tantum, seu non amplius quinque norunt, prout docent *Specul. tit. de notor. crim. §. 7. Cardin. Clem. 1. §. porrò de hæret. & Clem. 2. eo tit.* Sed respectiuè, vt dicatur secretum reuelari, cuicunque dicatur, qui illud non nouerat, ita *Gemin. in d. c. statuta. §. & vt, num. 4. post Archid.* & ita *Director. Inquis. pa. 2. super d. c. statuta, num. 5. ver. secretum.*

II. Aliunde autem dicti Consultores, & alij de Congregationibus Sancti Officij incurrunt excommunicationem ex præceptis generalibus, & ordinationibus Papæ, reuelando secreta earundem.

III. Reuelantes supradicta secreta incurrunt pœnas periurij, propter iuramentum, quòd solet à prædictis exigi, de quibus pœnis dixi *infra, verbo periurium.*

IV. Reuelans secretum, vt supra, si ex eo sequatur aliquid damnum alicui, vt accusatori, testi, &c. tenetur restituere quanti illius intersit, etiam si præter eius intentionem damnum sequatur; quia dedit operam rei illicitæ, & ratione talis periculi prohibitæ. *Anchar. in d. c. statuta. §. & vt, num. 2. per c. sicut nobis, de testib. Sylues. verb. secretum num. 1. Petr. Nauarr. lib. 2. cap. 4. num. 459. Molina tom. 4. trac. 4. dis. 5. Azor. tom. 3. li. 13. cap. 31. dub. 3.*

CAPVT VII.

Inquisitores, & substituti Sancti Officij confiscantes bona Ecclesiarum.

Vide Verbo, Confiscatio, cap. 1.

CAPVT I.

Insordescentia in Censuris.

I. INsordescentia, seu insurdescentia annalis in censura excommunicationis latæ extra causam hæresis, reddit suspectum de hæresi, vt contra eum ab Inquisitore procedi possit, ex *c. cum. contumacia, de hæretic. in 6. Triden. sess. 25. cap. 3. in fin. de refor.* Vide *Salzedo ad Diaz in praxi c. 116. in fin. Menoch. de arbitr. casu 416. numer. 52. & 53.* Non potest tamen condemnari, vt hæreticus, sed cogi debet ad se purgandum, vt suspectus de leui, *Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 10. Gonzal. in regul. Cancell. gloss. 15. num. 108.* qui ita intelligi ait Triden. *loco cit.* Quod si purgare se noluerit, & pertinaciter perseueret in excommunicatione, fit suspectus vehementer: & si in eo statu persistat alio anno, declarandus erit hæreticus tanquam ex violenta præsumptione. *Pegna par. 1. direct. q. 47. numer. 7. & 8.*

II. Insordescens per annum in excommunicatione lata, in causa hęresis, ipso iure habendus est vt hereticus, *c. cum contumacia de her. in 6. ibi gloss. & omnes DD. auth. Gazaros, C. de hæreticis, gloss. in c. excommunicamus, il primo, de hæreticis, verbo, condemnetur, ibi Hostien. num. 7. & 8. Abbas numer. 11. Soccin. num. 14. Butr. num. 17. Ioann. Andr. num. 4. Anchar. num. 4. Anan. numer. 6.* Requiritur tamen ad hunc effectum sententia declaratoria, præuia citatione ad se purgandum de vehementi, vt *d. c. cum contumacia, & DD. allegati à Barbos. ibi num. 2. Farin. cons. crim. 140. num. 6. Castropalao tom. 1. tr. 4. disp. 1. punct. 2. numer. 7.* (qui notat ad hæc requiri, vt iste contumax sit suspectus suspicione probabili, delatus, vel diffamatus) *Pegna in direct. par. 3. tit. de 13. modo terminandi processum, Gonzalaz gloss. 15. num. 101.* Si autem contumax iam esset conuictus de hæresi formali, tunc etiam ante annũ, si citatus intra 30. dies non compareat, damnabitur definitiuè, vt hæreticus, *Pegna loco cit. pag. 190. Schol. 69. §. si primo modo.*

III. Insordescens per annum in excommunicatione in causa criminali lata, habetur pro conuicto de eo crimine, *Farinac. lib. 1. q. 18. numer. 39. Gonzal. regul. 8. gloss. 15. numer. 106. & 108. cum allegatis.* Secus in causa ciuili secundum veriorem, vt *Gonzal ibid.* quamuis alij contra teneant, vt *Salzedo ad Diaz c. 110 num. 4. vel c. 118. num. 4. in nouiss. editione.* Itaque in causis criminalibus in foro canonico non potest contumax damnari sententia definitiua, nec haberi pro conuicto in absentia, nisi citatus sub pœna excommunicationis insordescat per annum, vt ait *Abb. in c. veritatis num. 21. de dolo, & contu.* & de communi testatur *Clarus q. 44. §. licet autem & docet Diaz in praxi c. 118. num. 4.*

IV. Ex regula Cancellariæ 66. *de insordescentibus,* decernitur, vt generalis absolutio à censuris in litteris Apostolicis apponi solita ad earum effectum, non suffragetur, Primò non parentibus rei iudicatæ. Secundò Incendiarijs. Tertiò Violatoribus Ecclesiarum. Quartò Falsarijs litterarum, vel signaturarum Apostolicarum, & eis vtentibus, & fautoribus, & receptatoribus

bus eorum. Quinto res veritas ad Infideles deferentibus. Sexto violatoribus Ecclesiasticæ libertatis. Septimò via facti Apostolicis mandatis temerè non obtemperantibus, vel exequutionem eorundem impedientibus: si propter præmissa septem capita, aut aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine, per quatuor menses scienter huiusmodi sententiam excommunicationis sustinuerint.

V. Insordescens in censura excommunicationis, vel suspensionis per annum, & vltra, secundum aliquos Doctores est priuatus ipso iure beneficijs. Ita *Menoch. de arbitr. casu.* 416. *num.*52. Sed hoc alij dicunt verum esse, si erat excommunicatus ob crimen priuatione dignum, aliàs non; ita *Salzedo ad Diaz in praxi capit.* 118. *num.* 5. *in nouiss. edit.* Verum communis sententia tenet, non induci per insordescentiam priuationem ipso iure, nisi sit excommunicatus ob causam, cui ipso iure sit annexa priuatio, & tunc requiri sententiam declaratoriam. Ita *Gonzalez num.* 104. *gloss.*15. *Seraph. decis.*285. Quod, si erat crimen, ob quod de iure venit priuandus, tunc ob insordescentiam posse per sententiam priuari. Ita *Seraph. ibid. numer.* 1. Si autem non erat crimen priuatione dignum, sed ipse post annum ob insordescentiam citatus à Sancto Officio, vt suspectus de hæresi fuit contumax, tunc priuandum per sententiam, vt hæreticum præsumptum. *Seraph. ibid. numer.* 3.

VI. Insordescenti in excommunicatione per annum, etiamsi in articulo mortis fuerit absolutus, potest Ecclesiastica sepultura denegari, vt sepeliatur in loco prophano *Genu. in prax. c.*7. *in addit.*

VII. insordescenti in censura, sæpe aggrauatur ead. censura. Primus casus, excommunicatus à delegato Papæ finita delegatione potest absolui ab eodem delegato intra annum, post annū autem à solo Papa delegante absolui potest, *c. quærenti de offi. deleg. ibi Barbos. n.*2. *cum alijs.* Secundus casus est, de vexante ob censurarum sententias, vt post duos menses censura sit reseruata Papæ, vt dixi *verbo censura, c.*22. Item insordescenti nonnunquam ita aggrauatur censura, vt aliam ipso facto incurrat grauiorem, vt in *c.*1. *de censuris*: vide *verbo, vsura, c.*7. *& in. extrau. ambitiosæ*, de qua vide *verb. alienatio, c.*1. *& alibi.*

Limita supradictas pœnas, vt ille solum intelligatur insordescens qui animo pertinaci & indurato, seu in contemptum clauium, quia scilicet noluit obedire, seu se subijcere clauibus, perseuerat prædicto tempore in censura, *c cum bonæ de æt. & qual. Rota decis.* 196. *n.* 2. *apud Farinac. in collect. decisionum crimin.* Secus ergo si ex alia causa etiam irrationabili distulit petere absolutionem seu parere. *Rota ibid. num.* 3. *cum gloss. in capit. Metropolitanum*, 2. *q.*7. & alijs iuribus. Vel si fecit instantiam pro absolutione, sed non potuit obtinere. *Rota ibid. numer.*4. vel si fuit absolutus medio tempore, etiamsi ad reincidentiam. *Rota ibid. num.* 5. *& Seraph. decis.* 1285. *num.*4. *&* 5.

CAPVT I.

Interdictum violantes, & alia de interdicto.

Vide *verbo, Censura.*

CAPVT I.

Iterpretationes aliquarum legum Ecclesiasticarum prohibitæ.

I. IN Clementinam *exiui de paradiso*, *de verbor. signif.* glossantes, secundum aliquos incurrunt excommunicationem non reseruatam: ita ait *Collector Bononien. cap. vlt. nu.* 54. allegans *S. Antoninum* 3. *p. tit.* 24. *cap.* 69. Sed contrarium est veritas, quia idem *S. Antoninus* ait eam excommunicationem fuisse sublatam per eam Constitutionem *Ioann. XXII.* Deinde extrauag. Nicolai III. in qua fundatur dicta censura, non fert excommunicationem contra glossantes *Clem. exiui*, sed contra glossantes, *c. exijt qui seminat, de verbor. signific. in* 6. vnde error est, & æquiuocatio manifesta, & de facto multi Canonistæ glossarunt dictam Clementinam.

II. *Cap. exijt qui seminat, de verb. signif. in* 6. §. *itaque*, habentur hæc verba: Sub pœna excommunicationis, & priuationis, officij, & beneficij, districtè præcipimus, vt præsens Constitutio, cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram; concordantiæ, contrarietates, & diuersæ, vel aduersæ opiniones à Lectoribus, seu Expositoribus nullatenus inducantur, & super ipsa Constitutione glossæ ne fiant, nisi grammaticales: glossantes verò in scriptis aliter Constitutionem ipsam, & Doctores, & Lectores, dum docent in publico, ex certa scientia deliberata, intellectum Constitutionis huius deprauantes, facientes quoque commentum, scripturas, libellos, ac ex certa scientia, ac deliberatè determinantes in scholis, seu prædicantes contra prædictas, excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere, à qua per neminem, nisi per Romanum Pontificem possint absolui.

Nota quòd contra glossantes non animo impugnandi est excommunicatio ferendæ sententiæ, sed contra glossantes, seu publicè interpretantes animo impugnandi, est excommunicatio latæ sententiæ: sed hodie est sublata hæc excommunicatio per aliam Constitutionem Ioannis XXII. *extrau. quia nunquam, de verb. signif.* & notat *S. Anton. vbi supra & Cardin. in d. Clem. exiui.*

III. In Constit. 52. Pauli V. incipit *Facultatum*, habetur, quod interpretantes facultatem aliquam à Sede Apostolica concessam sępius intrandi clausuram Monialium, contra declarationem ibi factam, incurrunt in censuras, & pœnas latas à Concilio Trident. & Constitutionibus Apostolicis contra intrantes clausuram Monialium, sine licentia; sed intelligendum est de interpretatione non speculatiua, sed practica, opere sequuto per ingressum, vt non recedamus à iure communi sine necessitate.

IV. In Tridentinum Concilium glossas, aut commentaria, aut annotationes, aut scholia, aut aliquod in-

interpretationis genus quocunque modo edere, etiam sub prætextu maioris corroborationis, sine Papæ authoritate, prohibitum est per Bullam 73. Pij IV. incipit, *Benedictus Deus*, § *ad vitandam*: trangressores autem huius prohibitionis ex eadem Bulla incurrunt eo ipso, Prælati quidem interdictum ab ingressu Ecclesiæ: alij verò excommunicationem. Deinde idem Pius IV. erexit Sacram Congregationem Cardinalium super exequutione decretorum dicti Concilij, præcipiens sub pœna priuationis officiorum latæ sententiæ, vt mandatis dictæ Sacræ Congregationis à quolibet pareatur. Postea Sixtus V. Bulla 74. incipit, *immensa*, concessit eidem Sacræ Congregationi facultatem dictum Concilium interpretandi circa mores, consulto tamen Summo Pontifice, reseruans Papæ interpretationes circa Fidei dogmata.

Limita quòd non prohibetur quis per supradicta alicubi interpretationem dicti Concilij edere doctrinalem accidentaliter, seu obiter, seu incidenter in aliquo casu particulari in suis libris, & tractatibus de alia materia, sed prohibetur edere interpretationes principaliter factas, & ex professo, *Suar. de cens. disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 12. *Henriq. lib.* 7. *cap.* 29. *numer.* 4. *Filiucc. tract.* 14. *numer.* 91. *Sayr. lib.* 3. *capit.* 35. *numer.* 21. Neque prohibetur interpretatio viua voce in scholis etiam ex professo, vt *Barbos. allegat.* 50. *num.* 133. Neque prohibetur interpretatio in scriptis priuatæ vtilitatis causa non edita in publicum, vt *Bonac. de censur. in partic. disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 17. *num.* 3. qua ratione non prohibetur quis declarationes Sacræ Congregationis habere priuatim, aut priuatim alteri cōmunicare. *Bonac. ibid.* An autem declarationes Sacræ Congregationis habeant vim legis, si non fuerint publicè, & vniuersaliter editæ, ita vt ligent etiam inter alios, quibus factæ non sunt: Aliqui affirmant, vt *Cherubin. super Bulla citata Pij IV.* 73. *Roderic. quæstion. regular.* 11. *articul.* 6. *tom.* 1. Alij contra tenent, vt *Salas de leg. disp.* 2. *sect.* 8. *numer.* 48. & *sect.* 9. *num.* 53. & *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 8. *cum Nauarro, & alijs.* Illud est certum quod Sacra Rota declarationibus Sacrarum Congregationum semper pluri mum defert, nec eas vllo modo in dubium reuocare solet; nec requirit eas in actis produci; quia cum sint declarationes definitiuæ, & vim legis habentes, sufficit eas allegare ad instar iuris communis, vt apud *Buratt. decis.* 479. *num.* 20. & 21. quæ intelligas, dummodo certò aliter constet de declaratione tali, ac tali edita, seu emanata, nec enim facilè credendum est Authoribus eas referentibus, cum sæpè reperiantur non fideliter relatæ.

V. In Bulla Vrbani VIII. *edita anno* 1643. *die* 19. *Nouembr.* Super retinendo secreto in causis Sacræ Rotæ, lata est excommunicatio contra declarantes, seu interpretantes dictam constitutionem, aliter, seu præterquam verba sonant, vt dixi infra *verb. secretum capit.* 4.

CAPVT I.

Intrusio in beneficium Ecclesiasticum.

I. Intrusus, id est, qui sine canonico titulo in beneficium Ecclesiasticum se ingerit, incurrit excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam contra vsurpantes bona, aut reditus, aut iura beneficiorum Ecclesiasticorum, de qua in Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. *reform.* Imò statim atque fructus aliquos seu prouentus perceperit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnę c. 17. quæ strictiùs est Papæ reseruata, *Filiucc. tractat.* 16. *num.* 125. Imò quod se intrudens, seu vsurpans beneficium, in quo sint fructus pendentes, incurrat in dictam excommunicationem Bullæ, tenet *Marius Alterius tom.* 1. *disp.* 18. *lib.* 5. *cap.* 1. *colum* 6. §. *sed circa.*

Amplia, quòd prædictæ excommunicationes procedunt etiam contra vsurpantem beneficium vacans seu fructus beneficij vacantis, *Suar. disp.* 21. *de censur. sec.* 2. *num.* 97. *Nauarr. capit.* 27. *numer.* 70. *versu* 6. *Sayr. de censur. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 4. *Filiucc. num.* 217. Aliqui tamen tenent, in hoc casu non habere locum excommunicationem Bullæ prædictæ, sed Tridentini tantum, vt *Caiet. verbo, excommunic. capit.* 27. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 6. Illud mihi certum videtur, non ligari dictis censuris eum, qui titulum haberet coloratum à legitimo collatore, quia non dicitur propriè intrusus; & beneficium non dicitur vacans de facto, sed de iure tantum, vt infra dicam.

II. Intrusus omnimoda intrusione, id est non prouisus à legitimo collatore, seu prouisore, non iuuatur circa tale beneficium retinendū regula de triennali, vt apparet ex ipsa regula 36. Cancellariæ, vbi regula ista solum suffragatur pacificis possessoribus ex titulo per prouisionem Apostolicam, vel ordinariam ab eis factam, ad quos talis beneficij prouisio pertinebat. Iste enim propriè dicitur intrusus in pœnalibus, & de eo solo leges pœnales intelligendæ sunt, vt de communi testatur *Gomez in d. regula de trienn. q.* 47. *in fine & q.* 48. Alij autem intrusi, habentes scilicet titulum coloratum, sed vitiatum ex aliqua alia causa, vt ob irregularitatem, vel censuram, vel ob delictum inducens priuationem ipso iure, &c. fruuntur regula de triennali, si non sit tale beneficium reseruatum dispositioni Sedis Apostolicæ ex reseruatione generali in corpore iuris clausa, vt patet ex eadem regula; & ita *Gomez loco cit. q.* 47. *Sanchez consiliorum lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 31. *num.* 20.

Amplia, quòd eius acta etiam vigore publicæ potestatis, sunt nulla; neque communis error suffragatur, deficiente titulo colorato, vt tenet communis, quam sequitur *Sanchez de matrimon. lib.* 3. *disputat.* 22. *nu.* 49.

III. Intrusus intrusione propriè dicta, nullo vnquam tempore præscribit beneficium, quia beneficium Ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione, vt *c.* 1. *de reg. iuris in* 6. & ita notat *glossa ibid. verbo, Beneficium, & ibi Barbos. num.* 6. Et quòd titulus beneficij sit impræscriptibilis, latè *Selua de beneficijs par.* 3. *q.* 21. *num.* 5. *in fine*. Potest tamen præscribi ab alia Ecclesia iure proprietatis, vt *Selua ibid.* Secus est in eo

in eo, qui de manu legitimi collatoris beneficium accepit bona fide, is enim iuuatur regula de triennali, vt dixi *p.1.c.30.§.quæro quarto*.

IV. Intrusus tenetur fructus perceptos restituere, tanquam fur, & prædo: & non solum ipse, sed etiam eius hæredes ad hanc restitutionem tenentur, quia sunt fructus malè percepti, *gloss. in cap. dudum, il secondo, verbo furtum, ibi Abb.num.19. de elect. Rota par. 2. recen.decis.*103. Quòd si tituli reualidationem impetrare velit, debet in supplicatione exprimere, si fructus percepit, vt *Sanch.opusc.lib.2.cap.3. dub.* 119. *num.* 12. aliàs gratia esset subreptitia, quia perceptio fructuum aggrauat intrusionem. Intrusus impropriè si bona fide fructus percepit, & triennio sic retinet bona fide, eos præscribit, *Sanchez consil.lib.2.cap.3.dub.16.nu.*20. Ante triennium autem tenetur restituere, quatenus locupletior effectus sit, vt *Sanch. num.*18. *&* 19. *ibid.*

V. Intrusus, qui occupat beneficium Ecclesiasticum propria authoritate, seu temeritate, eo ipso ius, quod ad dictum beneficium, vel in illo habebat, amittit, *cap. eum qui,* 18. *de præb.in 6. cap. auaritiæ. de elect. in 6.* vbi electus si ante confirmationem, vel præsentatus ante institutionem se ingerit, priuatur ipso iure quæsito per electionem, seu præsentationem, vide *Gonzalez reg.* 8. *gloss.*15 *numer.*58. Et procedit non solum de intruso propriè dicto, id est sine titulo colorato, sed etiam cum titulo colorato à legitimo prouisore collato, vt *Barbos. in d.cap.eum qui, num.* 2.

Amplia, vt dicatur intrusus etiamsi non assecutus sit possessionem pacificam, neque maioris partis fructuum, sed sufficit, quod aliquem actum fecerit soli beneficiato competentem, vt locare, vel primitias percipere, &c. licet ad priuationem, & incompatibilitatem requiratur pacifica possessio, etiam maioris partis fructuum. Ita in terminis *Rot.par.2.nouiss.dec.*151. *num.*7.

Limita, quòd pro foro conscientiæ non amittit ius ante quæsitum, nisi sequuta sententia declaratoria, *Lessius cap.* 35. *num.* 187. *in fine, &* 188. *lib.* 2. *& Archid. in dict. cap. eum qui, & ibi Geminian. §. insuper, num.*5. *in fin.*

Limita secundo, vt non procedat in eo, qui se intrudit in possessionem non beneficij, sed prædij beneficij, *Barbos.num.*4.

Limita tertiò, quòd ad hanc pœnam requiritur dolus, seu præsumptio, vt *dicto c.eum qui, & cap. auaritiæ:* ideò quælibet causa etiam fatua excusat, *Barbosa in dicto cap. auaritiæ. Mascard. de probat. verbo, Intrus. num.*18.

VI. Intrusus efficitur inhabilis ad illud idem beneficium legitimè impetrandum: vnde si in supplicatione reticeat vitium intrusionis, gratia erit subreptitia, *Felin.in cap. postulasti, num.* 14. *&* 15. *de rescript. Selua de benefic. par.*3. *q.* 11. latè *Sanchez opusc. lib.* 2. *cap.*2. *dub* 21.*num.*8. vbi *num.*10. notat non ideo esse inhabilem ad alia beneficia; & procedit hæc pœna in quolibet intruso, id est etiam latè dicto, seu cum titulo colorato à legitimo collatore, sed vitioso, seu irrito, vt *Sanch.numer.*2. Super hac autem pœna, seu inhabilitate solus Papa dispensare potest, *Sanch. num.* 9. vbi tamen ait in casu occulto posse Episcopum dispensare, ex *Trid. sess.*24. *cap.*6.

Limita, vt procedat ista inhabilitas durante iniusta detentione, quia Doctores loquuntur de confirmatione possessionis intrusi, vt per *Felinum ibidem*: vnde poterit, dimittendo prius illud beneficium, validè impetrare de nouo, vt infra dicam.

Intrusus non subrogatur in ius alterius habentis in eo beneficio ius legitimum, *c.cum iamdudum, ibi Doctores de præben. Salzedo ad Diaz in praxi, cap.*51.& habetur *regul. Cancellar.* 29. *de subrogandis collitigantibus.*

Limitant aliqui, quòd poterit effugere hanc pœnam, si dimittat possessionem beneficij, antequam petat se in ius alterius subrogari, ita *Rebuff. de subrogand. collitig.num* 25. *Salzedo loco cit.cap.*51.*in fin.*

VII. Intrusus in beneficium curatum, vel personatum, vel dignitatem Ecclesiasticam violenter, seu scienter, ipso iure priuatur beneficio incompatibili, quod prius legitimè obtinebat, vt alio curato, vel personatu, &c. *cap.eum qui, de præbendis in 6. iunct. cap.de multa, de præbend.* & ratio est, ob illam incompatibilitatem, & tacitam, seu interpretatiuam dimissionem.

Amplia primò, vt procedat etiam de intruso in quodcunque beneficium incompatibile in primo genere, vt si essent duæ Capellaniæ in eadem Ecclesia, seu aliàs duo beneficia vniformia sub eodem tecto, *Mantica decis* 118. aut aliàs ita incompatibilia, vt ipso iure per assecutionem secundi vacet primum, *Mantica ibi, num.* 1. *&* 2. *cum Archid. Gemin. & Fran.in d. c. eum qui.*

Amplia secundò, vt procedat non solum contra intrudentem se violenter, sed etiam si clàm iniustè, *Mantica ibi, num.*5. *&* 6.

Amplia tertiò, vt licet *text. in d.cap.eum qui,* loquatur de eo, qui violenter, aut aliàs scienter iniustè se intrudit, tamen procedit etiam contra intrudentem se ignorantia iuris, quia talis ignorantia scientiæ æquiparatur, *gl.ibi, verb.scienter, & Probus ad Monach. num.*3. *Mantica decis.cit. num.*6.*&* 7. *cum alijs DD.* & ita *Rot.par.* 2.*nouiss. decis.* 151. *num.* 8. vbi quod sola ignorantia facti excusat in terminis *d.c.eum qui.*

Amplia quartò, vt procedat hæc priuatio prioris beneficij etiam si esset ad illius titulum ordinatus, nec haberet aliunde sustentationem, quia sacri Canones prohibentes talis beneficij renunciationem, loquuntur de renunciatione voluntaria, non de pœnali, seu necessaria, ita in terminis *Rota par.* 2. *nouiss. decis.* 151. *num.*6.

Limita quòd non procedit hæc pœna pro foro conscientiæ ante declaratoriam sententiam, quia nullitas secundi tituli non inualidat primum, ita *Lessius cap.*35.*num.* 188. *lib.*2.

Limita etiam, quòd non priuatur Episcopatu per intrusionem in quodcunque beneficium, *Gemin. in d. cap.eum qui, num.*4.

Limita tertiò vt non procedat in eo, qui data opera se intrudit in nouum beneficium, vt faciat vacare primum curatum, cuius dimissionem, seu resignationem liberam nolebat Episcopus acceptare, *Gemin. in d. c. eum qui,* & *ibi Lapus, & Anchar. in princ.* quia causa affectata non suffragatur.

CA-

CAPVT II.

Intrudens se in beneficium, quod legitimè obtinuit, sed literis nondum expeditis, vel non obtentis,

Vide *verbo, Gratia, cap.2.3.4. & 5.*

CAPVT III.

Intrudens se in beneficium iam obtentum, & literis expeditis, sed sine manu legitimi executoris.

Vide *verbo, Gratia, cap.6.*

CAPVT IV.

Intrusus præsumptus ob non ostensionem tituli, inquirente Ordinario.

I. IN *cap. Ordinarij, de offic. Ord. in 6.* statuit Gregorius X. vt Ordinarij locorum subditos suos plura beneficia habentes incompatibilia in primo genere, compellat, vt intra tempus ab ipsis assignandum, dispensationem Apostolicam retinendi incompatibilia huiusmodi ostendant; aliàs ea tanquam vacantia à legitimis collatoribus, alijs conferantur. Si autem dubium emergat de valore dispensationis, Ordinarius negocium ad Sedem Apostolicam discutiendum remittat.

Hæc Constitutio est innouata à *Concil. Trid. sess. 7. cap. 5. reform.* & extensa ad beneficia incompatibilia etiam in secundo genere. Vide quæ dixi *verbo, Beneficia, cap. 7.*

II. *Extrau. vt quos virtutis, §. vt autem, de off. Ord.* præceptum est Ordinarijs locorum sub pœna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, vt procurent ab obtinentibus beneficia incompatibilia in primo genere dispensationes Apostolicas exhiberi. Sed hæc Constitutio non videtur facta per modum legis vniuersalis, sed edicti pro ea vice; sed neque ea pœna vsu recepta videtur, neque à Tridentino innouata.

Amplia supradicta, quòd Episcopus potest facere edictum, vt omnes beneficiati intra certum tempus ostendant titulum suorum beneficiorum, sub pœna priuationis eorundem ipso facto incurrenda, ob præsumptam intrusionem, vt *d.cap. Ordinarij, Bernard. Diaz regula 236. Paris. de resign. lib. 11. q. 14. num. 35. Barbos. de potest. Episc. alleg. 57. num. 222. & in d.cap. Ordinarij, n. 3. Mascard. de probat. concl. 1378. verbo, possessio.*

Amplia, vt non possint Clerici se tueri contra huiusmodi edicta per regulam de triennali, quia etiam ea regula fundatur in titulo colorato à legitimo collatore emanato: ita *Barbos. in d.cap. Ordinarij, num. 4. Mascard. loco cit.*

Limita, quòd circa beneficia non incompatibilia, Episcopus non debet proponere talia edicta in antiquis inquirendo, nisi in initio suæ promotionis; vel si diù fuit in captiuitate absens, quia tunc est periculum intrusionum: ita *Abb. in cap. licet Heli, num. 23. de simon. Anan. num. 28. & Hostien. ibid. & Mascard. loco cit. num. 8.* Aliàs igitur Clerici non tenebuntur per talem inquisitionem probare directè, & concludenter titulum non incompatibilis beneficij; sed præsumptiuè etiam solo suo iuramento, *Abbas num. 23. loco citat. post Hostien. & Cardin. in d.cap. licet Heli, num. 6. Felin. n. 3. 4. & 12.*

Limita secundò, quod quando ipse Ordinarius, aut alius tertius constitueret se aduersarium, seu actorem contra beneficiatum, tunc non teneretur possessor ostendere titulum, *Mascard. numer. 12. 13. & 27.*

CAPVT I.

Irregularis ordines exercens.

I. ALiqui putant, quòd irregularis si celebret, seu ministret in sacris ordinibus nouam incurrat irregularitatem. Sed contraria sententia est communis, vt dixi *verbo, Ordo, cap. 10.*

CAPVT I.

Iudices laici iustitiam facere, vel præbere brachium sæculare Iudicibus Ecclesiasticis requirentibus negligentes.

I. CAp. *administratores 23. qu. 5.* Administratores sæcularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem constituti esse debent; quoties ab Episcopis, & Ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, examinent, corrigant. Quòd si Dei timorem præ oculis non habentes, negligere post secundam, & tertiam monitionem inuenti fuerint, omni se nouerint communione vsque ad condignam satisfactionem priuatos.

Declara primò, vt nomine administratorum hic contineantur non solum Iudices, & Magistratus, sed etiam Principes, vt *gloss. ibi, & Turrecrem. numer. 1. & Suar. de censur. disput. 23. sect. 2. num. 1.* quamuis contrarium sentiat *Tolet. lib. 1. cap. 37. in princ.*

Declara secundò, quòd procedit hæc pœna, siue isti Iudices in causa ad eorum forum pertinente iustitiam facere negligant, siue in causa Ecclesiastica brachium sæculare requisiti ab Ordinario Ecclesiastico, præbere noluerint, vt *Archid. ibi*, & videntur verba textus vtrunque casum complecti. Tamen *Suar. loco citat. num. 4.* tenet solum esse sententiæ latæ censuram, quando Iudex ex iustitia tenetur subuenire oppresso, vt in primo casu; non autem si de charitate tantùm, vt in secundo.

An autem procedat hæc pœna in omni casu, quo laicus Iudex iustitiam facere negligit, vel in casibus tantùm ibi expressis, id est cum agitur de iniuria facta Ecclesijs, vel viduis, vel pupillis, vel de rapinis? Respondeo: aliqui in ijs casibus procedere putant, & in alijs vitijs publicis, quæ perturbant Rempublicam, ita *Suarez loco citato numer. 1.*

Alij

Alij absolutè intelligunt de omni peccato, vbicunque tenetur Iudex laicus iustitiam facere: ita *Tolet.loc.cit.* Et facit quòd Episcopus potest procedere contra quemcunque ob mortale peccatum vitandum, vt *Felin.cap.1.de pact.Bart.in extrau.ad reprimen. verbo, denunciatione,num.10. Nauar.consf.2.de off.Ordin.*

Declara tertiò, quòd ista est excommunicatio latæ sententiæ incurrenda post canonicam, seu trinam monitionem, vt communiter intelligunt interpretes; *gl. ibi verb.priuatos, Tolet.& Suarez loco cit.Barbos. alleg. 50.num.170.* tamen ex consuetudine intelligitur sententiæ ferendæ, & non latæ, vt *Turrecr.ibid. Tolet.loco cit.Suar.num.3.* & ita seruatur in praxi quando Iudex Ecclesiasticus inuocat brachium sæculare, vt Iudex non parens non censeatur excommunicatus, sed excommunicandus, vt *Menoch.de arbitr. lib.2.casu 452. numer.2.Bernard.Diaz.in praxi,cap.254.num.10.& numer.* 20. de qua inuocatione brachij sæcularis, vide *Genuens. in praxi cap. 36. Ricc. resolut.* 89. §. *Amplia tertiò*.

Magistratus laici requisiti præstare brachium sæculare Sancto Officio, seu Inquisitori contra hæreticam prauitatem, si id negligant facere, incurrunt in pœnas, de quibus in *c.vt Inquisitionis de hæret.in 6.* Vide *supra verbo, Inquisitor, cap.1.*

CAPVT II.

Iudicis laici munus Clerici exercentes.

IN *c.Clericis, ne Clerici, vel Mon.* hæc habentur; Iubemus sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis: si quis autem contra hæc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi subiaceat.

Nota, quòd hæc excommunicatio est latæ sententiæ ob particulam, *subiaceat*: ita *gloss. ibid. verbo, excommunicationi, Caiet.excommunic.16. Nauarr. cap.17. numer.117.Suar.de cens.disp.23.sect.3.numer.22. Tolet. lib.1.cap.37.§.5.Sayr.lib.3.cap.32. num.6.Molina tract. 3.disp.8. Barbos.in d.cap.Clericis, num.7.* est communis sententia: sed ad eam incurrendam requiritur antecedens monitio canonica, id est trina, vel vnica pro tribus, cum intimatione prædictæ censuræ incurrendæ, vt *Suar.loco cit.num.23. gloss.in cap.sacro, verbo, competenti, de sent.excommun.Layman.lib.1.tract.de censur.c.6 num.4.Sayr.lib.1.cap.12.numer.32.*

Nota secundò, quòd aliqui extendunt hanc Constitutionem pœnalem ad omnes Clericos: ita *Hostien. ibi*, & de communi testatur *ibi Abb.num.8.* sed alij extendunt solum ad Clericos in sacris, vt *Angel. Sylu.& Tabien.apud Sayrum num.6. Nauarrus vbi supra. Abb. loc.cit.Tolet. loc.cit.* Sed verior, & hodie magis communis tenet hanc pœnam solùm in Sacerdotibus locum habere, ita *Barbos.in d.c.Clericis num.6.in fin. cum Suar. & Filiuc.* & de communi testatur *Sayr. num. 6. in fine*.

Nota tertiò, quòd Sacerdotes incurrunt eam pœnam solùm, si sint officiales Principum sæcularium cum iurisdictione ordinaria, *Caiet.loco cit. Sylu.nu.28. loco cit.Tolet.loco cit.§.aduerte,Abb.in d.cap.Clericis,numer.10.Barbos. nu.6.* Vnde non prohibentur esse Consiliarij Principum. *Abb. Sylu. Sayr. & Tolet. loco cit.* Neque prohibentur in causa ciuili sibi semel, aut iterum delegata à sæculari potestate iudicare, *Cardin. in d.cap.Clericis, §.iubemus, Abb.num.11.*

Nota quartò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Caiet. Sayr. Suar. loco cit.* quia illa monitio præuia non reddit per hoc excommunicationem latæ sententiæ à iure sub conditione monitionis monenti reseruatam, *gloss. in Clement. vltim. in fin. de stat. Monac.*

Nota quintò, quòd textus non irritat acta: valent igitur processus, & sententiæ Sacerdotis illicitè exercentis laicam potestatem ordinariam mandatam. *Abb. in cap.decernimus num.7.de iudic.ibid.Dec. num. 78. Couar.in Clem.si furiosus par. 2.§.5.num.8. in fin.* Intellige nisi fuerit denunciatus excommunicatus ob eam causam, aut nisi pars exceperit contra eum de excommunicatione huius canonis incursa, *Nauar.cap.27.nu.21. Gutier.can.qq.lib.1.cap.1.num.82.Less.lib. 2. cap.29. numer.57.text.in c.exceptionem,de except.& cap.1. eod. tit. in 6.* quamuis *Sanchez consil. lib.3. cap. 1. dub.* 18. ait sententiam excommunicati denunciati, seu vitandi, validam esse pro foro conscientiæ, si aliàs sit iusta.

II. Irregularis fiet Clericus, si proferat sententiam sanguinis, sequutò effectu mutilationis, aut mortis, *c.ex literis, versic.nos autem, & ibi gloss. vlt. de excessib. Prælat. Abb.in cap.Clericis num.3. ne Clerici,vel Mon. & ibi alij Canonistæ* communiter, & Theologi cum *S.Thoma 2.2. q.40. art.2. Sayr.lib.6. de censur. cap. 15. numer.1.* vbi multos allegat, *Suar. de censur. disput. 47. sect. 1.* & hæc irregularitas in Clericis non solùm dicitur ex defectu lenitatis, sicut in laicis, sed etiam ex delicto, cùm in eam incidant ex facto contra canonum prohibitionem grauem, vt *d.cap.ex literis.* & ita *Valen. tom.3. disp.3.q.16.pun.4.Tannerus tom 4.disp. 6.qu.10. num.211.Auila par.7. disp 6.sect.5. dub.5. §.sed contra*, qui notat talem irregularitatem non dici ex delicto, quasi ex homicidio iniusto, sed ex delicto ob Ecclesiæ præcepti transgressionem: Et propter hanc irregularitatem licet Clericus non priuetur ipso iure beneficijs iam obtentis; tamen est illis omninò à suo Ordinario per sententiam priuandus, vel ad dimittenda compellendus, *per d.cap.ex literis, & d.c.Clericis, Vgolin.de irregul cap.65.§.2. num.2. Paris.de resign.li.5. q.3.num.183.Garzias de benef.par 11.cap.10.num. 47.* Ad obtinenda autem omninò inhabilis efficitur omnis irregularis, nisi sit irregularitas ex defectu membrorũ superueniens, nam hic potest obtinere simplex beneficium,*Sanch.opusc.lib.2.cap.2.dub.14.* fructus autem beneficij quæsiti ante delictum facit suos, *Garzias numer.* 48. quid autem de distributionibus? *V.Garz. num.50.*

An autem Clericus, aut laicus fiat irregularis ex ipsa assumptione officij Iudicis criminalis, etiam non sequuta morte, vel mutilatione multi affirmant: ita *Hugo antiquus Canonista in c.si quis post, 51.dist. Specul. tit.de dispens.§.iusta,versic.sed quid de Iudice, S. Anton. par.3.tit.28. cap.2. Tolet.lib 1. cap.38. num. 9. Salzedo ad Diaz in praxi ca. 102. super verbo, punien. litera C.*

Foller. in praxi par. 2. cap. 24. Maiolus lib. 2. cap. 6. num 3.

Contraria tamen sententia est communis, quam tenet *Abbas in d. cap. Clericis, num. 3 Diaz d. cap. 102. Farinac. in fragmen. verbo, Clericus, num. 391.* & de communi testatur *Suarez disput. 47. sect. 1. numer. 3. & Sayr. lib. 6. cap. 16. num. 5.* Prima autem sententia potest intelligi, vt procedat in hoc sensu, vt talis censeatur irregularis præsumptiuè, donec ipse docuerit mortem, aut mutilationem non esse sequutam ex sua causa; vel ratione periculi effectus huiusmodi futuri, quia dum pendet iudicium coram ipso inchoatum non potest promoueri, *Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 8. Maiol. li. 2. cap. 7. num. 4.* Vel quod durante tali officio, & non dimisso, sit irregularis, sicut alij publica officia exercentes obligati Reipublicæ ratione pacti, vel iuramenti, vel ratiociniorum: sed hæc non est propriè irregularitas, cùm tolli possit de facto absque dispensatione, videlicet deposito officio, & rationibus redditis, *Suarez loco citato num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 14. num. 6.*

Super irregularitate autem prædicta ex defectu lenitatis, solus Papa, communiter loquendo, dispensare potest, *Nauarr. cap. 27. num. 217. Tolet. lib. 1. cap. 88. vers. 3. Suar. disput. 47. sect. 6. num. 12.* Imò Papa deputando Clericum ad officium Iudicis, vel Consultoris criminalis, eo ipso censetur dispensationem præseruatiuam eidem concedere, *Sanchez lib. 8. de matr. disput. 4.* vide supra *verbo Bellum, cap. 1. num. 2.*

Limita, quòd Episcopus potest dispensare secundùm magis communem, ad minores recipiendos, vel ad ministrandum in ijsdem iam ante susceptis, *Anan. Butr. Hostien. & Abbas in cap. 2. de Cleric. pugn. in duello, Maiol. lib. 5. cap. 51. numer. 4. Barbosa allegat. 39. numer. 59. & 62.* est contra *Garziam de benefic. part. 7. cap. 11. num. 34. & alios.* Item potest Episcopus dispensare cum promoto ad obtinendum beneficium simplex, *dicto cap. 2. de Cleric. pugn. in duello, Garzias ibidem.*

CAPVT III.

Iudices gratia, vel muneribus iustitiam corrumpentes.

Vide *verbo, Munera, cap. 4. 5. & 6. & par. 1. cap. 37. in fine.*

CAPVT I.

Iuramenta exigentes, eaque præstantes, de obseruandis iniquis statutis, vel consuetudinibus.

IN *c. 1. de iureiur.* in 6. Nicolaus III. damnat consuetudines, & Statuta, quibus obseruatur ne Canonici ad canonicatus possessionem, Prælati ad Ecclesias, Officiales ad officia recipiantur, nisi prius iuramento præstito de obseruandis illarum vniuersitatum statutis, & consuetudinibus scriptis, vel non scriptis, intelligendo etiam de illicitis, impossibilibus, vel libertati Ecclesiasticæ contrarijs. Et declarat Pontifex, in iuramento generali prædicto ea non contineri, neque præstari posse de illis iuramentum; & si præstitum fuerit, nullius esse momenti, cùm iuramentum non sit vinculum iniquitatis, neque seruandum sit cum Diuinæ Maiestatis offensa.

Adde quòd peccat mortaliter peccato irreligiositatis, qui talia iuramenta præstat, vel requirit, si habet animum obseruandi illicita, seu iniusta, nisi paruitas materiæ excuset: si autem non habet animum obseruandi peccat mortaliter peccato periurij. Vide *Suar. lib. 3. de iuramento, cap. 19. num. 3. tom. 3. de relig. & Sanch. lib. 3. in decal. cap. 4. num. 26. Layman lib. 4. tract. de iuramento, & periur. cap. 14. num. 9.*

Ex Bulla Gregorij XIII. quæ est 93. incipit, *Inter Apostolicas*, confirmata est dicta Constitutio Nicolai Papæ, & extensa, vt procedat etiam de iuramentis, seu obseruantijs obuiantibus decretis Conc. Trid. Item vt procedat, siue iuramenta præstentur ante possessionem, siue post illam adeptam. Item derogat omni consuetudini etiam immemorabili, quia est corruptela.

Deinde statuit, vt exigentes talia iuramenta illicita, seu impossibilia, seu contraria prædictis iuribus Ecclesiasticis, incurrant Episcopi, seu Pontificali dignitate præditi, suspensionem à Diuinis: vniuersitates autem Ecclesiasticæ, id est Capitula, & Conuentus, eorumque Ecclesiæ, & loca omnia laicalia incurrant interdictum, scilicet personale, vel locale respectiuè: Singulares autem personæ Episcopis, aut Pontificibus inferiores incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia, & beneficia obtinenda. Absolutionem, & dispensationem in prædictis pœnis reseruat Summo Pontifici.

Postremò statuit, vt scienter præstantes talia iuramenta incurrant eo ipso pœnam priuationis vsus, & commodi rei, & gratiæ, cuius causa iurauerint illicitè, id est beneficij, officij, aut Prælaturæ.

Obseruari facientes, vel obseruantes statuta, vel consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, incurrunt excommunicationem latam in iure communi, & in Bulla Cœnæ, vt dixi *verbo, consuetudo, cap. 1. & verbo lex, cap. 1.* Vnde etiam in casu nostro exigentes super his iuramenta, & vtentes, & exequentes incurrunt in easdem censuras.

Exempla autem iuramenti contra libertatem Ecclesiasticam habentur in *c. petitio vestra, num. 1. de iureiur.* vbi damnatur iuramentum, quo Ecclesiasticus iurat Principi laico de non stando contra illum vllo modo, si intelligatur, quòd non possit stare etiam iustè, vt quando vsurpat iura, aut bona Ecclesiarum. Item generaliter loquendo tale est omne iuramentum, quo Ecclesiastici cogerentur iurare Principi laico fidelitatem, nisi ratione feudi, vt *Abb. in dicto cap. petitio tua, num. 1. & text. in cap. nimis, de iureiuran. ibi Anan. Hostien. & Imola.*

Sed limita, quòd licitum est Ecclesiasticis præstare iuramentum fidelitatis laico Principi exigenti non absolutè coactum, sed sub conditione voluntarium, si in tali territorio morari velint propter securitatem status, seu Reipublicæ; sed intelligendo, vt iuramentum non præstetur, tanquam Superiori, sed tanquam comparti Reipu-

Reipublicæ per modum contractus, vt habetur casus in *Concilio Tolet.* 10. *cap.* 3. *Suarez de defens. libertatis Eccles. lib.* 6. *cap.* 1. *Salas de leg. dis.* 96. *tract.* 14. *num.* 96. *in fin.* Sic etiam dicunt aliqui Doctores licitum esse Ecclesiasticis, & laicis incolis loci occupati à Tyranno etiam hæretico, qui legitimum Principem expulit, eodem inuasore possessore cogente, ei præstare iuramentum de eo iuuando contributionibus, excubijs, & fossionibus, & cæteris operis indifferentibus præstandis, & de vitandis præiudicijs pro posse suo, non animo eidem auxilium ferendi, quatenus hæreticus, vel inuasor, sed animo quatenus metu graui adstringuntur, præstandi ei opera illa indifferentia. Neque Pontifex censetur inuitus: ita *Molanus, & Layman infra citandi.*

Non tamen possunt iurare animo præstandi talia auxilia in casu, quo resultaret graue damnum catholicæ Religionis, aut legitimi sui Principis, vel in casu, quo si non præstarentur, magna vtilitas insurgeret Principi iusto, vel Reipublicæ Christianæ: ita *Molanus lib. de fide, & iuram. opusc. vlt. Layman. lib.* 2. *tit. de charitate tract.* 3. *cap.* 13. §. *secundò resolues.*

Aliàs enim sic iurantes, si de facto talia auxilia præstarent, incurrerent in excommunicationem latam in *Bulla in Cœna Domini*, vel *ex cap.* 1. si hæc auxilia præstent Principi hæretico bellum gerenti contra Catholicos causa hæresis, vt *Sanch. lib.* 2. *in decal. cap.* 10. *num.* 5. *Suar. de fide. disp.* 24. *sect.* 1. *num.* 9. *Farinac. qu.* 182. *num.* 132. Vel ex *cap.* 7. *eiusdem Bullæ*, si dicta auxilia præberent hæreticis à Sede Apostolica expresse, seu nominatim declaratis: de qua re dixi *verbo, Arma.*

Similiter illicitum est iuramentum, quo Ecclesiastici, vel laici iubentur iurare fidelitatem Principi temporali, seu laico, recognoscendo eum in caput Ecclesiæ, quia tale iuramentum est hæreticale, & schismaticum, vt *Suar. tract. de defens. fidei Cathol. tit. de forma Iuram.* vbi duas Bullas Pauli V. refert similia damnantis iuramenta. Vnde in tali casu iurantes incurrerent excommunicationem ex *cap.* 1. *Bullæ in Cœna Domini* latam contra hæreticos, & schismaticos, eorumque fautores, de quibus dixi *verbo, Hæresis, & verbo, Schisma.*

CAPVT I.

Iurisdictionem laici exercentes contra libertatem Ecclesiasticam, onera Ecclesiasticis imponendo.

Vide *verbo, Immunitas, cap.* 2. *& seqq.*

CAPVT II.

Iurisdictionem laici exercentes contra immunitatem Ecclesiasticam, extrahendo reos de loco sacro.

Vide *verbo, Immunitas, cap.* 1.

CAPVT III.

Iurisdictionem laici exercentes contra libertatem Ecclesiasticam, decretis generalibus, seu edictis, legibus, statutis, & consuetudinibus.

Vide *verbo, Lex*; & *verbo, Consuetudo*; & *verbo, Iuramentum.*

CAPVT IV.

Iurisdictionem laici exercentes contra libertatem Ecclesiasticam, decretis, seu præceptis specialibus quibuscunque; item partes ea procurantes.

ALiqui putant in tali casu incurri censuram excommunicationis, latam in *cap. nouerit, & cap. grauem de sent. excomm.* vt *Genuens. in praxi cap.* 16. *num.* 1. *Caualer. decis.* 372. *numer.* 1. Sed aduerte, quòd hoc solùm procedit, quando Iudex laicus aliquid decerneret contra libertatem Ecclesiasticam, iuxtà statutum, vel consuetudinem loci, vt *Rota decis.* 10. *par.* 2. *posth. Farin.* quia in his terminis tantùm loquuntur iura prædicta.

Alij putant, in casu prædicto incurri in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini *cap.* 15. vbi excommunicantur facientes ordinationes, seu decreta in genere, vel in specie, contra libertatem Ecclesiasticam, & ijs vtentes, ita *Marius Alterius disput.* 16. *cap.* 3. *col.* 4. *Duard. super d. cap.* 15. *q.* 22. *Filiuc. trac.* 16 *numer.* 267. Sed alij contra æstimant *d. cap.* Bullæ solùm loqui de decretis generalibus, seu per modum legis, vt cùm vniuersitati præcipitur; non autem cùm inter duos litigantes decernitur, si non decernatur ratione alicuius statuti, vel consuetudinis, *vt* dixi *verbo, Lex. num.* 2. In multis tamen casibus variæ censuræ incurruntur per talia decreta, & procurationem illorum vt dicam *capitibus sequentibus.*

CAPVT V.

Iurisdictionem Ecclesiasticam Ordinariorum turbantes, seu impedientes quicunque.

EX *c.* 16. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt, qui Archiepiscopos, aliosque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, consanguineos, vel affines, impediunt quominus sua iurisdictione ecclesiastica vtantur, secundum quod Canones, & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt.

Amplia secundum multorum sententiam, vt procedat hæc excommunicatio, siue impedimentum præstetur via iurisdictionis Laicæ, siue Ecclesiasticæ, siue priuata authoritate, quia verba sunt satis generalia: & ita

ita tenet *Vgolin. loco citato* §. 1. *nu.* 1. *Marius Alterius tom.* 1. *disput.* 17. *cap.* 1. *colum.* 2. *Filiuc. tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 9. *in fin.* & hoc vidi sæpius practicari, & excommunicatas denunciari ab Ordinarijs priuatas personas impedientes, verb. grat. exequutionem aliquam personalem, vel realem de ipsorum decreto faciendam.

Tamen contra, quod hoc capite solum excommunicentur impedientes via laicæ potestatis publicæ, seu iurisdictionis, tenent *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 71. *vers. declaratio prima. Suar. de censur. disput.* 21. *sect.* 2. *nu.* 75. *Duard. hoc loco, quest.* 3. *Graff. p.* 1. *lib.* 4. *capit.* 18. *numer.* 139. *Bonacin. hoc loco, quest.* 17. *punct.* 1. *numer.* 7.

Limita quòd non continetur hic impediens vsum passiuum iurisdictionis, v.g. lacerando cedulones, vel cogendo partes ad renunciandum, vt dixi *infra cap.* 11. *cum Graffio.*

CAPVT VI.

Iurisdictionem Ecclesiasticorum Ordinariorum laica potestate impedientes.

I. EX *cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum*; In diuersis mundi partibus Consules Ciuitatum, & Rectores, nec non alij, qui potestatem habere videntur, iurisdictionem, & authoritatem Prælatorum ita euacuant, vt nihil potestatis in suis videatur hominibus remansisse. Quo circa sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus: si autem de cætero talia commiserint, & commoniti desistere nòluerint, tam ipsi, quàm fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Amplia quod sufficit vna monitio cum dilatione competenti. *Sylu. excommun.* 9. *numer.* 12. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 37. §. 2. *Cardinal. in dicto capit. non minus, in fin.*

Amplia secundò, vt procedat ea pœna etiam si laici non impediant totaliter, seu etsi non non in totum euacuent Ecclesiasticam Prælatorum iurisdictionem, sed sufficit si in aliquo turbent, seu impediant. *Abb. Cardin. & Anan. in d. c. non minus, Angelus verbo, excommunicatio* 7. *casu.* 5. *num.* 7.

Limita quod hæc excommunicatio post satisfactionem non erit reseruata, tamen reseruatur ex *capit.* 16. *Bulla in Cœna Domini*. vt dixi *capit.* 5. *& in seqq. capitibus.*

CAPVT VII.

Iurisdictione quacunque, vel priuata potestate causarum Ecclesiasticarum cursum impedientes, vel ad laicum iudicium auocantes.

I. EX *c. quoniam de immunit. Eccles. in* 6. Primò prohibetur ne quis aliquem in foro Ecclesiastico delegato, vel ordinario litigantem, vel litigare volentem super causa Ecclesiastica, seu ad forum Ecclesiasticum ratione personæ, vel negocij, vel rei, de iure, vel consuetudine pertinente, per se, vel per alium, ad desistendum, vel in foro sæculari de eo litigandum directè, vel indirectè compellat, seu compelli faciat, vel procuret, siue vexando Iudices, vel partes, aut propinquos illorum, in persona, vel bonis, aut aliter quomodocunque; Nec per se, nec per alios impediat quominus coram dictis Iudicibus Ecclesiasticis iustitiam valeant obtinere; neque ad prædicta facienda det consilium, auxilium, vel fauorem. Si quis autem contra præsumpserit, excommunicationi se ipso facto nouerit subiacere, à qua nisi tam Iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel vsurpata, quàm parti, de iniuria, damnis, expensis, & interesse, prius per eundem integrè fuerit satisfactum, nullatenus absoluatur. Vnde apparet aliàs absolutionem fore nullam, ob particulam *nullatenus*, secundum probabiliorem, quam tenet *Archidiac. in d. cap. quoniam*, *Sayr. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 10. *Suar. disp.* 7. *de censur. sect.* 5. *num.* 44. *Layman. lib.* 1. *tract. de excommun. cap.* 6. *numer.* 8. Contra *Marium Alterium. tom.* 1. *disput.* 4. *lib.* 4. *cap.* 4. *colum.* 8. *Ioan. Andr. & Gemin. in dicto c. quoniam,* qui putant textum non irritare absolutionem datam ab eo, qui iure ordinario poterat aliàs absoluere.

Item ex eodem textu apparet hanc pœnam procedere, siue impedientes sint publicæ, siue priuatæ personæ, vt *Ioan. Andr. ibi num.* 1. *Gemin. numer.* 2. *Franc. numer.* 3. & de communi testatur *Marius Alterius to.* 1. *disput.* 17. *cap.* 1. *colum.* 2. Denique constat ex eodem textu eam censuram non esse reseruatam Papæ post satisfactionem præstitam, vt supra.

II. Secundò ex eodem *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt, qui per se, vel per alios, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, vel spiritualibus annexas, ab Auditoribus vel Commissarijs Apostolicæ Sedis, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illarumque cursum, ac personas, & vniuersitates, dictas causas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; etiam si talia facientes sint Præsides, Cancellarij, aut Consiliarij quorumcunque Principum, etiam Regum & Imperatorum.

Aduertendum primò, non solum trahentes ad suum Tribunal laicum incurrere in dictam excommunicationem *cap.* 14. sed etiam consilium, fauorem, aut assensum præstantes, ex eodem *cap.* 14. Vnde DD. dicunt etiam contineri Aduocatum, si scienter id faciat; Itemque ipsos Ecclesiasticos consentientes voluntariè se trahi. Ita *Nauarr. consil.* 1. *numer.* 81. *de const. Cokier de Iurisd. in exemptos, p.* 4. *q.* 75. *num.* 3. & 7. & tenet *Duardus, & Alterius apud Bonacc. hic. q.* 15. *punct.* 1. *numer.* 26. qui tamen de ipsis, qui sponte consentiunt se trahi, contrarium tenet, quia ait has accessorias actiones intelligi de ijs, quæ se tenent ex parte trahentis authoritatiuè.

Aduertendum secundò, quod aliqui Doctores docent hanc excommunicationem, seu Canonem 14. procedere solum de turbantibus modis prædictis Iurisdictionem Iudicum Sedis Apostolicæ, & illam particulam *alijs Iudicibus Ecclesiasticis*, intelligunt de similibus scilicet Iudicibus Sedis Apostolicæ alio nomine nuncupatis. Ita *Vgolin. & Alterius* quos sequitur *Bonacc.*

nacc. hoc loco q.15. punct. 1.num. 7. Contraria tamen tutior videtur, vt de omnibus Iudicibus Ecclesiasticis loquatur, quam tenet *Sousa hoc loco cap.14. Bullæ num. 1. Duard. q.7. numer.1. Filiucc. tract.16. n.250. Diana resolut.55. tract. 1. tom.2.*

Aduerte tertiò, quod hic Canon solum loquitur contra talia facientes publica authoritate. Ita *Nauarr. cap.27. num.71. Suar. disp. 21. sect.2. numer. 75. Sayr. lib.3. cap.18. num.5. Vgolin. cap.14. Bullæ, §.1. vers. quæ excommunicatio. Bonacc. numer. 5. & 17.* est communis sententia. Item intelligunt Doctores hic solum agi contra prædicta facientes authoritate publica laicali, non Ecclesiastica: ita *Nauarr. num. 71. Caiet. excomm. c.29. Sayr. c.18. nu.2. Marius Alterius disp.15. cap. 1. lib. 5.*

III. Nihilominus etiam priuati, seu partes talia procurantes à laica potestate fieri, incurrunt in alias excommunicationes, & pœnas latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ Domini, & alijs Constitutionibus, contra trahentes aliquem à foro Ecclesiastico ad laicum, vel recurrentes ad laica tribunalia contra Ordinationes Iudicum Ecclesiasticorum, vel impedientes seu turbantes iurisdictionem Ecclesiasticam; de quibus dixi *infra cap.8. & 10.* Similiter & prædicti Iudices, & officiales incurrunt etiam per supradicta in alias censuras, de quibus dixi in dictis capitibus.

CAPVT VIII.

Iurisdictionem Ecclesiasticam impedire, seu forum Ecclesiasticum eludere procurantes partes conuentæ per recursum ad Laicam potestatem, procurando inhibitiones, seu mandata, & aliter cooperantes.

Circa pœnas recurrentium ad tribunalia sæcularia in causis Ecclesiasticis dixi multa *sup. verb. Curia cap.8.* Et notandum quòd Iudices laici sunt incapaces iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & Ecclesiasticas causas, ita vt neque consuetudo immemorabilis initij in hoc suffragetur. *Canonistæ cap. causam de præscrip. Felin. in capit. 2. de maior. & obedien. Rot. decis. 10. de consuet. in antiq. Rota pa.2. nouiss. dec. 8. numer.4.* & patet ex Bulla in Cœna Domini, in qua derogatur consuetudinibus etiam immemorabilibus.

I. Tales incurrunt excommunicationem latam in *capit. nouerit, & capit. grauem, de sent. excommun.* tanquàm præbentes causam, vt per decreta aliqua, seu ordinationem violetur libertas Ecclesiastica, vt dixi *supra c. 4. Rota Caualer. decis. 372. numer.1. Genuens. in praxi cap. 16. numer.1.* Quod est intelligendum quando aliqua fuerint decreta, seu sententiæ subsequutæ, iuxta statuta, vel consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiasticam, vt *Rota decis. 10. numer. 2. p. 2. posth. Farinac.* Nam ita loquitur *capit. nouerit, & cap. grauem.*

II. Ex *c.16. Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur ij, qui post Ordinariorum, aut ab eis delegatorum sententias, & decreta, aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & Curias sæculares recurrunt, & ab illis inhibitiones, & mandata, etiam pœnalia, Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant; & qui decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.

Amplia quòd in hanc censuram incurrit recurrens ad dictum effectum impediendi Iudicem Ecclesiasticum, siue post decreta illius Iudicis Ecclesiastici, siue per anticipationem, seu præoccupationem recurrat: est probabilior sententia, *Reginal. & Filiucc.* quos sequitur *Bonacc. q.17. punc. 1. num. 23. Vgolin. super hoc c. 16. Bullæ vers. ac etiam eos.* contra *Duardum q. 1. & Alterium c. 2. col.2.*

Amplia secundò, vt secundum probabiliorem incurrat recurrens, etiamsi non potuerit obtinere intentum prohibitionis, seu mandati à Iudice laico, vt *Alterius colum. 2. & 3. Reginal. lib. 9. num. 369. Bonacc. numer. 28.* contra *Nauarr. Filiucc. Vinal. Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegatos.*

Amplia tertiò, vt procedat etiam contra appellantes à Iudice Ecclesiastico ad laicum, super possessorio rei spiritualis, ad impediendum, ne Ecclesiasticus Iudex aliquid innouaret; quia etiam tale possessorium ad Ecclesiasticum Iudicem pertinet, *Rota dec. 10. p.2. posth. Farinac.* quidquid dixerint *multi DD. allegati à Rota ibi numer.8.* Neque hodie suffragari potest consuetudo, etiam cum fama priuilegij, vt ait *Rota ibi num.16.* per *c. nouit. de sent excomm. & per Bullam in Cœna Domini*, nisi re vera costet de talibus priuilegijs non reuocatis, vt *Rota ibi num.20.*

Amplia quod canones antiqui (recensiti à Gratiano, vt *c. filijs, & ibi gloss. ver. Regis. 16. q. 7. c. Principes, c. Regum, c. administratores 23. q. 5.* tales recursus ad iniustitias Ecclesiastici Iudicis manifestas coercendas) vim non habent, quia vel sunt hodie correcti, vel potius nunquam vim legis habuere, cum non sint Pontificij, neque decretum Gratiani fuit vnquam approbatum à Sede Apostolica tanquam authenticum. *Rota nouiss. dic. decis. 10. num.13. pa.2.*

Limita, vt licitus sit recursus ad Curiam sæcularem ad effectum solum protestandi de incompetentia. *Rota apud Rubeum decis. 240. num. 14.* Item si recursus fiat ad inuocandum auxilium ad tuendam suam possessionem, seu ad impediendam violentiam, non tanquam via iuris, seu per inhibitiones, citationes, & decreta; sed tanquã de facto, in eo casu quo quis posset priuatorum auxilium aduocare. *Rota ibid. numer. 28. & 29.* Item si fiat recursus ad Curiam sæcularem in casibus alijs à iure expresse permissis, vt in causa feudi Laicalis, *c. caterum de iudic.* & quando Iudex Ecclesiasticus inuocat brachium Iudicis sæcularis, in casibus scilicet à iure permissis, vt *c. vt officium §. compescendi, de heret. in 6. & alibi.*

Limita quòd Iudices, & exequutores, & cooperantes incurrunt in hanc censuram, quando tales inhibitiones fiunt ad instantiam partis recurrentis ad laicum Tribunal: nam quando id agunt ex officio prætenso, alias incurrunt excommunicationes, de quibus dixi *c. 6. 7.* & dicam *cap.11.*

CA-

CAPVT IX.

Iurisdictionem laicam exercentes in personas Ecclesiasticas, illas trahendo ad suum laicum Tribunal in causa ciuili, vel criminali, & partes id procurantes, & alij cooperantes.

1. EX Bulla Martini V. quæ est Constit. 10. incipit, *Ad reprimen.* §. 4. & ex *Bulla in Cœna Domini c.* 15. fertur excommunicatio Papæ reseruata contra laicos potestatem habentes, qui personas, vel vniuersitates Ecclesiasticas ad suum tribunal, seu forū, seu audientiam trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, præter iuris Canonici dispositionem. Et ampliatur ex dicta Bulla Martini, & extenditur ad dantes in his auxilium, consilium, vel fauorem, siue sint publicæ, siue priuatæ personæ: vnde à fortiori continebitur actor, procurator, vel Aduocatus instans, & trahi procurans. Non tamen continebitur actor, aut alius priuata potestate procurans in excommunicatione prædicta Bullæ in Cœna Domini: sed solum continentur, qui publica authoritate id faciunt, vt patet ex textu Bullæ, ita *Vgolin. ibi* §. 1. *num.* 11. *Duard. q.* 16. *num.* 2. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 6. *Reginal. lib.* 9. *numer.* 356. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 71. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 78. Officiales autem, vt Cursores, Satellites, &c. continentur in vtraque excommunicatione, secundum magis communem, quia vtuntur publica potestate, *Sayr. num.* 6. *Duard. q.* 28. *num.* 4. *Reginal. num.* 356.

Limita vt non incurrant trahentes, vel procurantes trahi prædictas personas in casibus à iure Canonico permissis, vt in causa feudi laici, vt *c. cæterum de Iudic. cap. verum, de foro compet. Iul. Clarus* §. *feudum, q.* 90. *numer.* 8. *Sayr. lib.* 3. *capit.* 19. *num.* 5. *Genuens. in praxi cap.* 8. *numer.* 4. Item in alijs casibus, quibus personæ Ecclesiasticæ amisere priuilegium fori, vt dixi *verbo, Apostasia ab ordine,* & in alijs locis, seu criminibus.

Limita secundò, vt non incurrant trahentes ex speciali priuilegio Papæ non reuocato: & multi dicunt sufficere constantem famam talis priuilegij cum consuetudine ab immemorabili. *Suarez lib.* 4. *defen. lib. Eccles. cap.* 34. *numer.* 17. *& de censur. disput.* 21. *sect.* 2. *numer.* 109. *Layman. lib.* 4. *tract.* 9. *capit.* 10. *numer.* 2. *Tuscus verbo, Iudex, numer.* 46. *in fin. Gabriel. comm. concl. lib.* 5. *tit. de prescr. concl.* 1. *numer.* 17. *&* 18. An autem talia priuilegia censeantur per vltimas clausulas Bullæ Cœnæ reuocata, multi affirmant, multi negant, apud *Dianam resolut.* 6. *tract.* 2. *tom.* 2. *& resol. vlt. tract.* 1. *tom.* 2. Sacra autem Rota tenet esse reuocata, vt *decis. numer.* 24. *par.* 2. *posth. Farinacc.* vbi latissimè hæc materia tractatur, & priuilegia examinantur Regum, & Principum.

Ex *cap. quoniam de immunit. eccles. in* 6. alia fertur excommunicatio contra eos, qui aliquem coram Iudice ecclesiastico suo competente litigare volentem cogunt ad litigandum in foro sæculari; de qua re dixi *cap.* 7.

Item ex *cap.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio contra laicos Iudices auocantes ad suum tribunal causas spirituales, vel annexas à Iudicibus Ecclesiasticis: de qua re dixi *d. c.* 7.

Item ex *cap.* 19. *Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra Iudices, & officiales processantes personas Ecclesiasticas, seu in causa criminali contra eas procedendo: de qua dicam *infra c.* 10.

Ex *Auth. statuimus, C. de Episc. & Cleric.* quæ sumitur ab extrauagante Friderici *de statu & consuet.* §. *item statuimus.* Nullus Ecclesiasticam personam in ciuili, vel criminali causa trahere ad iudicium sæculare præsumat, contra Canonicas, & Imperiales Constitutiones. Quòd si secus fecerit, Actor à iure suo cadat, iudicatum non teneat, Iudex sit ex tunc iudicandi potestate priuatus.

Nota quòd prima illa pœna, scilicet amissionis causæ, seu iuris secundum multos non est latæ sententiæ, per ea, quæ dixi supra *verbo falsum, capit.* 1. *& verbo Curia, cap.* 8. sed hodie est certum esse latæ sententiæ; vt dixi dicto *c.* 8. Secunda autem pœna, priuationis officiorum est latæ sententiæ, & ipso facto operatur, vt *Tiraqu. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.* 141. *C. de reuoc. donat. Barbos. de diction. verbo ex tunc,* qui alios allegat.

Ecclesiastici ecclesiasticos trahentes ad tribunal laicum, varias pœnas incurrunt, de quibus dixi *d. verbo, Curia cap.* 8.

Item tam ecclesiastici, quàm laici, trahentes ecclesiasticos ad tribunal laicale, statim atque aliquod decretum Iudicis, saltem citationis, obtinuerint contra ecclesiasticam personam adhuc effectum: Itemque ipsi Iudices decernentes, & officiales exequentes videntur incurrere in excommunicationem latam in *cap.* 15. *Bullæ in Cœna Domini,* & in *c. nouerit, & cap. grauem, de sent. excomm.* vt dixi *supra c.* 4. Quod si pars litigans via appellationis trahat collitigantem ad tribunal sæculare ab Ecclesiastico, incurrit in excommunicationem latam in *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, de qua dixi *verbo, appellatio.*

Item laici Principes, & Iudices exercere procurantes iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, si id faciant æstimantes se vti spirituali iurisdictione, aut spiritualem iurisdictionem posse in illo acquirere, aut se gerentes pro spirituali capite; incurrunt excommunicationem latam in *capit. quoniam, de immunit. ecclesiastic. in* 6. *& in Tridentini sess.* 22. *capit.* 11. *& in Bulla in Cœna Domini cap.* 17. contra vsurpantes iurisdictionem ad ecclesiasticos pertinentem: de qua dixi *verbo, vsurpatio.*

Communiter loquendo, laici Superiores æstimant se sola iurisdictione laicali contra Ecclesiasticos procedere: tamen pro foro externo præsumi possunt velle vsurpare spiritualem iurisdictionem, ex *d. c. quoniam.*

CA-

CAPVT X.

Iurisdictione laica abutentes procedendo in personas Ecclesiasticas ad capturam, vel pœnas corporales; & ad ea cooperantes, vel non impedientes.

IVdices laici, & Officiales, & alij quicunque se interponentes, aut immiscentes super captura, vel carceratione, vel inflictione pœnæ alicuius corporalis per contactum corporis, vel torturæ contra personam Ecclesiasticam, incurrunt in excommunicationem latam in *c.si quis suadente 17. q.4.* & *c.nuper de sent. excommun.* quæ est Papæ reseruata, vt dixi *verbo iniuria, cap. 2.* & procedit etiam in carceratione facta sine corporis læsione, seu violentia, vt *d. cap. nuper, & ibi Canonistæ*. Item dicti Iudices incurrunt in alias censuras latas contra trahentes personas Ecclesiasticas ad suum Tribunal, de quibus dixi *c.præced.*

II. Item Episcopi, & Prælati cognoscentes suos Clericos capi, vel carceratos esse à Iudice laico,& non impedientes saltem per censurarum denunciationem, aut aliter prout de iure, incurrunt in excommunicationem eandem *c. si quis suadente*, per *cap. quantæ*, *de sent.excommun. & cap.dilecto, eodem tit.in 6.Genuens.in praxi cap.6. num.vlt.in fin. Bologn.in l.vt vim, num.81. ff.de inst.& iur.*

Imò secundùm probabilem sententiam, omnes, qui impedire talia potuere, etiamsi ex officio impedire non tenerentur, si non impediant, incurrunt in eandem censuram Papæ reseruatam,ex *cap.si quis suadente, vt d. cap.quantæ, & cap.dilecto*, & *ibi Canonistæ* magis communiter tenent.

III. Ex Bulla 3. Vrbani VI. quæ incipit, *Quia sicut*, fertur excommunicatio contra omnes Principes, Duces, Marchiones, Dominos Terrarum, & Officiales,& alios iurisdictionem laicam habentes, & Consiliarios eorum, præsumentes bannire, aut proscribere personas Ecclesiasticas. Item contra mandantes,vel eorum nomine facta rata habentes,vel ad ea dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Item fertur interdictum contra Vniuersitates, & Communitates ea facientes, & contra Ciuitates, & loca dictorum Dominorum talia præsumentium, in quibus ea facta fuerint. Absolutionem autem earum censurarum idem Vrbanus reseruat Papæ, cum clausula *non obstantibus*.

IV. Sed latius in Bulla Cœnæ Domini *cap. 19.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra Iudices laicos,& Officiales, seu Notarios, Scribas, Exequutores, quomodocunque se interponentes in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illos proferendo, vel exequendo, sine speciali, seu expressa licentia Sedis Apostolicæ. Item contra eos,qui licentiam huiusmodi ad casus non expressos extendunt, vel aliàs ea perperam abutuntur; etiamsi tales fuerint Consiliarij, Senatores, Præsides, Cancellarij, aut aliter nuncupati.

V. Ex *Auth. statuimus, C. de Episcopis, & Clericis*, pœnæ diuersæ sunt latæ contra Iudices, & partes trahentes aliquem Ecclesiasticum ad suum forum sæculare in causa ciuili, vel criminali, & consequenter contra Laicos processantes personas Ecclesiasticas in criminalibus causis, vt dixi *supra cap.9.*

CAPVT XI.

Iurisdictione laica compellens partes actrices ad reuocationem decretorum, sententiarum, seu literarum Iudicum Ecclesiasticorum, vel ad absolutionem à censuris, seu pœnis.

I. EX *c.14. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur laici Iudices, Magistratus, Cancellarij, & Consiliarij quicunque, qui partes actrices, quæ causas beneficiales, & decimales, ac alias spirituales causas, & spiritualibus annexas Auditoribus, & Commissarijs Apostolicis, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis committi fecerunt, vel committi faciunt, compellunt ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt à censuris, & pœnis in illis contentis,absolui per statutum, vel aliàs.

Nota primò, quòd dubium est, an hęc excommunicatio hic feratur solum ad tuenda acta Iudicum Apostolicorum, an verò etiam omnium Iudicum, vt dixi supra *cap.7.in explicatione alterius partis eiusdem Canonis 14. Bullæ in Cœna Domini*. vbi etiam alias addidi declarationes, quæ pertinent etiam ad hanc partem.

Nota secundò, quòd hic non excommunicatur compellens Iudicem ipsum Ecclesiasticum ad reuocanda sua acta, seu sententias: incurrit tamen iste in alias excommunicationes, de quibus dixi *cap. 4. cum seqq.* & *verbo, Censura,cap 21.& 22.*

An autem impediens vsum passiuum Iurisdictionis Ecclesiasticæ, vt supra, cogendo partem, incurrat in excommunicationem latam contra impedientes iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, de qua *supra cap.5.& 6.* Respondeo negatiuè, vt *Graff. par.1. lib.4. cap.18. num.139.* quia iam Iudex functus est officio suo: secùs tamen si cogeret Iudicem ad reuocationem actorum. *Bonac.q.17.pun.1.num.2.*

Nota tertiò, quòd compellens non incurrit hanc censuram, nisi effectu sequuto, quia aliàs non dicitur ille compulisse, neque hic compulsus, qui vel non fecit reuocari acta, vel saltem non præstitit assensum; sed dicitur conatus, & non coactio, seu compulsio, vt *Sanch.lib.4.in decal.cap.4.num.19* vnde *Alterius hoc loco disp.15. cap.2. lib.5.* ait: Compellere est aliquem inuitum, ad aliquid faciendum inducere: itaque requiritur effectus: sufficiet tamen assensus præstitus ad reuocandum, quando compulsio fuit facta ad talem assensum extorquendum, quia hoc est obiectum immediatum, & principale talis compulsionis.

II. Item compellentes partes actrices ad dictam reuocationem actorum, seu decretorum fori Ecclesiastici, per statutum, seu aliam ordinationem,incurrunt in censuras latas contra facientes ordinationes contra libertatem Ecclesiasticam, quia sic saltem indirectè impe-

impediunt recursum ad Tribunal Ecclesiasticum, vel vsum talis iurisdictionis. De quibus censuris dixi supra *cap.4.*

CAPVT XII.

Iurisdictione laica, vel priuata potestate cogentes ad reuocationem censurarum, vel absolutionem, aut impediens illarum obseruationem.

Vide *verbo, Censura, cap.21. & 22.*

CAPVT XIII.

Iurisdictione laica, vel priuata authoritate impedientes literas, seu gratias à Sede Apostolica impetrari, vel pro negotijs ad Curiam Romanam accedi.

I. IN *cap. grauem de sent. excom.* fertur excommunicatio contra laicos, qui faciunt statuta pœnalia contra Clericos, vel laicos impetrantes literas Apostolicas ad Iudicem Ecclesiasticum contra laicum, & quamuis ille textus videatur loqui in casu particulari Reipublicæ Pisanæ, & videatur esse excommunicatio sententiæ ferendæ, non latæ sententiæ; tamen sacra Rota intelligit esse excommunicationem latæ sententiæ, vt *decis. 10. numer. 2. par. 2. posth. Farinac. & Caualer. decis. 372. numer. 1.* Verùm hodie tales statuentes, & alij cooperantes incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contrà facientes statuta contra libertatem Ecclesiasticam, vt dicam infrà *verbo, Leges, cap.2.*

II. Item ex *cap.13. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur qui quomodolibet quibuscunque personis in genere, vel in specie præsumunt directè, vel indirectè prohibere, statuere, mandare, ne pro negocijs prosequendis, seu gratijs, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, seu recursum habeant, seu gratias ipsas, vel literas à Sede Apostolica impetrent, seu impetratis vtantur, & qui eas apud se, aut Notarios, aut aliàs quomodolibet retinere præsumunt.

Aduertendum quòd hic excommunicantur non solùm qui publica authoritate ea præstare impedimenta præsumunt, sed etiam propria priuata potestate, & voluntate, vt *Nauarr. cap.27. num.68. Duard. q.9. n.18. super d. cap.13. Bullæ, Bonac. punct.3. numer.4. super eo cap.* & alij, quos allegaui *verbo, Curia, cap. 5.*

CAPVT XIV.

Iurisdictione Ecclesiastica, vel laica, vel priuata authoritate impedientes executionem literarum, aut decretorum Apostolicorum, vel aliorum Iudicum Ecclesiasticorum, & ad eum effectum ad sæcularia Tribunalia recurrentes.

I. EX Bulla Innoc. VIII. quæ est 17. incipit, *Officij nostri*, statutum est, vt filij, contra quos commissæ fuerint causæ in Curia Romana, citationes, seu alia mandata gratiæ, vel iustitiæ exequi impediant: vel procurent, vt aduersarius renunciet beneficio, aut alteri iuri suo; aut pro tali impeditione ad Curiam sæcularem recursum fecerit; causam perdant, & omne ius, quod in illa habebant; & efficiantur inhabiles ad beneficia sic renunciata. Alij verò, quos causa non tangit, si ad hæc cooperati fuerint, incurrant excommunicationem Papæ reseruatam. Notarij autem recusantes instrumenta executionum dare parti roganti, incurrant reatum periurij, & executionem officij Tabellionatus amittant, fiantque infames eo ipso, donec gratiam obtineant super pœnis huiusmodi.

Aduerte, quòd aliqui DD. dicunt, per hanc Constitutionem recurrentes ad laicalia Tribunalia incurrere priuationem beneficiorum ipso facto, vt apud *Rotam decis. 83. num. 1. & 2. in collect. Rubei*, sed gratis dicitur, & nullibi id probari potest.

II. Ex Bulla Leonis X. quæ est Const. 30. incipit, *In supremi*, Primò reuocantur omnia priuilegia Prælatis Ecclesiasticis, & Communitatibus locorum concessa de non exequendis literis Apostolicis ante approbationem, seu placitum ipsorum: deinde prohibetur omnibus Episcopis, & Prælatis Ecclesiasticis sub pœna excommunicationis Papæ reseruatæ, & Communitatibus locorum sub pœna interdicti Papæ reseruati, ne præsumant impedire Iudices, Notarios, Tabelliones, ab executione literarum Apostolicarum. Item præcipitur quibuscunque personis etiam Regibus, Imperatoribus, & Episcopis, ne ad tale impedimentum consilium, auxilium, fauoremue præstare præsumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ. Item, vt transgressores à dictis excommunicationibus in articulo mortis absolui tantum possint, præstita satisfactione. Item præcipitur Communitatibus locorum, ne tales inobedientes, seu transgressores recipiant: aliàs ea loca incurrant interdictum eo ipso, donec illi ibi permanserint, & triduo pòst discessum eorum, si nondum extiterint absoluti. Item excommunicatio, & interdictum profertur latæ sententiæ contra Ecclesiasticos, qui statuta Synodalia, vel Prouincialia, quibus tale impedimentum decernitur, non delent, & absolutio Papæ reseruatur. De hac Bulla vide *Rebuff. super Bulla in Cœna Domini, cap.9. Marium Alterium tom. 1. disp. 14. lib.5. cap.2. col.5.*

Aduerte, quòd ait non posse reum absolui in articulo mortis, nisi præuia satisfactione, intelligendum, si satisfacere possit, & sufficiet cautio idonea, si eam præsta-

præstare possit, aliàs sufficiet iuratoria, *Sanchez lib. 2. in decal.cap.20.num.19.* & multos allegat *Diana resol. 24. miscell.2.tom.1.*

Aduerte etiam, quòd licet in actione principali non contineantur, nisi publicæ personæ, id est Prælati, & Communitates, tamen quòd attinet ad cooperantes, continet etiam priuatas personas.

III. Ex *Bulla in Cœna Domini, cap. 14.* excommunicantur ij, qui impediunt quomodolibet exequutionem literarum Apostolicarum, seu exequutorialium, processuum, & decretorum prædictorum (scilicet Sedis Apostolicæ, seu Auditorum, & Commissariorum Papæ, & aliorum Iudicum Ecclesiasticorum) circa causas spirituales, vel spiritualibus annexas, vel suum ad id fauorem, consilium, vel assensum præstant, etiamsi prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad Summum Pontificem informandum (vt dicunt) supplicauerint, nisi supplicationes huiusmodi coram eodem Pontifice, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsides, Cancellarij, Consiliarij quorumcunque Parlamentorum, aut Principum, etiam Regum, & Imperatorum, vel Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij....

Aduertendum primò, quòd magis communis sententia tenet hoc loco non solùm agi de impedientibus executionem literarum, & decretorum Apostolicæ Sedis, vel Iudicum Sedis Apostolicæ, sed aliorum quorumcunque Iudicum Ecclesiasticorum in causis spiritualibus, vel annexis propter particulam illam, *alijsque Iudicibus*, quæ in principio in *eodem cap. 14. Bullæ* apposita est. Ita tenet *Sousa ibid.num.1. Duard. q.7.num.1. Filiuc.tract.17.num.250. Diana resolut. 55. tract.1. tom.2.* contra *Vgolin.& Alterium*, quos sequitur *Bonac.q.15.punct.1. num.7.*

Aduertendum secundò, quòd hic textus quoad principales delinquentes, seu impedientes, procedit solum contra eos, qui authoritatiuè id faciunt, id est sua publica potestate, seu iurisdictione laica; non autem si priuata potestate, vel Ecclesiastica vtantur, quia solum loquitur contra laicos officiales: ita *Suar. de censuris disp. 21. sect.2.numer.75. Vgolin.hic cap.14. §.1.versic. quæ excommunicatio, Nauarr. cap.27.num.71. Sayr.lib. 3.cap.18. num.2. & 5. Filiucc. tract. 16. num. 245.* est communis.

Aduertendum tertiò quoad actiones secundarias, seu cooperationis per fauorem, consilium, & assensum Doctores magis communiter asserere intelligendum hunc textum de ea facientibus sua publica laicali potestate, vt si sint Iudices, vel Consiliarij, vel Cancellarij, &c. ita *Suar.num.76. Sayr.num.2. Filiuc. num. 245. Bonac.disput.15. punct.1. num.25. & 26.* & facit illa particula, quæ statim additur in textu, *etiamsi prætextu violentiæ prohibendæ*: quæ verba conueniunt personis publicis, non priuatis. Est contra aliquos, quos allegat ibi *Bonac.num.26.* qui putant ibi contineri etiam priuata authoritate facientes, & partes actrices instantes pro tali impeditione, vel reos consentientes: quæ sententia est probabilis. Sed etiam stante priori sententia partes, & alij ad impedimentum præfatum cooperantes incurrunt in alias excommunicationes latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ: de quibus dixi supra *cap.4.& seqq.*

IV. Ex *Bulla in Cœna Domini cap. 13.* excommunicantur omnes tàm Ecclesiastici, quàm sæculares, qui appellant, vel aliàs recurrunt ad Curiam sæcularem à futura exequutione literarum Gratiæ, vel Iustitiæ, vel quorumcunque decretorum, quæ à Papa, & Sede Apostolica, Legatis, Nuncijs, Præsidibus Palatij Papæ, & Auditoribus, & Commissarijs Cameræ Apostolicæ, alijsque Iudicibus, & Delegatis Apostolicis emanauerint; & à laica potestate, instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac literas, seu decreta præfata capi, & retineri faciunt. Item qui illa impediunt, vel prohibent exequutioni mandari simpliciter, vel nisi cum suo beneplacito, vel examine; aut prohibent, seu impediunt Notarios super tali exequutione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius interest, tradi. Item qui partes, seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, subexecutores literarum, & decretorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, vel detinent, aut à Ciuitatibus, locis, aut Regnis eijciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, vel comminantur per se, vel per alios publicè, vel occultè.

Nota quòd procedit ista excommunicatio contra appellantes, seu recurrentes, etiamsi appellatio non fuerit admissa à laica potestate, *Filiuc.tract.16. n.199. Bonac.q.14.pun.1.numer.vlt.*

Nota secundò, quòd procedit contra aliter etiam impedientes executionem literarum Apostolicarum, seu decretorum, vt supra; siue impedimentum præstetur publica, vel priuata potestate, secundùm magis communem, quam tenent *Nauarr. Viuald. Vgol. Sousa, Alter. Duard. super eo cap. Bullæ.* Nihilominus contraria verior videtur, quia textus solùm loquitur de procurantibus, seu causantibus ea impedimenta publica potestate, seu publicæ potestatis auxilio: ita tenet *Sayr.lib.3.cap.17.num.6. Graff.lib.4. cap.18. num. 107. Filiuc.num.202.* & probabilem ait *Bonaccina punct. 1. numer.10.*

CAPVT XV.

Iurisdictionem, seu cognitionem in causis Sancti Officij vsurpantes Magistratus temporales, vel impedientes.

Vide *verbo, Inquisitio, cap. 1.*

CAPVT XVI.

Iurisdictionem, seu cognitionem in causis Sancti Officij vsurpantes, vel impedientes Superiores Regularium.

Vide *verbo, Hæresis, cap.7.*

CAPVT XVII.

Iurisdictionem Sancti Officij impedientes per violentiam.

Vide *verbo, Inquisitio, cap. 3.*

CAPVT XVIII.

Iurisdictionem Ecclesiasticam, vel laicam ad Ecclesiasticos, vel pia loca pertinentem vsurpantes, & alij huic vsurpationi consentientes.

IN *c.17. Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes Iurisdictionem quamcunque pertinentem ad Sedem Apostolicam, vel ad Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, vel beneficiorum Ecclesiasticorum, de qua re dixi *verbo vsurpatio, cap.3.*

Item in *cap.20. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur vsurpare præsumentes iura, & iurisdictionem supremam alicubi ad Ecclesiam Romanam pertinentia, vel ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vide *verbo Romana Ecclesia.*

In *cap. 11. Trident. sess. 22. reform.* fertur excommunicatio Papæ reseruata, & aliæ pœnæ contra vsurpantes Iurisdictionem Ecclesiarum, aut piorum locorum, & contra Clericos vsurpationi consentientes, de qua re dixi *verbo, vsurpatio, cap. 3.*

CAPVT XIX.

Iurisdictionem vsurpantes in exemptos ab ordinaria iurisdictione, & exempti vsurpationi consentientes.

I. SI Ordinarius Ecclesiasticus vsurpare contendat iurisdictionem in exemptos, v. g. Regulares, aut alios Sedi Apostolicæ immediatè subiectos. Primò incurrit excommunicationes contra vsurpantes Iurisdictionem Ecclesiasticam latas in Tridentino, & Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi *cap.præcedenti*, & in Tridentino continentur etiam vsurpationi consentientes. Secundò iuxtà aliquos Doctores incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap.20.* contrà occupare, aut detinere præsumentes iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, vel supremam iurisdictionem Romanæ Ecclesiæ competentem, aut illam perturbare, aut vexare, aut in his auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vnde etiam incurrunt in hanc pœnam ipsi exempti vsurpationi consentientes, secundùm eosdem authores. Ita tenet *Erasm. Cokier. tract. de iurisd. in exemptos, par. 4. quæst.4.quæst.75. num.1. & 7.* Sed contra est, quia communiter Doctores intelligunt in *d. cap.20.* agi de vsurpatione iuris, & iurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis. Ita *Sayr.lib.3.cap. 24.num.5. Suar.de censur.disp.21.sect.2. num.104.* & de communi testatur *Bonac. q.21.punct.1.numer.15.*

Illud veriùs est, quòd Religiosi Prælati, seu Officiales consentientes vsurpationi iurisdictionis in exemptos, seu subiectioni illi; Itemque Prælati vsurpantes talem iurisdictionem, incurrunt in *extrau. Ambitiosæ*, de quibus dixi *verbo, Alienatio, cap.1.* quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, *cap.cum tempore de arbitris, ibi Host. & Abbas num.3.* & quia hoc ius reputatur inter immobilia, per *d.cap.& gloss.in cap.2.verbo iura, de rebus Eccles.non alien.in 6.* & *text.in cap.nulli, extra eod. tit.& ibi Imola, & Redoan.eod.tract.tit.de alienat. redditũum, & iurium, num.22.* & talis renunciatio est magni momenti, *d.cap. si diligenti, de foro compet.*

Aduertendum est tamen, quòd exemptio à iurisdictione Ordinarij amittitur præscriptione quadraginta annorum, dummodò interuenerit scientia, & patientia Superioris, cui exemptus subijciebatur, & eius in cuius fauorem principaliter hoc priuilegium erat concessum; ita vt non sufficiat scientia substituti, seù Officialis. *Cokier.de iurisd. Ord.in exemptos, par.3. q.12. numer. 1. 2. & 3. cum ibi alleg.* Imò quando exempti subijciantur immediatè Papæ, non potest præscribi ab Ordinario contra hoc priuilegium, nisi spacio centum annorum, *Cokier. ibi num. 6.* Imo si in priuilegio Apostolico exemptionis adest clausula irritans, nullo tempore poterit præscribi, *Cokier.ibi num.11. vers.fallit autem.*

CAPVT XX.

Iurisdictionalia loca quæcunque Ecclesiarum, vel piorum locorum alienantes.

Vide *verbo, Alienatio, cap. 4.*

CAPVT I.

Legatos Sedis Apostolicæ impediens, vel offendens.

I. IN *extrauag. vn. de consuet.* contra eos, qui de cætero impedire præsumpserint Legatos, aut Nuncios, quos ad quascunque partes Sedes Apostolica transmiserit, fertur sententia excommunicationis eo ipso incurrenda. Et contra Regna, Terras, & loca quælibet subiecta Dominis impedientibus huiusmodi Legatorum, seu Nunciorum officium fertur sententia interdicti ipso facto incurrendi, tandiù duraturi, quandiù Domini prædicti in contumacia perstiterint, non obstantibus quibuscunque Indultis, & priuilegijs, etiam Imperatoribus, aut Regibus concessis in quacumque verborum forma.

Amplia, vt procedat non solùm contra impedientem Legatos, & Nuncios, quominùs accedant ad eiusdem terram, missos pro tali officio, sed etiam quominùs illac transeant aliò missos. *Suar.disput.23. de censur. sect. 6. num. 4. Toletus lib. 1. cap.25. §. vndecima. Marius tom.1.disput.12.lib.5.cap.8.*

Amplia secundò, vt neque sit licitum Principibus, vel Magistratibus discutere facultates, & potestates Nuncij Apostolici, sed solis Iudicibus Ecclesiasticis, vt apud

apud *Dianam resol. 67. tract. 2. de immun. tom. 1.* vbi plures allegat. Verum est, quòd tenetur Legatus ostendere Principi litteras legationis. Sed quamuis Princeps non teneatur Legatum Papæ admittere, nisi probet legationem per ostensionem litterarum, hoc fallit in Legati à Latere, aut alio Nobilissimo, & noto Principi, ad quem mittitur, vt de communi testatur *Mascard. verbo, Ambassiatores, concl. 84. num. 2.*

Limita primo, vt non teneatur Princeps admittere Legatum Papæ cum probabili periculo sui status, vt *Mascard. ibid. num. 1.*

Limita secundò, quòd hæc excommunicatio non est hic reseruata.

II. Sed eijciens Legatum, vel Nuncium Papæ iam receptum ad aliquod territorium destinatum pro munere legationis exercendo, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini, *cap. 11.* non tamen illam incurrit impediens transitum, vel non admittens, *Nauarrus cap. 27. numer. 149. Tolet. lib. 1. cap. 25. §. vndecima. Filiucc. tract. 16. num. 238. Bonac. super eo. cap. 11. quæst. 12. punct. 1. num. 7.* nisi id faciat carcerando, vel detinendo, vel percutiendo, vel occidendo, aut mutilando, aut hostiliter persequendo, vt patet ex eodem textu: & de hac vide *verbo, iniuria capit. 5.*

III. Nihilominus impediens Legatos, seu Nuncios, non admittendo ad locum destinatum, vel non concedendo transitum, incurreret in excommunicationem latam in *cap. 16.* Bullæ in Cœna Domini contra impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione Ecclesiastica ordinaria vtantur, si tales erant Legati, seu Nuncij destinati ad regimen alicuius territorij, seu Regni; quia isti habent ordinariam iurisdictionem, *cap. Legatus, de officio legati in 6.* Secus si solum ad negocium extraordinariè essent missi, quia ibi non sunt Iudices ordinarij, vt *Abb. in rub. de offic. leg. Azor. tom. 2. lib. 5. cap. 27. q. 5. Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 7. nu. 21.* De hac excommunicatione vide *verbo, iurisdictio, c. 5.*

Qualem iurisdictionem habeant Legati à latere, dixi *pa. 1. cap. 34.*

CAPVT I.

Legenda à Regularibus in publica mensa, vel Capitulo.

I. DEcretum Clemen. VIII. *de largit. munerum prohibitis Religiosis*, quotannis legendum, vt dixi *verbo, munera, cap. 10.* & quidem ex ipsa constitutione Clem. nulla erat pœna latæ sententiæ contra Superiores negligentes; sed hodie ex Bulla S. D. N. Vrbani VIII. est apposita, vt dixi *verb. munera capit. 10. in fin.*

II. Decretum Sacræ Congregationis Concilij *de celebratione Missarum* editum *anno 1625. die 21. Iunij*, legendum est à Regularibus in publica mensa sexto quoquo mense, id est feria secunda post primam Dominicam Aduentus, & feria sexta post octauam Corporis Christi: aliàs Superiores, qui legi non fecerint, incurrunt pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ.

III. Ex Decreto Sacræ Congregationis generalis Inquisitionis coram SS. D. N. Vrbano VIII. *Anno 1633. die 7. mensis Iunij*, Superiores cuiuscunque Ordinis, Congregationis, Societatis Regularis, aut cuiusuis alterius Instituti, quantumuis exempti, & priuilegiati, tenentur perpetuo semel in anno tempore determinato, in publica mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter conuocato, & insuper in quocunque generali, vel prouinciali Capitulo, seu Conuentu, suos subditos admonere de iniuncta omnibus obseruantia, & exequutione Constitutionum, & Decretorum Apostolicorum ad Sanctum Officium pertinentium, & præsertim eorum, de quibus in dicto decreto fit expressa mentio. Aliàs Superiores negligentes commonere, incurrunt in pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ.

IV. Ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, bis in anno legendum est in publica mensa Decretum eiusdem Sacræ Cogregationis de Apostatis, & eiectis, (quod est *num. 26. inter Constit. Vrbani VIII. in Bullario*) cum alio Decreto Clemen. VIII. ibi annexo. Sed nulla pœna est circa hanc partem apposita latæ sententiæ.

CAPVT I.

Legum, & consuetudinum iniquarum obseruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide *verbo, Iuramentum.*

CAPVT II.

Leges, vel statuta, vel ordinationes facientes contra Ecclesiasticam libertatem, & cooperantes.

I. LEges, Statuta, Decreta, Ordinationes, &c. contra libertatem Ecclesiasticam sunt ipso iure nulla, *cap. Ecclesia, cap. quæ in ecclesiarum, de constit. c. nouerit, cap. grauem, de sent. excommun. cap. vlt. de immunit. Eccles. in 6. & C. de sacros. eccles. Auth. cassa.*

Dicitur autem ordinatio esse contra libertatem ecclesiasticam quando per eam Laici contra Ecclesiasticos fiunt audaciores, & Ecclesiastici timidiores, *Bart. & Angel. in l. 1. §. qui onerandæ, ff. quarum rerum act. non detur. Abb. in dicto cap. nouerit. Felinus in cap. Ecclesia, numer. 69. de const.* seu vt alij explicant, quando tali ordinatione derogatur iuri communi, vel priuilegio Ecclesiarum, vt *dicto c. Ecclesia, & ibi Canonistæ. Suar. de censur. disput. 21. sect. 2. numer. 93.* Vt cum Superior Laicus statuit aliquid de re, aut persona ecclesiastica, aut onera imponit Ecclesiasticis, aut in illos, aut Ecclesias aliter suam iurisdictionem extendit, siue ea præiudicia directè, siue indirectè inferat per illam ordinationem. Vide *Suar. de legib. lib. 3. cap. 34. nu. 3. Tolet. lib. 1. cap. 38. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 9. n. 3. Canonistas in d. capit. Ecclesia, & in alijs iuribus supra cit.* Et probabilius est etiam dici contra libertatem Ecclesiæ ordinationem illam, qua Ecclesijs, seu ecclesiasticis præiudicatur in ijs, quæ illis competunt, vel iure

iure gentium, vel naturali, etiamsi non vt corpori spirituali, sed vt comparti Reipublicæ temporalis, seu ratione conuictus politici, ita *Cardin. in cap. aduersus, §. cæterum, num. 4. de immunit. Eccles. Sayr. lib. 3. capit. 34. numer. 17. Lapus alleg. 92. numer. 3. Tolet. lib. 1. cap. 37. §. libertas, Suar. disp. 21. de censur. sect. 2. nu. 93. Viuald. super cap. 18. Bullæ. num. 8.*

Non est tamen propriè contra libertatem Ecclesiæ, quando derogatur priuilegio particulari, seu iuri alicuius Ecclesiæ, vt *Suar. disp. 21. sect. 2. Nauar ca. 27. num. 119. Sayr. lib. 3. capit. 19. numer. 9. Vgolin. super cap. 15. Bullæ Cœnæ Domini, §. 4. versu 7.* tamen etiam tunc videtur esse statutum contra libertatem Ecclesiasticam, quatenus, vsurpatur iurisdictio contra res, vel personas ecclesiasticas, vt *Diana resol. 60. tract. 2. to. 1.* cum multis per eum adductis.

II. *cap. nouerit, 49. de sent. excommun.* excommunicatio est latæ sententiæ contra eos, qui fecerint seruari statuta, vel consuetudines introductas contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea de capitularibus, seu libris statutorum fecerint amoueri. Hanc autem particulam *nisi ea, &c.* DD. magis communiter intelligunt disiunctiuè, idest, & contra eos, qui ea statuta non delent, ita vt alterutra actio sufficiat ad incurrendam hanc excommunicationem, ita multi quos allegat & sequitur *Sayrus de censur. lib. 3. cap. 34. num. 5.* vbi ait esse magis communem, & tenet *Toletus lib. 1. cap. 37. §. Septima, Abb. in eod. cap. nouerit, & Filiuccius trac. 14. numer. 266.* Est contra *Caiet. verb. excommun. cap. 31. Armill. verb. excommun. num. 31. Suar. loco inf. cit. num. 80. & 81. Nauarr. cap. 27. numer. 119.*

Item contra Scriptores, & Statutarios talium Statutorum. Item contra Consules, Potestates, Rectores, Consiliarios locorum, vbi talia statuta, aut consuetudines edita fuerint, vel seruata. Item contra eos, qui secundum illa præsumpserint iudicare, aut in publicam formam scribere iudicata. Hæc excommunicatio non est ex hoc textu reseruata, vt *Suarez de censur. disput. 21. sect. 2. numer. 79. Tolet. libr. 1. capit. 37. §. septima.*

Quod autem hic dicitur de officialibus locorum, vbi statuta edita fuerint, vel seruata, intelligunt *DD. ibi*, quando ipsi non contradixerunt; de qua re vide quæ dixi *par. 1. cap. vlt.*

Nota ex *gloss. hic verbo, infra duos menses*, quod licet textus det terminum ad delenda dicta Statuta duorum mensium, hodie tamen non procedit, quia intelligitur illa dilatio solum quo ad edita ante hanc Constitutionem. Ita *Suar. numer. 80. & hic Canonistæ* communiter. *Tolet. loco cit.*

Similis excommunicatio habetur in *cap. grauem, de sent. excommunic.* quæ quamuis ibi videatur esse sententia promulgatoria, tamen Doctores eam intelligunt esse declaratoriam, seu Canonem latæ sententiæ, vt *Genuens. in praxi, cap. 16. numer. 1. Rota decis. 10. p. 2. posth. Farin. num. 2.*

Sed limita quod ista iura ferunt excommunicationem contra violantes libertatem Ecclesiasticam per viam legum, statutorum, edictorum, aut consuetudicum, (aut sententiarum vi dictarum legum, seu præneptorum generalium latarum) non autem habet locum in præceptis particularibus contra libertatem ecclesiasticam factis, quia loquuntur tanquam de iure permanenti: ita *Nauarr. cap. 27. numer. 119. §. declaratio prima. Caiet. verbo, excommun casu 31. Tolet. lib. 1. cap 37. §. septima habetur. Marius Alterius lib. 5. disput. 16. cap. 4. colum. vlt. in fin. Rota d. decis. 10. nu. 2. Soccin. in d. cap. nouerint, num. 5.*

Ex *cap. 15. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta, in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis colore, etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodo libet fecerint, ordinauerint, publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, aut in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu Summi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ, & quarumcunque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. Et ex §. *declarantes* eiusdem Bullæ nulla absolutio eis suffragatur; nisi prius dicta statuta, seu decreta, seu ordinationes publicè reuocauerint, & de capitularibus cassauerint, & de tali reuocatione, & cassatione Papam certiorauerint.

Nota quòd excommunicatio procedit solum de legibus, statutis, & præceptis generalibus, seu permanentibus. *Nauarr. cap. 27. num. 119.* Vnde decreta in specie hic intelligenda, quæ sunt de aliqua speciali materia, vel expressè de personis ecclesiasticis, vt *Vgolin. §. 31 vers. 4. Bonacc. q. 16. sect. 2. punct. 1. numer. 2. & 37.* contra aliquos, qui putant etiam contineri decreta specialia, seu præcepta particularia, vt *Filiuccius nu. 267. & Duard. q. 22.*

Nota secundò, quòd incurrunt in hanc censuram qui vtuntur talibus Statutis, seu ordinationibus, aut Iudices secundùm ea iudicantes, aut procedentes, aut publicani exigentes, vt *Sayr. lib. 3. cap. 19. numer. 10. Duard. q. 24. numer. 1. super hoc capit. 15. Bullæ, Alterius capit. 3. columň. 8. Filiucc. tract. 16. num. 268.*

Nota tertiò, quod continentur hic Statuta, & ordinationes, quæ sunt contra iura, seu priuilegia particularia alicuius Ecclesiæ, etiamsi eo casu non dicantur contra ecclesiasticam libertatem, & ideo non contineantur in *c. nouerit. supra citat.* Ita *Vgolin. §. 6. Sayr. lib. 3. cap. 19. numer. 9. Duard. q. 26. numer. 1. Bonac. numer. 40. Suar. disp. 21. sect. 2. numer. 90. in fin.*

Nota quartò, quòd hic continentur etiam Ecclesiastici Prælati statuentes contra libertatem Ecclesiæ sua Ecclesiastica potestate, aut statuentes contra iura Ecclesiarum, vt *Sylu. immun. 2. §. 7. versu 9. quæritur. Marius c. 3. columň. 1. in fin.* quamuis alij putent hic solum agi de laica potestate. *Nauarr. cap. 27. num 71. vers. prima declaratio. Viuald. in candelab. super hoc cap. 15. in fin.*

Nota vltimò, quòd hic non continentur consuetudines, nisi quibus corroborentur statuta, & ordinationes prædictæ. Ita *Suar. num. 86.*

III. In *Auth. cassa, C. de Sacros. Eccles.* statuitur, vt qui per annum contumaces fuerint in non reuocandis Statutis contra ecclesiasticam libertatem factis, de capitularibus delendo, bona eorum impunè per totum Imperium ab omnibus occupentur: requiritur tamen

men declaratoria,vt dixi *verbo. assassinium*, & *p. 1. cap. 38.* & *Auth. item quæcunque, C. de Episc. & Cleric.* Si quis per annum obsorduerit in excommunicatione incursa ob præfatam violationem libertatis Ecclesiæ, incurrit bannum Imperiale, à quo non extrahitur, nisi absolutione Ecclesiastica præcedente à censura. Hæc autem pœna banni Imperialis personalis, operatur, vt reus sit priuatus omni iuris beneficio, & conuersatione ciuium Romanorum; sed non ideo est infamis, nisi infamia facti. Ita *Baldus in d. Auth. item quicunque cum Guil. & Iaco. Butrig.* requiritur tamen declaratoria, vt dixi.

IV. In *eadem Authent. cassa*, Statutarij, & Scriptores, & iudicantes secundum statuta contra libertatem Ecclesiasticam, sunt ipso iure infames, & priuati ipso facto omni iurisdictione: vnde eorum actus sunt nulli.

Limita quod supradictæ pœnæ extrauag. Friderici de stat. & consuet. de quibus in dictis Auth. procedunt solum pro statutis conditis contra priuilegia concessa Ecclesijs per Constitutiones Papæ, vel Imperatoris, vt *Baldus in l. priuilegia, num. 1. C. de Sacrosf. Eccles. Salic. num. 3.*

V. In *c. grauem de sent. excommun.* Statuentes contra Ecclesiasticam libertatem, si contumaces existant, priuantur feudis, quæ ab Ecclesia tenent, propter feloniam, seu ingratitudinem; & hanc pœnam esse latæ sententiæ, vt solum indigeat declaratione, tenet *Abb. in cap. grauem, numer. 4. de sent. excommun.* neque illa recuperabit per absolutionem à censura *Goffr. & Cardin. in d. cap. grauem, num. 4.*

CAPVT I.

Lenocinium.

I. DE Lenocinij crimine condemnatus in iudicio est infamis ipso iure, quia est publicum Iudicium legis Iuliæ, de Adulterijs, *l. Mariti, §. plectitur. ff. ad l. Iul. de Adulter.* Ita *Menoch. de Arbitr. casu 534. numer. 46. Farinacc. q. 143. numer. 13.* qui ampliant procedere tam de iure Ciuili, quam de iure Canonico.

Imò lenocinium exercens, id est non semel, aut iterum, est ipso facto, & ipso iure infamis ante omnem sententiam condemnatoriam. *l. 1. ff. de his qui not. infam l. palam, ff. de ritu nupt.* Ita distinguunt Doctores, vt *gloss. in leg. Athletas, vers. ait Prætor. ff. de his qui not. infam. Mascard. de prob. verb. testis, concl. 1362. nu. 22.*

II. Omnia pacta, & conuentiones, & contractus initi inter lenones, & mulieres quæstus causa prostitutas, sunt nulla ipso iure, nec possunt lenones repetere, si quid ob eam rem mulieribus eisdem dedere, *Auth. de lenonibus, §. sancimus, & §. præconizamus, ibi gloss. verbo, fideiussor, Menoch. casu 534. numer. 39. Farinacc. q. 143. num. 14.* quia ob turpem causam data sunt.

III. Domi suæ receptans lenonem, vel ei domum locans, permittens ibi lenocinium exerceri, perdit domum, *d. Auth. de lenonibus, §. præconizamus. Farinacc. numer. 29.* Sed non obligat hæc pœna ante declaratoriam.

IV. Pater prostituens filiam, aut Dominus ancillam, aut aliter peccandi necessitatem illis imponens, priuatur patria, seu dominica potestate; nam iura concedunt eis ita oppressis facultatem recurrendi ad Iudicem sæcularem, vel Ecclesiasticum, id est Episcopum, qui eas liberet à tali necessitate, cogendo scilicet eos ad emancipationem, & manumissionem. *l. si lenones, C. de spectac. & lenon. lib. 11. ibi Ioan. de Platea, & Farinacc. q. 144. num. 53.* & poterit filia eo casu implorare officium Iudicis, vt sibi decernantur alimenta, vt *Io. de Platea, ibi numer. 1.* Item pater in tali casu amittit vsumfructum aduentitiorum in bonis filię, vt *Io. de Platea numer. 4. Farinacc. num. 54.* Et quamuis hæ pœnæ non sint latæ sententiæ, sed ferendæ, habent tamen vim latæ sententiæ, quia tribuunt actionem parti læsæ: facit *l. qui actionem, ff. de regul. iur.*

V. Leno quibus casibus efficitur infamis, vt supra dictum est, ijs etiam irregularitatem incurrit. *Maiol. lib. 5. cap. 41. num. 3. Menoch. de Arbitr. casu 534. Farin. q. 144. num. 75.* quæ irregularitas est ex delicto. Sed aliam irregularitatem incurrit leno ex defectu, idest, ex bigamia, scilicet si maritus cognito adulterio vxoris, cum ea carnaliter copuletur, *c. si cuius, cap. laici vxor. 34. dist. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 84. nu. 15.* ad hanc autem irregularitatem nulla requiritur sententia etiam declaratoria.

Limita modo prædictam pœnam infamiæ primo numero positam, non procedere nisi delictum fuerit consummatum, id est sequuta fornicatione, aliàs enim dicitur crimen extraordinariam, & non legis Iuliæ. *l. 1. §. 1. ff. de var. & extr. crim. Farinac. numer. 33.* Pœnæ tamen *numer. 2. & 4.* positæ non requirunt delictum consummatum.

Limita secundò, quod maritus quidem lenocinij reus fit, & infamis efficitur, etiam per vnum actum, etiamsi non ob quæstum; si verò fuerit extraneus, non dicitur propriè leno, nec incidit in *l. Iuliam* nec fit infamis, nisi aut ex consuetudine lenocinatus sit, etiamsi non causa quæstus, nempe saltem ter sic agendo, vel semel quæstus gratia: ita *Menoch. de arbitr. casu 534. n. 49. Farinac. q. 144. num. 35. cum seqq.*

CAPVT I.

Libelli famosi.

I. REus libelli famosi, sequuta sententia condemnatoria, efficitur de iure infamis, *l. ob carmen, ff. de testibus, cap. si testes, 4. q. 3.* ex quibus iuribus etiam habes, hanc esse duriorem infamiam iuris, quia reddit intestabilem actiuè, & passiuè. *Maiol. lib. 3. cap 1. num. 15.*

II. Irregularis consequenter erit taliter condemnatus ob infamiam iuris. *Molina tom. 1. disput. 137. §. damnatus ob libellum, Maiol. loco cit.*

Nota, quod hæc pœna ordinaria libelli famosi à Pio V. Bulla 147. incipit. *Romani Pontificis*, extensa est ad varios casus, de quibus ibi, & declarantur à *Farinacc. consil. crimin. 145.* inter quos est, vt contineantur non solum componentes, dictantes, scribentes, sed etiam retinentes.

III. In *c. quidam maligni, 5. q. 1. S.* Gregorius Magnus

gnus monitorium edidit contra incertos, qui libellum famosum ediderant contra Castorium Notarium, & Responsalem ipsius Papæ, vt exire, & se prodere tenerentur, & vel probare crimina ingesta, vel se retractare: aliàs essent excommunicati eo ipso. Sed quia illud fuit edictum in casu particulari, non autem fuit constitutio: ideò hodie nulla est regulariter pœna excommunicationis latæ sententiæ contra delinquentes huiusmodi, vt *Menoch.de arbitr.casu* 263.*num*.34.*&* 35. *Filiuc.tract*.40.*num*.81.*Bonac.de censur.particul.dis*. 2.*q*.3.*pun*.36.*num*.8.& patet ex *cap.si qui*,5.*q*.1. *ibi Archid.& alij Canonistæ*.

Ex illo autem textu benè probatur litteras cœcas, idest sine nomine scribentis, continentes crimen alicuius, siue in publicum editas, siue Prælato missas nullam vim habere, neque ex eis posse inquisitionem fieri, neque formari processum, vt latè probat *Roderic. quæst.regul. 6.ar.*10. *tom.*2. & est *text.in cap.inquisitionis §.tertiæ, de accus.* Imò sumenda est inquisitio contra authores talium literarum, tanquam reos famosi libelli, vt *gloss.in d.§.tertiæ verbo in occulto, Roderic.d.ar.* 10.*in fin.* Imò compelli possunt per censuras Ecclesiasticas, seu monitorijs ad propalandum se ipsos, vt vel crimen probent, vel famam restituant diffamatis, vt patet ex *illo cap.quidam maligni*,& tenebuntur sub peccato mortali in omni casu se ipsos prodere, & retractare publicè, quando aliter non censeatur posse consuli iniustè infamatis;non enim sufficiet contrarios libellos edere sine nomine,seu sine subscriptione authoris, quos posset credi edidisse ipse infamatus,ita *Suar. de cens.dis*.4.*sect*.4 *num*.16. *Filiuc.tract*.40.*num*.84.

Tamen extat excommunicatio latæ sententiæ contra eos, qui libellos famosos, vel cantilenas, vel rhithmos edere, vel retinere, vel publicare præsumunt in infamiam status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum; & non possunt absolui, nisi Sedi Apostolicæ personaliter se præsentent, ex Bulla Alexandri IV. incipit, *Ex alto, Caiet. excomm.cap*.81.§.3. *Sylu.excomm*.§.48.*Sayr. clau.Regiæ lib*.12.*cap*.4. *num*.9.

Et amplia, vt procedat etiam in fauorem aliorum regularium habentium communicationem priuilegiorum cum prædictis, *Sayr.ibid.Filiuc.tract*.15.*num*.126. *Bonac.de restit.disp*.2.*quæst*.4.*punct*.9.*numer*.9. qui alios allegat.

Limita, quòd non procedit contra cantilenas decantantes, aut aliter detrahentes, sed solum loquitur Bulla de libellis, seu scripturis: ita *Bonacc.ibid.num*.9. *in fin.cum Graffio*.

Limita etiam, quòd non procedit de libellis editis contra aliquem religiosum particularem, sed solùm contra ipsum Ordinem in cõmuni: ita *Sayr. loco citat. cum Salon.& Medina*.

Item extat excommunicatio lata ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Ascendente Domino*, contra impugnantes Institutum,& Constitutiones Societatis IESV,quam explicat *Bonaccin.ibidem de censur.partic.disp*.2.*quæst*.3. *punct*.35.

Quæres an licitum sit ei, qui prætendit se iniustè excommunicatum, aut interdictum, publicè proponere in scriptis causas se ipsum iustificantes. Respondeo, vt dixi supra, *par*.1. *cap*.22.

CAPVT I.

Libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine Papæ licentia, scienter legens, retinens, imprimens, vel defendens.

QVi aliquid ex prædictis committit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap*.1. atque ideò speciali modo Papæ reseruatam. Huius autem Capitis explicationem vide apud *Suarez disp*.20.*sect*.2. *tract.de fide, Sanchez in decal.lib*.2.*cap*.10.*Filiuc.tract*.16.*num*.45.*Quaranta verbo,Libri,in suo Compend. Layman lib*. 2. *tract. de fide, cap*.15.

Imò etiam extra Bullam in Cœna Domini extat excommunicatio latæ sententiæ contra legentes, vel habentes libros hæreticorum, ex Bulla Pij IV. quæ est 77. incipit, *Dominici*, de qua *Becanus tract.de fide,cap*. 15.*quæst*.8 *numer*.4.*&* 5. Sed non est reseruata, neque extenditur ad imprimentes, vel defendentes.

Aduertendum primò ad hanc excommunicationem incurrendam sufficere, si liber authoris hæretici vnum errorem contineat obiter, *San. loco cit. num*. 34. *cum Suar.de cens.dis*.21.*sect*.2.*num*.10.*& Bonac.de censur. in partic dis*.1.*q*.2.*pun*.4.*num*. 22. contra *Sayr. Graff.Sousam*,quorum sententiam in Germania seruari ait *Layman lib*.2. *tract*.1.*cap*.15. §. *sed dubium est*.

Secundò aduertendum, quòd defendens librum hæretici, vt supra non ratione hæresis, idest non defendendo ipsam hæresim, incurrit præfatam excommunicationem ex Bulla in Cœna Domini. Si verò defendat aliquam hæresim in libro illo contentam, duplicem incurrit excommunicationem, ex eadem Bulla *cap*.1. quia scilicet & hæreticus est, & libri, vt supra defensor: per ea quæ *Vgolin.super eadem Bulla, vers.& generaliter num*.3.*Sanc.lib*.2.*cap*.10. *num*. 7.

CAPVT II.

Libros hæreticorum quoscunque, vel libros, aut scripta quorumcunque authorum etiam Catholicorum ob hæresim aliquam in eis inscriptam, aut ob falsi dogmatis suspicionem damnata, & prohibita, legentes, vel habentes, priusquam fuerint expurgata, & permissa.

TAles incurrunt in excommunicationem latam in Bulla 77. *Dominici*,& in Bulla 82.*Cùm inter*, Pij IV. vt in *calce Indicis Librorum prohibitorum in regula* 10. *in fin*.Sed hæc excommunicatio non est reseruata, vt *Becanus* 2. 2. *de fide*, § 15. *q*.8.*numer*.4.*Suarez de fide. disp*.20.*sect*.2.*num*.29. *Layman lib*.2. *tract.de fide, cap*.15.*num*.8. §. *inter has, Filiuc.tract*.16. *num*.42. *Bonac.de censur.particul.dis*.1. *quæst*.2. *pun*.4. *num* 2. & non procedit contra imprimentes, vel defendentes, *Filiuc.num*.42. Neque procedit contra legentem librum alicuius Catholici authoris,in quo reperitur hæresis, seu error, si liber nondum est notatus, nec prohibitus ab Inquisitoribus; debet tamen legens quam-

primùm

primùm deferre librum huiusmodi ad Inquisitorem, vt notetur, donec expurgetur, *Suar. de fide, disp. 20. sect. 2. num 9 Filiucc. tract. 16. num. 43.*

Imò etiam si talis liber fuerit prohibitus ab Inquisitore aliquo particulari, & non notatus in Indice Romano, legens talem librum non incurrit in excommunicationem latam in Bullis prædictis, & ex Indice, sed ex Edicto ipsius Inquisitoris prohibentis in suo territorio, *Filiuc. tract. 16. num. 44. in fin.* Neque procedit præfata excommunicatio contra legentes, vel habentes libros Catholici Authoris propter solam obscœnitatem prohibitos, quia nulla est lata in tali casu censura, *Filiuc. num. 43. Layman. cap. 15. numer. 8.* & patet ex *Regula 7. Indicis, & ex Bulla citata Pij IV. 77. §. 3.* Neque procedit contra legentes, vel habentes cum licentia legitima.

CAPVT III.

Libros, aut scripta imprimens, aut imprimi faciens sine approbatione, seu licentia Superiorum, ad quos pertinet.

I. EX Concilio Lateranensi sub Leone X. *decreto 3.* Leonis Papæ eiusdem, quod habetur etiam in Bullario Cherub. Constit. 12. Leonis X. incipit *Inter solicitudines*, cautum est ne quis præsumat librum, aut scripturam quamcunque imprimere, aut imprimi facere, nisi in Vrbe Roma cum approbatione Vicarij Vrbis, & Magistri Sacri Palatij: in alijs autem Diœcesibus cum approbatione Episcopi, & Inquisitoris loci, vbi fit impressio, examine eorundem, aut alterius ab ipsis deputati præcedente; quæ approbatio præstanda est in scriptis propriæ manus subscriptione, gratis, & sine dilatione: si quis autem sine tali approbatione libros imprimere, aut imprimi facere præsumpserit, incurrit ipso facto pœnam excommunicationis, & amissionis librorum, (qui etiam publicè comburendi sunt) & pœnam 100 ducatorum fabricæ S. Petri applicandam, & suspensionem annalem ab exercitio Typograhi.

Nota, quòd hæc Constitutio Leonis cum suis pœnis non fuit à principio vsu recepta, vt ait *Suarez de censur. disput. 23. sect. 7. cum Caiet. verbo excommunic. in fin. Nauarr. cap. 27. num 111. & 148. Tolet lib. 1. c. 40. in fin.* tamen fuit ex parte innouata à Tridentino *sess. 4. decreto de editione librorum*, & in totum innouata quoad prædicta *in Regula Indicis 10.* sub Clem. VIII, *Filiuc. tract 14. num. 83.*

Nota secundò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Suar. ibi Tolet. lib. 1. cap. 41. §. 1.* Aliæ pœnæ, vt supra, non obligant ante declaratoriam sententiam. De hac etiam Constitutione, & pœnis tractat *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 17. q. 2.*

II. SS. D N. Vrbanus VIII. in Constitutione, quæ est 50. in Bullario, incipit, *Sanctissimus*, Decreuit ne quis degens in Statu Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subiecto, libros de quauis materia tractantes, & vbicunque à se compositos, audeat aliò deferre, vel mittere imprimendos, nisi cum expressa in scriptis approbatione Eminentissimi Cardinalis Vicarij, & Magistri Sacri Palatij, si in Vrbe Roma; si verò extra Vrbem existat, cum Ordinarij, & Inquisitoris loci illius, sine ab ijs deputatorum facultate, & licentia operi præfigenda. & libros, quos aliter imprimi contigerit, ipso facto absque alia declaratione prohibitos esse decreuit, non obstantibus, &c.

In hoc tamen casu nota quòd non incurruntur aliæ pœnæ latæ sententiæ, vt excommunicatio, &c. de quibus *num. 1.* dictum est, si aliàs liber esset impressus cum approbatione, & licentia Superiorum loci impressionis, vt patet ex eisdem decretis.

Nota etiam quòd Pontifex loquitur de degentibus in Statu Ecclesiæ Romanæ, non autem obiter, seu per transitum, seu ad breue tempus ibi existentibus; quia degere significat habitare, vt *§. pen. inst. de vsu, & hab. & ibi DD.* communiter, vnde si ibi sit animo permanendi ad aliquod tempus notabile, vt saltem ad maiorem partem anni, dicitur degere ibidem, *l. milites, 15. C. de test. mil.* & dicitur habitare, vt latè *Sanch. de matr. lib. 3. disp. 23. num. 12.*

CAPVT IV.

Libros manuscriptos ante approbationem vulgantes.

IN *Regula 10. Indicis*: Qui libros manuscriptos vulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint, iisdem pœnis subijciuntur ac imprimentes, de quibus *cap. præced* dictum est. Vnde excommunicationem incurrunt prædictam ipso facto ex *Concilio Lateranensi, Suarez de censur. disput. 23. sect. 7. num. 3. Filiuc. tract. 16. num. 83.*

Limita, quòd intelligitur ista prohibitio pœnalis de diuulgatione, seu communicatione publica, seu editione, quæ æquiualeat impressioni, non autem de communicatione priuata, seu ad priuatum vsum per manus, quomodo communicantur passim lectiones Theologiæ, aut Conciones, quia diuersa diligentia adhibenda in editione publica, atque in communicatione priuata; ita *Suar. numer. 3. Filiuc. num. 83. Azor. lib. 8. cap. 17. q. 4. Sorbus de priuil. Mendic. verb. Imprimere, Roder. q. regul. 104. art. 1. tom. 2.*

Limita secundò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, vt patet ex textu.

CAPVT V.

Libros de rebus sacris sine nomine Authoris, aut sine examine, & approbatione imprimentes, imprimi facientes, vendentes, retinentes, scripto communicantes, aut vulgantes.

QVi aliquid ex præmissis committit, incurrit in excommunicationem, & pecuniariam pœnam latæ sententiæ in Concilio Lateranensi nouissimo, de quo supra dictum *cap. 3.* Ita statuit *Concilium Tridentinum sess. 4. decreto de editione sacrorum librorum*; vbi additur, vt regularium libri vltra examen, & appro-

approbationem Ordinarij, habere debeant licentiam, & recognitionem eorundem regularium Superiorum.

Limita, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, *Tolet, lib. 1. cap. 41, Suar. de censur. disput. 23. sect. 7. numer. 1.*

Limita secundò, quòd non dicitur liber sine nomine Authoris, si edatur sub nomine Vniuersitatis, vt Collegij Conimbricensis, vel sub nomine Præfecti, seu Rectoris talis Academiæ, *Azor, tom. 1. lib. 8. cap. 17. quæst. 3.*

CAPVT VI.

Libros Astrologiæ iudiciariæ, vel aliarum diuinationum legentes, habentes, imprimentes.

Vide *verbo, Superstitio, cap. 1. num. 2. & 3.*

CAPVT VII.

Libri, vel Scripta de Conceptione B. Virginis

Vide *verbo, Conceptio, cap. 1.*

CAPVT VIII.

Libri, vel scripta continentia doctrinam de Confessione sacramentali inter absentes.

Vide *verbo, Sacramentum, cap. 1.*

CAPVT IX.

Libros, tractatus, vel compositiones de Auxilijs Diuinis, edentes, retinentes, legentes, vel imprimentes.

I. EX Decreto Vrbani VIII. edito in Sacra Congregatione Generali Inquisitionis *anno 1625. die 22. Maij*, præceptum est, ne quis in posterum audeat imprimere, vel quouis modo in lucem edere libros, tractatus, vel compositiones ex professo, vel incidenter, aut quouis prætextu, vel modo de materia Auxiliorum Diuinorum tractantes, sine expressa, & speciali licentia à Sanctitate Sua in dicta Sacra Congregatione obtinenda, donec aliter, &c. Vtque contrauenientes incurrant ipso facto absque alia declaratione pœnas priuationis Dignitatum, & Officiorum, vocisq; actiuæ, & passiuæ, facultatisque publicæ legendi, & interpretandi. Libros verò, quos in futurum contra hoc Decretum edi contigerit, eo ipso absque alia declaratione tanquam expressè prohibitos haberi voluit. Impressores autem pœna amissionis librorum, & alijs arbitrarijs teneri voluit.

II. Ex alio Decreto ab eodem Summo Pontifice edito in dicta Sacra Congregatione *anno 1641. die 1. Augusti* iuxta secundam editionem præceptum est sub pœna excommunicationis quoad singulares personas, & interdicti Ecclesiastici quoad Collegia, & Vniuersitates latæ sententiæ, & pœnis alijs ferendæ sententiæ, ne quis audeat imposterum imprimere, nec quoquo modo in lucem edere libros, tractatus, compositiones ex professo, vel incidenter, siue in Theologicis, siue in Philosoficis, agentes de concursu causæ primæ cum secunda, aut quauis occasione, vel modo de materia Diuinorum Auxiliorum, seu de gratia & libero arbitrio tractantes, nisi cum expressa, & speciali licentia à Summo Pontifice in dicta Sacra Congregatione Sancti Officij obtinenda; donec aliter à Sede Apostolica super hac materia fuerit ordinatum.

Item sub eadem pœna excommunicationis, latæ sententiæ mandauit, ne quis absque licentia supradicta retinere, aut legere possit librum assertum Cornelij Iansenij, cui titulus est Augustinus, nec alias compositiones, theses, & scripturas, occasione dicti libri editas, materiam eandem Diuinorum auxiliorum concernentes.

Absolutionem autem excommunicationis & interdicti in casibus supradictis Summo Pontifici, & eidem Sacræ Congregationi reseruauit; non obstantibus quibuscunque priuilegijs, etiam Bullæ Cruciatæ, Iubilei etiam generalis, & facultatibus Missionariorũ, ac alijs à Sede Apostolica emanatis, seu emanandis, quibus omnibus Sanctitas sua in hac parte derogauit.

CAPVT X.

Libros, & Laminas Granatenses, vel libros de his tractantes, retinentes, imprimentes, vulgantes, aut eos in concionibus aut responsis allegantes &c.

VRbanus VIII. anno *1639. die 5. men. Maii* in Congregatione Sancti Officij decretum edidit, & publicè promulgari fecit, in quo ob periculum falsorum dogmatum, primo libros inuentos attributos S. Ioanni Euangelistæ, & Laminas plumbeas attributas Sancto Iacobo Apostolo eorumque versiones suspendit, & earum versionibus, seu interpretationibus fidem aliquam adhiberi prohibuit, donec de eis à Sede Apostolica fuerit definitum, & omnia scripta & libros de his ex professo tractantia penitus suspendit, vt nec legi nec teneri possint; sed statim Ordinarijs, vel Inquisitoribus consignari mandauit. Alij vero libri, vel scripta obiter de dictis laminis, eorumque doctrina mentionem facientia nullam habeant fidem in ea parte, & quo ad eam expurgari debeant: aliter inter suspensos, & prohibitos habeantur, donec expurgentur.

Vnde apparet quòd huic ordinationi contrauenientes incurrunt excommunicationem non reseruatam ex regula Indicis, *de qua dixi sup. cap. 2.*

Secundò decreuit ne quis in dictorum librorum, vel laminarum approbationem, quidquam principaliter, vel incidenter conscribere, vel imprimere, vel diuulgare, vel hæc mandare audeat, aut libros, vel laminas huiusmodi conuertere, seu traducere, aut in libris, vel concionibus, lectionibus, congregationibus, consultis, aut responsis, oretenus, vel scripto datis, aliquid de earum doctrina tractent, aut Authores de ea doctrina tractantes quoad illam partem citent. Item vt qui

vt qui dictatum laminatum seu librorum exempla habuerint, ea ordinarijs locorum, vel inquisitoribus tradere teneantur, neque in posterum talia exempla confici possint.

Transgressores, autem huius secundi capituli, ex eo decreto, incurrunt omnes ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam. Et præterea Regulares incurrunt pœnam priuationis officiorum, & dignitatum, & vocis actiuę, & passiuæ, & inhabilitatis ad illa. Clerici verò sæculares incurrunt priuationem suorum officiorum, & dignitatum, & inhabilitatem ad illa. Laici autem pœna arbitraria puniendi ab eisdem Ordinarijs, vel Inquisitoribus.

Nota quod per supradicta Clerici sæculares non incurrunt pœnam priuationis beneficiorum quia non est expressum.

CAPVT I.

Limina Apostolorum Episcopi non visitantes temporibus statutis.

OLim nulla erat pœna latæ sententiæ contra Episcopos omittentes visitare Limina Apostolorum, sed erant puniendi pœna arbitraria à Summo Pontifice, *c. iuxta Sanctorum, 93. dist. ibi Turrecrem. & Prap.* poterant etiam puniri pœna periurij, vt notat *Zabarella in c. ego N. de iureiur.*

Sed ex Bulla Sixti V. 15. incip. *Romanus Pontifex.* ita cautum, vt si Episcopi iuxta formam ibi traditam, & temporibus ibi præfixis limina non visitauerint, tandiù sint suspensi ab ingressu Ecclesiæ, & ab administratione spiritualium, & temporalium, & à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum, à Capitulis eorum omni exceptione, & mora cessante interim liberè exigendorum, & in opus fabricæ, seu Ecclesiæ paramentorum emptionem, prout maior exegerit necessitas, insumendorum, donec à contumacia resipiscentes, relaxationem suspensionis huiusmodi à Sede Apostolica meruerint obtinere. De hac Bulla agunt *Sayr. lib. 4. c. 13. num. 53. Barbos. alleg. 111. in fin. de potest. Episc. Filiuc. tract. 17. num. 159. Bonaccin. de censur. partic. disp. 3. q. 5. punct. 7.* & alij apud *Barbos. in d. c. iuxta Sanctorum, num. 1.*

Nota quòd hic Limina Apostolorum accipiuntur non materialiter pro Basilicis Apostolorum, sed formaliter pro audientia Papæ, vbicunque Papa resederit, vt *dicto cap. ego N. & ibi Abb. numer. 6. Felin. num. 9. Cherubin. super d. Bulla Sixti V. schol. 2.* Verum est, quòd Episcopi Romam venientes ad Limina, ibi Papa existente, debent etiam Basilicas SS. Petri, & Pauli visitare, vt moris est.

Nota secundò, quòd ex *d. cap. ego N.* iuncta *Bulla cit. Sixti V.* Episcopi ante suam ordinationem, id est consecrationem, debent iurare Limina se visitaturos per se, vel si legitimo impedimento detenti fuerint, per nuncium cum speciali mandato de gremio suorum Capitulorum, aut alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, vel personatum habentem; vel si talem non habuerint, per diœcesanum Sacerdotem; & si Clero careat per aliquem Presbyterum sæcularem, vel regularem spectatæ probitatis, & religionis, scilicet etiam externum.

Nota tertiò, quòd hæc visitatio est instituta ad eum finem, vt Papa certioretur de statu singularum Ecclesiarum, & Episcopus ab eo mandata Apostolica suscipiat, & instructiones pro regimine Ecclesiæ, vt patet ex *Bulla Sixti V. ibi in proœmio, & §. 1.* & *Abbas in d. c. ego N. num. 6.* Vnde Episcopi annulares, seu titulares non tenentur ad hanc visitationem cum non habeant Diœcesim, seu Ecclesiam. Hodie autem ex *Bulla Sixti V.* 74. incipit, *Immensa*, data est cura, & potestas Sacræ Congregationi Concilij Tridentini audiendi postulata Episcoporum venientium ad limina, ita tamen, vt grauiora ad Suam Sanctitatem referat. Nouissimè à S.D.N. Vrbano VIII. determinatum est tempus, intra quod visitatio Liminum absolui debet, vt dixi *verbo, Residentia, cap. 1. numer. 4.*

Tempus autem huic Liminum visitationi præfixum, incipit à die publicationis dictæ Bullæ Sixtinæ, *Barbos. in Concil. sess. 24. cap. 3. ref. num. 41.*

CAPVT II.

Limina Apostolica non visitantes Episcopi ad Curiam Romanam clam accedentes, & recedentes, eosque receptantes.

IN *extrau. vt Prælatorum, de maior. & obed.* & *extrau. & si deceat, eod. tit.* lata est excommunicatio contra Episcopos, eisque maiores Prælatos, si accedant ad Curiam Romanam latenter, & inde recedant absque licentia Papæ, eoque non viso, & contra eos, qui tales scienter receptauerint, nisi confestim Romano Pontifici per se, vel per alium manifestent illorum aduentum, antequam eos recepent.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, vt patet ex textu.

Nota secundò, quòd non habet locum ea excommunicatio contra Episcopum, nisi duo simul concurrant; nempè vt accedat clam inscio Pontifice Maximo; & quod recedat sine eius licentia, atque reuerentia eidem non exhibita: vnde si in accessu suum Papæ notificauit aduentum, vel clam veniens, antequam discederet, Papam salutauit, aut cum eius licentia recessit, non incurrit eam excommunicationem. Ita *Sayr. lib. 3. cap. 32. num. 23. Barbos. alleg. 50. num. 73. Bonacc. de censur. partic. disp. 2. q. 6. punct. 4. num. 3.*

Nota tertiò, quòd excommunicatio contra receptantem incurritur facilius, & antequam eam incurrat receptatus, nempe receptando clàm aduenientem, antequam Papæ notificetur aduentus, *Bonac. numer. 5.*

Nota quartò, quòd dictæ Constitutiones procedunt etiam de Episcopis annularibus, quia hæc salutatio, & visitatio Liminum non requiritur ratione administrationis; sed ratione dignitatis, & reuerentiæ Episcopi erga Papam: facit *Sanch. lib. 6. c. 6. in decal. num. 27.* Non tamen procedit in Episcopum, qui renunciauit dignitati, & non solum loco, quia is habetur perinde ac si non esset Episcopus, *c. post translationem, in fin. de renunc. Iacobac. tract. de Concilio lib. 2. art. 2. nu. 72.*

CAPVT I.

Ludos publicè agentes.

Vide *Ars ludicra.*

CAPVT II.

Ludos agitationis Taurorum, & Ferarum agentes, vel spectantes.

PIus V. sua Constitutione 48. incipit, *De salute*, prohibuit ludum agitationis Taurorum, & ferarum bestiarum, & sententiam protulit excommunicationis contra Principes etiam Reges, & Imperatores, & Respublicas, & Communitates in suis terris permittentes ludos huiusmodi. Item statuit, vt congredientes cum bestijs præfatis, si in tali ludo occisi fuerint, Ecclesiastica careant sepultura. Item vt Clerici tam regulares, quàm sæculares in sacris, vel beneficia obtinentes similiter incurrant in excommunicationem, si talibus spectaculis interfuerint.

Nota quòd excommunicatio contra permittentes in terris suis ludos istos est latæ sententiæ, nam ibi dicitur ipso facto incurrenda; at vero illa, quæ ibi infertur contra Clericos spectatores, secundùm magis communem dicitur comminatoria tantùm: quia ibi non ponit vllum verbum significans canonem latæ sententiæ: ita tenet *Auila de censf.par.2.cap.5.disp.1.dub.4.* vbi multis probat *Bonacc.de censf.in partic. disput. 2. quæst.4.pun.7.num.3.* vbi plures allegat. Quamuis de rigore iuris censeam verius, eam esse latæ sententiæ, propter illam clausulam sub excommunicationis pœna similiter prohibemus, nam dictio *similiter* est repetitiua omnis qualitatis præcedentis capituli, & ita tenere grauissimos authores fatetur *Auila ibi.*

Nota etiam quòd cùm tales ludi, vt præfertur periculosi, sint de iure naturali illiciti, quodque moraliter nulla possit adhiberi sufficiens diligentia ad grauia damna vitanda, vt tenent *Nauarr.cap.15.num.18. Roderic.qq.regul.78.a.1.tom.3.Lopez ad Diaz in praxi, c.75.* sequitur nulla consuetudine iustificari posse, quia est corruptela, & peccati mortalis nutritiua; ideò non suffragatur, sed ab Ordinarijs coercenda, & abolenda erit, per *cap. fin. de consuet. & ex ead. Bulla Pij V.*

Feras autem bestias accipere debemus, quæ natura, & consuetudine ferocitatem habent, & inclinationem ad nocendum, *l.1. §. bestias, ff. de postul.* saltem si certo modo instigatæ naturalem exerceant feritatem; quia accidens naturam mutans, vel ad eam restituens attendi debet, *Alberic. in d.§ bestias. numer.3.* Itaque continentur etiam Elephanti, & Bubali, quæ sunt animalia natura fera, licet domita ad seruitium adigantur, per ea, quæ habet *Vlpian.epit.tit.19.in princ.* nam hæc animalia nunquam totaliter mansuescunt, & certis modis agitata naturalem feritatem exercent. Sunt enim Bubali natura fera animalia, ex Aphricæ desertis primùm adducta, & à Latinis boues syluestres appellantur.

Et nota quòd quamuis pro Hispaniæ Regnis à Gregorio XIII. & Clemente VIII. Constitutio Pij V. fuit moderata; tamen in reliquis Regionibus rata, & firma manet, vt benè obseruat *Quaranta, verbo Tornementa, & Lopez ad Diaz loco cit.*

Sed Gregorius XIII. pro Hispaniæ Regnis suo decreto temperauit præfatam Constitutionem, concedens ludos huiusmodi absque incursu dictarum pœnarum, modo non habeantur in diebus festis, & dummodò Gubernatores locorum adhibeant diligentiam debitam, ne cædes hominum sequantur; item vt non contineantur in dicta prohibitione spectandi Religiosi Militares, seu de Spatha, dummodò non sint in Sacris constituti. Contra alios autem Religiosos, & Clericos præfatos firmam reliquit Constitutionem Pij V. vt spectantes incurrant in excommunicationem prædictam. Hoc decretum habes apud *Salzedo ad Diaz in praxi cap.75. in nouissima editione.*

Denique Clemens VIII. pro Regnis Hispaniarum duntaxat sustulit dictam pœnalem prohibitionem ludos spectandi, quoad omnes etiam Clericos sæculares, solum eam relinquendo quoad Regulares cuiuscunque Ordinis, & Instituti, vt *Barbos.in cap.1.num.5.de torneam.*

Præfatam Constitutionem Pij V. latè examinat *Gutier. lib.1. can.qq.cap.7.* vbi *numer.3.* notat illam pœnam priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ locum habere, etiamsi quis ante mortem signa contritionis ediderit, & confessus, & absolutus sacramentaliter fuerit.

CAPVT III.

Ludos torneamentorum agentes.

IN *cap.1. & 2. de torneamentis*, prohibitus est ludus torneamentorum, quo armis offensiuis digladiantur inter se homines, & temerè congrediuntur ad ostentationem virium, vt inde mortes, & animarum pericula sæpè proueniant. Quòd si quis eorum certantium ibi mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pœnitentia non denegetur, id est, absolutio, & Sacramentum Viatici, tamen Ecclesiastica careat sepultura, inquit Concilium Lateranense sub Alexando III. in *d. c.1.*

Amplia, vt procedat etiam in ludo, in quo frequenter fiunt grauia vulnera, vt *Sanch.opusc.lib.1.cap.8.dub.34.* vbi multos Doctores congerit.

Amplia secundò, quòd hæc pœna procedit etiam in moriente editis signis contritionis, & recepta absolutione à culpis, vt patet ex textu, & *Gutier. lib.1. can. qq.cap.7.num.3.*

An autem hæc pœna sit latæ sententiæ? Respondeo, quòd ex vi verbi, *careat*, est latæ sententiæ, vt magis communis tenet opinio apud *Tiraquell.in l.si vnquam, verbo, reuertatur, numer. 161. Barbos.de diction. verbo, careat*, maximè cùm agatur de consecutione rei, quæ carere præcipitur, & cum agatur de casu publico, & quia ita intelligitur à Doctoribus simile decretum Tridentini contra duellantes, vt dixi *verbo, duellum, cap.3.* Nec obstat quòd multi Doctores contrarium docent in *c. omnis vtriusque de pœnit. & remiss.* quia respondeo ibi pœnam illam priuationis sepulturæ per verbum, *careat*, coniungi cum pœna alia sententiæ ferendæ, ideò est signum, quòd etiam altera sit sententiæ feren-

ferendæ, quia illa verba possunt recipere talem sensum, vt docet *Tiraquell. num.*166.

Limita, quòd dicta pœna, & prohibitio non procedit de ludis, & certaminibus, quibus rarò, & per accidens solet mors, aut graue vulnus accidere, vt notat *Azorius par.*3. *lib.*2. *cap* 15. §.2. & alij, quos allegat, & sequitur *Barbos. super cap.*1.*num* 2.*de Torneam.* & *Sanch in opusculis lib.*1.*cap.*8.*dub.*34 *num.*1. vbi plurimos allegat, qui *numer.*3. ait hastiludium, seu *Giuoco di canne*, quod in Hispania fieri solet, carere periculo, & licitum esse.

CAPVT IV.

De Lusu Aleæ, & Aleatoribus.

I. LVdus aleæ, seu fortunæ damnatus est tàm de iure ciuili, quàm canonico, *c. Episcopus,* 35. *dist. l. alearum,C. de relig.& sumpt.fun.& aleat.* Itaque est crimen mixti fori, vt *Menoch. de arbitr. casu* 399. *num.*5. *Salzedo ad Diaz in praxi cap.*73. *lit.C.* §.*hoc de Clericis, cum Angelo, & Paride*. Sed specialiter, & multò magis est Clericis interdictus lusus alearum, vt *d.cap.Episcopus, & c.Clerici,* 15. *de vit. & hon. Cleric. c.inter dilectos, de excess. Prælat.* Et quamuis hodie laici aleis ludentes etiam frequenter per se loquendo, seu ex hoc solo non censeantur peccare mortaliter, quia leges pœnales contrariè quoad eos censeantur consuetudine contraria derogatæ, *Nauarr.cap.*20. *numer.*11. *Medina, Soto, Alcozer, Castro,* quos allegat, & sequitur *Sanch opusc.lib.*1.*cap.*8.*dub.*25.*num.*5. tamen Clerici in Sacris, vel Beneficiati, itemque omnes Religiosi peccant mortaliter aleis ludendo, si id faciant frequenter seu ex consuetudine, vt *d c. Episcopus, ibi gloss. verbo, deseruiens*, quam sequitur *Hugo, & Turrecr. ibi, Nauarr.cit.num.*9. *Alcozer.Caiet. Angel.& Palac.* quos sequitur *Sanch.dub.*28.*numer.*7. quia licet consuetudo secundùm se non faciat de veniali mortale, nec mutet materiam actus prohibiti, secus tamen quando in specie sub graui pœna prohibetur ipsa consuetudo: ita *Sanch.ibid* neque excusantur ratione consuetudinis loci, quia est corruptela, *d.c.inter dilectos*.

Item peccant mortaliter, si ludo exponant materiam grauem, seu quantitatem notabilem, præsertim si ex fructibus beneficiorum, *Nauarr. d.num* 9. & alij plures apud *Sanchez dub.*28. *num.*6.Vnde multi Doctores dicunt eos peccare mortaliter, si exponant supra vnum aureum vna die, *Abb.in d.c.Clerici, Graff. par.*2. *lib.*3. *cap.*9. *num.*8. *Rota ibid.num* 5. & facit *text.in dict. l. alearum vsus*, vbi hæc quantitas est taxata pro Laicis: Tamen veriùs est inspiciendam esse mensuram diuitiarum, seu redditium, vt singulis annis ludens 5 ex 100 redditus annui, non censeatur peccare mortaliter, vt *Sanchez in decal. lib.*7. *cap.*19 *num.*78. Item dicitur parua quantitas, quam facile quis esset donaturus, vt *Angel.& Sylu.apud Rotam loco cit.num.*5.Item peccant mortaliter Clerici prædicti, si publicè ludant.per *d.cap. inter dilectos, Filiuc tract.*4.*num.*276.

II. Ex *d. l. alearum, C. de relig.* statutum est, vt ludo alearum vincenti petitio, seu actio in iudicio denegetur, & qui victus soluit, repetere possit condictione ex dicta lege, vt notat ibi *Alber. & alij Doctores*; & huius causæ Episcopus est Iudex competens, etiam inter laicos, qui potest ad executionem inuocare brachium sæculare, vt dicitur in *eod.textu*, & notat *Alber. ibidem*. Vnde *gloss.fin.in l.fin.ff.de aleæ lusu*, ait quod vincens in ludo prohibito tenetur lucrum victo restituere; & de communi testatur *Caccialup. tract. de ludo, num.*40. Alij dicunt, tutiùs pauperibus restituere, vt de communi testatur *Rochus apud Clarum,* §. *ludus, vers. item vincens*.

Tamen quoad laicos consuetudo contrarium obtinuit, vt de communi Theologorum, & Legistarum testatur *Clarus, ibidem*.

An autem saltem laicus victus possit in conscientia retinere, quod promisit, & an victori agenti in iudicio sit deneganda audientia? Respondeo primò, quòd mihi pro certo est, denegandam esse petitionem in iudicio vincenti actori, licet non detur victo repetitio soluti, ex dictis: quia licet in foro externo toleretur in laicis ludus alearum, non tamen expresè fouendus est, ex *d.l.alearum*. Respondeo secundò magis probabile esse, quòd victus prædicto alearum ludo in summa graui, seu extra causam honestæ recreationis teneatur in conscientia soluere victori, quod promisit; quamuis etiam contraria sententia sit probabilis, & Doctores pro vtraque parte habes apud *Filiuc.tract.*37. *n.*72. & *apud Dianam resolut.*8.*tract.*3.*miscell.tom* 1.

Si autem agamus de ludo inter Clericos. Respondendum est non teneri Clericum victum ad soluendum, & si soluerit, dandam repetitionem, & victori denegandam actionem, vt *Sanchez consil.lib.*1.*cap* 8 *dub.* 1.*numer.*8. vbi de communi testatur *cum Couar.& alijs* Sed victor poterit tuta conscientia retinere, quod vicit, etiamsi illa pecunia esset ex fructibus beneficij Ecclesiastici, donec per sententiam fuerit restituere condemnatus, secundùm probabilem sententiam recentiorum, quam tenent *Less lib.*2.*cap.*4.*num.*43.*Sanch opusc.lib.*2. *cap.*2.*dub.*38.*num.*14. cum multis Doctoribus: quamuis communis sententia antiquiorum teneat, quòd si de redditibus beneficiorum Clericus ludo exposuit, teneatur victor restituere, & tenet *Nauarr. cap.* 20 *num.* 10. *Menoch.de arbitr.casu* 399.*num* 4. & etiam hodie probabiliorem ait *Laym.lib.*4.*tract.de benef.cap* 3.*n.*3. §. *ad alteram*. De Religiosis autem est certum, quòd sit restituendum Monasterio ipsorum quidquid (extra causam honestę recreationis cum licentia Superiorum) in ludo amiserint. Et procedit etiam de Religiosis militaribus Sancti Ioannis, *Suar.de Relig.tom* 3 *lib.*8. *c.*16. *num.*25. *Sanch.in decal.lib.*7.*cap.*8.*numer.*38. *Beija resp par.*4.*casu* 31. & probabiliorem fatetur *Diana resolut.* 54 *miscel.*1.*tom.*1.& in praxi tenendam æstimo per ea, quæ habet *Rota decis. Buratti* 2.*num.*11.

Aleatorum susceptores, id est, qui, vt dicitur in *l.*1. *ff.de aleæ lusu, & aleat.* receptant collusores alearum, paratum locum commodare soliti omnibus ludere aleis volentibus, sunt in malo statu, quia semper peccant mortaliter: cùm sint causa proxima fraudum, rixarum, & blasphemiarum, vt patet ex *d. l.*1. *& l.alearum; C.de relig.& sump.fun.* & tenentur in conscientia in subsidium restituere quidquid collusores ibi, seu in ipsorum statione damni passi fuerint, siue ex rixa, siue

ex fraude, aut aliter per iniustitiam, vt *Sanch. loc. cit dub. 21. num. 1. & 5.* cum alijs Doctoribus; & quamuis pro foro externo reprobatum sit exercitium susceptorum, quando publicè suscipiunt. *Menoch. de arbitr. casu 399. numer. 18.* & propter aliquod emolumentum receptant, saltem accipiendo mercedem pro chartis, & pro candela, vt *Io. de Are. in d. l. 1. Paris de Put. tract. de ludo, num. 46.* Tamen pro foro conscientiæ, & canonico, non sunt hæc necessaria, vt teneantur, & arbitrariè puniantur, si tamen frequenter suscipiunt.

III. Aleatores, scilicet publici lusores alearum, id est, qui; vt ait *Menoch. ibi, & Rota diuers. decis. 426. par. 1.* indifferenter, seu cum diuersis, & ad longum tempus, & de notabili quantitate, & frequenter ludunt; Itemque aleatorum susceptores, sunt personæ viles, & infames, vt habetur in *cap. inter dilectos, de excess. Prælat. ibid. Abb. num. 1. & 2. Barbos. numer. 3.* vbi plures allegat, & *Garz. de benef. par. 7. cap 8. à num. 38.* Sed intellige, vt sint infames infamia facti, & non iuris, vt *Abb. dict. numer. 2. & 8. Garz. à num. 38. & seqq.* Quare per triennalem constantem vitæ emendationem infamia cessat, per ea quæ dixi *p. 1. cap. 33. in fin.* & facit *auth. interdicimus, C. de Episc. & Cleric. cum auth.* vnde sumitur, vbi Clericus aleator detrudendus erat in Monasterium ad triennium pœnitentiæ.

Hinc sequitur quòd aleatores, & susceptores sunt repellendi à testimonio ferendo, quando tempore ferendi testimonij retinent talem consuetudinem, *Rolan. à Valle cons. 34. numer. 2. & 4. lib. 2. Io. Guterius de contract. iuratis, cap. 53. num. 5.* Item quòd isti sunt irregulares, vt promoueri non possint ad ordines *gloss. in cap. Clerici 15. verbo ad aleas, de vit. & hon. Cleric. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 1. numer. 7.* durante scilicet infamia prædicta, secus post triennalem vitæ emendationem, vt dixi.

Item sequitur secundum multorum sententiam, quòd isti ratione infamiæ facti sunt inhabiles ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, ita vt collatio eis facta, sit ipso iure nulla, vt tenet *Abbas in d. c. inter dilectos, numer. 6. Bernar. Diaz in praxi cap. 73. numer. 2.* & plures allegat, & sequitur *Barbos. in d. cap. inter dilectos, numer. 4.* & tenet *Rota diuers. decis. 426. numer. 2.* vbi quòd collatio facta Clerico publico notorio aleatori, est ipso iure nulla: si autem non erat publicus notorius lusor, est irritanda; & ibi habes modum probandi, seu articulandi super publicitate, & notorietate, & consuetudine ludendi. Contra tamen alij multi tenent, quòd collatio beneficij facta infami infamia facti, vt aleatori publico notorio, non sit ipso iure nulla, sed annullanda; quos allegat, & sequitur *Garz. loco citat. numer. 47. & Salzedo ad Diaz cap. 73. cit. lit. D.* qui dicunt secus esse in collatione facta infami infamia iuris, quia tunc concedunt fore nullam ipso iure.

Vtraque autem sententia est probabilis, & ferè æquali numero Doctorum suffulta. Illud est certum; Primò quod si agatur de beneficio aleatori conferendo, vel de eo instituendo, vel confirmando, repellendus erit, & cassanda præsentatio, nominatio, seu electio, vt *d. cap. inter dilectos, ibid. Abbas numer. 6. & Rota diuers. loco cit. numer. vlt. & Garz. numer. 60.* Deinde est certum, quòd si Clericus aleator, vel susceptor, monitus non desistat, ab officio, & beneficio deponi poterit, vt *Abb. in d. cap. inter dilectos, numer. 6. Sylu. Præpos. Gemin. & Caccialup.* quos sequitur *Maiol d. capit. 1. numer. 7. lib. 3.* quamuis de hoc dubitet *Bernar. Diaz capit. 73. numer. 2.* qui putat pro arbitrio Iudicis esse puniendum.

CAPVT I.

Maiestatis læsæ crimen.

I. Reus læsæ Maiestatis tam in primo, quam in secundo capite legis Iuliæ, efficitur ipso iure infamis, ex *lege, quisquis, C. ad leg. Iuliam Maiestatis. Farinac. q. 116. numer. 4.* cum adductis per eum; & consequenter est irregularis, vt notat *Maiol. de irregul. lib. 5. cap 47. num. 1.* vbi ampliat etiam in persona Ecclesiastica offendente suum Principem naturalem, seu temporalem.

II. Præterea, secundum multos Doctores, talis reus læsæ Maiestatis ipso facto est priuatus beneficijs, officijs, iurisdictione, iurepatronatus, & alijs iuribus Ecclesiasticis, seu iuris Canonici, propter argumentum à crimine hæresis ad crimen læsæ Maiestatis: ita tenent *Rebuff. in praxi p. 3. tit. 1. de modis amitt. benef. numer. 32. Gonzal. regul. 8. gloss. 15. in princ. numer. 72. Barbos. allegat. 52. num. 233.* Sed hæc doctrina communiter reijcitur, quia non est ipso facto priuatus iuribus Ecclesiasticis, sed potest per sententiam priuari. Ita *Bar. in extrauag qui sint rebelles, verbo, rebellando, num. 21. Bern. Diaz in praxi cap. 121. in fin. Farinac. q. 116. numer. 70.*

III. Si tamen Clericus habitu dimisso cōmitteret crimen læsæ Maiestatis in suum Principem temporalem, etsi non sit propriè reus læsæ maiestatis, sed proditionis, quia ipse non est subditus Principis temporalis, *Clar. §. fin. q. 36. Farin. q. 111. num. 261.* nihilominus secundum multos Doctores ipso facto omne priuilegium Cleri cale amitteret, etiam fori, & canonis etiam nulla monitione præcedente, per *capit. perpendimus 23. de sent. excommunic. Boss. tit. de foro comp. num. 139. Clarus loco cit. vers. quæro nunquid, & versic. quæro modo*, vbi testatur de communi, & tenet *Guid. Papa decis. 401.* Sed vide quæ dixi *verbo Apostasia ab ordine cap. 4. num. 7.* vbi cum probabiliori sententia, & communi Theologorum, dixi in similibus Clericum, sine monitione amittere solùm priuilegium fori, sed non canonis.

IV. Insuper reus læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis est ipso iure priuatus immunitate Ecclesiastica, scilicet sacri Asyli, seu refugij, ex bulla *Gregor. XIV.* de qua dixi *verbo immunitas, cap. 1.* requiritur tamen Episcopi declaratoria, vt patet ex ea Bulla.

V. Filij reorum læsæ Maiestatis in primo capite, sunt ipso iure infames ex *l. quisquis, C. ad l. Iuliam maiestatis, §. filij verò*; vnde indigni sunt, & inhabiles ad honores, non solum sæculares, sed etiam Ecclesiasticos. *Archid. in cap. si quis 6. q. 1. Bellamer. num. 2. Turrecr. num. 12. Præpos. numer. 2. Farinac. q. 116. num. 83.* & consequenter sunt irregulares, & minimè promouendi

di ad ordines, vel beneficia. *Gigas de crim. læsæ Maiestat. lib. 3. rub. de pœnis quas filij, &c. q. 12. Farin. n. 83.*

Sed limita, vt non procedant hæc in filijs iam Clericis seu Ecclesiasticis existentibus, quando parentes ipsorum committunt crimen læsæ Maiestatis in personam sui Principis temporalis, *Archid. & Præpos. in d. c. si quis n. 3. Turrecr. ibi n. 7. Francus in c. felicis nu. 5. de pœnis in 6. Farinac. loco cit. num. 117. & 118.*

Limita secundò, vt procedat tantum, quando pater commisit læsæ maiestatis crimen per coniurationem, seu factionem initam, ex dicto *capit. si quis, Farinacc. num. 69. & 112.*

Limita tertiò, quod non procedunt, nisi Pater fuerit per definitiuam condemnatus, confessus, vel conuictus; non autem si in contumaciam condemnatus, non præcedentibus plenis probationibus. *Farinacc. numer. 130.*

Limita quartò, quòd si Pater reus fuit restitutus à Principe, filius non est amplius infamis, nec irregularis. *Canonistæ loco cit. & Farin. nu. 141.*

Limita quintò, quòd multi dicunt pœnas filiorum ex *dicta leg. quisquis.* non esse vsu receptas. *Farinacc. numer. 144.*

CAPVT II.

Maiestatis læsæ crimen offendendo in persona Summum Pontificem, vel Cardinales, vel ad id cooperando.

Nota quod nulla est censura specialiter lata in offendentem personam ipsam Papæ, tamen multæ in tali casu incurruntur latæ contra offendentes Clericos, Episcopos, Patriarchas, & Cardinales: & quòd pœnæ omnes in iure latæ in *cap. felicis de pœnis in 6.* contra offendentem Cardinales, procedant contra offendentem Pontificem Romanum, docet *Afflic. tit. quæ sint regalia, verbo, & bona committentium, n. 19. Farinac. in praxi q. 116. §. 1. num. 4. & 28. Boss. tit. de crim. læsæ Maiest. num. 60. Sanch. in decal. lib. 2. cap. 28. num. 20.* qui plures Doctores allegat.

I. Excommunicatio igitur prima incurritur per iniectionem scilicet manus in personam Papæ, vel Cardinalis, ex *cap. si quis suadente, 17. q. 4.* quæ est Papæ reseruata, de qua dixi *verbo, iniuria, c. 2.*

II. Alia etiam excommunicatio Papæ reseruata, & pœnæ latæ sunt in *Clement. 1. de pœnis*, contra percutientem, capientem, bannientem Episcopum consecratum, & contra filios taliter delinquentium, & interdictum contra loca; de quibus dixi *verb. iniuria, cap. 4.* quæ similiter, & à fortiori procedunt quando tales actiones contra Romanum Episcopum, quod absit, exercerentur.

III Alia etiam excommunicatio est latæ sententiæ in *cap. 11. Bullæ in Cœna Domini*, Papæ reseruata contra interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter persequentes S. R. Ecclesiæ Cardinales, vel Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, aut eos à suis Diœcesibus, Terris, seu Dominijs eijcientes, & contra talia mandantes, rata habentes, vel præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem: de qua dixi *verbo, Iniuria, cap. 5.*

IV. Insuper in *cap. felicis de pœnis in 6.* contra eum, qui Cardinalem, & à fortiori, si Papam, fuerit hostiliter insecutus, vel percusserit, vel ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit, vel fauorem, aut postea receptauerit, vel defensauerit scienter eundem, lata est, Primò excommunicatio; & quandiù in sua contumacia perdurauerit, singulis Dominicis, & festis pulsatis campanis, & candelis accensis, per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, & Ciuitatum, & Diœcesum vicinarū est excommunicatus publicè denunciandus, & absolutio Papæ reseruatur. Secundò lata est ibidem tanquam contra reos læsæ maiestatis pœna infamiæ iuris, & consequenter etiam irregularitatis, vt dixi *cap. præcedenti.* Tertiò pœna lata est perpetuæ diffidationis, & banni. Quartò, vt sint intestabiles, vt nec liberam habeant testamenti factionem, nec ad alicuius bona ex testamento, vel ab intestato vocentur. Quinto, domus diruenda in perpetuum. Sextò, nullus respondere eis in iudicio tenetur; sed post absolutionem à censura poterunt suam, & suorum iniuriam in iudicijs prosequi, & repetere credita post absolutionem quæsita. Septimò bona ipsorum sunt ipso iure confiscata. Octauò sunt ipso iure priuati feudis, locationibus, & beneficijs spiritualibus, & temporalibus, quæ ab Ecclesijs obtinent, & ad easdem Ecclesias liberè reuertuntur. Nonò, vt cum fuerint absoluendi ab excommunicatione prædicta, idoneè, caueant quòd iniunctæ pœnæ, seu pœnitentiæ parebunt, & debent eam pœnitentiam facere, vt per omnes Ecclesias principales illius loci, vicinorumque locorum diebus Dominicis, & solemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferentes in manibus, cum quibus per easdem Ecclesias publicè fustigentur, ituri postea vltra mare, acturi pœnitentiam ad minus per tres annos, nec inde recessuri sine licentia Papæ speciali. Decimò filij, & nepotes, per lineam rectam ipsius virilem descendentes, sunt ipso iure priuati omni beneficio Ecclesiastico, & infamia iuris affecti, & inhabiles ad publica officia, & testimonium ferendum in iudicio, & ad omnes actus legitimos; & irregulares, vt promoueri ad ordines nequeant, aut ad beneficia, aut officia Ecclesiastica; omni spe dispensationis adempta; imò sunt etiam irregulares, vt non possint ministrare in susceptis, vt *Gigas de crimin. læsæ maiest. tit. de pœnis filiorum, q. 12.* Vndecimo Ciuitas qualibet, præter Vrbem Romam, quæ prædicta facientibus consilium, vel auxilium dederit, vel fauorem, vel intra mensem taliter delinquentes, prout potuerit, non duxerit puniendos, Pontificali, seu Episcopali est eo ipso dignitate priuata, & nihilominus remanet interdicta. Duodecimò, si Princeps, Senator, Consul, Potestas, vel alius Dominus, siue Rector contra præsumptores prædictos, præsentis Constitutionis tenorem non fecerit obseruari, tam ipse, quam officiales ipsius, infra mensem, postquàm res ad notitiam eorum peruenerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt: sed non est reseruata.

V. Ex Bulla 93. Pij V. incipit, *Infelicis*, excommunicatio

nicatio, & pœnæ latæ in *d. cap. felicis*, cum eadem reseruatione, sunt extensæ contra non reuelantes quamprimùm sciuerint, vel coniecerint factum, vel faciendum aliquid ex prædictis: & debet denunciatio fieri Papæ, si in Curia fiat delictum, aliàs fiat Ordinario loci: & mandatur Episcopis, vt statim id Papæ denuncient, non tamen sub eisdem pœnis. Item si Ordinarius ipse sit Cardinalis offensus, tunc viciniori Episcopo. Quòd si crimen nondum sit commissum, etiam ipsi Cardinali debet fieri reuelatio. Et procedit quantumuis occultum sit crimen. Hanc Constitutionem *c. felicis*, explicant ibi *Canonistæ*, & satis diffusè *Barbosa ibidem*, *& Farinacc. quæst. criminal.* 112. *à numer.* 75. *cum seqq.*

Nota circa secundam pœnam, scilicet infamiæ, quòd in conscientia non ligat ante declaratoriam sententiam, aut confessionem iudicialem, *Farinac. q.* 116. §. 1. *num.* 4. *&* 5. *& q.* 112. *num.* 120.

Circa tertiam pœnam nota, quòd licet iste bannitus, & proscriptus ipso iure habeatur, & bannitus ob crimen læsæ Maiestatis possit impunè occidi, vt hostis publicus, *l.* 3. §. *fin. ff. ad leg. Corn. de sicar. Farin. q.* 103. *num.* 13. *& q.* 116. *num.* 27. tamen intelligendum est procedere, quandó est in actu, & exercitio rebellionis, vel lata sententia declaratoria banni ex hoc capite, vt *Clarus* §. *læsæ Maiestatis crimen, vers. penul. Farin. cons. crimin.* 113. & dixi *verbo, Assassinium*.

Nota tertiò, alias pœnas priuationum iurium, & actionum, & confiscationem bonorum, secundùm probabiliorem, requirere sententiam declaratoriam, vt *Sanch. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 3. *in decal. Suar. de fide disp.* 21. *sect.* 21. *num.* 20. *Farin. q.* 116. §. 1. *numer.* 15. Similiter pœna, quòd sit intestabilis non ligat ante declaratoriam, vnde poterit capere legata, & hæreditates, *Less. lib.* 2. *cap.* 19. *numer.* 52. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 31.

Nota quartò circa pœnam irregularitatis, tàm ipsius Rei, quàm filiorum, quòd ligat ipso facto ante declaratoriam, quia infertur per se, & non pendet ex infamia, vt *Sanchez lib.* 2. *cap.* 27. *numer.* 28. Quod intellige dummodò crimen sit notorium, vt dixi *verbo, Hæresis, cap.* 3.

Nota quintò circa censuram interdicti, quòd non ligat ante denunciationem nominatim factam de tali loco, *Suar. de censur. disp.* 37. *sect.* 2. *num.* 5. *Coninch. de censur. disp.* 17. *dub.* 5. *in fin.*

Nota sextò circa pœnam priuationis Sedis Episcopalis, quòd non ligat ante declaratoriam, cùm sit deiectio de proprio statu, & iure acquisito, & possesso: & dixi *par.* 1. *cap.* 40.

Nota septimò circa prædictas pœnas, vt non procedant si quis Cardinalem percutiat, vel occidat iustę defensionis causa, per ea, quæ *Cherubin. in compendio super Bulla* 93. *Pij Quinti, schol.* 2.

Nota octauò, quoad non reuelantes admitti purgationem moræ, ex *d. Bulla Pij V.* vbi si ad sanitatem reuersi crimen adhuc occultum detexerint, omni noxa penitus liberentur, vnde poterunt absolui ab excommunicatione incursa, & cessabit reseruatio eo ipso, propter particulam, penitus, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.* 105.

CAPVT III.

Maiestatis læsæ crimen per hostilem inuasionem in bona Papæ, vel Cardinalis.

Vide *verbo, Conclaue, cap.* 9. vbi reperies Constitutionem *cap. felicis* ex parte ad hunc casum extensam fuisse ex Bulla Leonis X.

CAPVT IV.

Maiestatis læsæ crimen inquirentium per viam superstitionis de vita, & morte Papæ, vel Reipublicæ Christianæ statu, vel consanguineorum Papæ.

Vide *verbo, Superstitio, num.* 3.

CAPVT V.

Maiestatis læsæ crimen offendentis familiares Papæ, vel Cardinalis.

I. IN *cap. fœlicis, de pœnis in* 6. §. *præmissis etiam*, statutum est, vt si quis aliquem de Clericis, vel Religiosis familiæ Papæ, vel Cardinalis hostiliter insequutus fuerit, vel percusserit, vel ceperit, vel socius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit, vel fauorem, aut postea receptauerit, vel defensauerit scienter eundem, proportionetur pœna delicto. Ex quibus verbis textus nonnulli Doctores æstimant, pœnas *d. cap. fœlicis* latas contra offendentem Cardinalem, vel vt supra cooperantem, esse extensas contra offendentem modis prædictis familiares Papæ, vel Cardinalis, si isti familiares sint Clerici, vel Religiosi, & dummodò offendantur, quatenus sunt familiares Papæ, vel Cardinalis, nempè in odium Papæ, vel Cardinalis, cui famulantur. Vnde dicunt taliter delinquentes incurrere etiam excommunicationem ibi latam contra offendentes Papam, vel Cardinales, ita tenet *Marius Alterius tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. §. 7. *Armilla verbo, excommunicatio, numer.* 13. §. *excomm.* 2. *Syluest. verbo, excommunicatio,* 7. *num.* 22. & hanc sententiam ferè communiter à DD. tradi, ait *Bonaccin. de censur. particular. disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 2. *num.* 12. Sed contraria sententia est vera, & communis, quòd in *dicto cap. fœlicis*, nulla determinata sit pœna contra offendentem familiares prædictos, sed solum ibi decernatur, tales puniendos arbitrio Iudicis, grauius quidem, quàm si aliquem alium Clericum, vel Religiosum offendissent: & ita tradunt *Archid. in d. cap. fœlicis, num.* 16. *Francus ibi in* §. *Illud, Menoch. de arbitrar. casu* 552. *num.* 1. *& Bonac. loco citat.* & idem sentiunt alij Doctores communiter, qui exponunt dictam excommunicationem latam in *cap. fœlicis*, qui eam non extendunt ad offendentem familiares prædictos, vt *Toletus lib.* 1. *cap.* 35. §. *nona excomm. Suar. de censur. disput.* 22. *sect.* 3. *num.* 12. *& seqq. Nauarr. c.* 27. *numer.* 96. *&* 97.

II. Illud verum est, tales delinquentes aliqua ratione dici

dici reos læsæ Maiestatis ex dicto textu, *vt tenet Farinac. quæst.* 112. *num.* 103. Præterea verum est incurrere in excommunicationem *can. si quis suadente,* 17. *qu.* 4. si offensa sit cum violenta manus iniectione, vt percutiendo, vel capiendo, non autem solùm insequendo hostiliter sine vlla violentia, seu contactu circa personam.

III. An autem dicti delinquentes incurrant in excommunicationem latam in *cap.* 11. *Bullæ in Cœna Domini* contra offendentem Cardinales: aliqui affirmant, vt *Viuald. super eod. cap.* 11. *num.* 86. *& Sayr. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. sed contraria est vera, & communis, vt *Alter. Sousa, Duard.* quos sequitur *Bonaccina num.* 11. *loco cit.*

An verò incurrant in excommunicationem latam in *cap.* 12. *Bullæ in Cœna Domini,* contra offendentes eos, qui in Curia pro suis negocijs morantur? Respondeo negatiuè, quia ipsa causa famulatus non dicitur negocium, de quo *ibi Marius Alterius disput.* 13. *cap.* 1. *§. verùm non incurritur.* Sed vtrum si quis dictos familiares offenderet in persona prætextu iurisdictionis, quam verè non haberet in illos in Curia morantes, incurreret in excommunicationem latam in *cap.* 9. *Bullæ in Cœna Domini,* etiamsi isti familiares offensi non essent personæ Ecclesiasticæ? aliqui affirmant, vt *Caiet. excomm. cap.* 14. *Toletus lib.* 1. *cap.* 25. *§. aliud dubium. Filiuc. tract.* 16. *num.* 162.

Sed contraria est verior, quia textus ille loquitur de morantibus in Curia formaliter, id est propter negocia, aut officia Curiæ, seu quæ ad Curiam Papæ pertinent, eiusque audientiam, in materia gratiæ, vel iustitiæ: ita *Suarez disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 66. *Alter. disp.* 10. *cap.* 2. *&* 5. *Duardus in Bullam capit.* 9. *qu.* 34. *&* 37. *Vgolin. ibi, vers. necnon illos, Bonac. pun.* 1. *num.* 39. *super eo cap.* 9.

CAPVT I.

Manus sibi inferens violentas.

I. EXcommunicationem incurrit Papæ reseruatam Clericus, vel Monachus, seu religiosus, sibi manus inferens violentas, scilicet se ipsum percutiens malo animo, *ex can. si quis suadente* 17. *q.* 4. Secundũ magis communem sententiam, vt dixi *sup. verb. Iniuria cap.* 2. *§. amplia tertiò,* & de communi testatur *Farinacc. q.* 128. *num.* 25. *tenet Menoch. de arbitr. casu* 284. *§. nam & si quis, numer.* 5. *& alij à me relati loco citato.*

II. Infamiam iuris incurrit, & consequenter etiam irregularis efficitur, is, qui sibi manus violentas intulit, se ipsum vulnerando, aut aliàs se occidere procurando, etiam si non metu reatus, & pœnæ; sed tædio vitæ, dolore, aut furore, seu morbo, secundum *nonnullos DD.* & ita tenet *Richar. Malumb.* quem allegat & sequitur *Io. Andr. in addit. ad specul. tit. de pœnis. §. vn. verb. prælibatam, & Farinac. loco cit. num.* 21. qui ponunt exemplum in aduocato, qui pudore æris alieni tentauit se occidere; & concludunt eum abradendum de matricula tanquam infamem; & probant hanc doctrinam *l. si quis aliquid in fin. ff. de pœn. l. omne delictum §. qui se vulnerauerit ff. de re mil.* vbi miles qui sibi manus intulit, si metu pœnę id fecit, capite puniendus est. Si autem impatientia doloris, aut furore, &c. cum ignominia mittendus est. Et absolutè de omni Clerico tenet *Maiol. loco cit.* Sed contra dicendum puto in Paganis, scilicet in ijs qui milites non sunt; quod, si furore aut dolore sibi manus inferant, nullam iuris infamiam, neque pœnam aliam externi fori ciuilis incurrant. Si autem metu pœnæ cum sint rei postulati de crimine capitali, seu publico iudicio: tunc cum ex hoc habeantur tanquam confessi, incurrunt iuris infamiam, & consequenter sunt irregulares, per *l. fin. §. Si quis autem ff. de bon. eorum Menoch. de arbitr. d. casu* 284. *num.* 23. *& seqq. Farinac. d. q.* 128. *num.* 37. *&* 39. Nec obstant *tex.* citati, quia id speciale est in milite, in quo maior requiritur constantia & fortitudo, vt notant *Igneus in l.* 1. *§. si sibi manus ff. ad S. C. Syllan. Menoch. loco cit. numer.* 24. & consentit *Farin. ibi n.* 23. Imò neque miles dolore, aut furore sibi manus inferens erit infamis, nisi ratione ignominiosæ missionis, vt ibi dicitur, & per ea quæ dixi *verb. Bellum cap.* 2. *in fin.* Neque obstat *Maiol. vbi sup.* quia intelligendus est de irregularitate impropriè dicta, orta ex infamia canonica, quæ incurritur ex omni peccato mortali; sed sola etiam pœnitentia, seu contritione deletur, vt *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 204. *Sayr. lib.* 7. *de cens. c.* 11. *num.* 18.

III. Irregularitatem incurrit mutilans sibi aliquod membrum, vel partem membri extra casum necessitatis, vt dixi *verb. Membrum. c.* 1.

IV. Testamentum illius, qui sibi manus intulit metu pœnæ, postquam reus fuit postulatus de crimine publico, scilicet merente pœnam mortis, est inualidum; & omnia illius bona fisco applicantur. Secus si impatientia doloris, aut luctus, &c, *l. qui rei, in princ. ff. de bon. eorum. l.* 1. *§. si quis non metu. ff. ad Syllan. l.* 2. *C. qui test. fac. poss.* Sed hæc pœna non ligat in foro conscientiæ ante sententiam declaratoriam, vt dixi *pa.* 1. *cap.* 39.

V. Sepultura Ecclesiastica, & suffragijs, & oblationibus priuatus manet is, qui se ipsum voluntariè occidit, siue timore pœnæ, siue impatientia doloris, &c. *capit. placuit. ibi DD.* 23. *quæst.* 5. *Menoch. de arbitr. dict. casu* 284. *numer.* 35. *Farinacc. dict. quæstion.* 128. *numer.* 16.

Limita omnes pœnas prædictas, vt non procedant contra eum, qui furore, seu dementia sibi manus intulit: quia actus furiosi, seu mente capti, non sunt humani, sed tanquam à casu reputantur. *l. Diuus, ff. de off. præs. gl. in Clem.* 1. *de homic. verb. furiosus. Tiraquell. de mitig. pœn. Causa* 2. *num.* 1. ideo pœnam non merentur, vt *dixi pa.* 1. *cap.* 19. Vnde furiosus aliquem mutilans vel occidens non fit irregularis, scilicet ex homicidio, vt *Clemen. cit. de hom.* Sed est solum irregularis ratione furoris, vt dixi *d. cap.* 19. neque furiosus se ipsum occidens priuatur Ecclesiastica sepultura, *gloss. in d. cap. placuit verb. voluntariè.* 25. *q.* 5. *Farinacc. d. q.* 128. *numer.* 18. *cum communi sententia.*

In dubio tamen sibi manus inferens per se loquendo, non præsumitur furore insanus, seu mente captus, sed deliberatè, & cum peccato mortali id facere, vt

Layman.

Layman lib.3.tract.4. iniust: læsione corporis c.1.num.8. & nemo præsumitur furiosus, aut demens, nisi probetur, vt latè *Menoch.præsumpt.45. numer 18.& 22.lib.6.* Tamen ex coniecturis probatur furor; seu amentia illius. Primò, quando constat talem priùs fuisse virum probum, ac satis pium, ita *Layman ibi*. Secundò, si constat eum melancoliæ morbo affectum fuisse, seu atra bile laborasse, *Clar.q 60. §. item quæro, Layman ibi*. Tertiò si passio illa, & affectus sibi manus inferendi non fuit in illo ab breue tempus, sed perseuerans & habitualis; tunc enim signum est non hoc fecisse ex accidentali iræ passione; sed ex causa permanente, fundata in læsione organorum, vel humorum; ergò apparet eum propriè furiosum esse, & mentecaptum, vt *Nauarr. cap.25. num. 72. vers. admoneo te, Molin. de iust. tract.3. disp.70.num 12. Vgolin. de irregul. cap. 53. in princ. numer.4.* vnde *Aristot. problem. sect. 30.* ait illam inclinationem occidendi se ipsum ex eo prouenire, quòd calor naturalis violenter, seu contra naturam in tali persona marcescat, ob nimiam atræ bilis frigiditatem. Alias etiam coniecturas ad probandum furorem, seu dementiam latè prosequitur *Menoch.loco citat. præsump 45.lib.6.*

Limita secundo cum *Layman.d.cap.1.num.vlt.* quòd occidens se ipsum, si ante mortem signa pœnitentiæ ediderit huius facinoris, non erit priuatus Ecclesiastica sepultura. Non tamen effugiet pœnas externi fori, de quibus supra diximus, ita *Layman ibi cum Syluest.*

CAPVT I.

Matrimonia Sacerdotes, vel Clerici, vel Religiosi solemnizantes, aut matrimonio coniungentes sine licentia Parochi.

Ex *Clem.1. de priuil.* Religiosi, qui matrimonia solemnizare præsumunt, non habita super eo Parochi licentia speciali, excommunicationem incurrunt ipso facto, per Sedem Apostolicam dumtaxat absoluendi: quos etiam locorum Ordinarij, postquam de hoc eis constiterit, excommunicatos debent facere publicè denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides; nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.

Limita, & declara, quòd licet alibi solemnizatio nuptiarum contineat benedictionem nuptiarum, & traductionem ad domum, conuiuia, & alia signa lætitiæ, vt *text. & DD. in cap. non oportet, 1. & 2. & cap. non licet, & cap. nec vxorem 33. qu.4. Sanch. lib.7. de matrimon. disput.7. num.16. & 17.* tamen hic solùm continet benedictionem nuptiarum, quia ea sola tempore huius Clementinæ ad Parochos pertinebat, vt *Sayr.lib.3.de censur.cap.29. num.32. Sanch.d.disp. 7. num18.*

Ex *Trident.sess.24. cap. 1. de reform. matrim.* Si quis Parochus, vel alius Sacerdos, siue Regularis, siue Sæcularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius Parochiæ sponsos sine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiù suspensus manet, quandiù ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.

Aduerte, quòd multi putant decretum hoc pœnale non abrogasse pœnam excommunicationis, latam in Clementina præfata, & ideo dicunt, Regulares illius Clementinæ transgressores incurrere & illam excommunicationem, & hanc suspensionem, quia regulam statuunt, quòd pœna noua non tollit antiquam, quando sunt latæ sententiæ, secus si ferendæ: ita in terminis tenet *Sanch lib 3. de matrim. disput.48. num 8. cum Nauarro, & Maiolo,* & tenet *Marius Alterius, tom.2. disput 11.cap.5 col 6. & 7. Vgolin. & Molfesius,* quos allegat, & sequitur *Barbos.in d. Clemen. 1. numer. 7.* Contrariam tamen sententiam multi tenent, scilicet abrogatam esse excommunicationis pœnam in *d. Clem* latam, per suspensionis pœnam latam in Tridentino, quia pęna grauior antiqua censetur abrogata per penam mitiorem nouam: ita *Henriqu. lib. 13. cap 38 Sayr lib. 2. cap.15. num.10. Bonacc. de susp. particul.disp.3. quæst.3. punct.5. num. 6. Rebell. post. 4. lib.decl. sect.2. numer.83. Basil. Pontius de imp.matrim. cap. 26. §.2. & §. 6. Suar de censur. disput. 12. sect. 4. num 13.* & ita inuenio responsum à Sacra Congregatione Concilij.

Aduerte secundò, quòd in hanc suspensionem incurrit transgressor, si sit Parochus alienus, etiam non Sacerdos, vel si sit Sacerdos non habens Parochiam, vt *Sanch. disp 49 num.3. lib.7.*

Aduerte tertiò sufficere licentiam Ordinarij loci, quia appellatione proprij Parochi venit etiam Ordinarius Diœcesanus, *Sanch.lib.7.disp.82.num.2. Salzedo ad Diaz in praxi cap 76.§.14. Rota recent.pa.1.dec.166. num.8. cum Sac.Congreg.*

Aduerte quarto, quòd multi putant hanc suspensionem esse solùm ab officio, seu à diuinis, *Sayr. lib. 4. cap.15. num.10. de censur. Suarez disput 31. de censur. sect.4. numer. 18 Filiucc. tract.17. numer. 10.* Sed alij dicunt esse ab officio, & beneficio, *Bonacc. de censur. partic. disput.3. quæst 3. punct.5. numer. 7. Hurtado de matrim. & censur. tract. de suspens. diffic. 13. numer. 40. Franc. Molina differ. 11. num. 149 lib. 2. de ritu nupt. Barbos. de offic.Parochi, cap 21. numer. vlt. & in cap.1. de secund.nupt. num.6.* & hæc videtur ex verbis textus generalibus.

Aduertè quintò, quòd si sponsus asserat se licentiam habuisse à Parocho, si ipse est fide valdè dignus, potest stari dicto illius, *Sanch. lib. 3. disp 37. num. 3.* Item si impugnetur matrimonium ex hoc capite defectus licentiæ Parochi ab alio, quàm ab ipso proprio Parocho, tenetur impugnans probare, & præsumitur adfuisse, vt *Sanch. ibi numer.5. & Mascard. conclus. 982.* præsertim si post matrimonium contractum coram alieno Sacerdote proprius Parochus sciens hoc, non reclamauit, neque conquestus est, & ita latè *Menoch.in simili lib.2.præs.33. num.7 cum multis DD. Lap alleg. 126. num.1.& ibi Mandos. cum communi, Mascard. de probat.concl 982.*

CAPVT II.

Matrimonium bigami.

I. IRregularis efficitur, vt nunquam possit ad ordines promoueri, nec beneficium, aut pensiones Ecclesiasticas obtinere, ob bigamiam propriè dictam, seu formalem, is qui soluto primo matrimonio legitimè contracto, & consummato, aliud legitimè contrahit, & consummat. Probatur ex *Apostolica traditione 1. Timoth.3.& can.Apost.16.& ex cap.1. de bigam.non ord.& Trident.sess.23.cap.17. ref.* de qua re vide *Sanchez lib.7. de matr. dis.83. num.* 8. *Gutier. de matrimon. cap.107.*

Eodem modo irregularis efficitur ex bigamia interpretatiua, seu virtuali, qui matrimonium contrahit, & consummat cum vidua, aut aliàs cum muliere corrupta, idest iam ab alio carnaliter cognita, vt *cap. si quis viduam,* 50. *dis. cap.debitum,& cap.fin.de big.* Et procedit etiam si mulier fuisset ab alio vi, aut ignoranter, seu sine suo consensu cognita, quia hæc irregularitas non est pœna, seu ex delicto, sed ex defectu, est communis sententia apud *Sanch. dis.84.numer.9.lib.7. Garziam de benef.par.7.cap.6.num.*18. Non procedit si ducat vxorem à se corruptam, *Layman. de irregularit. cap.6. num. 3.*

Super irregularitate ex bigamia siue propria, siue interpretatiua solus Papa dispensare potest, vt censuit *Sacra Congreg.* apud *Garziam ibi num. 3.* dixi infra *verbo, Ordo, cap.2.* facilius tamen Papa dispensat super irregularitate ex bigamia interpretatiua, quàm super propriè dicta, *Rota recent. par. 1.decis.367. n.6. cum ibi alleg.*

Nota, quòd dixi ad bigamiam inducendam requiri matrimonium esse consummatum, per copulam scilicet coniugalem; quia ex solo contractu non dicitur vir diuisisse in plures carnes suas, vnde non deficit significatio Sacramenti, vt *c. debitum de big. Rota decis.* 519.*numer.*5.*par.2.recent.* In dubio autem de consummatione, si coniuges cohabitauerunt duobus saltem mensibus à die contractus, præsumptio est violenta, quòd matrimonium consummauerint, *gl.in cap.si quis accepit* 33. *q.1. Rota d. decis.*519.*num.6.* nisi hæc præsumptio aliundè infringatur, vt constito de virginitate fœminæ per inspectionem duarum matronarum, *cap.pen. de prob.Sanch.lib.7. dis.* 113. vel constito, quod vir, aut mulier à die contractus semper tali infirmitate laborauerit, qua stante copula reddatur inuerisimilis, *Rota ibi numer.7.* vel constito, quòd vir non excedebat decimum quartum ætatis annum, *Sanch.dis.*104. *numer.4.lib.7.*

II. Priuilegio clericali quocunque, omnibusque beneficijs, ac pensionibus Ecclesiasticis ipso iure priuatur Clericus in minoribus, si bigamus fiat, vt dixi supra, *verbo Apostasia, cap.4. num.5. & 6.*

III. Vir, & mulier, soluto primo matrimonio transiens ad secunda vota, seu ad secundas nuptias, diuersas pęnas incurrit ex iure ciuili, quarum aliquæ sunt à iure Canonico approbatæ, aliæ sunt abrogatæ, de quibus videatur *C.de secun.nup.per totum, & cap.pen.extr. eod.tit.Sanch.lib.7.de matr. dis.87.&* 88. *Gutier.de mat. cap.108. & 109.* Cùm igitur hæ pęnæ non sint Ecclesiasticæ, eas tanquam ad institutum nostrum non pertinentes omitto.

IV. Ordinans bigamum, secundùm aliquos, suspensionem incurrit, de qua re dixi, *verbo, Ordo, cap. 2.*

V. Ex *cap. 1. de secun. nup.* habetur secundas nuptias non esse benedicendas, & quòd benedicens secundò nubentibus, suspensus ab officio, & beneficio, mittendus est ab Episcopo ad Sedem Apostolicam. Hanc suspensionem esse latæ sententiæ ex hoc textu aliqui tenent, vt *Io. Andr. & Durandus apud Sanch.lib.7. de matr. disp.82. num.27. in fine.* Sed communis sententia ait, esse sententiæ ferendæ ab Episcopo, seu Diœcesano, sed cum fuerit promulgata esse reseruatam Papæ eius absolutionem, vt *Sanch.ibi, Genuens.in praxi cap.59. num.5. Barbos.in d. cap. 1. de secund.nupt.* & alij apud eos communiter.

Amplia, quòd de rigore iuris procedit, vbicunque, saltem alterius coniugis respectu, sint secundæ nuptiæ, siue sit fęmina, siue vir, vt *c.vir autem, eod.tit. Sanchez numer.* 15. & ratio est, quia forma sacramentalis non debet repeti super eadem materia iam benedicta, vt *d.c. vir autem, Sanch. numer.16.*

Limita primò, quòd hodie, & generali consuetudine vbique recepta, si fęmina nondum fuerit benedicta, quia ipsa tunc sit primo nubens, etiamsi maritus olim aliam habuerit vxorem, benedicendæ erunt eorum nuptiæ, vt *Genuen.cap.59. Possevin. de offic. Curati,c.*10. *num.48. Barbos.in d.c.vir autem,num.3.*

Limita secundò, quòd hodie missio ad Sedem Apostolicam in casu prædicto est sublata, ita vt absolutio non sit Papæ reseruata, *Sanchez num.* 28. *Barbos. in d. cap. 1. num.* 8. propter *extrau. Ioann. XXII.* per eos relatam.

Limita tertiò, quòd hodie est in arbitrio Episcopi præfato delinquenti, vel suspensionis pęnam inferre, vel eum aliter arbitraria pęna afficere, vt *Sanchez n.30. Genuens.num.5. & Menoch.de arbitr.casu* 417.*numer.*8. *Barbos.in d.c.1.num.7.*

CAPVT III.

Matrimonia plura contrahens contra impedimentum ligaminis.

I. SI maritus, viuente coniuge, aliam ducit vxorem, vel vxor, viuente marito, alium superinduxit, transeundo ad secundas nuptias, nullum est matrimonium, *Matth. cap.19.* vide *Sanch. lib. 7. de matr. disp.79. & dis.*80. & habetur *cap.2.& cap.fin.de sponsa duor. & cap.veniens, de eo, qui duxit:* adest enim impedimentum ligaminis irritans, vt ibi habetur, nisi in tribus casibus.

Primus est, quando matrimonio primo contracto, sed nondum consummato, alter coniugum religionem approbatam ingreditur, & solemnem facit professionem: quia coniux remanens in sæculo potest secundum matrimonium contrahere, quia primum ipso facto dissoluitur per professionem, *cap. 2. de conuers. coniug.* & est definitum de fide à *Tridentino sess. 24. de matrim.*

matrimon. can. 6. vide *Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 18. numer. 3.*

Secundus casus est, quando ex duobus coniugibus infidelibus alter conuersus est ad fidem, & alter remanet infidelis, nolens cum conuerso cohabitare, vel nisi cum illius scandalo, seu cum contumelia in Creatorem; potest enim conuersus discedere ab infideli coniuge, etiam post matrimonium consummatum, & ad secundum matrimonium transire, vt *Epist. prima ad Cor. c. 7. & cap. quanto de diuort.* vide *Sanch.* qui latè explicat *lib. 7. disp. 74. & 75.*

Tertius casus, quando matrimonium est ratum inter fideles, non consummatum, & Papa dispensat, & dissoluit illius vinculum, vt possint ad aliud matrimonium transire, de qua re vide *Sanchez lib. 2. disput. 14. & 15.*

II. Contrahens secundum matrimonium stante primo, est suspectus de hæresi, & denunciandus Inquisitori, per *c. fin. de sponsal. duorum, Farinac. q. 140. n. 24.* Procedit autem S. Officium, dum non constat eum poligamiam perpetrasse ex concupiscentia, aliaue ratione, vt errore facti, &c. quia interim præsumitur ex errore hæreticali id fecisse, *Arnal. Albert. de agnosc. assertion. q. 23. num. 60. & 69. Farinac. loco cit. num. 24.* Verum est quod si recusent (moniti) redintegrare primum matrimonium, sunt excommunicandi, *c. cum per bellicam 34. q. 1.* non tamen sunt ipso iure excommunicati, vt *gl. ibi not. & Canonistæ*, quidquid dixerit *Farin. ibi num. 32.*

III. Item, qui hoc secundum consummant, incurrunt impedimentum dirimens matrimonium, vt neque defuncto coniuge priori, possint validè inter se contrahere, vt *cap. 1. & seqq. de eo, qui duxit*: vide *Sanchez de matrim. disp. 79. lib. 7.* Sed hoc est verum, si vterque coniux fuit in mala fide, secùs si alter ignorauit alterum esse coniugatum, vt *d. cap. 1. Sanch. num. 31.*

Aduerte autem quòd soluto primo matrimonio, scilicet morte coniugis, poterit reualidari secundum matrimonium nouo inter ipsos intercedente consensu, *c. veniens, ibi gloss. ver. de nouo. de eo, qui duxit.* Et sanè si casus sit publicus, vel facilè publicabilis, debet denuò contrahi in facie Ecclesiæ. Si autem casus sit occultus, sufficit priuatim renouare consensum, *Sanch. lib. 2. c. 37. num. 11.* Si tamen in secundo matrimonio adfuit mala fides vtriusque, & nihilominus copulam habuerunt; non poterit reparari matrimonium, nisi obtenta dispensatione Apostolica super impedimento criminis adulterij, *cap. 2. de eo, qui duxit.*

IV. Item vir, qui aliam superinduxit vxorem, & cum ea consummat, stante primo matrimonio consummato, efficitur bigamus, & irregularis, *Suarez de censur. disp. 49. sect. 2. num. 10. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 84. num. 1. ex c. nuper de bigamis*; & dicitur bigamia interpretatiua, seu virtualis, quia alterum matrimonium non est validum, sed de facto contractum, vt *Sanch. ibid.* Hæc irregularitas est deterioris conditionis, quia non solum impedit, ne possit quis ad ordines promoueri, sed si fuisset iam promotus, scilicet Clericus coniugatus, priuatur eo ipso omni priuilegio clericali, & foro laico omninò subiectus, & prohibetur deferre habitum, & tonsuram clericalem, *c. vn. de bigam. in 6.* neque potest exercere ordines minores ex officio, neque potest esse Æditus, seu Sacrista, *Trident. sess. 23. cap. 17. in fin.* & hæc procedunt in omni bigamia vera, vel interpretatiua, *gloss. & Gemin. in d. cap. vn. & ibi Io. Mon. Sylu. verbo, Bigamus, num. 8.*

V. Item infamis fit ipso iure, qui duas duxit vxores, *l. 1. §. fin. ff. de his, qui not. infam. l. eum qui duas, C. ad l. Iul. de adult. Farinac. q. 140. numer. 15.* Imò idem est, si sponsalia contrahat cum impedimento ligaminis. Itaque repellitur ab omnibus actibus publicis, vt *gloss. in cap. quotquot, 27. q. 1. & ibi Vgo, & Archid.* & consequenter iste ex alio capite erit etiam irregularis.

VI. Episcopus non potest dispensare cum huiusmodi bigamis, vt promoueantur, vel vt ministrent in susceptis; quod secundùm probabiliorem etiam de minoribus ordinibus procedit, vt Doctores, quos allegat *Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 9. Garz. p. 7. cap. 6. numer. 14.* Est quidem à Papa dispensabilis hæc irregularitas bigamiæ, tamen difficilè dispensatur, & facit, quòd S. Hieronymus aduersus Iouinianum, *c. 30.* ait, etiam apud Gentiles Romanos nullum fuisse Sacerdotem bigamum, nullum Flaminem bimaritum.

VII. Aliqui putarunt incurrere huiusmodi delinquentes in excommunicationem, vt tenuit *Ghirlan. de pœn. omn. coit. quæst. 14. numer. 3.* Sed nullo iure probatur, vt ait *Couarr. de sponsal. cap. 7. §. 3. num. 6. in fin.*

VIII. Hoc est crimen mixti fori, scilicet fori Ecclesiastici, & sæcularis, quando scilicet constet non sapere manifestè hæresim, vt supra dixi, ita *Clarus §. Fornicatio, vers. dicitur etiam, Farin. d. q. 140. num. 1.*

CAPVT IV.

Matrimonium contrahens contra Votum Castitatis, & Religionis, vel contra statum suum Clericalem.

De pœnis Clericorum matrimonium contrahentium, vide quæ dixi *verbo, Apostasia, cap. 4.* vbi habes qualiter Clericus in Sacris, aut in minoribus per contractum matrimonij beneficijs, & priuilegijs Clericalibus ipso facto priuetur. Nunc de alijs pœnis agendum.

I. In *Clem. vn. de consangu. & affin.* fertur excommunicatio contra eos, qui scienter matrimonia contrahere cum Monialibus non verentur, & contra Religiosos, & Moniales, & Clericos in sacris constitutos matrimonia contrahentes: & præcipitur ibidem Prælatis Ecclesiarum, vt eos, easue, quos, & quas sibi constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publicè nuncient, vel faciant nunciari, donec separentur, & absolutionem meruerint obtinere.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio non est absolutè reseruata, sed ante separationem non possunt absolui, quia adest occasio proxima, & quia durante tali coniunctione, durat dicta censura: sed & post separationem si fuerant excommunicati denunciati, solus Episcopus poterit eos absoluere: si non fuerant denunciati, poterunt etiam absolui à proprio Confessario, per *gloss. in d. Clem. verbo, obtinere, Barbos. ibid. num. 24. Farinac. q. 238. num. 97.* qui dicunt absolutionem Episcopo

ſcopo reſeruari, *Sanchez lib.7.de matrim.diſp.48. nu.1. Suar.diſp.23.ſect.5.à num.11.Tolet. lib.1. cap. 39. verſ. ſeptima habetur*, qui dicunt eam excommunicationem nulli reſeruari, ſunt enim intelligendi cum prædicta diſtinctione.

Nota ſecundò, quòd ad incurrendam hanc cenſuram, ſufficit matrimonium contractum, etſi non conſummatum, *Suarez num. 20. Sanch. num. 6.* etſi quo ad alias pœnas externi fori requiratur matrimonium conſummatum.

Nota tertiò, quòd dicta Conſtitutio procedit de omni perſona religioſa, etiam militari, dummodò ſit verè, & propriè religioſa, ſcilicet per tria vota eſſentialia, quales ſunt milites Sancti Ioannis, quorum profeſſio irritat ſubſequens matrimonium, ſed etiam irritat matrimonium ratum non conſummatum antecedens, vt *Sanch.de matrim.lib.2.diſp.18.num.8.* non autem continentur Religioſi S. Stephani, vel S. Mauritij, &c. qui vti poſſunt matrimonio, quia iſti non ſunt ſimpliciter, nec propriè Religioſi, *Rot. deciſ. 228. par. 1. poſth.Farinac.* Vnde etiam Religioſi Societatis IESV continentur, qui tria vota propria ſcholarium, vel coadiutorum emiſere, *Sanch.num.17.*

Nota quartò, quòd ab hac pœna excuſat ignorantia etiam craſſa, & ſupina, *Sanch.lib.7.diſp.48. num. 19.*

Nota quintò hanc Conſtitutionem ſolui poſſe diſpenſatione Apoſtolica; poteſt enim Papa concedere Religioſo profeſſo licentiam matrimonium contrahendi habitu dimiſſo, & ad ſæculum redeundi, ſi adſit cauſa maioris publici boni, vt ſi inde futura ſit conuerſio Regni ad Fidem Catholicam, aut aliàs futura ſit auerſio ab illa, & conuerſio populorum ad infidelitatem, ſeu hæreſes, vt *Nauar.in cap.non dicatis 12.q.1. num.49. Abb.in cap.cum ad monaſterium, numer. 21. de ſtat.Mon.Menoch. præſum. 10. num 35.lib.2.* vbi plurimos allegat DD.& refert exempla talis diſpenſationis.

Ex hac Clementina habes etiam matrimonium à Religioſo, vel Religioſa propriè dictis contractum, vel à Clerico in Sacris, eſſe nullius momenti, ratione voti ſolemnis ordinis, vel voti eſſentialis Religionis, vt *c.vn. de voto in 6. & Trident. ſeſſ.24.can 9.* Matrimonia autem contracta ab alijs, qui vota habent ſimplicia caſtitatis, & non ſunt verè, & propriè Religioſi, valida ſunt, quamuis contrahentes grauiter peccent. Ita *cap. vnic.de voto, verſ.reliqui.* Ex quibus ſequitur Religioſos Militares, aliosue, qui non abſolutè tria vota emittunt, ſed limitata, (v.g. caſtitatis, ita vt vxorem non accipiant, ſine conſenſu Magni Magiſtri, vel vt cum vna tantùm, & virgine) matrimonium non poſſunt licitè contrahere contra votum, ſed tamen validè contrahunt, vt *Diana reſol.30.tract.2.tom.2. Suar. de Relig. tom.4.lib.1.cap.4. numer.28.& 29.*

III. Religioſi, & Clerici ordinati in ſacris contrahentes matrimonium, & illud conſummantes, efficiuntur irregulares ob bigamiam ſimilitudinariam; & Moniales contrahentes matrimonium bigamæ efficiuntur, vt non poſſint obtinere gradus, ad quos admittuntur ſolæ virgines Moniales, vt dixi *verbo, Apoſtaſia à Religione, num.6.& verbo, Apoſtaſia ab ordine, numer.4. & Farinacc.loco cit.num.96.*

IV. Religioſi profeſſi, & Clerici in ſacris matrimonium contrahentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & contra eos poteſt procedere Inquiſitor, vt *Simancas cath.inſtit. tit.40.à num.8. ad 12.& Farin.q.138. num.94. & ſeqq.* Quòd ſi id fecerint cum errore in intellectu æſtimantes id licitum contra definitionem *Tridentini Concilij ſeſſ. 24.can.9.* tunc crimen hæreſis formalis, eiuſque pœnas incurrunt, *Farinacc.num.95.ex eod.Triden.*

CAPVT V.

Matrimonium inceſtuoſum contrahentes.

I. EX *Clem.1. de conſangu. & affin.* excommunicatio fertur contra eos, qui in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis matrimonium ab Eccleſia prohibitum ſcienter contrahere non verentur. Et præcipitur Eccleſiarum Prælatis, vt eos tandiù excommunicatos nuncient, vel faciant nunciari, donec ſeparentur, & abſolutionem mereantur obtinere.

Nota, quòd hæc cenſura per ſe loquendo non eſt reſeruata; ſed ſolùm ſecundùm quid, vt dixi ſupra *cap. præced.num.1.* & ſufficit ad eam incurrendam matrimonium contractum etiam non conſummatum, vt dixi *ibidem*: quamuis quoad pœnas alias matrimonij inceſtuoſi requiratur matrimonij conſummatio, vt infra dicam, & de communi teſtatur *Clarus* §. *inceſtus, verſ. hæc autem.*

Nota etiam quòd hanc pœnam non incurrunt qui bona fide cõtraxere in gradu prohibito, etiam ſi superueniente mala fide continuauerint, etiam cum copula. Quia *tex.Clem.* punit cõtractum, non cohabitationem, aut copulam, ſeu acceſſoria contractuum, ita *gl.ibi verbo ſcienter, & multi* quos allegat, & ſequitur *Sanch.li.7. de matr. diſput. 48. num. 20.* & tenet *Ancharan. conſil. 4. numer. 5.*

II. Inceſtas nuptias contrahens vtroque iure fit ipſo facto infamis infamia iuris, ſecundum multos, vt *auth. inceſtas, C. de inceſt. nupt.c. conſanguineorum, 3.q. 4. Farin.q. 149. num. 139. cum allegatis.* Sed alij dicunt hoc verum ſolum de iure Canonico, vt *gloſſ. in d. cap. conſanguineorum, verbo ſub infamiæ. Auus meus deciſ. Pedem. 100. num.3.* Alij verò dicunt requiri ſententiam condemnatoriam, ſicut in alijs publicis Indicijs; ita *Turrecrem. in cap. coniunctiones 35. q.2. cum Lauren. & Archidiac. & Menoch. de arbitr. lib.2. caſu 502.num.54.* Certum illud eſt, ad hanc pœnam infamiæ requiri conſummatum eſſe matrimonium, vt *Clarus loco ſup.cit.*

III. Conſequenter contrahens inceſtas nuptias, & conſummans eſt irregularis, vt *Maiol. lib.5. capit. 39. num.1.* qui tamen ſentit ſecundum ſupradictam opinionem tertio loco relatam, requiri ſententiam condemnatoriam, ſicut in alijs publicis, vel capitalibus criminibus.

IV. Filij quoque nati ex inceſtis nuptijs, ſecundum multos Doctores dicuntur infamia iuris notati, ex *cap. coniunctiones, 35. q. 3.* Sed alij verius contra, dicunt eos non eſſe propriè infames, vt dixi *verbo, inceſtus, in fin.* ſed ſecundum quid, quo ad aliquos ſcilicet effectus. Certè filij nati ex matrimonio bona fide contracto in gradu prohibito in facie Eccleſiæ præuijs denun-

nunciationibus habentur legitimi pro vtroque foro, *cap. fin.* §. *si quis verò, de cland. desp. Sanchez lib.*8. *disput.* 34. *num.*46. *Farinac. q.* 149. *num.* 139. ait communissimam.

V. Adde quòd matrimonium contrahere in gradibus prohibitis præsumentes,carent spe dispensationis consequendæ; idque in eis multo magis locum habet, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausi fuerint: & procedit etiamsi ignoranter id fecerint, sed culpabiliter, eo quòd solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerint. Hæc statuta sunt in Tridentino Concilio *sess.* 24. *de reform. matrim. cap.* 5. *Sanchez lib.*7. *disput.*25.*n.*27. Si autem adhibitæ sint debitæ solemnitates,tunc excusare ignorantiam etiam crassam ait *Sanch. ibid. num.* 27. *&* 28. Alij tamen dicunt requiri bonam fidem, vt *Garz. par.*8. *de benef. cap.*8. *num.* 106. *cum allegatis.* Vnde habemus in dictis casibus incurri speciale impedimentum irritans, quod nisi fuerit expressum in supplicatione, dispensationis gratia super gradibus erit subreptitia, vt *Sanchez lib.* 3. *disput.* 45. *num.* 2. *& seqq.& lib.* 8. *disp.* 25. *num.* 21. *cum seqq.* vbi latè explicat hoc decretum. Et adde quòd si matrimonium fuerit contractum spe facilioris dispensationis, etiam hæc intentio est explicanda in supplicatione, aliàs gratia erit subreptitia. *Sanchez d.disput.* 25. *num.* 22.

Nota quòd pro foro externo, ad euitandas pœnas matrimonij incestuosi ex capite ignorantiæ iuris, & facti, sufficit, vt reus matrimonium probet publicè à se in facie Ecclesiæ contractum, vt supra dixi, addito etiam iuramento, quòd bona fide sic contraxerit, est communis apud *Farinacc. ibi n.* 203. *&* 204. *& facit d. c.fin. in princ. de clan. desp.*

CAPVT VI.

Matrimonij clandestini pœna.

I. EX Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. matr.* Qui aliter quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt,eos Sancta Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, &nullos decernit.

Aduertendum est, quòd ex hoc decreto de facto contrahentes clandestinè,non redduntur inhabiles absolutè ad contrahendum matrimonium, sed solum clandestinè, vt supra contrahendum, vt *Sanch. lib.* 3. *de matrim disp.* 46. *num.* 2. vbi ait sic declaratum à Sacra Congregatione: est contra *Maiol. lib.* 3. *c.*25.§. *crimina imped. matrim. num.*17.

Aduerte secundò, quòd hæc pœna irritationis actus nullam requirit declaratoriam, quia non est propriè pœnalis lex, sed definitiua inducens solemnitatem essentialem, seu formam substantialem: ita *Sanch. lib.* 3. *disp.*53. *num.* 1. Potest tamen reparari hæc nullitas, denuò contrahendo seruata debita forma, vt *Vantius de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus, num.* 36. vide *Sanchez lib.*2. *disp.* 37. *num.*1. *cum ibi allatis.*

II. Filij nati ex matrimonio clandestino, scilicet si non in facie Ecclesiæ, seruata forma prædicta substantiali statura à Concilio Tridentino contractum sit, vel non seruata forma accidentali, id est, non præmissis denunciationibus, cum impedimento irritanti, illegitimi habentur, vt non excuset ignorantia parentum, *cap. fin.* §. *si quis verò, de cland. despon.* & *ibi* vide *Barbos. & Sanch. lib.*3. *disput.* 42. Adde quod ad hanc pœnam non requiritur sententia declaratoria, quia non est propriè pœna, sed defectus conditionis requisitæ, vt filij nati ex matrimonio putatiuo sint legitimi. *Sanch. disput.* 53. *num.*8. *lib.*3.

Nota primò, pro pleniori intelligentia huius materiæ, quod matrimonium celebratum in facie Ecclesiæ, idest coram Parocho, & testibus, vt supra sed sine denunciationibus, validum est, quia non defuit solemnitas, seu forma substantialis. *Verall. decis.* 204. *ver. matrim.num.* 2. *& Rota decis.* 390.*num.*5. *pa.*2. *recent. Seraph. decis.* 1099. *num.* 4. *Buratt.decis.*530. *nu.* 15. *cum declaratione Sacræ Congreg.* In locis autem vbi non est receptum hoc *Trident. decretum, & d. c.fin.de clan.desp.* constitutio non est in vsu (idest de denunciationibus præmittendis) matrimonium contractum publicè coram Parocho, & testibus,secundum consuetudinem regionis, non dicetur clandestinum, ideo non infert pœnas prædictas, vt *Abb. in dict. capit .fin. num.* 9.

Nota secundò, quod matrimonium contractum coram Parocho, & populi, seu plebis multitudine, validum est etiam si non fuerint duo testes specialiter designati, adhuc enim dicetur matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, per *cap. relatum,*2. §. 2.*de testam.* & ita Sacra Congreg. declarauit apud *Barbosam super d. cap.* 24. *Trident. verb. in facie Ecclesiæ,* & tenent *Abb. loco cit. Ruin.consf.*51. *numer.* 15. *vol.* 5. *Verall. decis. cit. num.*2. Sufficit etiam ad validitatem matrimonij, quod Parochus, & testes fuerint præsentes, etiam si inuiti, & non consentientes actui, vt *Sanch.disp.* 39. *num.* 9. *lib.*3. *de matr. Gutier.de matr. cap.*69.*n.*10. *Barbos. alleg.* 32. *numer.* 139. Requiritur tamen ad validitatem matrimonii, quod Parochus, & testes illi fuerint præsentes actui tanquam formaliter adhibiti, non autem sufficit eos casualiter, & per accidens præsentes fuisse, & formaliter adhibitos non fuisse;vt censuit Sacra Congreg. relata à *Gonzal. gloss.* 48. *nu.* 35. *Pont. de matr. lib.*5. *cap.*21. *num.* 4. Dicentur autem adhibiti formaliter,si sint expressè vel tacitè rogati, vt adsint actui; idest aliquo signo externo admoniti, seu aduocati,vt sint testes, seu præsentes contractui, vt explicat *Mantica de coniect. lib.*2.*tit.* 11.*num.* 4. Nam si vir & mulier contraherent coram Parocho, & testibus præsentibus quidem, sed per inde & eo animo contraherent, ac si illi non essent præsentes, eorum scilicet præsentiam non curantes; non dicerentur formaliter adhibiti testes & Parochus; sed præsentes per accidens extitisse, ex *Sacra Cong. & Mantic. locis cit.* ideo matrimonium nullum esset.

Nota tertiò, quod matrimonium contractum in terris hæreticorum,vbi non est libertas Catholicis, seu cum Sacerdotes sint expulsi, vt in Hollandia, Suetia, &c. valet matrimonium contractum sine parocho, sed tamen coram duobus testibus, vt quantum potest,ob-

ser-

seruetur forma Conc. Trid. *Siluius in addit. ad 3. pa. q. 45. a. 5. q. 4. Coninch. disp. 27. dub. 1. num. 11. Francis. Amici. tom. 9. trac. de matrim. disp. 17. sec. 13. num. 134. Layman. tract. de matr. pa. 2. cap. 4. numer. 7.* Qui afferunt declarationem Sacræ Congreg. Ideo non est admittendus in hoc *Præpos. in 3. par. trac. de Sacram. q. 4. de Sacra. matr. dub. 4. num. 14. & 18.* asserens quod cum in Hollandia semel fuerit receptum Concilium Tridentinum non potest subsistere matrimonium sine Parocho; quod si verum esset, catholici nullum possent ibi contrahere matrimonium, quod esset nimis durum, & contra piam mentem Summi Pontificis.

CAPVT VII.

Matrimonij contractus libertatem auferentes.

I. EX Trident. *sess. 24. cap. 9. de reform. matr.* Quia plerumque temporales Domini, ac Magistratus viros, ac mulieres sub eorum iurisdictione degentes minis, & pœnis adigebant cum certis personis matrimonium contrahere, & cum maximè nefarium sit matrimonij libertatem violare, præcepit ibi Sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis, sub anathematis, id est, excommunicationis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.

Amplia primò, vt procedat non solum contra Magistratus sæculares, sed etiam Ecclesiasticos, vt Episcopos. *Suar disp. 23. sect. 7. n. 6. Sanchez lib. 4. disp. 22. n. 10. Barbos. alleg. 50. nu. 174.* vide *Barbos. in Conc. d. c. 9. n. 5.*

Amplia secundò, ex probabili, vt procedat non solum si auferant libertatem, cogendo ad contrahendum cum aliqua persona determinata, sed etiam impediendo, ne cum aliqua determinata persona contrahant; quia verba Concilij latè patent ad vtrunque; & ita tenet *Sanch. ibid n. 8. & 9. Albernoz lib. 4. de arte contract. tit. de sacro Concilio Trident. & Diana resolut. 74. tract. 2. tom. 1.*

Contrarium tamen tenent *Henriq. lib. 11. cap. 6. nu. 5. litt. G. Bonacc. de sacram. matrim. q. 3. punct. 8. num. 34. cum Perez,* & tenet *Corduba q. 171. in fin.* limitans, nisi id fiat in fraudem, vt cum alia determinata persona, contrahant, dum impediuntur cum vna contrahere, & tenent *Gutier. canon. qq. lib. 1. cap. 20. in fin. & Barbos. loco cit. nu. 9.* & hæc est communior.

Limita primò, quod hæc excommunicatio secundum multos Doctores est solum contra eos, qui cogunt sua potestate publica, seu politica externi fori, non autem si priuata, vt œconomica, v. gr. parentes, vel iurisdictione interni fori, vt Parochi: ita *Coninch. de sacram. disput. 28. num. 48. Henriq. Manuel, Molina, & Gutier.* quos allegat & sequitur *Sanch. disp. 22. num. 9.* qui testatur de communi, & tenet *Sayr. lib. 3. de cens. cap. 34. num. 27. Barbos. locis cit. Diana resol. 74. tract. 2. tom. 1.* Sed tamen contraria est satis probabilis, quam tenent *Lopez, & Albernoz apud Sanchez ibi Tolet. lib. 1. cap. 41. §. sexta. Viuald. verb. excom. nulli reser. cap. 62. Nauarr. capit. 27. num. 150. Suar. de censur. disp. 23. sect. 7. num. 6. Marta de iurisd. part. 4. centur. 1. casu 71. num. 23. Filiucc. tract. 14. capit. 6. quæst. 4.*

Limita secundò, vt hoc decretum pœnale intelligatur de coactione graui iniusta, quæ scilicet irritum reddere possit matrimonium auferendo libertatem necessariam, de qua dicam infra, ita *Sanch. disp. 22. num. 7. Henriq. loco citato num. 5. Suar. num. 6. Barbos. vbi supra.*

Limita tertiò, quod hæc excommunicatio nulli est reseruata. *Viuald. Suar. Tolet. & alij sup. cit.*

II. Matrimonium autem contractum metu graui iniustè illato ad effectum contrahendi cum tali persona, nullum est, iure Canonico irritante, *cap. cum locum, & cap. consultationi, de sponsal. Sanchez lib. 4. disp. 14. num. 2. Genuen. in praxi cap. 13. & cap. 87. per tot.* Et procedit etiam si fuerit iuratum; neque iuramentum indiget relaxatione. *Sanchez lib. 4. disp. 20. num. 15. Gutier. Seraph.* & alij, quos allegat, & sequitur *Barbos. in cap. 2. de eo qui cogno. num. 5. & 6.* & procedit etiam si matrimonium fuerit consummatum, quoties copula subsequens non fuit spontanea, scilicet metu purgato facta, sed durante causa metus, *Genuen. ibi num. 7. c. 87. Sanch. dis. 18. num. 9. & 15.* & in dubio copula non censetur in muliere spontanea, *Genuen. ibi. Sanch. nu. 9.* Imò si metus illatio non sit occulta saltem testibus, & Parocho, non potest hodie post Tridentinum reualidari per copulam vel consensum purgato metu, vt declarauit Clem. VIII. apud *Pontium de matr. lib. 4. cap. 14. num 12.* & tenet *Sanch. dis. 18. num. 12. & Rota decis. 265. num. 8. in collec. Farin. de contrac.* Et procedit etiam si metus inferatur ad contrahendum cum persona indeterminata, vt *Pontius ibi num. 14. Sanch. lib. 4. dis. 12. num 20.* cum alijs DD. Quamuis in hoc casu matrimonium validum esse teneant Canonistæ, vt *Præp. in cap. cum locum de spons. nu. 8. & 9. Felin. in cap. in præsentia n. 37. prope fin. de prob. & alij apud Sanch.* & procedit etiam in coactione facta à Magistratu iniustè, id est, quando de iure cogi non debet: nam tunc si excommunicatione, vel carcere, aut similibus modis cogat, matrimonium erit nullum; secus si in casu licito, vt cum alicui promisit, vt de communi *Genuens. d. cap. 13. num. 2.* & tradit *Barbos. in c. requisiuit, de sponsal.* Cauendum est tamen etiam in casu licito à nimia, seu omnimoda coactione, quæ scilicet auferre possit libertatem, seu rationem voluntarij, quia sic matrimonium esset nullum, vt *Barbos. ibi.*

Qualiter autem probetur matrimonium metu contractum fuisse; vide *Rota par. 1. recent. decis. 643. per totam.*

III. Princeps, Magistratus, aut Communitas sine Sedis Apostolicæ licentia faciens leges, statuta, ordinationes, vel decreta auferentia libertatem matrimonij, id est, impedientia contrahere, v. g. cum forensi, vel sine licentia parentum, incurrit in censuras latas contra statuentes contra libertatem Ecclesiasticam, de quibus dixi *verbo Leges cap. 2.* iuxta multos, quos congerit *Diana resol. 74. tract. 2. to. 1.*

CA-

CAPVT VIII.

Matrimonium secundum legitimè contrahentes.

I. EX *l.* 1. *& 2.C.de secun. nup.* Statutæ sunt pœnę contra transeuntes ad secundas nuptias intra annum luctus. Prima est, vt mulier sit ipso iure infamis. Secunda vt non possit dare secundo marito in dotem vltra tertiam partem bonorum suorum. Tertia vt sit incapax omnium, relictorum per vltimam voluntatem & per donationem causa mortis. Quarta, vt priuetur omnibus sibi relictis à primo viro, etiam quo ad vsumfructum.

Sed hæ pœnæ omnes sunt à iure canonico abrogatæ per dictum *Apost. ad Rom. cap. 7. & ad Corinth. 1. c.7.c super illa & c. fin. de sec. nup. Rota dec. 65. in collec. Farin. de contr. Sanch. de matr. lib.7.dis.87.* & Amplia vt procedat hæc correctio, etiam quando mulier nimis festinanter transisset ad secundas nuptias, cum periculo causandæ incertitudinis prolis, eo quod ipsa sit recenter à primo viro grauidata, & hanc sententiam tenent *Abb. in d. cap. fin. num.3. Felin. in capit. ecclesia S. Mariæ num.57. de const. Bal. in l.1. in 2. lect. num 9 C. de sec. nup. Inn. Host. & Io. Andr.* quos allegat & sequitur *Capr. cons. 70. num.* 10. & hanc sententiam veriorem asserit *Rota d. decis. 65. num.6.* contra nonnullos alios DD.

II. Iure ciuili variæ pœnæ sunt inductæ non in odium secundarum nuptiarum, sed fauore filiorū primi matrimonij; ideoque non sunt à iure canonico abrogatæ, sed approbatæ, per *c. cum constet de pign. Innoc.* quem alij canonistæ communiter sequuntur *in d. cap. fin. de sec. nup. Abb. ibi n.3. Sanch. de matr. dis.* 88. *lib.7. Rota d. decis. 65.n.3.*

Prima est, quod vir, aut mulier transiens ad secundas nuptias tenetur reseruare filijs primi matrimonij proprietatem eorum bonorum, quæ accepit ab eorum matre vel patre, vel ab eorum cosanguineis, *per l. fœminæ C. de sec. nup. & auth. in donatione, & auth. lucrum C. eod. tit. Buratt. decis. 82. Sanch. lib. 6. dis.* 40. *&* 41 & hanc pœnam non esse correctam, ait *Sanch. lib. 7. dis.88. n.40. Buratt. ibi.*

Secunda, vt fœmina transiens ad secundas nuptias non possit dare, aut relinquere marito secundo plus quàm reliquerit vni ex filijs primi matrimonij, cui minus reliquit, *l. hac edictali C. de sec. nup.* & hanc pœnam non esse correctam, ait *Sanch. cit. n.* 40.

Tertia est, quòd mater transiens ad secunda vota amittit tutelam filiorum primi matrimonij, *leg. fin. C. quando mult. tut. off.* & peccaret mortaliter non dimittendo tutelam, *Sanch. dis.* 88. *num.* 10. *lib.* 7. & hanc pœnam non esse correctam, ait *Sanch. num.* 41. Adde quod si mater transeat ad secunda vota, antequam petat tutorem filijs pupillis primi matrimonij, incurrit pœnas à iure ciuili statutas contra mulieres nubentes intra annum luctus; de quibus supra dixi *num.* 1. ita *Sanch. ibi numer.* 13. Neque hæc pœna est correcta à iure Canonico, quia merita est ob malam administrationem. *Sanch. numer.41. vbi sup.* Item mulier transiens ad secunda vota priuatur iure educandi filios apud se, *Sanch. num.15. & 16.*

Quarta quod mulier transiens ad secunda vota priuatur officio executoris testamenti, sibi à primo viro relicto: neque hæc pœna est correcta, *Sanch. num.* 42.

Quinta pęna est, vt teneatur rationē reddere de modicis, circa administrationem bonorum, filiorum primi matrimonij, *Sanch. num. 36.*

Sexta est, vt amittat priuilegia primi mariti, quibus vt vidua fruebatur, *Sanch. nu.43. dis. 88. lib.7. de matr.*

Omnes autem istæ pœnæ cessant, si non extent liberi ex primo matrimonio, *Sanchez. disput. 89. num. 34. lib. 7.*

CAPVT I.

Medici non monentes infirmum de Confessione sacramentali facienda.

I. IN *c. cum infirmitas, de pœnitent. & remiss.* præcipitur Medicis vocatis ad infirmos curandos, vt ante omnia, moneant eos & inducant, vt peccata confiteantur: quòd si medici huic ordinationi contrauenerint, tandiù ab ingressu Ecclesiæ arceantur, donec pro transgressione hac satisfecerint competenter. Hæc censura interdicti ab ingressu Ecclesiæ non est latæ, sed ferendæ sententiæ, *gloss. ibi verbo, arceantur. Abb. num.5. Barsbos. num.8.*

Sed ex Bulla Pij V. 3. incipit, *Supra gregem*, statutum est, vt Medici post monitionem supra dictam, vltra tres dies non visitent infirmum, nisi per fidem Confessarij eisdem constiterit de confessione facta, vel nisi Confessor infirmo ad confessionem faciendam longius tempus prorogauerit. Quòd si quis Medicorum hæc non obseruauerit, vltra pœnas in præfata decretali contentas, quas incurrere eos declarat, perpetuo sint infames, & gradu medicinæ omnino priuentur, & à Collegio Medicorum eijciantur: Item statuit, vt Medici, quando doctorantur, vel medendi licentia datur, iurent hæc obseruare, neque admittantur ad curandum, nisi tali præstito iuramento: aliàs Collegia, seu Vniuersitates ad Doctoratum admittentes, vel licentiam dantes absque tali iuramento, pœnam priuationis facultatis doctorandi incurrant: quæ pœna videtur esse latæ sententiæ ob verbum *incurrant*, vt *infra* dicam.

Similiter dices hodie, Medicos contrauenientes incurrere ipso facto interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ob illam particulam *incurrere declaramus*, quæ sunt præsentis temporis, & significant canonem latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam verbo reuertatur, num.* 145. *C. de reuoc. donat.* vbi plures allegat, & *num.* 147. ait esse magis communem. Tamen quia hæc Constitutio innouat prædictam Constitutionem Innocentij Tertij quæ abierat in desuetudinem; & non est inducenda legum correctio, nisi expresse constet; & quia illa verba pati possunt hunc etiam sensum ferendæ sententiæ, cum non adsit particula, ipso facto incurrere declaramus, sed solum *incurrere declaramus*; quo casu multi dicunt non censeri canonem latæ sententiæ, vt *Abbas, Ioan. Andr. Gemin. & Pauin. apud Tiraquell. numer.* 146. ido puto nec hodie esse hanc pœnam latæ sententiæ.

De pœ-

De pœna autem infamiæ certum mihi videtur esse latæ sententiæ, scilicet iuris infamiam ipso facto tunc incurri; quod tenet *Scortia in select. constit. theorem. 215. in princip.* vnde infert eos inhabiles esse ad dignitates, & ad ferendum testimonium, & similia: & facit, quia passim iura sic loquentia intelliguntur à Doctoribus de infamia ipso facto incurrenda, vt *c. felicis, de pœnis in 6. ibid. Doctores, & l. 1. C. de secundis nupt. ibid. Bal. col. 1. super verbo, sit infamis, & ibi Decius col. 3. not. 5. & l. si qua mulier, C. ad Tertull. ibi Bal. verb. sit infamis,* & latè *Tiraquell. in l. si vnquam verbo reuertatur, numer. 180. cum alijs Doctoribus.*

De pœna priuationis gradus Medicinæ similiter æstimo esse latæ sententiæ, quia particula *omnino* iuncta verbo futuri temporis *priuetur*, est latæ sententiæ. *Auth. de non de eligen. sec. nub. §. 1. ibi, omninò priuari, Tiraq. loc. ci. n. 17. &* latius *n. 76.* & cũ transgressor sit effectus ipso iure infamis, consequenter est ipso iure deiectus à gradu medicinæ, scilicet magisterij, seu doctoratus; doctoratus enim est dignitas, vt docet *Abb. in d. c. quanto, nu. 1.* & communem testatur *Io. Anan. in d. c. quanto, & Felin ibi num. 1* & magis communem, ait *Bonus de Curtili tract. de nobilit. par. 3. n. 99.* Et quod Doctor in artibus dicatur habere dignitatem, ait *gloss. in l. lege Iulia, ff. ad l. Iuliam de vi pub.* Et præcisè de Doctore in medicina docent habere dignitatem, *Bartol. in l. omnes 49. num. 3. C. de decur. lib. 10. Bonus de Curtili, n. 155. Felin in cap. 1. num. 4. de Iudæis,* qui plures allegat pro hac sententia: & etiam si aliqui contrarium teneant, saltem illud concedunt, talem doctoratus, seu magisterij gradum honorem continere, vt tenent ij, quos allegat *Felin. in cap. quanto, n. 1. de Magistris, & Bon. de Curtili loco cit. n. 99.* & hoc sufficit, quia infamia iuris priuat, seu deijcit ipso iure à dignitate, & ab honore habito, non solum repellit ab habendo, vt *l. infamia, 8. C. de decur. lib. 10. ibi gloss. & Io. de Plat.* & plures allegat *Garz. de benefic. pa. 7. c. 8. nu. 34.* & quod infamis non possit esse Doctor, ait *Bart. in prima Const. Codicis, §. hæc quæ. Tiraquell. de nobilit. cap. 30. n. 1.*

Limita prædictam pœnalem Constitutionem, vt secundùm magis communem solùm procedat in morbis periculosis actu, vel cùm periculosos efficiendos esse Medicus iudicat: secus vbi omni periculo carent, vt apud *Barbos. in d. c. cum infirmitas, num. 4. Diana resol. 93. tract. 4. tom. 2.*

Limita secundò, vt non teneatur post tres dies deserere infirmum, si obstinatè nolit confiteri, & sine graui eius periculo deseri à Medico non possit, vt *Sanch. lib. 3. in decal. c. 16. num. 12. Suar. de Pœnit. disp. 35. sect. 3. num. 5.* & de communi testatur *Scortia loco cit. theorem. 215. §. docet.*

Limita tertiò, vt non procedat ea obligatio monendi infirmum, quando paulò ante infirmitatem confessus fuerat. *Beija resp. 2. pag. 27. par. 1.*

Limita quartò, vt satisfaciat Medicus monendo Parochum, vel domesticos infirmi, qui eius curam gerunt, vt faciant eum confiteri. *Scortia dicto theorem. 215. §. similiter, cum Caiet. & Nauarro.*

Limita quintò, vt non procedant istæ pœnæ, vbi, & quatenus ea Constitutio fuerit desueta, vt *Suar. loco cit. Sanch. n. 10. Scortia loco cit. §. denique. Diana resol. 93. §. dico quinto.* Medius ratione delicti in arte medendi potest coram laico iudice conueniri, *Pilaia dec. can. li. 1. dec. 11. n. 84. to. 1.*

CAPVT I.

Membrorum mutilatio, vel debilitatio,

EXcommunicationem sæpè incurrunt mutilantes, vel debilitantes in casibus, de quibus dixi suis locis, *verbo, iniuria. verbo Maiestatis læsæ, verbo, Curia.*

Irregularitatem incurrunt mutilantes membra alteri, vel sibi, aut maiorem partem membri, voluntariè, aut culpabiliter, idest extra casum necessitatis, eodem modo, sicut occidens, vt *cap. si euangelia, 55. dist. c. 1. de Cler. pugn. in duello cap. vlt. de homicid. in 6. Clem. vn. eod. tit. ibi gloss. verbo, mutilat. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 15. num. 15. Molina trac. 3. disp. 69. num. 2 Auila par. 7. disp. 5. sect. 1. dub. 1. Bonacc. de irreg. q. 4. punct. 8. numer. 9. & 12. Couarr. in Clem. si furiosus de homic. pa. 3. in prin. num. 8. vers. 4.* qui asserit mutilantem tres etiam præcipuos digitos alicui, non esse irregularem: idem tenet *Tolet. lib. 1. cap. 76. num. 3. verb. qui ergo, Candid. tom. 4. dis. q. 4. dub. 32.* per doctrinam *Barbos. in l. publicorum num. 13. in fin. ff. de pub. iud. Bernard. Diaz in praxi cap. 102.* Et amplia vt procedat etiam in cooperante ad mutilationem, *Molina disp. 70. num. 16. Henriq. lib. 4. c. 8. num. 4.*

Amplia secundò, vt mutilans sibi partem membri, sine necessitate, fiat irregularis, etiam si non sit maior pars membri, vt si ex ira mutilet sibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti, aut vnum testiculum. *cap. qui partem, 55. dist. capit. significauit de corp. vit. Molina disput. 70. numer. 16. Tolet. lib. 1. c. 63. num. 8. Layman. lib. 3. tract. de homic. cap. 11. numer. 3.* An autem hæc ampliatio procedat, etiam si delictum sit occultum, dubia est quæstio; aliqui enim affirmant, *gloss. in cap. fin. de corp. vit. Sayr. lib. 7. cap. 7. num. 12. Suar. disp. 51. de irregul. sect. 2. num. 7. & 8. Garzias p. 7. c. 12. n. 5. de benef.* Alij autem negant, vt *Vgol. de irreg. c. 51. n. 7. & c. 52. n. 5. Barbos. de potest. Episc. alleg. 42. num. 12. Hostien. Butr. Cardin. & Abb. in d. capit. fin.* & alij apud *Garziam num. 6.* & hæc est magis communis. Et procedit dicta ampliatio etiam in permittente se castrari ob quamcunque causam etiam ex causa cantus, excepta tantum causa necessitatis ob ægritudinem. *c. si quis à Medicis, c. si quis pro ægritudine 55. dist. c. significauit. c. ex parte il primo, & il secondo. de corp. vit. Menoch. de arbitr. casu 570. num. 14. Sayr. in Claui reg. lib. 7. c. 9. n. 28. §. primò si communes; Laym. de homic. loc. cit. c. 1. n. 2. in fin. Tanner. to. 3. dis. 4. q. 8. dub. 1. n. 101. Dian. resol. 38. tr. 5. miscell. to. 2. Bonac. de irregul. dis. 7. quæstion. 2. punct. 2. num. 34.* debet tamen esse causa infirmitatis curandæ, quæ sit cum periculo vitæ, vt *Farinacc. q. 128. num. 32.* vel saltem grauissimi morbi longi & aliàs incurabilis, vt *lepræ. c. ex parte il secondo supra cit. Farin. ibi.*

De mutilante, aut vulnerante seipsum, vide plura supra *verbo, Manus.*

An debilitans membrum alicui, v.g. excœcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo, non abscindendo crura, efficiatur irregularis

laris, tres sunt sententiæ. Prima asserit effici irregularem; ita *Sylu. verbo homic. 3. q. 3. Angel. homic. 5. num. 5. Tabiena verbo, Irregular. 3. numer. 26. Abb. in c. cùm illorum, num. 8. de sent. excommun. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 50. num. 7. Graff. lib. 2. cap. 62. num. 3. Cardin. in c. 1. qui Cler. vel vou.* vbi ait hoc verum, quando debilitatus effectus est irregularis; & ratio istorum, quia paria sunt non esse, vel esse inutile. Secunda sententia communis ait non effici irregularem, *Nauarr cap. 27. num. 223. Molina tract. 3. disp. 68. Sayr. lib. 6. cap. 15. num. 6. Abb.* sibi contrarius *in c. de Diacono, numer. 9. qui Cler. vel vou. Felin. Calder. Præp. Villad. Auf. & alij apud Sayr. ibi,* & sequitur *Bonacc. de irregul. q. 4. punct. 8. n. 11.* cum alijs, & communem ait *Vgolin. de irregular. cap. 4. §. 6. num. 1. vers. quid igitur,* quia nullo iure est cautum. Tertia sententia media, cui adhæreo, quòd si talis sit debilitatio, vt inde postea necesse sit venire ad truncationem erit debilitans irregularis, *Suar. disp. 44. sect. 2. num. 11.* qui ita intelligit Doctores allegatos pro secunda sententia.

Dubius de mutilatione an debeat se censere irregularem? *Sanch.* negat, *lib. 1. in decal. cap. 10. numer. 49.* Sed communis affirmat, vt *Sayr. lib. 6. cap. 2. num. 16. de censur. Reginal. lib. 30. num. 12. Bonacc. de irregul. q. 1. punct. 4. numer. 3.* & alij apud illos.

Dispensare autem super irregularitate ex mutilatione, si casus sit occultus, potest Episcopus, etiam si sit voluntaria mutilatio (si tamen ex delicto sit) vigore *Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6. Barbos. allegat. 39. num. 49. Garz. par. 7. cap. 11. num. 29.* Si autem sit publica voluntaria, non potest Episcopus dispensare ad recipiendos ordines, vel beneficium curatum obtinendum, sicut de homicidio diximus; ita habetur in *c. 1. de Cler. pugn. in duello, Nauarr. cap. 27. num. 20. Roder. qq. regul. 24. num. 10. tom. 1.* Sed ad minores iam susceptos exercendos, & beneficium simplex obtinendum, potest Episcopus dispensare de iure communi, vt de magis communi *Garz. nu. 26. & 29.* nisi quando quis seipsum mutilauit, aut sua culpa ab alio mutilatus est, & membrum non est occultum, sed notoria mutilatio, tunc enim solus Papa dispensat, *cap. significauit, de corp. vit. Couarr. in Clem si furiosus, par. 1. numer. 7. Molina disp. 70. in fin. tract. 3. Tolet. lib. 1. cap. 63. §. vltima regula, Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 4.* Si autem sit occultum membrum, seu non patens omnibus; tunc Episcopus dispensare potest, vt ministret in susceptis, excepto Altaris ministerio, *Auil. par. 7. disp. 3. dub. 2. concl. 2. cum Angelo, Sylu. Henriq.* & tenet *Tabien. verb. corpore vitiatus, cum Hostien. Sayr. lib. 6. cap. 7. num. 14.*

CAPVT I.

Missarum onera recipientes contra formam decreti Sacræ Congregationis Concilij.

I. EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini *de celebratione Missarum,* edito *anno 1625. die 21. Iunij,* & habetur in Bullario Constit. 43. SS. D.N. Papæ Vrbani VIII. pecuniæ, & alia bona mobilia relicta locis, vel Vniuersitatibus pijs, tàm Ecclesiasticis, quàm sæcularibus, atque illarum personis, cum onere perpetuo Missarum, debent sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, à die realis acquisitionis statim deponi pœnes ædem sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimùm inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur. Quòd si dicta bona immobilia, cum licentia Sedis Apostolicæ deinceps alienari contigerit, pretium eorumdem sub eadem pœna interdicti, vt supra incurrendi deponi, atque in alijs bonis stabilibus fructiferis, cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debet.

Item in eodem decreto sublata est Episcopis, & Generalibus Religionum facultas reducendi onera missarum celebrandarum (scilicet restringendi ad minorem quantitatem) si talia onera sint imposita post Concilij Tridentini decretum, vel etiam ante illud, sed in limine fundationis imposita. Et istis casibus facultas reducendi Sedi Apostolicæ reseruata est: & in hac tantùm parte est derogatum decreto, seu facultati concessæ à *Tridentino Concilio, sess. 25. cap. 4. reform.* vt benè notat *Lezana to. 4. de priuil. Regul. verb. Missa, n. 32. cum Naldo, & Barbos.*

Quia in re nota cum *Genuen. prac. q. 390.* quòd onus certi numeri missarum singulis ver. g. hebdomadis celebrandarum, inducitur ex obseruantia, & præscriptione decennali, præsumptiuè, idest nisi contrarium probetur ex instrumento fundationis, *per l. cùm de in rem verso, ff. de vsur. & c. seruitium, & ibi gl. 18. q. 2.* idque præsertim fauore animæ, *ita Genuen. ibi.*

Nota secundò ex *d. Triden. decreto,* reductionem aliquando concedi iure speciali ex gratia, quando scilicet nimium excreuit numerus missarum celebrandarum, vt illi satisfieri non possit. Aliquando autem reductio de iure communi ex iustitia competit ex præsumpta voluntate testatoris, & ne Ecclesia detrimentum patiatur iniustè, videlicet quando certi redditus, seu bona fructifera sunt assignata à testatore, seu fundatore, quæ ab initio, vel ex cursu temporis sunt adeò diminuta, vt non sufficiant tali oneri adimplendo; dummodò ea diminutio, seu iactura redditùum non sit facta cum vtilitate Ecclesiæ illius, *Castropal. tom. 2. tract. 13. disp. 1. pun. 6. num. 23.* Non enim est iusta causa reductionis, si bona à fundatore assignata consumpta sint in vtilitatem Ecclesiæ, ver. gr. pro reparatione fabricæ. Sed si à præteritis beneficiatis bona fuerunt consumpta in propriam ipsorum vtilitatem; moderni beneficiati non tenentur illud onus sustinere, nisi pro quantitate redditùum remanentium: cùm enim non sentiant commodum ex tali legato, non debent sentire incommodum, *cap. qui sentit, 55. de reg. iur. in 6. l. secundum naturam, ff. cod. ita Genuen. in praxi, cap. 47. num. 4. cum Butr. & Abb.* Sed neque est iusta causa reductionis concedendæ, si beneficiatus volens seruire per substitutum, seu vicarium; necesse habeat omnes redditus illi relinquere, pro illius iusto stipendio, & nihil sibi remaneat, nam sibi imputet, cùm obligatio deseruiendi ipsi principaliter incumbat; benè tamen deducere potest à ratione sui redditus, seu iusti stipendij, id quòd necessarium est pro

manu-

manutentione capellæ, & altaris, & pro Clerico, qui inseruiat celebranti: hæc docent *Abb in cap. vt quisque de vit. & hon. Cleric. per illum text. & Felin. in cap. ad aures de rescr. Cassad. decis 9. de præb.*

Præterea statutum est in eodem decreto, & prohibitum omnibus Vniuersitatibus, & omnibus, & singulis Ecclesiarum, & piorum locorum, tàm sæcularium, quàm Regularium Superioribus, & alijs, ad quos pertinet, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum; sæculares quidem, nisi cum Episcopi, vel eius Vicarij generalis licentia: Regulares verò, nisi cum Generalis, vel Prouincialis licentia in scriptis, & gratis concedendá. Alioquin sæculares transgressores ab ingressu Ecclesiæ interdictum incurrant eo ipso: Regulares autem pœnam priuationis suorum officiorum, & inhabilitatis ad ea, vel alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrant, absque alia declaratione.

Amplia prædicta, quòd licet decretum videatur loqui solùm de Vniuersitatibus, & locis pijs, earumque personis, tamen procedit etiam de particularibus personis, vt si relinquantur bona priuato alicui pro onere perpetuo Missarum: ita declarauit Sacra Congregatio vt patet in declarationibus impressis editis ad dictum Decretum, §. 15. & refert *Bonac. tract. de interdict. particul. q. 2. pun. 11. numer. 15.*

Idem dicendum si testator grauet hæredes ad soluendum certum stipendium Sacerdoti per eos eligendo, qui teneatur perpetuò celebrare certis diebus; quia talis electus non potest illud onus suscipere sine licentia Ordinarij, etiam si ipse solùm vita sua durante onus suscipiat; quia quod datur ad vitam dicitur perpetuò dari, *gloss. in Clement. 1. ver. eius, de rebus Eccles. non alienan.*

Limita hoc decretum, vt non censeatur obstare, quo minus is, qui donauit bona cum onere missarum, possit illud onus reducere, seu minuere, vel penitùs relaxare, quia licet promissio ista de missis celebrandis respiciat piam causam, tamen non Deo, sed ipsi homini, qui pecuniam dedit facta est, & tanquam humanus contractus, ab illius acceptatione, & consensu dependet; vt *Sanch. de matr. lib. 1. disp. 6. numer. 16.* cum magis communi sententia.

Item aduerte circa illud Decretum §. 8. quod licet ibi præceperit Sacra Congregatio, ne prædicti accipiant eleemosynas manuales pro Missis celebrandis, si habeant onera similia, seu obligationes Missarum, nisi prius anterioribus satisfecerint; vtque capsulas auferant ab Ecclesijs inscriptioné habentes illam, *Eleemosyna pro Missis*, vel similem, sub ijsdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur: tamen eadem Sacra Congregatio hoc posterius capitulum sic explicauit in dictis declarationibus, non prohiberi prædictis, onera habentem Missarum, nouas accipere eleemosynas pro missis, si infra modicum tempus possit omnibus satisfacere, vel si dans eleemosynam posteriorem, sciat onera præcedentia, & consentiat dilationi: & temperauit pœnam eidem decreto insertam, ita vt pœna interdicti, seu priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum, & inhabilitatis, non incurratur in istis duobus casibus, id est ob nouas eleemosynas manuales receptas in præiudicium anteriorum, vel ob capsulas expositas; sed solum in casibus in primo, & secundo numero supra relatis: & ita *Bonac. num. 12.*

Si autem quæras, quod dicatur modicum tempus ad satisfaciendum anterioribus Missarum obligationibus concessum? Respondeo arbitrio prudentis definiendum, *l. si ita quis 135. §. Seia cauit. ff. de verb. oblig. Menoch. de arbitrar. casu 33. num. 2.* nam obligatio pura dandi, vel faciendi aliquam moralam admittit, *l. continuus, 137. §. 2. ff. de verbor. obligat. l. si debitori, ibi gloss. verbo, indultum, ff. de iudic.* æstimo autem spacium octo, vel decem dierum, & non vltra indulgendum esse, per ea, quæ habent Doctores, quos allegat *Diana resol. 27. tract. 14. de celebrat. Missar. tom. 1.* Alij tamen extendunt modicum hoc tempus ad quindecim dies, vt *Diana ibi, Bonac. de Sacr. Missæ, q. vlt. punct. 8. numer. 17.* nisi missa sit dicenda pro aliqua causa, quæ talem moram non admittat, vt si pro præsenti infirmitate, vel pro expeditione felici alicuius negocij, & similibus.

An autem hoc Decretum procedat etiam de relictis cum onere Missarum, non quidem perpetuò, sed tamen ad longum tempus, vt ad decennium, vel vltra. Respondeo mihi videri, quoad pœnas in eo latas non procedere; per ea, quæ dixi *p. 1. cap. 9.* Cæterùm pecunias cum tali onere relictas collocandas esse, quia ex earum fructibus illud onus sustinendum est, & suppeditare debent fructus duraturos ad longum tempus; & annui redditus duraturi ad decennium, vel vltra, æquiparantur rei immobili, vt *Clem. 1 de reb. Eccles. non alien. Sanch. in decal. lib. 7. cap. 26. num. 36. & 39.*

IV. Adde quòd alienans pecunias relictas cum onere perpetuo missarum, illas expendendo, & non collocando, vel alienans alia bona cum tali onere relicta, sine beneplacito Apostolico, incurrit etiam in pœnas latas in *Extrauagan. Ambitiosæ,* de quibus dixi *verbo Alienatio, cap. 1.*

CAPVT II.

Missam celebrans, & Sacramentum non sumens.

I. IN *cap. relatum, de consecr. dist. 2.* quicunque Sacerdos diuino Altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Certum est, hanc censuram esse latæ sententiæ, vt patet ex illa particula, *repulsum se nouerit*, quæ est præsentis temporis. Sed dubitant Doctores, quænam sit ista censura. Aliqui putant esse suspensionem à Missæ sacrificio; alij intelligunt esse excommunicationem minorem, alij maiorem. Vide *Bonacc. de cens. in part. dis. 3. q. 3. punc. 3. n. 1. & seqq* Sed cùm ille canon sit *Concilij Toletani 12. c. 5.* atque ideò sit statutum Concilij Prouincialis, & non œcumenici, non debuit recenseri inter censuras iuris communis. Vnde viderint Hispani ex obseruantia subsecuta, quænam fuerit ista censura. Quare cautè legendus, *Maiolus lib. 3. cap. 16. num. 2.* qui

ait Sacerdotem celebrantem,& non sumentem,esse ipso iure excommunicatum: non enim est hoc vniuersaliter verum. Sed fortè in Hispania procedit in prouincia Toletana.

Verùm est, grauissimum peccatum sacrilegij incurrere Sacerdotem ex prædicta omissione, vt patet ex rubrica Missalis Rom. tit. de defectibus in ministerio ipso occurrentibus, §. 4. quia pertinet ad essentiam sacrificij tanquam pars illius integralis, secundùm probabiliorem sententiam, *Suar. de Sacram. disp. 75. sect. 5. §. dico secundo, & §. vna verò*; vel vt alij volunt magis communiter, intrinsecè pertinet ad essentiam sacrificij, vt pars essentialis, quod tenet *S. August. 16. de Ciuit. c. 5. Sot. in 4. dist. 13. q. 1. art. 4. Angel. verbo, Eucharistia, 3. num. 1. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 19. q. 1. in fin.* & plures, allegat, & sequitur *Bonaccina de Sacrif. Missæ, punct. 2. num. 6.* & idem tenet *Concil. Tolet. in d. cap. relatum*, & quia est præceptum Diuinum de tali sumptione, vt *S. Thomas 3. par. q. 80. ar. 12. Azor. loco cit.*

CAPVT III.

Missam Sacerdos non perficiens.

ZAcharias Papa in Synodo Romana, *cap. 14.* quod habetur in *c. nullus Episcopus, de consecrat. dist. 1.* statuit, vt cum Sacerdos ingressus fuerit ad Missarum solemnia celebranda, nisi passio aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Sacerdote Missarum solemnia suppleantur; sed qui initium posuit, suppleat vsque ad finem,& subdit. Si quis verò præsumpserit præter quod posuimus agere, à Sacro Corpore, & Sanguine Domini IESV Christi, sit suspensus.

Hanc suspensionem esse latæ sententiæ certum mihi est ex doctrina, quam ponit *Tiraq. in l. si vnquam, ver. reuertatur, num. 184. C. de reuoc. don.* cum multis Doctoribus, quos allegat: quia si verbum *sit*, iungatur participio præteriti temporis, sine dubio est canon latæ sententiæ, vt sit excommunicatus, sit priuatus, ita hic sit suspensus.

Sed quæres, quæ sit ista censura suspensionis? Respondeo: aliqui dicunt esse suspensionem partialem à diuinis, idest à celebratione sola Missarum, *Sayr. lib. 4. cap. 15. numer. 1. Filiucc. de suspens. num. 104. Nauarr. Miscellan. 86. de orat. Bernard. Diaz cap. 46. praxis.* Alij dicunt esse excommunicationem minorem partialem, id est à receptione communionis: ita *Archid. hic, & Armill. verbo Missa, num. 12.* Alij verò dicunt esse excommunicationem maiorem latæ sententiæ; ita *Paludan. in 4. dist. 11. qu. 1. artic. 2. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 16. §. ex ijs igitur. Marius Alter. tom. 2. tract. de suspens. disp. 11. cap. 3. col. 2. & 3.* & hæc est vera sententia, quam tenet *Rota diuers. par. 1. decis. 426. num. 6.* vbi decidit collationem beneficij factam huiusmodi Sacerdoti nullam esse, quia nomen, *suspensionis*, sæpè in antiquis Decretis significat excommunicationem. Sed prima sententia verior est, quia magis adhæret literæ textus, à qua in pœnis non est recedendum.

Hæc autem suspensio nulli est reseruata, vt ibi apparet: illam autem incurrit etiam Episcopus, quia ibi etiam sunt Episcopi nominati, vnde non suffragatur cis *cap. vbi periculum, de sent. excommun. in 6.*

CAPVT IV.

Missam celebrans, aut Communionem sumens Sacerdos sine Stola, alijsque ornamentis.

IN *c. Ecclesiastica, 23. distin.* quod desumitur ex *Concilio Bracaren. 3. c. 3.* habetur, quòd cum Sacerdotis, in sui ordinatione, orario, seu Stola vterque humerus ambiatur, propterea modis omnibus conuenit, vt cùm Sacerdos ad solemnia Missarum accedit, aut per se, Deo sacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini sumpturus, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumseptus, ita vt de vno, eodemque orario ceruicem pariter, & vtrumque humerum premens, signum in suo pectore præparet Crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiaceat.

Amplia, quòd hoc procedit etiam, quando Sacerdos laicam communionem est suscepturus, extra Missarum scilicet celebrationem, ver. gr. in infirmitate, *gloss. ibid. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 28. q. 12. Nald. verbo, Missa, num. 6. Homobon. tract. 4. exam. par. 1. cap 11. qu. 106.* Sed contra est hodie (vt dicam infra) magis communis.

Amplia secundò, quòd hæc excommunicatio est latæ sententiæ, propter verbum, *subiaceat*, quod non indiget facto Iudicis, *Abb. in cap. si diligenti, de foro compet. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, numer. 148.* & probatur ex *c. si quis suadente, 17. q. 4.* vbi eadem sunt verba, & ita communiter intelliguntur de canone latæ sententiæ, quamuis hic contrarium teneant *Archid. & Turrecr. in fin.*

Limita hunc canonem, quòd cum sit Concilij Prouincialis, non ligat nisi in sua Prouincia; obligatio tamen celebrandi Missas cum Stola est Ecclesiæ vniuersalis, ita vt mortaliter peccet Sacerdos Missam celebrans sine Stola, *Suar. de Sacram. disput. 82. sect. 3. in princ. cum Palud. Syluest. & Nauar.* ob consuetudinem, & ritum Ecclesiæ vniuersalis.

Limita secundo, quòd in casu necessitatis præcepti Ecclesiæ, si desit Stola, posset Sacerdos vti aliquo manipulo benedicto pro Stola, *Nauarr. cap. 25. numer. 84. Azor. c. 28. q. 9. Eman. Sà, verbo, Missa, num. 9. Layman lib. 5. tit. de sacrif. Missæ, cap. 6. num. 17.*

Limita tertiò, quòd hodie non peccat Sacerdos, si laicam sumens communionem, Stolam non gestet, *Suar. sect. 3. in princ.* imò absolutè nullum inesse peccatum ait *Turrecr. ibi, & Azor. q. 12. Gauant. in rub. Miss. tom. 1. par. 4. tit. 8. num. 7. Diana resol. 20 tract. de celebr. Miss. 14. tom. 1.*

CAPVT V.

Missas plures celebrans eadem die.

I. PEccat grauiter Missas plures celebrans in eadem die: semel enim celebrare posse Sacerdotem

rem duntaxat in die habetur, *c.sufficit de consecr. dist.1. cap. te referente, cap. consuluisti, de celebratione Missar.* excipitur dies Natalis Domini, & casus necessitatis, *d.cap.consuluisti:* vide *Suar.disp.80.de sacra. sect.3. Coninch. q.83.de sacram.art.2.dub.3.Layman.lib.5.tract.de sacrif.Missæ, cap.4.num.6. Diaz in praxi cap.35.*

Et nota, quòd in dicta die Sacerdos potest, sed non tenetur omnes tres Missas celebrare, vt probat *Nauar. cons.1.de celebr.Miss.Bonaccina de Sacrif.missæ, pun.11. num.10. cum alijs Auctor.*

Excipe etiam casum dispensationis Apostolicæ, ex causa rationabili; vnde Leo Papa III. legitur aliquando septies, vel nonies in vna die celebrasse ad implorandum Diuinum auxilium in magnis afflictionibus, vt apud Baronium, *annal.tom.9. anno D.816.pag.635.* Imò olim ante has decretales, liberum fuisse cuilibet Sacerdoti quot vellet pro sua deuotione eadem die missas celebrare, ostendit *Baron. annal. tom. 10. anno Christi 940. in fin. authoribus, & exemplis.*

II. Quidam putant Sacerdotem Missam iterantem eadem die, hoc ipso esse irregularem, vt *Maiol.* tenet *lib.3. cap.15. §.propterea, in fin.* Sed nullo iure id probat, & irregularitas non est asserenda, vbi non est iure expressa, *cap is qui de sent.excomm.in 6.*

III. Tamen si esset de hoc crimine diffamatus, esset irregularis aliquo modo impropriè, quatenus ratione scandali celebrare non posset licitè, ob infamiam facti.

IV. Quòd si esset sententia Iudicis condemnatus, quòd malitiosè, seu dolosè celebrasset, id est, non ex ignorantia; puto eum effici infamem infamia iuris, & consequenter irregularem verè, & propriè; quia damnatus de crimine publico est à iure notatus infamia, *l.1. §. qui in iudicio, ff.de his, qui not infam.cap.infames, §.porrò, 3. q.7.* At hoc crimen, de quo agimus, est crimen publicum, quia omnis grauis iniuria contra Religionem, est crimen publicum, vt *Clar.q.1.praxis crimin.*& quia de iure Canonico omne crimen dolum cõtinens est crimen publicum infamans lata sententia condemnatoria; *Angel. verbo crimen, q 6.Syluest. q.3. Castrus de iusta hæret.punit.cap 9.post princ.Aret.instit.de o suspect.tut.§.suspectus, gloss. in c. infames cit. Sanch. in pus.lib.6.cap.3. dub. 6. num.14.*

Item si esset condemnatus, quòd bis vna die celebrasset ob lucrum, seu eleemosynam acquirendam, vt communiter contingit; tunc multò certiùs censeretur notatus infamia iuris, & irregularis effectus ratione vitij simoniæ, quod est grauissimum, vt *Suar. tom.1. de relig.tract.vlt.cap.56.num.21.* & alij, quos adduxi *verb. Simonia, c. 1.* Vnde *Genuen. in praxi c. 64. in addit.*ait, eo casu grauiùs esse puniendum, scilicet pœna triremium. Et hac quidem pœna damnatus incurrit, hoc titulo specialiter, infamiæ pœnam, & consequenter irregularitatem ex genere pœnæ in causa famosa, sicut olim damnati in metallum, vel deportati, per *l.ad tempus, C.ex quib.caus.infam.irrog. l. capitalium, ibi gloss.ff. de pœnis, & l. quidam, ibi glos.ff. eod.* cùm damnatio ad triremes successerit in locum istarum pœnarum, *Foller.par.2.praxis cap.9.num.9. Diaz in praxi c. 146. numer.3. Salzedo ad Diaz.cap.140.praxis, §.sic equidem.* Et remanet infamis etiam à triremibus postealiberatus, v.g. peracto tempore, per *d.l.ad tempus.* Et quamuis *Salzedo ad Diaz d.cap.146.in fin.* dicat cum ijs solere aliquando dispensari, tamen non puto posse Episcopum in casu nostro dispensare, quia hoc sacrilegij crimen, vel etiam simoniæ, est grauius adulterio; ideò Episcopus non potest dispensare, per *cap. at si Clerici, §.de adulterijs, de Iudic. Abb.in c.cùm te, numer.15 de re iudic. Bernard. Diaz in praxi, cap 88. num.4. Vgolin. de irregul.cap.6. §. 5. num.3.*

Imò hodie generaliter procedere videtur ex decreto Vrbani VIII. in Sacra Congregatione Sancti Officij prolato, anno 1635. mense Aprilis, quo statuit vt super infamia, & irregularitate contracta ex pœna triremium, si actu remiges fuerunt, solus Papa possit dispensare, & ita obseruari mandauit in omnibus Tribunalibus. Sed hoc Decretum, seu interlocutio Papæ cum non fuerit declaratiuum iuris communis, neque illi conforme, neque editum more solito constitutionum, neque insertum in corpore iuris, non habet vim legis, neque derogat, neque ligat extra Tribunal Sancti Officij, vt *Bart. in l.3. C.de leg.& const prin.Bal.l.3. C.eod. num. 3.* ibique *Castr. & Salic. Host. in capit.in causis, de sent.& re iud.* ibi *Abb.nu.4. & addit.ad Abb. ibi lit. B. cum Alber. in l 1. C de leg.* vbi quod interlocutoriæ Papæ non sunt allegandæ ad decisionem causarum.

Denique ex doctrina *Cardin.in cap.fin.de celeb.Miss.* quòd omnis excessus, seu delictum commissum circa cultum Sacramentorum, est crimen depositione dignum, quando concurrat graue scandalum, sequitur in casu nostro, quòd si crimen fuerit notorium, erit talis delinquens etiam ante condemnationem infamia iuris notatus, & consequenter irregularis, quia omne crimen depositione dignum notorium, afficit iuris infamia, & facit irregularem, vt de communi testatur *Tolet. lib.1. cap.74. Sayr.de censur. lib. 7.cap.12.nu.12. & 13. Garz.de benef.par.11.cap.3.num.110. & 119.*

CAPVT VI.

Missam celebrans, qui non est Sacerdos.

Vide *verbo, Ordo, cap.32.*

CAPVT I.

Monialem fieri, aut Monasterium ingredi cogens mulierem, aut Monialem fieri impediens.

IN *Trid. sess. 25. cap. 18. de Regular.* Sancta Synodus anathemati, id est excommunicationi subijcit omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, tám Clericos, quàm Laicos, Sæculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, qui quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, prætérquam in casibus à iure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel ad emittendam professionem; quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint; quique

scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, veli consensum, vel authoritatem interposuerint.

Simili modo anathemati subijcit eos, qui virginum, vel aliarum mulierum sanctam voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine iusta causa impedierit. Hæc tractant *Suar. de censur. disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 8. *& seqq. Sanchez in decal. lib.* 4. *cap.* 4. *à nu.* 1. Nota, quòd hæc est excommunicatio latæ sententiæ, vt Doctores citati fatentur, & *Tolet. lib.* 1. *cap.* 41. *versic.* 9. & alij communiter.

Amplia primò, quod Professio mētu graui emissa, nulla est *c.* 1. *& c. perlatum, de his quæ vi. cap. cos* 20. *q.* 3. latissime, & optimè *Rota dec.* 779. *n.* 10. *part.* 1. *posth. Farinac.* vbi addit ad annullandam Professionem sufficere minas iunctas cum reuerentia paterna: & per totam illam decisionem habes quibus modis, & quibus indicijs probetur metus, & ibi *num.* 2. ait posse probari metum hunc per testes etiam singulares; & adde, quod sufficit metus reuerentialis coniunctus cum timore incurrendæ grauis, diuturnæque offensionis patris sui, sibi exhibendæ cum asperitate vultus, verborum, & tractationis, *fac. tex. in cap. præsens.* 20. *q.* 3. vbi etiam habetur, quod metu reuerentiali professo restituenda sunt bona à consanguineis occupata, neque à fratribus, seu consanguineis priuari potest hæreditate paterna vel materna. *Sanch. lib.* 4. *de matr. disp.* 6. *num.* 14. *&* 37. *Less. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 35. *Layman lib.* 4. *tit. de stat. religion. cap.* 5. *num.* 6. §. *his adde, Coninch. disp.* 28. *de matr. num.* 35. *Tannerius tom.* 4. *disp.* 8. *dub.* 2. *num.* 31. & maxime si timeret subtractionem necessariæ, seu congruæ sustentationis, seu eiectionem de domo, vt *Rota ibi numer.* 2. *&* 3. cum adductis. Et licet Trident. *sess.* 25. *de regul. capit.* 19. deneget audientiam reclamantibus aduersus Professionem ex causa metus post quinquennium, tamen non procedit, quando eo quinquennio durasset causa metus, qua stante non audebat reclamare. *Rota ibid. num. vlt. Buratt. decis.* 205.

Item non conualidatur professio, per actus proprios professorum etiam si voluntarij videantur, durante causa metus factos. *Seraph. decis.* 1166. *num.* 1. quia censentur à metu causati. *Rot. p.* 2. *rec. decis.* 705. *num.* 5. Multo magis metus reuerentialis inualidat professionem tacitam resultantem ex delatione habitus professorum &c. vt *Rota pa.* 1. *recent. dec.* 579. *n.* 5. *Item pa* 2. *recen. d. dec.* 705. *num.* 5. probat quòd facta protestatione intra quinquennium non intrat professio tacita, durante causa metus, & *decis.* 179. *num.* 3. *pa.* 2. *nouiss.*

Amplia secundò, vt procedat hæc pœna contra cogentes Monasterium ingredi, etiam non ad effectum vt Monialis fiat, sed custodiæ causa, aut aliàs: est magis commmunis. *Nauarr. de sent. excommun. consil.* 56. *& de regular. consil.* 6. *Suar. vbi supra num.* 9. *Filiucc. tract.* 14. *num.* 89. & multi quos allegat, & sequitur *Diana resolut.* 56. *miscell.* 1. *p.* 1. contra *Sanch. d. cap.* 4. *lib.* 4. *num.* 12.

Limita primò, vt non procedat in casibus, quibus ius permittit, vt patet ex d. Trident. decretò, *capit.* 18. Et primus casus est, quando puella impubes cogitur à Patre, vel Matre ingredi Monasterium causa deuotionis, quia eam deuouerunt tali Monasterio, seu Religioni: nam dum manet impubes, id est vsque ad 12. annum, ibi manere tenetur, etiam in habitu dictæ Religionis, deuotionis nomine, & habet priuilegia Nouitiarum *cap. addidistis & ibi gloss. verbo deuitamus* 20. *q.* 1. *cap. cum virum de regular. Sanchez lib.* 4. *c.* 18. *n.* 33. *&* 34. *Diana resolut.* 56. *cit.*

Neque huic rei obstat *Trident. sess.* 25. *cap.* 17. vitans admitti ad habitum religionis minores tredecim annis, quia loquitur de admissione ad nouitiatum in ordine ad professionem, *Sanch. num.* 34.

Aduertendum tamen, quod hodie non poterunt intromittere puellas etiam causa deuotionis, nisi cum licentia Sedis Apostolicæ, si sint minores septennio; ita Sacra Congreg. relata à *Barbos. ad Trident. sess.* 25. *c.* 5. *de regular. lit M. in fin. zerola verbo moniales.* §. 11. & hodie ferè in nulla Religione infantes admitti, & non expedire talem admissionem tenent *S. Ant. & Sylues. apud Sanch. cap.* 18 *cit. num.* 8. *in fin.* Itaque si minor 12. annis puella offeratur monasterio, vel puer, non computabitur illud tempus ad annos nouitiatus à religione requisitos.

Secundus casus est in muliere adultera criminali iudicio damnata, nam detrudenda est in Monasterium de iure communi; & si post biennium à viro non recipiatur, debet tonsa habitum suscipere, *Authent. sed hodie, C. ad l. Iuliam, de adult.* neque hoc est correctum à iure Canonico. *Sanchez lib.* 10. *de matrim. disp.* 19. *num.* 8.

Limita secundò, vt non incurratur excommunicatio per attentatum, seu conatum, sed requiritur effectus subsequutus. *Sanch. lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 19. *Barbos. alleg.* 50. *num.* 174.

Limita tertiò, vt non procedat contra cogentem, vel impedientem à voto simplici emittendo in sæculo, *Sanch. cap.* 4. *nu.* 13. *Suar. loco cit. nu.* 10. *Filiuc. tract.* 14. *num.* 9.

Limita quartò, quòd hæc censura non est reseruata, vt *Suar. & Tolet. ibid. Sayr. lib.* 3. *c.* 35. *n.* 30.

Limita quintò, quod elapso quinquennio non auditur Religiosa, vel Religiosus reclamans contra professionem, ex capite metus. *Trident. cap.* 19. *sess.* 25. *de regul.* nisi ex causa iusta impeditus, ex ipso iure, vel saltem (vt moris est) via restitutionis à Papa in signatura obtentæ audiri debeat, vt *Barbosa alleg.* 104. *num.* 17. *&* 18. *cum alleg.* Tamen pro foro conscientiæ non conualescit Professio sine nouo consensu *Sanch. lib. de matrim. disp.* 37. *num.* 11. *Barbos. alleg.* 104. *num.* 19. *Layman lib.* 4. *tract. de stat. Relig. cap.* 5. *num.* 7. Sed etiam pro foro externo non præiudicat lapsus quinquennij, si durauit semper causa metus, & ideo erit restituendus professus aduersus lapsum quinquennij, *Rot. decis.* 779. *num. vlt. p.* 1. *nouiss.*

Limita Sexto, quod non potest impugnari professio, facta purgato metu, idest cessante omni causa metus, *Rota decis.* 500. *n.* 2. *pa.* 1. *nouiss.*

Limita Septimo, quod non redditur inualida professio, nec votū, si metus non inferatur ab homine directè ad extorquendum votum, vt si quis metu naufragij, aut infirmitatis lethalis, aut in eius vitam machinantium inimi-

inimicorum vouca, aut religionem ingrediatur, vt colligitur ex *capit. sicut nobis, de regul.* & ita *Sayr. in clau. regia lib.6. cap. 4. numer. 11.* cum alijs Theologis; & hanc apud omnes certissimam sententiam, ait *Barbos. in d. cap. sicut nobis 17. num. 2. Sanch. lib. 4. in decalogum cap. 3. num. 4.* Quidquid dicat *gloss. in d. capit. sicut, Host. num. 1. Abb. num. 5. Card. Henriq. & Anch. ibi*, qui dicunt professionem fore nullam, si metus mortis violentę inferatur ab homine, & ad vitandum periculum ille religionem ingreditur. Quam sententiam primo concedo, quando metus ab homine iniustè infertur, sub ea conditione, nisi religionem ingrediatur, vt habetur in *c. 1. quod met. causa.* Item hęc opinio Canonistarum videtur admitti posse, quando pater erat sęuus contra filium minis & verberibus malè eum tractans, sine causa, & aliquoties filio significauit sibi gratum fore si religionem ingrederetur. Quia tunc metus grauis etiam sine expresso præcepto ipsius patris, & preces illæ & adhortatio habent vim compulsionis, vt *Rot. dec. 105. num. 2. pa. 1. nouiss.* quando scilicet filius nullam putauit sibi superesse viam euadendi minas patris, nisi religionem intrando: & hoc verum puto, etiam si filius non intelligeret has malas tractationes sibi à Patre fieri ad eum finem, vt religionem ingrederetur, si tamen verè id patrem intendisse præsumi possit; & sanè in casu prædicto ita præsumendum est, cum nulla alia adesset causa filium affligendi, præsertim si pater gratum habuit talem filij ingressum, quia hæc ostendunt eius malam intentionem: sufficit enim ad irritandam professionem quod vere metus, & malè tractationes inferrentur ad talem effectum; & sic est verum, quod dicunt supra citati Canonistæ, quòd contra iniustam violentiam hominis subueniendum est. Secus esset dicendum si damnatus iustè ad mortem, vt euaderet mortem acceptaret conditionem ingrediendæ Religionis, sibi oblatam, qua valeret votum, vt constat ex multis exemplis, quæ habemus in historijs Ecclesiasticis Imperij Græcorum, & ita tenent communiter Theologi in simili de matrimonio carnali apud *Sanch. lib. 4. de matr. dis. 12. num. 8. & 9.*

CAPVT II.

Monialium Præfecta non admonens Episcopum de instante tempore professionis Nouitiarum.

SAcrum Concilium Tridentinum *sess. 25. de regular. cap. 17. in fin.* Virginum Deo dicandarum libertati prospicere volens, statuit vt non antea Professionem emittant, quàm explorauerit Episcopus, vel eo absente, aut impedito, Vicarius, aut alius ab ipsis deputatus, Virginis voluntatem diligenter: cuius Professionis tempus, ne Episcopus ignoret, teneatur Præfecta Monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si non fecerit, quandiù Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

Hæc est pęna latæ sententię, vt dixi *supra verb. Missa, cap. 3.* cuius absolutio, seu dispensatio est Episcopo permissa, & reseruata, & probatur ex eodem Tridentino. *sess. 23. c. 8. reformat.* vbi similis clausula habetur suspensionis latæ sententiæ.

An autem hæc sit propriè censura suspensionis ab officio, ita vt obliget in foro conscientiæ ante declaratoriam; aliqui putant propriam censuram esse, quia Abbatissa potest incurrere suspensionem ab officio spirituali, sicut aliæ personæ Ecclesiasticæ: ita *Henriq. lib. 13. cap. 31. nu. 2.* Sed contraria sententia est verior, non esse censuram; quia Doctores communiter agentes de suspensione, dicunt subiectum censuræ suspensionis non esse, nisi Clericos, id est nisi saltem primam habeant tonsuram, vt aliquam habeant actus spiritualis potestatem. *Suarez de censur. disput. 28. sect. 2. num. 1.* vbi plures congerit Doctores. *Filiucc. tract. 17. nu. 3. & Sayr. lib. 4. cap. 1. num. 16. tract. de censur.* vbi plurimos & ipse allegat, & *gloss. in cap. quicunque, verbo, ministros, de sententia excommun. in 6.* Vnde *Sayrus ibid. num. 17.* ait saltem primam tonsuram requiri, ita vt nullus religiosus professus, nisi saltem sit prima tonsura initiatus, suspendi possit, quia officij, & beneficij Ecclesiastici capaces non sunt. At Abbatissa in suas Moniales solam potestatem habet temporalem œconomicam, sicut mater familias, vt *Sanch. lib. 6. in decal. c. 1. num. 17. & 29.*

Itaque sequi videtur, quòd hæc pœna saltem pro foro conscientiæ non liget ante declaratoriam, quia non est censura, sed pœna mera; per ea quæ *Sanchez lib. 9. de matr. disput. 30. num. 1.* Tamen quia hæc pœna est valde similis suspensionis censuræ, cum officium Abbatissæ sit suo modo Ecclesiasticum, & quia Trident. refert per modum suspensionis, quæ non indiget facto hominis, & quia non est pœna valde grauis; ideo æstimo obligare in conscientia ante declaratoriam, & facit *cap. dilecta de maior. & obed.* vbi obseruari præcipitur suspensio impropriè dicta lata ab Abbatissa, quia saltem ligat, vt præceptum, & hoc modo admitto doctrinam *Henriq.* supra dictam: à qua tamen pœna excusabit obliuio inculpata, seu incogitantia naturalis.

CAPVT III.

Monialis corruptela.

I. DE pœnis committentium raptum, vel stuprum in Sanctimonialem, dixi *verbo Clausura, cap. 7. num. 2.* & de pœna contrahentis matrimonium cum Moniali, & de ipsa Moniali contrahente, dixi *verbo, matrimonium cap. 4.*

II. Monialis si virginitatem amiserit, etiam post professionem non potest recipere velum consecrationis alias peccaret mortaliter ipsa recipiens, & Episcopus illi conferens, ex *cap. acutius, 26. dist. Roderic. qq. regul. 64. art. 3. tom. 1.* quod quidem velum seu consecratio conferri debet Monialibus Professis, quæ 25. ætatis annum impleuerint, vt *cap. placuit, cap. virgines, 20. q. 1.* & habetur in *Pontific. Romano, tit. de benedic. & consecr. virg.* vbi admonet Episcopum, vt ante actum, consecrationis, seorsum cum qualibet Moniali velanda de vita & conscientia, & carnis integritate diligenter inquirat.

Amplia hanc conclusionem, vt monialis velum

præ-

prædictum recipere non possit, etiam si violenter ab hoste fidei corrupta sit; quamuis enim violentiam passa virtutem virginitatis non amittat, nec præmium, & Virgo coram Deo sit; non tamen Virgo manet secundum corporis integritatem, & coram hominibus: habetur in *cap. illæ autem, 32. q. 5. Sylu. verbo, consecratio virg. num. 2. Armilla verbo virginum consecr. n. 2. Mirand. man. tom. 3. tract. de Sanctimonial. q. 7. art. 8. concl. 1.* Hoc tamen alij melius limitant, vt procedat si violata consensit in actum, vel si violatio sit publica; quia tunc pro foro externo præsumitur in actum consensisse; aliàs verò poterit, si res sit occulta, consecrationem recipere tuta conscientia. *Less. lib. 4. capit. 2. num. 115. Filiucc. tract. 30. num. 21. & 25.* & facit doctrina *S. Thom. 2. 2. q. 152. art. 3.* vbi ait virginitatem non amitti per materialem veli virginalis fractionem, seu reserationem aliquo casu contingentem, si voluntas interim abstineat à delectatione venerea.

Ampliatur secundò à multis Doctoribus, vt non possit occultè corrupta recipere velum consecrationis, etiam ob scandalum vitandum, quia propter scandalum non debent Ecclesiæ Sacramenta, vel Sacramentalia vitiari, seu applicari forma materiæ ineptæ, cum sit res intrinsecè mala, ita *S. Thom. in 4. dist. 38. q. 1. art 5. & in 3. sent. dist. 33. q. 3. art. 1. Syluest. & Mirand. loco cit. Armilla num. 3.* & communem ait *Eman. Sà, verbo, consecratio, num. 6. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 12. § difficultas 3.* Dicunt tamen Doctores in illo casu, si Episcopus vitium hoc Monialis intellexerit in confessione, & non profecerit monendo, quominùs illa ad velum accipiendum velit accedere, posse, & teneri illi consecrationem virginalem impendere, ne frangat aliàs sigillum confessionis. Ita *Less. num. 118.* & idem dicunt, quando id sciret Episcopus secretò extra confessionem, sed velum publicè peteretur; ita *Azor. q. 2. & Less. loco cit. cum Palud.* Sed istis casibus aliqui dicunt debere Episcopum aliqua fictione, seu æquiuocatione vti, vel verba virginitatis vertendo in verba castitatis, vel saltem mente in hunc sensum formam consecrationis proferendo; ita *Syluest. & Mirand. ibi.* Alij verò reprobant hanc fictionem in forma Sacramentali, vt *Armil. num. 3. cum Palud.* quod verius puto. Alij igitur dicunt, quòd si Monialis non potest sine scandalo abstinere à veli susceptione, vt quia Abbatissa eam exponit cum reliquis, potest velum oblatum suscipere, sed non ipsa vltro petere; & quòd tunc saluatur forma illa consecrationis virginis, & nomen virginis in sensu virginis communiter reputatæ: & ita tenet *Henriq. lib. 10. cap. 24. cum Soto, Nauarr. c. 16. nu. 3. §. interrogatus. Azor. loco cit. §. in hac re. Less. num. 118. Roderic. vbi supra cum Viualdo, Filiucc. tract. 30. nu. 25.*

Limita primò, vt prædicta procedant in Monialibus, quæ recipere solent velum consecrationis; aliquæ enim illud non recipiunt, vnde cessabit hæc quæstio, vt de Mendicantibus ait *Sylu. & Miranda ibid.*

Limita secundò, quod si Confessarius sciat Monialem corruptam, & huius difficultatis ignaram esse, debet eam relinquere in bona fide, si putat eam non posse, vel nolle a consecratione abstinere. *Filiucc. ibid.*

Limita tertiò, quod Monialis quæ sine vasis apertione causat sibi pollutionem, quamuis amittat virginitatem secundùm virtutem, & statum, non tamen amittit secundum corporis integritatem, & communem hominum æstimationem; ideò velari poterit, secundùm *Caiet. Syluestr. Armill. locò supra cit.* quos sequitur *Less. num. 120. Filiuc. vbi supra; Henriq. lib. 10. cap. 24. littera M. in comm. Azor. §. altera difficultas,* & est communis sententia, contra *Nauarr. & Mirand. loc. cit.*

Limitant quartò *Sylu. Nauarr. &* alij, quod Episcopus potest cum Moniali corrupta dispensare, vt accipiat velum virginitatis in casu occulto, ratione scandali. Sed hoc non puto verum, quia Episcopus non potest alterare formam, vel materiam Sacramentalium, quæ ab Ecclesia vniuersali, seu à Papa instituta sunt, vt dixi *verbo, Ritus, cap 1.*

III. Monialis Professa virgo non existens, secundum magis communem non potest esse Abbatissa, neque superioritatem habere in Monasterio: quod est intelligendum, vbi ad illud munus ibi non admittuntur nisi virgines velatæ, vt *Sanch. in decal. lib. 5. cap. 5. nu. 21.* aut saltem vbi virgines, & non viduæ admittuntur ad talia officia: & idem est de alijs officijs virginum proprijs, vt allegati à *Sanch. & Azor. loco cit. q. 3. & 5.* qui ait, quod etiam tunc si Monialis corrupta non possit abstinere à tali officio, sine scandalo, non peccat illud suscipiendo: item ait non esse Monialem de hoc impedimento à Confessario admonendam, si non censeatur, retrahenda, vel nisi cum scandalo.

CAPVT IV.

Monialium Monasteria Regulares adeuntes, aut ibi pernoctantes, aut refectionem sumentes.

EX Decreto Sacræ Congregationis Cardinalium super negotijs Regularium sub Sixto V. Clemente VIII. & Paulo V. Primò prohibitum est Religiosis (excepto Superiore ipsarum Monialium, Visitatore, & Confessario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur) nisi cum expressa eiusdem Sacræ Congregationis licentia, accedere ad Monialium Cœnobia, siue sui, siue alterius Ordinis, vel ipsas Moniales alloqui, vel alias personas intra Claustra existentes. Item ibi interdictum est Confessarijs Regularibus Monasterij, vel eis contiguis pernoctare, aut alios pernoctare facere, aut ibi comedere, bibere, reficiari, aut cibum sumere (excepto Confessore ordinario, & exceptis Confessarijs extraordinarijs necessitate confessionum generalium vrgente) nisi cum licentia eiusdem Sacræ Congregationis. Item vt contrauenientes prædictis ordinationibus incurrant ipso facto pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ.

Agunt de hoc decreto *Sanch. lib 6 cap. 16 num. 115. in decal. & Bonac. in tract. de clausura Monial. q. 3. pun. 4. Diana resol. 22. tract. 10. tom. 1. & resolut. 104. tract. 2. tom. 2.*

Sed eadem Sacra Congregatio sub Vrbano VIII. anno 1623. xij. Kal. Decembris concessit alio Decreto, vt Episcopi possint concedere licentiam Regularibus accedendi ad Monasterium Monialium ad colloquendum ad crates, aut similia loca, quater in anno, perso-

personis dumtaxat coniunctis in primo, vel secundo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, sub hac conditione, *& non aliter, nec alio modo*, vt non adeant Monasteria diebus festis, neque in Aduentu, aut Quadragesima, aut Feria sexta, aut Sabbato, aut Vigilijs, vtque dicta licentia consignetur Confessario ordinario Monasterij Monialium, vt is eam retineat penes se, & præsens assistat, & adsint Auscultatrices de more, & non aliæ; vtque concedatur licentia pro die, & hora certa in scriptis, & adnotetur in scriptis Cancellariæ Ordinarij.

An autem dicta pœna incurratur etiam per solum accessum ad Monasterium, nullo sequuto effectu collocutionis, aut etiam nulla visa Moniali; & alia dubia, vide *apud citatos, & apud Coriolanum de cas. reser. par. 2. casu 3. numer. 30.*

Illud etiam notandum non habere locum contra Regulares colloquentes honestè cum Moniali cum licentia extra claustrum manente ex causa iusta, vt ad barbaricam persecutionem fugiendam. Non tamen datur paruitas materiæ, *ex Declarat. Sacræ Congreg. sub Clemente IX.*

CAPVT V.

Monialium Præfecta continuans officium post triennium.

Vide supra *verbo, Electio, cap.* 8.

CAPVT I.

Montes Pietatis impugnans.

Leo X. Bulla 11. incipit, *Inter multiplices*, in Concilio Lateranensi definiuit licitos esse Montes Pietatis ad mutuandam pecuniam egenis institutos; etiamsi non omninò gratis mutuent, sed aliquid moderatum, ad solam impensam necessariam Ministrorum, & aliarum rerum ad Montium conseruationem pertinentium, exigant vltra sortem pro indemnitate Montis; non pro lucro, seu augmento: & statuit pœnam excommunicationis latæ sententiæ contra omnes tàm sæculares, quàm Ecclesiasticos, etiam Religiosos, qui contra præsentis declarationis, & sanctionis formam de cætero prædicare, vel disputare, verbo, vel scripto ausi fuerint. Quod autem ait de pecunia mutuanda, intelligendum est, vt contineat quidquid in pondere, numero, vel mensura consistit, functionem scilicet recipiens in specie sua, *l. 2. ff. si cert. pet.* siue sit pecunia numerata, siue frumentum, &c. *Vgolin. de vsur. cap.* 4. §. 1. *num.* 1.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio, quatenus est ex hac Constitutione, non est reseruata; tamen hodie si quis contra hanc definitionem obstinatè prædicaret, aut disputaret, scilicet cum errore in intellectu, æstimans hanc definitionem non esse veram, seu tenendam, aut aliàs si externo signo hunc suum errorem proderet, incurreret in excommunicationem latam contra hæreticos, Papæ reseruatam *in Bulla Cœnæ Domini cap.* 1. quia hæc definitio est de fide, & de fide tenenda, vt ait *Luis. Turrian. de iust. disp. 61. dub. 12. num. 6. Azor. tom. 3. lib. 5. de vsura, cap. 8. §. deindè dices, Less. lib. 2. cap. 20. num. 191. §. secundò respondent, & §. denique dicit*; etenim Papa potest definire, & statuere regulam de fide tenendam, non solum in ijs, quæ ad veritatem rerum supernaturalium pertinent, sed etiam in ijs, quæ ad mores sunt necessaria: ita præallegati authores.

Nota secundò, quòd per se loquendo non possunt deponentes suas pecunias in Montibus Pietatis ad mutuandum recipere vllum auctarium, seu lucrum annuum, neque huius causa possint Administratores Montis exigere ab eis, quibus pecunias mutuant, quidquam, quod mutuantibus soluant, nisi ratione lucri cessantis, id est, si ob id mutuantes omiserunt dictas suas pecunias collocare ad lucrum licitum: tamen si Mons Pietatis haberet bona fructifera, in tali casu pro concurrenti quantitate redditunm Montis, possent Monti dari pecuniæ nomine emptionis census, & ea ratione percipi posset licitè annuum lucrum à Monte persoluendum, sicut in alijs censibus iuxta Bullam Pij V. *Duar. de censib. §. 1. q. 41. num. 4. Filiucc. tract. 34. par. 2. num. 196. in fin. Innoc.* quem sequitur *Abb. in cap. in ciuitate num. vlt. de vsur.* qui testatur de communi, & *ibi Cardin. num 6. Anan. num. 25. Anchar. num. vltim. & Lapus allegat. 137. in fine*. Sed neque hoc casu posset Mons exigere à mutuatarijs aliquod auctarium ratione damni emergentis, quod pateretur in accipiendis pecunijs cum tali onere suo ad effectum mutuandi egenis; quia omnia bona Montis sunt ordinata principaliter ad mutuandum, & ideò Mons pecuniam acceptam mutuando, non videtur se priuare vlla commoditate, seu vtilitate pecuniæ acceptæ titulo census venditi, ideo non intrat titulus damni emergentis, vt *Lessius lib. 2. cap. 20. num. 78. Molina disp. 314. num. 7. tom. 2. Eman. Sa, verbo, mutuum num. 10. cum ibi additis*, & plures apud *Bonacc. de iust. disp. 3. q. 3. pun. 4. n. 8.*

Nota tertiò, quòd stipendia Officialibus Montis Pietatis, & Calculatoribus, &c. solui debent de annuis lucris, non de sorte, seu capitali; aliàs enim fieret contra intentionem Fundatorum, & facilè Mons diminui, & extingui posset, *ita Thomas de Vio in tract. de Monte Pietatis cap. 7. num. 2. §. ex præmissis.*

CAPVT II.

Montium Pietatis Officiales pecunias Montis præter vsus destinatos expendere præsumentes.

Paulus V. Bulla 82. incipit, *Onerosa*, prohibuit pecunias Montis Pietatis Status Ecclesiæ Romanæ in alios vsus conuerti, quàm pauperum, iuxta erectionem eorundem Montium, nisi cum licentia Papæ, & Sedis Apostolicæ: & si quis contrauenire præsumpserit, statuit, vt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi incurrant ipso facto suspensionem; aliæ verò inferiores personæ excommunicationem: & absolutionem Papæ reseruauit.

Amplia quòd licet ad distrahendum de lucris Montis Pietatis sufficiat licentia generalis; tamen ad distrahendum de sorte, seu capitali, seu dote montis requi-

requiritur licentia specialis, seu expressa, & causa cognita, vt *Lap. de Castell. in cap. de Xenodochijs de relig. dom. Redoan. tract. de reb. Eccles. non alien. rubr. 19. de causa vtilitatis numer.* 117. Adde quod Episcopus etiam de iure communi non potest licentiam dare expendendi pecunias Montis Pietatis in alios vsus præter destinatos in fundatione, vt *d. cap. de Xenodochijs, & ibi not. Abb. numer.* 3.

Limitant aliqui, quòd hæc Constitutio loquitur solùm de pecunijs Montis Pietatis, non autem de alijs bonis, & intelligitur de pecunia numerata tantùm, ad mutuandum pauperibus destinata, vt *Cherubin. ib.* notat. Sed ego puto hic pecuniæ nomine contineri quidquid recipit functionem in genere suo, quod mutuari potest, *l. talis, ibi Bar. ff. de leg. 1. l. 2. §. item mutuum, ff. si cert. pet. Alex. in l. singularia, col. 2. ff. eod.*

CAPVT III.

Montis Pietatis bona vsurpantes.

TRid. sess. 22. cap. 11. reform. vsurpantes bona Montium Pietatis, siue iura, siue fructus, vel obuentiones; Item impedientes, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam; & si Patroni fuerint, etiam priuationem iuris patronatus incurrunt. Clerici talia facientes, vel consentientes incurrunt, vlteriùs etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia. De hoc decreto dixi *verbo, vsurpatio, cap. 1.*

CAPVT I.

Munera, seu præmia dantes, vel promittentes, vel acceptantes pro gratia, vel iustitia obtinenda in Curia Romana.

Vide *verbo, Simonia, cap.* 15.

CAPVT II.

Munera, seu mercedem accipientes Officiales Sacræ Pœnitentiariæ.

IN Bulla Pij V. 83. incipit, *In omnibus*, & alia, quæ est 84. incipit, *In earum rerum*, prohibitum est Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ quidquam, etiam minimum, etiam sponte oblatum à partibus, siue pro expeditionis maturatione, siue alio extraordinario labore, capere, aut permittere à famulis, alijsque personis capi, sed vt sint contenti suis stipendijs.

Nomine *Officialium* hic continetur Regens, Datarius, Corrector, Theologus, Doctor, Sigillator, Abbreuiator, Procurator, & Scriptor, vt patet ex ead. Bulla.

Nota, quòd Pœnitentiarius Maior, & Pœnitentiarij minores hic non sunt expressi, ideo non comprehenduntur in pœnis sequentibus, quamuis gratis & ipsi debeant, & consueuerint omnia expedire.

Item statutum est in dicta Bulla 83. §. *omnes verò*, vt Officiales præfati vt supra acccipientes incurrant excommunicationem Papæ reseruatam: & ex eadem Bulla 83. & 84. prædicta, incurrunt priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & pœnam infamiæ iuris.

Amplia, vt procedant prædicta etiam contra aliquod munus accipientes sponte datum, vt *Nauarr. cons. 50. de sponsal. num. 3. & cons. 29. de pœnit. & remiss. num. 3. Cherub. super d. Bulla 83. Pij V.*

Limita vt non procedant, quando post expeditionem ab Officiali obtentam aliquid liberaliter gratitudinis causa daretur, nulla præcedente conuentione, neque data intentione. *Nauarr. in extrau. de datis, & promissis, notab. 13. nu. 22. & not. 19. n. 21. Azor. par. 3. lib. 13. c. 23. q. 4.*

Aduertendum est, quòd si prædicti officiales aliquod munus acciperent pro extraordinaria, & indebita diligentia, incurrerent solum in pœnas prædictas; si autem pro ipsa gratia, expeditione, vel fauore impertiendo pro ea obtinenda, aliquid eis promitteretur, vel daretur, tunc non solum officiales, sed & ipsi dantes, & promittentes, & alij cooperantes incurrerent in pœnam excommunicationis Papæ reseruatæ, & infamiæ iuris, & priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & nullitatis gratiæ latam in *extrau. 1. de sent. excomm. & in Bulla Gregor. XIII.* quæ incipit, *Ab ipso*, contra dantes, vel promittentes pro gratia, vel iustitia obtinenda à Sede Apostolica, de quibus vide *verbo Simonia, capit.* 15. & ita de gratia obtinenda in sacra Pœnitentiaria docent, *Azor. loco cit. q. 7. Nauarr. notab. 18. vers. 4.*

Aduertendum etiam, quòd ex dictis Constitutionibus non est prohibitum, neque illicitum Sollicitatoribus, seu Procuratoribus supplicantium in sacra Pœnitentiaria percipere suas prouisiones, easue exigere à Principalibus suis, quia ipsi non sunt officiales sacræ Pœnitentiariæ, eas tamen valde moderatas esse conuenit, præsertim cum in expeditionibus sacræ Pœnitentiariæ procurandis ipsi modicum laborem impendant.

CAPVT III.

Munera, seu præmia pro concedenda dispensatione Matrimoniali Commissarij recipientes.

Vide *Verbo, Simonia cap.* 14.

CAPVT IV.

Munera, seu præmia pro Iustitia, vel iniustitia accipientes Iudices quicunque.

SI iudex munera, seu precium accipiat pro Iustitia administranda à partibus præter constituta, sententia, etiamsi aliàs iusta, est ipso iure nulla, vt *c. ei qui §. venales, 2. q. 6. l. venales, C. quand. prou. non est necesse. ibi Bart. Menoch. de arbitr. casu 342. numer. 19. & 343. num. 6. Capicius decis. 155. num. 13. Boss. tit. de offic. corrup. num. 2. Archid. & Ioan. Andr. in c. 1. de sent. & re Iud. in 6. & ibi Gemin. §. Si quis, num.* 8. Sententia autem lata

lata ob gratiam, non est ipso iure nulla, si aliàs sit iusta, vt supra citati DD. dicunt, sed est cassanda.

Ante declaratoriam verò, Iudex, qui pretio tulit sententiam iustam, tenetur ad restitutionem pro foro conscientiæ pretij accepti ei, qui dedit. *Nauarr. capit.* 17. *numer.* 27. *Medina de restit. q.* 2. *dub.* 2. *P. Nauarra lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 97. *Molina disp.* 97. *tom.* 1. & de communi, testatur *Less. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 63. Si autem precium pro iniusta sententia accepit, restituere debet parti læsæ per talem sententiam: hoc est certum; precium autem non tenetur restituere, nisi condemnetur secundum probabiliorem. *Less. loco cit. num.* 54. *&* 56. vbi plures allegat, & *Vasch. tract. de restit. cap.* 7. *dub.* 4. *&* 6. Infamiam iuris incurrit, & consequenter irregularitatem Iudex, qui condemnatus fuerit iudicio *l. Iuliæ repetundarum*, id est de precio, seu pecunia accepta pro iustitia ministranda, vel non ministranda; quia hoc Iudicium est publicum. *l.* 1. *ff. de publ. Iudic.* & condemnatum reddit infamem. *l.* 1. *ff. de his qui not. infam.*

CAPVT V.

Muneribus, seu præmijs, gratia, seu acceptione personarum, iustitiam corrumpentes Iudices Ecclesiastici.

IN *cap.* 1. *de senten. & re iudic. in* 6. habetur. Si quis Ecclesiasticus ordinarius, aut delegatus contra conscientiam, & contra iustitiam, in grauamen partis alterius in iudicio quidquam fecerit per gratiam, vel sordes; ab executione officij per annum nouerit se suspensum, & ad æstimationem litis parti, quam læserit condemnandus. Quod si suspensione durante dãnabiliter ingesserit se diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet, à quo non nisi per Summum Pontificem poterit liberari, saluis alijs Constitutionibus, quæ Iudicibus malè iudicantibus pœnas infligunt.

Nota quòd hæc suspensio est, & ordinis, & officij Iudicis, id est à diuinis, & à iurisdictione. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 157. *versic. decima. Reginald. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 67. *Sayr. de censur. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. *Suar. de censur. disput.* 31. *sect.* 3. *num.* 16. Sed non est hæc suspensio à beneficio. *Farinac. q.* 111. *num.* 75. *&* 76. *Barbos. in dicto cap.* 1. *num.* 14. Neque continet Episcopos, vt *Suar. ibidem. Sayr. num.* 3.

Absolutio autem huius suspensionis ad tempus latæ est ex natura sua Papæ reseruata, vt dixi *par.* 1. *c.* 23. *&* 24. §. *Ampl.* 4.

CAPVT VI.

Munera, seu præmia accipiens Iudex Ecclesiasticus delegatus.

I. IN *cap. statutum*, §. *insuper*, *de rescript. in* 6. habetur, quòd Iudex delegatus Apostolicus non potest accipere quidquam à partibus, siue munus, siue quidquam aliud, sed gratis officium suum exercere debet. Deinde in *eod. cap.* §. *si quid autem*, subiungitur, quòd si quid contra hanc prohibitionem receperit, ad ipsius restitutionem integram teneatur, nulla ei remissione profutura.

Amplia, quòd hæc pœna restitutionis obligat etiam in foro conscientiæ ante omnem sententiam, vt *Laym. lib.* 3. *tract. de contractibus, c.* 4. *nu.* 10.

Amplia secundò, quòd licet textus loquatur de delegato Papæ tantum, tamen procedit etiam in Ordinariorum delegatis, quia eadem est ratio iustitiæ in omnibus: & *cap. cum omni*, *de vit. & hon. Cleric.* indistinctè delegatus prohibetur munus accipere, ne sententiæ sint venales, & ideo ita ampliant *Sayr. lib.* 12. *Clauis, capit.* 13. *num.* 13. *Sanchez lib.* 3. *opusc. capit. vn. dub.* 2.

Amplia tertiò, quod neque titulo sportularum possunt quidquam accipere. *Io. Andr. Abb. & alij Canonistæ in d. c. cum omni, ibi etiam Barbos. num.* 4.

Limita, quòd non prohibetur delegatus accipere esculenta & poculenta, quæ paucis diebus consumi possint, si liberaliter ei offerantur, vt *d.* §. *insuper*: & *ibi gloss. ibi verbo paucis*, intelligit de biduo; sed etiam de pluribus diebus, quàm duobus, arbitrio boni viri pro qualitate dantis, & accipientis, idem censet *Sanch. dub.* 2. *numer.* 3.

Limita secundò, quòd delegatus potest accipere sportulas, vbi consuetudine sit receptum. *Sayr. nu.* 15. *Sanch. lib.* 8. *de matr. disput.* 35. *num.* 11.

CAPVT VII.

Munera, seu largitiones de bonis Communitatum, & Vniuersitatum Status temporalis Ecclesiæ Romanæ, aut aliàs de bonis in commune collectis facientes, vel acceptantes.

CLemens VIII. in Bulla 10. quæ incip. *Pro commissa* §. 14. prohibet, ne Communitates Status Ecclesiæ Romanæ, seu eiusdem Vniuersitates, Collegia, Magistratus, Officiales, aut singulares personæ, vllo modo præsumant de bonis, seu rebus communis massæ, vel etiam ex pecunijs particularium per viam collectæ in commune congestis, munera, seu dona quæcunque cuicunque, siue Legato, siue officiali, siue alteri personæ, etiam Cardinalatus, vel Episcopatus honore fulgenti, vel eorum consanguineis, affinibus familiaribus, aut ministris mittere, tradere, vel largiri, vel in eorum honorem, aut lautam ipsorum exceptionem, aut hospitationem etiam moderatam erogare.

Addit §. 21. quòd si quis contrauenerit, Primò tenetur ex eadem Bulla restituere eidem communitati, seu eroganti quidquid datum, vel erogatum fuerit. Secundò priuatur ipso facto omnibus officijs, seu muneribus honorificis, & perpetuò inhabilis ad talia redditur. Tertiò infamiam iuris incurrit. Quartò obligati sunt massæ pœnam dupli soluere; simplum autem solum restituere tenentur, qui tantummodo consensum erogationibus præstitere, vt ibi dicitur.

Præterea addit Clemens §. 22. quòd si dictæ erogationes factæ vel promissæ fuerint pro gratia, vel iustitia pro se, vel alijs obtinenda, siue apud Sedem Apostoli-

stolicam, seu Romanam Curiam, siue extra eam, in quibuslibet tribunalibus, etiam laicis status temporalis Ecclesiæ Romanæ, tunc tàm dantes, quàm accipientes, vel promittentes, & dantes ad id auxilium, consilium, vel fauorem, incurrunt in excommunicationem, & pœnas omnes latas in *extrau. 1. de sent. excomm. & in Bulla Greg. XIII. de datis, & promissis*, de quibus dixi *verb. simonia, cap.* 15. & procedit contra dantes paruum, vel magnum, vt *in dict. Bulla Clem. VIII*.

De hac Constit. vide *Filiuec. trac. 15. num.* 142. *Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 202. num. 8. Cherub. super ea Bulla in scholijs*. Ex cuius summario, seu compendio super Bulla Clem. & ex annot. marginali ad eandem Bullam notatur, hanc extensionem solum procedere contra dantes, & promittentes de bonis, seu pecunijs vniuersitatum supradictarum, seu priuatorum in commune congestis, vt supra; non autem si de proprijs donent, vel promittant: quæ sententia verior videtur, ex *tex.* Bullæ, quamuis *Filiucc. ibi & Bonac. de cens. par. dis. 2. q. 3. pun. 32. num. 4.* teneant etiam contineri dantes de proprijs pecunijs. Fatetur tamen *Bonac.* primam sententiam probabilem, & à multis recentioribus sustineri.

Amplia primò ex dictis, hodie neque licitum esse donare gratia remunerationis de bonis Communitatis, vel Vniuersitatis, vt *Gratian. ibid. Cherubin. ibidem schol. 1.*

Amplia secundò, quòd ad pœnam dupli tenentur transgressores etiam in foro conscientiæ ante declaratoriam, propter illam particulam, *obligati existant*, vt dicam *cap. seq.*

Limita, vt non prohibeantur esculenta, & poculenta in modica quantitate, quando adsit talis consuetudo, vt patet ex eadem Bulla.

Limita secundo, vt non incidat in pœnas dictarum Constitutionum de datis, & promissis pro gratia, vel iustitia, nisi data, vel promissa sint ex intentione obligandi pro tali gratia, vel iustitia facienda, vt patet ex eadem Bulla.

Limita tertiò, quòd hic nomine Status Ecclesiæ Romanæ non continetur ille, qui pleno iure imperij alicui Principi temporali subest, vt Regnum Neapolis, &c. De iure autem communi, quando, & quantum Communitas donare possit alicui, vide *Sanch. opusc. li. 1. cap. 6. dub. 8.*

CAPVT VIII.

Munera, seu præmia accipientes Gubernatores, & alij Officiales Status temporalis Ecclesiæ Romanæ.

PAulus II. in Bulla 3. quæ incipit, *Munera*, statuit, ne quis Rectorum, seu Gubenatorum, & quorumcunque Officialium, vel etiam Legatorum de Latere, ad regimen Prouinciarum, Ciuitatum, vel Terrarum Status temporalis Ecclesiæ Romanæ deputandorum, aliquod genus muneris accipiant à Ciuitatibus, aut locis, quibus præest, siue à personis etiam particularibus sibi subiectis, præter esculenta, & poculenta, quæ breui tempore consumi possint, id est triduo vt ibi dicitur; alioqui tàm dantes, quàm accipientes etiam si Pontificali præfulgeant dignitate, (exceptis solis Cardinalibus) ipso facto sententiam excommunicationis incurrant Papæ reseruatam, & duplum restituere teneantur; in quo tamen simplum continebitur quod acceperint. Item statuit, vt omnes officiales teneantur, antequam ad sua admittantur officia iuramentum præstare de obseruantia huius Constitutionis, & hæc Constitutio fuit confirmata à Sixto IV. Bulla 15. incipit, *Etsi*. §. 3. explicant eam *Scortia in select. Constit. theorem. 112. 113. 114. & Bonaccin. infra citatus.*

Nota primò, quòd hæc Constitutio loquitur non de omnibus Officialibus, sed de iurisdictionem exercentibus, seu superioritatem habentibus; & continet etiam Assessores, & Consultores. *Cherubin. super eadem Bulla Pauli II. schol. 2. cum Pacio tract. de Consil. sapien. c. 11. & alijs.*

Nota secundò, quòd hæc pœna dupli obligat in conscientia etiam ante declaratoriam, propter particulam illam, *reddere teneantur*, vt de eadem particula dicunt communiter Doctores in *cap. 2. de cens. in 6. & Less. cap. 16. num. 37. lib. 2. Eman. Sà, verbo suspensio ipso iure, num. 13.* & in terminis huius Bullæ, *Bonac. de censur. particul. disp. 2. q. 7. punct. 8. num. 8.* & facit pro hac sententia, quia ratione iuramenti præstiti Officiales obligati sunt obseruare hanc Constitutionem, vt supra dictum est, ex eadem Bulla.

Nota tertiò quòd hæc constitutio pœnalis hodie non videtur vsu recepta; nam iuramentum illud nunquam exigitur à Gubernatoribus, & secundum aliquos Doctores, extrauagantes constitutiones, quæ non sunt clausæ in corpore iuris, & non sunt recentes, non præsumuntur vsu receptæ, nisi probetur, *Felin. in cap. 1. n. 12. de sent. & re iudic. Mohedan. dec. 1. de const. Puteus decis. 281. lib. 1.* Præterea hæc constitutio exorbitans non continens derogatoriam ad ius comune, debet intelligi prohibere solum munera illicita de iure communi, scilicet immoderata cum corruptela, vel periculo corruptelæ iudicis, seu Migistratus, iuxta *l. solent ff. de off. proconf.* per ea quæ dicam *infra cap. 10. §. probatur.* Denique saltem iutraret super taliter receptis bona fide titulo donati, vsucapio triennalis in mobilibus. Quia ignorantia iuris extrauagantis non recentis & communiter ignoratę, causat bonam fidem, & dicitur probabilis, vt Puteus *loco cit.* Imo hæc magis est ignorantia facti, quam iuris, vt probat *Felin. loco cit.* ideo facit locum vsucapioni, vt *DD. in leg. Celsus ff. de vusuc.*

Circa munera, quæ dantur vel accipiuntur pro gratia vel iustitia, videnda est nouissima constitutio Alexandri VII.

CAPVT IX.

Munera Visitator, vel eius familiaris accipiens.

Vide *verbo, Visitatio, cap. 2.*

C A-

CAPVT X.

Munera largientes Religiosi, & ea ab eis accipientes.

CLemens VIII. Bulla 28. quæ incipit, *Religiosæ Congregationes*, prohibuit Regularibus omnibus, exceptis Religiosis Militaribus, erogare in honorem, aut lautam exceptionem cuiuscunque, & munera, seu dona largiri cuicunque personæ, etiam Regi, Imperatori, Cardinali, vel Episcopo, vel benefactori, tàm ex bonis Conuentus, quàm ex alijs, ab ipsis particularibus quoquomodo, & vndecunque acquisitis; exceptis leuioribus, esculentis, & poculentis, vel ad deuotionem pertinentibus munusculis, Communitatis ipsius nomine, non autem particulari, tradendis, quando Superiori de consensu Conuentus videbitur; & exceptis erogationibus in rebus licitis, per Capitulum Generale, aut Prouinciale non prohibitis, & taxam ibi forsan præscriptam non excedentibus; & exceptis donationibus, seu erogationibus, etiam in maiori summa, ex causa in Capitulo, seu Congregatione generali maturè discussa, & vnanimi omnium Capitularium, Superiorumque consensu approbata.

Quòd si contra prædictam prohibitionem factum fuerit, statuit, vt recipientes dicta munera, sua non faciant, & ante omnem sententiam, tàm in externo, quàm in interno foro restituere teneantur; neque absolui possint, neque à Maiori Pœnitentiario, nisi prius restitutione realiter facta, nulla condonatione, seu remissione suffragante. Religiosæ autem personæ vtriusque sexus contrauenientes prædictæ prohibitioni, incurrant ipso facto priuationem omnium dignitatum, graduum, munerum, & ad talia obtinenda inhabilitatem, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & infamiam iuris, absque alia sententia declaratoria; & furti, & simoniæ pœnis afficiendi sint.

Item præcipit, hanc Constitutionem, seu eius Compendium legi quotannis in Capitulis, seu Congregationibus: sed huic præcepto non est pœna annexa ibi, sed ab Vrbano VIII. vt infra.

Aduertendum est circa intellectum huius Constitutionis, quòd licet primo intuitu valdè à iure communi exorbitans, magnum rigorem continere videatur; tamen secundùm communem sententiam interpretum non condit Ius nouum, nisi quoad pœnas transgressoribus inflictas, & quoad formam approbationis causarum largiendi, scilicet quando causæ non reperiuntur à iure expressæ, atque permissæ, quatenus vult eas debere approbari à Congregatione generali, vnanimi omnium consensu: cùm aliàs de iure communi sufficiat consensus maioris partis Capituli, quando agitur de alienatione rerum pertinentium ad mensam communem, *c. cum in cunctis, de his, quæ fiunt à præl. gloss. in cap. cùm omnes, de constit. ibi Felinus num. 15. Dec. nu. 5. Barbos. in cap. quòd omnes 29. de regul. iur. in 6.* Itaque Doctores dicunt communiter, per hanc Bullam solùm prohiberi, seu de iure prohibitas declarari alias illicitas largitiones, erogationes, & munera; & quidquid olim licitum fuerat, etiam hodie licitum remanere. ita *Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 15. Sousa super hac Bulla, §. 13. num. 114. Scortia in selec. Constit. Theorem. 395. in princ. Ortiz in summa, cap. 5. num. 10. Valer. differ. vtriusque fori, verbo, munera, nu. 1. 73. & 98. Io. de la Cruz de stat. relig. lib. 1. cap. 3. dub. 1. concl. 3. Paulin. Berti in hanc Bullam par. 2. casu 3. in fin. pag. 341. colum. 1. Cenedo de paupert. relig. dub. 27. numer. 22.*

Probatur, quia facultatibus competentibus de iure communi non censetur derogatum, nisi sit expressè cautum per clausulam derogantem expressè, & indiuidualiter iuri communi, *Sanchez in opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 21. num. 6.* vbi plures allegat, & *Rota decis. 645. n. 5. par. 1. posth. Farinac. glos. in auth. quæ in prouincia, verbo, illic, ibi Bar. oppos. 2. C. vbi de crim. agi oport.* vbi volunt, quod priuilegio clauso in corpore iuris communis non censetur derogatum per clausulas generales etiam amplissimas, nisi in specie illis derogetur; hic autem non adest talis derogatoria, ergo &c. Item facit, quia euitanda est correctio iuris communis, in quantum verba nouæ legis pati possunt sensum iuri communi conformem, *l. vnum, C. de inoffic. donat. D D. in cap. cum expediat, de elect. l. sancimus, C. de testam. l. præcipimus, C. de appellat. Rota diuers. par. 1. decis. 475. num. 2. & 6.* & quando in pluribus potest lex noua correctionem inducere, potius est intelligenda, vt in vno tantum casu eam inducat, *Abb. in cap. cum dilectus, numer. 21. de const. Honded. cons. 1. num. 33. volum. 1. Buratt. decis. 211. num. 18.* & licet lex noua vtatur terminis vniuersalibus, nihilominus recipit declarationem passiuam, vt non comprehendat omnes casus particulares, vt minus deroget iuri communi, quàm sit possibile, *gloss. Bal. & alij Doctores in l. 1. C. sine cens. vel reliq.* & de communi testatur *Gabr. tit. de legibus, concl. 1. & Rota diuers. loco cit. num. 6.*

Est autem de iure communi vniuersaliter loquendo, prohibitum Superioribus Religiosis donare, seu erogare de bonis Ecclesiæ, seu Conuentus, quia non sunt domini, sed administratores, *c. 2. ibi Innoc. & alij Canonistæ, de don. cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prael. cap. fin. 16. q. 6. Sanch. in opusc. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num. 3. Scortia loco cit.* Sed hoc est intelligendum de donatione, seu erogatione ad causas prophanas, scilicet ex pura liberalitate nulla causa cogente, vt *l. donari, ff. de reg. iur.* Quare iure communi possunt Superiores Religiosorum largiri, seu largiendi licentiam concedere ob causam pietatis, aut necessitatis, vel vtilitatis Conuentus, seu Religionis, *Abb. in cap. 3. de donat. in fin. & ibi Imola num. 6. Scortia theorem. 395. Sanchez dict. dub. 2. num. 3. & 4.* vnde poterunt largiri causa remunerationis pro beneficijs receptis, dummodo non excedatur mensura meritorum, *Scortia ibi, cum Quaranta, Valero, Io. de la Cruz, & alijs.* Quomodo verò dicantur excedere mensuram meritorum, vide *Sanch. de matrimon. lib. 6. disp. 6 num. 9. Dianam resolut. 16. tract. 6. tom. 1.*

Hinc sequitur posse Capitulum Generale, seu Generalem cum consensu Capituli Generalis, vel Definitorum, eleemosynam iniungere vni Conuentui de pecunijs, seu redditibus superfluis, seu minus necessarijs ad vtilitatem alterius Conuentus eiusdem Religionis eo auxilio indigentis, vt *Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1.*

lib.2.cap.28.num.8.& 9.Lezana de priuil. regul. tom. 2. cap.19.num.56. & Sanc.d.dub.2. num. 4. in fin. & Religioni Camaldulensium hoc in specie concessit *Paulus III. vt habetur in Calce Constitutionum nouarum Camald.*

Similiter possunt Superiores donare ad captandum animum benefactorum, cum spe probabili vtilitatis futuræ, *Suarez loco cit.numer.* 15. Item largiri possunt pro bono pacis ad vitandum scandalum, vel dedecus, seu vituperationem, *Sanch.d.dub.2. num.13.* Item largiri possunt in eleemosynas pauperum moderatè, & discretè, non omnes redditus superfluos, sed partem aliquam, *Suar. loco cit.num.13.*

Sed & titulo donationis, seu meræ liberalitatis largiri possunt, vel licentiam ad id concedere suis subditis in modica materia, quia hoc est necessarium ad humanum conuictum, & ad fouendas amicitias, sine quibus, vt ait Philosophus *moral.lib.8. cap.1.* viui non potest, vt *Sanch. lib.8. cap.8. numer.5 in fin. in decal. Scortia theorem 396. Valer. verbo, munera, num.64. §. his tamen.* Vnde ob eam causam Clemens VIII. hic excepit esculenta, & poculenta, quæ paucis diebus consumantur, & parua munera rerum ad deuotionem pertinentium.

Quod autem hic à Clemente VIII. præcipitur, vt in casibus permissis donationes fiant nomine Conuentus, hoc est intelligendum iuxta ius commune, vt Religiosus non donet tanquam proprium habere possit, neque possit dicere, hoc meum est, *Cassian. lib. 4. de inst. renun.cap.13.tex.in cap.cum ad Monasterium de stat. Mon.Trid.sess.25.c.3. de regul.* Sufficit tamen, vt Religiosus donans intentionem habeat supradictam, scilicet donandi tanquam nomine Conuentus, seu ex potestate habita à Superiore Conuentus, & verbis, vel factis contrarium non significet, *Suar.d.cap. 26. nu.15.* Et quamuis Clemens VIII. requirat licentiam in scriptis Superioris ad donationes faciendas inter ipsos Religiosos, hoc est intelligendum, quando donatio esset magna ob aliquam causam extraordinariam, vel vbi esset periculum scandali, aut ambitus, &c. *Valer. num.83. Diana resolut.20. loco cit.* Et licet Clemens videatur exigere licentiam indiuidualem, tamen verius est sufficere generalem, quoad talem speciem donationum, quando non sit donatio magni momenti, ne inducatur iuris communis correctio. *Paulin.Berti p.2. dub.1.§.decem, pag.340. colum.2. Valer.verbo, munera, numer. 86. Barthol. à Sancto Fausto Thesaur. Relig. quæst.212.*

Quòd verò Clemens prohibet absolui munus à regularibus recipientem ante realem restitutionem, intelligitur, si possit restituere; si enim non possit, tunc absolui poterit sub cautione possibili restituendi quàm primùm poterit, iuxta ea, quæ *Sanch. in decal. lib. 2. cap.20.num.19.Coninch.de censur.disp.14. num. 206.* & ita in terminis huius Bullæ docent *Sousa, & Io. de la Cruz*, quos sequitur *Scortia theorem.398.in fin.Bonacc. super eadem Constitut. punct. 4. num. 3.* In hac autem prohibitione non continentur ipsi Religiosi largientes, ipsi igitur absolui potuerunt, dummodo promittant procurare reintegrationem, seu restitutionem fieri, *Sanchez in decal.lib.6.c.15.num.70.*

Quoad pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis, & infamiæ, latas contra largientes in hac Constitutione, multi dicunt eas non obligare ante declaratoriam; ita *Scortia theorem.399.Paulin.Berti, par.4. q.2. Sorbus, & Sousa apud Bonacc.punct.5.num.3.* Sed de hac re dixi *par.1. suis locis*, vbi etiam egi, ad quem pertineat super illis dispensare.

Sed post hæc emanauit declaratio Congregationis Prælatorum, cui interfui, (ad hunc effectum deputata à S.D.N. Vrbano VIII.) confirmata ab eodem Bulla quæ incipit, *Nuper à Congreg.* die 16. Octobris ann. 1640. circa intellectum supradictæ Bullæ Clementis VIII. ad sedandos scrupulos animarum. Et primo declaratum, munera à Regularibus tribui posse ex causis gratitudinis, conciliationis beneuolentiæ, eiusque conseruationis, erga ipsam Religionem, vel Conuentum, alijsque causis ex sui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modestè tamen, ac directè, & dummodò id fiat cum consensu Superioris localis, vel cum consensu maioris partis Conuentus, vbi ex constitutione, vel consuetudine Religionis aliàs requiratur. Secundò, quòd consensus Conuentus §.3. Bullæ Clem. requisitus ad leuiora esculenta, & poculenta, seu ad deuotionem, & religiositatem pertinentia munuscula largienda, intelligitur de consensu, aliàs de iure requisito, & vbi concurreret suspicio ambitus. Tertiò quòd cessante ambitus suspicione, neque requiritur licentia Superioris in scriptis in casu contento §. 4. eiusdem Bullæ Clem. idest ad largitiones inter ipsos Religiosos faciendas. Quartò, conuiuia in excipiendis benefactoribus, Protectoribus, Ordinarijsue honorificè, & lautè, de quibus §. 5. & 6. censeri tantum prohibita, si decentiæ status Regularis aduersentur. Quintò Restitutionem receptorum munerum in casibus non permissis fieri debere Conuentui, ad quem de iure pertinent, si commodè id fieri poterit: aliàs fiat viciniori Conuentui, respectu loci vbi petita fuerit absolutio. Præterea ibidem decretum est, vt ij, qui Constitutionem Clem. de præterito transgressi sunt, quo ad casus hic moderatos, possint absolui à suis Confessarijs absque alia restitutione. Qui verò grauiori detrimento Religionis, seu Conuentus, dando, vel recipiendo transgressi sunt vsque ad diem datæ huius Bullæ Vrbani VIII. possint à Maiori Pœnitentiario, seu de eius commissione, absolui, dispensari, componi, & condonari, prout in Domino magis expedire iudicauerit.

De cætero autem, seu in reliquis ibidem confirmata est, & quatenus opus esset innouata, dicta Constitutio Clementis VIII. non obstante omni vsu, seu ab vsu contrario.

Insuper ibidem præceptum est, vt Superiores locales efficiant, vt dicta Bulla Clementis, cum hoc decreto, seu Bulla Vrbani VIII. legatur singulis annis semel, mense Ianuario, in aliqua publica Congregatione, vel saltem in publica mensa; sub pœna priuationis officij, & vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendæ. Hæc Bulla publicata fuit Romæ die 30. Octobris Anno 1640. in locis consuetis.

Circa hanc constitutionem, seu declarationem, Aduertendum primò, quod facultas ista data Maiori Pœniten-

nitentiario absoluendi & condonandi, vel componendi, non est ita intelligenda, vt libero arbitrio possit debitum remittere, sed tantum ex causa iusta, & rationabili, ob quam etiam Religiosi creditores non possent esse rationabiliter inuiti, & condonatione facta virtute priuilegij Apostolici debitori, sine consensu creditoris, non subsistente causa iusta, debitor non est tutus in conscientia; quia Papa non potest, sine iusta causa tollere ius alteri quæsitum, ita *Bann. de iust. q. 62. ar.5. dub.8. Nauar. de spol.§ 15. nu.vlt. vers. sexto, Turrian. de iust. disput. 41. dub.1.* & licet Papa sit Summus administrator bonorum Ecclesiasticorum, vt latè *Nauarr. ibi §.9.n.2. Rota dec.332. in nouiss. & Seraph. dec.45. nu. 4.* & præsertim quo ad bona Religiosorum, quorum ipse Papa est supremus Prælatus, vt *Suar. de Relig. tom. 3. lib. 2. capit. 16. numer.13. & lib. 6. capit.15. num.6.* tamen non censetur concessisse condonari, vel componi nisi discretè, ne locis Regularium præiudicetur, per ea quæ *Bann. Nauarr. & Turrian. ibi, Sayr. Valen. Less. & alij* quos allegat, & sequitur, *Bonac. de rest. dis. 1. q. vlt. pun.2. nu.27.* & concessio Apostolica etiam concepta verbis valde generalibus, ita intelligenda est, vt Papa non censeatur voluisse derogare iuri alieno. *l. 2. §. meritò ff. ne quid in flum. pub. Seraph. decis. 931. n.2.* & quia in hac constitutione non est inserta clausula derogatoria Regulæ de iure quęsito non tollendo, *Seraph. decis. 1082. num. 7. cum multis DD.* & denique propter illa verba in hac concessione posita, *prout in Domino magis expedire iudicauerit*; Quæ verba tribuunt solum arbitrium boni viri, idest regulatum iure, ratione, & æquitate. *Bal. Dec. Signorol. Calcan. & alij*, quos allegat, & sequitur *Menoch. de arbitr. lib. 1. q.8. num. 5.*

Causæ autem iustæ condonandi, vel componendi ponuntur à DD. communiter, paupertas, seu impotentia restituendi: seu si debitor ægrè & vix, seu non nisi cum magno suo incommodo potest totum, vel partem restituere; neque spes est proxima quòd fiat ditior. *Bann. citat. concl. 4. Nauarr. d. §.15. num. vlt.* Item si debitum sit dubium, scilicet existente dubio probabili de iustitia sibi factæ donationis, quia ob tale dubium, ad tranquillitatem conscientiæ licitè potest concedi compositio, *Bann. dic. concl. 4.*

Aduertendũ secundò, quod hic non censetur Papa concessisse facultatem condonandi, vel componendi super bonis donatis, quæ de iure sunt prohibita alienari sine solemnitate, seu beneplacito Apostolico, iuxta *extrau. Ambitiosæ. de reb. eccl. non alien.* quia tunc ageretur de grauiori præiudicio loci Regularis, & quia hic non est dictæ extrau. derogatum.

Aduerten. tertiò, esse differentiã, an pœnitens restituere obligatus obtinnerit absolutionem ab obligatione restituendi ob omnimodam impotentiam, prout de iure communi; an verò obtinuerit condonationem, vel compositionem Nam absolutus non exigit a restitutione ob impotentiam, si postea perueniat ad pinguiorem fortunam, tenebitur restituere, vt DD. communiter, quos allegat, & sequitur, *Bonaccin. de res. dis 1. q. vlt. pun.1. numer. 33.* At obtinens compositionem vel condonationem ex iusta causa, vt supra, non tenebitur restituere, etiam si postea fiat ditior, quia compositio & condonatio habent vim realis solutionis. *l. 2. ff. de duob. reis, ibi Bar. num.5. Castr. nu.4. Rota decis. 237. num.4. pa.2. posth. Farin.*

Aduerten. quartò, si alter ex duobus reis debendi, scilicet donans, aut donatarius, obtineat condonationem, seu compositionem, vt supra, alter quoque liberatur eo ipso, quia condonatio, & compositio habent vim realis solutionis, ita *d.l.2 ff de duobus reis*. secus si alter absoluatur simpliciter exemptus ob impotentiam status sui ab obligatione restituendi, quia alter, correus in culpa, non liberatur, *l. fin. ff. eod. tit. & Mantic. de tacit. lib.15. tit.6 num.1.2. & 6.*

CAPVT XI.

Munera, seu dona data Concubinæ.

Vide *verbo, Concubinatus, num. vlt.*

CAPVT I.

Naufragantium bona iniustè capientes, vel detinentes.

I. IN *cap. excommunicationi de raptor.* ex Concilio Lateranensi, qui Christianos naufragium patientes damnata cupiditate spoliant rebus suis, nisi ablata reddiderint, excommunicationi se nouerint subiacere, sed non est reseruata, *Barbos. ibi num.6.*

Hæc excommunicatio est latæ sententiæ, & incurritur statim, mora restituendi commissa, *gloss. ibi verbo, subiacere, Suar. de censur. disp.21. sect.2. num.27. & 28. Reginal. lib.9. numer.268. Filiuc. tract.16. nu.99.* & nulla requiritur admonitio, *Suar. loco cit. Tolet. lib.1. c.21. num.1. Abb. in d. cap. excommunicationi.*

II. In *cap. 4. Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcunque, nauibus tempestate iactatis, seu quoquo modo naufragiũ passis, siue in ipsis nauibus, siue ex ipsis eiecta in mare, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona, in cuiuscunque maris regionibus, vel littoribus surripiunt. Et hæc excommunicatio est Papæ reseruata *ibidem*: & non requirit vlteriorem moram, sed sufficit acceptio, vel detentio cum culpa mortali; & etiam si ab initio quis accepisset bona fide, vel animo restituendi, postea animaduertens rem esse alienam, si mutet voluntatem, & statuat non restituere, statim incurrit, *Suarez num.29. & 31. Filiuc. num.99. Sayr. lib.3. cap.9. num.2. Tolet. vbi supra, Regin. num.268.*

Aduerte etiam differentiam, quòd recipiens, vel detinens iniustè bona naufragantis in flumine, non incidit in hanc excommunicationem, & hoc est certum; sed in alteram incurrit latam in *d. cap. excommunicationi* (quæ vt dixi, non est reseruata) secundùm sententiam *Alex. de Neuo in Apostill. ad Abb. in d. cap. excommunicationi, lit.B. & Anan. in ea decr. num.2. in gloss. 1.* qui communem sententiam esse asserit. Sed contrariam, quòd neque illa excommunicatio habeat locum in casu naufragij facti in flumine, vel in lacu, sed in mari tantùm, hic tenet *Hostien. & Ioan. Andr. in eo textu,*

textu, & Filiucc. tractat. 16. numero 97.

Limita, quòd neutra excommunicatio procedit in naufragio hæreticorum; quia in fauorabilibus non continentur nomine Christianorum, *cap. sicut de hæretic. Sayrus lib. 3. cap. 8. nu. 7. Duard. super hoc cap. Bullæ, q. 3. num. 6. Vgolin. ibid.*

Limita secundò, quòd non procedit si quis capiat res proiectas, aut aliter naufragio amissas, quas Dominus censeatur habere pro derelictis, & non curare recuperationem; vt contingit in ijs, quæ in mare proiecta statim solent corrumpi, vel nonnisi cum maximo labore, & difficultate recolligi, vt saccarus, species, & charta, *Reginal. numer. 271. Sayrus num 9. Filiuccius num. 93. Molina tom. 1. de iust. disp. 55. §. de bonis,* & facit *l. falsus, §. si iactum, ff. de furt.*

CAPVT I.

Negociatio Ecclesiasticis personis interdicta.

I. NEgociatio Clericis, & Religiosis prohibita est, *c. negociatorem, c. fornicarij, c. consequens, c. eijciens, 88. dist. c. vlt. de vita, & hon. Cler. c. 1. ne Cler. vel Mon. Clem 1. de vita, & honest. Cleric.* & hæc prohibitio obligat sub peccato mortali ex genere suo, *Sylu. Clericus, 3, q. 1. Salzedo ad Diaz in praxi c. 58. §. & ex ea pœna,* & de communi testatur *Filiuc. tract. 35. num. 20. Luis. Turrian. de iustitia disp. 59. dub. 2. numer. 4.*

Amplia, vt procedat non solum in negociatione, quæ sit mercimonium, id est cùm quid emitur, vt immutatum vendatur, vt definit S. Chrysostomus relatus in *d. cap. eijciens*, sed etiam in alijs quæstuosis negociationibus, quæ sunt mixta artificio, *Stracca de mercatura, par. 1. num. 5. cum Signorolo,* dicens negociationis nomen esse generalius mercimonio, seu mercatura. Vnde dicitur etiam negociatio prohibita Ecclesiasticis conducere prædia ad vendendos fructus, *Roderic. qq. regul. 74. art. 8. tom. 3. Molin disput. 342. num. 2. Quaranta verb. vectigal, versic. quæritur an inter.* Item emere animalia, & ea emptis cibarijs, seu pascuis nutrire, vt aucta, idipsa, seu fœtus eorum vendat; *Sylu. Cleric. 3. numer. 2. Genuen. in praxi cap. 62. num. 14. Redoan. de spol. q. 2. num. 14. Quaranta loc. cit. versu, similiter.*

Limita, vt de iure communi non prohibeatur Ecclesiasticis artificium, scilicet ex materia empta tertiam speciem faciendo. *Sanctus Ioan. Chrysostomus, & alij Doctores supra cit.* neque prohibetur industria, id est cùm quis animalia sibi donata auget, & vendit, vel etiam empta proprijs pascuis alit, & illa aucta vendit, aut fœtus eorum, vt *Doctores cit.*

Limita secundò, vt prohibitio intelligatur solùm de Clericis in sacris, aut beneficiatis, & regularibus etiam laicis, vt de communi testatur *Turrian. cit. num. 4. & 5. Genuen. num. 9. Less. cap. 21. num. 4.*

Limita tertiò, vt non sit peccatum mortale, si semel, aut iterum, & non ex consuetudine id fiat, *Less. num. 21. Nauar. cap. 27. num. 250. Filiuc. tract. 35. num. 20. Turrian. num. 4.*

Limita quartò, quòd multi DD. dicunt non esse illicitum Clerico beneficiato, vel in sacris, negociationem exercere per alium institorem, vel exercitorem pro foro conscientiæ, si adsit iusta causa, & non ex auaritia id faciat, *Less cap. 21. numer. 6. Filiucc. tractat. 35. numer. 26. Molin. disput. 342. §. Vtrum autem fas, Genuen. in praxi c. 62. nu. 6. Salzedo ad Diaz in praxi cap. 58. §. sed vtrum, Nau. cap. 25. num. 3.* Sed pro foro externo non erit tutus, *Filiuc. loco citato, numer. 26.*

Limita quinto, vt non sit illicita negotiatio Clericis, vel Monacis, si ob necessariam sustentationem conducant prædia, vt partim fructus comedant, & partim vendant, neque in hoc casu ad vectigalia tenebuntur, vt *Molina tom. 2. disp. 347. num. 8. per c. dilecti, & ibi gl. de decim.* Item simili modo, si emant, & vendant immutatum, non causa lucri, sed damni vitandi, seu necessitatis causa, vt seruent se indemnes, à dispendio scilicet, quòd passuri essent ratione cambiorum, transmittendo pecunias, euitando illud mercium emptione, & transmissione, probatur *ex S. Thom. 2. 2. quæst. 77. artic. 4. ad 1. Molin. ibi & Genuen. in praxi cap 62. num. 5. cum Canonist. Quaranta veb. Vectigal, §. tertio quatenus.* Vnde ait *Henric. in Clem præsenti numer. 61. de cens.* in tali casu Clericum ad vectigalia non teneri, & idem ait *Molin. d. num. 8. in fin.*

II. Ecclesiasticæ personæ quæcunque, etiam quibus non est interdicta negociatio propriè dicta, si negocientur, priuantur priuilegio immunitatis à vectigalibus; ita quidem, vt quoad illud negocium, seu actum illum, sint ipso iure priuatæ, etiam pro foro conscientiæ, nulla expectata monitione, etiam si non adsit frequentia, seu consuetudo. At verò quoad alia bona sua amittunt exemptionem, quando trina monitio præcesserit, stante frequentia, seu consuetudine, vnde dicitur negociator, *c. vlt de vit. & hon. Cleric. Clem. 1. eod. tit. Clem præsenti, de censib. ibi gloss. not. Turrian. disp. 59. dub. 2. numer. 6. Sanch. in opusc. lib. 2. cap. 4. dub. 51.* vbi plures allegat, & *Salzedo ad Diaz. cap. 58. §. & huius.* Sed aduerte, quòd coactio ad vectigalia soluenda non est facienda tunc à laica potestate, sed Ecclesiastica, instante laica, *Sanch. dub. 52.*

III. Clericus etiam in sacris dimisso habitu negociationi vacans, si ter monitus non resipiscat, amittit ipso facto priuilegium Canonis, non tamen fori, *c. in audientia; c. contingit de sent. excommunic. & d. Clem. 1. de vit. & honest. Cleric.* Sed potest recuperare priuilegium resumendo habitum, & abstinendo à negociatione, vt *in d. Clem.*

IV. Ecclesiastici in morte non possunt disponere de acquisitis per negociationem, sed ea omnia Cameræ Apostolicæ applicata sunt ipso iure, & veniunt in causam spolij, ex Bulla Pij IV. & Bulla Pij V. de quibus *Nauarr. de spol. §. 8. numer. 8. & Redoan. de spol. quæst. 2. numer. 36 Azor tom. 2. lib. 8. cap. 21. quæst. 1. & 2. Quaranta, verbo, vectigal, §. & quoniam.* Neque suffragatur facultas testandi concessa à Papa, vt patet ex dictis Bullis, & Doctoribus: tamen potest Beneficiatus, seu Clericus de dictis bonis donare inter viuos, & poterit donatarius retinere, vt ex Bulla Pij IV. colligit *Filiucc. tract. 43. cap. 4. num. 33. Azor. q. 3.* In morte autem per testamentum; vel donationem causa mortis disponere non poterit; aliàs dispositio non valeret, & tenerentur hæredes siue ab intestato, siue ex testa-

testamento, & legatarij, & donatarij ea restituere Cameræ ante omnem sententiam pro foro conscientiæ, vt ait *Azor.cap.2.q.3. Filiuc.tract.43.cap.4.nu.22.* Quamuis contra quòd possit ea retinere ante sententiam in conscientia, teneant *Molina tom.1.disput. 147. §. postea verò, Nauar.consil.3.de testam.num. 6. & 7.* qui ait verum, dummodò negociatio iniusta non fuerit, & cum *Molina, & Nauar.* consentire videtur, *Quaranta loc.cit.*

V. Romæ extant pœnæ suspensionis à diuinis, priuationis officiorum, & inhabilitatis, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, contra Ecclesiasticos artem venalem exercentes, de qua vide *Lezanam de priuil.regul. tom.4. verbo Negociatio num. 6.* vbi pleniùs habetur hęc materia benè tractata, & sunt pœnæ omnes latæ sententiæ, vt patet ex *Decreto Sacræ Congreg.Visitat.Apostolicæ,* relato *à Lezana ibi*.

CAPVT I.

Nouitiorum receptio in locis non designatis à Sede Apostolica.

I. CLemens VIII. in Bulla 83. incipit, *Regularis disciplinæ*, statuit, vt Religiosi Superiores Ordinum Mendicantium intra Italiam, & in insulis adiacentibus, non possint recipere quenquam ad habitum regularem, nisi in locis à Sede Apostolica designandis, sub pœna latæ sententiæ, scilicet priuationis Officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad huiusmodi; & professiones receptionesque contra faciendas, nullas, & irritas declarauit.

II. Deinde idem Clemens VIII. decreto quod incipit, *Sanctissimus Pater*, quæ est Const. 83. statuit ampliando, vt Regulares tàm Mendicantes, quàm non Mendicantes, nullum audeant recipere ad habitum, seu Nouitiatum, nisi in locis à Sede Apostolica pro singulis Prouincijs designandis, aut contra hanc formam receptos ad Professionem admittere; secus si fecerint, declarauit receptionem, & professionem nullam esse, & irritam ad omnem effectum; & Superiores transgressores incurrere pœnam priuationis omnium officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad huiusmodi obtinenda.

Limitauit autem Clem. VIII. *ibi* hanc Constitutionem, vt non procedat, nisi in Italia, & Insulis adiacentibus, & non procedat in Carthusianis, Minoribus de Obseruantia Strictiori, Capucinis, Reformatis S. Dominici, Carmelitanis Discalceatis, Folientinis, Cistercienfibus, Eremitis Camaldulensibus Montis Coronæ, & Clericis Regularibus, scilicet Theatinis, Iesuitis, Barnabitis, Somaschis, & ministris Infirmorum. Item non procedat, quoties concessa fuerit licentia à Sede Apostolica informa Breuis.

Nota, quòd licet hæc Constitutio etiam expressè comprehendat eos, qui recipiuntur pro laicis, seu Conuersis, tamen Sacra Congregatio de his declarauit, non esse necesse, vt toto anno Nouitiatus manet in loco ipso Nouitiatus, cum eorum experimenta sæpe ruri fiant. Alij autem debent peragere Nouitiatum in loco designato, vt patet ex hac Constitutione, & sequentibus decretis. Sed de hac re vide quæ dixi infra *verbo professio, capit. 1.*

III. Postea Sacra Congregatio Concilij, *anno 1624. die 21. Septembris,* speciali facultate Santiss. D.N. Vrbani VIII. decreto edito innouauit, Primò prædictam Constitutionem Clem. VIII. incipit *Sanctissimus Pater,* sub eisdem pœnis. Secundò extendit, mandans eam obseruari ab omnibus Religiosis vbique locorum. Tertio, vt decretum Clem. prædictum, & hoc decretum bis saltem in anno legantur in publica mensa, Quartò, vt transgressores incurrant pœnas supradictas ipso facto, earumque dispensationem Sedi Apostolicæ reseruauit, vt neque Generales nec Protectores possint dispensare. Quintò irritum, & inane decernit quidquid contra actum fuerit.

IV. Quoniam autem hoc decreto Sacræ Congregationis edito, magna Religiosorum copia reclamare incepit contra professionem, ob non obseruatam formam decreti prædicti. Clem. VIII. ideo ad turbationes compescendas, S.D.N. Vrbanus VIII decreto suo *anno 1631. die 2. Aprilis* edito, Primò absoluit prædictos Religiosos ab omnibus censuris ad effectum huius decreti, seu indulti tantum, & mandauit Maiori Pœnitentiario, Episcopis, & Superioribus Religiosorum, vt omnes, & singulos Religiosos, qui ad habitum regularem aliàs canonicè recepti, annum probationis in Monasterijs, seu locis ad id designatis minimè fecerunt, & subinde professionem emiserunt; ad professionem denuò, seruatis alias seruandis, emittendam recipiant absque nouo probationis anno; & post quam dictam professionem emiserint, restituant eos ad omnes gradus, dignitates, habilitates, quas obtinuissent, si ab initio validè professi fuissent; eosque ipso iure fore restitutos decernit, vt habeant eundem locum, ac si ab initio valida fuisset professio, & vt promoueri deinceps possint ad ordines, vel in antea susceptis ministrare, & actus per eos antea gestos validos decernit existere, non obstantibus, &c. Nota quod hoc decretum solum procedit de præteritis casibus, id est de iam receptis, & professis contra formam prædictam, non autem de receptis post editionem huius Constitutionis.

V. Sed idem Summus Pontifex Vrbanus VIII. ad occurrendum motibus, qui possent oriri, & frequenter oriebantur occasione receptionis ad habitum, seu Nouitiatus facti in locis non designatis, super validitate Professionum, decreuit *anno 1636. die 5. Ianuarij, in Sacra Congregatione Concilij Trid.* Primò vt ex dicta causa reclamantes contra Professionem post lapsum quinquennij non audiantur.

Intra quinquennium autem reclamantes teneantur iura sua deducere coram eadem Sacra Congregatione, quæ prouidebit ex facultate à Sanctissimo sibi concessa; & inibuit omnibus prælatis etiam Legatis à Latere, ne super his se ingerant, absque speciali Papæ commissione; aliàs incurrant ipso facto pœnas, scilicet Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ interdictum ab ingressu Ecclesiæ; Abbates, & inferiores Prælati, & Iudices Ecclesiastici, excommunicationem; Nuntij verò, & Cardinales indignationem Sanctitatis suæ, pœnis alijs arbitrio eiusdem puniendi.

Item decreuit, vt si prædicti recepti, & professi contra

tra dictam formam sine expressa licentia præfatæ sacræ Congregationis à Religione discedere, aut si Superiores illos eijcere ausi fuerint, eiecti punientur, vt Apostatæ, & contra eos procedatur iuxta decretum eiusdem Sacræ Congregationis de Apostatis,& eiectis. Superiores verò eijcientes ipso facto incurrant suspensionem à diuinis, & priuationem omnium officiorum, & perpetuam inhabilitatem ad talia obtinenda, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, absque alia declaratoria.

Nota quod licet decretum Conc. Trid. *sess. 25. c. 19. de regul.* denegans audientiam reclamantibus contra professionem ex aliquo capite nullitatis post quinquennium à die professionis, communiter à DD. intelligatur procedere solùm de nullitatibus consurgentibus ex impedimento temporali, vt vis, metus, ætatis, &c. non autem de perpetuis, vt defectu Nouitiatus, aut ob aliquam personæ qualitatem, seu inhabilitatem, *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 32. Nauar. cons. 5. de regul. & cons. 25. & 26. & 49. Beija par. 4. casu 18. §. respondeamus. pag. 380. Riccius resol. 550. in fin. Barbos. alleg. 104. num. 20. Roderic. qq. regul. 11. art. .. num. 3.* tamen D. Papa Vrbanus VIII. eandem præsc tionem statuit in casu nostro, in quo erat perpetuum impedimentum.

Nota II. quòd per supradicta decreta non redditur irrita professio facta extra conuentum designatum pro Nouitiatu, (si Nouitiatus & admissio ad habitum ibi facta sint) neque dicenda esset irrita, etiam si ex constitutionibus, vel præcepto Generalis, esset prohibitum professionem facere extra locum nouitiatus, nisi præcepto addita esset clausula irritans professionem, per ea quæ *Sanch. lib. 5. in decal. cap. 4. num. 71. in fine.* Dummodo superior localis, & conuentus, ad quos pertinuit admittere ad professionem, consentirent, vt alio loco ipse profiteretur; quia acceptatio professionis potest committi cuilibet, etiam laico, cum non sit actus iurisdictionis spiritualis, vt DD. communiter, quos allegat, & sequitur *Sanch. ibi num. 77.* & posset Nouitius cum tali consensu etiam alibi professionem facere per procuratorem ad id specialiter deputatum *Suarez tom. 3. de relig. lib. 6. capit. 12. num. 22.* cum communi.

CAPVT I.

Nuncians infidelibus, vel hæreticis aliquid in præiudicium Reipubl. Christianæ, vel Catholicæ Religionis, & ad id cooperantes.

IN *Bulla in Cœna Domini cap. 7.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra eos, qui per se, vel per alios de rebus statum Christianæ reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum, Turcas, & Christianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstant.

Vide explicationem huius capitis apud *Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 58. Sayr. lib. 3. de censur. c. 11. num. 35. Filiucc. trac. 16. num. 150. Marium Alter. lib. 5. c. 10. disp. 8. Tolet. lib. 1. cap. 23. §. de secundo.*

Reus prædicti criminis, vbi fuerit condemnatus per sententiam definitiuam, incurrit infamiam iuris; & consequenter efficitur irregularis) quia hoc est crimen publicum proditionis patriæ, seu Reipublicæ Christianæ, per *l. omne delictum, §. exploratores. ff. de re mil. l. si quis aliquid ex metallo, §. 1. ff. de pœnis,* & est crimen læsæ Maiestatis. *l. 1. ff. ad l. Iuliam Maiestatis,* vt *Farin. q. 112. num. 209. & 212.*

Amplia, vt procedat excommunicatio, etiam effectu nocumenti directè non intento; sufficit enim mala fides de effectu præuiso, quia licet illa particula *in damnum,* de qua in Bulla, iuncta accusatiuo aliquando denotet causam finalem, & significet idem quod *propter;* vt *l. à Diuo Pio, §. si pignora, ibi gloss. verbo in creditum, ff. de re iudic. & l. si decipiendi, ibi gloss. verbo in dolum, ff. ad Velleia. l. venales, verbo, in mercedem. C. quando prou. non est necesse:* tamen quando dictio *in* iungitur accusatiuo respicienti incertum euentum futurum, denotat conditionem, & exponitur *in perniciem,* id est quatenus Christiana Respublica perniciem pateretur. *Natta consil. 662. numer. 4. cum Bald. Castrens. & Socc. in l. publius,* per illum textum, *ff. de cond. & demon.* & quod sufficiat indirecta intentio, tenet *Vgolin. super hoc cap. 7. super eisdem verbis §. 1. vers. secundò afficit, & versic. sexto.* vbi exponit in damnum, id est quòd possit esse in damnum, & *Suar. de censur. disput. 21. sect. 2. num. 58. Filiucc. tract. 16. nu. 150.* & idem dic de crimine læsæ Maiestatis, & proditionis per iura allegata.

An autem incurrat nuncians in excommunicationem illam, etiam effectu damni non subsequuto, *Vgol. dicto vers. sexto,* tenet incurrere, quia sufficit nunciari quod possit esse in damnum Reipublicæ Christianæ. Sed puto distinguendum, quia si illud damnum directè intendit, tunc sufficit attentatum; si autem non intendit directè, æstimo non incurri, nisi damnum sequatur, ob doctrinam Nattæ, & Doctorum, quos supra retuli: & idem dicendum videtur de pœnis, & crimine proditionis, & læsæ Maiestatis, vt procedant etiam effectu non subsequuto, si directè fuerit damnum intentum, vt *Farin. q. 112. num. 213.*

CAPVT II.

Nunciantibus prouisiones Ecclesiarum in Curia Romana factas donans aliquid, vel promittens.

EX Bulla 4. Gregorij XI. incipit, *Sollicitè,* edita Auenione, quæ habetur in Bullario Laertij Cherubini, prohibetur, ne quis aliquid directè, vel indirectè donet, vel promittat, vel soluat illis, qui sibi prouisionem, translationem, commendam, seu commissionem à Sede Apostolica factam Cathedralium, vel Monasteriorum nunciabunt, vel nunciari facient, siue noua portari: & contrarium præsumentes incurrant excommunicationem Papæ reseruatam.

Nota quòd aliqui putant hanc Constitutionem pœnalem

nalem etiam hodie esse in vigore, & illam recensset inter alias *Graff. lib.4.cap. 23. num.3. & Collector Bononien. & Bonacc. de cens. partic. disp.2. q. 3. punct. 27. numer. 2.* & facit quod Bulla semel promulgata semper præsumitur esse in suo vigore; & in viridi obseruantia, vt eam allegans habeat intentionem fundatam, vt de magis communi testatur *Rol. à Valle cons. 90. num. 53. Beninten. decis. 13. num. 9. Ioseph. Ludou. commun. opin. tit de statut. conclus. 1. Mascard. de probat. conclus. 1332. num. 3.* etiam post mille annos, *Felin. cap. 1. num. 19. de tregu. & pac.* & communem ait *Curt. Iun. consil. 129. numer.25. lib. 2. Gozadin. consil. 16. num. 11. Roman. cons. 260. num.3. Tuscus verb. lex, concl. 257.* Tamen verius ait *Filiucc. tract. 15. cap. 5. q.2.* hanc Constitutionem in desuetudinem abijsse, nam neque vnquam hodie in Curia fit eius mentio, & ideo puto à Flauio Cherubino eam fuisse omissam in Bullario suo.

CAPVT III.

Nuncios Papæ offendens.

Vide *verbo, Iniuria.*

CAPVT I.

Oblationes Ecclesiarum, vel piorum locorum vsurpans.

I. IN *cap. hanc consuetudinem 18.q. 1.* Damasus Papa constituit, vt nullo modo etiam prætextu consuetudinis, oblationes, quæ intra Ecclesiam, offeruntur, sub dominio laicorum detineantur, si in perpetua damnatione noluerint persistere. Si quis verò contra hanc Regulam, scilicet eiusdem Damasi, & Nicæni Concilij, temerarius præsumptor fuerit, & de cætero oblationes de sacris Ecclesiæ auferre molitus fuerit, anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus.

Hæc excommunicatio est latæ sententię contra pręsumentes vsurpare oblationes Ecclesiarum. *Archid. Turrecr. & Prap. ibid. Graff. lib.4. capit. 24 num. 10. Suar. de Relig. tom. 1.tract. 2. lib.1. cap. 5. num.1. Barbos. alleg. 50. num.170.* & est vera sententia, contra *Filiucc. tract. 14. num.48.* qui putat esse sententiæ ferendæ: sed ratio est manifesta, quia verbum *sit* iungitur participio præteriti temporis, quo casu est latæ sententiæ, vt *gloss. in l.in criminali, ibi Doctores communiter, C. de iurisdiction.*

Limita quòd licet in textu dicatur, *auferre molitus fuerit*, tamen requiritur ad incurrendam hanc censuram actus consummatus vsurpationis, non solum attentatum, seu conatus, vt tenent Doctores omnes *supra cit. & Bonacc. de cens. partic. disp.2. q.2.punc. 1.nu. 4.* Quare particulam *molitus fuerit*, intelligitur de dolosa vsurpatione, scilicet per machinationem fraudulentam, vt *l. 1. ff. de dolo.*

II. Ex Concil. Trident. *sess. 22. cap. 11.* fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ indicuntur latæ sententiæ contra Clericos, & Laicos, & Patronos vsurpantes bona, vel fructus, vel emolumenta, vel obuentiones Ecclesiarum, vel piorum locorum, & contra impedientes, quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent: & illa excommunicatio est Papæ reseruata. De quibus pœnis vide *infra verbo, vsurpatio.* Quę pœnæ procedunt contra vsurpantes oblationes, quia sunt comprehensæ ibi nomine bonorum, vel obuentionum, vel emolumentorum, vt in terminis, ait *Azor.to.1.lib.7.c. 38. q. 16.*

III. Ex *Bulla in Cœna Domini cap. 17.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes prouentus pertinentes ad Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, vel beneficiorum, Nomine autem *prouentuum* continentur oblationes, vt in terminis, *Filiucc. trac.16. num.220. Vgolin. super eo cap. 17. Bullæ, §. 1. vers. item excommun. in fin.* Et procedit etiam si oblationes illæ non essent à beneficiatis consumendæ tanquam fructus, sed in opus, & beneficium Ecclesiæ collocandæ; quia verbum *pertinere*, intelligitur, siue ratione dominij, siue possessionis, siue custodiæ, vel administrationis pertineant. *Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. numer. 97. in fin. Ant. Sousa super capit. 17. Bullæ, disp. 88. nu. 2. Vgolin. & Filiucc. ibi* & facit tex in *l. verbum illud pertinere, ff. de verb. signif.*

CAPVT II.

Oblationem recipientes Clerici ab vsurarijs manifestis.

IN *cap. quia in omnibus de vsur.* ex Concil. Lateran. statutum est, vt vsurarij manifesti, nec ad Communionem admittantur Altaris, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint accipiant sepulturam; sed nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit vel Christianæ tradiderit sepulturæ, & quæ acceperit reddere compellatur, & donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat exequutione suspensus. De hac re vide *infr. verbo, vsurarius, c. 4. & verbo sepultura, cap.5.*

CAPVT III.

Oblationes raptorum, vel violatorum Ecclesiarum recipientes.

Vide *verbo, Raptores, verbo, Incendiarij, verbo, Sacrilegium, cap. 3.*

CAPVT IV.

Oblationem ab excommunicato, vel interdicto recipientes.

I. IN *c. significauit, 18. de sent.excom.* ait Clem. III. cuidam Episcopo: Clericos, qui scienter, & sponte participauerunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officijs receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitamus inuolui; quos etiam pro beneficio absolutionis habendo, ad nos volumus cum literarum tuarum insinuatione remitti.

Hinc sequitur, quòd Clerici admittentes prædictos ad oblationem publicam ad Altare, quę fit inter Missarum

rum solemnia, incurrunt maiorem excommunicationem Papæ reseruatam, si tales erant à Papa denunciati nominatim, & scienter, & spontè illos admittant: supponimus enim, quòd admittere ad istas oblationes, est admittere ad diuina Officia, & continentur nomine diuinorum, cum inter Missarum solemnia fiant, & aliquo modo inter Missarum cæremonias numerantur, vt *Berous in cap. quia, num. 22. de vsur.* Vnde communicatio in oblationibus dicitur spiritualis, *Suar. lib. 1. c. 6. num. 3. tract. 2. tom. 1. de relig.*

Intelligitur autem dicta Constitutio contra recipientes excommunicatos à Papa, vt ab homine, non vt à iure, vnde non sufficit esse notorios Clericorum percussores, *Coninch de censur. disp. 14. num. 33. Sayr. lib. 2. cap. 15. num. 20.* & de communi testatur *Felin. in cap. excommunicamus, il primo, de hæret. num. 3. circa medium.* Est contra *Io. Andr. in d. cap. excommunicamus*, qui ait procedere etiam de excommunicatis à iure. Verùm sufficit, quòd denunciati sint à Papa nominatim, etiam si à iure fuerint excommunicati, *Henriq. lib. 13. cap. 8. num. 2. Coninch ibi, Bonacc. de censur. in communi, tract. de excommun. q. 2. punct. 2. §. 2. in fin.*

II. Item recipere præsumens oblationes ad Altare inter Missarum solemnia à quibuslibet excommunicatis maiori excommunicatione, vel interdictis non toleratis, incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempsit, satisfecerit competenter, ex *c. Episcoporum, de priuileg. in 6.* vt patet ex dictis supra *num. 1.* cuius pœnæ, & Constitutionis explicationem vide supra *verbo, censura, cap. 7. num. 2.*

III. Oblationem autem priuatam, id est, extra Missarũ solemnia, seu eleemosynam ab excommunicato vitando, id est nominatim denunciato, vel notorio Clerici percussore, quidam dicunt nõ posse accipi, aut peti extra causam necessitatis, & aliàs incurri excõmunicationẽ minorem ob cõmunicationem cum excõmunicato, *c. qui excommunicauit, 11. q. 3.* Sufficere autem dicunt ad accipiendum, vel necessitatem corporalem recipientis, vel spiritualem dantis. Ita tenent *gloss. verbo, præsertim, in cap. cum voluntate, de sent. excom. & ibi Abb. Felin. & Innoc.* & tenet *Syluest. verbo excommun. 5 num. 14. Reginal. lib. 32. num. 14. Alter. tom. 1. lib. 1. disp. 12. cap. 4. vers. sit tertia propositio, Barbos. in d. cap. cum voluntate,* vbi conceditur Prædicatoribus, vt ab excommunicatis accipere possint eleemosynas, si aliàs ibi non possint sustentari. Ait autem *Marius Alterius ibi,* in hac transgressione, seu communicatione extra necessitatem non esse peccatum mortale, sed solum veniale, quia non est actio specialiter prohibita, sicut est prohibita publicæ oblationis receptio, neque est ex genere rerum sacrarum, seu diuinarum. Sed alij dicunt, absolutè licitum esse ab excommunicato vitando eleemosinam recipere, vel legatum, etiam si det, vt oretur pro ipso, oratione scilicet priuata tantùm: & hanc esse eius intentionem, in dubio supponendum dicunt *Armilla verbo, excommun. numer. 55. Auila par. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 4. in fin. Mexica diff. 11 de excommu. Matth. Nerutius in repet. canon. rub. de testam. nu. 44. in fin. Imola cap. 2. de testam.* quia adest semper vtilitas spiritualis excommunicati, vnde censetur permissa, per *d. c. cum voluntate.*

An autem liceat recipere eleemosynam pro Missis ab excommunicato vitando: Respondent omnes Doctores in *d. c. cum voluntate*, non posse. Ab interdicto autem recipi posse, quia non est prohibitum pro eo etiam publicè orare, quia per hoc non admittitur ad diuina: ita *Vitalin. in Clem. 1. num. 79. de sepult. Sayr. lib. 5. cap. 8. numer. 23.*

CAPVT I.

Obligantes Ecclesias suas, vel eas obligandi facultatem concedentes, vel ære alieno grauantes, aliorum gratia.

IN *cap. 2. de solutionibus*, firmiter inhibetur, ne quis præsumat Ecclesiam sibi commissam pro alienis grauare debitis, aut literas alicui, seu sigilla concedere, quibus possint Ecclesiæ obligari, decernendo, si secus fuerit attentatum, ad solutionem talium debitorum Ecclesias non teneri. Si quis autem contra præmissa de cætero venire præsumpserit, ab administratione spiritualium, & temporalium, nouerit se suspensum.

Nota quòd hæc suspensio est ab officio iurisdictionis, & à beneficio, non autem ab officio ordinis. *Sayr. lib. 4. cap. 7. num. 6. Henriq. lib. 13. cap. 32. num. 4. Filiuc. tract de suspen. num. 23.*

Nota secundo, quòd hæc pœna incurritur etiam ob attentatum, id est concedendo alicui facultatem obligandi Ecclesiam, *Hostien. hic num. 4. Anan. nu. 10. Io. Andr. num. 3.*

Amplia primò, quòd ait Ecclesiam sibi commissam, vt non contineat etiam commendatarios, & beneficiatos, seu aliter curam habentes alicuius Ecclesiæ, *Suar. de censur. disp. 31. sect. 3. num. 2. Abb. Io. And. & Anton. Butr. in d. cap. 2.* Imò etiam si solam habeat procurationem, *Butr. num. 5. Io. Andr. num. 1.*

Amplia secundò, quod ait alienis debitis, vt procedat, siue mutuum accipiat nomine Ecclesiæ, vt det, vel expendat pro suis consanguineis, vel amicis, vel pro seipso extra causam necessariæ suæ sustentationis, *Abb. ibi, Butr. num. 11. Alterius tom. 2. disp. 12. cap. 2. Sayr. lib. 4 cap. 15. num. 14.* Item si Rector, seu administrator Ecclesiæ fideiubeat nomine Ecclesiæ pro alio, *Hostien. numer. 1. Io. Andr. num. 2.*

Amplia tertiò, quòd ait literas, vel sigilla concedens, vt si concedat alicui chartam albam, vt obligatio redundet in Ecclesiam, *Abb. ibidem, Ioann. Andr. num. 3.*

Limita, quòd Episcopus non continetur in hac suspensione, cum eius non sit facta mentio, *Suar & Sayr. loco cit. Sylu. suspen. §. 6. versic. decimò, per cap. quia periculosum, de sent. excomm. in 6.*

Limita secundò, quòd hæc suspensio non est reseruata, sed potest ab Episcopo in foro externo, & à proprio Confessario absolui, satisfacta Ecclesia, *Marius Alter. loco cit.*

Limita tertiò, vt non procedat in casibus à iure permissis; vt si administrator adeat hæreditatem sine inuentario, nam Ecclesia illa tenebitur vltra vires hære-

ditatis,

ditatis, *gloss.in cap.1.verb.debita, de solut. Rol. à Valle tract.de confec.inuent. q.* 12. & de magis communi, & veriore testatur *Rota diuers.par.2. decis.72. num.49.53. & 57.* Sed est intelligendum procedere pro foro externo, non interno, vt de magis communi *Cauall. cont. comm. q. 31. & 464. §. Sed contraria.* Est tamen verùm quòd Ecclesia potest petere restitutionem aduersus inuentarij omissionem, *Rol. à Valle d. q.12.nu.10.* & communem ait *Ias.in l.fin.§.fin.numer.6.C.de iur.delib.* & sic neque in foro externo tenebitur vltra vires hæreditatis. Quamuis autem testator prohibere possit hæredi adeunti beneficium, *l. & inuentarij*, *vt Rolan.à Valle, in eod. tract.testator an prohibere possit.&c.Crauet. consi.174.numer.3. & seqq.* ait communem; tamen fauore Ecclesiæ hęc conditio tanquam contra hunc *tex.* haberi debet pro non adiecta, *l. conditiones contra, ff.de cond.inst.* & dixi *verbo, Alienatio, c.1.in fin.* quia in casu expressæ prohibitionis cessat ratio præsumptæ fraudis, in qua se fundat ius commune, vt *Cauallos loco cit.*

CAPVT II.

Obligatos ad ratiocinia, aut ære alieno grauatos ad Religionem, vel Clericatum perperam admittentes.

1. Sixtus V. Constit.71.incip. *Cùm de omnibus*, cum alia constit.seq. quæ incipit, *Ad Romanum*, statuit, vt nemo ad Religionem quamcunque nempe virorum, recipiatur, nisi præcedente scrutinio, & informatione de vita & moribus; & quòd constet eum neque ære alieno ingenti supra vires facultatum suarum grauatum esse, neque reddendis ratiocinijs ita obnoxium, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eidem illata sit, vel timendum ne inferatur. Et si qui aliter admissi fuerint ad habitum, vel professionem, admissio, & professio sit irrita, & expellantur. Religiosi autem quicunque, eorumque Superiores contra prædicta admittentes, incurrant eo ipso priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, officiorum, graduum, dignitatum, honorum, & inhabilitatem ad huiusmodi.

Sed postea Clemens VIII. Bulla 83. incip. *In suprema*, derogauit ex parte Constitutioni Sixti V. auferens nullitatem professionis; Informationem autem illam præmitti debere voluit ad licitam receptionem; Pœnas verò pręfatas restrinxit contra solos Superiores admittentes contra formam præfatam Sixti V. non tamen locum habere voluit contra alios subditos, vt Definitores, & Capitulares suffragium dantes, vt illicita fiat admissio ad habitum, vel professionem, vt patet ex *d.Bulla Clem.§.3.& 4.* & notat *Suarez de Relig.tom 3. lib.5.cap.7.num.vlt.*

Amplia primò, vt in dictis Constitutionibus contineantur etiam Religiosi militares Sancti Ioannis, qui tria vota essentialia emittunt, *Sanch. in decal.lib.4. cap.19. numer.23.* quamuis contra *Azor.to.1. lib.12.cap.3. q.8. in fin.*

Amplia secundò, vt hic non fiat distinctio inter ratiocinia publica, vel priuata, *Suar. numer. 20. Sanchez num.29.*

Amplia tertiò, quòd ingrediens Religionem in fraudem, vel cum graui damno creditorum, secundùm multos, tenetur venia petita, & obtenta egredi à Religione, si constat eum sine suo graui damno spirituali posse operando extra Religionem satisfacere creditoribus; in Religione non posse, ita *Medina, Molin. & Angel.* quos sequitur *Layman lib.3. tract.2.c.12. numer.7. coroll. 3. Suar.d.cap.7. num.4.* sed contra *Sanchez numer.15. P. Nauarra lib.4.cap.4.numer.96.* dicunt egredi non teneri.

Amplia quartò, quòd si votum habens Religionis intrandæ, postea debitis grauetur ex contractu oneroso, non potest ingredi Religionem, quia præualet obligatio iustitiæ ex contractu oneroso, obligationi ex liberali promissione erga Deum, quę tollitur mutatione notabili circumstantiarum, *Sanchez num.11. Laym. numer.6.*

Limita primò, quòd ingredi licitè potest Religionem, qui grauatur debitis ex promissione gratuita, etiam si nullo voto adstrictus ingredi velit, etiamsi ingrediendo impotens fiat soluendo, *Sanch.num.28. Bonacin.de restit.dis.1. q. vlt.pun.2.§.1.num.4.*

Limita secundò, vt ratiocinijs obnoxius, vel debitis grauatus ingredi possit Religionem, si eius patrimonium sufficiens sit ad satisfaciendum, illudque applicet creditoribus, & dummodo ratiocinia sint clara, vt non possit adesse magna molestia, *Salz. ad Diaz. in praxi c.20.nu.6.* Vel si det cautionem idoneam, nempe pignoratitiam, vel fideiussores, qui renuncient beneficio ordinis, & discussionis, *Abb.in cap.1. num.10. de oblig.ad ratioc.Salzedo cap.20. num.6.* vel si creditores consentiant ingressui, *Sanch. num 27.* vel si esset debitor incertarum personarum, *Sanch. num.4. & 24. cum multis DD.* Vel si constet, quòd etiam si maneat in sæculo, non poterit vnquam satisfacere, cum non sit spes, quòd ad pinguiorem statum perueniat, dummodò prius concedat bona, quæ tunc habet creditoribus, cum renunciatione omnium iurium, & actionum ad eorum fauorem, *Sanch.num.26. Layman. tract.de restit. cap.12.num.6. cum alijs.*

Aduerte, quòd in hoc casu aliqui dicunt, prius petendum licentiam à Iudice proprio causa cognita, *Gabriel in supplem.in 4.dist.38. q.2. ar.3.conclus.3.* Alij dicunt sufficere, si causa cognoscatur à Prælato, & Capitulo, qui faciunt scrutinium, *Suar. loco cit. num. 2.* Ego puto si timeatur molestia in foro externo, vtrunque requiri.

Limita tertiò, quòd quilibet obligatus Curiæ, seu Reipublicæ ad aliquod officium publicum exercendum, vt Magistratus, Iudicis, &c. etiam cum iuramento, potest nihilominus ingredi Religionem, & admitti, si constat eum bono zelo moueri, sed post dimissum officium, & rationibus redditis, scilicet satisfacta parte, *per can. vn. 53. dist. & can. multos 54. dist. can. duæ sunt, 19. q. 2.* & Canonistæ communiter ibidem, & *Innoc.in rub.de oblig.ad ratioc.Cardin.& Anchar.in d.c.vn.de obl. ad ratiocin.* Sed intellige verum, si non perpetuo se tali officio obligauit, ita *Archid. in c. præterea 51.dis.& ibi Præp.numer.3. Host.in d. c. vn.* tunc enim non potest ingredi. Et idem dicunt Canonistæ, & canones citati de Militibus, posse ingredi Religionem, si tamen non se obstrinxerit iuramento ad per-

ad perpetuò militandum pro Principe, sub stipendio publico, tunc enim miles est quasi seruus, & non potest ingredi Religionem, nisi cum licētia sui Principis, ita *Archid. Hugo, & Turrecr. in d.c. vn. 53. dist. Prapos. ibi numer. 6.*

II. Ex *c. legem 53. dist. & c. vn. de oblig. ad ratiocin.* & ex vtrobique tractatis à Canonistis, habetur, quòd obligati ratiocinijs publicis, scilicet ex officio publico gesto, non possunt ad ordines promoueri, nisi officio peracto, & ratiocinijs redditis. Ratiocinijs autem priuatis, idest ex administratione priuata, seu officio priuato, obligati, possunt ordinari, seu clericari post administrationem sæcularem depositam, si non sit contra eos idcircò mota lis, vel facilè mouenda, de dolo malo, *Abb. in d.c. vn. Salzedo ad Diaz. c. 20. num. 3.* vbi ait communem, *Barbos. in d. c. vn. Tolet. lib. 1. c. 60. n. 2. & 3. Sayr. lib 6. de censur. c. 14. num. 8.* In dubio autem decocti, seu falliti præsumuntur fraudatores, nisi probent casum fortuitum, vt *Bal. cons. 382. num. 19. & 20. vol. 5. Rot. Gennen. decis. 17. num. 14.* & ideò infames fiunt eo ipso infamia facti; quod si super ea causa pacti, vel condemnati fuerint, infamiam iuris incurrunt, vt latè docet *Strac. tract. de decoctoribus par. 3. num. 2.*

Addit *Maiol. lib. 2. cap. 11. num 4. Vgol. de irregular. cap. 58. num 9.* non esse promouendos, etiamsi non arguantur de dolo, si tamen ingenti ære alieno remaneant obstricti, cum periculo grauis, & diuturnæ, & inextricabilis litis; & hoc verissimum puto.

Limitant autem DD. supra citati, præsertim *Salzedo, & Barbosa vbi supra*, quòd etiam publicis ratiocinijs obstrictus potest ordinari, si fideiussores dederit, vt supra dixi, vel si iam erat Clericus, quando suscepit officium.

Sed nota, quòd damnatus ex ratiocinijs publicis, *l. Iul. repetundarum, vel l. Iulia peculatus*, scilicet de dolo interueniente, efficitur ipso iure infamis, & irregularis. Similiter ex ratiocinijs priuatis damnatus de dolo, seu ratione doli, fit ipso iure infamis, & irregularis, quia sunt iudicia famosa, vt *l. 1. ff. de his, qui not. infam.* & dixi *par. 1. cap. 33.* neque releuaret datio fideiussorum, *Vgolin. loco citato vers. secundò excipitur, Salzedo vbi sup. num. 4.*

Nota secundò, quòd promotus ad Clericatum quando imminet contra eum actio de dolo, vt supra, deponendus est, *gl. in c. tantis, 81. dis. ibi Archid. Sayr. lib. 6. cap. 14 numer. 8.* & de communi testatur *Salzedo d. c. 20. numer. 3.*

Nota tertiò, quòd promotus, vt supra in fraudem creditorum, idest non absolutis ratiocinijs, non ideo deponendus, etiam si contradicente creditore promotus sit, sed eius bona in solutum creditoribus danda; & si non sufficiant, Episcopus si eum scienter ordinauit, tenetur in subsidium creditoribus, *gl. in d. c. vn. & ibi Abb numer. 7. Tolet. lib. 1. cap. 60. num. 3. Sayr. num. 8.* & communem ait *Cardin. in d. c. vn. q. 2.* quod est verum, si ille manens in sæculo amplius satisfacere potuisset, ita citati *DD. Prap. in cap. præterea num. 3. 51. dist.*

CAPVT I.

Ordines ante ætatem legitimam recepti, vel collati.

NOta, quòd ætas requisita ad primam tonsuram est septem annorum completorum, *tex. & glos. & DD. in cap. fin de temp. ordin. in 6. Garzias de benef. par. 7. cap. 4. num. 6 Sanchez opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 33. numer. 15.* & in hoc hodie nulla est differentia inter seculares, & Regulares, *Maiol. lib. 1. cap. 30. num. 7. Sylu. verb. ordo, 4. num. 1. in fine.*

Ad tres primos minores ordines similiter requiritur septennium completum, *c. in singulis, ibi gloss. 77. dist. Garzias num. 7. Sanch. num. 15. & 16.* Nullus tamen istorum beneficia Ecclesiastica ante decimum quartum annum obtinere potest, citra dispensationem *Triden. sess. 23. cap 6. vide Garz. par. 7. cap. 4. nu. 7. & 8.* & solus Papa dispensat. Excipe etiam nisi in fundatione beneficij fuisset cautum, vt minori 14. annis conferri possit, vt declarauit Sacra Congregatio relata *à Garz. num. 9. Eman. Sà verb. beneficium, numer. 30. Rota p. 2. recen. decis. 194.*

Ad Acolytorum ordinem aliqui dicunt requiri annum 14. per *tex in d. cap. in singulis, & ibi gloss. verbo, quatuordecim, Sayr. lib. 6. c. 12. num. 6. de censur.* Alij dicunt requiri 12. annos, *Tolet. lib 1. c 61. num. 1. Eman. Sà verbo, ordo, num 20. Reginal lib. 30. tract. 2. num. 60. Filiuc. tract. 9. num. 8.* sed communis sententia ait sufficere septennium completum arbitrio Ordinarij, *Cuccus lib. 4 inst. tit. 12. num. 11. Garzias loco cit. Sanchez num. 17.* vbi multos allegat, & *Bonacc. de sacr. ordin. punct. 5. num. 12. Diana resol. 29 miscell 2. par. 1.*

Ad Subdiaconatum hodie est ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. ab Presbyteratum annorum 25. *Trident. sess. 23. cap. 12 de reform.* & sufficit annus cœptus, *Nauarr. cap. 25. num 116 Salzedo ad Diaz in praxi cap. 26. super verbo, ante legitimam ætatem, Sanchez loc. cit. num. 4.* qui *num. 7.* ait sufficere diem primam anni cœptam esse, quia in fauorabilibus dies cœpta habetur pro completa.

Ad Episcopatus ordinem requiritur trigesimus annus completus, Alexander III. in Concilio Lateranensi, vt habetur *in c. cum in cunctis, vers. ea propter, de elect. Garz. par. 7. cap. 4. num. 76.*

I. Defectus ætatis legitimæ, vt supra requisitæ, reddit irregularem, ne ad talem ordinem citra graue peccatum promoueri possit, neque in malè suscepto ministrare, vt de communi testatur *Sayr. lib. 6. cap. 12. numer. 14. Garzias par. 2. cap. 5. nu. 51.* non tamen est propriè ista irregularitas, quia tempore auferri potest sine dispensatione, sed est impedimentum canonicum, seu defectus conditionis requisitæ, *Garzias par. 7. cap. 8. numer. 65.* & super hac irregularitate solus Papa dispensat, vt de communi testatur *Sayr. loco cit.*

II. Recipiens sacros ordines, seu maiores, ante legitimam ætatem malitiosè, id est, non bona fide, incurrit ipso facto suspensionem: & si huiusmodi suspensione durante ministret in eisdem ordinibus, fit irregularis. Præterea talis ob prædictum crimen potest Ecclesiasticis beneficijs priuari. Hæc statuta sunt ex

Bulla

Bulla Pij II. septima, incipit, *Cum ex sacrorum.*

Limita, quòd hęc suspensio est solùm quoad ordines sic malè susceptos, non autem absolutè etiam quoad alios antea ritè susceptos, *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 31. *Marius Alter. tom.* 2. *disp.* 10 *cap.* 1. *dub.* 2. *Filiucc. tract.* 17. *num* 85. *Bonacc. de suspens. partic. q.* 1. *punct.* 1. *num* 8. *Henriq. Auila, Villalob.* quos allegat *Diana resol.* 182. *tract.* 4. *tom.* 2. contra *Nauarr. Roderic. & alios ibidem.*

Limita secundo, quod non procedit in recipiente consecrationem Episcopatus, vt *Suarez n.* 29. *Alterius dub.* 3 *Bonac. n.* 10.

Limita tertio, vt non procedat in promoto bona fide, *Rota recen. par.* 2. *decis.* 200. *Caualer. decis.* 1. vt si credidit dicto, seu assertioni matris, quæ præsumitur habere veram notitiam ætatis filiorum, habet enim iustam causam credendi, *Rota decis.* 200. *numer* 3. *pa.* 2. *recent.* Imò putant multi ad hanc suspensionem incurrendam requiri præsumptionem, seu scientiam, vel ignorantiam affectatam: ita *Tolet. lib.* 1. *cap.* 61. *vers. hac tamen. Nauarr. cons.* 27. *num.* 155. *Suar. disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 26. *Auila par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 7. §. *pro intelligentia.* Probant, quia ea Constitutio fertur ad temeritatem reprimendam, vt patet ex proœmio. Sed alij putant sufficere ignorantiam crassam, *Layman. de sacram. ordinis, cap.* 16. § *quartum, Miranda tom.* 1. *q.* 39. *art.* 6. §. *solummodo,* & tenet *Bonacc. punct.* 1. *num.* 3. & hæc est verior sententia, quia Bulla ista quo ad incurrendam suspensionem non vtitur verbo præsumpserint, aut alio significante scientiam. Item neque requiritur scientia ad incurrendam irregularitatem celebrando in censura huius suspensionis, quia de iure communi sufficit mala fides verb. gr. quod dubitet se esse suspensum, vt dixi *Sup. verb. censura, c.* 11. etiamquod hæc Bulla in hoc vtatur verbo præsumpserit, quia per hoc non censetur corrigere ius commune, quoniam iuris communis correctio non est inferenda per tacitos, & subauditos intellectus. *gloss. in c. cupientes, §. quod si per viginti de elec. in* 6. *Nec obstat Rota decis* 200. *n.* 2. *pa.* 2. *recent.* vbi in terminis ait ad hanc irregularitatem incurrandam requiri dolum & contemptum, quia Bulla Pij II. vtitur verbo præsumpserint, quia respondeo quoad Rota loquitur pro foro externo, in quo dolus & contemptus præsumitur, vbicunque non allegatur causa probabilis ignorantiæ à celebrante in censura, vt dixi *cap.* 11. *verb. censura.*

Limita quartò, quòd hæc censura non est reseruata, vt patet ex eadem Bulla, & notat *Bonacc. num.* 11. & quòd non sit perpetua pœna, sed propriè censura, ait *Suar. num.* 24. & licet ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum & salutare,* promotus ante ætatem incurreret absolutè suspensionem Papæ reseruatam, & alias pœnas; tamen ea Bulla quo ad hæc fuit abrogata, & redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. incipit, *Romanum Pontificem,* quam habes apud *Quarantam, verbo, ordo, pag.* 387.

III. Ordines minores recipiens ante ætatem, secundum communem, & veram sententiam non est suspensus suspensione propriè dicta, sed suspendendus, per *c. vel non est compos, de temp. ordin. Bernard. Diaz. c.* 26. *in princ.* vbi plures allegat, & communem testatur *Salzedo ibi, verbo, ante ætatem,* vbi alios addit authores; & tenet *Suar. disp.* 31. *sec.* 1. *num* 23. Vnde ante sententiam suspensionis, etiamsi ministret in susceptis, non fit irregularis. *Auila disp.* 5. *de suspens. dub.* 7. §. *petes, Filiucc. tract.* 19. *num.* 175. *Cuccus lib.* 4 *instit. tit.* 12. *num.* 19. *Bonacc. q.* 1. *de suspens. particular. punct.* 1. *num* 3. Et quamuis Sixtus V. *prædicta Constitutione* imposuisset, etiam ordinatis in minoribus ante ætatem pœnam suspensionis, & alias pœnas latæ sententiæ; tamen fuit, vt dixi ea Constitutio abrogata à Clemente VIII. Bulla autem Pij II. supra citata, cum sua suspensione, non procedit contra promotos ad minores ante ætatem. *Cherub. ibi schol.* 2. *Nauarr. cap* 25. *n.* 70. *Sayr. lib.* 6. *c.* 12. *num.* 9. *Bonac. de suspen. particularibus, q.* 1. *punct.* 1. *nu.* 2.

IV. Ordines recipiens ante ætatem septem annorum, id est si nondum erat rationis vsum assecutus, secundum aliquos non recipit Sacramentum: ita *Scotus Durand. & Paludanus apud Sanchez in opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 32. *num.* 1. Sed contraria est communis, & vera, vt *Sanchez ibi cum S. Thom.* & alijs plurimis Doctoribus, & idem *Sanch. de matrim. lib.* 7. *disp.* 30 *num.* 4. *& seq.* & hanc esse communem sententiam Theologorum, & Canonistarum testatur *Toletus lib* 1. *c.* 61. *versic. est autem,* & probatur *capit. vn. & ibi gloss. not. verb. discretionis, de. Cler. per sal. promoto.*

Adde quòd ordinatus ante vsum rationis, seu ante septennium, fruitur priuilegio Canonis, & fori tantum. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 202. *Sanch. loco cit. in opusc. n.* 2. *in fine.* An autem ordinatus in sacris ante vsum rationis, vel ante pubertatem, doli capax, teneatur voto castitatis annexo, vide *Sanch. de matrim. disp.* 30. *lib.* 7. vbi *num.* 8. concludit non teneri, nisi pubes effectus ratificauerit. An autem teneatur recitare Officium, si non ratificet, negatiuè respondet, *Sanch. n.* 12. *ibidem.*

V. Episcopus, aut alius Prælatus conferens ordines alicui ante ætatem legitimam, olim ex Bulla Sixti V. supra citata incurrebat diuersas censuras, & pœnas: sed ea Constitutio, vt dictum est, fuit abrogata à Clem. VIII.

De iure autem communi ordinans ante ætatem non est ipso iure suspensus, sed suspendendus à collatione ordinum, *cap. vel non est compos de temp. ordin. Maiolus lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. *cum Sylu. & Tabien. & Tolet. lib.* 1. *cap.* 61. *colum* 3. Sed conferens primam tonsuram ante ætatem, id est ante septennium completum, incurrit suspensionem per annum à collatione primæ tonsuræ, per *capit. fin. de temp. ordin. in* 6. Et procedit tàm contra Episcopos, quam inferiores Prælatos. Sed non procedit, quando confertur tonsura infanti Religionem ingressuro, vt patet ex *eod. tex.* scilicet quando oblatus est à parentibus Religioni, vt *gloss. ibi, & Gemin. num.* 6. *Suar. de cens. disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 2. Sed hodie probabilius est, ante septennium conferri non posse primam tonsuram Religiosis, siue Religionem ingressuris, ex Trident. *reformat. sess.* 23. *cap.* 4. *Maiol. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 7. Illa autem decretalis non procedit contra conferentem maiores, vel minores ordines, sed solùm si primam tonsuram, *gloss. ibi verbo, duntaxat, & Gemin. ibid. Suar. loco cit. num.* 3. contra *Sylu. Sotum, S. Anton.* & alios, quos sequitur

Filiucc.

Filiucc. tract. 9. num. 84. Hæc suspensio est reseruata Papæ intra annum:poterit tamen si casus sit occultus, absolui Episcopus à suo Confessario, si ei ipse det talem facultatem, vigore Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 6. *reform.* vt dixi *par.* 1. *cap.* 24.

An autem incurrat irregularitatem Episcopus, seu Prælatus, si conferat alicui primam tonsuram contra dictam suspensionem; Doctores affirmant, quia hic est actus ordinis Episcopalis. ita *Rebuff. in praxi tit. de Clerico ad sacr. malè prom. gloss.* 1. *num.* 4. *Marius Alterius disput.* 10. *c.* 2 *colum.* 2.

Aduerte tamen, quòd Prælatus in ea suspensione non prohibetur concedere dimissoriales subdito, vt ab alio Episcopo primam tonsuram accipiat, *Io. Andr. & Gemin. in d. c. fin. in fin.*

CAPVT II.

Ordo Bigamo, vel publico pœnitenti collatus.

ORdinans bigamum, aut publicè pœnitentem, secundum aliquorum opinionem, est suspensus per annum à missando, id est, à celebratione Missarum, per *capit. nullus pœnitentem*, 55. *dist.* tenet *Nauarr. conf.* 3. & 4. *de bigamis*, *Barbos. allegat* 111. *num.* 15. & *Sayr. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 20. *cum Angel. Sylu. Tabien. Asten Henriq. & Vinaldo.* Contraria tamen sententia verior est, quòd scilicet nulla sit suspensio latæ sententiæ, sed ferendæ, contra ordinantem, ex dicto *tex.* ita *Auila par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 8. §. *septimus. Bonacc. de suspens. particularib. q.* 2. *punct.* 6. *Garzias de benefic. pa.* 7. *cap.* 6 *n.* 6. vbi ait sic declaratum à Sacra Congregatione Concilij.

Amplia quod dictum est, quod bigamus est irregularis, vt procedat etiam in bigamia interpretatiua, quando maritus copulam habuit cum sua vxore post adulterium, ab ea commissum, *cap. si cuius, ibi Canonistæ* 34. *dist.* Sed requiritur quod sit certum adulterium, *d. cap. si cuius, & ibi Archid. in fin. Præp. in princ. Em. Sà verb. irregul. ex bigamia num.* 3. sufficiunt tamen violentę præsumptiones, vt si nuda cum nudo, vel ambo in lecto reperti, *c. litteris de præsum.*

Bigamus autẽ ordinatus in minoribus, siue ante, siue post bigamiam contractam, tamquam purus laicus habendus est, est enim priuatus omni priuilegio clericali, nec potest incedere in habitu, & tonsura; aliàs excommunicandus, *cap. vn. de bigam. in* 6. Posset tamen exercere ordines minores eo modo, quo laici ex consuetudine possunt exercere, ita *Laimam. lib.* 1. *trac. de irregul. cap.* 6. *num.* 7.

Quod autem dictum est de publico pœnitente, intelligendum est de solemni pœnitentia, quia hæc reddit irregularem, *S. Tho. in* 4. *dist.* 14. *q.* 1. *art.* 5. *quæstiunc.* 1. *ad* 3. *Couarr. in Clem. si furiosus, par.* 1. *nu.* 10. *de homic. Bonacc. loco cit. num.* 4. Secus si sit pœnitentia publica, sed non solemnis: de qua re vide *supra p.* 1. *cap.* 33. §. *quinto modo.*

Aduerte quòd Bulla Sixti V. contra malè promotos 91. incipit, *Sanctum*, statuit ordinantes bigamum incurrere in suspensionem ipso facto; sed ea Bulla in hac parte abrogata fuit à Clem. VIII. vt dixi *supra cap.* 1. & notat *Garzias ibid. num.* 11.

An autem Episcopus hodie possit dispensare cum Bigamo, saltem cum iam promoto, ver. gr. si Clericus in minoribus duas successiuè ducat vxores virgines, vel vnam viduam; communiter antiquiores affirmant. Sed contra tenent recentiores, cum Sacra Congregatione; vt *apud Garziam pa.* 7. *cap.* 6. *de bigamis num.* 5. & 14. *Bonaccin. de irregular. q.* 2. *punct.* 5. *num.* 15. *Filiucc. tract.* 19. *num.* 127. *Laym. de irregul. c.* 6. *n.* 7. *Barbos. in cap. super num.* 5. 6. 7. *de bigam.*

CAPVT III.

Ordo coniugato collatus.

LIgamen matrimoniale reddit irregularem hominem in Ecclesia Latina, vt durante eo vinculo promoueri ad ordines non possit, *c. vxoratus, de conuers. coniug.* vtque nec primam tonsuram recipere debeat, aliàs peccat mortaliter. *c. nullus, de temp. ordin. in* 6. *Sanch. lib.* 7. *de matrim. disp.* 38. *n.* 6. In Ecclesia autem Græca non est irregularis coniugatus, sed potest promoueri ex consuetudine, in quam Romani Pontifices consensere *cap. alter*, 31. *dist. cap. Syracusana* 28. *dist. cap. cum olim. de Clericis coniug. Sanch. lib.* 7. *disp.* 28. *num.* 4. & *seq. Layman. de sacr. Ordinis, cap.* 11. *nu.* 9. Item potest promoueri in Ecclesia Latina coniugatus cum consensu vxoris vouentis continentiam, vel ad Religionem transeuntis, vt *cap. coniugatus, de conuers. coniug. Sanch. lib.* 7. *disp.* 39. Item in ijs casibus, quibus marito licitum est diuertere ab vxore per separationem, quoad thorum, & habitationem inuita vxore, vt ob adulterium, vel sæuitiam, vel hæresim vxoris, dummodo diuortium sit factum absolutè, & perpetuò iudicio Ecclesiæ. *Sanch. lib.* 10. *disput.* 11. *num.* 16. & *disp.* 18. *n.* 48. *disp.* 25. *n.* 22.

I. Promotus ad ordines etiam sacros inuita vxore, in casibus non permissis, potest ab vxore reuocari, si illa non ratum habuit. *extrau. vn. de voto*; nisi ipse matrimonio non consummato, velit Religionem approbatam ingredi, & in ea solemniter per tria vota essentialia profiteri: & ad talem ingressum debet Episcopus promotum ad sacros matrimonio nondum consummato, admonere; quod si ingredi nolit, cogi potest ab vxore ad consummandum matrimonium, sed ea vxore præmoriente, ipse in sacris (vt supra) ordinatus, non potest aliam ducere vxorem. Hæc omnia in dicta extrau. habentur, & vide *Sanchez lib.* 7. *de matrim. disp.* 38. *per tot. & Barbosam in dict. extrau.*

II. Promotus ad ordines sacros inuita vxore in casibus non permissis, amittit ius petendi debitum, sed tenetur reddere, *Sanch. lib* 7. *disp.* 38. *num.* 22. & *lib* 9. *disp.* 35. *num.* 25. *Gutier. de matrim. cap.* 96. per *capit. quidam*, & *capit. placet, de conuers. coniug. & ibi Canonistæ.*

III. Promotus ad ordines sacros, constante matrimonio, extra casus à iure permissos est irregularis ex delicto, vt neque soluto matrimonio, possit in susceptis ministrare, nec vlterius promoueri, nec beneficia obtinere, *d. extrauag. vn. de voto, Sanch. lib.* 7. *disput.* 49. *num.* 2. *de matr. Sayr. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 28. *Barbosa*

bosa in d. extrau. num. 7. & alij per eos allegati. Sed ad has pœnas incurrendas requiritur dolus, seu scientia, vel ignorantia affectata, quia textus loquitur de præsumentibus. *Sanch. ibi num.* 3. cum alijs adductis; neque procedit si matrimonium fuit irritum, *Sanchez num.*4. Super irregularitate, & inhabilitate dispensare potest diœcesanus Episcopus, si taliter promotus postea canonicè Religionem, vt supra, ingrediatur, & in ea profiteatur, ver. gr. soluto matrimonio, aut cum consensu vxoris, seu aliàs in casibus à iure permissis supra relatis, vt patet ex eadem extrau. & *Sanch d. disp.* 49. *num.*8. cum ibi adductis.

IV. Promotus ad minores ordines constante matrimonio, extra casus à iure permissos, secundum aliquos est irregularis, si Episcopo inscio, seu impedimentum huiusmodi non aduertente, promotus fuerit, *Sayr.* hanc tenet sententiam *lib 6. cap.* 14. *cum Maiolo.* Sed contraria sententia est verior, nullam pœnam esse in iure latæ sententiæ contra taliter promotum, *Sanch. ibid. num.* 9. & quamuis Bulla Sixti V. 91. *Sanctum*, statuerit contra sic promotos pœnam suspensionis latæ sententiæ; tamen illa Constitutio fuit abrogata per Constit. 40. Clementis VIII. vt notat *Sanchez ibid. num.*10.

V. Coniugatus si Clericus efficiatur, & actu seruiat Ecclesiæ, & incedat in habitu, & tonsura, duo tantum habet priuilegia Clericalia; scilicet Canonis, & fori Ecclesiastici, in causis criminum; non autem priuilegium exemptionis ab oneribus quoad bona; neque beneficia potest obtinere, ex Trid. *sess.*23. *cap.*6. *refor. Sanch. lib.*7.*disp.*46. *n.*1. *Garz. p.*2.*cap.*2.*n.*16. *Barbos. alleg.* 12. *nu.*25.

VI. Ordinatus in sacris, vel minoribus, constante matrimonio, vel ordinatus in minoribus ante contractum matrimonium, potest cogi ab Episcopo, instante ad hoc vxore, vt habitum Clericalem dimittat, quia potest talis habitus vxori scandalum, seu auersionem generare. *cap. Ioannes de Cleric. coniug. Sanchez lib.* 9. *disput.* 3. *num.* 9. & tunc omnino erit priuatus priuilegijs clericalibus, vt DD. allegati *numero præced.* cum Trident.

VII. Episcopus aliusue Prælatus conferens primam tonsuram viro coniugato incurrit suspensionem à collatione primæ tonsuræ per annum vnum *c. fin. de temp. ordin. in* 6. Non tamen procedit hæc pœna contra promouentem coniugatum ad minores ordines, secundum veriorem sententiam, vt dixi *supra verbo, ordo, cap.*1.*num.*5.

CAPVT IV.

Ordo collatus censura excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ligato.

EX *cap. cum illorum.* 32. *de sent. excom.* Clerici sæculares, si scienter se faciunt promoueri in excommunicatione positi, indispensabiles sunt, & à susceptis ordinibus sunt deponendi; si verò ex ignorantia iuris, vel facti id fecerint, à solo Papa dispensabiles sunt. Religiosi autem si se scienter fecerint promoueri in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ, manent suspensi ab executione ordinis suscepti: si verò ex ignorantia iuris vel facti id fecerint, possunt à suo Prælato dispensari, pensata monasterij vtilitate, pœnitentia peracta; nisi tamen factum sit enorme, ob quod in excommunicationem inciderant, aut nisi ex circumstantijs contra eos de scientia præsumi debeat, tunc enim à Prælato non poterunt dispensari.

Aduertendum, quod ista decretalis diuersimodè intelligitur à Doctoribus, nam aliqui dicunt ex hoc textu colligi, quòd recipiens ordines positus in excommunicatione est irregularis. Hanc tenent Summistæ communiter, & *Maiol. lib.*4. *cap.*34. *nu.*2. 3. & 4. *Tolet. lib.*1. *cap.*71. §.1. *Bernard. Diaz. cap.* 13. *praxis. Abbas in d. cap. cum illorum, num.* 14. *Barbos. ibi n.* 3. & communem testatur *Sayr. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 13. Alij vero dicunt non incurrere irregularitatem, sed suspensionem, quæ non est propriè censura, sed pura pœna de sui natura perpetua, & æquiualens irregularitati; & ideo non dicitur absolui, sed dispensari: quod si promotus ministret solemniter in illa, tunc fiet irregularis; & hanc tenent *Couarr. in cap. alma p.*1. §.6.*nu.* 6. *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.*57. *Coninch. disput.* 14.*num.*32. *Less. lib.*2. *cap.* 34 *num.* 97. *Barbos. de pot. Episc. Allegat.*47. *num.* 2. *Borgas. de irregul. p.* 6. *tit. de Cleric. excommun. ministr. num.* 3. *pag.* 306. & alij recentiores, apud quos est magis communis sententia.

Amplia primò, vt procedat illa decretalis non solum in promoto in excommunicatione incursa ob percussionem Clerici, de qua est casus ibi; sed in quacunque alia excommunicatione maiori: ita *Abb. & Io. Andr. in ea decretali. Diaz capit.* 13. *in princ.* & alij communiter.

Ampliant secundò multi, vt procedat contra promotum in suspensione, vel interdicto. ita *Angel. irregul.* 1.*nu.*22 *Syluest. irregul. q.*2. *Tabiena irregul.* 4.§. 5. *Nauarr. cap.*27.*num.* 242 *in princ. Maiol. lib* 4.*cap.*34. *loco cit. Toletus, & Diaz loco cit. & alij*: & facit quia ipsa promotio ad vnum ordinem habet ministrationem in eo, vel in inferiori saltem virtualem. Sed alij dicunt non procedere, nisi contra promotum in excommunicatione maiori. *Abbas in ea decretali num.* 1. *Felin. num.*1. *Anchar. in princ. Armilla irregul. num.* 77. *Sayr. loco cit. num.*13. & *lib.*4. *cap.* 16. *num.* 2. *Suar. Couarr. Borgas. & Coninch. loco cit.* Et ratio est, quia sumus in odiosis, & quia dicunt non esse veram rationem supra relatam, quod censeatur ministrare in eo ordine suscepto, vel inferiori. Itaque dicunt promotum in suspensione non incurrere irregularitatem, nisi postea ministrauerit.

Ampliant etiam DD. ex magis communi, vt procedat non solùm in promoto ad sacros, verùm etiam ad minores: ita tenent *Angel. Sylu. Tab. Armill. Tolet. Diaz. vbi supra. Suar. num.*58. *Borgas. vbi supra. Layman. de sacr. ordin. cap.* 10. *in fin. Barbos. Coninch. vbi supra, Cuccus instit. lib.*4.*tit.* 12. *num.*151. & si alij dicant solùm procedere contra promotum ad sacros: ita *Auila par.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 6. *Nauarr. cons.* 48. *de sent. excom. Roderic. in summa cap.* 168. *conclus.* 4. *Eman. Sa verbo, irregul. ex ordinis abusu num.* 1. De initiato verò prima tonsura omnes conueniunt non conti-

contineri in ea decretali, quia prima tonsura non venit nomine ordinum in odiosis. *Nauarr. cons. 28. de sent. excom. Auila loco citat. §. hinc sequitur, Suar. n. 58. Filiucc. tractat. 17. num 94.* & idem dicunt de Episcopali consecratione, vt *Filiuc. ibi Bonac. de suspens. in communi, disp. 3. punct. 5. §. 1. n. 10.*

Limita, vt non procedat ea decretalis & pœna contra promotum bona fide, vt *Nauarrus in summa loco cit. Suar. num. 59. Couarr. Auila, Coninch. Laym. Filiuc. vbi supra:* est communis.

Limita secundo, vt non incurrat is, qui per eundem actum promotionis ad eum ordinem incurrit in excommunicationem, vel aliam censuram: verb. gr. cum quis ordinatur contra prohibitionem factam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, vel ordinatur sine licentia sui Ordinarij, aut ante ætatem; quia non dicitur tunc promoueri in excommunicatione, vel suspensione, cum prius natura sit eum complete ordinem suscepisse, & posterius censuram incurrisse. Et verum est, etiamsi ad Sacerdotium promotus concelebrarit ordinanti, quia actus ordinationis nondum erat completus vsque ad finem Missæ; ita *Auila par. 3. de suspens. disput. 5. dub 7. pag. 251. §. petis vtrum. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 71. & 72. Roderic. in summa par. 1. cap. 68. concl. 2. Henriq. lib. 14. de irregul. cap. 3. §. 6. Quaranta verbo, Ordo, col. 2. §. ampliatio illa. Sayr. lib. 4. cap. 16. num. 23.* Est contra *Couar. Maiorem, Nauarrum, & Sorbum apud Sayr. ibi allegatos;* & contra *Salzedo ad Diaz in praxi c. 26. §. quinto non incongruè, pag. 127.*

An autem idem dicendum sit de ordinato ad alios ordines exercente ordinem tunc susceptum solemniter vt si Diaconus canat Euangelium, vel Subdiaconus Epistolam? Respondet *Auila loco cit.* tunc fieri irregularem, quia ordinatio illius iam erat completa. Sed contra *Suar. ibid. n. 72.* quia illa ministratio est actus accessorius ad actum ordinationis, qui moraliter non completur, nisi cum tota Missa celebrantis; & quia non censetur posse se excusare, nisi cum periculo notæ suæ, aut suspicionis criminis commissi.

Limita tertiò, vt non procedat de eo, qui fuit absolutus ad reincidentiam, sub obligatione se repræsentandi conspectui Apostolico, aut coram Ordinario ad suscipienda mandata: quia hic, pendente conditione, quandiu non fuerit in mora, poterit promoueri, quia interim verè est absolutus, ad omnes effectus, vt si comparear, nõ sit necesse eum iterum absoluere. Sed tantum, si visum fuerit, noua mandata iniunguntur eidem, *c. eos qui de sent. excomm. in 6. Sanch. in decal. lib. 4. c. 13. num. 27.*

CAPVT V.

Ordines à criminoso suscepti in fraudem fori secularis.

1. CRiminosus promoueri non debet, si ob crimen in irregularitatem propriè dictam incidit, siue immediatè ex ipso delicto, siue ratione infamiæ iuris, de qua dixi suis locis, & *par. 1. capit. 33.* nisi super his fuerit dispensatus. Item promoueri non debet criminosus ratione infamiæ facti, nisi ea purgata fuerit per constantem vitæ emendationem saltem triennio comprobatam, de qua re dixi *d. c. 33. in fin.* vel nisi ex graui causa, & cessante scandalo fuerit dispensatus, de qua re ibidem.

Si criminosus petat se promoueri ab Episcopo, & crimen sit occultum, & interrogetur ab Episcopo de tali crimine, quod etiam post pœnitentiam eum reddat irregularem, tenebitur fateri, vel desistere ab ordinum susceptione, *Sanch. in opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 10.* cum multis per eum allegatis. Præsertim autem repellere eum debet Episcopus, quem putat iudicij sæcularis fugiendi causa velle promoueri. *Trident. sess. 23. cap. 4. reform.*

II. Si laicus criminosus faciat se promoueri, & transeat ad statum Clericalem in fraudem fori laici (id est si iam erat de crimine diffamatus, vel delatus ad forum, vel processatus, vel condemnatus, *Couar. pract. q. c. 32. num. 4. §. fraus verò. Clarus, §. fin. q. 36. §. sed in hoc. Genuens. in praxi cap. 8. num. 3.*) poterit Iudex laicus contra eum procedere ratione eiusdem criminis ante clericatum commissi, ad pœnas non corporales, seu in personam, sed pecuniarias, seu in bonis illius, etiam ad confiscationem bonorum, si aliàs esset imponenda, est communis sententia, vt testatur *Couarr. pract. qq. cap. 32. num. 4. conclus. 3. Clarus § fin. quæst. 36. numer. 43. versic. sæpe numero. Marta de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 121. nu. 20. Farinacc. de inquis. q. 8. num. 107. Layman. lib. 4. tract. de immun. eccles. cap. 4. num. 12. Diana resol. 26. tract. 2. tom. 1.* Quamuis nonnulli Doctores dicant, quòd si laicus post delictum fuit citatus à Iudice sæculari ad comparendum intra certum terminum, & ipse non compareat, sed intra terminum Clericus efficiatur, liber omninò remanebit à foro laico, vt neque in bonis mulctari possit: secùs si post litem contestatam, vel obligationem contractam comparendi, &c. ita *Marta de iurisd. par. 4. centur. 2. casu 121. num. 8. cum Mascambr. cons. 44. & Cauale. decis. 10. num. 6. par. 5. vel decis. 3. num. 29. tit. de Iudic.* plures etiam alios *Marta* Doctores ad hoc allegat, qui non faciunt ad rem. Illud concedendum æstimo, quòd si Laicus sit delatus ad forum laicum, & iudicium cœptum, sed postea perempta sit instantia, & tunc Clericus fiat, liber remanebit à foro laico, neque poterit Princeps laicus instantiam in integrum restituere, seu ei vitam insufflare in dicti Clerici preiudicium, vt *Io. Kinc. de Anna sign. 129. Marta de iurisd. p. 4. casu 141. nu 4 & casu 32 num. 6.*

Quando autem oritur quæstio de Clericatu, causa est discutienda Iudici Ecclesiastico, si notorium erat vel publicum quod esset Clericus, vel alias ipse deprehensus est in habitu clericali, & prius etiam se pro Clerico gerebat, vel instrumentis probaret clericatum, ita *c. si iudex laicus de sent. excom in 6. ibi DD. vide Dianam resol. 63. trac. 1. tom. 2. Bernard. Diaz in praxi crim. c. 62. num. 14. Molin. tom. 4. dis. 49. Barbos. alleg. 12. num. 33. & 34. Sperellum dec. 17. & 133.*

Item poterit Iudex, seu Princeps laicus instare apud Iudicem Ecclesiasticum, vt cogat illum in fraudem promotum, etiam per coercitionem personalem, obseruare sententiam prius latam à Iudice laico, quatenus

nus salua immunitate Ecclesiastica obseruare possit; ver. gr. si erat bannitus, vel exiliatus, vt Iudex Ecclesiasticus eum cogat obseruare sententiam banni, seu exilij,& eum puniat pro banni, seu exilij transgressione; quia licet laicus non possit contra eum procedere ad banni duplicationem, seu aggrauationem, quia pœna banni est pœna corporalis; *Genuens. in praxi c. 8. num 3.* tamen mutatio status non liberauit eum ab obseruantia prioris sententiæ, & pœnæ corporalis, licet mutatus fuerit Iudex executor, vt *Alberic. in l. meminisse. num. 5. §. item quæro, ff. de off. proconf. Francus decis. Neap. 395.* & multi Doctores quos allegat *Diana resol. 118. trac. 2. to. 1.*

III. Si iste in fraudem promotus antea erat carceratus, vel pœnæ corporali actu expositus per Iudicem laicum, tunc potest Iudex laicus instare apud ecclesiasticum Iudicem, vt procedat ad degradationem illius, eumque foro laico restituat, etiamsi postea se fecisset ad sacros ordines promoueri, quia iam erat præuenta non solum causa, seu iurisdictio ecclesiastica, sed etiam persona, seu executio; & sic non potuit forum mutare, quia ordo sacer non inuenit eum liberum: ita *Abbas in cap. 1. num. 5. §. concludendo, de oblig. ad ratiocin. Io. andr. Zabar. & Anchar. ibi in fin. Capella Tolos. decis. 144. Layman loco cit. cap. 4. num. 12. Filiucc. tract. 16. num. 265* & tunc poterit laicus Iudex degradatum etiam corporaliter punire. *Iason in l. cum quædam puella, num. 9. cum ibi allegatis, ff. de iurisdict. om. iud.*

IV. Si iste fecisset se promoueri per alias fraudes in casibus, quibus iure canonico non fruitur priuilegijs clericalibus; vt si ad primam tonsuram sine licentia sui Ordinarij, vel etiam in minoribus in Italia, fictis commendatitijs sui Ordinarij, vel intra annum Sede vacante dimissorialibus Capituli: potest Iudex laicus instare apud Iudicem Ecclesiasticum, vt declaret eum priuatum priuilegijs clericalibus, & post declaratoriam poterit eum etiam corporaliter punire, eamque declaratoriam Ecclesiasticus Iudex tenetur proferre, vt *Azor. par. 2. lib. 3. cap. 49. q. 4.* & ex Bulla D. Papæ Vrbani VIII. 33. incipit, *Secretis* §. 4.

V. Potest iudex laicus instare apud ecclesiasticum Iudicem, vt grauiter puniat arbitrio suo in fraudem promotum, pro fraudulenta ordinatione *Genuens. c. 8. praxis num. vlt.*

Limita prædicta, quod si clericus in minoribus, dimittat habitum, & ad statum laicalem reuertatur, vel fortè etiam vxorem ducat cum vnica & virgine, & in eo statu delictum committat; etiam si homicidium voluntarium simplex; & à Curia sæculari processatus sententiam patiatur, & Curiæ satisfaciat: vel cum ea componat, vel absolutus sit; poterit denuò, (præsertim mortua vxore) habitum reassumere, & sic frui priuilegijs clericalibus, vt *gl. in Clem. 1. ver. quandiu de vit. & hon. Cler. Marta de iurisd. pa. 2. cap. 32. num. 40. Barbos. allegat 12. num. 27.* Neque enim potest dici facere in fraudem fori secularis, cum illi satisfecerit, vel absolutus fuerit. *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 16. num. 39.* Secus si adhuc maneret obnoxius curiæ Sæculari, vt *Marth. loco cit. num. 41. cum Archid. & Gemin.* Neque potest Curia sæcularis obijcere, quòd iste sit effectus irregularis scilicet ex homicidio, vel alio delicto. Quia respondetur, quod neque irregularitas, imò neq; depositio verbalis (communiter loquendo) priuat priuilegijs clericalibus, nec facit personam desinere esse Ecclesiasticam, dummodo habitum gestet Clericalem, & non sit incorrigibilis, *Borgas. de irregul. pa. 6. tit. de sent. deposit. Suar. de censur. dis. 30. sec. 2. num. 7. & 8. Bonac. de depos. num. 3.*

CAPVT VI.

Ordo susceptus in fraudem munerum laicalium.

I. SI quis in fraudem onerum, seu collectarum laicalium faciat se ad ordines promoueri, aliqui dicunt eum non frui immunitate, seu exemptione: ita *Alberic. in l. qui sub prætextu, num. 2. C. de Sacros. Eccles. Prosper Augustin. in addit. ad Quarantam verbo Vectigal. limit. 1. Coriolan. super Bulla Cœnæ Domini excomm. 18.*

Sed contrarium tenendum est; quia obligatio ad onera laicalia non est per se primò homini annexa, sed in consequentiam iurisdictionis, seu subiectionis quo ad forum: Vnde dummodo non sit criminis ratione laico foro obnoxius, non censetur impeditus mutare forum, & statum, propter subiectionem ad onera; & licet ordines assumere cum tali intentione, sit peccatum veniale, ob deordinationem, & defectum puritatis intentionis, non est tamen peccatum graue, sed veniale, & non est actus contra iustitiam, cum vtatur tunc iure suo: ita tenent *Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 31. num. 17. Coninch. disp. 20. de sacr. ordin num. 104. Villalob. in summa tractat. 11. diffic. 14. num 2. Quard. in Bullam Cœnæ Domini, cap. 18. q. 7. nu. 2 Diana resol. 43. tractat. 2. tom. 1. & resol. 22. miscellan. 2. tom. 1.*

CAPVT VII.

Ordines furtiuè recepti.

EX *cap. 1. 2. & 3. de eo, qui furtiuè ord. susc.* qui ordinem furtiuè accipit, non potest in ordinibus sic susceptis ministrare, neque ad alios suscipiendos ascendere. Cum hoc autem malè ordinato, si ordinator excommunicationis interminationem protulerat ante ordinationem contra furtiuè accedentes, solus Papa dispensare potest, si remaneat in sæculo; si verò religionem ingrediatur, & ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuersatus, potest Episcopus, vel Abbas dispensare. Si autem nulla anathematis interminatio fuit facta, potest Episcopus cum illo dispensare, etiam vt ad alios ordines ascendat imposita condigna satisfactione. Dispensatio autem in prædictis casibus non est concedenda nisi pœnitentia, vel saltem illius parte peracta, *vt d. c. 3. vers. verumtamen. eo. tit.*

Aduerte, quòd ex hoc tex. Doctores communiter dicunt, furtiuè promotum incurrere irregularitatem ipso facto, difficiliùs dispensabilem, si facta erat interminatio illa: ita *Suar. disp. 42. de censur. sect. 3. num. 5.*

Maiol. lib.4. cap. 8. Abb. Antiquus in capit. fin. eo tit. Summa Corona 3. par. tractat de irregul. numer. 19. verſ. tertiò contrahitur, in fin. Filiuc. tract. 20. num. 195. & communem teſtatur, *Auila par.7. diſp.9. ſect. 1. dub.4. §. aliqui tenent*. Alij tamen diſtinguunt, quod ſi fuit facta interminatio excommunicationis, incurrit irregularitatem; ſi non incurrit ſuſpenſionem: quia in primo caſu cum ordines recipiat in excommunicatione, fit irregularis, vt dixi *ſupra capit. 4.* ita *Panorm. in dict. capit. 1. num. 3. not. 4. Nauarr. cap. 25. num.70. & 71. Sayr. lib.7. capit. 10. num.37. Auila loco citat. Barboſ. in dict. capit. 1. num. 5.* Alij dicunt talem eſſe irregularem quo ad ordines recipiendos, & eſſe ſuſpenſum quo ad ſic ſuſceptos: ita *Laym. de ſacr. ordin. c.3. num.1.*

Aduerte ſecundò, quòd illa interminatio excommunicationis, ſecundum communem intelligitur hic quòd fuerit ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ: ita *Abb. cap.1. num 4. de eo qui furt. Angel. irregul. 1. num.23. Syluest. irregul. §. tertiò quæritur, Bern. Diaz in praxi cap. 21. num. 1. Sayr. num. 28. Hoſtien. in ſumma eod. tit. §.3. Suar. nu.5. Filiucc. Summa Confeſſ. loc. cit. Nauarr. capit. 25. num. 70. Regin. lib. 34. tract. 2. num. 71.* Quamuis, quod ſufficiat ad hanc decretalem, ſi ſuit interminata excommunicatio ferendæ ſententiæ, teneant *Maiol. lib.4. cap.8. Zabarell. in d. cap.1. in fin. de eo, qui furt. Innoc. ibi not. 4.* & facit, quia verbum *interminatio*, de natura ſua ſignificat ferendam ſententiam, vt plures, quos allegat *Barboſ. ibid. numer.3.* Sed pro prima veriori facit, quòd olim in Pontificali hæc interminatio reperitur ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ: hodie tamen ex Pontificali reformato à Clemen. VIII. concipitur verbis ferendæ ſententiæ. Quare verius puto hodie Epiſcopum poſſe cum hoc malè promoto diſpenſare, ſecundum magis communem; ſi nondum tamen miniſtrauit in malè ſuſceptis.

Aduertendum tertiò, quod ille dicitur furtiuè ordinem ſuſcipere, qui, non prius recognitus, vel examinatus, & admiſſus ab Epiſcopo, ſed non nominatus, vltro, clam, ſeu temerè ſe ingerit, ſeu intrudit ordinationi: eſt communis ſententia, quam tenet *Maiol. lib. 5. cap.8. Filiuccius tractat. 20. num. 195. Sayr. lib. 7. c.10. n.37.* & de communi teſtatur *Suar. loco cit. n.5.* & tenet *gloſſ. in d.c.1. Barboſ. ibid. num.6.*

II. Item furtiuè ordinatus, ſi Epiſcopus poteſtatus fuit in illa interminatione ſe non intendere ordinare non examinatos, non approbatos, &c. ſecundum multorum ſententiam non recipit characterem, & ordinatio eſt omninò irrita, & inualida: ita *Nauarrus conſ.1. de eo qui furtiuè. Salzedo ad Diaz in praxi c.25. num.2. litt. B. Rebuff. de benefic. par.2. tit. de Cleric. malè prom. gloſſ.4. num.19. Barboſ. in d. cap. 1. de eo qui furt. num. 2. in fine.* Alij magis communiter dicunt validam fore ordinationem, quia Epiſcopus, quando actu ordinat hunc furtiuè accedentem contra ſuam proteſtationem, cenſetur mutare intentionem, & practicè habere intentionem abſolutam, licet ſpeculatiuè habeat conditionatam: ſicut contingit in benedictione Iacob, *Geneſ. cap.27.* & ita tenent *Henriq. lib.14. cap. 6. num. 5. cum Ledeſm. Sayr. lib.7. cap.11. num. 37. Layman de ſacr. in communi, cap. 4. num. 6. Maiol. lib. 4. cap. 36. num.2. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 18. num.11. & 16. cum Abulenſi, & Honcat.* Alij vero dicunt ſpectandam ordinantis intentionem: ita *Suarez de ſacram. diſput. 13. ſect. 3. col. vlt.* Quare in hoc conflictu Doctorum verius videtur, & tutius, vt poſtquam abſolutionem, ſeu diſpenſationem obtinuerit, ſe ad ordines furtiuè ſuſceptos, ſub conditione faciat promoueri; prout tenet in tali caſu, & obſeruari mandat Sacra Pœnitentiaria: vel ſaltem ad ordinem Presbyteratus: quia ſacramentum irreiterabile iterari poteſt, ſub conditione, quando adeſt dubium probabile de nullitate, vt dixi *ſupra verbo, Baptiſm. cap. 1.*

Dixi ſaltem ad Sacerdotium, quoniam in huius inualiditate, imminet graue præiudicium: & ideo debemus ſequi tutiorem ſententiam, etiamſi contraria eſſet ſpeculatiuè probabilior, vt in ſimili *Lorca 1. 2. diſp.39. de actibus human. memb. 2. Zambran. de morientibus adiuuandis, cap.1. dub.1. num. 3.* & latè, *Sanchez in decal. lib.1. cap. 9. num. 32. & 34.* cum communi ſententia. Illud eſt certum, quod propter ſolam præfatam interminationem, de qua in hac decretali, abſque proteſtatione, ſeu negatione intentionis, non redditur irritum Sacramentum, ſed character imprimitur, vt colligitur ex *d. cap. 1. de eo qui furtiuè & ibi Abbas. num.1.* & eſt verum, etiamſi dixiſſet Epiſcopus, nolo ordinare accedentes furtiuè, vt *Nauar. conſ. 1. de eo qui furt. num.7. Laym. loco cit. Victoria de Baptis. num.35. Henriquez lib.14. de irregul. cap 6. num. 5. Maiol. lib.4. cap. 36. num. 2.*

Aduerte etiam, quòd Sacra Pœnitentiaria non abſoluit à cenſura ſuſpenſionis, neque diſpenſat ſuper irregularitate cum furtiuè ordinatis, niſi eos per ſecretum examen idoneos reperiat.

CAPVT VIII.

Ordines inuito collati.

I. Antiquitùs fuit abuſus, vt ſi quem ſanctitate, vel eruditione inſignem populus noſſet, eundem iniecta manu, & vi raptum, & reclamantem offerrent Epiſcopo ordinandum: ita Sanctus Auguſtinus fuit ordinatus Sacerdos, vt *Poſſidon. in in vita Sancti Auguſtini, cap.2. Baronius Annal. tom.4. anno Chriſti 391.* & ita Sanctus Paulinus Nolanus Epiſcopus fuit ordinatus, vt ipſe teſtatur *Epiſtol.6. Baron. anno Chriſti 394.*

De iure autem ſolùm à ſuo Prælato quis poteſt cogi ordines ſuſcipere, ſi adſit iuſta cauſa, vt ob magnam Eccleſiæ vtilitatem, aut neceſſitatem; & dummodo coactio non ſit abſoluta, & omnimoda, neque graui metu illato, ſed moderata, & conditionalis, vt per cenſuras, aut mulctas, *cap. ſi qui, 74. diſt. ibi Turrecr. & Prapoſ. Sylu. verb. ordo. 3. num. 10.* vt in ſimili de coactione ad matrimonium carnale dicitur, *c. ex litteris, 10. de ſponſal. Sanchez lib. 2. diſput. 27. Coninch. diſput. 28. num. 50.*

Ordinatus ſiquidem coactione omnimoda, non recipit ſacramentum; vt ſi vi detentus: ſi autem metu graui coactus ſit, recipit Sacramentum; quia adeſt voluntas, licet non omninò libera, ſed conditionata, id eſt

est ex suppositione; ita *Turrecr. in c. Episcopus, dist. 74. concl. 1. & 2. Praepos. num. 1. & Bellamera ibid. Cardin. in Clem. generalem, de aetat. & qualit.* & de communi testatur *Sanch. de matr. lib. 7. disp. 29. num. 1.* Verùm iste metu graui, vel etiam leui adactus, non recipit gratiam sacramentalem, quia non est actio meritoria quoad ipsum, cùm indeuotus, & inuitus recipiat Sacramentum, ita *Turrecr. & Praepos. loco cit.* & est *text. in cap. maiores. §. item quaeritur, de Bapt.*

An autem ad irritandum hoc votum sufficiat metus leuis. Aliqui dicunt, quod si illo metu secluso iste non permisisset se ordinari, pro foro conscientiae non obligatur hoc voto, hanc probabilem ait *Sanch. d. dis. 29. num. 8.* quam tenet *Nauarr. ibi citatus, & alij* in simili de matrimonio apud *Sanch. ibi citati*, & apud *Less. lib. 2. c. 17. num. 47.* praesertim quia multi dicunt, metum irritare vota iure naturali, non positiuo. Sed contraria est communis, & verior, vt *Sanch. & Less. ibi, Layman de contr. tract. 4. c. 6. num. 4. Suar. tom. 3. de relig. li. 6. c. 4. num. 13.* Tamen prior sententia sequenda esset de contracto, stante bona fide alterius coniugis: iuxta doctrinam *Hostien. & Canonistarum in c. si vir de cogn. spir. Genuen. in praxi, c. 50. in fin. ob c. Laudabilem, vt lit. pen. nib. innou.*

II. An autem etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, seu ordinis suscepti? Respondeo, si metu leui ordinatus est, habet, *Sanchez loco cit. num. 8.* si autem metu graui compulsus est, compulsione iniusta, id est non ex iusto praecepto Superioris, & non vult vti ordine, & non ratificauit ordinationem, non habet priuilegia ordinis, neque onera; vnde neque continentiam, seu coelibatum tenetur seruare, vt *Sanchez ibid. num. 5.* secundùm probabiliorem, & validè potest matrimonium contrahere, vt *Sanch. ibid. num. 6. Barbosa allegat. 15. numer. 5. & in c. maiores, num. 18. de Bapt. Riccius collectan. 1579. Gutier. de mat. cap. 94. n. 14. & 16.* & communem testatur *Diana resolut. 193. tr. 4. tom. 2.* & tenet, & latè probat *Rota diuers. par. 1. lib. 1. decis. 561. per totam, & num. 12. ad 1.* Cùm tamen hęc res sit magni momenti, non debet matrimonium contrahere sine declaratoria sententia Iudicis Ecclesiastici competentis de meticulosa ordinatione, probatione legitima praecedente, vt per *Rotam ibi. num. 7.* Item neque tenebitur diuinum Officium recitare, vt *Sanch. d. disp. 29. num. 7.* Item neque fruetur vllis priuilegijs clericalibus, vt *Sanchez num. 3.* Si autem ratificet tacitè, vel expresè ordinationem suam, omnia habebit supradicta commoda, & onera clericalia, *Sanchez n. 9.* Dicitur autem tacitè ratificasse, qui celebrauit non coactè, neque per errorem, vt *Sanch. num. 9. & Gutier. num. 16. §. sed rursus.* Quòd si taliter coactè ordinatus, erat coniugatus, non posset ratificare ordinationem vxore inuita, nisi quoad hoc, vt non possit petere debitum, sed reddere tenebitur: & vt fruatur ijs priuilegijs clericalibus, quibus fruuntur Clerici coniugati: ita *Sanchez num. 3.* de qua re dixi supra *cap. 3.*

Si autem coactio fuit iusta, scilicet ex praecepto iusto Superioris, de quo supra dixi, omninò tenetur subire onera clericatus, eiusque priuilegia consequetur, *Sanchez num. 10.*

III. Ex his apparet, quòd metu ordinatus non propterea est suspensus, vel irregularis (quandiu non assumit statum incompatibilem cum clericatu, scilicet aliàs inducentem irregularitatem, vt statum coniugalem, &c.) Vnde etiamsi ab initio, vel per aliquod tempus reclamauerit, & contradixerit ordinationi, si tamen statum incompatibilem non assumpsit, potest poenitere, & ratam habere ordinationem, & ministrare in susceptis, & vlterius promoueri, *Cardin. in Clem. generalem, de aetat. & qualit. num. vlt. Bellam. in cap. 1. 74. dist. ibi Praepos. numer. 1. Turrecr. num. 1. col. 2. Sanch. loco cit. num. 3.* cum alijs Doctoribus. Quamuis *Archid. in d. cap. 1.* aestimet, talem esse irregularem. Et quamuis statum assumpserit incompossibilem, non absolutè, sed secundum quid, vt ducendo vxorem vnam, & virginem, tunc eo impedimento sublato, scilicet per mortem vxoris poterit ratificare ordinationem, & amplecti statum clericalem cum iuribus suis, vt *Sanch. lib. 7. dis. 46. num. 30.*

IV. Ordinans inuitum, scilicet iniusto metu compulsum, est suspensus per annum à celebratione Missarum, *cap. 1. dis. 74. Henriq. lib. 13. cap. 38. numer. 4. Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 23. cum Syluest. Angel. Asten. Viuald. & Tabien.* & tenet *Alter. tom. 2. dis. 16. cap. 1. col. 7. Barbos. alleg. 111. num. 3.* est communis. Neque placet, quod ait *Bonaccin. de suspens. partic. q. 2. punct. 2.* hanc poenam non esse in vsu; aliud enim est legem esse abrogatam desuetudine, aliud raró eius casum contingere. Non habet autem locum ea poena in casu, quo iustè quis compelleretur ordines recipere, *Syluest. ver. Ordo, 3. §. 10. Abb. in c. quaeris, num. 9. de aetat. & qualit. Alterius, & Sayrus loco cit.*

CAPVT IX.

Ordines illiterato collati.

I. DOctrinae, seu literaturae expers necessariae ad ordinis alicuius exercitium, est irregularis quoad talem ordinem, *Maiol. lib. 1. cap. 32. numer. 13. Sanchez in opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 1. cap. illiteratus, 36. dist. c. fin. de temp. ordin. in 6. Tridentin. sess. 23. cap. 4. 11. 13. & 14.* Sed haec est impropriè irregularitas. *Garzias par. 7. cap. 7. num. 19.* quia auferri potest absque dispensatione, vt notat *Garzias par. 7. cap. 8. numer. 65.* nempe discendo ad sufficientiam, *Maiol. lib. 5. cap. 51. numer. 15. in fin.* Sed dicitur defectus conditionis requisitae ad licitam ordinis susceptionem. Verum est, quòd collatio beneficij facta penitus illiterato est nulla, cùm neque diuinum Officium recitare possit, *c. praecipimus ibi gl. dis. 34. Clem. vn. ibi gloss. v. reputamus de concess. praeb. & DD.* quos allegat, & sequitur *Rota par. 2. nouiss. dec. 318. num. 2. & 3.* vt *Genuens. in praxi cap. 98. & Garzias dicto cap. 7. numer. 13.* vbi plurimos allegat, & *numer. 19.* Item potest Episcopus ad ordines promotum absque sufficienti literatura suspendere ad tempus, donec didicerit, vt *Triden. sess. 14. cap. 3. refor.*

Parocho autem illiterato, & imperito, si aliàs honestae vitae sit, debet Episcopus Coadiutorem, aut Vicarium assignare, parte fructuum Parochiae eidem pro victu assignata, vt ait *Trid. sess. 21. cap. 6. ref.* & plenè tractat

tractat *Rota nouiss. par.1.decis.23. per totam*: vbi multa vtilia in hac re.

Dicitur autem sufficienter literatus etiam ad dignitatem, & curam, si scit latinè loqui,& vt possit in libris quærere, & intelligere veritatem earum, quæ scire tenetur, etiamsi in examine aliquibus interrogationibus nesciuerit respondere, *Rota rec.par.1.dec.234. numer. 9. cum Innoc.Abb.& Butr.in c.cum in cunctis de elect.* vel si cunctabundus respondeat, vt *Rota d.dec.23.*

II. Episcopus,aliusque Prælatus conferens primam tonsuram illiterato, incurrit ipso facto suspensionem per annum à collatione primæ tonsuræ,*cap.fin.de temp. ordin.in 6.* Sed intelligitur de penitus illiterato, *Tolet. lib.1.cap.64.§ tertio,gloss.in cap.illiteratus 36.dist.* id est, qui neque scribere, neque legere nouit, ex Trid.*Salzedo ad Diaz in praxi cap.21. verbo,dispensare, Sayr. lib. 4. cap.12. numer.8. Henriq. lib.13. cap.38.num.2. Garzias numer.20*

III Item Episcopus ordinem Sacerdotij conferens non sufficienter literato,atque adeo indigno ex defectu literaturæ, ordinationis ius vlterius non habebit, *c.si qui Episcopi, 1. q. 1.* qui textus generaliter loquitur de ordinante in Sacerdotem eum, quem non licet secundùm sacros Canones ordinare: & multi dicunt, hanc esse suspensionem latæ sententiæ à collatione talis ordinis immeritò collati: ita *Sayr lib.4.cap.12 num.17. & lib 6.cap.10.num.37. Marius Alterius tom.2.disp.16. cap.1.colum.6.Maiolus lib.1.cap.7.num.2.* & facit quod verbum, *habebunt*, negatiuè prolatum, cùm non requirat factum hominis ad sui exequutionem, videtur esse latæ sententiæ,vt per *Tiraquell.in l. si vnquam,verbo, reuertatur, num.223. C. de reuoc.don.*& quia in dicto textu adsunt verba geminata hanc pœnam inferentia, nam subditur ibi,*nec illi vnquam Sacramento intererunt*, quæ geminatio verborum facit, vt verba futuri temporis habeant vim latæ sententiæ, vt communem ostendit *Tiraquell. ibidem num. 46.* præsertim quando geminatio fit cum interuallo, seu diuersa clausula. *Tiraquell.ibid.numer.49.*& ideo in puncto iuris hæc videtur verior; licet in terminis, quòd in *d. cap.si qui Episcopi*, illa sit pœna non latæ, sed ferendæ sententiæ, teneant *Præpos.ibi, & Suarez disp. 40. de censur. sect. 8. num.5. Bonac.de censur.partic.disp.3. q.2. punct. 3.* Alij verò admissa priori sententia, dicunt non esse hodie receptam eam pœnam in eo rigore,& ideo hodie non esse latæ, sed ferendæ sententiæ: ita *gloss.ibid. verbo,ordinationis, in fine.*

Literatura autem hæc requiritur ad primam tonsuram, vt sciat rudimenta fidei, & legere, & scribere, *Triden.sess.23.c.4. Sanchez opusc. lib.7. cap. 1. dub. 45. num.9.* Non tamen requiritur vt etiam intelligat latinum, vt *Rot par.2.nouiss.decis.318.num.1.2.& 3.* & addit ibi *Rota*, quod ex dimissorialibus pro prima tonsura præsumitur ista habilitas, quamuis possit Episcopus ordinator requirere nouum examen, si velit, imò & debet,si aliquid aduersarius ei opponat, ita *Rota numer.4.ibi*. Ad minores verò, vt latinam linguam intelligat, *Trident.sess.23. cap 11.Sanchez dub.33.nu.15. & dub.45.n.3.* Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, vt sit latinis literis, & ijs,quæ ad ordinem exercendũ pertinent instructus, *Trid.sess.23.c.13. Sanch.dub.45.n.15.* Ad Presbyteratum, vt sciat, & docere possit ea, quæ necessaria sunt ad salutem, & ad Sacramenta ministranda, *Trident.sess.23. cap.14.* Ad Episcopatum autem, vtriusque etiam Testamenti scientia requiritur, & scientia Canonum, vel Theologiæ, *Henriq.lib.10.c.35. §.3.Cuccus inst.lib.4.cap.12.num.227.Tolet lib.5.cap.3. §.2.ex parte*; & debet esse vel Doctor, vel Licentiatus in iure Canonico, vel Theologia, vel quòd testimonio alicuius Accademiæ, (aut si Regularis sit, testimonio sui Superioris) ostendatur idoneus ad alios docendos prædictas facultates, vel earum alteram, ex *Trid.sess. 22.cap.2.*

CAPVT X.

Ordines collati irregulari, aut aliàs indigno.

PRæmittendum est, quòd si appareat aliquem fuisse irregularem, & postea ordinatum esse, eo ipso præsumitur contra ipsum, quia dispensatio non præsumitur, *l. libertus la seconda, ibi Ang. ff.de in ius voc.* Fallit tamen primò,si producat testimonium dispensationis ab habente potestatem concessæ. In quo statur assertioni dispensantis asserentis se talem habere facultatem,si sit magnus Prælatus,seu magnus Pontificis Officialis, *Rota decis.200. num.5 par. 2. recent. Caual. decis.1.*

Fallit secundò, si iam lapsi sint viginti anni post ordinationem, quia tunc præsumitur dispensatum, *Rota ibi num.5.*

I. In *c.si qui Episcopi,1.q.1* ordinans in Sacerdotem eum,quem secundùm Canones ordinare non licet,ordinationis ius vlterius non habebit: ex quo textu multi dicunt latam esse in tali casu suspensionem à collatione ordinum; alij tamen dicunt esse sententiæ ferendæ, & non latæ, vt dixi supra *cap. 9. num. 3.* in certis autem casibus adsunt pœnæ latæ sententiæ contra eum, qui ordinant irregularem, aut indignum, de quibus videndum suis locis.

II. Irregularis existens, si se ad sacros ordines faciat promoueri, secundùm aliquos DD. nouam incurrit irregularitatem; sicut si suspensus se faceret promoueri, aut exerceret ordines sacros, ita tenent *Archid. in cap. Apostolicæ, 56.dis.Maiolus lib.4. de irregul. num.2.* Sed contraria sententia est communis, & vera, quod irregularis se faciens ad ordines promoueri, aut in suis ordinibus ministrans nullam nouam incurrat irregularitatem, aut pœnam aliam latæ sententiæ, ita *Suar.de cens.dis.42.sect.3.num.2. Nauarr.cap 27.n.193. Sayr. Henriq.Valent. Vgolin.& alij*, quos allegat, & sequitur *Bonacc.de irregul.q.1. pun.4. num.4.* solùm autem *in c.aliquantos 51. dist.* irregularis se faciens promoueri, est deponendus; quæ est pœna sententiæ ferendæ, vt notat *Suar.ibi.*

III. Pro Regno Neapolitano ex decreto Gregorij XV. cautum est, vt nullus Episcopus ordines conferat, aut dimissoriales concedat,nisi prius accepta informatione de vita, & moribus, & constito eum habere qualitates requisitas, & ita in dimissorialibus id exprimatur,& dimissoriales ad vnum tantùm Episcopum dirigantur. Si secus fiat, ordinans ipso facto est suspensus

per

per annum à collatione ordinum. Ordinatus autem perpetuò est suspensus à susceptis, & suscipiendis.

CAPVT XI.

Ordines sacri collati, seu recepti sine titulo legitimo beneficij, vel patrimonij, vel pensionis, vel religiosæ paupertatis.

I. EX Calcedonensi Concilio, *cap. 6.* de quo in *c.neminem, 70.dist.* eos, qui absolutè ordinantur (id est sine titulo, vt ibi exponit *gloss. & DD.*) decreuit sancta Synodus vacuam habere manus impositionem, & tale factum non valere, ad iniuriam ordinantis; & in *c.Sanctorum 70. dist.* ex Concilio Vrbani II. habito Placentiæ, Sanctorum Canonum statutis cōsona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur. Ex hoc textu aliqui putant ordinatum sine titulo esse ipso facto irregularem: ita *Borgas.de irregul.par.1.q.5. tractat. de suspens.numer.24.* Sed communis sententia docet, per verba præmissa inferri suspensionem latæ sententiæ, quam violantes efficiuntur irregulares, *Nauarr.in man.cap.27.nu.245. Sayr.lib.4.cap.14.num.16.Suar.de suspens.disp.31.sec.1. num.33. Quaranta verb.ordo, versic.tertius casus.* Item aliqui putant hic requiri titulum beneficij, præcisè, vt *Sayr. ibi, Turrecrem. dist.70. in princip.* Sed communis sententia ait requiri hic titulum beneficij, vel patrimonij sufficientis, vt testatur *Sanchez opuscul. lib. 7. cap. 1. dub. 45. & lib. 6. de matrimon.disput.32. num.2.*

II. In *c.cùm secundùm Apostolum, de præb.* Innocentius III. correxit Canones supradictos, benigniùs agere cupiens, statuitque prædictos sine titulo ordinatos non esse suspensos, seu non esse irritam ordinationem, sed illis tandiù per ordinantes, vel successores eorum, prouideri debere de sustentatione, donec beneficia consequantur: & ita communiter illum textum intelligi à Doctoribus testatur, *Sanchez loco citato num. 6. cum allegatis.*

Declaratur hæc constitutio, vt procedat solùm, quando ordinans fuit in culpa: si enim se promoueri quis faciat per fictum titulum, ignorante Episcopo, nempe per falsa instrumenta, tunc ordinans non tenebitur eum alere, vt *Garzias num.32. Surd.de alim.tit.7. q.37.num.40. Abbas, & Imola in cap.2.de præb. Sanch. num.8.loco cit.*

Declaratur secundò, vt non teneatur Episcopus alere ordinatum, si iste habeat aliunde congruam sustentationem, scilicet ex suo patrimonio, aut paterna substantia. *Suar.num.33.in fin.* per decretum Concilij Lateranensis sub Alexandro III.*par.1. cap.5.*& probatur *cap. Episcopus, ibi Butr. Imola, & Dec. numer.3. de præb. & c. tuis, ibi Io. And.eodem tit.* & latè probat *Surd. de alimen. tit.7.q.37.à num.1.*

Declaratur tertiò, vt non procedat, nisi de ordinatis ad sacros ordines; vt de recepta consuetudine testatur *Turrecr. in dict.c.neminem, num.2. Decius in d. cap.2.de præb. Nauarr.cons.14. de temp.ordin.Garz.num. 4.loco cit.Rota diuers.par.1.decis.731.num.13.*

III. Sed *Trid.sess.21. cap.2. reform.* statuit, vt nullus Clericus ad sacros promoueatur, nisi prius legitimè constiterit eum beneficium Ecclesiasticum sufficiens pacificè possidere. Ad patrimonij autem, vel pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari non possint, nisi quos Episcopus iudicauerit, pro Ecclesiarum suarum necessitate, vel commoditate, constito tamen prius de tali titulo, eiusque sufficientia; & Canonum antiquorum pœnas super his innouauit.

Ex hoc Tridentini decreto, aliqui dicunt solùm innouari pœnas *c.neminem, & c.Sanctorum*, qui antiqui Canones dicuntur; non autem innouari, *c. cum secundum*, quia hoc est ius nouum: & ita *Maiol.lib.4.c.15. Sanch. lib.6.de matrim.disp.32.num.8. Suar.loco cit.num. 35.Layman.lib.5.tract.de sacr.Ordin.cap.10.num.7.Barbos.alleg.19.num.2.* & hanc communem ait *Garz. loco cit.num.24.* Alij dicunt solùm innouari pœnas *c. cùm secundum*. Ita tenent *Tolet.lib.1.c.48.Sayr. lib.4. c.14. num.16. Gutier.pract.quæst.lib.2.cap.65. num.11. Cenedo collec.33. num.2.Nauar.cons.19. num. 3. de temp.ordin. Gonzal.glos.5.§.10.num.24.& 27. Garzias num. 27.* & hanc in praxi tutam ait *Diana miscell.2. resolut.5.to.1.* Sed verior sententia ex stylo Curiæ, & sacræ Pœnitentiariæ recepta, est distinguens, asserens omnes dictas Constitutiones, & Canones innouari respectiuè, scilicet, quòd si ordinatus quis fuerit ad sacros sine titulo beneficij, vel pensionis, sciente Episcopo, seu cum Episcopi culpa, solùm in hoc casu innouata est pœna *c.cùm secundum*, vt Episcopus teneatur ad alimenta; ipse verò ordinatus non est suspensus. Si autem ordinatus fuit ipse solus in culpa, quia finxit titulum per falsa instrumenta, tunc ipse solus pœnas incurrit, scilicet suspensionis, ex *d.cap. Sanctorum*: & ita tenet *Sanch. opusc.lib.7.cap.1.dub.35.num.12. cum Nauarro, & Salzedo*, & eam probabiliorem, & in praxi receptam, ait *Reginal. lib. 32. tract. 2. numer. 72. Filiuc. tractat. 17. numero 89.* Vide *Barbos. in d. cap. 2. sess. 21. de ref.* & apud eum Doctores contrariæ opinionis, vt scilicet suspensionem non incurrat sic ordinatus.

Limita pœnam hanc, vt non procedat contra ordinatum, qui bona fide putans se habere titulum validum, ordines suscepit, etiamsi postea detegatur nullum titulum extitisse, ver.g. si beneficium, vel patrimonium euictum est, si quidem pro foro conscientiæ non incurrit suspensionem, cum non peccauerit saltem mortaliter: ita *Nauarr.cons.14.num.3.& 4.& cons.15. in fin.de temp.ordin.Bonac.de censur.in partic. tract.de suspens.disp.3. quæst.1. punct.8. numer. 2. in fin.& nu. 27.* & idem dicendum de Episcopo ordinante bona fide, vt *Bonaccina ibi, Garz. de benef. par. 2. cap. 5. num. 33.*

In foro autem externo hæc bona fides non suffragaretur, si error esset in iure, & non in facto; quia iuris ignorantia non excusat, ita habetur in *cap.per tuas 37. ibi gloss.verbo, intellexit de simon. Mar. Alter.tom.2. disp.10.col.6. vers. potest*; imò isti authores tenent id esse etiam pro foro conscientiæ, sed parum probabiliter.

IV. Alias pœnas latæ sententiæ statuit Sixtus V. Bulla, *Sanctum, & salutare, 91.* contra ordinantes, & ordina-

ordinatos sine titulo: sed fuerunt sublatæ per Bullam Clementis VIII. *Romanum decet*, 40. *Quaranta verbo, ordo, in fin. Barbos. alleg.* 8. *num.* 12.

V. Ex Bulla Pij V. 75. *Romanus Pontifex*, supradictæ pœnæ latæ à iure communi, & à Concilio Tridentino innouatæ (contra Clericos sæculares in sacris ordinatos sine titulo, seu ficto titulo beneficij, seu patrimonij, seu pensionis) extensæ sunt contra Clericos Religiosos non Professos, & alios Clericos sæculares more Religiosorum in aliqua congregatione viuentes, in qua non fiat Professio propriè dicta; ita vt, vel promoueri debeant ad titulum religiosæ paupertatis, id est professionis validæ, & propriè dictæ; vel ad titulum beneficij, vel patrimonij, vel pensionis: & insuper statuit, vt Episcopi, qui prædictos Religiosos, seu Religiosorum more viuentes, absque aliquo ex prædictis titulis ordinauerint, sententiam suspensionis per annum à collatione talium ordinum ipso facto incurrant. Ipsi verò promoti contra hanc Constitutionem careant eorundem ordinum exequutione, vt ministrare non possint, id est, vt suspensionis sententiam ipso facto incurrant; quòd si hanc suspensionem ministrando violauerint, priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, & alijs gratijs concessis priuari eos decernit, & vt irregularitatem incurrant, & alias pœnas in dicto decreto Concilij Tridentini contentas: à quibus censuris, & pœnis à solo Romano Pontifice absolui possint.

Amplia, quòd hæc Constitutio procedit non solùm de prædictis personis, si non emiserint propriè dictam professionem, sed etiam si eam emiserint, sed irritam, *Garzias de benef. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 12. *Barbos. allegat.* 19. *num.* 6. Item procedit contra ordinatos cum dubio de validitate professionis, si verè reperiatur nulla, vel irrita, *Garzias ibi, cum Rota Romana*.

Limita, vt non procedat contra emittentes tria vota substantialia religionis simplicia in Societate IESV, quia isti sunt verè Religiosi, *Garz. loco cit. num.* 13. cum declaratione Sacræ Congregationis, *Sanch. opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 35. *num.* 9. ex Bulla Gregorij XIII.

Limita secundò, vt non procedat contra eum, qui putabat bona fide suam professionem validam esse, vt supra dixi in fine *num.* 2. aut sciens nullam esse propter iustam causam, Superioribus volentibus eum promoueri, non est ausus detegere nullitatem ratione scandali, aut damni grauis imminentis, & non poterat effugere sine scandalo, *Sanchez de matrim. lib.* 7. *disput.* 37. *n.* 43. *cum Nauarro*. Vide alia de hac materia *cap. seq.*

VI. In *c. per tuas*, 37. *de simon.* Si quis rogauit Ecclesiæ Rectorem, vt eum ad Ecclesiæ suæ titulum præsentaret, vt ordinari posset, firmiter promittens nunquam in Ecclesia sua aliquam petere portionem: ad eum titulum ordinatus, est suspensus, vt non possit in sic susceptis ministrare, neque ad superiores ascendere, donec cum eo dispensetur. Et *c. penul. de simon.* Si quis aliquem ordinauerit, vel ad ordinem præsentauerit, promissionem, vel iuramentum ab eo recipiens, quòd super prouisione sua non inquietabit eum, ordinator à collatione, præsentator ab exequutione ordinum per triennium, & ordinatus absolutè, seu tali fiduciario titulo, ab ordine sic suscepto, donec à Sede Apostolica dispēsationē meruerit obtinere, nouerint se suspensos. Has pœnas innouatas esse à Tridentino Concilio *supra cit. sess.* 21. *cap.* 2. *refor.* tenet *Henriq. lib.* 13. *cap.* 37. *num.* 2. *Auila par.* 2. *disp.* 2. *dub.* 5. *concl.* 1.

Aduertendum est circa istas decretales, quòd licet ponantur sub titulo de Simonia, non tamen isti incurrunt pœnas Simoniæ in ordine propter hoc solùm, quòd promittat promouendus non petere sustentationem, aut non percipere portionem ex massa communi, aut non petere, vel non retinere patrimonium, quia nihil hic datur propter ordinem immediatè, cùm tantùm promittat promouendus nihil petere de eo, quod ante ordines collatos, non debebatur. *Innocen. Io. Andr. Abb. & Zabarell. in d. c. penult. de simon. Nauar. consf.* 67. *versu, tertio quod qui, de simon. Quaranta verbo, ordo*, §. *vnde resolutiuè*. Neque incurrunt pœnas Simoniæ super beneficijs, si fictè quis accommodat ordinando titulum sui beneficij, *Quaranta* §. *sed res dubia*.

Si autem verè ei resignaret beneficium, sed cum occulto pacto retrocessionis beneficij, vel fructuum, tunc multi dicunt recipientem beneficium sub eo pacto fiduciario incurrere in pœnas Simoniæ confidentialis, & resignantem, & complices in pœnas Simoniæ ordinariæ in beneficijs, vt *Parisius de confid. q.* 1 *nu.* 93. *Gonzalez regul.* 8. *gloss.* 5. § 10. *numer.* 27. Tamen magis communis sententia tenet pactum retrocessionis fructuum, vel pensionis, & non beneficij ipsius, non inducere pœnas Simoniæ confidentialis, sed Simoniæ ordinariæ beneficialis, scilicet si fuerit vtrinque completa, vt *Sanch. opuscul. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 34. *num.* 12. *Quaranta ibidem*.

Aduertendum secundò, quòd prædictæ pœnæ *c. per tuas, & cap. pen. de Simon.* secundum magis communem non procedunt in casu, quo quis constituit patrimonium promouendo, cum pacto fiduciario de retrocedēdo patrimonio, vel fructibus illius, quia illi textus tantùm loquuntur de accommodato titulo beneficij. *Zabarell. in d. cap. pen. Less. lib.* 2. *cap.* 35 *num.* 134. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 48. §. *quinta Nauarr. consil.* 17. *num.* 2. *de temp. ordin. Quaranta loco citat.* §. *quod intellige*, *Gonzalez loco cit. Garzias p.* 2. *cap.* 5. *num.* 168. est contra *Suarez tract. de suspen. num.* 35. *disp.* 31. *sect.* 1. *de censur. Sayr. lib.* 4. *c.* 15. *num.* 23. *Azor. par.* 3. *cap.* 15. *q.* 1. *Nauar. c.* 27. *num.* 158.

Aduerte tertiò, quòd dictæ pœnæ contra præsentantem ad titulum beneficij contracta fiducia, solùm procedunt de præsentante ex officio, qualis est Archidiaconus, vel concedens dimissoriales. *Io. Andreas in d. c. penult. Zabarell. ibid. in fin. Barbos. in d. cap. per tuas, num.* 6.

Aduerte quartò, quòd pactum illud fiduciarium de non petenda sustentatione ab Episcopo ordinante, est ipso iure nullum, vt contra bonos mores, neque firmatur iuramento, *Sanchez opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 34. *num. vlt.* cum Canonistis. Pactum autem de non petendo patrimonio verè constituto, aut de eo restituendo, secundum multos DD. est validum, vt teneatur promittens in foro conscientiæ illud obseruare, & ideo tanquam ordinatus sine verò patrimonio, sed ficto, incurrit ordinatus in suspensionē innouatam à *Conc. Trid. vt sup.*

*vt supra num.*1. *& 3.* posset tamen ab Ordinario tale pactum rescindi in pœnam, & ita tenent, *Suar. num.* 167. & multi *apud Garz. num.* 166. *& apud Dianam resol.*184. *tract.*4. *to.*2. Sed contra multi etiam tenent, pacta prædicta, esse ipso iure nulla, & ita patrimonij titulum validum remanere, & idcircò ordinatum non incurrere in prædictam suspensionem: ita tenent *Quaranta*, §. *quod intellige. Garz. num.* 161. *Tolet. loco cit. Diana ibid.* cum alijs per eos allegatis. Si autem constitutio patrimonij fuit ficta, & simulata, certum est ordinatum incurrere in præfatam suspensionem, quia nullum habuit titulum. *Garz. num.* 153. *Sanchez de matrim. lib.* 6. *disp.* 32.*num.*8. *Suar. num.*35. qui plures allegat.

Sed quæres an post ordines sacros susceptos ad verum & legitimum titulum beneficij, vel pensionis, vel patrimonij, huiusmodi titulus alienari validè possit; & nunquid alienans illicitè, & Episcopus consentiens aliquam pœnam incurrant latæ sententiæ.

Respondeo primò, quod *in Triden. Concilio sess.*21. *cap.*2. *ref.* decretum est, vt beneficium, ad cuius titulum quis fuit in sacris ordinatus, non possit resignari, nisi facta mentione, quod resignans fuit ad illius titulum promotus; neque ea resignatio possit admitti, nisi constito quod resignans aliundè viuere commodè possit: & aliter facta resignatio sit ipso iure nulla. Hanc conclusionem esse certam, ait *Sanch. opusc. lib.* 7. *cap.*1. *dub.*38. *num.* 1. Sed distinguendum est; quia si resignatio fiat in Curia Romana, idest in manibus Papæ, vt ad fauorem, falsò narrato quod habeat resignans aliundè commodam sustentationem; resignatio erit ipso iure nulla, nullaque erit inde secuta prouisio: & resignans habet regressum liberum ad dictum beneficium suum, vt docet *Nauarr. conf* 20. *num.* 3. *&* 4. *de temp. ordin. Paris de resign. lib.* 2. *q.*6. *n.* 41. Item si resignatio fiat in manibus Papæ reticito quod resignans fuit ad illius beneficij titulum ordinatus, qui dempto illo beneficio non habet aliundè commodam sustentationem, ex aliquo scilicet redditu certo & perpetuo ad vitam suam, resignatio similiter erit nulla ipso iure: ita *Paris. loco cit.* Sed si resignans haberet aliundè commodam sustentationem, vt supra, tunc illa reticentia non inualidaret resignationem pro foro conscientiæ: sed solum pro foro externo; quia in foro conscientiæ censeretur satisfactum fini legis, seu menti Sacri Concilij Trident. ita docent *Nauarr. & Manuel*, quos allegat, & sequitur, *Sanch. d. dub.*38. *num.*1. *Parisius ibi num.*41. At si resignatio fieret (libere scilicet) in manibus ordinarij cum prædicta subreptione, seu falsa narratione, seu reticentia; & resignans non haberet sufficientem vitæ sustentationem; & Episcopus esset culpabilis in admissione talis resignationis; resignatio quidem valida esset, sed Episcopus teneretur de proprio prouidere alimenta resignanti, vt censuit *Sacra Congreg. ad d. c.*2. *Triden.* & referunt, & tenent *Paris. loco cit. & Barbos. allegat* 19. *num.* 47. *& in notis ad Triden. cap.* 2. *loco cit.* Hoc autem intellige, dummodo resignatio fieret in manibus ordinarij in casu aliàs licito, seu ex causa à iure permissa, iuxta constit. Pij V. de qua dixi *verb. Resignatio capit.* 2. *& ita Paris. & Barbos. locis cit.* Si verò Episcopus non fuisset in ea causa culpabilis, sed fuisset falsis instrumentis, aut testibus circumuentus; resignatio esset irrita, vt *sup. dictum est, ex Triden. & Sanch. cit.*

Respondeo secundò, quod patrimonium, & pensio, ad quorum titulus quis in sacris est ordinatus ab eo distrahi, aut renunciari non potest, sine licentia Episcopi, nisi habeat aliunde commodam sustentationem, vt supra dictum est, aliàs alienatio, & extinctio essent nullius momenti, ex *Triden. loco cit.* propter particulam ibi positam *alienari, aut extingui nullatenus possit*: quia dictio, *nullatenus* inducit ipso iure nullitatem actus, *gloss. in Clem. vn. verb. nullatenus. de sequestr. gloss. in auth. si qua mulier. C. ad Velleian. Felin. in c. Rodulphus, num.* 27. *verb. nullatenus de rescr. & alij DD.* communiter, & ita in terminis nostris docet, *Sanch. d. lib.*7. *opusc. cap.* 1. *dub.* 38. *num.* 3. *cum Nauarr. Molin. Man. & Henriq.* Quod si Episcopus concederet dictam licentiam non habenti aliunde conuenientem sustentationem, ipse teneretur de suo illi alimenta prouidere, vt supra diximus.

Respondeo tertiò, quòd qui post ordines receptos suum beneficium, aut patrimonium, aut pensionem dimittit sine licentia, vt supra (nullo pacto præcedente scilicet ante ordinationem suam) non habens aliunde, vndè commodè sustentari possit, peccat mortaliter; nullam tamen censuram, aut pœnam latæ sententiæ incurrit. Sed meritò puniri potest, & debet à suo ordinario, ita DD. communiter, quos allegat *Barbosa in remiss. ad d. capit.* 2. *Trid. sess.* 21. *litt. T.* & deberet Episcopus eum suspendere à diuinis, donec reintegrari sibi fecerit titulum suum.

VII. In Bulla S.D.N. Vrbani VIII. *ann.* 1624. *die* 11. *Decembris*, incipit, *Secretis*, quæ est Constit.33.§. 3. statutum est, vt Vltramontani, seu exteri, qui in Italia ad ordines sacros ficto, vel fiduciario, vel falso patrimonij titulo se faciunt promoueri, incurrant in perpetuæ suspensionis, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ.

Nota, quòd hæc Bulla non loquitur de Italis promotis titulo ficto, seu falso, quidquid dicat *Bonacc. tract. de suspen. particularibus, disp.*3. *q.*1. *punct.* 8. *nu.* 3. sibi contrarius, *num.* 3. *ibid.* Neque procedit contra Vltramontanos ordinatos nullo obtento titulo patrimonij. Neque procedit contra fingentem titulum beneficij, quia in pœnalibus non fit extensio ob paritatem rationis. Neque ibi ordinans in hoc casu incurrit censuram vllam, quatenus sit ex vi huius Constitutionis.

CAPVT XII.

Ordines collati Religioso Laico, seu Conuerso, vel Apostatæ.

I. EX Bulla Clem. VIII. 83. *Cum ad regularem*, §. 34. confirmata decreto S. D. N. Vrbani VIII. de quo *in Bullario Const.* 26. *eiusdem*, qui ab initio admittuntur ad habitum, & Nouitiatum pro laicis, non possunt postea, etiam durante Nouitiatu, ad statum Clericorum transferri, sed solum ad laicorum professionem admitti possunt. Vnde apparet eos esse irregulares

gulares ratione obligationis ad statum laicorum, seu ratione assumptionis status incompossibilis cum statu, & ordine Clericali, ex vi voti professionis factæ,& admissæ vt à Laico; ideo solus Papa dispensare potest, vt in simili dictum est infra, *verb. Religiosi c.* 4. Item quia habent impedimentum canonicum ex prohibitione Pontificia perpetua; nihil enim aliud est irregularitas, nisi impedimentum canonicum perpetuum, quod non nisi per dispensationem auferri potest,vt dixi *verb. Ordo, cap.* 1.§. *defectus,* & facit *c.infames, q.* 1. vbi qui Curiæ seruiunt Clericorum, tali scilicet seruituti addicti, non possunt promoueri,*c.* 1.*&* 2 *dist.*54.& sicut miles ratione iuramenti præstiti,& assumpti muneris non potest promoueri, ita nec laicus Religiosus ratione status illius assumpti.Neque potest Superior, seu Prælatus dispensare, sed solus Summus Pontifex. Vnde laici sine licentia Papæ promoti,erunt deijciendi à statu clericali, & in ordinem laicorum redigendi, vt patet ex *Bulla Leonis X.* de qua vide *Sorbum in compend. verbo, Laici fratres,* §.4. *Roder.qq. regular.*42. *ar.* 19. *tom.*1. Et probatur ex vi D. Bullæ Clem. VIII. ob particulam *non possit transferri*, quia illa particula negatiua ante verbum possit, tollit omnem potestatem,*gl. in cap.* 1. *ver.non potest de reg. iu. in* 6. *Sanch.de matr. lib* 6. *dis.*38. *num.*20.*ver. tertiò, Buratt. decis.*14. *num* 6. *&* 52.

Ideo tales laici professi ordinati, etiam cum licentia, seu cum commendatitijs sui Prælati regularis, incurrunt suspensionem, tanquam ordinati sine legitimis commendatitijs, vt dixi *infra c.*27. quia Prælatus eam licentiam, seu litteras dare non poterat, & celebrans in ea suspensione aliam irregularitatem incurrit. Ex quibus etiam videtur dicendum, quod nullus extra Papam, possit dispensare super dicta irregularitate, quia hoc esset dispensare super annexis professioni, seu voto solemni, quod est de reseruatis soli Pontifici, vt dicam infra verb, Religiosi,*cap.* 4. *in fin.*

De ordine recepto ab Apostata à Religione, vide *supra verbo, Apostasia, cap.*2.

CAPVT XIII.

Ordines per saltum recepti.

I. Recipiens ordines per saltum, id est omisso aliquo inferiori, superiorem recipiens, secundum aliquos Doctores, est irregularis, quoad omnes ordines etiam prius legitimè receptos: ita tenent *Bernard. Diaz in praxi cap.*24. *Henriq. lib.*14. *cap.*6.*num.* 3. *Sayr. lib.*7. *cap.* 10. *numer.* 39. qui plures alios pro hac allegat. Alij autem dicunt, neque eum esse irregularem neque suspensum, sed suspendendum: interim tamen esse impeditum, vt non possit licitè in receptis per saltum ministrare, donec accipiat omissum: ita *Innoc. Archid. Præpos. Gemin. & Turrecr. apud Tolet. lib.*1. *cap.* 71. *numer.* 7. *Angel. verb. irregul.* 1. *nu.*36. *Armilla verb.irregul. num.* 68. *Tabien. irregul. num.*4. §. 2. *concl.*5. facit *capit. sollicitudo,* 52. *dist.* Sed media sententia est magis communis, promotum per saltum non esse ex hoc irregularem, sed esse ipso iure suspensum ab exercitio ordinis sic malè suscepti tantum; nec posse vlterius promoueri, nisi cum eo dispensetur, ex *cap.vn. de Cler. per salt. prom. Trident. sess.*23. *cap.*14. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 242. *Salzedo ad Diaz. loco cit. Suar. de cens.disp.* 31. *sect.* 1. *num.*45. *Alter.de suspens. disput.*10. *cap.*5. *Tolet.loco cit. Barbos. allegat.*47. *num.* 1.& de magis communi testatur *Layman lib.* 5.*de sacr. Ordin. capit.* 10. *numer.* 9. & ita seruat stylus Curiæ Romanæ.

Super hac autem suspensione, si promotus non ministrauit in malè suscepto,dispensare potest Episcopus illius, etiam cum scienter promoto, etiam in casu publico, ex Tridentino *loco citat. Bernard. Diaz loco citat. numer.* 3. *& Salzedo ibi.* Si autem ministrauit, tunc efficitur etiam irregularis, & solus Papa dispensare potest cum illo. *Borgas. de irregular. part.* 6. *tit. de cleric. per saltum prom. nu.* 7. *Sayr. loco cit.*

Amplia, quod etiam incurrit eam suspensionem recipiens ordines omissa prima tonsura. *Sayr. lib.* 4. *cap.*14. *num.* 26. & ita declarauit Sacra Congreg. ad Triden. *ibidem*,quia satis dicitur hic per saltum promoueri, cum à statu laicali immediatè ad ordinem clericalem transeat: quod valde abhorret Ecclesia, vt dixi *infra c.* 15. & hic statim subijciam.

Amplia secundò, quod etiam per saltum dicitur promotus qui ordines inferiores fictè suscepit, scilicet interno dissensu, & superiorem ordinem, v.g. Præsbiteratum, cum vera intentione, & assensu: quia huiusmodi fictus nihil de ordine recepit *est S. Thom.* 3. *pa. q.*68. *a.*67. *& ibi Caiet.in fin. & S.Thom. in* 4. *dis.q.*1. *a.* 2. *q.* 3. *Palud. in* 4. *dis.*4. *quæst.* 5. §. *secundò videndum,* & de communi Theologorum testatur *Suar. de Sacram.dis.*14.*sec.*2.§. *dico tamen primò,* & contrariam sententiam apertè falsam ait *Coninch. de Sacr. q.* 64. *a.* 8. *num.* 96. & Canonistæ tenent *Turrecr. in cap. solet, num.*6. *de cons. dist* 4. *Præpos. in cap. sicut filij num.* 1. 1.*q.* 1. *Cardin. in cap. maiores* §. *item queritur num.* 2. *de bapt.* Quidquid in contrarium dicat, *gloss. verb. perdurare. Innoc. Host & Henric. num.* 10. *in dict.* §. *item queritur per illum tex.*

Limita quod recipiens ordinem per saltum, validè recipit eum ordinem, vt iterari non debeat, quia superior, quem recipit continet virtualiter, vel eminenter inferiorem, vt *S. Thom.in* 4. *dist.* 24. *q.*1. *a.*2. *quæstiunc.* 5. vbi ait sic contineri ordines inferiores in Præsbiteratu, vt Ducatus in Regno; & quod Sacerdotes olim in primitiua Ecclesia ordinabantur ante aliorum ordinum receptionem,& tamen poterant tales Sacerdotes facere omnia,quæ pertinent ad ordines inferiores, ita *S. Thom. ibi. Nauarr. cap.* 27. *num.*242. *Tolet. cap.*71. *num.*8. *Sanch. opusc. lib.*7. *capit.* 1. *dub.* 14. *num.* 2. & quamuis *Hugo, & alij Canonistæ*, quos refert *Henric. in cap.*1, *de cler. per salt. prom. num.* 8. tenuerint non esse validam ordinum collationem ante primam tonsuram, seu puro laico factam; tamen contraria est communis sententia Theologorum, vt *Henricus ibid.* De ordinatione, seu consecratione Episcopi recepta ante Sacerdotium, secundum veriorem, & magis communem dicendum est inualidam esse, quia ordo Episcopalis non distinguitur adæquatè à Sacer-

sacerdotio, sed est extensio illius characteris, vt de magis communi Theologorum testatur, *Toletus loco cit. Sayr. lib.7. cap.10. num.41.* & communem,& certam, ait *Sanch. in opusc. loco cit. nu* 8.

Itaque in hoc casu promotus non incurret suspensionem illam, incurreret tamen irregularitatem, si exerceret actum ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis, vsurpando actum ordinis quem non habet, vt dicam *infra cap.32.* Si verò quis Sacerdotij, & Episcopatus ordinem recipit, omissis alijs ordinibus inferioribus, validè recipit, vt *supra* dictum est; ideo incurrit suspensionem præfatam, ratione Sacerdotij per saltum suscepti, non autem præcisè etiam ratione Episcopalis ordinis, quia hic propriè non est ordo distinctus absolutè à Sacerdotio, ita *Suar. sect. 1. num. 53. loco cit. Filiucc. tract. 17. n.92. Bonacc. de suspens. partic. q. 1 punct. 8. num. 6.*

Limita secundò, quod non dicitur promotus per saltum, qui omisso Sacramento confirmationis ordines recipit: neque incurrit censuram supradictam, & valida est ordinatio, quamuis peccet mortaliter, ex *Trident. sess. 24. cap. 4.* vt tenet *Diaz cap. 24 praxis. Nauarr cap.25. num. 69.* & contrariam opinionem improbabilem ait *Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 42.* Imò quòd neque hoc sit peccatum mortale, vel veniale, tenet frequentior calculus Doctorum, vt apud *Barbos. allegat 2. num.14.* & tenet *Coninch. de sac. Ordin. q.72. art.8. num. 90. Diana resolut.24. de sacr. Confirm. tom. 2.* & alij apud eosdem. Item neque per saltum promotus, nec irregularis est, qui recipit ordinem Præsbiteratus, vel Episcopatus, omissis sacris vnctionibus sed solum est impeditus ministrare in suscepto, donec suppleatur, quod omissum est, *cap. 1. de Sacra vnc. cap. 1. ibi gloss. ver. permitti, de Sacr. non iter. ibi Abb. & Barbos. num.4. Reginal. lib.32. tr. 2. num. 71. Sylues. ver. Irregular. §.12. lim.5.*

Aduerte autem, quod cum promoto per saltum sacra Pœnitentiaria non dispensat, nisi quando in occultis periculum adesset grauium scandalorum, nisi dispensaret; & tunc concedit litteras ad effectum omissum ordinem recipiendi à quocunque Catholico Antistite, &c. etiam extra tempora, etiam non seruatis interstitijs, & absque dimissorijs proprij Diœcesani, quibuscunque diebus festiuis etiam continuis. Et notandum, quod in foro externo non est audiendus dicens se ordines fictè, idest interno dissensu accepisse, ideo non debet denuo ordinari, etiam sub conditione, ad tales ordines fictè susceptos, vt tenet, *Palud. Suar. & Præposs. loc. sup. cit.* Secus pro foro conscientiæ, vt ait *S. Thom.3. par. q. 68. a.7. & ibi Caiet.*

CAPVT XIV.

Ordines extra tempora legitima recepti, seu collati.

1. De Iure communi recipiens ordines extra tempora à iure statuta, non est permittendus in susceptis ministrare. *cap. sanè, de temp ordin.* & olim quidem cautum erat, vt suspensus, seu depositus permaneret, donec à Sede Apostolica restitutionis gratiam meruisset obtinere. *capit. cum quidam eod. tit.*

Sed postea Gregor. IX. *cap. consultationi, eod. tit.* statuit, vt cum taliter ordinatis, pœnitentia peracta, ab Episcopo possit dispensari; vt in susceptis ministrent, vt notat *gloss. ibi. & Sayr. lib. 4. cap. 14. num. 2.* cum alijs: quod est intelligendum de Episcopo, qui non fuerit culpabilis in tali ordinatione. *Angel. verb. irregul. nu.35. Maiol. lib.3. cap. 24. nu.9. Card. in d. cap. cum quidam.*

Primum dubium est, an dicta suspensio sit latæ sententiæ, vel ferendæ? Aliqui putant esse latæ sententiæ. *Angel. ibi Sylu. verb. irregul. n.12. Tabien. ver. irregul. 4. num.7. q. 6. Abb. in cap. 2. de temp. ordin. Sayr. loco cit. Barbos. in d. cap. cum quidam, num.3.* Alij dicunt esse ferendæ sententiæ: *Innoc. & Host.* quos sequitur, *Auila p.3. disp. 5. dub.7. §.2. supponendum, Io. Andr. & Abb. in d. c. cum quidam num.4. Tolet. lib.1. cap. 48. §. quarta. Suar. disp. 31. sect. 1. nu.30.* hæc videtur magis communis recentiorum.

Secundum dubium est, an hæc pœna procedat etiam contra ordinatum in minoribus extra tempora? Affirmant DD. quia *tex. c. cum quidam* generaliter loquitur: Ita *Maiol. lib. 3. cap. 24. num. 10. Sayr. loco cit. num. 21. Abb. in dict. capit. cum quidam, in figuratione casus.*

II. Ex Bulla Pij II. 6. *Cum ex sacrorum,* fertur pœna suspensionis latæ sententiæ ab executione ordinum contra eos, qui sacros ordines recipiunt extra tempora: quòd si celebrent in ea suspensione, irregulares efficiuntur, vt ibi dicitur.

Nota quod illius suspensionis absolutio ibi non est reseruata Papæ. *Auila loco cit. Barbos. alleg. 8. n.12. Reginal. lib. 30. tract. 2. nu.60.*

Nota secundò, quod non procedit illa pœna contra ordines minores, vel primam tonsuram recipientem extra tempora. *Nauarr. cap 25. num.70. Miran. Manual. Prælat. tom.1. q.39. ar.7. concl. 1. Suar. de censur. disp.31 sect. 1. num.30. in fin. Barbos. alleg 17. nu.12. Tolet. loco cit.*

Nota tertiò, quod hæc suspensio est tantum ab ordine sic male suscepto. *Henriq. tract. de suspens. cap. 38. num. 1. Suar. loco cit. num. 31. Layman de sacr. Ordin. c. 10. §. tertium.*

III. Ex Bulla 91. Sixti V. *contra Clericos malè promotos,* fuit lata suspensio Papæ reseruata contra recipientes ordines extra tempora; sed ea Constitutio quoad hoc fuit abrogata à Clem. VIII. Bulla 40. *Romanum decet:* & redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. supra citatæ, vt *Reginal. loco cit. Barbos. d. c. cum quidam num. vlt.*

IV. Ordines conferens extra tempora, nullam censuram, seu pœnam ipso iure incurrit. *Barbos. alleg. 17. num.9.* sed est suspendendus à potestate ordines conferendi, per *cap. sanè, ibi Abb. num. 3. de temp. ordin. gloss. in d. c. cum quidam.* Et quamuis per Bullam citatam Sixti V. incurreret suspensionem, & alias pœnas latæ sententiæ, tamen, vt dixi, ea Constitutio fuit moderata à Clemen. VIII. in hac parte, ideo dictæ pœnæ cessarunt.

Aduertendum est, quod ordines sacri solum conferendi sunt in Sabbatis Quatuor temporum, aut Sab-

bato sancto, aut Sabbato ante Dominicam Passionis, *cap. quo die, cap. vlt. 75. dist. cap. de eo de temp. ordin. Trid. sess. 23. cap.8.* nisi super hoc Papa dispenset: vide *Sanch. opuscul. lib.7. cap. 1. dub. 51.* vel nisi in vno casu, quando scilicet ob aliquod iustum impedimentum Episcopus non potuit ordinationes explere in Sabbatis supra dictis; potest enim tunc in die Dominica immediatè sequenti, continuato ieiunio naturali ab Episcopo, & ab ordinandis, ordinationes supplere, *cap. literas de temp. ordin. gloss. ibi verbo, pertinere, Hostien. ibi, Cardin. num. 1. Anan. num. 3. & alij Canonistæ.*

Ordines autem minores conferri possunt, non solum dictis temporibus, sed etiam mane in qualibet die Dominica, vel Festo, si priuata sit ordinatio, vt si vnus, aut duo ordinentur *cap. 3. de temp. ordin.* imò etiamsi tres, aut plures, si non tam multi sint, vt videatur generalis ordinatio celebrari, *Sanch. dub. 52. loco cit. Diana resol. 30. miscell. 2. tom. 1. cum allegatis.* Prima vero tonsura quouis die, & hora conferri potest. *Sanch. dub. 52. num. 1.* & de communi testatur *Henriq. lib. 10. cap. 12. num. 1.*

Episcopalis autem consecratio, ex antiqua traditione die tantum Dominica confertur, *c. quotidie 75. dist. S. Leo Epist. 79.* Vide *Barbos. allegat. 17. num. 1.*

CAPVT XV.

Ordines non seruatis interstitijs collati, seu recepti.

Nota primò, inter ordines regulariter loquendo seruanda esse interstitia, vt gradatim ascendatur ad illos, & prius se debet exercere promouendus in suscepto, antequam ad alium ascendat, ex Trident. *sess. 23. cap. 11. in princ.* Inter primam tonsuram, & minores seruandum esse interstitium saltem vnius diei, ne quis sit eadem die purus laicus, & certo ordine insignitus multi Doctores docent, vt *Innoc. Andr. Butr. & Panormit. in capit. de eo de temp. ordin. Syluest. verbo, ordo, 2. numer. 7. Cuccus lib. 4. instit. tit. 13. num. 17. Emanuel Sà, verbo, ordo, num. 17. Bonacc. de Sacram. Ordin. punct. 5. num. 54.* Addunt *Emanuel Sà, & Bonacc.* dispensationem super hoc interstitio ad Summum Pontificem pertinere, nisi consuetudine, receptum sit, vt Episcopus possit dispensare. Sed contrarium tenent probabiliùs alij, nempe non esse iure communi, neque ex Trident. vetitum conferre eodem die primam tonsuram cum vno minori ordine (aut pluribus, si Episcopo videbitur, vt statim dicam) Ita tenent *Flor. Anan. & Cardin. in d. c. de eo,* qui dicunt ita esse consuetudine receptum; & *Tabiena verbo, ordo 2. num. 3. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 10, numer. 20. Sorbus verbo, ordines, §. an autem, Auila p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4.*

Inter minores autē non requiruntur interstitia vnius anni, sed sufficit interstitium, quod est inter ipsa singula quatuor tempora, seu alia tempora generalibus ordinationibus à iure assignata, de quibus *supra cap. præcedenti* dixi, & ita *Vgolin. de potest. Episc. cap. 26. §. 27. num. 4. Maiolus lib. 3. cap. 24. num. 13. Barbos. alleg. 11. num. 14.* secundum probabiliorem. Potest tamen Episcopus, quando sibi videbitur, dispensare super interstitijs istis minorum ordinum, ex *Tridentino dicto cap. 11. in princip.* & intellige de Episcopo, ad quem ipso iure pertinet ordinare, siue is ordinet, siue dimissorias concedat. *Sanchez lib. 7. opusculor. cap. 1. dub. 27. Barbos. allegat. 18. num. 9.* Poterit autem dispensare iustè, si iste ordinandus iam sit versatus, & exercitus in ordinibus minoribus, vt contingit in Religiosis, quia satisfactum censetur fini decreti istius.

Inter ordinem Acolyti, & Subdiaconatum, intercedere debet interstitium vnius anni, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. *Tridentin. ibid. c. 11. in fine.* Inter Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur interstitium vnius anni, nisi aliud Episcopo videatur. *Trident. sess. 23. cap. 13.* Inter Diaconatum, & Præsbyteratum similiter vnius anni requiritur interstitium, nisi aliud Episcopo videatur ob Ecclesiæ vtilitatem ac necessitatem. *Tridentin. ibid. c. 14.* Nunquam tamen possunt duo sacri sine dispensatione Apostolica, eadem die conferri, vt *Triden. sess. 23. capit. 13.* vbi derogat omnibus priuilegijs. Vbi autem est consuetudo, vt minores cum Subdiaconatu conferantur, ea seruari poterit, vt *Nauarrus cap. 25. num. 71. Salzedo ad Diaz cap. 25. lit. C. Suarez de censuris, disp. 31. sect. 1. num. 41. Sanchez dub. 53. numer. 5. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 26.*

Nota secundò, quòd hodie Græci in ordinibus conferendis, non seruant tempora, nec interstitia, quæ tamen consuetudo magis corruptela, & abusus recentiorum Schismaticorum esse videtur, cum sit contra Canones Synodi Nicenæ & Sardic. & sextæ, & octauæ, vt latè probat *Leo Allatius trac. de æt. & interstit.*

I. Episcopus conferens duos ordines sacros eadem die, est ipso iure suspensus à collatione illorum ordinum quos sic contulit, id est vtriusque sacri, secundum multorum sententiam, per *capit. litteras, de tempor ordin.* ibi *volumus manere suspensos. Maiol. lib. 3. capit. 24. num. 13. Barbos. in dicto cap. litteras, num. 4. cum Mario Alter. & alijs. Layman. lib. 5. de Sacramen. Ordin. cap. 10. num. 10.* Et procedit etiamsi continuato ieiunio duobus diebus duos sacros conferat, vt in *dicto c. litteras, & Salzedo ad Diaz loco citat. Barbos. in dicto cap. litteras, num. 3. cum alijs Doctoribus.* Contra tamen, quòd ea suspensio non sit latæ sententiæ, sed ferendæ, tenent *Suar. disp. 31. sect. 1. n. 40. Io. Andr. Hostien. Cardin. & Anan. in dict. c. litteras.*

II. Recipiens primam tonsuram cum minoribus, scilicet eadem die, nullam ipso iure incurrit censuram, *Sayrus lib. 7. cap. 10. num. 22. Suarez num. 43.* Sed recipiens minores cum Subdiaconatu eadem die, secundum multos Doctores est ipso iure suspensus à posteriori ordine tantum, per *cap. 2 de eo qui furtiuè, & per d. cap. litteras*: ita *Nauarr. capit. 25. num. 71. Sayrus lib. 4. cap. 14 num. 25. Suar. num. 41. Viuald. de suspens. num. 47.* & de communi testatur *Layman cap. 10. n. 10.* cum Sacra Congregatione. Sed alij dicunt eum fieri ipso iure non suspensum, sed irregularem. Ita *Tolet. lib. 1. capit. 71. in fine. Nauarr. cap. 27. num. 241. Auila par. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr.* in hoc varians *lib. 7. cap. 10. num. 22. Salzedo ad Diaz cap. 25. vers. vna eadem die.* Sed dicunt isti posse ab Episcopo dispensari, vt

ri, vt ministret in minoribus benè susceptis, per *tex. in dict. capit. 2. de eo qui furtiuè*. Item si Religionem ingrediatur suffragantibus meritis, potest in vtraque sententia eius Prælatus dispensare, vt vlterius etiam promoueatur *d. c. 2. Sayr. lib. 4. c. 14. num. 25.*

III. Recipiens autem duos sacros eadem die, vel duobus diebus continuis, etiam continuato ieiunio, secundum magis communem est suspensus ab exequutione posterius recepti tantum, *capit. litteras de temp. ordin.* vbi est casus de duobus sacris: & in *cap. 2. de eo qui furtiuè*, vbi permittitur ministrare in priori benè suscepto: & ita *Maiol. lib. 3 cap. 24. num. 13. Nauarr. cap. 25. num. 71. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 41. Barbos. in dicto cap. litteras, num. 5.* & de communi testatur *Layman lib. 5. trac. de sacr. Ordin. cap. 10. num. 10.* Alij tamen dicunt talem esse irregularem quo ad omnes ordines. Ita *Nauarr. cap. 27. num. 241. Tolet. d. cap. 71. in fin. Auila loco cit. cum Angelo, & Sylu. Maiol. lib. 4. cap. 11. num. 1.* Sed stante prima sententia, ea est intelligenda, vt sit suspensus solùm à posterius suscepto, si Episcopus non fecit prohibitionem sub pœna excommunicationis ferendæ, ne quis accederet ad duos sacros suscipiendos: si enim talis comminatio, seu prohibitio fuit facta, erit suspensus ab vtroque ordine, per *cap. fin. de eo qui furt.* quia tunc ab initio accedens ea intentione, in vtriusque receptione deliquit. Adde quod si non sit facta dicta comminatio, potest Episcopus dispensare, vt ministret in prius suscepto: si autem facta est comminatio, solus Papa super vtroque dispensat, nisi Religionem ingressus ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuersatus: Tunc enim Prælatus eius super vtroque potest dispensare, & etiam vt vlterius promoueri possit. *dicto capit. 2. & 3. de eo qui furt. Tolet. ibidem, Sayr. lib. 4. cap. 14. nu. 25. Auila loco cit. Diaz capit. 25.* vide de hac re *supra cap. 7.*

Recipiens Sacerdotium, & Episcopalem consecrationem eadem die, nullam incurrit censuram, seu pœnam ipso iure: imò licitum est die Sabbati competenti recipere Sacerdotium, & die Dominica, etiam non continuato ieiunio, fieri Episcopum, *Abbas in d. capit. litteras*, vbi testatur de communi, & *ibi Cardin. nu. 3. de temp. ordin.*

Recipiens ordines, etiam sacros, non seruatis interstitijs à iure statutis, dummodo non eadem die, neque extra tempora eos recipiat, nullam incurrit censuram, neque irregularitatem; quia non est id iure cautum: ita *Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 43. Barbos. alleg. 18. num. 11. Zerola in praxi verbo, ordo numer. 8. Diana resolut. 32. tract. 2. tom. 2.* quamuis peccet mortaliter, qui ignorante Episcopo proprio, sic promouetur non seruatis interstitijs, vt ijdem authores fatentur. Et hæc procedunt etiam si quis ordinaretur (non seruatis interstitijs) ab alieno Episcopo vigore dimissorialium proprij ordinarij; in quibus esset clausula seruatis interstitijs. Quia ablatiuum absolutum non importat conditionem seu formam essentialem, quando exprimit id quod tacitè inerat de iure communi, vt *Bal. in l. 1. Oppos. 11. ff. de leg. 2. Ias. in rub. ff. Sol. matr. num. 2. Ripa ibi num. 33. Sanch. de matr. lib. 3. dis. 5. num. 4.*

IV. Episcopus conferens duos ordines sacros, vel minores cum subdiaconatu eadem die, nullam censuram, seu pœnam ipso facto incurrit, nam suspensio de qua in *cap. litteras & in c. dilectus de temp. ordin.* contra Episcopum sic ordinantem, non est latæ sententiæ, sed ferendæ, & contra ordinatum est latæ sententiæ, ita *Hostien. in d. cap. litteras in fin. Abb. num. 3. Cardin. oppos. 4. Anan. num 4.* Quamuis etiam contra Episcopum ibi esse latam sententiam suspensionis à collatione ordinum istorum, dicant *Henriq. lib. 4. cap. 6. num. 5. Bonac. de cens. in partic. d. 3. q. 1. punct. 4. §. 1. num. 4.* Sed contra communem locuti sunt, quam communem etiam tenent *Suar. dis. 31. sec. 1. num. 41. Layman de sacr. ordin. cap. 10. num. 10.*

Aduerte, quod ex Bulla Sixti V. *contra malè promotos*, statutæ erant variæ censuræ latæ sententiæ contra promouentes, & promotos in omnibus casibus omissionis interstitiorum: sed ea Bulla fuit in hoc redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. vt *Suar. disp. 31. sect. 1. num. 41. & 43.*

CAPVT XVI.

Ordines recepti, seu collati ab alieno Prælato sine dimissorialibus vel licentia proprij Ordinarij Diœcesani, vel fictis dimissorialibus.

I. IN *c. si quis ausus, 71. dist.* ex Niczeno *c. 16. in fi.* habetur: Si quis ausus fuerit aliquē qui ad alterū pertinet ordinare, cùm non habeat consensum illius Episcopi, à quo recessit Clericus, irrita sit huiusmodi ordinatio. Similiter *c. 1. 9. q. 2.* Gelasius Papa, ait talem ordinationem ratam non fore, nec vires vllas habituram. Hæc verba intelliguntur communiter, non quod ordinatio sit verè nulla in actu primo, cum impressus sit character, sed intelligitur irrita ordinatio in actu secundo, id est non habeat ordinatus ordinis illius licitam exequutionem; ita *Turrecrem. in d. cap. 1. & Sanch. opusc. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 14.* Hæc autem verba, si spectemus iuris rigorem, videntur reddere ordinatum ipso iure suspensum, vel irregularem, per ea quæ dixi *supra cap. 11. in princip.* Tamen multi Doctores tenent, quod hæc verba non sint accipienda in tanto rigore, sed ita quòd peccet sic ordinatus celebrando, seu exercendo tales ordines, quandiù non ratificauerit eam ordinationem proprius Episcopus; non tamen quòd sit suspensus, neque propriè irregularis: ita *gloss. verbo, statuit, & Doctores in capit. eos de temp. ordinand. in 6. Ioannes Andr. in capitul. quod translatus eod. tit. Salzedo ad Diaz capit. 26. littera C. Suarez de censur. disp. 31. sect. 1. num. 14. Armilla verbo, ordo, num. 16. Nauar. consf. 27. num. 5. & consf. 29. nu. 1. de temp. ordin. Sanchez opusc. loco citat. dub. 28. num. 5.* Quòd autem stando in iure communi antiquo, ratificari possit ordinatio illa, & sic cesset impedimentum, habetur in *c. Lugdunensis 9. q. 2. & ibi gloss. verbo, poterit. Nauarr. consil. 27. num. 5. de temp. ordin. gloss. in c. illud 71. dist. ibi Vgo, & Turrecrem. in d. c. Lugdunensis, cum Laur. Archid. & Io. Andr.* & tenet *Salzedo ad Diaz cap. 26. praxis can. §. tertio erit. Suarez de censur. disp. 31. sect. 1. num. 14. &*

Bonaccina de Sacr. Ordinis, punct. 4 numer. 26. & tenet *Sotus, Medina, Gabriel, Cuccus, & Manuel,* quos allegat *Sanchez opuscul. loco citat. dub. 28. num. 8.* vbi etiam hanc sententiam ait satis probabilem. Et procedunt prædicta tam de promoto ad sacros, quàm ad minores, vel primam tonsuram: imò de ordinato in minoribus, vel prima tonsura initiato, quòd non sit suspensus, neque irregularis, sed tantum impeditus exercere sub peccato ante ratificationem, ait probabiliorem *Sanchez dub. 28 num. 4.* & ideo dicunt validam esse collationem beneficij tali Clerico factam: ita *Nauarrus consil. 27. num. 5. & consil. 29. numer. 1. de tempor. ordinand. Guidopapæ decis. 449. incip. Laicus, Sanchez dub. 28. numer. 6.*

Contra tamen alij tenent prædictos ordinatos in Sacris, vel minoribus esse suspensos, vel irregulares, ex ratione prædicta; ita vt neque collatio beneficij eis facta sit valida; neque posse eam ordinationem à proprio Episcopo ratificari; ita multi Doctores, quos allegat, & sequitur *Sanchez* sibi contrarius *dub. 20. num. 16. & seqq.* imò quòd recipiens primam tonsuram sine licentia sui Episcopi, non gaudeat priuilegio clericali ipso iure, ait communem *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 26. §. & non solum,* tenent *Chassaneus, Rebuff. & Salzedo,* quos allegat, & sequitur *Sanchez ibi numer. 15. Cephal. consil. 682. vol. 5. Marius Alterius tom. 2. disput. 9. cap. 4. vers. vnde sequitur, Azor. tom. 2 lib. 3. cap. 49. quæst. 4.* vbi ait, talem non posse vlterius promoueri, & incapacem esse beneficiorum, & non gaudere priuilegio clericali fori, & Canonis, nec posse ratificari tonsuram eiusmodi à suo Episcopo, sed indigere Apostolica dispensatione.

Hanc secundam sententiam quo ad initiatum prima tonsura veram puto, si tamen sequatur sententia declaratoria priuationis priuilegij Clericalis, per ea, quæ infra dicam de ordinato falsis dimissorialibus, vel commendatitijs: & ita *Bonac. tract. de suspen. partic. q. 1. punct. 11. numer. 21.*

II. Ex Bulla Pij II. 7. *Cum ex sacrorum,* ordines sacros suscipiens sine literis dimissorialibus sui Episcopi incurrit ipso facto suspensionem, in qua celebrans fit irregularis. Et hæc extrau. est confirmata à Leone X. Paulo III. & Pio V. vt *Bernard. Diaz. cap. 26. & ibi Salzedo, §. extrauagans Pij II.* Sed hæc Bulla solùm procedit contra recipientes ordines sacros, non autem minores, *Mandos. regula 24. q. 1. num 6. Salzedo ibi, §. quinto erit, Sanchez loco cit. dub. 28. num. 2.* & dixi *supra eod. verbo, ordo, cap. 1. num. 3.* vbi etiam *num. 2.* vide multa ad declarationem eiusdem Bullæ, & suspensionis. Hodie itaque ex vi huius Bullæ Episcopus non potest per solam ratificationem rehabilitare ordinatum, sed requiritur absolutio à suspensione, *Quaranta verbo, ordo, §. amplia hanc, cum Mandos. Rebuff. & Lopez:* potest tamen hunc malè ordinatum absoluere idem proprius Episcopus, vt dixi *d. cap. 1 num. 2.*

III. Ex *Trid. sess. 6. c. 5.* ordinatus ab Episcopo alieno sine licentia expressa sui Ordinarij, est ab exequutione ordinum ipso iure suspensus; & iterum *sess. 23. c. 8.* ordinatus ab alieno Episcopo sine licentia proprij Episcopi, est suspensus ipso facto à susceptorum ordinum exequutione, quandiù proprio Ordinario videbitur expedire. Et ita *Bonaccina de censur. in partic. disp. 3. q. 1. pun. 11. num. 28.* vbi notat quod licet absolutio huius censuræ per Sixtum V. esset Papæ reseruata, tamen eius Constitutio quoad hoc fuit reuocata à Clemente VIII.

Ex quo decreto hodie multi Doctores dicunt per ratihabitionem proprij Episcopi induci dispensationem super ordinibus, seu absolutionem à suspensione prædicta: ita *Maiol. lib. 4. c. 20. numer. 1. Paris. de resign. lib. 4. q. 2. num. 87.* & quòd est intelligendum, quando Episcopus per hoc intenderet auferre suspensionem: ita *Quaranta verbo, ordo, §. amplia hanc extrauagantem.*

Aduertendum est, quòd ad ordines legitimè ab alieno Episcopo suscipiendos sufficit, vel proprias habere dimissoriales, vel expressam licentiam, ita vt non sit necesse licentiam dari in scriptis, nisi pro Vltramontano in Italia ordinando, vt infra dicemus, & probatur *Trident. sess. 14. cap. 2. reform.* & ita *Sanch. opusc. loco cit. dub. 20. num. 4.* Et Vicarius Generalis Episcopi, regulariter loquendo, non potest dimissorias concedere sine speciali mandato, nisi Episcopo agente in remotis, *Sbrozz. de offic. Vic. lib. 2. q. 41.*

Aduertendum secundò, quòd multi Doctores dicunt præfatam suspensionis pœnam latam à Tridentino Concilio contra promotos sine licentia proprij Episcopi habere locum, non solum contra promotos in sacris, sed etiam in minoribus: quamuis enim in principio *d. cap. 8. sess. 23.* loqui videatur de ordinibus sacris, tamen postea generalius loquitur, & quia in *c. 5. sess. 6.* generaliter loquitur: & ita tenent *Maiol. lib. 4. cap. 20. Cherub. super Bulla 7. Pij II. schol. 2. Toletus lib. 1. c. 49. §. quarto, Quaranta verbo, ordo, §. limita in eo, qui per trienn. Suarez de censur. disput. 31. sect. 1. num. 19. Filiuc. tract. 17. num. 68.* vbi ait, ita à Sacra Congregatione declaratum; & communem ait *Salzedo ad Diaz c. 26. pag. 124.* & communiter etiam dicunt procedere de prima tonsura initiato dicta Tridentini decreta, quia in iure Canonico venit communiter appellatione ordinum: ita *Riccius collec. 1678. Eman. Sà verbo, suspens. num. 11. Fornarius de Sacr. Ordin. punc. 4. num. 27.* & ita de communi *Salzedo loco cit.* & tenet *Diana resol. 144. tract. 4. tom. 2.* & quòd prima tonsura veniat ordinum appellatione, ait *gloss. in cap. 1. verbo, Clericum, de temp. ordin. in 6.* Quamuis contra, quòd Tridentini pœna non procedat contra promotos in minoribus, teneant *Auila par. 3. disp. 5. dub. 7. §. secundo supponendum, Nauar. conf. 31. de temp. ordin. & conf. 39. nu. 3. eod. tit. Sanch. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 28. per tot.*

Vnde putant de promoto in minoribus dicendum, quod de iure communi supra dixi *num. 1.* secundùm communiorem sententiam, idest non incurrere in dicto casu censuram illam, vel irregularitatem propriè dictam: & de prima tonsura initiato concedunt *Tolet. lib. 1. cap. 49. versu, prima habetur, Zerola par. 1. verbo, dimissoriæ:* quia prima tonsura non est ordo, nec Sacramentum, *S. Thomas in 3. senten. dist. 24.* sed est deputatio ad statum, & ministerium Ecclesiasticum, vt *Apostilla ad Guidopap. dec. 449.*

Limita prædictas pœnas, vt non procedant contra promotum (ab alieno Episcopo) bona fide, quia censuræ

suræ, & irregularitates ex delicto hæ sunt, quæ sine culpa mortali non incurruntur, ita *Nauarr.cap.27.n.155. Henriq.de excomm cap.38.numer.1.Suar.de cens. dis.31. sect.1.num.15. & alij multi*, quos allegat *Bonac.de cens. partic.dis.3.q 1.pun.11.num.15*.idem tenens.

IV. Episcopus conferens ordines subdito alieno sine illius Ordinarij dimissorialibus, vel licentia, olim erat suspensus per annum à celebratione Missæ, *c. Episcopus in Diæcesi, 7.q.1.ibi Turrecrem.gloss.in c.eos qui, de temp. ordin.in 6*.

V. Sed ex *d.cap.eos qui*, si id facit ex præsumptione, id est scienter, seu ex ignorantia affectata, incurrit suspensionem per annum à collatione ordinum:& Clerici talis delinquentis subditi, postquam illius suspensio fuerit manifesta, poterunt à vicinis Episcopis ordinari absque licentia sui Episcopi, seu Prælati. An autem hæc suspensio sit ab ordinis tantum malè collati collatione, affirmant *Archid.& Gemin.ibi*. Sed communis ait esse suspensionem ab omnium ordinum collatione, ita *Suar.disp.31.sect.5.num.5. Marius Alterius de suspens.disp.16.cap.1.col.3.Palud.in 4. dist. 19. qu.7. Auila par.3.disput.5.dub.8.casu 7.Bonac.de suspens. partic.q.2.punct.7 num.4*.

An verò procedat hæc pœna, etiam contra alios Prælatos habentes priuilegium minores ordines conferendi? Respondeo affirmatiuè, vt *gloss. in d.c.eos qui*. Sed an procedat hæc pœna etiam contra conferentem primam tonsuram? Negant *gloss. ibi, verbo, Clericos, Gemin ibi numer.5.Toletus lib.1.cap.48.§.secunda habetur, Riccius, & Villalobos*, quos allegat, & sequitur *Diana resol.194. tract. 4. tom 2*. Sed alij affirmant, vt *glos.in d. c. eos qui, verbo, ordinare, Salzedo ad Diaz. in praxi c.26. Barbos.in d.c.eos,numer.10*.

VI. Ex *cap fin de temp ordin. in 6*. Episcopus conferens primam tonsuram homini alienæ Diœcesis sine licentia illius Superioris, per annum à collatione Clericalis tonsuræ dumtaxat nouerit se suspensum:de cuius textus intellectu multa dixi supra *c.1*.

VII. Ex *Trid. sess.23. c.8*. Episcopus, seu alius Prælatus conferens ordines alieno subdito sine licentia proprij Ordinarij, incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum.

Nota quòd hæc censura non requirit præsumptionem, sed sufficit ignorantia crassa, vel supina. An autem procedat contra conferentem minores ordines, an tantum sacros? dixi supra *numer. 3*. & Doctores pro vtraque parte affert *Diana resol. 194. tr.4.to.2*.

VIII. Sixtus V. in Bulla, *Sanctum, & salutare*, contra malè promotos, & promouentes, varias censuras statuit latæ sententiæ Papæ reseruatas contra præfatos ordinatos, & ordinantes sine licentia, vt supra: sed ea bulla in hac parte fuit redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. & Tridentini Concilij, per Clementem VIII. Bulla, quæ incipit, *Romanum. Sayr. lib. 7.cap.19.num.36.Quaranta verbo, ordo, versic. an vero, Sanch.consil.lib.7.cap.1.dub.28.in fin*.

IX. Vrbanus VIII. Bulla 33. quæ incipit *Secretis, §.4*. ita statuit: Italos verò, si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Tridentini decretum, *c.16. sess.23*; requisitis præditi sint; nihilominus, sequuta tamen priùs desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiuè volumus.

Nota, quòd aliqui putant hanc pœnam procedere etiam contra ordinatum sine vllis dimissorialibus, v.g. si temerè eum Episcopus ordinauit, vel si ille furtiuè accessit, quia eadem est ratio delicti: ita tenet *Diana resol.62.tract.1. de immun. tom.2*. Sed non placet, quia diuersa,& grauior est species criminis vtentis falsis dimissorialibus, vt infra apparebit.

Nota secundò per verba illa, *planè in omnibus subiacere*, eum subiectum fore non solùm in ciuilibus, sed etiam in criminalibus. Adde ad hanc subiectionem iurisdictioni laicali consequi etiam subiectionem quoad bona, vt non fruatur priuilegio immunitatis ab oneribus patrimonialibus; quia ius imponendi hæc onera procedit ex iurisdictione laicali circa personam, vt non nisi subditis imponi possint, *l.rescripto, §.vlt.ff. de mun.& bon*.

X. Falsis dimissorijs promotus incurrit crimen falsi, de quo si via accusationis sit condemnatus, conuictus scilicet, vel confessus, est infamis infamia iuris, & consequenter irregularis, quia crimen falsi est crimen publicum: & de hoc dixi supra *verbo, falsum, cap.1. & cap. 5*. imò secundùm magis communem sufficit ad hanc pœnam, si hoc crimen sit notorium iure, vel facto absque sententia, quia est crimen depositione dignum, *Sayr.lib.7. cap.12.num.3.& numer. 12. Garz. par.11.c.3.numer.110*. Sed aduersus hanc infamiam restitui potest etiam à suo Episcopo, & indirectè dispensari super illa irregularitate, per *cap.at si Clerici §. de adulterijs, de iudic*. ita *Tolet.lib.1.cap.62.§.fin.Sayrus d.cap.12.num.3, Abb.in cap.fin. de temp. ordin. numer.5. versu, quædam sunt delicta mediocria, Sylu.verbo,irregularitas,q.14.gloss.in cap.fin.de temp. ordin. verb. damnatione*: est enim crimen falsi inter minora crimina, *d.c. fin.de temp.ordin.ibi Abb.num.6*.

Adde quod ratione talis criminis falsi potest Clericus damnari ad triremes, si via accusationis processum fit, per *l.1.§.vlt.ff.ad l.Cornel. de fal.* vbi pœna falsi via accusationis est deportatio, *Menoch. de arb. casu 306. num.2.& casu 313. num.7*. in cuius deportationis locum successit damnatio ad triremes, *Clarus §.fin.q.67. Diaz in praxi,cap.146.num.3.Salzedo ad Diaz cap.140 §.sic equidem*, quo casu esset infamis infamia iuris ex genere pœnæ, *l. capitalium, §.cæteræ, ibi gloss. verbo ad tempus ff.de pœnis*; de communi testatur *Molina trac.3. disp.9.num.19*. dixi supra *verbo Missa,cap.5*.

Aduerte, quòd ordinatus literis dimissorialibus veris, sed subreptitijs ob falsam, & dolosam suggestionem factam Episcopo, non incidit in pœnam falsantis dimissorias, sed secundum probabilem multorum sententiam incurrit in pœnas promoti sine dimissorijs, & sine licentia sui Ordinarij, *Suar.de censur.disp.31.sect.1. numer.36. Reginal.lib.32.cap.25. nu.72. Quaranta verbo ordo, §.quod intellige*. Contraria tamen sententia, scilicet non reddi nullas dimissoriales Ordinarij ob istam subreptionem, est communior, vt dixi *verbo Gratia, cap.8*.

Aduer-

Aduertendum etiam quod ad ordines suscipiendos proprius Ordinarius, seu proprius Episcopus dicitur vel ratione originis, vel ratione beneficij iam obtenti, vel ratione domicilij, *cap.cum nullus de temp. ordin. in 6.* Item ratione familiaritatis triennalis, dummodo Episcopus huiusmodi suo familiari statim post ordinationem eidem conferat beneficium. Tridentin. *sess. 23. cap. 11. de ref.* Item quarto quoad Regulares dicitur proprius Episcopus, in cuius diœcesi ipsi deputati sunt ad commorandum in conuentu, *d.cap. cum nullus §. religiosi, de temp. ord.in 6.* Origo autem dicitur vbi quis natus est, patre ipsius ibidem domicilium habente, *Sanch.de matr lib 3. dis.23. num. 3. per l. ciues, C.de incolis lib. 10. Abb.in c.Rodulphus 9.de rescrip. Layman de Sacr.ord.cap.9.num.10.* Non autem sufficit, quòd auus eius, vel proauus ibi domicilium habuerit, *gloss.in l. assumptio, §.filius, verbo, non domicilium, ff. ad municip. Io.Andr.in cap.1.num.6. de vsur. Vgol.de off. Episc. cap.26. §.1.dic.4.Barb.in d.cap. cum nullus num. 4.* Nisi si patre existente in potestate aui, & simul cum auo habitante ibi natus sit, *Bar. in d. §. filius num. 1. Cæs. de Grass.dec.180.*

CAPVT XVII.

Ordines Vltramontano, seu extero in Italia collati, seu suscepti sine dimissorialibus in forma debita, vel sine speciali licentia Papæ.

I. IN *cap.1.de temp.ord.in 6.* à Clemente IV. statutum est, vt nullus Episcoporum Italiæ aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præsumat, nisi à Summo Pontifice licentiam habeat specialem, vel dimissorias sui Episcopi originis, vel beneficij, cum causa rationabili, cur illum nequeat, vel nolit ordinare:& ordinati contra hanc formam incurrant ipso facto suspensionem absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, vt neque Maior Pœnitentiarius Papæ possit cum istis dispensare, nisi cum licentia Papæ speciali.

Amplia, quòd hic nomine Italiæ continentur etiam Insulæ adiacentes, vt Corsica, Sardinia, Sicilia, &c. ex *l. Insulæ, ff. de Iudic.* ita *Gemin. hic num. 6.* non autem continentur Regiones, quæ in medijs limitibus continentur inter Italiam, & Vltramontanas Regiones, vt *Barbos.hic num.4.* cum multis allegatis.

Amplia secundò, quòd hæc Constitutio procedit etiam de receptione ordinum minorum,& prima tonsura: quia licet in procemio loqui videatur de ordinibus sacris, tamen hic intelliguntur sacri latè, quatenus sunt res sacræ, vt contineant etiam minores, & primam tonsuram: & licet dicat *text.* ibi, *Clericum ordinare,* intelligitur tàm in sensu identico, seu composito, quàm diuiso, id est, siue per talem ordinationem fiat Clericus, siue Clericus existens promoueatur; & ita *gloss.ibi, verbo, Clericum, Tolet.lib.1. cap. 48. in princ. cum Io.Andr.Gemin.& Franco ibid.*

Limita quòd hæc Constitutio non procedit contra Italos in loco Vltramontano ordinatos, *gloss. ibi, verbo, Italis, Tolet. §.1. Guil. Archid.& Io. Mon.in d. c.1. & ibi Gemin.num.8. Barbos.num.7.*

Limita, quòd licet textus nihil dicat, nisi de dimissorijs Episcopi originis, vel beneficij, tamen sufficiunt etiam dimissoriæ Episcopi domicilij, quia sic de iure communi sufficiunt, cui non est in hoc derogatum, *Archid.Io.Monach Anchar.hic, & Barbosa num. 3. cum alijs multis.*

Vrbanus Papa VIII. in Bulla 35. quæ incipit, *Secretis,* confirmauit prædictam Constitutionem Clementis IV. in omnibus deindè addidit, vt tàm Vltramontani, quàm alij quicunque ex quouis loco extra Italiam oriundi non possint ordines, neque primam tonsuram recipere in Italia, nisi cū dimissorijs sui Episcopi recognitis, & approbatis à Nuncio Apostolico illius Regionis, vbi proprium habent Episcopum, & subscriptis ab eodem Nuncio, & recognitis, & approbatis Romæ à Vicario Vrbis. Aliàs promoti incurrant perpetuam suspensionem, vt in *d cap.1.de temp. ordin.in 6.* & promouentes incurrant suspensionem ad annum ab exercitio Pontificalium.

Limita, quòd non procedunt istæ Constitutiones contra Vltramontanum, qui in Italia habet domicilium, vel beneficium, quia de iure communi potest à proprio Episcopo Italo ordinari, per *text. in cap. cum nullus de temp. ordin.in 6.* talis enim non potest absolutè vocari Vltramontanus, sed Italus.

Nota ex dictis Constitutionibus vnum speciale, quòd licet regulariter ad ordines recipiendos ab alieno Episcopo sufficiat licentia proprij Episcopi, etiam viua voce concessa; fallit in Vltramontano, vel extero in Italia promouendo: & ita *Sanch.opusc.lib 7. c.1. dub.20 num.4.gloss.in d. cap.1.de temp.ordin.in 6.Franc. in d.c.eos, eod.tit.in 6.num 1.*

CAPVT XVIII.

Ordines collati ab Episcopo titulari sine licentia proprij Prælati.

IN *Trident. sess.14. cap.2. in fine,* cautum est, vt nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, id est Episcopi ad titulum Ecclesiarum in partibus Infidelium consecrati, qui actu neque iurisdictionem, neque diœcesim habent, etiamsi in loco nullius diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio cuiusuis ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cuiusuis priuilegij sibi de promouendo quoscunque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis continuæ, absque sui proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissorijs, ad aliquos sacros, aut minores, ordines, aut primam tonsuram promouere valeat. Contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, & taliter promotus ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

Nota ex *eo. cap. 2. Triden.* quòd causam dedit huic decreto abusus talium priuilegiorum, quorum prætextu titulares Episcopi multos minus idoneos,& aliàs reiectos promouebant, *Roderic. quæst. regul. 18. art. 6. tom.1.*

Nota

Nota secundo, quod vt Episcopus titularis ordinare aliquem possit, requiritur licentia tam Prælati, qui Ordinarius est ordinandi, quam Ordinarij loci; aliàs incurrit promouens, & promotus in pœnas istius decreti, & *cap. 5. sess. 6. Barbos. alleg. 5. num. 17.*

Nota tertiò, quod ordines etiam minores, & prima tonsura collata contra formam huius decreti ab Episcopo titulari, seu annulari, tenent, & valida est promotio quoad hoc, vt non debeant iterari, sed non tenent quoad licitam exequutionem. *Laym. de sacr. Ordin. cap. 9. num. 6.* quia hæc potestas conferendi ordines validè, est immobiliter potestati ordinis Episcopalis annexa à iure diuino.

CAPVT XIX.

Ordines collati cum licentia, vel dimissorijs Capituli, vel Vicarij Capitularis, Sede intra annum vacante.

IN *Trident. sess. 7. cap. 10. refor.* statutum est, ne liceat Capitulis Ecclesiarum Sede vacante, intra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu reuerendas, tam ex iuris communis, quam priuilegij, aut consuetudinis vigore alicui concedere, nisi illis, qui beneficij Ecclesiastici recepti, seu recipiendi occasione arctati fuerint: si secus fiat, Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio Clericali, præsertim in criminalibus gaudeant: In maioribus verò ordinati ab exequutione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi.

Item *Trident. sess. 23. cap. 10. reform.* statuit, vt promoti litteris dimissorijs obtentis à quouis in iurisdictione Episcopi loco Capituti Sede vacante succedente, in easdem pœnas incidant, contentas in *d. cap. 10. sess. 7.* Concedentes autem dimissorias contra formam dicti decreti, ab officio, & beneficio per annum sint ipso iure suspensi.

Amplia prædicta decreta, quod Capitulum, vel eius Vicarius non potest dare dimissorias intra annum, vt supra arctato alia causa, quàm beneficij, vt si necessarij essent ordines ad obtinendum gradum Theologiæ. *Sanch. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. nu. 38.*

Amplia secundò, quod Vicarius Capitularis non potest dare dimissorias tam intra, quàm vltra annum Sede vacante, nisi ei fuerit hæc facultas specialiter mandata à Capitulo: secus est in Vicario Apostolico, nisi ei fuerit restricta facultas in litteris suæ commissionis. *Gutierrez can. qq. lib. 2. cap. 12. nu. 22. cum Pauino, & Mandos.*

Amplia quod illa pœna interdicti est latæ sententiæ, *Henriq. lib. 13. cap. 43. num. 5. Sanchez opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 36. Vinal. de interd. num. 18. Sayr. lib. 5. cap. 12. num. 15.* quia verbum *subiaceat* est latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam verbo, reuertatur, num. 148.*

Limita quòd non est vetitum per hæc decreta Capitulo, vel Vicario concedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum ordines recipiendi, v. g. vigore Breuis à Papa obtenti. *Nauar. cons. 19. num. 1. de temp. ord. Barbos. allegat. 3. nu. 14. Sanch. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 37. & dub. 26.*

Limita secundò, quod interdicti illius personalis generici absolutio nemini est reseruata, ideo poterit Episcopus successor absoluere, ex *cap. nuper, de sent. excommun. Coninch. de censur. disp. 17. num. 76.* Confessarius autem non potest in hoc casu absoluere particulares Canonicos.

Limita tertio, quod illa pœna priuationis priuilegij Clericalis lata contra ordinatos in minoribus, vel prima tonsura initiatos, non afficit ante declaratoriam, vt *Bonacc. de suspens. in partic. q. 1. punct. 11. nu. 21.* vt in simili habetur in dicta Bulla Vrbani VIII. *Secretis*, contra Italos promotos falsis dimissorialibus, vt dixi *cap. 16. num. 9.* Imò aliqui dicunt, illam pœnam priuationis priuilegij Clericalis in hoc decreto Tridentini Concilij non esse latę sententiæ, sed ferendæ, propter verbum *non gaudeat*, quod est futuri temporis: ita *Nauarr. cons. 19. de temp. ordin. Sanchez vbi supra dub. 28. num. 14.*

Limita quartò, quod ordinati in minoribus in hoc casu non incurrunt suspensionem, tanquam ordinati sine licentia sui Episcopi, quia facta est commutatio in hanc pœnam priuationis priuilegij Clericalis. *Suar. disp. 31. sect. 1. num. 20. Sanch. dub. 28. num. 5. & 14.*

Limita quinto, quod vbi Tridentinum non est receptum, seruabitur ius commune: de quo *cap. cum nullus de temp. ordin. in 6.* vt possint etiam intra annum à Capitulo dimissoriæ concedi. *Tolet. lib. 1. capit. 49. vers. 2. Sanch. dub. 20. num. 37. cum Salzedo.*

CAPVT XX.

Ordines collati vigore dimissoriarum concessarum à Prelato intra fines alicuius Diœcesis consistente, vel à Capitulo, vel Collegio.

EX *Trident. sess. 23. cap. 10.* Abbates, & alij prælati, quantumuis exempti intra fines alicuius Diœcesis consistentes, etiamsi dicantur nullius Diœcesis, Collegia, & Capitula quæcunque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias Clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedere non possunt: Sed hæc omnia facere, vel concedere pertinet ad Episcopos, intra quorum Diœcesis fines existunt: Non obstantibus priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus. Alias promoti vigore talium dimissoriarum incurrunt in pœnas latas ab eodem Trident. *sess. 7. cap. 10. reform.* id est, vt in minoribus non gaudeant priuilegio clericali: in sacris autem ordinati, sint suspensi ab exequutione ordinum ad beneplacitum proprij Episcopi supradicti. Concedentes autem tales dimissorias, contra formam huius decreti, ab officio, & beneficio per annum sunt ipso iure suspensi. Adde, quòd ordinans vigore talium dimissoriarum prohibitarum incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum, iuxta ea, quæ dixi *supra cap. 16. num. 4. 5. 6. 7.* quia ordinat alienum subiectum sine licentia proprij Episcopi.

Nota

Nota quod hic dicitur de Capitulo, intelligitur Sede non vacante, quando ex priuilegio, vel consuetudine, aut præscriptione prætendunt dimissorias posse concedere; vel quando habent territorium, & iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum, vt declarauit Sacra Congregatio: & pœnæ contra concedentes dimissorias hic intelliguntur extensæ non solum ad Capitula, & Collegia, sed etiam ad Abbates, & Prælatos supradictos, vt *Toletus lib.* 1. *capit.* 49. §. *quinta.Sayrus lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 5. Intelligitur autem illa pœna suspensionis ab officio, & beneficio, procedere contra Prælatos & singulares personas concedentes dimissorias istas. At Capitula, & collegia incurrunt interdictum, ex *Trident. sess.* 7. *cap.* 10. *Tolet. loco cit.*

Ad explicationem harum pœnarum, vide quæ dixi *supra capit.* 19. & ad explicationem territorij exempti intra fines Diœcesis alicuius, vide quæ dixi *verbo, Episcopus, cap.* 5.

Nota secundò, quod etiam de iure communi, *ex c. cum nullus, de temp. ordin. in* 6. Prælati existentes intra fines alicuius Diœcesis, non possunt concedere dimissorias, nisi ex priuilegio Papæ speciali. Verùm si Prælatus aliquis habet propriam Diœcesim, cum iurisdictione scilicet Episcopali, poterit etiam hodie dimissorias concedere, non obstante Trident. Decreto, quod non intrat in tali casu: ita *Campanil. rub.* 9. *capit.* 8. *num* 4. *Barbos. alleg.* 7. *num.* 8. *Sanchez opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 21. *numer* 6 Vnde quoties Prælatus esset ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit concedere dimissorias, vt *Barbos. alleg.* 7. *num.* 8. *cum aliis preallegatis.*

CAPVT XXI.

Ordines collati ab Abbate, seu alio Prælato intra fines alicuius Diœcesis consistente, sine licentia Diœcesani.

I. IN *Triden. sess.* 23. *cap.* 10. Statutum est, ne liceat Abbatibus, ac aliis quibuscumque quantumuis exemptis, intra fines alicuius Diœcesis consistentibus, etiam si nullius Diœcesis esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre: Contrafacientes autem Prælati, secundum aliquos DD. incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio per annum, quam incurrunt, si ipsi dimissorias concederent, ex *eod. capit.* 10. *Tridentin.* ita tenet *Henriq. lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *versi. idem disponitur. Sayr. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 5. Sed nullo modo id probatur ex hoc textu: & in pœnis non est facienda extensio ex similitudine rationis. Ideo verius videtur in tali casu Prælatos incurrere suspensionem à collatione ordinum per annum, tanquam promouentes alienum subditum sine licentia illius Episcopi, seu Prælati, vt dixi *cap.* 16. *supra à num.* 4. Promoti autem incurrunt suspensionem tanquam ordinati ab alieno sine licentia sui Prælati: de qua dixi *sup. cap.* 16. quia non recipiunt ordinis exequutionem, vt *Sanch. opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 17.

Aduerte, quod de iure communi solum reperitur concessum Abbatibus, vt possint conferre tonsuram, Ostiariatum, & Lectoratum, *cap. quoniam, 66. dist. cap. cum contingat de ætat. & qual. cap. Abbatib. de priu. in* 6. tamen ex consuetudine, & identitate rationis omnes quatuor minores conferre possunt, vt *Sanch. opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 11. Apud quem vide alia circa hanc materiam.

Aduerte secundò, quod si Abbas, seu Prælatus contra hoc decretum conferat minores, vel tonsuram alicui sæculari subdito sibi in temporalibus, collatio, seu ordinatio erit valida, vt non sit iteranda, quia Tridentinum non aufert ab illis totalem potestatem iure communi concessam, sed vsum illius restringit, vt extra dictos limites reddat illicitum: ita *Layman lib* 5. *tractat. de sacr. Ordinis, capitul.* 9. *numer.* 7. *Sanchez opusc. libr.* 7. *capitul.* 1. *dub.* 19. *numer.* 17. cum communi sententia. Si verò alieno subdito conferat sine licentia illius Prælati, aliqui dicunt ordinationem nullam esse totaliter quia excessit limites suæ facultatis à iure concessæ: ita *Palud. & Layman*. Sed contra *Sanchez ibi* cum communi sententia Doctorum ait, quod non recipit promotus ordinis exequutionem, sed ordinatio imprimit characterem, quia priuilegium hoc est per se primò absolutè concessum, vt dixi *verb. Baptismus, c.* 5. *in fin.*

Idemque dicendum censeo, si fuit Abbas putatiuus habens titulum coloratum cum communi errore, dummodo esset Sacerdos, per ea quæ dixi *S.eo p.* 1. *c.* 6.

Aduerte tertiò, quod hoc decretum non habet locum in Prælato habente propriam Diœcesim, seu ordinariam iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum, per ea, quæ dixi *supra cap.* 20. *in fin.* & ita *Sanchez dub.* 19. *num.* 20. quia hoc ei competit de iure communi, cui Tridentinum non derogauit.

Aduerte quartò, quod Nouitius non censetur subditus regularis Prælati seu Abbatis, ideo non potest ab eo promoueri ad ordines, vel tonsuram. *Maiol. lib.* 4. *cap.* 2. *nu.* 11. §. *quinimò.*

CAPVT XXII.

Ordo collatus ab Episcopo, qui renunciauit dignitati.

I. EX *cap.* 1. *de ordin. ab Episcopo, qui renunc. Episc.* Episcopus, qui renunciauit loco, sed non dignitati, remanet tanquam Episcopus titularis, & cum licentia Episcopi loci, & Episcopi promouendorum potest ordines conferre. At Episcopus, qui renunciauit etiam dignitati Episcopali, non potest sacros ordines conferre licitè, quamuis validè conferat: & ab ipso promotus in sacris non recipit ordinis executionem; & quidem scienter, vel ignorantia crassa, vel supina sic promotus, est à solo Papa dispensabilis: si autem bona fide, potest cum eo eius Episcopus dispensare. Si autem in minoribus promotus est, etiam scienter, habet liberam ordinis exequutionem.

Ex hoc textu, Nota primò, quòd sacros ordines recipiens ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, etiam si eos receperit cum consensu Episcopi loci, & promouendi, si mala fide promotus est, incurrit suspensionem ab exequutione ordinum taliter receptorum, reseruatam

tam Papæ secundum communem sententiam: ita gloss. ibi verb. executionem, ibi Abb. n. 6. Henriq. lib. 13. cap. 29. num. 1. Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. numer. 7. Sayr. lib. 4. capit. 14. num. 7. qui multos allegat. Sed Summistæ dicunt talem fieri irregularem, vt Ang. verbo irregul. §. 31. Sylu. q. 8. Nauarrus cap. 27. numer. 241. & alij. Potest tamen Episcopus, vel Prælatus exemptus cum eo dispensare, si antea, vel post fuerit professus in religione approbata. Salz. ad Diaz in praxi c. 28. cum Hostien. & Henrico.

Promotus autem à tali Episcopo in sacris bona fide non est suspensus, neque propriè irregularis, sed impeditus, vt non possit sine peccato mortali exercere ordines illos, nisi prius cum eo Episcopus dispensauerit: ita Suar. n. 12. Conich. dis. 15. n. 34. Filiucc. trac. 17. n. 76. Auila p. 3. disp. 5. dub. 8. §. ad argumentum ergo. Minores autem ordines recipiens à tali Episcopo cum licentia Episcopi loci, & sui Diœcesani, non est suspensus, neque irregularis. Suar. num. 4. Auila §. dubitatur octauo, in fine. Alterius tom. 2. disp. 9. cap. 1. col 3. Sayr. num. 7. ex textu citato, quia minores sæpè etiam à non Episcopo conferuntur.

An autem in dubio Episcopus censeatur renunciasse loco tantum, vel etiam dignitati? Respondeo regulariter censeri tantum loco renunciasse; quia dignitati, id est, executioni ordinis Episcopalis non solet renunciari. Limita, nisi ratione delicti, vel ingressus religionis renunciauerit. Sanch. opusc. lib. 7. capit. 1. dub. 20. num. 33. cum allegatis, & Cardinalis in dict. cap. 1. q. 1.

Nota secundo, quod consecratus Episcopus ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, non recipit ordinis executionem, quia non potest hæc consecratio conferri nisi ab habente executionem ordinis Episcopalis: & probatur ex hoc textu, quia nemo dat, quod non habet, quidquid Bonaccina in contrarium dicat, trac. de suspens. particul. q. 1. punct. 9. num. 12.

Nota tertiò, Episcopum prædictum ordines conferentem cum licentia Ordinarij loci, & Ordinarij Clerici promonendi nec censuram, nec irregularitatem incurrere, quia non est iure cautum. Alter. ibi c. 1. in fin. Sayr. lib. 4. c. 14. num. 7.

CAPVT XXIII.

Ordo collatus ab Abbate, seu Prælato, qui renunciauit dignitati.

AN recipiens ordines minores, vel tonsuram cum licentia proprij Episcopi, seu Prælati ab eo, qui ante fuit Abbas, vel similis Prælatus, habens vsum Mitræ, & Baculi, cum facultate minores ordines, & tonsuram conferendi, sed renunciauit dignitati, vel depositus est, validè recipiat, aut potius incurrat suspensionem, vel irregularitatem, de qua dictum est cap. praced. Duas inuenio sententias: Prima asserit nullam incurrere suspensionem aut irregularitatem, quia non est iure cautum: imò cap. 1. de ordin. ab Episcopo, qui renunc. quoad minores, & tonsuram nullam pœnam constituit: & ita tenet Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 4. Alter. tom. 2. disp. 9. capit. 1. col. 3. Bonacc. de suspen. partic. quæst. 1. punct. 9. num. 11. Vnde isti supponunt, talem collationem validam esse. Et facit ratio, quia benedictio Abbatis semel impertita semper perseuerat post renunciationem moraliter, vnde si denuo promoueatur ad Abbatiam, non est iteranda. Lapus in Clemen. attendentes num. 5. de stat. Mon. Vbi sic ait seruari in Curia Romana. Igitur etiamsi renunciauerit dignitati, videtur manere radicaliter in eo potestas ordines conferendi, quos dignitate retenta conferre poterat, sicut dictum est de Episcopo.

Contraria tamen sententia est vera absolutè, & tenenda, scilicet talem collationem tonsuræ, vel ordinum esse penitus nullam, neque characterem impressum esse: quia ideo Episcopus, qui renunciauit, validè conferre potest, quia potestas ordines conferendi in Episcopo est de iure diuino immobiliter annexa tali ordini, & characteri indelebili: vnde tolli non potest per renunciationem. At verò Prælatura, veluti Abbatia, non imprimit characterem; & potestas ordines minores conferendi est annexa à iure positiuo Ecclesiastico tali dignitati, vnde per renunciationem ab Ecclesia admissam, vel remotionem, in totum tollitur sublata dignitate, tanquam fundamento; & benedictio Abbatis non pertinet ad substantiam, sed ad solemnitatem: Nam & multi habent à Sede Apostolica, vel ex consuetudine facultatem conferendi ordines absque præuia benedictione sua solemni. Selua de benef. par. 6 q. 2. num. 106. Layman de sacr. Ordinis, capit. 13. num. 27. Miranda tom. 1. q. 38. art. 9. conclus. 3. Verum est quod præcisa consuetudine, Abbas non potest validè ordines conferre nondum benedictus, nisi Episcopus sit in mora benedicendi illum, ita Ecclesia statuente. Sanchez. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 6. & 7. Et ideo hanc secundam sententiam tenet Palud. in 4. dist. 24. q. 3. num. 12. Layman loco cit. & magis expressè Abbas in d. capit. 1. num. 3. de ordin. ab. Episc. qui renunc. Episc.

Addo quòd qui non est amplius Prælatus, & ordines confert, fit irregularis, tanquam vsurpans exercitium ordinis Episcopalis, seu actum ordini Episcopali ab Ecclesia annexum, vt dixi infra c. 32.

CAPVT XXIV.

Ordo collatus ab Episcopo non tolerato.

1. ORdines sacros, vel minores, vel tonsuram, vel consecrationem Episcopalem recipiens ab Episcopo ab Ecclesia non tolerato, nempe hæretico, vel schismatico, vel simoniaco, vel excommunicato, vel suspenso, vel interdicto, vel irregulari, quando sunt vitandi, seu non tolerati ab Ecclesia, est eo ipso suspensus ab exequutione ordinis sic suscepti per capit. Daibertum, 1. q. 7. cap. 2. de ordin. ab Episc. qui renunc. c. 1. & 2. de schis. Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. num 61. 64. & 65. Coninch. disp. 15. dub. 5. Filiuc. tract. 17. num. 80. Sayr. lib. 4. cap. 14. num. 1. qui plurimos allegat.

Limita, quòd si promotus ignorauit totaliter vitium ordinantis, tunc non est propriè suspensus, neque irregularis, sed impropriè, quatenus ante dispensationem peccat ministrando in susceptis. Suar. numer. 62. Coninch.

*ninch. num.*34. Si autem mala fide scienter, solus Papa cum eo dispensare potest, nisi sit Religiosus professus: si verò ex ignorantia crassa, vel supina, poterit eius Episcopus dispensare, ex dict. cap. 2. *de ordin. ab Episc. & capit. 2. de schism. Tolet. lib. 1. capit. 68. numer. 5. Sayr. n. 2. Diaz in praxi c. 28. in fin. Sanch. opusc. lib. 2. c. 3. dub.* 104. *nu.* 44. & 45.

De Episcopo tamen consecrato ab Episcopo non tolerato, dubia est quæstio, an stante ignorantia saltem inculpata consecrati, possit ipse à suo Metropolitano, vel Patriarcha dispensari: & partem affirmatiuam tenet *Suar. num.* 55. *Filiuc. num.* 81. Sed contrarium est tenendum, quia dispensare cum Episcopo pro foro externo, est de maioribus negocijs, ideò reseruatur Papæ, *Hostien.* & alij multi, quos sequitur *Henricus Boich in cap. consultationi, de temp. ordin.* & plures Doctores, quos allegat, & sequitur *Sayr. cap.* 14. *num.* 2.

Dicitur autem Episcopus vitandus, seu non toleratus ab Ecclesia, si erat, vel notorius Clerici percussor, vel denunciatus nominatim de supradictis censuris, seu criminibus, vt hæresi, vel schismate, vel simonia, &c. *Suar. num.* 64. *Sanch. loco cit. num.* 42. & 43. & tenent *Angel. Sylu. Sotus, & Nauarr.* quos allegat *Azor. par. 2. lib. 3. cap. 48. q.* 11. & sequitur *Bonac. de cens. particular. dis. 3. q. 1. pun. 10. num. 3. Auila pa. 3. dis. 5. dub. 8. in princ. cum Tabien. & Armil.* & cum magis communi. Vnde non sufficit Episcopum esse hæreticum notorium, secundùm magis communem, quam tenent omnes præallegati, & idem dicunt de Episcopo schismatico, vel simoniaco, notorio, sed non denunciato nominatim. Contraria tamen sententia quoad Episcopum hæreticum, vel schismaticum, vel simoniacum notorium, etiam non denunciatum, verior est, & tenenda; quam obseruat stylus Curiæ, vt isti censeantur vitandi, saltem quoad ordines ab illis non recipiendos, ita vt ab illis ordinati irregulares censeantur, donec à Sede Apostolica cum eis fuerit dispensatum. Quia isti sunt vitandi ratione criminis, (& non solius censuræ, de qua procedit *extrau. Ad euitanda, Martini V.* in qua se fundat magis communis opinio supradicta) & ideò non est expectanda denunciatio, vt in simili dixi *verbo, sepultura, cap. 4. §. quæres primò*, & quia ordinati ab istis præsumuntur erroribus illorum infecti, & ideò in terminis hanc sententiam tenet *Azor. par. 2. lib. 3. cap. 48. q. 11. Alterius to. 2. dis. 9. c. 3. col. 4 & cap. 4. Sayr. li. 4. cap. 14 nu. 4. Vgolin. de irregul. cap. 40. §. 3. num. 2.* & ita *Clem. VIII. in instruct. super ritibus Græcorum*, quæ habetur apud *Quaran. verb. Græcorum ritus tit. circa Sacram. Ordinis*, sic decreuit, & declarauit. Ordinati inquit ab Episcopis schismaticis seruata debita forma, recipiunt quidem ordinem, sed non executionem; proinde tales ordinati, correcti, vel emendati, reconciliandi sunt: dummodò schisma ordinatoris abiurent, &c. In ordinibus autem susceptis ministrare non permittantur, nisi cum ipsis super irregularitate, huiusmodi occasione contracta, auctoritate S. Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum. Et hoc iure vtimur in Sacra Pœnitentiaria, vt similiter ordinati ad S. Officium transmittantur, vt supra.

Aduertendum tamen, quòd ordinatus ab Episcopo, vt supra non tolerato, si ordines recipit metu graui, scilicet cadente in constantem virum, non incurrit suspensionem propriè dictam, sed impropriam, sicut qui bona fide ordinatus est, *Suar. numer. 62. Coninch. num. 34. Filiuc. num. 80. Sanch. num.* 48. qui multos allegat, & sic potest ab Episcopo suo dispensari, *Sanch. num.* 44. & 45. Tamen si ordinatus ab hæretico, vel schismatico metu graui, post ordinationem per mensem integrum communicauerit cum ordinante in diuinis, tunc incurrit suspensionem, quia præsumitur metus purgatus, & ipse præsumitur credens, & fautor hæreticorum. Secus si statim eorum sectæ abrenunciauit, & ad catholicam redijt Ecclesiam, *cap. constat multos, 1. q. 1. Maiol. lib. 4. cap. 22. num. 4. Sayr. c. 14. n. 5.*

II. Ex *cap. 1. de schismat.* fertur excommunicatio latæ sententiæ contra eos, qui contraire præsumunt prædictæ ordinationi, qua scilicet cautum est, vt ordinationes ab Episcopis schismaticis factæ irritæ habeantur, quoad ordinis executionem. Vnde aliqui putant, quòd docens, aut tenens oppositum (actu videlicet externo) incurrant in illam excommunicationem, ita *Armilla verb. excomm. num.* 92. Alij dicunt, quòd volentes practicè, seu procurantes, vt ordinatio censeatur rata, incurrant in illam excommunicationem, ita *Caiet. verbo, excommun. cap.* 8. Alij dicunt, quòd tàm conferens ordines, quam ipse recipiens, tanquam contraueniens legi, incurrat in illam censuram; ita *Panorm. in d. cap. 1. Syluest. verb. excommun. 9. num. 29. casu* 8. Alij dicunt, quòd ordinatus non incurrit in eam censuram per ipsam ordinationem, sed si illam postea ratam habere velit ministrando in susceptis, ita tenet *Host. ibi. & Addit. ad Abb. loco cit.* & hanc tenet, & certam asserit *Suar. de censur. dis. 23. sect. 3. numer.* 7.

Limita, quòd ab hac censura excusat ignorantia etiam crassa, ob illam particulam præsumunt, *Suarez ibi num.* 5.

Limita secundò, quòd hæc censura, seu absolutio, non est reseruata, vt patet ex *tex.* scilicet si talis contrauentio non transeat in schisma, seu si non fiat tanquam schismati ordinantis adhærendo, ita *Suarez ibi num. 4. cum Caiet. & Armilla.*

CAPVT XXV.

Ordines ab Episcopo proprio collati in aliena Diœcesi sine licentia Ordinarij loci.

Vide *verbo, Episcopus, cap.* 4.

CAPVT XXVI.

Ordines recepti, seu collati sine literis commendatitijs proprij Prælati.

Nota, quòd literæ commendatitiæ dicuntur literæ Prælati testimonium & commendationem facientes de vita & moribus subditi, qui postulat ad ordines promoueri: ex *Triden. sess. 23. cap.* 8. & distinguuntur à dimissorijs, quibus datur licentia à proprio Episcopo, vt ab alio quis possit ordinari.

Ex *Triden. loco cit.* obtinens literas, seu priuilegium à Sede

à Sede Apostolicà, vt promoueri possit à quocunque Antistite catholico, seu aliàs ab Episcopo non suo, non potest vti tali indulto, nisi habeat commendatitias sui Ordinarij. Si secus fiat ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum ordinum executione, quamdiù proprio Ordinario promoti videbitur expedire, est suspensus. Itaque in isto casu non requiruntur dimissoriæ, sed commendatitiæ proprij Ordinarij, vt *Tolet. lib. 1. cap. 49. § quarta, Quaranta verbo, ordo, §. suspensionis pœnam, Bonac. de suspens. in partic. q. 1. pun. 11. num. 22.*

Limitat istud decretum *Toletus loc. cit.* cum declaratione Sacræ Congregationis, vt non procedat de collatione primæ tonsuræ, quia hoc loco non continetur ordinum appellatione.

CAPVT XXVII.

Ordines collati Religioso sine commendatitijs, seu dimissorijs proprij Prælati Regularis in forma debita.

I. Religiosus exemptus recipiens ordines sine licentia proprij Prælati, incurrit suspensionem latam ex *Bulla Pij II. & Triden. Concilio* contra recipientes ordines sine dimissorijs, vel licentia proprij Ordinarij, de qua dixi *supra cap. 16.* Et quidem Bulla Pij II. suspendit promotos sine litteris dimissorijs, neque restringit sermonem ad dimissorias Episcoporum, sed absolutè loquitur de dimissorijs; tamen loquitur solum de ordinibus sacris, vt ibi dixi: & Tridentinum *sess. 6. cap. 5.* suspendit promotos sine licentia proprij Ordinarij; & ratio est, quia dimissorias dare regularibus exemptis, vt promoueantur à quocunque Antistite, pertinet ad ipsorum Prælatum, videlicet Prouincialem, vel Generalem, vel Abbatem exemptum: & ita tenet *Maiol. lib. 4. cap. 20. numer. 2. Sanchez lib. 7. opusc. cap. 1. dub. 20. num. 44.* qui ait quotidie obseruari; & *Nauarr. consil. 36.* incip. *quis sit Ordinarius, de tempor. ordin. Miranda tom. 1. quæst. 39. artic. 3. concl. 1.* idem tenet *Bonaccin. de censur. in partic. dis. 3. q. 1. pun. 11. num. 3.* quia inquit, quod etiam si religiosus exemptus ordines susceperit ab Episcopo suo diœcesano, non tamen dicetur ordinatus à proprio Episcopo, si non habuit licentiam, seu dimissorias proprij Prælati, quia quoad exemptum Episcopus diœcesanus habetur pro extraneo, seu alieno, si non habeat dictas dimissorias. Alij verò dicunt, quòd Regularis recipiens ordines sine licentia sui Prælati, incurrit in suspensionem latam ex *Tridentino sess. 23. cap. 8.* contra recipientes ordines sine commendatitijs proprij Prælati: de qua re dixi *cap. praeced.* quia ad Prælatum regularem pertinet dare literas commendatitias, & non dimissorias, nisi quoad minores, quando est Prælatus habens potestatem conferendi ordines minores suis subditis regularibus: ita tenent *Henriq. lib. 10. cap. 23. num. 4. Roderic. quæstion. regular. tom. 1. quæst. 18. art. 5. in princ. Barbos. alleg. 7. numer. 31.* Sed ego puto, quòd literæ Prælati exempti dicendæ sint dimissoriæ, Prælati verò non exempti commendatitiæ, quia tunc non potest regularis non exemptus ordinari ab alio Episcopo, nisi cum dimissorijs sui Episcopi, & commendatitijs sui Superioris: secus est pro Religiosis exemptis, quia non requiruntur dimissoriæ proprij Episcopi, *Roderic. loco citat. Miranda d. art. 3. concl. 1.* Alij tamen confundunt hæc nomina, & literas Prælati commendatias, & reuerendas, seu dimissorias appellant, vt *Roderic. ibi.*

De iure communi non poterat Religiosus, etiam cum commendatitijs, vel dimissorijs proprij Prælati, ordinari, nisi à proprio Episcopo, scilicet in cuius Diœcesi tunc commoraretur, ex *cap. cum nullus, § fin. de temp. ordin. in 6.* Ad hanc autem commorationem non requiritur domicilium, id est, vt perpetuo debeat ibi commorari, sed sufficit quasi domicilium, id est, vt sit ibi de familia, seu permansurus, donec à Superioribus amoueatur: nam pro regulari hoc sufficit, vt dicatur incola, seu domicilium habens. *Bart. in l. 1. ff. ad municip. Gemin. in d. cap. cum nullus, & ibi etiam Francus.*

II. Sed hodie ex decreto Sacræ Congregationis Concilij, ex mandato Clementis VIII. edito, statutum est, vt Prælati regulares dimissorias pro suis Religiosis ordinandis dirigere debeant ad Episcopum Diœcesanum promouendi, vt supra; quòd si eo tempore Episcopus sit absens, vel non sit habiturus ordinationes, tunc possit dare dimissorias ad quemcunque Antistitem, ita tamen vt ab ordinante debeant examinari: & dummodo Prælati Regulares non differant concessionem dimissorialium in tempus absentiæ, vel impedimenti proprij Episcopi, seu in tempus, quo non sit habiturus ordinationes, dummodo in dictis dimissorijs ad alium Episcopum exprimatur causa dictæ absentiæ Episcopi, vel ordinationum non habendarũ.

Quæ si Prælatus regularis non expresserit in suis dimissorijs, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, & alias arbitrio Papæ reseruatas pœnas incurrat: referunt *Miranda q. 38. art. 2. tom. 1. Diana resolut. 15. tract. 2. miscell. Barb. alleg. 7. num. 18.*

Nota, quòd particula *incurrat* intelligitur ipso iure absque alia sententia, secundùm magis communem, *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, numer. 145. & 147. Sayrus in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 21. vers. fallit, Barbos. de dictionib. dict. Incurrat.* Sed alij contrarium tenent citati à *Tiraquello num. 146.* & facit, quia non potest intelligi, quòd ipso facto incurrat alias pœnas arbitrio Papæ nondum determinatas; ergò neque pœnas illas priores; quia vnum, & idem verbum non debet simul diuerso iure censeri, vt simul habeat vim sententiæ latæ, atque ferendæ. Et hæc secunda sententia in casu nostro satis mihi probabilis videtur.

Ex prædictis inferes, quod si Religiosus exemptus ordines suscipiat ab Episcopo alterius Diœcesis, sed cum dimissorialibus proprij Prælati, illegitimè concessis, v. g. quia Episcopus Diœcesanus eorum erat præsens, & erat ordinationes habiturus, aut non continebant causam, vt supra; taliter ordinatus non incurret suspensionem vllam, quia non dicetur ordinatus ab alieno Episcopo, ex ratione allata superius ex *Bonacina* neque potest imputari Religioso subdito, si pareat mandato Superioris, eius enim mandatum discutere non debet, *c. sciendum 8. q. 1. & Cassian. inst. lib. 4. c. 24. & seqq.* & authoritas Superioris causat bonam fidem in il-

in illicitis, *l.fin C.de his,quæ à non dom. l.generaliter, ff. de nox.l.ad ea,ff.de reg.iur. gloss.in cap.dixit,ver.furtum.* 14. *qu.* 5. Sed contrarium verius esse puto si religiosus bona fide id non fecit, sciens licentiam esse irritam, seu contra formam requisitam, quia etiam quando agitur de pœna incurrenda, idem est agere sine licentia sui Prælati regularis, vel agere cum licentia irrita, seu inualida, *Clem.fin.ibi gl. verbo firmitatis,* & ibi *Cardin.* q. 12. *de elect.*

CAPVT XXVIII.

Ordines minores, aut prima tonsura in Regno Neapolitano collata sine informationibus requisitis.

ANno 1623. 10. kal. Iul. Romæ Sacra Congregatio Cardinalium super negocijs iurisdictionalibus Regni Neapolitani de speciali ordine Papæ Gregorij XV. præcepit omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & Prælatis dicti Regni, vt antequam ad primam tonsuram, vel minores ordines aliquem promoueant, Parocho, seu alteri, cui magis expedire videbitur, committant, vt denuncient publicè in Ecclesia nomina, & desideria promouendorum, & inquirant de ipsorum natalibus, ætate, vita, & moribus, à fide dignis, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum committentem quamprimum transmittant, vt tàm ex his, quàm ex alijs à *Triden. Concil. sess.23.cap.7.* præscriptis adhibitis diligentijs, sibi constet de idoneitate promouendorum. Item statuit, vt in literis dimissorijs concedendis exprimatur, quòd dictæ diligentiæ præcesserint; Item vt dimissoriæ ad vnum tantùm determinatum Ordinarium dentur; & pluribus directæ, sint nullius momenti. Si quis verò contra huiusmodi formam ad primam tonsuram, vel minores promotus fuerit, ab exequutione collati, & à susceptione superioris ordinis sit perpetuò suspensus; & vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens forma hac non seruata, à collatione ordinum per annum sit eo ipso suspensus,

CAPVT XXIX.

Ordines recipiens Romæ commorans sine licentia Cardinalis Vicarij.

EDictum Vicarij Vrbis Romæ de mandato Clementis VIII. promulgatum fuit die 24. Nouembris anno 1603. præcipiens Clericis vniuersis in futurum in Vrbe Roma commorantibus, & ad minores, vel sacros ordines promoueri volentibus, ne extra eandem Vrbem, etiam vigore dimissorialium suorum Ordinariorum, vel cuiuslibet alterius facultatis prædictos ordines promoueri se faciant, nisi præuio examine ab Examinatoribus in Vrbe deputatis, idonei reperti, & approbati fuerint, & à Vicario licentiam in scriptis obtinuerint. Qui secus fecerint ab ordinum executione eo ipso sint suspensi, donec à Sede Apostolica absolutionis gratiam meruerint obtinere. Refertur hoc decretum à *Bonacc.de suspens. particul.qu.*1. *punct.* 1.*q.*11.*num.*5.

Nota primò, quod commorans dicitur etiam, qui domicilium non habet ibidem, vt dixi *supra cap.* 27. *post num.* 2.

Nota secundò, quòd non procedit contra recipientem primam tonsuram, *Bonacc.ibi num.*5.

Nota tertiò, quod licet edictum illud fuerit editum à Cardinali Vicario, non cessat per eius mortem, quia ex speciali mandato Papæ editum fuit ab ipso Vicario: aliàs enim expirasset eo mortuo, *Vrsill. ad Afflict. decis.*290.*num.*3. *Farinacc.in fragmen. verbo, bannimenta, num.* 6. & 7.*Mathesil.sing.* 189. *num.*4. & creditur Magistratui asserenti de commissione Principis, quando est Magistratus in Curia Principis, *Grammat. decis.* 36. *numer.* 27.*Mascard. verbo, Cardinalis Legati, num.*26.

CAPVT XXX.

Ordinis Sacramentum iterantes.

QVidam putant, ordinem eundem iterato recipientes, vel ministrantes eidem, incurrere irregularitatem; ita *Archid. S. Anton. & alij apud Sayr. lib.* 7. *capit.*8. *num.*27. & tenet *Nauarr. cap.* 27. *num.* 246. tamen contraria sententia est communis, vt solum procedat in iteratione Sacramenti Baptismi, *Tolet.lib.*1. *cap.*65. *num.*3. *Sayr. loco citat.* qui plures allegat, *Bellett.disquis. Cleric. par.*1. §.4. *nu.*67. Alij putant iterantem Sacramentum ordinis incurrere suspensionem latæ sententiæ Papæ reseruatam, ex *cap.*1. *de secund. nup.* vbi est casus de iterante sacramentalem benedictionem. Sed communis sententia docet ibi esse suspensionem sententiæ ferendæ, vt dixi *verbo, Sacramenta iterantes; & verbo, Matrimonium, cap.* 2. est tamen graue peccatum sacrilegij prædicta ordinis iteratio, vt *Turrecrem.in cap. manus,* 1. *qu.* 1. & puniri debet arbitrio Superioris, *d.c.*1.

CAPVT XXXI.

Ordines exercens in Censura.

Vide *verbo, Censura, cap.*11. 17. & 18.

CAPVT XXXII.

Ordinem sacrum exercens, quem non habet.

I. EX *cap.*1. & 2. *de Clerico non ordinato ministrante,* Ministrans solemniter in ordine, quem non habet, irregularis efficitur.

Amplia primò, vt procedat non solum de Clerico actum ordinis vsurpante, sed etiam de puro laico: quia etsi text. & rub. loqui videantur de Clerico, decisio tamen, & regula text. non restringit ad solum Clericum. Sed ibi contingit casus in Clerico: & ita tenent *Calder.Palud.Sylu.Tabien. S.Anton. Nauarr. Sot. Maiol.Valen. & Filiar.* allegati à *Sayr.lib.*7.*de censur.cap.*10.*num.*6. *Suar.disp.*42. *sect.*4. *num.*10. *Borgas.* qui testatur

ftatur de communi, *tract.de irregul.par.6.tit.de non ordin.ministr.num.1.fol.313.Coninch.disp.18.num 45.Auila par.7.disp.9.sect.2.dub 14.& 15. Filiucc.tractat.20. num* 207. Quamuis contrarium teneant alij, quos sequitur *Sayr. ibi, Diaz in praxi cap. 12. Layman lib. 1. tract.de irregular. cap.3.num.3. Barbos.in d.cap.1.num.5. Bonaccin. de irregular. q. 3. punct. 6. num.1.*

Amplia secundò, vt procedat etiam in vsurpante actum ordini annexum ex institutione Ecclesiastica, si tamen sit annexus tanquam actus ordinis (non iurisdictionis, vt *infra* dicam) vt sunt multæ benedictiones, & consecrationes, quæ à Sacerdotibus, vel Episcopis fiunt, vt *Suar. num. 7. Filiucc. num. 210. Sayr. lib. 4. capit.16. numer.13.& c. 10. num.9.* cum alijs per eum adductis.

Amplia tertiò, vt procedat etiam in exercente talem ordinem fictè; v.g. si fingat se Sacerdotem, & fictè, sed seriò absoluat: quia cùm agatur de pœna vsurpantis, & facientis actum irritum, etiam per actum fictum incurrit in eandem pœnam, *Suar. disp. 42. sect.4. num. 18. & 19. Coninch. num 48. Cardin. in Clem. religiosis, verbo, ministrare, de priuil. Sayr. num.5.*

Amplia quartò, vt incurrat irregularitatem Diaconus, si solemniter baptizet, aut communionem præbeat sine licentia Episcopi, vel saltem Parochi vbi sit consuetudo, ita apud *Em. Sà ver. Ordo nu. 8. Laim. de Euchar. capit.7. numer. 2. & 3.* est communis sententia, & tenet *Bonaccin. tract. de irregul. q. 3. pun. 6. num. 5.*

Amplia quintò, contra *Nauarr. cap. 27. num. 242. in fin.* vt procedat etiam si clericus ministraret, v. gr. quæ pertinent ad ordinem diaconi, non intendens id facere tanquam diaconus, sed sufficit si sciat id pertinere ad ordinem diaconi, quem non habet, *Suarez num. 18. & 19. Sayr. num. 7. Layman. dict. capit. 3. §. 3. requir.*

Limita primò, vt non procedat in vsurpante actum ordinis minoris, quia hic actus etiam à laicis ex consuetudine potest exerceri. *S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. ar. 2. ad 9. Sayr. lib.7. cap.10. num.3. & lib 4 cap. 16. numer.11. cum alijs, Auila dub. 13. cum alijs. Vgolin. de irregul. cap.37. nu.13. Coninch. dub. 6.* Quamuis contrarium teneant plures citati à *Sayr. lib. 4. c.16 n.11.* & tenet *Suar. nu.15.*

Limita secundò, vt non procedat in vsurpante actus alterius facultatis annexæ ordini sacro, vt iurisdictionis: v.g. si sacerdos non approbatus absoluat sacramentaliter, vel si non sacerdos concionetur. *Henriq. lib. 14. capit.6. num. 2. litt.X.* vbi in commento plures allegat, & *Sayr. lib. 7. capit. 10. num.9.* cum alijs Doctoribus.

Limita tertiò, quòd secundum communem sententiam cum tali irregulari, si clericus sit, potest Episcopus, dispensare, vt ministret in susceptis, vt quæ beneficium obtineat, si iam erat ordinatus in Sacris, vt *in d. c. 2. de cler. non ordin. Tolet. lib 1. c.72. §.1. in fin. Abb. in d. capit. 2. num. 2. cum Inn.* non autem, vt ascendat vlterius. *Hostiens. & Goffr. in d. capit. 2. Innoc. in cap. dilectus, de temp. ordin. num.3. Sayr. lib.3. cap. 10. num.11. Vgol. cap.37. num. 14.* & veriorem hanc testatur *Layman. cap. 3. §. porro circa.* Quod est verum, nisi vsurpauerit ordinem Sacerdotalem celebrando Missam, vel absoluendo sacramentaliter, *Borgas. num.3.* vt infra dicam.

Adde quòd quando Episcopus dispensat, vt supra, debet eum prius suspendere, seu suspensum relinquere biennio, vel triennio, ex *cap. 2. citato.* Potest tamen Episcopus plus, vel minus temporis arbitrari, quia illud biennium, vel triennium ponitur exempli causa. Ita *Hostien. ibi vers. vel triennio, Anchar. num. 2. Cardin. not.1.* qui etiam notant & dicunt dispensationem non posse ab Episcopo concedi, nisi pœnitentia, vel illius parte peracta, vt patet ex *eod. tex. & cap. ex tenore de temp. ordin.* ibi, parte pœnitentiæ peracta, & *cap. at si clerici, §. de adulterijs, de iudic.* & ibi *gloss. & Butr. not. 2. Cardin. numer. 1. Anchar. not. 6. & capitul. fin. de eo, qui furtiuè, capit. cum illorum de sent. excomm.* Hæc autem forma dispensandi ser natur de stylo Curiæ in omnibus irregularitatibus ex delicto contractis, *Cardin. in dict. cap. at si clerici §. de adulterijs. num 1. not. 1. & in dic. cap. 2. de cler. non ord.* & constat ex formulis Sacræ Pœnitentiariæ; quamuis in Sacra Pœnitentiaria sæpè tempus suspensionis prædictæ magis coarctemus pœnitentibus ad vitandum scandalum: sic etiam commissarius in isto casu potest illam partem pœnitentiæ taxare, & moderari ex causa rationabili, etiam ad minimam partem restringendo, vt eum statim absoluere, & dispensare possit, per ea, quæ ait *Dec. in d. §. de adulterijs num. 14. & seqq. cum alleg.* & sufficit quod sit pars congrua pro loco, & tempore *cap. fin. de fur. ibi congrua parte, &c.* & quia partis nomine aliquando venit etiam minima pro subiecta materia. *Rebuff. in l. nomen filiarum §. portionis ff. de verb. sign.* & quia hodie omnes pœnitentiæ sunt arbitrariæ, *Menoch. de arbitr. cas. 391.*

Limita quartò, quod non incurrit irregularitatem qui bona fide, ex ignorantia exercuit ordinem, quem non habebat, vt colligitur ex *cap. 1. cit.* ibi propter temeritatem, & *cap. 2.* ibi vsurpare præsumpsit, ita *Nauarr. cons. 70. de sent. excomm. Vgolin. de Irregul. cap. 37. num 8. Bonac. in loco cit. num. 1. & num. 7.*

II. Aliqui putant, Clericum exercentem ordinem sacrum, quem nòn habet, incurrere suspensionem ex *d. cap. 2. de Cleric. non ord. min.* ita *Tolet. lib. 1. capit. 72. §. 1. in fin. Cardin. in d. capit. eod. tit.* Sed verius est, hanc non esse suspensionem distinctam ab irregularitate, de qua supra dixi, vt patet ex prædictis.

III. Missam celebrans, vel sacramentaliter absoluens, cum Sacerdos non sit, fit suspectus de hæresi, & cogendus ab Inquisitore abiurare de vehementi, & degradatus tradendus est Curiæ sæculari, puniendus, ex Const. Pauli IV. apud *Maiol. lib.4. cap. 13. num. 1.* & ex Constitut. Gregor XIII. incipit, *Officij nostri*, & ex Constit. Clem. VIII. *Etsi alias*, 81. & ex Constit S.D.N. Vrbani VIII. incipit, *Apostolatus Officium*, vbi declarauit, eas pœnas procedere etiam in minoribus 25. annis, maioribus tamen 20. annis. Vnde sequitur quòd cum hoc sit crimen depositione dignum, si fuerit notorium de iure vel de facto, reddit ipso iure infamem, & irregularem, vt dixi *par. 1. cap. 33.*

Et Aduerte ad intelligentiam huius constitutionis Vrbani, quod de iure communi minor 25. annis etiam

pro

pro crimine atroci, v. gr. homicidio, &c. non potest damnari pœna mortis, sed mitiori, seu extraordinaria, (secus tamen pro atrocissimis secundum multorum sententiam) *Ant. Gomez lib.3. var.cap.1.numer.64. & Auus meus decis.Pedem.161.num.4.& 5.* vbi testatur de communi sententia, & latè probat *Farinac. cons crim. 187.per totum.*

IV. Exercens ordinem, quem non habet, vt supra, potest puniri pœna falsi: *Abbas in d.cap.1. Anchar. ibid. num.3. Barbos.in d.cap. 2. num. 3.* qui alios allegat; & *Albericus in l eos, in fin.ff. ad l.Cornel. de fals.* per illum text.& *Felin.in cap. tertio loco, num. 1. de probat.* Vndè sententia lata contra eum de crimine falsi, incurrit aliam irregularitatem, ob infamiam iuris contractam ex condemnatione in causa publici iudicij, vt dixi *verbo falsum, cap.1.*

CAPVT I.

Papæ electi nondum Coronati literas impugnantes.

I. PEr *extrau. quia nonnulli, de sent. excomm. in fin.* excommunicationem nemini reseruatam incurrunt, impugnantes literas Papæ electi nondum Coronati si impugnent eo prætextu, quasi non habeat adhuc plenam potestatem Vicarij Christi Domini; quod est falsum: si quidem Coronatio solùm pertinet ad solemnitatem, non ad habendam iurisdictionem, sed quasi ad publicationem susceptæ dignitatis, *Suar. de censur.disput.23.sect.6.num.1. Azor.par.2.lib.4.cap.5. in princ. Augustin. Anconit.de potest.Eccles.q.4. art.2.* vbi ait Papatum esse nomen Iurisdictionis, non ordinis,& eodem momento, quo canonicè electio est facta, immediatè à Deo confirmari, & *Barbos.alleg.50.n.173.* Non tamen incurrunt in istam excommunicationem literis Papæ resistentes alio prætextu, vt subreptionis, aut electionis irritæ ob vim, & metum, &c. *Nauarr. cap.27.num.147. Suar.ibi num.2.* facit *c.in nomine Domini 23.dist.*

Adde, quòd per talem impugnationem impediens executionem literarum Papæ, incurrit etiam excommunicationem latam in *Bulla Cœnæ Domini cap. 13.* & Bulla Leonis X. quæ est 30. incipit, *Supremi*, dixi *verbo Iurisdictio, cap. 14.*

CAPVT I.

Parochialia iura vsurpantes.

I. VSurpantes iura Parochialia incurrunt in excommunicationem Papæ reseruatam latam in Bulla in Cœna Domini,& in Concilio Tridentino, de quibus dixi, *verbo, Vsurpatio.* Itaque si Parochus ministret Sacramenta alienis Parochianis animo vsurpandi, & acquirendi tale ius suæ Ecclesiæ, incurrit in censuras latas contra vsurpantes iura aliarum Ecclesiarum, vt ibi dixi.

Item ex eodem Tridentino assistens matrimonio alienorum Parochianorum, eos scilicet coniuges, vel eorum nuptias benedicens, incurrit in censuras, de quibus dixi *verbo, matrimonium, cap.1.*

II. *Clem.1. de priuil.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra Religiosos præsumentes Clericis, aut laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, aut Eucharistiæ ministrare, vel matrimonia solemnizare, non habita super his Parochialis presbyteri licentia speciali. Et additur, vt locorum Ordinarij, postquam de tali transgressione constiterit, eos excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides; nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante. Vnde poterunt Regulares citari in tali casu ab Episcopo ad instantiam Parochorum, ad dicendam causam, quare non debeant declarari excommunicati, *Roderic.tom.1. quæst.regul.56.art.2.in fin.* De hac materia vide quæ dixi infra *verb Sacram.cap.4.*

Limita quòd Religiosi non incurrunt hanc censuram, si ministrent alia Sacramenta alienis Parochianis, quamuis peccent id facientes, *Suar.de censur. disp. 22. sect.4. num.13. Filiuc.tract.15.num.188. Sayr.lib 3.cap. 29.num.35. de censur.* Neque incurrunt si bona fide, vel ignorantia crassa, non tamen affectata id faciant, ob illam particulam, *præsumentes*; vel si ministrent dicta Sacramenta cum licentia Episcopi, vel Vicarij Generalis, *Filliuc.& Roderic. vbi supra, & Suar. loco cit.& de Sacram.disp.72. sect.2. §.sed inquires.* Multò magis si ex ignorantia facti probabili, verbi gratia ex credulitate probabili, propter dictum personæ grauis, & timoratę asserentis Parochum licentiam dedisse, vt latè probat *Lap.alleg.126.* vbi multas prosequitur causas iustæ credulitatis. Neque incurrit Religiosus ministrans Sacramenta ex priuilegio Apostolico suis familiaribus sæcularibus, neque his priuilegijs derogatum est per hanc Clementinam, sed priuilegijs ne possint denunciari excommunicati ab Ordinario *glos. in dicta Clem.verbo, suffragante, Imola ibi num.15. Roderic.loco cit.& tom.3.q.79 art.1.* Neque incurrunt ministrantes Sacramenta in casu necessitatis, *Suar.de Sacramen.loco cit. §.sed quares, Roderic. vbi supra, Angel. verb.excommun 5.casu 12.num.5. cum Host. & Archid.* per *c.quod in te, de pœnit.& remiss.* Quamuis contra de viatico teneant nonnulli, quia non est simpliciter necessarium ad salutem, *Nauarr. cap.21. numer. 25. Sylu. excomm.7.cas.14.§.3. Cardin.in d.Clem.q.1.*

III. Præterea Religiosi, & Clerici sæculares vsurpantes iura Parochialia circa Ecclesiasticæ sepulturæ electionem, incurrunt pœnas, & censuras, de quibus dixi *verbo sepultura, cap.3.*

IV. Decimarum quoque iura Parochorum vsurpantes, seu impedientes Religiosi, & alij incurrunt in censuras, de quibus dixi *verbo, Decimæ.*

CAPVT I.

Parricidium.

I. PArricidium est crimen publicum, vnde condemnatus de illo est ipso facto infamia iuris notatus, & consequenter irregularis, vltra irregularitatem contractam ipso facto ex homicidio, *c.infames 6. qu.1. l.1.ff.de his, qui not.infam.* vide quæ dixi *verbo,homicidium.* Imò si factum sit notorium, contrahitur prædi-

ca

cta infamia iuris,& irregularitas,secundùm sententiam dicentium, quod omne crimen enorme depositione dignum efficit infamem iuris infamia: quæ est sententia magis communis, vt dixi *par.1.cap.33.*

II. Aduerte, quòd de iure ciuili Parricida damnatus ad mortem priuatur sepulura, *l.1. C.de his qui parent. occid. Bald.& Salyc.ibi,*.Plures allegat *Farinacc. q.12.num.14.* Sed hodie hæc pœna in multis locis est correcta, & non denegatur ei Ecclesiastica sepultura, *Farinacc.num,15.d.q.120.* vbi ait in statu Ecclesiæ Romanæ ita seruari; & tenet *Menoch. de arbitr. casu 356. num.9.* dicens hoc esse canonico iuri conforme, quia pœna priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ ad forum canonicum, seu Ecclesiasticum solummodò pertinet: de iure autem canonico cuilibet fideli etiam scelestissimo, decedenti cum pœnitentia, Ecclesiastica conceditur sepultura, vt *c.quæsitum 13.q.2. & cap. vlt. ibi DD. de sepult.* Exceptis tamen nonnullis casibus à iure canonico expressis, de quibus dixi *pa 1.c.41.* inter quos non reperitur parricidium. Vbi tamen dicta pœna iuris ciuilis adhuc esset in vsu, ita seruari deberet, vt *Aloys.de Leo in l.1. C. de cadalu. pun. num.* .... Nam & potest Princeps supremus constituere, vt cadauer vltimo supplicio affecti (scilicet ob aliquod grauissimum crimen, vt ob parricidium) concremetur, atque adeo omni sepultura priuetur, *glos.in d.cap.quæsitum, verb.in patibulis.*

Quod autem dixi,hodie parricidam non censeri priuatum Ecclesiastica sepultura, intelligas de priuatione illa, quæ ipso iure infertur; non autem de ea, quæ sequitur ad sententiam Iudicis condemnatoriam ad vltimum supplicium, executam. Etenim cadauera huiusmodi damnatorum non possunt à quoquam tolli de patibulis, verbi gratia de furca, & sepulturæ mandari, nisi cum licentia Principis (quam tamen licentiam Princeps facilè concedere deberet) *per l. 1. ff. de cadau.punit. & l.fin.C.eod.tit.Abb.in cap.ex parte nu.4. de sepult.Ant.Gomez lib.3.variar.c.vltim.num.8.* Et ius Canonicum dicens cadaueribus huiusmodi reorum concedi Ecclesiasticam sepulturam, intelligitur si adsit licentia Principis, ita *gloss.in Clem. 1. verbo pœnitentiæ, de pœnit.Gomez loco cit.*

Sed hinc oritur quæstio, si vir parricidium committat in personam vxoris, eam scilicet occidendo, eaque decedat nulla sepulturæ electione facta, an sepelienda sit in sepulchro mariti, iuxta *c.vnaquæque 13.qu.2. & c.is qui §.mulier, de sepult. in 6.* an potius in sepultura patrum suorum, idest ipsius vxoris, vel in Ecclesia Parochiali, iuxta distinctionem, quæ militat in alijs mulieribus non nuptis, de qua *in d.c.is qui, & c.licet pater de sepul.in 6.* Respondeo, nō esse sepeliendam in sepulchro viri sui, primo quia vir ipso iure communi amisit ius sepulturæ, licet ex æquitate canonica eam consequi possit, vt supra dictum est. Secundo, quia cessat ratio, *cap.vnaquæque*, cur debeat vxor sepeliri in sepulchro mariti, scilicet quia eorum vna fuit mens in vita, nam eo casu constat de hostili animo mariti in vxorem. Tertiò, quòd si vxor post vulnus lethale sibi à marito inflictū, superuixisset, iure potuisset diuortij sententiam obtinere, vt per *Sanchez lib.10. de matrimon. distin.18. numer.16. Farinacc. quæst. 143. numer. 203. per cap. ex transmissa, & ibi Canonistæ de restitut. spoliat.*

CAPVT I.

Patronatus ius vsurpans in Ecclesia libera, & cooperantes.

Vide *verbo, Vsurpatio, cap. 2.* & *verbo, Vacantia, cap.2.*

CAPVT II.

Patronus vsurpans bona suæ Ecclesiæ, aut impediens à Ministris percipi, aut cooperans, aut in fructuum perceptione se ingerens.

Vide *verbo, Vsurpatio, cap. 1.* Vide *Trid.sess.25.c.9. & sess.22.cap.11.*

CAPVT III.

Patronus vendens ius Patronatus, vel actum præsentationis, aut percipiens turnorum lucra.

Vide *verbo Simonia, cap.2. verbo, Vacantia, cap. 4.*

CAPVT IV.

Patronus præsentans cum confidentia.

Vide *verbo, Simonia, cap.3.*

CAPVT V.

Patronus admittens resignationem ad fauorem.

Vide *verbo, Resignatio, cap. 2.*

CAPVT VI.

Patronus præsentans scienter indignum.

PAtronus præsentans scienter indignum priuatur ea vice iure præsentandi, *cap.cum in cunctis, de elect. Lambertin.pa.1.de iurepatronat.lib.2.q.10.art.4.num 23. Barbos.in d.cap.cum in cunctis, num.36.* Vnde si ex fundatione debebat ver.gr.præsentari, seu eligi Sacerdos, seu Presbyter, & præsentauit Clericum, pro illa vice non poterit amplius illum, vel alium Sacerdotem præsentare, *Rot.par.2.rec.decis.216.num.6.Crescent. dec.11. de iur.patr.* Non tamen incurrit in pœnam suspensionis, de qua in *d.c.cum in cunctis,Tolet.lib.1.cap.48.§.6. Sayr.lib.4.cap.15. num. 11.* quod est intelligendum de Patrono laico: nam habens ius patronatus Ecclesiasticum, dum præsentat dicitur eligere, ideo incurrit in illam suspensionem, *Card.in d.c.cum in cunctis §.fin.n.1. Ricc.collec.1029.& in praxi resol. 441.* Vide de hac re, quæ dixi *ver.electio,c.3.* vbi rem pleniùs declaraui.

C A-

CAPVT I.

Pœnitentiariæ sacræ Officiales munera accipientes.

Vide *verbo, Munera, cap.2.*

CAPVT I.

Pensionem irritam exigentes, vel soluentes,

Vide infra *verbo, Valor, cap.1.*

CAPVT II.

Pensionem Ecclesiasticam non soluentes beneficiati.

I. EX stylo Curiæ in literis reseruationis pensionis apponitur illa clausula, Volentes, & eadem authoritate statuentes, quòd ille, vel quicunque alius successor, qui in dictis festiuitatibus (scilicet Natalis Christi Domini, seu festo S. Ioannis Euangelistæ, & Natalis S. Ioannis Baptistæ, vel saltem intra 20. horas illarum singulas immediatè sequentes, pensionem prædictam per eum tunc debitam non persoluerit cum effectu, lapsis diebus eisdem, sententiam excommunicationis incurrat.

II. Item in literis reseruationis pensionis ex causa resignationis non soluenti pensionem, vt supra, infligitur pœna priuationis beneficij, cum potestate, & iure regressus, & accessus ad idem beneficium resignanti, vt illius corporalem possessionem per se, vel per alium propria authoritate possit apprehendere. De his pœnis tractant *Azor. par.2.lib.8.cap.9.q.4. Suar. de censur. disp.20.sect.2.num.7. & seqq. Castropalao tom.2.de relig. tract.13.disp.1.punct.11.§.7.à num.1. Garz.p.1.c.5. numer.581. Gonzal.gloss.56.num.54.*

Amplia vtramque pœnam, vt non euadatur per exceptionem cessionis bonorum cum reseruatione congruæ sustentationis, ex beneficio *c. Odoardus, de solut.* quia illi beneficio renunciari solet, & derogatur in iisdem literis, & quia obligatio Cameralis excludit dictum beneficium. Ita *Castropalao num.24.* cum allegatis.

Amplia secundò, quòd procedunt, etiam non præcedente exequutione, seu excussione reali bonorum, vel personali per capturam (prærequisita ad sententiam excommunicationis ob ciuile debitum fulminandam, ex *Tridentino sess.25. cap.3.* cuius defectu excommunicatio est nulla secundũ aliquos DD. vt tenet *Castropalao d.pun.11.num.3. Sayr.lib.1. cap.9.num.33. Lazarius de monit.sect.4.q.8.num.1. Garz.num.587.* Sed veriùs est esse iniustam sed validam, & ideo petendam absolutionem, vt declarauit *Sacra Congreg.apud Barbosam ad d.c.3.*) quia debitor hic consensit, & renunciauit tali beneficio, *Castropalao num.3.*

Limita, quòd licet ex vi verborum incurri videatur (statim atque fuerit mora commissa) ipso facto excommunicationis, & priuationis pœna, tamen ex stylo Curiæ non incurritur, donec pensionarius declarauerit velle illum incurrere, & Auditor Cameræ declarauerit pœnas prædictas incursas esse, *Garz. num.581. Gonzal. vbi supra, Castropal. num. 1.* & hæc declaratio debet esse iudicialiter facta solemniter debitori notificata à Iudice procedente. Neque sufficit, si declaretur à Procuratore Pensionarij, si non habeat speciale mandatum, *Garz. & Castropalao ibidem*: neque fieri potest hæc declaratio ab hærede pensionarij, vt iidem docent, & ante hanc Iudicis declarationem non potest pensionarius apprehendere possessionem, seu regredi, *Azor.tom.2. lib.8. cap.9. quæst.4. Castropalao, cit.num.5. Suar.numer.10.*

Limita secundò, quod prædicta excommunicatio, & pœna priuationis, etiam declarata incursa, non ligat debitorem in foro conscientiæ, si non sit in culpa seu mora, scilicet quia verè non potuit, seu quia non tenebatur soluere ob aliquam iustam exceptionem, *Castropal. §.7.num.41. Suar.de censur.disput. 20. sect.2. num.7. Filiuccius tract.14.num.21.* tamen pro foro externo tenebitur declaratoriam illam seruare, vt *Suarez ibi num.8.*

Limita tertiò, quod non potest debitor iste declarari priuatus beneficio, nisi prius fuerit declaratus excommunicatus, quia pœna priuationis beneficij est imposita consecutiuè, & accessoriè ad excommunicationem, vt ait *Cassad.decis.2.num.3.de locato,* ita tenent *Castropal.cit.num.5. Azor. cit. q. 4. vers.item ambigitur, cum Gigan.de pens.q.99.num.22.*

Limita quarto, quòd dictus regressus apponitur accessoriè in pœnam non soluentis pensionem, vnde non incurritur nisi volente pensionario, & intelligitur sub conditione, si pensionarius sit tunc capax talis beneficij: *Rota par.2. nouiss. decis.119. num.6. cum ibi cumulatis DD.*

CAPVT I.

Peregrinos causa deuotionis ad loca sancta euntes offendens in persona, vel in rebus.

IN *cap. si quis Romipetas, 24. q. 3* habetur: Si quis Romipetas, & Peregrinos, & Apostolorum limina, & aliorum Sanctorum Oratoria visitantes capere, seu in rebus, quas ferunt, spoliare tentauerit, donec satisfecerit, communione careat Christiana. Hanc esse pœnam excommunicationis docent *Molina tom.3. disput.666. in fin. Cardin.in cap. innouamus de censib.* & alij statim citandi, & quidem hanc esse excommunicationem latæ sententiæ, significare videtur illud verbum *careat*, vt de magis communi testatur *Tiraquell. in l.si vnquam, verbo, reuertatur, num.161. & 166. C.de reu. don.* Tamen in terminis huius Canonis Doctores communiter docent esse sententiæ ferendæ, ita *Turrecrem. in d. cap.si quis Romipetas, in princ. Angel. verb. Peregrinus, in princ.Syluest.num.1. Armilla numer.1. Molina loco cit.* & idem de hac particula tenet *Cardin.in d.cap. innouamus.*

II. Ex *c.10. Bullæ in Cœna Domini,* Sententiam excommunicationis ipso facto incurrunt interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem Romam causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, & ab ipsa recedentes, & in his

dantes

dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Hæc igitur excommunicatio est Papæ reseruata. Et nota, quòd illud nomen, *accedentes*, hic, vt in fauorabili causa, intelligitur statim atque quis à suo domicilio discedit, licet sit adhuc in via, *Sayr. super eod. cap. num. vlt. Vgolin. §. 1.*

CAPVT II.

Peregrinantes ad sanctissimum Domini Sepulchrum sine licentia Papæ.

Accedentes ad Sepulchrum Domini causa deuotionis absque licentia Papæ, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, *S. Anton. 3. p. tit. 24. c. 30. in fin. Nauar cap. 27. num. 110. Suar. de censur. disp. 22. sect. 6 num 9. Sanchez in decal. lib. 4. cap. 13. numer. 9.* pro hac nullum textum afferunt, sed solum S. Antoninus ait, se ita reperisse in libro Pœnitentiariæ summi Pœnitentiarij; & id factum videtur, vt cautius illa peregrinatio subeatur, propter grauia animæ, & corporis pericula.

Requiri autem videtur ad eam excommunicationem incurrendam actus consummatus, quod scilicet perueneriut Hierosolymam, seu saltem ad Terram Sanctam, *Bonacc. de censur. partic. disput. 2. q. 3. pun. 39. num. 3.* & ita in simili verbum, *accedere*, de actu consummato intelligunt Doctores in *cap. periculoso de stat. regul. in 6.* & ita hoc verbum exponitur in *cap. 2. ne Clerici, vel Mon. in 6.* quia sumus in odiosis, quamuis secus sit in fauorabilibus, vt dixi *cap. præc. in fine.*

CAPVT I.

Periurium.

I. Periuri sæpè infamiam iuris, & irregularitatem incurrunt, *c. infames 6. q. 1.* regulariter tamen periurus non est infamis ipso iure, *Felin. in c. testimonium, num. 20. de testibus, Clarus §. Periurium, numer. 1.* ait communem. Itaque sunt assignandi casus, quibus sit ipso iure infamis. Sunt autem tres.

Primus est, si quis violet pacta, vel transactiones iuratas, & sit maior annis vigintiquinque, *l. si quis maior, C. de transact.* & hanc pœnam incurrit ipso facto ante sententiam, lege notante factum, vt notat *gloss. ibi, & DD.* communiter, & *Clarus loco cit.* & ita tenet *Sanctus Thomas 2. 2. q. 98. art. 3. ad tertium, Suar. lib. 2. de relig. tract. de iuram. cap. 19. num. 15. Molina tract. 4. disput 6. numer. 16.* latè *Felin. loco cit.* & communem ait *Couarr. in cap. quamuis pactum par. 1. §. 7. num. 4.* Requiritur autem quòd actus sit consummatus, & non solum attentatum, seu conatus, *Castren. in d. l. si quis maior, & Ias. num. 17.* & requiritur, quòd iuramentum fuerit solemne, id est secundùm solemnitatem pro foro exteriori receptam, *Archid. & Turrecr. in c. quicunque, 6. q. 1. Henric. in d. c. testimonium, num. 2.* qui testantur hanc veriorem, & magis canonicam sententiam, & *S. Thom. loco cit. Tanner. tom. 3. disput. 5. q. 8. num. 5.* Et requiritur ad hunc effectum, vt sequuta sit sententia declaratoria super tali periurio, *Seraphin. decis. 1285. in fin.*

Limita, vt non procedat ea pœna, quando adest enormissima læsio, quia ea censetur semper excepta in promissione iurata, *Osasch. decis. Pedem. 40. numer. 2.* Vel quando prius impetrasset à Iudice relaxationem iuramenti ad effectum agendi, quæ potest peti, & concedi ex causa, etiam parte non citata, *Afflict. decis 220. num. 10. Sanch. in decal. lib. 3. cap. 21. num. 28. Suar. lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 14. tom. 2. de relig.*

Secundus casus est, quando periurium accusatoris, vel delatoris coniungitur cum calumnia, & sequitur condemnatio de calumnia, vt dixi *verbo, Accusator cap. 1.*

Tertius casus, si quis condemnetur de testimonio falso, vel producto, vel à se facto, vt dixi *verbo, Falsum, cap. 1.* Nota quod super infamia, & irregularitate ex periurio potest Episcopus dispensare, *Tolet. lib. 1. c. 62. §. vlt. Sayr. lib. 7. cap. 11. num. 15. & c. 12. num. 3. in fin. Abb. in cap. cum te, de sent. & re iud.*

Aliam etiam pœnam incurrunt periuri, nempe, vt repellantur à testimonio perhibendo, *c. quicunque 6. q. 1* Et procedit hęc pœna contra omnem periurium, etiam in casibus, quibus non est infamis ipso iure, *Turrecr. ibi num. 4. versu, ad rationes, gloss. in l. Lucius, ff. de his, qui not. inf. verbo, debeant, in fin.* Admittitur tamen eius testimonium contra ipsum producentem, *Henric. in d. cap. testimonium n. 10. de test.* Sed non ligat ista pœna in vtroque foro, nisi exceptione testis repellatur: vnde si admittatur, validum est eius testimonium, *Suar. to. 2. de relig. lib. 3. de iuram. c. 10. num. 16.*

Tertia pœna est, quòd periurus non admittitur ad iurandum in litem, *Ias. & Doctores in l. qui iurasse, §. vlt. num. 3. ff de iureiur. Farinac. decis. 34. num 4. in collec. contract. & crim.* Et procedit de omni periuro, qui dolo malo peierauit, secus si ex ignorantia probabili. *Clarus in §. periurium, versic. excusari, Salzedo ad Diaz cap. 95. vers. excusatur,* qui ait procedere hanc pœnam, etiam in casibus, quibus periurus non sit ipso iure infamis.

Quarta pœna est, in vtroque foro, vt violans pactum vel transactionem iuratam dolo malo cum damno alterius, amittat ius, & actionem ex ea conuentione, seu instrumento, vt reijciatur à limine iudicij; & amittit omne emolumentum ex dicto pacto, seu transactione, ita vt, etiam illius vigore recepta restituere cogi possit ab aduersario; at ipse aduersario obseruare illa, quæ ibi promisit, tenetur, *d. l. si quis maior, C. de transact. ibi Doctores, Seraphin dec. 1243. in fin.* Itaque agenti contra pacta, seu instrumenta iurata, vel quietationes, seu apochas iuratas, obstat exceptio periurij, & hæc exceptio in quacunque parte iudicij opponi potest, etiam post obtentam absolutionem ad effectum agendi, si iam ante absolutionem agere cœperat contra iuramentum, hæc omnia latè probat *Rot. par. 2. nouiss. dec. 54.* Sed aduerte, quòd pœna denegationis actionis incurritur ipso facto; obligatio autem restituendi recepta, non inducitur, nisi sequuta sententia. Si autem ante litis exordium obtinuerat actor absolutionem ad effectum agendi, tunc non obstat iuramentum, neque incurrit periurij crimen, *Rota ibi num. 3.*

Quinta pœna, secundùm aliquos, vt priuetur beneficijs ipso iure, ita tenet *Barbat. in c. cum non ab homine, col. 2.*

col. 2. *de iudic.* per *cap. querelam, de iureiur.* & tenet *Rebuff. de pacif. possess. pag.* 37 *collum.* 2. Sed magis communis sententia tenet contrarium, *vt Salzedo ad Diaz in praxi, cap.* 95. *vers. sed priuandus*, vbi plures allegat, & *Garzias par.* 11. *cap.* 10. *num.* 167. *Seraphin. decis.* 1285. *in fine*.

Sexta pœna est periuri, vt sit ipso iure inhabilis ad beneficia, & de communi testatur *Clarus* § *periurium, versic. item Clericus, Bernar. Diaz c.* 95. *Seraph. dec.* 1285 *in fin.* Sed hæc pœna procedere intelligenda est in casibus, quibus periurus incurrit infamiam ipso iure. vt supra recensui: ita *Clarus ibi, Suar tom* 2. *de relig lib.* 3. *de iurament cap* 20 *num.* 5. scilicet per sententiam declaratoriam, vel condemnatoriam præcedentem, *Seraphin. loco cit.* aut quando esset infamis infamia facti ratione periurij, & esset prouisus à Sede Apostolica, quia Papa supponit in literis morum honestatem prouisi, *Salzedo ad Diaz ibi lit. D.* cum alijs per eum allegatis.

Vltimò nota, quòd crimen periurij est mixti fori; *Guidop. q.* 178. & de communi testatur *Salzedo ad Diaz cap.* 95. §. *nec illud*, vnde Iudex Ecclesiasticus potest punire laicum de periurio commisso coram se, quamuis non possit laicus Iudex punire Ecclesiasticum; vt apud *Dianam resol.* 60. *tract.* 1. *tom.* 2.

C A P V T I.

Piratæ, seu Latrunculi maritimi.

I. IN *cap.* 3. *Bullæ in Cœna Domini* ait Pontifex; Excommunicamus omnes Piratas, Cursarios, & Latrunculos maritimos decurrentes mare nostrum, propriè à Monte Argentario vsque ad Terracinam, & omnes eorum fautores, receptatores, & defensores. Vide expositores huius Cap.

Hoc tantùm aduerto, quòd ad hanc denominationem Piratæ, seu Cursarij, seu Latrunculi requiritur exercitium saltem inceptum, secundùm veriorem sententiam, id est vt cœperit taliter discurrere cum intentione exercendi, seu factitandi, & quòd iam saltem semel deprædationem fecerit, *Sylu excomm.* 7 *num* 56. *Tabiena excomm* 5. *casu* 25. *Sayr lib* 3. *c.* 7. *num* 3. *Suar. disp.* 21 *sect.* 2. *nu.* 25. § *atque idem*, *Filiuc. tract* 16. *n.* 74. *Vgolin. in d. c.* 3 §. 2. *in princ.*

II. Immunitatis loci sacri ius amittunt ipso facto Piratæ quicunque, siue mare Ecclesiæ, siue aliud quodcunque discurrentes, quia latronum publicorum nomine continentur, *Farinac. de immun. Eccles. c.* 10. *num.* 149. *Alua c.* 1. §. *nauigia, de statut. & consuet. Angel. verbo, Immun. num.* 17.

III. Infamiam, etiam ipso facto incurrunt Piratæ; & consequenter irregularitatem; vnde neque dignitatem, neque militiam Ecclesiasticam, vel secularem, possunt obtinere, *l* 1. & *penult. ff. de test. mil. l. milit. ff. de re iud. auth. nauigia, C. de furt. Innoc. in cap. si cut, il terzo, de iureiur. Iul. Ferrettus de re nauali, lib.* 2. *num.* 37.

Adde quartò, quòd inseruientes Piratis Saracenis, in eorum scilicet nauibus, incurrunt excommunicationem, & pœnas, de quibus dixi *verbo, Arma, cap.* 4. & *seqq.*

Limita, vt non procedant dictæ pœnæ contra Christianos inseruientes in nauibus Piratarum ad actiones indifferentes, vt remigando vela explicando & similes, si metu graui ibi detenti, & coacti sint, vt *Nauarr. cap.* 27. *num.* 63. *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 7. *num.* 62. *Filiuc. tract.* 16 *num.* 76. nisi in casu, quo magna clades toti Reipublicæ Christianæ inferretur, vt *Suarez ibi*: aut nisi concurrerent ad actum per se malum, vt ad deprædationem, *Filiuc ibi.* Sed de hac re vide expositores super *cap.* 7. *Bullæ in Cœna Domini*.

C A P V T I.

Poculum abortionis præbens.

Vide *verbo, Abortus.*

C A P V T II.

Poculum amatorium præbens.

POculum amatorium præbens sæpè incurrit iuris infamiam, & irregularitatem. Primò, si inde mors personæ amatæ sequatur, etiamsi non animo occidendi, sed incitandi ad amorem dederit, quia dabat operam rei illicitæ, & periculosæ; ideo tenetur de homicidio casuali, & sic est ipso facto irregularis, & puniri potest, & condemnari *l. Cornelia de sicarijs*, vt *l.* 3. *ff. eo.* Vnde tanquam iudicio publico damnatus iuris infamia notatur, & iterùm est irregularis. Secundò, etiam si mors non sequatur, si tamen accessit tali remedio amatorio magica, seu superstitiosa operatio, & de hoc fuerit condemnatus, iuris infamiã incurrit, & irregularitatem; *cap. quisquis*, 2. *q.* 8. *c constituimus*, 3. *q.* 5. *Abb. in cap.* 1. *num.* 5. *de sortil.* Tertiò, etiamsi nulla adsit operatio diabolica, si tamen attentauit pud. citiam honestæ personæ, & de hac iniuria fuerit condemnatus, erit iuris infamia affectus, & irregularis, quia hæc est grauis iniuria. *l.* 1. §. *ad infamiam, ff. de iniurijs*: siue ciuiliter cõdemnetur, vt ibi, siue criminaliter de crimine stellionatus, ex *l si quis aliquid.* 2. §. *qui abortionis, ff. de pœnis. l.* 3. §. *adiectio, ff. ad l. Corn. de sicar. Farinacc. q.* 122. & quidem si poculum amatorium quis præbuerit, punitur pœna triremium, vel relegationis ex *d.* §. *qui abortionis.*

Crimen proculi amatorij admixta superstitione, est mixti fori, *Abb. capit.* 1. *num.* 3. *de sortil.* Quòd si sapiat manifestè hæresim, ad sanctum Officium pertinet. *Abbas ibid.*

C A P V T III.

Poculum sterilitatis præbens.

DE iure communi præbens poculum ad mulierem sterilem reddendam, non incurrit vllam censuram ipso facto secundum communem sententiam, vt *Henric. in cap. si quis de homicid. num.* 2. & alij canonistæ *ibi*, & *Barbos. allegat.* 51. *num.* 136. contra *Grillan. de sortil. q.* 13. *num.* 7. *Farinacc. q.* 122. *num.* 164. Ex quamuis Sixtus V. in Bulla 87. incipit *Effrenatam* statue-

statuerit eum incurrere excommunicationem Papę reseruatam, & priuationem beneficiorum; tamen fuit in his redacta ad terminos iuris communis à Gregorio XIV. vt dixi *verbo Abortus.*

Sed neque iste sit irregularis, tanquam homicida ipso facto, *c. sicut ex litterarum, de homic. gloss. in c. si aliquis, eod. tit. & ibi Canonistæ. Farin. n. 120. loco cit.* est communis contra *gloss. in c. perniciosè, de pœnit. dist. 1. Carreriam 3. p. tr. de homic. & assass. §. sexto quæro n. 4. fol. 100.*

Neque est irregularis ratione debilitationis membri, id est matricis, quia communis sententia docet debilitationem membri non reddere debilitantem irregularem, *Toletus lib. 1. cap. 76. §. quarto, qui mortuo, qui loquitur in terminis:* quamuis aliqui DD. contrarium teneant. Vide *verbo. Membrorum mutilatio, cap. 1.* Erit tamen infamis infamia iuris, & consequenter irregularis, si in iudicio fuerit condemnatus de procurata sterilitate alicuius fœminæ dolo malo: *l. Cicero, ff. de pœnis,* quia tunc damnatur tanquam de crimine stellionatus propter dolum, & est infamis iuris infamia, vt dixi *par. 1. cap. 33.* vel quia tunc damnatur actione iniuriarum famosa, vt dixi *verbo, Iniuria, c. 1.*

CAPVT IV.

Poculum veneficum præbentes.

I. PRopinans alicui venenum occidendi causa, morte sequuta est irregularis ex homicidio, Vide *verb. homicidium.*

II. Condemnatus de veneficio ex *l. Cornelia, de sicar.* vt *l. 3. ff. eod.* tanquam publico iudicio damnatus est infamia iuris notatus, & irregularis: & procedit etiamsi mors non sit sequuta, si tamen conatus deuenit ad actum proximum, scilicet applicando venenum *l. 1. & l. 3 ff. eod.* Vide *Farinacc. q. 122. à num. 32.*

Imò aliqui tenent *l.* Cornelia puniri, etiamsi solum venenum emerit, vt daret: ita tenet *Diaz in praxi cap. 98. num. 2.*

III. Damnatus de veneficio, superstitione admixta, etiam morte non sequuta incurrit infamiam iuris, vt damnatus de crimine publico, *Molin. tract. 3. disp. 44. Anton. Gomez tom. 3. variarum cap. 1. num. 2. & 4.* nam omnia crimina, quæ directè tendunt in iniuriam Dei, scilicet contra virtutem Religionis, sunt crimina publica. *Clarus §. 1. praxis, vers. item omne,* & faciunt quæ dixi *supra cap. 2.*

CAPVT I.

Prædicantes dogmata, vel miracula falsa, vel falsas reuelationes, aut detractiones de Prælatis.

EX Bulla Leonis X. 21. quæ incipit, *Superna Maiestatis,* ex Concil. Later. *sess. 11.* lata est excommunicatio, & priuatio officij concionandi ipso facto incurrenda, contra Concionatores verbi Dei, si aduersus infrascripta præcepta venire ausi fuerint.

Primum est, vt Euangelicam veritatem, & sacram Scripturam iuxta Doctorum Ecclesiæ declarationem pertractent, nihilque adijciant contrarium, aut dissonum vero sensui Scripturarum, eiusque verbis ritè, & sanè intellectis, iuxta prædictorum Doctorum interpretationem. Secundum, vt tempus præfixum futurorum malorum, & aduentum Antichristi, aut certum Iudicij diem prædicare non præsumant. Tertium, ne alia similiter futura, quasi specialiter sibi reuelata dicant, aut alienas, inanesque diuinationes asseuerent, aut alio quoquo modo tractanda assumant. Quartum, vt à Prælatorum, aliorumque Superiorum, eorumque status scandalosa detractione abstineant. Huius constitutionis & pœnarum explicationem vide *ap. Bonacin. de censur. partic. dis. 2. q. 5. punct. 2.*

Aduerte, quòd non est prohibitum Prædicatori exponere in aliquo sacram scripturam, seu deducere ad sensum aliquem, præter, sed non contra sensum ab Ecclesia, & Sanctis Patribus, & Ecclesiæ Doctoribus communiter traditum, quia Scriptura plures habere potest sensus mysticos, & morales. *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 2. q. 3. Bannes, 1. par. q. 1. art. 1. dub. 6. Vasq. 1. p. disp. 13. cap. 2. Becan. de fide, cap. 3. q. 6.*

Auerte secundò, quòd hæ, & aliæ pœnæ latę à Leonę X. in Concilio Lateranensi, à multis Doctoribus dicuntur non fuisse vsu receptæ: ita *Suar. de censur. disp. 25. sect. 6. num. 8. Filiucc. tract. 15. num. 177. cum Caiet. & Nauarr.*

CAPVT II.

Prædicatores montes Pietatis impugnantes.

Vide *Verbo, montes Pietatis, c. 1.*

CAPVT III.

Prædicatores decimas Ecclesiasticas impugnantes.

Vide *verbo, Decima, cap. 3.*

CAPVT I.

Procurantes delicta perpetrare.

SÆpè iura ferunt censuras, & pœnas contra aliquid procurantes, vt dixi *verbo Abortus, cap. 1. verbo, Alienatio cap. 2. & 3. verbo Ambitus, capit. 6. verbo, Conseruator, capit. 1. verbo, Curia, capit. 8. verb. Iurisdictio, cap. 10.*

Quando igitur lex punit procurantes, dubitari solet an requiratur effectus consummatus, an sufficiat conatus, seu sola procuratio. In quo distinguunt Doctores: Aut enim actio, scilicet procuratio prohibetur solum accessoriè ad aliam actionem, vt principalem, tanquam via ad illam; & tunc requiritur actionis principalis perfectio, *Nauarr. conf. 20. de sent. excomm. Filiucc. trac. 16. num. 284.* vt *verbo, Abortus,* & *verbo, Conseruator.*

Aut actio cooperatiua, seu procuratio prohibetur propter se, & æquè principaliter, vt quando fertur pœna contra solam procurationem, & non fertur per

modum extensionis pœnæ latæ contra principalem actum, vt extendatur ad conatum, seu procurationem, vt *verbo, Alienatio, cap. 2. & 3.* & *verbo Ambitus, cap. 6.* & tunc non requiritur effectus, seu consummatio actionis principalis; ita *Suar. de censur. disp. 23. sect. 4. num. 7. & de fide, disp. 24. sect. 1. num. 14 Sanchez in decal. lib. 2. cap. 10. num. 9. Sayr. lib. 3. cap. 5. num. 4. Filiucc. tract. 14. num. 16. & 58.*

Censetur autem principaliter procuratio prohibita, & punita, quando lex post pœnam latam contra actum principalem, per capitulum, seu paragraphum separatum procedit contra procurantes, seu cooperantes. *Marius Alterius lib. 5. de excommunic. disp. 21. capit. 1. colum. penult.* Item alij dicunt, si lex punit tale aliquid facientes, & auxiliatores, & consiliatores, tunc censeri æquè principaliter punire. Secus si punit aliquod delictum facientes, & in eo auxilium, & consilium dantes: ita *gloss. in Clem. 1. verbo, defensauerint, de pœnis.*

Aduertendum est autem, quod vbi lex punit procurantem aliquid prohibitum, procurans intelligitur, qui directè illud intendit, seu formaliter, non autem si interpretatiuè tantum, seu indirectè, & consequenter. Vnde non sufficit non impedire cùm tenetur, vel alia intentione cooperari. Ita *Marius Alterius tom 1. disp. 13. lib. 5. cap. 2. verbo procurare. Anchar. in Clemen. 2. de pœnis. num. 10. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 7.* Dicitur autem procurasse, etiam qui cooperatur minus principaliter, vt mediator, intercessor, aut aliter ope & auxilio iuuans ea intentione. *Quaranta verbo, simonia, §. est & alia. Sayr. lib. 3. de censur. capit. 16. in fin.*

CAPVT I.

Proditorium homicidium.

I. PRoditoriè occidens incurrit pœnas homicidæ, de quibus dixi *verb. homicidium.*

II. Qui proditoriè proximum suum occiderunt, sunt priuati immunitate loci sacri, ex Bulla Gregorij XIV. vt dixi *verbo Immunitas c. 1.*

Dicitur autem homicidium proditorium, cum quis aliquem occidit incautum nulla inimicitia aperta præcedente. *Farinacc. conf. crimin. 132. num. 2. & conf. 178. nu. 75. & 77.* Item si quis alium veneno occidat. *Farinac. de immun. Ecclesi. num. 142. & q. crim. 122. num. 4.* Vide *Sperell. dec. 23. & 185.*

CAPVT II.

Proditio in Principem, vel Patriam.

I. PRoditor Principis, vel Patriæ incurrit pœnas læsæ Maiestatis, de quibus dixi *verbo, Maiestatis læsæ crimen cap. 1.* quod est intelligendum, vt procedat, si sit proditio contra Principem supremum, seu Rempublicam habentem Imperium supremum; aliàs enim esset crimen proditionis, vel seditionis, non autem crimen læsæ Maiestatis. *Farinacc. q. 113. num. 4. & 208.*

II. Proditor Principis non potest coram eo, neque in eius Curia comparere, & si compareat, ei ius non redditur. *cap. careat, 3. q. 9. Farinacc. q. 116. num. 48.*

III. Proditorem Principis, & Patriæ quilibet denunciare tenetur. *l. Metrodorum, ff. de pœnis. Andr. de Isernia §. 1. quæ fuerit prima causa benef. amitt. Martin. Laud. tract. de Princ. q. 8. Gigas de crim. læsæ Maiest. tit. de prodit. q. 8. in fin.* vt etiam filij, & parentes denunciare teneantur ad inuicem. *Suarez de censur. disp. 20. sec. 3. num. 10. Sayr. in Claui regia, lib. 12. capit. 14. num. 6.*

CAPVT I.

Professio Religiosa emissa ante annum Nouitiatus.

OLim antiquo iure, & ex consuetudine Religionum communiter recepta triennium præcedere debebat ad Professionem. *c. 3. 17. q. 2. Auth. de mon. coll. 1. nouell. 5.* & ita in Regula S. Pacomij vt *Niceph. lib. 9. cap 14.* Postea ad biennium Nouitiatus fuit restrictus, *c. Monasterij, 19. q 8.* Postea ad annum, *cap. Apostolicam, de regular. cap. Gonsaldus, 17. q. 2.* Quod quia in aliquibus Religionibus parum obseruabatur, fuit hoc innouatum præcisè pro Religionibus Prædicatorum, & Minorum S. Francisci, *cap. non solum, de regul. in 6.* Vbi tamen cautum est, vt Professio ante facta non inducat obligationem illi Religioni, in qua Professus est, sed Religioni in genere, id est, vt Professio sit nulla, sed resoluatur in votum simplex ingrediendæ alicuius Religionis. Item statutum ibi est, vt admittentes ad Professionem, sint suspensi ipso facto à potestate recipiendi quoscunque ad Professionem. Deinde id fuit extensum ad omnes Mendicantes tantum. Sed per Concil. Trident. *sess. 25. cap. 15.* statutum est, vt in quacunque Religione tam virorum, quam mulierum, Professio non fiat ante annum probationis, post susceptum habitum computandum; & Professio antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ obseruationem, aut alios quoscunque effectus. Vnde neque obligat Religioni in genere.

Amplia primo hoc decretum, quod debet iste annus computari de momento ad momentum. *Rota recent. pa. 1. decis. 175. n. 6.* & plures apud *Dianam resolut. 57. tract. 2. tom. 2.* & debet esse annus continuus. *Sanchez lib. 5. in decal. capit. 4. num. 31. Rota ibidem num. 1.*

Amplia secundo, quod non sanatur hæc nullitas præscriptione quinquennali, de qua Trident *sess. 25. c. 19. de regular.* quia illud decretum loquitur de impedimento temporali, & non de perpetuo: Sed requiritur, vt repareretur defectus Nouitiatus, *Nauarr. conf. 16. de regul. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. num 32. & 33. Barbos. alleg. 104. num. 18. & 20. Beija resp. 18. p. 5. pag. 380. Suar. tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 4. num. 9. Roderic. qq. regul. 17. art. 17. tom. 3.* qui dicunt *Tridentinum* solum loqui de impedimentis temporalibus iam purgatis, quæ per nouum tacitum, vel expressum consensum reparari possunt, vt dixi *par. 1. cap. 35.*

Amplia tertio, vt requiratur nouus annus nouitiatus,

tus, etiam cum quis transit ad aliam Religionem, vel Monasterium existens sub diuerso regimine, & habens diuersas obseruantias, *Sanch.lib. 5.in decal.cap.4.nu.12. cum communi sententia, Lezana qq.regul.tom.4.ver.transitus.num.13.& tom.1.cap.22.numer.16.text.in c. Abbate Sancti Syluani §.cum quadam vice, ibi Abb. not.nu.5. de verb.signif.* Secus si esset eiusdem regulæ, & obseruantiæ, & sub eodem Superiore, vt *Rot.decis. 115. n.9. par.2. recent.*

Limita primò, vt non requiratur annus nouitiatus iuxta *regulam Cancell. 59.* quando Papa committit executori, vt prouideat talem de beneficio regulari, v.g. de Abbatia, eo prius in eius manibus professionem emittente, *Rota decis. 329.par.2.rec.*

Limita secundò, vt non requiratur annus integer, vbi quis profitetur in articulo mortis, in Religione habente communicationem priuilegiorum, ex priuilegio Pij V. vt neque si conualuerit, indigeat noua professione, *Beija par.4.cas.32.Sanchez lib.5.cap.4.num.16. Diana resol.17.tract.2.tom.2.& in compend.verb.professio, num.8. Lezana de Reg.par.1.cap.25.num.59. Roder. tom.3.q.15.a.16 Zanard.par.2.cap.17.*

Et quamuis illud priuilegium dicatur à quibusdam fuisse reuocatum à Gregorio XIII. vt tenet *Em. Sà, verbo Religio num.56.* tamen alij magis communiter tenent non fuisse reuocatum, vt *Lezana, & Diana, loc. cit.* & saltem per posteriores confirmationes priuilegiorum, vt concedit *Em. Sà*, censetur reuixisse.

Limita tertiò, quòd si finito anno Nouitiatus, Nouitius discedat à Religione, postea denuò petat admitti, non exigitur nouus annus Nouitiatus, *Sanch.n.34.* Quod puto verum, nisi longum tempus intercedat, quo morum mutatio possit contingere, *Sanch. ibi*.

Limita vltimò, quòd ex hac reformatione, & decreto Tridentini non est extensa pœna in *c. non solum*, contra Superiores Mendicantium recipientes ad Professionem ante annum Nouitiatus lata, ad aliarum religionum Superiores; imo secundùm probabilem sublata est etiam quoad ipsos Mendicantes, *Sanch. num.10.* contra tamen *Suar.de censur. disput.31.sect.6. numer.1.Marius Alter.tom.2.disp.17. c.1. col.9. Bonacc. de suspens.q.8.punct.5.nu.19.* tenent non esse sublatam. Aliàs limitationes vide apud *Sanchez ibi num.11.*

Sed quæres an interrumpatur annus nouitiatus, si Nouitius aliquo tempore maneat extra locum nouitiatus cum licentia sui Superioris, seu Prælati habitu retento religionis, v.g. in domo parentum causa infirmitatis; aut ruri causa recreationis. Respondeo primò, si agatur de nouitio in laicum recepto est certum, non interrumpi, vt declarauit *Sac. Congregatio sup. cit. verb. Nouitiorum receptio cap.1.num.2.* Si autem agatur de recepto in Clericum duæ sunt sententiæ. Prima est communis Theologorum, quòd si ex causa rationabili Superiores licentiam concedant ea intentione, vt interim currat tempus nouitiatus; non censetur interruptus: quia moraliter censetur manere in monasterio, qui emanet cum licentia. Ita tenent plurimi, quos allegat, & sequitur *Barbosa allegat. 101.nu.28. & Sanchez in decal.lib.5.cap.4.num.28.Diana resol.84.tract.2. tom.2.Suar.tom.3.de Relig.lib.5.cap.14.num.13.* & facit *text.in cap.insinuante, qui Cler.vel vou.* Secunda sententia est communis Canonistarum, quod nouitiatus tunc interrumpatur, quia eo tempore potest occurrere aliqua difficultas, in qua nouitius probari, & probare possit, ita de communi testantur *Abb & Anchar. in c. ad Apostolicam de Regul.* tenet *Rota par. 1. recent. decis. 175. num.2. Sacra Congregatio* relata *sup. verbo, Nouitiorum receptio*. Illud certum mihi videtur, non interrumpi per breuem emansionem, per dies paucos, vt sentit *Rota ibi*, scilicet si non ad mensem propè accedat. Illud facilè admittendum, quod si Superior concedat licentiam emanendi, ita tamen vt intra certum tempus reuertatur ad peragendum nouitiatum, tunc tempus emansionis, non quidem in totum interrumpit, sed suspendit, ita vt non computetur, sed suppleri debeat, & coniungi secundum tempus nouitiatus cum priori, sicut si demens, vel furiosus efficiatur nouitius medio tempore, *Sanch.d.cap.num.55.* Multò magis, vt ait *Laym.numer.4.tract.de Relig.sta. cap.5. num.2.* potest Superior protelare, seu extendere tempus nouitiatus ex causa, vt quia non dedit nouitius satisfactionem, *Sanch. num. 21.* quod si vigore Breuis Papæ interim profiteretur, esset subreptio.

CAPVT II.

Professio emissa ante annum decimumsextum.

EX *Trid. sess. 25.de regul. cap.15.* statutum est, vt in quacunque religione, tàm virorum, quàm mulierum, Professio non fiat ante annum decimumsextum ætatis completum, & Professio ante facta sit nulla, nullamque inducat obligationem alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus.

Amplia, quòd iste annus debet computari de momento ad momentum, vt dixi *cap præced. Diana resol. 57.tractat.2.tom.2.cum allegat.Rota recent. par. 1. decis. 175.num.6.* vbi iudicauit Professionem nullam ob defectum sex dierum ad complementum sexdecim annorum: & quamuis in fauorabilibus dies vltima cœpta, habeatur pro completa, vt in vsucapionibus, testamentis, libertatibus, & honoribus consequendis: tamen secùs in odiosis, vt professione, præscriptione, l. Æliæ Sentiæ, vel de adulterijs, quia tunc computatur de momento ad momentum, *Rota ibidem*.

Limita, quòd hæc nullitas professionis ex defectu ætatis, cum sit ex defectu temporali, potest sanari, seu reparari per ratificationem professionis à professo purgato impedimento, id est, completa ætate secundùm probabiliorem; & etiam inscijs Superioribus secundum probabilem, vt *Sanch.lib.7.de matr.disput.37. num.46.62.& 64.cum allez.* vbi ait quinquennio elapso esse ipso iure à Papa ratificatam ex parte Religionis, ex *Triden.sess.25.c.19. de regul.*

Causa nullitatis professionis ob defectum ætatis, sicut ob metum, aut similia, agitanda est coram Ordinario, & Superiore (iuxta *Trid.cit. cap.19.*) ante quinquennium; post quinquennium autem reclamans, non auditur, nisi ex causa à Sede Apostolica restitutus, causa, seu cognitione ab eadem Sede Ordinario commissa, vt *Barbosa alleg. 104. num.18.* Superior autem hic

hic intelligitur immediatus loci, in quo admissus ad professionem, vt patet ex stylo Curiæ, & non potest alter sine altero procedere, ac iudicare, vt probat *Beua casu* 18. *par*.4. §. *aduertant etiam*, idque probatur stylo Curiæ.

CAPVT III.

Professio emissa fraudulenter reticito impedimento non irritante de iure communi.

I. SI Nouitius in examine reticeat fraudulenter aliquod impedimentum non irritans Professionem, sed impediens admissionem, id est, quo agnito receptus non fuisset, ver.gr. morbum gallicum, vel caducum, aut aliquod graue delictum, seu alium defectum notabilem, multi Doctores dicunt, quod nihilominus post Professionem expelli poterit, & eijci à Religione, vt tamen maneat Religiosus: ita *Nauarr. lib*.3.*cons*.40.*de regular. Eman. Sà verbo, Religio, num*. 34.*Sanch.de matrim.lib*.7.*disp*.37.*num*.53.*cum Sorbo, & Vega, Miranda man.tom*.1.*q*.19. *art*.2.*in fin. Less.lib*.2. *cap*.41.*num*.62. §.9. *Layman lib*.4.*tract*.5. *cap*.13.*nu*.1. & alij: quia dolus dans causam contractui ius tribuit rescindendi contractum. Sed contrarium meritò tenet *Roder. q.regul*.17. *art*.9. *tom*.1. quem sequitur *Sanchez* se retractans *in decal.lib*.5. *cap*.4. *num*. 58. & facit argumentum à matrimonio carnali ex *cap*.2. *de transl. Episc*. quod non propterea contractus matrimonij redditur nullus, aut separationi locus est, si alter coniugum vitium aliquod notabile reticuerit, seu defectum, quo agnito meritò alter non fuisset contracturus. Maximè autem hodie est tenenda hæc secunda sententia, propter decretum Sacræ Congregationis *de Apostatis, & eiectis*; de quo infra *verbo*, *Religiosus*, *cap*.12. & 13. quo statutum est, vt nullus Professus eijci possit, nisi sit incorrigibilis, prout de iure communi dicitur quis incorrigibilis, & insuper post annum carceris. Si tamen defectus, quem reticuit, tàm grauis sit, vt reddat Professum inutilem Religioni, vt non possit seruare essentialia Regulæ, & præcipua illius Religionis in specie, multi dicunt hunc dolum reddere Professionem nullam, quia censetur auferre omnem consensum recipientium: ita *Gerson*. 2. *par. in tractat. quarun. qq. Alphab*. 34. *lit.S. Innocen. in cap. cum dilectus, quod metus causa*, & sequitur *Abb. ibi. & Felin. in cap. in præsentia, num*. 10. *de probat. Nauarr. cons*. 46. *de regul. incipit Herus; & Politius in declarat. regulæ Sancti Francisci. cap*. 2. *num*. 96. *Suar. de relig. lib*.2. *cap*.3. *num* 5.*tom*. 4. & *lib*.6. *capit*. 5. *num*. 3. *tom*. 3. & exemplificat *Suar. & Polit. ibi*, de morbo Gallico pro Religione Capuccinorum, quia non posset habitum illum deferre, neque nudis pedibus incedere sinæ vitæ periculo. Sed neque ex hac causa æstimo Professionem nullam de iure communi, propter argumentum à matrimonio carnali, quod non redditur irritum propter quemcunque dolum, vel defectum, nisi in casibus à iure expressis, etiamsi dolus det causam contractui, vt de certa sententia testatur *Sanch.lib*.7. *de matrim. disp*.18.*numer*.18.& 19. & de Professione tenent *gloss. in cap. sicut tenor, verb. extra mortem, de regul. & in cap. sicut nobis, Bu.r. & Abbas, eodem tit. Abbas in capit. ex transmissa, num*.2. *Cardin. ibi, & Imola num*.3. *de renunc*. & communem testatur *Rota decis*. 346. *nu*.2.*in coll. Farin. de contract. & crimin. & Rota decis*. 458.*num*.2.*pa*.1. *posth. Farin.* vbi habes statutum Religionis cuiuscunque etiam Sancti Ioannis non posse inhabilitare aliàs habilem ad ingressum Religionis, nisi accedat confirmatio Sedis Apostolicæ: quia tale statutum est ambitiosum, & tertio præiudiciale, & ait esse communem sententiam DD.

Verum est, quòd si Religio, seu Superiores, seu Capitulum, ad quos recipere spectat, fuissent Nouitio protestati, se non intendere eum ad Professionem admittere, seu Professioni consentire, si talem patiatur defectum, & ille eo reticito, seu inficiato profiteatur, nulla erit Professio, & dimittendus erit, quia tunc admissa est Professio sub illa conditione, & non aliter; etiamsi illud impedimentum non sit irritans de iure communi, neque ex Constitutione religionis specialiter à Papa approbata. *Nauarr. cons*. 26. *num*. 1. & 11. *de regul. Roder.tom*. 2.*summ. cap*. 5. *num*.2. & *q. regul*. 11. *art*.2. *tom*.3. *Sanchez lib*.7. *de matr.disp*. 37.*nu*.30. *Barthol. de Vecchis in praxi nouit. disp*. 14. *dub*.15. *nu*. 5. latè *Miranda man. par*.1. *q*. 30. *concl*. 1. *Suar. de relig. tom*.3.*lib*.6. *cap*.5. *num*.10. & *tom*. 4. *lib*. 2. *cap*.1. *num*.29. *pag*.431.*Lap. alleg*. 86. *num*.4. & 5. *Rota decis*. 346. *in collec. Farinac de contrac*. (vbi tamen, ait probari debere protestationem per testes) & in simili de matrimonio carnali, *c. super eo, de cond. appos. Sanchez lib*. 7. *disput*. 18. *numer*. 21. *de matrim. Gutier. de matr.c*.89. *n*.6. est communis sententia.

Limitatur tamen ab aliquibus hæc conclusio, vt procedat, dummodo illa protestatio, & conditionis appositio sit facta in continenti in ipso actu Professionis; aliàs enim si antecessit ex interuallo, Professio censetur simpliciter, & absolutè admissa, & à conditione recessum: vt *Lauren. Portel. de dub. regul. verbo, Nouitij qualitas, numer*. 30. Sed intelligendum est hoc, vt procedat, quando illa protestatio non fuisset à Nouitio acceptata, vt in simili de matrimonio carnali, *Sanchez lib*. 2. *disp*.45.*num*.19. & communem ait *Gutier cap*. 52. *nu*. 2. *de matrim. & Ceuall.commun. contr. comm. q*.825. *num*.5. Sufficiet igitur intimatio facta Nouitio de decreto, seu constitutione Religionis declarante talem conditionem, seu irritationem, etiamsi ea intimatio sit facta ex interuallo ante Professionem, ipso non contradicente expresse, *Portel.verbo, Professio nulla numer*.10. & sufficit, quòd talis Constitutio fuerit Nouitio specificè declarata, *Barthol. de Vecchis ibi cum Bar.in l.vlt.ff.de decretis ab ord.fac.Præpos.in c.placuit*, 38.*dist*. & sufficit quòd Constitutiones huiusmodi lectæ fuerint in Refectorio, ipso audiente, *Portel.ibi, & Barthol.de Vecchis numer*. 7. *loco cit*. & quòd sufficiat, admissionem ad Professionem factam esse cum tali protestatione tacita, vel expressa, tenent *Nauarr. cons*. 26.*num*.11. *de regul.Miranda tom*.1.*q*.30.*art*.4. *concl*.1. *Suar. tom*.3. *de relig.lib*.6.*cap*.6.*nu*.10.& *tom*.4.*tr*.10.*li*. 2. *c*.1.*n*.29. qui ait sufficere virtualem protestationem contentã in cõsensu admittẽtis cõditionato formato ex præcepto cõstitutionũ talẽ conditionẽ apponentium.

Illud

Illud etiam est certum, quòd si Constitutiones apponentes eam conditionem irritantem Professionem ex tali defectu, essent specialiter super tali capite approbatæ à Sede Apostolica, irrita esset Professio, etiam nulla facta protestatione: non sufficeret tamen approbatio generica Constitutionum illarum, quia non extenderetur ad ea, quæ sunt contra ius commune, *Nauar cons. 26. de regul. num. 10. Roderic. tom. 3. q. 11. art. 2. Portel. de dub. regul. verbo, Professio nulla, Sanch. in decal. lib. 5. cap. 4. num 60 Rota decis. 458. numer. 2. par. 1. nouiss. Layman lib. 4. tract. 5. de stat Relig. cap. 5. numer. 4.* Quamuis *Suar. tom. 4. de Relig. tract. 2. lib. 2. cap. 2. num. 5.* dicat esse certum, quòd non requiritur specialis approbatio Sedis Apostolicæ, si impedimentum sit contra ius canonicum negatiuè tantum, & non positiuè, *Lap. alleg. 86. num. 5.*

Sed certum mihi videtur, posse indirectè statui à Religione impedimentum irritans sine speciali approbatione prædicta, prohibendo, & auferendo potestatem admittendi eum, qui habeat tale impedimentum, seu qualitatem, ita *Suar. ibi num. 6. pag. 433.* Similiter certum est, quod impedimenta irritantia statuta in limine fundationis Religionis non requirunt specialem approbationem, quia Constitutiones fundamentales semper exhibentur Sedi Apostolicæ, examinanturque ab ea diligenter, consentit *Suar num. 4.* & expresse docet *Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 11. num. 4.*

CAPVT IV.

Professio Criminosi, seu in fraudem fori laicalis.

Vide *verbo, Criminosi, cap. 1.*

CAPVT I.

Raptorum pœnæ, necnon Clericorum eos admittentium ad Sacramenta, vel oblationes, aut eleemosynas ab eis accipientium.

Vide *verbo, Incendiarij cap. 1. & 2.* & *verbo, Sacrilegium, cap. 1.*

CAPVT II.

Raptus Mulieris.

EX *Trident. sess. 24. cap. 6. de matrim.* Inter raptorem, & raptam, quandiù ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium. Quòd si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in vxorem ducere potest: & nihilominus raptor, ac omnes illi auxilium, & fauorem ad raptum præbentes, sunt ipso iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, siue eam vxorem duxerit, siue non duxerit, decenter arbitrio Iudicis dotare.

Ex *l. vn. C. de raptu Virgin. §. & si quidem*, bona rapientis mulierem, necnon auxiliantium ipso facto in dominium raptæ transferuntur. *Auth. de rapt. mulier. §. vn. vers. sancimus*, Si rapta consentiat nubere raptori, matrimonium est nullum, & amittit dominium prædictorum bonorum.

Nota primò, quòd pœna nullitatis matrimonij raptæ consentientis cum raptore non procedit, si illa sit reposita in libertate, vt supra ex *Triden.* & contra hoc prædicta lex ciuilis nihil valet.

Nota secundò, quod secundùm probabiliorem sententiam, & magis communem, hodie per ius canonicum, præsertim per *Trident loco citat.* abrogata est pœna illa amissionis bonorum, quando mulier liberè consentit nubere raptori, vt *Sanchez lib. 7. disput. 12. num. 27. de matrim. Farinac. q. 145. num. 12. cum multis Doctoribus.*

Nota tertiò, quòd pœnę Tridentini procedunt etiam in raptu mulieris inhonestæ, secus de pœnis iuris ciuilis, *Farinac. num. 153.* cum communi.

Nota quartò, quòd recipiens suam sponsam consentientem, inuitis parentibus, non incurrit pœnas iuris canonici, nec ciuilis, *Sanchez disp. 13. num. 15. Farinac. num. 88. & sequentibus*, cum communi, & in hoc ius ciuile est correctum à *Tridentino*: secus tamen, si mulier post sponsalia de futuro matrimonio, mutasset voluntatem, eamque sponsalium pœnituisset, & nihilominus rapta fuisset, tunc enim procedunt omnes pœnæ raptus, vt *Farinac. ibi num. 91.*

Nota quintò, quòd matrimonium contra Tridentini decretum, vt supra contractum, nullum est, *Sanchez disp. 13. num 2.* Excommunicatio autem ibi est latæ sententiæ, sed non est reseruata, *Farinac. num 21. & Sanchez numer. 1.* Pœnam autem infamiæ inhabilitatis ad dignitates, & deiectionis de gradu clericali, id est depositionis, sunt ferendæ sententiæ, secundum probabiliorem, *Sanchez num. 1. disput. 13. Farinacc. quæst. 145. numer. 18. Filiucc. de imped. matrim. cap. 8. num. 264.*

CAPVT I.

Religiosas Domos sine licentia erigentes, vel mutantes, vel dimittentes.

I. EX *c. de Monachis 18. q. 2.* Religiosi quantumuis approbati à Sede Apostolica, nouum Monasterium erigere non possunt, sine licentia Episcopi loci, & in *c. authoritate de priuil. in 6.* Religiosi exempti non possunt Ecclesias, aut Oratoria constituere in loco non exempto sine licentia Diœcesani, neque in loco exempto sine licentia Sedis Apostolicæ

II. Ex *c. 1. de excess. Prælatorum in 6.* Religiosi Mendicantes non possunt possessa loca dimittere, vel ad alia se transferre, vel noua suscipere sine speciali Sedis Apostolicæ licentia (excipiuntur tamen ibi Eremi solitariorum) vnde ex hoc iure requiritur licentia Episcopi, & Papæ pro Mendicantibus, vt *Cherubin. super Bulla 9. Greg. XI.*

III. Ex *c. vn. de relig. dom. in 6.* Regulares Mendicantes approbati post Concilium Lugdunense, qui de nouo

hic intelligitur immediatus loci, in quo admissus ad professionem, vt patet ex stylo Curiæ, & non potest alter sine altero procedere, ac iudicare, vt probat *Beua casu* 18. *par.*4. §. *aduertant etiam*, idque probatur stylo Curiæ.

CAPVT III.

Professio emissa fraudulenter reticito impedimento non irritante de iure communi.

I. SI Nouitius in examine reticeat fraudulenter aliquod impedimentum non irritans Professionem, sed impediens admissionem, id est, quo agnito receptus non fuisset, ver.gr. morbum gallicum, vel caducum, aut aliquod graue delictum, seu alium defectum notabilem, multi Doctores dicunt, quod nihilominus post Professionem expelli poterit, & eijci à Religione, vt tamen maneat Religiosus: ita *Nauar. lib.*3.*conf.*40.*de regular. Eman. Sà verbo, Religio, num.* 34.*Sanch.de matrim.lib.*7.*disp.*37.*num.*53.*cum Sorbo, & Vega, Miranda man.tom.*1. *q.*19. *art.*2.*in fin. Less.lib.*2. *cap.*41.*num.*62. §.9. *Layman lib.*4.*tract.*5. *cap.*13.*nu.*1. & alij: quia dolus dans causam contractui ius tribuit rescindendi contractum. Sed contrarium meritò tenet *Roder q.regul.*17. *art.*9. *tom.*1. quem sequitur *Sanchez* se retractans *in decal.lib.*5. *cap.*4. *num.* 58. & facit argumentum à matrimonio carnali ex *cap.*2. *de transl. Episc.* quod non propterea contractus matrimonij redditur nullus, aut separationi locus est, si alter coniugum vitium aliquod notabile reticuerit, seu defectum, quo agnito meritò alter non fuisset contracturus. Maximè autem hodie est tenenda hæc secunda sententia, propter decretum Sacræ Congregationis *de Apostatis, & eiectis*; de quo infra *verbo, Religiosus, cap.*12. & 13. quo statutum est, vt nullus Professus eijci possit, nisi sit incorrigibilis, prout de iure communi dicitur quis incorrigibilis, & insuper post annum carceris. Si tamen defectus, quem reticuit, tàm grauis sit, vt reddat Professum inutilem Religioni, vt non possit seruare essentialia Regulæ, & præcipua illius Religionis in specie, multi dicunt hunc dolum reddere Professionem nullam, quia censetur auferre omnem consensum recipientium: ita *Gerson.* 2. *par. in tractat. quarun. qq. Alphab.* 34. *lit. S. Innocen. in cap. cum dilectus, quod metus causa*, & sequitur *Abb. ibi. & Felin. in cap. in præsentia, num.* 10. *de probat. Nauarr. conf.* 46. *de regul. incipit Herus; & Politius in declarat. regulæ Sancti Francisci. cap.* 2. *num.* 96. *Suar. de relig. lib.*2. *cap.*3. *num* 5. *tom.* 4. *& lib.*6. *capit.* 5. *num.* 3. *tom.* 3. & exemplificat *Suar. & Polit. ibi*, de morbo Gallico pro Religione Capuccinorum, quia non posset habitum illum deferre, neque nudis pedibus incedere sinæ vitæ periculo. Sed neque ex hac causa æstimo Professionem nullam de iure communi, propter argumentum à matrimonio carnali, quod non redditur irritum propter quemcunque dolum, vel defectum, nisi in casibus à iure expressis, etiamsi dolus det causam contractui, vt de certa sententia testatur *Sanch.lib.*7. *de matrim. disp.*18.*numer.*18.*&* 19. & de Professione tenent *gloss. in cap. sicut tenor, verb. extra mortem, de regul.* & *in cap. sicut nobis*, *Bu.r. & Abbas, eodem tit. Abbas in capit. ex transmissa, num.*2. *Cardin. ibi, & Imola num.*3. *de renunc.* & communem testatur *Rota decis.* 346. *nu.*2.*in coll. Farin. de contract. & crimin. & Rota decis.* 458.*num.*2.*pa.*1. *posth. Farin.* vbi habes statutum Religionis cuiuscunque etiam Sancti Ioannis non posse inhabilitare aliàs habilem ad ingressum Religionis, nisi accedat confirmatio Sedis Apostolicæ: quia tale statutum est ambitiosum, & tertio præiudiciale, & ait esse communem sententiam DD.

Verum est, quòd si Religio, seu Superiores, seu Capitulum, ad quos recipere spectat, fuissent Nouitio protestati, se non intendere eum ad Professionem admittere, seu Professioni consentire, si talem patiatur defectum, & ille eo reticito, seu inficiato profiteatur, nulla erit Professio, & dimittendus erit, quia tunc admissa est Professio sub illa conditione, & non aliter; etiamsi illud impedimentum non sit irritans de iure communi, neque ex Constitutione religionis specialiter à Papa approbata. *Nauarr. conf.* 26. *num.* 1. *&* 11. *de regul. Roder.tom.* 2.*summ. cap.* 5. *num.*2. *& q. regul.* 11. *art.*2. *tom.*3. *Sanchez lib.*7. *de matr.disp.* 37.*nu.*30. *Barthol. de Vecchis in praxi nouit. disp.* 14. *dub.*15. *nu.* 5. latè *Miranda man. par.*1. *q.* 30. *concl.* 1. *Suar. de relig. tom.*3.*lib.*6. *cap.*5. *num.*10. *& tom.* 4. *lib.* 2. *cap.*1. *num.*29. *pag.*431.*Lap. alleg.* 86. *num.*4. *&* 5. *Rota decis.* 346. *in collec. Farinac de contrac.* (vbi tamen ait probari debere protestationem per testes) & in simili de matrimonio carnali, *c. super eo, de. cond. appos. Sanchez lib.* 7. *disput.* 18. *numer.* 21. *de matrim. Gutier. de matr.c.*89. *n.*6. est communis sententia.

Limitatur tamen ab aliquibus hæc conclusio, vt procedat, dummodo illa protestatio, & conditionis appositio sit facta in continenti in ipso actu Professionis; aliàs enim si antecessit ex interuallo, Professio censetur simpliciter, & absolutè admissa, & à conditione recessum: vt *Lauren. Portel. de dub. regul. verbo, Nouitij qualitas, numer.* 30. Sed intelligendum est hoc, vt procedat, quando illa protestatio non fuisset à Nouitio acceptata, vt in simili de matrimonio carnali, *Sanchez lib.* 2. *disp.*45.*num.*19. & communem ait *Gutier cap.* 52. *nu.* 2. *de matrim. & Ceuall.commun. contr. comm. q.*825. *num.*5. Sufficiet igitur intimatio facta Nouitio de decreto, seu constitutione Religionis declarante talem conditionem, seu irritationem, etiamsi ea intimatio sit facta ex interuallo ante Professionem, ipso non contradicente exprese, *Portel. verbo, Professio nulla numer.*10. & sufficit, quòd talis Constitutio fuerit Nouitio specificè declarata, *Barthol. de Vecchis ibi cum Bar. in l. vlt. ff. de decretis ab ord. fac. Præpos. in c. placuit,* 38.*dist.* & sufficit quòd Constitutiones huiusmodi lectæ fuerint in Refectorio, ipso audiente, *Portel. ibi, & Barthol. de Vecchis numer.* 7. *loco cit.* & quòd sufficiat, admissionem ad Professionem factam esse cum tali protestatione tacita, vel expressa, tenent *Nauarr. conf.* 26.*num.*11. *de regul. Miranda tom.*1.*q.*30.*art.*4. *concl.*1. *Suar. tom.*3. *de relig.lib.*6.*cap.*6.*nu.*10.*& tom.*4.*tr.*10.*li.* 2. *c.*1.*n.*29. qui ait sufficere virtualem protestationem contentā in cōsensu admittētis cōditionato formato ex præcepto cōstitutionū talē conditionē apponentium.

Illud

Illud etiam est certum, quòd si Constitutiones apponentes eam conditionem irritantem Professionem ex tali defectu, essent specialiter super tali capite approbatæ à Sede Apostolica, irrita esset Professio, etiam nulla facta protestatione: non sufficeret tamen approbatio generica Constitutionum illarum, quia non extenderetur ad ea, quæ sunt contra ius commune, *Nauar cons. 26. de regul. num. 10. Roderic. tom. 3. q. 11. art. 2. Portel. de dub. regul. verbo, Professio nulla, Sanch. in decal. lib. 5. cap. 4. num 60 Rota decis. 458. numer. 2. par. 1. nouiss. Layman lib. 4. tract. 5. de stat Relig. cap. 5. numer. 4.* Quamuis *Suar. tom. 4. de Relig. tract. 2. lib. 2. cap. 2. num. 5.* dicat esse certum, quòd non requiritur specialis approbatio Sedis Apostolicæ, si impedimentum sit contra ius canonicum negatiuè tantum, & non positiuè, *Lap. alleg. 86. num. 5.*

Sed certum mihi videtur, posse indirectè statui à Religione impedimentum irritans sine speciali approbatione prædicta, prohibendo, & auferendo potestatem admittendi eum, qui habeat tale impedimentum, seu qualitatem, ita *Suar. ibi num. 6. pag. 433.* Similiter certum est, quod impedimenta irritantia statuta in limine fundationis Religionis non requirunt specialem approbationem, quia Constitutiones fundamentales semper exhibentur Sedi Apostolicæ, examinanturque ab ea diligenter, consentit *Suar num. 4.* & expressè docet *Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 11. num. 4.*

CAPVT IV.

Professio Criminosi, seu in fraudem fori laicalis.

Vide *verbo, Criminosi, cap. 1.*

CAPVT I.

Raptorum pœnæ, necnon Clericorum eos admittentium ad Sacramenta, vel oblationes, aut eleemosynas ab eis accipientium.

Vide *verbo, Incendiarij cap. 1. & 2.* & *verbo, Sacrilegium, cap. 1.*

CAPVT II.

Raptus Mulieris.

EX *Trident. sess. 24. cap. 6. de matrim.* Inter raptorem, & raptam, quandiù ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium. Quòd si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in vxorem ducere potest: & nihilominus raptor, ac omnes illi auxilium, & fauorem ad raptum præbentes, sunt ipso iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, siue eam vxorem duxerit, siue non duxerit, decenter arbitrio Iudicis dotare.

Ex *l. vn. C. de raptu Virgin. §. & si quidem*, bona rapientis mulierem, necnon auxiliantium ipso facto in dominium raptæ transferuntur. *Auth. de rapt. mulier. §. vn. vers. sancimus,* Si rapta consentiat nubere raptori, matrimonium est nullum, & amittit dominium prædictorum bonorum.

Nota primò, quòd pœna nullitatis matrimonij raptæ consentientis cum raptore non procedit, si illa sit reposita in libertate, vt supra ex *Triden.* & contra hoc prædicta lex ciuilis nihil valet.

Nota secundò, quòd secundùm probabiliorem sententiam, & magis communem, hodie per ius canonicum, præsertim per *Trident loco citat.* abrogata est pœna illa amissionis bonorum, quando mulier liberè consentit nubere raptori, vt *Sanchez lib. 7. disput. 12. num. 27. de matrim. Farinac. q. 145. num. 12. cum multis Doctoribus.*

Nota tertiò, quòd pœnæ Tridentini procedunt etiam in raptu mulieris inhonestæ, secus de pœnis iuris ciuilis, *Farinac. num. 153.* cum communi.

Nota quartò quòd recipiens suam sponsam consentientem, inuitis parentibus, non incurrit pœnas iuris canonici, nec ciuilis, *Sanchez disp. 13. num. 15. Farinac. num. 88. & sequentibus*, cum communi, & in hoc ius ciuile est correctum à *Tridentino*: secus tamen, si mulier post sponsalia de futuro matrimonio, mutasset voluntatem, eamque sponsalium pœnituisset, & nihilominus rapta fuisset, tunc enim procedunt omnes pœnæ raptus, vt *Farinac. ibi num. 91.*

Nota quintò, quòd matrimonium contra Tridentini decretum, vt supra contractum, nullum est, *Sanchez disp. 13. num 2.* Excommunicatio autem ibi est latæ sententiæ, sed non est reseruata, *Farinac. num 21. & Sanchez numer. 1.* Pœnam autem infamiæ inhabilitatis ad dignitates, & deiectionis de gradu clericali, id est depositionis, sunt ferendæ sententiæ, secundum probabiliorem, *Sanchez num. 1. disput. 13. Farinacc. quæst. 145. numer. 18. Filiucc. de imped. matrim. cap. 8. num. 264.*

CAPVT I.

Religiosas Domos sine licentia erigentes, vel mutantes, vel dimittentes.

I. EX *c. de Monachis 18. q. 2.* Religiosi quantumuis approbati à Sede Apostolica, nouum Monasterium erigere non possunt, sine licentia Episcopi loci, & in *c. authoritate de priuil. in 6.* Religiosi exempti non possunt Ecclesias, aut Oratoria constituere in loco non exempto sine licentia Diœcesani, neque in loco exempto sine licentia Sedis Apostolicæ

II. Ex *c. 1. de excess. Prælatorum in 6.* Religiosi Mendicantes non possunt possessa loca dimittere, vel ad alia se transferre, vel noua suscipere sine speciali Sedis Apostolicæ licentia (excipiuntur tamen ibi Eremi solitariorum) vnde ex hoc iure requiritur licentia Episcopi, & Papæ pro Mendicantibus, vt *Cherubin. super Bulla 9. Greg. XI.*

III. Ex *c. vn. de relig. dom. in 6.* Regulares Mendicantes approbati post Concilium Lugdunense, qui de nouo

nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, vel alienant sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam.

IV. Ex *Clementina cupientes, de pœnis*, statutum est absolutè, vt Religiosi Mendicantes non possint, sine Sedis Apostolicæ licentia speciali, noua loca recipere, aut iam vsque ad illud tempus accepta mutare, aut in alios transferre quæsita, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, non tamen reseruatæ.

V. Quia huiusmodi Constitutionibus fuerat per varia Sedis Apostolicæ priuilegia diuersis Religionibus concessa derogatum, *Nauarr. cap.27. num.144. Suarez disput.23. de cens sect.5. numer. 35. Tolet.lib.1. cap.39. §.decima, Filiucc. tract. 14. num.145.* Et Regulares ijs priuilegijs prætendebant, se neque licentia Episcopi indigere in nouis locis acquirendis, vt apud *Mirand. to.1.q.33. a.1. concl.2. in fin.* per *Conc. Trid. sess. 25. c.3. de reg.* statuitur ne de cætero Regularium loca erigantur sine licentia Episcopi, in cuius Diœcesi erigenda sunt Ex quo decreto apparet fuisse derogatū supra dictis decretalibus, itaut hodie sufficiat facultas ab Ordinario diœcesano attributa, vt notat *Rot. p.2. rec. dec.745*

VI. Clemens VIII. in Bulla 99. incipit, *Quoniam ad institutum,* statuit formam, qua Episcopi talem licentiam concedere possint, & debeant ad nouos Conuentus erigendos: scilicet vocatis, & auditis aliorum Conuentuum procuratoribus, & alijs, quorum interest, causa cognita; quòd nempè commodè sine aliorum detrimento sustentari possint: aliàs possint ij, quorum interest, appellare suspensiuè ad Sedem Apostolicam. Circa quam Constitutionem Clemen. VIII. notat *Rota d. dec. 745.* solum esse considerandum præiudicium ob diuersionem, seu multiplicationem eleemosynarum necessariarum ad sustentationem noui Conuentus, non autem rationem habendam emolumentorum ex funeralibus, & sepulturis, cum hæc sint facultatiua. Item non censeri præiudicium, si fundetur monasterium cum redditu sufficienti.

VII. Decreto Sacræ Congregationis Regularium iussu Gregorij XV. 1622. die 20. Iunij, quæ est Constit. 31. Gregorij XV. in Bullario, statutum est, ne erigantur noua Regularium Monasteria, seu domus in quacunque Ciuitate, Oppido, aut alio quocunque loco, nisi cum consensu aliorum Regularium intra quatuor milliaria existentium: & quòd constet de tali consensu ordinario; & quòd saltem duodecim de familia ibi ali possint: & quod si ibi intra quatuor milliaria non sint alij Regulares, necessaria sit conuocatio, & consensus incolarum: aliàs appellandum est ad Sedem Apostolicam suspensiuè: & derogauit omnibus priuilegijs contrarijs.

VIII. Vrbanus Papa VIII. Bulla 25. incipit, *Romanus Pontifex*, ann. 1624. die 28. Augusti, statuit, vt Regulares Superiores erigere, recipere, fundare, vel instituere, vel cœpta finire præsumentes noua Monasteria, seu Domos sine licentia expressa Episcopi, ac seruata forma Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, & prædictarum Constitutionum, seu Decretorum Clem. VIII. & Gregorij XV. incurrant pœnam excommunicationis (non reseruatæ) & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi: & derogauit omnibus priuilegijs.

IV. Sacra Congregatio Concilij, Decreto edito *de celebratione Missarum,* authoritate Vrbani Papæ VIII. anno 1625. die 21. Iunij, quod est in Bullario Constitutio 43. Vrbani VIII. §. 14. statuit, vt si loca deinceps recepta fuerint, seu erecta à Regularibus, quibus saltem duodecim Regulares sustentari non valeant, & actu 12. non habuerint ibidem, locorum Ordinarijs sint omninò subiecta. Sed hoc Decretum solum procedit in Italia, & Insulis adiacentibus, vt ibi patet.

Aduerte primò, quòd hodie ex dictis Constitutionibus, neque licet Regularibus sine licentia Episcopi, & solemnitatibus prædictis mutare locum etiam in eadem Ciuitate, quia eadem est ratio præiudicij vicinorum, & propter argumentum de toto ad partem, *l. quæ de tot.1, ff. de rei vindic.* ita *Gemin. in d. cap. 1. de excess. Prælat. in 6. Cherub. super Bulla citata Clemen. VIII. schol.1. Portel. de dub. regul. verbo Monasteria, numer.5. Roderic. q.23. regul. art.7. tom.1.* Quamuis *Diana resol. 136. tract.2. tom.2. cum Miranda, & alijs,* dicat per priuilegia concessa Religionibus posse fieri talem mutationem sine licentia Episcopi; neque Tridentinum derogasse priuilegijs quoad mutationem, sed quoad nouam erectionem tantùm. Sed non videtur recedendum à priori sententia, quia verè in tali mutatione reperitur erectio, seu fundatio in aliquo nouo loco, quod est prohibitum in dicta Bulla Clementis VIII. & Decreto Gregorij XV. & Trident. Concilij, nisi cum licentia Episcopi supradicta. Imò in Bulla Vrb. VIII. citata prohibetur sub dictis pœnis loca etiam cœpta finiri; Non tamen videtur per supradictas Constitutiones antiquas, & nouas, interdictum Regularibus aliquod hospitium recipere, vel domum recreationis; quia in his cessat ratio considerata à Gregorio XV. in tali decreto, nempe præiudicium vicinorum, & angustia circa eleemosynas, & sustentationem, cum hæc loca sustententur de redditibus Conuentus principalis cui accedunt; & ita tenent *glossa in d. cap. vn. de excess. Prælat. in 6. verbo, habitandum, Caiet. excommu. cap.55. Suar. num 35. Nauarr. num. 144. locis supra allegatis.* Sed neque eis prohibitum est loca iam cum licentia legitima Episcopi, vt supra possessa, augere, seu extendere, *Lapus alleg 178. Sylu. excomm. 9. §.86. Tolet. loc. cit.* nisi talis extensio veteres limites egrediatur consideratos in priori licentia, iuxta Decretum Gregorij XV. quia sic fieret nouum præiudicium alijs Religiosorum locis, & dummodò non augeatur numerus Regularium sine licentia: de qua re vide *cap seq.*

Aduerten. secundò, quòd dicitur de prohibita erectione, seu constructione domus, procedere etiam de conductione domus ad habitandum, quia eadem est ratio, ita *Buratt. decis 691. num.15.*

Aduerte tertiò, quod ob prædictam Constitutionem Vrbani VIII. non sufficit tacitus consensus Religiosorum inductus ex eo, quòd eis scientibus, & patientibus noua domus intra cannas præscriptas fuerit erecta, seu conducta; quidquid olim ante istam Constitutionem DD. tenuerint, vt apud *Buratt. ibid. num. 14.*

Aduertendum quartò, quòd hodie illud certum est de omnibus Religiosis tàm mendicantibus, quàm non mendicantibus, eos non posse nouas domos, seu Mona-

Monasteria acquirere, nisi cum licentia Episcopi, & consensu Religiosorum intra quatuor milliaria existentium. Sed dubitatur à DD. an hodie requiratur etiam licentia Sedis Apostolicæ. Et sanè si agatur de noua domo à Religiosis mendicantibus acquirenda, certum mihi videtur eam requiri; quia Tridentinum statuens requiri licentiam Episcopi, non abrogauit formam à sacris Canonibus supra allegatis statutam, in qua pro Mendicantibus exigitur licentia Sedis Apostolicæ; sed solummodò addidit nouam formam, scilicet licentiam Episcopi obtinendam; non tamen reuocauit priuilegia nonnullis Mendicantibus concessa, acquirendi nouas domos sine alia Sedis Apostolicæ licentia, ita vt pro illis sufficeret licentia Episcopi, ita docent *Sorbus in compend. priuileg. verbo, ædificare, in annot. vers. circa parag. vigesimum, Roderic. tom. 2. q. regul. 49. a. 3. in fin. Miranda man. prel. tom. 1. q. 33. a. 1. conclus. 3.* Cùm autem Vrbanus VIII. in Constitutione præallegata reuocauerit omnia priuilegia in hac materia concessa, & statuerit formam sacrorum Canonum, &c. in omnibus, & per omnia seruari debere: apparet hodie pro Mendicantibus etiam requiri licentiam Sedis Apostolicæ.

De alijs autem Religiosis, verbi gr. Monachis, &c. aliqui DD. absolutè dicunt requiri pro illis etiam Sedis Apostolicæ licentiam, ita tenet *Zerola in praxi Episc. par 1. verb. Monachi, §. 2. Barbosa de potest. Episc. alleg. 26. n. 4.* Sed contrarium verius esse puto, quia nullo iure probatur, & tenet *Rota decis. 745. par. 2. recent.* Non obstat primò *c. authoritate de priuil. in 6.* vbi Religiosi exempti non possunt fundare nouas Ecclesias sine licentia Sedis Apostolicæ, quia respondeo primo textũ loqui, quando exempti vellent construere Ecclesiam, vel Oratorium in loco exempto, tunc enim requiritur licentia Sedis Apostolicę, si autem velint construere Ecclesiam, aut Oratorium in loco non exempto, sufficit licentia Diœcesani, ita ibi in *tex. & DD.* propter rationem allatam ibi à *gl. verbo, non exemptis, & verbo, Sedis Apostolicæ.* Deinde respondeo id non esse extendendum ad fundationem solius domus, si non etiam Ecclesia noua fundetur; quia appellatione Ecclesiæ non venit Monasterium in odiosis, vt *Ioann. Andr. in cap. Clericis, de immun. Eccl. Abb. in cap 2. n. 1. de consuet. & alij,* quos sequitur *Cokier. de iurisdict. in exemp. par. 4. q. 86.* Non obstant secundo sacri Canones supra *num.* 2. 3. & 4. recensiti; quia respondeo eos tantum loqui de mendicantibus, vt notat *gl. & Gemin. in d. c. vn. §. confirmatos, num. 12. Franc. not. 2. de relig. dom. in 6. Oldrad. cons. 190. num. 1. Miranda q. 33. ar. 1. cit. Nauarr. cap. 27. num. 144. in princ. Bonacin. de cens. partic. dis. 2. q. 8. pun. 1. num. 4. & pun. 2. num. 6.* Non obstat tertiò Declaratio Sacræ Congregationis, quam refert *Zerola ibi, & Barbos. in remiss. ad c. 3. Trid. sess. 25. de Regular.* qua dicitur Monachos non posse noua Monasteria ædificare sine licentia Papæ; quia respondeo mihi non constare authenticè de tali declaratione, & sæpè non fideliter allegantur. Non obstat quarto Constitutio prædicta Vrbani VIII. quæ præcipit formam sacrorum canonum per omnia obseruari; quia respondeo id respectiuè intelligendum, id est quo ad eos, pro quibus talis forma sit constituta; quia ibi Pontifex intendit confirmare ius commune, non autem ius nouum inducere.

X. Si Religiosi exempti ædificent Ecclesiam sine licentia Episcopi, talis Ecclesia sic constructa cedit eidem Episcopo Diœcesano, non vt in suam habeat, sed vt ipsam, vt alias suæ diœcesis regat, & fructus fundorum, quibus fuit ipsa Ecclesia dotata, in vtilitatem eiusdem Ecclesiæ conuertat, *Lapus in d. c. authoritate de priuil. in 6. num. 1. Francus ibi super glos. verb. non exemptis, Gemin. num. 3. Chokier. de iuris. in exemp. par. 1. q. 36. num. 1. cum alijs DD.* Hoc autem non procedit, quando exempti ædificant Monasterium, seu domum sine licentia Episcopi, vt supra, proprijs scilicet expensis, aut alienis ipsorum intuitu; tunc enim cogendi sunt locum illum alienare, sicut alia, quando ea retinere non possunt, vt dixi *verbo, Alienatio, cap. 1.* etenim pœnæ non sunt extendendæ, & odia restringenda, vt supra dixi.

CAPVT II.

Religiosi Prælati numerum familiæ in suis Conuentibus augentes.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij *de celebratione Missarum*, iussu Vrbani VIII. edito, quod est in Bullario Const. eiusdem Vrbani *num.* 43. prohibitum est Superioribus Regularium numerum augere Religiosorum suæ familiæ semel taxatum, & à Sacra Congregatione approbatum, nisi cum licentia eiusdem Sacrę Congregationis; etiamsi prętextu augmenti redditũum (sed hoc Decretum solùm procedit in Italia, & Insulis adiacentibus). Contra facere præsumentes incurrunt priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum: hoc Decretum corroborat simile Decretum *Trid. sess. 25. cap. 3. de reg.*

CAPVT III.

Religionem non approbatam profitentes.

NVllus potest sine licentia Papæ nouam Religionem instituere, *c. 1. de relig. dom. in 6.* & semper fuit necessaria approbatio Ecclesiæ, id est Sedis Apostolicæ, *Vasq. 1. 2. disp. 165. c. 5. num. 48. Sanch. lib. 5. in decal. cap. 1. num. 15. 19. 20. Less. lib. 2. cap. 41. num. 11.* vbi probat approbationem hanc esse de essentia Religionis: & olim quidem Episcopi approbare poterant, sed ex tacito Papæ consensu, *Bellarm. lib. de Monachis, c. 4. Miranda to. 1. q. 3. art. 6. Less. cap. 41. num. 12.* Sed hodie requiritur expressa approbatio Sedis Apostolicę ex *Concil. Later. c. ne nimia de relig. dom.* & ex *Concilio Lugdun. cap. vn. eod. tit. in 6. extrau. Sancta Romana eod. tit. Ioannis XXII.* in quibus statutum, ne quis ingredi possit Religionem non approbatam; neque domum religiosam fundare, nisi de approbatis à Sede Apostolica.

I. Professio facta in Religione non approbata non est valida, vt Professio, sed valet in vim voti simplicis Religionis in genere, scilicet voti de intrando in aliquam Religionem, *Less. cap. 41. numer. 62. Sanch. lib. 5.*

cap. 4.

cap. 4. *num.* 104. *Bonif. in Clem.* 1. *de relig. dom. num.* 36. *Cardin. num* 8. *Suar. de relig. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 2. *numer.* 3. vbi affert rationem, quia quando Professio est nulla ex defectu iuris naturalis, vt ob vim, vel metum, tunc neque valet in vim voti simplicis; quando autem est nulla ob defectum iuris positiui, valet in vim voti simplicis, exceptis quibusdam casibus, iure positiuo penitus illam irritante, *vt Trid. sess.* 25. *cap.* 15. *de regul.* & alium casum habes, *verbo, Nouitiatus, cap.* 1. *numer.* 2.

Professionem emittentes, vel ad illam admittentes in Religione non approbata, regulariter nullam censuram ipso facto incurrunt, sed solùm in certis casibus, vt *Caiet. excomm.* 5. *Suar. disp.* 23. *sect.* 6. *num.* 4. *Filiucc. tract.* 14. *num.* 79.

Primus casus est *Clement.* 1. *de relig. domib.* & *extrauag. ratio recta, eod. tit.* vbi fertur excommunicatio ipso facto incurrenda contra mulieres, quæ Beguinarum statum sectantur, aut de nouo assumunt; & contra Regulares, qui fauent Beguinis, vel inducunt mulieres ad talem statum assumendum, aut super his præbent auxilium, consilium, vel fauorem. Et in *Clem. ad nostrum, de hæreticis*, explicantur errores in fide Beguinarum, & Beguardorum: quorum secta dicitur in Alemania extitisse, & mandatur Inquisitoribus contra huiusmodi personas procedere.

Nota, quòd ista excommunicatio non erat reseruata, & non procedit contra Tertiarias, seu Bizocas, aliasue mulieres, cum mutatione habitus seorsum viuentes, vt in *d. Clemen.* 1. *& extrau.* dicitur, *& ibi Canonistæ, Suarez de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 10. *Sayrus lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 32.

Secundus casus in *extrauag. Sancta Romana Ioann. XXII. de relig. dom.* vbi reprobatur Institutum Fraticellorum, seu Fratrum de paupere vita, Bizocorum, seu Beguinorum, aut alijs nominibus nuncupatorum, qui tunc in diuersas mundi partes irrepserant, & multis erroribus hæreticalibus erant infecti, & præcipitur ibi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne quis tale Institutum sectetur vlterius, vel ipsum de nouo assumere præsumat: & sub eadem pœna Episcopis præcipitur, & Prælatis, ne talem ritum, vel habitum concedant, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. Sed neque hæc excommunicatio ibi est reseruata, *Caiet. excommun. casu* 5. *Suarez disput.* 23. *sect.* 6. *num.* 4. *Filiucc. tract.* 14. *numer.* 79. Neque procedit contra assumentes specialem habitum Religiosum, si seorsum viuant, etiamsi esset habitus similis Beguinis, vt dixi supra ad primum casum: neque procederet contra eos, qui hodie nouum Ordinem non approbatum inuenirent, vel profiterentur, si non intenderent resuscitare prædictos Ordines damnatos, *Caiet. Suar. & Filiucc. ibidem.*

Tertius casus, Vrbani VIII. Bulla, anno 1631. edita, incipit, *Pastoralis Romani*, in qua prohibetur Regula, & Congregatio, seu secta Iesuitissarum, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruata, itaut iam ingressæ teneantur habitum deponere, neque conuenire amodo possint ad talem finem spiritualem, sed vt seorsum degant, neque Virgines alias de nouo admittant; nullusque eis auxilium, consilium, vel fauorem præstet, vt pro talibus Religiosis se gerant. Vota autem à tunc ingressis emissa, simplicia quidem, sed sub conditione, seu intentione futuræ approbationis Instituti, nulla esse declarantur ibidem: si autem absolutè fuissent emissa, valida declarantur, sed relaxantur ex parte, ita vt teneantur istæ saltem in sæculo manere sub obedientia Ordinariorum cum obseruatione votorum paupertatis, castitatis, & obedientiæ, cum vsu bonorum suorum, & facultate de illis disponendi in vita, & in morte ad pios vsus, & transferendi ea ab intestato ad hæredes legitimos. Quòd si matrimonium contrahere velint, ea vota idem Vrbanus relaxauit ibidem; quod est intelligendum de votis receptarum in eam Congregationem, vsque ad eam diem, qua edita est Constitutio, vt patet ex illa.

Profitentes Religionem non approbatam non gaudent priuilegio fori, neque Canonis, neque exemptionis bonorum. *Archid. cap. vn. de vot. in* 6. *in fin. Cardin in Clem.* 1. *num* 4. *de relig. dom. & ibi Bonif. Vitalin. num.* 46. quia non sunt personæ verè religiosæ.

Collegio, seu Conuentui Religiosorum non approbatorum nihil legari potest, aut donari, aut aliter relinqui, *l. Collegium, ff. de hær. inst. & cap.* 1. *de relig. dom in* 6. *ibi Ioannes Andreas. Abbas consil.* 55. *num.* 1. *lib.* 1. *Tuscus verbo, Collegium, conclus.* 456.

Non sunt igitur ab Episcopis permittenda Collegia, seu Congregationes Laicorum, vel Clericorum, in quibus habitus alteratur, seu nouus assumitur perpetuò gestandus, scilicet distinctus colore, & forma à communi, etiamsi ipsi prætenderent, se nolle esse Religiosos, sed sæculares, & velle tantum pijs operibus vacare, & vitæ spirituali, quia sine Papæ approbatione non licet manere sub vmbra Religionis, *glos. in Clemen.* 1. *de elect. Abb. consil. citat. num.* 1. *Vitalin. in dicta Clement.* 1. *de relig. dom. tex. in cap. perniciosum,* 18. *q.* 2. Non tamen est illicitum Collegium, in quo sine speciali habitu viuitur, sed communi Laicali, etiamsi ob causam pietatis fiat, seu ex motiuo virtutis Religionis, etiamsi velint omnia habere communia, vt in primitiua Ecclesia fiebat, & etiamsi specialem habitum assumant, dum canunt Officia diuina tantum, & dummodo nomen Religionum non assumant, & non prædicent, & dummodo obediant Parochis, & Episcopis, & honestè viuant: ita *extrauag. ratio recta, de relig. dom. inter communes, cap. dilectissimis,* 12. *quæst.* 1. *c. ad hæc de relig. dom. Bart. in l.* 1. *ff. de coll. illic. num.* 6. *Abb. cons.* 55. *num.* 3. *lib.* 1. *Suarez tom.* 4. *de Relig. tract.* 9. *lib.* 1. *c.* 10. *num.* 10. *Genuens. in praxi cap.* 46. *num.* 1. *&* 2. qui *num.* 3. *&* 4. addit, Eremitas vagos, qui non subsunt Episcoporum obedientiæ, non esse permittendos. Et similiter non licet assumere propria authoritate habitum Religionis approbatæ, & seorsum habitare, etiam in aliqua Eremo; sed ab Episcopo tales cogendi sunt habitum mutare, *Sorbus verbo, Tertiarij,* §. *tertius in fine, & verbo, habitus,* § 4. *&* 5. Possuntque sodalitia Collegia erigi etiam sine Episcopi licentia, etiam si causa pietatis, si non intendunt esse Ecclesiastica loca, sed laicalia, *Bar. in d. l.* 1. *Barbos. allegat.* 75. *num.* 24. 26. *&* 27. *per cap. ad hæc, de religios. domib. & ibi Barbos.*

CAP.

CAPVT IV.

Religiosi transeuntes ad aliam Religionem, & Prælati eos admittentes.

GEneraliter loquendo, Professus in vna Religione non potest transire ad aliam Religionem, sine consensu Superioris, *cap. statutum 19. q. 3. cap. monachum 20. q. 4. Rot. decis. 109. num. 4. pa. 2. recen.* nisi ad arctiorem zelo sanctioris vitæ, non ex leuitate, temeritate, vel odio; & sine iniuria, seu præiudicio grani suæ Religionis, seu Monasterij; & venia à suis Superioribus petita, etiam non obtenta, *capit. licet de regular. & transf. & ibi Canonistæ, & Sanch. lib. 6. in decal. cap. 7. q. 2. & Layman lib. 4. de stat. relig. capit. 6. num. 9.* Transire autem ad æquè arctam, vel laxiorem nemo potest, nisi obtenta licentia à Papa, vel à proprio Prælato cum iusta causa, vt *Less. lib. 2. capit. 41. num. 103. Sanch. num. 68. Layman ibi. Abb. in capit. non est, num. 5. & in cap. significatum, num. 9 de regular. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 15. q. 1. Em. Sà, verb. Religio num. 39. Roderic. in summ. par. 2. capit. 6. num. 8. Sayr. decis. 55. de regul. Reginal. lib. 18. capit. 19. num. 413.* qui dicunt hoc non esse correctum à *Trident. sess. 25. cap. 19. de reg.*

In posterum autem cui monasterio acquirat religiosus translatus, *Rota decis. 109. par. 2. recent.* ait acquirere secundo monasterio, si fuit translatio facta, vt fieret filius secundi monasterij, seu secundæ Religionis, secus si ad alium finem, v. g. si solum pœnitentiæ causa, & ibi probat qualiter id cognoscatur. Quoad prius quæsita distingue iuxta *l. quæ legata ff. de reg. iur. ibi Decius.* Sed qualiter cognoscatur Religio arctior, docent *Sanch. in decal: lib. 6. cap. 7. q. 5. Layman num. 10.* qui concludunt spectari maiorem austeritatem circa silentium, & solitudinem.

Et nota, quod monialis translata ad aliud monasterium, vt illius fiat filia, debet ibi denuò profiteri, nisi sit monasterium eiusdem ordinis, & obseruantiæ, & dos debet restitui secundò monasterio: hæc habet *Rota dicta decis. 109. & decis. 115. num. 9.* alia autem bona non restituet, *Rota d. dec. 109.*

I. Ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur in Bullario inter Constitutiones D. Papæ Vrbani VIII. *num. 26. ibi* §. 3. Statutum est, vt nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi prius legitimè constet Superiori, illam Religionem paratam esse eum recipere, & tunc recta via transferatur ad arctiorem: aliter Superior præsumens facere, incurrit eo ipso pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem ad talia: & reseruatur dispensatio Papæ priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem, & irritum, & inane decernitur quidquid secus fuerit attentatum.

II. Si quis transeat ad arctiorem, venia non petita, vel ex temeritate, aut leuitate, ira, odio, aut contemptu, aliaue inordinata passione, Professio in secunda, scilicet arctiori, erit nulla, *Rosella verbo, religio 4. num. 6. Sanch. n. 89. loco cit. Nauarr. cons. 52. vel 59. n. 2. de Regul. Azor. to. 1. lib. 12. c. 14. q. 6. & Less. li. 2. c. 41. n. 101. gloss. in c. 2. verbo Monachus 19. q. 3. gl. in c. intelleximus ver. curam, in fin. de æt. & qual. Innoc. in d. c. intelleximus n. 2. Host. nu. 5. Ioan. Andr. in d. c. licet nu. 21. Butr. n. 13. Anchar. num. 12. Abb. num. 10. Zabar. nu. 3. Henric. num. 8. Barbos. num. 31. Lap. allegat. 130. num. 2.* & hanc communem esse Canonistarum dicunt *Abb. cons. 95. num. 2. lib. 1. & in d. cap. licet. & Nauarr. loco cit. Mandos. ad Lapum loco cit. lit. k. & Roman. con. 341.* qui omnes eam tenent, & probant hoc argumento, quia ratio potissima dictæ *decret. in cap. licet.* est illa, quia non debet resisti motioni Spiritus Sancti, vocantis ad arctiorem: qui autem bonum obedientiæ contempsit, & dedignatus est licentiam petere à Superiore, censendus est non à Spiritu Sancto moueri, sed à spiritu malo, ideo decretalis *licet* ei non suffragatur, & sic professio remanet nulla, & reuocandus est ad primam religionem, & castigandus, & ita *cit. DD.*

Aliqui tamen dicunt, quòd dummodò Religiosus transeat verè ad arctiorem, & bono zelo, vt supra, & sine iniuria suæ Religionis, seu conuentus, quamuis defecerit in modo, quia scilicet non petijt licentiam, vel non expectauit responsum; nihilominus professio in secunda Religione est valida, & non potest reuocari à Superiore primi conuentus: ita tenet *gloss. in d. cap. licet verb. licentiam, & ibi. Abb. antiquus Sylu. verb. Religio 4. q. 1. §. aduerte 4. Sanctarell. tractat. de Apostat. cap. 8. numer. 6.* & alij apud eosdem, & apud *Barbos. in d. cap.* quam sententiam probabilem fatetur *Sanch. & Barbos. ibi.*

Immò aliqui amplius asserunt, quòd dummodò Religiosus transierit ad verè arctiorem, non potest reuocari, & professio postea facta est valida, etiam si venia non petita transierit, vel temeritate, & cum præiudicio suæ Religionis, ita tenet *Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 10. num. 22. Bonaccin. de clauf. q. 2. pun. 9. num. 7. Castropalao. tom. 3. trac. de stat. Relig. dis. 4. pun. 16. §. 4. nu. 2.* Sed hæc sententia nimis laxat habenas. Neque à prima sententia in praxi pro externo, seu contentioso foro recedendum puto. Neque sufficit licentiam petere, sed debet Religiosus iste congruo, & sufficienti tempore expectare responsum, vt possit Superior cognoscere, an religio ad quam vult transire sit arctior, & an bono Spiritu moueatur, & an id fieri possit sine damno, & iniuria suę Religionis. Quod si Superior dicat non adesse dictas conditiones requisitas, iniustè, vel asserat de ijs dubitare, poterit Religiosus recurrere ad Superiorem alium, qui sit Iudex competens inter vtrunque Conuentum, vt probatur *in d. cap. licet ibi Abb. & Canonistæ, & Suar. sup. cit. num. 28. Castropalao §. 3. num. 2. Sanch. num. 35. & 37.*

III. Religiosi transeuntes ad aliam Religionem sine licentia competenti, secundum aliquorum sententiam incurrunt in excommunicationem, & censuras, & pœnas latas contra Apostatas à Religione, seu ob depositionem habitus: de quibus, dixi *verbo, Apostasia, cap. 2. & verbo Habitus, cap. 2.* Ita tenet *Nauarr. capit. 27. num. 131. cum Syluest & Caiet.* Sed contraria est verior, quia neque est Apostata, cum discedat solum ab hoc Instituto, non à Religione absolutè, neque deponit habitum cum periculo euagationis, vt *cap. 2. ne Cleric. vel Mon. in 6.* ita *Angel. verbo, Religiosus, num. 37. Gemin. & Ioannes Andr. in dicto cap. 2. Abb. in cap. fanè,* de re-

de regul. Less. lib.2.c. 41. nu.102. in fin.per c. ex parte, de temp.ordin.

IV. Religiosi Mendicantes non possunt transire ad aliam Religionem non Mendicantium sine licentia Sedis Apostolicæ, excepto Ordine Carthusianorum; aliàs Professio est nulla, & tam transeuntes, quam recipientes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam. *extrauag. 1. viam, de regul.*

Sed aduerte, quòd hæc prohibitio, & pœna intelligitur de transitu sine iusta causa: si enim adsit causa legitima, possunt adhuc Superiores ipsi dare suis licentiam transeundi. *Nauarr. consil. 56. de regul. Less. cap. 41. numer. 104. lib 2. Sanchez lib.6. cap.7. num.68. Laym. cap 6. num.9.* Item aduerte, quod licet in illa extrau. dicatur, neque maiorem Pænitentiarium posse talem licentiam indulgere, hodie tamen ex nouis facultatibus eam concedere potest.

An autem Mendicantes eligi possint ad Prælaturas extra suum Ordinem, vide *verbo, Electio, c.9. & 10.*

V. Religiosi, scilicet Professi Mendicantium Ordinum, si transeant ad non Mendicantes, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica, non possunt habere vocem in Capitulo, neque administrationes, neque curam, seu regimen animarum, neque officia quæcunque, siue vt propria, siue vt vicario nomine, seu vices aliorum gerendo; & in contrarium acta, irrita sunt, non obstante quocunque priuilegio. *Clem. 1. de regul.*

Amplia hanc Constitutionem, vt hic nomen officij latè accipiatur, vnde continet non solùm officia cum superioritate, sed etiam alia, quæ sunt cum honore (non cum solo onere) vt Sacristæ, Camerarij, Oeconomi, Predicatoris, Lectoris Theologiæ, vt *gloss. in d. Clem. verbo, Officia. Anchar. numer.5. Lapus nu. 7. Vitalin. num. 74. Barbosa num.8. Less. cap.41. num. 105. Sanchez lib.6 in decal. cap.7. num. 127. & 128.*

Amplia secundò, vt hæc Constitutio procedat etiam de Mendicantibus post hanc Clementinam institutis, & approbatis, & non solùm ex quatuor Ordinibus Mendicantium, de quibus *cap. Religionum, §. sanè, de relig. dom. in 6.* sed etiam de alijs quibuscunque, siue sint Mendicantes ex Regula, siue ex Constitutionibus; ita *Azor. tom.1. lib.12. cap.14. quæst.12. Barbos. loco cit. num. 4. Barthol. de Vecchis de admitt. Nouit. disp. 15. dub.5. num.14.* & procedit etiam de ijs, qui ex priuilegio Triden. possint habere bona in communi. *Sanchez nu. 115.*

Limita, vt non procedat de transeuntibus ad Carthusianos, ex iuris communis dispositione. *Barthol. de Vecchis nu.14. Barbos. nu.3.*

Limita secundò, vt non procedat, quando à Papa conferretur Religioso Mendicanti Prælatura, vt Abbatia in Religione aliqua non Mendicanti, quia tunc haberet vocem in Capitulo. *gloss. in d. Clemen. verbo, inibi, Anch. nu. 10. Bonifac. num. 62. Cardin. num. 5. Sanch. num.122.*

Quoniam autem hæc inhabilitas, de qua in *dicta Clemen. 1.* est pœnalis ob præsumptum ambitum coercendum, vt notant *Vitalin. Cardin. & Anchar. ibi. & Sanch. supra cit.* Ideo Sacra pœnitentiaria supplicantibus Superioribus sæpè dispensat cum Religioso transeunte eumque rehabilitat.

VI. Religiosi Mendicantes, si prætextu licentiæ veræ, vel falsæ transeundi ad aliam non Mendicantium, vagentur extra Religionem, siue cum habitu siue sine habitu, si moniti intra quindecim dies non redeant ad suam Religionem, sunt excommunicati, & notorij Apostatæ denunciandi, *extrau. viam de Regul.*

VII. Ex Bulla Pauli III. Iulij III. & Sixti V. Fratres Franciscani de Obseruantia transeuntes ad Capuccinos, & Capuccini illos recipientes sine licentia Papæ, aut Prouincialis, incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia. *Bonacc. de cens. in par. disp.2. q.8. punct.3. num.2.*

VIII. Ex Bulla Leonis X. vnionis, de qua *Sorbus verb. Conuentuales fratres in addit. num.2.* prohibitum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne Fratres Reformati Sancti Francisci transeant ad Conuentuales, vel recedant ab obedientia suorum Ministrorum; & ne Conuentuales audeant recipere Reformatos, nisi cum licentia Capituli Prouincialis ob iustam causam.

IX. Bulla SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. incipit *Iniuncti nobis, anno 1628. die 9. Augusti,* Statutum est vt Religiosi Capuccini non possint transire ad laxiorem sine speciali licentia Sedis Apostolicæ in scriptis: Ad Carthusianos autem, vel alium Ordinem, scilicet non laxiorem, requiritur licentia Ministri Generalis in scriptis: aliàs transeuntes incurrant pœnam excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & Apostasiæ, & infamiæ ipso facto. Sed loquitur contra præsumentes transire contra hanc formam, vnde excusat ignorantia non affectata.

X. Fratres Minimi, si recipiant Fratres Minores de obseruantia sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam ex Bulla Iulij II. *Viual. Candel. verb. excommunicatio nulli reseru.*

XI. Religiosi Carmelitæ discalceati transeuntes ad Carthusianos sine licentia sui Superioris, incurrunt excommunicationem ipso facto ex Bulla Pauli V. & hoc priuilegium competit per communicationem alijs quibusdam Religionibus, *Sanchez lib. 6. capit. 7. num.3.*

XII. Religiosi quicunque, exceptis Carthusianis, recipientes aliquem Religiosum Societatis IESV sine licentia Papæ, vel præpositi Generalis, & ipsi tractantes, & dantes eis auxilium, incurrunt excommunicationem, ex Bulla Pij V. vt *Suar. disp.22. de cens. sect. 5. nu. 21. Sanch. loco cit.*

XIII. Ex Bulla D. Papæ Vrbani VIII. data *anno 1635. die 21. Maij,* edita *anno 1636. die 20. Decemb.* Statutum est, vt Regulares quicunque, qui ex suo Instituto votum habent, seu iuramentum annexum de non procuranda, vel acceptanda extra eorum Religionem dignitate, aut superioritate, transeuntes ad aliam Religionem etiam cum licentia Papæ, aut à Religione sua dimissi, vel eiecti, remaneant adstricti, voto seu iuramento prædicto.

Nota circa hanc Constitutionem, quòd quamuis Doctores, qui ante illam scripserunt, communiter dixerint, vota supradicta de non procuranda, vel acceptanda dignitate, & alia similia religiosæ professioni annexa, ex intentione vouentis censeri accessoria illi

Profes-

Professioni, & per translationem ad aliam Religionem, seu secundam Professionem, vel per expulsionem, vel dimissionem extingui eo ipso, vt *Sanch. lib. 6 in decal. cap. 7. num 87. & cap. 9. num. 56. Suar. de relig. tom. 2. lib. 3. de voto, cap. 3. num. 7. Vega in sum. tom. 2. cap. 86. casu 16. Barbosa in cap. Scripturæ num. 2. de voto:* etenim hoc votum est institutum pro meliori conseruatione status eiusdem Religionis, vt patet ex *constit. soc. Iesu. pa. 10. §. 6.* tamen hodie per hanc Constitutionem est inducta præsumptio iuris, & de iure, quod dicta vota censeantur principaliter ob cultum Dei, & absolutè emissa, & non restricta ad præsentem statum illius Religionis in specie; aliàs autem causas, vt bonum Religionis illius, &c. præsumi impulsiuas, seu secundarias, seu conditionem sine qua non; & consonat *cap. ex parte, il secondo de conuers. coniugat. cap. magnæ de voto:* In quibus iuribus apparet, ius canonicum semper præsumere vota ob aliquam causam extrinsecam emissa, esse emissa principaliter ob cultum Dei, & ideo non cessare cessante dicta causa extrinseca, de qua re vide *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 2. num. 38. & 42. & Canonistas in capitulis citatis.*

Hæc autem quæ dixi de iuris præsumptione, intellige quo ad eos qui antè hanc constitutionem vouerunt, non habentes absolutam intentionem. Nam de cetero isti Religiosi implicitè censentur, & debent vouere intentione absoluta, & non restricta ad præsentem statum, ob constitutionem supradictam.

Nouissimè quæstione suborta circa potestatem dispensandi, & relaxandi votum huiusmodi de non procuranda, vel acceptanda dignitate, seu prælatione extra suam Religionem; & circa potestatem illud votum irritandi, seu præceptum faciendi eidem Religioso de acceptanda dignitate extra suum Ordinem, seu aliàs à dicto voto liberandi; idem S. D. N. Vrbanus VIII. alia constitutione edita *anno 1643. die 26. Febr. quæ incip. Honorum dignitatumque,* declarauit talem potestatem soli Romano Pontifici esse reseruatam, priuatiuè ad quoscunque alios, siue Superiores Religionum, etiam Generales, & Capitula etiam Generalia, siue Nuntios Apostolicos, Protectores, Legatos etiam de latere, &c. & priuatiuè ad quoscunque habentes priuilegia à Sede Apostolica vota commutandi, dispensandi, relaxandi; declarans hæc priuilegia ad illum votum minimè extendi. Non obstantibus etiam quibuscunque constitutionibus Apostolicis, etiam Conciliaribus, consuetudinibus priuilegijs quacunque causa, vel instantia, in quacunque verborum forma concessis.

Rationes autem huius declarationis in eadem constitutione tres indicantur. Prima quia illud votum, vel est solemne, quatenus in quibusdam Religionibus emittitur in ipsa professione simul cum tribus votis essentialibus; vel etiam si ante, vel post professionem in alijs Religionibus emittatur, efficaciam habet voti solemnis, cum sit pars integralis illius, eiusque accessorium (etiam si secundum se sit votum simplex) ita *Suar. tom. 4. de Relig. trac. 8. lib. 2. cap. 12. à num. 29. Castropalao tom. 3. trac. de stat. Relig. dis. 5. pun. vlt. à num. 1.* Secunda ratio est quia Superior Regularis non potest subdito præcipere id, per quod subditus eximitur ab eius obedientia, quod est contra regulam; neque potest illi præcipere ea quæ sunt præter, vel supra regulam, vt Episcopatum acceptare. *Less lib. 2. capit. 41. num. 76. §. hinc sequitur. Sanch. in decal. lib. 6. cap. 2. nu. 49. cum multis DD. & Suar. tom. 3. de relig. lib. 1. cap. 12. num. 3. & lib. 10. cap. 3 num. 12. & capit. 8. num. 5.* Et ita in Constitutionibus nostræ Societatis expresse habetur, neque Generalem posse licentiam, seu consensum præstare acceptandi dignitatem extra Societatem contra illud votum, nisi Sedis Apostolicæ obedientia ipsum compellat, vt *par. 9. cap. 3. §. 13. & cap. 4. num 5.* dicitur Societatem, seu Congregationem Generalem non posse Generali Præposito assensum præstare acceptandi Prælationem extra Societatem, nisi Sedis Apostolicæ obedientia compellat, *& c. 5.* exponit nisi Sedis Apostolicæ obedientia talis interueniat, quæ sub peccato obliget; & idem docet *pa. 10. cap. 1. in declaratione marginali lit. A.* Tertia denique ratio affertur in *dict. Vrb. VIII. constit.* quia cum illud votum emittatur secundum constitutiones Religionis à Sede Apostolica approbatas cum clausula irritante; per hoc manus omnium inferiorum ligatæ sunt, *Felin. in cap. cùm accessissent num. 7. de constit.* cum communi DD. Ex quibus hodie reprobata est doctrina aliquorum *DD. vt Henriq. quem allegat & sequitur Roderic. q. reg. 57. ar. 1. in fin. to. 2.* dicentium posse Prælatum Regularem præcipere suo subdito, vt Episcopatum acceptet, non obstante voto prædicto, quæ quidem sententia erat contra communem Vide *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 8. numer. 28.* Nec obstat illa generalitas verborum vouentis *nisi coactus præcepto eius qui mihi de iure præcipere potest,* quia intelligitur de eo, qui præcipere potest non quomodocunque, sed in subiecta materia, de qua vouetur, vt latè *Euerar. in topic. loco 93. à subiecta materia,* ita *Sanch. ibi.*

CAPVT V.

Religiosi fugitiui, & Prælati eos non requirentes.

I. DE iure communi nulla est censura, seu pœna latæ sententiæ contra Religiosum fugitiuum, nisi ratione depositionis habitus, vt dixi *verbo Apostasia cap. 2. & verbo Habitus, cap. 2.* tamen pro foro externo puniri possunt etiam ab Episcopis, vt Apostatæ præsumpti. *Trid. sess. 25. cap. 4. Sanch. lib. 6. opusc. c. 9. dub. 2. num. 9.*

Constitutiones quoque diuersorum Pontificum punientes Religiosos emanentes extra Claustra, sine licentia, intelliguntur de emanentibus animo apostatandi. *Roderic. q. regular. 30. art. 4. tom. 1. Sanch. lib. 6. in decal. cap. 8. nu. 10.*

II. Prælati, & Superiores tenentur annis singulis suos fugitiuos requirere, & reducere; de qua re vide *infra cap. 14.*

Nota quòd neque licitum est Regularibus fugere, vt euadant pœnam carceris perpetui, vel triremium, etiam si id faciant animo recurrendi ad Superiorem pro gratia obtinenda, *Diaz in praxi, cap. 137. vel 140. Sanch. opuscul. lib. 6. cap. 4. dub. 11. & dub. 12.* cum com-

communi, & in *decal.loco cit. cap.*8.*num.*13.cum magis communi.

Limita, quòd possunt fugere, vt mortis pœnam euadant, vel mutilationis, *Sanchez in decal.loco cit.nu.*12. *&* 15. cum multis Doctoribus. Item potest Religiosus fugere, vt euadat carcerem iniustum, vel supra humanum modum rigidum, vt *Salzedo ibi*, §. *est tamen*, *Sanchez in decal. loco cit.num.*14. *& opusc.loco cit. dub.* 11.Item potest fugere, quando iniustè vexatur à Superiore locali, si non animo euagandi fugiat, sed recurrendi ad Prælatum, seu Superiorem mediatum, vt sibi prouideat: dummodò vexationis iniustitia sit liquida, & non possit prius licentiam petere à Prelato suo mediato ad eum accedendi, *l. si quis sit fugitiuus, ff. de ædil. edic.Sanch.in decal.loco cit.lib.*6.*cap.*8.*nu.*17. cum communi, & ita intelligunt Tridentinum *sess.*25.*cap.*4.multi, quos allegat, & sequitur *Diana resolut.* 56. *tract.*2. *tom.*2. *Sanctarel.tract.de Apostas.cap.*3. *dub.*1. *num.* 11. & addit *Diana resolut.*115.*tract.*2.*tom.*2.*& Portel.verbo, Habitus, num.*3. *Sanch. num.* 41. *ibid.* posse etiam tunc habitum in via dimittere, si aliter non possit sibi consulere.

CAPVT VI.

Religiosum Peregrinum sine Patentibus accedentem Regulares excipientes.

EX Bulla Sixti V. *Cùm de omnibus* 71. §. 7. habetur, quòd quia sub habitu Religioso sæpè banniti, & alij criminosi se occultant, vt facilius delinquant, ideò prohibetur, ne quis Regularis ex vna ad aliam Prouinciam sui Ordinis transeundo, etiam in itinere, intra aliquod Monasterium, seu Domum, seu locum alterius Prouinciæ ad habitandum, vel ad hospitandum recipi possit, ad modicum tempus, nisi literas obedientiæ, seu commendatitias Superioris loci, vbi residebat, secum deferat, atque exhibeat; vel nisi ita cognitus sit ab ijs, apud quos diuertit, vt de eius persona nullus omninò locus dubitandi relinquatur. Aliàs recipientes incurrunt pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, officiorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatem ad talia perpetuam: & contra Religiosos huiusmodi literis carentes, Ordinarij locorum procedere possunt, tanquam contra suspectos delictorum, & eos tandiù in carcere detinere debent, donec certa de eis notitia habeatur.

Deinde idem Pontifex in alia Bulla, incipit, *Ad Romanum*, § 19. extendit dictam Constitutionem, vt procedat non solum de Religiosis itinerantibus de vna Prouincia in aliam, sed etiam de vno ad alium locum eiusdem Prouinciæ; & non solum diuertentibus ad loca eiusdem Religionis, sed etiam alterius Ordinis.

De hac re tractat *Roderic. qq. regul. tom.*1. *q.*6. *a.*10. *& q.*30. *art.*7. vbi ait, sufficere ad euitandas pœnas huius Constitutionis, si Religiosus admittendus, fuit præcognitus per interrogationes, & informationes ab eodem desumptas. Alias etiam ponit limitationes ad hanc Bullam *eodem art.*7.

CAPVT VII.

Religiosi Romam accedentes sine licentia competenti.

EX Bulla 60. Clementis VIII. edita anno 1599. die 25. Iunij reformationis Regularium, quæ incipit, *Nullus omninò*, §. 23. Regulares non possunt Romam petere sine Protectoris, vel Generalis, vel Prouincialis licentia; sed Prouincialis non potest talem licentiam dare, nisi ob bonum totius Prouinciæ, vt in Bulla alia eiusdem Clementis edita anno 1601. die 20. Martij. Aliàs Romam accedens, scilicet intrando sine licentia, vt supra, incurrit pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ ad biennium, Papæ reseruatam, priuatiuè ad ipsum Generalem, & Protectorem, vt in *dicta Bulla anni* 1601. Igitur hæc pœna biennio tantum durat, & postea per se cessat, vt in *dicta Bulla anni* 1599. §.23.

Amplia ex *Tridentino sess.*25.*cap.*4.*de regul.* vt Religiosi non possint Romam accedere sine illa licentia, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem, vt supra, vocati fuerint; aliàs possunt tanquam Apostatæ puniri, etiam ab Ordinario loci.

Sed limita, vt non procedat, quando recurrerent causa grauaminis manifestè iniusti, & non possent alia via sibi consulere, tunc enim non incurrerent in pœnas prædictas, vt dixi supra, *cap.* 5. *in fin.* Sic Sanctus Antonius de Padua, cū iniustè vexaretur à F. Elia Generali sui Ordinis, qui eum carcerare volebat, Sedem Apostolicam appellauit, & fugit, & Romam venit causam suam acturus, vt legitur in eius vita.

CAPVT VIII.

Religiosi delinquentes extra Claustra, & Prælati ipsorum eos non coercentes.

I. EX *Triden. sess.*25.*cap*14. *de regular.* Regulares exempti, qui intra Claustra habitant, sed extra Claustra notoriè delinquunt cum scandalo populi, Episcopo instante, à Superiore ipsorum intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuerè puniendi sunt, & Episcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet: aliàs Superior à suo Prælato Officio priuandus, & delinquentes prædicti ab Episcopo puniri poterunt.

Sed Clemens VIII. Bulla 39. incipit, *Suscepti muneris*, statuit pœnam priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ sententiæ contra Superiores cuiuscunque Ordinis Regularium, supradictum Tridentini Decretum non obseruantes in omnibus, & per omnia: & addit, quòd si Superior Regularis suum Religiosum, vt supra, delinquentem non punierit, & illum à loco delicti ad alium suæ Religionis locum transmiserit, instante Episcopo loci prædicti, intra terminum ab ipso præfigendum debeat dictum delinquentem ad locum delicti restituere, & reuocare: aliàs idem Superior incurrat pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ Papæ reseruatam: & nihilominus crescente contumacia, poterit Ordinarius, seu Diœcesanus

nus loci ad quem transmissus est delinquens, siue requisitus ab Ordinario loci delicti, siue aliter informatus, procedere aduersus eundem iuxta dictum decretum Tridentini, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, eumque seuerè punire.

Ampliant aliqui Doctores dictum decretum Tridentini, quòd si Religiosus habitans intra Claustra, extra Claustra delinquat, vt supra, scandalosè, & notoriè, & in fragranti deprehendatur, potest Ordinarius loci statim illum carcerare, & processum formare, etiam antequam Superioris Regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis, & informatione ad dictum Superiorem transmittere, ita *Piasecius, Naldus, & Portel. apud Dianam resolut.* 132. *tract.* 2. *tom.* 2. qui tamen contrarium tenet cum *Villalobos, & Hieron. Roderiq.* Sed primam sententiam tenet *Fusc. de Visit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 11. *Barbos. de pot. Episc. alleg.* 105. *num.* 20. & est communis.

II. Ex *Trid. sess.* 6. *cap.* 3. *refor.* nemo Regularis extra Monasteria, seu Claustra degens, etiamsi cum licentia suorum Superiorum, quocunque exemptionis priuilegio Religionis tutus censetur, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat. Aduerte, quòd hic textus loquitur de Regulari degente extra Claustra, id est viuente, seu habitante, seu commorante extra Claustra, nempe quando non viuit conuentualiter sub suo Superiore, cum regulari obseruantia: sufficit tamen, vt dicatur degens intra Monasterium, seu Claustrum, etiamsi viuat in aliqua Grangia, seu membro, seu residentia Monasterij, *Barbos. de potest. Episc. alleg.* 105. *num.* 14.

Amplia supradicta decreta toto hoc capite relata, vt procedant etiam de Religiosis Militiæ Sancti Ioannis, *Barbos. ibidem. Pilaia to.* 2. *dec. lib.* 4. *dec.* 10. *n.* 5. Aduerte, quòd licet in *cap. volentes*, *de priu. in* 6. exempti possint conueniri coram Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei sitæ in loco Diœcesis eiusdem id procedit de exemptis tantum ratione loci, non autem de Regularibus, qui sunt exempti etiam ratione personæ cum totali exemptione, vt declarauit Paulus V. Bulla 34. incipit *Religiosorum*.

CAPVT IX.

Religiosi enormitatibus se immiscentes.

I. QVòd Regularis immiscens se enormibus delictis habitu deposito, interueniente monitione, & incorrigibilitate, priuetur ipso facto priuilegio fori, tenet *Nauarr. conf.* 25. *de priuil. Diana tract.* 2. *resol.* 129. *tom.* 1. Sed contrarium puto verius, nisi sit legitimè eiectus; æstimo autem eum amittere priuilegium canonis tantum, sicut dixi *verbo, Apostasia cap.* 4. loquendo de Clerico in sacris, sed priuilegium fori non amittere, cùm semper remaneant obligati Superiores ad eum requirendum, & reducendum, vt dixi *verbo Apostasia, cap.* 3. & quia Religiosus non magis amittit priuilegium fori, & canonis, quàm Clericus in sacris sæcularis: nam si v. gr. bigamus fiat per matrimonium, non amittit Clericus in sacris, nec Religiosus dicta priuilegia; etsi ea amittat Clericus in minoribus, vt notat *Sayr. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 32. amittit tamen in casu supradicto priuilegium exemptionis quoad hoc, vt Episcopus possit contra eum procedere, vt dixi *cap. præcedenti*, quis autem dicatur incorrigibilis, vide infra *cap.* 12.

CAPVT X.

Religiosi restitutiones, vel legata impedientes, vel sibi ipsis procurantes cum præiudicio aliorum Ecclesiasticorum.

I. CLem. 1. *de priuil.* §. *quibus etiam*, multa sunt Religiosis prohibita sub pœnis infra narrandis: inter cætera, ne dum confectionibus testamentorum intersunt, retrahant testatores à restitutione debita, aut legatis Matricibus Ecclesijs faciendis, & ne legata, vel debita, aut malè ablata sibi, aut alijs suis Religiosis personis, vel Conuentibus in aliorum præiudicium fieri, vel erogari procurent. Si quid verò præmissorum attentare præsumpserint, per duos menses subiaceant pœnis illis, quæ secundùm eorum Regulam, vel Constitutiones pro grauibus criminibus eis consueuerunt imponi; super quibus, nisi ex graui necessitate, non valeat dispensari. Prælati autem, si quid ex præmissis excessibus ad eos peruenerit, quoquomodo cum Ecclesiasticarum personarum, Ecclesiasticorumue locorum præiudicio, si eisdem damnificatis, seu læsis non restituant plenariè intra mensem, ex quo fuerint super hoc requisiti, incurrant ipso facto suspensionis sententiam, vsque ad debitam satisfactionem, non obstantibus priuilegijs, cuiuscunque tenoris existant.

Nota primò circa illam priorem pœnam, vt attentantes subiaceant pœnis Regulæ, seu Constitutionum, &c. licet verbum, *subiaceat*, sit communiter loquendo latæ sententiæ, vt sæpè dixi, & præsertim *verbo, iniuria, cap.* 2. Tamen quia hic loquitur textus de pœnitentijs, seu pœnis, quæ solent exigere factum Superioris, vel subditi; ideo communiter hic intelligitur, vt sit ferendæ sententiæ, vt Paulus ibi; quem sequitur *Cardin. num.* 10. *vers. cæterum*.

Nota secundò, quòd suspensio contra Prælatos lata intelligitur ab officio; vnde si interim celebret, fiet irregularis, *gloss. ibi, verbo, suspensionis, Cardin. numer.* 2. & 7.

Nota tertiò, quòd ista pœna suspensionis incurritur à Prælatis non in omni casu, quo lucra restitutionum, vel legatorum à suis procurata, ad ipsos, seu ad Conuentum peruenerint; sed solùm quando talia lucra fuerunt procurata iniustè, id est, vel quia alijs erant debita, vel dolo, & fraudibus, seu mendacijs, vel detractionibus, aut vi, vel metu, aut precibus importunis; secus verò si blanditijs, vel obsequijs, vel modestis precibus: ita *Genuens. in praxi, cap.* 91. *numer.* 10. Imò etsi odio, vel auaritia diuersio fuerit procurata, peccat quidem mortaliter procurans, ex prohibitione huius textus, sed non tene-

tenetur Prælatus restituere, vt *Sylu. verbo, restitutio, 3. quæst. 12. dicto 3. Armilla, verb. restitutio, num. 52 Rosella, restit. 10. num. 2. Sanchez opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 49. num. 28. Vitalin. in d. Clemen. num.* 55. est communis sententia: facit *l. 1. C. si quis aliquem test. prohib.* contra *Imolam ibi num. 24. Cardin num. 8. ibi*, qui putant procedere hanc pœnam, etiamsi ex sola auaritia, vel mala passione procurata sint dicta lucra.

Et amplia priorem communem sententiam, vt procedat etiam de bonis incertorum, quia testator, seu debitor ea potest distribuere in vita, & in morte pro arbitrio suo, cui velit ad pias causas: neque talis restitutio, seu distributio est reseruata Episcopo, nisi in defectum executionis, vt de communi praxi, & veriori testatur *Vitalin. ibi, num. 56. cum Archid. & Zenzelino, & Nauarr. c. 17. num. 92.* ait communem.

CAPVT XI.

Religiosus proprietarius.

I. CAp. *Monachi, c. cùm ad Monasterium, c. super quodam, de stat. Mon.* Religiosus proprium habere tempore mortis inuentus, in loco sacro sepeliri non debet, sed in sterquilinio cum pecunia per eum possessa, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum sit in perditionem*: & si iam sepultus sit, est extrahendus de loco sacro, si sine graui scandalo fieri possit.

Nota quòd hæc pœna est imposita iuxta antiqua instituta Monachorum, vt apud *S. Hieron. epist. ad Eustochiam Virginem, S. Greg lib 4. dial. c. 55. & S. August. serm. 5. ad fratres in Eremo*, vbi ait pecuniam in panno colligatam in manibus defuncti ligatis sepeliendam esse.

Additur *in d. cap. Monachi, §. qui verò*, vt pro isto proprietario oblatio non fiat, scilicet oblatio, quæ inter missarum solemnia fit, vt dixi *verbo, Oblatio, cap. 4.*

Limita primò, vt *d. cap. Monachi*, cum illis duabus pœnis, non habeat locum, quando Monachus de hoc peccato pœnitens decessit, si saltem edidit signa contritionis ante mortem, licet morte præuentus non potuerit sacramentalem absolutionem obtinere, vt *gloss. in d. cap. cùm ad monasterium, verb. in sterquilinio, Hostien. in d. cap. Monachi, vers. nec oblatio, & in d. c. cùm ad monast. vers. in morte, & ibi Abb. numer. 15.* Quæ autem sint sufficientia signa contritionis, & qualiter probari debeant, vide *verbo, Concubinatus, num. 5.*

Limita secundò, quòd licet ex citatis locis Sanctorum Patrum nihil esset à monasterio retinendum de tali pecunia. Hodie tamen non est necesse cum eo sepelire totam illam pecuniam, sed sufficit partem, ex æquitate, vt de praxi, & veriori testatur *Ioan. Andr. in d. c cùm ad Monasterium, num 4. Hostien. num. 7. Anchar. num. 10. Abb. num. 15. Barbosa num 5. Sanch lib. 7. in decal. cap. 20. numer. 11. Layman lib. 4. tract. de stat. relig. cap. 7. num. 22.* quamuis alij totam sepeliri debere dicant, *Cardin. ibi §. probibemus, num. 2. Graff. par. 2. lib. 3. cap. 19. numer. 5.* quod in foro iuris est verum.

Sed quæres cui applicanda sit pecunia ista. Resp. si constaret, quòd ea esset donata Religioso sub ea intentione, vt non monasterio, sed eidem Religioso remaneret, tunc danti esset restituenda. Si verò absolutè donata esset, vel acquisita à Religioso proprietario, tametsi Superiore, seu Regula prohibente, adhuc intelligitur eidem Monasterio acquisita, si sit capax bonorum, *Suar. tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 11. num. 33. & 35.* vbi testatur de communi. Si verò constaret pecuniam esse alienam, domino esset restituenda: quòd si dominus ignoretur, eidem Monasterio applicari poterit, tanquam bona incertorum: quia possunt applicari locis pijs, *Nauarr. cap. 17. numer. 93. vers. per pauperes*, vbi testatur de communi sententia.

II. Religiosus conuictus, vel notoriè deprehensus in proprietate, est priuatus ipso facto per biennium voce actiua, & passiua, *Trid sess 25. cap. 2. de regul. in fin.* Hæc igitur pœna requirit sententiam declaratoriam criminis, vt *Sanchez num. 13. & Layman vbi supra*, cùm necesse sit prius, vt constet eum esse deprehensum, scilicet, vt de eo constet per euidentiam facti, vel per probationem, vel confessionem iudicialem, secuta sententia declaratoria, vel condemnatoria, *gloss. in cap. pen. §. fin. verbo, deprehensi, de haeret.*

Limita vtramque pœnam, vt non incurratur, nisi proprietas sit grauis culpæ, id est, quæ sit peccatum mortale. Vnde non procedit in materia leui. *Nauar. conf. 5. num. 13. 14. 17. de stat. Mon. Sanch. loco cit. num 1. 2. & 3. Roderic. qq. regul. 29. ar. 10. tom. 3.*

Limita etiam, quòd non dicitur proprietarius, qui aliquid alienat sine licentia, sed solùm qui possidet aliquid, vt proprium, scilicet sine Superioris licentia competente, *Sanchez numer. 11. Layman num 22.*

Item non est proprietarius, qui titulo depositi detinet sine licentia Superioris, vt *Sanch. lib. 7 cap 19. num. 50. Suar. cap. 11. numer. 45.* est autem proprietarius si commodatum detinet sine licentia Superioris, *Sanch. cap. 19 numer. 49. & Suar. num 42.*

III. Religiosum proprietarium esse ipso iure excommunicatum aliqui dicunt *à Sanch. relati loco cit nu. 14.* sed contraria est vera sententia, quam probat *Sanch. ibi num. 14. & Laym. num. 22.* quia nullibi lata reperitur; imò in *d. cap. Monachi*, probatur esse excommunicandum.

CAPVT XII.

Religiosorum eiectio illegitima.

I. REligiosus de iure communi legitimè eijci potest à Religione per eius Prælatos. Primò, quando est notoriè incorrigibilis, *c. fin. de stat. Monac. § porrò, in fin.* Secundò, quando sine graui infamia Religionis ob sceleris enormitatem retineri non potest. Tertiò secundùm aliquorum sententiam, quando reticuit tempore admissionis aliquem defectum impedientem, non tamen irritatem receptionem, vnde grauiter læsa Religio censeatur, ita *Roderic. q. 30. art. 14. & seqq tom 1. Less. lib 2. cap. 41. dub. 14. nu. 106 Sanchez. lib. 6 cap. 9 Mirand. man to. 1. q. 52. art. 1. Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 13. num. 1.* Sed hanc tertiam causam multi

multi non admittunt de iure communi, vt *dixi verbo, Professio, cap. 3. num. 1.*

Verùm ex decreto Sacræ Congregationis Concilij contra Apostatas, & eiectos, edito anno 1624. die 21. Septembris, quod habetur inter Constitutiones Vrbani VIII. *num. 26. ibi §. 6.* statutum est, vt nullus legitimè Professus à Religione eijci possit, nisi sit verè incorrigibilis; & verè incorrigibilis non censeatur, nisi concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur (abrogatis quoad hoc Constitutionibus specialibus Religionum) ac etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia in carceribus probetur; & à solo Generali possit eijci, cum consilio, & consensu sex Patrum ex grauioribus eligendis in singulis Capitulis generalibus, causa expulsionis probata; & Ordinario loci expulsionis sententia notificanda: Aliàs Superiores præsumentes eijcere incurrunt pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis ad illa; & reseruatur dispensatio Papæ, priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem. Quando autem dicatur quis incorrigibilis de iure communi, vide *Sanchez lib. 6. cap. 9. nu. 4. Reginal. lib. 9. num. 351. Bern. Diaz, in praxi c. 142. nu. 2. & ibi Salzedo, Rota rec. par. 1. decis. 234. num. 12.* vbi dicitur incorrigibilis qui defendit culpam non esse vbi culpa est, nec monitionibus proficit, nec est spes melioris frugis.

Limita primò hoc decretum, quod ille annus carceris sufficit etiam interpolatus, vt *Iason in l. si idem cum eodem, num. 7. ff. de iurisd. omn. iud.* facit *l. Paulus, 38. ff. de lib. cau.* maximè cùm hoc requisitum sit exorbitans à iure communi. Et ideò neque requiri puto ieiunium, & pœnitentiam semper toto anno perdurare, sed sufficere si frequenter, seu multoties ea peregerit, & illa particula in ieiunio significat per ieiunium, &c. vt *gl. in cap. vestra, verb. in fide de cohab. Cleric. & glos. in l. penul. §. fin. verb. in fraudem, ff. ad l. falc.* sicut infirmus perpetuus dicitur etiam is, qui frequenter solet infirmari, etiam cum interuallis bonæ valetudinis, *Io. And. in cap. 1. de Cler. ægrot. Caputaq. decis. 240. num. 2. par. 1. Buratt. decis. 778. num. 4. & 6.*

Limita prædictum Decretum, vt non procedat in casibus à iure expressis, quibus præcipit expelli Professum à Monasterio: Vnum hic pono exemplum: Si Monialis Professa conuertatur in masculum: quia viri non possunt cum Monialibus commanere, *c. definimus, 18. q. 2.* & ita in terminis *Portel. de dub. regular. verbo, Professio hermaphrod. num 9. q. 4. & numer. 13. q. vltim.* vbi addit tunc dotem expulso restituendam esse.

Sed obiter quæri posset: Si Monialis Professa, mutato sexu, fiat vir, an remaneat Professus, seu propriè Religiosus, vel potius Professio irritetur. Ante annos aliquot in facti contingentia de hoc dubitatum fuit in sacra Pœnitentiaria. Aliqui dicebant Professionem validam remanere, quia differentia sexus quoad Professionem videtur accidentalis, cùm vir, & fœmina possint similiter profiteri: imò quòd masculus, & fœmina solùm accidentaliter inter se differant, & quòd genitalia viri, ac fœminæ solo situ distinguantur, vt quod masculus habet de foris, fœmina contineat intus, tenet Græcorum, & Arabum Medicorum sententia, vt *Galenus, Aegineta, Auicenna, Rasis, & alij apud Andream Laurentium histor. anatom. lib. 7. q. 8.* & quòd fœmina sit masculus imperfectus, ait *S. Thom. 1. par. q. 99. art. 2. Tiraquell. de legib. connub. par. 1. num. 99. Benedict. in cap. Rainutius, ver. duas habens filias, num. 524.* Et quòd professio facta à viro in Monasterio Monialium, habitu fœmineo assumpto, & simulato fœmineo sexu, sit valida, ita vt teneatur ingredi Religionem virorum, tenent *Specul. Butr. Archidiac. S. Antoninus & Sylu. apud Sanch. in decal. lib. 5. cap. 4. num. 40.* & tenent *Angel. Kabien. & Armilla*; quos allegat, & sequitur *Comitol. respons. lib. 2. q. 8. num. 5. Portel. loco cit. num. 3. in addit. q. 4.* & ita in casu nostro tenet *Portel. loco cit. num. 9.* vbi ait hunc esse cogendum intrare Monasterium virorum, scilicet eiusdem regulæ.

Contrariam tamen sententiam sustinebam, scilicet eius viri professionem irritam esse, in qua sententia similiter erat vir Doctissimus, Illustriss. & Reuerendiss. D. Clemens Merlinus Sacræ Rotæ Auditor, & Sacræ Pœnitentiariæ Datarius. Mouebar, quia differentia sexus est essentiale impedimentum, ac dirimens Professionem viri in Monasterio Monialium, vt dicunt *Nauarr. Emàn. Sà, Henriq. & Manuel*, quos allegat, & sequitur *Sanch. in decal. loco cit. de matrim. lib. 7. disput. 106. num. 10.* & tenet *Pyrrhus Siculus in Thesauro Religiosorum, lib. 1. q. 229. & gloss. in cap. tuarum, verbo, signatos, de priu. & ibi Host.* itemque *Hugo, Innoc. Bern. apud Archid. in cap. quod interrogasti, 27. dist.* & præsertim procedit in Professione expressa; quia tunc non censetur se voluisse obligare nisi illi Religioni, seu Monasterio; in quo casu Professionem viri inter Moniales irritam fatentur *Bartol. Brixien.* quem allegat & sequitur *Io. Andr. in d. c. tuarum, Gemin. in d. cap. quod interrogasti, num. 7.* Cùm ergo non valeat Professio viri in Monasterio Monialium, sequitur etiam irritari Professionem Monialis in virum mutatæ, quia Professio redacta est ad casum, à quo incipere non potest, nec esse; vt per *Bal. in l. si Gaudentius, C. de contr. empt.* quia mutatio materiæ professionis illius facta est, sicut matrimonium carnale etiam consummatum dirimitur, si mulier fiat vir, *Maiol. lib. 1. cap. 27. num. 6.* Imò dicebam in casu isto fuisse ab initio Professionem viri inter Moniales, quia Anatomistæ demonstrant conuersionem sexus fœminei in masculinum naturaliter impossibilem esse, cùm genitalia maris, ac fœminæ differant forma, structura, & neruorum numero, &c. ideoque dicunt in tali casu mutationem non fuisse veram, sed virilia (quæ vel ob defectum caloris, vel propter obstaculum alicuius membranæ latebant intus) procedente tempore, aucto calore, vel ex aliquo conatu, vel copula coniugali fracta membrana foràs prodijsse: & hanc veram esse sententiam, & contrariam Medicorum, vt supra, erroneam probat *Andr. Laurent. loco cit.* & tenet *Martin. Delrio Magicar. disquis. lib. 2. q. 22. col. vlt.* Præterea DD. qui dicunt Professionem viri inter Moniales valere, loquuntur quando sic scienter profitetur; sed secùs dicendum est, quando errauit in sexu suo, vel quando ex post facto verè sexum mutasset, iuxta sententiam Medicorum supradictam; quia censetur vtrobique defuisse consensus profiten-

stentis, cuius defectus irritat professionem, vt Canonistæ in *d. cap. tuarum*, & *Sanch. lib. 5. cap. 4. num 82. in decal.*

Atque ita in terminis nostris, quod mutatione ista professio irritetur, & omninò ab omni voti obligatione liberetur, vt possit etiam matrimonium contrahere, tenet *Torreblanc. practicab. lib. 3. cap. 11. num. 13. Texeda contron. mor. lib. 1. tract. 1. contr. 8. dub. 1. num. 18. Diana resol. 49. tract. 14. par. 5.* & sic apparet hanc esse magis communem sententiam.

In hac tamen controuersia, & opinionum conflictu, sacra Pœnitentiaria tutius censuit nihil decernere. Illud est certum, huiusmodi hominem remanere perpetuò irregularem à solo Papa dispensabilem, propter indecentiam, & monstruositatem, *Maiol. lib. 1. cap. 33. num. 13.*

Quæres cui acquirantur bona Religioso expulso delata, vel quæsita. Respondeo primò, quòd dum manet expulsus non intrans aliam Religionem, habet administrationem bonorum, quæ sua industria acquirit, in vita. *Bonacin. de leg. mun. pun. 2. num. 11.* In morte vero illius ea bona de iure communi deferuntur Episcopo, vt ea applicet in bonum diœcesis; sed in locis, in quibus Camera spolium facit, Cameræ deuoluuntur, *Bonac. de clausura, q. 2. in fin. §. 7.* Bona autem per monachum acquisita ante eiectionem remanent, eidem monasterio; quod procedit etiam de dote monialis expulsæ, & in aliud Monasterium translatæ ad pœnitentiam agendam, quo tamen casu alimenta præstari debent à primo Monasterio in secundo, hæc tradit *Rota par. 2. recent. decis. 109. & 115.*

CAPVT XIII.

Religiosi legitimè eiecti emendationem non procurantes.

I. Religiosus legitimè eiectus, ob eius culpam, scilicet incorrigibilitatem, secundum magis communem sententiam, & veriorem, tenetur se emendare, & procurare, vt denuò recipiatur, *Sanch. lib. 6. in decal. cap. 9. nu. 25.* & de magis communi testatur *Layman lib. 4. tract. 5. cap. 13. num. 6.* quamuis alij negent ad hæc teneri. Vide apud *Dianam resol. 60. tract. 2. tom. 2.* quorum sententiam veram æstimo tantùm in illo casu, quando ob deprauatos mores suos, vel naturalem ferociam, eiectus de futura emendatiori vita diffideret.

II. Religiosus eiectus tenetur incedere in habitu Clericali, & Ordinarij iurisdictioni, & obedientiæ subesse, vt patet ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur in *Constitut. 26. Vrbani VIII. in Bullario, §. 7.* An autem ipse teneatur consignare se eidem Ordinario, alij affirmant, alij negant apud *Dianam resol. 60. & 116. tract. 2. to. 2.* Certè Superior ipse tenetur notificare expulsionem Ordinario, vt supra dixi ex Decreto Sacræ Congregationis. Deinde æstimo eum se debere consignare, vt ex eius directione vitam instituat, propter Decretum supradictum.

III. Religiosus expulsus remanet obligatus seruare vota tria essentialia Religionis: quoad alias autem Regulares obseruationes, secundùm probabiliorem liber manet, *Sanch. lib. 6. cap. 9. num. 52.* & plures apud *Dianam resol. 60. & resol. 116. tract. 2. tom. 2.* De votis autem simplicibus, vel solemnibus annexis Professioni, seu Religioni illi, dixi supra *c. 4. num. 13.*

IV. Religiosus eiectus poterit secundùm aliquos ex iure communi obligari ad intrandam aliquam aliam Religionem, *Sanch. num. 43. Laym. cap. 13. num. 9.* Sed contrarium alij tenent, quos *Diana* sequitur *resol. 116. loc. cit.* Verùm hodie ex *Decreto supra citato Sacræ Congreg. Concilij §. 9.* statutum est, vt Superiores eijcientes nemini ex Religiosis expulsis literas testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel Iubentes aliam ingredi Religionem.

V. Religiosus eiectus irregularis sæpè efficitur, non præcisè propter actum eiectionis, sed ratione infamiæ iuris ex delicto, ratione cuius eiectus est: & ita *Sanch. in decalog. lib. 6. cap. 9. num. 59. & in opusc. lib. 7. c. 1. dub. 24.* Potest autem super ea irregularitate, & infamia dispensari, vel à Papa, vel saltem ab Episcopo, si crimen sit non grauius adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, iuxta *c. at si Clerici, § de adulterijs, de iudicijs, & ibi Canonistæ.* Sed & ante eiectionem potuisset dispensari à suo Prælato, iuxta distinctionem prædictam, *c. at si Clerici,* & ita *Sanch. in opusc. loco cit.* & alij apud *Dianam resol. 116. cit.*

VI. Sed hodie ex *decreto supracitato Sacræ Congregationis §. 10.* eiecti à Religione extra Religionem degentes sunt perpetuò suspensi ab exercitio ordinum, sublata Ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, vel moderandi, & sic dispensatio Papæ reseruatur. Vndè patet, quòd si iste eiectus aliam intret Religionem, vel ad suam reuertatur, eo ipso cessabit ista suspensio, *Bonacc. de censur. in partic. disput. 3. q. 8. punct. 12. num. 3.* Non puto hanc suspensionem procedere contra eos, qui ante hoc decretum eiecti erant, quia licet eiectio huiusmodi habeat tractum successiuum, tamen lex subsequens non extenditur ad præterita, neque ad præsentia, quæ habent cum præteritis connexionem, seu dependentiam, *Rota diuers. decis. 818. par. 3.* & lex dispositiua, de futuris tantùm actionibus intelligitur, *Bart. in l. cum lex, ff. de legib.*

Hæc, quæ de eiectis dicta sunt, non procedunt in ijs, qui non Professi solemniter à Societate IESV liberi dimittuntur, vt patet ex eius priuilegijs, & Constitutionibus.

CAPVT XIV.

Religiosos suos eiectos, vel fugitiuos Prælati non requirentes, vt redeant, vel eosdem emendatos non recipientes.

EX *cap. fin. de Regular.* Religiosi eiecti, & fugitiui à suis Superioribus localibus, & à Præsidentibus in Capitulis Prouincialibus singulis annis solicitè requirendi sunt; & si recipi possunt in Monasterijs suis secundum ordinem regularem, Superiores locales sunt ad id monitione præuia per censuras Ecclesiasticas compellendi, salua ordinis disciplina, imponi-

sc ili-

scilicet eis pœnitentia iuxta Regulam. Quod si Regularis ordo non patiatur eos intra Monasteria recipi, prouideant ijdem Præsidentes Apostolica authoritate delegata, vt apud eadem sua Monasteria, vel alibi saltem in locis competentibus eiusdem Ordinis ad agendam pœnitentiam detrudantur, & eis vitæ necessaria ministrentur. Quod si dictos eiectos, vel fugitiuos inobedientes inuenerint, vt redire nolint, eos excommunicent, & tandiù eos faciant à Prælatis Ecclesiarum excommunicatos denunciari, donec reuertantur ab obedientiam.

Nota, quòd aliqui Doctores intelligunt hunc textum, vt loquatur de iniustè eiectis, vel fugitiuis: nam legitimè eiectos putant non esse necessario requirendos, cùm sententia transierit in rem iudicatam, ita *Roderic. Nauar. & Azor. apud Sanch. in decal. lib. 6. c. 9. num. 17.* Alij dicunt etiam legitimè eiectos esse reducendos, si tamen Religio potest illos recipere sine suo graui detrimento, & scandalo, & quatenus sit spes emendationis: ita *Sanch. num. 32. Layman. lib. 4. tract. de stat. relig. cap. 13. num. 7.* Dicunt tamen hanc Constitutionem, quoad legitimè eiectos fuisse consuetudine contraria abrogatam, seu abolitam, ita *Sanch. ibi num. 28. & Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 17. q. 1.*

Verùm Sacra Congregatio Concilij decreto edito *de Apostatis, & fugitiuis & eiectis*, quod habetur in Bullario Constitut. 26. SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. §. 11. authoritate eiusdem Summi Pontificis innouauit dictam decretalem Gregorij IX. *in dict. capit. fin.* Præterea declarauit, eam Constitutionem in ijs quoque vindicare sibi locum, & seruandam esse, qui iustè, & diffinitiuè, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis, ex litteris saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his litteris concedendis sacra Congregatio seriò onerauit. Et in fine dicti decreti §. 13. statuit, vt si quis contra tale Decretum aliquid facere, vel moliri præsumpserit, incurrat ipso facto pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & perpetuæ inhabilitatis: & reseruat dispensationem Papæ priuatiuè ad Superiores Regularium, etiam Generales, & Protectores. Ad hunc autem finem idem D. N. Papa Vrbanus VIII. erigi fecit Ergastulum pro Religiosis, qui intra Monasteria, seu Domos regulares custodiri non poterant competenter.

CAPVT XV.

Religiosorum electiones.

Vide *verbo, electio.*

CAPVT I.

Reliquias Sanctorum de loculis extrahentes, vel distrahentes, vel testimonium facientes de ijsdem.

IN *cap. corpore de consecr. dist. 1.* Sanctorum corpora perpetuæ sepulturæ tradita non possunt erui, & transferri sine licentia Papæ, aut Episcopi, aut Synodi, aut Capituli Canonicorum, excepta necessitate incendij, vel reparationis, vel mutationis Altaris. Tractant *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 43. num. 25. Layman lib. 4. trac. 7. de Festorum obseru. c. 5. n. 17. Genuens. in praxi c. 56. num. 1. & 2.*

Reliquias Sanctorum hodie si laici tangant reuerenter, non censetur peccatum: secundum multorum recentiorum sententiam. Eas tamen publicè in processionibus gestare, illis, ac etiam Clericis in minoribus vetitum est, *Sanch. in decal. lib. 2. cap. vlt. nu. 26. Laym. de Missa. c. 6. num. 21.*

I. Fures, & raptores reliquiarum Sanctarum incurrere excommunicationem minorem, & ideo negandam eis communionem, & ter admonitos, nisi satisfecerint excommunicatione maiori puniendos, ait *Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 8. q. 10. per c. quisquis inuentus. §. si quis domum. 17. q. 4.* Sed contra *Sanch. num. 24.* ait hanc excommunicationem minorem in tali casu hodie non esse in vsu, & solum incurri maiorem, quando furtus reliquiarum fieret cum effractione, dixi infra *verb. sacrileg. cap. 5.*

II. In *l. nemo Martyres, C. de sacr. Eccles. cap. cum ex eo, de Reliquijs*, prohibetur venditio, & emptio sacrarum Reliquiarum Sanctorumque Corporum: & est peccatum simoniæ; nulla tamen adest pœna latæ sententiæ in dictis iuribus, nisi quando Reliquiæ, seu Corpora sunt alicuius loci Ecclesiastici, nam tunc incurrunt vendentes, seu aliter alienantes, & recipientes excommunicationem latam in *extrau. ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien.* quia sunt res mobiles preciosæ; & ita *Genuens. in praxi, c. 56. num. 4. & 6.*

Limita, vt licitum sit de manibus infidelium, & hæreticorum eas redimere; *Sanch. loco cit. n. 22.*

Similiter simoniæ peccatum est exponere, seu ostendere Reliquias Sanctorum, accepto precio, seu causa quæstus. *cap. fin. de. Reliq. Trident. sess. 25. in decreto de inuoc. Sanctorum. Sanch. nu. 22.* Sed nulla adest pœna latæ sententiæ.

III. Edicto Vicarij Vrbis Romæ edito de mandato Pauli V. *anno 1613. die 24. Augusti*, Cautum est, ne quis audeat, vel præsumat, vel possit intrare in aliquam ex Criptis, Catacumbis, vel Cœmeterijs intra, vel extra Vrbem Romam, neque ab illis extrahere Reliquias, etiam in minima particula, neque ad id præstare auxilium, vel fauorem, sub pœna triremium, & alijs arbitrio Vicarij ipso facto incurrendis, & excommunicationis latæ sententiæ: & reuocat omnes licentias in scriptis concessas, easque in futurum, si concedantur, irritas declarat: & extendit dictas pœnas, & censuram ad omnes, ad quorum instantiam fiet extractio, aut attentata fuerit, & ad complices, & ad recipientes scienter reliquias illicitè extractas, vt supra: & absolutio dictarum pœnarum Papæ reseruatur. Regulares autem vltra dictas pœnas incurrant ipso facto priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis, & dispensatio, & rehabilitatio Papæ reseruatur: tractat *Bonaccin. de censur. in partic. disput. 2. quæst. 3. punct. 13. §. incidens.*

IV. Ex Breui eiusdem Pauli Quinti promulgato e-

dicto Cardinalis Millini Vicarij Vrbis *anno 1614. die 16. Maij*, Statutum est, vt nullus vigore licentiarum à Papa viuæ vocis oraculo ante duos menses proximos concessarum, possit reliquias extrahere de Ecclesijs, Monasterijs, locis Pijs, Cœmeterijs, vel Cryptis, intra, vel extra Vrbem: alias incurrant excommunicationem ipso facto Papæ reseruatam; eamque extendit contra eos, qui curam habent, seu gubernationem dictarum Ecclesiarum, vel locorum, si permiserint, seu consenserint extractioni.

V. Ex eodem edicto Cardinalis Millini Vicarij, de mandato Pauli V. Summi Pontificis, prohibitum est, ne quis sæcularis, aut Regularis, fidem vllam, aut testimonium, seu instrumentum, seu scripturam publicam, vel priuatam faciat extractionis, donationis, consignationis, translationis, aut alterius contractus, aut scripturæ, vbi fiat mentio reliquiarum, nisi cum licentia in scriptis eiusdem Vicarij Vrbis, non suffragante quacunque Sedis Apostolicæ licentia aliter emanata; & transgressoribus ibidem statutæ sunt pœnæ, scilicet dominis officiorum, pœnæ priuationis officiorum; Notarijs autem & substitutis pœna 500. scutorum; & has pœnas decernit incurri ipso facto. Religiosis autem, sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ in perpetuum, & exilij ab omni statu Ecclesiæ Romanæ. Sed hæ pœnæ non videntur, quoad Religiosos ipso facto incurrendæ, vt patet ex verbis Banni, & pœna priuationis officij, non ligat ante declaratoriam, vt dixi *parte 1. cap. 38.* Idem est de pœna illa pecuniaria, vt dixi *p. 1. cap. 37.*

VI. Contra furantes reliquias de locis sacris extra Vrbem Romam, eiusque suburbia, vt supra, nulla est censura, vel pœna latæ sententiæ, vt testatur *Sanch lib. 2. c. 43. num. 24. in decalog. Bonac. in decalog. super primo præcepto, q. 1 pun. 4. num. 9.*

Limita, nisi interueniat effractio loci sacri, vt *Suar. disp 22. de censur. sect. 2. num. 9.* de qua re dicam *verbo Sacrilegium. cap. 1. & 3.* Quamuis autem *Barbosa de potest. Episc. alleg. 50. num 158.* referat excommunicationem, latam à Greg. XIII. in Bulla quadam incipien. *Pontificiæ sollicitudinis*, contra transferentes reliquias, de loco sacro ad Prouinciam Mediolanensem, vel de vna ad aliam Ecclesiam, seu locum sacrum, & contra concedentes aliquam particulam ex eis, & contra accipientes. Tamen dictam Constitutionem in nullo Bullario reperi; ideo æstimo fuisse aliquod edictum temporale.

CAPVT I.

Repræsalijs abutentes contra Ecclesiasticos.

I. CAp. *vn. de iniur. in 6.* prohibitum est concedere repræsalias contra personas Ecclesiasticas seu bona ipsorum, aut concessas, etiam generaliter extendere contra prædictas personas, & bona, etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, id est corruptelæ, seu abusus.

Amplia, vt repræsaliæ sint illicitæ contra Ecclesiasticos, etiamsi offensa illa sit facta ab Ecclesiasticis, ratione cuius sunt concessæ: nam alij Ecclesiastici non possunt grauari, vt de communi Canonistarum testatur *Bossius tit. de iniur. num. 36. cum Io. de Lignano tr. de repres. capit. 37.* & tenent *Archid. & Franc. in dict. capit. vn.*

Additur *in dict. capit. vn.* quòd si qui contra fecerint repræsalias concedendo, vel extendendo, vt supra, nisi præsumptionem huiusmodi reuocauerint à concessionis, vel extensionis tempore intra mensem, si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant; si verò vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto.

Aduertendum primò, quod aliqui dicunt has pœnas incurri etiam ante finem mensis assignati, quando res non est integra, id est quando iam facta est exequutio, seu captæ personæ, vel bona prædicta, vt tunc reuocatio intra mensem non releuet. Ita *gloss. ibi verbo, mense, ibi Gemin. & Franc.* & hanc communem dicit *Marius Alter. disp. 12. de interd. capit. 1. §. tertio animaduertendum.* Sed alij dicunt etiam facta exequutione non incurri, nisi si per mensem non reuocauerit præsumptionem, scilicet, & verbis contrario decreto, & factis, id est restitutione; ita tenet *Marius loco cit. Filiucc. tract. 14. num 66. Bonaccin. disp. 2. q. 2. pun. 22. nu 4. de censur. partic. Suar. de censur. disp. 23. sect. 4. numer. 50.*

Aduertendum secundo, quòd non procedit hæc decretalis, quando bona eiusdem Clerici debitoris, aut persona, in alia Diœcesi, de mandato Iudicis ecclesiastici loci illius, iuris ordine seruato, caperentur à creditore; quia tunc non dicuntur repræsaliæ; nam repræsaliæ sunt cum vnus grauatur pro alio de diuerso dominio: ita de communi testatur *Sayrus de censur. lib. 3. cap. 34. num. 23. Villalob. commun. opin. § repræsaliæ, nu. 3. Camillus Borellus ad Bellugam in Speculo rub. 11. §. iam supra, versic. erga Clericos.*

Aduerte tertio, quòd hæc excommunicatio, & interdictum non sunt reseruata Papæ, vt patet ex textu.

CAPVT II.

Repræsalias concedens, vel bellum inferens, diffidatione non præcedente.

INfamiam iuris ipso facto incurrit bellum inferens alicui Principi, seu populo, nulla diffidatione, seu monitione præmissa, ex Constit. imperiali, quam refert Guido Papæ *decis. 191.* & consequenter talis fit irregularis. Hæc autem similiter dicenda sunt de Principe concedente repræsalias sine monitione præuia; quia repræsaliæ sunt species belli; vnde is tantum repræsalias concedere potest, qui bellum indicere potest. *Couarr. regul. peccatum, par. 2. §. 9. num. 9. Camillus Borell. ad Bellugam in speculo rub. 11. §. iam supra, colum. vl. Franciscus Marcus decis. 769. num. 6. vol. 1.* id est si habet merum, & mixtum imperium, *Menoch. de arbitrar. casu 527. num. 22.* & solum possunt concedi repræsaliæ, monitione præmissa cum comminatione de repræsalijs concedendis, *Menoch. num. 14.*

Nota quod quando repræsaliæ factæ sunt iniustè, tunc

tunc is cuius bona capta sunt, non potest agere contra eum, cuius causa repræsaliæ concessæ sunt, scilicet si ipse non fuit culpabilis, aut non legitimè concessæ vt supra. Alias damnum passus potest agere contra eum, qui causa fuit, vt repræsaliæ concederentur. *Ias. in l. 2. §. item si num. 23. & 24. Seraph. decis. 453. nu. 2. & 3.* & tenebitur ad restitutionem eri, seu interesse intrinsecum ratione damnorum. *Rota par. 1. diuers. decis. 611. numer. 2. Bar. in leg. nam & seruius ff. de neg. gest.*

CAPVT II.

Residentiam Episcopi non facientes, & Coepiscopi eos non denunciantes.

NOta quod residere est habitare, idest in loco manere animo inde non recedendi. Vnde si Episcopus alibi habeat officium perpetuum obligans ad personalem residentiam, etiam si aliquoties discurrat ad suam diœcesim, & ibi functiones faciat Episcopales, inde tamen breui intendens recedere, non dicetur tunc residens in diœcesi, neque habebit iura, & priuilegia competentia Episcopo residenti, ita *Rota par. 2. recen. decis. 64. num. 3. & 4. per l. 1. § habitare ff. de his qui deiec. leg. postliminij, §. capt ff. de capit. facit l. iuris peritos. ff. de excus. tut.* Sicut è contra ad modicum tempus recedens adhuc dicitur residere, regulariter loquendo, vt *Rota pa 2. recen. dec. 113. num. 4.* Nisi aliud sit specialiter iure cautum, vt infra dicam

I. Trident. *sess. 6. cap. 1.* Statuit, vt Episcopi, eisque maiores Prælati, quacunque dignitate fulgeant, si iusta, & rationabili causa cessante, sex mensibus continuis extra suam Diœcesim morando abfuerint, quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci, per Superiorem Ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso iure incurrant. Quod si per alios sex menses absentes perseuerauerint, aliam partem quartam fructuum similiter applicandam eo ipso amittant. Crescente verò contumacia, Metropolitanus Suffraganeos absentes, Metropolitanum Suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, intra tres menses per litteras, vel nuncium Papæ denunciare teneatur puniendos. Qualiter autem sit intelligenda hæc priuatio partis fructuum, dicam *c. seq.*

II. Triden. *sess. 23. cap. 1. ref* Declarauit, supradictum Decretum, & residendi obligationem comprehendere etiam Episcopos Cardinales S. R. E. Item non fuisse mentem Sacri Concilij per verba supradicta concedere, vt abesse possint spatio quinque mensium: Sed excusari solum à residentia ad breue tempus ob modicitatem materiæ, etiam absque alia licentia, dummodo hoc absentiæ spatium singulis annis, siue continuum, siue interruptum, duos, aut tres menses non excedat, & fiat ex causa rationabili, & absque gregis detrimento. Maiori autem spatio abesse non possint, nisi cum Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, ac euidens Ecclesiæ, & Reipublicæ vtilitas exigit; sed huiusmodi iustas causas absentiæ approbandas tunc esse à Papa, vel Metropolitano, vel eo absente à Suffraganeo antiquiore residente in scriptis, nisi cum absentia contigerit propter aliquod munus, & Reip. officium Episcopatibus ipsorum adiunctum; tunc enim non erit necesse eas causas significari Metropolitano, &c. vt supra.

Deinde addit, quod qui abfuerit contra huius Decreti dispositionem, præter pœnas supradictas *sess. 6. cap. 1.* & peccatum mortale, pro rata temporis absentiæ, fructus suos non facit, nec tuta conscientia, etiam alia declaratione non secuta, eos sibi retinere potest, sed tenetur per se, aut ipso cessante per Superiorem ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare, prohibita desuper omni compositione; non obstantibus priuilegijs cuicunque collegio, aut fabricæ concessis.

III. Addunt aliqui Doctores, si Episcopus sine causa absit etiam spatio trium mensium, vel minori, eum fructus suos pro rata non facere, sed teneri restituere, vt supra: ita *Garzias par. 3. cap. 2. num.* 28. quia *si non laborat, non manducet*, vt inquit Apostolus; Sed alij contra dicunt non teneri restituere, quia non videtur moraliter absuisse ob paruitatem materiæ, vt patet ex *eod. Trident. dict. c. 1.* quod est verum, dummodo officium suum per Vicarium idoneum præstiterit, quatenus fuerit necessarium; & hanc tenent multi, quos allegat, & sequitur *Bonacc. de obligat Beneficiatorum, disp. 5. pun. 4. num. 8. & 9.*

Limita supradicta Decreta, vt obligatio residendi incipiat quoad Episcopos post consecrationem; quoad Archiepiscopos post pallij susceptionem, dummodo per eos non steterit, quominus citiùs pallium, vel consecrationem suscipiant: & ratio est, quia antea non videntur vrgeri ad residentiam iure naturali, cùm non possint adhuc exercere, quæ sunt ordinis. *Sanch. opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 16. num. 15.*

Limita secundò, quod excusantur à dictis pœnis, qui bona fide abfuerunt, scilicet si à mortali excusentur, *Garzias num. 36.*

Limita tertiò, vt Episcopus absens in foro conscientiæ non teneatur restituere præcisè omnes fructus pro rata temporis absentiæ: sed possit sibi retinere partem ob alia munera, vt recitationis horarum, & alia, quibus absens pro grege suo functus est; & quo ad hanc partem decretum illud pœnale, de quo *Trid. sess. 6. c. 1.* non obligat in conscientia ante sententiam. *Bonacc. punc. 4. num 5. Barbos. alleg. 43. num. 101. Possenin. de offic. Parochi, cap. 1. num. 53.* & quidem ratione horarum canonicarum videtur posse sibi retinere tertiam partem fructuum diebus singulis correspondentium, secundum magis communem sententiam modernorum, quos allegat *Bonacc. tract. de horis canon. q. 5. punc. 3, num. 2.*

IV. SS. D. N. Vrbanus VIII. *anno 1634. die 12. Decembris*, Bullam edidit, qua statuit, vt Episcopi, & ijs maiores Prælati, etiam S. R. E. Cardinales, residere teneantur, neque à loco residentiæ discedere, nisi priùs obtenta licentia à Papa per Breue, vel litteras missiuas; aliàs incurrat ipso facto absque vlla declaratione pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuum pro rata absentiæ, & facultatis testandi, seu disponendi de bonis suis à Sede Apostolica concessæ. Itē vt deinceps promoti ad Cathedrales à die promotio-

tionis teneantur intra vnũ mensem morantes in Curia Romana, & intra duos menses morantes in Italia, & intra quatuor menses morantes extra Italiam, se itineri committere, & ad residentiam se conferre, & inde non discedere, vt supra, sub pœnis eisdem latæ sententiæ. Et ampliat, vt Cardinales titulos Episcopales suburbicales habentes teneantur residere in alio Episcopatu, si quod alibi habeant, sub eisdem pœnis. Item vt ex nulla causa absentiæ excusentur quantumuis graui, & bonum publicum respiciente, sed solùm causa Synodi, vel Assembleæ, cui soleant interesse, & ratione officij eorum Episcopatui adiuncti, Sed ob causam visitandi Limina Apostolorum limitauit absentiæ tempus, scilicet pro Episcopis existentibus intra montes, & mare, quatuor mensium; vltra montes, vel mare, septem mensium. Vnde apparet in hoc tempore contineri accessum etiam ad limina, & reditum, quia habita est ratio itineris longioris pro Vltramontanis. Item ob causam electionis Papæ, possunt ad Curiam venire, & ibi morari, vsque ad duos menses post Coronationem Papæ.

Præterea idem Summus Pontifex viuæ vocis oraculo declarauit, non esse per hanc Bullam interdictam absentiam ad modicum tempus, id est, trium mensium à Sacro Concilio Tridentino vt supra concessam. Verùm per hanc Constitutionem residendi tempus incipit currere à die habitus Episcopalis suscepti, non autem à die consecrationis, &c. quia currit à die promotionis. Consecratio autem Episcoporum fieri debet secundùm ius commune) in ipsorum Ecclesia Cathedrali, vel in Prouincia, ex *c. si Archiepiscopus de temp. ordin. Trid sess. 23. cap. 2.* scilicet ab eis, quibus Papa commiserit, vt in *Pontificali par. 1. tit 22. Quaranta ver. Archiep. num. 3.* quamuis hodie frequentius in Curia Romana fiat; ideò non debet hæc causa remorari iter ad residentiam.

V. Episcopi non residentes priuantur multis commodis, vt gratiæ alternatiuæ super prouisione beneficiorum, de qua re est *regula 9. Cancellariæ*. Item alijs facultatibus sæpè concessis à Concilio Tridentino, & alibi in iure, Episcopis residentibus.

Limita, quòd non priuatur dictis facultatibus, neque incurrit pœnas non residentis Episcopus, si residet propè Diœcesim in loco non distanti vltra vnum milliare, vnde nullum præiudicium officio, & animarum necessitatibus inferatur, quia parum distans moraliter est præsens, *l. pro locis, l. mediterraneæ, C. de ann. & trib. lib. 10. Gonzal gloss. 43. num. 10. & num. 43 vsque ad 83. Beija 4. par. casu 21. col. pen. & vlt. Bonacc. de resid. benefic. punc. 1. num. 2. & 4. Garzias par. 3. cap. 2. num. 179.* vbi refert declarationes Sacræ Congregationis, quæ licet de Parocho loquantur, multò tamen magis procedunt in Episcopo, cum ipsius seruitium non sit tam frequens, & immediatum.

Limita secundò, quòd illa pœna interdicti non est in hac conditione Papæ reseruata, quoad absolutionem: & quamuis Vrbanus quando in Consistorio promulgauit Cardinalibus eam Constitutionem, viua voce harum pœnarum absolutionem sibi, seu Papæ reseruauerit; tamen quia illud præceptum fuit speciale ab homine, non ligauit nisi Cardinales præsentes, & expirauit mortuo eodem Papa Vrbano, *Suarez de legib. lib. 1. cap. 10. num. 9.* vbi ait communem sententiam, & *Sanch opusc. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num 8. Salas de legib. disput. 1. sect. 7. num. 44. Vasch. de legib. dis. 152. cap. 3.*

Quamuis autem in Bulla 10. Pij IV. eadem pœna interdicti lata fuerit contra Episcopos, vt hic ab Vrbano, tamen neque ibi fuit absolutio reseruata, & ibi fuit lata per modum edicti contra eos, qui non reuerterentur ad residendum, non autem fuit hæc pœna pro futuro imposita, licèt aliæ pœnæ ibi fuerint etiam in futurum latæ per modum legis, quæ omnes sunt hic ab Vrbano innouatæ.

CAPVT II.

Residentiam non facientes Parochi, & alij, curam animarum habentes Episcopis inferiores.

I. Sac. *Trid. Concil. sess. 23. cap. 1. §. eadem*, pœnas ibi statutas, itemq; *sess. 6 c. 1. ref.* contra Episcopos non residentes, de quibus dixi supra *cap. praeceden.* extendit contra Curatos Episcopis inferiores, & ad omnes habentes beneficium Ecclesiasticum curam animarum habens. Concedit tamen illis, vt abesse possint ex causa ab Episcopo prius cognita, & approbata, relinquendo Vicarium idoneum ab Episcopo approbatum, cum debita mercedis assignatione. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant.

Ex his igitur primò apparet, quòd Parochus non residens sine licentia legitima, non facit fructus suos pro rata temporis, iuxta *Trident. in d. c. 1. sess. 23.* vt etiam ante sententiam teneatur restituere fabricæ, vel pauperibus loci, nulla compositione suffragante.

An autem excusetur ob modicitatem temporis absentiæ, vt si per tres, vel quatuor dies, vel saltem minus vna hebdomada, continuam vel interpolatè sumptam intra annum vnum. Respondent Doctores communiter excusari, vt *Garzias par. 3. cap. 2. nu. 23. & 24.* & in hoc non video difficultatem. Sed aliqui dicunt, non teneri restituere, nisi absit vltra bimestre sine licentia, quia bimestre reputant paruam materiam; & dicunt Concilium Tridentinum non requirere in Parochis licentiam Episcopi, nisi pro absentia vltra bimestre: ita *Bonacc. de obligat beneficia. disput 5. pun. 4. numer. 4. Naldus verbo. Resid. num. 5. Nauarr. cap. 25. num. 121.* tenet *Azor. lib. 7. cap. 4. q. 9. tom. 2. Beija 4. par. resp. 21.* Sed contrarium tenendum puto ex textu *d. c. 1. sess. 21. Trid.* vbi absolutè requiritur licentia etiam intra bimestre: ita *Sanchez de matr. lib. 3. disp. 31. nu. 11. Vgolin. Less. Possevin.* quos sequitur *Barbosa de potestat. Episc. alleg. 53. num. 96. Garzias num. 23.* & alij communiter. Verum est, quòd Parochus pro tempore absentiæ non tenetur absolutè omnes fructus restituere, sed potest aliquam partem sibi retinere ratione horarum canonicarum, & propter alia seruitia Ecclesiæ in absentia præstita, vt dixi de Episcopo *cap preced.*

Apparet secundò, quòd Episcopus potest etiam procedere contra Parochum ad priuationem quartæ

partis fructuum, quoties absentia ad sex menses peruenerit sine causa rationabili, iuxta *Trident. sess. 6. c. 1. Barbosa num. 104. Garzias, num. 32. ibi*. Et hæc pœna priuationis quartæ partis fructuum, intelligenda est, vt sit de fructibus, etiam futuris, quos reuersus suos facturus est, vel quos aliàs absens suos fecisset, & probatur ex dicendis *cap. seq.* aliàs enim hæc pœna esset elusoria, vt patet, & ita sentit *Sacra Congreg. apud Barbos. & Garz. ibi*. Vnde quamuis pœna priuationis quartarum à Tridentino inferatur ipso iure, seu ipso facto incurrenda, tamen non ligat ante sententiam, secùs quoad fructus pro rata absentiæ amissos. *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 5. num. 10.*

Limita hæc decreta contra Episcopos, & Parochos, & Curatos, vt non procedant contra Abbates, Priores, & alios habentes beneficia regularia; nam si absentes per alium sua munia absoluant, non tenentur fructus restituere, licet peccent non residendo, quia Trident. intelligitur de beneficijs sæcularibus. *Less. cap. 34. num. 161. Filiucc. tract. 41. cap. 6. num. 30. Bonacc. punct. 4. num. 14.*

Ex *c. extirpandæ, §. qui verò, de preben.* Parochus non residens incurrit ipso facto pœnam priuationis Parochiæ, vt liberè alij conferri possit. Sed an requiratur, vt præcedat monitio, multi affirmant, multi negant apud *Garziam par. 3. cap. 2. num. 135. & 136.* Sed hodie ex Concilio Trident. *sess. 23. cap. 1.* non incurrunt Parochi dictam pœnam priuationis beneficij ipso iure, sed per sententiam præcedente citatione, & monitione, & coercitione per censuras, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, & alia iuris remedia; & ita notat *Garzias num. 139.*

Vt autem Episcopus possit procedere ad priuationis sententiam, vt supra, requiritur vna citatio personalis, vel tres in Ecclesia, & à die vltimæ citationis expectari debet sex menses, iuxta *c. ex tua,* & ibi *Abb. n. 10. de Cler. non resid. Rot. decis. 137. num. 1. p. 1. nouiss.* & requiritur vt citatio fiat præcisè ad sententiam per *gl.* communiter receptam in *c. cum contumacia, verbo, respondeat de hæret. in 6. Rot. ibi num. 2.* & requiritur, vt in termino peremptorio ab accusatore, seu actore fiat instantia, seu reproductio, & accusatio contumaciæ, aliàs circumductum censetur edictum, idest instantia citationis, *per tit. l. & post edictum §. quod si is, ff. de iudic. Afflict. dec. 366. num. 14. Rot. d. dec. 137. nu. 1.* in qua etiam nota, quod Vicarius generalis non potest ferre talem sententiam priuationis beneficij, sine speciali mandato per *cap. 2. de off. Vic. in 6.*

Parochiale, seu Curatum beneficium obtinens in Curia Romana cum iuramento se transferendi ad residentiam intra certum tempus, & ibi personaliter deseruiendi, si non obseruet, sed beneficium dimittat ad fauorem alterius, varias pœnas incurrit, vt dixi *verbo, Resignatio, cap. 1.*

Ob quas autem causas possit Episcopus dare licentiam non residendi, etiam ad longum tempus, vide *Bonaccin. tract. de resid. pun. 5. à num. 2.* vbi nota, quod in talibus casibus, debet à Parocho, vel ab Episcopo prouideri de Vicario idoneo, cum iusto stipendio, vt *Trident. sess. 7. cap. 5. & 7.* Et hic etiam nota differentiam, quod quamuis Canonici etiam vltra tres menses possint abesse manentes in seruitio sui Episcopi, & fructus præbendæ non amittunt; vt *Bonaccin. de hor. Can. dis. 2. q. 5. pun. 3. §. 2. numer. 4.* Tamen secus est in Parochis, neque enim possunt excusari si absint vltra duos menses, etiam si inseruiant Episcopo Ecclesias visitanti; vt declarauit *Sacra Congregatio apud Bonacc. tract. de resi. pun. 5. num. 24.*

CAPVT III.

Residentiam Canonici, vel præbendati non facientes in loco Ecclesiæ, vel Choro non interuenientes.

I. EX *cap. vn. de Clericis non resid. in 6.* distributiones quotidianas suas non faciunt Canonici, & alij Beneficiati, seu Clerici Cathedralium, & aliarum Collegiatarum Ecclesiarum, si diuinis officijs non intersint, etiamsi resideant in Ciuitate, seu loco Ecclesiæ, non obstante consuetudine contraria, ita vt qui aliquid ex dictis distributionibus aliter perceperit, dominium eius non acquirat, sed ad eius restitutionem teneatur, exceptis tamen illis, quos infirmitas seu iusta rationabilis corporalis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusaret.

II. Canonici, & Beneficiati supradicti, si non resideant in loco, seu Ciuitate, non solum amittunt distributiones, sed etiam omnes fructus præbendæ: si autem resideant, sed non intersint choro, amittunt distributiones, sed non fructus præbendæ, per *c. cum omnes, 6. de constit. ibi gloss. verbo, consuetudinem, c. 3. & 4. & c. ad audientiam de Cler. non residen. Garzias p. 3. c. 2. num. 360. Seraphin. decis. 1131. num. 1.* Excipe, nisi sit consuetudo in contrarium, vt fructus præbendæ percipiantur in absentia, vt *d. c. cùm omnes, & gloss. in d. cap. ad audientiam, verbo, Constitutio*. Excipe etiam si absit ex causa rationabili, vt ob seruitium Ecclesiæ, vt infra dicetur, ex *c. cùm non deceat, de elect. in 6.* vel causa studiorum, *c. fin. de magistris*.

III. In *cap. cùm non deceat, de elect. in 6.* absens à residentiæ loco pro Ecclesiæ vtilitate, vel alia iusta causa, percipit fructus omnes beneficij, seu præbendæ, exceptis tamen distributionibus quotidianis, vt ibi, & *gloss. in d. cap. vn. de Cler. non resid. verbo vtilitas, Garzias par. 3. cap. 2. num. 361.* & idem est de omni priuilegio concesso à Papa, siue vt ab homine, siue vt à iure percipiendi fructus in absentia, *Gonzalez in proœm. §. 7. num. 206.*

IV. *Triden. sess. 24. cap. 12. vers. præterea obtinentibus,* statuit vt obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab iisdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis tamen Constitutionibus Ecclesiarum, quæ longius seruitij tempus requirunt; alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ suos fecit. Quòd si iterum eadem vsus fuerit negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ eo anno lucratus fuerit; crescente verò contumacia, contra eos, iuxta sacros Canones

nones procedatur, id est ad priuationem beneficij, vt notat *Garzias, cap.2. num* 140. Et Sacra Congregatio declarauit ad absentiam licitam trium mensium, non esse necessariam licentiam, vel causæ allegationem, vt apud *Barbos. ad d. cap.12 nu. 65.* Sed vltra tres menses requiritur licentia Episcopi cum causa legitima, *Rota recent.608.num.*1. neque sufficit licentia Vicesgerentis, *Rot. numer.*5. *ibi*, & eadem habet *Rota nouiss. dec.689. num.*1.*& 7.* Et aduerte, quod licet ista pœna priuationis fructuum non sit latæ sententiæ, vt ipso facto amittantur, tamen habet rationem latæ sententiæ, quatenus non requiritur ad hanc priuationem fructuum monitio, sed sufficit citatio ad dicendam causam, quare non debeat priuari; vt *Garzias numer.* 145. cum sacra Congregatione.

Aduerte etiam, quòd licet per illam derogationem consuetudinũ generalem non contineatur regulariter consuetudo immemorabilis, tamen fallit in casu nostro, vt declarauit Sacra Congregatio, & Gregorius XIII. apud *Barbosam in d. cap.* 12. *numer.* 60. *& sequentibus.*

Item nota, quod hodie *per Triden. Decretum d. c.*12. Canonici non amittunt non residendo fructus præbendæ omnes, ipso iure, seu ipso facto, sicut olim per *c. vn de Cler. non resid.* sed requiritur citatio, etiam vt prima vice tantum dimidia parte priuetur, vt notat *Garz. p.3 cap.2. nu.*140. & idem dicendum de alijs beneficiatis obligatis ad residentiam, *Garz. num.* 141. scilicet etiamsi sint beneficia simplicia.

V. Ex eodem Trident. cit. c.12. statutum est, vt distributiones illi tantum, qui statis horis interfuerunt, percipiant; reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant, iuxta *c. vn. de Cler. non resid. in 6.* supra relatum: quod Sancta Synodus innouauit, non obstantibus quibuscunque statutis, aut consuetudinibus.

Ex dictis concludunt Doctores magis communiter, quòd de iure communi absens à loco residentiæ, etiam si interesse aliàs non possit Choro, impeditus ob infirmitatem, vel corporis necessitatem, vel Ecclesiæ vtilitatem, percipit quidem fructus præbendæ, sed non distributiones quotidianas, nisi adsit talis illius Ecclesiæ consuetudo: si autem sit præsens in loco residentiæ, sed non intersit Choro, ob dictas causas rationabiles impeditus, consequi debet etiam distributiones de iure communi: ita ex *d. cap. vn. de Cleric. non resid. in 6. & c. cùm non deceat, de elect. in 6.* tenet *gloss. & Doctores in d. cap. vn. Layman. lib.4. tract. de benefic. cap.7. nu.3. Sanch. in opusc. lib.2. cap.2 dub.92. & 93. Gutier. can. qq. lib.1. num.*139. & 145. Excipitur tamen casus absentiæ propter impedimentum proueniens ex facto Capituli iniusto, vt ob litem, quia tunc percipit distributiones, si tamen sit præsens in loco, vel saltem per eum non stet, *vt Buratt. decis.694. numer.5. & Seraph. decis. 1239 num.*4.

Quamuis autem Tridentinum tres menses vacationis indulgeat, tamen non debent omnes eodem tempore vacare ne Ecclesia debitis defraudetur obsequijs, sed minor pars arbitrio Episcopi, vt *Barbos. ad Triden. d.c.12. num.65.* & Sacra Congregatio in vna Auximana respondit duas partes ex tribus remanere debere, & omnes etiam in festis solemnioribus: alibi Sacra Congregatio declarauit quartam partem tantum posse vacare simul apud *Barbosam ibi.*

Tempore autem huius vacationis non possunt frui distributionibus omninò distinctis à præbenda, idest antiquis non detractis à præbenda, ita Sacra Congregatio apud *Barbos. num.* 61.

Tempus hoc vacationis potest accipi siue continuè, siuè interpolatè, *Garz. p.3. c.2. num.* 306. *Barbos. de pot. Ep. alleg.53. num.* 10.

Quòd autem in *d.c. Triden.* dicitur remissionem non suffragari, limita, quia si Canonicus restituerit iniustè perceptas distributiones, possent ij, quibus accreuerant, eas eisdem postea restituere, & donare, *Sanch. dub.*108. *&* 109. cum alijs.

CAPVT IV.

Residere, vel interesse Choro Coadiutor, aut Coadiutus omittens.

I. Coadiutor datus in beneficio obligationem residentiæ, vel seruitij Chori annexam habente, tenetur residere, & inseruire per se ipsum, ne Ecclesia defraudetur obsequijs, neque hodie admittitur Coadiutor sine obligatione inseruiendi, quia hæc esset species expectatiuæ prohibitæ à Tridentino Concilio, vt *Rota nouiss. par.1. dec.392. & Rota recent tom.* 1. *dec.*276. *num.* 1. *& seq.* Vnde si Choro non intersit, amittit distributiones, & si non resideat, amittit fructus etiam præbendæ, & ipse tenetur à iure ad id, quod interest, quatenus propter hoc non poterit percipere fructus præbendæ, neque distributiones, *Rota ibi, num.*4. Imò procedi contra eum poterit ad priuationem Coadiutoriæ, seruato iuris ordine, de quo in *c. ex iure, de Cler. non resid. Rota ibi.* Non tamen tenetur Coadiutor extra Chorum horas recitare præcisè ratione Coadiutoriæ, quia non est propriè Beneficiatus, sed ratione sacri ordinis, *Sanchez lib.* 2. *in opusc. cap.* 2. *dub.* 64. *num.*3. *& Rot.* 1. *recent. dec.*456. *per tot.*

II. Coadiutus etiam Coadiutore inseruiente, tenetur residere in loco, licet nõ teneatur interesse choro, vt colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis, relata à *Gonzal. gl.*1. §.9. *num.*30. *Castropal. tom.*2. *tract.*13. *disp.*1. *punc.*9. *in fin.* quia etiam is, qui ob senium, vel morbum excusatur à præsentia Choro, vt percipiat distributiones, tamen tenetur residere in loco, aliàs neque distributiones, neque fructus præbendæ percipere potest, vt dixi *cap. praeced.* quia sunt obligationes distinctæ.

Limita nisi Coadiutor daretur ob causam talem, quæ exigeret absentiam etiam à loco. Vide *Barbos. in c. vn. num.*14 *de Cler. non resid. in* 6. *& gl. in eod. cap. vn. verb. absfuerint.*

CAP.

CAPVT V.

Residentiam non facientes Clerici, tempore ordinationis alicui Ecclesiæ ab Episcopo adscripti.

EX Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. nullus debet ordinari, nisi iudicio Episcopi sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs, & nisi adscribatur illi Ecclesiæ, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus: Quòd si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur, id est suspendatur: si autem nulli Ecclesiæ sit adscriptus, non potest Episcopus prohibere ne discedat, vt declarauit sacra Congregat. *ad dict. cap.* 16. *Trident. Barbos. ibi num.* 2. Itaque ordinatus semel, vel tonsura initiatus, alicui Ecclesiæ adscriptus à proprio Episcopo, non potest inde discedere sine licentia Episcopi sui, neque alius Episcopus potest eum recipere, vt Sacra Congregatio declarauit *sup. d. cap.* 16. neque potest ordinari ab alio Episcopo, siue ratione domicilij nouiter acquisiti, siue iure collationis beneficij, vel iure triennalis familiaritatis Aliàs incurrit ordinatus suspensionem duraturam ad arbitrium sui Ordinarii, & ordinans incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum, ex Triden. *sess.* 23. *cap.* 8. *refor.* De pœnis autem Clericorum vagantium, vide *Menoch. de arbitr. casu.* 531.

CAPVT VI.

Residentiam Cardinales apud Sedem Apostolicam, vel in suis titulis non facientes.

EX Bulla 7. Leonis X incip. *Superne* §. 28. Cardinales omnes in Romana Curia residere tenentur, & si absentes creati fuerint, eò se conferre tenentur à die promulgationis huius bullæ in Italia intra sex menses; extra Italiam, intra annum. Alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorum emolumenta amittant; omnibusque priuilegijs generaliter, vel specialiter Cardinalibus concessis, quandiù absuerint, omnino careant. Exceptis ijs qui excusantur aliqua iusta causa impediente, vt ratione sibi commissi officij à Sede Apostolica, vel iusto metu, vel ægrotatione.

Illa prima pœna priuationis fructuum est sententiæ ferendæ, propter *verb. amittant*, vt ait *Tiraquell. in l. si vnquam. verbo reuertatur. num* 152. *&* 153. cum magis communi. Posterior autem pœna, scilicet amissionis priuilegiorum est latæ sententię, propter verbum careant, vt *Tiraquell. ibi num.* 161. presertim propter particulam *omnino*, vt *Tiraquell. ibi num.* 76. & probat in terminis, *Caputaquen. verb. indult. dec.* 86. *p.* 2. *ex decreto consistoriali Pauli III.*

II. *Ex c.* 2. *de cler. non resid. & ibi Canonist.* Cardinales tenentur in suis titulis residere, alias Papa contra eos potest procedere ad depositionem, monitione canonica præmissa; est communis sententia *apud Paris. lib.* 1. *de resign. q.* 10. *n.* 23.

Limita, quod hoc vt teneantur in suis titulis residere, hodie non est in vsu.

Limita secundo, quod Cardinalis censeatur in Curia residere, si amaneat intra 40. milliaria, vt decisum ait *Cherubin. super bulla* 5. *Pauli quarti, incip. cum venerabiles, Schol.* 2.

Limita tertiò, quòd hodie illa pœna depositionis non irrogatur, nisi ob magnum contemptum, vt *Paris. ibi num.* 28.

Limita quarto, vt non procedat in Cardinalibus residentibus in suis Episcopatibus, vt notat *Barbosa in d. cap.* 2. *de cler. non resid. ex Concil. Triden.* & hodie est certissimum *ex Bulla Vrbani VIII. de qua Sup. capit.* 1.

Limita quinto, quòd hodie Cardinales creati absentes, tenentur intra annum ad Romanam Curiam accedere, & Limina SS. Apostolorum visitare, *ex Bulla Sixti V.* 50. §. 19. *incip. postquam*, sub pœna priuationis Cardinalatus ipso facto, vt *ibi.*

CAPVT I.

Resignantes, seu dimittentes beneficia curata ad fauorem alterius, contra iuramentum in Curia Romana præstitum de residendo, & per se deseruiendo.

I. EX Bulla Pij IV. 87. in Bullario Laertij, incipit *Inter multiplices.* Quicunque beneficium Parochiale, etiam titulo Vicariæ perpetuæ, aliudue Curatum vacans per obitum à Sede Apostolica obtinuerit, scilicet præuio examine, ac Diœcesani, & testium fide de idoneitate, & cæteris iure requisitis, & præstito iuramento iuxta stilum Curiæ & Constitutiones Apostolicas, & etiam fideiussione se infra certum, & tunc expressum tempus ad locum beneficij conferendi, & ibi per seipsum curam exercendo residendi, si huiusmodi promissionum implemento non pręstito, in alterius fauorem, etiam intrusi, vel possessoris, vel occasione litis motæ, aut aliàs resignauerit, cesserit, vel dimiserit beneficium prædictum; ipse, & ij, in quorum fauorem ea egerit, & ij, qui ad ea consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint, omnes, si tamen sint Episcopis inferiores, incurrunt ipso facto pœnam excommunicationis Papæ reseruatæ, & priuationem illius, & aliorum beneficiorum per eos obtentorum, & inhabilitatem ad ipsa in posterum obtinenda, quæ ipso facto vacare censentur, & dispositioni Sedis Apostolicæ reseruata esse; quæ consanguineis, & affinibus, & confidentibus eorum, qui eis priuati fuere, conferri non poterunt. Vide de hac Constitutione *Sayr. lib.* 3. *de censur. cap.* 31. *num* 5. *Filiucc. tract.* 15. *num.* 167. *Barbos. allegat.* 50. *num.* 132. *Garziam par.* 11. *capit.* 3. *num.* 44. 191. *& par.* 8. *cap.* 2. *num.* 35. *Paris. de resign. lib.* 3. *q.* 2. *num.* 21.

Inde fit, vt hodie ex ordinatione Greg. XIV. non admittantur in Curia Romana resignationes Parochialium, & aliorum beneficiorum residentiam exigentium, nisi expressum fuerit in supplicatione, per quantum tempus illud beneficium resignans possede-

rit: & non solet admitti, nisi resignans possederit per quinque annos,vel circa,id est,plus,vel minus sex mensibus,vt *Paris.& Garz.n.44.cit.*

CAPVT II.

Resignationem admittentes contra formam Bullæ Pij V.

EX Bulla Pij V. 58. incip. *Quanta*,prohibitum est Episcopis, seu Ordinarijs, Patronis, & alijs ius habentibus, admittere resignationes beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum,nisi eorum tantum,qui aliquam ex his iustis causis habeant resignandi, scilicet si senio confecti; valetudinarij,corpore impediti,vel vitiati,crimini obnoxij, censuris ligati. Item qui aliud beneficium obtinuerunt, Religionem ingressuri, matrimonium contracturi, si statim id reipsa exequantur. Item habentes aliquam ex causis contentis in *cap. nisi de renun.*iuxta versus,*Debilis,ignarus,malè conscius,irregularis,quem mala plebs odit,dans scandala ,cedere possit* Item qui ob capitales inimicitias residere non possunt. Quod si tamen quis sit in sacris constitutus,non possit etiam ex supradictis causis resignare, nisi Religionem ingressurus, vel nisi aliundè habeat congruam vitę sustentationem.Senio autem confectum hic intelligas septuagenarium (nisi aliàs sit debilis ob infirmitatem) *Zenzelin. & Gemin. in cap.vn.de Cleric. ægrot. in 6. & ibi Ioan. Andr. verb. senio. Felin.in capit. quoniam num.4. vers. ad tertiam, vt lit. non cont. & facit l. 3. ff. de iur.immunit.*

Præterea statuit, vt prædicti simplices solum resignationes admittant;& ideo prohibuit,ne præfati resignationẽ admittentes designent antecedenter successorem ad suggestionem resignantium, neque inter eos promissio, vel intentio de eo intercedat. Item prohibuit,ne ipsi collatores resignationem, vt supra admittentes, audeant ea, beneficia, vel officia conferre proprijs, vel eorundem resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, sed quoad hanc vltimam prohibitionem,DD. Hispani dicunt eam in Hispania non seruari, sed ab ea fuisse supplicatum, & sic suspensam executionem, ita *Garz. par. 11. capit.3 num 270. Barbos. alleg. 69. num,84. Castropalao tom. 2.tract. 13. dis. 6. pun 1. num7.* An autem possit ordinarius collator eidem renuncianti denuo, idem beneficium conferre,Respondeo,non posse,nisi ex noua causa,non præuisa; & cessante causa ob quam facta est renunciatio. *Paris de resign. lib.1.q 13. a num. 43. gloss.communiter approbata in cap. ad nostram il 2. ver. probarent de iureiur. Barbos.& alij Canonistæ in c.2. de renunc.* Alias præsumeretur confidentia, vt dixi verb. Simonia *cap. 3. numer.2.*

Quod si contra prædictam formam fuerit aliquid attentatum, id totum decernit irritum: Et contra facientes incurrunt pœnam suspensionis à collatione, confirmatione, institutione, prout cuique competat, in qua delinquerint, donec à Papa absolutionem meruerint obtinere: & recipientes talia officia, seu beneficia sibi collata, eisdem pœnis voluit subiacere. Violare autem talem suspensionem audentes, scilicet beneficia, seu officia conferendo, præsentando, &c. singulares quidem personę excommunicationem,Vniuersitates autem, vt Capitula, & Conuentus,suspensionem à diuinis ipso facto incurrunt: & absolutio earum censurarum Papæ reseruatur.

Amplia, vt resignatio contra formam præfatam sit nulla, etiamsi ex ignorantia, & bona fide sit admissa; quia decretum irritans ligat ignorantes. *Azor. par. 2. lib.7. cap. 19. quæst. 5. §. quærat, Parisius de resign. lib. 5 quæst. 6. numer. 220. & numer. 230.* vbi testatur de communi.

Amplia secundo, quòd etiam recipiens tale beneficium contra formam, seu prohibitionem præfatam, incurrat suspensionis censuram, vt patet ex ea Bulla.

Amplia tertio,quod ita suspensio habet effectũ suum, etiam si non fuerit declarata, ita vt collatio beneficij facta à tali suspenso sit ipso iure nulla & irrita, quia hæc suspensio est censura, ideo non indiget sententia declaratoria, & quia ita statuit Pius V. in *dict. constit.* ita *Rota recen. par. 2. decis. 17. num. 4.* Est tamen verum; quod si ignorabatur collatorem tale delictum commisisse, & communi errore reputabatur habens liberam potestatem conferendi, collatio esset valida, per *l. Barbarius ff. de off. Præto.* dummodo iste prouisus esset solus,secus si concurrat cum alio prouiso re integra ab habente potestatem conferendi veram & non solum putatiuam,v. gr. à Papa, *Rot. ibi num. 6. Lapus alleg. 89. num. 15. Boer. decis. 150 num. 13.* Quando autem dicatur res non integra, vide *Boer. ibi,* vbi docet quod si prouisus ab habente titulum putatiuum adipiscatur possessionem, intra annum nihilominus dicetur res non integra.

Amplia quarto, quod etiam si post aliquod tempus à die commissi criminis talis suspensus conferat,non potest prouisus dicere, præsumi, Episcopum fuisse absolutum medio tempore, quia hoc non præsumitur nisi probetur, *Rota dic.decis. 17.num.5.*

Limitant aliqui suspensionis pœnam latam contra prouisos de talibus beneficijs, seu officijs, vt illa sit non à collatione, seu præsentatione, quia non quadat; sed à beneficijs,& administratione, ita vt non possint se illi ingerere, sed abstinere debeant ab omni iure, & officio, ratione alicuius beneficij, seu officij competente. *Azor. par. 2. lib.7. cap.19.q.5.§. quæres,Paris. lib. 5. q.6,num. 198.* Vnde etiam inferunt, quod isti prouisi suspensionem violantes se ingerendo non incurrunt excommunicationem, de qua supra, sed eam incurrunt soli conferentes, præsentantes, &c. ita *Azor. loco cit.* Sed contra alij putant, quod illa particula *eisdem pœnis* latius pateat, nempe vt sit suspensio à beneficijs quibuscunque, antea scilicet obtentis,vt supra, & à collatione, præsentatione, electione, &c. ratione suorum beneficiorum sibi competente: ita *Sanchez opuscul. lib.2. capit. 3. dub.36. num.18. & 21. in fin.*

Limitant secundò nonnulli pœnas præfatas hoc modo,quòd irritatio actorum sit apposita,quacunque ratione resignatio admittatur, vel beneficium, seu officium conferatur contra formam prefatam,saltem in aliqua eius parte;sed quod penæ suspensionis, & excommunicationis non incurrantur, neque impositę sint,nisi quãdo beneficia,seu officia resignata legitimè,conferen-

rentur, seu tribuerentur consanguineis, affinibus, aut familiaribus supradictis, quia illæ pœnæ videntur adiectæ ad vltimum §. incip. *Cæterum præcipimus*: & ita tenent *Paris. lib.* 5. *quæst.* 6. *numer.* 223. *&* 225. *Azor.* §. *quærat*, *Genuens. in praxi cap.* 53. *numer.* 4. *&* 5. *Vgolin. de potestat. Episc. cap* 50. §. 18. *num.* 6. *Barbos. alleg.* 69. *nu.* 46. *Castropalao tom.* 2. *de relig. tract.* 13. *disp.* 6. *punct.* 1. *numer.* 7. *in fin. Prosper August. ad Quarantam, verbo, benef. resignatio in fin.* & facit illa particula, *vt in quo deliquerint puniantur*. Punitur ergo collator suspensione à collatione, quia deliquit conferendo personis prohibitis; nam admittendo resignationem sine causa, non benè punitur suspensione à collatione, cùm in ea non deliquerit. Sed alij dicunt, pœnas istas appositas esse transgressoribus illius formæ in quauis eius parte, siue admittendo resignationem, siue conferendo, vt *Suar. de censur. dispu.* 22. *sect.* 6. *num.* 21. *Filliucc. tract.* 15. *numer.* 201. *Bonacc. de censur. partic. disp.* 2. *q.* 7. *punct.* 4. & idem tenet *Garzias par.* 11. *cap.* 3. *num.* 208. *Sanchez loco cit. num.* 21. Sed prima sententia est magis communis, & mihi verior videtur.

Limita tertiò, vt non incurrat censuras præfatas, qui contrafecit ex ignorantia inculpata, vt *Nauarr. cons.* 9. *de renunc. num.* 2. qui ait, hoc posse habere locum tantum pro foro conscientiæ; imò etiam pro foro externo; vt si Episcopus conferat beneficium consanguineo resignantis, ignorans eum consanguineum, non incurrit suspensionem, nec priuatur iure illud alteri idoneo conferendi. *Buratt. decis.* 162 *num* 6. *Rot. decis.* 467. *num.* 3. *&* 4. *par.* 1. *nouiss.* vbi ait actorem probare teneri, quòd collator sciuerit illum esse consanguineum resignantis.

Limita quartò ex eadem *decis.* 467. *num. vlt.* quod si resignatio fuit nulla ex alia causa, tunc non intrant pœnæ huius constitutionis, v.gr. si resignatio fuit ad fauorem, sed conditionalis, & conditio defecit, poterit enim collator conferre, si illud beneficium vacet per obitum dicti resignantis, ita *Rota ibi*.

Limitant quintò, quòd non intelligitur prohibita suggestio simplex, seu expressio desiderii resignantis de persona prouidenda, si hæc suggestio fiat post resignationem; ita *Sanchez lib.* 2 *opusc. cap.* 3. *dub.* 36. *numer.* 23. *Nauar. cap.* 23. *num.* 109. *Garz. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 209. *Quaranta verbo*, *Beneficij resignatio, versic. pro complemento, Redoan. de simon. par.* 1. *cap.* 25. *Suarez tom.* 1. *de Relig. tract. vlt. c.* 35. *num.* 18. quia hæc expressio non afficit resignationem iam factam, dummodò non intendatur persona prohibitá, id est, consanguineus, vel affinis, vel familiaris: ita citati Authores.

Imò aliqui addunt, neque esse contra Bullam istam, si ante resignationem resignaturus exprimat, suam intentionem, seu personam admissuro resignationem, si exprimatur per modum liberæ submissionis: quia Bulla prohibens talis intentionis expressionem verbo, vel nutu, intelligenda videtur de signo significante pactum, seu conditionem, vel modum annexum resignationi, vnde restringatur prouisio ad talem personam: ita tenet *Sanchez loc. citat. Paris. de resign. lib.* 14. *quæst.* 6. *numer.* 7. *Prosper August. ad Quarantam loc. cit. in fin.* Sed contrariam sententiam alij tenent, scilicet prohiberi etiam intentionis expressionem cum libera submissione ante completam resignationem: ita *Garzias loco citato num.* 202. *Vgolin par.* 1. *de simon. cap.* 28. §. 2. *in fin. Bonacc. de simon. quæst* 4. §. 14. *num.* 5. *Suarez loco cit. cap.* 35. *num.* 18. & hæc tutior tenenda, vt patebit ex ijs, quæ statim dicam *hic num.* 2.

Limita sextò, vt hæc Constitutio non contineat permutationem, *Cherubin. schol.* 1 *super hac Bulla*.

II. Adde, quòd secundùm aliquos Doctores resignans, & admittens resignationem intentione expressa, etiam cum libera submissione, vt conferatur certæ personæ, incurrunt pœnas simoniæ confidentialis (imò & beneficialis ordinariæ secuto effectu) vt *Abb. & alij apud Suar. loco cit. & Redoa. & alij apud Bonac. numer.* 6. Sed contraria est verior, quòd nisi intercedat pactum, seu conuentio, seu obligatio tacita, vel expressa de conferendo tali personæ, non intrat simoniæ vitium; sed solùm obstat Bulla Pij V. de qua supra: tenet *Bonac. ibi cum Couarr. Suarez*, *& Filiuccio*, & est communis sententia, vt patet ex Doctoribus plurimis, quos allegat, & sequitur *Garzias par.* 11. *cap.* 5. *num.* 166. *& num.* 182. *cum seqq.* Aduerte autem, quòd facta resignatione libera in manibus Ordinarij collatoris, si moriatur resignans intra viginti dies, beneficium dicetur vacare per obitum, & non per resignationem, vt *Burat. decis.* 162. *num.* 1. vnde non intrat tunc forma huius Bullæ.

Aduerte etiam, quod multò magis esset nulla institutio, vel collatio, si ante resignationem beneficij iurispatronatus Patronus nominaret, seu mandatum faceret ad nominandam certam personam, antequam beneficiatus liberè renunciasset in manibus Ordinarij, nam talis nominatio, seu mandatum est tacita vacaturi beneficij promissio, quæ est irrita ipso iure, *c. nulla, il* 2. *& c. cùm dilecta de concess. præben. Garz. par.* 10. *cap.* 1. *num.* 22. *Castopal. tom.* 2. *tract.* 13 *disp* 3. *pun.* 5. *num* 4. *in fin.* & quia in tali casu est aperta designatio personæ, cui conferendum, seu qui instituendus sit in eo beneficio, quæ sunt contra bullam præfatam Pij V.

Sed quæres an possit Episcopus denuò conferre illud beneficium resignanti. Respondeo posse, dummodò sit capax, & habilis ad illud officium, quod beneficium exigit, *Paris. lib.* 1. *de resign. q.* 13. *num.* 44. *Butr. in cap.* 2. *de renun. num.* 4. *Abb. num* 1. *Barbos. num.* 2. excepto casu cõfidentiæ præsumptæ in Bulla Pij V. incip. *Intolerabilis*, §. *postremò si quis*. Quæres etiam an ad resignandum beneficium iuris patronatus requiratur consensus Patroni. Respondeo regulariter loquendo requiri, *Paris. lib.* 2. *q.* 4. *à num.* 4.

CAPVT III.

Resignationem beneficij fieri procurantes per iniustam carcerationem beneficiati.

EX *Clemen. multorum*, *de pœnis*, si obtinens temporale dominium virum Ecclesiasticum capiat, captumque donec suum resignet beneficium, detineat; tam hoc faciens, quàm fieri procurans, incurrit in excommunicationem *can. si quis suadente* 17. *qu.* 4. *& c. nuper, de sentent. excomm.* Sed etiam ipse procurans, si sit persona Ecclesiastica, Prælatus quidem incurrit suspen-

spensionem triennio à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ; Inferior autem eo ipso est priuatus beneficijs iam obtentis; & resignatio taliter extorta, etiamsi à Prælato proprio admissa fuerit, nullius est momenti, hoc est ipso iure nulla; & locorum Ordinarij, vbi constiterit eis de tali excessu, debent dictas sententias incursas declarare, & exequi.

Nota primò, quòd hæc procedunt, quando capitur, seu incarceratur Clericus per laicam potestatem, secus si per Ecclesiasticam, vt notat *gloss. ibi, verbo, sæculari, Vitalin. num. 26. 29.* nam quoties carceratio est iniusta facta ab Ecclesiastico, solummodò incurreret carcerans excommunicationem *can. si quis suadente*. Item intelligitur de carceratione facta vi publicæ potestatis, non autem si fiat priuata audacia, vt *Vitalin. ibidem num. 29.*

Nota secundò, quòd resignatio beneficij extorta per metum etiam cadentem in constantem virum, est valida ipso iure, sed est meritò rescindenda, vt de magis communi, & veriori testatur *Paris. de resign. lib. 13. q. 2. num. 8.* Fallit in casu huius Clementinæ, quando fuit aliquis captus à domino temporali, & detentus, donec beneficium resignaret, vt communem ait *Parisius ibi, num. 18. cum gloss. & Bonif. in d. Clem.* Sed an requiratur ad hanc irritationem actus, vt carceratio sit procurata à persona non Ecclesiastica, dubitat *Vitalin. ibi num. 293.* Sed contra verius videtur, & communiter tentum, quòd sufficiat prædicta coactio à laica potestate: ita *Hostien. in c. ad aures. in princ. de his, quæ vi. Ruin. consil. 122. num. 14. vol. 4. Paris. loco cit. num. 18. & Rota decis. 374. num. 2. in nouissimis.*

Nota tertiò, quòd ad incurrendam excommunicationem, vt supra, sufficit captura attentata per manus iniectionem: sed ad hoc vt renunciatio sit nulla, vtque procurantes incurrant alias pœnas supradictas, requiritur actus consummatus, scilicet captio, detentio, & ob detentionem facta resignatio. *Vitalinus ibidem num. 26. Cardin. num. 13. Ancharan. num. 5. Bernard. Diaz in praxi cap. 107. Suarez de censur. disp. 31. sect. 5. num. 21. Filiucc. tract. 17. num. 155.*

Nota quartò, quòd aliqui dicunt, pœnam istam suspensionis latam contra Prælatos non procedere contra Episcopos, per *cap. quia periculosum, de sent. excomm. in 6.* ita *Vitalin. in d. Clem. num. 15.* Sed contra tenent alij communiter, quia nomen Prælati principaliter conuenit Episcopis: ita *Suar. loco cit. num. 17. Alter. tract. de suspens. disp. 16. c. 3. Filiuc. num. 154.*

CAPVT IV.

Resignationes, & super eis prouisiones Sedis Apostolicæ, vel Ordinariorum non publicantes.

Ex Bulla Greg. XIII. 85. incip. *Humano*, statutum est, vt beneficiorum resignationes, & cessiones beneficiorum, seu iurium eorundem, etiam causa permutationis factæ in manibus Papæ, & super eis prouisiones, vel mandata de prouidendo, publicari debeant cum literis Apostolicis desuper confectis, intra sex menses, si beneficium sit intra Montes; vltra Montes autem intra nouem menses, à data concessionis gratiæ, non autem à die præstiti super ea consensus numerandos; vtque publicatio ista fieri debeat in Cathedrali Ecclesia, & in Ecclesia beneficij, vel Ecclesijs illius, si plures habeat principales; si autem Ecclesia est ruralis, fiat in Parochiali, & si locus periculosus sit, id est non tutus ad eum accessus, fiat in proxima Parochiali: fierique debet publicatio, dum frequens populus ad Missarum solemnia accedit, palam exhibendo literas originales, earumue transumptum authenticum: vtque clara, & intelligibili voce pronuncietur qualitas beneficij, nomen, & cognomen resignantis, & resignatarij: & de his actis exemplum affixum Ecclesiæ relinquatur.

Ante hanc publicationem resignatarius, seu cessionarius possessionem apprehendere non possit vigore literarum Apostolicarum; sed facta publicatione petere debet ab exequutore earum literarum Apostolicarum, præsentatis eisdem literis cum testimonio, seu instrumento publicationis factæ, se in possessionem immitti.

Si quid autem prædictorum omnium omissum fuerit, dictis terminis elapsis, gratiæ, & dispositiones dictorum beneficiorum, seu iurium, cum omnibus inde sequutis nullæ sunt, & irritæ ipso facto, & beneficia ista intelliguntur vacare in Curia à die resignationis, seu cessionis; neque possunt resignatarij ea beneficia retinere, neque per nouam prouisionem obtinere, sed sunt ad ea inhabiles, & incapaces; sed neque resignantes possunt ea retinere prætextu nullæ resignationis, nec eis suffragatur regula de annali, vel triennali.

Item talia beneficia non poterunt ab alijs impetrari certo modo, sed eius modus vacationis est specialiter exprimendus nominatis resignantibus, & resignatarijs. Reseruationes tamen pensionum, seu fructuum factæ super his remanent validæ, dummodò resignantes, in quorum fauorem reseruationes sunt factæ, possessionem eorundem beneficiorum dimiserint. Quod si resignationes fiant in manibus Ordinariorum, aut aliorum inferiorum Papæ, etiam causa permutationis, ordinarij collatores debent admittere, vel reijcere resignationem intra mensem; At prouisus debet publicare prouisionem, & possessionem capere in forma prædicta, intra tres menses à die sibi factæ prouisionis, alioquin illis elapsis nulla est eius prouisio, & beneficium vacare censetur eo ipso. Ordinarij autem, & alij præmissa non perficientes, sunt priuati ea vice potestate disponendi de dictis beneficijs, quæ potestas eo ipso deuoluitur ad Sedem Apostolicam, à qua huiusmodi beneficia concedenda erunt modis, seu conditionibus supradictis.

Nota hic, quòd hæc Constitutio procedit non solùm in resignatione ad fauorem, sed etiam in absoluta, & libera dimissione, etenim hæc sola fieri potest in manibus Ordinarij, ita *Paris. de resign. lib. 11. q. 2. n. 8. & q. 5. num. 49.*

Explicant hanc Bullam *Paris. lib. 11. de resignat. in præfat. num. 5. Quaranta verbo, beneficiorum resignatio, Garz. par. 11. cap. 3. num. 273. & seqq.*

Amplia vt neque possessio decennalis suffragetur, non facta publicatione supradicta, *Paris. lib. 11. de resig. quæst. 6.*

*quæst.6.num.*112. *& num.*76. quia non habuit titulum vllum etiam coloratum.

Amplia secundò, vt neque sufficiat resignationem fuisse, & esse publicam, & notoriam toti populo, quia Bulla vult implementum in forma specifica, ita *Parif. q.6.num.*81.

Limita supradictam formam, vt non sit necesse in publicatione literas legere ad extensum, sed sufficit summam rei publicare cum exhibitione literarum, & transumpti authentici, *Garz.num.*290.

Limita secundò, quòd termini prædicti dati ad publicandum non currunt impedito, *Nauarr. consil.3.de renunciat.* & tempus etiam pro forma requisitum non currit impedito, *Tiraq.de retrac.lignag.*§.3.*gloss.*4. *n.*5. & id pro foro conscientiæ concedit *Parif.lib.*11. *q.* 13. *num.*111. vt si peste fuit impeditus, *Parif.num.*1. vel ab Aduersario, *Parif. num.* 95. Pro foro autem externo, quòd currat impedito, ac etiam minori quatuordecim annis, & ignoranti, tenet *Parisius quæst.* 4. *numer.* 34. *&* 75.

Limita tertiò, quòd publicatio præsumitur facta post triennium, & hoc modo indirectè suffragatur ei regula de triennali pro foro externo, *Garzias nu.*313. *Parif.q.*14.*num.*26. pro foro autem conscientiæ, si mala fides adfuit, non suffragatur, *Parif.q.*7. *num.*19. *& q.*6.*num.*90. *&* 92.

Limita quartò, quòd ille terminus, qui dicitur currere à data concessionis gratiæ, intelligitur à die expeditarum literarum, *Parif. quæst.* 13. *à numer.* 119. *&* 124.

Limita quintò, quod publicatio licet regulariter fieri debeat inter missarum solemnia, in diebus festis; tamen hæc forma potest per æquipollens adimpleri, scilicet quando similis fit concursus populi in alia occasione, *Parif.q.6.num.*25. *& seq.*

Limita sextò, vt non requiratur publicatio resignationis factæ causa vnionis, dummodo vnio fuerit effectum sortita, *Seraph.dec.*1309.*numer.*5.

Limita septimò, vt sufficiat breue compendium affigi in valua, seu in porta vna Ecclesiæ, *Garz. numer.* 295. & sufficit vna die ibi manere, *Parif. quæst.* 6. *numer.* 56.

Limita octauò, vt obtentam nouam prouisionem publicare sufficiat, *Parif.num.*129.

CAPVT I.

Ritus Ecclesiasticos pro libito mutari posse asserens.

EX *Trid. sess.* 7. *de Sacram.can.*13. si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in alios per quemcunque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit. & idem habet *sess.*22.*can.*5. & *sess.*24. *can.*11. Ex quibus apparet, quòd hæc asserens cum contumacia, seu aduertenter contra hanc Ecclesiæ definitionem, incurrit crimen hæresis, & excommunicationem, & pœnas de quibus dixi *verbo hæresis*; & ita *Maiolus lib.*3. *cap.* 26. *numer.*1. *in princ.* Vnde hodie in professione Fidei tenetur quis in specie, ritus Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ approbare, ex *Bulla Pij IV.* 88.

CAPVT II.

Ritum Latini, vel Græci in sua ordinatione mutantes.

IN *c. cum secundum, de temp. ordin.* Latini à Græcis, & Græci à Latinis ordinari non debent, ritum suum mutando, sed quisque ritum suum custodire debet; vnde neque potest Episcopus Latinus suo subdito Clerico Latino licentiam dare, vt ordinetur à Græco Episcopo ritu Græco, sed solùm ritu Latino, *cap.quod translationem, de tempor.ordin. Abb.in d. c. cùm secundùm, Barbos.in d. c.quod translationem, Azor.tom.*2. *lib.*3. *cap.*48.*q.*14. Aliàs ordinatus non recipit ordinis exequutionem, vt colligitur ex *d. c.quod translationem*, vt ibi *Abb.num.*2.*in fin.* vbi ait talem ordinatum non tolerari; videlicet est ipso facto suspensus, & meliùs probatur ex *dicta Decretali, Cùm secundum, in ipso tex. integro* (vnde sumitur *text. citatus*) *in fin.* qui habetur apud *Ant. August.antiq.collect.decret.collec* 2. *lib.*1.*tit.*7. *cap.* 1. & ita in casu nuper contingente, iudicatum fuit à Sacra Congregatione Sancti Officij de quodam Clerico, qui primam tonsuram à Latino Episcopo receperat cum licentia sui Episcopi Græci ritus, deinde cum eiusdem licentia à Græco Episcopo minores acceperat, eum esse suspensum, tanquam sine licentia legitima ordinatum in minoribus, quia Episcopus licentiam illam dare non potuit. Imò neque ipse Episcopus Latinus hebens sub se Græcos subditos potest eos Græco ritu ordinare, sed tantum latinè Latinus ordinare potest, & pro Græcis debet habere Episcopum Vicarium Græci ritus, qui eos Græco ritu ordinet, vt *c.quoniam, de officio Iudicis ordinarij*; aliàs enim qui ordinatur contra ritum ordinantis, vel ordinati, est ipso iure suspensus, vt *Maiol.lib.*3. *cap.* 26. *num.* 1. *& lib.*4. *cap.*32. *num.*2. Nullam autem irregularitatem incurrit per se loquendo perperàm ordinatus modis prædictis; nisi in suspensione, vt supra, incursa celebrauerit, aut ad vlteriores se fecerit promoueri: ita censuit *Sac.Congreg.S.Officij, vt sup.* Si tamen Græcus laicus mutet domicilium ad Ecclesiam Latinam se transferendo, vel ipse Græcus subditus Episcopi Latini, consentiat transire ad ritum Latinum, & latinè à Latino Episcopo ordinari, id fieri poterit, sed non ordinabitur in sacris, nisi promittat, & voueat castitatem saltem implicitè: quòd si vxorem habeat, non poterit à Latino sic ordinari, nisi cum vxoris consensu voueat continentiam, *gloss.in cap. quoniam, & c. Nicena*, 31. *dist. Imola in c.cum olìm, num.*6. *de Clerico coniug.* aliàs ordinatus erit irregularis. Latinus autem laicus non potest, etiam mutando domicilium, se transferre ad ritum Græcum, & ordinari à Græco ad titulum Ecclesiæ Græcæ, etiam cum consensu sui Episcopi Latini, quia id ius Canonicum, seu Papa non permittit: vnde si vxorem habeat, & sic in sacris ordinetur à Græco, non potest vti matrimonio, secundum veriorem sententiam, *Hostien.in d. c.quòd translationem, ibi Abb. num.*3. *Cardin.*§.*quarto in eo.*

De

De ritu autem Græcorum circa interstitia, & tempora ordinum, vide supra *verbo ordo, c. 15. not. 2.*

CAPVT III.

Ritum Breuiarij mutantes.

EX Bulla Pij V. 64 *Quod à nobis,* super reformatione Breuiarij, statutum est, omnes, qui horas canonicas ex more, & ritu Romanæ Ecclesiæ iure, vel consuetudine dicere debent, teneri recitare ex præscripto, & ratione Breuiarij Romani ab eodem Pontifice reformati, & neminem, nisi in hac forma, satisfacere posse, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque; exceptis Breuiarijs expresse approbatis à Sede Apostolica ab ipsa prima institutione, vel consuetis, si tamen ista institutio, vel consuetudo ducentos annos antecedat,

Sacra Congregatio Rituum, Decreto approbato ab Vrbano Octauo declarauit, post Bullam præfatam Pij V. non potuisse, nec posse, etiam per locorum Ordinarios, addi Calendarijs Sanctorum Officia, nisi quæ in Breuiario Romano, vel à Sede Apostolica, seu Sacræ Congregationis licentia conceduntur; nec posse Sanctorum Officia, vt supra concessa certo ritu, in altiorem ritum, vel de loco ad locum mutari, præter concessionis formam; neque Officium fieri iuxta ritum concessum de Sanctis non appositis in Breuiarij Calendario sine licentia, vt supra: & hæc omnia mandauit, & statuit innouando pœnas Constitutionis Pij Quinti respectiuè.

Vnde apparet in casu talium mutationum non satisfieri, nisi paruitas materiæ, aut bona fides excuset, secundùm ea, quæ docent *Suarez. de relig. tom. 2. tract. de horis lib. 4. cap. 11. num. 15. Less. lib. 2. cap. 37. num. 77.* & alij apud *Dianam* allegati *tractat. 12. resolut. 10. tom. 1.*

CAPVT I.

Romanæ Ecclesiæ Statum inuadentes, aut detinentes, vel eius supremam temporalem iurisdictionem vsurpantes, aut detinentes.

EXtrau. *Et si Dominici, de pœnit. & remiss.* statuitur, vt in concessionibus absoluendi à casibus, & censuris Papæ reseruatis, censeatur exceptus ille conspirationis in Statum Romani Pontificis, & cuiuscumque offensæ in Statum Sedis Apostolicæ; vndè aliqui putant ex eo textu esse excommunicationem latam in iure in tales delinquentes, ita *Sylu. verbo, excommun. 7. numer. 24.* Sed verius est non adesse, nisi ex sequentibus.

Primò quidem ex *Trid. sess. 22. cap. 11.* vbi fertur excommunicatio Papæ reseruata, & aliæ pœnæ ipso facto incurrendæ, contra vsurpantes bona, vel iura Ecclesiarum, aut fructus, &c. aut impedientes quominùs percipiantur ab ijs, ad quos pertinent: de quibus dixi, *verbo, vsurpatio.*

Secundò ex Bulla *in Cœna Domini c. 20.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra eos, qui inuadere, destruere, occupare, aut detinere præsumunt Ciuitates, Terras, Loca, vel Iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, eique mediatè, vel immediatè subiecta, vel supremam iurisdictionem in illis locis eidem Ecclesiæ Romanæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare præsumunt. Et extenditur hæc excommunicatio contra adhærentes, fautores, ac defensores eorum, vel auxilium, consilium, fauoremue præstantes. De qua re vide Expositores eiusdem Bullæ, & *Cokier. de iurisd. in in exemp. p. 4. q. 75. num. 1. 2. & 3.* vbi ait hic contineri etiam Aduocatos scienter patrocinantes. Item ait contineri casum, quo Ordinarius, vel alius Iudex Ecclesiasticus vsurpat iurisdictionem in exemptos: itemque contineri ipsos exemptos, consentientes tali vsurpationi: de qua re dixi *verbo, Iurisdictio, cap. 19.*

Tertiò ex eadem Bulla, *cap. 17.* vbi fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes iurisdictiones, fructus, redditus, prouentus ad Sedem Apostolicam, seu Romanum Pontificem pertinentes; de qua re vide *ibi Expositores*, & dixi *verbo, vsurpatio.*

Quartò ex *cap. 3. Bullæ eiusdem in Cœna Domini,* vbi fertur excommunicatio contra Piratas, seu Latrunculos maritimos mare Romanæ Ecclesiæ discurrentes. De qua re dixi supra, *verbo Piratæ.*

CAPVT I.

Sacramentum Pœnitentiæ inter absentes perfici posse asserentes, vel tractantes, vel imprimi facientes, vel practicantes.

CLemens VIII. Decreto edito in generali Congregatione vniuersalis Inquisitionis Romæ anno 1602. die 20. Iunij, & promulgato, vt apud *Chemb. in Bullario Constitutione 86. eiusdem Papæ*, hanc propositionem, scilicet licere per literas, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, & prohibuit. Quòd si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, nisi forsitan impugnando, vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit, excommunicationem latæ sententiæ ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, nisi à solo Summo Pontifice absolui.

Aduertendum primò, quod dicta opinio in hoc decreto non est damnata, vt hæretica, ideo contra eam asserentes non intrant pœnæ latæ sententiæ contra hæreticos statutæ, quamquam tales trangressores reddantur suspecti de hæresi: ita *Comitolus respon. moralium lib. 1. q. 16. n. 7. & 8.*

Aduertendum secundò, quod hoc decretum non obstat, quin possit, & debeat Confessarius accedens ad infirmum (qui confitendi desiderium per se, vel per alios ostendit, sed ante aduentum Confessarij iam sen-

sibus

sibus, seu rationis vsu destitutus est, & in articulo mortis constitutus) ipsum iam præsens præsentem absoluere, vt habetur in *Rituali Romano Pauli V, iussu edito, tit. de sacram. Pœniten.* §. *quod si inter.* de qua re vide *Bonaccinam de sacram. Pœnit. q.5. punct. 2. §. 4. diffic. 4. num. 10. Layman lib. 5. tit. de sacram. Pœnitent. cap. 3. in fin. & c.8. §. sed bene notat. Dianam resol. 4. 5. 7. & 8. tract. 3. to. 2.*

CAPVT II.

Sacramentum Confessionis, vel communionis, annua omittentes.

EX *cap. omnis vtriusque, de Pœnit. & remiss.* Statutum, est vt omnis fidelis, scilicet baptizatus, postquam ad annos discretionis peruenit, omnia peccata proprio Sacerdoti sacramentaliter confiteri teneatur semel in anno, & pœnitentiam iniunctam studeat implere pro viribus. Item vt suscipere teneatur reuerenter Eucharistiæ Sacramentum in Paschate ad minus, nisi forte proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione Sacramenti duxerit abstinendum: alioquin, & viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.

Nota primo, quòd obligatio cofitendi omnia peccata annuatim, intelligitur de mortalibus, non venialibus; nam venialia alijs etiam medijs tolluntur. *Trid. sess. 14. c. 5. de doctrina Sacram. pœnitent.*

Nota secundo, quod illa pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ est sententiæ ferendæ: hoc est certum, vt Doctores statim citandi fatentur. Pœna item priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ secundum multos non est latæ sententiæ, vt tenet *Suar. de Sacram. Euchar. disp. 70. sect. 3. in fine. Fagundez in præcep. 2. lib. 1. capit. 4. num. 2. Bonacc. de Sacram. Eucharist. q. 7. punct. vlt. num. 19. Layman de Sacram. Euchar. cap. 5. num. 10. lib. 5.* Sed contrarium est verius, quia cum sit lata per verbum *careat*, secundum magis communem, est latæ sententiæ, vt *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 161. & 116. de reuoc. don.* & præsertim cum in casu nostro non indigeat facto hominis positiuo ad sui executionem, sed tantum facto negatiuo. Vnde posito, quod sit notorium, seu manifestum, quod talis defunctus sit sine Confessione annua, vel Communione Paschali, non debent Clerici eum ad sepulturam admittere, nulla desuper sententia Ordinarij expectata. *Sylu. verbo Sepultura, n. 19. §. 4. is quem, Tabiena num. 14. vers. 6. Angel. num. 29.* Quamuis *Layman loco cit.* dicat Parochos, cùm iurisdictionem fori externi non habeant, non facile debere per se propria authoritate illam pœnam exequi, sed monito, & iubente Ordinario; maximè si omissio Sacramentorum possit aliqua causa excusari. Illud omnes concedunt, quòd si talis non fuerit propterea per sententiam nominatim interdictus, vt supra, & signa contritionis, seu pœnitentiæ ediderit in mortis articulo, cùm non potuerit tunc recipere Sacramenta, & de his constet saltem testimonio vnius, sepeliri debet ecclesiastica sepultura, vt *Sylu. Tabiena, & Angel. vbi supra. Archid. in cap. qui recedunt 26. q. 6. Laym. lib. 3. tract. 5. de sepul. cap. 12. n. 11.* vbi testatur de communi.

CAPVT III.

Sacramentalem formam, vel benedictionem iterans super eadem materia.

SAcramentalem formam, vel benedictionem iterare super eadem materia iam sacramentata, peccatum mortale est sacrilegij, ob iniuriam Sacramenti, seu sacramentalis benedictionis, *gloss. in cap. 1. verbo, iterandum, de Sacram. non iteran. ibi Canonistæ, & Maiolus lib 3. cap. 15. per totum*; & Sacerdos taliter delinquens, ab officio & beneficio suspensus, cum litteris, seu testimonio ad Sedem Apostolicam absoluendus, ab Ordinario suo mittendus est, *ex capit. 1. de secund. nup.* Sed quamuis aliqui Doctores crediderint ex illo textu esse suspensionem latæ sententiæ, tamen communis sententia docet, ferendæ sententiæ; imò talem missionem ad Sedem Apostolicam hodie non esse in vsu, & posse hodie ab Ordinario suspendente suspensum absolui, vt *Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 82. nu. 16. & 28. Barbosa in dict. cap. 1. num. vlt. ob extrauag. Ioan. XXII. Certiorationi.*

Limita, quod quando prima vice Sacramentum fuit nullum, aut consecratio nulla, vt collata à non habente potestatem, tunc iteranda est forma, & consecratio Potest tamen in sacramentalibus, quatenus sunt ab Ecclesia instituta, Papa de plenitudine potestatis ratificare talē benedictionem, seu consecrationem, vt absque alio facto sit eo ipso res consecrata, seu benedicta, vt *c. aqua, ibi etiam Canon. de consecr. Eccl. vel Alt.* Similiter si consecratio, seu benedictio, seu Sacramenti confectio, sit probabiliter dubia, potest repeti forma sub conditione super eadem materia, vel subiecto, quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum, *capit. veniens, de presb. non bapt.* Item si non apparet, an res fuerit benedicta, seu consecrata, ver. gr. Ecclesia, Ara, &c. cum non constet ex scriptura, vel saltem vnico teste, vel præsumptione aliqua, potest, & debet absque vlla dubitatione, seu conditione consecrari, seu benedici; quia non dicitur iteratum, quod nescitur esse factum, *cap. solemnitates, il 1. de consecr. dist. 1.*

Limita secundo, vt non sit illicitum matrimonij contractum iterare, quia sic alij humani contractus iterari possunt, dummodo benedictiones non iterentur, ita DD. quos allegat & sequitur *Sanc. lib. 2. de matr. dis. 11. n. 31.*

CAPVT IV.

Sacramenta alienis Parochianis ministrans.

SI quis Sacerdos ministret Sacramentum Baptismi, alieno Parochiano, animo vsurpandi hanc iurisdictionem suæ Parochiæ, incurrit in censuras latas contra vsurpantes iura Ecclesiarum, vt dixi infra ver. *Vsurpatio*. Si autem non animo vsurpandi, sed gratificandi petentibus, nullam censuram, neque irregularitatem incurrit, vt *Bonac. trac. de baptism. pun. 5. num. 10. cum ibi alleg.* Imò si id faciat in necessitate, cum proprius

prius Parochus deest, seu haberi facilè non potest, neque vllum peccatum committet, vt *Bonaccina ibi cum alleg.*

Ministrans Sacramentum extremę vnctionis, vel Eucharistiæ alienis Parochianis, si sit Religiosus, incurrit in censuras, de quibus dixi verbo, *Parochialia iura.*

Matrimonio coniungens alienos parochianos incurrit in censuras, de quibus dixi verbo, *Matrim. c. 1.*

Pœnitentiæ Sacramentum ministrans sine approbatione incurrit pęnas, quas Vide supra ver. *Absolutio.* Sed approbatus ministrans alienis Parochianis, sine facultate Episcopi, vel Parochi, vel priuilegio Papæ inualidè ministrat, & peccat mortaliter, nisi ob ignorantiam, aut malitiam proprij Parochi, Parochiani accedant ad alium Sacerdotem, aut ob impedimentū proprij Parochi, *per c. placuit de pœnit. dist. 6.* Non tamen incurrit transgressor vllam pœnam ipso facto, nisi id faciat per vsurpationis modum, vt supra dixi de Baptizante, & probatur ex *d. capit. placuit,* vbi est pœna ferendæ sententiæ.

C A P V T I.

Sacrilegium committentes.

NOta, quod licet Sacrilegium in rigore Theologico sit omnis violatio rei sacræ, id est rei, vel personæ Deo dicatæ publicè, vel priuatè, sumendo violationem pro omni actu irreuerentiæ etiam sine reali, seu physica rei ipsius mutatione, vt *S. Thom. 2.2. q. 99. art. 1. & 3. Less. lib. 2. cap. 45. num. 11. Laym. lib. 4. tract. 10. cap. 7. num. 1. & 2.* Tamen secundum iura, & pœnas externi fori, sacrilegium intelligitur solùm, quando irreuerentia committitur contra res publicè Deo dicatas, scilicet publica Ecclesiæ authoritate. *l. in tantum ff. de rer. diuis. Petr. Greg. Tolos. lib. 33. syntagm. c. 14. Suar. lib. 3. cap. 2. num. 1. tom. 1. de relig.* Est autem crimen sacrilegij mixti fori, vt *Salzedo ad Diaz c. 90.* & latè *Marta de iurisd p. 2. cap. 11. num. 21. cum alleg.* vbi *num. 22.* notat, quod Iudex Ecclesiasticus, & sæcularis possunt concurrere, respectu diuersarum pœnarum, vt vnus alium impedire non debeat: vnde si Iudex laicus præueniat, nihil vetat Iudicem ecclesiasticum, quominus possit procedere ad sententiam censuræ promulgatoriam, vel declaratoriam contra eundem, per *c. placet, 16. q. 1. & l. placet C. de sacros. Eccles. ibi Bal. & Fab.*

Est tamen differentia inter ius Canonicum, & ius Ciuile, quod de iure Canonico sacrilegium punibile dicitur, siue auferatur sacrum de non sacro, siue non sacrum de sacro. De iure autem Ciuili vtrunque debet concurrere, scilicet vt sacrum de sacro ablatum sit: & vnumquodque ius in proprio foro seruandum erit, & ita *Boer. decis. 254. Marta loco cit. num. 15. & 16. Menoch. de arbitr. casu 389. n. 12. & 13.* & de communi testatur *Clarus §. sacrilegium, in princ.*

Distinguitur autem sacrilegium in tres species, quia aut est contra personas, vel res mobiles, vel immobiles Deo dicatas, *S. Th. art. 3. cit. Less. num. 9. Bern. Diaz & Salzedo ibi c. 90. praxis.*

Sacrilegium contra personas sæpe habet pœnas latæ sententiæ, vt violatio priuilegij Canonis: dixi *verbo, Iniuria.* Violatio priuilegij fori: dixi *verbo Iurisdictio.* Item violatio voti solemnis per matrimonium: dixi *verbo, Matrimonium. cap. 4.* Similiter sacrilegium contra res mobiles sæpè habet pœnas latæ sententiæ, vt alienatio rerum sacrarum Ecclesiæ pretiosarum: dixi *verbo, Alienatio.* Item furtum rei sacræ cum effractione, de qua re infra dicendū, & dixi *verbo Incendiarij c. 1. & 2.* Item oblationum Ecclesiasticarum vsurpatio: vt dixi *verbo, Oblatio.* Denique, & sacrilegium contra loca sacra habet sæpè pœnas latæ sententiæ, vt dixi *verbo, Immunitas, cap. 1. verbo, Incendiarij, verbo, Alienatio,* & alijs casibus infra explicandis.

I. Sacrilegij criminis damnatus iuris infamiam incurrit, & consequenter est irregularis, quia est crimen publicum, *l. lege Iulia, ff. ad l. Iul. pecul. & de sacril.* nam & omnis iniuria contra Religionem est crimen publicum, *Clar. in praxi Criminali, q. 1.* & quòd sacrilegij reus sit infamis, & irregularis, est *text.* in *c. fin. de furt. c. si quis presbyter, 50. dist. Abb. & DD. in cap. conquestus, de foro compet. Salzed. ad Diaz in praxi cap. 90. lit. A.* Et procedit etiam si non sit sententia condemnatus, si tamen crimen est notorium, quia cum sit crimen enorme depositione dignum, vt *Bern. Diaz ibi num. 2. cum Hostien.* secundùm magis communem, ipso iure infamem reddit, & irregularem: & probatur in *d. cap. fin. & in cap fin. de tempor. ordin.* Potest tamen super hac infamia, & irregularitate Episcopus dispensare, *Abb. in c. cùm te, de sent. & re iud. Tolet. lib. 1. cap. 62. §. vlt. Sayr. de censur. lib. 7 cap. 11. num. 45. & c. 12. n. 4. in fin.* Sed intellige pœnitentia, vel eius parte peracta, & cessante scandalo, per *dic c. fin. de furt.*

C A P V T II.

Sacrilegium, exercendo iurisdictionem laicalem contentiosam in loco sacro.

EXercere iudicia sæcularia in Ecclesia, seu loco sacro, sacrilegium est, & specialiter iure Canonico prohibitum, *c. 1. de immunit. Eccles.* & est peccatum mortale, ex genere suo, *Suar. to. 1. de Relig. lib. 3. c. 4. num. 12. tract. 1.* & acta sunt ipso iure nulla, *Abbas in c. cum Ecclesia, de immun. Eccles. Suar. ibi, Layman. lib. 4. tract. de sacril. cap. 7. num. 9.* Secus autem in actibus iurisdictionis voluntariæ, *Suar. num. 13. Abb. in d. c. 1.* & an reus possit in Ecclesia citari, Vide *Sperell. decis. 104. numer. 3*

C A P V T III.

Sacrilegium, spoliando Ecclesias cum effractione.

I. IN hoc casu esse statutam pœnam excommunicationis latæ sententiæ contra taliter delinquentes, probatur ex *c. quisquis, 17. q. 4. & c. conquesti, 22. de sent. excommun.* & de communi testatur *Suar. de censur. disp. 22. sect. 2. num. 6. Filiucc. tract. 15. num. 55. Caiet. verbo, excomm. cap. 21. Roderic. q. regul. 51. art. 2. §. tertio notandum, to. 2. Reginal. lib. 19. num. 60.* & tenent

Azor.

Azor. par. 1. lib. 9. c. 27. q. 12. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 15. & 29. de censuris.

Amplia, vt appellatione spoliationis intelligatur omne furtum graue, scilicet attingens ad mortale peccatum. *Suarez numer. 11. Filiucc numer. 55.* & sufficit quòd effractio, seu violentia fiat contra portas, vel seras, vel muros loci sacri. *Abb. in d. cap. conquesti. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 7. Sayr. numer. 6. Sylu. excomm. 7. numer. 17. vers. 1.* & sufficit, si veli cardines moueat, vel fenestram vitream frangat, vel vectes, aut fenestras impingens faciat eas cadere, vel cedere, & vi aperiri, vt *Sylu. & Sayr. ibidem.*

Limita primò, quòd nomine Ecclesiæ non continetur hic priuatum Oratorium, vel Cœmeterium, si non sit vnitum Ecclesiæ. *Suar. n. 12. & 13. Reginald. lib. 19. nu. 60. §. infertur quarto.*

Limita secundo, vt intelligatur hæc pœna solùm contra auferentes, vel destruentes res ipsius Ecclesiæ, seu ad eius vsum deputatas. *Regin. ibi §. aduerte tertiò, Filiucc. num. 55. Suar. numer. 12.* Adde, quòd si tales spoliatores fuerint per Episcopum denunciati, non possunt absolui, nisi à Papa. *d. capit conquesti. Suarez num. 14. Tolet. ibi, Layman. lib. 4. tract. 10. cap. 7. nu. 19.* & tenentur Episcopi tales denunciare, per *text. cit. Suar. num 21.* Intelligimus autem hæc de denunciatione nominatim. *Sayr. num 14.* Ante denunciationem autem excommunicatio non est reseruata, secundum probabiliorem. *Caiet. Tolet. Reginal. Suar. Filiuc. ibid.* Debet tamen prius præcedere satisfactio, *Sayr. n. 15.*

II. Ecclesiarum violatores notorij varias pœnas circa priuationem Sacramentorum, & sepulturæ solennia incurrunt. Itemque incurrunt Clerici eos contra prohibitionem iuris ad ea admittentes: de quibus dixi *verbo, Incendiarij, c. 2. & verbo, Sepultura, c. 4.* ex *c. super eo, de raptor.*

CAPVT IV.

Sacrilegium contra auferentes ornamenta, vel lapides Ecclesiarum Vrbis Romæ.

EX Bulla Sixti Quarti, *Cùm prouida*, quæ est 3. in Bullario Laertij, statuta est excommunicatio latæ sententiæ Papæ reseruata, contra quoscumque, qui de lapidibus porphyreticis, marmoreis, alijsue diuersorum generum, seu colorum ad Ecclesiarum Vrbis Romæ decorem, & ornatum deputatis, siue de alijs earundem Ecclesiarum ornamentis ausu sacrilego abstulerint, seu auferent in futurum, aut per se vel per alios ad diuersa loca asportare præsumpserint, aut talia habuerint, aut in surripiendo, seruando, & retinendo, auxilium præstiterint, vel fauorem, & contra scientes & non reuelantes Papæ. Item statutum est ibidem interdictum latæ sententiæ contra Ecclesias, & loca, quorum vsui taliter ablata deputata fuerint, seu deputabuntur; quod tandiù duret, quandiù ad loca, vnde prius ablata fuere, absque diminutione aliqua fuerint reportata: in suo robore etiam permanentibus Constitutionibus ab alijs Summis Pontificibus promulgatis, quibus excommunicati declarantur auferentes lapides, seu ornamenta de Ecclesijs, seu sacris locis.

De hac re vide *Barbos. alleg. 50. num. 117. Bonac. de censur. partic. disp. 2. q. 3. punc. 13. Filiuc. tr. 15. nu. 126 Gambarup de excomm. Papæ reseru. cap. 7. num. 19.* Et nota, quod hæc Constitutio est propriè dicta, durans per tempora futura, vt patet ex verbis ibi sæpè repetitis *infuturum*, &c. quid quid contra dicat *Filiucc.* qui putat fuisse edictum pro tempore illo solum promulgatum quod fortè procedit, quoad obligationem denunciandi ibi appositam, non quoad reliqua.

CAPVT V.

Sacrilegium celebrantis in Ecclesia polluta.

ECclesia polluitur homicidio, vel iniuriosa sanguinis, vel libidinosa seminis effusione; vel sepultura excommunicati vitandi, vel infidelis, scilicet non baptizati, vel ob consecrationem eiusdem Ecclesiæ ab Episcopo excommunicato vitando factam; vt *cap. proposuisti, de consecr. Eccles. & cap. vn. eod. tit. in 6. & Canonistæ vtrobique;* & tunc suspenduntur diuina organa, id est, officia, in tali Ecclesia, vt *capit. fin. de consecr. Eccles. cap. tuarum de priuil* Celebrans tamen in illa Ecclesia non fit irregularis, vt *c. is qui de sent. excommun. in 6.* Nonnulli autem dicunt, quòd incurrat in suspensionem, vel interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & postea celebrando fiat irregularis. Tenent hoc *Angel. verbo consecr. num. 8. Syluest verbo, consecratio, 2. in fin. Graff. pa 1. lib. 2. cap. 48. num. 28. Armilla verb. consecr Azor tom. 1. lib 10 q. 16. Viuald. de susp. num. 86. gloss in d. cap. is qui. Lapus in cap. Episcoporum de priuil. in 6.* Sed contraria est communis, quam tenet *Tolet. lib 5. cap. 8. §. quinta causa. Suar. de Sacram. disput. 81. sect. 4. §. sed quæret. Abb. in cap. si Ecclesia, de consecr. Eccles.* & plurimos allegat, & sequitur *Sayr. lib. 15. cap. 16. num. 20.* contrariam dicens falsam; & tenet *Fagundez in primo præcepto lib. 3. cap. 14. num. 5. Barbos. allegat. 28. num. 54. Mirand. par. 2. q. 37. 39. art. 6.*

An autem moderatio interdicti facta ex *cap. Alma Mater, de sent. excommun. in 6.* circa diuina Officia, & Sacramentorum administrationem in loco interdicto, procedat etiam in cessatione à diuinis, quæ consurgit, & ipso iure infertur per Ecclesiæ pollutionem? Respondeo negatiuè secundum veriorem, vt dixi *verbo cessatio cap. 1.* & præsertim quia moderatio *cap. Alma* loquitur tantùm de interdicto generali locali, vt *Suar. de censur. disp. 39. sect. 2. num. 13. Sayr. lib. 5. capit. 7. num. 12.* multo minus potest fieri illius extensio ad cessationem particularem: & ita in terminis docet *Henriq. lib. 13. cap. 51. in fin. cum Villadiego.* Potest autem celebrari in Ecclesia polluta cum licentia Episcopi in casu vrgentis necessitatis. *S. Thom. 3. par. q. 83. art. 3. ad 2. Sayr. lib 5. cap. 16. num. 29. Miranda tom. 2. q. 39. ar. 6. in fin. Suar. de Sacram. disp. 81. sect. 4. vers. his positis. Eman. Sà verbo, Ecclesia, num. 19. & 23.* per *cap. Missarum, de consecr. distinct. 1.*

Illud aduerte, quod licet in Ecclesia polluta, vel Cœmeterio polluto sepeliri fideles interim non debeant, vt *Abb. in d. capit. fin. de consecr. Eccl.* per illum tex. tamen si sepelirentur, exhumari corpora non

debent, nisi sint excommunicati, aut personaliter interdicti, non tolerati. *Suar. de cens. disp.* 35. *sect.* 1. *n.* 20. *Nauarr. c.* 27. *nu.* 176. *Bonif. in Clem.* 1. *de sepult. n.* 76. *Card. ibi, num.* 32.

Polluta Ecclesia pollutum censetur cœmeterium, si est contiguum, *tex. in cap. vn. de cons. Eccl. in* 6. dicitur autem contiguũ, quando eorum extrema se contingunt, vt *gl. ibi verbo contiguum*. Requiritur ergo, vt inter ea vnus sit tantum paries diuisorius, seu cõmunis; aliàs enim si diuersi essent singulorum parietes, non esset cœmeterium contiguum, sed separatum, vt *Sayrus lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 17. *cum ibi alleg.* & melius explicat *gloss. in dict. cap. vn. verb. contiguum in addit. Io. Andr.* vbi contigua ait, quorum terminus est vnus; & idem ait *Suar. disp.* 52. *de cens. sec.* 2. *num.* 27. *Bonaccin. de interd punct.* 1. *num.* 26. Et idem dicendum de capella Ecclesiæ contigua, *capit. si ciuitas. de sent. excom. in* 6. *Suar. & Bonacc. ibi.*

Aduerte etiam, quod multi Doctores ex recentioribus asserunt, si Ecclesia polluta sit, sed ante publicationem in ea aliquis sacerdos bona fide celebrauerit, hoc ipso censeri sufficienter Ecclesiam reconciliatam, ita *Eman. Sà, verbo, Ecclesia, numer.* 19. *Castro de lege pœnali, lib.* 2. *cap. vlt. post concl.* 3. *Auila par.* 5. *disput.* 7. *pun.* 3. *concl.* 1. *versic. sed quid, Diana resol.* 69. *tract.* 14. *tom.* 1. *Bonacc. de sacr. Matr. q. vlt. in fin. num.* 27. Sed contrarium verum est, & in praxi Romæ seruatum vidi, & tenet *Portel. in addit. ad dubia Regul. vers. Ecclesia, num.* 5. *Layman lib.* 5. *tract. de sacrif. Missæ, capit.* 5. *num* 13. qui contrariam sententiam falsam asserit, & *Facund. in primum præcept. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 15. quia inquit reconciliationem pendere ex certa verborum forma, & solemnitate ab Ecclesia instituta; & ita supponunt omnes Doctores, qui communiter dicunt, si actio publicetur longè post, tunc pollutionis impedimentum vim habere, scilicet etiamsi interim sæpius fuerit celebratum.

Hic aduerte etiam, data, sed non concessa prima sententia, non esse admittendum id quod *Diana resol.* 69. *tract.* 14. *tom.* 1. infert esse probabile, scilicet si Sacerdos bona fide celebrauit cum Calice, vel patena nondùm consecratis, vel cum vestibus nondum benedictis, res huiusmodi ex hoc remanere consecratas, vt deinceps ad Missæ vsum non indigeant alia consecratione, vel benedictione: etenim non est facienda extensio de Ecclesia tantum polluta, quæ tamen non dicitur execrata, sed remanet consecrata, ad vasa merè prophana, & nondum consecrata, sicut etsi quis celebret bona fide in loco prophano, nullus inferet locum remanere consecratum, & habetur in *cap. aqua & ibi gloss. ver. toleramus*, & ibi canonistæ *de consecr. eccl.* vbi probatur Ecclesiam non consecratam, etiam per longi temporis celebrationem non reddi consecratam, (nisi Papa ratum habeat, & decernat haberi pro consecrata) nòn suffragante bona fide, & ideo rectè *Fagundez tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *numer.* 15. eam sententiam tanquam improbabilem, æstimat reijciendam.

Circa modum autem reconciliandi loca polluta secundum ritum Sanctæ Ecclesiæ, vide *Barbosam alleg.* 28. *num.* 55. *cum seqq.* & adde, quod Papa potest Ecclesiam pollutam reconciliare per dispensationem etiam solo verbo, absque exteriori cæremonia consueta, quia potest solo verbo auferre maculam illam mortalem ex decreto Ecclesiæ perseuerantem, retractatione talis decreti in tali casu, est tex. *in capitul. aqua, de consecr. Eccles.* qui modus esset vtilis, quando fuisset Ecclesia consecrata polluta, reconciliata à Sacerdote non habente priuilegium id faciendi, & nunc esset periculum scandali, si vitium detegeretur, vt in *d. cap. aqua.*

C A P V T I.

Sal exterum ementes in terris Ecclesiæ Romanæ immediatè subiectis.

HÆc actio, seu emptio prohibita fuit à Gregor: XIII. Bulla 49 incip. *Ex incumbenti*, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, sed non reseruatæ.

Sed reuocata fuit hæc excommunicationis pœna per Bullam Clem. VIII. 49. quæ incit *Frumenti* §. 4. vbi tamen ipsam prohibitionem in reliquis confirmauit & extendit; quare non benè hæc excommunicatio ab aliquibus recensetur inter alias, quasi etiam nunc vim obtineat, vt à *Barbos. alleg.* 50. *numer.* 252.

C A P V T I.

Sanctum Officium offendentes, vel non adiuuantes.

Vide *verbo Inquisitio.*

C A P V T I.

Schisma.

SChisma est scisio, seu separatio ab vnitate Ecclesiæ Catholicæ, quatenus est corpus mysticum, & morale, ex Romano Pontifice, vt capite, & vniuersis fidelibus, vt membris constans. *S. Thom.* 2. 2. *q.* 39. *ar.* 1. *Sanch. in decal lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 1. *Suar. tract. de fide disp.* 12. *sect.* 1. *num.* 1. Quare schisma aliud est purum, seu simplex, quod in sola malitia voluntatis consistit nolentis regnoscere Summum Pontificem, tanquam caput suum, aut nolentis cum alijs membris Ecclesiæ Catholicæ communicare, licet non habeat errorem in intellectu, nempe quia credit Papam esse verè caput Ecclesiæ, & credit vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam: ita *S. Thomas ibi*; & præcipuè fit, cum quis electus est à minori parte Cardinalium, aut aliàs non canonicè in. Papam. Nam & ipse, & eum sequentes sunt puri schismatici, *Suar. de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 12. *& disp.* 23. *sect.* 3. *num.* 2. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 4. Purus igitur schismaticus incurrit pœnas tantum schismaticorum. Vnde infertur, quod si quis Catholicus in Anglia præstet iuramentum obedientiæ Regi tanquam Ecclesiæ Anglicanæ capiti, etiam si interius tali non assentiatur errori; nihilominus verè incurrit crimen, & pœnas schismaticorum, quia ad

hoc

hoc sufficit actus externus, etiam sine errore hæreticali; ita *Sanch. lib. 2. cap. 36. num 14. Layman. lib. 2. trac. de charitate. cap. 11. num. 5.*

Aliud est schisma coniunctum cum hæresi, seu cum errore intellectus, quia non credit, Papam esse caput Ecclesiæ, vel non credit esse vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam, & tales sunt, vt plurimum, schismatici nostri temporis, scilicet extra causam electionis Antipapæ; vt de Græcis, ait *Pegn. in Directorio lib. 2. schol. 34. num. 1.* & generaliter docet hoc *S. Hieronymus* relatus in *cap. inter hæresim, 24. q. 3.* & sequitur *S. Thom. 2. 2. loco cita. art. 1. in fin.* assignans etiam illam rationem, quia schisma est via ad hæresim. Tales ergo schismatici incurrunt pœnas non solum schismatis, de quibus *infra*, sed etiam hæresis, de quibus dixi *verbo, Hæresis.*

Excusantur autem à censuris, qui sunt tātum materialiter schismatici, id est errore probabili excusati; quia sæpè accidit, vt quæstio sit omnino dubia: & ita *Abbas in cap. licet, de elect. Say. lib. 3. c. 5. n. 19. Sanch. cap. 36. nu. 3.*

I. Excommunicationem incurrunt schismatici quicunque latam, & Papæ reseruatam *in Bulla in Cœna Domini, cap. 1. ibi, necnon schismaticos, & eos qui se à nostra, & à Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.* Quo loco continentur non solum schismatici, per scissuram à capite, sed etiam à membris, vt supra; ita *Vgolin. in idem cap. 1. Bullæ, vers. necnon schismaticos, num. 9. Sanctar. de hæresi, cap. 43. num. 3.* Et aduerte ibi per primam particulam *schismaticos*, intelligi de schismaticis per antonomasiam, id est quando præter verum Pontificem, alius eligitur, eique obeditur: Per secundam verò ibi *& eos qui*, intelligi schismaticos alio modo, scilicet contumaciter recedendo à totali obedietia Papæ, vt Papa est; quia dicunt Doctores, tunc etiam esse verum, & purum schisma, ita *Sayr. lib. 3. cap. 5. num. 21. cum Caiet. Suar. de cens. dis. 21. sect. 2. n. 12. Vgol. n. 9. Sanch. lib. 2. c. 36. n. 12. Duar. super idem c. Bullæ n. 16.* hæc est verior, & communis, quamuis alij intelligant per illam primam particulam contineri propriè schismaticos; per secundā autē contineri eos, qui contumaciter alicui mandato Papę nolunt obedire, qui tamen nō sunt schismatici, si in alijs illi consentiant obedire, ita *Tolet. lib 1. cap. 19. in fin.* sed communiter reijcitur, quia nolens in aliquo casu particulari obedire, etiam in despectum Papæ non continetur in hoc *cap.* vt *Sayr. Suar. Sanch. vbi supra.*

Est etiam lata excommunicatio contra schismaticos per electionem Antipapę, in *c. licet, de elect.* & ex Bulla Greg. XV. de quibus dixi *verbo, Conclaue, c. 4 not. 9.* & continet tam ipsum electum sese ingerentem, quàm alios fautores, & sectatores: sed non est reseruata talis excommunicatio, ex *d. c. licet*: hodie est reseruata ex Bulla Cœnæ, vt supra dixi, & ex dicta Bulla Gregorij XV. Item generaliter contra schismaticorum Episcoporum, Cardinalium, Legatorum, & Dominorum temporalium sectatores quoscunque lata est excommunicatio, ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cùm ex Apostolatus*: sed non est ibi reseruata: sed, vt dixi, hodie reseruata est in Bulla Cœnæ, & Gregorij.

II. Infamiam, & irregularitatem incurrunt schismatici, si crimen schismatis sit notorium, quia est crimen enorme depositione dignum, quod notorium inducit iuris infamiam ipso facto, & consequenter irregularitatem, secundùm magis communem Canonistarum, vt testantur in terminis *Azor. tom. 1. lib. 8. c. 20. q. 8 Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 15. & 16.* Imò alij dicunt, etiamsi sit occultum crimen, induci irregularitatem: ita tenet *Azor. ibi cum Specul. & Raym.* plures apud *Sayr. numer. 16.* sed communiter reijcitur, *vt Sayr. nu. 17. & Sanch. vbi sup.*

Item contra multi recentiores dicunt, schismaticum occultum nullo modo esse infamem, vel irregularem; si autem sit notorium crimen, esse infamem, & irregularem impropriè ob infamiam facti, quæ per pœnitentiam diluitur, ita *Sanch. lib. 2. c. 36. num. 20. Bonac. super cap. 1. Bullæ Cœnæ, punct. 5. num. 13. Sanctarell. de hæresi, c. 43. num. 13. Suar. de irregul. disp. 43. sect. 2. num. 7.* Verùm non puto, à prima sententia communi recedendum, Imò ex Bulla Pauli IV. supra citata, si Cardinales, Episcopi, Legati, & Domini temporales in schisma incurrisse deprehensi, aut confessi, aut conuicti fuerint, ipso facto sunt ordinibus priuati, id est ipso iure depositi, & ad ordines inhabiles: & fautores istorum sunt ipso iure infames, & consequenter isti omnes sunt eo ipso irregulares.

III. Priuationem beneficiorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatem ad illa ipso facto incurrunt schismatici omnes, secundùm aliquorum opinionem; alij tamen dicunt solum esse inhabiles ad acquirenda, *c. quia diligentia, de elec.* non tamen esse ipso iure priuatos acquisitis. Ita *Sanc. lib. 2. c. 36. n. 19. Garz. p. 11. c. 10 n. 161.* & si crimen est publicum, solus Papa super hac inhabilitate dispensat; si est occultum, secundum aliquos potest Episcopus dispensare, ex *Trid. sess. 24. c. 6.* ita *Garzias numer. 164. Sanctarell. de hæresi c. 43. n. 12. in fin.* Sed de hac re dixi *par. 1. cap. 30.*

Item schismaticus omni iurisdictione Ecclesiastica ipso iure priuatus est, *c. didicimus, 24. q. 1.* quod intelligunt DD. esse verum, postquam fuerit nominatim denunciatus excommunicatus, vt *Coninch tract. de virtutibus, disp. 30. num. 47. Duar. sup. cap. 1. Bul. lib. 2. c. 56. num. 13.* Valent tamen gesta via publicæ potestatis à schismatico occulto, & tolerato, *Garz. num. 160. cum Nauarr. Abb. & Azor.*

IV. Sed ex Bulla Pauli IV. supracitata, incipit, *Cum ex Apostolatus*, Episcopi, & ijs maiores Prælati, & Cardinales, & Legati, necnon Domini temporales in schismate deprehensi, aut confessi, aut conuicti, incurrunt ipso facto priuationem omnium dignitatum, Ecclesiarum, beneficiorum, officiorum Ecclesiasticorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & dominiorum publicorum temporalium. Eorum autem sectatores, seu fautores sunt eo ipso ineligibiles actiuè, & passiuè, & intestabiles, hæreditatum, & successionum incapaces, & omni actione iudiciali, & omnibus beneficijs, & Ecclesijs priuati, omnibusque dominijs publicis, vel priuatis, & primo occupanti bona istorum temporalia conceduntur. Dicuntur autem deprehensi in schismate, qui in fragranti, & per euidentiam facti, in eo crimine reperti sunt, vel probato crimine, vel confes-

so condemnati, *gloss.in cap. ad abolendam, §. præterea, verbo, deprehensi, ibi Host.num.4. Butr.num.19. de hæret. glossa in cap. ex litterarum, verbo, deprehensam, de eo qui duxit.*

Limita quòd non propterea licitum est Catholicis auferre à Græcis Mercatoribus bona eorum, etiamsi schismatici esse dicantur, seu Ecclesiæ schismaticorum, vt *Rota decis.*480. *num.*4. *par.*1. *posthum. Farinac.* quia Ecclesia Catholica eos tolerat, vt *Archid. c. magnum,* 11. *quæst.*1. & quia ipsi sæculares sæpè laborant ignorantia inuincibili schismatis; vnde requireretur monitio facta à Sede Apostolica, vt dixi *verbo, represaliæ, cap.*2.

Secùs dicendum est de alijs schismaticis, vel hæreticis subditis Principi hæretico, vel infideli diffidato, vt *Rota ibi numer.*3. & 4. & consentit *Rota diuers. par.* 1. *decis.*611. *num.*3. & quod bona infidelium, qui sunt subditi Principis infidelis diffidati, possint rapi, vel furto subtrahi, probat *tex. in l.*2. *C. de commerc. & merc. & DD. allegati à Rota ibi. decis.*480. *num.*3. & de bonis, seu mercibus Iudæorum subditis Turcæ, *Rota Seraph. decis.* 453. & idem tenet *Rota par.* 1. *nouiss. decis.* 480. *nu.*3. & 4. secus est si sint Christiani, & sub Principe infideli, ita *Rota ibi d. decis.* 480. & *Rota diuers. d. decis.*611.

V. Ineligibilis est ad Papatum Episcopus, aut eo maior Prælatus, etiam Cardinalis, aut Legatus schismaticus semel existens, ita vt si vllo vnquam tempore, etiam post electionem in Romanum Pontificem etiam in concordia, apparuerit talem schisma incurrisse, seu excitasse, electio censenda sit ipso iure nulla, nulla expectata declaratoria, non suffragante ei possessione, coronatione, alioue actu; & licitum est omnibus ab eius obedientia impunè quandocunque discedere: ex dicta Bulla Pauli IV. 19. §.6. & 7. Et licet hæc Bulla non reperiatur publicata, vt notat *ibi Cherubin. in apostilla;* tamen sufficit, quòd hæc Bulla confirmata fuit à Pio V. Constit. 22. *Inter multiplices*, §. 3. quæ fuit publicata. Ita *Cherubin. ibi*. Vnde apparet, quòd in hac re est derogatum, *c. licet, de elec.* vbi nulla exceptio electo in concordia in Papam obijci poterat. Bulla autem Greg. XV. de electione Papæ solùm statuit, nullam censuram obijci posse; Vnde hoc impedimentum schismatis, & hæresis ex hac Bulla Pauli IV. in suo vigore remanere videtur. Tamen limita hanc pœnam, vt dicam infra *verbo, Simonia, cap.*7.

VI. Schismatici sunt suspecti de hæresi, ideo cogendi sunt abiurare schisma, *Duard. in d. cap.*1. *Bullæ, q.* 56. *num.*12.

VII. In *cap.*1. *de schism.* statutum est, vt ordinationes factæ à schismaticis sint irritæ, ita vt ordinati remaneant suspensi, seu irregulares, de qua re dixi *verbo Ordo. cap.*24. Item vt qui dignitates, aut beneficia accipiunt à schismaticis, careant impetratis, vnde DD. communiter colligunt collationem, seu prouisionem beneficij factam à schismatico Episcopo, esse ipso iure irritam, quia verbum, *careat*, est latæ sententiæ, ita tenet *Rota, & DD.* quos allegat, & sequitur *Sanctarell. de hæresi, cap.*43. *num.*15. *Barbosa in d. cap.*1. *num.*7. *de schis.* quidquid dicat *Sanchez in decal. lib.*2. *cap.* 36. *num.*20. asserens collationem non fore irritam, sed irritandam, & pro hac allegat *Suar. de censur. dis.*23. *sec.*4. *num.*4. Sed immeritò; nam *Suar.* tenet contrarium de collatione facta à schismatico, sed ait non fore irritam collationem factam ab ordinatis à schismatico. Tertio statutum est in *d. cap.*1. vt alienationes factæ de rebus Ecclesiasticis per schismaticos omni careant firmitate, & ad Ecclesias sine omni onere reuertantur. Vnde colligunt DD. alienationes istas esse nullas pro vtroque foro, *Suar. loco cit. numer.*4. Limitant autem hoc DD. vt non sit irrita alienatio facta in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, per *gl. in d. c.* 1. *verb firmitate, Sylvest. verb. excomm.*9. *numer.* 29. *casu* 8. *Suar. num.*5. *in fin.* Quartò additur in *d. cap.*1. si quis prædictis contraire præsumpserit, excommunicationi se nouerit subiacere. Ex quibus verbis inferunt DD. quòd retinens beneficium, vel bona de manu schismaticorum contra prædictam Constitutionem, ipso facto excommunicationem incurrit, ita *Hostien. in d. c.*1. *verb, contraire, Anan. ibi num* 6. *Sylu. loco cit. Suar. numer.*6. *in fin.* Imò multi dicunt, quòd etiam in dictam excommunicationem incurrunt, qui recipiunt beneficia, vel bona prædicta, ex hoc enim facis contraire videntur; ita tenet *gl. ibi, & Abb. num.*2. *Anan. num.*6. *Sylu. d. num.*29. *Alter. to.*2. *dis.*9. *cap.* 3. *§. tria,* & hæc verior mihi videtur, atque communior. Aduerte, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, vt notat *Suar. ibi num.*4. & quòd non incurritur si adsit ignorantia saltem crassa, & non affectata propter verbum, *præsumpserit,* ita *Suar. num.* 5. Aduerte secundò, quòd dictæ pœnæ irritationis collationis beneficiorum, & alienationum, & excommunicatio consequens, non procedunt, quando collatio, seu alienatio fieret à schismatico tolerato ab Ecclesia Romana; huius enim acta sustinentur, ita *Abb. in d. c.*1. *de schis. num. vlt. Anan. numer.*11. *in fin. Garzias de benef. par.*11. *cap.*10. *num.*160.

Sed si quæras, quando dicatur toleratus. Resp. quòd secundùm aliquos DD. dicitur is, qui non est nominatim denunciatus schismaticus, ob *extrauag. Ad euitanda* Martini V. ita *Sanch. lib.*2. *in decal. cap.*9. *num.*10. *Duard. in Bulla in Cœna Domini lib.* 2. *cap.*56 *num.*13. *Nauar. consi.*10. *num.* 2. *de hæret.* & probabiliorem ait *Bonac. de cens. partic. dis.*1. *q.*2. *pun.*5. *numer.*9. & 14. & communem ait *Alter. to.*2. *dis.*9. *cap.*3. *in fin.* Sed secundùm alios schismatici tolerati dicuntur, quandiù sunt occulti, secus si sint notorij de iure, vel de facto, ita *Azor. par.*2. *lib.*3. *cap.*48. *q.*11. *Innoc. in d. cap.*1. *num.*4. & *ibi Host. col. vlt. Alter. loco cit.* & probabiliorem ait *Valen. to.*3. *dis.*3. *q.*15. *pun.*3. *post §. tertia sententia.* Quia si sunt manifesti, sunt vitandi, & priuati iurisdictione ratione ipsius criminis, non tantùm ratione excommunicationis, seu censuræ, de qua est sermo in *extrau. Ad euitanda*. Hæc secunda sententia omninò tenenda est in casu schismatis super electione Papæ, de quo casu est *tex. c.*1. *de schism.* quia in ea turbatione non possunt censeri tolerati, & si nondum fuerint denunciati, quidquid sit de schismaticis Græcis, & similibus. Aduertendum tertiò, quòd collatio, aut vnio beneficij facta à Papa schismatico, postea conualescit præscriptione quadraginta annorum, cum titulo scilicet putatiuo, & bona fide; dummodo iste titulus putatiuus sit iusto errore causatus, siue sit error facti, siue iuris

proba-

probabilis, v.g. quia erant probabiles dictæ sententiæ pro vtraque parte. Quia sufficit error facti, vel error iuris valdè dubij vt probetur iustus titulus ad præscribendum, ita *Rota decis.128.in collec. Farinac. de contract. & crim.*

CAPVT I.

Secreta Sancti Officij reuelantes.

Vide *verbo Inquisitio, cap.6.*

CAPVT II.

Secreta Sacri Consistorij reuelantes.

Vide *verbo, Consistorium, cap.1.*

CAPVT III.

Secreta, aut alia in perniciem Christianæ Reipublicæ nuncians fidei inimicis.

Vide *verbo, Nuncians, cap.1.*

CAPVT IV.

Secreta Sacræ Rotæ reuelantes.

EX Bulla Vrbani VIII. edita anno 1643. die 19. Nouembris, vetitum est Auditoribus Sacræ Rotæ, & loca Auditorum tenentibus, propria, vel Coadiutorum, seu loca tenentium vota, seu suffragia, in causis, quæ in eorum Auditorio discutiuntur; vel suffragantium, aut non suffragantium nomina, patefacere alicui, præterquam suis Coadiutoribus, seu loca tenentibus, & suo vnico adiutori studiorum, & alteri duntaxat adiuncto, cuius opera quemlibet Auditorum & loca tenentium vti oportebit. Item vetitum est eisdem, ea quæ siue in eorũ auditorio, siue extra, siue collegialiter, siue singulariter, inter ipsos tractata fuerint, causas aut controuersias in dicto Auditorio discussas, siue dictum tribunal, siue personas litigantium, vel informantium concernentia, alijs quàm supradictis personis patefacere.

Transgressores autem incurrunt ipso facto pœnas periurij, propter iuramentum, quòd præfati Auditores, & Locatenentes de hoc secreto in ingressu Officij præstant. Item excommunicationem Papæ reseruatam priuatiuè ad omnes, etiam priuilegiatos, ac etiam ad Maiorem Pœnitentiarium.

Similiter sub eisdem periurij, & excõmunicationis latæ sententiæ pœnis, vetitum est dictis Adiutoribus studiorum, & Adiunctis, supradicta secreta reuelare.

Denique prohibitum est ibidem, ne quis extra Summum Pontificem huiusmodi constitutionem declarare, aut interpretari valeat, nisi vt verba sonant, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

Limita ex eadem Constitutione, vt permissum sit dictis Auditoribus, seu loca tenentibus manifestare difficultates, & motiua (ob quæ resolutio causæ dilata, vel impedita) litigantibus; reticito tamen nomine Auditorum, loca tenentium, & correspondalium, à quibus ea prolata fuerint.

Limita secundò, quòd ex defectu plenæ aduertentiæ excusari debeant à culpa graui, & à censura ista, v.gr. si inaduertenter aliquid de comprehensis hic, ab ore istorum exciderit, prout in simili de Confessarijs ait *Sot.in tract. de rat. teg. secretum mon.2. q.2.*

Limita tertiò, quod si prædictorum aliquis aliundè cognouisset aliquid ex prædictis, non ligaretur hoc præcepto, dummodò non asserat id cognouisse medijs, vt supra comprehensis in dicta prohibitione, vt in simili de Confessario ait *Layman tract. de Sacr. Pœnit. cap. 14. numer. 3.* Vnde non incurreret Auditor, qui reo diceret causam non fuisse hactenus expeditam, eo quòd actor acta, vel informationes non attulerit, & similia, quia hæc assertio neminem aggrauat, & nemini præiudicat, neque eius rei notitia pendet à tractatu aliquo facto in Rota, vel extra inter eosdem Auditores, sed à notitia extrinseca, etiam si forte de tali retardatione in Rota aliquid idem Auditor ponens dixisset.

Limita quartò, vt non incurrat reuelans aliquid tractatum inter eos de causa committenda Rotæ, nondum tamen commissa, quia loquitur *tex.* de causis discussis in eorum auditorio, & sumus in materia pœnali, ideò strictè interpretandum.

CAPVT I.

Sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam reuocari procurans.

EX *lege fin. C.vt lit pend.* Supplicans Principi pro retractanda sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, incurrit ipso facto infamiam iuris, vnde etiam fit irregularis. Vide *DD. in d.l.fin.*

Limita, vt non procedat, quando peteretur ex iusta causa restitutio in integrum à Principe aduersus sententiam latam diffinitiuè tanquam ex plenis probationibus, vel coram eodem Iudice peteretur restitutio aduersus sententiam latam ex præsumptiuis, ob superuenientes probationes, *Gemin.in c. venerabilis, §.porrò, num.5. in fin.de sent. excommun. in 6. Felin. in c. lator, declar. 7. de sent.& re iudic. Natta consil. 444. numer.14.*

CAPVT I.

Sepulchri violatio.

NOta quòd quamuis olim de iure Ciuili per illationem mortui locus efficeretur Religiosus, *l. in tantum, in fin.ff.de rerum diuis.* & ideo non erat in commercio hominum, sed diuini iuris, *§. nullius inst. eo.* neque de eo in iudicio finium regundorum agendum, *l. quinque pedum, C.finium regun. qui tex.* de loco huiusmodi signato præscriptione, idest inscriptione ista, quinque pedum in agro, vt moris erat, & multæ tales inscriptiones, seu lapides reperiuntur, & ita hunc textum intellexit, & benè *Volfang. Lazius de Rep. Rom.*

so condemnati, *gloss. in cap. ad abolendam*, §. *præterea*, *verbo, deprehensi, ibi Host. num.* 4. *Butr. num.* 19. *de hæret. glossa in cap. ex litterarum, verbo, deprehensam, de eo qui duxit*.

Limita quòd non propterea licitum est Catholicis auferre à Græcis Mercatoribus bona eorum, etiamsi schismatici esse dicantur, seu Ecclesiæ schismaticorum, vt *Rota decis.* 480. *num.* 4. *par.* 1. *posthum. Farinac.* quia Ecclesia Catholica eos tolerat, vt *Archid. c. magnum*, 11. *quæst.* 1. & quia ipsi sæculares sæpè laborant ignorantia inuincibili schismatis; vnde requireretur monitio facta à Sede Apostolica, vt dixi *verbo, repræsaliæ, cap.* 2.

Secùs dicendum est de alijs schismaticis, vel hæreticis subditis Principi hæretico, vel infideli diffidato, vt *Rota ibi numer.* 3. *&* 4. & consentit *Rota diuers. par.* 1. *decis.* 611. *num.* 3. & quod bona infidelium, qui sunt subditi Principis infidelis diffidati, possint rapi, vel furto subtrahi, probat *tex. in l.* 2. *C. de commerc. & merc. & DD. allegati à Rota ibi decis.* 480. *num.* 3. & de bonis, seu mercibus Iudæorum subditis Turcæ, *Rota Seraph. decis.* 453. & idem tenet *Rota par.* 1. *nouiss. decis.* 480. *nu.* 3. *&* 4. secus est si sint Christiani, & sub Principe infideli, ita *Rota ibi d. decis.* 480. *& Rota diuers. d. decis.* 611.

V. Ineligibilis est ad Papatum Episcopus, aut eo maior Prælatus, etiam Cardinalis, aut Legatus schismaticus semel existens, ita vt si vllo vnquam tempore, etiam post electionem in Romanum Pontificem etiam in concordia, apparuerit talem schisma incurrisse, seu excitasse, electio censenda sit ipso iure nulla, nulla expectata declaratoria, non suffragante ei possessione, coronatione, alioue actu; & licitum est omnibus ab eius obedientia impunè quandocunque discedere: ex dicta Bulla Pauli IV. 19. §. 6. & 7. Et licet hæc Bulla non reperiatur publicata, vt notat *ibi Cherubin. in apostilla*; tamen sufficit, quòd hæc Bulla confirmata fuit a Pio V. Constit. 22. *Inter multiplices*, §. 3. quæ fuit publicata. Ita *Cherubin. ibi*. Vnde apparet, quòd in hac re est derogatum, *c. licet, de elec.* vbi nulla exceptio electo in concordia in Papam obijci poterat. Bulla autem Greg. XV. de electione Papæ solùm statuit, nullam censuram obijci posse; Vnde hoc impedimentum schismatis, & hæresis ex hac Bulla Pauli IV. in suo vigore remanere videtur. Tamen limita hanc pœnam, vt dicam infra *verbo, Simonia, cap.* 7.

VI. Schismatici sunt suspecti de hæresi, ideo cogendi sunt abiurare schisma, *Duard. in d. cap.* 1. *Bullæ, q.* 56. *num.* 12.

VII. In *cap.* 1. *de schism.* statutum est, vt ordinationes factæ à schismaticis sint irritæ, ita vt ordinati remaneant suspensi, seu irregulares, de qua re dixi *verbo Ordo. cap.* 24. Item vt qui dignitates, aut beneficia accipiunt à schismaticis, careant impetratis, vnde DD. communiter colligunt collationem, seu prouisionem beneficij factam à schismatico Episcopo, esse ipso iure irritam, quia verbum, *careat*, est latæ sententiæ, ita tenet *Rota, & DD.* quos allegat, & sequitur *Sanctarell. de hæresi, cap.* 43. *num.* 15. *Barbosa in d. cap.* 1. *num.* 7. *de schis.* quidquid dicat *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 20. asserens collationem non fore irritam, sed irritandam, & pro hac allegat *Suar. de censur. dis.* 23. *sec.* 4 *num.* 4. Sed immeritò; nam *Suar.* tenet contrarium de collatione facta à schismatico, sed ait non fore irritan collationem factam ab ordinatis à schismatico. Tertio statutum est in *d. cap.* 1. vt alienationes factæ de rebus Ecclesiasticis per schismaticos omni careant firmitate, & ad Ecclesias sine omni onere reuertantur. Vndè colligunt DD. alienationes istas esse nullas pro vtroque foro, *Suar. loco cit. numer.* 4. Limitant autem hoc DD. vt non sit irrita alienatio facta in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, per *gl. in d. c.* 1. *verb. firmitate, Sylu. uest. verb. excomm.* 9. *numer.* 29. *casu* 8. *Suar. num.* 5. *in fi.* Quartò additur in *d. cap.* 1. si quis prædictis contrai præsumpserit, excommunicationi se nouerit subiacet. Ex quibus verbis inferunt DD. quòd retinens benef cium, vel bona de manu schismaticorum contra prædictam Constitutionem, ipso facto excommunicatio nem incurrit, ita *Hostien. in d. c.* 1. *verb. contraire*, *An. ibi num* 6. *Sylu. loco cit. Suar. numer.* 6. *in fin.* Imò mu dicunt, quòd etiam in dictam excommunicatione incurrunt, qui recipiunt beneficia, vel bona prædict ex hoc enim facis contraire videntur, ita tenet *gl. il & Abb. num.* 2. *Anan. num.* 6. *Sylu. d. num.* 29. *Alter. to dis.* 9. *cap.* 3. §. *tria*, & hæc verior mihi videtur, atqu communior. Aduerte, quòd hæc excommunicat non est reseruata, vt notat *Suar. ibi num.* 4. & quòd n incurritur si adsit ignorantia saltem crassa, & non a fectata propter verbum, *præsumpserit*, ita *Suar. num.* Aduerte secundò, quòd dictæ pœnæ irritationis col tionis beneficiorum, & alienationum, & excommi nicatio consequens, non procedunt, quando collat seu alienatio fieret à schismatico tolerato ab Eccle Romana; huius enim acta sustinentur, ita *Abb. in d. c de schis. num. vlt. Anan. numer.* 11. *in fin. Garzias de nef. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 160.

Sed si quæras, quando dicatur toleratus. Resp. q secundùm aliquos DD. dicitur is, qui non est no natim denunciatus schismaticus, ob *extrauag. Ad e tanda* Martini V. ita *Sanch. lib.* 2. *in decal. cap.* 9. *num. Duard. in Bulla in Cœna Domini lib.* 2. *cap.* 56 *num Nauar. consi.* 10. *num.* 2. *de hæret.* & probabiliorem *Bonac. de cens. partic. dis.* 1. *q.* 2. *pun.* 5. *numer.* 9. *&* 1. communem ait *Alter. to.* 2. *dis.* 9. *cap.* 3. *in fin.* Sed sec dùm alios schismatici tolerati dicuntur, quandiù occulti, secus si sint notorij de iure, vel de facto, *Azor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 11. *Innoc. in d. cap.* 1. *nu & ibi Host. col. vlt. Alter. loco cit.* & probabiliorem *Valen. to.* 3. *dis.* 3. *q.* 15. *pun.* 3. *post* §. *tertia sententia*. C si sunt manifesti, sunt vitandi, & priuati iurisdict ratione ipsius criminis, non tantùm ratione exc municationis, seu censuræ, de qua est sermo in *ex Ad euitanda*. Hæc secunda sententia omninò ten est in casu schismatis super electione Papæ, de qu fu est *tex. c.* 1. *de schism.* quia in ea turbatione r possunt censeri tolerati, & si nondum fuerint de ciati, quidquid sit de schismaticis Græcis, & simil Aduertendum tertiò, quòd collatio, aut vnio ben facta à Papa schismatico, postea conualescit præ ptione quadraginta annorum, cum titulo scilice tatiuo, & bona fide; dummodo iste titulus puta sit iusto errore caussatus, siue sit error facti, siue

prc

probabilis, v.g. quia erant probabiles dictæ sententiæ pro vtraque parte. Quia sufficit error facti, vel error iuris valdè dubij vt probetur iustus titulus ad præscribendum, ita *Rota decis.128.in collec. Farinac. de contract. & crim.*

CAPVT I.

Secreta Sancti Officij reuelantes.

Vide *verbo Inquisitio, cap.6.*

CAPVT II.

Secreta Sacri Consistorij reuelantes.

Vide *verbo, Consistorium, cap.1.*

CAPVT III.

Secreta, aut alia in perniciem Christianæ Reipublicæ nuncians fidei inimicis.

Vide *verbo, Nuncians, cap.1.*

CAPVT IV.

Secreta Sacræ Rotæ reuelantes.

EX Bulla Vrbani VIII. edita anno 1643. die 19. Nouembris, vetitum est Auditoribus Sacræ Rotæ, & loca Auditorum tenentibus, propria, vel Coadiutorum, seu loca tenentium vota, seu suffragia, in causis, quæ in eorum Auditorio discutiuntur; vel suffragantium, aut non suffragantium nomina, patefacere alicui, præterquam suis Coadiutoribus, seu loca tenentibus, & suo vnico adiutori studiorum, & alteri duntaxat adiuncto, cuius opera quemlibet Auditorum & loca tenentium vti oportebit. Item vetitum est eisdem, ea quæ siue in eorũ auditorio, siue extra, siue collegialiter, siue singulariter, inter ipsos tractata fuerint, causas aut controuersias in dicto Auditorio discussas, siue dictum tribunal, siue personas litigantium, vel informantium concernentia, alijs quàm supradictis personis patefacere.

Transgressores autem incurrunt ipso facto pœnas periurij, propter iuramentum, quòd præfati Auditores, & Locatenentes de hoc secreto in ingressu Officij præstant. Item excommunicationem Papæ reseruatam priuatiuè ad omnes, etiam priuilegiatos, ac etiam ad Maiorem Pœnitentiarium.

Similiter sub eisdem periurij, & excõmunicationis latæ sententiæ pœnis, vetitum est dictis Adiutoribus studiorum, & Adiunctis, supradicta secreta reuelare.

Denique prohibitum est ibidem, ne quis extra Summum Pontificem huiusmodi constitutionem declarare, aut interpretari valeat, nisi vt verba sonant, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

Limita ex eadem Constitutione, vt permissum sit dictis Auditoribus, seu loca tenentibus manifestare difficultates, & motiua (ob quæ resolutio causæ dilata, vel impedita) litigantibus; reticito tamen nomine Auditorum, loca tenentium, & correspo nsalium, à quibus ea prolata fuerint.

Limita secundò, quòd ex defectu plenæ aduertentiæ excusari debeant à culpa graui, & à censura ista, v.gr. si inaduertenter aliquid de compræhensis hic, ab ore istorum exciderit, prout in simili de Confessarijs ait *Sot.in tract. de rat. teg. secretum mon.2. q.2.*

Limita tertiò, quod si prædictorum aliquis aliundè cognouisset aliquid ex prædictis, non ligaretur hoc præcepto, dummodò non asserat id cognouisse medijs, vt supra comprehensis in dicta prohibitione, vt in simili de Confessario ait *Layman tract. de Sacr. Pœnit. cap. 14. numer. 3.* Vnde non incurreret Auditor, qui reo diceret causam non fuisse hactenus expeditam, eo quòd actor acta, vel informationes non attulerit, & similia, quia hæc assertio neminem aggrauat, & nemini præiudicat, neque eius rei notitia pendet à tractatu aliquo facto in Rota, vel extra inter eosdem Auditores, sed à notitia extrinseca, etiam si forte de tali retardatione in Rota aliquid idem Auditor ponens dixisset.

Limita quartò, vt non incurrat reuelans aliquid tractatum inter eos de causa committenda Rotæ, nondum tamen commissa, quia loquitur *tex.* de causis discussis in eorum auditorio, & sumus in materia pœnali, ideò strictè interpretandum.

CAPVT I.

Sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam reuocari procurans.

EX *lege fin. C.vt lit pend.* Supplicans Principi pro retractanda sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, incurrit ipso facto infamiam iuris, vnde etiam fit irregularis. Vide *DD. in d.l.fin.*

Limita, vt non procedat, quando peteretur ex iusta causa restitutio in integrum à Principe aduersus sententiam latam diffinitiuè tanquam ex plenis probationibus, vel coram eodem Iudice peteretur restitutio aduersus sententiam latam ex præsumptiuis ob superuenientes probationes, *Gemin.in c. venerabilis, §.porrò, num.5. in fin.de sent. excommun. in 6. Felin. in c. lator, declar. 7. de sent.& re iudic. Natta consil. 444. numer.14.*

CAPVT I.

Sepulchri violatio.

NOta quòd quamuis olim de iure Ciuili per illationem mortui locus efficeretur Religiosus, *l. in tantum, in fin.ff.de rerum diuis.* & ideo non erat in commercio hominum, sed diuini iuris, *§. nullius inst. eo.* neque de eo in iudicio finium regundorum agendum, *l. quinque pedum, C.finium regun. qui tex.* de loco huiusmodi signato præscriptione, idest inscriptione ista, quinque pedum in agro, vt moris erat, & multæ tales inscriptiones, seu lapides reperiuntur, & ita hunc textum intellexit, & benè *Volfang. Lazius de Rep. Rom.*

Rom. Tamen hodie de iure Canonico locus non efficitur sacer, nisi authoritate Episcopi fuerit deputatus ad sepulturam fidelium, *gloss. in cap. in Ecclesiastico, 13. q.2. Sanchez de matrim. lib.9. disp.15 num.42. Felin. in cap. quanto, in fin. de iudic.* Vnde cùm aliàs non sit locus sacer, est adhuc in commercio hominum, & potest vendi, *Paris. cons.34. n.14. lib.4. Barbos. in d. c. ecclesiastico, n.1.* & similiter, & à fortiori sepulchra infidelium non sunt religiosa, neq; sacra; imò illa destruere licitum est, *l. sepulchra hostiũ, ff. de sepulc. viol. Turrecr. in c. infames, 6. quæst. 1.* Si autem fuerit locus authoritate Episcopi deputatus, tunc est locus sacer, & non est in commercio hominum, neque acquiri, neque possideri ab aliquo laico potest, *l. si sepulchrum, C. de religios. Rot. par. 1. nouiss. decis. 22. num. 2.* Ius tamen sepeliendi in illo, seu vsus sepulchri potest quasi possideri, & acquiri etiam à laico, priuatiuè, vt nullus alius ibi possit sepeliri, siue sic sepulchrum hæreditarium, siue sit familiare, *Rot. num. 2. & 3.*

Est autem adeò fauorabilis causa sepulchri, seu illati mortui, vt si lite pendente cadauer fuerit cum licentia Ordinarij illatum, etiam si postea pronuncietur ius non fuisse inferendi, non tamen debebit cadauer illud exhumari, *Rot. ibi numer. 4.* cùm aliis allegatis.

Præterea probanti quasi possessionem iuris sepeliendi cumulatiuè in tali sepulchro, saltem per vnum actum executum absque licentia, & sine contradictione aduersæ partis, est manutenendus, vt probat *Rot. par. 1. nouiss. dec. 568. num. 1. in fin. & num. 3.* sed ad acquirendam quasi possessionem iuris sepeliendi priuatiuè ad alios requiritur prohibitio huiusmodi possidentis cum acquiescentia eorum, qui prætendunt ius ibi sepeliendi, *Rot. ibidem num. 4.*

I. Excommunicationem incurrunt violantes sepulchra Sanctorum, inde alienando Reliquias, vel de locis Vrbis Romæ auferendo Reliquias, etiam sine effractione, vel cum effractione etiam ab aliis locis extra Vrbem: dixi *verbo, Reliquiæ, & verbo. Sacrilegium, c.3.* Item excommunicationem incurrit sepulturæ transferendæ causa, cadauer exenterans, aut comminuens, vt dicam *c. seq.*

Item infamiam iuris ipso facto incurrunt, & consequenter irregulares fiunt, quicunque de sepulchro violato damnati fuerint, *c. infames, 6. q. 1. ibi Turrecrem. Sayr. lib.7. c.11. num.8. Vgolin. de irreg. c.60. §.4. num.6.* siue ciuili iudicio damnetur, *l. 1. ff. de sepulchr. viol.* siue criminali, quia etsi sit crimen priuatum de iure ciuili, tamen cum descendat ab actione famosa, damnatum infamat, *l. infamem, ff. de publ. iud.* Imò de iure Canonico, & Ciuili, hodie si sepultura sit in loco sacro, censetur crimen publicum, quia est crimen sacrilegij, & *l. Iulia peculatus, per gloss. in §. lex Iulia, inst. de publ. iud.* cum sit violatio loci sacri. Vnde damnatus fit infamis, & irregularis, vt dixi *verb. Sacrilegium, cap. 1.* Et procedit pœna prædicta, & dicitur violator sepulchri, siue frangat illud, siue deformet, siue in illo mortuos spoliet, vt *Turrecrem. ibidem.* Et quamuis de iure ciuili non sit sacrilegij crimen auferre non sacrũ de sacro, sed tantùm si sacrum de sacro; tamen de iure Canonico sacrilegij crimen est vtrobique, vt de magis communi testatur *Layman lib.4. tract. de sacril. c.7. num.18.* & docet *Menoch. lib.2. de arbitr. casu 389. numer. 12.13. & 14.*

Limita, vt non sit crimen sepulchri violati, si causa rationabili inde aliquid auferatur ab iis, qui ius habent, vt *Turrecr. in d. cap. infames num. 2.* Item si inde thesaurus à defuncto, vel hærede reconditus ob honorem sepulturæ auferatur, quia hæc ibi ponere, vel superstitiosum, vel vanum est, *Turrecr. loco cit.* & text in *l. & si quis, vers. funeris, ff. de relig. l. lege, ff. ad legem Iul. pecul.*

De materia iuris sepulchrorum, vide *Genuens. in praxi, c.33. & cap. 61. & Murgam de sepul.*

CAPVT II.

Sepulturæ transferendæ causa cadauer comminuens.

EXtrau. 1. *de sepult.* Statutum est, ne causa transferendi cadaueris defuncti de terris Catholicorum ad alium locum, scilicet Catholicorum, cadauer ipsum exenteretur, vel concidatur, aut elixetur, sed integrum transferatur, aut ibi relinquatur, donec incineretur, & tunc transferatur. Et si quis contra hæc attentare præsumpserit, crudeliter modis prædictis corpus defuncti tractando, aut faciendo tractari excommunicationem incurrat Papæ reseruatam, & cadauer illud sic inhumanè tractatum, Ecclesiastica careat sepultura.

Amplia, quòd licet aliqui putent ad has pœnas requiri, vt concurrerint tres illæ actiones, scilicet exenteratio, concisio, & elixatio, vt *Tolet. lib. 1. c.36. §. septima*: Tamen communis sententia tenet singulas illarum sufficere: ita *Angel. excommun. 5. casu 32. Suar. disp. 22. de censur. sect. 5. numer. 1.*

Limita, quod non procedit hæc prohibitio de defuncto in terris infidelium, vel hæreticorum, *Tolet. Angel. ibi Suar. num. 2. gloss. in extrauagan. verbo Catholicæ Fidei.*

Limita secundò, quòd non sufficit attentatum, vt mandatum, sed requiritur actus cosummatus, *Suarez num. 1.* propter illam particulam, *tractantes, vel facientes tractari.*

Limita tertiò, quòd aliquibus Religiosis circa hanc prohibitionem concessum est priuilegium, de quo vide *Dianam resol. 120, tract. 2. tom. 2.*

Limita quartò, quòd aliqui Doctores dicunt, pœnam priuationis sepulturæ cadaueri statutam, non esse latæ sententiæ: ideò Ecclesiasticos illam non teneri obseruare nisi sententia Episcopi accedat, aut notorium sit, talem in impœnitentia finali defunctum esse, ita *Suar. loco cit. Filiuc. tract. 15. nu. 78.* Alij dicunt, hanc pœnam esse latæ sententiæ, sed non ligare ante declaratoriam, propter *extrau. Ad euitanda*, de qua dixi, *verbo, Censura, c.4.* quia dicunt hanc pœnam esse per modum censuræ latæ contra malè tractantes cadauer, & contra ipsum cadauer: ita *Bonac. de cens. particular. disp. 2. q.3. pun.45. nu.8.* Ego puto esse pœnam latæ sententię, per ea, quæ dixi *verbo, Sacram. cap.2. & verbo, Duellum, c.3.* & non habere locum in hoc casu *extrau. Ad euitanda*, quia probabilius est eam solum procedere de vitandis ratione sententiæ, seu censuræ saltem impro-

impropriè dictæ, vt suspensionis ad certum tempus, vel in perpetuum; non autem de vitandis ratione criminis immediatè, vt dixi *verbo, Vsura, cap. 1. num. 4.* Tamen, quia iam cadauer erat in quasi possessione Ecclesiasticæ sepulturæ, æstimo ante sententiam si res sit occulta, posse restitui pristinæ sepulturæ, non tamen aliò transferri, per ea quæ dixi *p. 1. c. 5.*

De translatione sepulcri, vide *Genuen. cap. 91. num. 12. in praxi, Dianam loco cit. tex. c. Corpora Sanctorum, de consecr. dist. 1. l. nemo humanum, C. de relig.* per quæ iura prohibetur translatio cadaueris sepulti, nisi cum licentia Episcopi; quod intelligunt Doctores, si causa perpetuæ sepulturæ ibi sit humatum, vel nisi necessitas aliud exigat, vt Ecclesiæ renouatio. *Genuens. & Dian. ibi.*

CAPVT III.

Sepulturam in suis Ecclesijs inter viuos eligi ab aliquo, vel non mutari procurantes.

NOtandum quod de iure communi cadauer debet sepeliri in sepulcro maiorum suorum, *cap. is qui habet & cap. licet de sepul. in 6. Rot. diuers. dec. 333 num. 5. par. 1.* vel si ea non extat debet sepeliri in Ecclesia sua *Parochiali, cap. cum quis, cap. is qui, & capit. licet eod. tit. in 6.* ex priuilegio autem iuri communi inserto, quilibet potest sibi eligere Sepulturam, *capit. 1. cap. cum liberum de sepult. Rot. dic. decis. 333. num. 1. & 5.* sic etiam de iure communi, quisque potest in Ecclesia sua *Parochiali* recipere ad sepulturam quem velit. *Clem. dudum, §. huiusmodi de sepul. & Abb. in c. certificari num. 9. de sepul.* quæ autem non habent populum, poterunt ex priuilegio Papæ vel Episcopi. *Abb. ibi* Vide *Rot. p. 2. nouiss. decis. 300. num. 2.* vbi *num. 3.* quod patronus Ecclesiæ non potest prohibere alios ibi sepeliri in alia non sua sepultura, quia non habet ius sepulturæ priuatiuum ad alios.

In *cap. 1. de sepult. in 6. Bonif. VIII.* prohibuit in virtute sanctæ obedientiæ, & interminatione maledictionis æternæ, ne Religiosi, aut Clerici sæculares aliquos inducant mediante voto, iuramento, vel promissione, vt in eorum Ecclesijs sepulturam eligant, vel electam non mutent: & si contrauentum fuerit, Primò electio, iuramentum, votum, & pactum sunt irrita ipso iure. Secundò eligentes, quo ad electionem sepulturæ censentur intestati, & non possunt ibi, nec alibi eligere sepulturam, neque possunt in electa sepultura sepeliri vigore talis electionis, sed in sepultura iure communi illis contingente. Tertio, vt Ecclesiastici præfati præsumentes sepelire contra dictam prohibitionem in suis Ecclesijs, teneantur ipsa corpora, si petantur, & omne emolumentum illius sepulturæ occasione obtentum, etiamsi non petatur, intra decem dies integraliter restituere illis Ecclesijs, apud quas aliàs sepeliendi de iure fuissent; quod si non fecerint, ipsorum non restituentium Ecclesiæ, apud quas tales defuncti sepulti fuerint, & Cœmeteria earundem tandiù remanent ipso facto supposita interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum.

Rationem huius decretalis, seu prohibitionis affert *Rota decis. 333. num. 6. p. 1. diuers.* quia cum sepultura sit ius spirituale, non debet interuenire inductio, sed libertas, vt not. *gloss. in dict. capit. 1. verbo sepulturam.*

Limita, vt decretalis non loquatur de laicis, sed de personis ecclesiasticis inducentibus, ita *Rota d. num. 6.* & ideo infert quod potest quis fundans maioratum apponere legem, vt debeant successores sepeliri in tali sepulcro.

Clem. cupientes, de pœnis, §. sanè, additum est, vt temerarij violatores præfatæ Constitutionis, quatenus prohibet inducere aliquem ad eligendam sepulturam, vel electam mutandam, medio voto, vel iuramento, vel pacto, incurrant eo ipso vltra pœnas præfatas, etiam excommunicationem Papæ reseruatam.

Amplia, quod hæc excommunicatio procedit etiam si non sit effectus subsequutus sepulturæ. *Bonif. in dict. Clem. num. vlt.*

Limita, quod non incurritur, nisi sequutus sit effectus immediatus inductionis, id est electio per iuramentum, vel votum, vel pactum; vnde non sufficit promissio de eligendo, vt dicatur inductio facta, ita *Bonif. ibi, & Cardin. ibid. Gemin. in d. cap. 1. de sepul. in 6. Roderic. qq. regul. 58. art. 7. dub. 5. Sylu. verb. excom. 7. num. 49.*

Limita secundò, vt non procedant hæ Constitutiones, quando inducitur quis ad eligendam sepulturam in testamento, seu vltima voluntate. *Suarez disp. 22. de cens. sec. 4. nu. 25. Sayr. lib. 5. cap. 12. num. 9. Tolet. lib. 1. cap. 36. §. quarta. Roderic. art. 7. cit. in fin. Bonif. in d. Clem. num. 74.* Debet tamen etiam tunc solùm de loco sepulturæ moribundus interrogari in genere, vbi velit sepeliri; nam si in specie interrogetur, seu suggeratur an in illa Ecclesia, electio est nullius vigoris, vt *Genuen. in praxi, c. 61. num. 3. Crauett. cons. 10. num. 12. Bursat. cons. 226. num. 18. vol. 3.*

De electione sepulturæ plura apud *Genuens. in praxi cap. 61.*

Quæres an sit crimen simoniæ vendere sepulturam. Resp. affirmatiuè, quia est res sacra, ita *c. abolendæ de sepul. c. non satis de Simon. Rota dec. 561. numer. 1. pa. 2. posth. Farinac.* vnde pro sepultura ordinaria, & debita christianis in locis publicè designatis nihil recipi potest. At verò pro loco, seu situ honorabiliore, seu extraordinario, seu aliàs illi mortuo non debito, pretium exigi potest; quia ille honor est quid temporale pretio æstimabile, vt *Rota ibi cum Soto, Spino, & Roderic. Genuens. in praxi c. 33. num. 19.*

Nota etiam quod sepulturæ electio est probanda, vel per testam. vel per duos testes etiam singulares, *Genuens. in praxi, cap. 61. num. 8. cum ibi addit.*

CAPVT IV.

Sepultura Christiana si hæreticis, vel eorum credentibus, receptatoribus, defensoribus, vel fautoribus fuerit impertita.

IN *cap. 1. de hæretic.* Statutum est in Concilio Lateran. ne præfati inter Christianos accipiant sepulturam.

In

In *cap.* 1. *de hæret. in* 6. qui supradictos scienter præpræsumpserit Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, vsque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se noverit subiacere; nec absolutionis beneficium mercatur, nisi proprijs manibus publicè extumulet, & proijciat corpora damnatorum; & locus ille perpetuo careat sepultura.

Adde, quod Ecclesia, seu Cœmeterium per sepulturam talium remanent polluta, vt dixi *verbo Sacrilegium, cap.* 5.

QVÆRES I. An procedat textus de hæreticis, & complicibus prædictis, etiam non denunciatis nominatim. Respondeo verius videri sufficere, si sit ipsorum crimen notorium, ita *Auila de censuris. par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 10. *dub.* 1. *conclus.* 3. *in fin. Filiucc. tract.* 22. *num.* 229. *Pegna in direct. lib.* 3. *schol.* 111. *colum.* 1. *& colum. vlt. Sanchez lib.* 2. *in decal. cap.* 9. *num.* 7. qui dicunt non incurri hanc censuram, tanquam ob communicationem cum excommunicato, sed ob violationem præcepti facti sub pœna huius censuræ. Quamuis multi in contrarium teneant, requiri, quod fuerint eorum crimina prædicta, vel excommunicatio nominatim declarata, propter *extrav. Martini V.* de qua dixi *verbo, censura cap.* 4. ita *Simancas cathol. inst. tit.* 18. *de defun. num.* 9. *Nauarr. cons.* 10. *de hæret. q.* 4. *Suar. de censur. disp.* 12. *sec.* 4. *num.* 11. *Laym. lib.* 5. *tract. de sacrif. Missæ, cap.* 5. *num.* 8. *Azor. lib.* 8. *capit.* 13. *q.* 6. *tom.* 1.

QVÆRES II. An hæc pœna solùm procedat contra sepelientem proprijs manibus, an etiam contra cooperantes, ad sepulturam? Respondeo: aliqui dicunt solum contineri proprijs manibus sepelientem: ita *Bonacc. de censur. partic. disp.* 2. *q.* 2. *punc.* 30. *num.* 6. secutus *Nauarrum cap.* 27. *num.* 51. *Henriq. & Caiet.* qui loquuntur in diuersis terminis, scilicet *Clem.* 1. *de sepult.* Alij dicunt contineri sepelientem proprijs manibus inferendo cadauer in sepulchrum, & etiam mandantem sepeliri; non autem aliter cooperantes; vt fodiendo, deferendo ad locum cantando associando: ita *Suar. disp.* 12. *de censur. sect.* 4. *num.* 10. *& disp.* 23. *sect.* 4. *nu.* 42. Sed puto verius, contineri omnes cooperantes ad horum Ecclesiasticam sepulturam. Et primò continentur effodientes, gestantes feretrum, deponentes cadauer. Item mandantes, & Clerici cum Cruce, & officijs diuinis, seu precibus funus ducentes. Item continentur alij, cum luminibus associantes. Item Clerici permittentes, cum ex officio tenerentur impedire, vt in simili tenet *gloss. in Clem.* 1. *verb. sepelire. de sepult. & ibi Steph. & Anchar.* quos sequitur *Francis. de Platea, tract. de excom.* §. 5. *num.* 14. & facit, quod etiamsi aliter dicant Doctores, multi supracitati in casu *Clem.* 1. *de sepult.* restringentes magis significationem; illud potest ibi fortè procedere, quia ibi tex. vtitur particula *eos qui, &c.* & particula *sepelire, &c.* quæ sunt minus vniuersales: at in *d. capit.* 2. de quo agimus vtitur textus particula *quicunque*, quæ de sui natura est valde generalis, & continet eos, qui aliàs non continerentur. *Decius cons.* 113. *numer.* 4. *Seraph. decis.* 980. *num.* 8. & vtitur particula *tradere sepulturæ*, quæ latius patet nam continet admittentes, & funus ducentes, vt Doctores communiter *in cap. quia in omnibus, de vsuris.* vbi tex. eadem particula *tradere* vsus est; & *ibi Abbas num.* 2. vbi explicat de admittentibus; & eodem modo explicat *Sayr. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 5. & *Bernardus Diaz in c.* 117. *praxis canon* eandem particulam positam *in c. excommunicamus,* §. *credentes, de hæret.* explicat de omnibus interessentibus.

QVÆRES III. Qualis sit hæc pęna priuationis ecclesiasticę sepulturæ contra ipsum locum inflicta? Respondent aliqui esse speciem interdicti: ita *Filiuccius tract.* 18. *num.* 40. sed non est propriè censura, cum sit perpetua priuatio, ita vt nullus fidelis ibi amplius sepeliri possit, *gloss. ibi, verbo locus, Franc. in princ. Gemin. nu.* 3. Neque est sola pollutio loci sacri, quia etsi locus sacer, in quo sepultus est hæreticus, vel hæretici complex, seu fautor, &c. pollutus reddatur, vt ibi diuina officia celebrari non possint, neque fideles sepeliri; tamen est differentia, primò quia locus, in quo sepulti sunt dicti delinquentes, quo ad dictam pœnam priuationis iuris sepulturæ accipitur strictè, vt solum intelligatur de eo spatio præcisè, in quo fuit corpus, non autem de tota Ecclesia, vel Cœmeterio, at per eorum sepulturam tota Ecclesia, vel Cœmeterium polluitur, & ita distinguit *Suar. disp.* 12. *sect.* 4. *num.* 11.

Item differentia est, quia locus incurrit illam pœnam priuationis, etiamsi tales delinquentes non sint nominatim denunciati excommunicati, si tamen sint per sententiam damnati, vt dixi *supra q.* 1. At non polluitur locus sacer per istorum sepulturam, nisi sint nominatim denunciati excommunicati, quia solum ratione excommunicationis mortui polluitur Ecclesia, & non ratione hæresis solius, vt *Conincb. de Sacram. quæst.* 83. *num.* 282. *Filiucc. tract.* 18. *num.* 40. *Nauarr. cons.* 10. *de hæret. num.* 4. *in fine. Layman lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. §. 4. *per sepulturam.* Vnde fit, vt per sepulturam hæretici, vel complicis damnati, non denunciati excommunicati, non prohibeantur officia diuina; sed locus ille præcisus sepulturæ maneat perpetuò irreconciliabilis. *Suar. loco. cit. num.* 11.

Vltimò adde, quod sepeliens, vt supra, hæreticum, vel fautorem, &c. fit suspectus de hæresi, & tenetur abiurare, & se purgare *Pegna in direct. par.* 3. *q.* 40. *num.* 89. *& lib.* 3. *schol.* 111. *colum.* 3. *Farin. de hæresi, q.* 142. *num.* 49.

CAPVT V.

Sepelientes in loco sacro, tempore interdicti, aut aliàs excommunicatos, vel interdictos, vel vsurarios manifestos.

I. CLem. 1. *de sepult.* decernit, ipso facto excommunicatos esse eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora, non sine contemptu Clauium, in Cœmeterijs interdicti tempore in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt; à qua excommunicatione nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis, quibus fuerit præmissa irrogata iniuria, satisfactionem exhibuerint competentem.

Amplia, quod absolutio data contra hanc formam est nul-

et nullā propter particulam *nullatenus*: ita *Tolet. lib. 1. cap. 39. colum. 1. Nauarr. cap. 27. numer. 137. Suar. disp. 12. sect. 4. num. 8. Cardin. in d. Clem. q. 7.*

Amplia secundò, vt à fortiori procedat contra sepelientes in Ecclesia, vt *Suarez numer. 9. cum Nauarr.*

Amplia tertiò, quod tempus interdicti intelligitur de locali generali, vel speciali, vel de personali generali. *Suar disp. 35. sect. 1.*

Amplia quartò, quod continentur hic non tantum proprijs manibus sepelientes, quod voluit *Caiet. excommun. cap. 46. Nauarr. vbi supra. Henriq. lib. 13. cap. 43. num 3. Auila par. 2. cap. 6. disput. 10. dub. 6. Toletus loco cit. versic. 4. manifestos, in fin.* Sed etiam mandantes, vt *Suarez ibi num. 10. & Cardin. in d. Clem. num. 28. in fin.* & authorizantes, vt Parochus, seu alij Clerici qui funeri præsunt, vt *Less. lib. 2. cap. 20. num. 188. Pyrrhus Siculus in speculo disp. 16. q. 130. §. 4.* & generaliter omnes, sine quibus talis ecclesiastica sepultura non perficeretur, vt sunt portantes ferettrum, fodientes, Clerici cantantes, & officium persoluentes, cum Cruce præeuntes, & non impedientes, cum impedire ex officio tenentur, vt *Sayr. lib. 3. c. 35. n. 13. cum Vgolino. Alterius lib. 1. disp. 3 cap. 3. Reginal. lib. 32. num. 19. Angel. verbo, excom 7. casu 36. num. 5.* Itaque continentur omnes, & soli, qui talem sepulturam procurant, vel admittunt ad illam, vt *Bonifac. in d Clem. numer. 33. in fin.* non tamen puto contineri associantes honoris causa. *Less. Suar. Pyrrhus Siculus, Cardinalis, Bonif. Angel. Sayr. Vgolin. Alter. locis cit.* & est communis sententia: quamuis etiam associantes contineri teneat *gloss. Steph. & Anchar. in d. Clem. Regin. lib. 32. num. 19.* & alij quos allegaui *c. præcedenti.*

Limita primò, quod post dictam satisfactionem illa excommunicatio non est amplius reseruata. *Bonif. ibi n. 4. Card. num. 30.*

Limita secundò, quod hodie propter extrauagantem, *ad euitanda*, non procedit hæc Clementina, nisi interdictum, cuius tempore sepelitur, sit nominatim denunciatum; nam aliàs non est obligatio denegandi sepulturam. *Suar. disp. 37. sect. 2. numer. 5. Coninch. dis. 17. dub. 5. in fin.* & intelligitur similiter de excommunicato, vel interdicto defuncto, nominatim denunciato, vel notorio Clerici percussore, *Sayr. lib. 2. cap. 35. num. 9. Nauarr. cap. 27. n. 137. Filiucc. tract. 14. n. 71. Tolet. lib. 1. c. 39. in princ.*

Hic nota quod refert *Baron. anno Domini 1110. & 1111.* Paschalis II. Henrico Regi Romanorum roganti, vt liceret ei tradere Ecclesiasticæ sepulturæ Henricum tertium patrem suum, qui excommunicatus fuerat defunctus, negauit dicens, quod cui non communicamus viuo, non communicamus mortuo; sed postea idem Papa captus ab Henrico, coactus illi concedere nonnulla, quæ erant contra Ecclesiasticam libertatem, concessit etiam, vt eius patrem ecclesiasticæ traderet sepulturæ, & ita factum est, sed debet intelligi, vt infra dicam, quod Paschalis commiserit eum prius absolui, vt *cap. à nobis 28. & cap. sacris. 38. de sent. excom.* vel quod Papa dixerit se eum habere pro absoluto, hoc enim sufficit *Clemen. si summus de sent. excomm.* neque requiritur alia solemnitas, quia Papa est supra ius, ita *gloss. ibi, & Vitalin. num. 23. 27. & 50. & alij DD.*

Item secundum multos Doctores similiter non procedunt pœnæ contra sepelientes vsurarios manifestos, nisi sint declarati, vt *Suarez dis. 31. sect. 2. num. 10. Filiucc. tract. 17. num. 188. Layman lib. 3. tract. de contrac. cap. 16. num. vlt. Bonac. de contract. disput. 3. quæst. 3. pun. vlt. num. 1.* sed vide *infra verbo, vsura, cap. 1.*

II. Clerici admittentes ad sepulturam interdictos, vel excommunicatos, vel quoscunque in loco interdicto, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ex *c. Episcoporum, de priuil. in 6.* de qua re dixi *verbo, censura, c. 7. & c. 14.*

III. Si Religiosi etiam exempti, sua præsumptione admittant ad sepulturam excommunicatos, vel interdictos nominatim ab Episcopo, vel tempore interdicti ab Episcopo editi, varias censuras incurrunt, & eorum Ecclesiæ, in quibus sepultura est facta, subiacent interdicto; dixi *verbo censura, cap. 15. & 16.*

IV. Clerici tradentes vsurarios manifestos ecclesiasticæ sepulturæ, vel oblationes eorum accipientes, compellendi sunt reddere, quæ acceperint, & donec ad arbitrium Episcopi satisfecerint, ab officij sui manent exequutione suspensi; *tex. in cap. quia in omnibus, de vsur. & cap quamquam, de vsur. in 6.* sed de hac re vide *verbo, vsura, cap. 1.* Qui autem dicantur vsurarij manifesti, vide *verbo, vsura cap. 7.* Qui vero dicantur tradere sepulturæ, dixi *supra c. 4.*

V. Clerici sepelientes in loco interdicto, scilicet tempore interdicti localis, exercendo in officio illo actum ordinis sacri, incurrunt irregularitatem. *Sayrus lib. 5. cap. 14. num. 34. Tabiena verbo interdictum, 6. num. 2,* At sepelientes in loco non interdicto excommunicatos, vel interdictos, non fiunt irregulares. *Sayr. ibid.* qui multos allegat, *Suarez dsp. 12. sect. 4. num. 14.*

VI. Ecclesiæ, vel Cœmeteria sacra, in quibus fuerit sepultus excommunicatus nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percussor, polluta remanet eo ipso. *cap. consuluisti, de consecr. eccl.* vide *Sayr. lib. 5. cap. 16. num. 22. Suar. de censur. disp. 12. sect. 4. num. 4. & de Sacram. disp. 81. sect. 4. §. quarto violatur. Tolet. lib. 5. cap. 8. §. tertia causa. Auila par. 5. disput. 7. §. tertius casus*; & cadauer illud excommunicati est exhumandum, & procul ab Ecclesia proijciendum: vt *cap. sacris de sepult. cap. ad hæc, de priuil. ibi Butr. Abb. Zabar. & Barbos.* Itaque quandiu non fuerit locus reconciliatus, fideles ibi sepeliri non possunt, per *cap. vn. de consecr. Eccles. in 6.* neque ibi interim possunt officia celebrari, vt *supra cit.* & dicam si *cap. seqq.*

Limita, quod si sepultus absoluatur ab excommunicatione ab eo, qui illam dare potest pro vtroque foro, ob signa edita in articulo mortis, tunc non erit corpus exhumandum. *Suar. disput. 12. sect. 4. num. 3. Sayr. lib. 2. capit. 4. num. 13. Barbos. in capit. ad hæc, de priuil.* A fortiori non est illicitum, imo debitum, sepulturæ Ecclesiasticæ tradere eum, qui excommunicatus fuit etiam denunciatus, etiam excommunicatione Papæ reseruata, si in articulo mortis fuit absolutus pœnitens, etiam si à simplici Sacerdote, etiam pro foro conscientiæ tantum, vt *cap. fin. de de sepult. ibi Abb. num. 3. Ca-*

pella Tolos.decis.369.Vgolin.de censur.tab.2. cap.9. §.5. vers.nam Ecclesiastica. Et procedit etiam si esset absolutus nondum satisfacta parte, vt Abb.in d.c.fin.n.3. & DD. quos citat, & sequitur Bonacc.de cens.in comm q.3.punct.9. num. 2. & 3. secus tamen in Vsurario publico; vt dicam infra, verbo Vsura, cap. 1. Hæredes autem excommunicati, qui absolutus fuit in articulo mortis à Confessario, cogendi sunt per cen suras Ecclesiasticas satisfacere pro defuncto, dicto cap. fin. de sepult.

CAPVT VI.

Sepultura Christianæ si infidelis tradatur.

Ecclesiæ, & Cœmeteria sacra; in quibus sepultus fuerit infidelis, seu paganus, id est, neque Baptizatus, neque Cathecumenus, polluta remanent, vt ibi cessare debeant diuina officia, & sepultura fidelium, donec locus purgetur, & reconcilietur, per c. Ecclesiam, 27. & 28. de consecr. dist. 1. & ibi Canonistæ, Suar.de Sacram.disput.81.sect.4.§.quinto violatur, Azor. tom.1. lib. 10. c. 26.q.13. §. quartò modò, Fagundez in primum præcept. lib. 3. cap.15.num.57.

Amplia, quòd si Ecclesia erat tantum benedicta nondum consecrata, parietes, vbi sepultum est cadauer, ablato corpore abradi debent, Io. And. in c. proposuisti, de consecr. Eccl. Azor. Fagundez, & alij citati; c. Ecclesiam, 1. & 2. cit.

Amplia, quod Ecclesia, in qua sepulti sunt infideles, si nondum erat consecrata, non potest amplius consecrari, nisi Episcopo apta videatur, & purgata prius fuerit, vt supra, rasisque parietibus, & tignis reædificata, dict.c. Ecclesiam. 28. Intellige reædificandam quoad solum tectorium, seu incrustationem, & dealbationem, vt gloss. Turrecrem. & Archid. ibidem exponunt.

Limita, quòd Cathecumenus potest sepeliri in sacro, & pro eo licet orare, vt cap.2. de præsbyt. non baptiz. quia habuit baptismum in voto.

Limita secundò, vt non procedat in infante sepulto in vtero matris defunctæ, quia tunc infans non censetur moraliter persona à matre distincta, sed pars viscerum eius: ita Canonistæ in dicto cap. Ecclesiam, il primo.

Limita tertiò, vt non sint dicenda Ecclesia, vel Cœmeterium polluta, si infidelis sepultura in loco sacro sit occulta; sed requiritur, vt factum sit publicum; aliàs sufficit purgare locum, vt supra, secretè; postea poterit celebrari; vt de communi testatur Suar. loco cit.§.2. dubitari.

CAPVT I.

Sequestrantes iurisdictiones, vel fructus, aut prouentus ad Ecclesiasticos pertinentes.

I. Ex c.17. Bullæ in Cœna Domini, excommunicatio fertur Papæ reseruata contra eos, qui jurisdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam, & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

Amplia, vt procedat contra sequestrantes, etiamsi sibi nihil inde vsurpent: vt Suarez disput. 21. sect. 1. num.98.

Limita, quod in hac censura non continentur cooperantes, vt actor instans, vel Procurator, vel Aduocatus; sed continetur Iudex, seu Magistratus decernens sequestrationem, & executor, quia isti propriè dicuntur sequestrare; Nauarrus cons. 42. de senten. excommun. Quaranta verbo, Bona Ecclesiæ vsurpantes, in fine.

Limita secundò, vt non procedat in sequestratione voluntaria, seu de consensu partium, sed solùm de necessaria, quæ fit officio Iudicis: vt Suarez, & Quaranta loco cit.

Limitant etiam tertiò multi, vt solum procedat contra sequestrantes vi iurisdictionis laicalis, non autem si via Ecclesiasticæ iurisdictionis: ita Duard. & Alter. super hoc cap.Bullæ, & Nauarrus cap.27. num.71. versu, declaratio prima; Sousa super hoc cap. disput.90.Vgolin.in cap. 17.super particula, vel etiam eos.

Alij dicunt contineri etiam Iudicem Ecclesiasticum iniustè sequestrantem, quando sequestratio est nulla, & irrita ipso iure: & facit quòd, vt notat Suar. ibid. hæc excommunicatio non requirit in se actum vsurpationis vllius, siue bonorum, siue iurisdictionis, sed sufficit sequestrare via iurisdictionis, sine facultate legitima; & ita tenet Bonac hic pun. 3.num.17.

II. Præterea sequestrantes iniustè bona, vel iura, vel redditus, vel prouentus Ecclesiasticorum, vel piorum locorum, incurrunt etiam in excommunicationē Papæ reseruatam latam à Trid.Conc sess.22. c.11. ref. cōtra ea vsurpantes, vel impedientes, quominùs ea percipiātur ab ijs, ad quos pertinent: & continet tàm laicos, quàm Ecclesiasticos; nam vt Suarez loco supra citato, docet, sequestrans iniustè impedit, quominus ea percipiantur ab ijs, ad quos pertinent. Sed de hac re dicam infra, verbo vsurpatio.

CAPVT II.

Sequestrationem beneficij, vel fructuum ab Ordinario fieri impedientes, aut factam violantes.

Clem. vn. de sequestr. poss. statuitur, vt lite pendente in Curia Romana in petitorio, aut possessorio super causa beneficiali, secuta vna sententia diffinitiua contra possessorem, qui prius saltem per triennium pacificè non possederit, Ordinarius decernat sequestrum fructuum eiusdem beneficij, ac ipsius etiam beneficij apud personam idoneam, quæ illius plenam curam, & administrationem habeat; illiusque fructus inde, Ecclesiæ supportatis oneribus, victori restituantur. Si quis autem huiusmodi sequestrationem impedire, vel fructus sequestratos quoquomodo præsumpserit

pferit occupare, excommunicationem incurrat ipso facto, à qua, nisi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus restitutis, nullatenus absoluatur; & si talis impediens, vel occupans de litigantibus fuerit, à iure in re, vel ad rem dicti beneficij eo ipso se nouerit cecidisse; non obstante etiam oppositione de nullitate contra dictam primam sententiam.

Aduertendum est, quòd dicunt *Nauar.c.27. n. 137. Suar.disp.23.sect.5.num.1.Tolet.lib.1.c.39. §.1.* ius huius Clementinæ hodie ex stylo Curiæ esse aliquatenus immutatum, quia hodie quando lis pendet in Curia Romana, vt in Rota, & ibi fertur prima sententia, sequestratio non fit ab Ordinario vi huius Clementinæ, sed authoritate Apostolica per Rotam. Vnde dicunt isti Doctores, quod violantes, seu impedientes talem sequestrationem, incurrunt excommunicationem ab homine, quam ferre solet Iudex, seu Auditor, qui sententiam tulit, & exequutioni mandari decernit: non autem hanc à iure latam incurrunt. Sed alij verius, vt *Bonifac.in d.Clem.num.48.49.Gonzalez in Proœm.reg. 8.§.7.num.51.* dicunt incurri hanc excommunicationem à iure, quia Rota, quæ sententiam tulit, mandat Diœcesano, vt sequestret, iuxta determinationem huius Clementinæ; vnde dicunt, ius hoc non esse mutatum: nam quod in hoc textu dicitur de sequestratione facta ab Ordinario, intelligitur de mandato Rotæ: & facit *decisio 5. Cassadori de sequestr. poss.* Vide etiam *Buratt.decis.22.num.36. super hac Clem.*

Adde, quòd dictus impediens sequestrationem, vel fructus occupans, incurrit etiam in alias censuras latas contra vsurpantes fructus beneficiorum, ex *cap.17. Bullæ*, & *Triden.* vt dixi *c.præced.* Item si impediat per recursum ad laicam potestatem, incurrit in excommunicationem ex *c. 16. & cap. 13. eiusdem Bullæ.* Aliàs autem impedientes Rotam, vel Ordinarium, quominus tali delegata iurisdictione vtantur, non incurrunt *in cap.16.Bullæ*, vt communiter ibi Authores dicunt: nam & Rota delegata tantùm vtitur iurisdictione, vt *gloss.in Clem.Auditor, de rescript.* cum ibi allegatis à *Barbosa num.4.*

CAPVT III.

Sequestrantes Deposita Ecclesiasticorum.

Vide *verbo, Deposita, cap.1.*

CAPVT I.

Seruituti subijciens Christianum, aut aliàs eum iniustè detinens, aut bonis expolians.

I. Pius V. Bulla 149. incipit, *Licet omnibus*, occasione fœderis, seu Ligæ Christianorum contra Turcas initæ, statuit excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam contra omnes, qui in terris Turcarum, seu inuadendo Turcarum loca, Christianum cœperint quasi mancipium, vel data mercede remigare compulerint, aut taleam, seu redemptionis precium imposuerint, aut eius bona diripuerint, vel illum cum vxore, liberis, & bonis suis liberè abire non permiserint.

Ampliant aliqui, quòd licet ex illa occasione hæc Constitutio emanauerit, est tamen lex perpetua, vt *Barbos.allegat.50.num.141. Memor.Cleric.cap.19.n.21. Filiucc. tract.15.num.121.* Sed contrarium alij tenent, quia ratio illius Bullæ fuit, vt ibi dicitur, ne ira Dei contra ipsam Christianam Classem prouocaretur; & ita sentit *Cherub.in Compendio illius Bullæ*, & probabile ait *Bonac.disp.2.q.3.pun.46.num.1.*

II. Qui liberos homines in seruitutem redigit, vel ab alio illicitè in seruitutem redactos emit; si sæpiùs hæc faciat, crimen plagij committit, de quo si in iudicio condemnatus fuerit, infamiam iuris incurrit, & consequenter irregularis efficitur, ex *l.1. ff. de his, qui not.infam* quia plagij crimen publicum est, *§.est & inter, inst de publ.iud.* Itaque requiritur ad crimen plagij exercitium, *Menoch.de arbitr.cas.536. num.19.*

CAPVT II.

Seruus alienus ad ordines promotus.

Seruus ad ordines promoueri non potest, quandiù seruus manet, *can.Apost.11. c.nulli 54. dist. cap. 2. de seruis non ordin.* & est irregularis irregularitate impropria, quia tolli potest sine dispensatione, per manumissionem, *Borgas.de irregul.par.4. tit.de seruis non ordinan.num.1.Suar.de irregul.disp. 51.sect.3. num.3.* & si ordinetur sciente Domino, & patiente, habetur pro manumisso, & ingenuus efficitur, *Auth. si seruus sciente, C.de Episc. & Cleric. c. si seruus sciente, dist. 54.*

Si seruus alienus ordinatus fuerit in sacris Domino inuito, vel inscio, ab Episcopo sciente statum illius, aut sciente promotore, seu præsentante ad ordinationem, seruus eo ipso liber efficitur; sed Episcopus, seu præsentator tenetur Domino duplum restituere, *cap. si seruus absente, 54.dist.gloss.in c.2. de seru. non ord. verb. deponatur, Tolet.lib.1.cap.59. §.5.Suar.loco cit.num.10. Layman lib.1.tract.de irregul.cap.8.numer.1.Innoc. in d. cap.2.num.5. Abb.ibi numer.1. versic.quartus casus, Borgas.ibi, Sayr.lib.6. cap.14.numer.4.* Secus si sit in minoribus ordinatus, iuxta communem sententiam, quam tenent ijdem DD. excepto *Toleto §.6.* qui ait idem esse de ordinato in minoribus, quod etiam docet *Cardin. in d.c.2.q.10.* & ad hanc pœnam tenentur alij etiam malitiosè, seu culpabiliter cooperantes ad talem promotionem, *Layman cap.8. num.1.* & est debita hæc pœna in foro conscientiæ ante sententiam, quia est conformis iuri naturali ob interesse reale, & affectionis: ita *Suarez sect.3.num.12.* Contrarium tamen, quòd solùm ad simplum ante sententiam teneatur, dicit, *Bonacc.tract.de irregul.q.2.pun.4.numer.3.versic.tertio.* Sed prima est vera, quia ius Canonicum inuito Domino seruum liberum facit cum hac dupli recompensatione, & non aliter. Si autem præfati culpabiles non possint restituere duplum, tunc ordinatus in sacris, vel se redimet, vel seruiet, *d.cap.si seruus, 54.dist.Suar.nu.13. Henriq.lib.14.cap.8.num.7.*

Si seruus se gerens pro libero, inscio Episcopo, & alijs, vt supra se fecit promoueri in minoribus, deponitur,

nitur, & restituitur Domino ad seruitutem suam temporalem, *c.ex antiquis, 54. distinct. & d. cap.2.de seru. non ordinan.* Si autem ad Diaconatum, vel Subdiaconatum promotus est, tenetur se redimere, precium, vel seruum vicarium pro se præstando Domino, aliàs depositus reddendus est Domino ad seruitutem temporalem, *c.ex antiquis, & cap. frequens, 54. dist. Abbas in d.c.2.* Si autem Sacerdos ordinatus est, vel se redimet modo prædicto, vel si non potest, Domino seruiet in ijs, quæ non dedecent statum Sacerdotis, ver.gr. in spiritualibus, & alijs honestis seruitijs, *d.c.ex antiquis, gloss.in d.cap.2. ibi Abb.num.1. Turrecrem in dict.c.frequens, Tolet.* §.5. *Henriquez* §.7. Si autem ipse Sacerdos contumax fuerit, vt nolit operas huiusmodi præstare, tunc degradandus est, & Domino in plenam seruitutem restituendus, *Tolet.ibi cum Sancto Antonino, Rayn. & Goffr.& Sayr.num.4. Maiol.lib.1.cap.35.num.4.*

An autem seruus in ijs omnibus casibus, quibus Domino restituitur ad integram seruitutem, priuetur priuilegio Clericali?

Respondeo primò, si erat in minoribus tantum ordinatus, cùm restituendus sit omnimodò in seruitutem, & non debeat incedere in habitu clericali, apparet non frui priuilegio fori, ex *Tridentino sess. 23. c.6.* nam vt ait *Toletus versic.10.* non est permittendus incedere in habitu Clericali, etiam consentiente Domino, nisi eum manumittat. Sed etiam de iure communi amittit priuilegium fori, siue sit in minoribus, siue in sacris, quoties redditur Domino omnimodo in seruitutem, *Turrecrem.in cap.nulli, 54. dist.Tolet.ibidem versic.postremò, Sayrus num.5. Maiol.loco citat.numer.4. in fine, Innocent.in d.cap.2.in fine Abbas num.8. Henricus Boich in fine*; quamuis *Cardin.in d.cap.2. quæst.18. & 19. & ibi etiam Anan.* dicant solum amittere priuilegium fori, si fuerit actualiter degradatus, non si verbaliter tantum depositus.

De priuilegio autem Canonis sunt variæ sententiæ: quidam dicunt omninò priuari priuilegio, quia redditur Domino, vt pro Laico habeatur, atque tractetur, *gloss.in cap.nullus, de seruis non ordinandis, & in cap.ex antiquis, 54. dist. Suarez disputat. 51. sect. 3. numer.13 Maiol.num.4. §.quando vero.* Alij dicunt, priuari priuilegio Canonis, quoad Dominum, vt possit eum corripere; non quoad alios. *Hostien.in dicto c.2. & ibi Henricus, Archid.in cap.nullus sacros, 54 distinct. cum Vgone, Turrecrem.in d.cap.nulli, Toletus loco citat. cap. 59. in fin.* Sed magis communis ait, quòd si est ordinatus in sacris, non priuatur priuilegio Canonis etiam quoad dominum, nisi fuerit realiter degradatus; ita *Innoc.in cap. de seruorum, de seru.non ordin. Abbas in d.c.2.num.1. Cardin.quæst.16. & 19. Sayr.num.5. cum Asten.& Pisan.S. Anton.3.par. tit.28.c.6. §.6.Campanil. diuers.iuris, rub. 11.cap.8.num.6. Barbos.in d.cap. nullus, de seru. non ord.* Tenetur tamen seruus in sacris ordinatus in omnibus casibus, quibus domino restituitur, etiamsi realiter fuerit degradatus, ad castitatis votum seruandum, *Sayr.num.5. Tolet. vers.9. Innoc.in dicto cap.2. Turrecrem.in d.cap.nulli.*

Aduerte, quòd dominus in casibus prædictis, quibus seruum repetere potest, debet eum repetere coram Iudice Ecclesiastico, *Cardin.in d. c. 2.* Sed debet repetere intra annum à die scientiæ, nam post annum seruus ordinatus fit liber, vt supra *d. Auth.& d. cap.si seruus scienter, Sayr.cap.14.num.4.cum allegatis.*

CAPVT I.

Simonia super quacunque re spirituali.

NOta primò quod DD. communiter dicunt nullam simoniam etiam realem completam pœnas habere latæ sententiæ, nisi in ordine, & beneficio, & Religionis ingressu, ita docent *Syluest.verbo Simonia, q.19.Less.lib.2.cap.35.num.130. Suar.cap.55. num.5.de Simonia, Tanner.tom.3.dis.5.q.8. Filiucc.tract.45.c.13. num. 2. 9. 10. 11.* & de communi testatur *Layman.lib. 4.de Simonia,num.69.* Sed hoc non est absolutè verum, vt infra apparebit.

Simoniæ crimen publicum est, *l.si autem.C.de Episc.& Cler.c.tanta,de simon.* Vnde in omni materia commissa, condemnatum in iudicio sententia definitiua reddit infamem infamia iuris, & irregularem, vt *c. fin.1. q.3.* vbi est sermo de beneficijs, & Sacramentis, & sacramentalibus, & *ibi glossa, & Turrecrem. & gloss. in cap.ex diligenti, verbo, infamia, de simon. Boer.q.117.n.4. vers.tamen non incurrit, Angel.verbo, simonia 6. num. 8. Menoch.de arbitr. casu 401.num.26. Sanch. opusc. lib.2. cap.3. dub.104. num.7.9. & 18.* vbi multos allegat, & de communi testatur *Suar.tom.1.de relig.tract.vlt.de simon.cap.56. num.21.* & facit *cap.vlt.1. q.7.* vbi omnia crimina in comparatione simoniacæ hæresis pro nihilo reputantur. Vnde in *Extrauag.1.de simon.* Simonia super Religionis ingressu notat infamia.

Adde, quòd attenta communi sententia, quæ habet omne crimen enorme depositione dignum notorium, afficere eo ipso infamia iuris, idem dicendum de simoniaco, vt tenet magis communis Doctorum opinio apud *Sanchez loco cit. num. 7.* & probatur *c. inquisitionis, in principio, de accusat. & ex d. extrau. 1. de simon.* Quòd autem simonia sit crimen depositione dignum, est textus in *cap. si quis Episcopus 1. quæst. 1.* quamuis aliqui contrarium doceant in simonia beneficiali, vt *Præpos.in cap.presbyter, num. 4. & 5. 1. q. 1. Sanchez d.dub.104.num.9. & 16.cum Henriq.Conarr.& Nauarr.* asserentes non esse crimen depositione dignum; ideò neque si notorium sit, reddere irregularem, vel infamem, nisi sequatur sententia condemnatoria, vt supra, quia est simonia contra solum ius positiuum.

Amplia, quòd super hac pœna infamiæ, vel irregularitatis non potest Episcopus, seu Prælatus cum subditis suis dispensare, quia est de grauioribus criminibus, vt supra dixi: ita *Sanchez dub.120 numer.43.loco cit.* cum Summistis. Excipe, nisi casus sit occultus, ex *Triden.sess.24.cap.6.reform.*

Amplia secundò, vt procedat pœna præfata non solum contra simoniacos principales, sed etiam contra cooperantes minus principaliter, vt mediatores; quia quoad pœnas sententiæ ferendæ, & quoad infamiam, & irregularitatem ex tali sententia resultantem, veniunt nomine facientium, seu committentium crimen, & pœna ordinaria puniuntur, *c.1.de testibus in 6.*

Gemin.

Gemin. Franc. & Anchar. ibi, & glos. in d. c. si quis Episcopus, verbo, mediator, per illum textum.

Secus est quoad excommunicationem, & alias censuras latæ sententiæ, quia non comprehenduntur, nisi expressi reperiantur, vt dixi infra *cap. 2. & cap. 10. limit. 5.*

Amplia tertiò, quòd in hoc peccato simoniæ non datur paruitas materiæ, vnde nunquam potest esse peccatum veniale ex parte materiæ, sed semper est peccatum mortale, quia eius malitia consistit in contemptu rei spiritualis formaliter sumptæ, & non materialiter; forma autem est indiuisibilis. *cap. 1. de bapt. l. cùm hi, §. si prætor, ff. de transac. Decius in c. appellationibus, de appell.* & quia omnis entitas spiritualis, pecunia, & re temporali quacunque æstimari non potest. Vnde etiam in parua materia à Simoniaco res magna contemnitur, & magna adest iniuria; neque excusat paruitas precij, quin aggrauat culpam, & iniuriam in rem spiritualem, dùm minoris æstimatur. Atque ita docent *Nauarr. cons. 52. num. 2. de simon. Reginal. lib. 23. num. 166. Sanch. in decal. lib. 1. cap. 4. num. 1. lib. 7. cap. 28. num. 8. & opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 110. Layman lib. 4. tract. de simon. cap. 8. §. 1. num. 4. Tanner. tom. 3. disput. 5. quæst. 8. num. 26.* Excipe casum de datis, & promissis in Curia Romana extra materiam spiritualem, quia in illo potest dari paruitas materiæ excusans à pœnis, vt *Nauarr. in extrauag. de dat. & promiss. num. 20. Sanchez in opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 110. num. 4.* Excipe etiam casum, de quo statim dicam.

Amplia quartò, quòd pactum simoniacum in omni materia est ipso iure nullum, *cap. fin. de pac.* vide *Sanchez in opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 113. nu. 1. & 2. vers. ergo similiter*, sed non tenetur quis recepta restituere, nisi in beneficio, Ordine, & Religionis ingressu, *Sanchez num. 2.*

Limita, quòd simonia non inducitur per pactum iuri conforme, seu continens id, quod de iure tacitè inest, *c. significasti, ibi gloss. & DD. de elect. Rota Buratt. decis. 445. num. 2.* vbi multos Doctores allegat, & latè *Sanchez opusc. loco citat. dub. 25. num. 9.* Vnde non est simonia, si fiat pactum in tractatu resignationis, vt resignatarius soluat certam summam resignanti pro fructibus spectantibus ad resignantem, dummodò non sit grauis excessus: nam hic paruitas materiæ excusat, quia æstimatio, & liquidatio fructuum potest habere latitudinem: & ita *Rota Buratti ibid. num. 3.*

CAPVT II.

Simonia super Ecclesijs, Monasterijs, vel Beneficijs realis contracta.

I. IN materia beneficiali, prohibita est tanquam simoniaca omnis pactio, omnisque conuentio, *c. fin. de pactis, ibi gloss. verbo, cessare, cap. tua nos, de simon. c. quæsitum, de rerum perm. ibi Canonistæ, Sanchez opusc. lib. 2. capit. 3. dub. 25.* vbi latè explicat: & omnes pactiones huiusmodi sunt ipso iure nullæ, vt patet ex dictis iuribus.

Hoc tamen intelligendum est de pacto oneroso, non de gratuita promissione conferendi rem spiritualem. vnde siue Episcopus promittat Titio tale beneficium, quod vacat, illi conferre, vel Patronus promittat ad illud præsentare, simonia non est, vt *S. Thom. 2. 2. q. 78. a. 2. ad 2. Nau. in summ. c. 23. num. 106. vers. ad quartum*, quia illud pactum licet secundum aliquos inducat obligationem ex iustitia, tamen hoc fit ex libera, & gratuita voluntate ab initio.

II. Dispositio ipsa de Ecclesia, Monasterio, vel Beneficio Ecclesiastico, super qua interuenit simonia, est ipso iure nulla, vt electio, collatio, institutio, nominatio, postulatio, præsentatio, resignatio, permutatio, &c. & nullum ius inde acquiritur; neque tali modo quæsita beneficia, seu Ecclesia, &c. retineri possunt, sed ante omnem declaratoriam dimittenda sunt, vt per *extrau. cum detestabile, §. per electionem de simon.* & per Bullam quintam Pij V. incipit, *Cùm primùm*, §. 8. Neque à tali nullitate, & obligatione dimittendi excusat ignorantia facti etiam inuincibilis, seu bona fides, scilicet tertio simoniam operante ad eius fauorem, *c. sicut tuis, 34. & c. nobis de simon. S. Thom. 2. 2. q. 100. art. vlt. ad 3. Abb. in cap. pen. de elect. Suar. tom. 1. de Relig. tract. vlt. de simon. cap. 57. num. 35. Sanchez opusc. loco cit. dub. 116. num. 1. Couarr. in regul. peccatum, par. 2. §. 8. num. 8.* & rationes affert *S. Thom ibi*, quia hec non est priuatio pœnalis iuris quæsiti, sed obligatio restituendi nulliter, & iniustè acceptum, ob defectum consensus Ecclesiæ, & ob irritationem actus acquisitionis ab initio; ex qua prima acquisitio impeditur, si non sit gratuita. Et idem dicendum à fortiori de laborante ignorantia iuris, ipsomet simoniam materialem perpetrante, quia ignorantia iuris in hoc minus excusat, cùm agat de lucro captando, id est, de beneficio acquirendo, in quo casu ignorantia iuris non excusat à decreto irritante actum, vt DD communiter apud *Mandos. in regul. 21. q. 4. num 8. & 9.* & ita in casu nostro docent *S. Anton. par. 2 tit. 1. cap. 5. § 3. Less. lib. 2. cap. 35. num. 142. Paris. de confiden q. 21. num. 34. Vgolin. de Simon. tab. 1. cap. 8. nu 3. Sanch. opusc. lib. 2 c. 3. dub. 120. numer. 24.* & de communi testantur *Paris. & Sanch. ibi.* Verum est, quòd posita ignorantia facti inculpata, si per simoniam prouisus triennio in bona fide beneficium possideat, eo ipso titulus conualidatur, quia iuuatur regula de triennali, vt *Suarez cap. 57. num. 39. Gomez super regula de triennali, q 12. vers. & ista, Sanchez loco cit. dub. 116. num. 21. & lib. 2. cap. 1. dub. 32. num. 2. cum alijs DD. Castropalao tom. 2. tr. 13. disput. 2. punct. 33. num. 11.* & omnes DD. id concedunt in ignorantia facti, idest tertio paciscente; & denegant prouiso per se paciscenti cum ignorantia iuris, vt *Sanchez dub. 120. num 24. & cap. 1. dub. 32. n 2.* & ita quod regula de triennali non suffragetur stante ignorantia iuris manifesti, ait *Laym. de benefic. cap 15. numer. 4. & 5. & Gomez d. q. 12. §. & ista.* Beneficium itaque simoniacè obtentum per se loquendo, pro foro conscientiæ ante sententiam restitui debet ei, à quo processit; vt si erat vacans per obitum, dimittendum, in manibus collatoris; si sit resignatum, resignanti reddendum, quia ante sententiam non sunt priuati iure suo ob nullitatem actorum: & ita secundùm magis communem tenent *Nauarr. cap. 33. num. 105. Vgolinus de simon. tab. 1. cap. 28. §. 2. num. 5. Sanchez dub. 118. num. 4.*

num. 4. Garzias par. 11. de benefic. cap. 3. num. 214.

Sed quod dicunt de beneficio reddendo resignanti, ad praxim deducere est moraliter impossibile; nam si id fieret sine noua canonica collatione, in foro externo punirentur tanquam simoniaci confidentiales, ex Bulla Pij V. 85. incipit *Intolerabilis* §. 4 noua autem resignatio ad fauorem primi resignantis vix vnquam admitteretur, à Sede Apostolica, ob suspicionem confidentiæ. Multò minus poterit resignans via Iuris beneficium repetere, vt *Garzias ibi num.* 218. nisi quando simonia esset contracta à mediatore cum resignatario, inscio resignante, vt *Garzias ibi num.* 224. *in fin.*

III. Fructus quoque perceptos ex tali beneficio simoniacè prouisus restituere tenetur, etiam pro foro conscientiæ, ante omnem sententiam, Extrau. *Cum detestabile*, §. *per electionem, de simonia*, Bulla 5. Pij V. incipit, *cum primum*, §. 8. de qua re vide *Quarantam verbo, simon.* §. *altera pœna*.

Amplia, vt etiam mediatores simoniæ teneantur secundo loco, seu in subsidium ad restitutionem Ecclesiæ læsæ, scilicet, quoad fructus, & aliud quodcunque interesse: & idem est de alijs cooperantibus: ita *Vgolin tab.* 4. *de simon. cap.* 8. *num.* 3. *&* 4. Addit *Quaranta ibi*, etiam Confessarium remanere obligatum ad hanc restitutionem, si absoluendo pœnitentem fuerit causa, quominus restituat fructus perceptos.

Limita, quòd non tenebitur restituere fructus ille, qui ignoranter, & bona fide beneficium simonia obtinuit, si illos consumpsit, neque locupletior est effectus: *Quaranta ibi*, vel si bona fide perseuerante eos triennio præscripsit, vt *Sanchez loco citato dub.* 16. *numer.* 20.

Sed neque secundum probabilem tenetur restituere fructus perceptos correspondentes labori, seu seruitio impenso Ecclesiæ, ver. gr. in cura animarum, ita *Sanchez in opusc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 115. *num.* 10. *cum S. Thom. Sylu. Soto, S. Anton. & Henriquez*, quamuis contra teneant, *Couarr. Rebuff. Nauar. apud* Sanch. *ibi numer.* 9. sed horum opinio est vera pro foro externo.

IV. Precium simoniacum, seu lucrum omne, quod pro beneficio, seu Ecclesiæ prouisione, seu dispositione acceptum est, restituendum est ante omnem sententiam, etiam pro foro conscientiæ, iuxta communissimam sententiam, iure Canonico sic in pœnam statuente, vt *c. de hoc, de simon. Nauar. cap.* 17. *num.* 32. *Suarez tom.* 1. *de relig. tract. vlt cap.* 60. *num.* 3. *&* 6. *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 169. *Petr. Nauarra lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 405. *Sanchez loco cit. dub.* 114. Et procedit etiam in mediatoribus, vt teneantur quidquid mercedis simoniacæ acceperunt, restituere, *Nauar. consf.* 99. *num.* 1. *de simon.* Et quidem, si simonia non fuit realis contracta, id est vtrinque completa, sed alter dedit precium, alter beneficium non contulit, seu dispositionem non fecit conuentam, communis sententia docet, precium ante sententiam declaratoriam restituendum eidem, à quo solutum est, *Sanchez dub.* 114. *numer.* 2. cum ibi allegatis. Si autem simonia fuit vtrinque completa, tunc alij dicunt restituendum Ecclesiæ, cui per simoniam iniuria illata est; alij dicunt ante sententiam declaratoriam restituendum ei, qui illud dedit; alij dicunt restituendum pauperibus; alij verò restituendum pauperibus, vel Ecclesiæ læsæ; & sunt omnes istæ probabiles sententiæ, vt tutè quis eligere possit, quam maluerit, vt *Sanchez dub.* 114. *num.* 12. Prima, & secunda sunt magis communes, vt patet ex Doctoribus recensitis à *Sanchez ibi*. Tamen veriorem puto vltimam opinionem, scilicet Ecclesiæ, vel pauperibus restituendum, per *c. de hoc c. audiuimus, de simon.*

V. Excommunicationem incurrunt Papæ reseruatam omnes simoniæ beneficialis complices, scilicet tam principales, quam mediatores procurantes illam committi, *extrau. cum detestabile*, §. *statuentes, de simon.* & Bulla Pij V. la quinta incipit, *Cum primum*, §. 8. Et licet in dicta extrau. sit illa particula futuri temporis *incurrant*, neque additum sit *ipso facto*; tamen intelligitur esse latæ sententiæ, *Cassador. decis.* 1. *num.* 4. *de simon.* & est communissima opinio Theologorum, & Canonistarum.

Amplia, vt secundum communem, & veriorem sententiam procedat non solum contra mediatores, id est proxenetas, de quibus nemo dubitat, & contra intercessores immediatos, secundum communem sententiam (contra *Sanch. opusc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 26. *num.* 10. qui ait probabile esse contrarium) sed etiam contra intercessores mediatos. *Quaranta verbo, simon.* §. *est & alia, Diana pa.* 4. *tr.* 4. *resol.* 151. *& quamuis Sanch. ibi* contrariam probabilem dicat, tamen *Turrian. apud Dianam ibi alleg.* non audet concedere eam esse probabilem. An autem etiam contra alios cooperantes minus principaliter, vt dantes auxilium, vel consilium, &c. negat *Vgolin. de simon. tab.* 4. *cap.* 8. *num.* 4. quia isti non reperiuntur expressi in dicta lege pœnali. Sed dicendum est eos contineri, si cooperentur directa intentione, vt id fiat, quia tunc procurasse dicuntur, vt dixi *verbo, procuratio*, nam in *d. extrauag.* sunt expressi mediatores, & procurantes. Non tamen continentur qui cooperantur remotè, scilicet vendendo suam operam per se indifferentem, sed tamen directam ad finem rei spiritualis obtinendæ, vt si pecuniam accipiat ianitor, vt admittat ad audientiam, *Sanch. dub.* 27. *num.* 9. vt qui supponit fictum patrimonium, vel paciscitur, vt sibi retrocedatur post ordines receptos, non incurrit pœnas simoniæ, vt dixi *verb. Ordo, cap.* 11. *numer.* 6. & ita accipiens pecuniam, vt falsum, aut verum testimonium faciat, quod promouendus ad Ecclesiam sit legitimus, non incurrit vitium simoniæ, quia pretium accipit pro actione merè temporali, & de se indifferente, & quæ est tantummodo medium remotum ad obtinendum ordinem, vel beneficium, aut dignitatem, vnde non sumit speciem à re spirituali.

VI. Inhabilis redditur ipso iure simoniacè prouisus ad idem beneficium canonicè obtinendum, scilicet per nouam prouisionem, etiam pro foro conscientiæ, etiam in casu occulto, per *cap. pen. de elect. capit de simoniacè, de simon. & ex Bulla quinta citata Pij V.* §. 8. *Suarez tom.* 1. *de relig. tractat. de simon. cap.* 58. *num.* 9. *Filincc. tract.* 45. *cap* 13. *num.* 26. *Garzias par.* 8. *cap.* 1. *numer.* 56. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 104. *num.* 13. vbi ait non valere nouam prouisionem, nisi facta fuerit expressio in supplicatione de ingressu simoniaco præcedente.

Amplia

Amplia hanc pœnam, vt procedat etiam si quis beneficium obtineat per simoniam ignoranter, & bona fide, quia adhuc non potest sine dispensatione illud canonicè obtinere noua prouisione, vt *c. penult. de elect. Sanch. dub.* 120. *n.* 21. *&* 22.

VII. Inhabilis etiam efficitur ipso iure simoniacè beneficium assecutus ad alia beneficia obtinenda, ex dicta *Bulla* 5. *Pij V. loco cit.* Imò etiam de iure communi procedit hæc pœna contra omnes simoniacos in beneficijs, etiam contra mediatores, secundum communem sententiam Canonistarum, & Summistarum, vt apud *Sanchez dub.* 104. *num.* 13. & tenet *Garzias nu.* 71. *loco cit.* Alij tamen contra tenent hanc pœnam inhabilitatis generalis non procedere, nisi ratione infamiæ, & irregularitatis per sententiam condemnatoriam vel notorietatem criminis incursæ, & dicunt Bullam Pij V. in hac particula non fuisse vsu receptam: ita tenet *Nauarr. cons.* 92. *de simon. Sanchez ibi num* 14. *Suar. de relig. tom.* 1. *trac. vlt. cap.* 58. *num.* 11. *Eman. Sà verbo Simonia, num.* 9. *Less. lib.* 2. *capit.* 35. *dub.* 26. *Tannerus tom.* 3. *disp.* 5. *q.* 8. *num.* 97. *Layman lib.* 4. *tract. de Simon. num.* 74. *Paris. de resignat. lib.* 4. *q.* 2. Sed non recedendo à prima sententia, quam obseruat stylus Sacræ Pœnitentiariæ, nota quod hæc pœna obligat ante omnem sententiam in conscientia, secundum veriorem, quia est pœna merè priuatiua. *Azor. tom.* 3. *lib.* 12. *c.* 21. *in fin. Filiuc. loco cit. c.* 13. *num.* 26. & dixi *p.* 1. *cap.* 30.

VIII. Infamem ipso iure esse omnem simoniacum in materia beneficiali multi DD. dicunt, ex *c. fin.* 1. *q.* 1. 3. *gl. in c.* 1. *verb. Mediatores, de testibus, in* 6. vt apud *Gar.* 8. *cap.* 1. *num.* 57. *&* 60. Sed contrarium meritò tenent alij communiter, quos allegat, & sequitur *Garzias. nu.* 61. scilicet requiri sententiam condemnatoriam de simoniæ crimine, vt *Garzias ibi* vel saltem requiri notorietatem iuris, vel facti, vt cum communi sententia tenet *Sanchez dub.* 104. *cit num* 18. Imò *Garzias num.* 61. putat non induci hanc pœnam, nisi per sententiam fuerit specialiter inflicta; quod non puto verum, & est contra sententiam omnium Doctorum.

IX. Irregularem esse ipso iure omnem simoniacum in beneficijs, tenent multi, & hanc magis communem ait *Paris. de confid. q.* 61. *num.* 14. Sed contraria est verior, & magis communis, nempe non esse irregularem, nisi ratione infamiæ iuris, secuta sententia, vel stante notorietate, vt *Sanch. dub.* 104. *n.* 15. *Garz. loco cit. n.* 68. *&* 69. cum multis per eos allegatis.

Sed quæres quis possit in prædictis pœnis absoluere, & dispensare? Respondeo primò, circa nullitatem pactorum, nullus, excepto Summo Pontifice potest dispensare; ipse enim solus potest purgare vitium simoniæ, vt dicam *hoc eodem cap. in fin.*

Secundò, circa obligationem dimittendi beneficium, seu nullitatem prouisionis, & inhabilitatem ad illud beneficium, si simonia sit scienter contracta, nullus, excepto Summo Pontifice, dispensare potest, vt *c. penult. de elect. Quaranta verbo simonia,* §. *caueat autem. Sanchez opusch. lib* 2. *capit.* 3. *dub.* 120. *num.* 27. cum communi sententia, & Sacra Congregatio apud *Garziam par.* 8. *cap.* 1. *num.* 74. Imò neque Maior Pœnitentiarius hodie potest se intromittere, ex Breui reformationis SS. D. N. Vrbani VIII. *anni* 1634. *die* 27. *Septembr.* Quod etiam olim fuerat à Pio IV. statutum in *Bulla reformat.* vt apud *Toletum lib.* 5. *cap.* 93. & apud *Quarantam loco cit.* Si autem simonia sit contracta ignorante eo, qui beneficium accepit, scilicet facto tertij; tunc si, cognito vitio simoniæ statim spontè renunciauit, potest etiam Episcopus dispensare, si est beneficium simplex, per *cap. pen. de elect. Sanchez num.* 22. *&* 27. vbi ait communem. Si autem est dignitatis vel curatum, variæ sunt sententiæ, de quibus *Sanch. ibi*. Certè tunc poterit Maior Pœnitentiarius dispensare.

Tertio, circa obligationem restitutionis fructuum male perceptorum, vt supra, in casu publico, petenda compositio in Dataria: in occulto verò etiam in Pœnitentiaria peti potest, vt patet ex *Breui reformat. suprad.*

Quartò, circa obligationem restitutionis precij accepti, potest, & in Dataria, & in Pœnitentiaria compositio impetrari: quamuis enim ex *d. Bulla Pij IV.* non posset in Pœnitentiaria impetrari vlla compositio, tamen ex Breui d. reformationis non est denegata talis facultas, si tamen casus sit occultus.

Quintò, circa excommunicationem Papæ reseruatam, dico primò quod hodie potest etiam in publicis in Sac. Pœnitentiaria absolui, etiam ex Breui prædicto reformationis. Item Episcopus in casibus occultis potest absoluere, ex *Triden. sess.* 24. *cap* 6. *reform.* neque huic iuri est hactenus derogatum in hac parte. Tertio, Religiosi priuilegia habentes possunt absoluere in Vrbe Roma, & extra Vrbem, ex decreto Clem. VIII. de quo dixi *verbo, absolutio, cap.* 2.

Sexto, circa pœnam inhabilitatis ad alia beneficia, non potest Episcopus dispensare etiam in occultis, neque vigore Tridentini Concilij *capit.* 6. *sess.* 24. quia non loquitur de inhabilitate, vt Sacra Congregatio apud *Suar. tom* 1. *de relig. tract. de simon. cap. vlt. num.* 11. *& Bonacc. de simon. q* 6. *punct.* 2. *difficul.* 2. Contra *Sanch. dub.* 120. *numer.* 40. *cum Henriq.* Potest autem Maior Pœnitentiarius dispensare, vt patet ex d. Breui reformationis, in occultis.

Septimò, circa pœnā infamiæ, & irregularitatis, dicendum est, non posse Episcopum dispensare, vt dixi *supra cap.* 1. & ita *Sanchez dub.* 120. *num.* 43. *Vgolin. tab.* 4. *cap.* 6. §. 7. *in fin.* Neque Maior Pœnitentiarius, quia supponimus hanc pœnam non incurri, nisi in casu publico, scilicet notorio iuris, vel facti, vt supra dixi.

X. Scientes aliquem commisisse crimen simoniæ super beneficio, tenentur Papæ illum reuelare per se, vel per alios: & ita complices reuelando veniam consequuntur, quod si non reuelauerint quantocius, absolui non possunt donec reuelauerint: *extrau. cum detestabile, de simon.* Inde dicunt aliqui DD. istos incurrere excommunicationem eandem; tenent *Syluest. excom.* 7. *casu* 43. *Couar. in regula peccatum, par.* 2. §. 8. *num.* 7. *vers. caterum,* & alij apud eundem. Alij dicunt solum esse casum reseruatum; & hæc est communior sententia recentiorum, quam tenent *Nauarr. cap.* 27. *num.* 106. *Vgolin. tab.* 4 *cap.* 9. *Filiucc. num.* 10. *Suar. cap.* 56. *num.* 6. Sed hodie hæc obligatio non est in vsu. *Filiucc.*

num.

num. 10. *Sanchez dub. 104. num. 4. Nauarr. capit. 27. num. 106. §. vigesima prima, cum S. Antonin. Syluest. & Caiet.* Quamuis contra *Vgolin. cap. 9. tab. 4. de simon.* asserat esse in vsu.

Amplia prædictas pœnas, quod procedunt non solum in simonia super beneficio propriè dicto, sed etiam super officio Ecclesiastico, vt colligitur ex *d. extrauag. cum detestabile, §. per electiones.* Vnde DD. nomine officij dicunt contineri officia habentia iurisdictionem Ecclesiasticam, seu regimen spirituale, vt Prioris, Guardiani, Generalis, Prouincialis, Abbatissæ, &c. Ita *Caiet. excomm. casu 75. Nauarr. cap. 27. num. 116. Suar. disp. 22. de censur. sect. 5. num. 24. Laym. de simon. num. 72. Sanchez loco cit. dub. 104. num. 5. & 11.* & ita in terminis de Abbatissatu Monialis *Rota Cassadori decis. 1. de simon.* & tutior videtur, & probabilior; quamuis alij contra dicant, solùm contineri beneficia propriè dicta *Nauar. cap. 23. num 111. Less. cit. num. 137. Azor. cap. 2. q. 6. Bonaccin. de censur. particul dis. 2. q. 3. punct. 24. num. 4. Barbos. in dic. extrau. num. 9.* Alij verò dicunt, quòd si officium non habet præbendam, non continetur in hac extrau. *Filiucc. trac. 45. cap. 13. num. 23.* Illud est certum, quod omne officium Ecclesiasticum, tametsi careat iurisdictione spirituali, vt capellania manualis, item officiũ Sacristę Oeconomi &c. est materia simoniæ quo ad peccatum; sed non quo ad pœnas iuris, de quibus in hoc *2. cap.* locuti sumus, ita *Vgolin. de simon. cap. 48. §. 7. cum alleg.* Vnde est peccatum simoniæ conferre famulo capellaniam manualẽ (à testatore liberè fundatam) cum obligatione, vt sit in eius hæredis domo pedagogus puerorum suorum, absque alio stipendio. *Sanch. opusc. lib. 2. capit. 3. dub. 28. num. 7.*

Limita, vt secundum probabiliorem non sit locus dictis pœnis, nisi simonia sit effecta realis contracta, idest ex vtraque parte impleta, seu executione accepta: Alias enim etiamsi, v. g. beneficium esset collatum, sed prouisus nihil adhuc præstitit ex parte sua, diceretur non realis, sed conuentionalis, quæ non inducit pœnas huius *cap.* Ita *Nauarr. cap. 23. num. 104. & 111. & consil. 40. num. 2. & cons. 60. num. 4. & cons. 5. num. vlt. de Simon. Couarr. in reg. peccatum pa. 2. §. 8. num. 7. Vgolin. de Simon. tab. 3. cap. 5. Less. cap. 35. num. 149. Suarez de simon. cap. 56. num. 3. Laymàn trac. de simon. num. 68. Azor. tom. 3. lib. 12. capit. 21. q. 10. Sanch. in opusc. lib. 2. capit. 3. dub. 106. num. 4.* & hanc communem esse sententiam, ait *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 94. lit. d. Parif. de confid. q. 1. num. 142. Castropalao to. 3. trac. vlt. de simon. punct. 21. numer. 4.* & tenet vbique, *Rota*, vt *Cassad. decis. 5. de constit. Caualer. dec. 352.*

Sufficit autem ad hoc vt, sit realis contracta, quod ex parte prouisi litteræ sint expeditæ, *Sanch. dub. 106. num. 3. dub. 37. nu. 6.* sufficit ex parte resignatarij mandatum consentiendi in pensionem *Nauarr. cons. 13. de simon.* Sed hoc est restringendum, vt procedat, si & postquã consensus à procuratore fuit formiter præstitus in cancellaria: aliàs enim non est actus completus, quia est mandatum reuocabile re integra. *Parif. de resig. li. 9 q. 25.* & ideò nullum ius est quæsitum resignanti, seu pensionario. *Nauarr. cons. 33. num. 3. de simon.* & potest resignans pœnitere. *Rota par. 2. recent. dec. 327.*

Non sufficit ex parte promittentis pecuniam, tradidisse chyrographum obligationis de soluendo *Nauar. cons. 5. nu. vlt. de simon.* Sed sufficit tradidisse illi schedulam bancariam, quia per talem actum facta intelligitur delegatio, & nouatio, & habet vim solutionis, quoad debitorem, ita *Nauar. cons. 33. nu 3. de simonia.* Item simonia in præsentatione dicitur realis contracta facta præsentatione, & soluto pretio præsentanti, vt *extrau. sup. cit* quia ipsa præsentatio aliquod ius spirituale tribuit præsentato ad rem, id est ius petendi institutionem, *Innoc. in c. quod sicut, de ele. Seraph. dec. 1238. num. 4.* & ita in terminis *Laymàn num. 68. de simon. & Nauarr. cons. 13. de simon.* Et idem de resignatione dicendum videtur, etiamsi nondum à Papa sit facta prouisio, quia ipsa resignatio est dispositio de beneficio: & ita *Nauarr. cons. 21. de simon. num 3.* dummodò iam extensus fuerit consensus resignantis. *Nauarr. cons. 33. num. 3.* quia tunc acquiritur aliquod ius resignatario, vt non possit resignans retrocedere. Non tamen sufficit, si resignatio fuit facta in manibus non potentis illam admittere, verbi gratia in manibus Ordinarij ad fauorem tertij nominati, vt *Sanch. lib. 2. opusc. c. 3 dub. 34. num 14.* Neque sufficit, quòd beneficiatus resignauerit, seu tradiderit de facto alteri beneficium suum pro precio, quia nullum ius spirituale in tali casu transfertur, sed nuda detentio. *Achill. de Grassis decis. 342. aliàs tertia, de simonia, Paris de confiden q. 40 n. vlt* Dicit etiam *Sanch loco cit. & Nauarr. cons. 33. aliàs 48. n. 2. de simon.* non dici simoniam contractam, seu realem completam, quando etiam secluso pacto simoniaco, collatio, seu prouisio esset nulla ex alio capite, quia tunc nihil spirituale datur: & ponit huius rei exemplum, si quis tractauit, & conuenit de resignando beneficio alicui certis pactis, & obligationibus, sed cum clausula, *saluo, & reseruato beneplacito Papæ*, constitueritque procuratorem ad resignandum, seu consensum cum dictis conditionibus præstandum, cum clausula, *nec aliter*, &c. sed procurator excessit formam mandati, & sine dictis conditionibus resignauit, & ipse resignatarius sic obtinens beneficium à Papa adimpleuit pacta, seu conditiones: quia cùm prouisio Papæ fuerit nulla, & nulla resignatio, resignatarius nullum ius spirituale consequutus fuit, vnde non dicetur simonia realis contracta, & ita *Parisius loco cit.* & *idem Paris. de resign lib. 1 q. 3. num. 80.* vbi ostendit quòd si facta sit resignatio, seu mandatum ad resignandum, ad fauorem sub certis conditionibus; si conditiones non fuerint adimpletæ, resignatio habetur pro non facta, & prouisio facta à Papa nullum ius tribuit, neque titulum coloratum, vnde neque potest prouisus iuuari regula de triennali, & potest resignans agere spolio. Quod est verum dummodò conditiones non essent de iure, seu de stylo Curiæ impossibiles, idest valdè difficilis impetrationis, quia istæ impossibiles habentur pro non appositis, *Caputaquen. decis. 89. sen 11. verbo, Resignatio, num. 1. par. 3.*

Limita etiam, quòd mediatores non incurrunt dictam pœnam inhabilitatis, & priuationis beneficiorum, quia *in extrauag. 2. de simon.* solùm sunt expressi, quoad excommunicationem: & ita *Nauarr. cons. 69. num. 1. de simon.*

simon.Sanchez opuscul.lib.2.dub.104.num.6.

Limita denique dictas pœnas, vt non procedant, quoties pacta fuerunt apposita super beneficio, saluo beneplacito Papæ, & ab eo sunt admissa; quia cessat, & purgatur omnis labes simoniæ, vbi Sedis Apostolicæ authoritas interuenit, *Nauarr.cap.23.num.108 Paris.de resign.lib.14.q.6.num.12.Cassad.decis.3. de renunciat. Rota decis.380.posth. Farinac. par.* 2. hanc limitationem plenius examinant, & declarant *Suar. cap. 24. num.30. Layman num.45. Sanchez dub.42.num.7.& 8.*

Quæres an in *d. extrau. Execrabilis,* nomine beneficij contineatur præceptoria S. Ioannis Hierosolym. Respondeo, Canonistæ communiter affirmant: vt *Paris.de confid.q.17. Azor.to.1.lib.13. c.6.q.3. Mota,* quem sequitur *Garzias pa.1. c.4. num.1. & 7.* quia sunt verè beneficia, licet ad nutum amouibilia, ob votum obedientiæ. *Rota nouiss. decis.584.num.9. par. 2. Nauarr. cons. 13.num.5.de stat. regul.*

Contrarium verò tenent communiter Theologi, vt *Suar. tom.1. de Relig.tract.de sim.c.27.num.6. Filiuc.tract. 45.cap.6. q.2. num. 4. Victoria, & Aragon: quos sequitur Bonacc.de simon. q. 4. num. 15. Roder. Vega, & Ledesma* apud *Garziam loco cit.num.7.* In hoc tamen omnes conueniunt, pacta super dictis præceptorijs esse illicita, & peccaminosa, & rescindenda, ita *Suarez & Filiucc. ibi.* Cum hoc temperamento secunda sententia probabilis est in occultis; sed prior in praxi fori receptior. Excipe, quod non est simonia, si Magnus Magister, seu Generalis Præceptor conferat vni præceptoriam, cum onere pensionis, *Rota par.2.recen. decis.302.* quia pendent à nutu Magni Magistri, & ideo licet ei hoc facere.

CAPVT III.

Simonia super beneficijs confidentialis.

I. EX Bulla 85. Pij IV. quæ incipit, *Romanum decet*, prohibita est omnium Ecclesiarum, Monasteriorum, Officiorum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum receptio in confidentiam, scilicet cum pacto illa conferentibus, vel resignantibus dimittendi, seu retrocedendi, siue gratis, siue cum pensione; aut cum pacto ea, vel ex eis fructus, vel pensiones in alios transferendi: & pœnæ statutæ sunt contrauenientibus.

Prima, vt prouisiones vitio confidentiæ infectæ, sint ipso iure nullæ, & beneficia, & alia supradicta sic in confidentiam recepta, intelligantur vacare à die receptionis confidentialis, & dispositio eorum est Sedi Apostolicæ reseruata.

Secunda, quòd à prima die receptionis huiusmodi, ipsi recipientes fructus beneficiorum, seu officiorum, seu pensionum obtentarum suos non faciunt, & Cameræ Apostolicæ deuoluti censentur, eique debiti sunt, eosque in vtroque foro restituere tenentur. Quod etiam notant *Nauarr.cap.32.numer.16.* plenè *Quaranta verbo, simonia, §. altera.*

Tertia, quòd præsumentes cum tali confidentia supradicta beneficia, seu officia, &c. recipere, Cardinales, & Episcopi, & alij Prælati incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ; alij verò excommunicationem: hæ censuræ sunt Papæ reseruatæ, & nec priuilegiati Religiosi, & alij possunt absoluere, in Italia extra Vrbem Romam, ex Decreto Papæ Clem. VIII. vt dixi *verbo, Absolutio, cap.2.* Addit *Tolet. lib.5.cap. 93. Quaranta verbo, simonia. §. caueat,* Pium Quartum statuisse, vt Maior Pœnitentiarius non dispenset super retentione beneficij, vel fructuum confidentia acceptorum, neque absoluant Pœnitentiarij confidentiarios; nisi cum clausula, dimisso beneficio ab vtroque, super quo confidentia commissa fuerit.

II. Ex Bulla Pij V. 85. incipit, *Intolerabilis*, statutum est, vt si quis Ecclesiam, vel Monasterium, aut aliud beneficium Ecclesiasticum qualecunque ex resignatione, vel cessione, simpliciter, vel cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, vt illa, vel illud etiam in euentum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferantur; aut illius fructus, vel eorum pars alij, vel alijs concedantur, vel pensiones soluantur ex eisdem; hæc confidentia censeatur. Item si conuenerit, vt resignans ipse faciat expensas prouisionis beneficij: ex hoc enim præsumitur confidentia, quod etiam notat *Nauarr. cons. 74. de simon.* Item si resignatarius ex pacto faceret expensas pro literis pensionis resignantis, vt *Nauarr. ibi not.* Item si collator conferat beneficium vacans, ea conditione tacita, vel expressa, vt transferatur in alterum, vel vt prouisus fructus illius, vel partem ad vtilitatem, vel arbitrium collatoris, del decedentis, aut alterius transferat, vel pensionem illi, vel illis, quem, vel quos collator, vel cedens, vel alius voluerit, persoluat, simonia confidentialis censeatur. Item si id à Patrono, seu præsentatore, seu electore fieri contigerit, quod de collatore dictum est, confidentia censeatur. Item si mediator extiterit; vel intercessor in negocio concessionis beneficij alicui factæ, & pro ea re fructus aliquos dicti beneficij receperit, vel pactum interuenerit de percipiendo, seu soluendo eidem: ita habetur in *dicta Bulla §. 5. denique;* & explicat *Paris.de confid. q.22. numer.14. Mascard.concl.1312.num.32.* Modum probandi, vel excusandi confidentiam, vide apud *Rot. recent. par.1.dec.108.* Transgressoribus autem, scilicet Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res intercedente hoc vitio confidentiæ, recipientibus, ibi statutæ sunt pœnæ latæ sententiæ: etenim non solum sunt priuati dictis beneficijs, &c. sed etiam omnibus alijs prius legitimè obtentis, & remanent Sedi Apostolicæ reseruata; & ad huiusmodi inhabiles redduntur in futurum; & in iuris subsidium excommunicati sunt excommunicatione Papæ reseruata.

Amplia huiusmodi pœnas, vt incurrantur statim accepto beneficio in confidentiam, etiam non sequuto effectu prætenso, scilicet translatione beneficij, vel fructuum, vt patet ex dictis Bullis; & ita communiter Doctores infra citati.

Amplia secundò, vt sit locus istis pœnis, si Episcopus conferat beneficium, reseruata pensione pro persona à se nominanda, vt *Rota decis.166.num.5. & 6.p.1. nouiss.* Secus si persona certa ab initio ad vitam tantum grauati, *Rota ibi.*

Amplia tertiò, vt sufficiat etiam si pars fructuum

retrocedatur, seu retrocedi conueniatur, etiam si sint fructus vnius anni, aut alia pars considerabilis, vt *Paris.de confid.q.27.num.98.*

Amplia quartò, pro foro externo probari confidentiam, si post cessionem cedens se in beneficio cesso immiscuerit, vel illius fructus perceperit, vel partem illorum, ex Bulla Pij V. incipit, *Intolerabilis*, §.*ad probandum*,

Limitant primò aliqui, vt Episcopi, & Cardinales, & Prelati non incurrant excommunicationem ex confidentia, quia licet Bulla Pij V. generaliter loquatur, videtur intelligenda iuxta Bullam Pij IV. quam ibi confirmat, seu declarat, in qua non excommunicationem, sed interdictum incurrunt: ita *Nauarr. cap. 23. num. 109. & 200. Azor. 3. p. lib. 12. cap. 10. q. 4. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 6. Filiucc. tract. 15. num. 179. Laym. lib. 4. tract. de simon. num. 76.* Sed contrarium verius tenet *Paris. de confid. q. 27. num. 27. Barbos. alleg. 50. numer. 138. Filiucc. tract. 41. cap. 11. num. 16. Bonacc. q. 7. §. 1. numer. 11. tract. de simon.* & facit illa particula, *in iuris subsidium*.

Limita secundò, vt in dictas pœnas non incurrant, nisi recipientes beneficia, seu officia prædicta in confidentiam, vt patet ex dictis Bullis: non autem complices, seu mediatores, neque ipse conferens, aut resignans beneficium in confidentiam, neque is, cui deinde ob pactum confidentiale ceditur beneficium, vel fructus, &c. Incurrunt tamen isti omnes excommunicationem, & pœnas simoniæ realis contractæ, de qua dixi *cap. præced.* quando fuerit simonia vtrinque perfecta, seu executa, scilicet accepto beneficio in confidentiam, & executa promissione confidentiali: ita *Suar. cap. 43. in fin. tract. de simon. & Filiuc. tract. 41. c. 11. num. 16. Bonacc. de simon. q. 7. §. 1. num. 11. Laym. de simon. num. 78. & Sanch. lib. 2. opusc. cap. 3. dub. 104. nu. 6.* vbi ait mediatores nullas incurrere pœnas simoniæ, nisi excommunicationem *extrauag. 1. de simon.* quia in ea sola exprimuntur; & idem ait, *Nauarr. conf. 98. nu. 2. de simon.* quamuis *Quaranta verbo, simonia, § est & alia pena, ampliat. 2.* teneat cooperantes incidere in excommunicationem istam; non in alias pœnas confidentiæ. Sed intelligendus est in hoc sensu, scilicet cùm fuerit simonia vtrinque completa: & ita etiam sentit *Paris. de confid. q. 22. num. 10. & 14. cum Mascar. & Maiol.*

Limita tertiò, vt secundum magis communem non sit confidentia punita in Bullis supradictis, promittere retrocessionem fructuum, vel pensionem eidem resignanti; sed tantum si alteri ad voluntatem resignantis, vel si eidem collatori, vel patrono promittat reddere fructus, vel pensionem; vt patet ex eisdem Bullis, & ita *Sanchez opusc. lib. 2. c. 3. dub. 34. num. 12. Nauarr. conf. 76. num. 6. de simon. Paris. de confid. q. 1. num. 93. Garzias par. 11. cap. 3. numer. 194. Mascard. concl. 1312. vel 1307. Menoch. præsumpt. 9. num. 8. lib. 5.* Contrariam tamen pluribus probat, & tenet idem *Paris. de confid. q. 27. nu. 100.* quod intret confidentia, etiam si pactum sit de fructibus, vel parte eorum eidem resignanti retrocedenda. Certè non intrarent pœnæ istæ, si pactum esset de aliqua pecuniæ summa persoluenda. Nam tunc esset simonia realis ordinaria, de qua dixi *cap. præced.*

Limita quartò secundùm probabiliorem, vt non procedant istæ pœnæ in recipientem pensionem per confidentiam, scilicet pacto inito, illam, vel fructus eius in constituentem, vel consentientem transferendi, aut in alium eius arbitrio. Quamuis enim dictæ Bullæ videantur loqui etiam de confidentia super pensionibus, vel fructibus; intelligendæ sunt, quando initur pactum cum recipiente beneficium de pensione, vel fructibus retrocedendis, seu transferendis, non autem si id fiat extra occasionem recepti beneficij; est communis sententia, tenet *Tanner. tom. 3. disp. 5. q. 8. n. 95. Filiuc. tract. 45. cap. 13. num. 23. Nauarr. c. 23. num. 111. & conf. 3. de constitut. Paris. de confid. q. 42. num. 2. Suar. de simon. cap. 43. num. 4. Garzias par. 1. cap. 5. num. 57.* Sed contra *Bonacc. q. 7. punct. 1. num. 10.* & sanè quòd talis translatio pensionis in confidentiam, scilicet, vt fructus, vel eorum pars soluantur alicui tertio, sit simonia confidentiali infecta, & ideò nullius vigoris, tenet *Rota dec. 403. num. 1. par. 1. nouiss.* & hoc mihi verius videtur, scilicet quoad nullitatem actus, non tamen quoad cæteras pœnas; & sic concordari possunt authores.

Limita quintò, quòd illa pœna reseruationis Beneficij non procedit in foro conscientiæ ante sententiam, vt dicam infra, *cap. 5.*

Statuta enim est hæc reseruatio consecutiuè ad alias pœnas ibi statutas contra confidentiales: & facit quòd dixi infra *cap. 15. limit. 3.*

Ideò ante sententiam poterit prædictus confidentialis restituere beneficium in manibus illius à quo accepit in confidentiam; quia nullum ius in ipsum confidentialem translatum est; ita *Sanch. opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 118. num. 4. & 5.* Vel potest illud dimittere in manibus Ordinarij collatoris, vt illud det alij digno: quia licet ipse nullum ius habeat de iure, & beneficium vacauerit à die receptionis in confidentiam, vt in *d. Const. 85. Pij IV.* dicitur §. 5. tamen cum casus sit occultus & habeat titulum coloratum, potest sic resignare liberè, per ea quæ ait *Sanch. ibi num. 8.* Adde quòd illa reseruationis pœna non procedit in beneficijs iurispatronatus laicorum; quia illi non est ibi expressè, nec tacitè derogatum, ita *Sanch. ibi, dub. 54. num. 14.* neque priuatur iure præsentandi alium patronus laicus præsentans indignum, *Sanch. dub. 59. num. 1.*

Limita sextò, quòd simonia confidentialis non intrat in beneficijs manualibus, quæ conferuntur Religiosis à suis Prælatis, verbi gratia in præceptorijs, seu Prioratibus Religionis Sancti Ioannis, aut Sancti Spiritus, quia sunt ad nutum amouibiles, & talia beneficia seu preceptoriæ possunt conferri à Generali Preceptore cum onere pensionis ad fauorem alterius Militis, seu Religiosi, vel distribui fructus vnius prioratus inter plures ad tempus, vel conferri tale beneficium cum obligatione illud alteri cedendi post certum tempus: hæc habet *Rot. decis. 302. pa. 2. rec.*

Limita septimò, quòd hæc simonia confidentialis dicitur conuentionalis, licet ex vna tantum parte sit adimpleta, scilicet beneficio collato, seu translato, vt *Caputaq. decis. 260. num. 2. & 3. par. 2. & decis. 358. n. 2. par. 3.* & quamuis hæc conuentionalis sufficiat ad incurren-

currendam excommunicationem, & obligationem dimittendi illud beneficium,& inhabilitatem ad alia beneficia obtinenda, non tamen inducit priuationem aliorum beneficiorum antea aliàs licitè obtentorum, nisi efficiatur realis per implementum prædictum ab eo, qui beneficium accepit in confidentiam: ita *Caputaq. ibi*.

CAPVT IV.

Simonia in examine ad Paræcias.

TRident. *sess.24.cap.18.reform.* statuit, vt cùm Parochialis Ecclesiæ etiam receptiuæ vacatio contigerit, siue per obitum, siue per resignationem, siue in Curia, siue extra, Episcopus tres ex synodalibus Examinatoribus eligat,qui cum eo examen perficiant nominatorum ad Parochiam, seu aliàs accedentium, seu concurrentium ad examen pro illa obtinenda: & addit; Caueant, ne quidquam prorsùs occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant; alioqui simoniæ vitium, tàm ipsi, quàm alij dantes incurrant à qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficijs, quæ quomodocunque antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.

I. Ex hac particula, *vitium simoniæ incurrant,* intelligunt DD. communiter incurri excommunicationem contra simoniacos super beneficijs latam, de qua dixi *cap.2.* ita *Nauarr.consi.67. de simon. Vgolin. tab.1. c.48. §.7.* Secundò incurrit prouisus nullitatem prouisionis, seu consecutionis Parochiæ illius, vt *Vgolin. ibi*, & patet ex dictis *supra cap.2.* Tertiò incurrunt omnes priuationem omnium beneficiorum etiam antea legitimè obtentorum, vt patet ex textu, & hanc pœnam ligare in foro conscientiæ ante declaratoriam probat idem textus Trident. & docet *Vgolin. ibidem.* Tamen alij dicunt,hanc pœnam non esse vsu receptam cum tanto rigore, ideo non teneri ante sententiam dimittere: ita *Less c.35.num.148. Tannerus p.3.disp.5. q.8. num.98.* Quartò incurrunt inhabilitatem ad quæcunque beneficia, vt patet ex eodem textu.

Amplia hoc decretum, vt neque à spontè dantibus dari, vel accipi possit, etiam si liberaliter ad captandam beneuolentiam Examinatoris, quia est prohibitum hic ob speciem simoniæ. *Garzias p.9. c.2.nu.390. Suar.de simon.c.49.num.2. in fin.*

Amplia vt incurrat pœnas simoniæ dans pecuniam vni de examinatoribus, licet etiam sine eo ipse esset habiturus sufficientia suffragia ad magis idoneum; quia iam dicitur simonia contracta data pecunia, & habito suffragio illius: secùs si ipso ignorante ab alio data sit pecunia vni de Examinatoribus, remanente adhuc numero sufficiente, vt supra, ita *Sanchez opusc. lib.2. cap.116. num.9. DD. in cap. Matthaus de simon. per illum tex.*

Limita prædictas pœnas, vt non procedant, nisi simonia vtrinque realiter completa, scilicet dato pretio Examinatori, & approbatione facta ab examinatore, quia hæc est simonia ordinaria in materia beneficiali, de qua dixi *cap.2.* & ita *Nauarr. loco cit.*

Limitant secundo aliqui, vt excuset ab his pœnis leuitas materiæ, vt si modica esculenta, vel poculenta examinandus fuerit elargitus: ita *Petrus Ledesma in sum.par.2.tract.7. concl.7. Zerola in praxi verbo, Parochiæ,§.2. dub.13.* Sed contraria verior videtur ob illam particulam, *ne quidquam prorsus*, & ita *Garzias p. 9. cap.2. num.390.* vbi latè examinat hanc materiam, & *num.375.* vbi refert declarationem Sacræ Congregationis.

CAPVT V.

Simonia, procurando beneficia in Curia Romana, vel pro ignorantibus cum intentione cum prouisis super eisdem contractandi; vel pro se, vel pro alijs, cum oblatione pensionis; vel pro alijs cum spe consequendi præmium temporale ab eisdem.

EX Bulla Pauli IV. 12.incipit, *Inter cæteras*, prohibitum est procurare in Curia Romana beneficia pro personis cognitis, sed id ignorantibus,cum spe super eisdem beneficijs cum prouisis contractandi, seu paciscendi; vel pro se, siue pro alio procurare, cum oblatione pensionis annuæ; vel pro alijs procurare beneficia,cum spe pensionis ab eis obtinendæ, vel recipiendi alicuius,quamuis modici commodi temporalis; & contrauenientes incurrunt. Primò excommunicationem Papæ reseruatam. Secundò nullitatem prouisionis illius, vt teneatur prouisus in conscientia illud dimittere, *Gonzal. gloss.15.num. 89.* Tertiò tale beneficium remanet Sedi Apostolicæ reseruatum,tanquam vacans in Curia, vt notat *ibi Gonzalez*: non tamen in hoc præiudicatur patronis laicis, quia eorum iuri non est expresè derogatum, vt notat *Less.c.34.nu. 36.& 37.* Sed neque ista pœna reseruationis ligat ante sententiam pro foro conscientiæ: vnde si res sit occulta, poterit Ordinarius collator conferre iterum illud alteri; vel si fuit procuratum per resignationem, poterit restitui eidem resignanti, vt dixi supra *cap. 2.* Quartò incurrunt priuationem omnium beneficiorum antea legitimè obtentorum. Quintò inhabilitatem ad omnia beneficia. Sextò tenentur fructus perceptos ex tali beneficio Cameræ Apostolicæ restituere ex eadem Bulla.

Amplia, quòd procedunt pœnæ etiam propter illam spem, seu intentionem mente retentam, quia ille actus internus componit vnum morale cum externo, & est punibilis per legem positiuam, etiam nullo pacto externo interueniente: ita *Garzias par. 11. cap. 3. num.191.*

Limita hanc Constitutionem, & pœnas, vt non incurrantur per solam procurationem, seu attentatum, sed requiritur actus consummatus, scilicet quòd simonia fuerit completa: & dicitur completa hoc loco, si supplicatio fuit signata, & publicata gratia in Cancellaria, vnde ius est quæsitum, vt possit petere literas expediri, *Garzias p.11.c.3.numer.191.in fine.*

Limita secundo, vt non procedat de beneficio procurato extra Curiam,vt *Garz. ibi, Filiucc. tract. 15. n. 101.* Verum est quòd procurans beneficium, siue in

Curia, siue extra Curiam cum oblatione præmij, incurrit etiam pœnas simoniæ beneficialis, quando vel beneficij vacantis litteras obtinuerit, vel quando resignatio ad eius fauorem facta fuerit, & præstitus, & extensus in Curia consensus, vt dixi *supra cap.* 2. & ita habetur in eadem Bulla. Adde quod procurans beneficium per oblationem prædictam, etiam solo pacto inito, scilicet acceptata prouisione, & acceptans, incurrunt pœnas simoniæ de datis, & promissis in Curia, vt dicam *infra capit.* 15. neque expectandus est effectus.

Limita tertio, vt non procedat, si præmium offerretur, vel pensio cum clausula, reseruato beneplacito sanctæ Sedis Apostolicæ, & eidem exponeretur in supplicatione oblatio prædicta, quia tractatus cum tali reseruatione non inducit peccatum, nec pœnas. *Less. cap.35. n.92. Suar. de simon. c. vlt num.*1. *&* 2. latè *Paris. de confident. q.49. n.46. &* 50. *Sanch. cosil. lib.2. c.* 3. *dub.* 39.

Limita quartò, vt non procedat in procurantem beneficium pro alio cum intentione minus principali præmij, seu gratitudinis, vt per *Garziam loco cit. & Cherub. super eadem Bulla*; vel cum intentione consequendi iustum præmium laboris sui. *Sanchez dub.* 26. *numer.* 4. *Diana resolut.* 39 *tract.* 2. *Miscell. tom.* 1. Vide etiam quæ dixi de hac re *supra, verbo beneficium, cap.*3.

CAPVT VI.

Simonia super beneficijs, Turnorum lucra dando, vel recipiendo.

QVoniam Turnorum occasione, id est circularis vicissitudinis conferendi beneficia, collatores captabant lucra, exigentes annatam, vel sportulas, vel munera, & idem sæpè Capitula faciebant pro admissione ad possessionem; quæ omnia simoniacam labem continent, vt *cap. finali,* 1. *q.*3. *cap. cum Ecclesiæ, cap. Iacobus, de simon.* ideo per pœnales Constitutiones huic malo obuiam itum est.

I. *Extrauagan.* 2. *de elect. & extrauag. vn. ne Sede vacante,* Statutum fuit, vt certa ratione fructus beneficij vacantis diuiderentur inter successorem in beneficio, & eum qui ius annatæ habebat; & qui aliter percepisset, si intra mensem non restituisset integrè, incurrerent, Prælati quidem id est Episcopi, vel maiores suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & à Pontificalibus. Capitulum autem, vel Collegium, interdictũ, donec restitueret; singulares personæ incurrerent excommunicationem, à qua non possent absolui, nisi præmissa satisfactione, extra mortis articulum.

Sed Trident. *sess.*24 *cap.* 14. statuit, ne pro prouisione, electione, confirmatione, collatione, institutione, aut admissione in possessionem Cathedralis, siue Canonicatus, siue beneficij, siue præbendæ, siue distributionum, deductiones ex fructibus, promissiones, compensationes, aut aliæ conditiones, seu turnorum lucra interponantur; non obstante quacunque Constitutione, vel consuetudine, etiam immemorabili, exceptis, erogationibus consuetis applicari in vsus pios laudabili consuetudine, seu Constitutione introductis, & ab Episcopo approbatis. Hodie tamen non potest fieri statutum etiam authoritate Episcopi, vt aliquid etiam ad vsus pios erogetur: sed requiritur authoritas Papæ vt *Garz. par.* 8 *cap.* 1. *num.* 88. Dicitur autem ad vsum pium si pro Sacristia, vel pro fabrica, vel pro Seminario applicetur; secus si pro massa capitulari, vel pro fabrica bonorum capituli, seu massæ. *Garz. n.*90. Committentes autem contra hoc decretum, pœnis contra simoniacos latis à sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, quas omnes innouat, teneri decernit.

Sed quia dubium esse poterat, quas pœnas Prælati, & alij Clerici ex multis à iure diuersimodè statutis incurrerent: postremò Pius Quintus, Bulla 104. incipit, *Durum nimis*, declarauit, & confirmauit istud Tridentini decretum, decernens Episcopos incurrere suspensionẽ ab officio Pontificali, donec absoluantur à Papa, præuia satisfactione, seu restitutione receptorum; Collegia, & Vniuersitates incurrere interdictum; non tamen est ibi Papæ reseruatum; singulares personas incurrere excommunicationm Papæ reseruatam, & declarat contineri in his pœnis tam dantes, quàm accipientes; & derogauit omnibus in contrarium, vt *ibi num.* 3. vbi adest clausula irritans. Vnde recipientes tenentur ad restitutionem, *Castrop. to.*3. *trac. de sim. dis.*3. *pun.* 12 *n* 9.

Aduerte primo, quod hæc procedunt, quando aliquid datur, vel accipitur, tanquam ex statutis, vel consuetudinibus supradictis; secus si priuatim ex pacto, seu conuentione, quia tunc non hisce pœnis locus esset, sed latis contra simoniacos super beneficijs, scilicet simonia reali contracta, vel confidentiali, iuxta diuersos modos delicti: de quibus dixi *supra cap.* 2. *&* 3. & ita colligitur ex dicto Trident. decreto.

Aduerte secundò, quod Episcopus non potest conferendo beneficium reseruare fructus alicui pio operi, sed benè potest dimittere, vt beneficium diutius vacet, vt fructus applicentur alicui pio operi ex iusta causa, vbi Camera non accipit vacantis beneficij fructus; & nisi sit beneficium, quod de iure debeat statim prouideri, vt Parochiæ, Canonicatus, &c. & ita *Sanch. opus. lib.*2. *cap.*3. *dub.* 25. *num.*12.

Aduerte tertiò, quod ex dictis hodie non permittuntur istæ consuetudines, vel statuta de Turnorum lucris, seu deductiones, nisi de applicandis ad vsus pios. *Sanchez ibidem. num.* 15. *&* 16. *Garz. par.*8. *cap.* 1. *num.* 86.

Aduerte quartò, ex dicta Bulla certam taxam, seu limitationem esse factam deductionum, quæ ad vsus pios admittuntur: ibi vide, & plenè amplia, & limita hanc materiam, vt apud *Garziam loco cit. Castropalaum to.* 2. *de relig. dis.*2. *pun.* 1. §. 2. *num.* 19.

Limita primo, dictum decretum Trident. & constit. Pij V. quod pro possessione canonicatus, vel pro stallo dantes aliquid, licet incurrant in censuras, vt supra, non tamen amittunt ius in re, seu titulum, ideo possunt continuare possessionem, vt *Nauarr. cons.*44. *num.* 3. *de simon. Garz loco cit. n.* 82 *& num.*97.

Limita secundò, quod excusantur ab his pœnis, qui dant aliquid necessitate compulsi ad rediniendam vexationem, cum non possint tali consuetudini introductæ obuiam ire, ita *Less. lib.* 2. *cap.*35. *num.* 111. *in fin.*

fin. Castropalao, loco supr acitato nu. 9. in fin. Garz. cit. num. 73. Nam & de iure communi si habens titulum det coactè pro redimenda vexatione excusatur, nec inualidat titulum, vt latè *Garz. ibi nu.* 94. *& 97. Castropalao, trac. de simon. dis.* 3. *pun.* 20. *numer.* 3. & ita in hoc casu isti DD. dicunt dictum decretum, quo ad dantes pro possessione canonicatus passim non obseruari.

Limita tertio, quod per hoc non est prohibita consuetudo, quod fructus beneficij dimidij anni cedant in vtilitatem mensæ capitularis, quando scilicet hoc onus impositum est beneficio, & non beneficiato, *Garz. num.* 90.

CAPVT VII.

Simonia super electione Papæ.

EX Bulla Iulij II. 3. incipit, *Cum tam diuino*, simonia commissa in electione Papæ ab electo, aut eligentibus, reddit ipso facto electionem nullam, quæ nullo tempore, neque per intronizationem conualescit; & licitum est omnibus ab eius obedientia discedere impunè quandocunque; & inducit ipso iure priuationem Cardinalatus, & Ecclesiarum, & omnium beneficiorum, tam electi, quam eligentium culpabilium: imò electus etiam pensionibus ipso facto priuatur, vt ibi. At verò eligentes culpabiles, si intra octo dies à sic electo discesserint, & se alijs Cardinalibus innocentibus coniunxerint, eo ipso restituuntur in pristinum. Mediatores verò talis simoniæ, si Episcopi sint, vel Legati Principum, aut alia dignitate præditi, incurrunt pœnas priuationis omnium beneficiorum, feudorum & bonorum, sicut rei læsæ Maiestatis, & hæresis, & ad huiusmodi omnia inhabiles efficiuntur, & intestabiles.

Denique §. 10. *eiusdem Bullæ*, præcipitur omnibus, & singulis Cardinalibus, ne Sede vacante prædictis contrauenire, vel contra præmissa, vel eorum aliquod statuere, disponere, ordinare, vel aliquo modo facere, vel attentare præsumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ; & derogauit omnibus contrarijs Constitutionibus, etiam *cap. licet, de elect.* Addit *Sanchez opusc. lib.* 2. *cap* 3. *dub.* 104. *num.* 12. *cum Caiet. & alijs*, hanc Constitutionem fuisse approbatam in Concil. Lateranensi. Adde quod Cardinales Sede vacante iurant, se seruaturos eam Constitutionem, vt infra dicam.

Aduertendum primo, circa illam pœnam nullitatis electionis Papæ ob simoniam, olim magnam fuisse controuersiam, an esset irrita talis electio: de qua Canonistæ *in cap. licet, de elect.* & verius est ex *dicto cap. licet* non fuisse irritam, neque potuisse contra electionem Papæ canonicè factam, id est à duabus partibus Cardinalium, concorditer, opponi de simonia. *S. Antonin.* 2. *par. tit.* 3. *de super cap.* 11. *versic. sed quid cum duo. Fulgos. & Iason in l. Barbarius, ff. de offic. Præt. Card. in d. cap. licet, Sanch. loco cit.*

Sed stante dicta Constitutione Iulij II. quæritur an hodie sit irrita, eique possit opponi de simonia. Communis sententia, ait irritam esse, & opponi posse; ita *Caiet. verbo, excommunicatio, capit.* 24. *in fin. Cardin. Iacobatius lib.* 4. *de Concil. art.* 4. §. *ex his concludit, nu.* 85. *Redoan. tract. de simon. par.* 2. *cap.* 34. *num.* 15. *Azor. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæst.* 7. §. *deinde, Sanch. loco cit. num.* 12. *Barbos. in dict. capit. licet, Vgolin. de simon. tab.* 1. *cap.* 48. §. 2. *numer.* 9. *Scortia in select. const. theorem.* 135. §. *sed dubitatur.* Sed contrarium tenet *Suar. tom.* 1. *de relig. tract. vlt. de simon. cap.* 57. *num.* 57. *Tanner. tom.* 3. *disp.* 5. *q* 8. *num.* 98. *&* 110. & hanc valde probabilem ait *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *numer.* 145. *Filiucc. tract.* 45. *c.* 13. *nu.* 23. *Bossius in pax. tit. de ambitiosis in fin.* quia putant dictam Bullam non esse receptam cum tanto rigore in hac particula. Sed non video, quomodo hæc ratio subsistat, quia semper Cardinales iurant in Conclauis ingressu eam obseruare; & quia non constat hactenùs hunc casum contigisse; vnde neque contrarium obseruatum fuisse dici potest. Aliam addunt rationem, quia aliàs sequeretur, quod Ecclesia non esset vnquam certa de capite suo; cum tamen Papam electum à duabus partibus Cardinalium concorditer, negare Papam esse, & Christi Vicarium, sit vel hæreticum, vel erroneum, vt *Tanner. disp.* 1. *de fide, q.* 4. *n.* 162. *cum Bannes, Castro, & Turrecr.*

Sed ad hoc fundamentum respondet *Less. num.* 146. dato, quod talis electus, propter dictam Constitutionem non esset verus Pontifex, stante tamen electione aliàs canonica, vt supra, & vitio existente occulto, eum habendum esse pro vero capite Ecclesiæ, eumque verè tunc fore verum caput Ecclesiæ, habiturumque assistentiam infallibilem Spiritus Sancti, ob titulum coloratum, concurrente scilicet communi errore: quod etiam tenent *Innocent. Hostien. Anan. & Bellamer. in dicto cap. licet; & Iacobat. loco cit. num.* 84. §. *ex his concludit*; qui ait nec posse opponi de simonia contra talem electionem, nisi vitium simoniæ sit publicè notorium de iure, vel de facto, & consentiunt ex parte *Innoc. in cap. nihil numer.* 5. *de elect. Bal. in l. non mutat C. de lib. cau. Ias. in l. Barbarius num.* 64. *ff. de off. præt.* qui dicunt quod acta a Papa simoniacè electo, sed vitio non notorio, sunt valida. Sed ait *Innoc. numer.* 4. quod vitio comperto, eius acta rescindi debent, ne recipiant executionem. Addit tertiam rationem *Suar.* quod dictæ Constitutioni Iulij II. fuit derogatum per Bullam Pij IV. 63. incip. *In eligendis.* Sed contra est, quia *ibi* §. 28. confirmat Constitutionem Iulij II. cum suis pœnis, & eam iurari mandat post Conclauis ingressum. Et quamuis §. 29. ne schismatis detur occasio, statuat non posse excludi à voce actiua, & passiua Cardinales prætextu cuiuscunque censuræ, quod etiam fuerat statutum *in Clem. ne Romani,* §. *penult. de elect.* & hoc etiam confirmauit Gregor. XV. Bulla 13. incip. *Aeterni Patris*; tamen hoc non releuat in casu nostro, quia oppositio non fit ratione censuræ, sed criminis, & decreti irritantis.

Aduertendum secundò, quod illa pœna priuationum, & inhabilitatum non habet locum, nisi simoniaca electione perfecta; non autem attentata: excommunicatio tamen lata contra Cardinales agentes contra dictam Bullam, seu pacta simoniaca ineuntes, procedit etiam contra attentantes, vt patet ibi, & notat *Caiet. verbo excommunicatio, cap.* 24. Sed solum procedit de attentatis, vel actis Sede vacante, vt *Caiet. ibi* notat.

Ex

Ex Bulla quoque Gregor. XV. *supra allegata*, irrita decernuntur omnia pacta tacita, vel expressa, etiam iurata, super electione Papæ, Sede vacante inita super electione, vel exclusione, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Papæ reseruatæ, priuatiuè etiam ad Maiorem Pœnitentiarium. Vide de hac materia quæ dixi *verbo, Ambitus, capitul.* 3. & *verbo, Conclaue, cap.* 4. *&* 5.

An autem simoniam committentes super electione Papæ incurrant in excommunicationem, & pœnas latas in *extrauagante cùm detestabile, de simonia*, de qua dixi *supra cap.* 2. Respondeo quo ad excommunicationem, incurrere, mihi probabilius videri, cum ibi agatur de simonia, etiam super electione ad Ecclesias: & ita *Nauarr. consil.* 17. *de senten. excommunic.* Sed quoad pœnam nullitatis electionis, non video per illum textum derogatum fuisse specialiter statuto in *cap. licet de elect.* ideo non æstimo eos incurrere in pœnam ex vi illius extrau. quamuis aliunde in eam incurrant, vt *supra dixi.*

CAPVT VIII.

Simonia super iure patronatus, vel præsentatione.

I. PAtronus ius patronatus vendens, vel alio modo, seu titulo pro re temporali transferens in alium: nec non quilibet tali modo illud recipiens, simoniam committit,& vterque illud ipso facto amittit, & Ecclesia efficitur libera, vt deinceps qui habebat institutionem, habeat liberam collationem, *capit. de iure cap. quia clerici, de iure patronatus Trident. sess.* 25. *cap.* 9. *reform. Rota pa.* 1. *recen. dec.* 302. *num.* 4. *& decis.* 95. *num.* 3. *tom.* 2. *posth. Farin.* & procedit etiam si pecunia detur ad redimendas vexationes, si non interueniat beneplacitum Apostolicum. *Rota in d. decis.* 302. *numer.* 4. vel saltem est res dubia & periculosa, vt *Rota d. decis.* 95. *pa.* 2. *nouiss. num.* 3.

Amplia primò, vt procedat etiam, si permutetur cum re temporali, vel si vendat quis vniuersitatē bonorum, seu rem temporalem, cui annexum est ius patronatur, pluris, seu maiori precio ratione iuris patronatus, *Sanchez lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 79. cum multis Doctoribus, quidquid in contrarium sentiat *Garzias par.* 5. *c.* 9. *num.* 35.

Amplia secundo, vt neque vendens rem temporalem iusto precio, cui annexum est ius patronatus, possit dicere se cum ea vendere ius patronatus, vel se vendere rem illam, & ius patronatus; sed solum post verba venditionis rei temporalis, potest declarare animum suum, vt ius patronatus transeat cum re illa vendita, vel se vendere rem illam cum iure patronatus. *Sanch. dub.* 81. *num.* 4. *&* 6. *Genuens. in praxi cap.* 84. *num.* 2.

Amplia tertiò, vt neque possit Patronus ius illud transferre in laicum gratis, sine consensu Episcopi, sed benè potest in locum Ecclesiasticum transferre. *Sanch. dub.* 76. *Rot. recent. par.* 1. *decis.* 301. *num.* 1. *&* 2. vbi ampliat, vt neque sufficiat licentia Vicarij generalis, nisi habeat speciale mandatum, & idem habet *Rota p.* 2. *nouiss. dec.* 247. *num.* 3. *&* 4. Non esset autem simonia in laicum gratis ius patronatus transferre sine licentia Episcopi; tamen incurreret in pœnam priuationis latæ sententiæ dans, & recipiens, ex *Tridentin. loco citat.*

II. An autem dicta pœna priuationis iuris patronatus liget etiam in foro conscientiæ ante sententiam? multi affirmant, quia patronus sic abdicauit ius suum, quantum in se fuit, per venditionem: ita tenet *gl. Lamber. Abb. Innoc. Paul. de Cittadin. & Caiet.* quos allegat *Sanch. dub.* 82. *numer.* 3. Sed probabilius dicunt, non ligare, quia per actum nullum patronus non est priuatus iure suo, & ideo illi restituendum esse ante sententiam; ita tenet *Sanchez numer.* 6. *cum Ioann. Andr. Cardin. Goffredo, & Rocho*, & facit quod dixi *supra cap.* 2.

III. Patronus vendens ius patronatus, & illud emens, non incurrunt in excommunicationem, & alias pœnas latas contra simoniacos, de quibus dixi *supra cap.* 2. quia *extrau.* 2. *de simonia* loquitur solùm de Ecclesijs, seu beneficijs, non autem de iure patronatus. At vero patronus præsentans pro precio, seu recompensatione temporali, & præsentatus hoc modo incurrunt excommunicationem, & nullitatem prouisionis ipso facto, & alias pœnas, de quibus dixi *cap.* 2. per dictam extrau. & ita *Sanch. dub.* 107. *num.* 5. dixi *supra cap.* 2. *&* 3.

IV. Precium datum pro præsentatione, & datum pro venditione iuris patronatus, secundum magis communem, ante sententiam est restituendum Ecclesiæ læsæ. Alij dicunt pauperibus restituendum: alij dicunt restituendum ei, qui illud persoluit. *Sanch. dub.* 83. *& dub.* 114.

V. Patronus promittens se præsentaturū pro futura vacatione, non vacante tunc beneficio, non incurrit pœnas simoniæ, si gratis promittat, simplici pacto nudo. Sed ea promissio est nullius momenti, & irrita ipso iure, *cap.* 2. *de concess. præb. & cap. fin. eo tit. Sanch. opusc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 68. *num.* 3. *&* 4. est enim contra bonos mores, non tamen simoniaca.

CAPVT IX.

Simonia in ordine recipiendo, seu conferendo.

I. EXcommunicationem Papæ reseruatam incurrunt ordinans simoniacè, & ordinatus, si conscius fuerit, & mediatores. *extrau.* 2. *de simonia. Suarez tom.* 1. *de relig. tract. vlt. cap.* 5. *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *nu.* 71. *&* 141. *Sanchez opusc. lib.* 2. *capit.* 3. *dub.* 104. *num.* 20. Et amplia, vt dans pecuniam mediatori, vt ipse intercedat pro admissione ad ordines, incidat in hanc pœnam. *Sanch. ibi num.* 93. vnde dans pecuniam alicui, vt supponat se pro eo ad examen, similiter eandem pœnam incurrit.

II. Suspensionem incurrit ordinans simoniacè, à collatione omnium ordinum per triennium de iure communi antiquo, secundum aliquos, ex *cap. pen. de simon.* Sed alij probabilius dicunt perpetuam suspensionem incurrere ex dicto iure, vt *Sanchez numer.* 38. Sed hodie ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum, & salutare*, incur-

incurrit perpetuam suspensionem à collatione ordinum,etiam primæ tonsuræ,& ab executione munerum Pontificalium: & est Papæ reseruata, vt *ibi*, cum validissima derogatione, vt dicam *infra Ampliat. tertia*.

Similiter ordines recipiens simoniacè incurrit perpetuam suspensionem ab executione suorum ordinum, ex *dicta extrau. 2. de simon.* & intelligitur secundum probabiliorem sententiam, & communem, non solum suspensus quo ad simoniacè susceptos, sed etiam quo ad alios. *Less. num.* 135. *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 4. *numer.* 33. *Sanchez dub.* 104. *numer.* 23. & communem ait *Auila* 3. *part. disput.* 5. *dub.* 9. & hæc suspensio est Papæ reseruata *ex dict. Bulla Sixti V.* vt dicam *infra*.

Mediatores simoniæ in ordine, non incurrunt suspensionem vllam, *Sanchez opusc. lib cit. dub.* 104. *nu.* 6. *&* 30. *Nauarrus conf.* 98. *num.* 2. *de simon.* excepto Præsentatore, qui incurrit suspensionem ad triennium ab executione ordinum suorum, *cap. penult. de simon.* Sed intellige de præsentatore ex officio, qualis est Archidiaconus, de quo in *cap. vn. de scrut.in ord. fac.* vel similis, cuius officium sit examinare ordinantes, & idoneos Episcopo renunciare: ita *Io Andr. ibi, & Barbos. num.* 3. *cum Campanil.* & idem est de Episcopo, qui concedit litteras dimissorias, vt *Barbos. ibi & Campani.*

III. Interdictum quoque incurrit ab ingressu Ecclesiæ ordinans aliquem simoniacè, & est reseruatum Papæ, ex dicta Bulla 91. Sixti V. *contra malè promotos.*

IV. Violantes supradictas censuras exercitio ordinũ illis vetito,varias pœnas incurrunt.Primo enim omnes præfati incurrunt irregularitatẽ.SecundòEpiscopus,seu Ordinans simoniacè,scienter violans suspensionem,aut interdictum, de quibus supra, incurrit suspensionem ab administratione Ecclesiæ, & à perceptione fructuum omnium suorum beneficiorum: & est reseruata Papæ, ex dicta Bulla Sixti V. Excusatur autem ab hac suspensione etiam ignorantia culpabili, si non sit affectata. *Sayr. lib.*4. *c.*17. *in fin.*

Simoniacè autem ordinatus, si violet præfatam suspensionem,etiam per exercitium ordinum minorum, vltra dictam irregularitatis pœnam, si sit Clericus sæcularis, incurrit priuationem officiorum, & beneficiorum, & ad talia inhabilitatem; & ea beneficia remanent reseruata Papæ, tanquam vacantia in curia: Clericus autem regularis incurrit priuationem vocis actiuæ, & passiuæ,& ad eam fit inhabilis: & istæ pœnæ similiter sunt Papæ reseruatæ ex eadem Bulla Sixti V. *Sayr. loco cit.*

V Precium ab ordinante, vel mediatore acceptum non est restituendum ex vi iuris positiui, quia ius Canonicum, nihil de eo statuit; sed tamen restituendum est, quatenus exigit ius naturale, vt quando ordinator tenebatur ex officio ordinare, vel presentator præsentare, &c. *Less. lib.*2. *cap.* 35. *num.* 169. *Suar. lib.* 1. *de relig. tract. vlt. cap.* 59. *num.* 16. *& capit.* 60. *num.* 13. *Filiucc. tract.* 45. *cap.*13. *num.*35. *Sanchez opusc. lib.*2. *cap.* 3. *dub.* 105. *num.* 5. & generaliter in omni casu, quo accipitur precium pro ipso sacramento, scilicet re purè spirituali, quæ in se non habet temporale annexum precio æstimabile, sicut habet beneficium: ita *Sanchez dub.* 113. *num.*2. *Suar. cap.* 59. *num.* 35. *Less. num.*160. *Layman lib.* 4. *tract. de simon. num* 79. Secus est, quando pro labore annexo extra actum ordinationis interueniente,acciperetur aliquid contra prohibitionem Trident.Concilij,de quo *infra* dicam. Precium igitur restituendum est danti, vt de iure naturali *Suar. cap.* 59. *num.*23. *Filiucc. cap.*13. *num* 29. *Layman ibi cum allegatis.* Vnde si restituere sit paratus, sed creditor condonet liberaliter, poterit deinceps retinere tuta conscientia. Et licet Tridentinum, de quo *infra*, prohibeat ratione ordinum quidquam accipi,etiam sponte oblatum, sub censuris, & pœnis simoniæ in ordine; non tamen prohibet condonationem. *Less. c.*35. *num.* 61.

Amplia primò, supradictas pœnas, vt procedant etiam de simonia super prima tonsura, quia secundum communem modum loquendi, in iure canonico venit ordinum appellatione. *Suarez. cap.* 5. *num.* 5. *de simon. Filiucc. tract.* 45. *cap.* 13 *num.*9. *Vgolin. tab.* 4. *cap.* 3. *num.* 2. *Layman tract. de simon. numer.* 71. *Salzedo ad Diaz in praxi capitul.*94. §. *quinto*; præsertim hodie stante decreto Tridentini Concilij, de quo statim dicam.

Amplia secundò, quod Tridentino Concilio *sess.*21. *cap.*1. *reform.* statutum est, vt nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam Clericalis tonsuræ, nec pro litteris dimissorijs, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum Ministri,quouis prætextu accipiant:Notarij autem pro singulis litteris dimissorijs, aut testimonialibus,decimam tantum vnius aurei partem accipere possint, vbi non est consuetudo nihil accipiendi, & vbi nullum aliud sit eis constitutum stipendium pro tali munere: & qui secus fecerint, tam dantes, quam recipientes, pœnas à iure inflictas, ipso facto incurrant, id est inflictas à iure ipso facto pro simonia in ordine, videlicet excommunicationem, suspensionem, & iuris infamiam, iuxta supra dicta, & *capit.* 1. *supra eo.* ita *Sanchez opusc. lib.*2. *cap.*3. *dub.* 104. *num.*21. Et nota ibi nomine ministrorum contineri Examinatores. *glo. in cap.* 1. *verbo, minister, ibi Barbos. n.*4. *de simon. Suar. c.*22. *n.*7. *Vgolin.tab.*1. *de simon. cap.*42.§.3. *num.*1. qui plures allegat.

De Notario autem, an ibi contineatur, vt Minister sub eisdem pœnis, si excedat taxam contra prædictum decretum,aliqui affirmant,quia reuera simoniacus est: ita *Bonac.de simon. q.*7. §. 2. *nu.* 15. alij verius negant, quamuis sit simoniacus; & dicunt Tridentinum intelligi debere comprehendere in pœnis eos, qui proximè concurrunt cum Episcopo,& qui aliàs de iure puniuntur dictis pœnis, etiamsi sponte oblatum accipiant: non autem contineri Notarium,& ita *Less.c.*45. *n.*133. *Filiucc.tract.*45. *c.*13. *n.* 9.

Amplia tertiò, vt neque Episcopus vigore *Trid. sess.* 24. *c.*6. possit in casu etiam occulto, absoluere à prædictis censuris ob simoniam in ordine incursis Papæ reseruatis, vt supra, quia Sixtus V. derogauit etiam dicto decreto Tridentini. Et quamuis Clemens Octa-

uus

uius Bulla edita, quæ incipit, *Romanum decet*, quæ est 40. redegerit dictam Bullam in alijs eius capitulis ad terminos iuris communis; tamen excepit censuras, & pœnas latas in dicta Bulla contra simoniacos in ordine: ita notant *Sanch. opusc.lib.2.cap.3.dub.*120 *nu.*4. 8. *&* 9. *& dub.*104.*num.*28. *& dub.*120 *num.* 9. *Suar. cap.*61.*num.*6. *& cap.*56.*num.*15.*Less.num* 134.

Limita primò, vt Episcopus non possit quidem absoluere, neque dispensare cum simoniacè promoto scienter, vel cum ignorantia crassa, vel supina, sed bene possit cum simoniacè omninò ignoranter promoto, scilicet quando tertius eo ignorante pecuniam dedit; quamuis enim etiam hoc casu promotus sit suspensus secundum communem sententiam Canonistarum, & Summistarum, per *c.si qui à simoniacis.*1.*q.*1. tamen Episcopus potest cum tali dispensare, ex *c. de simoniacè,* 22. *de simon.* & ita distinguunt, & docent *ibi, gloss.verbo, remanere*, & Canonistæ communiter, & plurimi, quos allegat *Sanchez opusc.lib.* 2. *c.*3.*dub.*120. quod tamen limitant communiter Doctores; dummodò Episcopus ipse non sit complex super illa simoniaca ordinatione, vt apud *Sanchez num.*14. licet ipse *num.*15.*cum Nauarro* teneat etiam tunc posse dispensare. Addit *Sanch.dub.*104. *num.*46. esse valdè probabile, promotum simoniacè omninò ignoranter, ex ignorantia inuincibili, vel non crassa, nec supina, non esse ipso iure suspensum, neque irregularem: & hoc tenent multi Canonistæ, quos ipse allegat, *ibidem*.

Limita secundò, quòd non incurrit in dictas pœnas recipiens sponte oblatum liberaliter post ordines collatos; antea verò recipi non potest, ex dicto decreto Tridentini, *Sanch. dub.* 19. *num.* 4. quamuis aliqui dicant, quòd etiam si ante ordinationem sponte, & verè liberaliter donaretur, non intentione mouendi animum Episcopi, vel Ministri, non incurrerent in dictum decretum, vt *Less. cap.* 35. *num.*61.

Limita tertiò, quòd dictæ pœnæ non incurruntur, nisi sit simonia realis vtrinque completa. *Less.c.*35.*n.*134. *Nauarr.cap.*23.*num.*104. *Tannerus tom.* 3. *disp.*5. *qu.*8. *num.*93. *Layman num.*71.

C A P V T X.

Simonia super Religionis ingressu.

I. Extrauag. 1. *de simonia*, inter communes prohibetur omnibus Religiosis vtriusque sexus etiam Militaribus, ne à volentibus ingredi eorum Religionem, Ecclesias, Monasteria, Domus, seu Loca, in eorundem receptione, ante, vel post illam pastus, pecunias, iocalia, aliasue res, etiamsi ad vsum pium deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præsumant, sed gratis illos admittant; solumque recipere possint ab ingredientibus huiusmodi ea, quæ ab illis sponte, & plena liberalitate omni pactione cessante offerentur; Qui secus egerint tam dantes, quàm recipientes excommunicationis, si Capitulum, vel Conuentus fuerit, suspensionis eo ipso decernuntur subiacere, & absolutio Papæ reseruatur; poterit autem Episcopus, vel Prælatus absoluere in occultis delictis, ex *Trident. sess.*24.*cap.*6.*refor.* De hac re *Sanchez opusc.lib.*2. *cap.*3.*dub.*104. *à num.*50.

Amplia, quòd procedit, siue detur, & accipiatur precium pro admissione ad professionem, siue ad habitum, vt *Filiucc. tract.* 45.*cap.*13.*num.*11. *Bonacc. de simon. q.*7. § 4. *num.*11. imò etiamsi pro admissione professi ad tale Monasterium, seu Domum, vt probatur ex *d. extrau.* Quamuis alij putent solùm procedere de datione pro admissione ad professionem, vt *Barbos. in d. extrau.num.*5. *Suar. de censur.disp.* 22.*sect.* 59.*num.* 7. *Layman.lib.*4.*tract.de simon.num.*71.

Limita, quòd non procedunt pœnæ istæ, nisi simonia realiter vtrinque contracta fuerit, seu impleta, vt *Barbos.Suar.Layman ibi, Sanchez numer.*50.

Limita secundò, vt non procedat de ingressu Confraternitatis, *Sanchez opusc. lib.*2.*cap.*3.*dub.*23. *num.* 8. Neque secundum aliquos pro ingressu Religionis Militaris, excepta Religione Sancti Ioannis; quia illa Militia emitur tunc, non quatenus res spiritualis, sed quatenus est honor humanus, *Diana resolut.* 64. *tract.* 2. *tom.*2.*cum Villalob.* contra *Azor.tom.*3. *lib.* 12. *cap.* 16. *q.*5. neque pro ingressu Monialis, si detur causa sustentationis, seu dotis, ex decreto Martini V. *Suar.num.*7. *Sanch.dub.*104. *num.*50. *Barbos. num.* 2.

Limita tertiò, quòd illa suspensio contra Capitula, & Conuentus non intelligitur ab officio, & beneficio, sed ab officio tantum Capitulari, seu administratione; ita *Marius Alter. Suarez, & Filiuc.* quos sequitur *ibi Barbos.*

Limita quartò, quòd hodie secundum multos, non procedit hæc Decretalis etiam de ingressu virorum, si detur aliquid causa sustentationis, *Sanchez ibi, Barbos. num.*3. *Mirand.tom.*3. *q.* 8. *art.*7. *Eman.Sà,v.simonia, num.*2. *Suarez cap.* 17.*nu* 16. *&* 17. *c.*59.*de simon.* Quoad Moniales certum est hanc decretalem esse reuocatam, etiam si monasterium sit locuples, etiam quo ad ordinarium numerum, *Less.c.*35.*num* 131. *Mirand. ibi Bonac.de sim.q.*7. §.4. *num* 6. *Diana to.* 2. *tract.*2.*de dub.regul.resol.*100. *Suar.de relig. lib.vltimo tract.de simon.cap.*17. *nu.*16.*&* 17. *Sanch. opusc.lib.*2.*cap.*3.*dub.* 23.*num.*6. *& in decal.lib.*7. *cap.* 23. *num.* 4. Restitutio autem datorum facienda est danti ante professionem, *cap.veniens de simon. Sanch. dub.* 141. *num. vlt.* at post professionem restituenda, seu relinquenda eidem Monasterio ad vsum communem, *ex d. extrau.*

Limita quintò, quòd in pœnis *istius extrau.* non continentur mediatores, seu cooperantes, quia hic non sunt expressi, sed soli dantes, & accipientes, vt *Sanch. lib.*2.*opusc.cap.*3 *dub.*23. *num.*6.

II. Si quis simoniacè receptus fuerit ad Professionem, simonia scienter contracta, tàm recipiens, quàm receptus de Monasterio sine spe restitutionis expellendus est; & in locum arctioris regulæ ad pœnitentiam perpetuam detrudendus; vel si non inueniatur talis locus arctioris obseruantiæ, saltem ad alium locum mittendus eiusdem Ordinis, *cap. quoniam de simon.* Si autem ignorante ipso recepto, seu Professo, simonia fit contracta cum recipiente, debet receptus renunciare illi loco, & postea poterit de nouo recipi ibidem, si absque scandalo ibi possit permanere, alias ponendus in alio loco eiusdem Ordinis, *c.de regularibus, de simonia*. Aliqui dicunt hanc pœnam mutationis loci esse

latæ

latæ sententiæ, & procedere etiam in casu occulto, etiam pro foro conscientiæ; ita *Syluest. Rayn. & Vlder. apud Sanchez dub.* 104. *num.* 51. Sed contrarium tenet ipse *Sanchez* per *d. cap. quoniam*, ex quo apparet esse pœnam sententiæ ferendæ, neque obligare ante sententiam, maximè cum pœna hæc sit grauissima.

III. Simoniacè ad Professionem admissus, & admittens, incurrit iuris infamiam, vt *extrau.* 1. *de simon.* §. *cæterum*: de qua dixi supra *cap.* 1. videtur tamen requiri notorietatem facti, vel iuris, vt ibi dixi.

IV. Taliter receptus, & recipiens erunt irregulares ratione infamiæ, vt dixi *cap.* 1. imò receptus erit specialiter irregularis, quia non poterit promoueri ad ordines titulo religiosæ professionis, cùm ea sit simoniâ infecta, & nullum ius tribuat professo, neque in fauorabilibus habetur pro professo, ex *d. c. quoniam*. Intellige post sententiam saltem declaratoriam: vt per *Syluestr. verb. simonia, q.* 15. §. *secundum*, *Sanchez numer.* 53.

V. Recipiens simoniacè ad professionem, amittit eo ipso potestatem recipiendi, *Sylu. loco cit. numer.* 15. §. *octauum*, *Sanch. num.* 53. Sed etiam hæc pœna non obligat ante declaratoriam, cùm sit priuatio iuris quæsiti.

Aduertendum autem, quòd in pœnis hic enarratis *numer.* 2. 3. 4. 5. 6. & 7. potest Episcopus, seu Prælatus cum suis subditis dispensare, dummodò ipse dispensans non fuerit complex criminis: ita *Sylu. dicto* §. *octauum*, *Sanchez num.* 53.

VI. Professus per simoniam, validè professus est, sed non acquirit ius sustentationis, seu portionis communis, sed solùm necessaria alimenta illi debentur, neque habet vocem actiuam, vel passiuam in ea Religione secundùm *Nauarr. commen.* 4 *de regular. num* 25. *Sanchez dub.* 104. *num* 54. & facit *c. de regularibus, cap. quoniam, cap. dilectus, il secondo, de simonia*, vbi dicitur expellendus, & in arctius Monasterium detrudendus ad pœnitentiam. Sed contra, quòd non sit ijs priuatus ante sententiam, vel expulsionem, tenet *Suar cap.* 57. *num.* 9. *Less. cap.* 35. *num.* 132. *Sanch. numer.* 54. *Layman numer.* 70. *de simonia*.

VII. Ex *Triden. sess.* 25. *de regul. c.* 16. cautum est sub anathematis pœna, ne ante professionem excepto victu, & vestitu, quocunque prætextu aliquid ex bonis Nouitij, vel Nouitiæ tribuatur Monasterio à parentibus, vel propinquis, vel Curatoribus ingredientis, ne discedendi libertas aliquo modo auferatur. Imò abeuntibus restituantur omnia, quæ illius sunt: & ad id potest Episcopus per censuras Ecclesiasticas Religiosos compellere. Aliqui putant per illa verba, *sub anathematis pœna*, latam esse sententiam excommunicationis contra dantes, & recipientes: ita tenet *Mirand. to.* 2. *q.* 35. *art.* 8. *concl.* 2. *Valasc. de part. cap.* 16. *num.* 31. *Manuel. tom.* 2. *sum. c.* 7. *num. vlt.* Sed contraria est verior, videlicet esse sententiæ ferendæ, seu comminatoriam, *Sanch. lib.* 7. *in decal. cap.* 5. *nu.* 26. *Suarez disp.* 22. *sec.* 5. *num.* 15.

Adde, quòd neque potest Nouitius donare Monasterio, vel illi renunciare bona aliqua, nisi cum licentia Episcopi, vel Vicarij, intra duos menses proximos ante Professionem, ex *d. cap.* 16. *Trident.* Potest tamen etiam ad fauorem Monasterij testari, vel donare causa mortis, *Sanchez cap.* 5. *num.* 24.

CAPVT XI.

Simonia super Indulgentijs, vel facultate absoluendi à reseruatis, aut Priuilegijs circa interdictum, vel Baptismum.

Ex Bulla 99. Pij V. *Quam plenum*, prohibitum est ob speciem simoniæ Prælatis Ecclesiarum publicare Indulgentias, aut edicto concedere, seu communicare facultatem eligendi Confessarium cum facultate absoluendi à casibus reseruatis, aut priuilegium Missæ, & sepulturæ tempore interdicti, & assumendi duos, pluresue Compatres in Baptismo, soluentibus pecuniam sub prætextu piæ causæ: contrarium attentantes, si Episcopi sint, etiam Cardinales, incurrunt suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ, donec à Papa absoluantur satisfactione præmissa. Inferiores autem Episcopis incurrunt excommunicationem Papæ similiter reseruatam. Item tales publicationes, seu communicationes gratiarum sunt ipso iure nullæ, ex *d. Bulla*. Vide *Bonac. de simonia*, *q.* 7. §. 5.

Aliam etiam Constitutionem Pij V. contra publicantes indulgentiam consequendam à porrigentibus manus adiutrices, vide *verbo, Indulgen. cap.* 2.

CAPVT XII.

Simonia super sepulturæ electione.

Vide *verbo, Sepultura, cap.* 3.

CAPVT XIII.

Simonia Officialium Sacræ Pœnitentiariæ.

Vide *verbo, Munera, cap.* 2.

CAPVT XIV.

Simonia super dispensatione matrimoniali.

Trident. Concilium sess. 24. *cap.* 5. *refor. matrimon. in fin.* statuit dispensationes de contrahendis matrimonijs non nisi rarò, & ex causa, & gratis concedendas. Et *sess.* 25. *de ref cap.* 18. statuit, quòd cùm vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, & gratis à quibuscunque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum. Aliter facta dispensatio subreptitia censeatur.

Limita, quod non censetur hoc decretum prohibere iura expeditionum, quæ Officialibus Cancellariæ pro ipsorum labore persoluuntur, *Garzias p.* 8. *cap.* 1. *numer.* 100.

Limita secundò, quòd hoc decretum non est receptum in Curia, quoad compositiones, quæ iustis de causis

causis à Papa percipiuntur ex causa rationabili, & honesta, scilicet propter sustentationem Papæ, & onera Pontificatus sustinenda. Nam sacrum Tridentinum Concilium *decreto vlt. de reform. sess.* 25. intellexit decreta sua omnia, salua semper Sanctæ Sedis authoritate: & ita *Garz num.*101. *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 9. *n.* 58. *Suarez de relig. tract. vlt. de simon. cap.* 20. *num* 11. *Sanch. consil. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 17. *num.* 4. *& seq.* Cessante autem illa causa rationabili, illicita esset, & simoniaca exactio, si quæ à Papa, seu Curia Romana fieret circa actum potestatis spiritualis. Et ideò olim tales exactiones non fiebant, vt ex *Epist.* 8. *Zacchariæ Papæ ad S. Bonifacium,* de qua *Baron. annal. tom.* 9. *ann. Christi* 743. *pag.* 153. *in fin.* & ita *Redoan. de sim. pa.* 1. *cap.* 21. *num.* 5. *Suar. num.* 11. *Vgol. de simon. tab.* 1. *cap.* 52. *nu.* 5.

Remanet tamen de cætero in vigore, & obseruantia dictum Tridentini decretum in hoc, vt gratis dispensationes matrimoniales dentur, seu applicentur à Commissarijs per literas Apostolicas deputatis. Nam in literis in forma commissaria præcipitur Officiali Diœcesano, id est Vicario Generali, vt gratis expediat; quòd si aliquid muneris, aut præmij occasione dictæ commissionis, seu expeditionis exigere, aut oblatum recipere temerè præsumpserit, excommunicationis latæ sententiæ pœna innodatus tandiù existat, donec per satisfactionem à Sede Apostolica absolutionis beneficium meruerit obtinere. Et in literis, quæ aliquando eidem Episcopo ad instantiam Oratorum diriguntur, ponitur clausula, & si munus, aut præmium quodcunque exegerit, aut oblatum receperit, ab exercitio iurisdictionis, & Pontificalium, & à perceptione fructuum tandiù sit suspensus, donec à Sede Apostolica relaxationem per satisfactionem condignam meruerit obtinere, vt refert *Conrad. de dispens. lib.* 7. *cap.* 6. *numer.* 9.

Et in literis in forma pauperum concessis ob copulam propter infamiam auertendam, additur, vt in talis transgressionis euentu, absolutio, & dispensatio per ipsos facienda, sit nullius roboris, & momenti.

Amplia primò, quod ob prædicta commissarius nihil potest accipere, etiam pro examine testium, aut informationum mercedis titulo, *Nauarr. cons. vltim. de rescript. Gennen. in praxi cap.* 25. *numer.* 13.

Amplia secundò, vt neque excusentur ratione consuetudinis etiam immemorabilis, *Garzias num.* 100. *&* 103. quamuis alij contra dicant valere consuetudinem, vt Vicarius accipiat scutum vnum aureū pro dicto examine, & informatione: & ita tenet *Sanchez lib.* 8. *disput.* 35. *num.* 9. 10. *&* 11. dicens illam prohibitionem intelligendam de muneribus, seu pretio dispensationis, non de mercede laboris: sed hic contra videtur cùm id vsurpetur reclamante, & contradicente Papa, & Sacra Congregatione, vt ait *Conrad. ibi num.* 14.

Limita, quòd non est illicitum post expeditionem dispensationis aliquod munus spontè, & liberali animo oblatum in signum gratitudinis accipere, *Sanchez num.* 14. Alia in hac materia vide apud *Sanch. & Garziam ibidem.*

CAPVT XV.

Simonia super datis, vel promissis, pro gratia, vel iustitia obtinenda in Curia Romana.

I. EXtrau. 1. *de sentent. excommunic.* à Bonifacio Octauo lata est excommunicatio contra promittentes aliquod paruum, vel magnum, & contra promissionem acceptantes, (etiam si talis promissio fiat sub verbis generalibus, & plenè non expressis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum, & contra promissionem acceptantes, (etiamsi talis promissio fiat sub verbis generalibus, & plenè non expressis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum pro aliqua iustitia, siue gratia pro se, aut pro alio quibuscunque modis apud Sedem Apostolicam obtinenda; & contra eos, qui sciuerint aliquem de prædictis culpabilem, & intra triduum non reuelauerint Papæ, vel alicui, per quem ad Papam verbum fideliter referatur; & absolutio reseruatur Papæ, ita vt nisi ex speciali Papæ mandato absolutio dari prædictis non possit, nisi in articulo mortis, si ad Papam accessus haberi non possit. Neque absoluantur, nisi priùs quantum quis dederit, vel receperit, integraliter pauperibus largiatur: & iustitia, siue gratia taliter obtenta nullius est roboris, vel momenti, & gratia, seu iustitia sic obtenta scienter vtentes in eandem excommunicationem incurrunt eodem modo reseruatam.

Aduerte, quòd hæc Extrauagans non punit causas secundarias, scilicet cooperantes, quia eos non expressit, sed exprimuntur in Constitutione sequenti: ita *Nauarr. notab.* 7. *super extrau. eadem.*

II. Greg. XIII. Bulla 24. vel 28. incipit, *Ab ipso,* Constitutionem prædictam cum suis censuris, & pœnis omnibus innouauit, & extendit contra audentes aliquam ex tribus actionibus infra dicendis ibi vetitis committere: & contra dantes in illis, vel alijs supra in Bulla Bonifacij VIII. vetitis, auxilium, consilium, vel fauorem. Tres autem actiones à Gregorio vetitæ sunt.

Prima, sordida nundinatio in conquirendis hac illac expeditionibus negociorum gratiæ, & iustitiæ apud Sedem Apostolicam, innitendo, seu fiduciam habendo in Potentiorum suffragationibus. Hoc autem ita explicant communiter interpretes, vt incurrat in hanc Constitutionem quicunque precium accipit, vel de eo paciscitur, vt sit Mediator, seu Procurator, seu Sollicitator pro obtinenda gratia, vel iustitia, si hoc pretium prætendat ratione fauoris Potentiorum, cui innititur: ita *Nauarr. in hanc extrau. numer.* 40. *Molina disput.* 92. *§. atqui, Filiucc. tract.* 15. *numer.* 129. Sed non placet, quia hoc iam erat prohibitum per *extrauag.* Bonifacij. Itaque æstimo per hæc verba incurrere in pœnas istas eum, qui profitetur, seu exercitium facit procurandi expeditiones prædictas spe pretij consequendi, non ratione solius laboris, sed fauoris, cui innititur, seu quo sperat, se obtenturum gratiam, seu iustitiam; quia verbum *nundinari,* significat exercitium, emendi, vel vendendi, & *hac illac*

conqui-

conquirere, similiter frequentiam importat: vnde non requiritur hic pactum vllum iniri ad hac actionem perficiendam, sed frequentia, & intentio praua.

Secunda actio, ambire donis, vel pollicitationibus eos, quos putant gratia, id est fauore præstare apud eos, qui facturi sunt gratiam, vel iustitiam: vnde incurrunt transgressores in hanc Constitutionem, etiam si non obtineant intentum, neque is dona, aut promissiones accepter, quod significat verbum *pollicitari*, vt *Filiuccius tractat.* 15. *n.* 129. *Sanch. opusc.lib.*2.*c.*3. *dub.* 104. *n.*56.*in fin.*

Tertia, fingere, scilicet mentiendo, se Potentiorum operam, seu industriam quæsiuisse precio, vel muneribus pro tali gratia, vel iustitia obtinenda, vt ab oratore, seu litigatore remunerationem reportet, vt ait *Molina tom.*1.*disput.* 92 §.*tertia. Filiucc.num.*129. *Nauar. tract.de datis & promissis, notab.* 23. *n.*42.

Addit etiam Gregorius in eadem Bulla contra omnes supradictos, pœnas priuationis omnium beneficiorum,& officiorum ecclesiasticorum, & sæcularium, & infamiæ iuris, & inhabilitatem ad huiusmodi, ipso facto incurrendas. Impunitatem verò concedendam decernit suos complices reuelantibus, stante delicto occulto.

Limitant multi hanc Constitutionem, vt procedat solum, quando agitur de iustitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apostolicam via spiritualis Pontificiæ potestatis; non autem si à Papa, vel eius Officialibus, quatenus Papa est Princeps temporalis: ita *Nauarr. not.* 18. *verf.tertio.Molina versic. iamverò.* Contrarium tenent *Azor. par.* 3. *lib.*12. *capit.* 24. *quæst.* 7. *Filiucc. numer.* 139. qui hanc ait probabiliorem, & tenet *Bonacc. de censur. in partic. disput.* 2. *q.* 3. *punct.* 31. *nu.*4. qui hanc ait probabiliorem,& cosentit *Vgolin.in capit.* 9. *Bulla Cœna Domini in princ. nu.*2. *cum Tol.*& hanc veriorem, ait *Scortia in select. const. Theoremate* 334. §. *fin.* etenim procurare officia pecuniam dando, seu munera intercessoribus, etiam de iure ciuili illicitum est, & dicitur crimen ambitus, (inferens pœnam infamiæ iuris ipso facto, vt *l.* 1. *ff. ad l. Iul. de amb. Lucan trac. de fisco.pa.*2. *num.* 42. *Salicet. in rub. C. ad l. Iul. de amb.* ibi de dante munera amico principis, seu domestico, & *Boss. tit. de ambit. num.* 1.*&* 6. Non est autem crimen simoniæ procurare pecunia aliquid temporale apud sedem Apostolicam, ideoque rectè dicta extrau. Bonif. non est posita sub titulo de simonia.

Limita secundò, quod quamuis in Constit. Bonifacij, puniantur dantes, vel promittentes paruum, vel magnum; tamen in casibus, quibus non sit propriè simonia,(vt in casibus additis à Gregorio sæpè accidit) excusat paruitas materiæ à pœnis præfatis:est communis sententia, vt *Molina versic. vtrum*, *Nauarr. notab.* 3. *in fine,& notab.* 10. *nu.*20. *Sanch. dub.* 110. *num.* 4. *loco citat.*

Limita tertiò, quòd in casibus, quibus non fit propriè simonia super beneficijs, non inualidatur gratia, neque iustitia ob pacta, seu data, vt supra, si aderat ignorantia inculpata, seu inuincibilis. *Sanch. lib.* 9. *de matrim. disput.* 32. *num.* 18. *Bonacc. de censur. partic. disp* 2. *quæst.* 3. *punct.* 31. *in fin.* & ratio est, quia hæc irritatio est pœnalis, vt dixi *supra par.* 1. *cap.* 29. Imò non sufficit ad pœnas in casibus Constitutionis Gregorij ignorantia culpabilis,nisi sit affectata, vt *Nauarrus num.* 38. *Scortia in select. Constit. theorem.* 333. §. *ligat*, propter verbum *audentes*, & *Molina vers. cum Gregor.*

Limita quartò, quod pœnæ contra non reuelantes, non videntur esse in vsu, vt *Bonaccina. nu.* 18. & facit, quod in simili dixi *cap.*2.

CAPVT XVI.

Simonia super datis, & promissis, pro gratia, vel iustitia obtinenda, de pecunijs, seu bonis Communitatum, vel vniuersitatum status temporalis Ecclesiæ Romanæ.

Vide *verb. Munera c.*7.

CAPVT XVII.

Simonia super pensionibus Ecclesiasticis.

SImonia super pensione clericali est peccatum mortale, *Garz. pa.* 1. *cap.*5. *numer.* 53. vt de communi *Castropalao tom.* 3. *trac.* 17. *dis.* 3. *punt.* 13. *numer.* 8. Sed nullas habet pœnas à iure latæ sententiæ, nisi quando pactum super pensione est correspectiuum cum dispositione de beneficio, idest quando pensio offertur, vel exigitur, vt medium, seu pretium pro beneficij ecclesiastici consecutione, vel collatione, institutione, resignatione, præsentatione, &c. *Garz. ibi. Vgolin. de simon. tab.* 1. *capit.* 26. §. 3. *in fin. Nauarr. cons.* 52. 59. *&* 60. *de simon. Buratt. decis.* 469. *num.* 17. *& dixi sup. cap.* 3. *lim.* 4. *& cap.* 5. *& verb. Gratia cap.* 7. vel quando datur aliquid, vel promittitur pro obtinenda pensione à Sede Apostolica, iuxta ea, quæ dixi *supra c.* 15. Si tamen ea fiant sine scientia, & consensu Papæ. Imò omne pactum simoniacum ad consentiendum reseruationi pensionis reddet gratiam subreptitiam, vt dixi verb.gr. *c.* 8. & omne pactum simoniacum super pensione est nullum, vt dixi *sup. cap.*1.

Ex his infertur solutio sequentium quæstionum.

Prima est, quando agitur de beneficij resignatione, & resignans ad fauorem, petit sibi reseruari certam pensionem, sed quia illud beneficium de Stylo Curiæ non est capax tantæ pensionis,resignatarius rogat amicum, vt præstet consensum,quatenus à Papa pars illius pensionis super ipsius beneficio constituatur. Quæritur an hoc sit licitum.

Respondeo, quod si amicus iste consensum præstet omnino gratis,& liberaliter, sine dubio licitum est, & frequenter admittitur à sede Apostolica. *Nauarr. cons.* 60.*de simon.nu.*5.*Paris. de resign. lib.* 6.*quæst.* 2.*nu.*20.

Si autem amicus ab initio gratis consentiat, sed post consensum præstitum resignatarius ex gratitudine cautionem illi præstaret indemnitatis, vt quod ipse soluet,etiam eam pensionis partē, vel illi restituet,quidquid eo nomine soluet hoc etiam licitū est pro vtroque foro,vt *Nauarr.loco cit.Rota decis.*301.*n.*5.*&* 6.*in collec. Farin. de contr. & crim.*& in simili *Paris. de resign. lib.*

14.q.7.num.53.& est verum etiam si præcessissent verba generalia pollicitationis grati animi, nam secuto post consensum pacto, seu cautione de indemnitate, nulla inde potest desumi præsumptio, vel coniectura vitij simoniæ, etiam pro foro externo, vt *Seraph. decis. 129. numer. 9. & 10.*

Si verò resignatarijs ante præstitum consensum ab amico, illi promitteret eum seruare indemnem, vt supra; aliqui dicunt hoc licitum, & carere vitio simoniæ; ita ab Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ fuisse responsum, ait *P. à Costa in addit. ad Nauarr. conf. 60. de Simon.* quia cum hoc pactum communiter fiat, & non lateat Pontificem, vtique admittendo huiusmodi consensus, consentire Pontifex censetur. Adde quod cum hæc conuentio de indemnitate fiat inter resignatarium, & illum tertium, qui consensum præstat pensionis constitutioni, & non præcisè, & formaliter tanquam mediator, vt resignatio fiat, sed indifferenter, non videtur inficere resignationem; & quia pactum indemnitatis videtur causa remota, vnde non videtur afficere resignationem; vt in simili *Syluest. verb. simon. q. 8. dic. 5. vers. adde tertio. Guil. Andrian. Angel. Armilla, & Vasch. apud Sanch. in opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 26. num. 3. 6. & 7.* Item quia quando tertiò cooperanti nobis ad beneficium obtinendum, damus aliquid ratione damni emergentis, quod patitur occasione talis cooperationis, non censetur simonia; vt in simili *Syluest. v. simonia q. 8. vers. secundo. Azor. tom. 3. lib. 12. capit. 4. q. 2. vers. quæres. Vgol. tab. 1. cap. 36. §. 3. numer. 4. de simon. Suarez tom. 1. de Relig. tract. de simon. capitul. 53. num. 17.*

Tamen contrariam sententiam, quod hoc pactum antecedens consensum sit illicitum, & reddat resignationem ipsam, & reseruationem pensionis simoniacam, & nullam, & inducat pœnas simoniæ, tenet *Nauarr. d. conf. 60. de simon. Garz. p. 1. cap. 5. num. 61. cum Paris, & Vega*: quia hoc nihil aliud videtur quam emere, & vendere pensionem tanquam medium ad beneficium obtinendum; & quamuis tale pactum aliquando in Dataria fuerit admissum, tamen propter *citatum conf. Nauarri* nunc non admittitur, sed reijci tanquam simoniacum mandauit S. D. N. Vrbanus VIII. volens consensum præfatum omnino simpliciter, & gratuitò, præstari, vnde hodie hæc secunda sententia est certa; immo ipse à Costa in manuscriptis excipit suam doctrinam si iuramentum esset præstitum, quod nullum fuisset vitium simoniæ, quod solet præstari. Possent tamen euitari pœnæ, & nullitas rescindendo pactum huiusmodi re integra, vt *Nauarr. ibidem num. 4.* idest ante quam ratione dicti pacti indemnitatis quidquam fuerit solutum.

Secunda quæstio est circa pactum de pensione extinguenda certo pretio, sine licentia Papæ initum, an inducat pœnas simoniæ. Et respondeo si pactum sit, vt medium ad consecutionem beneficij, scilicet antecedens resignationem; tunc habent locum omnes pœnæ simoniæ super beneficijs. Si verò fiat pactum sine licentia Papæ ex interuallo post resignationem admissam; primò quidem pactum est nullum, quoad hoc vt nihilominus etiam pensionarius teneatur officium recitare, sub obligatione restituendi de proprio, *Bonac. tract. de simon. q. 4. §. 13. num. 13. cum Suar. & alijs, Rota pa. 1. diuers. decis. 454. num. 7. Buratt. decis. 469. nu. 17.* Adde quod pensionarius tenebitur restituere pretium extinctionis, seu compensare pro rata cum pensionibus, & deinceps poterit vlteriores pensiones, extinctione irrita existente, ita *Beija, Viual. Henriq. Nauarr. apud Sanch. opusc. lib. 2. capit. 3. dub. 46. num. 4.* Alij tamen dicunt extinctionem pro foro conscientiæ validam remanere, si fuerit pretium solutum, salua obligatione officij recitandi, vt supra, ita *Sanch. ibi & Garzias pa. 1. cap. 5. num. 24.* Verum prior sententia est communis, & praxi recepta, *Garzias numer. 20.* & paciscentes possunt puniri tanquam simoniaci pœna arbitraria, *Vgolin. de simon. cap. 28. §. 3. num. 8. Buratt. dic. decis. 469. num. 17.* Illud est certum, hoc casu non incurri excommunicationem, *Garzias num. 20. Buratt. ibi.* Item verum est, licere fructus pensionis ad vitam vendere certo pretio, manente iure directo, seu titulo pensionis, cum obligatione officij recitandi, sub obligatione restituendi, vt supra, ita *Garzias nu. 29. Less. c. 35. num. 122. Bonaccina loco cit. numer. 13. Layman de simon. num. 47.* Sed ista constitutio procuratoris ad exigendos fructus pensionis vita pensionarij durante, etiam in solutionem debiti facta, non impedit, quo minus possit pensionarius liberè pensionem extinguere. *Rota recent. pa. 1. dec. 129.*

Item nota, quod hæc extinctio, seu cassatio pensionis solum requirit consensum partium, & athoritatem Papæ, & solam signaturam, sine expeditione litterarum. *Rot. p. 2. recent. dec. 327.*

Tertia quæstio est de liberali & gratuita reductione pensionis ad minorem quantitatem, cum clausulis extinctiuis vlterioris summæ, seu cum pacto de non petendo vltra quantitatem reductam, an subsistat sine beneplacito Apostolico. Respondetur subsistere, nam & sine beneplacito Apostolico in totum cassari pensio, & remitti potest gratis, *Rota p. 1. diuers. decis. 454. nu. 7. Buratt. decis. 469. num. 1. & decis. 528. num. 2. & 3.* Sed si inter grauatum, & pensionarium vlterius in continenti conuentum esset, vt retardata solutione residui dictæ pensionis, scilicet partis non extinctæ, vltra terminum in litteris præstitutum, ver. gr. vltra semestre, vel vltra annum, aut biennium, reductio seu diminutio prædicta eo ipso sit nulla, & nullius valoris; huiusmodi conuentio, & ipsa reductio pensionis absque beneplacito Apostolico facta in totum corrueret, & ratione indiuiduitatis, seu correspectiuitatis pactorum vtile per invtile vitiaretur. Quia pensio pro ea parte semel extincta per reductionem, seu pactum de non petendo, non potest ob moram, seu conditionem reductionis resolutiuam priuatorum voluntate reuiuiscere, nisi Apostolicus accedat assensus; & consequenter ipsa quoque reductio, seu pactum de non potendo antecedens vitiatur; quia reductio non censetur facta nisi sub tali conditione, quæ vt supponitur, validè apponi non potuit, ita *Rota dic. decis. Buratti 469. num. 2. & seq.* Si autem ex interuallo prædicta conditio, seu pactum de petenda integra pensione esset adiectum, ipsa adiectio, seu pactum hoc posterius vitiaretur, non autem vitiaret præcedens pactum de non petendo, idest reductionem, vt *Rota ibi.*

C A-

CAPVT XVIII.

Simonia super iurisdictione spirituali.

I. IN *capit. 2. ne Prælati vices suas &c.* Episcopus, seu Prælatus vendens, seu pretio accepto concedens alicui exercitium suæ Episcopalis iurisdictionis, conferendi hoc officium potestatem amittat; & emptor talis officij eodem priuetur, & idem statuitur, seu confirmatur *cap. 2. & 3. eo. tit. Et cap. ad nostram de simonia* prohibetur Prælatis ne pro vicariatu pecuniam exigant. *Et c. consulere de simon.* si quis per pecuniam Ecclesiasticarum rerum administrationem obtinere voluerit, simoniam committit; & tam dans, quam recipiens ab illa Ecclesia iustè excluduntur.

Amplia, vt etiam simonia sit, vt supra, prohibita, si Episcopus Vicarium deputet cum pacto, vt pars emolumentorum Vicariæ ipsi Episcopo, reseruetur, vel vt Vicarius minori solito stipendio contentus sit, ita *Azor. tom. 3. lib. 12. cap. 14. q. 1. §. sed cur. Barbosa in d. cap. 1. ne Prælati.* Secus tamen est in Parocho, qui petenti, concedit licentiam ministrandi aliquod Sacramentum in Parochia sua, quia potest reseruare sibi emolumentum illius actus, *Suar. de simonia c. 24. n. 42. Vgolin. de simon. tab. 1. c. 16. num 4.*

Amplia secundo, quod iste contractus venditionis spiritualis iurisdictionis est ipso iure nullus, vt probatur *d. c. consulere*, & notat *Nauarr. cap. 23. n. 111. §. ad decimum tertium*: & tenetur emptor sub peccato mortali illud officium emptum dimittere, *Nauarr. ibi.*

Limita, quod illa pœna, qua punitur Episcopus, seu Prælatus vendens iurisdictionem, seu Vicariam, scilicet, vt amittat potestatem de cætero tale officium conferendi, non est latæ sententiæ, sed ferendæ, quia verbum amittat est futuri temporis, & hæc est magis communis sententia, vt testatur *Tiraquel. in l. si vnquam verb. reuertatur, num.* 154. quidquid dicat *Barbos. in d. c. ne Prælati vic. suas.*

Limita, quod ex prædicta simonia nulla incurritur excommunicatio, neque priuatio officiorum ipso facto. *Nauarr. loco cit.*

CAPVT I.

Societatis Iesu Institutum impugnantes, vel mutari procurantes.

EX Bulla Gregorij XIII. 89. *Ascendente Domino*, §. 24. Impugnantes Institutum, seu Constitutiones Societatis Iesu, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, & inhabilitatem ad officia, & beneficia sæcularia, & regularia.

Ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Ecclesiæ Catholicæ* §. 20. Regulares personæ, etiam eiusdem Societatis, Institutum prædictum, aut Constitutiones impugnantes, aut mutari, aut alterari procurantes; aut alteri, quam Summo Pontifici, aut Generali Præposito, vel Congregationi eiusdem Societatis proponentes mutanda, scienter, seu ex præsumptione, incurrunt excommunicationem, inhabilitatem ad omnia officia, & dignitates, & priuationem vocis actiuæ, & sunt Papæ reseruatæ.

De his vide *Roder. q. regul. 1. art. 5. tom. 1. Filiucc. tract. 2. num. 146. Cherubin. in Compen. super Bulla Gregorij XIV. supradicta, Mirand. tom. 1. q. 10. art. 3. Bonacc. de censur. particul. dis. 2. q. 3. pun. 35. Coninch. to. de virt. dis. 29. num. 223.*

CAPVT I.

Sodomia.

SOdomiæ crimen committens ipso facto afficitur iuris infamia, ante sententiam condemnatoriam, aut aliam notorietatem, vt *l. prima, §. remouet, ff. de post. ibi gl.* notat *verbo, passus, & l. cum vir nubit, C. ad legem Iul. de adulter. ibi gloss.* notat *verbo, infames*; est communis sententia, vt apud *Farinaccium quæst.* 148. *n. 11. Barbos. allegat. 44. num.* 8. Vnde infamis de iure Ciuili est etiam infamis de iure Canonico, *Garzias part. 7. cap. 8. num. 11.* Sed aliqui dicunt non ligare hanc pœnam pro foro conscientiæ, imò neque pro foro externo ante sententiam declaratoriam, vt de communi testatur *Iason in l. si quis maior, C. de transact.* Alij dicunt sufficere delicti publicitatem: ita *Sanchez opusculorum lib. 6. cap. 3. dub. 6. num.* 12. Sed magis communis ait, requiri, & sufficere notorietatem iuris, aut facti; ita de communi *Toletus lib. 1. cap. 74. in fine*, & dixi *pa. 1. cap.* 33. Et quidem, posita huiusmodi notorietate, ex alio etiam capite fit infamis, quia est crimen enormissimum, depositione dignum, imò & degradatione, & traditione Curiæ sæculari, vt *c. Clerici de excess. Prælat.* vnde notorium existens notat iuris infamia, secundum magis communem, vt communem testatur *Toletus lib. 1. cap. 74. Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 12. & 24.* vbi in terminis de Sodomia, & plurimos allegat *Garzias p. 11. c. 3. num. 110.*

Amplia, quòd etiam impubes rationis vsum adeptus incurrit hanc pœnam, licet pœnam ordinariã minor ætas etiam minui faciat, tanquam causa minuens culpam: ita *Abb. in consil. 22. numer. 2. vers. non obstat minoritas, lib. 1. Molina disp. 9. num. 20. tract. 4.*

Consequenter ergò Sodomię causa infamis effectus, est irregularis, vt *Quaranta verbo Sodomia, in explicatione Bullæ Pij Quinti limit. 1. Tolet. loco citat. Maiol. lib. 5. cap. 43. num. 1.* Sed requiritur, vt dixi publicitas, vel notorietas: ita *Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 2. vers. quare contrariam Tolet. loco cit. Quaranta loco citat. in addit. limit. 1. & Garzias par. 11. c. 10. num. 194. Diana resolut. 21. tractat. 3. miscell. tom. 1.*

Addunt multi, Sodomitam Clericum etiam occultum esse ipso iure suspensum, vt etiam pœnitentia peracta, si celebret, fiat irregularis: & hanc tenet, & communem dicit *Farinac. quæst. 148. num. 27.* cum multis, & communem testatur *Garzias par. 11. cap. 10. nu. 194.* Sed contraria opinio est magis communis, vt constat ex allegatis per *Garziam ibi num.* 195. quibus adde *Suarez disput. 31. sect. 4. num. 20. tract. de irregul. Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 22. Diana resol. 69. miscell. 3.* cum ibi allegatis.

Ex Bulla autem Pij V. 72. incipit, *Horrendum*, &c.

nes Sacerdotes, & alij Clerici sæculares, vel Regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis, tàm dirum nefas exercentes, ipso facto sunt priuati omni priuilegio clericali, omnique officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico, & per Iudicem Ecclesiasticum degradati, tradendi sunt Curiæ sæculari puniendi.

Limita primò, quòd loquitur de exercentibus, vnde requiritur consuetudo, seu frequentia, *Barbosa in d.c. Clerici, de excess. prælat. Garzias par. 11. cap. 10. n. 198.* Est tamen verum, quòd etiam per vnum actum possunt, & debent degradari, & tradi Curiæ sæculari puniendi per *dict. cap. Clerici*, & ita *Farinac. quæst.* 148. *num.* 30.

Limita secundò, quòd pœna priuationis priuilegij clericalis ex dicta Bulla illata, non ligat ante sententiam declaratoriam Iudicis Ecclesiastici, vt in simili dixi *verbo, assassinium*: & ita in terminis *Diana resol.* 51. *tract.* 2. *de immun. tom.* 1. vbi plures allegat. Neque enim est ista pœna priuationis censura aliqua, seu suspensio, vt quidam putant, neque irregularitas, sed pura pœna priuatiua, seu depositio verbalis latæ sententiæ, vt *Filiuc. tract.* 17. *num* 126. *Suar. de cens. dis.* 31. *sect.* 4. *num.* 22. *Quaranta dicta lim. prima, Auila par.* 3. *disput.* 5. *dub.* 3. *Diana resolut.* 21. *&* 67. *tract.* 3. *miscell. tom.* 1.

Sodomiæ reus efficitur ipso iure intestabilis, vt testamentum eius nullum sit: ita de communi *Farinacc. quæst.* 148. *num.* 16 *&* 17. requiritur tamen sententia saltem declaratoria criminis, vt *Farinac. ibi.*

CAPVT I.

Spolium Ecclesiasticum defraudantes.

Vide *Vacantia.*

CAPVT I.

Sponsalia secundò contrahentes, primis legitimè non dissolutis.

IN tali casu, quis incurrit iuris infamiam ipso facto, & consequenter est irregularis, per *l.* 1. *in fine, ff. de his, qui not. infam. Molina disp* 6. *num.* 8. *tract.* 4. *Layman de irregul. cap.* 4. *num.* 1. & procedit etiam si hæc sponsalia essent inualida, ratione alicuius impedimenti irritantis, *l. quid ergo, ff. eo.* Item contrahens sponsalia constante primo matrimonio, fit suspectus de hæresi, per ea, quæ dixi *verbo, matrimonium, cap.* 3.

CAPVT I.

Sortes in electione.

Vide *verbo, electio, cap.* 2.

CAPVT I.

Sponsiones facientes super vita, vel morte Papæ, vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium.

HÆ sponsiones sunt prohibitæ ob suspicionem simoniæ, & tàm ipsi spondentes, quàm sponsiones huiusmodi permittentes in terris suis, & dantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Cogit nos*, quæ est 4. in Bullario; & tales pollicitationes sunt irritæ, etiam in foro conscientiæ, vt recepta retineri non possint, sed restituenda sunt non danti, sed pijs locis illius Ciuitatis, vel Oppidi, vbi contractus est celebratus, vel vbi detectum fuerit crimen, & eisdem locis pijs dominium ipso iure acquiritur; & si plura sint loca pia, est locus præuentioni, agendo rei vindicatione; & cuique datur super hoc actio popularis; neque possunt præfati absolui etiam in articulo mortis, nisi præuia hac restitutione, si fieri possit, ex *eadem Bulla.* Neque valet concordatio partis facta cum locis pijs, quin nondum exacta ad alia loca pia deuoluantur, ex *dicta Bulla.*

Item personæ Ecclesiasticæ sponsiones prædictas facientes amplius, eo ipso in vtroque foro priuati remanent omnibus beneficijs obtentis, & inhabiles ad futura, & Ordinarius potest de illis sic vacantibus disponere, etiamsi alias dispositioni Sedis Apostolicæ essent reseruata; ita ex eadem Bulla. Vide de hac re *Sayr. lib.* 3. *cap.* 31. *num.* 2. *Filiuc. tract.* 32. *num.* 105. *Scortiam in select. const. theorem.* 384. qui latè pertractat.

CAPVT I.

Ad Studia quæcunque accedentes Religiosi sine licentia.

IN *c.* 2. *ne Cler. vel Mon. in* 6. vt periculosa euagandi occasio Religiosis auferatur, prohibitum est omnibus Religiosis accedere ad quæuis studia litterarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem, eundi licentia primitus sit concessa. Temerarius autem violator huius prohibitionis, excommunicationis sententiam incurrit ipso facto.

Amplia, vt procedat de studijs etiam alias licitis Religiosis, vt Humanitatis, Philosophiæ, & Theologiæ, vt Canonistæ hic communiter, *Barbos. num.* 10. *Sanchez in decal. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 73. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. §. 14.

Limita, vt procedat solùm quando adiret Religiosus studia, extra Claustra suæ Religionis existentia, *Sanch. num.* 75. *& Barbos. num.* 11. cum alijs, & habitando extra claustra suæ Religionis causa huiusmodi studiorum; nam si habitat in conuentu, sed die tantum accedit ad Vniuersitatem, non incurrit hanc censuram, *Suar. de censur. disput.* 23. *sect.* 4. *num.* 35. *Sanchez num.* 75. 76. 79. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 33. *numer.* 20. *Filiuc. tract.* 14. *num.* 136.

Limita secundò, quòd ad hanc censuram incurrendam non sufficit discessisse à Monasterio, sed requiritur accessus consummatus, id est peruentum esse ad locum studiorum, scilicet ad scholas, saltem prima vice, *Tolet.vers.circa tertium*.

Limita tertiò, quòd in Religionibus, in quibus licentia habitandi extra claustra non pendet ab immediato Superiore, scilicet locali, sed à Prouinciali, vel Generali, non requiritur tunc consilium Conuentus, *Sanchez numer.77. Barbos.num.11.*

CAPVT II.

Ad Studia Legum Ciuilium, aut Medicinæ exeuntes Religiosi.

I. IN *c. non magnopere, ne Clerici, vel Mon. sæc.neg.* ex Concil. Later. sub Alexandro III. statutum fuit, vt nulli omninò Religioso professo ad legendam Physicam, id est Medicinam, Legesue mundanas permittatur exire, si verò exierit, & ad Claustrum suum intra duorum mensium spacium non redierit, sicut excommunicatus ab omnibus euitetur.

Honorius Tertius in *c. super specula, ne Cleric. vel Mon.* confirmauit dictam Constitutionem Alexan.III. & declarauit illud verbum, *ad legendas leges*, intelligi ad audiendas; & quia illa verba, *sicut excommunicati ab omnibus euitentur*, secundum multorum opinionem non censebantur importare canonem latæ sententiæ, vt *Abb.in d.c.super specula, num.1. Anchar. num.3.* idcirco idem Honorius *ibi* decernit ipso facto excommunicationem incurrere transgressores; præcipitque, vt à Diœcesanis, & Capitulis loci domicilij eorundem, & loci studiorum, vbi emanent, publicè excommunicati denuncientur.

Amplia, quòd neque Prælati possunt super hoc cum suis Religiosis dispensare, *Abb.in cap.non magnopere, super verbo, nulli omninò, Suar.disput.24.de censur.sec.3 num. 13. Sanctarell. de hæresi,tract. de Apostat.c.2.n.15.*

Amplia secundò, quòd tempus duorum mensium pro termino constitutum ad pœnam incurrendam,incipit currere à die, quo Religiosus exit à Claustris ad audiendas Leges, vel Physicam, etiam si nunquam accesserit ad locum studiorum huiusmodi, *Suar. n.14. & 16.Sayr lib.3.cap.33.num.4. Abb.in d.cap.super specula,num.8. Sanctarell. num.20.* & communem testatur *Barbos. in cap.non magnoperè, num. 7.* est contra *S.Antonin.* qui putat incipere à die,quæ cœpit vacare dictis studijs.

Limita primò, vt non contineantur Religiosi vacantes dictis studijs extra Claustra, existentibus in Ciuitate, vbi est ipsorum Conuentus, & ipsi non pernoctant extra Claustra: quia iam apparet eos non manerè continuè duos menses extra Claustra,quod necessarium est ad hanc pœnam, *Caiet. excommunic. c. 50. Tolet. lib. 1. cap. 37. numer. 4. Nauarr. cap. 27. numer. 116. Sayr. numer. 2. Abb. in cap. non magnopere, num.13. Suar. numer. 12.* est. contra *Filiucc. tract. 14. num. 128.* qui putat esse locum pœnæ, etiamsi habitet in Claustris, si extra vacet dictis studijs.

Limita secundò, vt non contineatur in hac prohibitione Religiosus vacans studijs Legum extra Claustra cum licentia Superioris, de qua dixi *cap. præced.* si vacet Legibus, quatenus conducunt ad pleniorem Canonum, vel Theologiæ intelligentiam, *Io. Andr.in d.cap.super specula,ibi Abb. num.2.Henric.num.6. Barbos.num.3.& 7. Tolet.loco cit. num.4.* Verum est, quòd pro foro externo contra eum præsumeretur, vt *Tolet. ibi, Sanctarell.num.21. loco cit.*

Limita tertiò, quòd hæc excommunicatio non est reseruata, sublata contumacia, vt patet ex textu, & Religiosi non exempti possunt pro foro externo absolui ab Episcopo loci delicti,& Episcopo loci domicilij, *Henric.in d. cap.super specula, cum gloss. Innocen. & Host.ibidem*.

II. Religiosi prædictæ prohibitionis transgressores, etiamsi Legis periti, & Doctores effecti sint, non possunt fungi officio Aduocati, neque possunt audiri, etiamsi patrocinari velint in causis aliàs permissis, vt in pijs causis. Ita statutum est in *d.cap. non magnoperè*, & declarant *gloss. in d.cap. super specula. ibi Goffr. & Card.oppos.1.* & procedit etiam absolutione ab excommunicatione obtenta, vt *Abb. in d.cap. super specula, num. 10. Abb antiquus ibi in fine*.

III. Religiosi prædicti transgressores reuersi ad claustra, in Choro, Capitulo, & mensa, & cæteris vltimi Fratrum existant: & intelligitur hæc priuatio antianitatis, etiam post absolutionem excommunicationis obtentam. *Abb. Antiquus loco cit.*

IV. Additur in *d.c. non magnopere*, alia pœna contra dictos Religiosos transgressores, scilicet, vt amittant totius spem promotionis, nisi fortè ex misericordia Sedis Apostolicæ cum eis dispensetur;per quæ verba dicunt eos incurrere ipso facto irregularitatem: ita *Sylu. verb. irregul. num.22. Rebuff. Specul.& Bernard. Diaz*, quos allegat, & sequitur *Maiol. lib. 2. capit. 1. num.13. Sanctarell. cap.2. num.15. Auila p. 7. disp. 9. dub. 1. sect 1. Abb. in d. capit. super specula, numer.2. Henric. numer.9.* est communis sententia: licet *gloss. in d. cap. non magnopere,verbo misericordia*, sentiat hic agi de promotione ad dignitates; sed illa particula, *totius promotionis*, comprehendit promotionem, tàm ad dignitates, quàm ad ordines,& beneficia, *Abb.loco cit.Card.in c.non magnopere,oppos.4.*

CAPVT III.

Studijs Iuris Ciuilis, vel Medicinæ vacantes Clerici sæculares.

IN *c. super specula, ne Clerici, vel Mon.* Honorius Tertius id quod fuerat statutum in *c. non magnopere eod.tit.* contra Religiosos ad prædicta studia exeuntes, extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos,Cantores,& alios Clericos, personatus habentes, nec non ad Presbyteros, si prædicti ab his studijs infra spacium duorum mensium non destiterint: & hoc omni appellatione postposita, firmiter obseruari decreuit.

Amplia,vt extensa censeatur contra Clericos,seu Sacerdotes prædictos,non solùm prohibitio,& pœna excommunicationis latæ sententiæ, non reseruatæ, sed

etiam

etiam pœna inhabilitatis ad officium Aduocati, & amissionis antianitatis, & irregularitatis Papæ reseruatæ: de quibus dixi *c. præcedenti*: ita tenent communiter DD. *gloss. in d. c. super specula, verbo hoc extendi. Abb. num.12. Anchar. num.15. Sylu. verbo, excommunicatio, 9. num.27. in fine.* vbi testatur de communi.

Amplia secundò, vt procedat, etiamsi isti non exeant à loco domicilij sui ad audiendas Leges, vel Physicam, sed eis vacent in propria patria. *Henric. in d. cap super specula num.7. Caiet. verb. excommunic. cap. 50. Tolet. lib.1. cap.37. §. rursus, Suar. de censur. disp. 23. sect.3. num. 19.*

Limita, quòd hæc prohibitio pœnalis non extenditur ad omnes Clericos Beneficiatos; sed solum ad Sacerdotes, vel ad Clericos dignitatem, vel personatum habentes.

Limita secundò, vt non procedat, si isti vacent studijs Legum ciuilium in ordine ad meliorem notitiam Canonum, vel Theologiæ, vt dixi *cap. præcedent. limitat. secunda*: & ita *Henriq. in d. cap. super specula num. 9. Io. Andr. & Hostien. ibi,* quos sequitur *Tolet. loco cit. Barbos. in d. capit. super specula*, qui alios allegat *numer. 2. & 7.* quia attenditur, quod principaliter agitur.

Limita tertiò, nisi illæ Vniuersitates publicæ habeant priuilegium à Sede Apostolica, vt ad aliquot annos etiam Clerici, & Sacerdotes ibi studere possint, cum derogatione ad *cap. super specula*: quo priuilegio stante, etiam poterunt Doctoratus gradum assumere. *Bapt. de S. Blasio tract. de contradict. iuris Ciuilis, & Can. contrad.34 Sanctarel. de Apostas. cap.2. num.22 Abb. in d. cap. super specula, num.4.* & tale priuilegium ad quinquennium habere Vniuersitatem Patauij, ait *Bapt. de S. Blasio, & Sanctarell. loco cit.*

Limita quartò, quòd non est prohibitum Clericis studere Legibus ciuilibus, vel Medicinæ in propria domo, adhibito aliundè Doctore, vel in domo proprij Doctoris priuatim, sed tantum publicis in scholis audire. *Anchar. in d. cap. super specula num.4. Calder. consil. vlt. de magistr. num.7. Sylu. excomm. 9. num.22. Tolet. loco cit. §. quarta*, quamuis *Abb. in d. cap. super specula, Nauarr. Suar. & Filiucc.* apud *Barbos. in d. c. super specula num.3.* contrarium teneant, & *Barbosa* ait esse probabilem sententiam.

Limita quintò, quòd non est hic prohibitum Clericis præfatis Ius ciuile docere, vel Medicinam, vel Doctoratus gradum in talibus disciplinis assumere, vt *Barbos. ibidem*, cum allegatis.

CAPVT IV.

Studijs iuris Ciuilis, vel Medicinæ incumbentes Religiosos habitu dimisso Doctor, seu Magister scienter docens, vel in sua schola retinere præsumens.

Ex *c.2. ne Cleric. vel Monac. in 6.* tales Doctores, vel Magistri in hoc casu incurrunt excommunicationem non reseruatam.

Amplia, quod incurrunt excommunicationem, non ex eo, quod participent in crimine criminoso; nam hanc incurrunt, post quam Religiosus ipse fuerit nominatim denunciatus, ex *cap. nuper, 29. cap. si concubina, de sent. excommun. Barbosa in d. c. nuper, num.3.* cum allegatis, *Layman lib. 1. tract. de excomm. capitul. 3. num.1. Sanchez lib.6. in decal. cap.8. num.89.* Sed hanc, de qua in textu nostro, incurrunt statim atque ad scholam admittunt, seu retinent scienter, vel scienter eum docent, vt *Sanch. ibi*.

Ampliant etiam aliqui, vt procedat hæc excommunicatio, si Magistri doceant, vel retineant Religiosos habitum retinentes, quia dicunt subintelligendam esse in textu ibi particulam, *maximè habitu dimisso, &c.* ita tenent in *d. cap. 2. Archid. num.7. Gemin. ibi verbo, Doctores, num.2. & Franc. ibidem, Asten. summ. pa.2. lib 7. tit. 2. art.2. casu 37. Rosella excomm.16. casu 26. num.5. Sylu. excommun. 9. casu 26. num.56.* Sed communis recentiorum sententia est in contrarium, quam tenent *Caiet. excomm. cap.61. Nauarr. cap.27. num.134. Suarez disput.23. sect.4. num.36. Toletus lib. 1. cap. 38. explic. excomm.14. Sayr. lib.3 cap 35. num.5. Sanchez lib. 6. c.8. num.89.* quia in pœnalibus non est facienda extensio contra verborum significationem.

CAPVT I.

Stuprum.

Stuprator virginis, siue consentientis, siue vi adactæ, quando de hoc crimine condemnatus fuerit, efficitur infamis, infamia iuris, & consequenter irregularis, vt promoueri non possit: est enim hoc crimen publicum legis Iuliæ, *§ item lex Iulia, institut. de publ. Iudic.* & de communi testatur *Maiolus lib.5. cap. 40. numer.1. cum Grillando*. Imò quia stuprum in personam virginis est crimen depositione dignum in Clerico, si fuerit violentum, siue cum consensu puellæ; vt *Bernard. Diaz in praxi capitul. 85. numer. 2. & ibi Salzedo*: & de magis communi *Farinacc. q. 147. n.62.* ideo quoties fuerit notorium crimen, erit infamia iuris affectus, & irregularis, vt de communi *Maiol. loc. cit.* qui addit, quòd etiamsi hodie quoad pœnas sit facta mitigatio in stupro virginis consentientis à iure Canonico, vt infra dicam: tamen quoad infamiam, & irregularitatem non est differentia: & verum est, quia quando lex noua mitigat pœnam ordinariam Legis antiquæ, commutando grauiorem in leuiorem, non censetur sublata infamiæ pœna, vt *Bart. in l. quid ergo, §. pœna grauior, col. pen. ff. de his, qui not. inf.*

Stuprator virginis consentientis, ex iure Canonico tenetur illam ducere in vxorem; & dotare, vt *cap. 1. de adult. ibi Canonistæ, & Farinac. q 147. num 97. Diaz in praxi loc. cit. cum Salzedo.* Et hoc ius non solum seruatur in foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiæ, sed etiam passim in foro laicali, vt *Auus meus decis. Pedemon 3. num.3. Farinac. num. 101. & 122.* ex quibus apparet, quòd stuprum in personam virginis consentientis, est crimen mixti fori, *Farin. num.53.*

Limita, quòd hæc obligatio ducendi, & dotandi non habet locum pro foro conscientiæ ante sententiã, si nulla sit de his facta promissio; vel si non fuit stuprum inuita puella cum eius diffamatione subsecuta, seu

seu præiudicio, ita quòd non possit amodo inuenire æqualem conditionem, *Nauarr.c.16.num.16 Less.lib.2. c.10. num.5. Sanchez lib.7.de matrim. disp.14. num.11. Farinacc.numer.119.*

Limita secundò, quòd non procedit hæc pœna in Clerico etiam in minoribus, quia non cogitur ducere, sed solum dotare; & vlterius arbitraria pœna puniendus est: ita *Abb.in cap 1.& 3. de adulter. Farinacc.num. 108. Diaz loco cit.num.2.& ibi Salzedo.*

Limita tertiò, quòd ad prædictum effectum ducendi, & dotandi debeat stuprum probari concludenter, vt non sufficiat verisimile, vnde *Rota decis.290. par.1. nouiss.num.1.* ait non sufficere quod puella sit solita stare ornata ad fenestras, & recipere salutationes virorum, quia adhuc stat præsumptio pro virginitatis statu, & idem est etiam, si sit visa frequenter colloqui super tecto domus cum iuuene existente super alio tecto, *Rota ibi.*

CAPVT I.

Superstitio.

I. EX *c.aliquanti, 26.q.5.* Clericus, & laicus diuinationem consulere, vel docere detectus, ab Ecclesia habeatur extraneus. Per hæc verba importari excommunicationem latæ sententiæ, ait *Martin. del Rio lib.4. disquis.magic.cap.2.q.7. sect.4.* quia putat illud verbum, *habeatur*, esse imperatiuum præsentis temporis. Sed contraria est communis, scilicet esse verbum futuri temporis, & sic esse canonem ferendæ sententiæ: ita *Suar.tom.1. de Relig.tract.3.lib.2.cap.19. num.41.in fin.Sanch.in decal.lib.2.cap. 38 num. 91.* qui ait, saltem stante dubia huius verbi significatione, mitiorem partem eligendam. Præterea hic est Canon Concilij Agathensis, quod est Prouinciale, ideo non ligat vniuersaliter.

II. Ex *c.si quis ariolos, 26 q.5.* ex decreto Gregorij Papæ Iunioris in Concilio Romano: Si quis Ariolos, Aruspices, vel Incantatores obseruauerit, vel phylacterijs, id est, chartis incantationum vsus fuerit, anathema sit. Hæc particula, *anathema sit*, videtur continere canonem latæ sententiæ, vt dicunt multi Doctores, quos allegat *Sanchez de matrim. lib. 7. dis. 12.num.2.* & quidem *Suar. cap. 19. num. 5. loco cit.* ait probabile esse, tunc temporis hanc fuisse excommunicationem latæ sententiæ per hunc canonem; sed hodie ait non esse latæ sententiæ ob desuetudinem; Alij absolutè dicunt, illum non esse canonem latæ sententiæ, sed ferendæ, vt *gloss.dicta q.5. in princ. & Turrecr. ibi,* & quia est verbum ambiguum, accipi debet in mitiorem partem: ita *Sanchez in decal.cap.38.num.91. Nauarr.cap.27.num.12. Azor.lib.9.cap.26. §.quæres an ipso iure, tom.1.*

III. Ex Constitutione Ioannis XXII. de qua *Director. Inquis.p.2.q.43. Tabien. excommun.casu 4. num. 1, Azor.loco citat. Reginal.lib.17. num. 167. Viual. candel. excommun 45. nulli reser.* dicitur lata excommunicatio contra eos, qui in diuinationibus abutuntur rebus sacris, aut Dæmones in eis venerantur, aut pacta faciunt expressa; ita tenent supra citati Authores; sed alij communiter dicunt eam Constitutionem non fuisse vsu receptam, vel non fuisse sufficienter promulgatam: ita *Sanch.lib. 2.cap.38.num.91. Suar.lib.2 cap. 19.num.6.Bonac.de censur.in partic.disp.2.q.2.punct.38. num.1.*

IV. Ex Bulla Leonis X. 7. incipit, *Supernæ,* in Concilio Lateranensi edita: Laici vtriusque sexus facientes sortilegia per inuocationem Dæmonum, incantationes, diuinationes, superstitionesque excommunicationi, & alijs pœnis, tàm Ciuilis, quàm Canonici Iuris subiaceant. Verbum autem, *subiaceant,* est latæ sententiæ, vt dixi *verbo, Iniuria, c. 2.* Sed Doctores communiter dicunt, censuras latas à Leone X. in dicto Concilio Lateranensi non fuisse vsu receptas, *Tolet. lib.1.cap.41.num.3.Filiuc.tract.14.num.97. Caiet. Nauarr.& Suar.* quos sequitur *Bonac.loco cit.num.1.in fin.* Quare concludunt DD. communiter ob superstitionis actus præcisè nullam esse latæ sententiæ censuram: ita *Sylu. verbo, Superstitio, q vlt. Alex Aleus. 2 p. q.164. num.5.Less.lib.2.cap.43. num.29 Suar. cap.19 num.5. & 6. Azor.lib 9 cap.26.q 3 Filiuc tract. 24 num.197. Borgas.de irreg.par.6.tit.de sortil.num 5.Bonac. loco cit. num.22. Barbos.in d. cap. si quis ariolos numer. 5.* Excipiuntur tamen aliqui casus.

Primus est, quando in actibus superstitionum coniungitur error in intellectu hæreticalis, tunc enim incurritur excommunicatio, & omnis pœna lata contra hæreticos, de quibus dixi *verbo, Hæresis, cap. 1.* Et quidem si superstitio sapit manifestè hæresim, pro foro externo præsumitur hæreticus, seu vehementer suspectus redditur de hæresi; vnde nisi se purget, & abiuret, præsumitur pro foro externo censuras, & pœnas hæreticorum incurrisse: ita *Azor. loco cit.*

Secundus est, quando quis scienter legit, vel retinet libros, scripta, opera, tractatus, vel chartas Astrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromātiæ, Pyromantię, & aliarum huiusmodi diuinationum, vel artis Magicæ, aut quibus sortilegia, veneficia, auguria, aruspicia, vel incantationes, & superstitiones continentur, tunc enim incurrit excommunicationē latam in Indice, vt statuit Sixtus V. in Bulla 17. *Cæli, & terræ, Quaranta verbo, Libri, Bonac.tract.de excommun.ob hæresim, pun.4. nu.4.* huiusmodi enim pronunciationes de actibus liberis ex astris alijsue signis, etiamsi asserantur non certò, sed sub leui coniectura, si non in genere, sed in particulari, sunt vetitæ ex Constitutionibus Apostolicis Sixti Quinti, & Vrbani Octaui, & communiter à Theologis saltem vt scandalosæ damnantur, vt *Sanch.lib.2.in dec. cap.38.num.30.& 34. Bonac.in dec disp.3. q.5. punct. 3. num.12.Suar.de relig.lib 2.cap.11.num.34. tom. 4. Less. lib.1.cap.43.num.42. Tol.lib.4.cap.15. §. Aduertendum, in fin.cum addit.* Sed hæc excommunicatio non est reseruata, vt patet ex *reg.10. in fine in indice libror. prohibitorum.*

Sed si in illis libris, vel scriptis pronunciatur certò de futuris contingentibus, seu actibus hominum ex astris, vel alijs rebus creatis, tanquam ex causa, seu ratione necessarij influxus, seu coactionis arbitrij humani, vel asseritur cognosci secreta cordium, seu actus purè internos, vel asseritur effectus supernaturales posse cognosci in causis naturalibus; tunc incurrunt

currunt, tàm authores, & credentes, quàm tenentes, vel legentes scienter, in excommunicationem latam in *c.1. Bullæ in Cœna Domini*, quia talis doctrina est hæreticalis, ita *Suar.lib.2 cap.19. num. 8. loco cit. Armilla verbo, Astrolog.num 1. Filiuc. tract.24. num. 85. Arnald.Albert.tract.de agnosc.assert.hæret. q.16. num. 1. & 11.* Idem si asseratur huiusmodi artem Astrologiæ iudiciariæ, seu diuinatoriæ non esse ab Ecclesia improbatam, vt *Farinac.quæst.181.num.61.* vbi alios allegat; quæ intelligas si author ibi ex professo tractet de hoc errore, quia iam apparet eum esse hæreticum: si autem obiter tantum hunc errorem liber contineat, si author est aliàs reputatus Catholicus, non habet locum excommunicatio in Bulla Cœnæ Domini, sed Indicis. In dubio autem author hæc docens præsumitur hæreticus. *Bonacin.de censur. partic.dis.1.q.2.pun.4.num.4. cum Farinac.& Duardo.*

Tertius casus est, ex Bulla Vrbani VIII. incipit, *Inscrutabilis*, edita anno 1631. Kal. April. quando quis per media superstitiosa inquirit de statu Reipublicæ Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, vel de vita, & morte Romani Pontificis pro tempore existentis, vel eius consanguineorum vsque ad tertium gradum, v.g. consulendo super his Ariolos, Aruspices, Vaticinatores, vel Astrologos, &c. Item si quis talia iudicia recipiat etiam spontè sibi oblata, vel eis vtatur, vel scienter ea retineat, vel alteri ostendat. Item si quis talia iudicia, seu pronunciationes faciat, etiam si asserendo se non certò affirmare; vel à se facta retineat, vel det alijs, vel ostendat, vel de eis verbo, aut scripto etiam improbando tractet. Tales enim delinquentes, tàm sæculares, quàm Ecclesiastici, Episcopis inferiores, omnes incurrunt eo ipso pœnas excommunicationis, & reatus læsæ Maiestatis, scilicet confiscationis bonorum etiam feudalium, & priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatis ad prædicta; & Ecclesiastici degradandi sunt, & Curiæ sæculari tradendi ad pœnam corporalem statutam ibidem. Episcopi verò, & ijs maiores Prælati incurrunt pœnam excommunicationis, & priuationis Ecclesiarum, & beneficiorum; & inhabilitatem ad huiusmodi. Cognitio autem harum causarum reseruata est Romæ Vicario, & Auditori Cameræ; extra vero in Prouincijs, Legatis, & Nuncijs. In alijs autem locis Ordinarijs locorum, & vbique etiam Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem. Additum est etiam in ea Bulla, vt Ecclesiastici præsumentes impedire dictos Iudices, seu perturbare dictarum causarum cognitionem, incurrant eo ipso pœnas excommunicationis, & priuationis beneficiorum, officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatis.

Nota quòd dictæ pœnæ non procedunt contra inquirentes de affinibus Papæ, quia non continentur nomine consanguineorum, maximè in pœnalibus, *Ioan. Andr.in cap.sciant cuncti,de elect.in 6. Specul.tit.de rescr. præsentan.§.ratione autem impetrantis, vers. quid de collateralibus.*

Nota secundò, quòd absolutio dictarum excommunicationum ita fuit in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ ab eodem Vrbano Papa Octauo reseruata, vt Sacra Pœnitentiaria non possit absoluere prædictos inquirentes per media præfata: quoad alios autem in eadem Bulla comprehensos non fuit reseruata absolutio in illo Breui.

V. Superstitionis crimen, secundùm aliquos, reddit ipso facto infamem infamia iuris, & consequenter reddit irregularem, etiam pœnitentia peracta; ita *Syluest.verbo, Superstitio, q. 11. Maiolus lib.5. cap. 31. §.quid igitur,* facit *c.quisquis, 2.q.8.* vbi dicitur tales non esse admittendos ad accusandum. Sed contraria est verior, quod isti non sint ipso iure infames, neque irregulares, nisi post sententiam condemnatoriam, *Sanch. lib.2. in decal. c.38. num.9. Suar. tom. 1. de relig. tract.de superst.lib.2.cap.19.num.3. & 13 Filiuc. tract. 24 num. 197.* Sequuta autem sententia condemnatoria, sunt infamia iuris notati, & irregulares, quia est crimen publicum: ita *Borgas. de irregular. par.6. tit.de sortil.n 7.& 8. Abb. in c. 1. in fin. de sortil.* per *c.constituimus, 3.q.5. & c.quisquis, 2.q.8.* Imò quia hoc crimen est depositione dignum, *cap.siquis Episcopus,26. q.5.ibi gloss. & Turrecr. Azor. tom.1.lib 9. c.26. § quæres an ipso iure. Diaz in praxi c. 100. num. 2.* Ideò si fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit infamem, & irregularem secundum magis communem, *Sayr. lib.7.cap.12.num.3.* quamuis alij dissentiant, vt *Garzias p.7.c.8.n.66.& p.11.c.3.nu.113.& 117. Laym.tract.de irregul c.4.§.dico 3.*

VI. Superstitionis exercitio lucra acquisita restituenda esse pauperibus quidam dicunt, vt in teminis de Mathematicis est *tex.*in *c.non sane,14.q.5.* Sed communiter contrarium tenent DD. nisi Astrologus, vel Magus, seu Superstitiosus ementitus sit, seu finxerit se præstare, quod non poterat, & tunc tenetur danti restituere: ita *Petrus Nauarra lib 2.de rest.cap.2. num.113. Sanch.lib.2.cap.38.num.96. Layman lib 4 tract.de superstit. cap. 4. numer. 8* & probatur *l. item apud, §. si quis Astrologus, cum gloss.verbo, non potest, ff.de iniur.*

CAPVT I.

Suspensionem violantes, & alia de suspensione.

Vide *verbo*, *Censura*.

CAPVT I.

Testamenta, seu vltimas voluntates exequi negligens.

SI testator non determinauit tempus, intra quod legata, seu relicta sint exequenda, executores, seu hæredes tenentur legata pia, & prophana quamprimum possint exequi pro foro conscientiæ, *c. si hæredes, de testam. Eman.Sà, verbo, Legatum, num.22. Sanch. opusc.lib.4. cap.1.dub.53.num.6. Molina tom. 1. disput. 251.§. dubium item est,* qui ait differentem notabiliter exequi sine causa rationabili, cùm possit exequi peccare mortaliter, & *Layman lib. 3. tract. de vltim. voluntat.cap. 11.& 12. Abb.in dicto cap.si hæredes, num.5. Couarr.num.4.* qui omnes concludunt dilationes concessas à iure ad soluenda legata, procedere tantum, quoad pœnas iuris incurrendas. Item pro foro externo

terno potest Episcopus differentem exequi sine causa rationabili, etiam ante annum, vel sex menses, cogere ad exequendum per censuras Ecclesiasticas, vel interdicendo ei bonorum administrationem defuncti: ita ex *d. c. si hæredes*, tenet *Couarr. Molina, Laym. & Sanch. loco cit.*

I. Si hæres, vel executor differat soluere legata pia vltra sex menses, numerandos à die publicationis testamenti, & notitiæ habitæ, tenetur ea soluere cum fructibus omnibus, & vsuris, & emolumentis, quæ à die mortis defuncti percipi potuissent. *§. si autem hæres vers. si autem legatum, Auth. de Eccles. tit. Abb. Imola, & Barbat. in d. cap. si hæredes, ibi. Couarr. num. 5. Sanch. loco cit. disp. 56. num. 1. Molina disp. 251. §. quando à testatore.*

Hic aduerte, quod fructus legati prophani non debentur legatario, nisi qui percepti sunt à die aditæ hæreditatis, vel à die moræ adeundi, vt latè *Sanch.* probat, & de communi testatur *opusc. lib. 4. cap. 2. dub. 16. num. 1. & 8.* Fructus autem legati pij debentur legatario, quatenus sunt percepti, à die mortis testatoris, quia ex tunc est dominium ipso iure translatum, etiam ante aditam, per *l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles. Tiraquell. de priuileg. piæ causæ, capit. 53. Molina disp. 194. colum. 1.* At post sex menses tenetur etiam præstare vsuras legales, id est moratorias, quantum scilicet interest ratione iusti lucri cessantis, vel damni emergentis, ex dicta Auth. vt exponit. *Lupus in l. curabit, comment. 1. §. 3. num. 36. & 65.* & quidem etiam ante sex menses pro foro conscientiæ, posita mora, vt supra dictum est, teneretur hæres præstare dictas vsuras, seu interesse.

II. Si hæres, seu executor semel monitus à Iudice, vel eius nuncio, seu litteris, non exequatur intra annum, perdit omne lucrum, & commodum ex illa vltima voluntate sibi aliàs proueniens. *Auth. hoc amplius C. de fideic. & Auth. de hæred. & Falc. §. si quis autem, & §. vltim.* & habetur in *d. cap. si hæredes, de testam. & ibi Canonistæ. & Barbos. num. 2.* & hanc pœnam esse latæ sententiæ: seu ipso iure incurri, dicunt *gloss. in d. §. si quis autem, verbo auferri. Bal. Salic. Ias. Angel. & Corn. in dict. Auth. hoc amplius, Barbos. loco cit. Menoch. de arbitr. casu 498. num. 58.* & communem dicit *Matienzo apud Sanch. lib. 4. capit. 1. dub. 56. num. 7. Sanchez* tamen. *num. 8.* contrarium tenet cum *Couar. Angel. Castren. Padilla, Tello, Nauarr. & Lopez*, quia verbum *amittat* ibi positum, est futuri temporis, ideo sententiam exigit. Illud est certum, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam sententiam, cum sit priuatiua iuris quæsiti, vt *Laym. c. 11. num. 13. in fin. Molina disp. 251. §. illud etiam.*

Amplia hanc pœnam, vt procedat etiam in executores Ecclesiasticos sæculares, & regulares, vt *Barbos. in d. c. si hæredes, nu. 5.*

Limita, quod executor non priuatur legitima, seu lucro, quod ex iuris dispositione aliàs sibi debebatur, sed tantum, quod ex voluntate testatoris sibi deferebatur, vt *dict. Auth. hoc amplius*, & latè *Barbos. in d. cap. si hæredes, num. 6.* Sed hoc verum, quoad legata prophana: nam differens soluere, seu exequi legata pia, priuatur etiam legitima, vt de communi testatur *Barbos. num. 11.* cum allegatis ibidem.

III. Præterea hæres, seu executor monitus differens exequi relicta per annum integrum, priuatur munere executoris, & defertur Episcopo quo ad legata pia; quod est certum; sed quoad prophana secundum receptiorem defertur solum Ecclesiastico Iudici, seu Episcopo, si præuenit in causa, quia hoc iudicium compellendi executores est mixti fori: ita *Abb. in dict. cap. si hæredes, nu. 7. & in cap. cum esses, n. 33. Molina disp. 251. §. dubium autem Sanchez lib. 4. opusc. cap. 1. dub. 54. num. 8. per d. Auth. hoc amplius & cap. 3. de testam.* Si autem præuenit Iudex laicus; tunc alij à iure sunt assignati executores ordine successiuo. *dict. Auth. hoc amplius, & Doctores citati.* Requiritur autem monitio saltem vna facta per Iudicem, siue personaliter, siue edicto, ita vt annus incipiat currere à die monitionis, vt *Sanchez dub. 54. numer. 10.* qui plures allegat, & alios allegat, & sequitur *Barbos. in d. c. 3. num. 3.* secundum magis communem.

Adde, quod hæc pœna priuationis est latæ sententiæ, vt *Sanch. num. 16.* cum communi, & *Barbos. in d. c. si hæredes num. 2.* Imò etiam ante annum priuatur executor eo munere, si bis monitus ab Episcopo, vt intra certum tempus legata pia exequatur, non paret, vt *Sanch. n. 13. Surdus de aliment. tit. 8. priuil. 32. n. 7. & 8.* & per eos adducti.

CAPVT I.

Testimonij causam fingens, ob quam Iudex ad mulieris examinandæ domum accedat.

IN *c. mulieres, de iud. in 6.* Mulieres sæculares innitæ personaliter extra casus à iure expressos ad iudicia trahi non debent: quod si necessarium fuerit mulieris testimonium, mittatur ad eam tabellio, vel si id fieri non possit, tunc Iudex ad eam personaliter accedat: si autem fingatur causa talis, ob quam Iudex debeat personaliter accedere ad domum mulieris, fictor huiusmodi ipso facto sententiam excommunicationis incurrat; quæ tamen non est reseruata, vt *gloss. ibi verbo incurrat.* Mulieres autem religiosæ, neque volentes, personaliter ad tribunalia vocandæ sunt; & quidquid contra præmissa actum fuerit, est irritum, & inane ex *dict. cap.*

Limita, quod non sufficit ad pœnam excommunicationis fictio causæ, nisi sequatur accessus Iudicis; non tamen requiritur, vt sequatur examen: ita *Caiet. verb. excommunicatio, cap. 59. Nauarr. cap. 27. num. 125. vers. 18. Suar. de censur. disp. 23. sect. 4. num. 13. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 13. Tolet. lib. 1. capit. 38. §. octaua, Ioan. Andr. in dict. cap. mulieres, ibi. Anchar. nu. vlt. Franc. num. 2.*

Limitant secundò aliqui, vt text. solũ procedat de Iudicibus Ecclesiasticis, vel sæcularibus in terris Ecclesiæ, quia iura Canonica penalia, vel exorbitantia à iure cõmuni, simpliciter loquentia de Iudicibus circa praxim iudiciorum regulandam, solum intelliguntur de Iudicibus Ecclesiæ subiectis, *gloss. in Clem. dispendiosam, verbo. vsuris, de Iudic.* & ita in terminis *Gemin. & Franc.*

Franc. in d. cap. mulieres, in fin. Sed contrarium verius videtur, quia lex Canonica statuens aliquid ad vitandum periculum peccati, generaliter intelligenda est pro vtroque foro, vt ait *Suar. num. 15, Clarus §. fin. q. 28, quaro igitur.*

Nota, quod quando testes ad Iudicem venire non possunt, propter iustum impedimentum, vt hic, vel alias ob valetudinem, &c. Iudex debet mittere ad eos domum examinatorem peritum, ad eorum dicta excipienda, vt *c. si qui testium, ibi gl. & DD. communiter de test. Rota decis. 44. in collec. Farin. de contr. & crim.* vbi ait communem.

CAPVT I.

Torneamenta agentes.

Vide *verbo, Ludus, c. 3.*

CAPVT I.

Transmarinam peregrinationem assumentes sine licentia Papæ.

Vide *verbo, Peregrinatio, c. 2.*

CAPVT I.

Tutelæ, vel Curæ munus Ecclesiasticis imponentes, & illud Ecclesiastici acceptantes.

I MVnus tutelæ, vel curæ iniungens Clerico, vel Monacho, aliquando incurrit in censuras, & pœnas Ecclesiasticas, vt dixi supra *verb. Immunitas, c. 3. nu. 2.*

II. *In can. peruenit 86. dist.* Ex Concilio Chalced. c. 3. Decreuit Sancta Synodus neminem de ijs, qui clero annumerantur, hoc est Episcopum, siue clericum, aut monachum, misceri sæcularibus procurationibus; nisi fortè qui legibus ad minorum ætatum tutelas, siue curationem inexcusabiles attrahuntur, aut ab Episcopo ad curationes rerum ecclesiasticarum, vel orphanorum, ac viduarum deputantur. Si quis vero transgressus fuerit hæc præcepta, correctioni ecclesiasticæ subiaceat.

Ex hoc tex. aliqui putant, quòd acceptantes tutelam testamentariam, vel datiuam incurrant suspensionem ipso facto, propter illa verba correctioni ecclesiasticæ subiaceant; quia verbum subiaceat solet importare canonem latæ sententiæ, vt dixi sæpius, & notaui in indice verbo subiaceat. Et ita in hoc casu tenet *gl. in dict. can. peruenit, verbo correctionis*. Contraria tamen sententia est communis, eos scilicet nullam incurrere suspensionem, sed solum esse puniendos arbitrio Prælati, per illa verba, correctionis &c. ita *Hugo, Archid. & Turrecrem. ibi. Nauarr. cons. 1. n. 5. Ne Cler. vel Monach.*

Nota primo, quod Clerici possunt acceptare tutelam legitimam, sed non tenentur, quia ab omnibus ciuilibus muneribus sunt exempti; ita *gl. in d. cap. peruenit, verbo tutelas. Molina tom. 1. de iust. disp. 21. §. clerici, Sanch. in decal. lib. 6. cap.* 14. cum communi. Monachi autem eam non possunt acceptare, secundum probabiliorem, vt *Sanch. ibi n. 25.*

Nota secundo, quod si clerici, vel monachi tutelam, vel curam testamentariam, vel datiuam suscipiant gerendam, nulliter suscipiunt, & acta ipsorum erunt nulla ipso iure, vt de communi testatur *Sanch. loco cit. num. 22.*

Nota tertiò, dubiam esse quæstionem, an Laicus tutor vel curator existens possit clericus fieri. Et primo est certum, quod tutor, vel curator legitimus potest promoueri, quia non repugnat statui clericali, vt supra dixi, & ita *Innoc. in cap. vn. de oblig. ad ratioc.* & veriorem dicit *Syluester verb. Ratiocinia num. 3.* & tenet *Ber. Diaz, ibi Salzedo, cap. 20. praxis num. 2.* De tutore autem, vel curatore testamentario, vel datiuo sunt duæ sententiæ. Aliqui dicunt quod quia tutela, & cura est munus publicum, vt *§. 1. inst. de excus. tutorum*; consequenter tutores, & curatores dicuntur obligati ad ratiocinia publica, & ideo non possunt, nisi administratione deposita, & ratiocinijs absolutis promoueri, iuxta quæ diximus *verbo obligati cap. 2. num. 2.* & ita tenent *Vgoliv. de irregularit. cap. 58. §. 1. num. 1. Tolet. lib. 1. cap. 60. nu. 2.* vbi ait esse communem sententiam. Alij dicunt, quod tutela, & cura est munus priuatum ciuile, non publicum, vt habetur *in l. Athletæ, §. tutela. ff. de excus. tut.* & ideo tutores, & curatores finito officio, etiam nondum redditis ratiocinijs, possunt promoueri ad clericatum, dummodo non sit periculum manifestum, eos condemnandos esse de dolo, ratione malæ administrationis: & hanc sententiam tenet *Sylues. ver. Ratiocinia. num. 2. Sayr. de censur. lib. 6. capit. 14. num. 8. in princ. Bern. Diaz cum Salzedo in praxi, cap. 20. num. 2.* vbi tantum excipit tutores Principum. *Bonaccin. de censur. dis. 7. q. 2. pun. 4. num. 4. Barbos. in d. cap. vn. de oblig. ad ratioc. num. 2. in fin.* & hæc sententia magis communis, & verior mihi videtur; quia vt ait *gloss. communiter recepta tut. verbo publicum munus. & in d. l. Athletæ. §. tutela*, tutela dicitur munus publicum authoritate, quia iniungitur etiam inuitis ex publica potestate: vtilitate verò est munus priuatum. In casu autem nostro cùm tractetur de tutela in ordine ad rationes reddendas, cosidereturque, vt respicit priuatam vtilitatem principaliter, scilicet personam, & bona pupilli; dicenda sunt ratiocinia priuata.

Nota quartò, quod Clericus existens, si munus tutelæ subeat, potest promoueri, dummodo si tutela sit testamentaria vel datiua, eam deponat, vt *Barbos. in d. cap. vnic. num. 7. cum ibi alleg.*

Nota quintò, quod tutor, vel curator damnatus iudicio tutelæ, & rationibus distrahendis, de dolo malo, efficitur ipso iure infamis, & consequenter irregularis erit, *ex l. 1. ff. de his qui not. infa. can. irreligiosum 87. dist. ibi Archid. num. 1.* & dixi supra *verbo obligati, cap. 2. num. 2.*

Nota sextò, quod tutor, & curator, si velit ingredi religionem bono zelo, potest id facere rationibus redditis: & hæc est iusta causa excusandi se ab hoc publico munere, per ea quæ dixi supra *verbo obligati, cap. 2. num. 2.* & multo magis si vouit religionis ingressum ante-

antequam tutelæ, vel curæ munus subiret. Imo in hoc casu aliàs respondi teneri tutorem deponere tutelam, religionemque ingredi, quia munus tutelæ inuenit eum iam præuentum voto, & status ipsius iam erat mixtus, seu implicitus, & idem hoc casu iudicandum de eo, quod de Religioso, per ea, quæ docet *Bal. in l. 1. in fin. C. an seru. ex suo fac. Anan. in d. capit. vn. de oblig. ad ratioc. in fin. Iason. in l. cum quædam puella num. 11. ff. de iurisd. om. iud. Balb. decis. 229.* Sed hæc intelligas, ratiociniis prius redditis, & debitis persolutis, vt dixi *d. verb. obligati cap. 2. n. 1.* & dummodo alius remaneat, vel prouideatur tutor, vel curator idoneus pupillo, seu minori; Qua in re ad intelligentiam breuiter dico, quod cum per professionem hic tutor mortuus ciuiliter reputetur, *l. Deo nobis, ibi gloss. ver. legitimè C. de Ep. & cler.* ideo si erat ipse tutor testamentarius, vel legitimus, non solus, sed cum aliis, remanent alii, si sunt sufficientes; nisi testamentarij dati sint cũ clausula, vt vnus non possit sine alio administrare, vt *Rot. infra cit.* alias in eius locum à Iudice alius dandus. Si verò erat solus testamentarius, eo professionem faciente, succedit tutor legitimus; Si autem erat legitimus, succedet datiuus (si nullus alius sit consanguineus, qui succedat: hæc habentur *in l. si quis sub conditione ff. de testam. tut. l. intestato ff. de legit. tutor. & vtrobique gl. & gl. in l. 1. in fin. C. de testam. tut. ibi Salyc. nu. 3. Anton. Piaggius trac. de tutor. & cur. q. 9 n. 8. Rot. Buratt. dec. 384. per totam.* Sed si erat solus testamentarius, eo manente (in nouitiatu, datiuus prouidendus est à Iudice) quia posset ad seculum, & ad tutelam redire *per §. 2. & 3. Inst. de Attil. tut.*

CAPVT I.

Vacantium Ecclesiarum, seu beneficiorum bona, vel fructus occupantes.

Qvicunque vacantis Ecclesiæ, seu beneficij bona vel fructus occupat per vsurpationem, id est tanquam ex iure sibi non verè competenti, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam, nec absoluendus, nisi satisfactione præcedente; & si vsurpantes sunt Patroni illius Ecclesiæ, seu beneficij, ipso facto sunt priuati iure patronatus. Clerici autem, siue vsurpantes, siue consentientes, vltra pœnas prædictas, incurrunt priuationem omnium beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia consequenda, ex Trid. *sess. 22. cap. 11. reform.*

1 Item occupantes per vsurpationem fructus, vel prouentus, vel iurisdictiones Ecclesiarum, vel beneficiorum incurrunt in excommunicationem latam in *cap. 17. Bullæ in Cœna Domini.* Quia licet ibi tantùm sit sermo de dictis rebus pertinentibus ad Papam, & Sedem Apostolicam, & ad personas Ecclesiasticas, ratione Ecclesiarum, seu beneficiorum suorum: tamen etiam Sede vacante dicti fructus, & bona dicuntur pertinere ad personas Ecclesiasticas, saltem in genere, idest successores, quibus postea conferentur Ecclesiæ, seu beneficia vacantia: & ita tenent *Suarez de censur. disput. 21. sect. 2. numer. 97. Nauarr. capitul. 27. numer. 70. vers. sexta. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 21. numer. 4.* est communis contra *Caiet. verbo excommun. capit. 27. Tolet. lib. 1. cap. 9. numer. 6.* Sed quo ad fructus, & bona, quæ vacante beneficio capit Camera Apostolica ratione spolij, non potest esse dubium, quin sit locus excommunicationi *in dict. capitul. 17. Bullæ in Cœna Domini.*

Est tamen aduertendum, quod multi putant, Bullam ibi loqui tantum contra vsurpantes vigore laicæ potestatis publicæ, vt *Sosa super Bulla in Cœna Domini, disput. 90. Vgolin. in d. cap. 17. vers. vel etiam, Nauar. cap. 27. num. 71. Alter. ibi cap. 2. col. 3.* Sed quod procedat de quocunque vsurpante quauis potestate, tenet *Regin. lib. 9. cap. 25. num. 372. Duard. Filiucc.* quos sequitur *Bonacc. super eadem Bulla, quæst. 18. punct. 3. numer. 2.*

Aliæ etiam sunt censuræ specialiter latæ contra vsurpantes, vel occupantes bona, vel fructus Ecclesiarum, & beneficiorum vacantium, de quibus infra dicemus.

CAPVT II.

Vacantium Ecclesiarum, vel piorum locorum bona occupare præsumentes per vsurpationem iuris patronatus, seu custodiæ in eisdem, & ad hæc Clerici cooperantes.

In *c. generali, 13. de elect. in 6.* fertur excommunicatio nulli reseruata contra omnes, qui regalia, custodiam, seu guardiam, aduocationis, seu defensionis titulum in vacantibus Ecclesiis, Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis de nouo vsurpare præsumentes, bona earundem Ecclesiarum, seu locorum vacantium occupare præsumunt; & contra Clericos, & Monachos, & personas earundem Ecclesiarum, seu locorum hæc fieri procurantes. Item fertur pœna priuationis, seu inhibitionis à perceptione fructuum, seu prouentuum earundem Ecclesiarum, seu locorum contra Clericos, qui talia facientibus se non opponunt, vt deberent.

Nota primò, quod ad incurrendam præfatam excommunicationem, & pœnas, requiritur, vt duo concurrant in principali delinquente, scilicet vsurpatio tituli iurispatronatus, seu custodiæ, seu aduocatiæ, & simul occupatio de bonis earundem Ecclesiarum, seu locorum Ecclesiasticorum vacantium: ita *Nauarr. cap. 27. num. 123. Suar. de censur. disp. 23. sect. 4 nu. 6. Tolet. lib. 1. cap. 39. circa quartam excommun. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 10. Filiucc. tract. 14. n 56.*

Nota secundò, quod illa pœna inhibitionis à perceptione fructuum, &c non est censura suspensionis, sed pœna pura ecclesiastica priuationis fructuum, seu prouentuum, quia non est inducenda censura, nisi eam verba sonent. *Reginal. lib. 30 tract. 2. numer. 182. Roderic. qq. regul. 18. art. 1. §. 1. tom. 2. Filiucc. tract. 30. num. 215. Eman. Sà, verbo, Confessor, numer. 11. Suar. disp. 23. sect. 4. num. 7. in fin.* Vnde dicit *Suarez* non teneri Clericos per se exequi eam pœnam, sed requiri declaratoriam, seu executoriam; sed ego puto eos teneri abstinere in conscientia à tali perceptione, sub peccato mortali, ratione præcepti iniuncti, per illa

verba

verba *districtius inhibemus*, & ita sentit *gloss. ibi verbo inhibemus*.

Nota tertiò, pœnas istas latas contra non impedientes cùm debeant, secundum probabiliorem intelligi procedere contra eos, qui tenebantur ex iustitia, seu ex officio impedire, & non tantum ex charitate: ita *Archid. in d. cap. generali Suar. loco cit. numer.7.* Omnes autem Clerici eiusdem loci, seu beneficij tenentur extraneum à tali vsurpatione, & occupatione impedire ex iustitia, non autem Clerici extranei, per ea quæ habet *Less. lib.2. c.13. n.75. Sotus lib.4.de iust. q. 7. art.3.*

CAPVT III.

Vacantium Ecclesiarum Sæcularium, vel Regularium bona, Clerici earundem occupantes.

IN *cap. quia sæpe, de elect. in 6.* statuitur, ne vacante Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, vel Regulari, Capitula, aut Collegia, aut Conuentus, earumque singulares personæ, de bonis relictis à defuncto Prælato, seu fructibus Ecclesiæ vacantis (quæ omnia, vel in vtilitatem Ecclesiæ expendi, vel successori reseruari debent) occupent, diuidant, surripiant dilapident, vel consumant, non obstante quocunque priuilegio, vel consuetudine; præsumentes autem contra facere incurrant suspensionem ab officio, & à quibuscunque beneficijs donec plenè restituant.

Nota quod ait fore ab officio suspensos, intelligendum de officio ordinis, & iurisdictionis. *Suar. de censur. disp. 26. sect. 1. num.11. Sayr. lib. 4. cap. 2. num. 2.& 7.* Quod autem ait, fore suspensos à beneficijs, aliqui intelligunt etiam ab omnibus beneficijs, vbique locorum, vt ait *gloss. ibidem Gemin. num. 17. Anchar. num 3. Franc. num.2.* Sed secundum communem est à beneficijs, tantum, quæ in ea Ecclesia læsa obtinent, *gloss. in Clem. 2. verbo, beneficiorum, de vit.& hon. Cleric. Sayr. lib.4. cap.6. num. 25. Suarez disp.26. sect. 1. num. 21. Abb. in cap. pastoralis, §. verum, num.21. de appellat.*

Nota secundo, quod hæc censura suspensionis, facta integrali restitutione, cessat, nec indiget absolutione, *gloss. ibid. Gemin. numer. 17. Anchar. num. 3. Franc. num. 2.* & de communi testatur *Vgolin. de cens. tab.4. §. 2. num.4.*

Nota tertiò, quod non dicitur facta plena restitutio, si deficiat etiam in minimo, vsque ad vnum ouum, vt *gloss. ibi verbo, plenè. Archid. Anchar. ibi in fine Franc. num.2. Sayr. lib.4. cap.17. num.6. & 7. Vgolin. tab.4. de susp. cap. 4. §.2. num. 7.* Neque sufficit cautio etiam idonea, *gloss. in cap. præsenti, verbo, restitutionem, de off. ordin. in 6. ibi Gemin. num. 17. Anchar. num. vlt.* Tamen *Vgolin. loco cit.* ait sufficere, si is ad quem res pertinet, debitum condonauerit, vel fidem ei habuerit de futura restitutione, dilatione concessa: idque verum puto.

Nota quartò, quod hæc decretalis non loquitur, nisi de Ecclesijs, vt supra, non autem de alijs beneficijs, quia de his est alibi cautum, vt *c.seq.* dicemus: & ita *gloss. in d. cap. quia sæpè, ibi Barbos. num. 7. Boer. decis. 340. numer. 2.*

Nota quintò, quòd hæc Decretalis procedit de iure communi. An autem pœnæ istæ procedant etiam, quando Camera Apostolica capit ea bona iure spolij, dicam *c.6. seq.* & *c. 4. in fin.*

CAPVT IV.

Vacantium beneficiorum bona occupantes collatores, Patroni, vel Custodes eorundem.

IN *c. præsenti, de offic. ordin. in 6.* statutum est, ne Ordinarij collatores, aut Patroni, aut custodes beneficiorum, seu locorum ecclesiasticorum quorumcunque vacantium occupent, aut in suos vsus conuertant fructus eorundem, aut bona dimissa à defunctis Rectoribus dictorum beneficiorum, seu locorum, quę vel iure spolij ad Ecclesiam eandem pertinent, & in eius vtilitatem conuertenda, aut saltem successori reseruanda, nisi speciali priuilegio, aut consuetudine legitimè præscripta, aut alia rationabili causa ipsis occupantibus competant; quo tamen casu fieri debet deductio pro oneribus Ecclesiæ supportandis, seu Ministris alendis, & ære alieno soluendo. Si quis autem contra prædicta agere præsumat, Episcopi incurrunt ipso facto suspensionem, seu interdictum ab ingressu Ecclesiæ: inferiores verò Clerici suspensionem incurrunt ab officio, & beneficio; & durant hæ censuræ, quousque restitutionem fecerint de prædictis.

Nota, quòd ex causa rationabili Episcopus potest beneficij vacantis fructus applicare suæ mensæ, vel alteri piæ causæ, dummodò hæc concurrant: Primò, quòd applicet ad tempus, non perpetuò. Secundò, quòd faciat hoc palam, & cum consensu Capituli. Tertiò, quòd non fiat præiudicium alteri habenti ius super illis fructibus, vt hodie in multis locis habet Camera Apostolica. Quartò, quòd id fiat tempore vacantiæ: ita *gloss. in c. vn. vt Eccles. benef. sine dimi. conf.* & magis communem ait *Felin. in cap. cum accessissent, num.34. de const.*

Nota secundò, quòd debita contracta à beneficiato defuncto in vtilitates Ecclesiæ, vnde illa sit facta melioris conditionis, non sunt soluenda ab hæredibus beneficiati de patrimonialibus, sed de redditibus Ecclesiasticis remanentibus Ecclesiæ, vel de acquisitis per tales redditus à beneficiato eodem defuncto, vt *gloss. hic, verbo, debitis, Nauarr. §.9. de spolio, num.6. Filiuc. tract.43. cap.6. num.13.*

Nota tertiò, quòd neque hæc Decretalis, neque altera, de qua dixi *cap. preced.* procedunt hodie in beneficijs, & bonis, seu fructibus spolio Cameræ Apostolicæ subiectis; quia hæ Constitutiones solùm loquuntur de illis fructibus, & bonis, quæ ad eandem Ecclesiam pertinent iure spolij, vel successori in eadem, prout de iure communi.

Nota quartò, quòd hic non derogatur priuilegijs, & præscriptionibus.

Nota quintò, quòd Patronus laicus non habet custodiam Ecclesiæ patronatæ, sed tunc custodia ad

Præ

Prælatum pertinet, ad quē pertinet institutio, qui deputabit Oeconomum beneficio vacanti, vt *c.cum vos, ibi gloss. verbo, Oeconomus, de off. ord.* At Patronus Ecclesiasticus, idest cui ratione beneficij sui competit ius patronatus, habet custodiam beneficij vacantis, *c. bonæ de appell.* & ita *Lambert. de iur. patr. pa. 2. lib. 2. q. 1. a. 29.*

CAPVT V.

Vacantium beneficiorum in Ecclesijs suis fructus annales occupantes prætextu consuetudinum, vel priuilegiorum.

I. EXtrau. vn. ne Sede vacante, statutum fuit, vt in Ecclesijs, in quibus ex consuetudine longi temporis, priuilegio, vel statuto, fructus, seu obuentiones beneficiorum in eisdem vacantium, vel etiam post eorum prouisionem, pro primo, vel secundo, vel vlteriori anno, defuncto, aut fabricæ, aut Ecclesiæ, aut personis, aut annalia huiusmodi habentibus applicanda essent in totum; tale ius habentes nihil exindè percipiant, vltra summam, pro qua vnumquodque dictorum beneficiorum solet in decimæ solutione taxari, & reliquum remaneat successori in dicto beneficio; vel ipsi ius habentes dimittant dictam summam taxatam successori, & reliquum sibi accipiant, itaut intra decem dies postquam sciuerint beneficia ipsa vacare, eligere alterutrum teneantur: aliàs optio ad dictum successorem transeat ipso iure. In illis autem Ecclesijs, in quibus decimarum taxatio non est facta, fructus, & obuentiones beneficij vacantis, quos in decima soluere consueuit, per medium diuidantur, & eorum medietatem habeat is, cui ius annalium in eo competit beneficio, & alia medietas relinquatur beneficiato pro sua sustentatione, & oneribus Ecclesiæ sufferendis. Quòd si alter non sit contentus tali medietate, ea transeat ad alterum cum oneribus Ecclesiæ. Si quis autem prædictorum vltra præmissa perceperit, illudque ijs, ad quos pertinebit intra mensem non restituerit cum effectu, si sit Episcopus, à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ eo ipso nouerit se suspensum; Capitulum, Vniuersitas, vel Collegium, interdicto, donec cum integritate illicitè percepta restituerit, se nouerit subiacere; Singularis autem Ecclesiastica persona, vel mundana excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua extra mortis articulum, nisi satisfactione præmissa, minimè absoluatur, non obstantibus, &c.

De hac decretali vltra *Canonistas ibi. Nauarr. de redit. quæst. 3. num. 12. Couar. in c. cum in offic. num. 9. de testam. Gutier. lib. 2. pract. qq. 114. num. 14. Suar. de censur. disp. 37. sect. 1. num. 11.*

Nota, quòd hæc pœna est solùm contra eos, qui illicitè, vt supra, percipiunt, prætendentes ius annalium ex aliquo priuilegio, statuto, vel consuetudine; non autem contra beneficiatos aliquid supra taxam percipientes, ex suo beneficio, vt *gloss. verbo prædictorum.*

Nota etiam, quòd illa suspensio ab ingressu Ecclesiæ, propriè est interdictum, vt *Suar. ibidem.*

II. Sed hodie ex Bulla 104. Pij V. incipit, *Durum*, probibitum est, ne vigore statuti cuiuscunque, aut consuetudinis, etiam immemorabilis, aut priuilegij, etiam à Pontifice iuramento firmati, etiam ex causa vrgentissima concessi, vacantibus Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ beneficijs, fructus, seu annalia applicare possint in totum, vel ex parte Mensæ Episcopali, aut Capitulo, alteriue loco, aut personis Ecclesiæ: Contrauenientes autem incurrant pœnas ipso facto, scilicet Episcopi tandiù sint ab exercitio officij Pontificalis suspensi, donec à Sede Apostolica præuia satisfactione absoluantur; Capitula verò, & Collegia Ecclesiastico subiaceant interdicto; singulares personæ Episcopis inferiores excommunicationem incurrant Papæ reseruatam. Et addit, vt Canonici, vel Beneficiati tempore admissionis ad possessionem iurantes obseruare præfata statuta, seu priuilegia, seu consuetudines: Item Episcopi, & Capitula, & personæ inducentes ad tale iuramentum præstandum; in dictas censuras respectiuè incidant ipso facto: & omnia in contrarium acta decernit irrita. Excipit tamen Pius V. ibidem.

Primò consuetudines, seu statuta, seu priuilegia iam introducta, per quæ dicti fructus fabricæ Ecclesiæ, vel Sacristiæ, aut alteri pio loco reperiantur applicati; ita tamen, quòd si applicatio sit facta vltra semestre tempus, dimidia tantum pars eidem competat loco, & altera dimidia à beneficiato integrè percipiatur.

Secundò excipit consuetudines, priuilegia, & statuta, quibus Capitula, Collegia, vel personæ habent ius annalium, seu perceptionis fructuum beneficiorum à primo tempore vacationis, vsque ad eorum prouisionem, seu possessionis consecutionem, quia quoad hoc noluit derogari iuri illorum.

Vnde apparet hodie per hanc Bullam ex parte tantum esse derogatum extrau. præfatæ, quoad ius annalium, & quoad pœnas ibi statutas. Nam hodie Episcopus non incurret interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed solam suspensionem à Pontificalibus.

CAPVT VI.

Vacantium Ecclesiarum, seu beneficiorum fructus, vel defunctorum Clericorum bona ad Cameram Apostolicam pertinentia occupans.

NOta, quòd licet de iure communi fructus Ecclesiæ, vel beneficij vacantis, per Oeconomum ab Episcopo, vel Capitulo deputandum, percipiendi sint, & vel in vtilitatem Ecclesiæ, eiusque onera supportanda, expendendi, vel saltem successori in beneficio seruandi sint, *c. cum vos, de off. ordin. c. quia sæpè de elect. in 6. c. præsenti de off. ordin. in 6.* Similiter bona à Prælato, seu beneficiato acquisita ex fructibus ecclesiasticis suam congruam sustentationem excedentibus, remaneant eidem Ecclesiæ seu beneficio iure spolij, seu legitimæ successionis, *c. placuit, 12. q. 3. c. cum in officijs, c. relatum, num. 2. de testam. cap. 1. de success. ab intest.* de quibus vide *Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 9. quæst. 8.*

Couarr

Couarr. in d.c.cum in offic. num 6. Molinam tom. 1. disp. 147.concl 5. Nauar. de spolio, §.10. numer. 1. Garziam par.2.de benef.cap.1.numer.89.

Tamen ex nouo iure in multis facta est eorum applicatio iure spolij Cameræ Apostolicæ. Et primò fructus beneficiorum Italię Sedi Apostolicę reseruatorum, seu affectorum, vacantium, ex Bulla Pij IV. *Const.32.*& Sixti V. *Bulla* 100. §.20.de quibus *Garzias nu.90.ibid.*

Secundò, omnia à Beneficiatis, seu Clericis acquisita ex fructibus bonorum Ecclesiasticorum inconsumpta tempore obitus remanentia, si, & quatenus testandi facultate legitima à Sede Apostolica obtenta de eis non disposuerint, ex Bulla 29. Pauli III. incipit, *Romani Pontificis*, *Nauarr.de spol.§.5.numer.3. Filiuc. tract.43.cap.5.à num.1.* Et procedit hoc etiam de acquisitis ex pensionibus Ecclesiasticis Clericalibus, ex Bulla Pij V. 42. *Romani §.6.Garzias par.1. c.5. n.161.* & latè *Filiuc.tract.43. c.4. à num.18.* & facit *Rota Buratt.decis.448. num.3. Molina, & Nauarr. infra limit. 3 allegati.*

Tertiò, item omnia bona Ecclesiasticis acquisita per illicitam negociationem, per Bullam 19. Pij IV.

Quartò, bona à Clericis relicta illegitimis, vt dicta Bulla Sixti V. §.15.

Quintò, bona Regularium extra Claustra degentium, & decedentium, ex Bulla Gregorij XIII. 43.nisi quatenùs facultate testandi habita disposuerint, vt ibidem, de qua re dixi *verbo Apostasia, cap.2. in fin.*

Sextò, bona Clericorum extra residentiam debitam decedentium, ex Bulla 91. Pij Quarti, & Bulla 7. Iulij Tertij.

Septimò, fructus beneficiorum vacantium à defuncto inexacta, ex eadem Bulla Iulij III.

Limita circa ista primò, quòd multi dicunt fructus beneficij vacantis pertinere ad Cameram, quando beneficium vacat de iure, & de facto, secus si de iure tantum, vt quia collatio facta, fuit nulla ex aliquo defectu occulto; vnde dicunt reualidato titulo, fructus ad eundem pertinere prouisum: ita *Eman.Sà, benefic.numer.21. Nauarr.de spol §.12.num.3.& 4. Filiucc. tract. 43.cap.8.numer.18. Borgas.de irregul par.7.tit.1.num.17 Bellam. decis. 842.* Contrarium videtur statutum in Bulla prædicta Sixti V 100. §. 13. vbi reseruat Cameræ omnes fructus Ecclesiarum, & beneficiorum malè perceptos, etiam ex titulo infecto. Sed id inteligendum pro foro externo, vel procedit solùm quando prouisus non obtinuit postea tituli conualidationem, & hoc verius est.

Limita secundò, circa bona ab Ecclesiasticis acquisita per illicitam negociationem, dubium esse, an hæc applicatio sit legis pœnalis, vt non liget ante sententiam: *dixi verbo, negociatio*. Aliàs etiam limitationes, & declarationes in materia spolij, vide apud *supra citatos Doctores.*

Limita tertiò, quòd spolium non competit Ecclesię, seu Cameræ., per obitum obtinentis beneficia, vel pensiones non excedentia in vniuersum reditus ducatorum triginta auri de Camera, dummodò ille abstinuerit ab omni illicita negociatione, ex Bulla Pij V. 42. incip. *Romani §.6. Filiuc.tract.43.c.8.num.20. Bonacc.de iust.disp.3.q.vlt. pun.2. de spolio §. 1. vers. 6. sequitur sub num.6.cum allegatis per eos, & Molina to. 1. de iust.disp.145. §. ferè hactenus:* qui etiam dicunt idem esse, & si beneficiorum, seu pensionum redditus excessissent 30. ducatos, si tamen congruam sustentationem illius non excesserint; quia ideò Pius V. excepit à spolio reditus non excedentes 30. ducatos, quia semper censentur necessarij ad congruam cuiuscunque Clerici sustentationem. Item addunt prædictam exceptionem, seu exemptionem à iure spolij procedere etiam si Clericus aliunde ex suo patrimonio potuisset habere congruam sustentationem; quia potest Clericus accipere sustentationem ex redditibus beneficij, seu pensionis, & suo patrimonio parcere, illudque reseruare suis consanguineis. Dicunt tamen, quòd si Clericus in vita non declarauit hanc suam voluntatem; non poterunt hæredes hoc declarare, seu prætendere, quòd ipse se sustentauerit, seu voluerit se sustentare ex redditibus Ecclesiasticis, sed potius præsumitur, fauore Ecclesiæ, voluisse ex suo patrimonio sustentare, ita *Redoan.de spol.q 6.num.12. Filiucc.c.8.num 17.Bonacc. num.5.loco cit.* sed *Nauarr. cons.4.num 5. de pecul.Cleric.* contrarium tenet, asserens, quòd ex communi vsu censetur voluisse suo patrimonio parcere; & hanc sententiam probabilem ait *Bonac.ibidem*, & satis probabilem eam puto quoad reditus pensionum, vel quoad beneficiorum reditus quando certa portio ex illis assignantur beneficiato pro eius sustentatione, alijs portionibus resignatis fabricæ Ecclesiæ, pauperibus; & ita tenent *multi graues authores à Redano ibi num.* 8.

Limita quarto quòd Curiam Romanam sequentes, & Romanam Vrbem incolentes, & Romani Ciues originarij (in ipsa Vrbe, vel eius districtu intra decem milliaria decedentes) habent liberam facultatem disponendi, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, de acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis, ex Bulla 18.Pauli V. incipit, *in eminenti*, § 2.

Aduertendum autem, quòd ex *Bulla S. D. N. Vrbani VIII. 80. incipit Aeternus*, §. 6. Declaratum est quæcunque indulta, facultates, seu priuilegia, etiam per modum legis, aut specialiter concessa disponendi, siue inter viuos, siue per vltimam voluntatem, vel transmittendi ab intestato, aut succedendi circa bona ex Ecclesiasticis redditibus acquisita, non extendi ad fructus inexactos, etiamsi talia emolumenta inexacta, v.g. affictus, pesiones. &c. deberentur defuncto, ratione fructuum iam perceptorum. Vnde in hac re limitatur etiam dicta Constitutio, seu priuilegium Romanis à Paulo V. concessum. Non tamen derogant Constitutioni prædictæ Pij V. 42. scilicet exemptioni à iure spolij, quoad acquisita ex pensionibus ducatos 30.non excedentibus, quia Constitutio Vrbani VIII. non loquitur de ijs, qui ipso iure sunt liberi à iure spolij Cameræ Apostolicæ.

Itaque hodie pensiones inexactæ etiam termino maturato, vel quæ debentur pro rata fructuum iam perceptorum hæredibus pensionarij termino non maturato, iuxta *Rotam Caualer.decis. 129. & Burat. decis. 67. numer. 3.* debentur Cameræ Apostolicæ, si pensio excedit ducatos 30.

Limita quarto, quod in spolio non continentur vasa, & ornamenta, paramenta, libri ad diuinum cultum ordina-

ordinata, scilicet ad vsum capellæ, vel functionũ sacrarum, quia ea ad Ecclesiam, seu Monasterium pertinent, & ipso iure sunt Sacristię illius applicata etiã Episcopo, vel Prelato decedente extra residentiam, seu extra claustra, ex Bulla Pij V. 42. incipit, *Romani* §. 1.

Occupans bona Ecclesiæ vacantis, vel defuncti beneficiati ad Cameram pertinentia, contra ius spolij supradictum, sipræstextu priuilegij, aut alterius facultatis iniustè id faciat, incurrit in excommunicationem latam à Tridentino, & in Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi, *cap.* 1. Si autem furtiuè occupet, nullam à iure communi censuram incurrit, secundum probabiliorem, vt dicam *verbo, Vsurpatio*: sed incurret ex communicationem, quando à Commissarijs spolij Ecclesiastici promulgabitur contra non restituentes, vel non reuelantes, ita *Marius Alter. tom.* 2. *disput.* 12. *cap.* 3. *in fine*.

CAPVT I.

Valorem verum reditus beneficiorum obtinendorum in Curia Romana non exprimentes.

I. EX regula Cancellariæ 55. de valore, cautum est, vt in gratijs beneficiorum apud Sedem Apostolicam obtinendis eorum annuus valor exprimi debeat; aliàs gratiæ sint nullæ, scilicet ob vitium subreptionis.

Limita primò, vt non procedat dicta irritatio seu subreptio, quando valor falsus est expressus per excessum negatiuè, scilicet per clausulam illam, solitam apponi in supplicationibus de stylo Curiæ, *cuius fructus valorem annuum scutorum verbi gratia* 200. *auri de Camera non excedunt*. Tunc enim gratia non irritatur, licet valor beneficij sit longè minor scutis ducentis, vt ait *Mandos. super reg.* 22. *de vnion.* quia tunc satis censetur Regulæ satisfactum, quia si Papa Titio concedere voluit beneficium valoris 200. multò magis concessisset beneficium illud, si sciuisset esse minoris valoris, vt 100. *Mandos. ibi, & Gomez super ead. reg. de valore in præfatione*, & quia cessat periculum defraudationis annatæ, vt ait *Gomez ibi*.

Et hæc vera sunt, etiam si valor hoc modo excessiuus expressus fuerit ad effectum reseruationis pensionis, vt cum Episcopus beneficium vacans in mense suo confert Titio cum reseruatione pensionis 100. ad fauorem Caij, reseruato beneplacito Apostolico; tunc enim cùm tàm gratia pensionis, quàm prouisio beneficij debeat in Curia Romana expediri, supplicatione porrecta Papæ; si Partes in supplicatione valorem excessiuum expresserint, vt Papa putet beneficium esse capax tantæ pensionis: & in gratia, seu literis reseruationis pensionis expressus fuerit valor non præcisus, sed conditionaliter, per clausulam dummodò 100. remanent Rectori; non irritatur gratia in totum, sed reseruatio pensionis subsistit eatenus, quatenus fructus excedant illa 100. quæ pro congrua reseruata sunt Rectori, ita *Buratt. decis.* 369. *num.* 8. *Garzias pa.* 1. *cap.* 5. *num.* 427.

II. Pensionarius exigens pensionem reseruatam ad ipsius fauorem à Papa, litteris subreptitijs, idest quatenus gratia reseruationis irrita sit modo supradicto, aut aliàs quomodolibet; incurrit in excommunicationem Papæ reseruatam, & alias pœnas latas contra vsurpantes fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, de quibus dixi *infra verb. vsurpatio cap.* 1. Easdemque pœnas omnes incurrit Beneficiatus scienter soluens huiusmodi pensionem, tanquam consentiens vsurpationi, vt ibidem dixi. Etenim hæc est propriè vsurpatio fructuum, cum exigantur tanquam ex iure ad ipsos vsurpato, seu nullo, vt explicaui ibidem. Neque enim potest rector beneficij in præiudicium sui successoris, seu Ecclesiæ grauatæ, consentire pensioni irritæ, præsertim contra decretum Apostolicum. Neque potest se excusare, dicendo se soluere tantum sua vita durante, & in damnum proprium; quia respondetur, quod etiam sic præiudicat successori, quia pensionarius constituitur in quasi possessione, & successor Rectoris oneratur incommodo probandi reseruationem fuisse nullam in totum scilicet, vel parte excessiua, vt *Rota recent. pa.* 1. *decis.* 547. *num.* 4.

CAPVT I.

Vectigalia noua imponentes, vel augentes.

IN *cap. si quis Romipetas*, 24. *q.* 3. Calixtus Papa sic statuit: Si quis mercatores nouis teloniorum, aut pedagiorum exactionibus molestare tentauerit, donec satisfecerit, communione careat Christiana. Item in *cap. innouamus de cens.* Alexander Tertius, ne quisquam alicui nouas pedagiorum exactiones sine authoritate, & consensu Principum statuere aliquo modo præsumat: si quis autem contra hoc fecerit, & commonitus non destiterit, donec satisfaciat, communione careat Christiana.

Nota, quod per hæc verba, *communione careat Christiana*, infertur pœna excommunicationis transgressoribus, vt *Molina disp.* 666 *in fin. tract.* 2. *de iust. Alter. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 6. *cap.* 2. § *hæc facultas*. *Cardin. in dict. cap. innouamus, num.* 2. & videtur esse latæ sententiæ ob illam particulam *careat*, vt de communi testatur *Butrius in capit. potuit, de loc. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num.* 166. *C. de reuoc. donat.* & veriorem dicit *Felin. in cap. ex tenore, num.* 17. *de rescript.* & tenet *Azor. lib.* 5. *cap.* 9. §. *tertia regula, tom.* 1. & in terminis *Alterius cap.* 2. §. *qua in re*. Quamuis contrarium teneat *Hostien. in d. capit. innouamus*, §. *si quis Romipetas in princip.* & alij quos allegaui *verbo, Peregrinus cap.* 1.

In *cap.* 5. *Bullæ in Cœna Domini*, est excommunicatio latæ sententiæ contra omnes, qui in terris suis pedagia, seu gabellas nouas imponunt, vel augent, præter quam in casibus à iure, vel ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, vel augeri, seu imponi prohibita exigunt.

Amplia, vt nomine pedagij, & gabellæ hic contineatur omne onus patrimoniale reale, vel mixtum. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 61. *& cons.* 8. *de cens. Vgolin. super eod. cap. Bullæ*, §. 2. *vers. secundò afficit*. *Suar. de cens. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 41. *Viuald. super eod. capit. casu* 5. *num.*

num. 1. *Filiucc. tract.* 16. *numer.* 103.

Limita primò, vt non procedat hæc excommunicatio, quando gabella, vel vectigal esset impositum authoritate supremi Principis, vt communiter tenent Doctores, quos allegat, & sequitur *Barbosa in d. cap. innouamus, num.*3. & sufficit, si habeat iura supremi, etiamsi habitu Imperatorem recognoscat: ita *Tolet. lib.*1. *cap.* 21. §. *dices, Filiucc. tract.* 16. *num.* 104. *Graff. tom.* 1. *lib.* 2 *cap.*125. *numer.* 15. vbi ponit exemplum in Serenissimo Duce Sabaudiæ, & *Suarez de legib. lib.*3. *cap.* 8. *num.*9. & idem de omni Principe, à quo non datur appellatio. *Nauarr. conf.* 7. *de cens. Ozasch. dec.* 155.

Limita secundò, vt non incurrat hanc censuram recipiens indebitum vectigal à sponte offerente, nulla scilicet exactione, id est coactione, vel requisitione interueniente. *Caiet. verbo excommun. cap.*71. *Vgolin. hic*, §. 3. *Sayr. lib.*3. *cap.* 9. *num.* 9. *Tolet. c.* 21. *in fin. Suar. num.*43.

Limita tertiò, vt non incurrat exigens vectigal non impositum, aut supra quam impositum, est si id faciat, non vt pro vectigali recipiat, sed vt furtiuum sibi reseruet. Est probabilior, & magis communis sententia. *Syl. verb. excom.*7.*n.*54. *Filiuc n.*214. *Tolet. c.* 21. §. *penult. Bonac. super Bulla Cœna q.* 6. *pun. vlt. nu.* 15. quamuis contrarium probabile sit, quòd tunc etiam exigens incurrat in hanc excommunicationem, vt *Filiucc. numer.* 113.

CAPVT I.

Veneficium.

Vide *verbo, Poculum, cap.*

CAPVT I.

Vis publica, vel priuata.

Vide *verbo, Arma, c.* 10.

CAPVT I.

Visitationem Monialium impedientes.

Clemen. *attendentes, de stat. Mon.* Statutum est, vt singula Monasteria Monialium annis singulis visitentur, & Ordinarius loci visitet Monasteria sibi subiecta: id est non exempta potestate ordinaria, exempta autẽ, id est immediatè Papæ subiecta, potestate à Sede Apostolica hic delegata; alia verò exempta suis Prelatis subiecta ab eisdẽ visitentur. Item vt in visitatione huiusmodi procuretur reformatio, seu emendatio circa habitus vanitatẽ, & alias seculares actiones. Item vt mulieres, quæ Canonicæ seculares dicuntur, quæ nec renunciant proprio, neq; professionem aliquam faciunt, visitentur ab Ordinario loci, siue ordinaria, siue delegata potestate, vt supra. Item, vt in dicta visitatione Visitatores sint cõtenti duobus Notarijs, & duabus personis suę Ecclesiæ, & quatuor alijs viris honestis, & maturis. Denique statuit, quod præsumentes impedire dictos Visitatores in præmissis, nisi moniti resipiscant, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, non obstantibus quibuscunque, &c.

Nota, quod hæc excommunicatio ex hoc textu non est reseruata: tamen si Ordinarius visitet potestate ordinaria, impediens eum, incurrit excommunicationem latam Papæ reseruatam in *Bulla Cœnæ Domini, capitul.* 16. Si autem vtatur potestate delegata, vt supra, non incurret in excommunicationem *Bullæ in Cœna Domini*, nisi impediat per recursum ad laicam potestatem, seu tribunal, quia tunc incurret in excommunicationem latam in *Bulla Cœnæ Domini dicto cap.*16.

Nota secundò, quod magis communis sententia ait in terminis huius Clem. sufficere ad incurrendam excommunicationem, quod fiat vna monitio, etiam extraiudicialis. *gloss. & Cardin. hic num.* 3. *Angel. excomm.* 7. *casu* 39. *Sylu. excommun.*9. *num.*74. *Bertacch. verbo monitio, num.*23. Quamuis contra, quòd trina requiratur, teneant *Suarez disp.* 23. *de censur. sect.* 5. *num.*9. *Filiucc. tract.*14. *numer.* 73. *Bonacc. de censur. in par. disp.* 2.*q.*2. *punct.*4. *num.* 4. Non tamen sufficit monitio ab initio facta per edictum, sed requiritur, vt fiat post impedimentum præstitum. *Syluest. numer.* 74. *Angel. excomm.* 7. *casu* 39. *Nauarr. cap.* 27. *num.*140. *Tolet. lib.* 1. *cap.*39. §. *quinta*, nisi timeretur periculum in mora, vt *Io. Andr. hic Cardin. num.*2. *Bonif. hic*, §. *si quis, num.*2.

Nota tertiò, quod Tridentin. *sess.*25. *cap.* 9. *de regul.* confirmat hoc idem, quoad ius visitandi sub distinctione, de qua in hac Clem. non obstantibus quibuscunque, &c.

Nota quartò, quod Prælati possunt ingredi clausuram Monialium ex causa visitationis, dummodo intrent à paucis iisque senioribus, ac religiosis personis comitati, ex Bulla 28. Greg. XIII. incip. *Dubijs*, vt dixi *verb. clausura, cap.*6. & ita *Miranda p.*3.*q.* 2. *art.*14. *concl.* 2. *Barbos. de potest. Episc. alleg.*102. *num.*45. qui ait tunc posse ingredi cum duobus, aut tribus socijs; vnde videtur restrictus numerus concessus ab hac Clemen. per dictam Bullam Gregorij.

Est tamen aduertendum, quod licet Prælatus excedat in hoc, verb. gr. si ingrediatur solus, vel cum maiori numero sociorum, vel à iunioribus Clericis, vel Sæcularibus viris associatus, non incurret in pœnas latas in dicta Bulla, quia eas tantum incurrit intrando sine causa necessaria; vt notat *Sanchez lib.* 6. *in decal. capitul.* 16. *numer.* 100. *Bonacc. de clausura, q.*4. *pun.* 5. *num.*12.

Nota quintò, quod licet Episcopi ex Trident. *sess.* 25. *de regul. cap.* 5. possint visitare Monasteria Monialium exemptarum, subdita Prælatis regularibus, pro causa tantum restituendæ clausuræ; & sic ingredi eorum septa; tamen hoc est intelligendum, quando constaret clausuram esse violatam, & prius monito Prælato, vt restituat. *Miranda loco cit. conclus.*3.

C A-

CAPVT II.

Visitationis occasione procurationem in pecunia numerata accipientes, aut munera, aut procurationem ab alijs non visitatis.

I. IN *cap. 1. Romana, §. procurationes, de cens. in 6. & §. sequent.* Statutum est, ne Visitator procurationem in pecunia accipiat,& ne Episcopus, vel inferior Prælatus visitans, vel quisquam familiarium visitantis aliquod munus, quodcunque sit,& qualitercunque offeratur, præsumat accipere: quòd si fuerit contra hæc præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam, nisi duplum restituat, liberetur, de qua pœna maledictionis dixi *part. 1. capit. 41.*

II. In *cap. exigi, 2. eo tit. in 6.* habetur constitutum in Concilio Lugdunensi, vt vniuersi,& singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam, præsumpserint pecuniam exigere, vel etiam à sponte offerentibus recipere, vel aliàs constitutionem *d. cap. Romana,* violare munera recipiendo, vel visitationis officio non impenso, procurationem etiam in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione accipiendo, duplum eius, quod receperint Ecclesiæ, à qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Episcopi, & ijs maiores, interdicti ab ingressu Ecclesiæ; Episcopis inferiores suspensionis ab officio,& beneficio pœnas incurrant, quousque de duplo plenariam satisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seu gratia valitura.

III. In *extrau. vnic. de censib.* Statutum fuit,vt procurationes, vel in victualibus, vel in pecunia volentibus, secundum summam ibi taxatam secundum qualitatem Ecclesiarum,recipere possint Visitatores.Si quid autem vltra taxam,siue ipsi Visitatores personaliter visitantes, siue eorum substituti,vel eorum visitantium familiares, etiam à volentibus, receperint, duplum intra duos menses restituere teneantur Ecclesiæ eidem: Visitatores quod ipsi, vel ipsorum familiares ipsis Visitatoribus scientibus, vel ratum habentibus; familiares autem, quod dominis ignorantibus acceperit, de suo proprio. Aliàs Prælati interdictum incurrant ab ingressu Ecclesiæ;substituti suspensionem ab officio, & beneficio, quousque Ecclesijs de duplo plenariam satisfactionem impenderint.Familiares Clerici similiter suspensionem ab officio,& beneficio; Laici verò interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & suspensionem à receptione sanctissimæ Eucharistiæ, donec de duplo satisfecerint cum effectu, eo ipso incurrant, nulla eis condonatione, vel gratia valitura.

IV. In Tridentino *sess. 24. cap. 2. reform.* Statutum est, vt victualia prædicta, seu procuratio Visitatori, ac suis, frugaliter, ac moderatè pro temporis tantum necessitate, & non vltra, ministranda sint. Item, vt hæc procedant etiam in visitatione testamentorum ad pias causas. Item, vt liberum sit visitatis, si velint, pecunia redimere procurationem;& tunc Visitator teneatur recipere procurationem pecuniariam secundum æstimationem procurationis aliàs in victualibus præstari solitam; & caueant Visitatores, ne ipsi, aut quisquam suorum quidquam vltra accipiant, præter quod iure debetur, quouis nomine; nec pecuniam, nec munus quodcunque sit, & qualitercunque offeratur: non obstantibus consuetudinibus,etiã immemorabilibus. At in locis, in quibus consuetudo est,vt gratis visitatio exhibeatur, id obseruetur:& si quis amplius contra supradicta accipere præsumpserit,præter dupli restitutionem infra mensem faciendam, alijs etiam pœnis iuxta *d. c. exigit* multetur: id est incurrat Episcopus interdictum ab ingressu Ecclesiæ; inferiores verò suspensionem ab officio, & beneficio, donec plenariè duplum restituant.

Itaque hodie,quo ad pœnas Visitatorum,seruabitur Constitutio Concilij Lugdunensis,de qua *in d. c. exigit,* quę est innouata per Tridentinum Concilium, vt supra, vt nisi restituant recepta intra mensem, incurrant in censuras in eisdem Constitutionibus latas, & innouatas. *Sanchez opusc. lib. 2. capit. 3. dub. 18.* quamuis *Suar. de cens. disp. 37. sect. 1. numer. 7.* dicat hodie terminum restituendi esse duorum mensium, per dictam extrauag. sed non aduertit ipse ad Concilium Tridentinum.

An autem familiares visitantium incurrant in pœnas *cap. exigit, vel extrauag. supra citatæ; Suar. loco cit.* ait non contineri in *capit. exigit,* sed solum in *dict. extrau.* Vnde putat, eos incurrere post duos menses pœnas ibi statutas. Sed contrarium puto verius, quo ad familiares Clericos, quia in *dict. cap. exigit*, verba sunt generalia de violantibus Constitutionem *capit. Romana,* vbi etiam familiares continentur sub præcepto, seu prohibitione: & ita tenet *Suarez* sibi contrarius *disputat. 31. sect. 3. num. 15.* Vnde cum Tridentinum innouauerit *dict. cap. exigit,* sequitur vt familiares Clerici incurrant post mensem pœnas statutas in *cap. exigit*; familiares laici pœnas statutas in *extrauag. vn. de censib.*

Limitant primò, aliqui, vt excuset à dictis pœnis paruitas materiæ, vt esculenta, & poculenta modica vltro oblata,quę non valeant de se animum mouere,seu auaritiam sapere, vel pauperiorem reddere offerentem, ita *gloss. in dicto cap. Romana, verb. aliquod munus, & gloss. dicto cap. exigit, verbo. munera. Sanchez loco cit. Marius Alterius tom. 2. disputat. 13. cap. 6. col. 3.* Sed contrarium, vt neque huiusmodi xenia possint accipere, alias incurrant in pœnas, ob particulam illam *munus quodcunque sit,* tenent *Io. Mon. Io. Andr. Franc. & Gemin. in d. cap. Romana.*

Limita secundò, id quod dicitur non valere condonationem, vt procedat, antequam realis fiat restitutio, nam postea restitutione facta, & peracta visitatione, ex interuallo poterit eadem quantitas, tanquam ex noua causa liberalitatis, à visitatis ei reddi, & per Visitatorem recipi, vt *Azorius 2. par. lib. 7. capit. 7. quæst. 9. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. tract. de horis Canonicis, capit. 30. num. 17. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 15. nu. 25. Filiuccius tractat. 23. capit. 4. quæst. 10. Menoch. de arbitrar. casu 429. numer. 6. Henriquez lib. 7. capitul. 36. num. 3.*

Limitant tertiò Doctores communiter, quòd Notarius

tarius Episcopi non prohibetur accipere sua emolumenta, *Nauarr. cons. 1. de censur. Barbos. alleg. 73. num. 42. Gemin. in d. c. Romana, cum Hostien. & Ioan. Mon.* qui limitant, nisi aliunde habeat stipendium. Sed contra, quòd Notarius nihil possit accipere, absolutè reperio declaratum à Sacra Congregatione super *eod. c. Trid.*

Limitant quartò aliqui, quòd potest Confessarius habens priuilegium absoluendi à censuris, & pœnis ecclesiasticis, absoluere ab obligatione restituendi duplum, vt solùm teneatur simplum restituere, & sic cessabunt censuræ: ita *Emanuel Sà, verbo, suspensio ipso iure lata, numer. 13.* Sed non puto hanc pœnam dupli contineri sub particula absolutionis à pœnis, cum indigeat dispensatione aduersus dictas Constitutiones, quam non potest concedere Confessarius, vt dixi *p. 1. in fine.*

CAPVT I.

Vota quinque Papæ reseruata commutantes.

IN *extrau. & si Dominici, la seconda, de pœni. & remiss.* Sixtus IV. statuit, vt nullus Confessariorum prætextu quorumcunque priuilegiorum ab ipso Papa concessorum, possit commutare vota peregrinationis transmarinæ, visitationis Liminum Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & Sancti Iacobi in Compostella, & Castitatis, & Religionis, nisi de speciali Papæ licentia in scriptis, cum derogatoria indiuiduali ad eam Constitutionem: & contra hæc commutare attentantes, incurrant excommunicationem Papæ reseruatam.

Limita, quòd intelligitur hæc pœna contra commutantes prætextu priuilegiorum ab eodem Sixto IV. concessorum. Vnde hodie non videtur esse in vsu hæc Constitutio, *Nauarr. c. 27. num. 105. Suar. de cens. disp. 22. sect. 5. num. 28. Sanch. lib. 40. numer. 23.*

Limita secundò, vt vota pœnalia de supradictis non censeantur Papæ reseruata, vt *Sanch. lib. 40. numer. 89.* neque quando quis dubitat de animo se obligandi, etiam si verba sint clara obligationis, *Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 26. in decal. & cap. 44. num. 3.*

Limitant aliqui tertiò, vt votum transmarinum intelligatur Papæ reseruatum, si sit peregrinationis deuotionis causa, non autem subsidij Terræ Sanctæ; & idem est de visitatione Liminum Apostolorum, vt *Sanchez c. 40. numer. 77.* Sed contraria est communis, quòd imo votum subsidij Terræ Sanctæ sit reseruatum, & quòd non possit ab Episcopo commutari; secus in voto transmarino causa deuotionis, quod dicunt non esse Papæ reseruatum, sed dispensabile, seu commutabile ab Ordinario, *gloss. in c. ex multa, de voto, verbo, ad neutros, Abb. ibi num. 4.* & communem Canonistarum ostendit *Suarez tom. 2. de religion. tract. de voto, lib. 6. cap. 21. num. 2.*

Sed tenendum est, vtrunque votum hodie esse reseruatum, scilicet siue causa peregrinationis, siue subsidij, *per d. cap. ex multa, & d. extrauag. & si Dominici.* Et ita seruat praxis non solùm Curiæ, sed & Ecclesiæ totius, vt pro dispensatione, seu commutatione voti peregrinationis, deuotionis causa ad Terram Sanctam, vel Sanctum Iacobum, vel ad Limina Apostolorum, ad Sedem Apostolicam recurratur, vt videmus quotidie ad Sacram Pœnitentiariam recursum haberi, & hanc veram, & certam, & communem sententiam, & praxi receptam probat *Suarez ibi num. 5.* Votum tamen subsidij Terræ Sanctæ hodie non est in vsu.

Limita quartò, vt votum Castitatis non sit Papæ reseruatum, quando non est absolutum, sed restrictum ad tempus, vel certum obiectum, *Sanch. cap. 20. numer. 48.*

Limita quintò, vt votum Professi de transitu ad strictiorem, non sit reseruatum, *Sanch. lib. 4. cap. 40. numer. 74. Diana resolut. 91. tract. 2. tom. 2.*

Limitant sextò multi, quod dicitur de quinque votis reseruatis, vt non procedat de iuramentis solitarijs, seu informibus, non habentibus votum annexum; nam etiam si iuret quis se facturum aliquid de illis quinque rebus, v.g. se Religionem ingressurum, &c. dicunt dispensationem, seu commutationem talis iuramenti non fore Papæ reseruatam, sed posse à proprio Prælato, seu Episcopo dispensari, & commutari: ita tenet *Nauarr. Tabien. Ledesma, & alij,* quos allegat *Sanch. de matr. lib. 8. dis. 13. num. 3. & in decal. lib. 3. cap. 19. nu. 6. & Diana par. 4. tract. 4. resol. 69.* & quamuis contraria sententia sit magis communis; tamen quoad pœnam de qua in hac extrau. certum est non comprehendi iuramenta; per ea, quæ dixi supra *pa. 1. cap. 9.*

Limita septimò, vt non sit reseruatum Papæ votum emissum sine plena libertate, idest ob metum, etiam leuem; vnde poterit à proprio Prælato dispensari, & commutari, *Less. lib. 2. cap. 40. num 106. Sanch. in decal. cap. 40. numer. 26. lib. 4. cum allegatis ibi.*

Limita octauò secundum aliquos DD. vt non sit votum Papæ reseruatum, sed dispensabile ab Episcopo, & priuilegiatis, votum perseuerantiæ in Religione, siue ante nouitiatum, siue in ipso nouitiatu fiat; quia dicunt hoc votum esse formaliter distinctum à voto ingrediendi, ita *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 40 num. 75.*

Et confirmatur ex sententia aliorum dicentium votum perseuerantiæ intelligendum esse habere hanc cōditionem, vt si in nouitiatu repererit Religionem sibi conuenire, teneatur profiteri, & perseuerare; è contra posita causa rationabili, possit discedere; quia ius canonicum vult in nouitijs hanc libertatem: & sic non erit opus dispensatione; ita teuent *Sotus, & Pegna apud Less. lib. 2. cap. 41. numer. 47. Aragon. & Ledesm. apud Suar. tom. 3. de relig. lib. 4. cap. 4. num. 2. Reginal. lib. 18. num. 383.* & probabilem dicunt *Less. ibi, & alij recentiores.*

Tamen contraria sententia est verior, scilicet, quod votum perseuerantiæ sit Papæ reseruatum, sicut votum ingrediendi Religionem; imò & multò magis; quia votum perseuerantiæ idem est, quod votum profitendi, quod est proprissimè religionem ingredi, vt *auth. ingressi, c. de sacr. Eccl. ibi Bar. numer. 1. Bal. num. 3. Salic. num. 3.* & quia votum perseuerantiæ non importat qualitatem solam ingressus, sed ipsam substantiam respicit voti Religionis intrandæ, ideo non potest dici non

ci non esse reseruatum Papæ, per ea, quæ *Less. n.* 105. Et ideo hanc secundam sententiam esse veram,& communem ait *Suar. to.3.de relig.lib.4.cap.7.num.7.* vbi benè id probat. Imò multi DD.dicunt tunc votum ingrediendæ Religionis esse Papæ reseruatum, quando vouens se obligauit ad perseuerandum, seu ad profitendum, vt refert *Suar. d. cap.4. num.* 1. vbi etiam ait votum perseuerandi, secundum communem sententiam, excludere conditionem supradictam, itaut vouens quatenus ex parte sua priuet se libertate ibi à iure concessa.

Limita nonò, vt non sit reseruatum votum disiunctiuè factum, scilicet de materia reseruata, & de non reseruata, vt ingredi Religionem, uel Sacerdotem fieri, quia potest se determinare ad non reseruatam, ita *Sanch.cap.40.num.42.* cum alijs.

CAPVT I.

Vsurariorum pœna.

ADuertendum est, nullas pœnas latæ sententiæ in iure reperiri contra vsurarios occultos, sed solùm contra manifestos, *Molina disput.354.§.circa prædicta, Pyrrhus Siculus in speculo Confess. tract. de vsur. disput.16.q.130.num. 3.Toletus lib.5. cap.36. §. vltim. Filiuc tract.34. num.* 155.vnde cum vsurarijs occultis Confessarius procedere debet, sicut cum alijs obligatis ad restitutionem ex delicto, vt *Pyrrhus,Toletus, & Filiuccius ibidem*. Qui autem dicantur vsurarij manifesti, dicam infra *cap.7.*

Vsurarius verò manifestus multas pœnas ipso facto incurrit, quando scilicet delictum eius fuerit consummatum,nempe recipiendo vsuras, *Syluest.verbo,Vsura, 9.quest.4.& 8. Luis. Turrian.de inst.disput.63.dub.3.numer.6. Vgolin.tract.de vsur.cap.24.§.5.num.3.* vbi ait esse communem sententiam; & dummodò sit cum exercitio, seu consuetudine fœnerandi, nam aliàs non dicitur vsurarius, vt dicam infra, *cap.7.*

Prima pœna vsurarij manifesti est, quòd absolutio sacramentalis, & communio Eucharistica, aliaque Sacramenta sunt ei deneganda, donec realiter, & plenariè vsuras restituerit, vel idoneam cautionem præstet de restituendo pro viribus patrimonij sui, *c. quia in omnibus, de vsur.c. quanquam, eod.tit.in 6.* Cui autem,& qualiter, & coram quibus sit hæc cautio exhibenda, vide *d.c.quanquam, &* dicam infra *cap.5.* Debet autem ea cautio esse pignoratitia, vel fideiussoria, vt neque sufficiat hypoteca in bonis vsurarij, si non interueniat rei traditio, scilicet pignus, vt *Gemin. in d. cap. quanquam, num.13. Francus ibi,* & communem ait *Couarr. lib.3.variarum,cap.3.num.6. Vgolin.cap.24. §.3. num.2.* Neque sufficit quòd in testamento mandet vsuras restitui, vt *d.cap.quanquam, in princ.* quòd est verum, dummodò vsurarius præstare possit huiusmodi cautionem idoneam. Aliàs enim, si non sit soluendo, vt neque pignora, neque fideiussores præstare possit, sufficiet cautio iuratoria, iurando se, quando poterit restituturum, & iurando se tunc meliorem cautionem præstare non posse, vt *gloss. in d.cap.quanquam, Nauar. c.17.num.279.Less.lib.2.cap.20.num.* 187. *Filiucc. num.* 155.*Pyrrhus q.130. num.2.Turrian dub.4. num.1. Vgolin.§.2.vers.2. & 3.* Si uerò neque iuratoriam cautionem præstare possit, ut quia iam moribundus sensus amisit; editis prius signis pœnitentiæ sufficientibus ad absolutionem, absolui poterit, *Tolet.loco cit. §.quando verò, Molina §.secundum est, Turrian. & Pyrrhus vbi supra, Lessius loco citato*: & si recuperet sensus, tunc cautio exigenda, ut *Lessius ibidem*.

Et nota, quòd ad euadendam hanc pœnam, & sequentes sufficit satisfactio, uel cautio, etiam si posset realiter satisfieri; quidquid dicat *Toletus* contra communem sententiam:

Secunda pœna est, quòd usurarius manifestus ante restitutionem, uel cautionem, ut supra, non permittendus Missæ ministrare, aut interesse, ex *cap. quia in omnibus, de vsur. &* de communi testatur *Lup.de vsur. in d. cap.quanquam, in præfat. num.*10. sed melius probatur ex *Trident. sess.22.in decreto de obseru.& vitand. in celebr. Miss.* quod etiam obseruat *Vgolinus de vsur. cap.24. num.4.* Nam Tridentinum *ibi* statuit, neminem qui publicè, & notoriè criminosus sit, sancto Altari ministrare, aut sacris interesse permittendum: alijs autem diuinis officijs assistere non prohibetur, ut *Toletus loco citat.cum Soto, & Syluestro,& Lessio, lib. 2. cap. 20. num.186.*

Tertia pœna est, ut non sit admittendus ad oblationes, *d.c.quia in omnibus de vsur.* aliàs admittens incurrit pœnas, de quibus dicam infra *cap.4.*& dixi supra *verbo, sepultura, cap.5.*

Amplia, ut hæc procedant non solùm de oblationibus propriè, & strictè sumptis, quæ scilicet inter Missarum solemnia offeruntur, sed etiam de his, quæ absolutè Deo extra Missarum solemnia offeruntur:non tamen de his,quæ offeruntur per uiam contractus onerosi,ut pro Missis celebrandis, &c. aut quæ offeruntur, vt pauperi in eleemosynam: nam huiusmodi improprias oblationes ab vsurario recipere non est prohibitum, dummodò habeat aliundè bona sufficientia integrali restitutioni vsurarum: ita *Suarez de censur.disput. 31.sect.2.num.6. Filiuc.tract.17.num.*100. Item non est prohibitum recipere oblationes propriè dictas ab vsurario, postquam satisfecit, vel cautionem præstitit de satisfaciendo, iuxta dicta supra circa primam pœnam, ex *cap.quanquam, citat.ita Toletus lib.1.cap.36.§.quando verò, Luis. Turrian. disput. 63. dub. 3. num.* 10. qui ait hanc limitationem ex iuris benignitate magis,quàm ex iuris rigore procedere.

Pœna quarta est, vt non possit admitti ad Ecclesiasticam sepulturam, etiamsi pœnitens decesserit, nisi præuia restitutione, vel saltem præstita cautione ab ipso, vel ab hæredibus de restituendo, quamprimum fieri poterit, pro viribus patrimonij eiusdem defuncti, iuxta dicta supra *num.1.* ex *d.c.quanquam, & c. quia in omnibus,* ita *gloss in Clem. 1. verbo, manifestos, de sepul. Toletus loco cit.Vgolinus cap. 24. §. 4. vers. hæc tamen, Lupus loco citat.numer.11. Syluest. verbo, vsura, 9. q.4. gloss.in dicto c. quanquam, verbo, mandauerint, Anchar. num.3. Cardin.in Clem. 1.num.25. de sepult.*

Si autem vsurarius manifestus moriatur impœnitens, etiamsi facta fuerit integralis restitutio, vel cautio præstita, carere debet ecclesiastica sepultura, tanquam

quam notorius peccator impœnitens defunctus; ita *Abb. in d.c.quia in omnibus, de vsur. num. 4. Lupus in d.cap. quanquam, in præfat.num. 11. Vgolin.de vsur.c.24. §.2.numer. 1, gloss. in d. cap. quanquam, verbo mandauerint*. Tradentes autem vsurarium Ecclesiasticæ sepulturæ, incurrunt pœnas varias, de quibus dicam infra *cap.5*.

Aduerte, quòd si vsurarius in morte edidit signa contritionis, etiamsi sacramentaliter absolutus fuerit, nulla facta restitutione, neque cautione præstita ab ipso ob subitam sensuum amissionem, iuxta ea, quæ dixi supra *num.1*. non poterit tradi Ecclesiasticæ sepulturæ, nisi hæredes restituant prius, vel caueant pro viribus patrimonij defuncti restituere, vt *Syluest.verbo, vsura, 9. q.4. vers.quarta est*, ex *dicto cap. quanquam*, & *ibi* tenet *gloss. in verbo denegetur*: & ita intelligas *Toletum loco cit.* dum ait vsurarium post absolutionem posse tradi Ecclesiasticæ sepulturæ. Quòd si vsurarius occultus sepultus fuit in loco sacro, postea manifestum factum est, quòd fuit vsurarius, si quidem impœnitens decesserit vsurarius, eius cadauer exhumandum est, & eijciendum de loco sacro ad sepulturam asini: ita *Abb.conf.81.Card.conf.2.Gemin.in d.cap. quanquam, Lupus dicto num.11. Vgol. cap.24. §.2. num.1.Turrian. dub.3.num.8.* Simile habes *Regum lib.4. cap.23*. Si autem mortuus est pœnitens, tunc non debet exhumari, neque extrahi, etiamsi hæredes non caueant, nec satisfaciant, quia de ossibus defuncti non est habenda quæstio, nisi sit sepultus contra prohibitionem Ecclesiæ, nam iste in communione Ecclesiæ decessit: ita *Ioan. Andr. in dicto cap. quamquam, Lupus in præfat. numer. 11. Bald in l.principaliter, la prima, C. de libe.cau. Vgol. c.24.§.2.vers.6.*

Quinta pœna est, quòd testamentum facere non potest vsurarius, ex *d.c.quanquam, de vsur.in 6.ibi*, Nullus manifestorum vsurariorum testamentis intersit, nisi de vsuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum præstent idoneam cautionem, iuxta formam ibi statutam: aliter facta testamenta non valeant, sed sint irrita ipso iure: & procedit pro vtroque foro, etiam ante declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap. 33.*

Amplia, quod hic dicitur de testamento, vt procedat etiam in codicillis, & donatione causa mortis, vt *Barbos. in d.cap. quanquam, num.8. & 9.* cum allegatis, & magis communem ait *Clarus, §.donatio, q.7. & Ceuall. contr.comm.q.11.numer.12.*

Amplia secundò, quòd non sufficit vsurarium defunctum esse cum signis pœnitentiæ, vel etiam absolutione sacramentali suscepta, sed requiritur restitutio, vel cautio idonea, vt supra: ita *Rota decis.202.num.2. apud Farinac. collec. crimin.& contract.Barbos. num.6. ibidem*.

Amplia tertiò, quòd etiam si testamentum factum sit ante crimen usuræ commissum, tamen irritatur, si usurarius manifestus postea existat, *Surd.de alim. tit.7. q.41.num.18.Lup.Gemin.Anchar.& Couarr*, quos sequitur *Vgolin.cap.24.§.5.vers.quarto, & Rota loco cit.*

Amplia quarto, quòd etiam si usurarius manifestus pœnitentiam agat, & restituat, uel caueat, si postea occultè usuram committat, testamentum eius erit irritum, quia eius pœnitentia probatur per hoc simulata; ita de communi testatur *Rota d. decis. 202. num.1.* cum allegatis. Quamuis contrarium teneant *Vgolin. loco cit.vers.tertio locum*, & alij.

Limita primò, quod vice versa testamentum factum ab vsurario manifesto reconualescit, si postea vsuras restituat, vel caueat, vt *Surdus, Ricc. Gratian.* quos sequitur *Barbos. in d. cap. quanquam numer. 11.* Non tamen reconualescit, si hæredes restituant, vel caueant, *gloss. in Clemen.1. verbo, manifestos, de sepult. Bal. in l. si hæreditas, C. de test man. Laurent. de Rodulph. tract. de vsura, p.2.q.99. Less. c.20, n.188. Vgolin. cap.24.§.5. vers.postremo cum.*

Limita secundò, quod valet testamentum vsurarij, si decessit pœnitens, sed non restituit, neque cautionem præstitit, quia non potuit: ita *Syluest.vsura, q. 4. Turrian. disputat. 63. dub. 3. numer. 10. Bal. Angel. S. Antonin. Laur.de Rodulph.* quos sequitur *Vgolin.§.5. vers. 5.*

Limita tertiò, quod si vsurarius decessit pœnitens, valet eius testamentum ad pias causas, scilicet quatenus non agatur de præiudicio tertij; magis communem, ait *Vgolin. vers. sexto non valet*, quamuis multi contrarium teneant apud eundem.

Sexta pœna vsurarij manifesti est infamia iuris, *cap. inter dilectos, de excess. prælat. cap. infames, 3. q 7. cap. infames, 3. q. 7. cap. infames. 6. q.1. l. improbum fœnus, C. ex quibus causis inf. irr.* & de communi testatur *Couarr. var. lib.3. cap.3. numer 2. Bern. Diaz & Salzedo in praxi cap.91. n.1. Vgolin. cap.26. nu 1. Lupus in d c. quanquam, in præfat. n. 6.* vbi etiam de Clericis affirmant; & consequenter est

Septima pœna Irregularitas ad ordines, & inhabilitas ad beneficia, ex *d. capit. inter dilectos, Maiol. lib. 5. cap. 29.num.1. Vgolin. loco cit. num.7. Diaz & Salzedo loco cit.* Addit *Abbas in d. capit. inter dilectos, num. 6.* quod Clericus vsurarius potest etiam priuari beneficijs obtentis; potest tamen cum isto post correctionem, seu emendationem vitæ Episcopus dispensare, vt possit promoueri, & promotus ministrare, vt *Abb. in d.cap. inter dilectos, num. 6. Vgolin. numer. 7. Salzedo ibid. litt. A.*

Addunt multi Doctores, quod hæc infamiæ pœna, & irregularitas tollitur per pœnitentiam, & restitutionem, vel cautionem supra dictam: ita *Felin. in. cap. 1. lim. 8. de probat. Mathesil. sing. 196. Filiucc. tract. 34. num. 106. Salas de vsur. disp.47.num.1.Ceuall. contr. comm. quæst.11 num.51.* est contra *Diaz, Maiol. loco cit. & Vgolin. num. 7.*

Limita supradictas pœnas, vt procedant de vsurarijs Christianis, non autem de Iudæis, secundum probabiliorem: vnde testamentum Iudæi non erit nullum, etiam si non restituat: ita *Azori par. 1. lib. 8. cap. 22. q. 15.* cum per eum allegatis, & communem ait *Farin. in fragmen. litt.l.nu. 683.*

Limitant secundò multi Authores, vt præfatæ pœnæ contra Vsurarios manifestos statutæ, & aliæ similiter latæ contra eos, qui vsurarios manifestos ad diuina admittunt, seu ad spiritualem communicationem, de quibus dicendum in sequentibus capitibus, non habeant hodie locum; nisi tales vsurarij sint nominatim decla-

declarati, propter extrauag. *ad euitanda*, de qua dixi *verbo, censura, cap*.4.& ita tenent *Suar.de censur. disput.* 31.*sect.* 2. *num*.10. *Less. lib*.2. *cap*. 20. *num*.188.*Salas de vsur. disput*.47.*num*. 9.*Filiucc.tract*.17. *nu*. 100.*Bonacc. de censur. in partic. disput*.3.*q*.3. *pun*. 6. *num*.7.*&* *de contract. disp*.3. *quæst*.4. *punct. vnic. numer*. 1. & latè probat *Vgolin. de vsur. capitul*. 24. §. 8. *numer*. 3. *per totum*.

Alij dicunt non requiri declaratoriam, de qua in dicta extrau.id est denunciationem publicam; sed sententiam specialem,seu declaratoriam in iudicio de notorietate huius criminis vsurarum exercitij, & ante hanc sententiam non esse locum pœnis prædictis: ita *Menoch. de arbitr. casu* 335. *num*.12. *&* 13.& inclinat *Suar. & Filiucc. loco cit*. Et quod non possit dici delictum notorium, nec pro eo procedi ad pœnas, nisi fuerit per sententiam declaratum, ait communem sententiam *Clarus* §. *fin. q*.9. *in fin*. vbi ait sic in praxi receptum. Sed hæc doctrina *Clari*, & aliorum à *Menoch*. allatorum debet intelligi vera, quando agitur ad pœnas inferendas, quæ de sui natura requirunt declaratoriam, vel executoriam,id est quæ requirunt factum hominis positiuum; secus autem in purè priuatiuis, de quibus hic agimus, vt dixi *supra par*.1. *cap*.5.

Alij distinguunt, quod declaratoria non requiritur ad incurrendas pœnas *cap.quia in omnibus,de vsur*. sed benè ad incurrendas pœnas *cap. quanquam de vsur. in* 6. Ita tenent *Lupus in d. cap. quanquam in præf. nu*.32. *&* 33. *Couarr. variarum, lib*. 3. *cap*. 3. *num*. 5. Sed rectè refutantur ab *Vgolino loco cit*. quia non assignant rationem differentiæ.

Igitur alij dicunt dictas pœnas, de quibus *hic, & seqq. capitib*. procedere, & ligare ante omnem declaratoriam, seu denunciationem, quia extrauag. *ad euitanda* loquitur de ijs, qui vitandi essent ratione sententiæ, seu censuræ,non autem de vitandis ratione criminis notorij; ita tenent *Sylu. verbo,vsura*, 9. *q*. 4. *vers. quarta. Nauarr. cap*. 17. *num*.280.*Armilla verbo, vsura, num*. 53. *Molina tom*. 2. *disp*.334. *Filiucc. tract*. 14. *num*.71. *Viuald. de suspen.num*. 50. *Marius Alterius to*. 2. *disp*. 11. *cap*. 2. *in fin. Iason. consil*. 78.*num*. 3.*vol*.3. *Mascard. verbo, vsurarius conclus*. 1425. *num*.6.Et hæc est communior sententia. Solum autem requiri puto declaratoriam Iudicis, vel sententiam, quando ratio notorij posset esse dubia, vt latè distinguit, & conciliat *Mascard. verbo, notorium, concl*. 116. *num*.11.vbi ait notorium facti permanentis facilè posse excludere omne dubium, secus in notorio iuris.

Adde, quod causa vsurarum, si quæstio sit iuris, an aliquis contractus in genere, seu specie sit vsurarius,est Ecclesiastica; si autem sit quæstio facti, id est, an hic contractus sit vsurarius, vel illa persona vsuraria, est mixti fori. *Clarus* §. *vsura, vers. hoc crimen*, *Ceuallos contr. com. q*. 11.*num*.9. Vide *Dianam resolut*.77.*tract*. 2. *tom*. 1.

Qualiter autem fieri debeat restitutio vsurarum benè tractat *Rota decis*. 152.*pa*.1. *nouiss. vbi per cap. cum tu de vsur*. concludit quod vsuræ certorum dominorum, eisdem sunt restituendæ.Si autem sunt incertorum,sunt distribuendæ pauperibus, in foro quidem externo, scilicet quando erat publicus vsurarius, eligendis ab Episcopo, vt certa fiat satisfactio. In foro autem conscientiæ, videlicet in occultis, fieri debet ab eodem vsurario, eiusque hæredibus; ita *Rota ibi num*. 6. concordans sententias Canonistarum,& Theologorum.

Item ex *Rota decis*. 177. *par*. 1. *nouiss*. possessiones vsuris comparatæ vendendæ, & pretium creditoribus, qui vsuras soluerunt restituendum,*cap. cum tu*,§. *possessiones de vsur. & gloss.verbo facultates in cap*.2. *de vsur*. ait ante omnia legata etiam pia, esse restituendas vsuras. Item & donationes factæ inter viuos ab vsurario reuocandæ sunt in subsidium, pro restitutione vsurarum, ita *Rota ibi num*. 1. cum Medina, nec poterunt donatarij in foro conscientiæ ea bona retinere etiam ante sententiam; ita *Rota ibi*. Quod si quis vsurario solueret speciem aliquam in causam usurarum, uer.gr. fundum,gemmam, in hoc casu hic posset etiam actione reali repetere eandem rem à quocunquè etiam tertio possessore. *Rota ibi num*. 3. *cum Villagut*. Non tamen habent isti creditores ex causa usurarum solutarum hypothecam in bonis usurarij, quæ usurarius de usuris comparauit. Vnde non poterunt reuocare alienata ab usurario ex causa onerosa, sed solum si ex lucratiua,propter æquitatem *l.si & me & titium ff. si cer. pet*. ita *Rota ibi num*.2. *&* 3.cum communi sententia. Quod si adsint alij creditores ex causa non usuraria, sed usurarius non habeat,nisi bona ex usuris acquisita, solis creditoribus ex causa usurarũ istarum satisfaciendum est, ita *Rota ibi num*.1. *cum Medina*.

An autem usurarius mentalis restituere teneatur in conscientia, quando scilicet expressè non conuenit de fœnore sibi soluendo, sed tamen ea principali intentione credens sibi lucrum soluendum, quod postea debitor ipse ex causa mutui non rogatus, non tanquam usuras, sed liberaliter soluit,communis Canonistarum affirmat in foro conscientiæ teneri, & si non cogatur in foro externo, ita *Innoc. Ioan.Andr. Abb. Anchar. Hostien. in cap. consuluit de vsur*. Sed communis Theologorum negat ad restitutionem teneri, vt probat *Azor. tom*.3.*lib*.5. *tit. de vsura,cap*. 16. censeo tamen, quod si iste solitus esset mutuo dare tali modo, & ab omnibus, seu passim huiusmodi lucrum capere; etiam pro foro externo vsurarius declarandus esset, per ea quæ refert *Anchar.in d. cap. consuluit,n*. 5. & etiam in foro conscientiæ teneretur.

Vltimò addo, quod licet secundum magis communem sententiã,de iure communi crimen vsuræ sit fori Ecclesiastici, & possit inquiri, & criminaliter procedi à Iudice Ecclesiastico contra vsurarios, etiam ad pœnam criminalem, vt testatur Gabriel *comm. concl. lib*. 7. *concl*. 20. *num*.2. *&* 3. Tamen in Regnis, seu Territorijs, in quibus ex Principum sæcularium constitutionibus latæ sunt pœnæ contra vsurarios,vt in Regno Neapolis lata est pœna confiscationis omnium bonorum:tunc poterit etiam Iudex Laicus inquirere,& procedere contra vsurarios ad pœnas huiusmodi, vt probat *Couarr. var. resol. lib*.3. *cap*. 3. & tenet & communem testatur *Aloys.de Leo in l*. 1. *num*.24. *C. de Summ. Trin*.& latè probat *Marta de Iurisdic.pa*.2. *cap*.7. *à nu*. 8. Intelligas tamen confiscationem fieri posse restitutis vsuris ijs, ad quos pertinent; & intellige, quod non potest Iudex Laicus iudicare de quæstione iuris, an talis con-

lis contractus sit vsurarius; hoc enim pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum, sed solùm potest cognoscere super quæstione facti, ita *Marta loco cit.num.11. & 22.*

CAPVT II.

Vsurarij hæredes, vel complices,

ISti nisi restituant, quandiù ratiocinijs sunt obnoxij ratione vsurarum, irregulares sunt: hæredes tamen si repudiant hæreditatem ab initio, euadent hanc irregularitatem. *Hostien.in cap.tua nos, de vsur. Syluest. verbo, ratiocinia. Tabiena ibi. Abb.in cap.1.de obl.ad ratiocin.Maiol.lib.5.c.29.num.4.*

CAPVT III.

Vsurarium manifestum admittentes ad Communionem Altaris, vel ad Pœnitentiæ Sacramentum.

I. SI Clericus admittat vsurarium ad Communionem Altaris, secundum multos incurrit in suspensionem latam in *c quia in omnibus, de vsuris*, vbi expressè prohibetur admitti ad Communionem Altaris: & ita tenet *Sayr. lib. 4.de censur.c.15.num.5. cum Angel Sylu. Tabiena, Viuald.& alijs*, tenet *Lupus in cap. quanquam, de vsur. in 6. in præf. num.13. Vgolin. c.24. de censur.in princ.nu.4* Tamen contraria est verior, quia *text.* in *prædicto cap quia in omnibus*, prohibet tria, id est vsurarium admitti ad Communionem Altaris, & ad oblationes, & ad Ecclesiasticam sepulturam: sed solùm fert suspensionem contra admittentes ad sepulturam, vel oblationes: & ita tenet *Suarez disput.32. sect. 2.numer 6 Bonacc de susp.en partic.quæst.3.punct.6. nu.1. Filiucc.tract.17.num.100* Idemque dico de admittente ad Sacramentum Pœnitentiæ; quamuis enim *cap. quanquam* id prohibeatur, non tamen extensa est censura ad eum casum.

CAPVT IV.

Vsurarium manifestum Clerici admittentes ab oblationes.

IN *cap. quia in omnibus, de vsuris*, statutum est, ne oblationes vsurarij manifesti quisquam accipiat, qui autem acceperit, & quæ accepit reddere compellatur, & donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat executione suspensus. De hac re vide *supra cap.1.num.3.* vbi declaraui, de quibus oblationibus intelligatur hic textus.

Amplia, quòd hæc pœna, & obligatio restituendi est latæ sententiæ, quia licet feratur per verba sententiæ ferendæ, tamen quia simul fertur suspensio ipso facto incurrenda, donec restituat consequenter obligat ipso facto: ita *Less.cap.20.num.187. Anan.in d. c.quia,* dicens dominium non fuisse translatum in Ecclesiam, & *Cardin ibi numer.3.Vgolin.c.24.§.1.de vsur.* est contra *Suar.de censur.disp.31.sect.2. num.6. Bonacc. de censur. partic.disput.3. q.3.punct.6. num.6.* qui putant non teneri restituere ante sententiam, & suspensionem ferri, donec satisfaciat; non donec restituat.

Amplia secundò, quòd hæc suspensio est latæ sententiæ, vt neque prærequirat monitionem, *Suarez numer.7. Abb.hic num 9. cum Innocent.* quia verbum *remaneat* non indiget sententia: & veriorem ait *Syluest. verbo, vsura, 9. q.4.§.4. est.* alij tamen dicunt requiri monitionem, *Hostien.& Ioannes Andr. & Cardin. hic num.3.Ancha r.num.8. Henric.Boich.n.2. in fin.* qui dicunt, hanc esse benigniorem sententiam.

Limita, vt possint recipi oblationes ab vsurario, qui satisfecit, vel cauit, vt dixi supra *cap.1.* Item multi limitant, quòd intelligitur hodie hæc pœna de vsurario denunciato, propter extrau. *ad euitanda*, vt *Bonacc. de censur.in partic.disput.3.q.3.punct.6.num 7. Suar. disput.31.sect.2.num.10. Filiucc tract.17 num. 100.* Sed contraria est probabilior, quòd sufficiat esse notorium, *Nauarr.cap.17.num 280. Armilla verbo, vsura num.53 Molina tom 2.disp.334 Filiucc.tract.14.num 71.Viual. de suspens.num 50 Alter.tom.2.disput 11.cap.2. in fin.*

CAPVT V.

Vsurarium manifestum tradens Ecclesiastica sepulturæ.

I. EX *c. quia in omnibus, de vsur.* statutum est, ne vsurarij manifesti, si in hoc peccato decesserint, Christianam accipiant sepulturam; Qui autem Christianæ tradiderit sepulturæ, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat, ab officio sui maneat executione suspensus.

De hac censura dixi *supra cap præcedenti.* Et notandum, quod ex vi huius textus non erat locus huic pœnis, si vsurarius decedebat pœnitens, mandando in suo testamento vsuras restitui, vt notat *gloss. in cap. quanquam, verbo, mandauerint, de vsur.in 6.*

II. Sed ex *d. cap. quanquam*, statutum est vlterius, quòd & si usurarius manifestus mandauerit usuras restitui, & sic pœnitens decesserit, nihilominus Ecclesiastica careat sepultura, donec de usuris fuerit satisfactum, uel cautio idonea de satisfaciendo pro uiribus hæreditatis præstita illis, quibus facienda est restitutio, si præsentes fuerint, aut alijs, qui possint acquirere, vel eis absentibus loci Ordinario, aut eius Vicario, uel Parocho, in cuius Parochia testator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipsa Parochia, aut Notario de Ordinarij mandato: & in ea cautione quantitas debita exprimenda est, quatenus sit certa, uel uerisimilis, arbitrio recipientis cautionem. Aliàs si minor quantitas expressa fuerit ex culpa cautionem admittentis, admittens tenebitur reliquum restituere de proprio. Quod intelligas, si adfuit eius culpa grauis, ut notat *gloss.ibi, verbo, teneatur*; & sic tenebitur etiam in foro conscientiæ, quia ex officio obligabatur diligentiam adhibere sufficientem.

Additur in *eodem textu*, ut omnes Religiosi, & alij, qui manifestos usurarios contra præsentis satisfactionis formam ad Ecclesiasticam ausi fuerint sepulturam admittere, subiaceant pœnæ latæ in *d.c.quia in omnibus*, id est suspensionem ab officio incurrant.

De hac

De hac re, quando liceat usurarium tradere sepulturæ Ecclesiasticæ, & quando exhumari debeat, dixi supra *cap.1. num.4.* & quando incurrantur hæ pœnæ, dixi supra *verbo, sepultura, cap.5.*

III. *Clement.1. de sepult.* qui usurarios manifestos in Ecclesijs, uel Cœmeterijs scienter sepelire præsumunt, ipso facto excommunicationem incurrunt, à qua non possunt absolui, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis quibus præmissa fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis priuilegio in quacunque uerborum forma concesso suffragante.

Huius textus explicationem posui supra, *verbo, sepultura, cap.5.* Solùm addo, quòd hæc pœna excommunicationis non sustulit pœnam suspensionis Clericis impositam *in d. cap. quia in omnibus*; ideo in eis utraque concurret: ita *Abb. in d. cap. quia in omnibus, numer.3. Anan. num.9. Cardin. num.3. in fin.* Sed hæc excommunicatio latius patet; nam procedit etiam contra Laicos sepelientes: cessat tamen hæc pœna, quoties usurarius pœnitens decessit, & restituit, uel cauit iuxta dicta supra *cap.1. num.4.*

An autem hæ pœnæ locum habeant ante declaratoriam de manifesto usurarum exercitio, dixi supra *c.1.* & *verbo, sepultura, cap.5.* & supra proximè, *cap.4.*

CAPVT VI.

Vsurariam prauitatem approbantes, seu adiuuantes statutis, sententijs, consuetudinibus, vel dogmatibus.

I. EX *Clem. vn. de vsuris*, quicunque Communitatum Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Iudices, Consiliarij, aut alij Officiales, Statuta, quibus usuras non solùm exigi, & solui concedunt, sed ad eas soluendas debitores scienter compellunt; aut repetentibus usuras, grauamina imponũt, aut aliter repetitionẽ impediunt, facere, scribere, uel dictare; aut quod soluãtur usuræ, aut quod solutæ repetentibus non restituantur, scienter iudicare præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrunt. Item statutum est, ut eam etiam incurrant, qui talia statuta antea edita, intra duos meses de libris publicis non deleuerint, aut si ipsa statuta, siue consuetudines huiusmodi præsumpserint obseruare. Nota quòd hæc censura non est reseruata.

Amplia, quòd licet textus loquatur cõtra Cõmunitatũ Officiales, tamen multi dicunt continere etiã Principes supremos, & Dominos temporales, ut *Azor. to.1. lib.5. cap.17. §. deinde, Molina disp.331. §. Domini, Syluest. vsura, 9. quæst 22. Salas de usur. dub.47. num. 12. Filiucc. tract. 17. num.34.* quamuis contrarium teneat *gloss. & Io. Andr. in d. Clem. Bonif. Vitalin. numer.40.* quæ sententia est magis conformis literæ; & rationem affert *Vitalinus*, quia faciliùs tale crimen committitur à Communitatibus, seu Rebuspublicis statuta facientibus.

Ampliant secundò multi, quòd hic textus procedit etiam, quando prædicta fierent Statuta, &c. de vsuris Iudęis persoluendis, vel ab eis non repetendis, quia textus generaliter loquitur, & quia dicunt eodem modo iniustum esse statutum, vel decretum Potestatis sæcularis permittens Iudæis vsuras exigere, vel retinere, vt Doctores, quos allegat *Auus meus decis. Pedem.57. num.1.* & tenent *Sylu. loco citat nu.22. Laur. in d. Clem. Vitalin. ibi, num.38. & 73. Cardin. num.16. Azor. p.1. lib.2. c.10. col. vlt.* qui plures allegat. Adde quod neque Papa potest concedere directè vsuras Iudæis, scilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionem, quia est actio intrinsecè mala, *Berous in c. super eo, n.7. de vsur. Anan. in c. post miserabilem, nu.4. eod. tit.* & communem ait *Marquard. de Iudæis, p.1. cap.11. nu.14. Clarus §. vsura, versic. hæc autem.*

Contra tamen, quòd hic textus non procedat, nisi de vsuris, quas Christiani exigunt, non autem si à Iudæis exigantur, quia Ecclesia non curat statuere de ijs, qui de foris sunt, *c. in primis, 2. q.1.* ex *1. ad Cor. c.5.* & constitutio Ecclesiastica generalis non continet Iudæos, nisi exprimantur, ait *Tabiena verbo, vsur.1. q.5.* & *Patruus meus in Consilio addito eidem decis. Pedem. supra cit.* Et quòd Princeps temporalis possit concedere actionem, seu compulsionem contra Christianum ad soluendas vsuras Iudæo, tenent multi, quos allegat *Auus meus dicta decis. 57. num. 3. & Nauarr. cons. 33. num.7. de Vsuris, vel consil.3. de Iudæis, Pyrrhus Siculus in specul. tract. de vsur. disp.16. q. vlt. Vgolin. de vsur. cap.2. §.4. nu.1. Castren. consil.397.* incip. *quædam Communitas, lib.2. in nouiss. fol.184.* qui ait concedi posse executorem, non iudicem, neque per viam sententiæ diffinitiuæ, sed interlocutoriæ, auditis partibus.

Sed media sententia verior mihi videtur, scilicet non esse illicitum Potestati, seu Principi temporali, saltem ex cõsuetudine immemorabili à Papa tolerata, vel eius concessione expressa, permittere Iudæis mutuare Christianis sub vsuris pignore accepto, & non concedendo actionem illis ad vsuras exigendas, sed retentionem, denegando repetitionem coram suo Tribunali: Vnde Christianus repetens pignus, soluet vsuras; vel si non soluat, Iudæus retinebit pignus quasi sibi in solutum traditum, vt distrahi possit solemnitate seruata; & in tali casu potest Princeps, seu Iudex concedere assistentiam subhastationi, vt quod reliquum fuerit supra sortem, & vsuras, restituatur pignoranti; quia in tali casu Princeps, & Iudex se habet tantùm permissiuè, permittendo fœnus impunitum ob maius bonum; & illa assistentia est ad fauorem Christiani. Vnde si Iudæus mutuat, vel nullo pignore accepto, vel pignore minoris valoris, non poterit in iudicio petere vsuras, nec ei concedetur exactio, ita *Azor. tom.1. lib.5. cap.17. §. in hac quæstione, & § tertia dubitatio, Castrens. conf.295. casus talis est, num 4. & 5. lib.2. fol.145. in nouiss. & cons. seq. in fin. Ias. in l. cunctos populos, num.58. C. de summ. Trin. S. Anton. 3. p. tit.1. cap.9. q. vlt. vers. sed cùm sciat, Tabiena ver. vsur. 1. q.5. §. notandum.* Et quod requiratur Papæ licentia tacita, vel expressa, ait *Farinacc. in fragmentis lit. I. numer. 671.* vbi ait esse magis communem.

Similiter licitum est statutum, seu priuilegium, quod solet fieri pro hebræis, ne teneantur restituere dominis pignora, quæ à fure ipsis hebræis data fuerint pro mutuata pecunia, nisi pecunia, & fœnore eisdem persolutis, dummodò obseruauerit hebræus fœnerator

conditiones præscriptas in statuto, v. g. quòd descripserit in libro numerum, & pondus rerum pretiosarum, ita *Rota decis.* 182 *in coll, Farin.de contrac.* Quamuis de iure communi fœnerator quilibet, seu mutuator teneatur domino in tali casu rē restituere, etiam nulla pecunia reddita, si autem ei à domino reddita fuerit ad redimendum pignus, tunc si mutuator ignorauit rem furtiuam, non poterit ab eo repetere, aliàs secus, *l. seruus ff. de cond. ind. ibi Castr. num.* 1. *Ias. numer.* 1. *Rota cit. num.* 2. *& 6.*

Si autem Princeps, seu Communitas concederet Iudæis actionem ad vsuram, seu exactionem, tunc incurreret in pœnam *dictæ Clementin.* 1. *de vsuris*, quia facilius fuit concedere exceptionem, quàm actionem: ita *Castrens. d. consil.* 295. *num.* 4. *& alij supra citat.* & idem ait *Azor tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 17. § *tertia dubitatio*. Item si faceret statutum, seu legem denegantem Christiano vsurarum repetionem à Iudæo in iudicio sæculari; nam hoc ait esse contra hunc textum; secùs si tantum denegaret audientiam repetenti absque lege, sed sola consuetudine, & de facto.

Amplia tertiò, quòd hæc pœna ligat etiam non delentes statuta condita post hanc Clementinam; vt *Suar. de censur disp.* 23. *sect.* 5. *numer.* 5. *num.* 30. *Filiucc. tract.* 14 *num* 171. quidquid contra dicat *Vitalin. in eadem Clement.*

An autem etiam hodie isti habeant dilationem illam trium mensium? affirmat *Suar. & Filiuc. ibi*, quo ad eos, qui non fuerunt complices, sed successores statuentium, quia adest eadem ratio. Contrarium tenet *Bonac de censur. partic. disput.* 2. *q.* 10. *punct.* 15. *numer.* 7. & in simili tenet *gloss. in cap. nouerit*, 49. *de sent. excomm. verb intra duos menses*, quam ibi sequitur *Ioan. Andr. Cardin num* 3. *Anchar numer.* 3. *& Abb. num.* 3, qui ait successores istorum à die scientiæ teneri quamprimùm delere, non expectato illo termino, aliqua tamen eis morula, seu dilatione arbitrio prudentis concessa; & hæc videtur tenenda, vt magis communis Canonistarum.

II. Statuentes, vel decernentes aliquid contra recurrentes ad forum Ecclesiasticum, pro repetitione vsurarum, siue ab vsurario fideli, siue Iudæo, incurrunt in pœnas latas contra facientes statuta, vel decreta contra libertatem Ecclesiasticam: de quibus dixi *verbo, Leges*: & in pœnas latas contra impedientes recursum ad forum Ecclesiasticum, seu impedientes iurisdictionem Ecclesiasticam, de quibus dixi *verbo, Iurisdictio, Castrens. consil* 296. *num.* 4. *lib.* 2. *fol.* 145. *Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 17. § *Deinde*. Aliàs facientes statuta, vel decreta de vsuris soluendis, vel non repetendis, non dicuntur facere contra libertatem Ecclesiasticam, sed contra iustitiam, vt *gloss. in hac Clem. verbo, tres menses, & ibi Canonistæ.*

III. Statuentes, & iudicantes, & in his cooperantes ad exactionem vsurarum, vel retentionem, denegando repetitionem, obligantur ad restitutionem, tanquam cooperantes iniustitiæ, secundo loco, id est in defectum vsurariorum, *Syluest. verbo, vsura*, 9. *qu.* 22. *Turrian. de iust. disp.* 64. *dub.* 4. *num.* 5. *Tabiena verbo, vsura*, 1. *q.* 5.

IV. Affirmans pertinaciter, exercere vsuras non esse peccatum, vel faciens statutum approbans, & permittens vsuras tanquam licitas, incurrit crimen, & pœnas hæresis, de quibus vide *verbo, hæresis*: ita *Clem.* 1. *de vsur.* § *fin. ibi gloss. verbo, hæreticum, & ibi DD. & Barbos. num.* 12. *&* 13. *Gratus cons.* 49. *num.* 24 *pa.* 2.

CAPVT VII.

Vsurarijs manifestis locum ad fœnus exercendum dantes.

I. IN *cap.* 1. *de vsur. in* 6. vt commoditas fœnus exercendi adimatur vsurarijs, statutum est, ne Collegium, aut alia Vniuersitas, vel singularis persona alienigenas, aut alios non oriundos de terris suis, publicè fœnus exercentes, vel exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut aliàs habitare permittat: sed vsurarios huiusmodi manifestos omnes intra tres menses de suis terris expellat, neque vnquam aliquos tales de cætero admittat: nemoque illis ad fœnus exercendum domum locet, vel alio titulo concedat. Qui vero contrafecerint, si personæ fuerint Ecclesiasticæ, Episcopi, aut Episcopis superiores suspensionis; inferiores Episcopis, singulares personæ Ecclesiasticæ, excommunicationis; Vniuersitates, & Collegia, interdicti sententiam ipso facto incurrant; & si has censuras respectiuè incursas animo indurato per mensem sustinuerint, terræ ipsorum, quandiu ibi vsurarij præfati permanserint Ecclesiastico subiaceant interdicto. Laici verò à suis Ordinarijs, censuris compescantur, scilicet sententijs ferendis, omni priuilegio cessante. Hæ censuræ nulli sunt reseruatæ, vt patet ex textu.

Nota primò, quòd hic textus procedit solùm de vsurarijs manifestis? Dicitur autem vsurarius manifestus, quando hæc duo concurrunt, scilicet consuetudo, seu exercitium, seu frequentia mutuandi sub vsuris, & publicitas notoria. Nam nomen vsurarij est verbale, ex natura sua significans exercitium, seu frequentiam: ita de omnibus pœnis vsurariorum docet *Couarr.* 3. *variarum, cap.* 3. *num.* 2. § *scribit, Lupus de vsur. comment*, 4. *in præf num.* 22. *Vgolin de vsur. cap* 24. §. 8. *num.* 1. Vnde non sufficit vnus actus etiam notorius, *Menoch. de arbitrar. cap.* 235. *num.* 6. *cum Bart. & Salic. & alijs*, & tenet *Mantic. de tacit. & ambig. tit* 24. *num.* 13. *lib.* 8. *Turrian. disput.* 63. *dub.* 4. *num.* 4. Neque sufficiunt duo actus ad hanc consuetudinem faciendam, *Menoch. casu* 81. *num* 1. *ibidem*. Neque sufficiunt tres actus, vt quis dicatur vsurarius, *Ias. consil.* 154 *volum* 4. *Grat. cons.* 39 *num.* 5. *vol* 2. Sufficit tamen exercitium inchoatum, id est vnus actus exprimens intentionem exercendi, vt mensam proponendo, *Menoch casu* 235. *num.* 9. *cum allegatis.* Imò ad pœnas textus nostri, id est *d. cap.* 1. *de vsur. in* 6 sufficit voluntas publicè exercendi fœnus exteriùs expressa, seu significata absque vllo actu vsuræ, vt patet ex textu, & docet *Suar. de censur. disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 13. Item quamuis consuetudo ista tollatur per pœnitentiam quoad forum interius, & per satisfactionem, vel cautionem idoneam quoad forum exterius, vt dixi *cap.* 1. tamen si postea reincidat in

idem

idem, etiam per vnum actum, redit consuetudo, *Suarez tom.2.de relig.tract.de iuram.lib.2. cap.6.num.8.* & redit denominatio vsurarij, & pœnas incurrit, *Rota decis. 202.num.1. apud Farin.collect.de contract.& delict.* vbi addit procedere etiam per vnum actum occultum, tenetque *Feder.de Sen.cons.7. Gemin.in cap. quanquam,§. omnes, num.7. de vsur. in 6.* & est communis sententia, vt *Rota ibi*.

Manifestus autem dicitur vsurarius, quando eius exercitium est notorium notorietate facti, vt quia publicè habet mensam ad fœnerandum expositam, vel ita frequenter fœneratur (etsi priuatim) vt populus de ea re certitudinem habeat, *gloss.in d. cap. 1. de vsur. in 6. verbo, manifesti, Clarus §.vsura, vers.sed hic, Menoch.de arbitrar.casu 235.num.9. Mascard.verbo, vsura, conclus. 1425.num.3. & 4.* vel si vsuræ exercitium esset confessus coram magna populi multitudine, ita vt publicè confessus dici possit, *Menoch.num.21.* & plures allegat *Mascard.num.11.* Sufficit autem, vt res sit notoria maiori parti ciuitatis, vel oppidi, vel viciniæ, vel paræciæ, iuxta ea, quæ dixi *par.1 cap.21.*

Item manifestus dicitur, si sit eius exercitium notorium notorietate iuris, & quia in iudicio est de hoc confessus, vel condemnatus, *Couarr.lib.3. var. cap.3. num.4. Clarus verbo, vsura, num.5. Menoch.casu 235.numer.12. Mascard.conclus.1425.num.8. Barbos. hic nu 9.* non tamen sufficeret eum fuisse conuictum, si non sit condemnatus, secundum probabiliorem, quam tenent *Abb.consil.2.lib.2. Federic.de Sen consil.64. Couarr. n.4. citat. Menoch. casu 233 num.vlt. Salzedo ad Diaz c.92. praxis, Mascard.loco cit. num.17.* quamuis contrarium teneant multi, vt dixi *d. cap. 21. pa. 1.* Neque sufficit confessionem factam esse coram Parocho, & duobus testibus, secundum veriorem, & communem sententiam, *Bernard.Diaz, & Salzedo ibi, Menoch. num. 12. Filiucc.tract.14.n.111. Turrianus disput.63. dub.4. n.4. Molina disput. 333.* quamuis contrarium teneat *Clar. §.vsura, loco cit.*

Adde, quod dicitur manifestus vsurarius, si olim fuit manifestus, & pœnitentiam egit, & restituit, vel cauit, sed postea reincidit in crimen vsuræ, etiam occultè, vt *Rota decis. 202. supra citata* cum communi sententia.

Non poterit autem dici vsurarius manifestus, nisi contractus sit certò vsurarius, quem celebrauit. Si enim talis contractus aliqua probabili ratione excusari possit à crimine vsuræ, non erit dicendus vsurarius manifestus, v.g. ex probabili DD. sententia, vel consuetudine tolerata publicè, vt *Grat.cons.49.nu.12.li.2.* consuetudo enim huiusmodi excludit omnem præsumptionem vsurariæ malitiæ (nisi ea sit patens, vt consuetudo dicenda sit corruptela) *Em. Sà, ver. contractus, num.4. Filiucc.tract.38.num.101. Rota decis.43.num.6. in collec. Farin.de contr.& decis.708.num.7.p.1. nouiss. Grat.cons.39.num.4.& 5. lib.2.* Vnde non poterit contra hunc formari inquisitio, *Grat.num.6.*

Nota secundò, quòd illa suspensio contra Episcopos lata, est ab officio, & beneficio, quia est absolutè prolata: ita *Sayrus lib.4.cap.12.num.48. Suar. disp. 31. sect.5 num.15.* Interdictum autem illud personale generale contra Vniuersitates, non ligat particulares de Vniuersitate, vt debeant abstinere à diuinis, nisi cum Vniuersitatis culpa fuerit publica effecta. *Suar disp.37. sect. 2. num.4. Filiucc.tract. 18. num. 128.* Interdictum verò illud locale non obligat illos de tali loco, qui non fuere culpabiles, vt abstineant à diuinis, nisi postquam fuerit denunciatum nominatim. *Suarez disp.37. sect. 2. num. 5. Coninch. de censur. disp. 17. dub. 5. in fine, Sayr.lib. 5. capitul. 12. numer.24. & lib. 5. capitul. 4. num. 9. & 10. Vgolin. tract. de interd. tab. 5. capit. 17. §. 2.*

Nota tertiò, quod illud interdictum personale contra vniuersitates intelligitur solum contra Vniuersitates ecclesiasticas, non laicas: ita *Io. Andr hic, & Gemin. §. qui verò num.4. Armilla verb. vsura, numer.53. Nauarr. cap. 27. num. 136. Azor. tom 3. lib. 5. de vsura, cap. 18. vers. tertia pœna. Molina disp. 333.§. capite primo.* Contra *Archid. & Anchar. hic n.4.*

Nota quartò, quòd hæc Constitutio secundum multos DD. procedit tàm de vsurarijs Christianis, quàm de Iudæis, & alijs Infidelibus, si eorum natio ibi non sit admissa ex licentia Papæ tacita, vel expressa: ita tenet *Ioan. Mon. & Gemin. hic numer. 6. Franc. §. & quia, Felin. Decius. Alex. Lauren. de Rodulph. Rolan. & Ricciul. apud Barbosam hic numer. 2. Nauarr. capit.27. num.186. Syluest. verbo vsura, 9. q. 22. Luis Turrian. disput. 63. dub 4 num.5. Alterius tract. de interd. dis. 12. cap. 2. Bonaccin. de censur. partic. disp. 2. q. 4. pun. 1. num 2. Filiucc. tractat. 14. numer. 111.* Contrarium tamen tenent *Barbat. & Soccin. apud Barbos. hic nu.2. Azor. tom.3. lib.5. tract. de vsura, cap. 18. §. tertia pœna:* cum *Rosella, & Francisc. Aret.* & hanc communem, ait *Armilla, verbo, vsura, num.53.* & ita fuisse declaratum ab Eugenio IV. ait *Tabiena verbo, vsura, 1. quæst.5. vers.8.* & hanc consuetudine receptam ait *Clarus §. vsura, vers. hæc autem.*

Adde quod locum dantes vsurario directè ad fœnus exercendum, tenentur ad restitutionem vsurarum in subsidium, seu in defectu vsurariorum. *Sylu. verbo, vsura, 9. q. 22. Tabiena verbo, vsura, 1. quæst. 1. Luis. Turrianus loco cit. num.5.* quia cooperantur directè ad vsuras.

CAPVT I.

Vsurpantes bona, vel prouentus Ecclesiarum, vel piorum locorum, vel occupantes, vel impedientes quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent, & Clerici consentientes.

1. EX Trident. *sess. 22. cap. 11. reform.* decretum est, vt si quis Clericorum, vel Laicorum alicuius Ecclesiæ, vel alicuius beneficij sæcularis, aut Regularis, vel Montium Pietatis, aliorumue locorum iurisdictiones, bona, census, aut iura, fructus, emolumenta, obuentiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent, per se, vel per alios, vi, aut metu incusso, vel per suppositas personas Clericorum, aut Laicorum, alioue colore, in proprios vsus conuertere, illosque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab ijs,

ab ijs, ad quos iure pertinent percipiantur, is anathemati, id est excommunicationi tandiù subiaceat, quandiù occupata, seu accepta restituat integrè Ecclesiæ, seu administratori, seu beneficiato, ac deinde à Papa absolutionem obtinuerit. Quod si prædicta committens Patronus fuerit eiusdem Ecclesiæ, vltra prædictas pœnas, iurepatronatus eo ipso priuatus existat. Clericus verò huiusmodi fraudis, & vsurpationis fabricator, vel consentiens, eisdem pœnis subiaceat, & quibuscunque beneficijs priuatus sit, & ad quæcunque alia beneficia obtinenda inhabilis efficiatur, & à suis ordinibus suspendatur arbitrio Ordinarij. Non ergo sunt ipso iure suspensi, neque irregulares.

Nota primò, sine dubio hoc decretum procedere contra occupantes, vel impedientes perceptionem dictorum bonorum, per vsurpationem propriè dictam, idest, non quasi furtiuè, aut manifesta rapina, sed tanquam ex iure ad illa, seu quasi ea bona ad ipsum pertineant, scilicet vsurpando etiam ius, & potestatem ea percipiendi, seu dominium, vel quasi dominium, hoc est enim propriè vsurpare, vt *gloss. in capit. multi, 2. q. 1. Caiet. excomm. cap. 27. vers. quarta est. Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 96. Sayr. lib. 3. de censur. cap. 21. in fin. Filiuc. tract. 16. num. 223. Marius Alterius tom. 1. lib. 5. disp. 18. capit. 1. §. vsurpant. Tolet. lib. 1. cap. 28. in fin. vers. 3. vt sit. Vgolin. super cap. 17. Bulla in Cœna Domini, in princ. numer. 4. & §. 2. num. 2.* Sed etiam secundum multos Authores procedere contra occupantes sine vsurpatione, sed iniustè, vt vi, aut clam; dummodò sciant ea bona esse Ecclesiarum, seu piorum locorum, quia etiam hac ratione impediunt, ne percipiantur ab iis, ad quos pertinent; ita *Bonacc. de de censur. partic. disput. 1. q. 18. punct. 4. numer. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 28. q. 16. Io. Franc. Leon. Thesaur. fori Eccles. p. 1. cap. 15. num. 53. Filiucc. tract. 15. nu. 117. tract. 16. numer. 223.* & ita esse declaratum à Sacra Congreg. Concilij referunt *Azor. Bonacc. & Leon. loco cit.* quod puto verum, si occupentur fructus rei, aut res fructifera; secùs si res aliqua particularis furto auferatur, per ea quæ dixi *supra verb. Sacril. cap. 3. & 4.* & quia videtur Trident. intelligendum de impediente per vsurpationem, vt *Suarez disput. 22. sec. 6. numer. 22.*

Item, quod procedat contra ipsos Rectores beneficiorum alienantes bona Ecclesiæ, vel piorum locorum, sine licentia, & forma iuris debita, & alios, ea sic recipientes, docent *Bonac. trac. de alien. bon. Eccles. pun. 5. num. 3. & Ioan. Franc. Leon. loco cit.* vbi ait sic à Sacra Congreg. declaratum. Sed contrarium in hoc tenent *Filiucc. tract. 44. cap. 6. num. 3. in fin. & Azor. loco cit.* quia dicunt alienantes, & recipientes eo casu habere titulum coloratum, ideo non dici vsurpare, nisi post præceptum Iudicis fuerint contumaces, & idem tenet *Barbos. in extrau. ambitiosæ de reb. eccl. non alien. num. 22.*

Item procedere contra iniustè impedientes perceptionem dictorum bonorum, seu fructuum, etiam sine vsurpatione. *Filiucc. tractat. 15. nu. 117. & Mar. Ant. Genuen. pract. quæst. 150. numer. 3.* qui propterea ait in hoc decretum committere, eiusque pœnas incurrere Beneficiatum, seu Prælatum repudiantem Legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ eius delatam, scilicet si sine causa rationabili hoc faciat, præsertim cum hoc decretum loquatur contra præsumentes, id est dolo malo ea facientes.

Item, quod procedat contra Prælatum, seu Rectorem beneficij destruentem bona Ecclesiæ, vt cædentem arbores fructiferas, &c, tenet *Bonac. de alien. punct. 2. num. 7.* quia hanc etiam ait esse vsurpationem, seu occupationem illicitam, & hic prohibitam, uel esse impeditionem ne percipiantur eæ, earumue fructus ab ijs ad quos pertinent. Sed contra *Azorius loco citato*, ait non contineri in hoc decreto & pœnis, Beneficiatum cædentem arbores, ut eas uendat, uel sibi retineat, sed continere extraneum ui, aut clam arbores beneficij cædentem, & occupantem; & idem tenet *Filiuccius locis citat.*

Item procedit contra commutantem relicta, seu dispositiones factas ad loca pia, si id faciat sine beneplacito, seu facultate Sedis Apostolicæ; quia etiam hæc est impeditio, de qua in hoc decreto. Non tamen continetur commutatio aliarum dispositionum ad pias causas, sine licentia Sedis Apostolicæ, quamuis etiam hæc commutatio sit irrita, & usurpatiua, ut *Clem. quia contingit de relig. domib. ibi gloss. verb. Sedis, Canonistæ* communiter.

Nota secundò, quòd illa pœna priuationis iurispatronatus non ligat ante sententiam declaratoriam pro foro conscientiæ, cùm sit priuatio iuris quæsiti, per doctrinam *Ioan. Andr. cap. 1. num. 10. de homic. in 6. Gomez in reg. de Annali, quæst. 52, Couar. in capit. Alma, par. 1. §. 2. num. 9. Less. lib. 2. cap 29. nu. 63. & cap. 35. nu. 147.* & in terminis de lege priuante ipso facto iure patronatus in pœnam, dixi *supra verbo simonia, cap. 8. num. 2.* Vnde neque peccaret, qui sciens patronum occultè incidisse in hanc pænam, procuraret ab eo præsentationem, quia adhuc retinet titulum coloratum, & possessionem, imò verum titulum vtilem, seu quasi dominium vtile, vt dixi *par. 1. cap. 5. & 6.*

Limita autem, vt non sit illicitum patrono in limine fundationis cum consensu Episcopi, sibi reseruare aliquod ius super fructuum perceptione, vel administratione, vel aliquod seruitium, vt *capit. preterea, il secondo, de iurepatr.* latè *Sanch. in opusc. lib. 2. c. 3. dub. 52. à num. 3.*

Item pœna priuationis beneficiorum, de qua hic, est latæ sententiæ, ob illam particulam *priuatus sit*; quia verbum *sit* coniungitur participio præteriti temporis, *priuatus*: vnde priuat ipso iure: ita *Gemin. in capit. 1. §. vlt. de elect. in 6. Tiraquellus in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 184.* cum communi *Sayr. lib. 1. de cens. capit. 11. num. 9.* Tamen non ligat ante sententiam declaratoriam, secundum veriorem, & receptiorem opinionem: vt *Ioann. Andr. Gomez. & Couarr. loco citat.*

Item pœna inhabilitatis est latæ sententiæ ex hoc decreto per illa verba, *inhabilis efficiatur*, quæ de se non videntur requirere factum hominis, vt multi apud *Tiraquell. loco cit. num. 208.* licet ipse contrarium teneat cum alijs Doctoribus: & ita quod sit latæ sententiæ, intelligit *Toletus lib. 1. capitul. 41. §. quarta habetur.*

Hæc pœna secundum magis communem ligat in foro conscientiæ ante declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap. 30.* quamuis probabiliter contrariam multi teneant, vt *ibi* dixi.

Nota tertiò, quod Clerici consentientes vsurpationi, hic intelliguntur qui actione positiua concurrunt, vel negatiua, quando ex officio impedire tenebantur, secus, si solum ex charitate, per *gloss. in cap. quanta, verbo, consentientes, de sent. excommun. Nauarr. capit. 27. num. 78. Auila par. 2. capit. 3. disput. 3. dub. 8. Molina disputat. 33. nu. 52. tom. 4.* & communem ait *Coninch. disp. 14. de censur. numer. 174.* & tenet *Layman lib. 1. tract. 5. pa. 2. cap. 5. num. 6.* quamuis contrarium teneant alij, scilicet contineri etiam non impedientes, quando ex charitate sub peccato mortali tenentur. *Sylueſt. verbo, excommun. 6. num. 5 Suarez de censur. disp. 22. sect. 1. numer. 56. Filiucc. tractat. 15. num. 31.* & communem dicunt, & tenent *Sayr. lib. 3. cap. 26. n. 24. & Marius Alterius tom. 1. lib. 5. disput. 12. cap. 6. colum. 11.*

II. Ex *Bulla in Cœna Domini, capit. 17.* fertur excommunicatio Papæ reseruata contra vsurpantes iurisdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes.

Limitant Doctores hanc censuram, vt solum procedat contra vsurpantes vsurpatione propriè dicta (id est quasi ex iure ad dictos fructus, seu prouentus) non autem contra fures, aut raptores. Est communis sententia interpretum huius capitis, *Caiet. Nauarri, Alterij, Toleti, Duardi, Suarez, Vgolini, Filiucc. Sousæ, & Reginal.* quos allegat, & sequitur *Bonacc. quæst. 18. super Bulla Cœnæ, punct. 1. nu. 3.* & sequuntur *Quaranta, verbo, bona Eccles. vsurpantes, Riccius resolut. 415. num. 4.*

Procedit autem secundum veriorem contra omnes vsurpantes, siue publica, siue priuata potestate, siue Laici sint, siue Ecclesiastici, vt *Vgolin. cap. 17. § 1. in princ. Sayr. lib. 3. cap. 21. num. 4. Sousa in Bullam Cœnæ, disput. 89. num. 1. Filiucc. tract. 16. nu. 212. Duard. lib. 2. in Bullam Cœnæ, can. 17. q. 2. num. 1.* & alij. Est contra *Nauarrum cap. 27. nu. 71. versic. prima declaratio,* qui putat hic solum agi de vsurpantibus publica laicali potestate.

III. Ex Concilio Lateranensi, sub Leone X. *sess. 9.* incurrunt sententiam excommunicationis Principes temporales; & interdictum terræ, seu dominia; si vsurpent, aut occupent, aut sequestrent, aut detineant fructus ecclesiarum, tractat *Marius Alter. disput. 18. lib. 5. cap. 2. in fin. tom. 1.* Sed censuræ Concilij Lateranensis præfati non fuerunt vsu receptæ, nisi quatenus aliunde fuerint innouatæ, vt dixi *verbo immunitas, c. 4. nu. 2.*

IV. Contra vsurpantes oblationes Deo factas, eiusue Ecclesijs, vel Ministris, sunt aliæ pœnæ, seu censuræ, latæ sententiæ, de quibus dixi *verbo, Oblationes, capit 1.*

V. Contra Religiosos decimas vsurpantes sunt aliæ pœnæ latæ sententiæ; de quibus dixi *verbo, Decima cap. 1.*

VI. Contra vsurpantes fructus Ecclesiarum vacantium aliæ sunt pœnæ latæ sententiæ, de quibus dixi, *verbo vacantia.*

VII. Vsurpans, seu iniustè detinens res Ecclesiæ alicuius, vel personæ Ecclesiasticæ, etiamsi Laicus sit, conueniri potest coram Iudice ecclesiastico ratione illius rei, & ab Ecclesiastico Iudice potest coerceri, ex *cap. si Clericus laicum, de foro competen. & ibi Canonista communiter,* & de magis communi testatur *Osasch. decis. Pedem. 32. num 6.* Quod intelligas, dummodo à reo probabiliter non negetur rem esse Ecclesiæ, seu Clerici, vt ex eo textu notat *Felinus ibi in princip.* & alij Doctores, quos recenset *Barbos. ibi nu. 2.*

CAPVT II.

Vsurpare, vel per contractus acquirere Laici procurantes iuspatronatus, vel dominium directum in bonis Ecclesiasticis, & Ecclesiastici huiusmodi vsurpationi consentientes.

IN *cap. 2. de reb. eccles. non alien. in 6.* Prohibetur Prælatis Ecclesiarum (scilicet tàm viris quàm fœminis, vt ibi intelligunt *glossa, & Doctores*) suas Ecclesias, vel earum iura, vel bona subijcere laicis, quoad iuspatronatus, vel dominium directum, perpetuò, vel ad longum tempus, sine sui Capituli consensu, & Sedis Apostolicæ licentia speciali; & in contrarium gesta sunt nulla, etiam quoad causam præscribendi: & Prælati contrauenientes incurrunt suspensionem ab officio, & administratione: & Clerici illius Ecclesiæ, qui scientes aliquid contra prædictam prohibitionem esse præsumptum, denunciare id Superiori neglexerint, incurrunt suspensionem triennalem à perceptione beneficiorum, quæ in Ecclesia obtinent sic grauata. Laici vero compellentes Prælatos, vel personas ecclesiasticas ad talia facienda, excommunicationis sententiam incurrunt nulli reseruatam. Quod si ex huiusmodi contractibus cum dicta licentia, & consensu initis, ipsi laici aliquid vsurpauerint vltra concessa, nisi legitimè moniti ab huiusmodi vsurpatione destiterint, & vsurpata restituerint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt non reseruatam; & procedi poterit ad supponendum eorum terras interdicto ecclesiastico.

Amplia, vt ibi dicta de Prælatis procedant etiam contra Episcopos, quia ipsi principaliter Prælati dicuntur Ecclesiæ; ita *Suarez de censur. disputat. 31. sect. 5. n. 10. Filiucc. tract. 17. num. 147. Alter. tom. 2. disp. 12. cap. 4.*

Limita primò, quod suspensio illa contra Prælatos est ab officio ordinis, & ab administratione rerum temporalium Ecclesiæ grauatæ, non autem ab alijs beneficijs, *Suar. num. 9. Filiuc. ibid. Gemin. & Franc. in d. cap. 2.*

Limita secundò, quod non denunciantes, vt supra, incurrunt, si sciant & probare possint, & sine suo graui damno valeant denunciare. *Suar. ibi num. 9. Marius Alterius ibid. §. ad incurrendum.*

Li-

Limita tertiò, quod hæc subiectio ad longum tempus dicitur si ad decennium, vel vltra, quia *extrau. Ambitiosæ, de rebus eccles. non alien.* prohibens locationem vltra triennium, non procedit in mera, subiectione quo ad iuspatronatus, vel directum dominium nudum: ita *Suar. disp. 23. sect. 4. numer. 16. cum gloss. Sylu. & Nauarr. Filiucc. tractat. 14. numer. 61. Alter. loco citat.* Adde; quod vsurpans iuspatronatus, vel dominium directum in Ecclesia libera, vel loco pio, vel eorũ fructus, vel bona, & Clerici consentientes, incurrunt in pœnas latas in Tridentino Concilio, & Bulla in Cœna Domini, iuxta dicta *c. praced.*

Item vsurpans iuspatronatus, & bona, seu fructus in Ecclesia, seu beneficio vacante, & Clerici consentientes, incurrunt in pœnas, de quibus dixi *verbo vacantia, cap. 2.* Item contra eosdem patronos vsurpantes fructus Ecclesiarum, seu beneficiorum vacantium, aliæ sunt pœnæ latæ, de quibus dixi *verbo, vacantia, cap. 4.*

CAPVT III.

Vsurpantes iurisdictionem Ecclesiarum, vel piorum locorum.

PEr hanc vsurpationem iurisdictionis incurruntur pœnæ latæ in Trident. Concilio *capitul. 11.* & *Bulla in Cœna Domini, cap.* 17. de quibus dixi *supra cap. 1.*

Amplia primò, vt incurrat in dictas pœnas vsurpans iurisdictionem Ecclesiarum, seu Ecclesiasticorum locorum, etiam ecclesiasticam, non solum si temporalem, secundum communem sententiam, quia textus generaliter loquitur: ita *Suarez de censur. disp. 21. sect. 2. nu. 95. Duard. super Bulla Cœna Domini, lib. 2. can. 17. q. 3. num. 13. Sousa ibi, cap. 18. disp. 86. numer 2. Filiucc. tract. 16. num. 219.* quidquid contra teneat *Alterius super ea Bulla disp 18 cap. 1. colum. 1.*

Amplia secundò, vt procedat siue vsurpans sit ecclesiasticus, siue sæcularis, vt dixi *supra cap 1.* & ita de veriori sententia testatur *Bonacc. super eadem Bulla, q. 18. pun. 3. n. 2.*

Sed an procedat tam de iurisdictione ordinaria, quam delegata, negat absolutè *Bonacc. disput. 1. de cens. partic. q. 18. punct. 2. num. 20.* Sed contra puto, quando vsurpans intenderet vsurpare iurisdictionem delegatam priuatiuè, non solum cumulatiuè, & insolidum; quia in hoc secundò casu nihil diminueret de iure alterius: cum enim iurisdictio delegata, competat iure speciali, vt *l. 1. ibi DD ff. de offic. eius*, & sit radicata, & fundata non in persona propria delegati, sed delegantis, vt *Abb.* quem, sequitur *Felin. in capit. causam matrimonij num. 7. vers. pro opinione Abbatis, de off. deleg.* & ideo est multiplicabilis, & communicabilis in solidum pro voluntate delegantis; & ita communicari censetur in solidum, quando diuersis conceditur, vt singulis, vt *Felin. loco cit. num. 7. in fin. cum Bal. Bartolo, & alijs*. Quare infero, quod si simplex Sacerdos absoluat sacramentaliter alienum subditum sine licentia, seu approbatione Ordinarij illius, non incurrit in has censuras, quia hæc est vsurpatio iurisdictionis non ordinariæ, seu iuris Parochialis, sed delegatæ, & non priuatiuè, sed cumulatiuè: de qua re dixi *verbo absolutio, cap. 2.*

Vsurpans iurisdictionem, seu exercens actus illius, quam non habet, punitur *l. Cornelia, de falsis*, pœna arbitraria, vt *l. eos ff. ad l. Corneliam de falsis, ibi Doctores*, vt dixi *verbo, absolutio, cap. 2. § secundum dubium*; quamuis *Menochius de arbitr. casu 320. in fine.* sentiat puniendum de crimine stellionatus, & non legis Corneliæ, nisi cum expressè aliquod falsum committit, vt si se ingerat falsis litteris, ita *Menoch. nu. 6.* Sed quidquid de his duobus dicamus, sequitur quòd damnatus per sententiam definitiuam incurrit pœnam infamiæ, & consequenter est irregularis, vt dixi *p. 1. c. 33. §. tertio modo.*

Ordinarij Ecclesiastici, seu Prelati vsurpantes iurisdictionem in exemptos, seu Sedi Apostolicæ immediatè subiectos, incurrunt in pœnas, de quibus dixi, *verbo iurisdictio c. 19.*

Et notandum, quod ordinarij non possunt interdicto subijcere Prioratus S. Ioannis Hierosolymitani, aliaue loca Regularium, nisi in casibus à iure expressis; & latum est nullum, quando non procedunt vti Sedis Apostolicæ delegati. *Pilaia to. 2. decis. lib. 4. decis. 10. num 5.* Sed Priores S. Ioannis possunt denunciare excommunicatos laicos extrahentes reos à suis Ecclesijs, nec dicuntur vsurpare iurisdictionem, *ex declarat. S. Congreg. Immun. 28. April 1671, quam refer Pilaia in addition. ad Francum de protestation. ad consider. 75. nu. 1.*

Regulares vsurpantes iurisdictionem Parochorum, incurrunt pœnas, de quibus dixi, *uerbo Parochialia.*

Laici vsurpantes iurisdictionem ecclesiasticam, siue in personas, siue in causas Ecclesiasticas, incurrunt pœnas de quibus dixi *uerbo Iurisdictio cap. 1. & seqq.*

Vsurpantes iurisdictionem supremam Romanę Ecclesiæ competentem in temporalibus, incurrunt pœnas de quibus dixi *uerbo, Romana Ecclesia.*

CAPVT I.

Vxoricidium.

Vide *uerbo, homicidium, c. 5.*

Finis Secundæ Partis.

LAVS DEO.

IN-

INDEX
LOCORVM SEV TEXTVVM,
QVI EX IVRE PONTIFICIO, CONCILIO TRIDENT. ET APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS, DECRETISQVE SACRARVM CONGREGATIONVM,
In Secunda Parte huius Operis notabiliùs explicantur.

EX DECRETO.

EX DECRETALIBVS.

c.cum

EX SEXTO.

EX CLEMENTINIS.

EX EXTRAVAGANTIBVS.

EX CONCILIO TRIDENTINO.

EX BVLLIS. ET DECRETIS APOSTOLICIS IN CORPORE IVRIS NON CLAVSIS.

FINIS.

INDEX
CAPITVM PRIMAE PARTIS.

De Pœnarum latæ sententiæ natura; earumque excusatione, cessatione, absolutione, dispensatione, & suspensione.

De diuersis speciebus pœnarum ecclesiasticarum.

Finis Capitum Primæ Partis.

INDEX
CAPITVM SECVNDAE PARTIS
Et rerum, ac verborum, quæ in toto hoc Opere continentur.

Abso-

B

C

Came-

ritante

Damna-

D.

Epi-

F

G

Gra-

L

M

N

Nul-

P

Pœni-

Q

R

Reli-

T

Ve-

FINIS.

ROMAE, Ex Typographia Francisci Tizoni. MDCLXXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

Catalogus Librorum, qui in Officina Felicis Cæsaretti Romani Bibliopolæ prostant.

Allatij Leonis Grecia Ortodoxa 4. 2.vol. gr.lat. Romæ 1652.
--- De Octaua Synodo Photiana 8.gr.lat.Rom
--- Vindicias Synodi Ephæsinæ 8.gr.lat. Romæ 1661.
--- Stella in natalis Delphini Gallici 4. gr.lat. Romæ 1642.
--- Philo Bizantius de Septem Orbis spectaculis 8. gr. lat. Romæ 1640.
--- Apes Vrbanæ 8. Romæ 1633.
--- De Patria Homeri 8. Lugduni 1640.
--- De Simeonibus 4. Parisijs 1664.
--- Dissertatio Rhetoricæ 8. Romæ 1635.
--- De Purgatorio Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis 8. Romæ 1655.
--- In Conuiuium decem Virginum Methodis Episcopi 8.gr. lat. Romæ 1656.
--- Excerpta Varia 8. gr. lat Romæ 1641.
--- Io.Henricus Hottingerus Conuictus 8.gr.lat. Romæ 1662.
--- De Laudibus Dionisij Petauij 8. Romæ 1653.
--- In Robertnm Creyton 4. Romæ 1674.
--- Opuscula Greca 4. Romæ 1668.
--- Bennonis Slaui in Spenti Epistolam Examen 12. Colon 1641.
--- De Processione Spiritu Sancti, 12. gr.Romæ.
--- Rhodini Epistolæ 12. gr.Romæ.
Ars poetica Alexandri Donati 12.Bononiæ 1659.
Augustini Meditationes 4. Romæ.
ArKudius Petrus de Purgatorio 4.gr.lat.Romæ 1631
Apologeticus pro D. Augustino 8. 1645.
Auendaño Speculum spirituale fol. Romæ 1642.
Basilica Sancti Petri fol.
--- S.Mariæ Maioris de Angelis fol. Romæ.
--- Lateranensis Card. Rasponi fol.
Bona Card. de Sacrificio Missæ 12. Romæ.
--- De rebus Liturgicis fol.Romæ 1671.
Bordonij Octauij Inscriptiones fol. augustæ Perugiæ 1660.
Breuiarium Siriacum fol. Romæ 1624.
Bellini Laurentij Gustus Organum 12. Bononiæ 1665
Brauo Antonius de Beneficijs 8. Romæ 1672.
Barbosa Petrus de Legatis, & Substitutionibus fol. Lugduni 1662.
Bullarium Casinense Cornelij Margarini fol. 2.Venet. & Tuderti 1670.
Baronius Franciscus de Corpore, fol. 2. vol. Panormi 1664.
--- Idem tomus secundus.
Breuis notitia Iosephi Augustini, 4.
Cornelius nepos Loccenij, & 8. Holmiæ.
Consilia Io. Francisci de Ponte, fol. 2. tom. Geneuæ 1666.
--- Scipionis Rouiti, fol. tomus tertius separat. 12. Neap.1669.
Cæsius Bernardus de Mineralibus, fol, Lugduni, 1646.
Caramuelis Ioan. Teologia fundamenta lis, fol.4.tom. Romæ, & Lugduni, 1656. & 1664.
Contonij Antonij Controuersiæ celebres Christianæ, fol.Venet.1662.
Ceremoniale Episcoporum, 4. Romæ, 1651. Carta maiori.
Calendarium Græcum, 4.
Cuiacij Iacobi Paratitla, 12. 4.vol. Parisijs 1665.
Concilium Tridentinum, 12, Romæ, 1673. cum additione.
Casimiri Lirica, 12. Romæ.
Ceremoniale Prædicatorum, 8.Neapoli, 1654.
Calatij Marij Concordantiæ Biblioborum Hebraicorum, fol. 4. vol. Hebraico latinum Romæ, 1621.
Concilium Florentinum 4. gr. lat. 2.tom.
Cariophilus Io. Matthæus contra hæresim, 4.gr. latin. Romæ 1631.
Cohelius Iacobus in Bullam de bono regimine, fol. Romæ 1656.
--- Notitia Cardinalatus, fol.Romæ, 1653.
Casalius Io. Baptista de Ritibus Ægiptiorum, 4. Romæ 1644.
--- De Imperio Romano, fol.Romæ 1650.
--- De Veteribus Christianorum Ritibus, fol. Romæ 1645.
Ciantes Iosephus de Sanctissima Incarnatione, 4. Romæ, 1668.
--- Summa D. Thomæ contra Gentiles, fol. Romæ, 1650.
Concilium Tridentinum, 4. Romæ græc.
Dictis Cretensis, 4. Amsterodami.
Drexellius Ieremias de Iobo, 4. Antuer.
--- Dauid, 12. Antuer.
--- Salomon, 12. Antuer.
--- Daniel, 12. Antuer.
--- Pro domus æternitatis, 4. Colon.
--- Vrbis Phæton, 4. Colon.
--- De Conscientia hominum, 4. Antuer.
Diana Antonini Resolutiones morales, par. 2. & 12. folio.
--- Index Operum, fol. Romæ, 1664.
--- Summa, 8. Antuer. 1660.
--- Summa Operum coordinat. 8. Romæ, 1675.
Del Bene Thomæ Tractatus morales, fol. Auenion. 1653.
Diurnale Monasticum, 4.
Dondinus Guillelmus de Bello Gallico, fol.Romæ.
Examen Quadraturæ circuli, 4. Lugduni, 1654.
Eustachius de Diuinis Septem Pedani, &c. 8. Romæ, 1660.
Epistolæ Sancti Isidori Pelusiotæ, 8. Romæ 1629.
Euclidis Elementa, fol. Arabicum.
Escobar, & Mendoza in Canticum Canticorum. folio Lugduni 1669.
Elogia, & Inscriptiones Emanuelis Thesauri, 8. Romæ 1667.
Ephemerides nouissimæ Maluasiæ, fol. Mutinæ, 1662
Fenzonius Io. Baptista in Statuta Vrbis Romæ, fol. Romæ, 1665.

Fa-

Fasti Mariani, 12. Romæ .
Ferrarij Io. Baptistæ Hesperides, fol. Romæ 1646.
Fax Linguæ Italicæ, 16.
Formularium Instrumentorum Salustij Tiberij, 4.
Fagnanus Prosperus in Decretales fol. 6. tom. Romæ 1667.
Grimaldus de Lumine, Coloribus, & Iride 4. Bononiæ 1663.
Ghetaldus Marinus de Resolutione, & Compositione Mathematica fol. Romæ 1630.
Gerardus de Vsuris, 4. Bononiæ 1671.
Gadius Iacobus de Scriptoribus fol. tomus secundus Lugduni 1649.
Galani Clementis Conciliatio Ecclesiæ Armenæ cum Romana, fol. tomus primus lat. armenum, Romæ.
Grammatica Græca, 8. Romæ. 1608.
--- Scipionis Lentuli 16. Romæ, 1647.
Galluccius de Bello Gallico, fol. figuris.
Hofmanni Gasparis Apologia pro Galeno 4. Lugduni 1668.
Historia Famiani Stradæ fol. 2. tom. Romæ figuris.
--- Idem Decas secunda 8. Romæ, 1650.
--- Ecclesiæ Io. Horatij Scoglij, 4. Romæ, 1642.
Hermes Theologicus, 12. 8. vol.
Institutiones Criminales Ioann. Zuffij, 8. Romæ, 1667.
Iudicium aduersus Caluinistas, 8. grec. Romæ, 1632.
Italia Sacra Ferdinandi Vghelli, fol. tom. 4, 5, 6, 7, 8, & 9, Romæ.
Index Bullarum sancti Francisci, 4.
Kircherus Athanasius de Misterijs numerorum, 4. Romæ, 1665.
--- Historia Eustachio mariana, 4. Romæ, 1665.
--- De Crucibus, 8. Romæ 1661.
--- Prodromus Coptus, siue Ægiptiacus, 4. Rom. 1636
Lucretius Carus de Rerum natura, 24. Amsterodami.
Lucidorus Io. Nicolaus de Illegitimis Cleicorum, & Regularium, 4. Perusiæ augustæ 1648.
Locatelli Cesaris Quęstiones Iudiciarię, 4. Romæ, 1637
Leuedanus Anton. de Anno Sancto, 8. Tholosæ, 1650.
Latini Latinij Epistolæ, 4. 2. tom. Romæ 1659.
Lezanæ Io. Baptistæ mare magnum, 4. Romæ, 1647.
Masculi Lirica. 24. Antuerpiæ.
Moretus de Obsidione, Fontirabiæ, 4.
Magallanus Petrus de Voluntate, Prædestinatione, & Trinitate, fol. Vlissipone, 1669.
--- De Scientia Dei, 4. Vlissipone 1666.
Marinarius Anton, contra Iansenium de Gratia, 4. Velitris, 1669.
Missale Romanum, fol. Romæ, 1667.
--- Monasticum, fol. Romæ 1667.
Monarchia Occidentalis Ioann. Palatij, fo. Venet. 1671 figuris.
Martirologium Hispanum Io. Tomayo Salazar, folio 6. tom. 1651.
Masculi Ioann. Ponderationes Concionales in S. Augustinum, fol.
--- In S. Ambrosium, fol. Neapoli, 1660.
Masedo Franciscus à S. Augustin. de Clauibus S. Petri fol. Romæ 1660.
Nouum Testamentum Arabico Latinum, fol. Romæ 1619.
Nicij Erithræi Opera, 8. 15. vol. Coloniæ 1645.
--- Documenta Sacra, 8. Coloniæ 1645.
--- Exempla Virtutum, & Vitiorum, 8. Colon. 1645.
--- Dialogi Septemdecim, 8. Colon. 1645.
--- Epistolæ ad diuersos, 8. Colon. 1645.
--- Ad Tirrhenum, 8. Coloniæ, 1645.
De Oñate Petrus de Contractibus, fol. tomus primus, & secundus Romæ.
Orosco Alfonsi Certamen bonum consummatum, 12. Louanij 1645.
Orationes de Sancto Spiritu. 8. Romæ 1645.
Pappi Alandrini Collectiones Mathematicæ, fol. Bononiæ 1660.
Plauti Comœdiæ, 24. Amsterodami.
Prudentij Opera, 24. Amsterodami.
Postelli Cosmographia, 24. Lugd. bat.
Practica terminorum Rotæ, 8. Romæ 1631.
--- Iudiciaria Salustij Tiberij, 4. Romæ, 1643.
--- Iulij Cæsaris Gallupij, fol. Neap. 1665.
Pasqualigi Zachariæ Quæstiones morales Iuridicæ, fol. Romæ 1662.
--- Opus Posthumum fol. Romæ 1672.
Pellegrini Caroli Praxis Vicariorum, fol. Romæ 1666.
Pueronus Dominicus in Bullam Cœnæ Domini, fol. Romæ, 1666.
Passerinus Petrus Maria de Electione Summi Pontificis, fol. Romæ 1570.
--- De Electione Canonica, fol. Romæ 1667.
--- In Decretales fol. 4. vol. Romæ. 1667.
--- De Indulgentijs, fol. Romæ 1672.
--- In D. Thomam fol. Romæ 1669.
--- De Statibus, & Officijs hominum, fol. 3. vol. Romæ 1666.
Philippi à Sanctissima Trinitate Theologia, fol. 4. vol. Lugd. 1653.
--- Idem 4. 4. vol. Colon. 1656.
Ponce de S. Crux de Impedimētis magnorum auxiliorum in morborum curatione, 8. Barcinone 1648.
Plempius in Auicennam, fol. Louanij 1658.
Parisani Æmilij Opera medica, fol. 3. vol. Venet. 1623.
Practica Medicinæ Iacobi Vuecheri, 16. Venet. 1630.
Philosophia Emanuelis Maignan, 8. 4. vol. Tholosæ 1653.
--- Francisci le Rees, 8. 4. vol. Parisijs, 1560.
--- Raphaelis Auersa, 4. 2. vol. Bononiæ 1650.
--- Seraphini Piccinardi, 4. Patauij, 1671.
--- Demetrij Phalerij, 4. Romæ, 1563.
--- Alphonsi Vencentij de Villalpando, 8. 1653.
Pontificale Romanum, fol. Romæ 1645.
Pina Ioan. in Ecclesiasticum, fol. tomus tertius Lugd. 1640.
Priuilegia Louaniensis, &c. 4. Romæ, 1671.
Pinto Iacobi, Christus crucifixus, folio tom. secundus.
Pellizarius Franciscus de Monialibus, 8. Romæ, 1666.
Quintus Curtius de rebus gestis Alexandri Magni, 12. Venet. 1667.
Quartus Paulus Maria in Rubricas Missalis, fol. Romæ 1675. cum additione.
Rosa Vrsina Christophori Scheineri, folio Bracciani 1630.
Rodoanus Gulielmus de Spolijs Ecclesiasticis, fol. Romæ, 1650.
De Rugerijs defensorium doctrinæ S. Thomæ, fol. Neapo-

Catalogus Librorum, qui in Officina Felicis Cæsaretti Romani Bibliopola prostant.

Allatij Leonis Grecia Ortodoxa 4. 2.vol. gr.lat. Romæ 1652.
--- De Octaua Synodo Photiana 8.gr.lat.Rom
--- Vindicias Synodi Ephæsinæ 8.gr.lat. Romæ 1661.
--- Stella in natalis Delphini Gallici 4. gr.lat. Romæ 1642.
--- Philo Bizantius de Septem Orbis spectaculis 8. gr. lat. Romæ 1640.
--- Apes Vrbanæ 8. Romæ 1633.
--- De Patria Homeri 8. Lugduni 1640.
--- De Simeonibus 4. Parisijs 1664.
--- Dissertatio Rhetoricæ 8. Romæ 1635.
--- De Purgatorio Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis 8. Romæ 1655.
--- In Conuiuium decem Virginum Methodis Episcopi 8.gr. lat. Romæ 1656.
--- Excerpta Varia 8. gr. lat Romæ 1641.
--- Io.Henricus Hottingerus Conuictus 8.gr.lat. Romæ 1662.
--- De Laudibus Dionisij Petauij 8. Romæ 1653.
--- In Robertum Creyton 4. Romæ 1674.
--- Opuscula Greca 4. Romæ 1668.
--- Bennonis Slaui in Spenti Epistolam Examen 12. Colon 1641.
--- De Processione Spiritu Sancti, 12. gr.Romæ.
--- Rhodini Epistolæ 12. gr.Romæ.
Ars poetica Alexandri Donati 12.Bononiæ 1659.
Augustini Meditationes 4. Romæ.
ArKudius Petrus de Purgatorio 4.gr.lat.Romæ 1631
Apologeticus pro D. Augustino 8. 1645.
Auendaño Speculum spirituale fol. Romæ 1642.
Basilica Sancti Petri fol.
--- S.Mariæ Maioris de Angelis fol. Romæ.
--- Lateranensis Card. Rasponi fol.
Bona Card. de Sacrificio Missæ 12. Romæ.
--- De rebus Liturgicis fol.Romæ 1671.
Bordonij Octauij Inscriptiones fol. augustæ Perugiæ 1660.
Breuiarium Siriacum fol. Romæ 1624.
Bellini Laurentij Gustus Organum 12. Bononiæ 1665
Brauo Antonius de Beneficijs 8. Romæ 1672.
Barbosa Petrus de Legatis, & Substitutionibus fol. Lugduni 1662.
Bullarium Casinense Cornelij Margarini fol. 2.Venet. & Tuderti 1670.
Baronius Franciscus de Corpore, fol. 2. vol. Panormi 1664.
--- Idem tomus secundus.
Breuis notitia Iosephi Augustini, 4.
Cornelius nepos Loccenij, & 8. Holmiæ.
Consilia Io. Francisci de Ponte, fol. 2. tom. Geneuæ 1666.
--- Scipionis Rouiti, fol. tomus tertius separat. 12. Neap.1669.
Cæsius Bernardus de Mineralibus, fol, Lugduni, 1646.
Caramuelis Ioan. Teologia fundamentalis, fol. 4. tom. Romæ, & Lugduni, 1656. & 1664.
Contonij Antonij Controuersiæ celebres Christianæ, fol. Venet. 1662.
Ceremoniale Episcoporum, 4. Romæ, 1651. Carta maiori.
Calendarium Græcum, 4.
Cuiacij Iacobi Paratitla, 12. 4.vol. Parisijs 1665.
Concilium Tridentinum, 12, Romæ, 1673. cum additione.
Casimiri Lirica, 12. Romæ.
Ceremoniale Prædicatorum, 8. Neapoli, 1654.
Calatij Marij Concordantiæ Biblioborum Hebraicorum, fol. 4. vol. Hebraico latinum Romæ, 1621.
Concilium Florentinum. 4. gr. lat. 2. tom.
Cariophilus Io. Matthæus contra hæresim, 4. gr. latin. Romæ 1631.
Cohelius Iacobus in Bullam de bono regimine, fol. Romæ 1656.
--- Noticia Cardinalatus, fol. Romæ, 1653.
Casalius Io. Baptista de Ritibus Ægiptiorum, 4. Romæ 1644.
--- De Imperio Romano, fol. Romæ 1650.
--- De Veteribus Christianorum Ritibus, fol. Romæ 1615.
Ciantes Iosephus de Sanctissima Incarnatione, 4. Romæ, 1668.
--- Summa D. Thomæ contra Gentiles, fol. Romæ, 1650.
Concilium Tridentinum, 4. Romæ græc.
Dictis Cretensis, 4. Amsterodami.
Drexellius Ieremias de Iobo, 4. Antuer.
--- Dauid, 12. Antuer.
--- Salomon, 12. Antuer.
--- Daniel, 12. Antuer.
--- Pro domus æternitatis, 4. Colon.
--- Vrbis Phæton, 4. Colon.
--- De Conscientia hominum, 4. Antuer.
Diana Antonini Resolutiones morales, par. 2. & 12. folio.
--- Index Operum, fol. Romæ, 1664.
--- Summa, 8. Antuer. 1660.
--- Summa Operum coordinat. 8. Romæ, 1675.
Del Bene Thomæ Tractatus morales, fol. Auenion. 1653.
Diurnale Monasticum, 24.
Dondinus Guillelmus de Bello Gallico, fol. Romæ.
Examen Quadraturæ circuli, 4. Lugduni, 1654.
Eustachius de Diuinis Septem Pedani, &c. 8. Romæ, 1660.
Epistolæ Sancti Isidori Pelusiotæ, 8. Romæ 1629.
Euclidis Elementa, fol. Arabicum.
Escobar, & Mendoza in Canticum Canticorum. folio Lugduni 1669.
Elogia, & Inscriptiones Emanuelis Thesauri, 8. Romæ 1667.
Ephemerides nouissimæ Maluasiæ, fol. Mutinæ, 1662
Fenzonius Io. Baptista in Statuta Vrbis Romæ, fol. Romæ, 1665.

Fa-

Fasti Mariani, 12. Romæ.
Ferrarij Io. Baptistæ Hesperides, fol. Romæ 1646.
Fax Linguæ Italicæ, 16.
Formularium Instrumentorum Salustij Tiberij, 4.
Fagnanus Prosperus in Decretales fol. 6. tom. Romæ 1667.
Grimaldus de Lumine, Coloribus, & Iride 4. Bononiæ 1663.
Ghetaldus Marinus de Resolutione, & Compositione Mathematica fol. Romæ 1630.
Gerardus de Vsuris, 4. Bononiæ 1671.
Gadius Iacobus de Scriptoribus fol. tomus secundus Lugduni 1649.
Galani Clementis Conciliatio Ecclesiæ Armenæ cum Romana, fol. tomus primus lat. armenum, Romæ.
Grammatica Græca, 8. Romæ. 1608.
--- Scipionis Lentuli 16. Romæ, 1647.
Gallnccius de Bello Gallico, fol. figuris.
Hofmanni Gaspatis Apologia pro Galeno 4. Lugduni 1668.
Historia Famiani Stradæ fol. 2. tom. Romæ figuris.
--- Idem Decas secunda 8. Romæ, 1650.
--- Ecclesiæ Io. Horatij Scoglij, 4. Romæ, 1642.
Hermes Theologicus, 12. 8 vol.
Institutiones Criminales Ioann. Zuffij, 8. Romæ, 1667.
Iudicium aduersus Caluinistas, 8. grec. Romæ, 1632.
Italia Sacra Ferdinandi Vghelli, fol. tom. 4, 5, 6, 7, 8, & 9, Romæ.
Index Bullarum sancti Francisci, 4.
Kircherus Athanasius de Misterijs numerorum, 4. Romæ, 1665.
--- Historia Eustachio mariana, 4. Romæ, 1665.
--- De Crucibus, 8. Romæ 1661.
--- Prodromus Coptus, siue Ægiptiacus, 4. Rom. 1636
Lucretius Carus de Rerum natura, 24. Amsterodami.
Lucidorus Io. Nicolaus de Illegitimis Cleicorum, & Regularium, 4. Perusiæ augustæ 1648.
Locatelli Cęsaris Quęstiones Iudiciarię, 4. Romæ, 1637
Leuedanus Anton. de Anno Sancto, 8. Tholosæ, 1650.
Latini Latinij Epistolæ, 4. 2. tom. Romæ 1659.
Lezanæ Io. Baptistæ mare magnum, 4. Romæ, 1647.
Masculi Lirica. 24. Antuerpiæ.
Moretus de Obsidione, Fontirabiæ, 4.
Magallanus Petrus de Voluntate, Prædestinatione, & Trinitate, fol. Vlissipone, 1669.
--- De Scientia Dei, 4. Vlissipone 1666.
Marinarius Anton. contra Iansenium de Gratia, 4. Velitris, 1669.
Missale Romanum, fol. Romæ, 1667.
--- Monasticum, fol. Romæ 1667.
Monarchia Occidentalis Ioann. Palatij, fo. Venet. 1671 figuris.
Martirologium Hispanum Io. Tomayo Salazar, folio 6. tom. 1651.
Masculi Ioann. Ponderationes Concionales in S. Augustinum, fol.
--- In S. Ambrosium, fol. Neapoli, 1660.
Magedo Franciscus à S. Augustin. de Clauibus S. Petri fol. Romæ 1660.
Nonum Testamentum Arabico Latinum, fol. Romæ 1619.
Nicij Erithræi Opera, 8. 15. vol. Coloniæ 1645.
--- Documenta Sacra, 8. Coloniæ 1645.
--- Exempla Virtutum, & Vitiorum, 8. Colon. 1645.
--- Dialogi Septemdecim, 8. Colon. 1645.
--- Epistolæ ad diuersos, 8. Colon. 1645.
--- Ad Tirrhenum, 8. Coloniæ, 1645.
De Oñate Petrus de Contractibus, fol. tomus primus, & secundus Romæ.
Orosco Alfonsi Certamen bonum consummatum, 12. Louanij 1645.
Orationes de Sancto Spiritu. 8. Romæ 1645.
Pappi Alandrini Collectiones Mathematicæ, fol. Bononiæ 1660.
Plauti Comœdiæ, 24. Amsterodami.
Prudentij Opera, 24. Amsterodami.
Postelli Cosmographia, 24. Lugd. bat.
Practica terminorum Rotæ, 8. Romæ 1631.
--- Iudiciaria Salustij Tiberij, 4. Romæ, 1643.
--- Iulij Cæsaris Gallupij, fol. Neap. 1665.
Pasqualigi Zaccharia Quæstiones morales Iuridicæ, fol. Romæ 1662.
--- Opus Posthumum fol. Romæ 1672.
Pellegrini Caroli Praxis Vicariorum, fol. Romæ 1666.
Pueronus Dominicus in Bullam Cœnæ Domini, fol. Romæ, 1666.
Passerinus Petrus Maria de Electione Summi Pontificis, fol. Romæ 1570.
--- De Electione Canonica, fol. Romæ 1667.
--- In Decretales fol. 4. vol. Romæ. 1667.
--- De Indulgentijs, fol. Romæ 1672.
--- In D. Thomam fol. Romæ 1669.
--- De Statibus, & Officijs hominum, fol. 3. vol. Romæ 1666.
Philippi à Sanctissima Trinitate Theologia, fol. 4. vol. Lugd. 1653.
--- Idem 4. 4. vol. Colon. 1656.
Ponce de S. Crux de Impedimētis magnorum auxiliorum in morborum curatione, 8. Barcinone 1648.
Plempius in Auicennam, fol. Louanij 1658.
Parisani Æmilij Opera medica, fol. 3. vol. Venet. 1623.
Practica Medicinæ Iacobi Vuecheri, 16. Venet. 1630.
Philosophia Emanuelis Maignan, 8. 4. vol. Tholosæ 1653.
--- Francisci le Rees, 8. 4. vol. Parisijs, 1560.
--- Raphaelis Auersa, 4. 2. vol. Bononiæ 1650.
--- Seraphini Piccinardi, 4. Patauij, 1671.
--- Demetrij Phalerij, 4. Romæ, 1563.
--- Alphonsi Vencentij de Villalpando, 8. 1653.
Pontificale Romanum, fol. Romæ 1645.
Pina Ioan. in Ecclesiasticum, fol. tomus tertius Lugd. 1640.
Priuilegia Louaniensis, &c. 4. Romæ, 1671.
Pinto Iacobi, Christus crucifixus, folio tom. secundus.
Pellizarius Franciscus de Monialibus, 8. Romæ, 1666.
Quintus Curtius de rebus gestis Alexandri Magni, 12. Venet. 1667.
Quartus Paulus Maria in Rubricas Missalis, fol. Romæ 1675. cum additione.
Rosa Vrsina Christophori Scheineri, folio Bracciani 1630.
Rodoanus Gulielmus de Spolijs Ecclesiasticis, fol. Romæ, 1650.
DeRugerijs defensorium doctrinæ S. Thomæ, fol. Neapo-

poli 1655.
Ranzonij Epistolæ,8.Romæ 1651.
Restrictiones asceticæ Græcorum Patrum, 4. gr.
Roma subterranea,fol.2.tom.cum figuris Romæ.
Silius Italicus de secundo Bello Punico,24. Antuerpiæ.
Series Ordinandorum,24. Romæ.
Spanhemius Ezechiel de Præstantia, & Vsu numismatum,4.Romæ 1664.
Summa Theologica tripartita, 24. 2.tom.
Spigelij Isagoges in rem herbariam, 24.Lugd.bat.
Schola Salernitana, 8.
Sacerdos Christianus Ludouici Abelly, 12.Romæ.
Summa Theologiæ Laurentij Longi, 4.Placentiæ.
Sperelli Alexandri Episcopus,fol.Romæ, 1670.
Terentij Comœdiæ,24.& 8.Lugd. bat.
Thesaurus de Pœnis Ecclesiasticis fol.Romę 1675.cum additione.
De Titis,de Diebus decretorijs, 4 Ticini.
Tamburini methodus expeditæ confessionis,16.Rom.
Tuschi Caroli additiones ad Conclusiones Dominici Tuschi Card. fol Lugd. 1670.
Vizzanus de mandatis Principum, 4. Amsterod.1658.
Vbertus de modo citandi, 8
Valerius maximus, 24. Amsterodami.
Vita Card Nicolai Albergati, 8.Augustoduni, 1656.
--- Card.Cæsaris Baronij, 4. 1651.
Vocabularium Ecclesiasticum Morelli,8.Romæ 1663.
Vermiglioli consilia Criminalia, fol.Romæ, 1658.
Zacchias Syluester de Obligatione Cameralii,fol. Romæ 1647.

LIBRI ITALICI.

Allacci Leone viaggio della Signora D. Lucretia Barberina 4. Genoua, 1654.
--- Del Maria raggi da Scio, 4.
--- Vita, e morte del Padre Alessandro Baldrati,12.
--- Poeti antichi 8.
--- Drammaturgia, 12.
Aminta del Tasso, 24.
A Kempis dell'Imitatione di Christo, 24.
Antidotario Romano di Pietro Castelli, 4.
Arte dello stilo del P.Sforza Pallauicino. 12.
Ammaestramenti degli Antichi,12.
Aforismi Sacri di S.Francesco di Sales, 12.
Astrolabio di Stato di Rafaele della Torre, 4.
Arte del verso Italiano dello Stigliani, 8.
Bartoli Geografia, 12.
Constitutioni per le Monache della Visitatione di S. Francesco di Sales, 16.
--- Monastiche di S.Basilio Magno, 4.
Croce trionfante di Iacomo Bosio, folio.
Castelli della misura dell'acque correnti, 4. Bologna.
Canocchiale d' Emanuele Thesauro, 8.
--- Elogia,& Inscriptiones eiusdem, 8.
Documenti di Perfettione del P. Alfonso Rodriguez, 24.
Detti di S.Filippo Neri, 16.
Dressellio Ieremia Opere, 12. tom.17.
--- Salomone 12.
--- Trismegisto Christiano,12.
--- Scuola della patienza, 12.
--- Fetonte 12. vol.3.
--- Tribunale 12.
--- Danielo 12.
--- Cielo de Beati, 12.
--- Retta intentione. 12.
--- Eternità, 12.
--- Orologio dell'anima, 12.
--- Noe, 12.
--- Niceta,12.
Dauide orante per Annibale Lemmori, 8.
Dialoghi in 4. Lingue Spagnolo, Francese, Tedesco, e Italiano di Antonio Oudin,8.
Espositione del Canone della Messa del P. Francesco Vanderuechen,16.
Epitome dell' Historia del Mondo del Padre Torsellini, 12.
Erudimento di Penitenza da M.Carlo Angeloni,4.
Gierusalemme liberata del Tasso, 24.
Guida de'Peccatori di Granata,16.
Giardinetto della Madonna, 12.
Historia di Terni di Francesco Angeloni 4.
--- Miscellanea sacra del P. Gio.Stefano Menochio, 4.
Lettere dell'Abbate Frederico Troili,4.
--- Di Buone feste di Francesco Angeloni,8.
Meditationi di Buseo, 12.
Mercurio del decimo settimo secolo di Felice Gerardi, 4.
Maestro di Casa di Francesco Liberati,8.
Martirologio Romano, 4.
Notitia de' Vocaboli Ecclesiastici di Domenico Magri, 4.
Historia del Concilio di Trento del P. Sforza Pallauicino, fol. 2.tom.
--- Idem 4. tre tom.
Nierembergh prezzo, e stima della Diuina gratia, 12. 2. tom.
Oudin nomenclatura Italiana, e Francese, 12.
Opere di Bernardo Morando,12. 4. tomi.
--- Contra gli astrologastri di Pompeio Colonna,12.
--- Del Caualier Marino, 12. vol. permesse.
Oliua Prediche sotto Alexandro Settimo, tomo primo fol.
--- Idem tomo secondo, e terzo fol.
Pastor Fido, 24.
Poesie di Frederico Troili, 12.
--- Del Padre Bartolomeo Beuerini, 12.
Paciuchelli Angelo della Passione di Christo, fol.
Principe Ecclesiastico di Luigi Manzini, 4.
Prose Fiorentine dello Smarrito accademico della Crusca 8.
Prediche del P. Antonio Vieira, 8.
Prose di Monsignore Ciampoli, 4
Relatione de' Viaggi di tre Vescoui Francesi alla Cina Cocincina, e Tonchino, 8.
Roma in ogni stato di Gasparo Alueri, fol.2. vol.
--- Ricercata 16.
Relatione della Corte di Roma, 12.
Roma Antica Nardini, 4.
Solitudine di Filagia del Padre Barry,12.
Scalcaria d'Antonio Frugoli, 4.
Stuore di Gio.Stefano Menochio, 4. 6.tomi.
--- Idem parte seconda,quinta,e sesta, 4.

IL FINE.

